

Digitized by the Internet Archive
in 2025

BIBLIOTHECA PATRUM

ECCLESIAE CATHOLICAE

QUI

ANTE ORIENTIS ET OCCIDENTIS SCHISMA

FLORUERUNT.

DELECTU PRESBYTERORUM QUORUNDAM OXONIENSIIUM,

SI JAM SATIS JACTATUS VIDERIS, FINEMQUE HUIUSMODI LABORIBUS VIS IMPO-
NERE, SEQUERE VIAM CATHOLICAE DISCIPLINAE, QUAE AB IP SO CHRISTO PER
APOSTOLOS AD NOS USQUE MANAVIT, ET AB HINC AD POSTEROS MANATURA
EST. *S. Aug. de Util. Credendi, c. 8.*

OXONII,

J. H. PARKER;

F. ET J. RIVINGTON, LONDINI.

MDCCCXXXIX.

SANCTI PATRIS NOSTRI

JOANNIS CHRYSOSTOMI

ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI

HOMILIAE IN MATTHAEVM

TEXTVM AD FIDEM CODICVM MSS. ET VERSIONVM EMENDAVIT
PRAECIPVAM LECTIONIS VARIETATEM ADSCRIPSIT
ADNOTATIONIBVS VBI OPVS ERAT ET NOVIS
INDICIBVS INSTRVXIT

FRIDERICVS FIELD AA.M.

COLLEGII SS. TRINITATIS A REGE HEN. VIII FVNDATI
VNVS E SODALITIO

Property of

CLgA

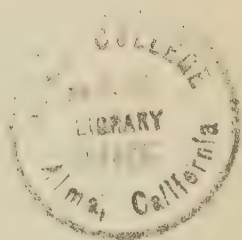
Please return to

Graduate Theological

Union Library

TOMVS II

HOMILIAE XLV—XC

CANTABRIGIAE
IN OFFICINA ACADEMICA
SVMTIBVS EDITORIS

VENDVNT CANTABRIGIAE J. ET J. J. DEIGHTON
LONDINI J. G. ET F. RIVINGTON OXONII J. H. PARKER
LIPSIAE J. A. G. WEIGEL

MDCCCXXXIX

34533

TABVLA HOMILIARVM

	PAG.
HOM. XI.V.	Cap. XIII. v. 10—23 1
XLVI.	Cap. XIII. v. 24—33 8
XLVII.	Cap. XIII. v. 34—52 18
XLVIII.	Cap. XIII. v. 53—Cap. XIV. v. 12 27
XLIX.	Cap. XIV. v. 13—22 43
L.	Cap. XIV. v. 23—36 57
LI.	Cap. XV. v. 1—20 67
LII.	Cap. XV. v. 21—31 81
LIII.	Cap. XV. v. 32—Cap. XVI. v. 12 93
LIV.	Cap. XVI. v. 13—23 105
LV.	Cap. XVI. v. 24—27 120
LVI.	Cap. XVI. v. 28—Cap. XVII. v. 9 134
LVII.	Cap. XVII. v. 10—20 150
LVIII.	Cap. XVII. v. 21—Cap. XVIII. v. 6 163
LIX.	Cap. XVIII. v. 7—14 176
LX.	Cap. XVIII. v. 15—20 194
LXI.	Cap. XVIII. v. 21—35 201
LXII.	Cap. XIX. v. 1—15 214
LXIII.	Cap. XIX. v. 16—26 227
LXIV.	Cap. XIX. v. 27—Cap. XX. v. 16 237
LXV.	Cap. XX. v. 17—28 251
LXVI.	Cap. XX. v. 29—Cap. XXI. v. 11 265
LXVII.	Cap. XXI. v. 12—32 277
LXVIII.	Cap. XXI. v. 33—46 289
LXIX.	Cap. XXII. v. 1—14 303
LXX.	Cap. XXII. v. 15—33 316
LXXI.	Cap. XXII. v. 34—46 328
LXXII.	Cap. XXIII. v. 1—12 337
LXXIII.	Cap. XXIII. v. 13—28 348
LXXIV.	Cap. XXIII. v. 29—39 358
LXXV.	Cap. XXIV. v. 1—15 370

		PAG.
HOM. LXXXVI.	Cap. XXIV. v. 16—31	384
LXXXVII.	Cap. XXIV. v. 32—51	397
LXXXVIII.	Cap. XXV. v. 1—30	413
LXXXIX.	Cap. XXV. v. 31—Cap. XXVI. v. 5	424
LXXX.	Cap. XXVI. v. 6—16	436
LXXXI.	Cap. XXVI. v. 17—25	447
LXXXII.	Cap. XXVI. v. 26—35	459
LXXXIII.	Cap. XXVI. v. 36—50	473
LXXXIV.	Cap. XXVI. v. 51—66	483
LXXXV.	Cap. XXVI. v. 67—Cap. XXVII. v. 10	493
LXXXVI.	Cap. XXVII. v. 11—26	504
LXXXVII.	Cap. XXVII. v. 27—44	514
LXXXVIII.	Cap. XXVII. v. 45—61	524
LXXXIX.	Cap. XXVII. v. 62—Cap. XXVIII. v. 10	535
XC.	Cap. XXVIII. v. 11—20	546

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΜΑΤΘΑΙΟΝ
ΤΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΗΝ.

ΟΜΙΛΙΑ ΜΕ.

93) ¹ Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπον αὐτῷ· διατί ἐν πα- 475
ραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· ὅτι
ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας
τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται.

^a ἈΞΙΟΝ θαυμάσαι τοὺς μαθητάς, πῶς καὶ ἐπιθυμοῦντες
μαθεῖν, ἴσασι πότε ἐρωτῆσαι ἐχρῆν. Οὐ γὰρ ἐπὶ πάντων
τοῦτο ποιοῦσι· καὶ τοῦτο ἐδήλωσεν ὁ Ματθαῖος εἰπὼν, “καὶ
προσελθόντες.” Καὶ ὅτι οὐ στοχασμὸς τὸ εἰρημένον, ὁ ² Μάρ- Ε
κος αὐτὸ σαφέστερον παρέστησεν, εἰπὼν ὅτι κατ’ ἰδίαν προσ-
ῆλθον ^b αὐτῷ. Τοῦτο δὴ καὶ τοὺς ἀδελφούς καὶ τὴν μητέρα
ποιῆσαι ἐχρῆν, καὶ οὐχὶ καλέσαι ἔξω ^c καὶ ἐπιδείξασθαι.
Σκόπει δὲ αὐτῶν καὶ τὴν φιλοστοργίαν, πῶς πολὺν ὑπὲρ
τῶν ἄλλων ποιοῦνται λόγον, καὶ πρότερον τὰ ἐκείνων ζη-
τοῦσι, καὶ τότε τὰ ἑαυτῶν. “Διατί γὰρ, φησὶν, ἐν παρα-

¹ Cap. XIII. v. 10, 11.

² Marc. iv. 10.

Hom. XLV. CODICES C. D. E. G. ^a Ἀξιὸν δὲ θ. C. p. p. καὶ
om. C. ^b αὐτῷ om. C. D. G. Ge. Deinde Τοῦτο δὴ καὶ ἐκείνους
τοὺς ἀδ. ποιῆσαι καὶ τὴν μητέρα (+ ποιῆσαι D.) ἐχρῆν C. D. G. ^c καὶ]
οὐδὲ C. G.

476 βολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς;” ^d Οὐκ εἶπον, διατί ἐν παραβολαῖς λαλεῖς ἡμῖν; Καὶ γὰρ καὶ ἄλλαχού ^e πολλαχῶς φαίνονται φιλοστοργῶς πρὸς ἅπαντας διακείμενοι, ὡς ὅταν λέγωσιν, ^b “ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους,” καὶ ὅτι “οἶδας ὅτι ἐσκανδαλίσθησαν;” Τί οὖν ὁ Χριστός; “Ὅτι ὑμῖν δέδοται, φησί, γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται.” Τοῦτο δὲ εἶπεν, οὐκ ἀνάγκην εἰσάγων, οὐδὲ ἀποκλήρωσιν τινα ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε γινομένην· ἀλλὰ δεικνὺς ^f αὐτοὺς ἀπάντων αἰτίους ὄντας τῶν κακῶν, καὶ παραστήσαι θέλων, ὅτι δωρεὰ τὸ πρᾶγμά ἐστι, καὶ χάρις Β ἄνωθεν δεδομένη. Οὐ μὴν ἐπειδὴ δωρεὰ, διὰ τοῦτο τὸ αὐτεξούσιον ἀνήρηται· καὶ τοῦτο ἐκ τῶν ἐξῆς δῆλον. Ὅρα γοὺν πῶς, ἵνα μήτε ἐκείνοι ἀπογινῶσι, μήτε οὗτοι ῥαθυμῆσωσιν, ἀκούσαντες ὅτι δέδοται, δείκνυσι παρ’ ἡμῖν τὴν ἀρχὴν οὖσαν. ⁴ “Ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ^g δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ’ αὐτοῦ.” Καὶ πολλῆς μὲν ἀσαφείας γέμει τὸ εἰρημένον, ἄφατον δὲ δικαιοσύνην ἐνδείκνυται. Ὁ γὰρ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· ὅταν τις προθυμίαν ^h ἔχῃ καὶ σπουδὴν, δοθήσεται αὐτῷ καὶ ⁱ τὰ παρὰ τοῦ θεοῦ ἅπαντα· ὅταν δὲ τούτων κενὸς ᾖ, καὶ τὰ παρ’ ἑαυτοῦ μὴ εἰσφέρειν, οὐδὲ τὰ παρὰ τοῦ θεοῦ δίδοται. Καὶ γὰρ “ὃ ^k δοκεῖ ἔχειν, φησὶν, ἀρθήσεται ἀπ’ C αὐτοῦ” οὐ τοῦ θεοῦ αἶροντος, ἀλλὰ μὴ καταξιούντος αὐτὸν τῶν αὐτοῦ. Τοῦτο καὶ ἡμεῖς ποιούμεν· ὅταν ἴδωμέν τινα ἀκούοντα ῥαθυμῶς, καὶ πολλὰ παρακαλοῦντες προσέχειν μὴ πείθωμεν, σιγῶμεν λοιπόν. Εἰ γὰρ ^l μέλλομεν ἐπιμένειν, ἐπιτείνεται αὐτῷ τὰ τῆς ῥαθυμίας. Τὸν δὲ σπουδάζοντα μαθεῖν ἐπισπώμεθα καὶ πολλὰ ^m ἐγχείομεν. Καὶ καλῶς εἶπε, “καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν.” Οὐδὲ γὰρ αὐτὸ τοῦτο ἔχει. Εἵτα καὶ σαφέστερον ὅπερ εἶπεν ἐποίησε, δεικνὺς τί ἐστι τὸ, ⁿ “τῷ ἔχοντι δοθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ’ αὐτοῦ.” ⁵ “Διὰ τοῦτο, φησὶν, ἐν πα-

^a Luc. ix. 12. Matth. xv. 12.

^d v. 12.

^e v. 13.

^d Καὶ οὐκ εἶπον C. G. ^e πολλαχού G. ^f αὐτοὺς] ἑαυτοῖς C. G. ὄντας] + ἐκείνους iidem. ^g δοκεῖ ἔχειν] ἔχει G. ^h ἔχῃ] + φησὶν C. G. ⁱ τὰ om. C. G. sed tuetur Ep. ^k δοκεῖ ἔχειν] ἔχει C. G. Ep. ^l μέλλοιμεν C. G. ῥαθυμίας] + λοιπόν iidem. ^m ἐκχείομεν iidem. ⁿ Edebatur “τῷ ἔχοντι δοθήσεται,” εἰπών· “ἀπὸ δὲ κ. τ. ε. Illud εἰπὼν cum D. E. et Verss. delevi.

ραβολαῖς λαλῶ αὐτοῖς, ὅτι βλέποντες οὐ^ο βλέπουσιν.” Οὐκ-
οὖν ἀνοῖξαι ἔδει, φησὶ, τοὺς ὀφθαλμοὺς, εἰ μὴ βλέπουσιν. ¹ Ἄλλ’ εἰ μὲν φύσεως ἢ πῆρωσις ἦν, ἀνοῖξαι ἔδει· ἐπειδὴ δὲ
ἐκουσία καὶ αὐθαίρετος ἢ πῆρωσις, διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν ἀπλῶς,
οὐ βλέπουσιν· ἀλλὰ, “βλέποντες οὐ βλέπουσιν.” ὥστε τῆς
αὐτῶν πονηρίας ἢ πῆρωσις. Εἶδον γὰρ καὶ δαίμονας ἐξελ-
θόντας, καὶ ἔλεγον ⁶ “ἐν τῷ Βεελζεβούλ ^ρ ἄρχοντι τῶν δαι-
μονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.” Ἦκουσαν τῷ θεῷ ^α προσά-
γοντος αὐτοὺς, καὶ πολλὴν πρὸς αὐτὸν ἐπιδεικνυμένου τὴν
ὁμόνοιαν, καὶ λέγουσιν, ὅτι ⁷ “οὐκ ἔστιν οὗτος ἀπὸ τοῦ θεοῦ.”
Ἐπεὶ οὖν τάναντία καὶ ὧν ἔβλεπον καὶ ὧν ἤκουον ἀπεφαίνοντο, ^Ε
διὰ τοῦτο, ^ι φησὶ, καὶ τὸ ἀκούειν ἀπ’ αὐτῶν ἀφαιρῶ. Οὐδὲν
γὰρ αὐτοῖς ἐντεῦθεν πλεόν γίνεται, ἀλλὰ καὶ κρίμα ^ς πλέον.
Οὐ γὰρ μόνον ἠπίσταν, ἀλλὰ καὶ ἐπετίμων, καὶ κατηγο-
(294) ρουν, καὶ ἐπεβούλεον. Ἄλλ’ οὐ λέγει τοῦτο· οὐ γὰρ βού-
λεται εἶναι φορτικὸς κατηγορῶν. Οὐκοῦν ἐξ ἀρχῆς οὐχ οὗ-
τως αὐτοῖς διελέχθη, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς σαφηνείας· ⁴⁷⁷
ἐπειδὴ δὲ διέστρεφον ἑαυτοὺς, ἐν παραβολαῖς λοιπὸν φθέγ-
γεται.

Εἶτα ἵνα μὴ νομίση τις κατηγορίαν εἶναι ψιλὴν τὰ εἰρη-
μένα, μηδὲ λέγωσιν, ὅτι ἐχθρὸς ἡμῶν ὧν ταῦτα αἰτιᾶται
καὶ διαβάλλει, καὶ τὸν προφήτην εἰσάγει τὰ αὐτὰ αὐτῷ
ψηφίζόμενον. ⁸ “Ἐπληροῦται γὰρ αὐτοῖς, φησὶν, ἡ προφη-
τεία Ἡσαΐου ἢ λέγουσα· ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε,
καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε.” Εἶδες καὶ τὸν
προφήτην μετὰ ^ν ταύτης τῆς ἀκριβείας κατηγοροῦντα; Οὐδὲ
γὰρ αὐτὸς εἶπεν, ὅτι οὐ βλέπετε· ^ω ἀλλὰ, “βλέψετε, καὶ
οὐ μὴ ἴδητε.” οὐδ’ ὅτι οὐκ ἀκούσεσθε· ἀλλ’ ὅτι “ἀκούσετε, ^Β
καὶ οὐ μὴ συνῆτε.” Ὡστε αὐτοὶ ἑαυτοὺς ἀφείλοντο πρῶτον,
τὰ ὦτα βύσαντες, τοὺς ὀφθαλμοὺς ^χ μύσαντες, τὴν καρδίαν

⁶ Matth. xii. 24.⁷ Joan. ix. 16.⁸ v. 14.

^ο βλέπουσιν] + καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν G. Ep. Insuper addit
οὐδὲ συνιοῦσιν C. cum Sav. et Interpp.

^ρ τῷ ante ἄρχοντι delevis cum C. G. Ep.

^α προσάγοντα Ep. με προσάγοντος (sic) C. με

προσάγοντα et p. p. ἐπιδεικνύμενον G.

^ι φησὶ] + καὶ τὸ βλέπειν Sav. Ben. Vid. adnot.

^ς πλέον] μεῖζον C. G.

^ν Ἀναπληροῦται C. G. αὐτοῖς] ἐπ’ αὐτοῖς Edd. Huic commati totum sequens adjungunt C.

G. et Verss. Vid. Matthaei. ad v. 15.

^ω ταύτης] πάσης C. G.

^χ ἀλλ’ ὅτι C. G. ^κ καμύσαντες iidem, invito Euth.

παχύναντες. Οὐ γὰρ μόνον οὐκ ἤκουον, ἀλλὰ καὶ ⁹ “βαρέως ἤκουον.” ἐποίησαν δὲ τοῦτο, φησί, “μήποτε ἐπιστρέψωσι, καὶ ὕϊάσωμαι αὐτούς.” τὴν ἐπιτεταμένην αὐτῶν λέγων πονηρίαν, καὶ ^z τὴν μετὰ σπουδῆς ἀποστροφὴν. Καὶ τοῦτο λέγει, ἐφελκόμενος αὐτοὺς καὶ ἐρεθίζων, καὶ δεικνὺς ὅτι, εἰ ἐπιστρέψωσιν, ἰάσεται αὐτούς· ὥσπερ ἂν εἴ τις λέγοι· οὐκ ἐβουλήθη με ἰδεῖν, καὶ χάριν ^a ἔχω· εἰ γὰρ ἠξιώθην, εὐθέως C ἐνδιδόναι ἔμελλον. Τοῦτο δὲ λέγει, δεικνὺς πῶς ἂν καταλαγείη. Οὕτω δὲ καὶ ἐνταῦθά φησί· “μήποτε ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσωμαι αὐτούς.” δεικνὺς ὅτι καὶ τὸ ἐπιστραφεῖναι δυνατόν, καὶ μετανοήσαντας ἐνι σωθῆναι· καὶ ὅτι οὐκ εἰς τὴν αὐτοῦ δόξαν, ἀλλ’ εἰς τὴν αὐτῶν σωτηρίαν ἅπαντα ἐποίει. Εἰ γὰρ μὴ ἐβούλετο αὐτοὺς ἀκοῦσαι καὶ σωθῆναι, σιγῆσαι ἔδει, οὐχὶ ἐν παραβολαῖς λέγειν· νῦν δὲ ^b αὐτῷ τούτῳ κινεῖ αὐτοὺς, τῷ συνεσκιασμένα λέγειν. ¹⁰ “Ὁ γὰρ θεὸς οὐ βούλεται τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὥς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν.” “Ὅτι γὰρ οὐ φύσεως τὸ ἁμάρτημα, οὐδὲ ἀνάγκης D καὶ βίας, ἄκουσον τί φησι πρὸς τοὺς ἀποστόλους· ¹¹ “ὕμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοί, ὅτι βλέπουσι, καὶ τὰ ὦτα ^d ὑμῶν, ὅτι ἀκούουσι.” οὐ ταύτην λέγων τὴν ὄψιν, οὐδὲ τὴν ἀκοήν, ἀλλὰ τὴν ἀπὸ διανοίας. Καὶ γὰρ καὶ οὗτοι Ἰουδαῖοι ἦσαν, καὶ ἐν τοῖς αὐτοῖς τεθραμμένοι· ἀλλ’ ὅμως οὐδὲν παρεβλάβησαν ἀπὸ τῆς προφητείας, ἐπειδὴ τὴν ρίζαν τῶν ἀγαθῶν εἶχον εὖ διακειμένην, τὴν προαίρεσιν ^e λέγω καὶ τὴν γνώμην. Ὅρας ὅτι τὸ, “ὑμῖν δέδοται,” οὐκ ἀνάγκης ἦν; Οὐδὲ γὰρ ἂν ἐμακαρίσθησαν, εἰ μὴ αὐτῶν ἦν τὸ κατόρθωμα. Μὴ γάρ ^f μοι τοῦτο εἶπης, ὅτι ἀσαφῶς ἐλέγετο· ἠδύναντο γὰρ καὶ προσελθεῖν καὶ ἐρωτῆσαι, καθάπερ οἱ μαθηταί· ἀλλ’ οὐκ E ἠθέλησαν, ῥάθυμοι ὄντες καὶ ἀναπεπτωκότες. ^g Τί λέγω, οὐκ ἠθέλησαν; Καὶ τὰ ἐναντία μὲν οὖν ἐποιοῦν. Οὐ γὰρ μόνον ἠπίστουν, οὐδὲ μόνον οὐκ ἤκουον, ἀλλὰ καὶ ἐπολέμουν, καὶ σφόδρα ἀηδῶς εἶχον πρὸς τὰ λεγόμενα· ὅπερ τὸν προφήτην

⁹ v. 15.¹⁰ Ezech. xviii. 23.¹¹ v. 16.

^y ἰάσωμαι hic et paulo infra C. G. ^z Articulum recepi ex C. G. et Ep. ^a ἔχειν et p. p. ἠξιώθη G. ἐβουλήθη et ἠξιώθη habuisse videtur Ge. Vulgatum tuetur Arm. ^b αὐτὸ τοῦτο . . . τὸ C. E. G. ^c ἐπιστρέφειν Sav. Ben. Clausulam ὡς τὸ ἐπ. κ. ζ. αὐτόν non habent D. Mor. ^d ὑμῶν om. D. ἀκούουσι] ἀκούει Edd. ^e λέγω om. C. G. ^f μοι deest in Edd. ^g Καὶ τί λ. Edd.

εἰσάγει κατηγοροῦντα, τῷ λέγειν, “βαρέως ἤκουσαν.” Ἀλλ’ οὐ^h καέκιννοι τοιοῦτοι· διὸ καὶ ἐμακάριζεν αὐτούς. Καὶ ἰέτέρωθεν δὲ αὐτοὺς βεβαιοῖ πάλιν, λέγων·¹² “ἀμὴν γὰρ λέγω 478 ὑμῖν, πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν” τὴν παρουσίαν τὴν ἐμὴν, φησί, τὰ θαύματα αὐτὰ, τὴν φωνήν, τὴν διδασκαλίαν. Ἐνταῦθα^k γὰρ οὐχὶ τῶν διεφθαρμένων τούτων, ἀλλὰ καὶ τῶν κατωρθωκότων αὐτοὺς προτίθησι· καὶ γὰρ καὶ ἐκείνων μακαριωτέρους αὐτοὺς εἶναι φησι. Τί δήποτε; Ὅτι οὐ μόνον ἄπερ οἱ Ἰουδαῖοι οὐκ εἶδον, βλέπουσιν οὗτοι, ἁλλά καὶ ἄπερ ἐκεῖνοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ τῇ πίστει μόνον ἐθεάσαντο· οὗτοι δὲ καὶ τῇ ὄψει, καὶ πολλῷ σαφέστερον. Εἶδες πῶς πάλιν τὴν^m παλαιὰν συν- B ἀπτεῖ τῇ καινῇ, δεικνὺς οὐ μόνον εἰδότας ἐκείνους τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἐπιθυμοῦντας; Οὐκ ἂν δέ, εἰ ἄλλοτρίου τινὸς καὶ ἐναντίου θεοῦ ἦσαν, ἐπεθύμησανⁿ ἄν. ¹³ “Ὑμεῖς (295) οὖν ἀκούσατε τὴν παραβολὴν τοῦ σπείρουτος,” φησί· καὶ λέγει τὰ ἐμπροσθεν ἡμῖν εἰρημένα, τὰ περὶ ραθυμίας καὶ σπουδῆς, τὰ περὶ δειλίας καὶ ὁ ἀνδρείας, τὰ περὶ χρημάτων καὶ ἀκτημοσύνης· δεικνὺς τὴν ἐκεῖθεν βλάβην καὶ τὴν ἐντεῦθεν ὠφέλειαν. Εἶτα καὶ τῆς ἀρετῆς εἰσάγει διαφόρους τρόπους. Φιλάνθρωπος γὰρ ὢν, οὐ μίαν ἔτεμεν ὁδόν, οὐδὲ εἶπεν, ἐὰν μή τις ἑκατὸν ποιήσῃ, ἐξέπεσεν·^p ἁλλά καὶ ὁ τὰ C ἐξήκοντα ποιῶν σώζεται· καὶ οὐχ οὗτος μόνος, ἀλλὰ καὶ ὁ τὰ τριάκοντα. Τοῦτο δὲ ἐποίησεν, εὐκόλον κατασκευάζων τὴν σωτηρίαν.

^q Καὶ σὺ τοίνυν οὐ δύνασαι παρθενίαν ἀσκῆσαι; Γάμησον σωφρόνως. Οὐ δύνασαι γενέσθαι ἀκτῆμων; Δὸς ἐκ τῶν ὄντων. Οὐ φέρεις ἐκεῖνο τὸ φορτίον; Μέρισαι μετὰ τοῦ

¹² v. 17.

¹³ v. 18.

^h καέκιννοι] οἱ μαθηταὶ C. E. G. ⁱ ἐτέρωθι G. ^k γὰρ] μὲν γὰρ C. E. G. ^l ἁλλά] ἀλλ’ ὅτι C. E. G. ἰδεῖν] + καὶ οὐκ εἶδον iidem cum Arm. ^m παλαιὰν] + πον C. E. G. εἰδότας] Sic D. Arm. οὐκ εἰδότας C. E. G. ἰδόντας Edd. non vidisse Ge. ⁿ ἂν om. D. ^o ἀνδρείας] Sic Ep. et Verss. ἀνανδρίας C. E. χρημάτων] κτημάτων G. ^p ἁλλά καὶ ὁ ἐξ. καὶ ὁ τρι. ποιῶν σώζεται. Τοῦτο δὲ . . . G. Vulgatum firmant Ep. Arm. ^q ΗΘΙΚΟΝ. Ὅτι πανν ἡμῶν εὐθείας ἐντολὰς ἐδωρήσατο ὁ θεός· καὶ ὅτι ἀντὶ τῶν μεγάλων ἀγαθῶν, ὧν ποιεῖ μεθ’ ἡμῶν, χρὴ ἡμᾶς καὶ τὰ εὐτελῆ κατὰ δύναμιν ἐπιδείκνυσθαι εἰς τοὺς δεομένους. G.

Χριστοῦ τὰ ὑπάρχοντα. Οὐ βούλει αὐτῷ παραχωρῆσαι ἀπάντων; Καὶ τὴν ἡμίσειαν, καὶ τὴν τρίτην ἐπίδος μοῖραν. Ἀδελφός σου ἐστὶ καὶ συγκληρονόμος· ποιήσον αὐτὸν καὶ ἐνταῦθα συγκληρονόμον. Ὅσα ἂν ἐκείνῳ δῶς, σαυτῷ δώσεις. Οὐκ ἀκούεις τί φησιν ὁ προφήτης; ¹⁴ “Τοὺς οἰκείους τοῦ

D σπέρματός σου οὐχ ὑπερόψει.” Εἰ δὲ ¹ συγγενεῖς ὑπερορᾶν οὐ χρή, πολλῷ μᾶλλον τὸν δεσπότην, μετὰ τῆς δεσποτείας καὶ τὸ τῆς συγγενείας δικαίωμα πρὸς σέ ἔχοντα, καὶ πολλῷ πλείονα ἕτερα. Καὶ γὰρ καὶ μεριστήν σε ἐποίησε τῶν αὐτοῦ, οὐδὲν παρὰ σοῦ λαβὼν, ἀλλὰ καὶ ^sκατάρξας τῆς ἀφάτου ταύτης εὐεργεσίας. Πῶς οὖν οὐκ ἐσχάτης ἀνοίας τὸ μηδὲ τῇ δωρεᾷ ταύτῃ γενέσθαι φιλάνθρωπον, μηδὲ ἀμοιβὴν ἀντὶ χάριτος δοῦναι, καὶ ἐλάττονα ἀντὶ μειζόνων; Αὐτὸς μὲν γὰρ σε τῶν οὐρανῶν κληρονόμον ἐποίησε· σὺ δὲ ^tαὐτῷ

E οὐδὲ τῶν ἐν τῇ γῇ μεταδίδως; Αὐτὸς σε οὐδὲν κατωρθωκότα, ἀλλὰ καὶ ἐχθρόν ὄντα κατήλλαξε· σὺ δὲ οὐδὲ φίλον ὄντα καὶ εὐεργέτην ἀμείβῃ; καίτοιγε ^vκαὶ πρὸ τῆς βασιλείας, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ δοῦναι χάριν δίκαιον ἔχειν αὐτῷ; Καὶ γὰρ καὶ οἰκέται, δεσπότης ἐπ’ ἄριστον καλοῦντες, οὐ παρέχειν, ἀλλὰ λαμβάνειν νομίζουσιν· ἐνταῦθα δὲ τούναντίον γέγονεν. Οὐ γὰρ ὁ οἰ-

479 κέτης τὸν δεσπότην, ἀλλὰ ὁ δεσπότης τὸν οἰκέτην πρῶτος ἐκάλεσεν ἐπὶ τὴν αὐτοῦ τράπεζαν· σὺ δὲ οὐδὲ μετὰ τοῦτο καλεῖς; Πρῶτός σε εἰς τὴν αὐτοῦ στέγην εἰσήγαγε· σὺ δὲ οὐδὲ δεύτερος; Γυμνὸν ὄντα σε περιέβαλε· σὺ δὲ οὐδὲ μετὰ ταῦτα ξένον ὄντα ^wσυνάγεις; Πρῶτός σε ἐπότισε τὸ ἑαυτοῦ ποτήριον· σὺ δὲ οὐδὲ ^xψυχροῦ μεταδίδως ὕδατος; Ἐπότισέ σε πνεῦμα ἅγιον· σὺ δὲ οὐδὲ τὴν σωματικὴν παραμυθὴν δίψαν; Ἐπότισέ σε πνεῦμα, ἄξιον ὄντα κολάσεως· σὺ δὲ καὶ διψῶντα περιορᾷς, καὶ ταῦτα ἐκ τῶν αὐτοῦ μέλλων ἅπαντα ταῦτα ποιεῖν; Οὐ γὰρ μέγα ἡγῇ τὸ πο-

B τήριον κατασχεῖν, ἐξ οὗ πίνειν ὁ Χριστὸς μέλλει, καὶ προσάγειν τῷ στόματι; Οὐχ ὁρᾷς, ὅτι τῷ ἱερεῖ μόνῳ θέμις τὸ τοῦ αἵματος ἐπιδιδόναι ποτήριον; Ἐγὼ ^yδὲ οὐδὲν ὑπὲρ

¹⁴ Esai. lviii. 7.

^r συγγενείας C. E. G. ^s προκατάρξας G. ^t αὐτῷ om. G.
^v καὶ om. C. E. G. ^w συνεισάγεις Edd. ^x ψυχροῦ] μικροῦ E.
οὐδὲ μικροῦ μ. ὕ. ἢ ψυχροῦ G. οὐδὲ μικροῦ ἢ ψυχροῦ μ. ὕ. Mor. ^y δὲ
om. D.

τούτων ἀκριβολογοῦμαι, φησὶν· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐπιδῶς, δέχομαι· καὶ λαϊκὸς ἦς, οὐ παραιτοῦμαι. Καὶ οὐκ ἀπαιτῶ οἶον ἔδωκα· οὐ γὰρ αἷμα ζητῶ, ἀλλ' ὕδωρ ψυχρόν. Ἐννόησον τίνα ποτίζεις, καὶ φρίζον. Ἐννόησον ὅτι ἱερεὺς τοῦ Χριστοῦ γίνῃ σὺ, ἰδίᾳ χειρὶ ² διδούς, οὐ σάρκα, ἀλλ' ἄρτον, οὐχ αἷμα, ἀλλὰ ^a ψυχροῦ ὕδατος ποτήριον. Ἐνέδυσέ σε ἱμάτιον σωτηρίου, καὶ ἐνέδυσέ σε δι' ἑαυτοῦ· ^b σὺ καὶ διὰ τοῦ παιδὸς ἐνδύσον. Ἐποίησέ σε ἐνδοξον ἐν οὐρανοῖς· σὺ C τῆς φρίκης ἀπάλλαξον, ^c καὶ τῆς γυμνότητος, ^c καὶ τῆς ἀσχημοσύνης. Ἐποίησέ σε ἀγγέλων πολίτην· ^b σὺ καὶ στέγης μετὰδος μόνον, καὶ ὡς τῷ οἰκέτῃ τῷ σῷ δὸς οἰκίαν· οὐκ ἀποστρέφομαι τουτὶ τὸ καταγώγιον, καὶ ταυτὰ σοι τὸν οὐρανὸν ἀνοίξας ἅπαντα. Ἀπήλλαξά σε ^d φυλακῆς χαλεπωτάτης· ἐγὼ τοῦτο οὐκ ἀπαιτῶ, οὐδὲ λέγω, ἀπάλλαξόν με· ἀλλ' ἂν ἴδῃς με μόνον δεδεμένον, ἀρκεῖ τοῦτο εἰς παραμυθίαν ἐμοί. Νεκρὸν ὄντα ἀνέστησα· ἐγὼ τοῦτο παρὰ σοῦ οὐκ ἀπαιτῶ, ἀλλὰ λέγω, ἐπίσκεψαί με μόνον ^e ἀρρώστούντα. Ὅταν οὖν οὕτως ἢ μεγάλα τὰ δεδομένα, καὶ πολὺ κούφα τὰ ἀπαιτού- D μενα, καὶ μηδὲ ταῦτα παρέχωμεν, πόσης οὐκ ἂν εἴημεν ἄξιοι γεέννης; Εἰκότως εἰς τὸ πῦρ ἄπιμεν τὸ ἡτοίμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, πέτρας ὄντες ^f ἀναισθητότεροι. Πόσης ^g γὰρ ἀναισθησίας, εἰπέ μοι, τοσαῦτα λαβόντας, τοσαῦτα ^h ληψομένους, χρημάτων εἶναι δούλους, ὧν μικρὸν ὕστερον ἀποστησόμεθα καὶ ἄκοντες; Καὶ ἕτεροι μὲν καὶ τὴν ψυχὴν ⁱ ἐπέδωκαν, καὶ τὸ αἷμα ἐξέχεαν· σὺ δὲ οὐδὲ (296) τὰ περιττὰ προίεσαι ὑπὲρ τῶν οὐρανῶν, ὑπὲρ τῶν τοσούτων στεφάνων; Καὶ ποίας ^k ἂν εἴῃς ἄξιος συγγνώμης, τίνος ἀπολογίας, ἐν μὲν τῷ σπόρῳ τῆς γῆς πάντα ἡδέως προίε- E μενος, καὶ ἐν τῷ δανεῖζειν ἀνθρώποις οὐδενὸς φειδόμενος, ἐν δὲ τῷ τρέφειν σου τὸν δεσπότην ^l διὰ τῶν δεομένων ὠμὸς καὶ ἀπάνθρωπος ὢν; Ταῦτ' οὖν ἅπαντα ἐννόησαντες, καὶ λογισάμενοι ἅπερ εἰλήφαμεν, ἅπερ λαμβάνειν μέλλομεν, ἅπερ

² ἐπιδιδούς C. E. G. ^a ψυχρὸν ποτήριον G. ^b σὺ] + δὲ bis C. E. G. ^c καὶ om. bis iidem. ^d ἐκ φυλακῆς iidem. ^e ἀσθενούντα C. E. G. Paulo ante με om. C. G. ^f ἀναιδέστεροι C. ἀναιδ. καὶ ἀναισθ. E. ἀναισθ. καὶ ἀναιδ. G. ^g γὰρ] + οὐκ ἂν εἴημεν C. E. G. Mox λαβόντες, ληψόμενοι, et ὄντες pro εἶναι C. E. ^h λήψεσθαι προσδοκῶντας D. ⁱ ἔδωκαν C. E. G. ^k ἂν εἴῃς ἄξιος] ἄξιος ἔσῃ D. ἂν ἄξιος ἔσῃ Edd. ^l Verba διὰ τῶν δεομένων non agnoscunt G. Arm.

^m αἰτούμεθα, τὴν σπουδὴν ἅπασαν ἐν τοῖς πνευματικοῖς ἐπι-
 480 δεῖξώμεθα. Γενώμεθά ποτε ἡμεροὶ καὶ φιλάνθρωποι, ἵνα μὴ
 τὴν ἀφόρητον δίκην ἐφ' ἑαυτοὺς ἐλκύσωμεν. Τί γὰρ ἡμᾶς
 οὐχ ἱκανὸν κατακρίναι; τὸ τοσούτων καὶ τηλικούτων ἀπο-
 λαῦσαι, τὸ μηδὲν μέγα αἰτεῖσθαι, τὸ τοιαῦτα αἰτεῖσθαι ἃ
 καὶ ἄκουτες ἐνταῦθα ⁿ ἀπολείψομεν, τὸ πολλὴν ἐν τοῖς βιω-
 τικοῖς φιλοτιμίαν ἐπιδείκνυσθαι; Τούτων γὰρ ἕκαστον καὶ
 καθ' ἑαυτὸ ἱκανὸν ἡμᾶς καταδικάσαι· ὅταν δὲ ὁμοῦ τὰ πάντα
 συνέλθῃ, τίς ἔσται σωτηρίας ἐλπίς; Ἰν' οὖν ἅπασαν ταύτην
 τὴν κατάκρισιν διαφύγωμεν, ἐπιδειξώμεθά τινα δαψίλειαν
 περὶ τοὺς δεομένους. Οὕτω γὰρ καὶ τῶν ἐνταῦθα καὶ τῶν
 B ἐκεῖ ἀπάντων ἀπολαύσομεν ἀγαθῶν ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς
 ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
 αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ MS.

¹ Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς, λέγων· ὡμοιώθη ἡ
 βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείροντι καλὸν σπέρμα
 ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ. Ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώ-
 πους, ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς, καὶ ἔσπειρε ζιζάνια ἀνα-
 μέσον τοῦ σίτου, καὶ ἀπῆλθεν. Ὅτε δὲ ἐβλάστησεν
 C ὁ χόρτος, καὶ καρπὸν ἐποίησε, τότε ἐφάνη ^a τὰ ζιζάνια.
 Προσελθόντες δὲ οἱ δούλοι τοῦ οἰκοδεσπότου, εἶπον αὐτῷ·
 κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ ^b ἀγρῷ σου;
 πόθεν οὖν ἔχει ζιζάνια; Ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς· ἐχθρὸς ἄν-
 θρωπος τοῦτο ἐποίησεν. Οἱ δὲ δούλοι εἶπον αὐτῷ·
 θέλεις οὖν ἀπελθόντες ^c συλλέξομεν αὐτά; Ὁ δὲ ἔφη,

¹ Cap. XIII. v. 24-30.

^m αἰταιτούμεθα C. E. G. Post h. v. legitur in Edd. μὴ τὴν σπου-
 δὴν ἐν τοῖς βιωτικοῖς ἐπιδεικνύμεθα. [ἐπιδεικνύμεθα Sav.] Nostram
 lectionem, quae est codicum C. E. G. secuti sunt Interpretes. ⁿ ἀπο-
 λειψόμεθα C. E. G. HOM. XLVI. CODICES G. H. K. ^a τὰ] καὶ
 τὰ H. ^b ἀγρῷ σου] σῷ ἀγρῷ H. σου om. K. Mox ἔχει τὰ ζ. K.
^c συλλέξομεν pr. G.

οὐ μίποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια, ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς ^d τὸν σῖτον. Ἄφετε οὖν συναυξάνεσθαι ἀμφό- ^D τερα ^e ἄχρι τοῦ θερισμοῦ.

Τι τὸ μέσον ταύτης καὶ τῆς ^f πρὸ ταύτης παραβολῆς; Ἐκεῖ τοὺς μηδὲ ὅλως προσεσχηκότας αὐτῷ φησιν, ἀλλ' ἀποπηδήσαντας καὶ τὸν σπόρον ^g προεμένους· ἐνταῦθα δέ, τῶν αἵρετικῶν λέγει τὰ συστήματα. Ἰνα γὰρ μηδὲ τοῦτο τοὺς μαθητὰς ^h θορυβῇ, καὶ τοῦτο προλέγει, μετὰ τὸ διδάξαι αὐτοὺς διατί ἐν παραβολαῖς λαλεῖ. Ἐκείνη μὲν ⁱ οὖν ἡ παρα- ^Eβολή φησιν, ὅτι οὐκ ἐδέξαντο· αὕτη δέ, ὅτι ^k καὶ φθορέας ἐδέξαντο. Καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τῆς τοῦ διαβόλου μεθοδείας, τῇ ἀληθείᾳ αἰεὶ παρεισάγειν τὴν πλάνην, πολλὰ ^l ἐπιχρωννύντα αὐτῇ τὰ ὁμοιώματα, ὥστε εὐκόλως κλέψαι τοὺς εὐεξαπατήτους. Διὰ τοῦτο οὐκ ἄλλο τι σπέρμα, ἀλλὰ ζιζάνια καλεῖ, ^m ὃ κατὰ τὴν ὄψιν ἔοικέ πως τῷ σίτῳ. Εἵτα λέγει ⁴⁸¹ καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐπιβουλῆς. “Ἐν γὰρ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους,” φησίν. Οὐ μικρὸν τοῖς ἄρχουσιν ἐντεῦθεν ⁿ ἐπικρεμνᾷ τὸν κίνδυνον, τοῖς μάλιστα τῆς ἀρούρας τὴν φυλακὴν ἐμπειπιστευμένοις· οὐ τοῖς ἄρχουσι δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀρχομένοις. Δείκνυσι δὲ καὶ τὴν πλάνην μετὰ τὴν ἀλήθειαν οὔσαν· ὅπερ καὶ ἡ τῶν πραγμάτων ἑκβασίς μαρτυρεῖ. Καὶ γὰρ μετὰ τοὺς προφήτας, οἱ ψευδοπροφῆται· καὶ μετὰ τοὺς ἀποστόλους, οἱ ψευδαπόστολοι· καὶ μετὰ τὸν Χριστὸν, ὁ ἀντίχριστος. Ἄν γὰρ μὴ ἴδῃ τί ^o μιμήσεται ὁ διάβολος, ἢ (297) τίσιν ἐπιβουλεύσῃ, οὔτε ἐπιχειρεῖ, οὔτε οἶδε. Καὶ νῦν τοίνυν, ἐπειδὴ ^p εἶδεν, ὅτι ὁ μὲν ἐποίησεν ἑκατὸν, ὁ δὲ ἐξήκοντα, ὁ ^B δὲ τριάκοντα, ἄλλην ἔρχεται λοιπὸν ὁδόν. Ἐπεὶ γὰρ ἀρπάσαι οὐκ ἠδυνήθη τὸ ριζωθὲν, οὐδὲ ἀποπνίξαι, οὐδὲ κατακαῦσαι, δι' ἐτέρας ἀπάτης ἐπιβουλεύει, παρεμβάλλων τὰ ^q παρ' ἑαυτοῦ. Καὶ τί διαφέρουσιν οἱ καθεύδοντες, φησί, τῶν

^d τὸν] καὶ τὸν H. K. p. p. οὖν om. H. ^e μέχρι H. K. Locum S. S. ad finem v. 30 continuant H. Arm. et Mosq. unus: non nisi vv. 24, 25 habent Mor. cum alio Mosq. ^f πρὸ ταύτης] προτέρας

Edd. παραβολῆς;] + Πολὺ καὶ διάφορον. G. ^g προεμένους G.

^h θορυβήσῃ H. ⁱ οὖν om. G. ^k καὶ om. K. Mor. ^l ἐπιχρωννύντος H. K.

^m ὃ] + καὶ Edd. ⁿ ἐπικρεμᾷ H. Mor. ^o μιμήσεται et ἐπιβουλεύσει H.

^p οἶδεν G. Mox λοιπὸν om. G. ^q παρὰ om. K. Mox folium deest in hoc codice ab ἐκείνους p. 481 C. usque

ad συλλέξατε p. 482 D.

τὴν ὁδὸν μιμουμένων; Ὅτι ἐκεῖ εὐθέως ἤρπασεν· οὐδὲ γὰρ
 ριζωθῆναι ἀφῆκεν· ἐνταῦθα δὲ πλείονος ἐδεήθη τῆς μηχανῆς.
 Ταῦτα δὲ λέγει ὁ Χριστὸς, παιδεύων ἡμᾶς διαπαντὸς ἐγρη-
 γορέναι. Κἂν γὰρ ἐκείνας διαφύγῃς τὰς βλάβας, φησὶν,
 ἔστι καὶ ἑτέρα βλάβη. Ὡσπερ γὰρ ἐκεῖ διὰ τῆς ὁδοῦ καὶ
 τῆς πέτρας καὶ τῶν ἀκανθῶν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα διὰ τοῦ
 C ὕπνου ἡ ἀπώλεια γίνεται· ὥστε διηνεκοῦς φυλακῆς δεῖ. Διὸ
 καὶ ἔλεγεν· ² “ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.”
 Τοιοῦτόν τι γέγονε καὶ παρὰ τὴν ἀρχήν. Πολλοὶ γοῦν τῶν
 προεστώτων πονηροὺς εἰσάγοντες ἄνδρας ἐν ταῖς ἐκκλησίαις,
 αἵρεσιάρχας κρυπτομένους, πολλὴν εὐκολίαν τῇ τοιαύτῃ παρ-
 ἔσχον ἐπιβουλῇ. Οὐδὲ γὰρ πόνων δεῖ τῷ διαβόλῳ λοιπόν,
 ὅταν ἐκείνους εἰς μέσον φυτεύσῃ. Καὶ πῶς δυνατόν μὴ κα-
 θεύδειν; φησί. Τὸν μὲν οὖν φυσικὸν ὕπνον, οὐ δυνατόν· τὸν
 δὲ τῆς προαιρέσεως, δυνατόν. Διὸ καὶ Παῦλος ἔλεγε· “γρη-
 D γορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει.” Εἵτα δείκνυσιν καὶ περιττόν
 τὸ πρᾶγμα, οὐχὶ βλαβερόν μόνον. Μετὰ γὰρ τὸ γεωργη-
 θῆναι τὴν ἄρουραν, καὶ μὴ χρεῖαν εἶναι μηδενός, τότε ἐπι-
 σπεῖρει οὗτος· καθάπερ καὶ οἱ αἵρετικοὶ ποιοῦσιν, [†] οἱ δὲ
 οὐδὲν ἕτερον ἢ διὰ κενοδοξίαν ἐμβάλλουσι τὸν ἑαυτῶν ἰόν.
 Οὐκ ἐντεῦθεν δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα μετὰ
 ἀκριβείας αὐτῶν ὑπογράφει τὴν σκηνὴν ἅπασαν. “Ὅτε γὰρ
 ἐβλάστησε, φησὶν, ὁ χόρτος, καὶ καρπὸν ἐποίησε, τότε
 ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια” ὅπερ καὶ οὗτοι ποιοῦσι. Παρὰ μὲν
 γὰρ τὴν ἀρχὴν συσκιάζουσιν ἑαυτούς· ἐπειδὴν δὲ πολλὴν
 E λάβωσι τὴν παρρησίαν, καὶ λόγου τις αὐτοῖς μεταδῶ, τότε
 τὸν ἰὸν ἐκχέουσι. Τίνος δὲ ἔνεκεν εἰσάγει τοὺς δούλους
 λέγοντας τὸ γεγενημένον; Ἵνα εἴπῃ ὅτι οὐ δεῖ ἀναιρεῖν
 αὐτούς. Ἐχθρὸν δὲ ἄνθρωπον αὐτὸν καλεῖ, διὰ τὴν εἰς ἄν-
 θρώπους βλάβην. Ἡ μὲν γὰρ ἐπήρεια καθ’ ἡμῶν· ἡ δὲ
 ἀρχὴ τῆς ἐπηρείας οὐκ ἀπὸ τῆς εἰς ἡμᾶς, ἀλλ’ ἀπὸ τῆς εἰς
 482 θεὸν ἔχθρας ἐγένετο. Ὅθεν δῆλον, ὅτι μᾶλλον ὁ θεὸς ἡμᾶς
 φιλεῖ, ἢ ἡμεῖς ἑαυτούς. Ὅρα δὲ καὶ ἐτέρωθεν τοῦ διαβόλου
 τὴν κακουργίαν. Οὐ γὰρ πρὸ τούτου ἔσπειρεν, ἐπειδὴ μηδὲν
 εἶχεν ³ ἀπολέσαι· ἀλλ’ ὅτε ἦν ἅπαντα πεπληρωμένα, ἵνα τῇ

² Matth. x. 22.

[†] οἱ om. G. ³ ἀπολέσθαι G. Μοχ τὴν σπουδὴν G. Ep. et p. p.
 ἐχθρῶς Ep. et pr. G.

σπουδῇ λυμήνηται τοῦ γεωργοῦ· οὕτω πρὸς ἐκείνον ἐχθρωδῶς ἔχων πάντα ἐποίει. Σκόπει δὲ καὶ τῶν οἰκετῶν τὴν φιλοστοργίαν. Καὶ γὰρ ἐπείγονται ἤδη τὰ ζιζάνια ἀνασπᾶσαι, εἰ καὶ μὴ διεσκεμμένως ποιοῦσιν· ὅπερ δείκνυσι τὴν ὑπὲρ τοῦ σπόρου μέριμναν αὐτῶν, καὶ πρὸς ἓν μόνον βλέποντας, οὐχ ὅπως ἐκείνος δῶ δίκην, ἀλλ' ὥστε τὰ καταβληθέντα μὴ ἀπολέσθαι· οὐ γὰρ δὴ τοῦτό ἐστι τὸ κατεπεῖγον. Διόπερ ὅπως τὸ νόσημα τέως ἐξέλωσι, ἵσκοποῦσι. Καὶ οὐδὲ τοῦτο ^B ἀπλῶς ζητοῦσιν· οὐ γὰρ ἑαυτοῖς ἐπιτρέπουσιν, ἀλλὰ τοῦ δεσπότου τὴν γνώμην ἀναμένουσι λέγοντες· “θέλεις;” Τί οὖν ὁ δεσπότης; Κωλύει λέγων· “μήποτε ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον.” Τοῦτο δὲ ἔλεγε, κωλύων πολέμους γίνεσθαι καὶ αἵματα καὶ σφαγὰς. ^v Οὐ γὰρ δεῖ ἀναιρεῖν αἰρετικόν· ἐπεὶ πόλεμος ἄσπονδος ἔμελλεν εἰς τὴν οἰκουμένην εἰσάγεσθαι. Δύο τοίνυν τούτοις αὐτοὺς κατέχει τοῖς λογισμοῖς· ἐνὶ μὲν, τῷ μὴ τὸν σῖτον βλαβῆναι· ἐτέρῳ δὲ, τῷ καταλήψεσθαι τὴν κόλασιν πάντως αὐτοὺς ἀνιάτως νοσοῦντας. Ὡστε εἰ βούλει καὶ κολασθῆναι αὐτοὺς, καὶ χωρὶς τῆς τοῦ ^C σίτου βλάβης, ἀνάμεινον τὸν προσήκοντα καιρόν. ^w Τί δέ ἐστι, “μὴ ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον;” ^a Ἡ τοῦτό φησιν, ὅτι εἰ μέλλοιτε κινεῖν ὅπλα καὶ κατασφάττειν τοὺς αἰρετικούς, ἀνάγκη πολλοὺς καὶ τῶν ἀγίων συγκαταβάλλεσθαι· ἢ ὅτι ἀπ' αὐτῶν τῶν ζιζανίων πολλοὺς εἰκὸς μεταβαλέσθαι καὶ γενέσθαι σῖτον. Ἄν τοίνυν προλαβόντες αὐτοὺς ἐκριζώσητε, λυμαίνεσθε τῷ μέλλοντι γίνεσθαι σίτῳ, οὓς ἐγχωρεῖ μεταβαλέσθαι καὶ γενέσθαι βελτίους ^x ἀναιροῦντες. Οὐ τοίνυν ^y κατέχειν αἰρετικούς, καὶ ἐπιστομίζειν, καὶ ἐκκόπτειν αὐτῶν τὴν παρρῆσίαν, καὶ τὰς συνόδους καὶ τὰς σπονδὰς διαλύειν κωλύει, ἀλλ' ἀναιρεῖν καὶ κατασφάττειν. Σὺ δὲ ^D (298) αὐτοῦ σκόπει τὴν ἡμερότητα, πῶς οὐκ ἀποφαίνεται μόνον, οὐδὲ ^z κωλύει, ἀλλὰ λογισμοὺς τίθησι. Τί οὖν, ἂν μέχρι

ⁱ τοῦτο σκοποῦσι G.

^v Οὐδὲ γὰρ G. Ep. Mox ὁ πόλεμος G.

^w Τί δὲ ἄλλο διὰ τοῦ, μὴ . . . G. et sic Edd. minore distinctione post σῖτον posita. Nostrae lectioni praeter H. Ep. et utrumque Interp. suffragatur etiam Par. Reg. 688.

^x μὴ ἀναιροῦντες G. ^y κατασχεῖν Mor. κατάρχειν “unus” apud Montef. nisi scribere voluit κατάγχειν, quae lectio est Reg. 688. Mox pro σπονδὰς, σπουδὰς expressit Interpres Arm.

^z κωλύει] Sic H. Ge. Arm. vulgo κελενεί.

τέλους ^a μένη τὰ ζιζάνια; “Τότε ἐρῶ τοῖς θερισταῖς· συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια, καὶ δῆσατε αὐτὰ δεσμὰς πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά.” Πάλιν ἀναμιμνήσκει αὐτοὺς τῶν Ἰωάννου ῥημάτων, ^b τῶν κριτὴν αὐτὸν εἰσαγόντων, καὶ φησιν,

ὅτι ἕως ^c μὲν ἐστήκασιν ἐγγὺς τοῦ σίτου, φείδεσθαι χρή· **Ε** ἐγχωρεῖ γὰρ αὐτοὺς καὶ σῖτον γενέσθαι· ὅταν δὲ μηδὲν κερδάναντες ἀπέλθωσι, τότε αὐτοὺς ἀναγκαίως ἡ ἀπαραίτητος διαδέξεται δίκη. “Ἐρῶ γὰρ τοῖς θερισταῖς, φησὶ, συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια.” Διατί πρῶτον; Ἵνα μὴ φοβηθῶσιν οὗτοι, ὡς συναπαγομένου ἅμα αὐτοῖς τοῦ σίτου. “Καὶ δῆσατε αὐτὰ δεσμὰς, ὥστε κατακαῦσαι αὐτά· τὸν δὲ σῖτον συναγάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην.”

483 ³ “Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων· ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως.” Ἐπειδὴ γὰρ εἶπεν, ὅτι ἀπὸ τοῦ σπόρου τρία μέρη ἀπόλλυται, καὶ σώζεται ἓν, καὶ ἐν αὐτῷ πάλιν τῷ σωζομένῳ τοσαύτη γίνεται βλάβη, ἵνα μὴ λέγωσι, καὶ τίνες καὶ πόσοι ἔσονται οἱ πιστοί; καὶ τοῦτον ἐξαιρεῖ τὸν φόβον, διὰ τῆς παραβολῆς τοῦ σινάπεως ἐνάγων ^d εἰς πίστιν αὐτοὺς, καὶ δεικνὺς ὅτι πάντως ἐκταθήσεται τὸ κήρυγμα. Διὰ τοῦτο τοῦ λαχάνου τὴν εἰκόνα εἰς μέσον ἤγαγε σφόδρα εὐκυῖαν τῇ ὑποθέσει· ⁴ “ὁ μικρότερον μὲν, φησὶν, ἐστὶ πάντων τῶν σπερμάτων· ὅταν δὲ αὐξηθῇ, μεῖζον τῶν λαχάνων ἐστὶ, καὶ γίνεται δένδρον, ὥστε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατασκηνοῦν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.” Τοῦ γὰρ μεγέθους τὸ τεκμήριον ἐνδείξασθαι ἡβουλήθη. Οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ κηρύγματος ἔσται, φησὶ. Καὶ γὰρ ἀπάντων ἀσθενέστεροι ἦσαν οἱ μαθηταί, καὶ πάντων ἐλάττους· ἀλλ’ ὅμως, ἐπειδὴ μεγάλη ἦν ἡ ἐν αὐτοῖς δύναμις, ἐξηπλώθη πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης. Εἵτα καὶ τὴν ζύμην ταύτη προστίθῃσι τῇ εἰκόνι, λέγων· ⁵ “ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμη, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἔκρυψεν εἰς ἀλεύρον σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.” Καθάπερ γὰρ **Κ** αὕτη τὸ πολὺ ἄλευρον μεθίστησιν εἰς τὴν ἑαυτῆς ἰσχύν, οὕτω καὶ ὑμεῖς τὸν πάντα κόσμον μεταστήσετε. Καὶ ὅρα

^a μένη G. μέινωσι ζιζάνια Ep.

^b τὸν κρ. αὐτῶν K. et pr. G. τῶν κρ. αὐτῶν corr. G.

^c μὲν] + αὐν codices. Cf. Tom. ix. p. 510 A. Ed. Ben. 2^dae.

^d εἰς τὴν πίστιν Edd. εἰς πνεῦσιν G. K. invitis Interpp.

σύνεσιν. Τὰ γὰρ τῆς φύσεως παράγει, δεικνὺς ὅτι ὥσπερ ἐκεῖνα ^ε ἀνεγχώρητον μὴ γενέσθαι, οὕτω καὶ ταῦτα. Μὴ γάρ μοι τοῦτο λέγε· τί δυνησόμεθα δώδεκα ἄνθρωποι εἰς πλήθος ἐμπεσόντες τοσοῦτον; Καὶ γὰρ τοῦτο αὐτὸ μάλιστα ὑμῶν ποιεῖ τὴν ἰσχὺν ἐκλάμψαι, τὸ ἀναμιγῆναι τῷ πλήθει καὶ μὴ φυγεῖν. Ὡς περ ^ι οὖν καὶ ἡ ζύμη τότε τὸ φύραμα ζυμοί, ὅταν ἐγγὺς γένηται τοῦ ἀλεύρου, καὶ οὐχ ἀπλῶς ἐγγὺς, ἀλλ' οὕτως ὥστε καὶ μιγῆναι· (οὐ γὰρ εἶπεν, ἔθηκεν, ἀπλῶς, ἀλλ', ἔκρυσεν) οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν κολληθῆτε καὶ ἐνωθῆτε τοῖς D πολεμοῦσιν ὑμῖν, τότε αὐτῶν περιέσεσθε. Καὶ καθάπερ ἐκεῖνη καταχώννυται μὲν, οὐκ ἀφανίζεται δέ, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν πρὸς τὴν ἑαυτῆς ἕξιν ἅπαντα μεταποιεῖ· τὸν ^ε αὐτὸν τρόπον καὶ ἐπὶ τοῦ κηρύγματος τοῦτο συμβήσεται. Μὴ τοίνυν, ἐπειδὴ πολλὰς εἶπον ^η εἶναι τὰς ἐπηρείας, φοβηθῆτε· καὶ γὰρ καὶ οὕτως ἐκλάμψετε, καὶ ἀπάντων περιέσεσθε. Τρία δὲ σάτα ἐνταῦθα τὰ πολλὰ εἶρηκεν· οἶδε γὰρ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἐπὶ πλήθους λαμβάνειν. Μὴ θαυμάσης δέ, εἰ περὶ βασιλείας διαλεγόμενος κόκκου καὶ ζύμης ἐμνήσθη· ἀνθρώποις γὰρ διελέγετο ἀπείροις καὶ ἰδιώταις, καὶ δεομένοις ἀπὸ τούτων ^ι ἐνάγεσθαι. Οὕτω γὰρ ἦσαν ἀφελεῖς, ὥς καὶ μετὰ ταῦτα πάντα δεθῆναι E ἐρμηνείας πολλῆς. Ποῦ τοίνυν Ἑλλήνων παῖδες εἰσι; Μανθανέτωσαν τοῦ Χριστοῦ τὴν δύναμιν, ὁρῶντες τῶν πραγμάτων τὴν ἀλήθειαν· καὶ ἐκατέρωθεν αὐτὸν προσκυνεῖτωσαν, ὅτι καὶ προεῖπε πρᾶγμα τοσοῦτον, καὶ ἐπλήρωσε. Καὶ γὰρ αὐτός ἐστιν ὁ τὴν δύναμιν ἐνθεὶς τῇ ζύμῃ. Διὰ τοῦτο καὶ ἀνέμιξε τῷ πλήθει τοὺς αὐτῷ πιστευοντας, ἵνα μεταδῶμεν 484 ^κ τοῖς ἄλλοις τῆς ἡμετέρας συνέσεως. Μηδεὶς τοίνυν ὀλιγότητα αἰτιάσθω. Πολλὴ γὰρ τοῦ κηρύγματος ἡ δύναμις· καὶ τὸ ζυμωθὲν ἅπαξ, ζύμη γίνεται τῷ λοιπῷ πάλιν. Καὶ (299) καθάπερ ὁ σπινθὴρ ὅταν ἐπιλάβηται ξύλων, τὰ ἤδη κατακαυθέντα ποιήσας τῆς φλογὸς προσθήκην, οὕτω τοῖς ἄλλοις ἐπεισιν· οὕτω δὴ καὶ τὸ κήρυγμα. Ἀλλ' οὐκ εἶπε πῦρ, ἀλλὰ ζύμην· τί δήποτε; Ὅτι οὐ τοῦ πυρός ἐστιν ἐκεῖ τὸ ὅλον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀναπτομένων ξύλων· ἐνταῦθα δὲ τὸ ὅλον ἡ ζύμη ἐργάζεται δι' ἑαυτῆς.

^ε ἀνεγχείρητον G. ^ι οὖν om. G. ^ε αὐτὸν] + δὴ Edd. τοῦτο] τούτου Ep. Ge. ^η εἶναι deest in Edd. ^ι Sic Ep. Mor. et codd. ἐνάγεσθαι Sav. Ben. ^κ τοῖς ἄλλοις] Sic H. K. Arm. infidelibus Ge. Vulgatum ἀλλήλοις habet G.

¹ Εἰ δὲ ἄνθρωποι δώδεκα τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ἐζύμωσαν, ἐννόησον ὅση ἡμῶν ἡ κακία, ὅταν τοσοῦτοι ὄντες τοὺς
 B ὑπολειπομένους μὴ δυνηθῶμεν διορθοῦν, οὓς μυρίοις κόσμοις ἀρκεῖν ἐχρῆν καὶ γενέσθαι ζύμην. Ἀλλ' ἐκεῖνοι, φησὶν, ἀπὸστολοι ἦσαν. Καὶ τί τοῦτο; Οὐχὶ τῶν αὐτῶν σοι μετέσχον; οὐκ ἐν πόλεσιν ^m ἐτράφησαν; οὐ τῶν αὐτῶν ἀπέλυσαν; οὐχὶ τέχνας μετεχειρίσαντο; μὴ γὰρ ἄγγελοι ἦσαν; μὴ γὰρ ἐξ οὐρανοῦ κατέβησαν; Ἀλλὰ τὰ σημεῖα, φησὶν, εἶχον. Οὐ τὰ σημεῖα θαυμαστοὺς αὐτοὺς ἐποίησε. Μέχρι πότε προκαλύμμασι κεχρήμεθα τῆς ἡμετέρας ῥαθυμίας τοῖς θαύμασιν ἐκείνοις; ⁿ [Ἴδε τὸν χορὸν τῶν ἀγίων οὐ τοῖς θαύμασιν ἐκείνοις
 C λάμψαντα.] Πολλοὶ γὰρ καὶ δαίμονας ^o ἐκβαλόντες, ἐπειδὴ τὴν ἀνομίαν εἰργάσαντο, οὐκ ἐγένοντο θαυμαστοὶ, ἀλλὰ καὶ ἐκολάσθησαν. Καὶ τί ποτ' οὖν ἐστι, φησὶν, ὃ μεγάλους αὐτοὺς ἔδειξε; Τὸ χρημάτων καταφρονεῖν, τὸ δόξης ὑπερορᾶν, τὸ πραγμάτων ἀπηλλάχθαι βιωτικῶν. Ὡς εἶγε μὴ ταῦτα εἶχον, ἀλλὰ δοῦλοι ^p τῶν παθῶν ἦσαν, εἰ καὶ μυρίους νεκροὺς ἤγειραν, οὐ μόνον οὐδὲν ἂν ὠφέλησαν, ἀλλὰ καὶ ἀπατεῶνες ἂν ἐνομισθῆσαν εἶναι. Οὕτως ὁ βίος ἐστὶν ὁ πανταχοῦ λάμπων, ὁ καὶ τοῦ πνεύματος τὴν χάριν ἐπισπώμενος. Ποῖον σημεῖον Ἰωάννης ἐποίησεν, ὅτι πόλεις τοσαύτας ἀνηρτήσατο;
 D Ὅτι γὰρ οὐδὲν ἐθαυματούργησεν, ἄκουσον τοῦ εὐαγγελιστοῦ λέγοντος· ⁶ “ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐποίησε σημεῖον οὐδέν.” Πόθεν δὲ θαυμαστὸς Ἠλίας ἐγένετο; Οὐκ ἀπὸ τῆς παρρησίας τῆς πρὸς τὸν βασιλέα; οὐκ ἀπὸ τοῦ ζήλου τοῦ πρὸς τὸν θεόν; οὐκ ἀπὸ τῆς ἀκτημοσύνης; οὐκ ἀπὸ τῆς μηλωτῆς καὶ τοῦ σπηλαίου καὶ τῶν ὀρώων; Τὰ γὰρ σημεῖα μετὰ ταῦτα ἅπαντα ἐποίησε. Τὸν δὲ Ἰωβ ποῖον σημεῖον ὀρώων ποιῶντα ἐξεπλάγη ὁ διάβολος; Σημεῖον μὲν οὐδέν, βίον δὲ λάμποντα καὶ ὑπομονὴν ἀδάμαντος στερεώτεραν ἐπιδεικνύμενον. Ποῖον σημεῖον ὁ Δαυὶδ ἐποίησεν, ἔτι νέος ὢν, ὡς εἰπεῖν τὸν θεόν· ⁷ “εὗρον
 E Δαυὶδ τὸν τοῦ Ἰεσοῦ ἀνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου;” Ὁ

⁶ Joan. x. 41.⁷ Act. xiii. 22.

¹ ΗΘΙΚΟΝ. Περὶ τῶν ἀποστόλων καὶ πάντων τῶν ἀγίων· καὶ ὅτι ἀπὸ βίου καὶ ἀρετῆς μᾶλλον ἔλαμψαν, καὶ οὐκ ἀπὸ χαρισμάτων· τὸ γὰρ μέγιστον ἀγάπη καὶ ἐλεημοσύνη, ἡ καὶ παρθενίαν ὑπερῆκόντισε. G.
^m Sic codd. et Arm. ἐστράφησαν Edd. ⁿ Hanc periodum, quia in meis non exstat, cum Sav. et Mor. inclusi. Vid. adnot. ^o ἐκβάλλοντες G. H. ^p τῶν om. G.

δὲ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ ποῖον νεκρὸν ἤγειραν; ποῖον δὲ λεπρὸν ἐκάθησαν; Οὐκ οἶστα ὅτι τὰ σημεῖα, εἰ μὴ νήφωμεν, καὶ βλάπτει πολλάκις; ⁹ Οὕτω πολλοὶ τῶν Κορινθίων ἀπεσχίσθησαν ἀπ' ἀλλήλων· οὕτω πολλοὶ τῶν Ῥωμαίων ἀπενόηθησαν· οὕτω Σίμων ἐξεβλήθη· οὕτως ὁ τῷ Χριστῷ τότε ἐπιθυμήσας ἀκολουθῆσαι ἀπεδοκιμάζετο, ἀκούσας ὅτι ⁸ “αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι, ¹ καὶ τὰ πετεινὰ ⁴⁸⁵ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσει.” Τούτων γὰρ ἕκαστος, ὁ μὲν χρημάτων, ὁ δὲ δόξης ἐφίεμενος τῆς ἀπὸ τῶν σημείων, ἐξέπιπτον καὶ ⁵ ἀπώλλυντο. Βίου δὲ ἐπιμέλεια καὶ ἀρετῆς ἕως οὐ μόνον οὐ τίκτει τοιαύτην ἐπιθυμίαν, ἀλλὰ καὶ οὖσαν ἀναιρεῖ. Καὶ αὐτὸς δὲ ὅτε ἐνομοθέτει τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς, τί ἔλεγε; ποιήσατε σημεῖα, ἵνα ἴδωσιν οἱ ἄνθρωποι; Οὐδαμῶς· ἀλλὰ τί; “Λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.” Καὶ τῷ Πέτρῳ δὲ οὐκ εἶπεν, ¹ εἰ φι- B λεῖς με, ποίει σημεῖα· ἀλλὰ, ⁹ “ποιμαίνε τὰ πρόβατά μου.” Καὶ πανταχοῦ δὲ αὐτὸν προτιμῶν τῶν ἄλλων μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου, πόθεν, εἶπέ μοι, προετίμα; ἀπὸ τῶν σημείων; Καὶ μὴν πάντες ὁμοίως ἐκάθαιρον τοὺς λεπροὺς, καὶ τοὺς νεκροὺς ἤγειρον· καὶ πᾶσιν ὁμοίως τὴν ἐξουσίαν ἔδωκε. Πόθεν οὖν εἶχον τὸ πλεον οὗτοι; Ἀπὸ τῆς κατὰ ψυχὴν ἀρετῆς. Ὅρᾳς ὅτι πανταχοῦ βίου χρεῖα καὶ τῆς διὰ τῶν ἔργων ἐπιδείξεως; ¹⁰ “Ἀπὸ τῶν καρπῶν γὰρ αὐτῶν, φησὶν, ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.” Τί δὲ τὴν ζωὴν συνίστησι τὴν ἡμετέραν; ^v Ἄρα σημείων ἐπίδειξις, ἢ πολιτείας ἀρίστης ἀκρίβεια; Εὐ- C δηλον ὅτι τὸ δεύτερον· τὰ δὲ σημεῖα καὶ τὰς ἀφορμάς ἐντεῦθεν ἔχει, καὶ εἰς τοῦτο ^w καταλήγει. Ὁ τε γὰρ βίον ἀριστον ἐπιδεικνύμενος, ἐπισπᾶται ταύτην τὴν χάριν· ὁ τε λαμβάνων τὴν χάριν, διὰ τοῦτο λαμβάνει, ἵνα ^x τὸν ἐτέρων διορθώσῃται βίον. Ἐπεὶ καὶ ὁ Χριστὸς διὰ τοῦτο τὰ θαύ-

⁸ Matth. viii. 20.⁹ Joan. xxi. 15.¹⁰ Matth. vii. 16.

⁹ Οὕτω] + γοῦν K. + γὰρ Edd. ¹ Clausulam καὶ τὰ π. τ. ο. κ. non agnoscunt K. Arm. ⁵ ἀπώλλυντο G. Mox ἀρετῶν Edd. ¹ εἰ om. G. ^v Ἄρα] + μὴ G. ^w καταλήγει] + τὸ τέλος Sav. Ben. consentiente Reg. 688. Lectionem Morellianam ἐντεῦθεν ἔχει τὸ τέλος, καὶ εἰς τοῦτο καταλήγει, exhibent K. et pr. H. Verba ob incertam sedem suspecta cum altero codice deleui. ^x τὸν] τῶν pr. G. τὸν τῶν K. p. p. διορθώση G. K.

ματα ἐκεῖνα ἐποίησεν, ἵνα ἀξιοπίστος φανεῖς ἐντεῦθεν, καὶ (30)
 πρὸς αὐτὸν ἐλκύσας, ἀρετὴν εἰς τὸν βίον εἰσαγάγη. Διὸ
 καὶ τὴν πλείονα ὑπὲρ τούτου ποιεῖται σπουδὴν. Οὐδὲ γὰρ
 τοῖς σημείοις ἀρκεῖται μόνον, ἀλλὰ καὶ γέενναν ἀπειλεῖ, καὶ
 βασιλείαν ἐπαγγέλλεται, καὶ τοὺς παραδόξους ἐκείνους τί-
 D θησι νόμους, καὶ πάντα ὑπὲρ τούτου πραγματεύεται, ἵνα
 ἰσαγγέλους ἐργάσῃται. Καὶ τί λέγω, ὅτι ὁ Χριστὸς πάντα
 τούτου ἕνεκεν ποιεῖ; Σοὶ γὰρ εἴ τις ἔδωκεν, εἰπέ μοι,
 αἵρεσιν, ^γ νεκροὺς ἀναστῆσαι ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, ἢ διὰ
 τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀποθανεῖν, τί ἂν ^z ἐδέξω μᾶλλον; Οὐκ εὐ-
 δηλον ὅτι τὸ δεύτερον; Καὶ μὴν τὸ μὲν σημεῖον ἐστὶ, τὸ
 δὲ ἔργον. Τί δὲ, εἴ τις σοι προὔθηκε ποιῆσαι χόρτον χρυ-
 σὸν, ἢ δυνηθῆναι πάντων τῶν χρημάτων ὡς χόρτου κατα-
 φρονῆσαι, οὐκ ^a ἂν τοῦτο ἐδέξω μᾶλλον; Καὶ μάλα εἰκότως.
 Καὶ γὰρ τοὺς ἀνθρώπους τοῦτο ἂν μάλιστα ἐπεσπάσατο.
 E Εἰ μὲν γὰρ εἶδον ^b τὸν χόρτον χρυσοῦν γινόμενον, καὶ ἐπε-
 θύμῃσαν καὶ αὐτοὶ λαβεῖν τὴν δύναμιν, ὥσπερ ὁ Σίμων, καὶ
 ἠϋξήθη ἂν αὐτοῖς ὁ τῶν χρημάτων ἔρως· εἰ δὲ εἶδον ὡς χόρτου
 τοῦ χρυσοῦ πάντας καταφρονούντας καὶ ὑπερορῶντας, πάλαι
 ἂν τῆς νόσου ταύτης ἀπηλλάγησαν.

Ὅρᾳς ὅτι ὁ βίος μᾶλλον ὠφελεῖν δύναται; Βίον δὲ λέγω
 486 νῦν, οὐχὶ ἂν νηστεύσης, οὐδὲ ἂν σάκκον καὶ σποδὸν ὑποστρώ-
 σης· ἀλλ' εἰς χρημάτων ὑπερίδης, ὡς ὑπεριδεῖν χρή, εἰς
^c φιλοστοργήσης, εἰς δὴς πεινῶντι τὸν ἄρτον σου, εἰς θυμοῦ
 κρατήσης, εἰς κενοδοξίαν ἐκβάλης, εἰς βασκανίαν ἀνέλξης.
^d Οὕτω καὶ αὐτὸς ἐπαίδευε· ¹¹ “μάθετε γὰρ, φησὶν, ἀπ' ἐμοῦ,
 ὅτι πρᾶὸς εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ.” ^e Οὐκ εἶπεν, ὅτι
 ἐνήστευσα· καίτοιγε εἶχεν εἰπεῖν τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας,
 ἀλλ' οὐ λέγει τοῦτο· ἀλλ' “ὅτι πρᾶὸς εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ
 καρδίᾳ.” Καὶ πάλιν πέμπων αὐτοὺς, οὐκ εἶπεν, ὅτι νηστεύ-
 B ετε· ἀλλὰ ¹² “πᾶν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐσθίετε.” Χρη-
 μάτων μέντοι ἕνεκεν πολλὴν ἀκρίβειαν ἀπήτησε λέγων· ¹³ “μὴ
 κτήσησθε χρυσοῦν ἢ ἄργυρον, μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας

¹¹ Matth. xi 29.¹² Luc. x. 8: (coll. 1 Cor. x. 27.)¹³ Matth. x. 9.

^γ νεκρὸν II. Ge. νεκροὺς ἐγείρειν K. ^z ἐξελέξω H. ^a ἂν]
 αὐτὸ Mor. Ben. Mox ἐπεσπάτο Edd. ^b τὸν χόρτον] χόρτον τὸν
 G. τὸν om. H. ^c φιλόστοργος ἥς H. K. ^d Οὕτω] + γὰρ H.
^e Καὶ οὐκ Edd.

υμῶν.” Ταῦτα δὲ λέγω, οὐχὶ νηστείαν κακίζων· μὴ γένοιτο· ἀλλὰ καὶ σφοδρὰ ἐπαινῶν· ἀλγῶ δὲ, ὅταν τῶν ἄλλων ἡμελημένων ταύτην νομίζετε ἀρκεῖν εἰς σωτηρίαν ὑμῖν, τὸ ἔσχατον τοῦ χοροῦ τῆς ἀρετῆς ἔχουσιν μέρος. Τὸ γὰρ μέγιστον, ἀγάπη καὶ ἐπιείκεια καὶ ἐλεημοσύνη, ἣ καὶ παρθενίαν ὑπερηκόντισεν. Ὡστε εἰ βούλει ἀποστόλων γενέσθαι ἴσος, οὐδὲν C τὸ κωλύον. Ἀρκεῖ γὰρ ταύτην τὴν ἀρετὴν ^f ἐπελθόντα μόνον μηδὲν ἔλαττον ἐκείνων ἔχειν. Μηδεὶς τοίνυν εἰς σημεῖα ἀναβαλλέσθω. Ἀλγεί μὲν γὰρ ὅταν ἐξελαθῇ σώματος δαίμων· πολλῶ δὲ μᾶλλον, ὅταν ἀμαρτίας ἀπαλλαττομένην ἴδῃ ψυχὴν. Καὶ γὰρ αὕτη ἐστὶν ἡ δύναμις ἐκείνου ἡ μεγάλη. Διὰ ταύτην ἀπέθανεν ὁ Χριστὸς, ἵνα ταύτην καταλύσῃ. Καὶ γὰρ αὕτη τὸν θάνατον εἰσήγαγε· διὰ ταύτην τὰ ἄνω κάτω γέγονεν. Ἄν τοίνυν ταύτην ^g ἀνέλῃς, ἐξέκοψας τοῦ διαβόλου τὰ νεῦρα, συνέτριψας αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, κατέλυσας αὐτοῦ τὴν ἰσχὺν ἅπασαν, διέσπασας τὸ στρατόπεδον, ἀπάντων ση- D μείων ἐπεδείξω σημεῖον μεῖζον. Οὐκ ἐμὸς οὗτος ὁ λόγος, ἀλλὰ τοῦ μακαρίου Παύλου. Εἰπὼν γὰρ, ¹⁴ “ζηλοῦτε τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα, καὶ ἔτι καθ’ ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι,” οὐκ ἐπήγαγε σημεῖον, ἀλλὰ ἀγάπην τὴν πάντων ρίζαν τῶν ἀγαθῶν. Ἄν τοίνυν ταύτην ἀσκῶμεν, καὶ τὴν ἐκ ταύτης φιλοσοφίαν ἅπασαν, οὐδὲν δεηθησόμεθα σημεῖων· ὥσπερ οὖν εἰ μὴ ἀσκῶμεν, οὐδὲν κερδανοῦμεν ἀπὸ ^h τῶν σημεῖων. Ταῦτ’ οὖν ἅπαντα ἐννοοῦντες, ἀφ’ ὧν ἐγένοντο οἱ ἀπόστολοι μεγάλοι, ταῦτα ζηλώσωμεν. Πόθεν οὖν ἐγένοντο ἐκείνοι μεγάλοι; Ἄκουσον λέγοντος Πέτρου· ¹⁵ “ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήσαμεν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν;” E Ἄκουσον καὶ τοῦ Χριστοῦ λέγοντος αὐτοῖς, ὅτι “ἐπὶ δώδεκα θρόνους καθίσεσθε” καὶ ὅτι “πᾶς ὅστις ἀφήκεν οἰκίας, ἢ ἀδελφούς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἑκατονταπλασίονα λήψεται ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει.” Ἀπάντων τοίνυν ἑαυτοὺς ἀποστήσαντες τῶν βιωτικῶν, ἀναθώμεθα ἑαυτοὺς τῷ Χριστῷ, ἵνα καὶ τῶν ἀποστόλων γενώμεθα ἴσοι κατὰ τὴν ἀπόφασιν τὴν αὐτοῦ, καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀπολαύσωμεν· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ

¹⁴ 1 Cor. xii. 31.¹⁵ Matth. xix. 27-29.

^f ἐπανελθόντα G. “Codex unus μετελθόντα.” Montef. Is est, opinor, Reg. 688. ^g ἐξέλης Edd. ^h τῶν om. K.

φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα
καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΜΖ.

487 Ἐταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς (30)
ὄχλοις, καὶ χωρὶς παραβολῆς οὐδὲν ἐλάλει αὐτοῖς·
ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος·
ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου, ² ἐρεύξομαι κε-
κρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.

B Ὁ ΔΕ Μάρκος φησὶν, ὅτι ² “καθὼς ἠδύναντο ἀκούειν,
ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον ἐν παραβολαῖς.” Εἵτα δεικνὺς οὐδὲν
^b αὐτὸν καινοτομοῦντα, εἰσάγει τὸν προφήτην καὶ τοῦτον
προαναφωνοῦντα τῆς διδασκαλίας τὸν τρόπον. Καὶ διδάσκων
ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ τὴν γνώμην, ὅτι οὐχ ἵνα ἀγνοῶσιν, ἀλλ’
ἵνα αὐτοὺς εἰς ἐρώτησιν ἄγῃ, οὕτω διελέγετο, ἐπήγαγε·
“καὶ χωρὶς παραβολῆς οὐδὲν ἐλάλει αὐτοῖς.” καίτοιγε πολ-
λὰ χωρὶς παραβολῆς εἶπεν· ἀλλὰ τότε οὐδὲν. Καὶ ὅμως
οὐδεὶς αὐτὸν ἠρώτησε· καίτοιγε τοὺς προφήτας πολλάκις
ἠρώτων, ὡς τὸν Ἰεζεχιήλ, ὡς ἐτέρους πολλούς· οὗτοι δὲ
οὐδὲν τοιοῦτον ἐποιοῦν. Καίτοιγε ἱκανὰ τὰ εἰρημένα ἦν εἰς
C ἀγωνίαν αὐτοὺς ἐμβαλεῖν, καὶ διεγείρειν πρὸς τὴν ἐρώτησιν·
καὶ γὰρ κόλασιν μεγίστην ἠπείλουν αἱ παραβολαί· ἀλλ’
ὅμως οὐδὲ οὕτως ἐκινήθησαν. Διὸ καὶ ἀφείς αὐτοὺς, ἀπῆλθε.
³ “Τότε γὰρ, φησὶν, ἀφείς τοὺς ὄχλους, ἀπῆλθεν εἰς τὴν
οἰκίαν αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς.” καὶ οὐδεὶς ἔπεται τῶν γραμματέων·
ὅθεν δῆλον, ὅτι δι’ οὐδὲν ἕτερον εἶποντο, ἢ ὥστε ἐπιλαβέ-
σθαι. Ἐπειδὴ δὲ οὐ συνῆκαν τὰ λεγόμενα, εἴασεν αὐτοὺς
λοιπόν. “Καὶ προσέρχονται οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐρωτῶντες
περὶ τῆς παραβολῆς τῶν ζιζανίων” καίτοιγε ἔστιν ὅπου

¹ Cap. XIII. v. 34, 35.

² Marc. iv. 33.

³ y. 36.

HOM. XLVII. ^a ἐξερεύξομαι Edd. et Mosq. unus. ^b εἰαντὸν G.
^c ἀγάγη H. In cod. K. perierunt omnia quae literis C D E hujus
paginae et A B sequentis continentur.

βουλόμενοι μαθεῖν ^d καὶ δεδοκότες ἐρωτῆσαι. Πόθεν οὖν ἐν-
 ταῦθα γέγονεν αὐτοῖς ἡ παρρήσια; Ἦκουσαν, ὅτι “ὕμῖν **D**
 δέδοται γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν,”
 καὶ ἐθάρρῃσαν. Διὸ καὶ ἰδίᾳ ἐρωτῶσιν, οὐ τῷ πλήθει
 βασκαίνοντες, ἀλλὰ τὸν τοῦ δεσπότου τηροῦντες νόμον.
 “Τούτοις γάρ, φησὶν, οὐκ ἐδόθη.” Καὶ τί δήποτε τὴν τῆς
 ζύμης καὶ ^e τοῦ σινάπεως ἀφέντες παραβολὴν, περὶ ταύτης
 πυνθάνονται; Ὡς σαφεστεράς ἐκείνας ἀφήκαν ταύτην δέ,
 ὡς ἔχουσιν συγγένειαν πρὸς τὴν προειρημένην, καὶ πλέον
 τι ἐνδείκνυμένην ἐκείνης, μαθεῖν ἡβουλήθησαν. Οὐδὲ γὰρ ἂν
 ἐκ δευτέρου τὴν αὐτὴν εἶπεν ^f ἐπιθυμοῦσι μαθεῖν· καὶ γὰρ
 εἰς πολλὴν ἐξ αὐτῆς ἐμφαινομένην τὴν ἀπειλήν. Διὸ **E**
 οὐδὲ ἐγκαλεῖ αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ ^g ἀναπληροῖ τὰ εἰρημένα.
 Καὶ ὅπερ ἔλεγον αἰεὶ, ὅτι τὰς παραβολὰς οὐ κατὰ τὴν
 ῥῆσιν ἐπέξιέναι δεῖ, ἐπεὶ πολλὰ τὰ ἄτοπα ἔψεται· τοῦτο
 καὶ αὐτὸς ἐνταῦθα παιδεύων ἡμᾶς, οὕτως ἐξηγεῖται τὴν πα-
 ραβολὴν. Οὐδὲ γὰρ λέγει, τίνες εἰσὶν οἱ δούλοι οἱ προσελ-
 θόντες· ἀλλὰ δεικνύς ὅτι ἀκολουθίας τινὸς ἔνεκεν αὐτοὺς πα-
 ρεῖληφε, καὶ τοῦ διαπλάσαι τὴν εἰκόνα, ἐκείνο ἀφείας τὸ **488**
 μέρος, τὰ κατεπεύγοντα ἐρμηνεύει καὶ συνέχοντα μάλιστα,
 καὶ δι’ αὐτὴν ἡ παραβολὴ εἴρηται, δεικνύς ^h ἑαυτὸν ὄντα κριτὴν
 καὶ κύριον τοῦ παντός. ⁱ “Καὶ ἀποκριθεὶς, φησὶν, εἶπεν
 αὐτοῖς· ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα, ἔστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
 θρώπου· ὁ δὲ ἀγρὸς, ἔστιν ὁ κόσμος· τὸ δὲ καλὸν σπέρμα,
 οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζάνια, οἱ υἱοὶ
 τοῦ πονηροῦ· ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρων αὐτὰ, ἔστιν ὁ διάβο-
 λος· ὁ δὲ θερισμὸς, ἔστιν ἡ συντέλεια τοῦ αἰῶνος· οἱ δὲ
 θερισταί, ἄγγελοι εἰσιν. Ὡς περ οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια,
 καὶ πυρὶ καίεται· οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος
 τούτου. Ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἄγγέλους **B**
 (302) αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ
 σκάδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν, καὶ βαλοῦσιν αὐ-
 τοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ

^d v. 37-43.

^d καὶ δεδοκότες] δεδοίκασιν H. [et Reg. 688.] ^e τοῦ] τὴν τοῦ H.
^f μὴ ἐπιθυμοῦσι (sed μὴ super rasuram) H. Vid. adnot. ^g ἀνα-
 πληροῖ] ἔξαπλοῖ H. ἀναπληρῇ (sic) pr. Ep. explanavit apertius Ge.
^h ἑαυτὸν] Sic Ep. et corr. vet. H. vulgo αὐτόν. κριτὴν] κτιστὴν G.

ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν.” “Ὅταν γὰρ αὐτὸς ἢ ὁ σπείρων, καὶ τὸν ἀγρὸν τὸν ἑαυτοῦ, καὶ ἐκ τῆς βασιλείας τῆς ἑαυτοῦ συναγάγῃ, εὐδὴλον ὅτι καὶ ὁ παρὼν κόσμος αὐτοῦ ἐστι. Σκόπει δὲ αὐτοῦ φιλανθρωπίαν ἄφατον, καὶ τὸ πρὸς εὐεργεσίαν ἐπιρρέπες, καὶ τὸ πρὸς κόλασιν ἡλλοτριωμένον. “Ὅταν μὲν γὰρ σπείρῃ, δι’ ἑαυτοῦ σπείρει· ὅταν δὲ κολάζῃ, δι’ ἐτέρων, τουτέστι, τῶν ἁγγέλων. “Τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν.” Οὐκ ἐπειδὴ οὕτω μόνον, ἀλλ’ ἐπειδὴ τούτου τοῦ ἄστρου ἑφανότερον οὐκ ἴσμεν ἕτερον, τοῖς γνωρίμοις ἡμῖν κέχρηται παραδείγμασι. Καίτοιγε ἀλλαχοῦ φησι τὸν θερισμὸν ἤδη παρεῖναι, ὡς ὅταν λέγῃ περὶ τῶν Σαμαρειτῶν· ⁵ “ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαὶ εἰσι πρὸς θερισμὸν ἤδη” καὶ πάλιν, ⁶ “ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι.” Πῶς οὖν ἐκεῖ μὲν ἤδη τὸν θερισμὸν παρεῖναι φησιν, ἐνταῦθα δὲ μέλλειν τὸν θερισμὸν εἶπε; Κατ’ ἄλλο σημαίνον· ⁷ “ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων, καὶ ἄλλος ὁ θερίζων,” ἐνταῦθα ἑαυτὸν φησιν εἶναι τὸν σπείροντα; “Ὅτι κακεῖ οὐχ ἑαυτῷ, ἀλλὰ προφήταις ἀποστόλους ἀντιδιαστέλλων ἔλεγε, ⁸ καὶ ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ Σαμαρειτῶν. Καὶ γὰρ καὶ διὰ τῶν προφητῶν αὐτὸς ἔσπειρεν. “Ἔστι δὲ ὅπου καὶ θερισμὸν καὶ σπóρον αὐτὸ τοῦτο καλεῖ, πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο αὐτὸ ὀνομάζων. “Ὅταν μὲν γὰρ τὴν πειθὴ καὶ τὴν ὑπακοὴν τῶν ὑπακουσάντων λέγῃ, θερισμὸν τὸ πρᾶγμα καλεῖ, ὡς τὸ πᾶν ἀπαρτίσας· ὅταν δὲ τὸν καρπὸν ἐπιζητῇ τῆς ἀκροάσεως, σπóρον· καὶ θερισμὸν τὴν συντέλειαν λέγει. Καὶ πῶς ⁸ ἀλλαχοῦ φησιν, ὅτι πρῶτοι

⁵ Joan. iv. 35.⁶ Luc. x. 2.⁷ Joan. iv. 37.⁸ 1 Thess. iv. 16.

ⁱ αὐτοῦ συναγάγῃ G. ^k ἁγγέλων] + καὶ φησιν H. Pro verbis τουτέστι τῶν ἁγγέλων, unus apud Ben. habet ἀποστέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἁγγέλους αὐτοῦ, consentientibus Interpp. ¹ φανώτερον Ep. et corr. H. φανερώτερον G. et pr. H. λαμπρότερον Euth. ^m εἰπὼν] + ὅτι Edd. p. p. ἐνταῦθα δὲ Ep. Edd. ⁿ σπείροντα] Sic H. K. Ep. Ge. Arm. vulgo ἐπισπείροντα. ^o καὶ] ὁ καὶ H. ^p αὐτὸ τοῦτο] τὸ αὐτὸ K. Ep. ^q ἀκουσάντων Ep. Ge. Arm. ^r λέγει pro λέγων obtulerunt G. (sed hic super rasuram) H. Ep. Ge. Arm. Hoc recepto, et distinctione post σπóρον cum utroque Interprete posita, locum immerito a Boisio et Sav. suspectum persanavi.

οἱ δίκαιοι ἀρπάζονται; Ἀρπάζονται μὲν γὰρ πρῶτοι, ^s παραγενομένου δὲ τοῦ Χριστοῦ παραδίδονται οὗτοι κολάσει, καὶ τότε εἰς βασιλείαν οὐρανῶν ἀπέρχονται ἐκεῖνοι. Ἐπειδὴ γὰρ ἐν οὐρανῷ δεῖ αὐτοὺς εἶναι, ἐνταῦθα δὲ αὐτὸς ἤξει καὶ κρινεῖ πάντας ἀνθρώπους, δούς τὴν ἀπόφασιν τούτοις, καθάπερ τις βασιλεὺς ἀνίσταται μετὰ τῶν φίλων αὐτοῦ, ⁴⁸⁹ πρὸς τὴν μακαρίαν ἐκείνην λῆξιν αὐτοὺς ^t ἄγων. Εἶδες διπλὴν τὴν κόλασιν οὖσαν, τῷ τε κατακαίεσθαι, τῷ τε τῆς δόξης ἐκπίπτειν ἐκείνης; Ἀλλὰ τίνος ἕνεκεν λοιπὸν, ἀναχωρησάντων ἐκείνων, καὶ αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς λαλεῖ; Σοφώτεροι ἐκ τῶν εἰρημένων ἐγένοντο, ὡς καὶ συνιέναι. Ἀμέλει γοῦν λέγει αὐτοῖς μετὰ ταῦτα, ^{*9} “συνήκατε ταῦτα πάντα; Λέγουσιν αὐτῷ· ναί, κύριε.” Οὕτω μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο κατώρθωσεν ἡ παραβολή, τὸ διορατικωτέρους αὐτοὺς ποιῆσαι.

Τί οὖν φησι πάλιν; ¹⁰ “Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν ἀγρῷ, ὃν εὐρὼν ἄνθρωπος ἔκρυψε, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ πωλεῖ πάντα ὅσα ἔχει, καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκείνον. Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· ὃς εὐρὼν ἓνα πολύτιμον μαργαρίτην, ἀπελθὼν πέπρακεν ὅσα εἶχε, καὶ ἠγόρασεν αὐτόν.” Ὡς περ ἐκεῖ ὁ κόκκος τοῦ σινάπεως καὶ ἡ ζύμη μικρὰν τινα ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας διαφοράν· οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα αἱ δύο παραβολαὶ αὗται, ἡ τε τοῦ θησαυροῦ καὶ ^w ἡ τοῦ μαργαρίτου. Καὶ γὰρ τοῦτο δι’ ἀμφοτέρων αἰνίττεται, ὅτι δεῖ τὸ κήρυγμα πάντων προτιμᾶν. Κακεῖνη μὲν ἡ τῆς ζύμης καὶ τοῦ σινάπεως πρὸς τὴν δύναμιν ^C εἴρηται τοῦ κηρύγματος, καὶ ὅτι περιέσται τῆς οἰκουμένης πάντως· αὗται δὲ τὸ τίμιον καὶ πολυτελὲς ἐμφαίνουσιν. Ἐκτείνεται μὲν γὰρ ὡς σίνηπι, καὶ περιγίνεται ὡς ζύμη, πολυτελὴς δὲ ἐστὶν ὡς μαργαρίτης, καὶ μυρίαν παρέχει τὴν ^x εὐπορίαν ὡς θησαυρός. Οὐ δὴ τοῦτο μόνον ἐστὶ μαθεῖν,

⁹ v. 51.¹⁰ v. 44-46.

^s Sic K. Ep. *post adventum* Ge. *ceteri παραγενομένου*. Deinde *legebatur παραγενομένου τοῦ Χριστοῦ· παραδίδονται δὲ οὗτοι κ. τ. ε.* Quod dedi, commendant H. Ep. et Interpp. ^t εἰσάγων H. ^{*} Incipit codex L. ^v ὅσα] πάντα ὅσα K. L. i Mosq. ^w ἡ om. Ep. et codd. praeter L. Tacite correxit Montef. ^x Sic K. L. Ep. *commoditates* Ge. *ἐμπορίαν* H. Arm. *εὐπρέπειαν* G. cum Edd.

ὅτι πάντα δεῖ τὰ ἄλλα ἀποδυσσάμενους τοῦ κηρύγματος ἔχουσιν· ἀλλ' ὅτι καὶ μετὰ χαρᾶς τοῦτο δεῖ ποιεῖν· καὶ ἀποκτώμενον τὰ ὄντα δεῖ εἰδέναι, ὅτι τὸ πρᾶγμα ἐμπορία ἐστίν, οὐχὶ ζημία. Ὁρᾶς πῶς κέκρυπται καὶ ἐν τῷ κόσμῳ τὸ κήρυγμα, καὶ ἐν τῷ κηρύγματι τὰ ἀγαθὰ; Καὶ μὴ πωλή- (30)
 D σης πάντα, οὐκ ἀγοράζεις· καὶ μὴ ψυχὴν τοιαύτην ἔχης, μεμεριμνημένην καὶ ζητοῦσαν, οὐχ εὐρίσκεις. Δύο ^γ τοίνυν δεῖ προσεῖναι, καὶ τὸ τῶν βιωτικῶν ἀπέχεσθαι, καὶ τὸ ^ζ ἐργηγορότα εἶναι. “Ζητοῦντι γάρ, φησί, καλοὺς μαργαρίτας· ὃς εὐρὼν ἓνα πολύτιμον, πέπρακε πάντα, καὶ ἠγόρασεν αὐτόν.” Μία γάρ ἐστίν ἡ ἀλήθεια, καὶ οὐ πολυσχιδής. Καὶ καθάπερ ὁ τὸν μαργαρίτην ἔχων, αὐτὸς μὲν οἶδεν ὅτι πλουτεῖ, τοῖς δὲ λοιποῖς οὐκ ἔστι γινώριμος πολλάκις τῇ χειρὶ κατέχων· οὐ γάρ ἐστίν ὄγκος σώματος· οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ κηρύγματος, οἱ μὲν αὐτὸ κατέχοντες ἴσασιν, ὅτι πλουτοῦσιν, οἱ δὲ ἄπιστοι τὸν θησαυρὸν οὐκ εἰδότες τοῦτον,
 E καὶ τὸν πλοῦτον ἡμῶν ἀγνοοῦσιν. Εἰτα ἵνα μὴ θαρρόμεν τῷ κηρύγματι μόνον, μηδὲ ἀρκεῖν τὴν πίστιν μόνην ^α νομίζωμεν εἰς σωτηρίαν ἡμῖν, λέγει καὶ ἐτέραν φοβεράν παραβολήν. Ποίαν δὴ ταύτην; Τὴν τῆς σαγῆνης. “Ὁμοία γάρ ἐστίν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγῆνι ^β βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ· ἣν, ὅτε ἐπλη-
 490 ρώθη, ^γ ἀνενέγκαντες εἰς τὸν αἰγιαλόν, ^δ καὶ καθίσαντες, συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἀγγεῖα, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον.” Καὶ τί διέστηκεν αὕτη τῆς τῶν ζιζανίων παραβολῆς; Καὶ γὰρ ἐκεῖ οἱ μὲν σώζονται, οἱ δὲ ἀπόλλυνται· ἀλλ' ἐκεῖ διὰ πονηρῶν δογμάτων αἵρεσιν· καὶ οἱ πρὸ τούτου δέ, διὰ τὸ μὴ προσέχειν τοῖς λεγομένοις· οὗτοι δέ, διὰ βίου πονηρίαν· οἱ πάντων εἰσὶν ἀθλιώτεροι, τῆς μὲν γινώσεως ἐπιτυχόντες καὶ ἀλιευθέντες, οὐ δυνηθέντες δὲ οὐδὲ οὕτω σωθῆναι. Καίτοι γε ἀλλαχοῦ φησιν, ^ε ὅτι αὐτὸς ἀφορίζει ὁ ποιμὴν, ἐνταῦθα δὲ τοὺς

^γ τοίνυν om. L. Δύο δεῖ οὖν πρ. G. δύο δὲ πρ. δεῖ K. ^ζ Sic H. L. Ep. ἐργήγορον G. K. ἐρηγορώτατον Edd. ^α νομίζωμεν om. G. K. ^β βληθείσῃ] ἣν βληθείσαν G. συναγαγούσῃ, ἣν] συναγαγούσαν G. ὅτε ἐπληρώθη om. G. K. ^γ ἀναβιβάσαντες L. ^δ (καὶ om.) καθίσαντες καὶ συλλέξαντες τὰ κ. εἰς ἀγγεῖον ἔβαλον, τὰ δὲ . . . G. K. καλὰ] + καὶ ἔβαλον L. ^ε Vulgatum retinui, tuente Reg. 688. αὐτὸς om. G. K. ὅτι αὐτὸς ἀφ. ὡς ἀφ. ὁ ποιμὴν Ep. ὅτι αὐτὸς ¹ ἀφ. αὐτοὺς, ὡς ἀφ. ὁ π. τὰ ² πρόβατα H. Ge. Sic fere L. Arm. sed ¹ ἀφορίζει L. ² πρόβατα] + ἀπὸ τῶν ἐρίφων L. Arm.

ἀγγέλους τοῦτο ποιεῖν φησιν, ^f καὶ ἐπὶ τῶν ζιζανίων. Τί οὖν ἐστὶ; Ποτὲ μὲν αὐτοῖς παχύτερον διαλέγεται, ποτὲ δὲ B ὑψηλότερον. Καὶ ταύτην οὐδὲ ἐρωτηθεὶς τὴν παραβολὴν ἐρμηνεύει, ἀλλ' αὐτομάτως ^e ἀπὸ τοῦ μέρους αὐτὴν ἐγνώρισε, καὶ τὸν φόβον ἠΐξεσεν. Ἰνα γὰρ μὴ ἀκούσας, ^h ὅτι τὰ σαπρὰ ἔβαλον ἔξω, ἀκίνδυνον εἶναι νομίσης τὴν ἀπώλειαν, διὰ τῆς ἐρμηνείας ἔδειξε τὴν κόλασιν, εἰπὼν, ὅτι “εἰς κάμινον βαλοῦσι.” καὶ τὸν βρυγμὸν τῶν ὀδόντων, καὶ τὴν ὀδύνην ἄρρητον οὖσαν ἐνέφηεν. Εἶδες πόσαι τῆς ἀπωλείας αἱ ὁδοί; Ἡ διὰ τῆς πέτρας, ἡ διὰ τῶν ἀκανθῶν, ἡ διὰ τῆς ὁδοῦ, ἡ διὰ τῶν ζιζανίων, ἡ διὰ τῆς σαγῆνης. Οὐκ ἄρα ἀπεικότως ἔλεγεν, ὅτι ¹¹ “εὐρεῖά ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσιν οἱ ⁱ ἀπερχό- C μενοι δι' αὐτῆς.” Ταῦτα τοίνυν εἰπὼν, καὶ εἰς τὸ φοβερόν κατακλείσας τὸν λόγον, καὶ πλείονα ^k ταῦτα δείξας, (μᾶλλον γὰρ αὐτοῖς ἐνδιέτριψε), φησί· ¹² “συνῆκατε ταῦτα πάντα; Λέγουσιν αὐτῷ· ναί, κύριε.” Εἶτα ἐπειδὴ συνῆκαν, πάλιν αὐτοὺς ἐπαινεῖ λέγων· ¹³ “διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς ¹ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, ὁμοίός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά.” Διὸ καὶ ἀλλαχοῦ φησιν· ¹⁴ “ἀποστελῶ ὑμῖν σοφούς καὶ γραμματέας.” Εἶδες πῶς οὐκ ^m ἐκκλείει τὴν παλαιάν, ἀλλὰ καὶ ἐγκωμιάζει καὶ ⁿ δημηγορεῖ, θησαυρόν αὐτὴν καλῶν; Ὡστε ὅσοι τῶν θείων εἰσιν ἄπειροι γραφῶν, D οὐκ ἂν εἶεν οἰκοδεσπόται, ὅσοι μῆτε αὐτοὶ ἔχουσι, μῆτε παρ' ἐτέρων λαμβάνουσιν, ἀλλὰ περιορῶσιν ἑαυτοὺς λιμῶ φθειρομένους. Οὐχ οὗτοι δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ αἰρετικοὶ ἐκτὸς εἰσι τοῦ μακαρισμοῦ τούτου. Οὐ γὰρ ἐκβάλλουσι καινὰ καὶ παλαιά. Οὐδὲ γὰρ ἔχουσι τὰ παλαιά, διὸ οὐδὲ καινά· ὥσπερ οὖν οἱ καινὰ οὐκ ἔχοντες, οὐδὲ παλαιά ἔχουσιν,

¹¹ Matth. vii. 13.¹² v. 51.¹³ v. 52.¹⁴ Matth. xxiii. 34.

^f καὶ] ὡς καὶ Edd. [ζιζανίων] + v. 49, 50. Οὕτως γὰρ ἔσται . . . τῶν ὀδόντων. H. K. L. Ge. Arm. Vid. *Matthaei*, ad v. 49. ^e ἦν ἀπὸ K. p. p. αὐτὴν om. G. K. ^h ὅτι om. G. K. ⁱ εἰσερχόμενοι L. Ep. ^k ταῦτα] τούτων H. L. ¹ ἐν om. L. εἰς τὴν β. H. Infra ἀποστελῶ G. L. ^m ἐκβάλλει H. K. L. *ejicit* Ge. ⁿ δημηγορεῖ] δὴλην ποιεῖ H. K. Verba καὶ δημηγορεῖ non agnoscunt L. Ge. Arm. In alio cod. [Reg. 688.] locus sic legitur: καὶ δημηγορῶν θ. αὐτὴν καλεῖ.

ἀλλ' ἐκατέρων ἐστέρηνται· ταῦτα γὰρ ὁ ἀλλήλοις συνδέεται καὶ συμπλέκεται.

E Ὡς ἂν ἀκούσωμεν τοίνυν ὅσοι τῆς τῶν γραφῶν ἀμελοῦμεν ἀναγνώσεως, ὅσην ὑπομένομεν βλάβην, ὅσην πενίαν. Πότε γὰρ τῆς διὰ τῶν ἔργων ἐπιληψόμεθα πολιτείας, οἱ μὴδὲ αὐτοὺς τοὺς νόμους εἰδότες καθ' οὓς πολιτεῦεσθαι χρή; Ἀλλ' οἱ μὲν πλουτοῦντες, οἱ περὶ χρήματα μεμνηότες, συνεχῶς τινάσσουσιν αὐτῶν τὰ ἱμάτια, ὥστε μὴ σητόβρωτα γενέσθαι·

491 σὺ δὲ σητὸς χαλεπώτερον ὀρώων τὴν λήθην λυμαινομένην σου (τὴν ψυχὴν, οὐκ ἐντυγχάνεις βιβλίοις, οὐ διακροῦς τὴν λύμην, οὐ καλλωπίζεις σου τὴν ψυχὴν, οὐκ ἐπισκοπεῖς συνεχῶς τὴν εἰκόνα τῆς ἀρετῆς, καὶ τὰ μέλη αὐτῆς καταμανθάνεις καὶ τὴν κεφαλὴν; Καὶ γὰρ καὶ κεφαλὴν ἔχει, καὶ μέλη παντὸς σώματος εὐειδούς καὶ καλοῦ εὐπρεπέστερα. Τίς οὖν ἡ κεφαλὴ, φησὶ, τῆς ἀρετῆς; Ἡ ταπεινοφροσύνη. Διὸ καὶ ἀπ' αὐτῆς ἄρχεται ὁ Χριστὸς λέγων· “μακάριοι οἱ πτωχοί.” Αὕτη ἡ κεφαλὴ οὐ κόμας ἔχει καὶ βοστρύχους, ἀλλὰ κάλλος τοιοῦτον, οἷον τὸν θεὸν ἐπισπάσασθαι. ¹⁵ “Ἐπὶ τίνα

B γὰρ ἐπιβλέψω, φησὶν, ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν ἱερεῖα καὶ ταπεινόν, καὶ τρέμοντά μου τοὺς λόγους; Καὶ, ¹⁶ “οἱ ὀφθαλμοὶ μου ἐπὶ τοὺς πραεῖς τῆς γῆς.” Καὶ, ¹⁷ “ἐγγὺς κύριος τοῖς συντετριμμένοις τὴν καρδίαν.” Αὕτη ἡ κεφαλὴ, ἀντὶ τριχῶν καὶ κόμης, θύματα φέρει τῷ θεῷ κεχαρισμένα. Βωμὸς ἐστὶ χρυσοῦς, καὶ θυσιαστήριον πνευματικόν· ¹⁸ “θυσία γὰρ τῷ θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον.” Αὕτη ἐστὶν ἡ τῆς σοφίας μήτηρ. Ἄν ταύτην ἔχῃ τις, καὶ τὰ λοιπὰ ἔξει. Εἶδες κεφαλὴν, οἷαν οὐδέποτε εἶδες; Βούλει καὶ τὸ πρόσωπον ἰδεῖν, μᾶλλον δὲ μαθεῖν; Οὐκοῦν μάθε τέως αὐτοῦ τὸ χρῶμα τὸ ἐρυθρόν καὶ εὐανθές καὶ πολλὴν ἔχον τὴν χάριν, καὶ μάθε πόθεν συνίσταται.

C Πόθεν οὖν συνίσταται; Ἀπὸ τοῦ αἰσχύνεσθαι καὶ ἐρυθριᾶν. Διὸ καὶ τις φησὶ· ¹⁹ “πρὸ αἰσχυντηροῦ προελεύσεται χάρις.” Τοῦτο καὶ τῶν ἄλλων μελῶν πολὺ καταχεῖ τὸ κάλλος. Κἂν μυρία μίξης χρώματα, οὐκ ἐργάση τοιαύ-

¹⁵ Esai. lxvi. 2.¹⁶ Psal. c. 6: coll. lxxv. 10.¹⁷ Psal. xxxiii. 19.¹⁸ Psal. l. 19.¹⁹ Eccli. xxxii. (al. xxxv.) 10.

ὁ ἀλλήλων G.

Ὡς ἂν ἀκούσατε G. K.

ΘΕΙΚΟΝ.

Κατηγορία

τῶν μὴ ἀναγινωσκόντων· καὶ τίνες αἱ ἀρεταὶ τῶν μελῶν· ἐν ᾧ καὶ περὶ Ματθαίου καὶ φιλαργύρου· καὶ ποῖος ὁ ἕκοντὶ πένης. G.

⁹ αὐτῶν

Edd. Μοχ γίνεσθαι H. L. γένωνται G.

ἱερεῖα] καὶ ἡσύχιον I.

την ὥραν. Εἰ δὲ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἰδεῖν βούλει, ὅρα κοσμιότητι καὶ σωφροσύνῃ μετὰ ἀκριβείας ὑπογεγραμμένους. Διὸ καὶ οὕτω καλοὶ καὶ ὀξυδερκεῖς γίνονται, ὡς καὶ αὐτὸν τὸν κύριον ὁρᾶν. “Μακάριοι γάρ, φησὶν, οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται.” Στόμα δὲ αὐτῆς, σοφία καὶ σύνεσις, καὶ τὸ πνευματικὸν ὕμνον εἰδέναι. Καρδία δὲ, γραφῶν ἐμπειρία, καὶ δογμάτων ἀκριβῶν διατήρησις, καὶ φιланθρωπία, καὶ χρηστότης. Καὶ καθάπερ ταύτης ἄνευ οὐκ ἔνι ζῆσαι, οὐδὲ ἐκείνης χωρὶς σωθῆναι ἔνι ποτέ. Καὶ γὰρ ἐκείθεν πάντα τίκτεται ^s τὰ καλά. Εἰσὶν αὐτῇ καὶ πόδες καὶ χεῖρες, τῶν ἀγαθῶν ἔργων αἱ ἐπιδείξεις· ἔστιν αὐτῇ καὶ ψυχὴ, ἡ εὐσέβεια· ἔστιν αὐτῇ καὶ στήθος χρυσοῦν καὶ ἀδάμαντος στερρότερον, ἡ ἀνδρεία· καὶ πάντα ἀλῶναι εὐκόλον, ἢ τοῦτο διαρράγῃν τὸ στήθος. Τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἐν ἐγκεφάλῳ καὶ καρδίᾳ, ἡ ἀγάπη ἐστί.

Βούλει καὶ ἐπ’ αὐτῶν τῶν ἔργων δείξω σοι τὴν εἰκόνα; Ἐννόησόν μοι τοῦτον αὐτὸν τὸν εὐαγγελιστὴν· καίτοι οὐ πάντα αὐτοῦ τὸν βίον ἀνάγραφτον ἔχομεν, ἀλλ’ ὅμως καὶ ἐξ ὀλίγων ἔνεστιν αὐτοῦ τὴν εἰκόνα ἰδεῖν διαλάμπουσιν. Εἴ
 “Ὅτι ^v μὲν ταπεινὸς καὶ συντετριμμένος ἦν, ἄκουσον μετὰ τὸ εὐαγγέλιον τελῶν ἑαυτὸν καλοῦντα· ὅτι δὲ καὶ ἐλεήμων, ὅρα πάντα ἀποδυσάμενον καὶ ἀκολουθήσαντα τῷ Ἰησοῦ· ὅτι δὲ καὶ εὐσεβὴς, δῆλον ἀπὸ τῶν δογμάτων. Καὶ τὴν σύνεσιν δὲ αὐτοῦ ἀφ’ οὗ συνέθηκεν εὐαγγελίου ράδιόν ἐστιν ἰδεῖν, καὶ τὴν ἀγάπην· τῆς γὰρ οἰκουμένης ἐπεμελήσατο· καὶ ⁴⁹² τὴν τῶν ἔργων τῶν ἀγαθῶν ἐπίδειξιν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἐφ’ οὗ μέλλει ^w καθεδεῖσθαι· καὶ τὴν ἀνδρείαν δὲ, ἐξ ὧν χαίρων ὑπέστρεψεν ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου. Ζηλώσωμεν τοίνυν τὴν ἀρετὴν ταύτην, καὶ μάλιστα πάντων τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ ἐλεημοσύνην, ὧν ἄνευ σωθῆναι οὐκ ἔνι. Καὶ δηλοῦσιν αἱ πέντε παρθένοι, καὶ μετ’ ἐκείνων ὁ Φαρισαῖος. Χωρὶς μὲν γὰρ παρθενίας δυνατὸν βασιλείαν ἰδεῖν· χωρὶς δὲ ἐλεημοσύνης ἀμήχανον· τῶν γὰρ ἀναγκαίων τοῦτό ἐστι καὶ συνεχόντων τὸ πᾶν. Οὐκ ἄρα ἀπεικότως καρδίαν αὐτὸ κεκλήκαμεν ἀρετῆς. Ἄλλ’ ἡ καρδία αὕτη, εἰ μὴ πᾶσι χο-

* τὰ deest in Edd. Infra καὶ ἐν καρδίᾳ K. L. * ἐστὶν G. H.

^v μὲν] + οὖν K. L. Mox καλοῦντος iidem.

^w καθέξεσθαι L. καθι-

εῖσθαι Edd. Infra ἐκ προσώπου K. L.

Β ρηγῇ ^x πνεῦμα, ταχέως σβέννυται. Ὡςπερ οὖν καὶ ἡ πηγὴ,
^y εἰάν συνέχῃ τὰ νάματα παρ' ἐαυτῇ, σήπεται· οὕτω καὶ οἱ
 πλουτοῦντες, ὅταν παρ' ἐαυτοῖς τὰ ὄντα κατέχωσι. Διὰ
 τοῦτο καὶ ἐν τῇ κοινῇ συνηθείᾳ λέγομεν, πολλὴ ἡ σῆψις
 τοῦ πλούτου παρὰ τῷ δεῖνι· καὶ οὐ λέγομεν, πολλὴ ἡ
 ἀφθονία, πολὺς ὁ θησαυρός. Καὶ γὰρ σῆψις ἐστὶν οὐχὶ
 τῶν κεκτημένων, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ πλούτου. Καὶ γὰρ τὰ
 ἱμάτια κείμενα φθείρεται, καὶ τὸ χρυσίον ἰοῦται, καὶ ὁ σῖτος
 διαβιβρώσκεται· καὶ ἡ ψυχὴ δὲ τοῦ ταῦτα ἔχοντος τούτων
 ἀπάντων μᾶλλον ταῖς φροντίσι καὶ ἰοῦται καὶ σήπεται. Κἂν
 C ἐθέλῃς φιλαργύρου ψυχὴν εἰς τὸ μέσον ἐξενεγκεῖν, καθάπερ
 ἱμάτιον ὑπὸ μυρίων βρωθὲν σκωλήκων, καὶ οὐκ ἔχον οὐδέν (3)
 ὑγιές, οὕτως εὐρήσεις διατετρυπημένην πάντοθεν αὐτὴν ^z ὑπὸ
 φροντίδων, ὑπὸ τῶν ἀμαρτημάτων σεσηπυῖαν, ἰωμένην. Ἀλλ'
 οὐχὶ τοῦ πένητος τοιαύτη, τοῦ πένητος τοῦ ἐκόντος· ἀλλ'
 ἀποστίλβει μὲν ὡς χρυσίον, λάμπει δὲ ὥσπερ μαργαρίτης,
 ἀνθεὶ δὲ ὥσπερ ῥόδον. Οὐ γὰρ ἐστὶν ἐκεῖ σῆς, οὐκ ἐστὶν
 ἐκεῖ κλέπτῃς, οὐκ ἐστὶ φροντίς βιωτικῇ· ἀλλ' ὡς ^a ἄγγελοι
 οὕτω πολιτεύονται. Βούλει τῆς ψυχῆς ταύτης τὸ κάλλος
 ἰδεῖν; βούλει τῆς πενίας τὸν πλούτον καταμαθεῖν; Οὐκ ἐπι-
 D τάττει ἀνδράσιν, ἀλλὰ δαίμοσιν ἐπιτάττει· οὐ παρίσταται
 ἀνθρώπων, ἀλλὰ στρατεύεται μετὰ ἀγγέλων· οὐκ ἔχει ^b κι-
 βώτια δύο καὶ τρία καὶ εἴκοσιν, ἀλλὰ τοιαύτην ^c εὐπορίαν,
 ὡς τὸν κόσμον ἅπαντα μηδὲν εἶναι νομίζειν. Οὐκ ἔχει θη-
 σαυρόν, ἀλλὰ τὸν οὐρανόν· οὐ δεῖται δούλων, μᾶλλον δὲ
 ἔχει δούλους τὰ πάθη, ἔχει δούλους τοὺς βασιλέων κρα-
 τοῦντας λογισμούς. Ὁ γὰρ ἐπιτάττων τῷ τὴν ἀλουργίδα
 περικειμένῳ, ^d οὗτος αὐτὸν κατέπτηχεν ὁ λογισμὸς, καὶ
 ἀντιβλέψαι οὐ τολμᾷ. Βασιλείαν δὲ καὶ χρυσὸν καὶ πάντα
 τὰ τοιαῦτα, καθάπερ παίδων ἀθύρματα γελᾷ, καὶ καθάπερ
 E τροχοὺς καὶ ἀστραγάλους καὶ ^e κεφαλὰς καὶ σφαίρας, οὕτω

^x τὸ πνεῦμα L. ταχέως] συνεχῶς G. H. K. repugnantibus Interpp.

^y Edebatur εἰάν μὴ ἔχῃ συνεχῇ τὰ νάματα παρ' ἐαυτῆς, favente, ni fallor, Arm. Nostram lectionem, quae est codicum H. L. vertit Ge.

^z ὑπὸ τῶν φρ. K. L. p. p. καὶ ἰωμένην H. ^a ἄγγελος et πολιτεύεται H. L.

^b κιβώτιον καὶ δύο G. invitis Interpp. καὶ] ἢ bis L. ^c εὐπορίαν G. H. ^d οὕτως G. et pr. H. ^e κεφαλὰς]

ψηφίδας K. [et Reg. 688.]

ταῦτα πάντα ἡγεῖται εἶναι ἐνκαταφρόνητα. Ἐχει γὰρ κόσμον, ὃν οὐδὲ ἰδεῖν οἱ ἐν τούτοις παίζοντες δύνανται. Τί τοίνυν τοῦ πένητος τούτου βέλτιον γένοιτ' ἄν; Ἐδαφος γοῦν ἔχει τὸν οὐρανόν. Εἰ δὲ τὸ ἔδαφος τοιοῦτον, ἐννόησον ⁴⁹³ τὸν ὄροφον. Ἄλλ' οὐκ ἔχει ἵππους καὶ ὀχήματα; Τί γὰρ αὐτῷ τούτων χρεῖα, τῷ μέλλοντι ἐπὶ τῶν νεφελῶν ὀχεῖσθαι, καὶ μετὰ τοῦ Χριστοῦ εἶναι; Ταῦτ' οὖν ἐννόησαντες, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἐκείνον ζητῶμεν τὸν πλούτον, καὶ τὴν ἀνάλωτον εὐπορίαν, ἵνα καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐπιτύχωμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΜΗ.

¹ Καὶ ἐγένετο, ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας, Β
μετῆρεν ἐκεῖθεν.

ΤΙΝΟΣ ἕνεκεν εἶπε, ταύτας; Ἐπειδὴ καὶ ἄλλας ἔμελλεν ἐρεῖν. Τίνος δὲ ἕνεκεν καὶ μεταβαίνει; Πανταχοῦ τὸν λόγον σπεῖραι βουλόμενος. ² “Καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν.” Καὶ ποίαν πατρίδα αὐτοῦ καλεῖ νῦν; Ἐμοὶ δοκεῖ, τὴν Ναζαρέτ. “Οὐ γὰρ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς,” φησὶν· ἐν δὲ Καπερ- C
ναοῦμ ἐποίησε σημεῖα· διὸ καὶ ἔλεγε· ³ “καὶ σὺ Καπερναοῦμ, ἢ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ὑψωθεῖσα, ἕως ἄδου ^a καταβιβασθήσῃ· ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενομένης ἐν σοί, ἔμειναν ἂν μέχρι ^b τῆς σήμερον.” Ἐλθὼν δὲ ἐκεῖ, τῶν μὲν σημείων καθυφίσιν, ὥστε μὴ εἰς πλείονα αὐτοὺς φθόνον ἐκκαῦσαι, μηδὲ κατακρίναι μειζόνως, τῆς ἀπιστίας ἐπιτε-
νομένης· διδασκαλίαν δὲ προτείνεται τῶν σημείων οὐκ ἔλαττον θαῦμα ἔχουσιν. Οἱ γὰρ πάντα ἀνόητοι, δέον θαυμάσαι καὶ

¹ Cap. XIII. v. 53.² v. 54.³ Matth. xi. 23.HOM. XLVIII. ^a καταβήσῃ K.^b τῆς om. G. H.

D ἐκπλαγῆναι τῶν λεγομένων τὴν δύναμιν, ὅτι οὗτοι δὲ τούναν-
 τίου ἐξευτελίζουσιν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ δοκοῦντος εἶναι πατρός·
 καίτοι γε πολλὰ τούτων παραδείγματα ἔχοντες ἐν τοῖς ἔμ-
 προσθεν χρόνοις, καὶ πατέρων ἀσήμερον γενναίους ἐωρακότες
 παῖδας. Καὶ γὰρ ὁ Δαυὶδ εὐτελοῦς τινος ἦν γεωργοῦ τοῦ
 Ἰεσσαί· καὶ ὁ Ἀμὼς αἰπόλου ^d παῖς καὶ αὐτὸς αἰπόλος· καὶ
 ὁ Μωϋσῆς δὲ ὁ νομοθέτης σφόδρα αὐτοῦ ἀποδέοντα ἔσχε
 πατέρα. Δέον οὖν διὰ τοῦτο μάλιστα προσκυνεῖν καὶ ἐκ-
 πληττεσθαι, ὅτι ^e τοιούτων ὧν τοιαῦτα ἐφθέγγετο· εὐδελον
 γὰρ, ὅτι οὐκ ἐξ ἀνθρωπίνης ἐπιμελείας ἦν, ἀλλὰ θείας
 χάριτος· ^f οἱ δὲ ἀφ' ὧν ἔδει θαυμάζειν, ἀπὸ τούτων κατα-
 φρονοῦσι. Συνεχῶς δὲ ^g ταῖς συναγωγαῖς ἐπιχωριάζει, ἵνα
 E μὴ διαπαντὸς ἐπὶ τῆς ἐρήμου διατρίβοντος αὐτοῦ μᾶλλον
 κατηγορήσωσιν, ὡς ἀποσχίζοντος καὶ τῇ πολιτείᾳ μαχο- (3
 μένου. Ἐκπληττόμενοι τοίνυν καὶ ἐν ἀπορίᾳ ὄντες ἔλεγον·
 “πόθεν αὕτη ἡ σοφία τούτῳ, καὶ αἱ δυνάμεις;” ἦτοι τὰ
 σημεία δυνάμεις καλοῦντες, ἢ καὶ αὐτὴν τὴν σοφίαν. ⁴ “Οὐχ
 οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός;” Οὐκοῦν μείζον τὸ θαῦμα,
 καὶ ^h πλείων ἢ ἐκπληξίς. “Οὐχὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται
 494 Μαρία; καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωσῆς καὶ
 Σίμων καὶ Ἰούδας; καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ οὐχὶ πᾶσαι ⁱ παρ'
 ἡμῖν εἰσι; Πόθεν τούτῳ ^k ταῦτα; Καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν
 αὐτῷ.” Ὅρας ὅτι ἐν τῇ Ναζαρέτ διελέγετο; Οὐχὶ ἱ ἀδελ-
 φοὶ αὐτοῦ, φησὶν, ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνά εἰσι; Καὶ τί τοῦτο;
 Ἐντεῦθεν γὰρ ὑμᾶς μάλιστα εἰς πίστιν ἐνάγεσθαι ἔδει.
 Ἀλλὰ γὰρ πονηρὸν ὁ φθόνος, καὶ ἑαυτῷ περιπίπτει πολ-
 λάκις. Ἄ γὰρ ἦν παράδοξα καὶ θαυμαστά, καὶ ἱκανὰ αὐ-
 τοὺς ἐφελκύνεσθαι, ταῦτα ἐκείνους ἐσκανδάλιζε. Τί οὖν ὁ
 Χριστὸς πρὸς αὐτούς; “Οὐκ ἔστι προφήτης, φησὶν, ἄτιμος,
 εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. ⁵ Καὶ
 B οὐκ ἐποίησε, ^m φησὶ, δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐ-
 τῶν.” Ὁ δὲ Λουκᾶς φησὶ “καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ σημεία

⁴ v. 55-57.⁵ v. 58.

^c οὗτοι δὲ τούναντιον om. K. L. Ep. ^d παῖς om. G. αὐτὸς] οὗτος
 K. αὐτὸς οὗτος H. Receptum tuentur Ep. et Interpp. ^e τοιούτος
 ὧν H. K. ^f οἱ δὲ] καὶ G. οἱ δὲ καὶ Reg. 688. οἱ δὲ om. K. L.
^g ταῖς] ἐν ταῖς K. L. Ep. ^h πλείων] Sic H. K. L. vulgo μείζων.
ⁱ παρ' ἡμῖν] πρὸς ἡμᾶς K. L. 1 Mosq. ^k ταῦτα] πάντα K. ταῦτα
 πάντα L. 2 Mosq. ^l οἱ ἀδελφοὶ K. L. ^m φησὶν] + ἐκεῖ H.

πολλά.” Καίτοι ποιῆσαι εἰκὸς ἦν. Εἰ γὰρ τὸ θαυμάζεσθαι αὐτῷ προεχώρει, (καὶ γὰρ καὶ τότε ἐθαυμάζετο), τίνος ἔνεκεν οὐκ ἐποίησεν; “Ὅτι οὐ πρὸς ἐπίδειξιν ἔβλεπε τὴν ἑαυτοῦ, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἐκείνοις συμφέρον. Τούτου τοίνυν μὴ προχωροῦντος, παρεῖδε τὸ ἑαυτοῦ, ὥστε μὴ τὴν κόλασιν αὐτοῖς αὐξῆσαι. Καίτοι ὅρα μετὰ πόσον πρὸς αὐτοὺς ἦλθε χρόνον, καὶ ^η πόσῃ σημεῖων ἐπίδειξιν· ἀλλ’ οὐδὲ οὕτως ἀνῆνεγκαν, ἀλλὰ πάλιν ἐξεκαίοντο τῷ φθόνῳ. Τίνος οὖν ἔνεκεν καὶ ὀλίγα ἐποίησε σημεῖα; Ἰνα μὴ λέγωσιν· “^α ἰατρὲ, θε- C
ράπευσον σεαυτόν” ἵνα μὴ λέγωσι, πολέμιος ἡμῖν ἐστὶ καὶ ἐχθρὸς, καὶ τοὺς οἰκείους ὑπερορᾷ· ἵνα μὴ λέγωσιν, ὅτι εἰ ἐγγεγόνει σημεῖα, καὶ ἡμεῖς ἐπιστεύσαμεν αὐν. Διὰ τοῦτο καὶ ἐποίησε, καὶ ἐπέσχε· τὸ μὲν, ἵνα τὸ αὐτοῦ πληρώσῃ· τὸ δὲ, ἵνα μὴ ἐκείνους μειζόνως κατακρίνῃ. Ἐννόησον δὲ τῶν λεγομένων τὴν ^ο δύναμιν, ὅπου γε καὶ ὑπὸ φθόνου κατεχόμενοι ^η ὁμοίως ἐθαυμάζον. Ἄλλ’ ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἔργων οὐ τὸ γινόμενον μέμφονται, ἀλλ’ αἰτίας πλάττουσιν οὐκ οὔσας, λέγοντες· “ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια” οὕτω καὶ ἐνταῦθα, οὐ τὴν διδασκαλίαν αἰτιῶνται, ἀλλ’ ἐπὶ τὴν εὐτέλειαν καταφεύγουσι τοῦ γένους. Σὺ δὲ μοι σκόπει τὴν D
ἐπιείκειαν τοῦ διδασκάλου, πῶς αὐτοὺς οὐχ ὑβρίζει, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς ἡμερότητός φησιν· “οὐκ ἐστὶ προφήτης ἄτιμος, εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ.” Καὶ οὐδὲ ἐνταῦθα ἔστη, ἀλλὰ προσέθηκε, “καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ” ἐμοὶ δοκεῖ καὶ τοὺς ἀδελφούς αἰνιττόμενος τοὺς ἑαυτοῦ τοῦτο προστεθει-
κέναι. Ἐν δὲ τῷ ^η Λουκᾷ καὶ παραδείγματα τούτου τίθησι λέγων, ὅτι οὐδὲ Ἡλίας ἦλθε πρὸς τοὺς οἰκείους, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀλλόφυλον χήραν· οὐδὲ παρ’ Ἐλισσαίου ἄλλος τις ἐθεραπεύθη λεπρὸς, ἀλλ’ ἢ ὁ ἀλλόφυλος Νεεμάν· Ἰσ-
ραηλῖται δὲ οὔτε εὖ ἔπαθον, οὔτε εὖ ἐποίησαν, ἀλλ’ οἱ E
ξένοι. Ταῦτα δὲ λέγει, πανταχοῦ δεικνὺς τὴν πονηρὰν αὐτῶν συνήθειαν, καὶ ὅτι οὐδὲν ἐπ’ αὐτοῦ γίνεται καινόν.

⁸ “Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ἡρώδης ὁ τετράρχης τὴν ἀκοὴν Ἰησοῦ.” Ὁ γὰρ βασιλεὺς Ἡρώδης ὁ τούτου πατὴρ τετελευτηκὼς ἦν, ὁ τὰ παιδία ἀνελών. Οὐχ ἀπλῶς

⁶ Luc. iv. 23.⁷ Luc. iv. 25 sqq.⁸ Cap. xiv. v. 1.

^η πόσων H. L. p. p. ἤνεγκαν L. ^ο δύναμιν] σοφίαν K. L. fa-
ventibus Verss. ^η ὁμοίως H. L.

495 δὲ τὸν καιρὸν ἐπισημαίνεται ὁ εὐαγγελιστὴς, ἀλλ' ἵνα μά-
 θῃς τὸν τύφον τοῦ τυράννου καὶ τὴν ὀλιγωρίαν. Οὐδὲ γάρ
 ἐν προοιμίῳις ἔμαθε τὰ κατ' αὐτὸν, ἀλλὰ μετὰ χρόνον ἄπει-
 ρον. Τοιοῦτοι γὰρ οἱ ἐν δυναστείαις καὶ πολὺν τὸν ὄγκον
 περιβεβλημένοι· ὁψὲ ταῦτα μανθάνουσι, διὰ τὸ μὴ πολὺν
 αὐτῶν ποιεῖσθαι λόγον. Σὺ δέ μοι σκόπει ἡλίκον ἡ ἀρετὴ·
 ὅτι καὶ τετελευτηκότα αὐτὸν δέδοικε, καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ φόβου
 καὶ περὶ ἀναστάσεως φιλοσοφεῖ. ⁹ “Εἶπε γὰρ, φησί, τοῖς
 παισὶν αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν Ἰωάννης, ὃν ἐγὼ ἀπέκτεινα· οὗ-
 τος ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν· καὶ διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις ἐνε- (30)
 B γούσιν ἐν αὐτῷ.” Εἶδες τὸν φόβον ἐπιτεταμένον; Οὐδὲ
 γὰρ τότε ἐξείπειν ἐτόλμησεν ἔξω, ἀλλὰ καὶ τότε τοῖς οἰ-
 κέταις λέγει τοῖς ἑαυτοῦ. Ἀλλ' ὅμως καὶ αὕτη ἡ δόξα
 στρατιωτικὴ καὶ παράλογος. Καὶ γὰρ καὶ πολλοὶ ἀνέστη-
 σαν ἀπὸ νεκρῶν, καὶ οὐδεὶς οὐδὲν τοιοῦτον εἰργάσατο. Δο-
 κεῖ δέ μοι καὶ φιλοτιμίας εἶναι καὶ φόβον τὰ ῥήματα.
 Τοιοῦτον γὰρ αἱ ἄλογοι ψυχαί· ἐναντίων μίξιν δέχονται
 παθῶν πολλάκις. Ὁ δὲ Λουκᾶς φησιν, ὅτι οἱ ὄχλοι ἔλεγον·
¹⁰ “οὗτός ἐστιν Ἡλίας, ἢ Ἰερεμίας, ἢ τῶν προφητῶν εἰς τῶν
 ἀρχαίων.” οὗτος δέ, ὡς δὴ τι τῶν ἄλλων σοφώτερον λέγων,
 τοῦτο εἶρηκεν. Εἰκὸς δὲ αὐτὸν πρότερον μὲν πρὸς τοὺς
 λέγοντας αὐτὸν εἶναι τὸν Ἰωάννην (πολλοὶ γὰρ καὶ τοῦτο
 C ἔλεγον) ἀρνεῖσθαι, καὶ λέγειν, ὅτι ἐγὼ αὐτὸν ἀπέκτεινα,
 φιλοτιμούμενον καὶ ἐναβρυνόμενον. Τοῦτο γὰρ καὶ ὁ Μάρ-
 κος καὶ ὁ Λουκᾶς φησιν, ὅτι ἔλεγεν, ὅτι “ἐγὼ Ἰωάννην
 ἀπεκεφάλισα.” Τῆς δὲ φήμης ἀρθείσης, λοιπὸν καὶ αὐτὸς
¹ τὰ αὐτὰ λέγει τοῖς πολλοῖς. Εἶτα καὶ τὴν ἱστορίαν
 ἡμῖν ὁ εὐαγγελιστὴς διηγεῖται. Καὶ τί δήποτε οὐ προη-
 γουμένως αὐτὴν εἰσήγαγεν; Ὅτι ² καὶ ἡ πᾶσα πραγματεία
 αὐτοῖς, τὰ περὶ τοῦ Χριστοῦ εἰπεῖν· καὶ οὐδὲν ἐποιούντο
 τούτου πάρεργον ἕτερον, πλὴν εἰ μὴ πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ
 συντελεῖν ἔμελλεν. Οὐκοῦν οὐδ' ἂν νῦν ἐμνημόνευσαν τῆς
 D ἱστορίας, εἰ μὴ διὰ τὸν Χριστὸν, καὶ διὰ τὸ λέγειν Ἡρώ-
 δην, ὅτι ἀνέστη ἐκεῖνος. Ὁ δὲ ¹¹ Μάρκος φησιν, ὅτι σφό-

⁹ v. 2.¹⁰ Luc. ix. 8 : (coll. Matth. xvi. 14.)¹¹ Marc. vi. 20.

¹ ἀπὸ G. p. p. καὶ om. K. Ep. Mox φησὶ om. G. H. K. ² τὰ
 αὐτοῦ Mor. Ben. ³ καὶ om. K. L. αὐτοῖς] + ἦν H. Ep. Vulgatum
 αὐτοῦ solus tuetur G.

δρα ἐτίμα τὸν ἄνδρα ὁ Ἡρώδης, καὶ ταῦτα ἑλεγχόμενος. Τοσοῦτόν ἐστιν ἡ ἀρετή. Εἶτα διηγούμενος οὕτω φησίν.
¹² “Ὁ γὰρ Ἡρώδης κρατήσας τὸν Ἰωάννην, ἔδωκεν αὐτόν, καὶ ἔθετο ἐν φυλακῇ, διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Ἐλεγε γὰρ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης· οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν αὐτήν. Καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτείνειν, ἔφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον.” Καὶ τίνος ἕνεκεν οὐδὲν ἐκείνη διαλέγεται, ἀλλὰ τῷ ἀνδρί; Ὅτι κυριώτερος οὗτος ἦν. Ὅρα δὲ πῶς ἀνεπαχθῇ ποιεῖται τὴν Ε κατηγορίαν, ὡς ἱστορίαν διηγούμενος μᾶλλον, ἢ κατηγορίαν εἰσάγων. ¹³ “Γενεσίων δὲ ἡ ἀγομέμων του Ἡρώδου, φησίν, ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωδιάδος ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ἤρесе τῷ Ἡρώδῃ.” Ὡ συμπόσιον διαβολικόν· ὡ θεάτρον σατανικόν· ὡ παράνομος ὀρχησις, καὶ μισθὸς ὀρχήσεως παρανομώτερος. Φόνος γὰρ ὁ πάντων φόνων ἐναγέστερος ἐτολμᾶτο, καὶ ὁ στεφανοῦσθαι καὶ ἀνακηρύττεσθαι ἄξιος, ⁴⁹⁶ ἐν τῷ μέσῳ κατεσφάττετο· καὶ τὸ τῶν δαιμόνων τρόπαιον ἐπὶ τῆς τραπέζης ἴστατο. Καὶ ὁ τρόπος δὲ τῆς νίκης τῶν γενομένων ἄξιος. “Ὁρχήσατο γὰρ, φησίν, ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωδιάδος ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ἤρесе τῷ Ἡρώδῃ. ¹⁴ Ὅθεν μεθ’ ὅρκου ὤμοσεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἂν αἰτήσεται. Ἡ δὲ προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς, δὸς μοι, φησίν, ὥδε ἐπὶ πίναικι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ.” Διπλοῦν τὸ ἐγκλημα, καὶ ὅτι ὠρχήσατο, καὶ ὅτι ἤρесе, καὶ οὕτως ἤρесе ὡς καὶ φόνον λαβεῖν τὸν μισθόν. Εἶδες πῶς ὤμος; πῶς ἀναίσθητος; πῶς ἀνόητος; Ἐαυτὸν μὲν γὰρ ὅρκῳ ὑπεύθυνον ποιεῖ· ἐκείνην δὲ κυρίαν τῆς αἰτήσεως καθίστησιν. Β Ἐπειδὴ δὲ εἶδε τὸ κακὸν ὅτι ἐξέβη, ἐλυπήθη, φησί· καίτοι γε ἐξ ἀρχῆς ἔδωκεν αὐτόν. Τίνος οὖν ἕνεκεν λυπεῖται; Τοιοῦτον ἡ ἀρετή· καὶ παρὰ τοῖς κακοῖς θαύματος καὶ ἐπαίνων ἄξια. Ἀλλ’ ὡ τῆς μαινομένης· δέον καὶ αὐτὴν θαυμά-

¹² v. 3-5.¹³ v. 6.¹⁴ v. 7.

¹ ἑλεγχόμενος] + ὑπ’ αὐτοῦ H. L. Mox ἐστιν om. K. Paulo post οὕτω om. L. Ep. ² ἐφοβεῖτο G. ἐφοβήθη] ἔθετο ἐν δεσμωτηρίῳ· ἐφοβήθη γὰρ H. ³ γενομένων G. ⁴ κατεκόπτετο K. L. ⁵ καὶ οὕτως ἤρесе om. H. L. ⁶ ἀναίσθητος;] + πῶς μαλακός K. μαλακός pro ἀναίσθητος habet L. ⁷ ἔδωκεν K. Ge. ⁸ καὶ αὐτὴν] Sic H. αὐτόν Edd. Clausula δέον . . . θαυμάζειν excidit in G. δέον προσκυ- νεῖν, δέον καὶ αὐτόν θαυμάζειν K. δ. π. δ. καὶ θαυμάζειν αὐτόν L.

ζειν, δέον προσκυνεῖν, ὅτι ἤμυνεν ὑβρίζομένη, * ἢ δὲ καὶ συγκατασκευάζει τὸ δρᾶμα, καὶ παγίδα τίθησι, καὶ αἰτεῖ χάριν σατανικὴν. ¹⁵ “Ὁ δὲ ἔδεισε ἑδὶα τοὺς ὅρκους, φησί, καὶ τοὺς συνανακειμένους.” Καὶ πῶς τὸ χαλεπώτερον οὐκ ἔδειςας; Εἰ γὰρ τὸ μάρτυρας ἔχειν ἐπιρκίας ἐδεδόικεις, C πολλῶ μᾶλλον φοβηθῆναι ἐχρῆν σφαγῆς οὕτω παρανόμου μάρτυρας ἔχειν τοσούτους.

Ἐπειδὴ δὲ πολλοὺς ἡγοῦμαι καὶ τοῦ ἐγκλήματος, ὅθεν ὁ ^d φόνος ἐτέχθη, τὴν ὑπόθεσιν ἀγνοεῖν, ἀναγκαῖον καὶ τοῦτο ἐξειπεῖν, ἵνα μάθητε τοῦ νομοθέτου τὴν σύνεσιν. Τίς οὖν ἦν ὁ παλαιὸς νόμος, ὃν κατεπάτησε μὲν ὁ Ἡρώδης, ἐξεδίκησε δὲ ὁ Ἰωάννης; ¹⁶ Τοῦ τελευτήσαντος ἄπαιδος τὴν γυναικα τῷ ἀδελφῷ δίδοσθαι ἔδει. Ἐπειδὴ γὰρ ἀπαραμύθητον κακὸν ὁ θάνατος ἦν, καὶ πάντα ὑπὲρ ζωῆς ἐπραγμα- D τεύετο, νομοθετεῖ γαμεῖν τὸν ζῶντα ἀδελφόν, καὶ ἐπ’ ὄνῳ (30

ματι τοῦ τετελευτηκότος τὸ τικτόμενον καλεῖν παιδίον, ὥστε μὴ διαπρεσεῖν τὴν οἰκίαν τὴν ἐκείνου. Εἰ γὰρ ἑμὴδὲ παῖδας ἐμελλε καταλιμπάνειν ὁ τετελευτηκὼς, ὅπερ μεγίστη τοῦ θανάτου ἐστὶ παραμυθία, ἀνῆκεστον ἐμελλεν εἶναι τὸ πένθος. Διὰ δὲ τοῦτο ἐπενόησε τὴν παραψυχὴν ταύτην ὁ νομοθέτης τοῖς ἐκ φύσεως παῖδων ἀπεστερημένοις, καὶ τὸ τικτόμενον ἐκέλευσεν ἐκείνῳ λογίζεσθαι. Ὅντος δὲ παιδός, οὐκέτι ἑφέιτο οὗτος ὁ γάμος. Καὶ τίνος ἕνεκεν; φησὶν· E εἰ γὰρ ἐτέρῳ ἐξῆν, πολλῶ μᾶλλον τῷ ἀδελφῷ. Οὐδαμῶς. Βούλεται γὰρ ἐκτείνεσθαι τὴν συγγένειαν, καὶ πολλὰς εἶναι τὰς ἀφορμὰς τῆς πρὸς ἀλλήλους οἰκειώσεως. Διατί οὖν καὶ ἄπαιδος τελευτήσαντος, οὐκ ἄλλος ἐγάμει; Ὅτι οὐκ ἂν οὕτως ἐνομίσθη τοῦ ἀπελθόντος εἶναι τὸ παιδίον· νυνὶ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ σπείρουτος, πιθανὸν τὸ σόφισμα ^ε ἐγίνετο. Ἄλλως τε οὐδὲ ἀνάγκην εἶχεν ἕτερος τὴν οἰκίαν ^h στη- 497 ἑκέρητο δικαίωμα. Ἐπεὶ οὖν ὁ Ἡρώδης παιδίον ἔχουσιν

¹⁵ v. 9.¹⁶ Deut. xxv. 5.

* Incipit codex M. ἑδὶα] + γὰρ L. συνανακειμένους] + ἐκέλευσε δοθῆναι κ. τ. ε. usque ad finem v. 12, L. cum uno Mosq. et Arm. Eadem, praefixo καὶ, habet H. In v. 12 πτώμα pro σῶμα habet L. ^d φθόνος G. L. M. Arm. ἑμὴτε M. μὴ G. ἑφίεται G. ἡφίετο M. ^ε ἐγένετο L. Ἄλλως δὲ L. M. ^h στησαι τοῦ τετ.] ἀναστήσαι τὴν ἐκείνου M.

τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ ἔγημε, διὰ τοῦτο ἐγκαλεῖ ὁ Ἰωάννης, καὶ ἐγκαλεῖ συμμέτρως, μετὰ τῆς παρρησίας καὶ τὴν ἐπιείκειαν ἰπιδεικνύμενος. Σὺ δέ μοι σκόπει, ὅπως τὸ θέατρον ὅλον σατανικόν. Πρῶτον μὲν γὰρ ἀπὸ μέθης καὶ τρυφῆς συνειστῆκει, ὅθεν οὐδὲν ἂν γένοιτο ὑγιές. Δεύτερον, τοὺς θεατὰς διεφθαρμένους εἶχε, καὶ τὸν ἐστιάτορα ἀπάντων ^κ παρανομώτερον. Τρίτον, ἡ τέρψις ἡ παράλογος. Τέταρτον, ἡ κόρη, δι' ἣν παράνομος ἦν ὁ γάμος, ἦν καὶ κρύπτεσθαι ἔδει, ὡς ὑβριζομένης ἰ αὐτῇ τῆς μητρὸς, ἐπεισέρχεται ἐμπομπεύουσα, καὶ πόρνas ἀπάσας ἀποκρύπτουσα ἡ παρθένος. Καὶ ὁ καιρὸς δὲ οὐ μικρὸν εἰς κατηγορίαν συντελεῖ τῆς παρανομίας ταύτης. Ὅτε γὰρ αὐτὸν εὐχαριστεῖν ἐχρῆν τῷ θεῷ, ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς φῶς αὐτὸν ἤγαγε, τότε τὰ παράνομα ἐκείνα ^μ τολμᾷ ὅτε λῦσαι ἐχρῆν δεδεμένον, τότε σφαγὴν τοῖς δεσμοῖς προστίθισιν. Ἀκούσατε τῶν παρθένων, μᾶλλον δὲ καὶ τῶν γεγαμημένων, ὅσαι ἐν τοῖς ἐτέρων γάμοις τοιαῦτα ἀσχημονεῖν καταδέχεσθε, ἀλλόμεναι καὶ πηδῶσαι, καὶ τὴν κοινὴν κατασχύνουσαι φύσιν. Ἀκούσατε καὶ ἄνδρες, ὅσοι τὰ πολυτελῆ συμπόσια καὶ μέθης γέμοντα διώκετε· καὶ δεῖσατε τοῦ διαβόλου τὸ βάραθρον. ^κ Καὶ γὰρ οὕτω κατὰ κράτος εἶλε τὸν ἄθλιον ἐκείνον τότε, ὡς ὁμοῖαι καὶ τὰ ἡμίση δοῦναι τῆς βασιλείας. Τοῦτο γὰρ ὁ Μάρκος φησὶν, ὅτι ¹⁷ “ὤμοσεν αὐτῇ, ὅτι ὁ εἰάν με αἰτήσης, δώσω σοι, ἕως ἡμίσεος τῆς βασιλείας μου.” Τοσούτου τὴν ἀρχὴν ἐτιμᾶτο τὴν ἑαυτοῦ, οὕτω καθάπαξ αἰχμάλωτος ὑπὸ τοῦ πάθους ^ν ἐγένετο, ὡς δι' ὄρχησιν αὐτῆς παραχωρῆσαι. Καὶ τί θαυμάζεις, εἰ τότε ταῦτα ^ο ἐγίνετο, ὅπου γε καὶ νῦν, μετὰ τοσαύτην φιλοσοφίαν, ὀρχήσεως ἕνεκεν τῶν μαλακισομένων τούτων νέων πολλοὶ καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐπιδιδόασιν, οὐδὲ ἀνάγκην ἔχοντες ὅρκου; Ὑπὸ γὰρ τῆς ἡδονῆς αἰχμάλωτοι γινόμενοι, καθάπερ βοσκήματα ἄγονται, ^δ ἡπερ ἂν ὁ λύκος σύρῃ. Ὁ δὲ καὶ τότε ἐπάσχεν ὁ παρα-

¹⁷ Marc. vi. 23.

^ι ἐνδεικνύμενος H. L. ^κ ἀτιμώτερον G. Alterum tuentur Interpp. Mox ἡ ante παράλογος om. L. M. ¹ αὐτῇ] αὐτῆς L. M. per eam Ge. μητρὸς] + ἡ δὲ καὶ G. Sav. Paulo post ἐκπομπεύουσα G. K. M. ^μ τολμᾶται G. p. p. λυεῖν L. et corr. H. ^ν ἐγίνετο G. H. γέγονε K. ^ο ἐγένετο Edd.

πληξ ἐκεῖνος, δύο τὰ ^p ἔσχατα παραφρονήσας, τό τε ἐκεί-
 νην κυρίαν ποιῆσαι οὕτω μαινομένην καὶ μεθύνουσαν τῷ πάθει,
 καὶ οὐδὲν παραιτουμένην· τό τε ἀνάγκη ὅρκου καταδῆσαι τὸ
 πρᾶγμα. Ἄλλ' οὕτως ὄντος ἐκείνου παρανόμου, παρανομώ-
 τερον ἀπάντων τὸ γύναιον ἦν, καὶ τῆς κόρης καὶ τοῦ τυράν-
 νου. Καὶ γὰρ ἡ τῶν κακῶν ἀπάντων ἀρχιτέκτων καὶ τὸ
 πᾶν ὑφάνασα δρᾶμα αὕτη ἦν, ἣν μάλιστα χάριν εἶδέναι ἐχρῆν
 τῷ προφήτῃ. Καὶ γὰρ ἡ θυγάτηρ αὐτῇ πεισθεῖσα καὶ
 E ἡσχημόνησε, καὶ ὥρχήσατο, καὶ τὸν φόνον ἤτησε· καὶ ὁ
 Ἡρώδης ^q ὑπ' αὐτῆς ἐσαγηνεύθη. Ὁρᾷς πῶς δικαίως ἔλεγεν
 ὁ Χριστός· ¹⁸ “ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ
 ἔστι μου ἄξιος;” Εἰ γὰρ αὕτη τὸν νόμον τοῦτον ἐτήρησεν,
 οὐκ ἂν τοσοῦτους παρέβη νόμους, οὐκ ἂν τὴν μαιφονίαν
 ταύτην εἰργάσατο. Τί γὰρ τῆς θηριωδίας ταύτης χεῖρον
 γένοιτ' ἄν; φόνον ἐν χάριτος αἰτεῖν μέρει, φόνον παράνο-
 μον, φόνον μεταξὺ δείπνου, φόνον δημοσία καὶ ἀναισχύντως;
 498 Οὐ γὰρ ἰδία προσελθούσα διελέχθη περὶ τούτων, ἀλλὰ δη-
 μοσία, καὶ τὸ προσωπεῖον ρίψασα, γυμνῇ τῇ κεφαλῇ, καὶ
 τὸν διάβολον λαβούσα συνήγορον, οὕτω φησὶν ὁ φησι. Καὶ
 γὰρ ἐκεῖνος αὐτὴν καὶ εὐδοκιμῆσαι ἐποίησεν ὀρχομένην, καὶ
 τὸν Ἡρώδην τότε ἐλεῖν. Ἐνθα γὰρ ὀρχησις, ἐκεῖ ^r διάβολος.
 Οὐδὲ γὰρ εἰς τοῦτο ἔδωκεν ἡμῖν πόδας ὁ ^s θεός, ἀλλ' ἵνα (3)
 εὐτακτα βαδίζωμεν· οὐχ ἵνα ἀσχημονώμεν, οὐχ ἵνα κατὰ
 τὰς καμήλους πηδῶμεν, (καὶ γὰρ καὶ ἐκεῖναι ἀηδεῖς ὀρχού-
 μεναι, μήτιγε δὴ γυναῖκες), ἀλλ' ἵνα σὺν ἀγγέλοις χορεύωμεν.
 B Εἰ γὰρ τὸ σῶμα αἰσχροῦν ^t τοιαῦτα ἀσχημονοῦν, πολλῷ μᾶλ-
 λον ἡ ψυχὴ. Τοιαῦτα ὀρχοῦνται οἱ δαίμονες· τοιαῦτα ἐπι-
 τωθάζουσιν οἱ τῶν δαιμόνων διάκονοι. Σκόπει δὲ ^v καὶ αὐτὴν
 τὴν αἴτησιν. “Δός μοι ὥδε ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου
 τοῦ βαπτιστοῦ.” Εἶδες τὴν ἀπηρυθριασμένην, τὴν ὅλην τοῦ
 διαβόλου γεγεννημένην; Καὶ τοῦ ἀξιώματος μέμνηται, καὶ
 οὐδὲ οὕτως ἐγκαλύπτεται, ἀλλ' ὥς περὶ τινος ἐδέσματος
 διαλεγομένη, οὕτω τὴν ἱερὰν ἐκείνην καὶ μακαρίαν αἰτεῖ κε-

¹⁸ Matth. x. 37.

^p αἴσχιστα Edd. p. p. τῷ τε bis M. ^q ὑπὸ ταύτης L. ὑπ'
 αὐτοῦ G. ^r ὁ διάβολος G. H. ^s θεός] + ἵνα ἀσχημονώμεν Edd.
 Paulo post vv. οὐχ ἵνα ἀσχημονώμεν desunt in Edd. In codd. nulla
 est varietas, nisi quod post θεός, ἵνα ὀρχώμεθα in margine habet G.
^t τὸ τοιαῦτα H. τὸ τὰ τοιαῦτα G. ^v καὶ deest in Edd.

φαλήν ἐπὶ πίνακος εἰσενεχθῆναι. Καὶ οὐδὲ αἰτίαν τίθησιν· οὐδὲ γὰρ εἶχεν εἰπεῖν· ἀλλ' ἀπλῶς τιμηθῆναι ταῖς ἐτέρων ἀξιοῖ συμφοραῖς. Καὶ οὐκ εἶπεν, εἰσάγαγε αὐτὸν ἐνταῦθα, καὶ κατὰσφαξον· οὐδὲ γὰρ μέλλοντος τελευτᾶν τὴν παρρη- C σίαν ἤνεγκεν ἄν. Καὶ γὰρ ἐδεδοίκει καὶ κατασφαττομένου τῆς φρικτῆς ἀκοῦσαι φωνῆς· οὐδὲ γὰρ ἀποτέμεσθαι μέλλων ἐσίγησεν ἄν. Διὰ τοῦτό φησὶ· δός μοι ὧδε ἐπὶ πίνακι· ἰδεῖν γὰρ ^ω ἐπιθυμῶ τὴν γλῶτταν ἐκείνην σιγῶσαν. Οὐδὲ γὰρ ἀπαλλαγῆναι τῶν ἐλέγχων ἔσπευδε μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπιβῆναι καὶ ἐπιτωθᾶσαι κειμένῳ. Ὁ δὲ θεὸς ἠνέσχετο, καὶ οὔτε κεραυνὸν ἀφῆκεν ἄνωθεν, καὶ τὴν ἀναίσχυντον κατέφλεξεν ὄψιν· οὔτε τῇ γῇ διαστῆναι ἐκέλευσε, καὶ τὸ πονηρὸν ἐκείνο συμπόσιον δεξασθαι· ὁμοῦ καὶ τὸν δίκαιον μειζόνως στεφανῶν, καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα ἀδίκως τι πάσχουσι πολλὴν καταλιμ- D πάνων παραμυθίαν.

^x Ἀκούσωμεν τοίνυν ὅσοι δεινὰ πάσχομεν ἐν ἀρετῇ ζῶντες παρὰ πονηρῶν ἀνθρώπων. Καὶ γὰρ καὶ τότε ὁ θεὸς ἠνείχετο τὸν ἐν ἐρήμῳ, τὸν ἐν τῇ ζώνῃ τῇ δερματίνῃ, τὸν ἐν τριχίνῳ ἱματίῳ, τὸν προφήτην, τὸν ^y τῶν προφητῶν μείζονα, τὸν μηδένα μείζονα ἔχοντα ἐν γεννητοῖς γυναικῶν, ^z καὶ κατασφαγῆναι, ² καὶ ὑπὸ κόρης ἀκολάστου καὶ διεφθαρμένης πόρνης, ^a καὶ ταῦτα νόμοις ἀμύνοντα θείοις. Ταῦτα τοίνυν λογιζόμενοι, φέρωμεν πάντα γενναίως ὅσα ἂν πάσχωμεν. Καὶ γὰρ καὶ τότε ἡ μαιφόνος καὶ παράνομος αὕτη, ὅσον ἀμύνασθαι ἐπεθύμησε τὸν λελυπηκότα, τοσοῦτον ἴσχυσε, καὶ τὸν θυμὸν E ἅπαντα ἐνέπλησε, καὶ ὁ θεὸς συνεχώρει. Καίτοιγε πρὸς αὐτὴν οὐδὲν εἶπεν, οὐδὲ κατηγόρησεν, ἀλλὰ τῷ ἀνδρὶ μόνῳ ἐνεκάλει. Ἀλλὰ τὸ συνειδὸς πικρὸς κατήγορος ἦν. Διὸ καὶ εἰς μείζονα ἐξεβακχεύετο κακὰ, ἀλγοῦσα καὶ δακνομένη, καὶ κατήσχυνεν ὁμοῦ πάντας, ἑαυτὴν, τὴν θυγατέρα, τὸν ἀπελθόντα ἄνδρα, τὸν ζῶντα μοιχόν, καὶ τοῖς προτέροις ἐπηγωνίζετο. Εἰ γὰρ ἀλγεῖς, φησὶν, ὅτι μοιχεύει, ἐγὼ αὐτὸν 499 ἐργάζομαι καὶ ἀνδροφόνον, καὶ ποιῶ σφαγέα τοῦ ἐγκαλοῦντος. Ἀκούσατε ὅσοι πρὸς γυναικῆς ἐστε ἐπτοημένοι παρὰ τὸ δέον.

^ω ἐπεθύμει K. ^x ΗΘΙΚΟΝ. Περὶ τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ ἀγίου Ἰωάννου, καὶ τῆς ἰταμότητος τοῦ γυναιῖον· καὶ κατὰ μοιχευομένων γυναικῶν· ἐν ᾧ καὶ περὶ τῆς διαβολικῆς ὀρχήστρας. G. ^y τῶν om. L.
^z καὶ om. bis K. ^a καὶ ταῦτα] καταπαιχθῆναι H.

Ἀκούσατε ὅσοι ἐπ' ἀδήλοις ὅρκους προτείνετε, καὶ ἑτέρους κυρίους ποιεῖτε τῆς ὑμετέρας ἀπωλείας, καὶ βάραθρον ἑαυτοῖς κατορύττετε. Καὶ γὰρ καὶ οὗτος οὕτως ἀπώλετο. Καὶ γὰρ προσεδόκησεν ^b ἀξίαν τινὰ τῶν δείπνων αὐτὴν αἰτεῖν αἴτησιν, καὶ κόρην οὔσαν, καὶ ἐν ἑορτῇ καὶ συμποσίῳ καὶ πανηγύρει χάριν αἰτοῦσαν φαιδράν τινα καὶ ἐπίχαριν, ^c οὐ μὴν κεφαλὴν αἰτεῖν καὶ ἡπατήθη. Ἀλλ' ὅμως οὐδὲν τούτων αὐτοῦ προστήσεται. Εἰ γὰρ καὶ ἐκείνη θηριομάχων ἀνδρῶν ψυχὴν B ἐκτήσατο, ἀλλ' αὐτὸν ^d παραλογισθῆναι οὐκ ἔδει, οὐδὲ τυραννικοῖς οὕτω διακονήσασθαι ἐπιτάγμασι. ^e Πρῶτον μὲν γὰρ τίς οὐκ ἂν ἔφριξε τὴν ἱερὰν ἐκείνην κεφαλὴν αἷμα στάζουσας ὀρών ἐπὶ τοῦ δείπνου προκειμένην; Ἀλλ' οὐχ ὁ παράνομος Ἡρώδης, οὐδὲ ἡ ἐναγεστέρα τούτου γυνή. Τοιαῦται γὰρ αἱ πορνεύόμεναι γυναῖκες· ἀπάντων εἰσὶν ἰταμώτεραι καὶ ὠμότεραι. Εἰ γὰρ ἡμεῖς ἀκούοντες ταῦτα φρίττομεν, τί εἰκὸς ἦν ^f ἐκείνην τὴν ὄψιν τότε ἐργάσασθαι; τί παθεῖν τοὺς συνανακειμένους νεοσφαγοὺς κεφαλῆς αἷμα στάζον ὀρώντας ἐν μέσῳ ^g τῷ συμποσίῳ; Ἀλλ' οὐχ ἡ αἰμοβόρος ἐκείνη καὶ C ἐρινύων ἀγριωτέρα ἔπαθέ τι πρὸς τὴν θεωρίαν ^h ταύτην, ἀλλὰ καὶ ἐνηβρύνετο· καίτοιγε εἰ καὶ μηδαμῶθεν ἄλλοθεν, ἀπὸ τῆς ὄψεως μόνης εἰκὸς ἦν ναρκῆσαι λοιπόν. Ἀλλ' οὐδὲν τοιοῦτον ἔπαθεν ἡ μαιφόνος καὶ αἱμάτων διψῶσα προφητικῶν. Τοιοῦτον γὰρ ἡ πορνεία· οὐκ ἀσελγείς μόνον, ἀλλὰ καὶ μαιφόνους ποιεῖ. Αἱ γοῦν μοιχευθῆναι ἐπιθυμοῦσαι, καὶ (3 πρὸς σφαγὴν εἰσι παρεσκευασμένοι τῶν ἀδικουμένων ἀνδρῶν· καὶ οὐχ ἓνα μόνον, οὐδὲ δύο, ἀλλὰ καὶ μυρίους ἔτοιμαι τολμῆσαι φόνους. Καὶ τούτων πολλοὶ μάρτυρές εἰσι τῶν δρα- D μάτων. Ὁ δὲ καὶ ἐκείνη τότε ἐποίησε, προσδοκῶσα λήσεσθαι λοιπὸν καὶ ἀποκρύψειν τὸ τόλμημα. ⁱ Οὐ τούναντίον ἅπαν ἐξέβαινε· καὶ γὰρ μειζρόνως μετὰ ταῦτα ἐβόησεν ὁ Ἰωάννης.

^b ἀξίαν... αἴτησιν] Sic L. et sine τινὰ M. Ceteri, ut vulgo, ἄξιόν τι αὐτῇ τῶν δ. αἰτήσεων, nisi quod αὐτὴν pro αὐτῇ habet K. Idem mox pro αἰτοῦσαν, αἰτήσαι dat. ^c Verba οὐ μὴν κεφαλὴν desunt in L. et vertendo praetermisit Arm. Deinde verba καὶ ἡπατήθη, quae per Interpretes firmo pede stant, in tribus codd. G. H. M. omnino desunt, in alio K. non hic leguntur, sed supra post v. ἀπώλετο. ^d Sic K. L. decipi Ge. Arm. ceteri παραλογίσασθαι. ^e Πρῶτον μὲν γὰρ τίς] Τίς γὰρ H. L. Arm. Mox αἱματος K. L. et p. p. ἐπὶ δείπνου G. H. ^f ἐκείνην] ἐκεῖ Edd. Neutrum habet L. ^g τοῦ συμποσίου L. M. ^h ταύτην] ἐκείνην G. H. ⁱ Οὐ] Ὁ L. M. οὐ om. K.

Ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν ἡ κακία μόνον ὀρά, καθάπερ οἱ πυρέττοντες, ὅταν ^k ψυχρὸν ἀκαίρως αἰτῶσι. Καὶ γὰρ εἰ μὴ ἔσφαξε τὸν κατήγορον, οὐκ ἂν οὕτως ἐξεκαλύφθη τὸ τόλμημα. Οἱ γοῦν μαθηταί, ὅτε αὐτὸν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἐνέβαλεν, οὐδὲν τοιοῦτον εἶπον· ὅτε δὲ ἀπέκτεινε, τότε ἠναγκάσθησαν καὶ τὴν αἰτίαν εἰπεῖν. Τὴν γὰρ μοιχαλίδα κρύπτειν ἐβούλοντο, καὶ οὐκ ἤθελον ἐκπομπέειν τὰς τῶν πλησίον E συμφοράς· ἐπειδὴ δὲ εἰς ἀνάγκην ἐπέπεσον τῆς ἱστορίας, τότε λέγουσι τὸ τόλμημα ἅπαν. Ἵνα γὰρ μὴ πονηράν τις ὑποπτεύσῃ τῆς σφαγῆς τὴν αἰτίαν, καθάπερ ἐπὶ Θεοδῶ καὶ Ἰούδα, ἀναγκάζονται καὶ τὴν πρόφασιν εἰπεῖν τοῦ φόνου. Ὡστε ὅσῳ ἂν βουλευθῆς ἁμαρτίαν συσκιάσαι τῷ τρόπῳ τούτῳ, τοσούτῳ μᾶλλον αὐτὴν ἐκπομπέεις. Ἄμαρτία γὰρ οὐχ ἁμαρ- 500 τίας προσθήκη κρύπτεται, ἀλλὰ μετανοία καὶ ἐξομολογήσει. Θεά δὲ τὸν εὐαγγελιστὴν, πῶς ἀνεπαχθῶς πάντα διηγείται, καὶ ὡς οἷόν τε ἔστιν αὐτῷ καὶ ἀπολογίαν συντίθῃσιν. Ὑπὲρ μὲν γὰρ τοῦ Ἡρώδου φησί· “διὰ τοὺς ὄρκους καὶ τοὺς συνανακειμένους,” καὶ ὅτι ἐλυπήθη· περὶ δὲ τῆς κόρης, ὅτι “προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς,” καὶ ὅτι “ἤνεγκε τῇ μητρὶ ¹ τὴν κεφαλὴν” ὥσανεὶ ἔλεγεν, ἐκείνης τὸ πρόσταγμα ἐπλήρου. Οὐ γὰρ ὑπὲρ τῶν κακῶς πασχόντων, ἀλλ’ ὑπὲρ τῶν ^m ποιούντων ἀλγοῦσιν οἱ δίκαιοι πάντες, ἐπειδὴ καὶ οὗτοι μάλιστα οἱ πάσχοντές εἰσι κακῶς. Οὐδὲ γὰρ Ἰωάννης ἡδίκητο, ἀλλ’ οὗτοι οἱ ⁿ ταῦτα κατασκευάσαντες οὕτω. B

° Τούτους καὶ ἡμεῖς μιμώμεθα, καὶ μὴ ἐπεμβαίνωμεν ταῖς τῶν πλησίον ἁμαρτίαις, ἀλλ’ ὅσον ἂν δέη, συσκιάζωμεν. Ἀναλάβωμεν φιλόσοφον ψυχὴν. Καὶ γὰρ καὶ ὁ εὐαγγελιστῆς ὑπὲρ πόρνης καὶ μαιφόνου γυναικὸς διαλεγόμενος ἀνεπαχθῆς ἐγένετο, ὡς οἷόν τε ἦν. Οὐδὲ γὰρ εἶπεν, ὑπὸ τῆς μαιφόνου καὶ ἐναγοῦς, ἀλλὰ, “προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς,” ἀπὸ τῶν εὐφημοτέρων καλῶν ὀνομάτων. Σὺ δὲ καὶ ὑβρίζεις καὶ ^p κακηγορεῖς τὸν πλησίον, καὶ οὐκ ἂν ^q ἀνάσχοιό ποτε λελυπηκότος οὕτως ἀδελφοῦ μνησθῆναι, ὡς ἐκείνος τῆς πόρνης, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς θηριωδίας καὶ τῶν ὀνειδῶν,

^k ψυχρῶν G. H. M. αἰτῶσι] ἐπιθυμῶσι H. ¹ τὴν κεφαλὴν om. Mor. Ben. ^m ποιούντων] ἀδικούντων G. H. K. M. ⁿ ταῦτα] τὰ τοιαῦτα G. H. ° Incipit τὸ ἠθικόν. Sav. Arm. μιμησώμεθα Edd. ^p κατηγορεῖς G. M. τὸν πλ.] τῶν πλ. corr. G. τοὺς πλ. Edd. ^q ἀνάσχοις Edd. ἂν om. L. M.

¹ τὸν πονηρὸν, τὸν κακοῦργον, τὸν ὑπουργον, τὸν ἀνόητον,
 C καὶ πολλὰ ἕτερα χαλεπώτερα τούτων καλῶν. Καὶ γὰρ ἐκ-
 θηριούμεθα μᾶλλον, καὶ ὡς περὶ ἄλλογενοῦς ἀνθρώπου διαλε-
 γόμεθα, κακίζοντες, ^s λοιδορούμενοι, ὑβρίζοντες. Ἄλλ' οὐχ
 οἱ ἅγιοι οὕτως· ἀλλὰ θρηνοῦσι μᾶλλον τοὺς ἁμαρτάνοντας,
 ἢ καταρῶνται. Τοῦτο δὴ καὶ ἡμεῖς ποιῶμεν, καὶ δακρύω-
 μεν τὴν Ἡρωδιάδα, καὶ τοὺς ἐκείνην ζηλοῦντας. Πολλὰ γὰρ
 καὶ νῦν τοιαῦτα συμπόσια γίνεται· ^t καὶ μὴ Ἰωάννης ἀναι-
 ρῆται, ἀλλὰ τοῦ Χριστοῦ τὰ μέλη, καὶ πολλῶ χαλεπώτε-
 ρον. Οὐ γὰρ κεφαλὴν αἰτοῦσιν ἐπὶ πίνακι οἱ νῦν ὀρχούμενοι,
 D ἀλλὰ τὰς ψυχὰς τῶν ^v ἀνακειμένων. Ὅταν γὰρ δούλους
^w αὐτοὺς ποιῶσι, καὶ εἰς παρανόμους ἔρωτας ἄγωσι, καὶ πόρ-
 νας ἐπιτεχίζουσιν, οὐχὶ τὴν κεφαλὴν ἀναιροῦσιν, ἀλλὰ τὴν
 ψυχὴν σφάττουσι, μοιχοὺς ἐργαζόμενοι καὶ θηλυδρίας καὶ
 πόρνους. Οὐ γὰρ δὴ μοι ἐρεῖς, ὡς οἰνωμένος καὶ μεθύων,
 καὶ γυναῖκα ὀρχουμένην καὶ αἰσχρολογοῦσαν ὀρῶν, οὐ πά-
 σχεις τι πρὸς αὐτήν, οὐδὲ ἐκφέρῃ πρὸς ἀσωτίαν ὑπὸ τῆς
 ἡδονῆς ἡττώμενος. Καὶ πάσχεις ἐκείνο τὸ φρικτὸν, ¹⁹ τὰ
 μέλη τοῦ Χριστοῦ ^x μέλη πόρνῃς ποιῶν. Εἰ γὰρ καὶ μὴ
 ἢ θυγάτηρ Ἡρωδιάδος πάρεστιν, ἀλλ' ὁ δι' ἐκείνης ὀρχησά-
 E μενος τότε διάβολος καὶ διὰ τούτων χορεύει νῦν, καὶ τὰς
 ψυχὰς τῶν ἀνακειμένων αἰχμαλώτους λαβὼν ἄπεισιν. Εἰ δὲ
 ὑμεῖς δύνασθε μέθης μένειν ἐκτός, ἀλλ' ^y ἑτέρας κοινωνεῖτε
 ἁμαρτίας χαλεπωτάτης· καὶ γὰρ πολλῶν ἀρπαγῶν τὰ τοιαῦ-
 τα γέμει συμπόσια. Μὴ γὰρ μοι τὰ ^z παρακείμενα κρέα
 ἴδῃς, μηδὲ τοὺς πλακοῦντας· ἀλλὰ πόθεν συνείλεται ἐννόει, (3
 501 καὶ ὄψει ὅτι ἐξ ἐπηρείας καὶ πλεονεξίας καὶ βίας καὶ ἀρπα-
 γῆς. Ἄλλ' οὐκ ἔστιν ἐκ τούτων ταῦτα, φησί. Μὴ γένοιτο·
 οὐδὲ γὰρ ἐγὼ βούλομαι. Πλὴν εἰ καὶ τούτων καθαρεύοι,
 οὐδὲ οὕτως ἐγκλημάτων τὰ πολυτελῆ δεῖπνα ἀπήλλακται.
 Ἄκουσον γοῦν καὶ χωρὶς τούτων πῶς ἐγκαλεῖ ὁ προφήτης,
 οὕτω λέγων· ²⁰ “οὐαὶ οἱ πίνοντες τὸν διῆλισμένον οἶνον, καὶ

¹⁹ 1 Cor. vi. 15.²⁰ Amos. vi. 6.

^r τῶν πονηρῶν G. H. M. Deinde post κακοῦργον, vulgo τὸν πονη-
 ρὸν inculcant, refragantibus codd. ^s λοιδοροῦντες L. ^t καὶ γὰρ
 μὴ Sav. καὶ γὰρ μὴ G. ^v συνανακειμένων H. K. ^w ἑαυτοὺς G.
 H. M. invitis Interpp. ποιήσωσι G. M. ^x πόρνῃς μέλη ποιῶν G.
 H. K. μέλη ἀπεργαζόμενος πόρνῃς Edd. ^y ἑτέρας κ. ἁμαρτίαις
 χαλεπωτάταις G. H. M. ^z ἐπικείμενα L. p. p. ἀλλὰ καὶ πόθεν Edd.

τὰ πρῶτα μύρα χριόμενοι.” Ὁρᾷς πῶς καὶ τρυφῆς κατηγο-
ρεῖ; Οὐδὲ γὰρ πλεονεξίαν ἐνταῦθα αἰτιᾶται, ἀλλ’ ἀσωτίαν
μόνον. Καὶ σὺ μὲν εἰς ἀμετρίαν ἐσθίεις, ὁ δὲ Χριστὸς οὐδὲ
εἰς χρεῖαν· ^aσὺ μὲν πλακοῦντας διαφόρους, ἐκεῖνος δὲ οὐδὲ
ἄρτον ξηρόν· σὺ θάσιον οἶνον, ἐκείνῳ δὲ οὐδὲ ψυχρόν ἐπέ- B
δωκας ποτήριον διψῶντι· σὺ μὲν ἐπὶ στρωμνῆς ἀπαλῆς καὶ
πεποικιλμένης, ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ ^bκρυμοῦ διαφθείρεται. Διὸ
καὶ πλεονεξίας καθαρὰ ἡ τὰ δεῖπνα, καὶ οὕτως ^cἐστὶν ἐναγῆ,
ὅτι σὺ μὲν ὑπὲρ τὴν χρεῖαν πάντα ποιεῖς, ἐκείνῳ δὲ οὐδὲ
τὴν χρεῖαν δίδως, καὶ ταῦτα ἐντρυφῶν τοῖς αὐτοῦ. Ἀλλ’
εἰ παιδὸς μὲν ἐπετρόπευες, καὶ λαβὼν τὰ αὐτοῦ, περιέωρας
αὐτὸν ἐν τοῖς ἐσχάτοις ὄντα, μυρίους ἂν ἔσχες κατηγόρους,
καὶ τὴν ἀπὸ τῶν νόμων ἔδωκας ἂν δίκην· τὰ δὲ τοῦ Χρι-
στοῦ λαβὼν, καὶ οὕτω μάτην ἀναλίσκων, οὐχ ἡγῆ δώσειν εὐ-
θύνas; Καὶ ταῦτα οὐ περὶ τῶν τὰς πόρνas ταῖς τραπέζais
αὐτῶν ἐπεισαγόντων λέγω· (πρὸς γὰρ ἐκεῖνους οὐδεὶς μοι C
λόγος, ὥσπερ οὐδὲ πρὸς τοὺς κύνας·) οὐδὲ περὶ τῶν πλεο-
νεκτούντων καὶ ἐτέρους γαστριζόντων· (οὐδὲ γὰρ πρὸς αὐ-
τοὺς ἐστὶ τί μοι κοινόν, ὥσπερ οὐδὲ πρὸς τοὺς χοίρους ^dκαὶ
τοὺς λύκους·) ἀλλὰ περὶ τῶν ἀπολανόντων μὲν τῆς ἰδίας
οὐσίας, οὐ μεταδιδόντων δὲ ἐτέροις, περὶ τῶν τὰ πατρῶα
καταναλίσκόντων ἀπλῶς. Οὐδὲ γὰρ οὗτοι κατηγορίας ἐκτός.
Πῶς γὰρ, εἰπέ μοι, διαφεύξῃ κατηγορίαν ^eκαὶ ἐγκλήματα,
ὅταν ὁ μὲν παράσιτός σου γαστριζῇται καὶ ὁ κύων ^fπαρε-
στῶς, ὁ δὲ Χριστὸς μὴδὲ τούτων ἀξίός σοι φαίνεται; ὅταν D
ὁ μὲν ὑπὲρ γέλωτος τοσαῦτα λαμβάνῃ, ὁ δὲ ὑπὲρ βασιλείας
οὐρανῶν οὐδὲ τὸ πολλοστὸν τούτων; καὶ ὁ μὲν ἵνα τι εἴπῃ
ἀστεῖον ἐμπλησθεὶς ἀπῆλθεν, οὗτος δὲ διδάξας ἡμᾶς, ^gμὴ
μαθόντες οὐδὲν ἂν τῶν κυνῶν διεφέρομεν, οὐδὲ τῶν αὐτῶν
ἀξιοῦται ἐκείνῳ; Φρίττεις ^hἀκούων; Οὐκοῦν φριζον ἐπὶ τῶν
ἔργων. Ἐκβαλε τοὺς παρασίτους, καὶ ποίησον συγκατακλι-
νεσθαί σοι τὸν Χριστόν. Ἄν ⁱἁλῶν κοινωνήσῃ καὶ τραπέζης,

^a Sic codices praeter K. in quo interciderunt omnia ab h. l. usque ad v. ἡδονῆς p. 502 B. *tu preciosissimas placentas ac liba* Ge. *tu multiplices placentas* Arm. Edebatur σὺ μὲν [τούς] πλακοῦντας ἀδια-
φόρως, nulla memorata varietate. ^b κρυμοῦ Edd. Articulum

om. H. ^c εἰσὶν G. H. ^d καὶ] + πρὸς M. τοὺς om. bis G. H.

^e καὶ ἐγκλήματα om. G. H. ^f παρεστηκῶς H. et pr. G. ὁ παρεστη-
κῶς M. et corr. G. ^g ἀκούων] + ταῦτα L. ^h ἁλῶν] ἄλλων Arm.

Ε ἡμερος ἔσται σοι δικάζων· οἶδεν αἰδεῖσθαι τράπεζαν. Εἰ γὰρ λησταὶ ἴσασι, πολλῶ μᾶλλον ὁ δεσπότης. Ἐννόησον γοῦν τὴν πόρνην ἐκείνην πῶς ἀπὸ τραπέζης ¹ ἐδικαίωσε, καὶ Σίμωνι ὀνειδίζει λέγων· ²¹ “ φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας.” Εἰ γὰρ μὴ ποι-
 οῦντά σε ταῦτα τρέφει, πολλῶ μᾶλλον ποιοῦντα ἀμείψεται.
 502 Μὴ πρὸς τὸν πένητα ἴδῃς, ὅτι ῥυπῶν προσέρχεται καὶ αὐχ-
 μῶν· ἀλλ’ ἐννόησον, ὅτι ὁ Χριστὸς δι’ ἐκείνου ἐπιβαίνει τῆς
 σῆς οἰκίας, καὶ παῦσαι τῆς ὠμότητος καὶ τῶν ἀπηνῶν ῥημά-
 των, οἷς ἀεὶ πλύνεις ^k τοὺς προσιόντας, ἐπιθέτας, ἀργούς,
 καὶ ἕτερα χαλεπώτερα τούτων καλῶν. Καὶ λογίζου, ὅταν
 ταῦτα λέγῃς, οἱ παράσιτοι ποῖα ἔργα κατασκευάζουσι; τί
 τὴν οἰκίαν ὠφελοῦσι τὴν σήν; Ἡδὺ πάντως σοι ποιοῦσι
¹ τὸ ἄριστον; Καὶ πῶς ἡδὺ, ῥαπιζόμενοι καὶ αἰσχροὶ λέ-
 γοντες; Καὶ τί τούτου ἀηδέστερον, ὅταν τὸν κατ’ εἰκόνα
 θεοῦ γενόμενον τύπτῃς, καὶ ἐκ τῆς εἰς ἐκείνον ὕβρεως τέρψιν
 Β ἐαυτῷ συνάγῃς, θέατρον ποιῶν τὴν οἰκίαν, καὶ μίμων πληρῶν
 τὸ συμπόσιον, καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς σκηνῆς ^m ἐξυρηνμένους μιμού-
 μενος ὁ εὐγενὴς καὶ ἐλεύθερος; Καὶ γὰρ ⁿ καὶ ἐκεῖ γέλως
 καὶ ῥαπίσματα. Ταῦτα οὖν ἡδονὴν καλεῖς, εἰπέ μοι, ἂ πολ-
 λῶν ἄξια δακρύων ἐστίν, ἂ πολλῶν θρήνων καὶ οἰμωγῶν;
 καὶ δέον εἰς βίον αὐτοὺς ἐμβαλεῖν σπουδαῖον, δέον παραινέσαι
 τὰ δέοντα, σὺ δὲ εἰς ἐπιπορκίας καὶ ῥήματα ἄτακτα ἐνάγεις,
 καὶ τέρψιν τὸ πρᾶγμα καλεῖς, καὶ τὸ γεέννης πρόξενον, ἡδο-
 νῆς εἶναι ὑπόθεσιν νομίζεις; Καὶ γὰρ ὅταν ἀπορησῶσιν ἀστεί-
 C ων ῥημάτων, ὅρκοις καὶ ἐπιπορκίαις τὸ πᾶν διαλύονται. Ταῦτα
 οὖν γέλωτος ἄξια, ἀλλ’ οὐκ ὀδυρμῶν καὶ δακρύων; Καὶ τίς
 ἂν ταῦτα εἴποι νοῦν ἔχων;

Καὶ ταῦτα λέγω, οὐ κωλύων τρέφεσθαι αὐτοὺς, ἀλλὰ
 μὴ ἐπὶ τοιαύτῃ αἰτία. Ὁ Φιλανθρωπίας γὰρ ἡ τροφή τὴν
 ὑπόθεσιν ἐχέτω, μὴ ὠμότητος· ἔλεον, μὴ ὕβριν. Ὅτι πένης
 ἐστὶ, θρέψον, ὅτι Χριστὸς τρέφεται, θρέψον· μὴ ἐπειδὴ
 σατανικὰ εἰσάγει ῥήματα, καὶ τὴν ἑαυτοῦ καταισχύνει ζῶν.
 Μὴ ἴδῃς αὐτὸν ἔξωθεν γελῶντα, ἀλλὰ τὸ συνειδὸς ^p ἐξέτασον, (3

²¹ Luc. vii. 45.

¹ ἐδικαίωσε] Sic L. Arm. Ceteri cum Ge. ἐποίησεν ἡμερον, idque recepit Sav. ^k τοὺς om. G. H. ¹ τὸ] τὸν M. Mox post τύπτῃς hiat hic codex usque ad τὸ δράμα p. 504 C. ^m Vid. adnot. ⁿ καὶ om. G. ^o Φιλανθρωπίαν K. p. p. ὠμότητα G. K. ^p ἐξέταζε Edd.

καὶ τότε ὅφει μυριάκις αὐτὸν ἑαυτῷ καταρῶμενον, καὶ στένοντα, καὶ ὀδυρόμενον. Εἰ δὲ οὐκ ἐπιδείκνυται, καὶ τοῦτο D διὰ σέ. Ἔστωσαν τοίνυν ἄνθρωποι πένητες καὶ ἐλεύθεροι ^qοὶ σύσσιτοί σου, μὴ ἐπίορκοι, μηδὲ μῖμοι. Εἰ δὲ βούλει καὶ τῆς τροφῆς αὐτοὺς ἀμοιβὴν ἀπαιτῆσαι, κέλευσον, ἂν ἴδωσί τι τῶν ἀτόπων γινόμενον, ἐπιπλῆξαι, παραινέσαι, ^rσυναντιλαβέσθαι τῆς κατὰ τὴν οἰκίαν ἐπιμελείας, τῆς τῶν οἰκετῶν προστασίας. ^sΠαῖδας ἔχεις; Κοινοὶ πατέρες ἔστωσαν ἐκείνων, μετὰ σοῦ τὴν προστασίαν διανεμέσθωσαν, κέρδη σοι φερέτωσαν τὰ τῷ θεῷ φίλα. Εἰς ἐμπορίαν αὐτοὺς ἔμβαλε πνευματικὴν. Καὶ ἴδης δεόμενον προστασίας, ἐπιτάξον βοηθῆσαι, κέλευσον διακονήσασθαι. Διὰ τούτων θήρενε τοὺς ξένους, διὰ τούτων ἔνδνε τοὺς γυμνοὺς, διὰ τούτων εἰς δεσμωτήριον πέμπε, τὰς ἀνάγκας λύε τὰς ἀλλοτρίας. E Ταύτην σοι διδότησαν τῆς τροφῆς τὴν ἀμοιβὴν, τὴν καὶ σέ καὶ ἐκείνους ^vὠφελούσαν, καὶ οὐδεμίαν κατάγνωσιν ἔχουσαν. Διὰ τούτων καὶ ἡ φιλία σφίγγεται μᾶλλον. Νῦν μὲν γὰρ καὶ δοκῶσι φιλεῖσθαι, ἀλλ' ὅμως αἰσχύνονται, ὡς εἰκὴ ζῶντες 503 παρὰ σοί· ἂν δὲ ταῦτα ἀνύωσι, καὶ αὐτοὶ ῥάδιον διακείσονται, καὶ σὺ ἥδιον θρέψεις, ἅτε οὐ μάτην δαπανῶν, κάκεῖνοι μετὰ παρρησίας σοι συνέσονται καὶ τῆς προσηκούσης ἐλευθερίας, καὶ ἡ οἰκία σου ἀντὶ θεάτρου ἐκκλησία σοι γενήσεται, καὶ ὁ διάβολος δραπετεύσει, καὶ ὁ Χριστὸς εἰσελεύσεται καὶ ὁ τῶν ἀγγέλων χορός. Ὅπου γὰρ ὁ Χριστὸς, ἐκεῖ ^wκαὶ οἱ ἄγγελοι· ὅπου δὲ ὁ Χριστὸς καὶ οἱ ἄγγελοι, ^xἐκεῖ ὁ οὐρανὸς, ἐκεῖ φῶς τοῦ ἡλιακοῦ τούτου φαιδρότερον. Εἰ δὲ καὶ ἐτέραν βούλει δι' αὐτῶν καρποῦσθαι παράκλησιν, ^yκέλευσον, σχολὴν ἄγων, βιβλία λαβόντας τὸν θεῖον νόμον ἀναγινώσκειν. Ἡδιὸν σοι ταῦτα ὑπηρετήσονται, ἢ ἐκείνα. Ταῦτα μὲν γὰρ καὶ σέ κάκεῖνους ποιεῖ σεμνοτέρους· ἐκείνα δὲ ἅπαντας ὁμοῦ B καταισχύνει· σέ μὲν ὡς ὑβριστὴν καὶ πάροινον, ἐκείνους δὲ ὡς ἀθλίους καὶ γαστριμάργους. Ἄν μὲν γὰρ ἐφ' ὕβρει τρέ-

^q οἱ om. G. H. ^r συναντιλαμβάνεσθαι G. K. sed hic in mar. alterum habet. ^s Παιδιά Edd. Παιδίον L. ^t ἴδης] + τινα G. H. K. et sic edidit Sav. Cf. var. lect. ad p. 240 B. βοηθῆσαι] + θεραπεύσαι G. H. K. invitis Interpp. ^v ὠφελούσαν] ὠφελῆσαι δυναμένην G. H. ^w καὶ om. G. H. Deinde haec ὅπου δὲ ὁ Χριστὸς καὶ οἱ ἄγγελοι non habent G. L. Ge. Sav. sed retineri jubet Arm. ^x ἐκεῖ] + καὶ Edd. ^y κέλευε K. L. p. p. λαμβάνοντας G. H. K.

φης, χαλεπώτερον, ἢ εἰ ἀνεῖλες· ἂν δὲ ἐπ' ὠφελείᾳ καὶ κέρδει, χρησιμώτερον πάλιν, ἢ εἰ ἀπαγομένους τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἐπανάγαγες. Καὶ νῦν μὲν τῶν οἰκετῶν μᾶλλον αὐτοὺς καταισχύνεις, καὶ οἱ οἰκέται πλείονα τούτων ἔχουσι παρρησίαν καὶ ἐλεύθερον συνειδός· τότε δὲ τῶν ἀγγέλων ἐργάσῃ ἴσους. Καὶ τούτους τοίνυν καὶσαντὸν ² ἀπάλλαξον, καὶ ἐξελὼν τὸ τῶν παρασίτων ὄνομα, συσσίτους κάλει, καὶ ἐκβαλὼν ³ τὴν τῶν κολάκων, τὴν τῶν φίλων ἐπιτίθει προσηγορίαν. Διὰ τοῦτο καὶ τὰς φιλίας ἐποίησεν ὁ θεός, οὐκ ἐπὶ κακῷ τῶν φιλουμένων καὶ τῶν φιλούντων, ἀλλ' ἐπ' ἀγαθῷ καὶ χρησίμῳ. Αὗται δὲ αἱ φιλῖαι πάσης ἔχθρας εἰσὶ χαλεπώτεραι. Παρὰ μὲν γὰρ τῶν ἐχθρῶν, ἂν ἐθέλωμεν, καὶ κερδαίνομεν· παρὰ δὲ τούτων ⁴ ἀνάγκη καὶ βλάπτεσθαι πάντως. Μὴ δὴ κάτεχε φίλους, βλάβης διδασκάλους· μὴ κάτεχε φίλους τραπέζης μᾶλλον ἢ φιλίας ἐραστὰς ὄντας. Οἱ γὰρ τοιοῦτοι πάντες, ἂν τὴν τρυφήν καταλύσης, καταλύνουσι καὶ τὴν φιλίαν· οἱ δὲ δι' ἀρετὴν σοι συνόντες, μένουσι διηνεκῶς, D πᾶσαν φέροντες ἀνωμαλίαν. Τὸ δὲ τῶν παρασίτων γένος, καὶ ⁵ ἀμύνονται σε πολλάκις, καὶ πονηρὰν περιτιθέασι δόξαν. Ἐντεῦθεν γοῦν πολλοὺς τῶν ἐλευθέρων οἶδα πονηρὰς ὑπολήψεις λαβόντας· καὶ οἱ μὲν ἐπὶ ⁶ γοητείαις, οἱ δὲ ἐπὶ μοιχείαις καὶ παίδων διαφθοραῖς διεβλήθησαν. Ὅταν γὰρ μηδὲν ἔργον ἔχωσιν, ἀλλ' εἰκὴ τὸν ἑαυτῶν ζῶσι βίον, ὥς ταῦτά διακονούμενοι τοῖς ⁷ παισὶ παρὰ πολλοῖς ὑποπτεύονται. Καὶ δόξης τοίνυν ἑαυτοὺς ἀπαλλάττοντες πονηρὰς, καὶ πρὸ πάντων τῆς μελλούσης γεέννης, καὶ τὰ τῷ θεῷ δοκοῦντα ποιῶντες, E τὴν διαβολικὴν ταύτην καταλύσωμεν συνήθειαν, ἵνα ²² καὶ ἐσθίοντες καὶ πίνοντες πάντα εἰς δόξαν θεοῦ ποιῶμεν, καὶ τῆς παρ' αὐτοῦ δόξης ἀπολαύσωμεν· ἥς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

²² 1 Cor. x. 31.

² ἀπάλλαξον] + τῶν τοιούτων G. καὶ ante ἐξελὼν om. L. ³ τὴν] τὸ G. H. K. ⁴ ἀνάγκη] + πᾶσα Edd. καὶ om. K. L. πάντως] πᾶσα K. Mox δὴ om. G. K. ⁵ ἀμύνεται et περιτίθῃσι G. H. K. πονηρὰν] + ὑπὲρ σου G. H. + σοι K. ⁶ γοητείας G. K. L. μοιχείας et διαφθορὰς G. K. ⁷ παισὶ] πᾶσι H. K. τοῖς παισὶ om. L. Vid. adnot. πολλοῖς] πολλῶν Edd.

ΟΜΙΛΙΑ ΜΘ.

313) ^{1a} Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ εἰς 504
 ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν· καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι, ἤκο-
 λούθησαν αὐτῷ πεζῇ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων.

“ΟΡΑ πανταχοῦ αὐτὸν ἀναχωροῦντα, καὶ ὅτε παρεδόθη Ἰωάννης, καὶ ὅτε ἀνῆρέθη, καὶ ὅτε ἤκουσαν οἱ Ἰουδαῖοι ὅτι πλείους μαθητὰς ποιεῖ. Τὰ γὰρ πλείονα ἀνθρωπινώτερον βούλεται διοικεῖν, οὐδέπω τοῦ καιροῦ καλοῦντος ^b ἀπογυμνώσαι τὴν θεότητα σαφῶς. Διὸ καὶ τοῖς μαθηταῖς ἔλεγε, B μηδεὶν εἰπεῖν, ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ Χριστός· μετὰ γὰρ τὴν ^c ἀνάστασιν ἐβούλετο τοῦτο γενέσθαι γνωριμώτερον. “Οθεν τοῖς τέως διαπιστήσασι τῶν Ἰουδαίων οὐ σφόδρα ἦν βαρὺς, ἀλλὰ καὶ συγγνωμονικός. Ἀναχωρήσας δὲ οὐκ ἄπεισιν εἰς πόλιν, ἀλλ' εἰς ἔρημον, καὶ ἐν πλοίῳ, ὥστε μηδένα ἀκολουθῆσαι. Σὺ δέ μοι σκόπει πῶς οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου λοιπὸν μᾶλλον ὤκειώθησαν τῷ Ἰησοῦ. ^d Αὐτοὶ γὰρ εἰσιν οἱ ἀπηγγελκότες αὐτῷ τὸ γεγενημένον· καὶ γὰρ ^e πάντας ἀφέντες, ἐπ' αὐτὸν καταφεύγουσι λοιπὸν. Οὕτως οὐ μικρὸν μετὰ τῆς συμφορᾶς καὶ τὰ ἤδη παρ' αὐτοῦ διὰ τῆς ἀποκρίσεως C ^f ἐκείνης οἰκονομηθέντα κατώρθωσεν. Ἀλλὰ τίνος ἕνεκεν πρὶν ἢ ἀπαγγεῖλαι αὐτοὺς οὐκ ἀνεχώρησε, καίτοιγε ἤδει καὶ πρὶν ἢ ἀπαγγεῖλαι τὸ γεγενημένον; Δεικνὺς διὰ πάντων τῆς οἰκονομίας τὴν ἀλήθειαν. Οὐ γὰρ δὴ μόνον τῇ ὄψει, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις τοῦτο πιστοῦσθαι ἐβούλετο, διὰ τὸ εἰδέναι τοῦ διαβόλου τὴν κακουργίαν, καὶ ὅτι πάντα ἐργάζεται, ὥστε ταύτην ἀνελεῖν τὴν δόξαν. Αὐτὸς μὲν οὖν διὰ τοῦτο ἀναχωρεῖ· οἱ δὲ ὄχλοι οὐδὲ οὕτως ἀφίστανται,

¹ Cap. XIV. v. 13.

HOM. XLIX. ^a Καὶ ἀκούσας ὁ Edd. Mox πασῶν om. L. I Mosq.

^b ἀπογ. αὐτοῦ τὴν θ. σ. L. τὴν θ. ἀποκρύψαι (sed in mar. ἀπογυμνώσαι) σ. K. ἀποκαλύψαι τὴν θ. αὐτοῦ σ. H. τὴν θ. ἀποκαλύψαι λοιπὸν σ. G. Vulgatum firmat Ep. ^c ἀνάστασιν] + αὐτοῦ Edd. γνωριμώτερον] γνώριμον Edd. ^d Αὐτοῖ] Sic L. Ep. ceteri Οὔτοι. ^e πάντα Edd. ^f Sic L. Ep. ceteri ἐκείνοις.

ἀλλ' ἔπονται προσηλωμένοι, καὶ οὐδὲ τὸ δράμα αὐτοὺς
D ἐφόβησε ^ε τὸ Ἰωάννου. Τοσοῦτόν ἐστι πόθος, τοσοῦτον
ἀγάπη· οὕτω πάντα νικᾷ καὶ διακρούεται τὰ δεινά. Διὰ
δὴ τοῦτο καὶ τὴν ἀμοιβὴν εὐθέως ἀπελάμβανον. ²“Ἐξελθὼν
γάρ, φησὶν, ὁ Ἰησοῦς εἶδεν ὄχλον πολὺν, καὶ ἐσπλαγχνίσθη
ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἐθεράπευσε τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν.” Εἰ
γὰρ καὶ πολλὴ ἦν αὐτῶν ἡ προσεδρεία, ἀλλ' ὅμως τὰ παρ'
αὐτοῦ γινόμενα πάσης σπουδῆς ὑπερέβαινον ἀμοιβήν. Διὸ
καὶ αἰτίαν τῆς τοιαύτης θεραπείας τὸν ἔλεον τίθησιν, ἔλεον
ἐπιτεταμένον· καὶ θεραπεύει πάντας. Καὶ οὐκ ἀπαιτεῖ πί-
E στιν ἐνταῦθα. Καὶ γὰρ τῷ ^η προσελθεῖν, καὶ τῷ τὰς πόλεις
ἀφεῖναι, καὶ τῷ μετὰ ἀκριβείας αὐτὸν ζητῆσαι, καὶ τῷ πα-
ραμένειν, καὶ τοῦ λιμοῦ καταναγκάζοντος, τὴν πίστιν ^ι ἐπι-
δείκνυνται τὴν ἑαυτῶν. Μέλλει δὲ καὶ τρέφειν αὐτούς.
Καὶ οὐ ποιεῖ τοῦτο ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἀναμένει παρακληθῆ-
ναι, ὅπερ ἔφην, πανταχοῦ τοῦτο διατηρῶν, τὸ μὴ πρότερος
505 ἐπιπηδᾶν τοῖς θαύμασιν, ἀλλὰ καλούμενος. Καὶ διατί μη-
δεῖς τῶν ὄχλων προσελθὼν ὑπὲρ αὐτῶν ^κ διελέχθη; Ἰδιούντο
αὐτὸν μεθ' ὑπερβολῆς, καὶ οὐδὲ τῆς πείνης ἐλάμβανον αἰ-
σθησιν τῷ πόθῳ τῆς προσεδρείας. Ἄλλ' οὐδὲ οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ προσελθόντες λέγουσι, θρέψον αὐτούς· ἔτι γὰρ ἀτε-
λέστερον διέκειντο· ἀλλὰ τί; ³“Ὁψίας δὲ γενομένης, φησί,
προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· ἔρημός ἐστιν ὁ τό-
πος, καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρήλθεν· ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους, ἵνα
ἀπελθόντες ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα.” Εἰ γὰρ καὶ
μετὰ τὸ θαῦμα ἐπελάθοντο τοῦ γεγεννημένου, καὶ μετὰ τὰς
σπυρίδας ἐνόμιζον αὐτὸν περὶ ἄρτων λέγειν, ἡνίκα ζύμην
B τὴν διδασκαλίαν τῶν Φαρισαίων ἐκάλεσε· πολλῷ μᾶλλον μη-
δέπω πείραν λαβόντες τοιούτου σημείου, οὐκ ἂν προσεδόκη-
σάν τι τοιοῦτον ἔσεσθαι. Καίτοιγε προλαβὼν καὶ ἀρρώσ-
τους πολλοὺς ἐθεράπευσεν· ἀλλ' ὅμως οὐδὲ ἐντεῦθεν τὸ τῶν
ἄρτων προσεδόκησαν· οὕτως ἦσαν ἀτελεῖς τέως. Σὺ δέ μοι
σκόπει τοῦ διδασκάλου τὴν σοφίαν, πῶς αὐτοὺς ἐκκαλεῖται

² v. 14.³ v. 15.

^ε τὸ] τοῦ H. M. Mox a v. ὑπερέβαινον ad v. εἶναι p. 505 E. mu-
tilus est codex K. ^η προσελθεῖν] Sic Ep. προσέχειν G. M. τῷ
τὸ quater L. et pr. G. ^ι ἐπιδείκνυνται Ep. ἐπιδείκνυνται M. et pr. G.
ἐνδείκνυνται τὴν αὐτῶν I. ^κ διελέχθη] Sic Ep. ἐδέθη G. H. faven-
tibus Verss.

σαφῶς πρὸς τὸ πιστεῦσαι. Οὐδὲ γὰρ εἶπεν εὐθέως, τρέφω
 314) αὐτούς· οὐδὲ γὰρ ἐμελλεν εὐπαράδεκτον εἶναι· ἀλλὰ τί;
⁴“Ὁ δὲ Ἰησοῦς, φησὶν, εἶπεν αὐτοῖς· οὐ χρεῖαν ἔχονσιν
 ἀπελθεῖν· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν.” Οὐκ εἶπε, δίδωμι
 αὐτοῖς· ἀλλ’, ὑμεῖς δότε. Ἔτι γὰρ ὡς ἀνθρώπῳ προσεῖχον. C
 Αὐτοὶ δὲ οὐδὲ οὕτω διανέστησαν, ἀλλ’ ἔτι ὡς ἀνθρώπῳ
 διαλέγονται, λέγοντες· ⁵“οὐκ ἔχομεν, εἰ μὴ πέντε ἄρτους
 καὶ δύο ἰχθύας.” ^m Διὸ καὶ ὁ Μάρκος φησὶν, ὅτι ⁶“οὐ
 συνῆκαν τὸ λεχθέν· καὶ γὰρ ἦν ἡ καρδιά αὐτῶν πεπωρω-
 μένη.” Ἐπεὶ οὖν ἔτι χαμαὶ ἐσύροντο, τότε τὰ παρ’ ἐαυ-
 τοῦ λοιπὸν εἰσάγει, καὶ φησι· ⁷“φέρετέ μοι αὐτοὺς ὧδε.”
 Εἰ γὰρ καὶ ⁿἔρημος ὁ τόπος, ἀλλ’ ὁ τρέφων τὴν οἰκουμένην
 πάρεστιν· εἰ δὲ καὶ ἡ ὥρα παρῆλθεν, ἀλλ’ ὁ μὴ ὑποκείμε-
 νος ὥρα ὑμῖν διαλέγεται. Ὁ δὲ ⁸Ἰωάννης καὶ κριθίνους ὁ αὐ-
 τοὺς εἶναι λέγει, οὐ παρέργως τοῦτο διηγούμενος, ἀλλὰ
 τὸν τῦφον τῆς· πολυτελείας παιδεύων ἡμᾶς καταπατεῖν. D
 Τοιαύτη καὶ ἡ τῶν προφητῶν τράπεζα ἦν.

⁹“Λαβὼν τοίνυν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας,
 καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους, φησὶν, ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοὺς χόρ-
 τους, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησε· καὶ κλάσας
 ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις· καὶ
 ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον
 τῶν κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις. Οἱ δὲ ἐσθιοντες
 ἦσαν ἄνδρες ^pὡσεὶ πεντακισχίλιοι, χωρὶς γυναικῶν καὶ παι-
 δίων.” Διατί ἀνέβλεψεν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εὐλόγησεν;
^rἘδεῖ πιστευθῆναι αὐτὸν, ὅτι ^qἀπὸ τοῦ πατρὸς ἐστὶ, καὶ E
 ὅτι ἴσος ἐστί. Τὰ δὲ τούτων κατασκευαστικὰ ἀλλήλοις
 ἐδόκει μάχεσθαι. Τὴν μὲν γὰρ ἰσότητά ^rτὸ μετ’ ἐξουσίας
 πάντα ποιεῖν ἐδείκνυ· τὸ δὲ παρὰ τοῦ πατρὸς εἶναι οὐκ ἂν
 ἐτέρως ἐπίεσθαι, εἰ μὴ μετὰ πολλῆς τῆς ταπεινότητος
 καὶ εἰς αὐτὸν πάντα ἀναφέρων ἐποίει, καὶ καλῶν αὐτὸν εἰς
 τὰ γινόμενα. Διὰ δὲ τοῦτο ^sοὔτε ταῦτα μόνον ἐποίει,

⁴ v. 16.⁵ v. 17.⁶ Marc. vi. 52.
⁹ v. 19-21.⁷ v. 18.⁸ Joan. vi. 9.

¹ ἔχομεν] + ὧδε H. L. M. invitis Mosqq. ^m Διὸ καὶ ὁ] Ὁ δὲ
 G. H. ὅτι] + καὶ αὐτοὶ Mor. Ben. ⁿ ἔρημος] + ἐστὶ L. ^o αὐτοὺς]
 Sic Ep. ἄρτους L. τοὺς ἄρτους Edd. ^p ὡς G. L. M. ἄνδρες om. L.
^q ἀπὸ] παρὰ G. H. ἴσος] + αὐτῷ H. + αὐτοῦ L. ^r τὸ] τῷ Edd.
^s οὐδὲ τ. μόνον ποιεῖ L.

506 οὕτε ἐκεῖνα, ἵνα βεβαιωθῇ ἀμφοτέρω· καὶ νῦν μὲν μετ' ἐξουσίας, νῦν δὲ εὐχόμενος θαυματουργεῖ. Εἵτα ἵνα μὴ δόξῃ πάλιν μάχῃ εἶναι τὸ γινόμενον, ἐν μὲν τοῖς ἐλάττοσιν ἀναβλέπει εἰς τὸν οὐρανόν, ἐν δὲ τοῖς μείζουσι 'μετ' ἐξουσίας πάντα ποιεῖ· ἵνα μάθῃς καὶ ἐν τοῖς ἐλάττοσιν ὅτι οὐκ ἐνδυναμούμενος ἐτέρωθεν, ἀλλὰ τιμῶν τὸν γεγεννηκότα οὕτω ποιεῖ. Ὅτε γοῦν ἀμαρτήματα ἀφῆκε, καὶ τὸν παράδεισον ἠνέφξε, καὶ τὸν ληστήν εἰσήγαγε, καὶ τὸν παλαιὸν μετὰ πολλῆς τῆς περιουσίας ἔλυσε νόμον, καὶ νεκροὺς ὡς μυρίους B ἠνέστησε, καὶ θάλατταν ἐχαλίνωσε, καὶ τὰ ἀπόρρητα τῶν ἀνθρώπων ἤλεγε, καὶ ὀφθαλμὸν ἐδημιούργησεν, ἃ θεοῦ μόνου κατορθώματά ὡς ἔστι, καὶ ἐτέρου οὐδενός, οὐδαμοῦ φαίνεται εὐχόμενος· ὅτε δὲ τοὺς ἄρτους πηγᾶσαι παρεσκεύασεν, ὁ πολὺ τούτων ἀπάντων ἔλαττον ἦν, τότε ἀναβλέπει εἰς τὸν οὐρανόν· ὁμοῦ μὲν ταῦτα ὡς κατασκευάζων, ὥς εἶπον, ὁμοῦ δὲ παιδεύων ἡμᾶς, μὴ πρότερον ἅπτεσθαι τραπέζης, ὥς ἂν εὐχαριστήσωμεν τῷ τὴν τροφὴν ἡμῖν ταύτην παρέχοντι. Καὶ διατί οὐ ποιεῖ ἐκ μὴ ὄντων; Ἐμφράττων ὡς τὸ Μαρκίωνος καὶ Μανιχαίου στόμα, τῶν τὴν κτίσιν ἀλλοτριούντων αὐτοῦ, καὶ διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν παιδεύων, ὅτι καὶ τὰ ὁρώ- C μενα ἅπαντα αὐτοῦ ὡς ἔργα καὶ κτίσματα εἰσι, καὶ δεικνύς, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ τοὺς καρποὺς διδοὺς, ὁ εἰπὼν ἐξ ἀρχῆς·¹⁰ “βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου” καὶ, “ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ὡς ἔρπετα ψυχῶν ζώων.” Οὐδὲ γὰρ ἔλαττον τοῦτο ἐκείνου. Εἰ γὰρ καὶ ἐξ οὐκ ὄντων ἐκεῖνα, ἀλλ' ὅμως ἐξ ὕδατος· οὐκ ἔλαττον ὡς δὲ τοῦ ἀπὸ γῆς δεῖξαι καρπὸν καὶ ἀπὸ ὑδάτων ἔρπετα ἑμψυχα, τὸ ἀπὸ ἄρτων πέντε ποιῆσαι ἄρτους τοσούτους, καὶ ἀπὸ ἰχθύων πάλιν· ὁ σημεῖον ἦν τοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάττης αὐτὸν κρατεῖν. Ἐπειδὴ γὰρ ἐν τοῖς ἀσθενοῦσιν αἰεὶ ἐποίει ὡς τὰ θαύματα, ποιεῖ καὶ καθο- D λικὴν εὐεργεσίαν, ἵνα μὴ θεωροὶ μόνον οἱ πολλοὶ τῶν ἐτέροις

¹⁰ Gen. i. 11, 20.

' μετ'] ἀπ' Edd. Infra γεγεννηκότα] + αὐτὸν Edd. ὡς μυρ. ἀνέστησε] ἠγειρε μυρίους Edd. ὡς εἰσι Edd. ὡς Sic L. Ge. Arm. In ceteris et in Edd. turbato ordine legitur, κατασκευάζων, ὁμοῦ δὲ (+ καὶ H.) ὥς εἶπον π. ἡ. ὡς τὰ . . . στόματα Sav. Ben. ὡς ἔργα] καὶ ἔργα K. κτίσματα εἰσι] κτήματά ἐστι L. ὡς Sic codd. ψυχῶν ἔρπετων ζώωντων Edd. Solus Ep. ἔρπετά (sic) ψυχῶν ἔρπετων ζώωντων. ὡς δὲ] + τούτου G. H. ὡς τὰ om. G. H. K. Μοχ συμβαινόντων K. L. M.

συμβάντων γένωνται, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τῆς δωρεᾶς ἀπολαύ-
 σωσι. Καὶ ὅπερ ἐδόκει ἐπὶ τῆς ἐρήμου τοῖς Ἰουδαίοις εἶναι
 θαυμαστόν, (ἔλεγον γοῦν, ¹¹ “μὴ καὶ ἄρτον δύναται δοῦναι,
 ἢ ἐτοιμάσαι τράπεζαν ^d ἐν ἐρήμῳ;”) τοῦτο διὰ τῶν ἔργων
 ἐπιδείκνυται. Διὰ τοῦτο καὶ εἰς ἔρημον αὐτοὺς ἄγει, ἵνα
 (315) μεθ’ ὑπερβολῆς ἀνύποπτον ἢ τὸ θαῦμα, καὶ μηδεὶς νομίσῃ
 πλησίον κώμην ^e παρακειμένην εἰσενεγκεῖν τι εἰς τὴν τρά-
 πεζαν. Διὰ τοῦτο καὶ τῆς ὥρας μέμνηται, οὐχὶ τοῦ τό-
 που μόνον. Καὶ ἕτερον δὲ μαρθάνομεν, τὴν φιλοσοφίαν
 τῶν μαθητῶν τὴν ^f ἐν τοῖς ἀναγκαίοις, καὶ πῶς κατεφρόνου
 τροφῆς. Δώδεκα γὰρ ὄντες πέντε ἄρτους εἶχον μόνους καὶ E
 δύο ἰχθύας· οὕτω ^g πάρεργα ἦν αὐτοῖς τὰ σωματικά, καὶ
 τῶν πνευματικῶν εἶχοντο μόνον. Καὶ οὐδὲ τῶν ὀλίγων ἀν-
 τείχοντο, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς αἰτηθέντες ἔδωκαν. Ὅθεν παι-
 δεύεσθαι χρὴ, ὅτι καὶ ὀλίγα ἔχωμεν, καὶ αὐτὰ προίεσθαι
 δεῖ τοῖς δεομένοις. Κελευσθέντες γοῦν ἐνεγκεῖν τοὺς πέν-
 τε ἄρτους, οὐ λέγουσι· καὶ ^h πόθεν ἡμῖν ἔσται ἡ δια-
 τροφή; πόθεν δὲ ἡμεῖς παραμυθησόμεθα τὴν πείναν τὴν 507
 ἡμετέραν; ἀλλ’ ὑπακούουσιν εὐθέως. Πρὸς δὲ τοῖς εἰρημέ-
 νοις, ὡς ἔμοιγε δοκεῖ, διὰ τοῦτο ἐκ τῶν ὑποκειμένων ποιεῖ,
 ἵνα αὐτοὺς εἰς πίστιν ἀγάγῃ· ἔτι γὰρ ἀσθενέστερον διέ-
 κειντο. Διὸ καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβλέπει. Τῶν μὲν γὰρ
 ἄλλων σημείων εἶχον πολλὰ ὑποδείγματα· τούτου δὲ οὐδέν.
 Λαβὼν τοίνυν διέκλασε, ⁱ καὶ ἐδίδου διὰ τῶν μαθητῶν,
^k τούτῳ αὐτοὺς τιμῶν· οὐ τιμῶν δὲ μόνον, ἀλλ’ ἵνα, ὅταν
 γένηται τὸ θαῦμα, μὴ ἀπιστήσωσι, μηδὲ ἐπιλάθωνται παρ-
 ελθόντος, τῶν χειρῶν αὐτοῖς μαρτυρουσῶν. Διὸ καὶ τοὺς
 ὄχλους ἀφήσει πρότερον τῆς πείνης αἰσθήσιν λαβεῖν, καὶ B
 τούτους ἀναμένει πρότερον προσελθεῖν καὶ ἐρωτῆσαι, καὶ δι’
 αὐτῶν ^l αὐτοὺς κατακλίνει, καὶ δι’ αὐτῶν διανέμει, ταῖς οἰκεί-
 ας ^m ὁμολογίαις καὶ τοῖς ἔργοις προκαταλαβεῖν βουλόμενος

¹¹ Psal. lxxvii. 20.

^d ἐν] + τη G. K. ἐν ἐρήμῳ] τῷ λαῷ αὐτοῦ L. ^e κειμένην G. M. Ep.
^f ἐν] ἐπὶ L. Mox τροφῆς dedi cum G. H. K. M. pro vulgato τρυφῆς.
 Cf. p. 520 E. ^g πάρεργον Edd. ^h πόθεν] + οὖν Edd. p. p. δια-
 τροφή sine artic. L. M. ⁱ καὶ διὰ τῶν μ. διεδίδου L. M. καὶ ἐδίδου τοῖς
 μαθηταῖς, καὶ αὐτοὶ τῷ ὄχλῳ G. H. Ge. ^k τοῦτο G. M. ^l αὐτοὺς
 om. G. M. ^m ὁμολογίαις καὶ] χερσὶ G. M. qui haec ταῖς οἰκείαις
 χερσὶ superioribus jungunt. χερσὶ pro ὁμολογίαις in mar. habet K.

ἕκαστον. Διὰ τοῦτο καὶ παρ' αὐτῶν λαμβάνει τοὺς ἄρτους, ἵνα πολλά τὰ μαρτύρια ἢ τοῦ γινομένου, καὶ ὑπομνήματα τοῦ θαύματος ἔχωσιν. Εἰ γὰρ καὶ τούτων συμβάντων ἐπελάθοντο, τί οὐκ ἂν ἔπαθον, εἰ μὴ καὶ ταῦτα ^ηκατεσκεύασε; Καὶ ^οκελεύει αὐτοὺς ἐπὶ στιβάδος ἀναπεσεῖν, φιλοσοφεῖν C τοὺς ὄχλους παιδεύων. Οὐ γὰρ θρέψαι τὰ σώματα μόνον ἐβούλετο, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν παιδεύσαι.

Καὶ ἀπὸ τοῦ τόπου τοίνυν, καὶ ἀπὸ τοῦ μηδὲν πλέον ἄρτων δοῦναι καὶ ἰχθύων, καὶ ἀπὸ τοῦ πᾶσι τὰ αὐτὰ προθεῖναι καὶ ποιῆσαι κοινὰ, καὶ μηδὲν θατέρῳ θατέρου πλέον παρασχεῖν, καὶ ταπεινοφροσύνην, καὶ ἐγκράτειαν, καὶ ἀγάπην, καὶ τὸ ὁμοίως πρὸς ἀλλήλους διακεῖσθαι, καὶ τὸ κοινὰ πάντα νομίζειν εἶναι ἐπαίδευε. “Καὶ κλάσας ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις.” Τοὺς πέντε ἄρτους κλάσας ἔδωκε, καὶ οἱ πέντε ἐν ταῖς χερσὶ τῶν μαθητῶν ἐπήγαζον. Καὶ οὐδὲ μέχρι τούτου τὸ D θαῦμα ἰστᾶ, ἀλλὰ καὶ περισσεῦσαι ἐποίησε^ρ καὶ περισσεῦσαι οὐχὶ ἄρτους ὀλοκλήρους, ἀλλὰ κλάσματα· ἵνα δείξῃ ὅτι ἐκείνων τῶν ἄρτων ταῦτα λείψανα ἦν, καὶ ὥστε τοὺς ^αἀπόντας μαθεῖν τὸ γεγεννημένον. Διὰ τοῦτο καὶ πεινᾶσαι ἀφῆκε τοὺς ὄχλους, ἵνα μὴ τις φαντασίαν εἶναι νομίσῃ τὸ γεγεννημένον. Διὰ τοῦτο καὶ δώδεκα κοφίνους περισσεῦσαι ἐποίησεν, ἵνα καὶ Ἰούδας βαστάσῃ. Ἡδύνατο μὲν γὰρ καὶ σβέσαι τὴν πείναν, ἀλλ' οὐκ ἂν ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ τὴν δύναμιν, ἐπεὶ καὶ ἐπὶ Ἡλίου τοῦτο γέγονεν. Οὕτω γοῦν αὐτὸν E ἐξεπλάγησαν ἐντεῦθεν οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι καὶ βασιλέα ἠθέλησαν ποιῆσαι, καίτοιγε ἐπὶ τῶν ἄλλων σημείων οὐδαμοῦ τοῦτο ποιήσαντες. Τίς τοίνυν ^ιπαραστήσειε λόγος, πῶς ἐπήγαζον οἱ ἄρτοι; πῶς ἐπέρρεον ἐν τῇ ἐρήμῳ; πῶς τοσούτοις ^ςἤρκεσαν; (καὶ γὰρ πεντακισχίλιοι ἦσαν, χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων· ὁ μέγιστος ἦν τοῦ δήμου ἐγκώμιον, ὅτι καὶ γυναῖκες ^ικαὶ ἄνδρες προσήδρευνον) πῶς τὰ λείψανα γέγονε; (καὶ 508 γὰρ καὶ τοῦτο τοῦ προτέρου οὐκ ἔλαττον) καὶ τοσαῦτα γέγονεν, ὥστε ἰσαρίθμους γενέσθαι τοῖς μαθηταῖς κοφίνους,

^η κατεσκεύασθη M. ^ο κελεύει] + δὲ Edd. Οὐ κελεύει δὲ G. H. Vid. adnot. ^ρ καὶ περισσεῦσαι om. G. faventibus Interpp. Deinde vulgo legitur οὐχὶ ἄρτους μόνον, ἀλλὰ καὶ κλάσματα, refragantibus codd. et Verss. ^α ἀπόντας] Sic L. et corr. K. cum Ep. et Arm. ceteri cum Ge. ἅπαντας. ^ι παραστήσει M. ^ς ἐπῆρκεσαν G. H. ^ι καὶ ἄνδρες om. G.

καὶ μήτε πλείω μήτε ἐλάττω; Λαβὼν τοίνυν τὰ κλάσματα, οὐχὶ τοῖς ὄχλοις ἔδωκεν, ἀλλὰ τοῖς μαθηταῖς· καὶ γὰρ τῶν μαθητῶν οἱ ὄχλοι ἀτελέστερον διέκειντο. Ποιήσας δὲ τὸ σημεῖον, ¹² “^v εὐθὺς ἠνάγκασε τοὺς μαθητὰς ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύση τοὺς ὄχλους.” Εἰ γὰρ καὶ παρὼν ἐδόκει φαντάζειν, ἀλλ’ οὐκ ^w ἀλήθειαν πεποικέναι, οὐ δῆπου καὶ ἀπὼν. Διὰ δὴ τοῦτο ἀκριβεῖ βασάνῳ ἐπιτρέπων τὰ γεγενημένα, τοὺς 316) τὰ ὑπομνήματα λαβόντας καὶ τὸν ἔλεγχον τῶν σημείων ἐκέλευσεν ^x αὐτοῦ χωρίζεσθαι. Καὶ ἄλλως δὲ, ὅταν μεγάλα ^B ἐργάζεται, ἀποσκευάζεται τοὺς ὄχλους καὶ τοὺς μαθητὰς, ^y παιδεύων ἡμᾶς μηδαμοῦ τὴν παρὰ τῶν πολλῶν δόξαν διώκειν, καὶ μὴ ἐπισύρεσθαι πλῆθος. “Ὅταν δὲ εἶπη, ἠνάγκασε, τὴν πολλὴν τῶν μαθητῶν προσεδρεύαν δείκνυσι. Καὶ ^z ἔπεμπεν αὐτοὺς, ἐπὶ προφάσει μὲν τῶν ὄχλων, αὐτὸς δὲ εἰς τὸ ὄρος βουλόμενος ἀναβῆναι· ἐποίει δὲ τοῦτο πάλιν παιδεύων ἡμᾶς, μήτε ὄχλοις ἀναμίγνυσθαι διηνεκῶς, μήτε φεύγειν αἰεὶ τὸ πλῆθος, ἀλλ’ ἐκάτερα χρησίμως, καὶ ἕκαστον ἐναλλάττοντας πρὸς τὸ δέον.

^a Μάθωμεν τοίνυν καὶ ἡμεῖς προσεδρεύειν τῷ Ἰησοῦ, ἀλλὰ μὴ διὰ τὴν τῶν αἰσθητῶν δόσιν, ἵνα μὴ ὀνειδισθῶμεν κατὰ τοὺς Ἰουδαίους. Καὶ γὰρ ¹³ “ζητεῖτέ με, φησὶν, οὐχ ὅτι ^C εἶδετε σημεῖα, ἀλλ’ ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων καὶ ἐχορτάσθητε.” Διὰ τοῦτο οὐδὲ συνεχῶς ποιεῖ τουτὶ τὸ σημεῖον, ἀλλὰ δεύτερον μόνον, ὥστε παιδεύεσθαι αὐτοὺς μὴ τῇ γαστρὶ δουλεύειν, ἀλλὰ τῶν πνευματικῶν ἔχεσθαι διηνεκῶς. Τούτων οὖν ἐχώμεθα καὶ ἡμεῖς, καὶ ζητῶμεν τὸν ἄρτον τὸν ἐπουράνιον, καὶ λαβόντες πᾶσαν ^b ἐκβάλλωμεν φροντίδα βιωτικὴν. Εἰ γὰρ ἐκεῖνοι καὶ οἰκίας καὶ πόλεις καὶ ^c συγγενεῖς καὶ πάντα ἀφῆκαν, καὶ ἐν ἐρήμῳ διέτριβον, καὶ τοῦ λιμοῦ

¹² γ. 22.¹³ Joan. vi. 26.

^v εὐθὺς om. L. p. p. εἰς πλοῖον G. H. 2 Mosqq. ^w ἀληθεία H. L. ^x αὐτοὺς G. M. Mox ἐργάσθηται Edd. ^y πείθων Ep. Edd. ^z ἔπεμπε] ἔπεμπε μὲν H. K. L. ἔπεμψε μὲν G. Deinde ἐπὶ πρ. μὲν τῇ τῶν G. K. προφάσει τῇ τῶν (om. ἐπὶ) H. ^a HΘΙΚΟΝ. “Ὅτι ἔχουσι καὶ τὰ χρήματα τέχνην, πολλῶ χρησιμωτέραν τῶν ἄλλων τεχνῶν, ἧς ὁ Χριστὸς διδάσκαλος· τὰς γὰρ ἄλλας τέχνας τὰς περιττὰς οὐδὲ τέχνας εἶπομι· καὶ κατηγορία τῶν ἐν ὑποδήμασι καλλωπιζομένων νέων. G. ^b ἐκβάλλωμεν K. ^c συγγενείας G. H.

Ὁ καταναγκάζοντος οὐκ ἀνεχώρουν· πολλῶ μᾶλλον ἡμᾶς, τοιαύτη προσιόντας τραπέζῃ, πλείονα ἐπιδείκνυσθαι χρὴ φιλοσοφίαν, καὶ τῶν πνευματικῶν ἐρᾶν, καὶ τὰ αἰσθητὰ μετὰ ταῦτα ζητεῖν. Ἐπεὶ κακεῖνοι ἐνεκαλοῦντο, οὐχ ὅτι ἐζήτησαν αὐτὸν διὰ τὸν ἄρτον, ἀλλ' ὅτι διὰ τοῦτο μόνον αὐτὸν ἐζήτησαν, καὶ διὰ τοῦτο προηγούμενως. Ἄν γάρ τις τῶν μεγάλων μὲν ^d δώρων καταφρονῇ, τῶν δὲ μικρῶν ἔχῃται, καὶ ὧν βούλεται καταφρονεῖν αὐτὸν ὁ διδούς, καὶ ἐκείνων ἐκπίπτει.

Εὗσπερ οὖν ἂν ἐκείνων ἐρῶμεν, καὶ ταῦτα προστίθῃσι. Καὶ γὰρ προσθήκη ταῦτα ἐκείνων· οὕτως εὐτελεῖ ταῦτα καὶ μικρὰ πρὸς ἐκείνα ἐξεταζόμενα, καὶ μεγάλα ἤ. Μὴ τοίνυν περὶ ταῦτα σπουδάζωμεν, ἀλλ' ἀδιάφορον αὐτῶν εἶναι νομίζωμεν καὶ τὴν κτήσιν καὶ τὴν ἀφαίρεσιν· ὥσπερ οὖν καὶ ὁ Ἰωβ οὔτε παρόντων ἀντείχετο, οὔτε ^e ἀπόντα ἐζήτηι. Καὶ γὰρ χρήματα διὰ τοῦτο λέγεται, οὐχ ἵνα κατορύξωμεν, ἀλλ' ἵνα εἰς δέον αὐτοῖς χρησώμεθα. Καὶ καθάπερ τῶν τεχνιτῶν 509 ἕκαστος ἰδίαν ἐπιστήμην ἔχει, οὕτω καὶ ὁ πλουτῶν ^f οὐκ οἶδε χαλκεύειν, οὐδὲ ναυπηγεῖν, οὐδὲ ὑφαίνειν, οὐδὲ οἰκοδομεῖν, οὐδὲ ^g ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδέν· μανθανέτω τοίνυν τῷ πλούτῳ κεχρηῆσθαι εἰς δέον, καὶ ἐλεεῖν τοὺς δεομένους, καὶ πάντων ἐκείνων βελτίονα εἴσεται τέχνην. Καὶ ^h γὰρ αὕτη τῶν τεχνῶν ἐκείνων ἀνωτέρα πασῶν. Ταύτης τὸ ἐργαστήριον ἐν οὐρανοῖς ὑποκόδοῦται. Αὕτη οὐκ ἀπὸ σιδήρου καὶ χαλκοῦ τὰ ὄργανα ἔχει, ἀλλ' ἐξ ἀγαθότητος καὶ ⁱ ἀπὸ γνώμης. Ταύτης τῆς τέχνης ὁ Χριστὸς ἐστὶ διδάσκαλος, καὶ ὁ τούτου Β πατήρ. ¹⁴ “Γίνεσθε γάρ, φησὶν, οἰκτίρμονες, ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.” Καὶ τὸ δὴ θαυμαστὸν, ὅτι οὕτω τῶν ἄλλων οὔσα βελτίων, οὐ πόνου, οὐ χρόνου δεῖται πρὸς τὸ κατορθωθῆναι· ^k ἀρκεῖ θελῆσαι, καὶ τὸ πᾶν ἡγνύσται. Ἰδωμεν δὲ καὶ τὸ τέλος αὐτῆς οἷόν ἐστι. Τί οὖν ἐστὶν αὐτῆς τὸ τέλος; Ὁ οὐρανός, ¹ τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀγαθὰ, ἡ δόξα ἡ ἀπόρρητος ἐκείνη, αἱ πνευματικαὶ παστάδες, αἱ παιδραὶ λαμπάδες, ἡ μετὰ τοῦ νυμφίου διαγωγὴ, τὰ ἄλλα, ἃ μηδεὶς λόγος, μηδὲ

¹⁴ Luc. vi. 36.

^d δωρεῶν G. K. ^e ἀπόντων G. M. ^f οὐκ] ἐπεὶ οὐκ K. L. Mox τοίνυν om. iidem. ^g ἄλλο] + τι K. οὐδὲ] ἢ quater M. ^h γὰρ] + καὶ G. H. M. p. p. ἐν οὐρανῷ Edd. ⁱ ἀπὸ om. M. ἔχει, ἀλλ' ἐξ ἀγαθῆς γνώμης H. L. ^k ἀρκεῖ γὰρ θ. G. H. ἀλλ' ἀρκεῖ θ. μόνον M. ¹ τὰ] καὶ τὰ M.

νοὺς παραστήσαι δύναται. Ὡστε καὶ ἐντεῦθεν πολλή πρὸς τὰς ἄλλας ^m αὐτῇ ἢ διαφορά. Τῶν γὰρ τεχνῶν αἱ πλείους ⁿ πρὸς τὸν παρόντα βίον εἰσὶ χρήσιμοι ἡμῖν, αὕτη δὲ καὶ ^C πρὸς τὴν μέλλουσαν ζωὴν. Εἰ δὲ τῶν ^o εἰς τὸ παρὸν ἡμῖν ἀναγκαίων τεχνῶν τοσοῦτον διενήνοχεν, οἷον ἱατρικῆς λέγω, καὶ οἰκοδομικῆς, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, πολλῶ μᾶλλον τῶν ἄλλων, ἃς εἴ τις ἀκριβῶς ἐξετάσειεν, οὐδὲ τέχνας ἂν εἶναι φαίη. Ὅθεν ἔγωγε τὰς ἄλλας τὰς περιττὰς οὐδὲ τέχνας εἴποιμι ἂν εἶναι. Ποῦ γὰρ ἡ ὀψαρτυτικὴ καὶ ^p ἡ καρυκευτικὴ χρήσιμοι ἡμῖν; Οὐδαμοῦ· ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἄχρηστοι καὶ βλαβεραὶ, σώματι καὶ ψυχῇ λυμαινόμεναι, τῇ τὴν μητέρα τῶν νοσημάτων ἀπάντων καὶ ^q τῶν παθημάτων τὴν τρυφὴν μετὰ πολλῆς ἐπεισάγειν τῆς φιλοτιμίας. Οὐ ^D μόνον δὲ ταύτας, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ζωγραφικὴν, οὐδὲ τὴν ποικιλικὴν εἴποιμι ἂν ἔγωγε τέχνην εἶναι· εἰς γὰρ δαπάνην 317) μόνην ἐμβάλλουσι περιττήν. Τὰς δὲ τέχνας τῶν ἀναγκαίων καὶ συνεχόντων ἡμῶν τὴν ζωὴν παρεκτικὰς εἶναι δεῖ καὶ κατασκευαστικὰς. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ σοφίαν ἡμῖν ἔδωκεν ὁ θεὸς, ἵνα εὖρωμεν μεθόδους, δι' ὧν δυνησόμεθα τὸν βίον συγκροτεῖν τὸν ἡμέτερον. Τὸ δὲ ζῶδια γίνεσθαι, ἢ ἐν τοίχοις, ἢ ἐν ἱματίοις, ποῦ χρησίμον; εἰπέ μοι. Διὰ δὲ τοῦτο καὶ τῶν ὑποδηματορράφων καὶ τῶν ὑφαντῶν πολλὰ περικόπτειν ἔδει τῆς τέχνης. Καὶ γὰρ ἐπὶ τὸ βάνανσον τὰ πλείονα αὐτῆς ἐξήγαγον, τὸ ἀναγκαῖον αὐτῆς ^r διαφθείραντες, ^E τέχνην κακοτεχνίαν μίξαντες· ὃ καὶ ἡ οἰκοδομικὴ ἔπαθεν. Ἄλλ' ὥσπερ ταύτην, ἕως ἂν ^s οἰκίας οἰκοδομῇ καὶ οὐ θέατρα, τά τε ἀναγκαῖα καὶ οὐ περιττὰ ἐργάζεται, τέχνην καλῶ· οὕτω καὶ τὴν ὑφαντικὴν, ἕως ἂν ἱμάτια ποιῇ καὶ ἐπιβλήματα, ἀλλὰ μὴ τὰς ἀράχνας μιμῇται, καὶ πολὺν καταχέῃ τὸν γέλωτα καὶ τὴν βλακείαν ἄφατον, τέχνην ὀνομάζω. Καὶ τὴν 510 τῶν ^t ὑποδηματοποιῶν, ἕως ἂν ὑποδήματα ποιῇ, οὐκ ἀπο-

^m αὐτῇ] Sic dedi pro vulgato αὕτη, quod tuentur G. L. αὐτῇ K. M. αὐτῇ (sic) H. ταύτης conjecit Sav. ⁿ πρὸς] + μόνον H. χρήσιμοι] + μόνον K. πρὸς τὸν π. μόνον ἡμῖν εἰσι χρ. βίον L. Sequens καὶ om. G. M. ^o πρὸς τὰ παρόντα H. L. ^p ἡ om. G. K. p. p. χρήσιμα G. χρήσιμος L. χρησίμη K. M. ^q τῶν om. L. καὶ τῶν παθημάτων om. M. ^r διαφθείροντες G. K. ^s οἰκίαν Edd. μὴ pro οὐ bis habent K. L. ἀλλὰ τὰ ἀν. καὶ μὴ τὰ π. L. ^t ὑποδηματορράφων K. L. M.

στερήσω ^ν τὸ τῆς τέχνης ὄνομα· ὅταν δὲ τοὺς ἄνδρας εἰς τὰ τῶν γυναικῶν ἐξάγῃ σχήματα, καὶ μαλακίζεσθαι ποιῇ διὰ τῶν ὑποδημάτων καὶ θρύπτεσθαι, μετὰ τῶν βλαβερῶν καὶ περιττῶν αὐτὴν τάξομεν, καὶ οὐδὲ τέχνην ἐροῦμεν.

Καὶ οἶδα μὲν, ὅτι πολλοῖς μικρολόγος εἶναι δοκῶ ταῦτα περιεργαζόμενος· οὐ μὴν διὰ τοῦτο ἀποστήσομαι. Τὸ γὰρ πάντων αἴτιον τῶν κακῶν τοῦτο, τὸ καὶ μικρὰ ταῦτα δοκεῖν εἶναι τὰ ἀμαρτήματα, καὶ διὰ τοῦτο ἀμελεῖσθαι. Καὶ τί
 B τούτου, φησὶν, εὐτελέστερον ἀμάρτημα γένοιτ' ἂν, κεκαλ-
 λωπισμένον ἔχειν ὑπόδημα καὶ ἀποστίλβον, καὶ τῷ ποδὶ
^ω προσηρτημένον, εἶγε καὶ ἀμάρτημα τοῦτο καλεῖν δοκεῖ;
 Βούλεσθε οὖν ἐπαφήσω τὴν γλῶτταν αὐτῷ, καὶ δείξω τὴν
 ἀσχημοσύνην ^χ ὅση, καὶ οὐκ ὀργιεῖσθε; Μᾶλλον δὲ, κὰν ὀργί-
 ζησθε, οὐ πολὺς μοι λόγος. Καὶ γὰρ ὑμεῖς αἴτιοι τῆς
^γ ἀνοίας ταύτης, οἱ μὴδὲ ἀμάρτημα εἶναι νομίζοντες, καὶ ἐν-
 τεῦθεν ἡμᾶς ἀναγκάζοντες εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς ἀσωτίας
 ἐμβῆναι ταύτης. Φέρε οὖν αὐτὸ ἐξετάσωμεν, καὶ ἴδωμεν
^z ὁποῖόν ἐστι κακόν. Ὅταν γὰρ τὰ νήματα τὰ σηρικά, ἃ
 μὴδὲ ἐν ἱματίοις ὑφαίνεσθαι καλόν, ταῦτα ἐν ὑποδήμασι διαρ-
 C ράπτητε, πόσης ὕβρεως, πόσου γέλωτος ταῦτα ἄξια; Εἰ
 δὲ τῆς ἡμετέρας ψήφου καταφρονεῖς, ἄκουσον τῆς τοῦ Παύ-
 λου φωνῆς, μετὰ πολλῆς τῆς σφοδρότητος ταῦτα ^a ἀπα-
 γορευόντος, καὶ τότε αἰσθήσῃ τοῦ γέλωτος. Τί οὖν ἐκεῖνός
 φησι; ¹⁵ “Μὴ ἐν πλέγμασιν, ἢ χρυσῷ, ἢ μαργαρίταις, ἢ
 ἱματισμῷ πολυτελεῖ.” Τίνος οὖν ἂν εἴης συγγνώμης ἄξιος,
 ὅταν τῇ γεγαμημένῃ μὴ ἐπιτρέποντος Παύλου πολυτελεῖ
 ἱμάτια ἔχειν, σὺ καὶ ἐπὶ τὰ ὑποδήματα τὴν βλακειάν ταύτην
 ἐξάγῃς, καὶ μυρία κατασκευάζῃς ὑπὲρ τῆς καταγελάστου
 ὕβρεως; Καὶ γὰρ καὶ ναῦς πηγνυται, καὶ ^b ἐρεταὶ κατα-
 D λέγονται, καὶ πρωρεὺς καὶ κυβερνήτης, καὶ ἰστίον ἀναπε-
 τάννυται, καὶ πέλαγος πλεῖται, καὶ γυναῖκα καὶ παιδία καὶ
 πατρίδα ἀφείς, καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ὁ ἔμπορος ἐκδίδωσι

¹⁵ 1 Tim. ii. 9.

^ν τοῦ τ. τ. ὀνόματος H. Mox ἐξαγάγῃ G. K. Infra στήσομεν pro τάξομεν dant K. L. ^ω Sic L. Mor. ceteri προσηρμοσμένον.

^χ ὅσην K. ^γ ἀνοίας] ἀπεχθείας H. L. et mar. K. Vid. adnot.

^z ὅσον K. L. ^a ἀπαγορευούσης L. M. ἢ χρυσῷ] χρυσίου G. χρυσίῳ K. ἢ χρυσίῳ H. ^b ἐργαταὶ G. M.

κύμασι, καὶ εἰς τὴν ^ε τῶν βαρβάρων ἔρχεται χώραν, καὶ μυρίους ὑπομένει κινδύνους διὰ ταῦτα τὰ νήματα, ἵνα σὺ μετὰ πάντα ἐκεῖνα λαβὼν ἐπὶ τῶν ὑποδημάτων διαρρήψῃς, καὶ τὸ δέρμα καλλωπίσῃς. Καὶ τί ταύτης τῆς ἀλογίας χεῖρον γένοιτ' ἂν; Ἀλλ' οὐ τὰ παλαιὰ τοιαῦτα, ἀλλ' ἀνδράσι πρέποντα. Ὅθεν ἔγωγε προσδοκῶ, χρόνου προϊόντος τοὺς νέους τοὺς παρ' ^δ ἡμῖν καὶ γυναικῶν ὑποδήματα σχήσειν, καὶ οὐκ αἰσχυνεῖσθαι. Καὶ τὸ χαλεπώτερον, ὅτι οἱ πατέρες ταῦτα ὀρώντες οὐκ ἀγανακτοῦσιν, ἀλλὰ καὶ ἀδιάφορον τὸ ^Ε πρᾶγμα εἶναι νομίζουσι. Βούλεσθε εἶπω καὶ τὸ ἔτι χαλεπώτερον, ὅτι καὶ πενήτων ὄντων πολλῶν ταῦτα γίνεται; Βούλεσθε εἰς μέσον ἀγάγω τὸν Χριστὸν ^ε τὸν λιμώττοντα, τὸν γυμνόν, τὸν ἀλώμενον πανταχοῦ, τὸν δεδεμένον; Καὶ πόσων οὐκ ἂν εἴητε σκηπτῶν ἄξιοι, ἐκεῖνον μὲν τροφῆς ἀναγκαίας ἀποροῦντα περιορῶντες, τὰ δέρματα δὲ μετὰ το- 511 σάντης καλλωπίζοντες τῆς σπουδῆς; Καὶ αὐτὸς μὲν ἡνῖκα τοῖς μαθηταῖς ἐνομοθέτει, οὐδὲ ἀπλῶς ὑποδήματα ἔχειν ἐπέτρεπεν· ἡμεῖς δὲ οὐ μόνον γυμνοῖς ποσὶν οὐκ ἀνεχόμεθα βαδίζειν, ἀλλ' οὐδὲ ^ε ὑποδεδεμένοις ὡς ὑποδεδέσθαι δεῖ.

Τί τοίνυν τῆς ἀκοσμίας ταύτης χεῖρον γένοιτ' ἂν; τί τοῦ γέλωτος; Καὶ γὰρ ψυχῆς ἐστὶ μαλακώδους τὸ πρᾶγμα, καὶ ἀπηνόους καὶ ὠμῆς, καὶ περιέργου καὶ ματαιοπόνου. Πότε (318) γὰρ δυνήσεται ἀναγκαίῳ τινὶ προσέχειν ὁ περὶ ^ε ταῦτα τὰ περιττὰ ἡσυχολημένος; πότε ἀνέξεται ὁ τοιοῦτος νέος ψυχῆς ἐπιμελήσασθαι, ἢ ἐννοῆσαι ὅτι καὶ ψυχὴν ^ε ἔχει; Καὶ γὰρ μικρολόγος ἔσται ὁ τὰ τοιαῦτα θαυμάζειν ἀναγκαζόμενος, ^Β καὶ ὠμὸς ὁ διὰ ταῦτα τῶν πτωχῶν ἀμελῶν, καὶ ἀρετῆς ἔρημος ὁ πᾶσαν εἰς ταῦτα καταναλίσκων τὴν σπουδὴν. Ὁ γὰρ νημάτων ἀρετὴν, καὶ χρωμάτων ἄνθος, καὶ τοὺς κισσοὺς τοὺς ἀπὸ τῶν τοιούτων ὑφασμάτων περιεργαζόμενος, πότε εἰς τὸν οὐρανὸν δυνήσεται ἰδεῖν; πότε τὸ ἐκεῖ ^ε θαυμάσεται κάλλος ὁ πρὸς κάλλος ἐπτοημένος δερμάτων, καὶ χαμαὶ κύπτων; Καὶ ὁ μὲν θεὸς ἔτεινεν οὐρανὸν, καὶ ἥλιον ἀνῆψεν, ἄνω σου τὰς ὀψεις ἔλκων· σὺ δὲ κάτω σαυτὸν καὶ πρὸς τὴν γῆν κατὰ τοὺς χοίρους νεύειν ἀναγκάζεις, καὶ τῷ διαβόλῳ

^ε τῶν om. G. K. M. ἀπέρχεται Edd. ^δ ὑμῖν G. H. K. ^ε τὸν om. G. M. ^ε ὑποδεδέσθαι L. M. ^ε ταῦτα om. K. L. M. ^ε ἔχει] Sic L. ceteri ἔχῃ. p. p. ἐστὶν G. L. M. ^ε θαυμάσαι K. L. M.

πείθῃ. Καὶ γὰρ ὁ πονηρὸς δαίμων οὗτος ταύτην ἐπενόησε
 τὴν ἀσχημοσύνην, ^k ἐκείνου σε τοῦ κάλλους ἀπάγων. Διὰ
 τοῦτό σε ἐνταῦθα εἴλκυσε, καὶ παρενδοκιμεῖται θεὸς οὐρανὸν
 C δεικνὺς ^l ὑπὸ διαβόλου δέρματα δεικνύντος· μᾶλλον δὲ οὐδὲ
 δέρματα· καὶ γὰρ ^m καὶ ταῦτα ἔργα θεοῦ· ἀλλὰ βλακείαν
 καὶ κακοτεχνίαν. Καὶ κάτω εἰς τὴν γῆν νεύων ὁ νέος περί-
 εισιν, ὁ τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς φιλοσοφεῖν κελευσθεὶς, ⁿ μᾶλλον
 ἐγκαλλωπιζόμενος τούτοις, ἢ εἰ τῶν μεγάλων τι κατωρθω-
 κὼς ἦν, καὶ ἀκροβατῶν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς, καὶ λύπας καὶ
 ἀθυμίας ἐντεῦθεν τίκτων ἑαυτῷ περιττὰς, μὴ μολύνῃ τῷ
 πηλῷ χειμῶνος ὄντος, μὴ καλύψῃ τῷ κονιορτῷ θέρους ἐπι-
 στάντος. Τί λέγεις, ἄνθρωπε; τὴν ψυχὴν ἅπασαν εἰς πηλὸν
 D ἔρριψας διὰ ταύτης τῆς ἀσωτίας, καὶ χαμαὶ συρομένην περι-
 ορᾶς, καὶ περὶ ὑποδημάτων τοσοῦτον ἔχεις ἀγῶνα; Μάθε
 τὴν ^o χρῆσιν αὐτῶν, καὶ αἰδέσθητι τὴν ψῆφον ἣν περὶ αὐ-
 τῶν φέρεις. Ὡστε γὰρ πηλὸν πατεῖν καὶ βόρβορον, καὶ
 πᾶσαν τὴν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κηλίδα, γέγονε τὰ ὑποδήματα.
 Εἰ δὲ οὐκ ἀνέχῃ, λαβὼν ἐξάρτησον τοῦ τραχήλου, ἢ τῇ
 κεφαλῇ περίθες. Καὶ ὑμεῖς μὲν γελάτε ταῦτα ἀκούοντες·
 ἐμοὶ δὲ ^p δακρύνειν ἔπεισι τὴν τούτων μανίαν, καὶ τὴν περὶ
 E ταῦτα σπουδὴν. Καὶ γὰρ ^q ἥδιον ἂν οὗτοι τὸ σῶμα μολύ-
 ναιεν πηλῷ, ἢ τὰ δέρματα ἐκείνα. Μικρολόγοι μὲν ^r οὖν
 οὕτω γίνονται, φιλοχρήματα δὲ πάλιν ἐτέρως. Ὁ γὰρ
 περὶ τὰ τοιαῦτα μαίνεσθαι καὶ σπουδάζειν ἐθισθεὶς, καὶ ^s ἐν
 ἱματίοις καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι πολλῆς δεῖται δαπάνης
 καὶ πολλῆς τῆς προσόδου. ^t Κἂν μὲν φιλότιμον ἔχῃ πατέρα,
 μᾶλλον αἰχμάλωτος γίνεται, τὴν ἄτοπον ταύτην ἐπιτείνων
 512 ἐπιθυμίαν· ἂν δὲ μικρολόγον, ἀναγκάζεται ἕτερα ἀσχημονεῖν,
 ὥστε χρυσίου ^v συνάγειν εἰς τὰς τοιαύτας δαπάνας. Ἐντεῦ-
 θεν πολλοὶ τῶν νέων καὶ τὴν ὥραν ἀπέδοντο, καὶ παράσιτοι
 τοῖς εὐπόροις ἐγένοντο, καὶ ἐτέρας δουλοπρεπεῖς ὑπέμειναν
 διακονίας, ἀντὶ τούτων ὠνούμενοι τὸ τὰς τοιαύτας ἐπιθυμίας
^w πληροῦν. Ὅτι μὲν οὖν καὶ φιλοχρήματος οὗτος ἔσται καὶ
 μικρολόγος, καὶ ^x περὶ τὰ ἀναγκαῖα πάντων ἀργότερος, καὶ

^k ὡς ἐκείνου G. ^l ὑπὸ] τοῦ G. H. M. ^m καὶ om. G. K.
ⁿ μᾶλλον] + δὲ G. M. ^o χρείαν K. L. ^p δακρῦσαι K. M. ^q ἡδύ-
 τερον Edd. ^r οὖν om. G. L. M. ^s ἐν] + τοῖς Edd. ^t Ἄν μὲν
 G. K. M. Ἄν μὲν οὖν L. ^v συνάγειν] εἰσαγαγεῖν G. M. ^w ἐκ-
 πληροῦν G. K. ^x περὶ] πρὸς K. L.

πολλὰ ἀναγκασθήσεται ἁμαρτάνειν, δῆλον ἐκ τούτων· ὅτι
^γ δὲ ὤμους καὶ κενόδοξος, οὐδὲ τοῦτό τις ἀντερεῖ· ὤμους μὲν,
 ὅταν πένητα ἰδῶν, τῷ πόθῳ τοῦ καλλωπισμοῦ μηδὲ ἑωρα-
 κέναι δοκῇ, ἀλλὰ ταῦτα μὲν χρυσῷ ^z καλλωπίζει, ἐκείνους δὲ B
 ὑπὸ λιμοῦ διαφθειρόμενον περιορᾷ· κενόδοξος δὲ, ὅταν καὶ
 ἐν τοῖς μικροῖς παιδεύηται τὴν παρὰ τῶν ὁρώντων δόξαν
 θηρᾶν. Οὐ γὰρ οὕτως οἶμαι στρατηγὸν ἐπὶ ^a τοῖς στρα-
 τοπέδοις καὶ τροπαίοις μέγα φρονεῖν, ὡς ^b τοὺς ἀκολάστους
 νέους ἐπὶ τῷ καλλωπισμῷ τῶν ὑποδημάτων, ἐπὶ τοῖς συρο-
 μένοις ἱματίοις, ἐπὶ τῇ κουρᾷ τῆς κεφαλῆς· καίτοιγε ταῦτα
 πάντα τεχνιτῶν ἔργα ἐστὶν ἐτέρων. Εἰ δὲ ἐπὶ τοῖς ἀλ-
 λοτριόις οὐκ ἀφίστανται κενοδοξοῦντες, πότε ἐπὶ τοῖς ἰδίους
 ἀποστήσονται;

Εἰπὼ καὶ ἕτερα τούτων χαλεπώτερα, ἢ καὶ ταῦτα ὑμῖν
 ἀπόχρη; Οὐκοῦν ἀνάγκη καταλῦσαι τὸν λόγον ἐνταῦθα·
 ἐπεὶ καὶ ταῦτά μοι εἴρηται διὰ τοὺς φιλονείκους καὶ οὐδὲν C
 ἄτοπον τὸ πρᾶγμα εἶναι λέγοντας. Καὶ οἶδα μὲν ὅτι πολ-
 λοὶ τῶν νέων οὐδὲ προσέξουσιν τοῖς λεγομένοις, μεθύοντες
 ἅπαξ τῷ πάθει· οὐ μὲν διὰ τοῦτο σιγῇσαι ἔδει. Οἱ γὰρ
 νοῦν ἔχοντες πατέρες καὶ ὑγιαίνοντες τέως, καὶ ἄκοντας αὐ-
 τοὺς εἰς τὴν προσήκουσαν εὐσχημοσύνην ἐμβιβάζσαι δυνήσονται.
 Μὴ τοίνυν λέγε, οὐδὲν παρὰ τοῦτο, ^c καὶ οὐδὲν παρ' ἐκείνο·
 τοῦτο γάρ, τοῦτο πάντα ἀπώλεσεν. Ἔδει ^d γὰρ καὶ ἐντεῦθεν
 αὐτοὺς παιδεύειν, καὶ ἀπὸ τῶν δοκούντων εἶναι μικρῶν σε-
 319) μινὺς ποιεῖν, μεγαλοψύχους, κρείττους ^e σχημάτων· οὕτως
 αὐτοὺς καὶ ἐν τοῖς μεγάλοις εὐρήσομεν δοκίμους. Τί γὰρ
 τῆς τῶν στοιχείων μαθήσεως εὐτελέστερον; Ἀλλ' ὅμως ἀπὸ D
 τούτων καὶ ῥήτορες, καὶ σοφισταί, καὶ φιλόσοφοι γίνονται·
 καὶ ταῦτα ἀγνοήσωσιν, οὐδὲ ἐκείνᾳ ποτε εἴσονται. Ταῦτα
 δὲ ἡμῖν οὐ πρὸς νέους μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς γυναῖκας καὶ
 κόρας εἴρηται. Καὶ γὰρ καὶ αὗται τοῖς τοιούτοις ἐγκλή-
 μασιν ὑπόκεινται, καὶ πολλῷ μᾶλλον, ὅσῳ παρθένῳ κοσμιό-
 της ἐπιτήδειον. Τὰ τοίνυν πρὸς ἐκείνους εἰρημένα καὶ πρὸς

^γ δέ] + καὶ H.

^z Sic codd. praeter G. pro soloeco καλλωπίζει.

^a τοῖς om. G. στρατοπέδοις καὶ om. H. K. M. τοῖς στρ. καὶ om. L.
 Curtam lectionem secuti sunt Interpp.

^b τοὺς om. K. ὡς ἀκολά-
 στου νέου G. ὡς ἀκόλαστον νέον Edd.

^c καὶ om. G. ^d γὰρ] + ἔδει
 L. M. p. p. ἐνταῦθα G.

^e σχημάτων] χρημάτων H. L. K. M. Arm.
 ornamentorum Ge. Sequitur οὕτω γὰρ K. καὶ οὕτως L. M.

ὑμᾶς εἰρῆσθαι νομίζετε, ἵνα μὴ πάλιν τὰ αὐτὰ ἀναλάβωμεν.
 Καὶ γὰρ ὥρα λοιπὸν εὐχῇ κατακλείσαι τὸν λόγον. Ἄπαν-
 τες τοίνυν ἡμῖν συνεύξασθε, ὥστε τοὺς νέους [†] τοὺς τῆς ἐκ-
 κλησίας μάλιστα δυνηθῆναι κοσμίως ζῆν, καὶ εἰς γῆρας ἐλθεῖν
 Ε αὐτοῖς πρέπον. Ὡς τοὺς γε οὐχ οὕτω ζῶντας, οὐδὲ εἰς γῆρας
 ἐλθεῖν καλόν· τοὺς δὲ καὶ ἐν νεότητι γεγηρακότας εὐχομαι
 καὶ εἰς πολὺν βαθυτάτην ἐλθεῖν, καὶ πατέρας γενέσθαι παί-
 δων δοκίμων, καὶ τοὺς γεγενηκότας εὐφραῖναι, καὶ πρό γε
 πάντων τὸν πεποιηκότα αὐτοὺς θεόν, καὶ πᾶσαν ἐξελάσαι
 513 νόσον, οὐ τὴν ἐν τοῖς ὑποδήμασιν, οὐδὲ τὴν ἐν τοῖς ἱματίοις
 μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν. Καὶ γὰρ οἷον γῆ
 χερσουμένη, τοιοῦτόν ἐστι καὶ νεότης ἀμελουμένη, πολλὰς
[‡] πολλαχόθεν ἐκφέρουσα τὰς ἀκάνθας. Ἐπαφῶμεν τοίνυν τὸ
 πῦρ τοῦ πνεύματος, καὶ κατακαύσωμεν τὰς πονηρὰς ταύτας
 ἐπιθυμίας, καὶ νεώσωμεν τὰς ἀρούρας, καὶ ἐτοίμους πρὸς τὴν
 τοῦ σπόρου ποιήσωμεν ὑποδοχὴν, καὶ τοὺς νέους τοὺς παρ'
 ἡμῖν τῶν ἀλλαχοῦ γερόντων ἀποδείξωμεν σωφρονεστέρους.
 Καὶ γὰρ τὸ θαυμαστὸν τοῦτό ἐστιν, ὅταν ἐν νεότητι σω-
 φροσύνη λάμπῃ, ὡς ὁ γε ἐν γῆρᾳ σωφρονῶν οὐδὲ μισθὸν ἂν
 Β ^h ἔχοι πολὺν, ἀκριβῆ τὴν ἀπὸ τῆς ἡλικίας ἀσφάλειαν ἔχων.
 Τὸ δὲ παράδοξον, ἐν κύμασι γαλήνης ἀπολαύειν, καὶ ἐν κα-
 μίνῳ μὴ κατακαίεσθαι, καὶ ἐν νεότητι μὴ ἀσελγαίνειν. Ταῦτ'
 οὖν ἐννοοῦντες, ζηλώσωμεν τὸν μακάριον ἐκείνον Ἰωσήφ, τὸν
 διὰ ⁱ πάντων λάμπαντα τούτων, ἵνα καὶ τῶν αὐτῶν ἐπιτύ-
 χωμεν στεφάνων αὐτῷ· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν,
 χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ
 αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

[†] τοὺς om. L. M. [‡] πανταχόθεν L. M. ^h ἔχοι] Sic codd.
 praeter G. vulgo ἔχη. Deinde ἀκριβῆ om. G. K. L. M. ⁱ πασῶν
 G. M.

ΟΜΙΛΙΑ Ν.

¹ Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν C
προσεύξασθαι. Ὁψίας δὲ γενομένης, μόνος ἦν ἐκεῖ.

^a Τὸ δὲ πλοῖον ἤδη μέσον τῆς θαλάσσης ἦν, βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων· ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος.

ΤΙΝΟΣ ἕνεκεν εἰς τὸ ὄρος ἀναβαίνει; Παιδεύων ἡμᾶς, ὅτι καλὸν ἡ ἐρημία καὶ ἡ μόνωσις, ὅταν ἐντυγχάνειν δέῃ D
^b θεῷ. Διά τοι τοῦτο συνεχῶς εἰς τὰς ἐρήμους ἄπεισι, κάκει διανυκτερεύει πολλάκις εὐχόμενος, παιδεύων ἡμᾶς καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ καιροῦ καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ τόπου θηρᾶσθαι ἐν ταῖς εὐχαῖς ἀταραξίαν. Ἑσυχίας γὰρ μήτηρ ἡ ἐρημος, καὶ γαλήνη, καὶ λιμὴν, ἀπάντων ἀπαλλάττουσα θορύβων ἡμᾶς. Αὐτὸς μὲν ὁὖν διὰ τοῦτο ἀνέβαιεν ἐκεῖσε· οἱ δὲ μαθηταὶ κλυδωνίζονται πάλιν, καὶ χειμῶνα ὑπομένουσιν οἶον καὶ πρότερον. Ἀλλὰ τότε μὲν ἔχοντες αὐτὸν ἐν τῷ πλοίῳ τοῦτο ἔπασχον· νυνὶ δὲ καθ' ἑαυτοὺς ὄντες μόνοι. Καὶ γὰρ ἡρέμα καὶ κατὰ μικρὸν ἐπὶ τὰ μείζονα αὐτοὺς ἐνάγει καὶ ἐμβιβάζει, καὶ εἰς τὸ φέρειν πάντα γενναίως. Διὰ δὲ τοῦτο, ὅτε μὲν πρῶτον κινδυνεύειν ἔμελλον, παρῆν μὲν, ἐκάθενδε E
δὲ, ὥστε ἐξ ἐτοίμου δοῦναι τὴν παραμυθίαν αὐτοῖς· νυνὶ δὲ ἐπὶ μείζονα ἄγων αὐτοὺς ὑπομονὴν, οὐδὲ τοῦτο ποιεῖ, ἀλλ' ἄπεισι, καὶ ἐν ^a μέσῃ θαλάσῃ συγχωρεῖ τὸν χειμῶνα διεγερθῆναι, ^e ὥς μὴδὲ προσδοκῆσαί ποθεν ἐλπίδα σωτηρίας, καὶ ὅλην τὴν νύκτα ἀφίησιν αὐτοὺς κλυδωνίζεσθαι, διεγείρων 514
αὐτῶν, ὥς οἶμαι, πεπωρωμένην τὴν καρδίαν. Καὶ γὰρ τοι-
(20) οὔτον ὁ φόβος, ὃν μετὰ τοῦ χειμῶνος καὶ ὁ καιρὸς ποιεῖ. Μετὰ δὲ τῆς κατανύξεως καὶ εἰς ἐπιθυμίαν μείζονα αὐτοὺς

¹ Cap. XIV. v. 23, 24.

HOM. L. ^a Καὶ τὸ πλοῖον ὡς σταδίους τριάκοντα ἦν μέσον τῆς θ.
G. K. Locum S. S. ad v. προσεύξασθαι claudit M. ad v. κυμάτων
H. et 5 Mosqq. ^b τῷ θεῷ G. H. p. p. τοι om. iidem. ^c οὖν]
γὰρ G. οὖν om. M. ^d μέσῃ] + τῇ L. Ep. ἐν μέσῃ θαλάσσης Edd.
^e ὥστε G. H.

ἵεβαλε τὴν αὐτοῦ, καὶ εἰς μνήμην διηνεκῇ. Διὰ δὲ τοῦτο οὐκ εὐθέως αὐτοῖς ἐπέστη· ²“τετάρτη γὰρ φυλακῇ, φησί, τῆς νυκτὸς ἦλθε πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης.” παιδεύων αὐτοὺς μὴ ταχέως λύσιν ἐπιζητεῖν τῶν συνεχόντων ^f δεινῶν, ἀλλὰ φέρειν τὰ συμπίπτοντα γενναίως. Ὅτε γοῦν προσεδόκησαν ἀπαλλαγῆσθαι, τότε ἐπετάθη πάλιν ὁ φόβος. ³“Ἰδόντες γὰρ αὐτὸν, φησὶν, οἱ μαθηταὶ περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἐταράχθησαν, λέγοντες φάντασμα εἶναι, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν.” Καὶ γὰρ αἰεὶ τοῦτο ποιεῖ· ὅταν μέλλῃ λύειν τὰ δεινὰ, ἕτερα χαλεπώτερα ἐπάγει καὶ φοβερώτερα· ὃ δὴ καὶ τότε συνέβη. Μετὰ γὰρ τοῦ χειμῶνος καὶ ἡ ὄψις αὐτοὺς ἐθορύβησε τοῦ χειμῶνος οὐχ ἥττον. Διὰ τοῦτο οὐδὲ τὸ σκότος ἔλυσεν, οὐδὲ φανερόν ἐαυτὸν εὐθέως ἐποίησεν, ἀλείφων αὐτοὺς, ὅπερ εἶπον, ἐν τῇ συνεχείᾳ τῶν φόβων τούτων, καὶ παιδεύων εἶναι καρτερικούς. Τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ Ἰωβ ἐποίησεν· ^g ὅτε γὰρ ἔμελλε λύειν [τὸν φόβον καὶ] τὸν πειρασμόν, τότε τὸ τέλος χαλεπώτερον εἶασε γενέσθαι· οὐ διὰ τὸν τῶν παίδων θάνατον λέγω, καὶ τὰ ῥήματα τῆς γυναικὸς, ἀλλὰ διὰ τὰ ὀνειδῆ τὰ τῶν οἰκετῶν, ^h τὰ τῶν φίλων. Καὶ ὅτε τὸν Ἰακώβ ἐξαρπάζειν ἔμελλε τῆς ἐν τῇ ξένῃ τάλαιπωρίας, ἀφῆκε διεγερθῆναι καὶ μείζονα γενέσθαι τὸν θόρυβον. Καὶ γὰρ ὁ κηδεστὴς καταλαβὼν θάνατον ἠπείλει, καὶ μετ’ ⁱ ἐκεῖνον ὁ ἀδελφὸς διαδέχεσθαι μέλλων, τὸν περὶ τῶν ἐσχάτων ἐπεκρέμασε κίνδυνον. Ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἔνι καὶ ἐν μακρῷ χρόνῳ καὶ σφοδρῶς πειράζεσθαι, ὅταν μέλλωσιν ἐκβαίνειν τοὺς ἀγῶνας οἱ δίκαιοι, βουλόμενος αὐτοὺς πλέον κερδαίνειν, ἐπιτείνει τὰ γυμνάσια. Ὁ καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀβραάμ ἐποίησε, ^k τὸν ἔσχατον ἄθλον τὸν τοῦ παιδὸς θείς. Οὕτω γὰρ καὶ φορητὰ ἔσται τὰ ἀφόρητα, ὅταν ἐπὶ θύραις ἐπάγῃται ^D ἐγγυὲς ἔχοντα τὴν ἀπαλλαγὴν. Τοῦτο δὴ καὶ τότε ἐποίησε, καὶ οὐ πρότερον ἀπεκάλυψεν ^l ἐαυτὸν ὁ Χριστὸς, ἕως ὅτε ἔκραξαν. Ὅσῳ γὰρ ἐπετείνετο τὰ τῆς ἀγωνίας, τοσούτῳ

² v. 25.³ v. 26.

^f δεινῶν] συμφορῶν G. K. M. κακῶν Ep. ^g ὅτε] + μὲν K. et pr. H. Deinde quae inclusimus, non exstant in K. L. M. nec in suis legerunt Interpretes. ^h τὰ] καὶ H. καὶ τὰ G. M. ⁱ ἐκείνους G. H. K. ^k τὸν om. H. ^l ἐαυτὸν] + αὐτοῖς Edd.

μᾶλλον ^m ἡσμένιζον αὐτοῦ τὴν παρουσίαν. Εἶτα, ἐπειδὴ ἐβόησαν, φησὶν, ⁴ “ⁿ εὐθέως ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων· θαρσεῖτε, ἐγὼ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε.” Τοῦτο τὸ ῥῆμα τὸν φόβον ἔλυσε, καὶ θαρρῆσαι παρεσκεύασεν. Ἐπειδὴ γὰρ ἀπὸ τῆς ὄψεως αὐτὸν οὐκ ὀ ἐγίνωσκον, καὶ διὰ τὸ παράδοξον τῆς βαδίσσεως καὶ διὰ τὸν καιρὸν, ἀπὸ τῆς φωνῆς δηλον αὐτὸν ποιεῖ. Τί οὖν ὁ Πέτρος, ὁ πανταχοῦ θερμὸς καὶ αἰ τῶν ἄλλων προπηδῶν; ⁵ “Κύριε, εἰ σὺ εἶ, φησὶ, κέλευσόν με πρὸς σέ ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὕδατα.” Οὐκ εἶπεν, εὗξαι καὶ παρακάλεσον, ἀλλὰ, κέλευσον. Εἶδες πόση ἡ θερμότης; πόση ἡ πίστις; Καίτοιγε ἐκ τούτου πολλαχοῦ κινδυνεύει, ἐκ τοῦ πέρα τοῦ μέτρου ζητεῖν. Καὶ γὰρ καὶ ἐνταῦθα πολὺ μέγα ἐζήτησε, δι’ ἀγάπην μόνον, οὐ δι’ ἐπίδειξιν. Οὐδὲ γὰρ εἶπε, κέλευσόν με βαδίσαι ἐπὶ τὰ ὕδατα· ἀλλὰ ⁵¹⁵ τί; “κέλευσόν με ἐλθεῖν πρὸς σέ.” Οὐδεὶς γὰρ οὕτως ἐφίλει τὸν Ἰησοῦν. Τοῦτο καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐποίησεν· ^p οὐκ ἠνέσχετο μετὰ τῶν ἄλλων ἐλθεῖν, ἀλλὰ προεπήδησεν. Οὐ τὴν ἀγάπην δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν πίστιν ἐπιδείκνυται. Οὐ γὰρ μόνον ἐπίστευσεν, ὅτι αὐτὸς δύναται περιπατεῖν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἀλλ’ ὅτι καὶ ἑτέρους ἐνάγειν καὶ ἐπιθυμῇ ταχέως ἐγγὺς αὐτοῦ γενέσθαι. ⁶ “Ὁ δὲ εἶπεν, ἔλθε. Καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου ὁ Πέτρος, περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα, καὶ ἦλθε πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Βλέ- B πων δὲ τὸν ἄνεμον ἰσχυρὸν, ἐφοβήθη, καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι, ἔκραξε λέγων· κύριε, σῶσόν με. Εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπελάβετο ^a αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ· ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας;” Τοῦτο τοῦ προτέρου παραδοξότερον. Διὰ τοῦτο μετ’ ἐκεῖνο τοῦτο γίνεται. ³²¹ “Ὅτε γὰρ ἔδειξεν, ὅτι κρατεῖ τῆς θαλάσσης, τότε ^r καὶ ἐπὶ τὸ θαυμαστότερον ἐξάγει τὸ σημεῖον. Τότε μὲν γὰρ τοῖς ἀνέμοις ἐπετίμησε μόνον· νυνὶ δὲ καὶ αὐτὸς βαδίζει, καὶ ἑτέρῳ παραχωρεῖ τοῦτο ποιεῖν· ὅπερ εἰ παρὰ τὴν ἀρχὴν γενέσθαι ^s ἐκέλευσε, οὐκ ἂν ὁμοίως κατεδέξατο ὁ Πέτρος, διὰ τὸ μηδέπω τοσαύτην κεκτῆσθαι πίστιν.

⁴ v. 27.⁵ v. 28.⁶ v. 29-31.^m Sic H. L. Ep. vulgo ἡσμένιζοντο.^o ἐπεγίνωσκον L.^p οὐκ] οὐ γὰρ M.^r καὶ om. K. M.^s ἐκέλευσε] ἠθέλησε M.ⁿ εὐθέως] + δὲ G. H. K.^a αὐτοῦ om. G. 1 Mosq.

C Τίνος οὖν ἕνεκεν ὁ Χριστὸς ἐπέτρεψε; Καὶ γὰρ εἶπεν, οὐ δύνασαι, πάλιν θερμὸς ὢν ἀντείπεν ἄν. Διὰ τοῦτο ἀπὸ τῶν πραγμάτων αὐτὸν πείθει, ἵνα εἰς τὸ μέλλον σωφρονισθῇ. Ἀλλ' οὐδὲ οὕτως ἀνέχεται. Καταβὰς τοίνυν κλυδωνίζεται· ἐφοβήθη γάρ. Καὶ τοῦτο τὸ κλυδώνιον ἐποίησε· τὸν δὲ φόβον ὁ ἄνεμος εἰργάσατο. Ὁ δὲ Ἰωάννης φησὶν, ὅτι ⁷ “ἤθελον λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ εὐθέως τὸ πλοῖον ἐγένετο ^v εἰς τὴν γῆν, εἰς ἣν ὑπῆγον.” τὸ αὐτὸ δὴ τοῦτο δηλῶν. Ὡστε μελλόντων αὐτῶν ^w πρὸς τῇ γῇ γίνεσθαι, ἐπέβη τοῦ πλοίου. Καταβὰς τοίνυν ἀπὸ τοῦ πλοίου, πρὸς αὐτὸν ^x ἦι, οὐχ οὕτω τῷ περιπατεῖν ἐπὶ τῶν ὑδά-

D των, ὡς τῷ πρὸς αὐτὸν ἔρχεσθαι χαίρων. Καὶ τοῦ μερίζονος περιγενόμενος, ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος ἐμελλε πάσχειν κακῶς, τῆς τοῦ ἀνέμου λέγω ῥύμης, οὐ τῆς θαλάττης. Τοιοῦτον γὰρ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις· πολλάκις τὰ μεγάλα κατορθοῦσα, ἐν τοῖς ἐλάττοσιν ἐλέγχεται· οἶον ὁ Ἡλίας ἐπὶ τῆς Ἰεζάβελ ἔπαθεν· οἶον ὁ Μωϋσῆς ἐπὶ τοῦ Αἰγυπτίου· οἶον ὁ Δαυὶδ ἐπὶ τῆς Βηρσαβέε. Οὕτω δὴ καὶ οὗτος· ἔτι τοῦ φόβου ἐνακμάζοντος ἐπιβῆναι τῶν ὑδάτων ἐθάρρῃσε, πρὸς δὲ τὴν τοῦ ἀνέμου ἐμβολὴν οὐκέτι ἡδυνήθη στήναι, καὶ ταῦτα ἐγγὺς ὢν τοῦ Χριστοῦ. Οὕτως οὐδὲν ὠφελεῖ ἐγγὺς εἶναι τοῦ Χριστοῦ, μὴ πίστει ὄντα ἐγγὺς. Τοῦτο δὲ καὶ τὸ μέσον ^y ἐδείκνυ τοῦ

E διδασκάλου καὶ τοῦ μαθητοῦ, καὶ τοὺς ἄλλους παρεμυθεῖτο. Εἰ γὰρ ἐπὶ τῶν δύο ἀδελφῶν ἡ γανάκτησαν, πολλῷ μᾶλλον ἐνταῦθα· οὐπω γὰρ ἦσαν πνεύματος ἡξιωμένοι. Μετὰ ^z δὲ ταῦτα οὐ τοιοῦτοι. Πανταχοῦ ^a γοῦν τῶν πρωτείων παραχωροῦσι τῷ Πέτρῳ, καὶ ἐν ταῖς δημηγορίαις αὐτὸν προβάλλονται,

516 καίτοιγε ἀγροικότερον τῶν ἄλλων διακείμενον. Καὶ διατί οὐκ ἐπέταξε τοῖς ἀνέμοις παύσασθαι, ἀλλ' αὐτοὺς ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπελάβετο αὐτοῦ; Ὅτι τῆς ἐκείνου πίστεως ἔδει. Ὅταν γὰρ τὰ παρ' ἡμῶν ἐλλιμπάνη, καὶ τὰ παρὰ τοῦ θεοῦ ἴσταται. Δεικνὺς τοίνυν ὅτι οὐχ ἡ τοῦ ἀνέμου ἐμβολή, ἀλλ'

⁷ Joan. vi. 21.

¹ ἕνεκεν] + αὐτὸν G. + αὐτῷ H. ἐπέτρεψε] + διὰ τὴν πολλὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην G. ^v ἐπὶ τὴν γ. L. ἐν τῇ γῇ K. M. ^w πρὸς τὴν γῆν K. γενέσθαι Edd. ^x εἶη H. M. Correxist Montef. ^y ἐνδείκνυται G. K. M. p. p. παραμυθεῖται G. ^z δέ] οὖν H. γοῦν Edd. ^a γοῦν] οὖν L. γάρ G. H.

ἡ ἐκείνου ὀλιγοπιστία τὴν περιτροπὴν εἰργάσατο, φησὶν·
 “εἰς τί ἐδίστασας, ὀλιγόπιστε;” Ὡστε εἰ μὴ ἡ πίστις
 ἠσθένησε, καὶ πρὸς τὸν ἄνεμον ἂν ἔστη ῥαδίως. Διὰ τοι
 τοῦτο καὶ ἐπιλαβόμενος αὐτοῦ, τὸν ἄνεμον ἐὰ πνεῖν, ^b δηλῶν
 ὅτι οὐδὲν ἐκεῖνος παραβλάπτει, ὅταν ἡ πίστις ἡ πεπηγυῖα.
 Καὶ καθάπερ νεοττὸν πρὸ καιροῦ τῆς καλιᾶς ^c ἐξελθόντα καὶ B
 μέλλοντα καταπίπτειν, ἡ μήτηρ ταῖς πτέρυξι διαβαστάσασα
 πάλιν ἐπὶ τὴν καλιὰν ἄγει, οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίησε.
⁸ “Καὶ ἐπιβάντων αὐτῶν τοῦ πλοίου, τότε ἐπαύσατο ὁ ἄνε-
 mos.” Πρὸ τούτου ^d μὲν ἔλεγον· ⁹ “ποταπὸς ἐστὶν ὁ ἄν-
 θρωπος οὗτος, ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν
 αὐτῷ;” νυνὶ δὲ οὐχ οὕτως. ¹⁰ “Οἱ γὰρ ἐν τῷ πλοίῳ, φησὶν,
 ἐλθόντες προσεκύνησαν αὐτῷ, λέγοντες· ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς εἶ.”
^e Ὅρα^s πῶς κατὰ μικρὸν ἐπὶ τὸ ὑψηλότερον ἅπαντας ἦγε;
 Καὶ γὰρ ἀπὸ τοῦ βαδίσαι ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ ἀπὸ τοῦ
 ἐτέρῳ κελεῦσαι τοῦτο ποιῆσαι, καὶ κινδυνεύοντα διασῶσαι,
 πολλὴ λοιπὸν ἡ πίστις ἦν. Τότε μὲν γὰρ ἐπετίμησε τῇ
 θαλάσῃ, νυνὶ δὲ οὐκ ἐπιτιμᾷ, ἐτέρως τὴν δύναμιν αὐτοῦ
 δεικνὺς μειζόνως. Διὸ καὶ ἔλεγον· “ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς εἶ.” C
 Τί οὖν; ἐπετίμησε τοῦτο εἰρηκόσι; Τὸνναντίον μὲν οὖν ἅπαν,
 καὶ ἐβεβαίωσε τὸ λεχθὲν, μετὰ μειζονος ἐξουσίας θεραπεύων
 τοὺς προσιόντας, καὶ οὐχ ὡς ἔμπροσθεν. ¹¹ “Καὶ διαπερά-
 σαντες, φησὶν, ἦλθον εἰς τὴν γῆν Γεννησαρέτ. Καὶ ἐπι-
 γνόντες αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου, ἀπέστειλαν εἰς
 ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας
 τοὺς κακῶς ἔχοντας, καὶ παρεκάλουν ἵνα ἄψωνται τοῦ κρα-
 σπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ ὅσοι ἦψαντο ἐσώθησαν.” Οὐδὲ
 γὰρ ὁμοίως ὡς πρότερον προσήεσαν, εἰς τὰς οἰκίας αὐτὸν
 (322) ἔλκοντες, καὶ χειρὸς ἀφὴν ἐπιζητοῦντες, καὶ ^f προστάγματα D
 διὰ ῥημάτων· ἀλλ’ ὑψηλότερον πολλῶ καὶ φιλοσοφώτερον,
 καὶ μετὰ πλείονος τῆς πίστεως τὴν θεραπείαν ἐπεσπῶντο.
 Ἡ γὰρ αἰμορροοῦσα ἅπαντας ἐδίδαξε φιλοσοφεῖν. Δεικνὺς
 δὲ ὁ εὐαγγελιστῆς, ὅτι καὶ ^g διὰ πολλοῦ χρόνου τοῖς μέρεσιν

⁸ v. 32.⁹ Matth. viii. 27.¹⁰ v. 33.¹¹ v. 34-36.

^b δηλῶν] δεικνὺς Edd. Hic duo folia desunt in cod. M. qui rursus
 incipit p. 518 C. ^c προελθόντα Edd. ^d μὲν] + οὖν H. et mar. G.

^e Ὅρα G. H. ^f πρόσταγμα L. πολλῶ καὶ] Sic L. Ep. ceteri καὶ
 πολλῶ. In Edd. πολλῶ deest. ^g διὰ] ἀπὸ G.

ἐπέβη, φησὶν, ὅτι “ἐπιγνόντες οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου ἀπέ-
στειλαν εἰς τὴν περίχωρον, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ τοὺς κακῶς
ἔχοντας.” Ἄλλ’ ὅμως ὁ χρόνος οὐ μόνον οὐκ ἐξέλυσε τὴν
πίστιν, ἀλλὰ καὶ μείζονα εἰργάσατο, καὶ ἀκμάζουσιν διε-
τήρησεν.

Ε ἡ Ἀψώμεθα τοίνυν καὶ ἡμεῖς τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου
αὐτοῦ· μᾶλλον δὲ, ἐὰν θέλωμεν, ὅλον αὐτὸν ἔχομεν. Καὶ
γὰρ καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ πρόκειται νῦν ἡμῖν· οὐ τὸ ἱμάτιον
μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα· οὐχ ὥστε ἄψασθαι μόνον, ἀλλ’
ὥστε καὶ φαγεῖν καὶ ἐμφορηθῆναι. Προσερχώμεθα τοίνυν
μετὰ πίστεως, ἕκαστος ἀσθένειαν ἔχων. Εἰ γὰρ οἱ τοῦ
κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἀψάμενοι τοσαύτην εἴλκυσαν
δύναμιν, ^κ πόσῳ μᾶλλον οἱ ὅλον αὐτὸν κατέχοντες; Τὸ δὲ
517 προσελθεῖν μετὰ πίστεως οὐ τὸ λαβεῖν ἐστὶ μόνον τὸ προ-
κείμενον, ἀλλὰ καὶ τὸ μετὰ καθαρᾶς καρδίας ἄψασθαι, τὸ
οὕτω διακεῖσθαι, ὡς αὐτῷ προσιόντας τῷ Χριστῷ. Τί γὰρ,
εἰ μὴ φωνῆς ἀκούεις; Ἄλλ’ ὁρᾷς αὐτὸν κείμενον· μᾶλλον δὲ
καὶ ^ι φωνῆς ἀκούεις, φθεγγομένου αὐτοῦ διὰ τῶν εὐαγγε-
λιστῶν. Πιστεύσατε τοίνυν, ὅτι καὶ νῦν ἐκεῖνο τὸ δεῖπνόν
ἐστίν, ἐν ᾧ καὶ αὐτὸς ἀνέκειτο. Οὐδὲν γὰρ ἐκεῖνο τούτου
διενήνοχεν. Οὐδὲ γὰρ τοῦτο μὲν ἄνθρωπος ἐργάζεται, ἐκεῖνο
δὲ αὐτός, ἀλλὰ καὶ τοῦτο καὶ ἐκεῖνο αὐτός. Ὅταν τοίνυν τὸν
ιερέα ^μ ἐπιδιδόντα σοι ἴδῃς, μὴ τὸν ἱερέα νόμιζε τὸν τοῦτο
Β ποιῶντα, ἀλλὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ χεῖρα εἶναι τὴν ἐκτεινο-
μένην. Ὡσπερ γὰρ ὅταν βαπτίζει, οὐκ αὐτός σε βαπτίζει,
ἀλλ’ ὁ θεὸς ἐστίν ὁ κατέχων σου τὴν κεφαλὴν ἀοράτῳ δυ-
νάμει, καὶ οὔτε ἄγγελος, οὔτε ἀρχάγγελος, οὔτε ἄλλος τις
τολμᾷ προσελθεῖν καὶ ἄψασθαι· οὕτω καὶ νῦν. Ὅταν γὰρ
ὁ θεὸς ^ν γεννᾷ, αὐτοῦ μόνου ἐστὶν ἡ δωρεά. Οὐχ ὁρᾷς τοὺς
υἱοποιουμένους ἐνταῦθα, πῶς οὐ δούλοις ἐπιτρέπουσι τὸ πρᾶγ-
μα, ἀλλ’ αὐτοὶ πάρεισι τῷ δικαστηρίῳ; Οὕτω καὶ ὁ ^ο θεὸς

^η ΗΘΙΚΟΝ. Ὅτι δεῖ ὡς τῷ Χριστῷ προσέρχεσθαι τῷ ἱερεῖ· αὐτὸς
γὰρ αὐτὸ καὶ νῦν ἐργάζεται τὸ μυστήριον· καὶ ὅτι μείζον ἐλεημοσύνη ὑπὲρ
θυσίας· καὶ ὅτι δεῖ πρῶτον ταῦτα ἐργάζεσθαι, καὶ οὕτως τὰ πολύτιμα
σκεύη. G. ^ι ἔχομεν G. Deinde Καὶ γὰρ τὸ K. L. ^κ πολλῶν
G. L. ^ι φωνῆς] + αὐτοῦ G. H. ^μ ἐπιδιδόντα Edd. ἱερέα] + εἶναι
H. νόμιζε] + εἶναι L. ^ν γεννᾷ] Sic G. K. Arm. ut ante Ben. edebatur : ceteri ἀναγεννᾷ. Ante h. v. μόνος delevimus, jubentibus codd.
H. K. L. ^ο θεὸς] + ποιεῖ K. L. et codex quidam apud Sav.

οὐκ ἀγγέλοις ἐπέτρεψε τὴν δωρεάν, ἀλλ' αὐτὸς παρέστι
 κελεύων καὶ λέγων· ¹² “ μὴ καλέσητε πατέρα ἐπὶ τῆς γῆς·”
 οὐχ ἵνα ^p ἀτιμάσῃς τοὺς γεγεννηκότας, ἀλλ' ἵνα πάντων ^C
 ἐκείνων προθῇς τὸν ποιήσαντά σε καὶ ^a ἐγγράψαντα εἰς τοὺς
 ἑαυτοῦ παῖδας. Ὁ γὰρ τὸ μείζον δούς, τουτέστιν, ἑαυτὸν
 παραθεῖς, πολλῷ μᾶλλον οὐκ ἀπαξιώσει καὶ διαδοῦναί σοι τὸ
 σῶμα. Ἀκούσωμεν τοίνυν, καὶ ἱερεῖς καὶ ἀρχόμενοι, τίνος
 κατηξιώθημεν· ἀκούσωμεν, καὶ φρίζωμεν. Τῶν ἁγίων σαρκῶν
 αὐτοῦ ἐμπλησθῆναι ἔδωκεν ἡμῖν, ἑαυτὸν παρέθηκε τεθυμένον.
 Τίς οὖν ἔσται ἀπολογία ἡμῖν, ὅταν τοιαῦτα σιτούμενοι, τοι-
 αῦτα ἀμαρτάνωμεν; ὅταν ἀρνίον ἐσθίοντες, λύκοι ^s γινώμεθα;
 ὅταν πρόβατον σιτούμενοι, κατὰ τοὺς λέοντας ἀρπάζωμεν;
 Τοῦτο γὰρ τὸ μυστήριον οὐ μόνον ἀρπαγῆς, ἀλλὰ καὶ ψιλῆς
 ἔχθρας καθαρεύειν κελεύει διαπαντός. Καὶ γὰρ εἰρήνης ἐστὶ ^D
 μυστήριον τοῦτο τὸ μυστήριον· οὐκ ἀφήσιν ἀντιποιεῖσθαι
 χρημάτων. Εἰ γὰρ αὐτὸς ἑαυτοῦ οὐκ ἐφείσατο δι' ἡμᾶς,
 τίνος ἂν εἴημεν ἄξιοι, χρημάτων φειδόμενοι καὶ ψυχῆς ἀφει-
 δοῦντες, ὑπὲρ ἧς ἐκεῖνος οὐκ ἐφείσατο ἑαυτοῦ; Τοῖς μὲν
ⁱ οὖν Ἰουδαίοις κατ' ἐνιαυτὸν ὑπόμνημα τῶν οἰκείων εὐεργεσιῶν
 ταῖς ἑορταῖς ἐνέδυσεν ὁ θεός· σοὶ δὲ καθ' ἐκάστην, ὡς εἰπεῖν,
 τὴν ἡμέραν διὰ τούτων τῶν μυστηρίων. Μὴ τοίνυν αἰσχύ-
 νου τὸν σταυρόν· ταῦτα γὰρ ἡμῶν ἐστὶ τὰ σεμνά, ταῦτα
 ἡμῶν τὰ μυστήρια· τούτῳ ^v κοσμούμεθα τῷ δώρῳ, τούτῳ καλ-
 λωπιζόμεθα. Καὶ εἶπω, ὅτι τὸν οὐρανὸν ἔτεινε, ^w τὴν γῆν
 καὶ τὴν θάλασσαν ἥπλωσε, προφήτας καὶ ἀγγέλους ἐπεμψεν,
 οὐδὲν ἐρῶ ἴσον. Τὸ γὰρ κεφάλαιον τῶν ἀγαθῶν τοῦτό ἐστιν,
 ὅτι τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἵνα τοὺς ἀλλοτριωθέντας
 οἰκέτας σώσῃ. Μηδεὶς τοίνυν Ἰουδας ταύτῃ ^x προσίτω τῇ
 τραπέζῃ, μηδεὶς Σίμων· καὶ γὰρ ἀμφοτέρω διὰ φιλαργυρίαν
 ἀπώλοντο οὗτοι. Φύγωμεν τοίνυν τοῦτο τὸ βάραθρον, ^y μηδὲ 518

¹² Matth. xxiii. 9.

^p Sic H. K. L. Ge. Arm. vulgo ἀτιμάση. Sequitur τοὺς γεννή-
 σαντας K. L. ^a ἐγγράψαντα] + σε G. H. ^r ἁγίων om. K. L.
^s γινώμεθα Edd. ⁱ οὖν deest in Edd. Deinde ὑπομνήματα et τὰς
 ἑορτάς (hoc cum Edd.) habent H. L. Lectio ταῖς ἑορταῖς ἐνέδυσεν a
 Savilio e suo cod. memoratur. ^v κοσμούμεθα G. p. p. καλλωπιζώ-
 μεθα G. H. ^w τὴν] καὶ τὴν G. H. καὶ γῆν καὶ θ. K. ^x παρέστω
 K. L. ^y μηδὲ] μὴ δὲ G. H. K. Mox προσενέγκοιμεν dedit L. pro
 soloeco προσενέγκωμεν.

νομίζωμεν ἀρκεῖν ἡμῖν εἰς σωτηρίαν, εἰ χήρας καὶ ὀρφανοὺς ἀποδύσαντες, ποτήριον χρυσοῦν καὶ λιθοκόλλητον προσενέγκοιμεν τῇ τραπέζῃ. Εἰ γὰρ βούλει τιμῆσαι τὴν θυσίαν, τὴν ψυχὴν προσένεγκε, δι' ἣν καὶ ἐτύθη· ταύτην χρυσὴν ποίησον· ἂν δὲ αὕτη ^z μένη μολίβδου καὶ ὀστράκου χείρων, τὸ δὲ σκευὸς χρυσοῦν, τί τὸ κέρδος; Μὴ τοίνυν τοῦτο σκοπῶμεν, ὅπως χρυσᾷ σκευὴ προσφέρωμεν ^a μόνον, ἀλλ' ὅπως καὶ ἐκ δικαίων πόνων. Ταῦτα γὰρ ἐστὶ τὰ καὶ χρυσῶν τιμιώτερα, **B** τὰ χωρὶς πλεονεξίας. Οὐ γὰρ χρυσοχοεῖον, οὐδὲ ἀργυροκοπεῖόν ἐστιν ἡ ἐκκλησία, ἀλλὰ πανηγυρίς ἀγγέλων· διὸ ψυχῶν ἡμῖν δεῖ· καὶ γὰρ ^b δὴ ταῦτα διὰ τὰς ψυχὰς προσίεται ὁ θεός. Οὐκ ἦν ἡ τράπεζα ἐξ ἀργύρου τότε ἐκείνη, οὐδὲ τὸ ποτήριον χρυσοῦν, ἐξ οὗ ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς ὁ Χριστὸς τὸ αἷμα τὸ ἑαυτοῦ· ἀλλὰ τίμια ἦν πάντα ἐκείνα καὶ φρικτὰ, ἐπεὶ πνεύματος ἔγεμε. Βούλει τιμῆσαι τοῦ Χριστοῦ τὸ σῶμα; Μὴ περιίδῃς αὐτὸν γυμνόν· μηδὲ ἐνταῦθα μὲν αὐτὸν σηρικοῖς ἱματίοις τιμήσης, ἔξω δὲ ὑπὸ κρυμοῦ καὶ γυμνότητος διαφθειρόμενον περιίδῃς. Ὁ γὰρ εἰπὼν, “τοῦτό μου **C** ἐστὶ τὸ σῶμα,” καὶ τῷ λόγῳ τὸ πρᾶγμα βεβαιώσας, οὗτος εἶπε· ¹³ “πεινῶντά με εἶδετε, καὶ οὐκ ἐθρέψατε” καὶ, “ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποίησατε ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποίησατε.” Τοῦτο μὲν γὰρ οὐ δεῖται ἐπιβλημάτων, ἀλλὰ ψυχῆς καθαρᾶς· ἐκεῖνο δὲ πολλῆς δεῖται ἐπιμελείας. Μάθωμεν τοίνυν φιλοσοφεῖν, καὶ τὸν Χριστὸν τιμᾶν ὡς αὐτὸς βούλεται· τῷ γὰρ τιμωμένῳ τιμὴ ἡδίστη, ἣν αὐτὸς θέλει, οὐχ ἦν ἡμεῖς νομίζομεν. Ἐπεὶ καὶ Πέτρος τιμᾶν αὐτὸν ᾤετο τῷ κωλύσαι νίβαι τοὺς πόδας, ἀλλ' οὐκ ἦν τιμὴ τὸ γινόμενον, ἀλλὰ τούναντίον. Οὕτω καὶ σὺ ταύτην αὐτὸν τίμα **D** τὴν τιμὴν, ἣν αὐτὸς ἐνομοθέτησεν, εἰς πένητας ἀναλίσκων τὸν πλούτον. Οὐδὲ γὰρ σκευῶν χρεῖαν ἔχει χρυσῶν ὁ θεός, ἀλλὰ ψυχῶν χρυσῶν.

Καὶ ταῦτα λέγω, οὐ κωλύων ἀναθήματα κατασκευάζεσθαι τοιαῦτα· ἀξιών δὲ μετὰ τούτων, καὶ πρὸ τούτων, τὴν ἐλεημοσύνην ποιεῖν. Δέχεται μὲν γὰρ καὶ ταῦτα, πολλῶν δὲ μᾶλλον ἐκείνα. Ἐνταῦθα μὲν γὰρ ὁ προσενεγκὼν ὠφε-

¹³ Matth. xxv. 42, 45.

^z μένη] μὲν ἢ L. ^a μόνον om. K. L.
om. L. ^c ἱμ. τιμήσης] τίμα ἱματίοις K. L.

^b δὴ] καὶ Edd. δὴ

λήθη μόνον, ἐκεῖ δὲ ^d καὶ ὁ λαβών. Ἐνταῦθα δοκεῖ καὶ φιλοτιμίας ἀφορμὴ τὸ πρᾶγμα εἶναι· ἐκεῖ δὲ ἐλεημοσύνη καὶ φιλανθρωπία τὸ πᾶν ἐστί. Τί γὰρ ὄφελος, ὅταν ἡ τράπεζα αὐτῷ γέμῃ χρυσῶν ποτηρίων, αὐτὸς δὲ λιμῷ E διαφθείρηται; Πρότερον αὐτὸν ἐμπλησον πεινῶντα, καὶ τότε ἐκ περιουσίας καὶ τὴν τράπεζαν αὐτοῦ κόσμησης. Ποτήριον χρυσοῦν ποιεῖς, καὶ ποτήριον ^e ψυχροῦ οὐ δίδως; ^f καὶ τί τὸ ὄφελος; Χρυσόπαστα ἐπιβλήματα κατασκευάζεις τῇ τραπέζῃ, αὐτῷ δὲ οὐδὲ τὴν ἀναγκαίαν παρέχεις σκέπη; καὶ τί τὸ κέρδος ἐκ τούτου; Εἶπέ γάρ μοι· εἴ τινα ἰδὼν τῆς ἀναγκαίας ἀποροῦντα τροφῆς, ἀφείς αὐτῷ λύσαι τὸν λιμὸν, τὴν τράπεζαν ἀργύρῳ ^g περιέβαλες μόνον, ἄρα ἂν ἔγνω σοι χάριν, ἀλλ' οὐχὶ μᾶλλον ^h ἡγανάκτησε; Τί ⁱ δέ; εἰ ράκια περιβεβλημένον ὀρώων, καὶ ὑπὸ κρυμοῦ πηγνύμενον, 519 ἀφείς αὐτῷ δοῦναι ἱμάτιον, κίονας ^k κατασκευάζεις χρυσοῦς, λέγων εἰς ἐκείνου τιμὴν ποιεῖν, οὐκ ἂν σε καὶ εἰρωνεύεσθαι ἔφη, καὶ ὕβριν ἐνόμισε, ^l καὶ ταύτην τὴν ἐσχάτην; Τοῦτο ^m δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ λογίζου, ὅταν ἀλήτης καὶ ξένος περιέρχεται, δεόμενος ὀροφῆς· σὺ δὲ αὐτὸν ἀφείς ὑποδέξασθαι, ἔδαφος ⁿ καλλωπίζης καὶ τοίχους καὶ κιόνων κεφαλὰς· καὶ ἀργυρὰς ἀλύσεις διὰ λαμπάδων ἐξάπτῃς, αὐτὸν δὲ ἐν δεσμοτηρίῳ δεδεμένον μηδὲ ἰδεῖν ἐθέλῃς. Καὶ ταῦτα λέγω, οὐχὶ κωλύων ^o ἐν τούτοις φιλοτιμεῖσθαι, ἀλλὰ ταῦτα μετ' ἐκείνων, ^p μᾶλλον δὲ ταῦτα πρὸ ἐκείνων παραινῶν ποιεῖν. Ὑπὲρ μὲν γὰρ τοῦ ταῦτα μὴ ποιῆσαι οὐδεὶς ἐνεκλήθη ποτέ· B ὑπὲρ δὲ ἐκείνων καὶ γέεννα ἡπείληται, καὶ πῦρ ἄσβεστον, καὶ ἡ μετὰ δαιμόνων τιμωρία. Μὴ τοίνυν τὸν οἶκον κοσμῶν, τὸν ἀδελφὸν θλιβόμενον περιόρα· οὗτος γὰρ ἐκείνου ^q ναὸς

^d καὶ om. G. K. ^e ψυχροῦν G. M. Mor. ^f Edd. Καὶ τί τὸ ὄφελος χ. ἐ. κατασκευάζειν τ. τ. αὐτῷ δὲ μηδὲ τὴν ἀ. παρέχειν σκέπη; Verba infinita habent G. H. sed μηδὲ pro οὐδὲ in nullo codice exstat. Nostram lectionem secutus est Ge. ^g περιέβαλλες G. ^h ἡγανάκτησε] + καὶ παροξύνθη (sic) L. M. favente Arm. ⁱ δέ] δαὶ G. H. L. p. p. ράκιον Edd. ^k κατασκευάζεις G. ^l καὶ ταύτην τὴν ἐσχ.] ταύτην ἐσχ. H. καὶ ταύτην ἐσχ. G. καὶ ταύτην τὴν ἐσχ. ὕβριν M. τὴν ἐσχ. ὕβριζεν L. ^m δέ] δὴ L. δὲ om. H. ⁿ καλλωπίζης pro καλλωπίζεις sine libris, ἐξάπτῃς et ἐθέλῃς cum uno cod. L. dedi. ^o ἐν] καὶ ἐν L. ^p Haec μᾶλλον δὲ . . . ἐκείνων desunt in L. M. invitis Interpp. ^q ὁ ναὸς G. H. κυριώτερος] οἰκείότερος L. τιμώτερος Mor. Ben. Vid. var. lect. ad Tom. x. p. 231 B. Ed. Ben. 2^{dac}.

κυριώτερος. Καὶ ταῦτα μὲν καὶ βασιλεῖς ἄπιστοι, καὶ τύ-
ραννοι, καὶ λησταὶ δυνήσονται λαβεῖν τὰ κειμήλια· ὅσα δὲ
ἂν εἰς τὸν ἀδελφὸν ποιήσης πεινῶντα καὶ ξένον ὄντα καὶ
γυμνὸν, οὐδὲ ὁ διάβολος συλῆσαι δυνήσεται, ἀλλ' ἐν ἀσύλῳ
κείσεται θησαυρῷ. Τί οὖν αὐτός φησι, ¹⁴ “τοὺς πτωχοὺς
πάντοτε ἔχετε μεθ' ἐαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε;”
Διὰ γὰρ τοῦτο μάλιστα ἐλεεῖν δεῖ, ὅτι οὐ πάντοτε αὐτὸν
C βούλει ἰ καὶ τὴν διάνοιαν πᾶσαν τοῦ εἰρημένου μαθεῖν, ἄκου-
σον, ὅτι τοῦτο οὐ πρὸς τοὺς μαθητὰς εἴρηται, εἰ καὶ οὕτω
δοκεῖ, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀσθένειαν τῆς γυναικός. Ἐπειδὴ γὰρ
ἰτελέστερον ἔτι διέκειτο, ἐκεῖνοι δὲ αὐτὴν διηπόρουν, ἀνα-
κτώμενος αὐτὴν ταῦτα ἔλεγεν. “Οτι γὰρ ἐκείνην παραμυθού-
μενος ταῦτα ἔφη, ἐπήγαγε· ¹⁵ “τί κόπους παρέχετε τῇ
γυναικί;” “Οτι γὰρ καὶ αὐτὸν αἰεὶ μεθ' ἡμῶν ἔχομεν, φη-
σιν· ¹⁶ “ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς
συντελείας τοῦ αἵωνος.” Ἐξ ὧν ἀπάντων δῆλον, ὅτι δι'
D οὐδὲν ἕτερον ταῦτα ἐλέγετο, ἀλλ' ἵνα τὴν πίστιν τῆς γυν-
ναικός τὴν τότε βλαστήσασαν μὴ καταμαράνη τῶν μαθη-
τῶν ἢ ἐπιτίμησις. Μὴ τοίνυν ταῦτα εἰς μέσον φέρωμεν
νῦν, ἀ διὰ τινα οἰκονομίαν εἴρηται· ἀλλὰ τοὺς νόμους ἅπαν-
τας, τοὺς ἐν τῇ καινῇ, τοὺς ἐν τῇ παλαιᾷ περὶ ἐλεημοσύνης
αὐτῷ κειμένους ἀναγνόντες, πολλὴν ὑπὲρ τοῦ πράγματος
τούτου ποιώμεθα ⁵ τὴν σπουδὴν. Τοῦτο γὰρ ἁμαρτίας κα-
θαίρει· ¹⁷ “δότε γὰρ ἐλεημοσύνην, καὶ πάντα ὑμῖν ἔσται
καθαρά.” Τοῦτο θυσίας μείζον· ¹⁸ “ἔλεον γὰρ θέλω, καὶ οὐ
θυσίαν.” Τοῦτο τοὺς οὐρανοὺς ἀνοίγνυσιν· ¹⁹ “αἱ εὐχαὶ γάρ
E σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἐνώ-
πιον τοῦ θεοῦ.” Τοῦτο παρθενίας ἀναγκαιότερον· οὕτω γὰρ
ἐξεβλήθησαν τοῦ νυμφῶνος ἐκεῖναι· οὕτως αἱ ἄλλαι εἰσηνέχ-
θησαν. Ἀπερ ἅπαντα συνειδότες σπεύρωμεν φιλοτίμως, ἵνα
μετὰ πλείονος θερίσωμεν δαφιλείας, καὶ τῶν μελλόντων
ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

¹⁴ Matth. xxvi. 11.¹⁵ Ibid. v. 10.¹⁶ Matth. xxviii. 20.¹⁷ Luc. xi. 41.¹⁸ Hos. vi. 6.¹⁹ Act. x. 4.

ἰ καὶ deest in Edd. πᾶσαν τοῦ εἰρ.] τοῦ εἰρ. ἅπασαν L. M. ⁵ τὴν
om. G. H. K. ἰ γὰρ] + καὶ iidem. ἐλεημοσύνην] + φησὶ M.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΑ.

¹ Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ ^a οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι λέγοντες· διατί οἱ μαθηταί σου παραβαίνουνσι τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας ^b αὐτῶν, ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. ^c Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· διατί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν; Ὁ γὰρ θεὸς ^d ἐνετείλατο λέγων· τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα· καὶ, ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα, θανάτῳ τελευτάτω. Ὑμεῖς δὲ λέγετε· ὅς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ, δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφελῇθῃς, ^e καὶ οὐ μὴ τιμήσῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν μητέρα ^f αὐτοῦ· καὶ ἠκυρώσατε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν.

ΤΟΤΕ· ΠΟΤΕ; Ὅτε τὰ μυρία σημεῖα εἰργάσατο, ὅτε τοὺς ἀρρώστους ἐθεράπευσεν ἐκ τῆς ἀφῆς τοῦ κρασπέδου. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς ἐπισημαίνεται τὸν καιρὸν, ἵνα ἐνδείξηται τὴν ἄφατον αὐτῶν πονηρίαν οὐδενὶ εἰκόνσαν. Τί δέ ἐστιν, “οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων γραμματεῖς καὶ ^B Φαρισαῖοι;” Πανταχοῦ τῶν φυλῶν ἦσαν διεσπαρμένοι, καὶ εἰς δώδεκα διηρημένοι μέρη· ἀλλ’ οἱ τὴν μητρόπολιν ἔχοντες πονηρότεροι τῶν ἄλλων ἦσαν, ἅτε καὶ πλείονος ἀπολαύοντες τιμῆς, καὶ πολὺν κεκτημένοι τὸν τύφον. Θεά δέ μοι πῶς καὶ ἀπὸ τῆς ἐρωτήσεως αὐτῆς ἀλίσκονται. Οὐδὲ γὰρ λέγουσι, διατί παραβαίνουνσι τὸν νόμον Μωϋσέως; ἀλλὰ, “τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων.” Ὅθεν δῆλον, ὅτι πολλὰ ἐκαινοτόμουν οἱ ἱερεῖς, καίτοι Μωϋσέως μετὰ πολλοῦ τοῦ

¹ Cap. xv. v. 1-6.

ΗΟΜ. LI. ^a οἱ om. K. L. ^b αὐτῶν om. L. p. p. τὸν ἄρτον G. K. ^c Ὁ δὲ] Τότε G. K. p. p. αὐτοῖς om. iidem. ^d ἐνετείλατο λέγων] εἶπεν L. p. p. μητέρα σου G. K. ^e καὶ om. L. p. p. τιμήσῃ K. ^f αὐτοῦ om. L. τὴν ἐντολὴν] τὸν λόγον idem. Pericopam S. S. voce πρεσβυτέρων (v. 2) concludit M. ad τὴν μητέρα (v. 4) producit H. Ceteri cum Arm. integram habent.

φόβον καὶ μετὰ πολλῆς τῆς ἀπειλῆς ἐπισκήψαντος ὥστε
 C μήτε προσθεῖναι, μήτε ἀφελεῖν. ²“Οὐ προσθήσετε γάρ,
^ε φησὶ, πρὸς τὸ ῥῆμα, ὃ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον, καὶ
 οὐκ ἀφελεῖτε ἀπ’ αὐτοῦ.” Ἄλλ’ οὐδὲν ἡττον ἐκαινοτόμουν·
 οἷον δὴ καὶ τοῦτο ἦν, τὸ μὴ δεῖν ἀνίπτοις χερσὶν ἐσθίειν,
 τὸ ^η ποτήρια βαπτίζειν καὶ χαλκεῖα, τὸ καὶ αὐτοὺς βαπ-
 τίζεσθαι. “Οτε γὰρ ἔδει λοιπὸν αὐτοὺς ἀπαλλαγῆναι τῶν
 παρατηρήσεων, τοῦ χρόνου προελθόντος, τότε αὐτοὺς μᾶλλον
 πλείοσιν ἔδωκαν ταῖς παρατηρήσεσι, δεδοκότες μὴ τις αὐτῶν
 ἀφέληται τὴν ἀρχήν, ^ι καὶ φοβερώτεροι εἶναι βουλόμενοι,
 ὡς δὴ καὶ αὐτοὶ νομοθέται. Εἰς τοσοῦτον οὖν προῆλθε
 παρανομίας τὸ πρᾶγμα, ὡς τὰς μὲν αὐτῶν φυλάττεσθαι
 D ἐντολὰς, τὰς δὲ τοῦ θεοῦ παραβαίνεσθαι καὶ τοσοῦτον
 ἐκράτουν, ^κ ὥστε κατηγορίαν λοιπὸν τὸ πρᾶγμα εἶναι. “Οπερ
 διπλοῦν κατ’ αὐτῶν ἐγκλημα ἦν, ὅτι τε ἐκαινοτόμουν, καὶ
 ὅτι οὕτως ἐξεδίκουν τὰ ἑαυτῶν, τοῦ θεοῦ οὐδένα ποιούμενοι
 λόγον. Καὶ ἀφέντες τὰ ἄλλα εἰπεῖν, τοὺς ξέστας καὶ τὰ
 χαλκεῖα, (καταγέλαστα γὰρ ἦν), ὃ τῶν ἄλλων μᾶλλον ἐδό-
 κει λόγον ἔχειν, τοῦτο εἰς μέσον προφέρουσιν, οὕτως, ὡς
 ἔμοιγε δοκεῖ, εἰς ὀργὴν αὐτὸν ἐξάγειν βουλόμενοι. Διὸ
 καὶ τῶν πρεσβυτέρων ἐμνημόνεον, ἵνα ὡς ἐξουδενῶν αὐτοὺς
 παράσχη καθ’ ἑαυτοῦ λαβὴν. Ἄξιον δὲ πρῶτον ἐξετάσαι,
 διατί καὶ οἱ μαθηταὶ χερσὶν ἀνίπτοις ἤσθιον. Τίνος ^ι οὖν
 E ἐνεκεν οὕτως ἤσθιον; Οὐκ ἐπιτηδεύοντες τοῦτο, ἀλλ’ ὑπερ-
 ορώωντες λοιπὸν τῶν περιττῶν, καὶ τοῖς ἀναγκαίοις προσέ-
 χοντες· οὔτε τὸ νίπτεσθαι, οὔτε τὸ μὴ νίπτεσθαι νόμον
 ἔχοντες, ἀλλ’ ὡς ἔτυχεν ἐκάτερον ποιοῦντες. Οἱ γὰρ καὶ
 αὐτῆς τῆς ἀναγκαίας καταφρονοῦντες τροφῆς, πῶς ἐμελλον
 ταῦτα περισπούδαστα ἔχειν; Ἐπεὶ οὖν συνέβαινε πολλάκις
 τοῦτο ἀπὸ ταυτομάτου γίνεσθαι, οἷον ὡς ὅτε ἐν τῇ ἐρήμῳ
 ἤσθιον, ὡς ὅτε τοὺς ἀστάχους ἔτιλλον, ^μ αὐτ’ ἐγκλήματος
 521 αὐτὸ προβάλλονται, οἱ τὰ μεγάλα αἰεὶ ^ν παρατρέχοντες, καὶ

² Deut. iv. 2.

^ε φησὶ om. G. ^η ποτήριον G. H. K. Ep. ^ι καὶ] καὶ ὡς H. M.
^κ ὥστε καὶ κατ. H. ὡς καὶ κατ. K. Vulgatum ὥστε μὴ κατ. solus
 habet G. adeo ut jam jure reprehendendi viderentur, qui observationes
 ipsorum negligebant. Ge. Similia habet Arm. ^ι οὖν om. M. Clau-
 sulam Τίνος . . . ἤσθιον; non habent L. Arm. neque in Edd. exstat
^μ ταῦτα ἀντ’ ἐγκ. ἀντὶ πρ. M. ^ν παραβλέποντες G.

τῶν περιττῶν πολὺν ποιούμενοι λόγον. Τί οὖν ὁ Χριστός; Οὐκ ἔστι πρὸς τοῦτο, οὐδὲ ἀπελογήσατο, ἀλλ' εὐθέως ἀντεγκαλεῖ, κατασπῶν αὐτῶν τὴν παρρήσιαν, καὶ δεικνὺς, ὅτι τὸν μεγάλα ἀμαρτάνοντα ὑπὲρ μικρῶν πρὸς ἑτέρους ἀκριβολογεῖσθαι οὐ χρή. Δέον γὰρ ὑμᾶς ἐγκαλεῖσθαι, φησί, καὶ ἐγκαλεῖτε; Σὺ δὲ παρατήρει, πῶς ὅταν τι βούληται λῦσαι τῶν νομίμων, ἐν τάξει ἀπολογίας αὐτὸ ποιεῖ· ὅπερ καὶ τότε ἐποίησεν. Οὐδὲ γὰρ εὐθέως ἐπὶ τὴν παράβασιν ἔρχεται, οὐδὲ λέγει, οὐδὲν ἔστιν· ἢ γὰρ ἂν θρασυτέρους εἰργάσατο· ἀλλὰ πρῶτον ἐκκόπτει αὐτῶν τὴν θρασύτητα, ^B τὸ πολλῶ μειζον ἐγκλημα εἰς μέσον ἄγων, καὶ εἰς τὴν ἐκείνων περιέλκων κεφαλὴν. Καὶ οὔτε λέγει, ὅτι καλῶς ποιοῦσι παραβαίνοντες, ἵνα μὴ δῶ λαβὴν αὐτοῖς· οὔτε κακίζει τὸ γινόμενον, ἵνα μὴ βεβαιώσῃ τὸν νόμον· οὐδ' αὖ πάλιν κατηγορεῖ τῶν πρεσβυτέρων, ὡς παρανόμων καὶ μαρῶν· ἢ γὰρ ἂν ὡς λοιδορον καὶ ὑβριστὴν ἀπεστράφησαν· ἀλλὰ πάντα ταῦτα ἀφείς, ἑτέραν ὁδὸν ἔρχεται. Καὶ δοκεῖ μὲν αὐτοῖς ἐπιτιμᾶν τοῖς ^p παραγενομένοις, καθάπτεται δὲ τῶν ταῦτα νομοθετησάντων· τῶν μὲν πρεσβυτέρων οὐδαμῶ μνημονεύων, ἐν δὲ τῇ πρὸς τούτους κατηγορίᾳ κἀκείνους καταβάλλων, καὶ δεικνὺς ^q ὅτι διπλοῦν τὸ ἀμάρτημα, ὅτι καὶ ^C τῷ θεῷ οὐ πείθονται, καὶ δι' ἀνθρώπους τοῦτο ποιοῦσιν· ὡσανεὶ ἔλεγε· ^r τοῦτο γὰρ ὑμᾶς, τοῦτο ἀπώλεσε, τὸ πάντα πείθεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις. Ἀλλ' οὐ λέγει οὕτω, τοῦτο δὲ αὐτὸ αἰνίττεται, οὕτως αὐτοῖς ἀποκριθεῖς· “διατί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν; Ὁ γὰρ θεὸς ἐνετείλατο· τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα· καὶ, ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα, θανάτῳ τελευτάτω. Ὑμεῖς δὲ λέγετε· ὅς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ^s ἢ τῇ μητρὶ, δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, καὶ οὐ μὴ ^t τιμήσῃ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα· καὶ ἠκυρώσατε ^u τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν ^D παράδοσιν ὑμῶν.” Καὶ οὐκ εἶπε, τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλ', ὑμῶν· καὶ, “ὕμεῖς λέγετε,” καὶ οὐκ εἶπεν, οἱ πρεσβύτεροι,

^o οὐδὲ et p. p. γενόμενον K. L. ^p παραγενομένοις Edd. ^q ὅτι om. H. L. ^r τοῦτο γὰρ, τοῦτο ὑ. ἀπ. L. τοῦτο γὰρ αὐτὸ ὑ. ἀπ. τοῦτο (sed αὐτὸ rasura sublato) M. τοῦτο γὰρ αὐτὸ ὑμᾶς κἀκείνους ἀπ. τοῦτο G. Illud κἀκείνους vertit Ge. non item Arm. Deinde τὸ τὰ πάντα K. ^s ἢ] καὶ K. M. ^t τιμήσει H. K. M. καὶ τὴν] ἢ τὴν G. M. ^u τὴν ἐντολήν] τὸν νόμον L.

ὥστε ἀνεπαχθέστερον ποιῆσαι τὸν λόγον. Ἐπειδὴ γὰρ παρὰ νόμους ἠθέλησαν δεῖξαι τοὺς μαθητάς, δείκνυσιν αὐτοὺς τοῦτο ποιούντας, τούτους δὲ ἀπηλλαγμένους ἐγκλήματος. Οὐ γὰρ δὴ νόμος τὸ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐπιταχθέν· (διὸ καὶ παράδοσιν αὐτὸ καλεῖ) καὶ ἀνθρώπων μάλιστα παρανόμων. Καὶ ἐπειδὴ τοῦτο οὐκ ἦν ὑπεναντίον τῷ νόμῳ, τὸ
 Ε κελεύειν τὰς χεῖρας νίπτειν, ἑτέραν παράδοσιν εἰς μέσον ἄγει, ἐναντιουμένην τῷ νόμῳ. Ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν. Ἐπαίδευσαν τοὺς νέους εὐσεβείας σχήματι καταφρονεῖν τῶν ὡς πατέρων. Πῶς καὶ τίνι τρόπῳ; Εἴ τις τῶν γονέων εἶπε τῷ παιδί, ὁς μοι τὸ πρόβατον τοῦτο ὃ ἔχεις, ἢ τὸν μόσχον, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον, ἔλεγον· δῶρόν ἐστι τῷ θεῷ τοῦτο, ὃ θέλεις
 522 ἐξ ἐμοῦ ὠφελῆσθαι, καὶ οὐ δύνασαι λαβεῖν. Καὶ διπλοῦν ἐντεῦθεν ἐγίνετο τὸ κακόν. Οὔτε γὰρ τῷ θεῷ προσῆγον, καὶ τοὺς γονέας ὀνόματι τῆς προσφορᾶς ἀπεστέρουσαν, τοὺς τε γεγεννηκότας διὰ τὸν θεὸν ὑβρίζοντες, καὶ τὸν θεὸν διὰ τοὺς γεγεννηκότας. Ἀλλ' οὐ λέγει τοῦτο εὐθέως, ἀλλὰ πρότερον τὸν νόμον ἀναγινώσκει, δι' οὗ δείκνυσιν σφόδρα βουλόμενον αὐτὸν τιμᾶσθαι γονέας. ³ “Τίμα γὰρ, φησὶ, τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα, ἵνα ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς.” καὶ πάλιν, “ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα, θανάτῳ τελευτάτω.” Ἀλλ' αὐτὸς ἐκεῖνο ἀφεῖς, τὸ κείμενον ἔπαθλον τοῖς
 Β τιμῶσι τοὺς γονέας, τὸ φοβερώτερον τίθησι, τὴν κόλασιν λέγων τὴν τοῖς ἀτιμάζουσιν ἡπειλημένην, καὶ αὐτοὺς καταπλήξαι βουλόμενος, καὶ τοὺς νοῦν ἔχοντας ἐπισπᾶσθαι καὶ δείκνυσιν ἐντεῦθεν θανάτου ἀξίους ὄντας. Εἰ γὰρ ὁ ῥήματι ἀτιμάζων κολάζεται, πολλῷ μᾶλλον ὑμεῖς οἱ ἔργῳ καὶ οὐ μόνον ἀτιμάζοντες, ἀλλὰ καὶ ἑτέρους τοῦτο διδάσκοντες. Οἱ τοίνυν μηδὲ ζῆν ὀφείλοντες, πῶς ἐγκαλεῖτε τοῖς μαθηταῖς; Τί δὲ θαυμαστόν, εἰ εἰς ἐμὲ τὸν τέως ἀγνοούμενον τοιαῦτα ὑβρίζετε, ὅταν καὶ εἰς τὸν πατέρα φαίνεσθε τοιαῦτα ποιούντες; Πανταχοῦ γὰρ καὶ λέγει καὶ δείκνυσιν, ὅτι ἐκεῖθεν τῆς ἀπονοίας
 C ἤρξαντο ταύτης. Τινὲς ^ω δὲ καὶ ἑτέρως ἐρμηνεύουσι τὸ, “δῶρον, ὃ εἰς ἐμὲ ὠφελήθης.” τουτέστιν, οὐκ ὀφείλω σοι τιμὴν, ἀλλὰ χαρίζομαι σοι, ἂν ἄρα σε τιμῶσω. Ἀλλ' οὐκ ἂν ὁ Χριστὸς τοιαύτης ἐμνημόνευσεν ὑβρεως. Καὶ ὁ Μάρ-

³ Exod. xx. 12. xxi. 16.^ω πατέρων] γονέων M. Ep. Euth.^ω δὲ] γὰρ G.

κος δὲ σαφέστερον τοῦτο ποιεῖ λέγων· “⁴ Κορβᾶν, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφελῇθῃς” ὅπερ οὐκ ἔστι ^x δωρεὰ καὶ προῖξ, ἀλλὰ προσφορά κυρίως λέγεται. Δείξας τοίνυν, ὅτι οὐκ ἂν εἰεν δίκαιοι ἐγκαλεῖν ^y παραβαίνουσιν ἐντολὴν πρεσβυτέρων οἱ τὸν νόμον καταπατοῦντες, ^z δείκνυσι τοῦτο αὐτὸ καὶ ἀπὸ τοῦ προφήτου. Ἐπειδὴ γὰρ αὐτοὺς εἴλε σφοδρῶς, περαιτέρω προεισιν· ^a ὃ δὴ πανταχοῦ ποιεῖ, τὰς γραφὰς εἰς μέσον ἄγων, ^D καὶ ταύτῃ δεικνὺς ἑαυτὸν συμβαίνοντα τῷ θεῷ. Τί ^b δὲ ὁ προφήτης φησὶν; ⁵ “Ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χεῖλεσί με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδιά αὐτῶν πόρρῳ ἀπέχει ἀπ’ ἐμοῦ. Μάτην δὲ σέβονται με, διδάσκοντες διδασκαλίας, ἐντάλματα ἀνθρώπων.” Εἶδες προφητείαν ^c συμφωνοῦσαν τοῖς εἰρημένοις μετὰ ἁκριβείας, καὶ ἄνωθεν αὐτῶν προαναφωνομένην τὴν κακίαν; Ὅπερ γὰρ ὁ Χριστὸς ἐνεκάλεσε νῦν, τοῦτο καὶ ὁ Ἡσαΐας ἄνωθεν εἶπεν, ὅτι τῶν μὲν τοῦ θεοῦ καταφρονοῦσι· “μάτην γὰρ σέβονται με,” φησὶν· τῶν δὲ ἰδίων πολὺν ποιοῦνται λόγον· “διδάσκοντες γὰρ ἐντάλματα, διδασκαλίας ἀνθρώπων.” Οὐκοῦν εἰκότως αὐτὰς οὐ τηροῦσι.

E

Δοὺς τοίνυν αὐτοῖς καιρίαν ^d τὴν πληγὴν, καὶ ἀπὸ τῶν ^e πραγμάτων, καὶ ἀπὸ τῆς οἰκείας ψήφου, καὶ ἀπὸ τοῦ προφήτου τὴν κατηγορίαν αὐξήσας, ἐκείνοις μὲν οὐδὲν διαλέγεται, ἀδιορθώτως λοιπὸν ἔχουσι, τὸν δὲ λόγον τρέπει πρὸς τοὺς ὄχλους, ὥστε ^f τὸ δόγμα εἰσενεγκεῖν ὑψηλὸν καὶ μέγα ὄν, καὶ πολλῆς φιλοσοφίας γέμον· καὶ λαβὼν ἀφορμὴν ἀπ’ ⁵²³ ἐκείνου, τὸ μεῖζον ^g ἐνυφαίνει λοιπὸν, καὶ τὴν τῶν βρωμάτων παρατήρησιν ἐκβάλλων. Ἄλλ’ ὅρα πότε. Ὅτε ^h τὸν λεπρὸν ἐκάθηρεν, ὅτε τὸ σάββατον ἔλυσεν, ὅτε γῆς καὶ θαλάττης βασιλέα ἑαυτὸν ἀπέφηνεν, ⁱ ὅτε ἐνομοθέτησεν, ὅτε ἁμαρτήματα ἀφήκεν, ὅτε νεκροὺς ἤγειρεν, ὅτε πολλὰ τῆς θεότητος αὐτοῦ δείγματα παρέσχεν αὐτοῖς, τότε περὶ βρωμάτων δια-

⁴ Marc. vii. 11.⁵ v. 8, 9.

^x δωρεᾶ (δωρεᾶ corr. G.) καὶ προῖκα G. L. M. In alio [Barocc. 189.] δωρεὰν καὶ προῖκα legitur. ^y τοῖς παραβαίνουσιν K. Euth. ^z δείκνυσι] πάλιν δείκνυσι L. M. ^a ὃ δὴ] ὅπερ L. M. ^b δέ] δαί L. ^c συμβαίνουσιν Edd. ^d τὴν om. G. H. ^e πραγμάτων] Sic H. L. M. Ge. Arm. vulgo γραμμάτων. ^f τὸ] τι K. ^g ὑφαίνει G. K. p. p. ἐκβάλλει Edd. ^h τὸν λεπρὸν] καὶ λεπρὸς H. Articulus om. L. M. ⁱ ὅτε] τότε L. M. Arm. Verba ὅτε ἐνομοθέτησεν non agnoscit Ge.

λέγεται. Καὶ γὰρ ὁ πᾶς Ἰουδαϊσμός ἐν τούτῳ συνέχεται· καὶ τοῦτο ἀνέλης,^k καὶ τὸ πᾶν ἀνείλες. Ἐντεῦθεν γὰρ δεῖκνυσιν, ὅτι καὶ περιτομὴν δεῖ λύνειν. Ἄλλ' αὐτὸς ¹ μὲν τοῦτο B προηγουμένως οὐκ εἰσηγεῖται, ἐπειδὴ τῶν ἄλλων ἐντολῶν πρεσβύτερον ἦν, καὶ πλείονα εἶχε τὴν ὑπόληψιν· διὰ δὲ τῶν μαθητῶν αὐτὸ νομοθετεῖ. Οὕτω γὰρ μέγα ἦν, ὅτι καὶ οἱ μαθηταὶ μετὰ τοσοῦτον χρόνον βουλόμενοι αὐτὸ ἀνελεῖν, πρότερον αὐτὸ μεταχειρίζονται, καὶ οὕτω καταλύνουσιν. Ὅρα δὲ πῶς εἰσάγει τὸν νόμον. ⁶ “Προσκαλεσάμενος γὰρ τοὺς ὄχλους εἶπεν αὐτοῖς· ἀκούσατε καὶ συνίετε.” Οὐδὲ γὰρ ἀπλῶς αὐτοῖς ἀποφαίνεται, ἀλλὰ τῇ τιμῇ καὶ τῇ θεραπείᾳ πρῶτον εὐπαράδεκτον ποιεῖ τὸν λόγον· (τοῦτο γὰρ ἐδήλωσεν ὁ εὐαγγελιστὴς εἰπὼν, προσκαλεσάμενος·) ἔπειτα καὶ C τῷ καιρῷ. Μετὰ γὰρ τὸν ἐκείνων ἔλεγχον καὶ τὴν νίκην τὴν κατ' αὐτῶν, καὶ τὴν παρὰ τοῦ προφήτου κατηγορίαν, τότε ἄρχεται τῆς νομοθεσίας, ὅτε καὶ εὐκολώτερον ^m κατεδέχοντο τὰ λεγόμενα. Καὶ οὐχ ἀπλῶς αὐτοὺς προσκαλεῖται, ἀλλὰ καὶ προσεκτικωτέρους ποιεῖ. Συνίετε γὰρ, φησί· τουτέστι, νοήσατε, διανάστητε· τοιοῦτος γὰρ ὁ μέλλων γράφεσθαι νόμος. Εἰ γὰρ αὐτοὶ τὸν νόμον ἔλυσαν, καὶ παρὰ καιρὸν, διὰ τὴν ἰδίαν παράδοσιν, καὶ ἤκούσατε· πολλῷ μᾶλλον ἐμοῦ ἀκούειν χρὴ τοῦ κατὰ τὸν προσήκοντα καιρὸν ἐπὶ μείζονα ὑμᾶς ἄγοντος φιλοσοφίαν. Καὶ οὐκ εἶπεν, οὐδὲν ἐστὶν ἡ D παρατήρησις τῶν βρωμάτων, οὐδ' ὅτι Μωϋσῆς κακῶς προσέταξεν, οὐδ' ὅτι συγκαταβαίνων· ἀλλ' ἐν τάξει παραινέσεως καὶ συμβουλῆς, καὶ ἀπὸ τῆς τῶν πραγμάτων φύσεως τὴν μαρτυρίαν λαβὼν, φησὶν· ⁷ “οὐ τὰ εἰσερχόμενα εἰς τὸ στόμα (κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὰ ἐκπορευόμενα ⁿ διὰ τοῦ στόματος)” ἐπὶ τὴν φύσιν αὐτὴν καταφεύγων, καὶ νομοθετῶν, καὶ ἀποφαινόμενος. Καὶ ταῦτα ^o ἀκούοντες οὐδὲν ἀντεῖπον ἐκεῖνοι, οὐδὲ εἶπον· τί λέγεις; τοῦ θεοῦ μυρία παραγγεῖλαντος περὶ βρωμάτων παρατηρήσεως, σὺ τοιαῦτα νομοθετεῖς; ἀλλ' ἐπειδὴ σφόδρα αὐτοὺς ἐπεστόμισε, οὐ τῷ ἐλέγξει μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ τὸν δόλον αὐτῶν εἰς μέσον ἀγαγεῖν, καὶ ^p τὸ

⁶ v. 10.⁷ v. 11.

^k καὶ om. M. ¹ μὲν] + οὖν K. L. ^m κατεδέχονται K. ⁿ διὰ] ἐκ H. L. M. στόματος] + ἐκεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον L. + ταῦτα κ. τ. ᾧ. M. invitis Mosq. ^o ἀκούσαντες L. M. ^p τὸ] τὸν M. τῷ corr. G. τῷ τὸ K. L.

λάθρα γινόμενον παρ' αὐτῶν ἐκπομπεῦσαι, καὶ τὰ ἀπόρρητα Ε
 τῆς ⁹ διανοίας ἀνακαλύψαι, ἐπιστομισθέντες ἀπῆλθον. Σὺ δέ
 μοι σκόπει, πῶς οὐδέπω θαρρεῖ σαφῶς κατατολμῆσαι τῶν
 βρωμάτων. Διὰ τοῦτο οὐδὲ εἶπε, τὰ βρώματα, ἀλλ', "οὐ
 τὰ εἰσερχόμενα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον." ὅπερ εἰκὸς ἦν καὶ περὶ
 τῶν ἀνίπτων χειρῶν ὑποπτεύειν. Αὐτὸς μὲν γὰρ περὶ βρω-
 μάτων ἔλεγεν, ἐνοήθη δ' ἂν καὶ περὶ [†] τούτων. Τοσαύτη 524
 γὰρ ἦν ἡ παρατήρησις τῶν βρωμάτων, ὡς καὶ μετὰ τὴν
 ἀνάστασιν τὸν Πέτρον εἶπεν· ⁸ "οὐχί, κύριε, ὅτι οὐδέποτε
 ἔφαγον πᾶν κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον." Εἰ γὰρ καὶ δι' ἐτέρους
 ταῦτα ἔλεγε, καὶ ὥστε καταλιπεῖν ἑαυτῷ ἀπολογίαν πρὸς
 τοὺς ἐγκαλοῦντας, ⁸ ἵνα δείξῃ ὅτι καὶ ἀντεῖπε, καὶ οὐδὲ οὕτω
 συνεχωρήθη, ὅμως δείκνυσι πολλὴν οὖσαν τοῦ πράγματος τὴν
 ὑπόνοιαν. Διὰ τοι τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐξ ἀρχῆς οὐ φανερώς
 εἶπε περὶ βρωμάτων, ἀλλὰ, "τὰ εἰσερχόμενα εἰς τὸ στόμα"
 καὶ πάλιν, ὅτε σαφέστερον ἔδοξεν ὕστερον λέγειν, ἀπὸ τοῦ
 τέλους αὐτὸ συνεσκίασεν εἰπών· "τὸ δὲ ἀνίπτους χερσὶ
 φαγεῖν οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον." ἵνα δόξῃ ἐντεῦθεν τὴν ἀρχὴν Β
 εἰληφέναι, καὶ περὶ αὐτοῦ διαλέγεσθαι τέως. Διὰ τοῦτο οὐκ
 εἶπε· τὸ δὲ βρώματα φαγεῖν οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον· ἀλλ'
 ὡς περὶ ἐκείνου διαλεγόμενος, ἵνα μηδὲν ἔχωσιν ἀντεῖπειν
[†] ἐκεῖνοι.

Ταῦτα τοίνυν ἀκούσαντες ἐσκανδαλίσθησαν, φησὶν, οἱ
 Φαρισαῖοι, οὐχ οἱ ὄχλοι. ⁹ "Προσελθόντες γὰρ, φησὶν, οἱ
 μαθηταὶ αὐτοῦ εἶπον αὐτῷ· οἶδας ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἀκούσαν-
 τες [†] τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν;" Καίτοιγε οὐδὲν πρὸς
 αὐτοὺς εἴρητο. Τί οὖν ὁ Χριστός; Οὐκ ἔλυσεν τὸ σκάνδαλον
 ἐκείνοις, ἀλλ' ἐπετίμησε, λέγων· ¹⁰ "πᾶσα φυτεία, ἣν οὐκ
 ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος, ἐκριζωθήσεται." Οἶδε C
 γὰρ καὶ καταφρονεῖν σκανδάλων, καὶ μὴ καταφρονεῖν. Ἀλλα-
 χοῦ γοῦν φησιν· ¹¹ "ἵνα ^ω δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτοὺς, βάλε
 ἄγκιστρον εἰς τὴν θάλασσαν." ἐνταῦθα δέ φησιν· ¹² "ἄφετε
 αὐτούς· ὁδηγοὶ εἰσι [×] τυφλοὶ τυφλῶν. Τυφλὸς δὲ τυφλὸν

⁸ Act. x. 14.⁹ v. 12.¹⁰ v. 13.¹¹ Matth. xvii. 27.¹² v. 14.

⁹ διανοίας] + αὐτῶν Edd. [†] τούτου L. M. Mox ἦν post βρω-
 μάτων collocant G. H. ⁸ ἵνα] καὶ ἵνα H. [†] ἐκεῖνοι] οὗτοι H. M.
[†] τῶν λόγων Edd. contra meos et Mosqq. omnes. ^ω δὲ om. G. H. K.
[×] τυφλοὶ om. G. Sav. τυφλῶν om. 3 Mosqq. τυφλοὶ εἰσι, καὶ ὁδηγοὶ
 τυφλῶν Mor. Ben. Mox πεσοῦνται H. K. M.

ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον ἐμπεσοῦνται.” Ταῦτα δὲ ἔλεγον οἱ μαθηταί, οὐχ ^γ ὥς ὑπὲρ ἐκείνων ἀλγοῦντες μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἡρέμα θορυβούμενοι. Ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἐτόλμων εἰπεῖν ἐξ οἰκείου προσώπου τοῦτο, ἐν τῇ περὶ ἐτέρων ^δ διη-
D γήσει μανθάνειν ἐβούλοντο. Ὅτι γὰρ τοῦτό ἐστιν, ἀκουσον πῶς μετὰ ταῦτα ὁ θερμὸς καὶ πανταχοῦ προφθάνων Πέτρος προσελθὼν ^α φησι· “φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν ταύτην” τὸν ἐν τῇ ψυχῇ θόρυβον ἐκκαλύπτων, καὶ φανερώς μὲν οὐ τολμῶν εἰπεῖν, ὅτι σκανδαλίζομαι, ἀξιῶν δὲ διὰ τῆς ἐρμηνείας ἀπαλλαγῆναι τοῦ θορύβου· διὸ καὶ ἐπετιμᾶτο. Τί οὖν ὁ Χριστὸς φησι; “Πᾶσα φυτεία, ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος, ἐκριζωθήσεται.” Τοῦτο περὶ τοῦ νόμου φασὶν εἰρηῇσθαι οἱ τὰ Μανιχαίων νοσοῦντες· ἀλλ’ ἐπιστομίζει τὰ ἐμπροσθεν εἰρημένα αὐτούς. Εἰ γὰρ περὶ τοῦ νόμου ἔλεγε,
E πῶς ἀνωτέρω ἀπολογεῖται ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ μάχεται λέγων· “διατί παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν;” πῶς δὲ τὸν προφήτην ^β παράγει εἰς μέσον; Ἀλλὰ περὶ αὐτῶν ἐκείνων καὶ τῶν παραδόσεων αὐτῶν ταῦτά φησιν. Εἰ γὰρ ὁ θεὸς εἶπε, “τίμα τὸν ^γ πατέρα καὶ τὴν μητέρα” πῶς οὐκ ἔστι φυτεία θεοῦ τὸ παρὰ θεοῦ εἰρημένον;
525 **K**αὶ τὸ ἐξῆς δὲ δείκνυσιν, ὅτι περὶ αὐτῶν εἴρηται καὶ τῶν παραδόσεων αὐτῶν. Ἐπήγαγε γοῦν· “ὁδηγοὶ εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν.” Εἰ δὲ περὶ τοῦ νόμου ἔλεγε τοῦτο, εἶπεν ἄν’ ὁδηγὸς ἐστὶ τυφλὸς τυφλῶν. Ἀλλ’ οὐχ οὕτως εἶπεν, ἀλλ’, “ὁδηγοὶ εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν,” ἐκείνον μὲν ἀπαλλάττων τῆς κατηγορίας, εἰς δὲ τούτους τὸ πᾶν ^δ περιέλκων. Εἵτα καὶ τὸ πλῆθος ἀποσχιζὼν αὐτῶν, ὡς μέλλον εἰς βάραθρον ἐμ-
πίπτειν δι’ αὐτούς, φησί·” ^ε “τυφλὸς τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον ἐμπεσοῦνται.” Μέγα ^ς μὲν κακὸν καὶ τυφλὸν εἶναι· τὸ δὲ καὶ τοιοῦτον ὄντα μήτε ἔχειν τὸν χειρα-
B γωγόν, καὶ ὁδηγοῦ τάξιν ἐπέχειν, διπλοῦν καὶ τριπλοῦν ἐγκλημα. Εἰ γὰρ τὸ μὴ ἔχειν ὁδηγὸν τὸν τυφλὸν ἐπι-

^γ ὥς] Sic L. M. ποπ quia Ge. ceteri οὕτως. ^δ διηγῇ] + τοῦτο G. H. invito Ep. ^α φησι] + εἶπεν αὐτῷ L. M. Vulgatum tuetur Ep. ^β εἰσάγει G. Post μέσον quae leguntur in Edd. λέγοντα· ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χεῖλεσί με τιμᾷ, καὶ τὰ ἐξῆς· absunt a K. L. M. Arm. et abesse possunt. ^γ πατέρα σου G. ^δ περιτρέπων L. M. ^ε τυφλός] + δὲ L. + γὰρ M. Mox πεσοῦνται G. M. ^ς μὲν] + γὰρ L. M. p. p. καὶ τὸ τυφλὸν iidem.

σφαλές, πολλῶ μαλλον τὸ καὶ ⁸ἐτέρῳ τοῦτο βούλεσθαι εἶναι. Τί οὖν ὁ Πέτρος; Οὐ λέγει, τί ποτέ ἐστι τοῦτο ⁹ὃ εἴρηκας; ἀλλ' ὡς ἀσαφείας γέμον ἐρωτᾷ. Καὶ οὐ λέγει· διατί παράνομον εἶπας; ἐδεδοίκει γάρ, ἵνα μὴ ¹νομισθῇ ἐσκανδαλισθαι· ἀλλ' ἀσαφείας τοῦτο εἶναι φησιν. Ὅτι δὲ οὐκ ἦν ἀσαφείας, ἀλλ' ἐσκανδαλίζετο, δῆλον· οὐδὲν γὰρ ἀσαφείας εἶχε. Διὸ καὶ ἐπιπλήττει ¹⁰αὐτῷ λέγων· “ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε;” Οἱ μὲν γὰρ ὄχλοι οὐδὲ συνήκαν ἴσως τὸ λεχθέν· αὐτοὶ δὲ ἦσαν οἱ σκανδαλισθέντες. Διὸ παρὰ μὲν C τὴν ἀρχὴν, ὡς ὑπὲρ τῶν Φαρισαίων δῆθεν ἐρωτῶντες, ἐβούλοντο μαθεῖν· ἐπειδὴ δὲ ἤκουσαν αὐτοῦ μεγάλην ἀπειλήν ἀπειλοῦντος καὶ λέγοντος, ὅτι “πᾶσα φυτεία, ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος, ἐκριζωθήσεται,” καὶ, “ὁδηγοί εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν,” κατεστάλησαν. Ὁ δὲ πανταχοῦ θερμὸς οὐδὲ οὕτως ἀνέχεται σιγῇσαι, ἀλλὰ φησι· ¹³“φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν ταύτην.” Τί οὖν ὁ Χριστός; Σφόδρα ἐπιπληκτικῶς ἀποκρίνεται. ¹⁴“Ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; Οὐπω νοεῖτε;” Ταῦτα δὲ ἔλεγε καὶ ἐπετίμα, ὥστε τὴν πρόληψιν ἐκβαλεῖν· οὐ μὴν ἔστη μέχρι τούτου, ἀλλὰ καὶ ἕτερα ἐπάγει λέγων· ¹⁵“ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ D στόμα, εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ, καὶ εἰς τὸν ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται· τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος, ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, κάκεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. Ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροὶ, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, βλασφημίαι, ψευδομαρτυρίαι· καὶ ταῦτά ἐστι τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον. Τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶν ¹ἐσθίειν, οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.” Εἶδες πῶς αὐτοῖς σφοδρῶς κέχρηται καὶ ἐπιτιμητικῶς; Εἵτα κατασκευάζει τὸ εἰρημένον ἀπὸ τῆς κοινῆς φύσεως, καὶ πρὸς τὴν θεραπείαν τὴν ἐκείνων. Ὅταν γὰρ εἶπη, “εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ, καὶ εἰς τὸν ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται,” ἔτι κατὰ Ἰουδαϊκὴν ταπεινότητα ἀπο- E κρίνεται. Λέγει γὰρ, ὅτι οὐ μένει, ἀλλ' ἐξέρχεται. Καίτοι

13 v. 15.

14 v. 16.

15 v. 17-20.

⁸ ἐτέροις corr. G. ἐτέρους K. M. et pr. G. Hoc edidit Mor. ἐτέρου Sav. Ben. ⁹ ὃ εἴρηκας] τὸ εἰρημένον L. Vulgatum τί ποτε; εἰς τί τοῦτο εἴρηκας; solus tuetur G. invitis Interpp. ¹ νομισθῇ] + αὐτὸς K. νομίση αὐτὸν H. p. p. ἀλλ' ὡς ἀσαφείας Edd. ¹⁰ αὐτῷ] αὐτὸν corr. G. αὐτῷ om. L. αὐτοῖς Sav. αὐτοὺς Ben. uterque contra codd. et Ep. ¹ φαγεῖν K. L.

καὶ εἰ ἔμενεν, οὐκ ἐποίει ἀκάθαρτον. Ἄλλ' οὐδέπω τοῦτο δυνατοὶ ἦσαν ἀκοῦσαι. Διὰ γοῦν τοῦτο καὶ ὁ νομοθέτης τοσοῦτον χρόνον ἀφίησιν, ὅσον ἂν ἔνδον μένη· ὅταν δὲ ἐξέλθῃ, οὐκέτι. Ἐν ἐσπέρᾳ γοῦν κελεύει λούεσθαι, καὶ καθαρὸν εἶναι, τὸν καιρὸν τῆς πέψεως ^m ἀναμετρῶν, καὶ τῆς ἐκκρίσεως.

526 Τὰ δὲ τῆς καρδίας, φησὶν, ἔνδον μένει, καὶ ἐξελθόντα κοινοῖ, οὐ μένοντα μόνον. Καὶ πρότερον τίθησι τοὺς πονηροὺς διαλογισμοὺς, ὅπερ ἦν Ἰουδαϊκόν· καὶ οὐδέπω ἀπὸ τῆς τῶν πραγμάτων φύσεως ποιεῖται τὸν ἔλεγχον, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τόκου τῆς κοιλίας καὶ τῆς καρδίας, καὶ ἐκ τοῦ τὰ μὲν μένειν, τὰ δὲ μὴ μένειν. Τὰ μὲν γάρ, ἔξωθεν εἰσιόντα, ἔξω πάλιν ἄπεισιν· τὰ δὲ ἔνδοθεν τίκτεται, καὶ ἐξελθόντα κοινοῖ, καὶ τότε μᾶλλον, ὅταν ἐξέλθῃ. Οὐπω γὰρ ἦσαν δυνατοὶ, ὅπερ ἔφην, ἀκοῦσαι μετὰ τῆς προσηκούσης φιλοσοφίας ταῦτα. Ὁ δὲ ¹⁶ Μάρκος φησὶν, ὅτι καθαρίζων τὰ βρώματα, ταῦτα ἔλεγεν· οὐ μὴν ἐνέφηνεν, οὐδὲ εἶπε, τὸ δὲ βρώματα τοιάδε

B φαγεῖν οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον· ⁿ οὔτε γὰρ ἠνείχοντο σαφῶς οὕτως αὐτοῦ ἀκοῦσαι. Διὸ καὶ ἐπήγαγε· “τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶ φαγεῖν οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.”

^o Μάθωμεν τοίνυν τίνα ἐστὶ τὰ κοινούντα τὸν ἄνθρωπον· μάθωμεν, καὶ φύγωμεν. Καὶ ^p γὰρ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοιοῦτον ὁρῶμεν ἔθος κρατοῦν παρὰ τοῖς πολλοῖς, καὶ ὅπως μὲν ^a ἐν καθαροῖς εἰσέλθοιεν ἱματίοις σπουδάζοντας, καὶ ὅπως τὰς χεῖρας νίψαιτο· ὅπως δὲ ψυχὴν καθαρὰν παραστήσαιεν (τῷ θεῷ, οὐδένα ποιουμένους λόγον. Καὶ ταῦτα λέγω, οὐ κωλύων ^r ὥστε χεῖρας νίπτειν, οὐδὲ στόμα· ἀλλὰ βουλόμενος οὕτω νίπτειν, ὡς προσήκει, οὐχ ὕδατι μόνον, ἀλλ' ^C ἀντὶ τοῦ ὕδατος ταῖς ἀρεταῖς. ῥύπος γὰρ στόματος, ^s κακηγορία, βλασφημία, λοιδορία, ὀργίλα ῥήματα, αἰσχρολογία, γέλως, εὐτραπελία. Εἰ τοίνυν σύνοιδας σαυτῷ

¹⁶ Marc. vii. 19.

^m ἀναμένων conjectit Bois. idque habet ex corr. Ep. diligentius examinans Ge. ⁿ οὔτε] οὐπω H. L. M. ἠνείχοντο] ἠδύναντο L. M. p. p. αὐτοῦ om. L. M. ^o ἩΘΙΚΟΝ. “Ὅτι τὸ καθαίρειν χεῖρας καὶ ἱμάτια οὐδὲν ἡμᾶς ὠφελεῖ προσιόντας τῷ Χριστῷ, ἐὰν μὴ τὸ στόμα καὶ τὴν γλῶτταν κατέχωμεν ἀπὸ παντὸς ῥυπαροῦ ῥήματος· ἐν ᾧ καὶ περὶ τοῦ εὐσχημόνως καὶ μὴ μετὰ κατάρας εὔχεσθαι. G. ^p γὰρ] + καὶ H. L. ἐν om. M. ^a ἐν recepi ex L. M. ^r ὥστε... οὐδὲ] οὔτε... οὔτε L. ^s κατηγορία G. H.

μηδὲν τούτων φθεγγομένῳ, μηδὲ ῥυπῶντι τὸν ῥύπον τοῦτον, πρόσελθε θαρρῶν· εἰ δὲ μυριάκις ταύτας ἐδέξω τὰς κηλίδας, τί ματαιοποιεῖς, ὕδατι μὲν περικλύζων τὴν γλῶτταν, τὸν δὲ ὀλέθριον καὶ βλαβερόν περιφέρων ἐν αὐτῇ ῥύπον; Εἰπέ γάρ μοι, εἰ κόπρον ἐν ταῖς χερσὶν εἶχες καὶ βόρβορον, ἄρα ἂν ἐτόλμησας εὐξασθαι; Οὐδαμῶς. Καὶ μὴν τοῦτο οὐδεμία βλάβη· ἐκείνο δὲ ὀλεθρος. Πῶς οὖν ἐν μὲν τοῖς ἀδιαφόροις εὐλαβῆς, ἐν δὲ τοῖς κεκωλυμένοις ῥάθυμος; Τί οὖν; οὐ δεῖ προσεύχεσθαι; φησί. Δεῖ μὲν, ἀλλ' οὐχὶ ῥυπῶντα, οὐδὲ D τοιοῦτον ἔχοντα βόρβορον. Τί οὖν, ἐὰν προληφθῶ; φησί. Κάθαρον σαυτὸν. Πῶς καὶ τίνι τρόπῳ; Κλαῦσον, στέναξον, δὸς ἐλεημοσύνην, ἀπολόγησαι τῷ ὑβρισμένῳ, ὡς κατάλαξον σαυτῷ διὰ τούτων, ἀπόσμηξον τὴν γλῶτταν, ἵνα μὴ μειζόνως παροξύνῃς τὸν θεόν. Καὶ γὰρ εἰ τις κόπρου τὰς χεῖρας πληρώσας, οὕτω σου κατέσχε τοὺς πόδας ἱκετεῦν, οὐ μόνον οὐκ ἂν ἤκουσας, ἀλλὰ καὶ τῷ ποδὶ ἐλάκτισας· πῶς οὖν σὺ τολμᾷς οὕτω θεῷ προσιέναι; Καὶ γὰρ χεὶρ ἐστὶν ἢ γλῶττα τῶν εὐχομένων, καὶ δι' αὐτῆς κατέχομεν τὰ γό-E νατα τοῦ θεοῦ. Μὴ τοίνυν μολύνῃς αὐτήν, ἵνα μὴ καὶ πρὸς σὲ εἴπῃ ¹⁷ “ἐὰν ^w πληθύνῃτε τὴν δέησιν, οὐκ εἰσακούσομαι.” Καὶ γὰρ ¹⁸ “ἐν χειρὶ γλώσσης ζωὴ καὶ θάνατος” καὶ “ἀπὸ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ, καὶ ἀπὸ τῶν λόγων σου κατακριθήσῃ.” Μᾶλλον τοίνυν τῆς κόρης φύλαττε τὴν γλῶτταν. Ἴππος ἐστὶ βασιλικὸς ἢ γλώσσα. Ἄν μὲν οὖν ἐπιθῇς αὐτῇ χαλινόν, καὶ διδάξῃς βαδίζειν εὐρυθμα, ἐπαναπαύσεται ⁵²⁷ αὐτῇ καὶ ἐπικαθιέται ὁ βασιλεὺς· ἂν δὲ ἀχαλίνωτον ἀφῇς φέρεσθαι καὶ σκιρτᾶν, τοῦ διαβόλου καὶ τῶν δαιμόνων ὄχημα γίνεται. Σὺ δὲ ἀπὸ μὲν συνουσίας ὧν τῆς σαυτοῦ γυναικὸς, οὐ τολμᾷς εὐξασθαι, καίτοιγε ^x οὐδὲ ἔγκλημα τοῦτο· ἀπὸ δὲ λοιδορίας ὧν καὶ ὕβρεως, ὃ καὶ γέενναν προξενεῖ, πρὶν ἢ καθᾶραι σαυτὸν καλῶς, ἀνατείνεις τὰς χεῖρας; καὶ πῶς οὐ φρίττεις; εἰπέ μοι. Οὐκ ἤκουσας Παύλου λέγοντος, ὅτι ¹⁹ “τίμιος ὁ γάμος, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος;” Εἰ δὲ ἀπὸ τῆς ἀμιάντου κοίτης ἀνιστάμενος οὐ τολμᾷς εὐχῇ προσελθεῖν, ἀπὸ τῆς κοίτης ὧν τῆς διαβολικῆς πῶς καλεῖς τὸ φρικτὸν

¹⁷ Esai. i. 15.¹⁸ Prov. xviii. 21. Matth. xii. 37.¹⁹ Hebr. xiii. 4.

¹ Πῶς] + δὲ G. H. K. ^v καταλλάγηθι Edd. σαυτῷ] σαυτὸν L. αὐτῷ G. M. ^w πληθύνῃς L. M. ^x οὐδὲ] οὐκ L. οὐδέν M.

Β ὄνομα ἐκεῖνο καὶ φοβερόν; Καὶ γὰρ κοίτη διαβολικὴ, τὸ ἐν ὕβρεσι ^γ πλύνεσθαι καὶ λαιδορίαις. Καὶ καθάπερ πονηρός τις μοιχός, ὁ θυμὸς μετὰ πολλῆς ἡμῖν συγγίνεται τῆς ἡδονῆς, τὰ ὀλέθρια προιέμενος ἐν ἡμῖν σπέρματα, καὶ τὴν διαβολικὴν ποιῶν ἀποτίκτειν ἔχθραν, καὶ ἀπεναντίας τῷ γάμῳ πάντα ἐργαζόμενος. Ὁ μὲν γὰρ γάμος τοὺς δύο ποιεῖ σάρκα γεένεσθαι μίαν· ὁ δὲ θυμὸς τοὺς ἡνωμένους εἰς πολλὰ διαιρεῖ μέρη, καὶ αὐτὴν κατασχιζεῖ καὶ κατατέμνει τὴν ψυχὴν. Ἴν' οὖν μετὰ παρρήσιας τῷ θεῷ προσίης, μὴ δέξῃ τὸν θυμὸν ^δ ἐπεισιόντα σοι, καὶ συγγενέσθαι βουλούμενον· ἀλλ' ὥσπερ κύνα λυττῶντα ἀπέλασον. Οὕτω γὰρ καὶ Παῦλος ἐκέλευσεν. ²⁰ “Ἐπαίροντας γὰρ, φησὶν, ὁσίους χεῖρας, χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμῶν.” Μὴ δὴ κατασχύνῃς τὴν γλῶτταν· ἐπεὶ πῶς ὑπὲρ σου δεηθήσεται, ὅταν τὴν οἰκείαν παρρήσιαν ἀπολέσῃ; ἀλλὰ κόσμησον αὐτὴν ἐπιεικείᾳ, ταπεινοφροσύνῃ· ποίησον ἄξιαν τοῦ παρακαλουμένου θεοῦ· εὐλογίας αὐτὴν ἔμπλησον, ἐλεημοσύνης πολλῆς. Ἔστι γὰρ καὶ διὰ ῥημάτων ἐλεημοσύνην ποιεῖν. ²¹ “Κρεῖττον γὰρ λόγος, ἢ δόσις” καὶ, “ἀποκρίθητι τῷ πτωχῷ ἐν πραύτητι εἰρηνικά.” Καὶ τὸν ἄλλον δὲ ἅπαντα χρόνον τῇ διηγήσει τῶν θείων καλλῶπιζε νόμων. ²² “Πᾶσα γὰρ ἡ διηγήσις σου ἔστω ἐν νόμῳ ὑψίστου.” Οὕτως ἑαυτοὺς κοσμήσαντες προσερχώμεθα τῷ βασιλεῖ, καὶ πίπτωμεν ^α ἐπὶ γόνατα, μὴ τῷ σώματι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ διανοίᾳ. Ἐννοήσωμεν τίτιν πρόσμιεν, καὶ ὑπὲρ τίνων, καὶ τί βουλόμενοι ἀνύσαι. Θεῷ πρόσμιεν, ὃν τὰ Σεραφίμ ἰδόντα τὰς ὄψεις ^β ἀπέστρεψεν, οὐ φέροντα τὴν λαμπρότητα· ὃν ἡ γῆ βλέπουσα τρέμει. Θεῷ πρόσμιεν, ²³ τῷ φῶς οἰκοῦντι ἀπρόσιτον. Καὶ πρόσμιεν ὑπὲρ γεέννης ἀπαλλαγῆς, ὑπὲρ ἀμαρτημάτων ἀφέσεως, (3) ὑπὲρ τοῦ λυθῆναι τὰς ἀφορήτους ἡμῖν τιμωρίας ἐκείνας, Ε ὑπὲρ τοῦ τῶν οὐρανῶν τυχεῖν, ^γ καὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐκεῖ.

Προσπέσωμεν τοίνυν καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ διανοίᾳ, ἵνα αὐτὸς ^δ ἡμᾶς ἀναστήσῃ κειμένους· μετὰ ἐπιεικείας διαλεχ-

²⁰ 1 Tim. ii. 8.

²¹ Eccli. xviii. 16. iv. 8.

²² Eccli. ix. 15.

²³ 1 Tim. vi. 16.

^γ πληθύνεσθαι L. ^δ ἐπιόντα L. σοι] Sic K. L. M. favente Arm. ceteri σου τῇ ψυχῇ. ^α ἐπὶ τὰ γόνατα G. H. ^β ἀπέστρεψαν G. H. ὑπέστρεψεν M. ^γ καὶ τῶν] Sic L. favente Ge. ceteri καὶ ὑπὲρ τῶν. ^δ ἡμᾶς om. G. K.

θῶμεν καὶ πραότητος ἀπάσης. Καὶ τίς οὕτως ἄθλιος, φησὶ, καὶ ταλαίπωρος, ὡς ἐν εὐχῇ μὴ γενέσθαι ἐπιεικής; Ὁ μετὰ ἀρᾶς εὐχόμενος, καὶ θυμοῦ πληρῶν ἑαυτὸν, καὶ τῶν ἐχθρῶν καταβοῶν. Εἰ ^ε γὰρ βούλει κατηγορεῖν, σαντοῦ κατηγορεῖ. 528 Εἰ βούλει τὴν γλῶτταν ἀκονᾶν καὶ θήγειν, κατὰ τῶν σῶν ἀμαρτημάτων. Καὶ μὴ τί ἕτερός σε εἰργάσατο κακὸν εἴπης, ἀλλὰ τί σὺ σαντὸν εἰργάσω· τοῦτο γὰρ μάλιστά ἐστι κακόν. Οὐδὲ γὰρ ἕτερός σέ τις ἀδικῆσαι δυνήσεται, ἂν μὴ σὺ σαντὸν ἀδικῇς. Ὡστε εἰ κατὰ τῶν ἀδικούντων γενέσθαι βούλει, κατὰ σαντοῦ πρόσελθε πρῶτον· οὐδεὶς ὁ κωλύων· ὡς ἂν κατὰ ἐτέρου προσέλθῃς, μεῖζονα ἀδικηθεὶς ἀπῆλθες. Τίνα δὲ ὅλως καὶ ἀδικίαν ἔχεις εἰπεῖν; Ὅτι ὁ δεῖνα ὕβρισε, καὶ ἥρπασε, καὶ κινδύνοις περιέβαλεν; Ἀλλὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἡδικῆσθαι, ἀλλ', εἰς νήφωμεν, καὶ ὠφελείσθαι τὰ μέγιστα. Ὁ γὰρ ἡδικημένος ὁ ^ε τὰ τοιαῦτα ποιήσας ἐστίν, B οὐχ ὁ παθών. Καὶ τοῦτο μάλιστά ἐστι τὸ πάντων αἴτιον τῶν κακῶν, ὅτι οὐδὲ ἴσμεν τίς ποτέ ἐστιν ὁ ἀδικούμενος, καὶ τίς ὁ ἀδικῶν. Ὡς εἰ τοῦτο ἤδειμεν καλῶς, οὐκ ἂν ἐαυτούς ποτε ἡδικήσαμεν, οὐκ ἂν καθ' ἐτέρου ἠνξάμεθα, μαθόντες ὅτι παρ' ἐτέρου ἀδύνατον παθεῖν κακῶς. Οὐδὲ γὰρ τὸ ἀρπάζεσθαι, ἀλλὰ τὸ ἀρπάζειν κακόν. Ὡστε εἰ μὲν ἥρπασας, κατηγορεῖ σαντοῦ· εἰ δὲ ἥρπάγῃς, καὶ εὐχου ὑπὲρ τοῦ ἥρπακότος, ὅτι σε τὰ μέγιστα ὥνησεν. Εἰ γὰρ καὶ μὴ τοιαύτη ἡ γνώμη τοῦ πεποιηκότος, ἀλλὰ σὺ τὰ μέγιστα ὠφελήθῃς, ἂν γενναίως ἐνέγκῃς. Ἐκείνους μὲν γὰρ καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ οἱ θεῖοι ταλανίζουσι νόμοι· σέ δὲ τὸν ἡδικημέ- C νον καὶ στεφανοῦσι καὶ ἀνακηρύττουσιν. Οὐδὲ γὰρ εἰ πυρέττων τις ἥρπασε παρά τινος ἀγγεῖον ὕδωρ ἔχον, καὶ ἐνεφορήθη τῆς βλαβεράς ἐπιθυμίας, τὸν ἀρπαγέντα εἴπομεν ἂν ἡδικῆσθαι, ἀλλὰ τὸν ἀρπάσαντα· τὸν γὰρ πυρετὸν ἠνξῃσε, καὶ τὴν νόσον χαλεπωτέραν ἐποίησε. Τοῦτο τοίνυν καὶ ^ε ἐπὶ τοῦ φιλοχρημάτου καὶ φιλαργύρου λογίζον. Καὶ γὰρ οὗτος πυρέττων πολλῷ χαλεπώτερον ἐκείνου, διὰ τῆς ἀρπαγῆς ταύτης τὴν φλόγα ἀνῆψε τὴν ἑαυτοῦ. Καὶ ξίφος δὲ εἰ τις μαινόμενος ἀρπάσας παρ' ὅτουοῦν ἑαυτὸν ^η διεχειρίσατο, τίς ἦν ὁ ἡδικημένος πάλιν; ὁ ἀρπαγεὶς, ἢ ὁ

^ε γὰρ] μὲν Edd. ^ε τὰ τοιαῦτα] ταῦτα L. M. ^ε ἐπὶ τῶν φιλοχρημάτων λογίζου K. M. ἐπὶ χρημάτων λ. L. ^η διαχειρίζαιτο K. M.

Δ ἀρπάσας; Εὐδηλον ὅτι ὁ ἀρπάσας. Οὐκοῦν καὶ ἐπὶ τῆς τῶν
 χρημάτων ἀρπαγῆς τὸ αὐτὸ τοῦτο ψηφίζόμεθα. Ὅπερ
 γὰρ μαινομένῳ ξίφος, τοῦτο καὶ φιλαργύρῳ πλοῦτος· μάλ-
 λον δὲ καὶ χαλεπώτερον. Ὁ μὲν γὰρ μαινόμενος, τὸ ξί-
 φος λαβὼν καὶ ὠθήσας δι' ἑαυτοῦ, τῆς τε μανίας ἀπηλλάγη,
 καὶ οὐκέτι δευτέραν λαμβάνει πληγὴν· ὁ δὲ φιλάργυρος
 μυρία χαλεπώτερα ἐκείνου τραύματα καθ' ἑκάστην δέχεται
 τὴν ἡμέραν, οὐκ ἀπαλλάττων τῆς μανίας ἑαυτὸν, ἀλλ' ἐπι-
 τείνων μειζόνως· καὶ ὅσῳ περ ἂν λάβῃ πλείονα τραύματα,
 τοσούτῳ μᾶλλον ὑπόθεσιν ἑτέραις παρέχει πληγαῖς χαλε-
 πωτέραις. Ταῦτ' οὖν ἐννοοῦντες, φύγωμεν τουτὶ τὸ ξίφος,
 φύγωμεν τὴν μανίαν, ^κ καὶ ὅψέ ποτε σωφρονήσωμεν. Καὶ
 Ε γὰρ καὶ ταύτην τὴν ἀρετὴν σωφροσύνην δεῖ καλεῖν, οὐχ
 ἥττον ἐκείνης τῆς παρὰ πᾶσι νενομισμένης. Ἐκεῖ μὲν γὰρ
 πρὸς μίαν ἐπιθυμίας τυραννίδα ἡ πάλη γίνεται· ἐνταῦθα δὲ
 πολλῶν καὶ παντοδαπῶν ἐπιθυμιῶν περιγίνεσθαι ^ι δεῖ. Οὐ-
 529 δὲν γὰρ, οὐδὲν ἀφρονέστερον τοῦ χρημάτων δούλου. Δοκεῖ
 κρατεῖν, κρατούμενος· δοκεῖ κύριος εἶναι, δοῦλος ὢν· καὶ δεσμὰ
 περιτιθεῖς ἑαυτῷ, χαίρει· χαλεπώτερον τὸ θηρίον ἐργαζόμε-
 νος, εὐφραίνεται· καὶ αἰχμάλωτος γινόμενος, ἀγάλλεται καὶ
 πηδᾷ· καὶ ὁρῶν κύνα λυττῶντα καὶ ἐφαλλόμενον αὐτοῦ τῇ
 ψυχῇ, δῆσαι δέον καὶ λιμῷ τῆξαι, ὁ δὲ ^μ καὶ ἄφθονον αὐ-
 τῷ παρέχει τροφήν, ἵνα μειζόνως ἐφάλληται καὶ ^ν φοβε-
 ρώτερος ᾗ. Ταῦτα οὖν ἅπαντα ἐννοοῦντες, λύσωμεν τὰ
 δεσμὰ, ἀνέλωμεν τὸ θηρίον, ἀπελάσωμεν τὴν νόσον, ἐκβά-
 λωμεν τὴν μανίαν ^ο ταύτην, ἵνα γαλήνης ἀπολαύσωμεν καὶ
 Β ὑγιείας καθαρὰς, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς ἡδονῆς εἰς τὸν εὐδιον
 καταπλεύσαντες λιμένα, τῶν αἰωνίων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν·
 ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιланθρωπία
 τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, (33)
 νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

^ι ἑτέροις π. πληγῆς χαλεπωτέρας G. et sic edebatur ante Ben.
 In hac lectione ἑτέρας pro ἑτέροις praebet Flor. p. 219. (Tom. xii. p.
 534 C.) Mox ἐννοήσαντες Edd. ^κ καὶ H. L. M. σωφρονήσωμεν]
 Sic H. L. ceteri νήσωμεν. ^ι δεῖ] χρη G. H. ^μ καὶ om. G. K. M.
 p. p. τὴν τροφήν G. H. ^ν Sic Flor. p. 178. (Tom. xii. p. 509 B.) et
 codd. praeter G. vulgo φοβερός. ^ο ταύτην om. M.

ΟΜΙΛΙΑ NB.

¹ Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος. Καὶ ἰδὼν γυνή Χαναanaία ἀπὸ τῶν ὀρίων ἐκείνων ἐξελθούσα, ^a ἔκραζεν αὐτῷ λέγουσα· ἐλέησόν με, κύριε, υἱὲ Δαυὶδ· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς C δαιμονίζεται.

Ὁ ΔΕ ² Μάρκος φησὶν, ὅτι οὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν, ἐλθὼν εἰς τὴν οἰκίαν. Τί ^b δὲ ὅλως ἀπήει εἰς τὰ μέρη ταῦτα; Ὅτε τῆς τῶν βρωμάτων παρατηρήσεως ἀπήλλαξε, τότε καὶ τοῖς ἔθνεσι θύραν ἀνοίγει λοιπὸν ὁδῷ προβαίνων· ὥσπερ οὖν καὶ Πέτρος, πρότερον τοῦτον ἐπιταγεῖς λῦσαι τὸν νόμον, πέμπεται πρὸς τὸν Κορνήλιον. Εἰ δὲ λέγοι τις, πῶς D οὖν τοῖς μαθηταῖς λέγων, “εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθete,” ταύτην ^d προσίεται; πρῶτον μὲν ἐκεῖνο ἂν εἴποιμεν, ὅτι οὐχ ^e ὅπερ ἐπέταξε τοῖς μαθηταῖς, τούτῳ καὶ αὐτὸς ὑπεύθυνος ἦν· δεύτερον δὲ, ὅτι οὐδὲ ὡς κηρύξων ἀπῆλθεν· ὅπερ ^f οὖν καὶ ὁ Μάρκος αἰνιττόμενος ἔλεγεν, ὅτι καὶ ἔκρυπεν ἑαυτὸν, καὶ οὐκ ἔλαθεν. Ὡσπερ γὰρ τὸ μὴ δραμεῖν ἐπ’ αὐτοὺς πρῶτους τῆς ἀκολουθίας τῶν πραγμάτων ἦν· οὕτω τὸ προσερχομένους διώκειν ^g ἀνάξιον αὐτοῦ τῆς φιλανθρωπίας. Εἰ γὰρ τοὺς φεύγοντας διώκειν ἐχρῆν, πολλῷ μάλλον τοὺς διώκοντας φεύγειν οὐκ ἔδει. Ὅρα γοῦν πῶς ἐστὶν εὐεργεσίας ἀπάσης ἀξία ἡ γυνή. Οὐδὲ γὰρ ἐτόλμησεν ἐλθεῖν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, φοβουμένη καὶ ἀναξίαν ἑαυτὴν τι- E θεμένη. Ὅτι γὰρ, εἰ μὴ τοῦτο ἦν, ἐκεῖ παρεγένετο ἂν, δῆλον καὶ ἀπὸ τῆς παρουσίας σφοδρότητος, καὶ ἐκ τοῦ τῶν ὀρίων αὐτῆς ἐξελθεῖν. Τινὲς δὲ καὶ ἀλληγοροῦντές φασιν, ὅτι, ὅτε ἐξῆλθεν ἐκ τῆς Ἰουδαίας ὁ Χριστὸς, τότε αὐτῷ

¹ Cap. xv. v. 21, 22.² Marc. vii. 24.

HOM. LII. ^a ἐκραύγασεν Edd. ^b δὲ] δαί pr. H. δὲ καὶ L. M.
^c αὐτοὺς ἀπήλλαξε L. ^d προσίεται Sav. invitiss codd. ^e ὅπερ...
 τούτῳ] ὥσπερ... οὕτω G. H. M. ὥσπερ... τούτῳ Edd. ^f οὖν om.
 G. H. ^g ἀξιον L.

προσελθεῖν ἐτόλμησεν ἡ ἐκκλησία, καὶ ^h αὐτὴ ἐκ τῶν ὀρίων
 530 αὐτῆς ἐξελθοῦσα. ³ “Ἐπιδάθου γάρ, φησὶ, τοῦ λαοῦ σου,
 καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου.” Καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς ἐκ τῶν
 ὀρίων αὐτοῦ ἐξῆλθε, καὶ ἡ γυνὴ ἐκ τῶν ὀρίων αὐτῆς· καὶ
 οὕτως ἠδυνήθησαν συντυχεῖν ἀλλήλοις. “Ἴδου γὰρ ⁱ γυνὴ
 Χαναναία, φησὶν, ἐξελθοῦσα ἐκ τῶν ὀρίων αὐτῆς.” Κατη-
 γορεῖ τῆς γυναικὸς ὁ εὐαγγελιστής, ἵνα δείξῃ τὸ θαῦμα,
 καὶ αὐτὴν ἀνακηρύξῃ μεζόνως. Καὶ γὰρ ἀκούσας Χαναναίαν,
 ἀναμνήσθητι τῶν παρανόμων ἐκείνων ἐθνῶν, οἳ καὶ τοὺς τῆς
 φύσεως νόμους ἐκ βάθρων ἀνέτρεψαν. Μνησθεὶς δὲ αὐτῶν,
 ἐννόει καὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας τὴν δύναμιν. Οἱ
 γὰρ ἐκβληθέντες, ἵνα μὴ διαστρέψωσιν Ἰουδαίους, οὗτοι
 B τοσοῦτον τῶν Ἰουδαίων ἐφάνησαν ^k ἐπιτηδεϊότεροι, ὥς καὶ
 ἐξιέναι ἐκ τῶν ὀρίων, καὶ προσιέναι τῷ Χριστῷ, ἐκείνων καὶ
 πρὸς αὐτοὺς ἐρχόμενον ἐλαυνόντων. Προσελθοῦσα τοίνυν
 οὐδὲν ἕτερόν φησιν, ἀλλ’, “ἐλέησόν με,” καὶ πολὺ διὰ ^l τῆς
 κραυγῆς περιίστησι τὸ θέατρον. Καὶ γὰρ ἦν θέαμα ἐλεεινόν,
 γυναῖκα ἰδεῖν βοῶσαν μετὰ συμπαθείας τοσαύτης, καὶ γυ-
 ναῖκα μητέρα, καὶ ὑπὲρ θυγατρὸς δεομένην, καὶ θυγατρὸς
 οὕτω κακῶς διακειμένης. Οὐδὲ γὰρ ἐτόλμησεν εἰς ὄψιν τοῦ
 διδασκάλου τὴν δαιμονῶσαν ἀγαγεῖν· ἀλλ’ ἀφείσα οἴκοι κεῖ-
 σθαι, αὕτη τίθησι τὴν ἱκετηρίαν. Καὶ λέγει τὸ πάθος
 C μόνον, καὶ οὐδὲν πλέον προστίθησιν, οὐδὲ ἔλκει τὸν ἱατρὸν
 εἰς τὴν οἰκίαν, καθάπερ ὁ ⁴ βασιλικὸς ἐκεῖνος, λέγων· “ἐλθὼν
 ἐπίθες τὴν χεῖρά σου,” καὶ, “κατάβηθι πρὶν ἢ ἀποθανεῖν
 τὸ παιδίον μου.” Ἀλλὰ καὶ τὴν συμφορὰν διηγησαμένη, καὶ
 τῆς νόσου τὴν ἐπίτασιν, τὸν ἔλεον τοῦ δεσπότου προ-
 βάλλεται, καὶ κράζει μέγала· καὶ οὐ λέγει, ἐλέησον τὴν
 θυγάτερά μου, ἀλλ’, “ἐλέησόν με.” Ἐκείνη μὲν γὰρ
^m ἀνεπαίσθητός ἐστι τῆς νόσου· ἐγὼ δὲ ἡ τὰ μυρία πά-
 σχουσά εἰμι δεινὰ, ἢ μετὰ αἰσθήσεως νοσοῦσα, ἢ μετὰ τοῦ
 εἰδέναι μαινομένη. ⁵ “Ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον.” (·
 Τί τὸ καινὸν καὶ παράδοξον; τοὺς μὲν Ἰουδαίους καὶ ἀγνω-
 μονοῦντας ἐνάγει, καὶ βλασφημοῦντας παρακαλεῖ, καὶ πειρά-

³ Psal. xlv. 11.⁴ Joan. iv. 49: coll. Matth. ix. 18.⁵ v. 23.

^h αὐτῇ] Sic L. Ep. ceteri αὕτη. ⁱ γυνὴ om. G. M. ^k φιλο-
 σοφώτεροι H. L. ^l τῆς om. G. M. ^m ἀναίσθητος Mor. Ben.
 ἀναίσθητός ἐστιν ἐκ τῆς ν. Ep.

ζοντας οὐκ ἀφίησι· τὴν δὲ ἐπιτρέχουσιν αὐτῷ καὶ παρακαλοῦσαν καὶ δεομένην, καὶ οὔτε νόμῳ οὔτε προφήταις ἐν- D
 τραφεῖσαν, καὶ τοσαύτην εὐλάβειαν ἐπιδεικνυμένην, ταύτην οὐδὲ ἀποκρίσεως ἀξιοῖ. Τίνα οὐκ ἂν τοῦτο ἐσκανδάλισεν, ὁρῶντα ἐναντία τῇ φήμῃ τὰ γινόμενα; Καὶ γὰρ ἤκουσαν, ὅτι περιῆγε τὰς κώμας θεραπεύων· ταύτην ὁ δὲ ἐλθοῦσαν διακρούεται. Τίνα δὲ οὐκ ἂν ἐπέκλασε τὸ πάθος καὶ ἡ ἱκετηρία, ἣν ὁ ἐποίειτο ὑπὲρ θυγατρὸς οὕτω κακῶς διακειμένης; Οὐδὲ γὰρ ὡς ἀξία οὔσα, οὐδὲ ὡς ὀφειλὴν ἀπαιτοῦσα, οὕτω προσῆλθεν, ἀλλ' ἐλεηθῆναι ἐδεῖτο, καὶ τὴν συμφορὰν τὴν οἰκίαν ἐξετραγώδει μόνον, καὶ οὐδὲ ἀποκρίσεως ἀξιοῦται. Τάχα πολλοὶ τῶν ἀκουόντων ἐσκανδαλίσθησαν· ἐκείνη δὲ οὐκ E
 ἐσκανδαλίσθη. Καὶ τί λέγω, τῶν ἁκουόντων; Καὶ γὰρ οἶμαι καὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοὺς παθεῖν τι πρὸς τὴν συμφορὰν τῆς γυναικὸς, καὶ διαταραχθῆναι καὶ ἀθυμῆσαι. Ἄλλ' ὅμως οὐδὲ ταραχθέντες ἐτόλμησαν εἰπεῖν· δὸς αὐτῇ τὴν χάριν· ἀλλὰ “προσελθόντες οἱ ἁ μαθηταὶ ἡρώτων αὐτὸν λέγοντες· ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὀπισθεν ἡμῶν.” Καὶ γὰρ ἡμεῖς ὅταν βουλευθῶμέν τινα πείσαι, τάναντία πολλάκις λέγομεν. 531
 Ὁ δὲ Χριστὸς φησιν· ὁ “οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ.”

Τί οὖν ἡ γυνή, ἐπειδὴ ταῦτα ἤκουσεν; ἐσίγησε ὁ καὶ ἀπέστη; ἡ καθυφῆκε τῆς προθυμίας; Οὐδαμῶς· ἀλλὰ μᾶλλον ἐπέκειτο. Ἄλλ' οὐχ ἡμεῖς οὕτως· ἀλλ' ὅταν μὴ τύχωμεν, ἀφιστάμεθα, δέον διὰ τοῦτο ἐπικεῖσθαι μᾶλλον. Καίτοι τίνα οὐκ ἂν ἐξηπόρησε τοῦτο ὁ τότε ρηθέν; Ἰκανὴ μὲν οὖν ὁ καὶ ἡ σιγὴ εἰς ἀπόγνωσιν αὐτὴν ἐμβαλεῖν· ἡ δὲ ἀπόκρισις καὶ πολλῷ μᾶλλον ἐποίει. Τὸ γὰρ μεθ' ἐαυτῆς καὶ τοὺς συνηγόρους ἐξαπορηθέντας ἰδεῖν, καὶ τὸ ἀκοῦσαι, ὅτι ὁ καὶ τὸ πρᾶγμα γενέσθαι ἀμήχανον, εἰς ἄφατον ἀπορίαν ἐνέβαλεν. B
 Ἄλλ' ὅμως οὐκ ἠπορεῖτο ἡ γυνή· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶδεν οὐδὲν ἰσχύοντα τοὺς προστάτας, ἀπηναισχύντησε καλὴν ἀναισχυν-

⁶ v. 24.

ⁿ Sic L. ceteri ὁρῶντα (ὁρῶν M.) τὰ ἐν. τῇ φ. γινόμενα. ὁ δὲ] δὲ καὶ H. L. ὁ ἐποίησεν G. ὑπὲρ τῆς θ. G. H. ὁ ἀκουσάντων Edd. ἁ μαθηταὶ]+ αὐτοῦ K. L. M. 1 Mosq. Mox Καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς G. L. M. ὁ καὶ] ἡ G. H. ὁ αὐν om. G. H. K. M. ὁ τὸ om. G. H. K. τότε om. L. ὁ καὶ om. M. οὖν καὶ om. G. ὁ μᾶλλον] μείζον L. ὁ καὶ deest in Edd.

τίαν. Πρὸ τούτου μὲν γὰρ οὐδὲ εἰς ὄψιν ἐλθεῖν ἐτόλμα·
 “κράζει γὰρ, φησὶν, ὀπισθεν ἡμῶν” ὅτε δὲ εἰκὸς ἦν αὐτὴν
 καὶ πορρώτέρω ἀπελθεῖν ἐξαπορηθεῖσαν, τότε καὶ ἐγγυτέρω
 ἔρχεται, καὶ προσκυνεῖ λέγουσα· ⁷ “κύριε, βοήθει μοι.” Τί
 τοῦτο, ὦ γύναι; μὴ γὰρ μείζονα παρρησίαν ἔχεις τῶν ἀπο-
 στόλων; μὴ γὰρ πλείονα ἰσχύν; Παρρησίαν μὲν καὶ ἰσχύν,
 φησὶν, οὐδαμῶς, ἀλλὰ καὶ αἰσχύνης γέμω· ἀλλ’ ὅμως αὐτὴν
 τὴν ἀναισχυντίαν ἀντὶ ἱκετηρίας προβάλλομαι· αἰδεσθήσεταιί
 μου τὴν παρρησίαν. Καὶ τί τοῦτο; οὐκ ἤκουσας αὐτοῦ λέ-
 C γοντος, ὅτι “οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπο-
 λωλότα οἴκου Ἰσραὴλ;” Ἦκουσα, φησὶν, ἀλλ’ αὐτὸς κύριός
 ἐστι. Διόπερ οὐδὲ ἔλεγε, παρακάλεσον καὶ δεήθητι· ἀλλὰ,
 “βοήθει μοι.” Τί οὖν ὁ Χριστός; Οὐδὲ ⁸ τούτοις ἠρκέσθη,
 ἀλλ’ ἐπιτείνει τὴν ἐξαπόρησιν πάλιν λέγων· ⁸ “οὐκ ἐστι
 καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ δοῦναι τοῖς κυνα-
 ρίοις.” Καὶ ὅτε ἤξιώσεν αὐτὴν λόγου, τότε μειζόνως ἐπέ-
 πληξεν ἢ διὰ τῆς σιγῆς. Καὶ οὐκέτι ἐφ’ ἕτερον μεταφέρει
 τὴν αἰτίαν, οὐδὲ λέγει, “οὐκ ἀπεστάλην.” ἀλλ’ ὅσῳ ἐπέτει-
 νεν ἐκείνη τὴν ἱκετηρίαν, τοσούτῳ καὶ αὐτὸς τὴν παραίτησιν
 D ἐπιτείνει. Καὶ οὐκέτι πρόβατα αὐτοὺς καλεῖ, ἀλλὰ τέκνα,
 καὶ αὐτὴν κυνάριον. Τί οὖν ἡ γυνή; Ἀπ’ αὐτῶν τῶν αὐτοῦ
 ῥημάτων πλέκει τὴν συνηγορίαν. Εἰ γὰρ κυνάριον εἰμι,
 φησὶν, οὐκ εἰμὶ ἄλλοτρία. Δικαίως ἔλεγεν ὁ Χριστός· ⁹ “εἰς
 κρίμα ἐγὼ ⁹ ἦλθον.” Ἡ γυνὴ φιλοσοφεῖ, καὶ καρτερίαν
 ἐπιδείκνυται πᾶσαν καὶ πίστιν, καὶ ταῦτα ὑβριζομένη· ἐκείνοι
 δὲ, θεραπευόμενοι καὶ τιμώμενοι, τοῖς ἐναντίοις ἀμείβονται.
 Ὅτι μὲν γὰρ ἀναγκαῖα ἡ τροφή τοῖς τέκνοις, φησὶν, οἶδα
 καὶ γώ· πλὴν οὐδὲ ἐγὼ κεκώλυμαι, κυνάριον οὔσα. Εἰ μὲν
 E γὰρ μὴ θέμις λαβεῖν, οὐδὲ τῶν ψυχίων ^b μετασχεῖν θέμις·
 εἰ δὲ καὶ ἐκ μικροῦ δεῖ κοινωνεῖν, οὐδὲ ἐγὼ κεκώλυμαι, καὶ
 κυνάριον ὦ· ἀλλὰ καὶ ταύτῃ μάλιστα μετέχω, ^c εἰ κυνάριον
 εἰμι. Διὰ ταῦτα ἀνεβάλλετο ὁ Χριστός· ἐροῦσαν γὰρ ταῦτα
^d ἥδει διὰ ταῦτα ἠρνεῖτο τὴν δόσιν, ἵνα δείξῃ αὐτῆς τὴν
 532 φιλοσοφίαν. Εἰ γὰρ μὴ δοῦναι ἔμελλεν, οὐδ’ ἂν μετὰ ταῦτα

⁷ v. 25.⁸ v. 26.⁹ Joan. ix. 39.² ἐν ante τούτοις delevi, jubentibus K. L. M.

ἦλθον εἰς τὸν κόσμον L. M.

^b μεταλαβεῖν G. H. K.^d προῆδει H. προῆδει γὰρ αὐτὴν ταῦτα ἐροῦσαν L.^a ἐξῆλθον G.^c εἰ] ἡ H.

ἔδωκεν, οὐδ' αὖ ἐπεστόμισεν αὐτὴν πάλιν· ἀλλ' ὅπερ ἐπὶ τοῦ ἑκατοντάρχου ^e ποιεῖ, λέγων· ¹⁰ “ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν,” ἵνα μάθωμεν ἐκείνου τὴν εὐλάβειαν, καὶ ἀκούσωμεν αὐτοῦ λέγοντος· “οὐκ εἰμὶ ἄξιος ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς.” καὶ ὅπερ ἐπὶ τῆς αἱμορροούσης ποιεῖ, λέγων· ¹¹ “ἐγὼ οἶδα δύναμιν ^f ἐξ ἐμοῦ ἐξελθοῦσαν,” ἵνα κατὰ δὴλον αὐτῆς τὴν πίστιν ποιήσῃ· καὶ ὅπερ ἐπὶ τῆς Σαμαρείτιδος, ἵνα δείξῃ ^g πῶς οὐδὲ ἐλεγχομένη ἀφίσταται· οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα. Οὐ γὰρ ἐβούλετο κρυβῆναι τοσαύτην γυναικὸς ἀρετὴν. Ὡστε οὐχ ὑβρίζοντος ἢ ἄπερ ἔλεγεν, ἀλλὰ ἐκκα- B λουμένον, καὶ τὸν ^h ἐναποκείμενον θησαυρὸν ἐκκαλύπτοντος. Σὺ δέ ⁱ μοι μετὰ τῆς πίστεως ὅρα καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην. Αὐτὸς μὲν γὰρ τέκνα ἐκάλεσε τοὺς Ἰουδαίους· αὕτη δὲ οὐκ ἠρκέσθη ^k τούτῳ, ἀλλὰ καὶ κυρίους ὠνόμασε· τοσοῦτον ἀπέσχεν ἀλγῆσαι τοῖς ἐτέρων ἐγκωμίοις. ¹² “Καὶ γὰρ τὰ κυνάρια, φησὶν, ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψυχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν.” Εἶδες γυναικὸς σύνεσιν, πῶς οὐδὲ ἀντειπεῖν ἐτόλμησεν, οὐδὲ ἐδήχθη τοῖς ἐτέρων ἐπαίνοις, οὐδὲ ἠγανάκτησε τῇ ὑβρεὶ; εἶδες εὐτονίαν; Αὐτὸς ἔλεγεν, “οὐκ ἔστι καλόν.” αὕτη δὲ ἔλεγε, “ναί, κύριε” αὐτὸς τέκνα ἐκάλει, αὕτη ¹ δὲ κυρίους· αὐτὸς κυνάριον ὠνόμασεν, αὕτη δὲ καὶ τὸ ἔργον τοῦ κυναρίου προσέθηκεν. C Εἶδες ταύτης ^m τὴν ταπεινοφροσύνην; Ἀκουσον Ἰουδαίων μεγαληγορίαν. ¹³ “Σπέρμα Ἀβραάμ ἐσμεν, καὶ οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε” καὶ, “ἐκ τοῦ θεοῦ γεγεννήμεθα.” Ἀλλ' ⁿ οὐχ αὕτη· ἀλλὰ κυνάριον ἑαυτὴν καλεῖ, καὶ κυρίους ἐκείνους· διὰ δὴ τοῦτο γέγονε τέκνον. Τί οὖν ὁ Χριστός; ¹⁴ “Ὡ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις.” Διὰ γὰρ τοῦτο ἀνεβάλλετο, ἵνα τοῦτο ἀναβοήσῃ τὸ ῥῆμα, ἵνα στεφανώσῃ τὴν γυναῖκα. “Γεννηθήτω σοι ὡς θέλεις.” Ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν·

¹⁰ Matth. viii. 7, 8.¹¹ Luc. viii. 46.¹² v. 27.¹³ Joan. viii. 33, 41.¹⁴ v. 28.

^c ἐποίει L. ἐποίησε G. H. ^f ἐξελθοῦσαν ἀπ' ἐμοῦ G. H. ^g πῶς] ὅτι G. H. ^h Sic H. L. Ep. ceteri ἀποκείμενον. ⁱ μοι om. L. M. Deinde μετὰ τῆς ταπεινοφροσύνης ὅρα καὶ τὴν πίστιν G. et sic edebatur ante Montef. qui sinceram lectionem e codd. restituit. ^k τούτοις G. K. Ep. ¹ δέ] + καὶ H. δὲ om. G. κυνάριον] κυνάρια K. κύνα G. H. ^m τὴν om. L. Εἶδες τὴν αὐτῆς ταπ. G. H. Deinde Ἀκουσον καὶ τὴν Ἰουδ. G. ⁿ οὐχ] + οὕτως H.

ἡ μὲν πίστις σου καὶ μείζονα τούτων ἀνύσαι δύναται· πλὴν
 D γεννηθήτω σοι ὡς θέλεις. Αὕτη συγγενὴς ἐκείνῃ τῇ φωνῇ
 τῇ λεγούσῃ· “γεννηθήτω ὁ οὐρανὸς, καὶ ἐγένετο.” “Καὶ
 ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.” Εἶδες πῶς
 οὐ μικρὸν καὶ αὕτη εἰσήνεγκεν εἰς τὴν ἰατρείαν τοῦ θυγα-
 τρίου; Διὰ τοῦτο γὰρ οὐδὲ εἶπεν ὁ Χριστὸς, ἰαθήτω σου
 τὸ θυγάτριον· ἀλλὰ, “μεγάλῃ σου ἡ πίστις, γεννηθήτω σοι
 ὡς θέλεις” ἵνα μάθῃς, ὅτι οὐχ ἀπλῶς ὁ οὐδὲ κολακείας ἦν
 τὰ ῥήματα, ἀλλὰ πολλὴ τῆς πίστεως ^P ἡ δύναμις. Τὴν γοῦν
 ἀκριβῆ βάσανον αὐτῆς καὶ ἀπόδειξιν τῇ τῶν πραγμάτων
 ἐπέτρεψεν ἐκβάσει. Ἰάθη ^Q γοῦν τὸ θυγάτριον αὐτῆς εὐ-
 E θεῶς. Σὺ δέ μοι σκόπει, πῶς τῶν ἀποστόλων ἡττηθέντων
 καὶ οὐκ ἀνυσάντων, αὕτη ἤνυσε. Τοσοῦτόν ἐστι προσεδρεία
 εὐχῆς. Καὶ γὰρ ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων παρ’ ἡμῶν βούλεται
^r μᾶλλον τῶν ὑπευθύνων ἀξιούσθαι, ἢ παρ’ ἐτέρων ὑπὲρ ἡμῶν.
 Καίτοι μείζονα παρρησίαν εἶχον ἐκεῖνοι· ἀλλὰ πολλὴν καρ-
 τερίαν ἐπεδείξατο αὕτη. Διὰ δὲ τοῦ τέλους καὶ πρὸς τοὺς
 533 μαθητὰς ἀπελογήσατο τῆς ἀναβολῆς ἕνεκα, καὶ ἔδειξεν, ὅτι
 δικαίως αὐτῶν ἀξιωσάντων οὐκ ἐπένευσε.

¹⁵ “Καὶ μεταβὰς ἐκείθεν ὁ Ἰησοῦς, ἦλθε παρὰ τὴν θάλασ-
 σαν τῆς Γαλιλαίας· καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος, ἐκάθητο ἐκεῖ.
 Καὶ προσῆλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἔχοντες μεθ’ ἑαυτῶν
 χωλοὺς, τυφλοὺς, κυλλοὺς, κωφοὺς· καὶ ἔρριψαν αὐτοὺς παρὰ
 τοὺς πόδας αὐτοῦ· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς, ὥστε ^s τοὺς ὄχλους
 θαυμάσαι, βλέποντας κωφοὺς λαλοῦντας, κυλλοὺς ὑγιεῖς, χω-
 λους περιπατοῦντας, καὶ τυφλοὺς βλέποντας· καὶ ἐδόξαζον
 τὸν θεὸν Ἰσραὴλ.” Ποτὲ μὲν αὐτὸς περίεσι, ποτὲ δὲ κά-
 θηται περιμένων τοὺς κάμνοντας, καὶ χωλοὺς εἰς τὸ ὄρος
 B ἀνάγει. Καὶ οὐκέτι ἄπτονται οὐδὲ τοῦ ἱματίου ^v αὐτοῦ, ἀλλ’
 ἐπὶ τὸ ὑψηλότερον ἀναβαίνουσι, ῥιπτόμενοι πρὸς τοὺς πόδας
 αὐτοῦ· καὶ διπλὴν τὴν πίστιν τὴν ἑαυτῶν ἐπεδείκνυντο, ^w καὶ
 τῷ χωλεύοντες εἰς τὸ ὄρος ἀναβαίνειν, καὶ τῷ μηδενὸς δέ-

¹⁵ v. 29-31.

οὐδὲ om. L. M. ^p ἦν ἡ δ. L. ἡ δ. ἦν H. ^q γοῦν] οὖν, φησὶ
 G. H. K. ^r μᾶλλον om. H. ^s τὸν ὄχλον H. K. In seqq. magna
 est varietas, quam ex adnot. petas. ^t τοῦ Ἰσραὴλ H. Ἰσραὴλ om.
 L. M. ^v αὐτοῦ, quod vulgo abest, commendant H. L. M. Euth.
 Mox ῥιπτούμενοι M. et p. p. διπλῇ H. ^w καὶ τῷ] τῷ τε Edd. καὶ
 τὸ bis habent M. et pr. G.

εσθαι ἑτέρον, ἀλλὰ τοῦ ριφῆναι πρὸς τοὺς πόδας μόνον.

(34) Καὶ ἦν πολὺ τὸ θαῦμα καὶ παράδοξον, τοὺς φερομένους περιπατοῦντας ἰδεῖν, τοὺς ^x πηροὺς οὐ χρεῖαν ἔχοντας χειραγωγούντων. Καὶ γὰρ τὸ πλῆθος τῶν θεραπευομένων καὶ τὸ εὐκόλον τῆς ἰατρείας αὐτοὺς ἐξέπληττεν. Εἶδες πῶς τὴν μὲν γυναῖκα μετὰ τοσαύτης μελλήσεως ἐθεράπευσε, τούτους δὲ εὐθέως; οὐκ ἐπειδὴ βελτίους ἐκείνης C οὔτοι, ἀλλ' ἐπειδὴ πιστοτέρα ἐκείνη τούτων. Διὰ τοῦτο ἐπ' ἐκείνης μὲν ἀναβάλλεται καὶ μέλλει, τὸ εὐτονον αὐτῆς ἐνδεικνύμενος· τούτοις δὲ εὐθέως παρέχει τὴν δωρεάν, ἐμφράττων τῶν ἀπίστων Ἰουδαίων τὰ στόματα, καὶ πᾶσαν αὐτῶν ἐκκόπτων ἀπολογία. Ὅσῳ γὰρ ἂν τις μείζονα εὐεργετῇται, τοσούτῳ μᾶλλον ἔστιν ὑπεύθυνος κολάσει ἀγνωμονῶν, καὶ μηδὲ τῇ τιμῇ ^y γενόμενος βελτίων. Διὰ δὲ τοῦτο καὶ οἱ πλουτοῦντες τῶν πενομένων μᾶλλον κολάζονται κακοὶ ὄντες, ὅτι μηδὲ ἐν εὐθηνίᾳ γεγόνασιν ἡμεροί. Μὴ γὰρ μοι λέγε, ὅτι ἔδωκαν ἐλεημοσύνην. Εἰ γὰρ μὴ κατ' ἄξίαν ἔδωκαν τῆς οὐσίας, οὐδ' οὕτω διαφεύχονται. Οὐ γὰρ τῷ μέτρῳ τῶν D διδομένων ἢ ἐλεημοσύνη κρίνεται, ἀλλὰ τῇ δαψιλείᾳ τῆς γνώμης. Εἰ δὲ οὔτοι δίκην διδῶσι, πολλῶ μᾶλλον ^z οἱ περὶ τὰ περιττὰ ἐπτοημένοι, οἱ τριώροφα καὶ τετραώροφα οἰκοδομοῦντες, τῶν δὲ πεινῶντων καταφρονοῦντες, οἱ φιλαργυρίας μὲν ἐπιμελοῦμενοι, ἐλεημοσύνης δὲ ἀμελοῦντες.

^a Ἄλλ' ἐπειδὴ περὶ ἐλεημοσύνης λόγος ἐνέπεσε, φέρε δὴ τὸν λόγον ἐκείνον, ὃν πρὸ τριῶν ἡμερῶν περὶ φιλανθρωπίας ποιούμενος ἀτέλεστον εἶασα, ἀναλάβωμεν σήμερον. ^b Μέμνησθε, ὅτε πρῶν περὶ ὑποδημάτων περιεργίας διελεγόμην, καὶ τῆς ματαιοπονίας ἐκείνης, καὶ τῆς τῶν νέων βλακειας, E τότε ἀπὸ ἐλεημοσύνης ἡμῖν εἰς ἐκεῖνα ὁ λόγος ἐξέπεσε τὰ ἐγκλήματα. Τίνα οὖν ἦν τὰ τότε κινούμενα; Ὅτι τέχνη τίς ἔστιν ἢ ἐλεημοσύνη, ἐν οὐρανῷ τὸ ἐργαστήριον ἔχουσα,

^x Vulgo πηροὺς βλέποντας καὶ οὐ χρεῖαν... Verba βλέποντας καὶ abesse jubent K. L. M. Arm. ^y γενόμενος H. L. ^z Edebatur οἱ τὰ περιττὰ κεκτημένοι. "Unus οἱ περὶ τὰ περιττὰ ἐπτοημένοι, non male." Montef. Is codex est mihi L. quocum diserte consentit Interpretres Arm. Ergo in textu novare non dubitavi. ^a ΗΘΙΚΟΝ. Περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ ὅτι μείζων πασῶν τῶν τεχνῶν ἔστι, καὶ ἄνευ αὐτῆς πάντα οἴχεται καὶ ἀπόλωλε, τῆς καθαρᾶς λέγω πλεονεξίας. G. ^b Μέμνησθε] + πάντως H.

καὶ διδάσκαλον οὐκ ἄνθρωπον, ἀλλὰ θεόν. Εἴτα ζητοῦντες, τί τέχνη, καὶ τί οὐ τέχνη, εἰς ματαιοπονίας καὶ κακοτεχνίας
 534 ἐνεπέσομεν, ἐν αἷς καὶ τῆς τέχνης ταύτης ἐμνημονεύσαμεν τῆς
 τῶν ὑποδημάτων. Ἄρα ° ἀνεπολήσατε; Φέρε οὖν καὶ τήμερον
 τὰ τότε εἰρημένα ἀναλάβωμεν, καὶ δείξωμεν πῶς τέχνη ^d καὶ
 ἀμείνων πασῶν τεχνῶν ἡ ἐλεημοσύνη. Εἰ γὰρ τέχνης ἴδιον τὸ
 πρὸς τι χρήσιμον τελευτᾶν, ἐλεημοσύνης δὲ οὐδὲν χρησιμώτερον,
 εὐδὴλον ὅτι καὶ τέχνη καὶ τεχνῶν ἀπάσων ° αὕτη ἀμείνων. Οὐ
 γὰρ ὑποδήματα ἡμῖν ἐργάζεται, οὐδὲ ἱμάτια ὑφαίνει, οὐδὲ
 οἰκίας οἰκοδομεῖ τὰς πηλῖνας· ἀλλὰ ζῶν αἰώνιον προξενεῖ, καὶ
 τῶν τοῦ θανάτου χειρῶν ἐξαρπάζει, καὶ ἐν ἐκατέρᾳ τῇ ζωῇ
 B λαμπροὺς ἀποφαίνει, καὶ οἰκοδομεῖ τὰς μονὰς τὰς ἐν οὐρανοῖς,
 καὶ τὰς σκηνὰς ἐκείνας τὰς αἰωνίους. Αὕτη τὰς λαμπάδας
 ἡμῶν οὐκ ἀφήσι σβεσθῆναι, οὐδὲ ῥυπαρὰ ἔχοντας ἱμάτια
 φανῆναι ἐν τῷ γάμφῳ, ἀλλὰ πλύνει, καὶ χίονος καθαρώτερα
 ἐργάζεται. ¹⁶ “Εὰν γὰρ ᾧσιν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοι-
 κοῦν, ὡς χιόνα λευκανῶ.” Οὐκ ἀφήσιν ἡμᾶς ἐμπεσεῖν ἐνθα
 ὁ πλούσιος ἐκεῖνος, οὐδὲ ἀκοῦσαι τῶν φοβερῶν ῥημάτων, ἀλλ’
 εἰς κόλπους χειραγωγεῖ τοῦ Ἀβραάμ. Καίτοι τῶν τεχνῶν
 τῶν βιωτικῶν ἐν ἐκάστη ἀπολαβοῦσα ἔχει κατόρθωμα· οἶον
 ἡ γεωργία, τὸ τρέφειν· ἡ ὑφαντικὴ, τὸ ἐνδύειν· μᾶλλον
 δὲ οὐδὲ τοῦτο· οὐδὲ γὰρ ἀρκεῖ μόνη τὰ παρ’ ἐαυτῆς ἡμῖν
 C συνεισενεγκεῖν. Καὶ εἰ βούλει, τὴν γεωργικὴν ἐξετάσωμεν
 πρώτῃ. Ἄν γὰρ μὴ ἔχη τὴν χαλκευτικὴν, ^f ἵνα δίκηλλαν
 καὶ ὕνῃν καὶ δρεπάνῃν καὶ πέλεκυν, καὶ ἕτερα πλείονα δα-
 νεΐζεται παρ’ αὐτῆς· καὶ τὴν τεκτονικὴν, ὥστε καὶ ἄροτρον
 πῆξαι, καὶ ζεύγλην κατασκευάσαι, καὶ ἅμαξαν, ὥστε τρίβειν
 ἀστάχνας· καὶ τὴν σκυτοτομικὴν, ὥστε καὶ ἱμάντα ἐργάσα-
 σθαι· καὶ τὴν οἰκοδομικὴν, ὥστε καὶ τοῖς ἀροτριῶσι ταύροις
 βοοστάσιον οἰκοδομῆσαι, καὶ τοῖς σπείρουσι γεωργοῖς ^g οἰκίας·
 καὶ τὴν δρυμοτομικὴν, ὥστε ξύλα τέμνειν· καὶ τὴν ἀρτοποιη-
 τικὴν μετὰ ταῦτα πάντα, οὐδαμοῦ ^h φαίνεται. Οὕτω καὶ ἡ
 ὑφαντικὴ, ὅταν τι ποιῇ, πολλὰς μεθ’ ἐαυτῆς καλεῖ τέχνας,

¹⁶ Esai. i. 18.

° ἀνεποδίσατε H.
 ἀμ.] μείζων αὕτη L.

πέλεκυν] σκαπάνην L.

^h φανεῖται H.

^d καὶ τεχνῶν ἀπάσων μείζων ἢ ἐλ. L.

° αὕτη
^f ἵνα] + καὶ H. L. ὕνῃν] ὕνιν K. σμινύην H. L.

^g οἰκίαν G. H. Μοχ δρυοτομικὴν H. K.

ὥστε αὐτῇ συνεφάψασθαι τῶν προκειμένων· καὶ μὴ παρα- D
 γένωνται καὶ χεῖρα ὀρέξωσιν, ἔστηκε καὶ αὕτη κατ' ἐκείνην
 ἀπορουμένη. Καὶ ἐκάστη δὲ τῶν τεχνῶν τῆς ἐτέρας δεῖται.
 335) Ὅταν δὲ ἐλεῆσαι δέῃ, οὐδενὸς ἡμῖν ¹δεῖ ἐτέρου, ἀλλὰ γνώ-
 μης δεῖται μόνον. Εἰ δὲ λέγοις, ὅτι χρημάτων δεῖται, καὶ
 οἰκημάτων, καὶ ἱματίων, καὶ ὑποδημάτων, ἀνάγνωθι τὰ ῥήματα
 τοῦ Χριστοῦ ἐκεῖνα, ἃ περὶ τῆς ¹⁷χήρας εἶπε, καὶ παῦσαι
 ταύτης τῆς ἀγωνίας. Καὶ ^kγὰρ σφόδρα πένης ἦς, καὶ τῶν
 προσαιτούντων, δύο λεπτὰ ἂν βάλῃς, τὸ πᾶν ἀπήρτισας·
 καὶ ὧς ¹μάζαν, ταύτην ἔχων μόνον, πρὸς τὸ τέλος ἦλθες
 τῆς τέχνης. Ταύτην τοίνυν δεξώμεθα ^mτὴν ἐπιστήμην, καὶ E
 κατορθώσωμεν. Καὶ γὰρ βέλτιον ταύτην εἰδέναι, ἢ βασιλέα
 εἶναι, καὶ διάδημα περικεῖσθαι. Οὐ γὰρ δὴ τοῦτό ἐστι τὸ
 πλεονέκτημα αὐτῆς μόνον, ὅτι οὐ δεῖται ἐτέρων, ⁿἀλλὰ καὶ
 ποικίλων πραγμάτων ἐστὶν ἀνυστική, καὶ πολλῶν καὶ παν-
 τοδαπῶν. Καὶ γὰρ οἰκίας οἰκοδομεῖ τὰς αἰετιζούσας ἐν οὐ-
 ρανοῖς, καὶ διδάσκει τοὺς κατωρθωκότας αὐτήν, πῶς ἂν τὸν
 ὁ ἀθάνατον θάνατον διαφύγοιεν· καὶ θησαυροὺς σοι δωρεῖται 535
 μηδέποτε δαπανωμένους, ἀλλὰ πᾶσαν διαφεύγοντας βλάβην,
 καὶ τὴν ἀπὸ ληστῶν, καὶ τὴν ἀπὸ σκωλήκων, καὶ τὴν ἀπὸ
 σιτῶν, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ χρόνου. Καίτοιγε εἰ ἐπὶ πυρῶν
 φυλακῇ τοῦτο μόνον σέ τις ἐδίδαξε, τί οὐκ ἂν ἔδωκας, ὥστε ^pσε
 δυνηθῆναι ἐπὶ πολλοῖς ἔτεσιν ἀνάλωτον διατηρῆσαι τὸν σῖτον;
 Ἄλλ' ἰδοὺ σε αὕτη οὐκ ἐπὶ πυροῦ μόνον, ἀλλ' ἐπὶ πάντων παι-
 δεύει, καὶ πῶς ἂν καὶ τὰ ὑπάρχοντα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα
 ἀνάλωτα μένοιεν δείκνυσσι. Καὶ τί δεῖ κατὰ μέρος ἅπαντα
 λέγειν τῆς τέχνης ταύτης τὰ κατορθώματα; Αὕτη γὰρ σε
 διδάσκει, πῶς ἂν γένοιο θεῷ ὅμοιος, ὃ πάντων ἐστὶ κεφάλαιον
 τῶν ἀγαθῶν. Ὅρας πῶς οὐχ ἐν αὐτῆς τὸ ἔργον, ἀλλὰ B
 πολλά; Οὐ δεομένη τέχνης ἐτέρας, οἰκίας οἰκοδομεῖ, ἱμάτια
 ὑφαίνει, θησαυροὺς ἀναλώτους κατασκευάζει, θανάτου περιγενέ-
 σθαι ποιεῖ, διαβόλου ^qκρατεῖν, θεῷ κατασκευάζει ὁμοίους.

¹⁷ Luc. xxi. 3, 4.

ⁱ δεῖ ἐτ.] ἐτέρου χρειά L. p. p. δεῖται om. H. L. δεῖ pro δεῖται
 habet K. ^k γὰρ om. G. K. Post προσαιτούντων vulgo addunt
 χείρων, invitis codd. et Verss. ¹ μάζαν] + ἄρτου Edd. nullo acce-
 dente codice. ^m τὴν τέχνην καὶ ἐπιστήμην G. H. τὴν ἐπ. καὶ τέχνην
 Edd. ⁿ ἀλλά] ἀλλ' ὅτι L. ^o ἀθάνατον om. K. L. invitis Verss.
^p σε deest in Edd. ^q κρατεῖ H.

Τί τοίνυν τῆς τέχνης ταύτης χρησιμώτερον γένοιτ' ἄν;
 Αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι, μετὰ τῶν εἰρημένων, καὶ τῷ παρόντι
 συγκαταλύονται βίῳ, καὶ νοσούντων τῶν τεχνιτῶν οὐδαμῶ
 φαίνονται, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν διακρατεῖν οὐκ ἰσχύουσι, καὶ
 πόνου δέονται καὶ χρόνου πολλοῦ, καὶ μυρίων ἐτέρων· αὕτη
 δὲ, ὅταν ὁ κόσμος παρέλθῃ, τότε μάλιστα φαίνεται· ὅταν
 C ἀποθάνωμεν, τότε μάλιστα διαλάμπει, καὶ τὰ ἔργα αὐτῆς
 τὰ γεγενημένα δείκνυσι· καὶ οὔτε χρόνου, οὔτε πόνου, οὔτε
 ἄλλης τινὸς δεῖται ἐργωδίας τοιαύτης· ἀλλὰ καὶ νοσούντος
 σου ἐνεργεῖ, καὶ γεγηρακότος, καὶ πρὸς τὴν μέλλουσάν σοι
 ζωὴν συναποδημεῖ, καὶ οὐδέποτε σε ἀπολιμπάνει. Αὕτη σε
 καὶ σοφιστῶν καὶ ῥητόρων δυνατώτερον κατασκευάζει. Οἱ μὲν
 γὰρ ἐν ἐκείναις εὐδομικοῦντες ταῖς τέχναις, πολλοὺς ἔχουσι
 τοὺς φθονοῦντας· οἱ δὲ ἐν ταύτῃ ἑλᾶμποντες, μυρίους τοὺς
 εὐχομένους. Κάκεινοι μὲν ἀνθρώπων παρεστήκασιν βήματι,
 συνηγοροῦντες τοῖς ἀδικουμένοις, πολλάκις δὲ καὶ τοῖς ἀδι-
 D κούσιν· αὕτη δὲ βήματι παρέστηκεν τοῦ Χριστοῦ, οὐ μόνον
 συνηγοροῦσα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν δικάζοντα πείθουσα συνη-
 γορεῖν τῷ κρινομένῳ, καὶ τὰς ψήφους ὑπὲρ αὐτοῦ ὁ φέρειν·
 καὶ μυρία ἡμαρτηκῶς ἦ, καὶ στεφανοῖ καὶ ἀνακηρύττει.
 18 “ Δότε γὰρ ἐλεημοσύνην, καὶ πάντα ἔσται καθαρὰ.” Καὶ
 τί λέγω τὰ μέλλοντα; Ἐν γὰρ τῷ παρόντι βίῳ εἰ τοὺς
 ἀνθρώπους ἐροίμεθα, τί βούλονται μᾶλλον, σοφιστὰς εἶναι
 πολλοὺς καὶ ῥήτορας, ἢ ἐλεήμονας καὶ φιланθρώπους, ἀκούσῃ
 τὸ δεύτερον αἰρουμένους· καὶ μάλα εἰκότως. Εὐγλωττίας
 μὲν γὰρ ἡ ἀναιρεθείσης, οὐδὲν ὁ βίος βλαβήσεται· καὶ γὰρ
 E καὶ πρὸ ταύτης συνεισθίκει χρόνον πολύν· εἰ δὲ τὸ ἐλεεῖν
 περιέλῃς, πάντα ὀίχεται καὶ ἀπόλωλε. Καὶ καθάπερ τὴν
 θάλατταν οὐκ ἐνὶ πλεῖσθαι, λιμένων καὶ ὄρμων προσκεχω-
 σμένων· οὕτως οὐδὲ τὸν βίον συνεστηκέναι τοῦτον, ἃν ἔλεον
 καὶ συγγνώμην καὶ φιλανθρωπίαν ἀνέλῃς. Διὰ τοῦτο οὐδὲ
 λογισμῷ μόνον αὐτὰ ἐπέτρεψεν ὁ θεός, ἀλλὰ πολλὰ μέρη
 536 αὐτοῦ καὶ τῇ τῆς φύσεως ἐνέσπειρε τυραννίδι. Οὕτω καὶ
 πατέρες παῖδας ἐλεοῦσιν, ὡς οὕτω μητέρες, οὕτω τέκνα γονεῖς·

18 Luc. xi. 41.

ῥ διαλάμποντες H. ὁ ἐκφέρειν H. ῥ καὶ om. G. H. Mox
 δότε γὰρ, φησὶν L. ὁ ἀναιρουμένης G. H. K. ὡς οἰχέσεται Edd.
 ὡς οὕτω] καὶ L. οὕτω καὶ M.

οὐκ ἐπ' ἀνθρώπων δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἀλόγων ἀπάντων· οὕτως ἀδελφούς ἀδελφοί, καὶ συγγενεῖς, ^γ καὶ προσήκοντες· οὕτως ἄνθρωπος ἄνθρωπον. Ἔχομεν γάρ τι καὶ ^ζ ἀπὸ φύσεως πρὸς ἕλεον ἐπιρρέπες. Διὸ καὶ ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων ἀγανακτοῦμεν, καὶ σφαττομένους ὀρώντες ἐπικαμπτόμεθα, καὶ πενθοῦντας βλέποντες δακρύομεν. Ἐπειδὴ 336) γὰρ σφόδρα αὐτὸ κατορθοῦσθαι βούλεται ὁ θεός, ἐκέλευσε τῇ φύσει πολλὰ εἰς τοῦτο συνεισενεγκεῖν, δεικνὺς ὅτι σφόδρα B αὐτῷ τοῦτό ἐστι περισπούδαστον. Ταῦτ' οὖν ἐννοοῦντες, καὶ ἡμᾶς ^α αὐτοὺς καὶ τὰ παιδία καὶ τοὺς προσήκοντας εἰς τὸ τῆς ἐλεημοσύνης ἀγάγωμεν διδασκαλεῖον, καὶ τοῦτο πρὸ πάντων ἄνθρωπος μανθανέτω, ἐπειδὴ καὶ τοῦτο ἄνθρωπος. ¹⁹ “Μέγα γὰρ ἄνθρωπος, καὶ τίμιον ἀνὴρ ἐλεήμων” ὡς ἂν μὴ τοῦτο ἔχῃ, καὶ τοῦ εἶναι ἄνθρωπος ἐξέπεσε. Τοῦτο σοφοὺς ἐργάζεται. Καὶ τί θαυμάζεις, εἰ τοῦτο ἄνθρωπος; Τοῦτο θεός. ²⁰ “Γίνεσθε γάρ, φησὶν, οἰκτίρμονες, ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν.”

Μάθωμεν τοίνυν εἶναι ἐλεήμονες ἀπάντων ἕνεκα· μάλιστα δὲ, ὅτι καὶ ἡμεῖς πολλοῦ δεόμεθα ^β ἐλέους. Καὶ μὴδὲ C ζῆν ἡγώμεθα τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, ὅταν μὴ ἐλεῶμεν. Ἐλεημοσύνην δὲ λέγω τὴν πλεονεξίας καθαρὰν. Εἰ γὰρ ὁ τοῖς αὐτοῦ ἀρκούμενος καὶ μηδενὶ μεταδιδούς, οὐκ ἐλεήμων· ὁ ^γ τὰ ἐτέρων λαμβάνων πῶς ἐλεήμων, καὶ νυρία δῶ; Εἰ γὰρ τὸ ἀπολαύειν μόνον τῶν ὄντων, ἀπανθρωπίας, πολλῷ μᾶλλον τὸ ἐτέρους ἀφαιρεῖσθαι. Εἰ οἱ μηδὲν ἀδικήσαντες κολάζονται, ὅτι οὐ μετέδωκαν, πολλῷ μᾶλλον οἱ καὶ τὰ ἐτέρων λαμβάνοντες. Μὴ τοίνυν τοῦτο εἶπης, ὅτι ἄλλος ἡδίκηται, καὶ ἄλλος ἐλεεῖται. Τὸ γὰρ δεινὸν τοῦτό ἐστιν. Ἔδει γὰρ τὸν ἀδικούμενον αὐτὸν εἶναι καὶ τὸν ἐλεούμενον· νυνὶ δὲ ἐτέρους τραυματίζων, οὓς οὐκ ἐτραυματίσας θεραπεύεις, δέον D ἐκείνους θεραπεύειν· μᾶλλον δὲ μὴδὲ τραυματίζειν. ^δ Φιλάνθρωπος γὰρ οὐχ ὁ πλήττων καὶ θεραπεύων, ἀλλ' ὁ τοὺς παρ' ἐτέρων πληγέντας ἰώμενος. Τὰ σαντοῦ τοίνυν ἴασαι

¹⁹ Prov. xx. 6.²⁰ Luc. vi. 36.

^γ καὶ] οἱ H. καὶ οἱ K. L. καὶ συγγενεῖς προσήκοντας Sav. *pro-pinqui etiam ac affines* Ge. *et cognati cognatos* Arm. ^ζ ἀπὸ τῆς φ. Edd. ^α αὐτοὺς] Sic L. ceteri ἑαυτούς. p. p. ἄγωμεν H. ^β τοῦ ἐλέους H. L. Mox ἡγώμεθα G. M. ^γ τὰ τῶν ἐτ. G. K. ^δ Ὁ γὰρ φιλ. G. K. M.

κακά, ^ε μὴ τὰ ἑτέρου· μάλλον δὲ ^ε μὴδὲ πληττε, μὴδὲ κατὰ-
 βαλλε, (τοῦτο γὰρ παίζοντός ἐστιν), ἀλλ' ἀνάστησον τοὺς
 καταβληθέντας. Οὐδὲ γὰρ δυνατόν τῷ αὐτῷ μέτρῳ τῆς
 ἐλεημοσύνης θεραπεῦσαι τὸ ἀπὸ τῆς πλεονεξίας κακόν. Ἄν
 γὰρ πλεονεκτήσης ὀβολόν, οὐκ ὀβολοῦ σοι δεῖ πάλιν εἰς
 ἐλεημοσύνην, ἵνα ἀνέλῃς τὸ ἀπὸ τῆς πλεονεξίας ἔλκος, ἀλλὰ
 Ε ταλάντον. Διὰ τοῦτο ὁ κλέπτης ἀλοὺς ²¹ τετραπλάσιον
 καταβάλλει· τοῦ δὲ κλέπτοντος ὁ ἀρπάζων χεῖρων. Εἰ δὲ
 ἐκείνῳ τετραπλάσιον δοῦναι δεῖ ὧν ἔκλεψε, τὸν ἀρπάζοντα
 δεκαπλάσιον καὶ πολλῷ πλεόν· καὶ ἀγαπητὸν τὸ καὶ οὕτω
 537 δυνήσθαι τὴν ἀδικίαν ἐξιλεώσασθαι· ἐλεημοσύνης γὰρ οὐδὲ
 τότε λήψεται καρπὸν. Διὰ τοῦτο ὁ Ζακχαῖος, ²² “ἀποτίσω,
 φησὶν, ὧν ἐσυκοφάντησα τετραπλάσιον, καὶ τὰ ἡμίση τῶν
 ὑπαρχόντων ^ε μοι δώσω πτωχοῖς.” Εἰ δὲ ἐν τῷ νόμῳ τε-
 τραπλάσιον δοῦναι δεῖ, πολλῷ μάλλον ἐν τῇ χάριτι· εἰ
 τὸν κλέπτοντα, πολλῷ μάλλον τὸν ἀρπάζοντα. Μετὰ γὰρ
 τῆς ζημίας ἐνταῦθα καὶ ἡ ὕβρις πολλή. Ὡστε καὶ ἑκατον-
 ταπλάσιον δῶς, οὐδέπω τὸ πᾶν ^h ἔδωκας. Ὁρᾷς ὡς οὐ
 μάτην ἔλεγον, ⁱ καὶ ὀβολὸν ἀρπάσης καὶ τάλαντον ἐπιδῶς,
 μόλις καὶ οὕτω θεραπεύεις; Εἰ δὲ τοῦτο ποιῶν, μόλις
 ὅταν ἀντιστρέψῃς τὴν τάξιν, καὶ ἀρπάσης μὲν οὐσίας ὁλο-
 Β κλήρους, ὀλίγα δὲ παράσχῃς, καὶ μὴδὲ ἐκείνοις τοῖς ἀδικη-
 θεῖσιν, ἀλλ' ἑτέροις ἀντ' ἐκείνων, ποῖαν ἔξεις ἀπολογίαν;
 τίνα συγγνώμην; ποῖαν σωτηρίαν ἐλπίδα; Βούλει μαθεῖν
 ὅσον ἐργάζῃ κακὸν οὕτως ἐλεῶν; Ἄκουσον τῆς γραφῆς
 λεγούσης· “ὡς ὁ ἀποκτένων ^k τὸν υἱὸν ἔμπροσθεν τοῦ πα-
 τρός αὐτοῦ, οὕτως ὁ προσάγων θυσίαν ἐκ χρημάτων πενή-
 των.” Ταύτην τοίνυν τὴν ἀπειλὴν ἐγγράψαντες τῇ δια-
 νοίᾳ, ἀπέλθωμεν· ταύτην ἐν τοῖς τοίχοις, ταύτην ἐν ταῖς
 χερσὶ, ταύτην ἐν τῷ συνειδότι, ταύτην πανταχοῦ· ἵνα καὶ
 ὁ φόβος οὗτος ἀκμάζων ἡμῶν ^l ἐν τῇ διανοίᾳ κωλύῃ τὰς
 χεῖρας ἡμῶν καθημερινῶν φόνων. Φόνου γὰρ ἀρπαγὴ χα-

²¹ Exod. xxii. 1.²² Luc. xix. 8.²³ Eccli. xxxiv. (al. xxxi.) 24.

^ε μὴ] καὶ μὴ H. L. ^f μὴτε πληττε, μὴτε θεράπευε· τοῦτο γὰρ
 L. quocum concinit Arm. ^g μοι H. μου om. L. p. p. τοῖς πτωχοῖς
 L. M. ^h ἔδωκας] ἤνυσας K. ⁱ καὶ] ὅτι καὶ L. ^k τὸν om. M.
 τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς, οὕτως G. H. K. ^l ἐν τῇ ψυχῇ
 L. τῇ ψυχῇ M.

λεπώτερον, κατὰ μικρὸν τὸν πένητα ἀναλίσκουσα. Ἰν' οὖν C
καθαρεύωμεν τοῦ ^m μιάσματος τούτου, μελετῶμεν καὶ πρὸς
ἑαυτοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους ταῦτα. Οὕτω γὰρ καὶ πρὸς
ἔλεον ἐσόμεθα προθυμότεροι, καὶ καθαρὸς τοὺς ἐπὶ ταύτῃ
ληψόμεθα ⁿ μισθοὺς, καὶ τῶν αἰώνιων ἀπολαύσομεν ἀγαθῶν,
χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ
πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΓ.

337) ¹ Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, εἶπε· D
σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ^a ὄχλον, ὅτι ἤδη ^b ἡμέραι τρεῖς
προσμένουσί μοι, καὶ οὐκ ἔχουσι τί φάγωσι· καὶ ἀπο-
λῦσαι αὐτοὺς νήστεις οὐ θέλω, μήποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ
ὁδῷ.

ΚΑΙ ἀνωτέρω τὸ σημεῖον τοῦτο μέλλων ποιεῖν, πρῶτον
ἐθεράπευσε τοὺς τὸ σῶμα πεπηρωμένους· καὶ ἐνταῦθα τὸ
αὐτὸ τοῦτο ποιεῖ· ἀπὸ τῆς τῶν τυφλῶν καὶ χωλῶν ^c ἰάσεως E
εἰς τοῦτο ἐμβαίνει πάλιν. Τί δήποτε δὲ τότε μὲν εἶπον
οἱ μαθηταί, “ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους;” νῦν δὲ οὐκ εἶπον, καὶ
ταῦτα παρελθουσῶν τριῶν ἡμερῶν; ³ Ἡ καὶ αὐτοὶ βελτίους
γενόμενοι λοιπὸν, ἢ καὶ ἐκεῖνους ὀρώντες οὐ σφόδρα αἰσθα-
νομένους τοῦ λιμοῦ· καὶ γὰρ ἐδόξαζον τὸν θεὸν ἐπὶ τοῖς
γινομένοις. Ἀλλ' ὅρα πῶς καὶ νῦν οὐχ ἀπλῶς ἐπὶ τὸ θαῦμα 538
ἔρχεται, ἀλλ' ^d ἐκκαλεῖται αὐτοὺς εἰς τοῦτο. Οἱ μὲν γὰρ
ὄχλοι ἐπὶ ἰατρείαν ἐλθόντες οὐκ ἐτόλμων τοὺς ἄρτους αἰ-
τῆσαι· αὐτὸς δὲ ^e ὁ φιάνθρωπος καὶ κηδεμὼν, καὶ οὐκ αἰτοῦσι

¹ Cap. xv. v. 32.

^m νοσήματος G. H. ⁿ μισθοὺς] καρποὺς G. HOM. LIII.
^a ὄχλον] + τοῦτον H. 4 Mosqq. ^b ἡμέρας τρεῖς προσκαρτεροῦσί μοι
G. K. M. ^c ἰατρείας L. M. p. p. ἐμβαίνων πάλιν H. M. ἐμβαίνει
καὶ πάλιν G. ἐμβαίνων καὶ πάλιν K. ^d ἐκκαλεῖ L. εἰς] ἐπὶ L. M.
^e ὁ] καὶ Edd.

δίδωσι, καὶ φησι πρὸς τοὺς μαθητάς· “^fσπλαγχνίζομαι, καὶ ἀπολύσαι αὐτοὺς νήστεις οὐ θέλω.” ἵνα γὰρ μὴ λέγωσιν, ὅτι ἐφόδια ἔχοντες ἦλθον, φησί· “τρεῖς ἡμέρας ἤδη μοι παραμένουσιν.” ὥστε εἰ καὶ ἔχοντες ἦλθον, ἀνάλωται ταῦτα. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ αὐτὸς οὐκ ἐν τῇ πρώτῃ καὶ δευτέρᾳ τοῦτο πεποίηκεν, ἀλλ’ ὅτε αὐτοῖς ἅπαντα ἀνάλωτο, ὥστε
 B πρότερον αὐτοὺς ἐν χρεῖᾳ καταστάντας μετὰ πλείονος τῆς προθυμίας δέξασθαι τὸ ^gγινόμενον. Διὰ τοῦτό φησιν, “ἵνα μὴ ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ” δεικνὺς ὅτι καὶ πόρρωθεν ἀφεστήκεσαν, καὶ οὐδὲν αὐτοῖς ὑπολελειμμένον ἦν. Καὶ εἰ μὴ ^hθέλεις ἀπολύσαι νήστεις, τίνος ἕνεκεν οὐ ποιεῖς τὸ σημεῖον; ἵνα ἐν τῇ ἐρωτήσει ταύτῃ καὶ τῇ ἀποκρίσει προσεκτικωτέρους ποιήσῃ τοὺς ⁱμαθητάς, καὶ τὴν πίστιν αὐτῶν ἐπιδείξωνται, προσιόντες καὶ λέγοντες· ποίησον ἄρτους. Ἄλλ’ οὐδὲ οὕτω συνῆκαν τῆς ἐρωτήσεως τὴν αἰτίαν· ὅθεν ὕστερον λέγει αὐτοῖς, καθὼς φησιν ὁ Μάρκος, ^kὅτι ²“οὕτως εἰσὶ πεπωρωμένοι αἱ καρδίαι ὑμῶν; ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέ-
 C πετε, καὶ ὦτα ἔχοντες οὐκ ἀκούετε;” Ἐπεὶ εἰ μὴ τοῦτο ἦν, τίνος ἕνεκεν τοῖς μαθηταῖς λέγει, καὶ δείκνυσιν ἄξιους τοῦ παθεῖν εὖ τοὺς ὄχλους, καὶ προστίθῃσι καὶ τὸν ἔλεον τὸν παρ’ αὐτοῦ; Ὁ δὲ Ματθαῖός φησιν, ὅτι μετὰ ταῦτα καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς λέγων· ³“ὀλιγόπιστοι, οὐπω νοεῖτε, οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πεντακισχιλίων, καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβετε; οὐδὲ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν τετρακισχιλίων, καὶ πόσας σφυρίδας ἐλάβετε;” Οὕτως ἀλλή-
 D λοις ¹συμφωνοῦσιν οἱ εὐαγγελισταί. Τί οὖν οἱ μαθηταί; Ἐτι χαμαὶ ἔρπουσι· καίτοι μυρία ἐποίησεν, ὥστε μνημονευθῆναι ἐκεῖνο τὸ θαῦμα, καὶ διὰ τῆς ἐρωτήσεως, καὶ διὰ τῆς ἀποκρίσεως, καὶ διὰ τοῦ ποιῆσαι διακόνους αὐτοὺς, καὶ διὰ τοῦ ^mνεῖναι τοὺς κοφίνους· ἀλλ’ ἔτι ἀτελέστερον διέκειντο. Διὸ καὶ λέγουσιν αὐτῷ· ⁴“πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρήμῳ ἄρτοι τοσοῦτοι;” Καὶ πρὸ τούτου καὶ νῦν τῆς ἐρημίας μέμνηνται, αὐτοὶ μὲν ἀσθενεῖ λογισμῷ τοῦτο λέγοντες, τὸ δὲ σημεῖον

² Marc. viii. 17, 18.³ Matth. xvi. 8-10.⁴ v. 33.^f σπλαγχνίζομαι] + ἐπὶ τὸν ὄχλον Edd.^g γενόμενον G. H. K.^h θέλει et ποιεί G.ⁱ Edebatur μαθητάς, τὴν π. ἑαυτῶν ἐπιδεικνύντας, προσιόντας καὶ λέγοντας. Quod dedi, tuentur L. M. Ep.^k ὅτι]

ἔτι Edd.

¹ συμβαίνουσιν L. M.^m Vid. adnot.

καὶ ἐντεῦθεν ἀνύποπτον ποιῶντες. Ἴνα γὰρ μή τις λέγῃ, ὅπερ καὶ ἤδη εἶπον, ὅτι ἀπὸ πλησίον τινὸς κώμης οὗσης ἡ ἔλαβον, ὁμολογεῖται ὁ τόπος, ἵνα πιστευθῇ τὸ θαῦμα. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ πρότερον σημεῖον καὶ τοῦτο ἐν ἐρημίᾳ ποιεῖ, πολὺ τῶν κωμῶν ἀπεχούσῃ. Ὡν οὐδὲν ὁ συνιέντες οἱ μαθηταὶ ἔλεγον· “πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσοῦτοι;” Ε Καὶ γὰρ ἐνόμιζον ταῦτα αὐτὸν εἰρηκέναι, ὡς αὐτοῖς μέλλοντα ἐπιτάττειν διατρέφειν αὐτούς· σφόδρα ἡ ἀνοήτως. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ πρῶν ἔλεγε, “δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν,” ἵνα αὐτοὺς εἰς ἀφορμὴν ἐμβάλλῃ τοῦ ἑαυτὸν παρακαλέσαι. Νῦν δὲ οὐδὲ τοῦτό φησιν, ὅτι “δότε αὐτοῖς φαγεῖν,” ἀλλὰ τί; “σπλαγχνίζομαι, καὶ ἀπολύσαι αὐτοὺς νήστες οὐ 539 θέλω” ἐγγύτερον αὐτοὺς ἄγων καὶ ἐρεθίζων μᾶλλον, καὶ 38) διδοὺς διαβλέψαι πρὸς τὸ παρ’ αὐτοῦ ταῦτα αἰτῆσαι. Καὶ γὰρ δεικνύντος ἦν τὰ ῥήματα, ὅτι δύναται μὴ ἀπολύσαι αὐτοὺς νήστες, καὶ ἐμφαίνοντος τὴν ἐξουσίαν. Τὸ γὰρ “οὐ θέλω,” τοῦτό ἐστίν ἐνδεικνυμένου.

Ἐπειδὴ δὲ τοῦ πλήθους ἐμνημόνευσαν λοιπὸν, καὶ τοῦ τόπου, καὶ τῆς ἐρημίας· (“πόθεν γὰρ, φησὶν, ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσοῦτοι, ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον;”) καὶ οὐδὲ οὕτω συνῆκαν τὸ λεχθὲν, λοιπὸν αὐτὸς τὰ παρ’ ἑαυτοῦ εἰσφέρει, καὶ φησιν αὐτοῖς· “πόσους ἄρτους ἔχετε; Οἱ δὲ λέγουσιν, ἑπτὰ, καὶ ὀλίγα ἰχθύδια.” Καὶ οὐκέτι λέγουσιν, ὅτι “ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστὶν εἰς τοσούτους;” ὥσπερ ἔμπροσθεν εἶπον. Οὕτως εἰ καὶ μὴ τοῦ παντὸς ὅσον ἐπελαμβάνοντο, ἀλλ’ ὅμως ὑψηλότεροι κατὰ μικρὸν ἐγίνοντο. Καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς διὰ τούτων ἐγείρων αὐτῶν τὴν διάνοιαν, ὁμοίως ἐρωτᾷ, ὥσπερ καὶ πρότερον, ἵνα καὶ τῷ τρόπῳ τῆς ἐρωτήσεως ἀναμνήσῃ αὐτοὺς τῶν ἤδη γεγενημένων. Σὺ δὲ ὥσπερ εἶδες αὐτῶν τὸ ἀτελὲς ἐκ τούτων, οὕτω κατάμαθε καὶ τὸ φιλόσοφον τῆς γνώμης, καὶ θαύμασον τὸ φιλάληθες, πῶς αὐτοὶ γράφοντες, τὰ ἑαυτῶν οὐ κρύπτουσιν ἐλαττώματα, καὶ ταῦτα μεγάλα ὄντα. Οὐδὲ γὰρ τὸ τυχόν ἦν ἔγκλημα, ἑναγχος

⁵ Joan. vi. 9.

ⁿ Sic Ep. ἔλαβεν G. K. ^o συννορῶντες L. M. ^p “Unus ἀνεπινοήτως, alius ἀπερινοήτως.” Montef. ἀπερινοήτως H. L. Verba σφόδρα ἀνοήτως non verterunt Interpp. ^q αὐτὸν] + περὶ τούτου H. ^r ὅτι om. K. σπλαγχνίζομαι] + ἐπὶ τὸν ὄχλον H. ^s ἐπελάβοντο L.

τοῦ σημείου τούτου ^ιγενομένου οὕτως εὐθέως ἐπιλαθέσθαι·
 C διὰ τοῦτο καὶ ἐπιτιμῶνται. Μετὰ δὲ τούτων καὶ τὴν ἄλλην
 φιλοσοφίαν ἐννόησον· πῶς ἦσαν γαστρὸς κρείττους· πῶς ἐπαι-
 δεύοντο μὴ πολὺν ποιεῖσθαι τραπέζης λόγον. Ἐν ἐρημίᾳ
 γὰρ ὄντες, καὶ τρεῖς ἡμέρας ἐκεῖ διατρίβοντες, ἐπτὰ ἄρτους
 εἶχον. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα ὁμοίως τοῖς προτέροις ποιεῖ· καὶ
 γὰρ κατακλίνει αὐτοὺς ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐν ταῖς χερσὶ τῶν
 μαθητῶν ποιεῖ πηγάζειν τοὺς ἄρτους. “Ἐκέλευσε γὰρ,
 φησὶ, ^ντοὺς ὄχλους ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν. Καὶ λαβὼν
 τοὺς ἐπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύας, εὐχαριστήσας ἔκλασε,
 καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς· οἱ δὲ μαθηταὶ τῷ ὄχλῳ.” Τὸ δὲ
 τέλος ^ωοὐκέτι ὁμοιον. “Ἐφαγον γὰρ πάντες, φησὶ, καὶ
 D ἔχορτάσθησαν· καὶ ἦσαν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων ἐπτὰ
 σφυρίδας πλήρεις. Οἱ δὲ ἐσθίουτες ἦσαν τετρακισχίλιοι
[×]ἄνδρες, χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.” Ἀλλὰ διατί τότε
 μὲν πεντακισχιλίων ὄντων, δώδεκα κόφινοι ἐπερίσσεισαν, ἐν-
 ταῦθα δὲ ^ντετρακισχιλίων, ἐπτὰ σφυρίδες; τίνος οὖν ἕνεκεν
 καὶ διατί ἐλάττονα ἦν τὰ λείψανα, καίτοι οὐ τοσούτων
 ὄντων τῶν ἐστιωμένων; ^ηἩ τοίνυν τοῦτό ἐστιν εἰπεῖν, ὅτι
 αἱ σφυρίδες τῶν κοφίνων μείζους ἦσαν· ἢ εἰ μὴ τοῦτο, ἵνα
 μὴ πάλιν ἡ ἰσότης τοῦ σημείου εἰς λήθην αὐτοὺς ἐμβάλῃ,
 E τῇ διαφορᾷ τὴν μνήμην αὐτῶν ²διεγείρει, ἵνα ἐκ τοῦ παρηλ-
 λαγμένου ἀναμνησθῶσι κακείου καὶ τούτου. Διὰ δὲ τοῦτο
 τότε μὲν τοῖς μαθηταῖς ἰσαριθμούς ποιεῖ τοὺς κοφίνους τῶν
 λειψάνων, νυνὶ δὲ τοῖς ἄρτοις τὰς σφυρίδας, καὶ τούτῳ τὴν
 ἄφατον δύναμιν ἐνδεικνύμενος, καὶ τὴν εὐκολίαν τῆς ἐξουσίας,
 ὅτι αὐτῷ δυνατόν καὶ οὕτω καὶ ἑτέρως τὰ τοιαῦτα θαυμα-
 τουργεῖν. Οὐδὲ γὰρ μικρᾶς δυνάμεως ἦν, τὸ τὸν ἀριθμὸν
 540 διατηρῆσαι καὶ τότε καὶ νῦν, τότε μὲν πεντακισχιλίων ὄντων,
 νυνὶ δὲ τετρακισχιλίων· καὶ μήτε τότε τῶν κοφίνων, μήτε
 νῦν τῶν σφυρίδων μήτε ἐλάττονα μήτε πλείονα γενέσθαι
 ἀφεῖναι τὰ λείψανα, καίτοι γε τοῦ πλήθους τῶν ἐστιωμένων
 διαφόρου ὄντος. Καὶ τὸ τέλος δὲ ὁμοιον τῷ προτέρῳ. Καὶ
 γὰρ καὶ τότε τοὺς ὄχλους ἀφείς ἀνεχώρησεν ^αἐν πλοίῳ,

^ι γεγεννημένου M.

^ω οὐκέτι] οὐκ ἔστιν Edd.

ὄντων L. καὶ τετρ. ὄντων M.

^α ἐν τῷ πλοίῳ G.

^ν τοῖς ὄχλοις K. L. M. invitis Mosqq.

[×] ἄνδρες om. G. K. M.

^ν τετρ.] τετρ.

² διεγείρη K. et pr. G. διεγείρων M.

καὶ νῦν· καὶ ὁ ⁶ Ἰωάννης δὲ τοῦτό φησιν. Ἐπειδὴ γὰρ οὐδὲν οὕτω σημεῖον ἀκολουθεῖν αὐτῷ παρεσκεύαζεν, ὥς τὸ τῶν ἄρτων θαῦμα, καὶ οὐ μόνον ἀκολουθεῖν, ἀλλὰ καὶ βασιλεῖα ποιεῖν ἐβούλοντο, τυραννίδος φεύγων ὑποψίαν ἀποπηδᾷ μετὰ ^B τὴν θαυματουργίαν ταύτην· καὶ οὐδὲ πᾶσι ἄπεισιν, ἵνα μὴ ἀκολουθήσωσιν, ἀλλ' εἰς τὸ πλοῖον ἐμβάς. ⁷ “Καὶ ἀπολύσας, φησὶ, τοὺς ὄχλους, ^b ἀνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια Μαγδαλά.”

⁸ “Καὶ προσελθόντες ^c οἱ Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι ἡρώτων αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ δεῖξαι αὐτοῖς. Ὁ δὲ ⁽³⁹⁾ φησιν· ὅψίας γενομένης λέγετε, εὐδία· πυρρᾶζει γὰρ ὁ οὐρανός· καὶ πρωῒ, σήμερον χειμῶν· πυρρᾶζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. Τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε ^d διακρίναι, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε; Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωῆ τοῦ προφήτου. Καὶ καταλιπὼν αὐ- ^C τοὺς ἀπῆλθεν.” Ὁ δὲ Μάρκος φησὶν, ὅτι προσελθόντων ^e αὐτῶν καὶ συζητούντων, ⁹ “ἀναστενάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ, λέγει· τί ἡ γενεὰ αὕτη σημεῖον ἐπιζητεῖ;” Καίτοιγε ὀργῆς ἀξία ἡ ἐρώτησις, καὶ ἀγανακτήσεως· ἀλλ' ὅμως ὁ φιλόανθρωπος καὶ κηδεμὼν οὐκ ὀργίζεται, ἀλλ' ἐλεεῖ καὶ ταλανίζει ἅτε ἀνιάτα νοσοῦντας, καὶ μετὰ τοσαύτην ἀπόδειξιν τῆς ^f αὐτοῦ δυνάμεως πειράζοντας αὐτόν. Οὐδὲ γὰρ ὥστε πιστεῦσαι ἐζήτουν, ἀλλ' ὥστε ἐπιλαβέσθαι. Εἰ γὰρ ὡς πιστεύοντες προσῆλθον, ἔδωκεν ἅν. Ὁ γὰρ τῇ γυναικὶ εἰπὼν, “οὐκ ἔστι καλόν,” καὶ μετὰ ταῦτα δούς, πολλῷ μᾶλλον ἅν τούτοις παρέσχεν. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὐ πιστεῦσαι ἐζήτουν, ^D διὰ τοῦτο ^g καὶ ὑποκριτὰς ἐτέρωθι καλεῖ, ὅτι ἕτερα μὲν ἔλεγον, ἕτερα δὲ ἐφρόνουν. Εἰ γὰρ ^h ἐπίστευον, οὐδ' ἅν ἤτησαν. Καὶ ἐτέρωθεν δὲ ⁱ δῆλον, ὅτι οὐκ ἐπίστευον· ὅτι ἐπιτιμηθέντες καὶ ἐλεγχθέντες, οὐ παρέμειναν, οὐδὲ εἶπον, ὅτι ἀγνοοῦμεν καὶ μαθεῖν ζητοῦμεν. Τί δὲ σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ

⁶ Joan. vi. 17.⁷ v. 39.⁸ Cap. xvi. v. 1-4.⁹ Marc. viii. 12.

^b ἐνέβη H. M. et corr. K. ὄρια] ὄρη G. K. ^c οἱ Φ. πειράζοντες ἐπὶ ῥώτησαν αὐτόν κ. τ. ε. H. L. M. Non accedunt Mosqq.
^d διακρίνειν L. M. ^e αὐτῷ G. H. ^f ἑαυτοῦ G. H. ^g καὶ deest in Edd.
^h ἐπίστευσαν Edd. ⁱ δῆλον] κατὰ δῆλον G. H. K. ὅτι ἐπιτιμηθέντες] ἐπιτ. γὰρ Edd.

ἦτον; ^k Ἡ τὸν ἥλιον στῆσαι, ἢ τὴν σελήνην χαλινῶσαι, ἢ κεραυνούς κατενεγκεῖν, ἢ τὸν ἀέρα μεταβαλεῖν, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. ¹ Τί οὖν πρὸς ταῦτα αὐτός; “Τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε;” Ὁράτε τὴν πραότητα καὶ τὴν ἐπιείκειαν; **Ε** Οὐδὲ γὰρ ὡς ¹⁰ πρότερον ἡρνήσατο μόνον καὶ εἶπεν, “οὐ δοθήσεται αὐτῇ,” ἀλλὰ καὶ τὴν αἰτίαν λέγει, δι’ ἣν οὐ δίδωσι, καίτοιγε οὐχ ὑπὲρ τοῦ μαθεῖν ἐρωτῶντων αὐτῶν. Τίς οὖν ἡ αἰτία; Ὡσπερ ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ, φησὶν, ἄλλο μὲν ^m σημεῖον τοῦ χειμῶνος, ἄλλο δὲ τῆς εὐδίας, καὶ οὐκ ἂν τις τὸ σημεῖον ἰδὼν τοῦ χειμῶνος γαλήνην ζητήσκειν, οὐδὲ ἐν γαλήνῃ ⁿ εὐδινῇ χειμῶνα· οὕτω καὶ ἐπ’ ἐμοῦ λογίζεσθαι χρή. Ἄλλος γὰρ οὗτος τῆς παρουσίας ὁ καιρὸς, ἄλλος δὲ ὁ μέλ-
541 λων. Νῦν χρεῖα τούτων τῶν σημείων τῶν ἐν τῇ γῇ· τὰ δὲ ἐν τῷ οὐρανῷ ἐκείνῳ τεταμῖενται τῷ καιρῷ. Νῦν ὡς ἰατρὸς ἦλθον, τότε ὡς δικαστὴς παρέσομαι· νῦν ὥστε ζητῆσαι τὸ πεπλανημένον, τότε ὥστε ἀπαιτῆσαι εὐθύνας. Διὰ ^p τοῦτο λαθὼν ἦλθον· τότε δὲ μετὰ πολλῆς τῆς δημοσιεύσεως, τὸν οὐρανὸν ἐλίττων, τὸν ἥλιον ἀποκρύπτων, τὴν σελήνην οὐκ ἀφιεῖς δοῦναι τὸ φῶς. Τότε καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται, καὶ ἀστραπὴν ^q ἀθρόως πᾶσι φαινομένην μιμήσεται τῆς παρουσίας μου ἢ ἐπιφάνεια. Ἄλλ’ οὐχὶ νῦν τούτων ὁ καιρὸς τῶν σημείων· ἦλθον γὰρ ἀποθανεῖν, καὶ
Β τὰ ^r ἔσχατα παθεῖν. Οὐκ ἠκούσατε τοῦ προφήτου λέγοντος·
¹¹ “οὐκ ἐρίσει, οὐδὲ κραυγᾶσει, οὐδὲ ἀκουσθήσεται ἔξω ἢ φωνὴ αὐτοῦ;” καὶ ἐτέρου πάλιν· “καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον;” Εἰ δὲ τὰ ἐπὶ Φαραὺ λέγοιεν σημεῖα, πολεμίον τότε ἀπαλλαγῆναι ἔδει, καὶ εἰκότως ἐκείνα ^s ἐγένετο· τῷ δὲ πρὸς φίλους ἐλθόντι τούτων οὐ χρεῖα τῶν σημείων. Πῶς δὲ καὶ τὰ μεγάλα δώσω, τῶν μικρῶν μὴ πιστευομένων; Μικρῶν ὡς πρὸς ἐπίδειξιν λέγω· ἐπεὶ τῇ δυνάμει πολλῶ ταῦτα ἐκείνων μείζονα ἦν. Τί γὰρ ἂν ἴσον εἴη τοῦ ἀμαρτήματα λῦσαι,

¹⁰ Matth. xii. 39.

¹¹ Esai. xlii. 2. Psal. lxxi. 6.

^k Vocabula Ἡ τὸν, et τὴν ante σελήνην, quae vulgo absunt, prae-bentibus L. M. et Ep. recepi. ¹ Sic L. M. faventibus Verss. ceteri Τί οὖν αὐτὸς φησι; ^m τὸ σημεῖον L. M. ⁿ εὐδηνῇ (sed corr. εὐδινῇ) H. εὐδινῇ om. L. M. Ep. Theoph. ^o ὡς Edd. ^p τοῦτο] + νῦν L. ἦλθον] + νῦν H. ^q ἀθρόον ἀπασι K. L. M. ^r αἵσχιστα G. ^s ἐγένετο Edd.

καὶ νεκρὸν ἀναστήσαι, καὶ δαίμονας ἀπελάσαι, καὶ δημιουργῆσαι σῶμα, καὶ τὰ ἄλλα πάντα διορθῶσαι; Σὺ δὲ αὐτῶν C
 ὄρα τὴν πεπωρωμένην καρδίαν, πῶς ἀκούσαντες, ὅτι “οὐ δό-
 θήσεται αὐτοῖς σημεῖον, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωῶ τοῦ προ-
 φήτου,” οὐκ ἐρωτῶσι. Καίτοιγε ἐχρῆν καὶ τὸν προφήτην
 εἰδότας, καὶ τὰ συμβάντα ἅπαντα, καὶ ἐκ δευτέρου τοῦτο
 ἀκούσαντας, πυθέσθαι καὶ μαθεῖν τί ποτε ἦν τὸ λεγόμενον·
 ἀλλ’ ὅπερ ἔφην, οὐκ ἐπιθυμία τοῦ μαθεῖν ταῦτα ^vποιοῦσι.
 Διὰ δὴ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἀφείς αὐτοὺς ἀπῆλθε.

¹² “Καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, φησὶν, εἰς τὸ πέραν,
 ἐπελάθοντο ἄρτους λαβεῖν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ὁράτε
 καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδου-
 καίων.” ^wΚαὶ διατί μὴ εἶπε, προσέχετε ἀπὸ τῆς διδασκα- D
 λίας, σαφῶς; Βούλεται αὐτοὺς ἀναμνησáι τῶν ^xγενομένων
 (340) καὶ γὰρ ἦδει ἐπιλελησμένους. Ἀλλὰ τὸ μὲν ἀπλῶς ἐγκαλέ-
 σαι οὐκ ἐδόκει λόγον ἔχειν· τὸ δὲ ἀφορμὴν ^yἀπ’ αὐτῶν
 λαβόντα οὕτως ἐπιτιμῆσαι εὐπαράδεκτον ἐποίει τὸ ἔγκλημα.
 Καὶ διατί μὴ τότε ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ὅτε εἶπον· “πόθεν
 ἡμῖν ^zἐπ’ ἐρημίας ἄρτοι τοσοῦτοι;” καὶ γὰρ ^aεὐκαιρον ἐδόκει
 τότε τοῦτο λέγεσθαι. Ἵνα μὴ δόξη ἐπιτρέχειν τῷ σημείῳ.
 Καὶ ἄλλως δὲ οὐκ ἐβούλετο ἐπὶ τῶν ὄχλων αὐτοῖς ^bἐγκα-
 λέσαι, οὐδὲ ἐπ’ ἐκείνων φιλοτιμεῖσθαι. Καὶ νῦν δὲ εὐλογω- E
 τέρα ἢ κατηγορία, ὅτι διπλοῦ τοῦ θαύματος γενομένου τοιοῦ-
 τοι ἦσαν. Διὸ καὶ ἄλλο θαῦμα ποιήσας, τότε ἐπιτιμᾷ· ἃ
 γὰρ διελογίζοντο, ταῦτα εἰς μέσον ^cφέρει. Τί δὲ διελογί-
 ζοντο; ¹³ “Ὅτι ἄρτους, ^dφησὶν, οὐκ ἐλάβομεν.” Ἐτι γὰρ
 περὶ τὰ καθάρσια ἦσαν τὰ Ἰουδαϊκὰ ἐπτοημένοι, καὶ τὰς τῶν
 βρωμάτων παρατηρήσεις. Διὸ ἀπάντων ἕνεκεν καὶ σφοδρό- 542
 τερον αὐτοῖς ἐπιτίθεται, λέγων· ¹⁴ “τί διαλογίζεσθε ἐν ἑαυ-
 τοῖς, ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβετε;” ¹⁵ Οὐπω νοεῖτε,

¹² v. 5, 6.¹³ v. 7.¹⁴ v. 8.¹⁵ Marc. viii. 17, 18.

^t τὸ σημεῖον om. M. σημεῖον om. K. p. p. τοῦ προφήτου om. G.
 H. K. ^yποιοῦσι] Sic L. M. ἐποίουν Ep. ceteri λέγουσι. ^wΚαὶ
 deest in Edd. ^xγεγενημένων L. M. ^yἀπ’] παρ’ L. M. Ep.
^zἐν ἐρημῳ Edd. “ἐπ’ ἐρημῳ duo” (?) Montef. ^aεὐκαιρότερον H.
 L. M. ^bἐγκαλεῖν L. M. ^cφέρει] ἄγει L. M. ^dφησὶν om. L.
 M. Idem post ἐλάβομεν haec addunt: οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς,
 φησὶ, λέγοντες ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν. Eadem habet K. sed omissis
 prioribus ὅτι ἄρτους, φησὶν, οὐκ ἐλάβομεν.

οὐδὲ συνίετε; Πεπωρωμένη ὑμῶν ἐστὶν ἡ καρδιά; ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε, ὦτα ἔχοντες οὐκ ἀκούετε; ¹⁶ Οὐ μνημονεύετε τῶν πεντακισχιλίων τοὺς πέντε ἄρτους, καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβετε; οὐδὲ τοὺς ἐπτὰ ἄρτους τῶν τετρακισχιλίων, καὶ πόσας σπυρίδας ἐλάβετε;” Εἶδες ἀγανάκτησιν ἐπιτεταμένην; Οὐδὲ γὰρ ἀλλαχοῦ φαίνεται οὕτως αὐτοῖς ἐπιτιμῆσας. Τίνος οὖν ἕνεκεν τοῦτο ποιεῖ; Ὡστε πάλιν τὴν περὶ τῶν βρωμάτων ^ε πρόληψιν ἐκβαλεῖν. Διὰ ^ε γὰρ τοῦτο
 B τότε μὲν, οὐ νοεῖτε, μόνον εἶπεν, οὐδὲ συνίετε· ἐνταῦθα δέ, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιπλήξεως, ὀλιγόπιστοι, φησὶν. Οὐ γὰρ πανταχοῦ ἡ προσήνεια καλόν. Ὡσπερ γὰρ μετεδίδου παρρησίας αὐτοῖς, οὕτω καὶ ἐπιτιμᾷ, τῇ ποικιλίᾳ ταύτῃ τὴν σωτηρίαν αὐτῶν οἰκονομῶν. Ὅρα δὲ καὶ τὴν ἐπιτίμησιν πολλήν, καὶ τὴν ἐπιείκειαν. Μόνον οὐχὶ γὰρ ἀπολογούμενος αὐτοῖς ὑπὲρ ὧν ἐπετίμησεν αὐτοῖς σφοδρῶς, φησὶν· “οὐπω νοεῖτε τοὺς ^ε πέντε ἄρτους, καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβετε; καὶ τοὺς ἐπτὰ ἄρτους, καὶ πόσας σπυρίδας ἐλάβετε;” Διὰ
 C τοῦτο ^h δὲ καὶ τὸν ἀριθμὸν τίθησι καὶ τῶν τραφέντων καὶ τῶν λειψάνων, ὁμοῦ τε εἰς ἀνάμνησιν αὐτοὺς ἄγων τῶν παρελθόντων, καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα προσεκτικωτέρους ποιῶν. Καὶ ἵνα μάθῃς, ὅσον ἴσχυσεν ἡ ἐπιτίμησις, καὶ πῶς διήγειρε καθεύδουσας αὐτῶν τὴν διάνοιαν, ἀκούσον τί φησὶν ὁ εὐαγγελιστής. Οὐδὲν γὰρ πλέον εἰπόντος τοῦ Ἰησοῦ, ἀλλ’ ἐπιτίμήσαντος, καὶ τοῦτο προσθέντος μόνον, ¹⁷ “πῶς οὐ νοεῖτε, ὅτι οὐ περὶ ἄρτων εἶπον ὑμῖν προσέχειν, ⁱ ἀλλ’ ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων;” ἐπήγαγε λέγων· “τότε συνήκαν, ὅτι οὐκ εἶπε προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τοῦ
 D ἄρτου, ἀλλ’ ἀπὸ τῆς ^k διδασκαλίας τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.” καίτοι αὐτοῦ τοῦτο ^l μὴ ἐρμηνεύσαντος. Ὅρα πόσα ἀγαθὰ ἡ ἐπιτίμησις εἰργάσατο. Καὶ γὰρ τῶν Ἰουδαϊκῶν αὐτοὺς ἀπήγαγε παρατηρήσεων, καὶ ραθύμους ὄντας

¹⁶ v. 9. 10.¹⁷ v. 11, 12,

^ε ὑπόληψιν L. M. Ep. ^ε γὰρ] δὴ L. M. ^ε πέντε ἄρτους] + τῶν πεντακισχιλίων L. M. ἐπτὰ ἄρτους] + τῶν τετρακισχιλίων L. (Alter codex ab ἐλάβετε ad ἐλάβετε transit.) Breviorem lectionem habent Mosqq. ^h δὲ om. L. Διὰ δὲ τοῦτο καὶ M. ⁱ ἀλλ’ deest in meis, praeter L. sed retineri jubent Mosqq. ^k διδαχῆς L. M. invitis Mosqq. ^l μὴ, quod olim aberat, recepit e codd. Montef. Factum probant K. L. M. Ep. et Interpp.

προσεκτικωτέρους ^m ἐποίησε, καὶ τῆς ⁿ [φιλοτιμίας καὶ] ὀλιγοπιστίας ἀπήλλαξεν, ὥστε μὴ δεδοικέναι, μηδὲ τρέμειν, εἴ ποτε ἄρτους φαίνονται ὀλίγους ἔχοντες, μηδὲ ὑπὲρ λιμοῦ φροντίζειν, ἀλλ' ὑπερορᾶν τούτων πάντων.

° Μὴ τοίνυν μηδὲ ἡμεῖς πανταχοῦ κολακεύωμεν τοὺς ὑποκειμένους, μηδὲ κολακεύεσθαι παρὰ τῶν ^p ἀρχόντων ζητῶμεν. Καὶ γὰρ ἀμφοτέρων δεῖται ἢ τῶν ἀνθρώπων ψυχὴ τῶν φαρμάκων τούτων. Διὰ δὲ τοῦτο καὶ τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην Ε ἅπασαν ὁ θεὸς οὕτω διοικεῖ, ποτὲ μὲν τοῦτο, ποτὲ δὲ ἐκεῖνο ποιῶν, καὶ οὔτε τὰ χρηστὰ μόνιμα, οὔτε τὰ λυπηρὰ καθ' ἑαυτὰ ἀφίησιν εἶναι. °Ωσπερ γὰρ ποτὲ μὲν νύξ, ποτὲ δὲ ἡμέρα, καὶ ^q πότε μὲν θέρος, πότε δὲ χειμὼν· οὕτω καὶ ἐν ἡμῖν, ποτὲ μὲν λύπη, ποτὲ δὲ ἡδονή· ^r ποτὲ μὲν νόσος, ποτὲ δὲ ὑγεία. Μὴ τοίνυν ^s θαυμάζωμεν ὅταν ^t νοσῶμεν, ἐπεὶ καὶ ὅταν ὑγιαίνωμεν 543 θαυμάζειν δεῖ. ^v Μηδὲ θορυβώμεθα ὅταν ἀλγῶμεν, ἐπεὶ καὶ (341) ὅταν χαίρωμεν θορυβεῖσθαι εἰκός. Κατὰ φύσιν γὰρ πάντα γίνεται καὶ κατὰ ἀκολουθίαν. Καὶ τί θαυμάζεις εἰ ἐπὶ σοῦ ταῦτα; καὶ γὰρ ^w καὶ ἐπὶ τῶν ἀγίων ἐκείνων συμβαῖνον τοῦτο ἴδοι τις ἄν. Καὶ ἵνα τοῦτο μάθης, ^x ὃν νομίζεις μάλιστα βίον ἡδονῆς γέμειν καὶ ἀπηλλάχθαι πραγμάτων, τοῦτον εἰς μέσον ἀγάγωμεν. Βούλει τοῦ Ἀβραάμ τὴν ζωὴν ἐξετάσωμεν ἐκ προουμιῶν; Τί οὖν οὗτος εὐθέως ^y ἤκουσεν; ¹⁸ “Εξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου.” Εἶδες πρᾶγμα λυπηρὸν ἐπιταττόμενον; Ἀλλ' ὅρα καὶ τὸ Β χρηστὸν διαδεχόμενον “^z καὶ δεῦρο εἰς γῆν ἣν ἄν σοι δείξω,

¹⁸ Gen. xii. 1.

^m ἐποίησε] Sic codd. et Ep. εἰργάσατο Edd. Sed paulo ante, ubi ait Montef. se in uno cod. ἢ ἐπιτίμησις ἐποίησε invenisse, mei omnes receptum tuentur.

ⁿ Verba inclusa a textu abesse jubent K. L. M. Ep. Ge. Arm. ἀπιστίας pro ὀλιγοπιστίας habet L. ° ΗΘΙΚΟΝ. “Ὅτι ἀπὸ χρηστῶν καὶ λυπηρῶν ἡ ζωὴ ἡμῶν συμπέλεκται, καὶ οὐκ ἔνι ἀνευ λύπης καὶ ἡδονῆς ἀνθρωπον εἶναι· καὶ ὅτι οὐδὲν ἡμᾶς παραμυθῆσασθαι δύναται ἐν τῇ ἐξόδῳ ἡμῶν, εἰ μὴ συνειδὸς χρηστόν. G. ^p ἀρχομένων H. L. M. Alterum sequuntur Interpp. ζητῶμεν] βουλοίμεθα L. M. ^q ποτὲ] τότε bis Edd. ^r ποτὲ] καὶ ποτὲ M. ποτὲ νόσος, ποτὲ ὑγεία K. L. ^s θαυμάσωμεν G. K. ἀθυμήσωμεν H. L. M. repugnantibus Interpp. p. p. ἀθυμεῖν pro θαυμάζειν solus habet H. ^t νοσήσωμεν M. νοήσωμεν L. ^v Μὴ K. L. M. ^w καὶ om. H. K. M. ^x ὃν] φέρε ὃν H. ^y ἤκουσεν] + ἐκ πρώτης ἡλικίας M. ^z καὶ om. K. M.

καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα.” Τί οὖν; ἐπειδὴ ἦλθεν εἰς τὴν γῆν, καὶ τοῦ λιμένος ἐπελάβετο, ἔστη τὰ λυπηρά; Οὐδαμῶς· ἀλλὰ πάλιν ἕτερα χαλεπώτερα τῶν προτέρων διαδέχεται, λιμὸς καὶ ^aμετάβασις καὶ γυναικὸς ἀρπαγὴ· καὶ μετὰ ταῦτα χρηστὰ ἕτερα αὐτὸν ^bἐξεδέχετο, ἢ κατὰ τοῦ Φαραὼ πληγῇ, καὶ ἡ ἄφεςις, καὶ ἡ τιμὴ, καὶ τὰ πολλὰ δῶρα ἐκεῖνα, καὶ ἡ πρὸς τὴν ^cοικίαν ἐπάνοδος. Καὶ τὰ ἐξῆς δὲ ἅπαντα τοιαύτην ἔχει τὴν σειρὰν, ἀπὸ χρηστῶν καὶ λυπηρῶν ^dπλεκομένην. Καὶ ἐπὶ τῶν ἀποστόλων δὲ τοι-
C αὐτα συνέβαινε. Διὸ καὶ Παῦλος ἔλεγεν· ¹⁹“ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς ἐν πάσῃ ^eτῇ θλίψει, εἰς τὸ δύνασθαι ἡμᾶς παρακαλεῖν τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει.” Τί οὖν πρὸς ἐμέ, φησί, τὸν αἰεὶ ἐν λύπαις ὄντα; Μὴ ἀγνώμων, μηδὲ ^fἀχάριστος· καὶ γὰρ ἀμήχανόν τινα ἐν λυπηροῖς εἶναι διηνεκῶς· οὐδὲ γὰρ ἀρκεῖ ἡ φύσις· ἀλλ’ ἐπειδὴ ἐν χαρᾷ βουλόμεθα εἶναι αἰεὶ, διὰ τοῦτο ἐν λύπαις νομίζομεν εἶναι αἰεὶ. Οὐ διὰ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλ’ ἐπειδὴ τῶν μὲν χρηστῶν καὶ ἀγαθῶν εὐθέως ἐπιλανθανόμεθα, τῶν δὲ λυπηρῶν αἰεὶ μνημονεύομεν, διὰ ^gτοῦτο ἐν λύπαις εἶ-
D ναι φαμεν. Οὐδὲ γὰρ δυνατόν ἄνθρωπον ὄντα αἰεὶ ἐν ^hλύ-
παις εἶναι. Καὶ εἰ βούλεσθε, καὶ τὸν ἐν τρυφῇ βίον ἐξε-
D τάσωμεν, τὸν ἀβρὸν καὶ διαρρέοντα, καὶ τὸν φορτικὸν καὶ ἐπαχθὴ καὶ ὀδυνηρόν. Ἐπιδείξομεν γὰρ ὑμῖν καὶ τοῦτον ἔχοντα λύπας, κάκεῖνον ἀνέσεις. Ἀλλὰ μὴ ⁱθορυβήθητε. Προκείσθω δὲ εἰς μέσον δεσμώτης ἄνθρωπος, καὶ ἄλλος βα-
σιλεὺς νέος, ὀρφανός, οὐσίαν διαδεξάμενος μεγάλην· προκείσθω δὲ καὶ τις μισθωτός, δι’ ὅλης πονούμενος τῆς ἡμέρας, ^kἕτερος δὲ τρυφῶν διηνεκῶς. Βούλει οὖν ἐκεῖνου τὰς ἀθυμίας πρό-
E τερον εἰπώμεν τοῦ τρυφῶντος; Ἐννόησον πῶς αὐτοῦ εἰκὸς χειμάζεσθαι τὴν διάνοιαν, ὅταν δόξης ἐφίηται τῆς ὑπερβαι-
νούσης αὐτόν, ὅταν καταφρονῇται παρὰ τῶν οἰκετῶν· ὅταν ὑπὸ τῶν ἐλαττόνων ὑβρίζηται· ὅταν μυρίους ἔχῃ κατηγό-
544 ρους, καὶ τοὺς διαβάλλοντας αὐτοῦ τὴν πολυτέλειαν. Καὶ τὰ ἄλλα δὲ, ὅσα ἐν πλούτῳ ^lτοιούτῳ συμβαίνειν εἰκὸς, οὐδὲ

¹⁹ 2 Cor. i. 4.

^a μετανάστασις K. L. M. ^b διεδέξατο L. M. ^c οἰκίαν H. K.
^d πεπλεγμένην L. M. ^e τῇ om. K. L. M. ^f ἀχάριστος] + γίνου H.
^g τοῦτο] + αἰεὶ K. + καὶ αἰεὶ Edd. ^h λυπηροῖς L. M. ⁱ θορυβεῖσθε
Edd. ^k ἕτερος δὲ] ὁ δὲ ἕτερος G. H. ^l τοιούτῳ om. G. H.

εἰπεῖν ἐνι^μ τὰς ἐπαχθείας, τὰ προσκρούσματα, τὰς κατηγορίας, τὰς ζημίας, τὰς παρὰ τῶν φθονούντων ἐπιβουλάς, οἱ ἐπειδὴν τὸν ἐκείνου πλοῦτον εἰς ἑαυτοὺς^η μετενεγκεῖν μὴ δυνηθῶσιν, ἔλκουσι, σπαράττουσι πανταχόθεν τὸν νέον, μυρίους ἐγείρουσι χειμῶνας αὐτῷ. Βούλει καὶ τούτου εἶπω τὴν ἡδονὴν τοῦ μισθωτοῦ; Ἀπάντων ἀπήλλακται τούτων· καὶ ὑβρίση τις αὐτόν, οὐκ ἀλγεῖ· οὐδενὸς γὰρ ἑαυτὸν ἡγεῖται μείζονα· οὐχ ὑπὲρ χρημάτων δέδοικε, μεθ' ἡδονῆς ἐσθίει, μετ' εὐφροσύνης καθεύδει πολλῆς. Οὐχ οὕτως οἱ τὸν θάσιον οἶνον πίνοντες τρυφῶσιν, ὡς ἐκεῖνος ἐπὶ πηγὰς B ἀπιὼν καὶ τῶν ναμάτων ἀπολαύων ἐκείνων. Ὅ' Ἄλλ' οὐ τὰ ἐκείνου τοιαῦτα. Εἰ δὲ οὐκ ἀρκεῖ σοι τὰ εἰρημένα, ἵνα μείζονα ποιήσω τὴν νίκην, φέρε, τὸν βασιλέα καὶ τὸν δεσμώτην συγκρίνωμεν· καὶ ὅψει πολλάκις τοῦτον μὲν ἐν ἡδονῇ^ρ ὄντα καὶ παίζοντα καὶ πηδῶντα, ἐκείνου δὲ ἐν διαδήματι καὶ πορφυρίδι ἀθυμοῦντα, καὶ μυρίας ἔχοντα φροντίδας, καὶ ἀποτεθνηκότα τῷ δέει. Οὐ γὰρ ἐστίν, οὐκ ἐστὶ βίον ἄλυπον οὐδενὸς εὐρεῖν, ἀλλ' οὐδὲ ἡδονῆς ἅμοιρον· οὐδὲ γὰρ ἂν ἤρκεσεν ἡμῶν ἡ φύσις, καθάπερ ἔφθην εἰπών. Εἰ δὲ ὁ μὲν χαίρει πλείονα, ὁ δὲ ἀλγεῖ πλείονα, τοῦτο παρ' αὐτόν τὸν ἀλγοῦντα συμβαίνει, ὅταν μικρόψυχος ᾖ, οὐ παρὰ τὴν C τῶν πραγμάτων φύσιν. Εἰ γὰρ βουλοίμεθα συνεχῶς χαίρειν, πολλὰς ἔχομεν ἀφορμάς. Ἄν γὰρ ἐπιλαβώμεθα ἀρετῆς, οὐδὲν ἔσται τὸ λυποῦν ἡμᾶς λοιπόν. Καὶ γὰρ ἐλπίδας ὑποτείνει χρηστὰς αὕτη τοῖς κεκτημένοις αὐτήν, καὶ θεῷ εὐαρέστους ποιεῖ, καὶ παρὰ ἀνθρώποις εὐδοκίμους, καὶ ἡδονὴν ἐνίσχιν ἄφατον. Εἰ γὰρ καὶ ἐν τῷ κατορθοῦν πόνον (342) ἔχει ἡ ἀρετὴ, ἀλλὰ τὸ συνειδὸς πολλῆς πληροῖ τῆς εὐφροσύνης, καὶ τοσαύτην ἔνδον ἐντίθησι τὴν ἡδονὴν, ὅσην οὐδεὶς παραστήσαι δυνήσεται λόγος. Τί γὰρ σοι δοκεῖ τῶν ἐν τῷ παρόντι βίῳ εἶναι ἡδύ; τράπεζα πολυτελὴς, καὶ σώ- D ματος ὑγεία, καὶ δόξα καὶ πλοῦτος; Ἀλλὰ ταῦτα τὰ ἡδέα ἂν ἐκείνη παραβάλῃς τῇ ἡδονῇ, πάντων ἔσται πικρότερα

^μ τὰς ἐπαχθείας] Sic L. (τὰς ἀπεχθείας Edd.) τὰς ἀνίας G. K. τὰς ἀπεχθείας, τὰς ἀνίας H. τὰς ἀνίας, τὰς ἐπαχθείας M. ^η ἐνεγκεῖν G. K. κατενεγκεῖν L. Ὅ' Ἄλλ' ἐκείνου οὐ τοιαῦτα G. H. K. ^ρ ὄντα] + καὶ γελῶντα G. H. K. + καὶ χαίροντα L. M. Pro δεσμώτην hic et supra p. 543 D. Interpres Latinus plebeium habet; i. e. δημότην (non, ut Boisius, δημώτην.)

πρὸς αὐτὴν συγκρινόμενα. Οὐδὲν γὰρ ἥδιον συνειδότος
 ἰ ἀγαθοῦ, καὶ ἐλπίδος χρηστῆς.

Καὶ εἰ βούλεσθε τοῦτο μαθεῖν, τὸν μέλλοντα ἀπιέναι
 ἐντεῦθεν ἐξετάσωμεν, ἢ τὸν γεγενηκότα· καὶ ἀναμνήσαντες
 αὐτὸν τραπέζης πολυτελοῦς ἧς ἀπέλαυσε, καὶ δόξης καὶ τιμῆς,
 καὶ ἀγαθῶν ἔργων ὧν εἰργάσατό ποτε καὶ ἐποίησεν, ἐρώμεθα
 ἐπὶ τίσι γάννυται μᾶλλον, καὶ ὀψόμεθα ἐπ' ἐκείνοις μὲν αἰ-
 σχυνόμενον καὶ ἐγκαλυπτόμενον, ἐπὶ τούτοις δὲ πετόμενον καὶ
 E σκιρτῶντα. Οὕτω καὶ Ἐζεχίας ὅτε ἐμαλακίσθη, οὐ τραπέζης
 ἐμνημόνευσε πολυτελοῦς, οὐ δόξης, οὐ βασιλείας, ἀλλὰ δι-
 καιοσύνης. ²⁰ “Μνήσθητι γὰρ, ἰ φησὶν, ὡς ἐπορεύθην ἐνώ-
 πιον σου ἐν ὁδῷ εὐθείᾳ.” Ὅρα καὶ Παῦλον ἀπὸ τούτων
 σκιρτῶντα καὶ λέγοντα· ²¹ “τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισ-
 μαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα.” Τί γὰρ
 καὶ εἶχεν εἰπεῖν οὗτος; φησί. Πολλὰ καὶ πλείονα ὁ τούτων
 545 καὶ τιμὰς ἃς ἐτιμήθη, καὶ ἰ δορυφορίας ἧς ἀπέλαυσε, καὶ θερα-
 πείας πολλῆς. Ἡ οὐκ ἀκούεις αὐτοῦ λέγοντος· ²² “ὡς ἄγ-
 γελον θεοῦ ἐδέξασθέ με, ὡς Χριστὸν Ἰησοῦν.” καὶ ὅτι, “εἰ
 δυνατὸν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες ἂν ἐδώκατέ μοι”
 καὶ ὅτι “ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τὸν τράχηλον ὑπέθηκαν;”
 Ἄλλ' οὐδὲν ἐκείνων φέρει εἰς μέσον, ἀλλὰ τοὺς πόνους καὶ
 τοὺς κινδύνους, καὶ τοὺς ὑπὲρ τούτων στεφάνους· καὶ μάλα
 εἰκότως. Ταῦτα μὲν γὰρ ἐνταῦθα ἀφίεται, ἐκείνα δὲ ἡμῖν
 συναποδημεῖ· κάκεινων μὲν δώσομεν λόγον, τούτων δὲ μισθὸν
 ἀπαιτήσομεν. Οὐκ ἴστε ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τελευταίᾳ πῶς
 B συστρέφει ψυχὴν ἀμαρτήματα; πῶς κάτωθεν τὴν καρδίαν
 ἀνακινεῖ; Τότε τοίνυν, ὅτε ταῦτα γίνεται, τῶν ἀγαθῶν
 ἔργων ἡ μνήμη παραστᾶσα, καθάπερ εὐδία ἐν χειμῶνι, παρα-
 μυθεῖται τὴν ἰ τεθορυβημένην ψυχὴν. Ἄν μὲν γὰρ νήφωμεν,
 καὶ ζώντων ἡμῶν αἰεὶ οὗτος παρέσται ὁ φόβος· ἐπειδὴ δὲ
 ἀναισθητῶς διακείμεθα, ὅταν ἐκβαλλώμεθα ἐντεῦθεν, ἐπι-
 στήσεται πάντως. Ἐπεὶ καὶ ὁ δεσμώτης τότε μάλιστα ἀλ-
 γεῖ, ὅταν αὐτὸν ὕ ἐξαγάγωσιν ἐπὶ τὸ δικαστήριον· τότε μά-

²⁰ 4 Reg. xx. 3.

²¹ 2 Tim. iv. 7.

²² Gal. iv. 14, 15. Rom. xvi. 4.

ἰ ἀγαθοῦ . . . χρηστῆς] χρηστοῦ . . . ἀγαθῆς K. L. M. ἰ φησὶ]
 + κύριε G. H. ὁ τούτων] τῶν πλουτούντων H. K. L. Mox δωροφο-
 ρίας (sic) ἃς ἀπ. καὶ θεραπείας πολλὰς L. ceteri, ut dedi; aliter ac
 Edd. Vid. adnot. ἰ τεθορυβημένην G. H. M. Mox καὶ ζῶσιν ἡμῖν
 H. et p. p. ἐκβαλλώμεθα G. K. ὕ ἐξαγάγωμεν G. K. M.

λιστα τρέμει, ὅταν ἐγγὺς ἦ ^w τοῦ βήματος, ὅταν δέη τὰς εὐθύνας δοῦναι. Διὰ δὲ τοῦτο καὶ ^x δείματα τῶν πολλῶν τότε ἐστὶν ἀκούειν διηγουμένων, καὶ ὅψεις φοβεράς, ὧν οὐδὲ C τὴν θεωρίαν λοιπὸν φέροντες οἱ ἀπιόντες, καὶ τὴν κλίνην αὐτὴν μετὰ πολλῆς τῆς ρύμης τινάσσουσι κείμενοι, καὶ φοβερὸν ἐνορῶσι τοῖς παροῦσι, τῆς ψυχῆς ἔνδον ἑαυτὴν εἰσωθούσης, καὶ ὀκνοῦσης ἀπορραγῆναι τοῦ σώματος, καὶ τὴν ὅψιν τῶν ἐρχομένων ἀγγέλων οὐ φερούσης. Εἰ γὰρ ἀνθρώπους φοβεροὺς ἐνορῶντες δεδιττόμεθα, ἀγγέλους ἀπειληφόρους καὶ δυνάμεις ἀποτόμους τῶν ^y παραγινομένων βλέποντες, τί οὐ πεισόμεθα, ἐλκομένης ἡμῖν ἀπὸ τοῦ σώματος τῆς ψυχῆς, καὶ συρομένης, καὶ πολλὰ ἀποδυρομένης εἰκῇ καὶ μάτην; Ἐπεὶ καὶ ὁ πλούσιος ἐκεῖνος μετὰ τὸ ἀπελθεῖν πολλὰ ^z ἐπένθησεν, ἀλλ' οὐδὲν ἀπώνατο. Ταῦτα δὲ πάντα ἀναπλάττοντες παρ' D ἑαυτοῖς καὶ ἀναστρέφοντες, ἵνα μὴ καὶ ἡμεῖς τὰ αὐτὰ πάθωμεν, τὸν ἐκ τούτων φόβον ἀκμάζοντα διατηρῶμεν, ὅπως τὴν ἀπὸ τῶν πραγμάτων φύγωμεν κόλασιν, καὶ τῶν αἰωνίων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΔ.

¹ Ἐξελθὼν ^a δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίπ- 546
που, ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγων· τίνα με λέ-
γουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι, τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου;

(343) ΤΙΝΟΣ ἔνεκεν τὸν οἰκιστὴν τῆς πόλεως εἶρηκεν; Ἐπειδὴ
ἔστι καὶ ἑτέρα, ἡ Στράτωνος. Καὶ οὐκ ἐν ἐκείνῃ, ἀλλ' ἐν

¹ Cap. XVI. v. 13.

^w τοῦ βήματος] τὸ ψήφισμα L. M. invitis Interpp. ^x δείματα] διηγήματα G. φοβήματα M. ^y παραγενομένων G. K. ^z ἐπένθησεν L. Infra, clausulam ὧν γένοιτο π. ἡ. ε. non agnoscunt L. M. HOM. LIV. ^a δὲ om. H. 4 Mosqq.

ταύτη αὐτοὺς ἐρωτᾷ, πόρρω τῶν Ἰουδαίων ἀπάγων, ὡς πάσης ἀπαλλαγέντας ἀγωνίας μετὰ παρρήσιας εἰπεῖν τὰ κατὰ διά-
 Β νοιαν ἅπαντα. Καὶ τίνος ἕνεκεν οὐκ εὐθέως τὴν γνώμην αὐτῶν ἠρώτησεν, ἀλλὰ τὴν τῶν πολλῶν; “Ἰνα εἰπόντες τὴν ἐκείνων, εἴτα ἐρωτηθέντες, “ὕμεις δὲ τίνα με λέγετε εἶναι;” ἀπὸ τοῦ τρόπου τῆς ἐρωτήσεως εἰς μείζονα ^β ἀνενεχθῶσιν ἔννοιαν, καὶ μὴ εἰς τὴν αὐτὴν ταπεινότητα τοῖς πολλοῖς περιπέσωσι. Διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ ἐν ἀρχῇ τοῦ κηρύγματος αὐτῶν πυνθάνεται· ἀλλ’ ὅτε σημεῖα πολλὰ ἐποίησε, καὶ περὶ πολλῶν αὐτοῖς διελέχθη καὶ ὑψηλῶν δογμάτων, καὶ τῆς αὐτοῦ θεότητος καὶ τῆς πρὸς τὸν πατέρα ὁμοιοῦς πολλὰς παρέσχε τὰς ἀποδείξεις, τότε τὴν πεῦσιν αὐτοῖς προσάγει ταύτην. Καὶ οὐκ εἶπε, τίνα με λέγουσιν οἱ γραμματεῖς καὶ
 C οἱ Φαρισαῖοι εἶναι; καίτοιγε οὗτοι αὐτῷ πολλάκις ^ε προσήεσαν καὶ διελέγοντο· ἀλλὰ, “τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι;” τὴν τοῦ δήμου γνώμην τὴν ἀδέκαστον ἐξετάζων. Εἰ γὰρ ^δ καὶ πολλῷ ταπεινότερα τοῦ δέοντος ἦν, ἀλλὰ πονηρίας ἀπήλλακτο· ἐκείνη δὲ πολλῆς ἔγεμε τῆς κακίας. Καὶ δεικνὺς πῶς σφόδρα βούλεται τὴν οἰκονομίαν ὁμολογεῖσθαι, φησὶ, “τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου,” τὴν θεότητα ^ε ἐντεῦθεν καλῶν, ὃ καὶ ἀλλαχοῦ πολλαχοῦ ποιεῖ. Φησὶ γάρ, ² “οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰ μὴ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ” καὶ πάλιν, “ὅταν ^ε δὲ ἴδῃτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα, ὅπου ἦν τὸ πρότερον.” Εἴτα, ἐπειδὴ εἶπον,
 D ³ “^ε οἱ μὲν Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν, οἱ δὲ Ἡλίαν, οἱ δὲ Ἱερεμίαν, οἱ δὲ ἓνα τῶν προφητῶν” καὶ τὴν πεπλανημένην αὐτῶν δόξαν εἰς μέσον ἤγαγον· τότε ἐπήγαγεν· ⁴ “ὕμεις δὲ τίνα με λέγετε εἶναι;” ἐκκαλούμενος αὐτοὺς διὰ τῆς δευτέρας ἐρωτήσεως εἰς τὸ μείζον τι φαντασθῆναι περὶ αὐτοῦ, καὶ ἐνδεικνύμενος αὐτοῖς, ὅτι ἢ προτέρα ψήφος σφόδρα ἐστὶν ἀποδέουσα αὐτοῦ τῆς ἀξίας. Διὸ παρ’ αὐτῶν ἐτέραν ἐπιζητεῖ, καὶ δευτέραν ^h ἐπάγει πεῦσιν, ὑπὲρ τοῦ μὴ συμπεσεῖν τοῖς πολλοῖς, οἱ

² Joan. iii. 13. vi. 62.³ v. 14.⁴ v. 15.

^h Sic Theoph. ἐνεχθῶσιν G. L. ἀνεχθῶσιν Mor. ἀναχθῶσιν Sav. Ben. quibuscum facit Ἐρ. ^ε προσέεσαν L. Ep. ^δ καὶ] + αὕτη G. H. K. invito Ep. Εἰ γὰρ αὕτη (om. καὶ) Edd. ^ε ἐντεῦθεν] οὕτω M. Mox Οὐδεὶς γὰρ, φησὶν L. M. ^ε δὲ om. L. M. ^ε οἱ μὲν Ἡλίαν (om. ceteris) L. M. 1 Mosq. ^h προσάγει L. M. p. p. συν-εμπεσεῖν iidem.

ἐπειδὴ μείζονα εἶδον τὰ σημεία ἢ κατὰ ἄνθρωπον, ἄνθρωπον Ε
 μὲν ἐνόμιζον εἶναι, ἐξ ἀναστάσεως ¹ δὲ φανέντα, καθάπερ καὶ
 Ἡρώδης ἔλεγεν. Ἀλλ' αὐτὸς ταύτης αὐτοὺς ἀπάγων τῆς ὑπο-
 νοίας, φησὶν· “ὕμεις δὲ τίνα με λέγετε εἶναι;” τουτέστιν,
 οἱ συνόντες αἰεὶ καὶ θαυματουργοῦντα βλέποντες, καὶ πολ-
 λὰς δυνάμεις δι' ἐμοῦ πεποιηκότες αὐτοί. Τί οὖν τὸ στόμα
 τῶν ἀποστόλων ὁ Πέτρος, ὁ πανταχοῦ θερμὸς, ὁ τοῦ χοροῦ
 τῶν ^k ἀποστόλων κορυφαῖος; Πάντων ἐρωτηθέντων, αὐτὸς 547
 ἀποκρίνεται. Καὶ ὅτε μὲν τὴν τοῦ δήμου γνώμην ἠρώτα,
 πάντες εἶπον τὸ ἐρωτηθέν· ὅτε δὲ τὴν αὐτῶν, Πέτρος προ-
 πηδᾷ καὶ προλαμβάνει, καὶ φησι· ⁵ “σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς
 τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος.” Τί οὖν ὁ Χριστός; “Μακάριος εἶ,
 Σίμων Βὰρ Ἰωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι.”
 Καὶ μὴν εἰ μὴ γνησίως αὐτὸν ὡμολόγησε, καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ
 πατρὸς γεγεννημένον, οὐκ ἦν ἀποκαλύψεως ¹ τοῦτο ἔργον· εἰ
 τῶν πολλῶν αὐτὸν εἶναι ἓνα ἐνόμιζεν, οὐ μακαρισμοῦ ἄξιον
 ἦν τὸ λεχθέν. Ἐπεὶ καὶ πρὸ τούτου εἶπον, “ἀληθῶς θεοῦ
 υἱὸς ἐστίν,” οἱ ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ τὸν σάλον ὃν εἶδον, καὶ οὐκ
 ἐμακαρίσθησαν, καίτοιγε ἀληθῶς εἰπόντες. Οὐ γὰρ τοιαύ- B
 την ὡμολόγησαν υἰότητα, οἷαν ὁ Πέτρος· ἀλλ' ἓνα τῶν πολ-
 λῶν ἀληθῶς υἱὸν ἐνόμιζον εἶναι, ^m ἐξαίρετον μὲν παρὰ τοὺς
 πολλοὺς, οὐ μὴν ἐκ τῆς οὐσίας αὐτῆς. Καὶ ὁ Ναθαναὴλ δὲ
 ἔλεγε, ⁶ “ῥαββὶ, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς
 τοῦ Ἰσραὴλ.” καὶ οὐ μόνον ⁿ οὐ μακαρίζεται, ἀλλὰ καὶ ὡς
 ἐνδεέστερον πολλῶ τῆς ἀληθείας εἰρηκῶς ἐλέγχεται παρ' αὐ-
 τοῦ. Ἐπήγαγε γοῦν· “ὅτι εἰπόν σοι, ^o ὅτι εἶδόν σε ὑποκάτω
 τῆς σκυῆς, πιστεύεις; μείζονα τούτων ὄψει.” Τίνος οὖν
 (344) ἔνεκεν οὗτος μακαρίζεται; Ὅτι ^p γνήσιον αὐτὸν ὡμολόγησεν
 υἱόν. Διὰ δὲ τοῦτο ἐπ' ἐκείνων μὲν οὐδὲν τοιοῦτον εἴρηκεν·
 ἐπὶ δὲ τούτου καὶ τὸν ἀποκαλύψαντα δείκνυσιν. Ἰνα γὰρ C
 μὴ δόξη τοῖς πολλοῖς, ἐπειδὴ σφοδρὸς ἦν ἐραστής τοῦ
 Χριστοῦ, φιλίας καὶ κολακείας εἶναι τὰ ῥήματα, καὶ διαθέ-
 σεως αὐτῷ χαριζομένης, ἄγει εἰς μέσον τὸν ἐνηχήσαντα αὐ-

⁵ v. 16, 17.⁶ Joan. i. 50, 51.

ⁱ δέ] μέντοι L. M. ^k ἀποστόλων] μαθητῶν L. Ep. ¹ τοῦτο]
 τὸ L. τοῦτο τὸ H. ^m ἐξ. μὲν] ἢ ἐξαίρετον M. αὐτῆς] τοῦ πατρὸς
 L. αὐτῆς om. K. M. ⁿ οὐκ ἐμακαρίζετο K. L. M. ^o ὅτι om. H.
^p γνήσιον] Sic Ep. Euth. γνησίως L. M.

τοῦ ^ατῇ ψυχῇ· ἵνα μάθῃς, ὅτι Πέτρος μὲν ἐφθέγγετο, ὁ πατήρ δὲ ὑπηγόρευσε· καὶ μηκέτι δόξαν ἀνθρωπίνην, ἀλλὰ δόγμα εἶναι θεῖον τὰ εἰρημένα πιστεύσῃς. Καὶ τίνος ἕνεκεν οὐκ αὐτὸς ἀποφαίνεται, οὐδὲ λέγει· ἐγὼ εἰμι ὁ Χριστός· ἀλλὰ διὰ ^ιτῆς ἐρωτήσεως τοῦτο κατασκευάζει, αὐτοὺς ^ςεἰσ-
Dάγων ὁμολογοῦντας; “Ὅτι οὕτω καὶ αὐτῷ ^ιτότε πρεπω-
 δέστερον ἦν καὶ ἀναγκαῖον, καὶ ἐκείνους μᾶλλον ἐφείλκετο
 πρὸς τὴν πίστιν τῶν λεγομένων. Εἶδες πῶς υἱὸν ἀποκαλύ-
 πτει πατήρ; πῶς πατέρα υἱός; ⁷“Οὐδὲ γὰρ τὸν πατέρα
 τις ἐπιγινώσκει, φησὶν, εἰ μὴ ὁ υἱός, καὶ ὧ ^αν βούληται ὁ
 υἱὸς ἀποκαλύψαι.” Οὐκ ἄρα ἔνι παρ’ ἐτέρου μαθεῖν τὸν
 υἱόν, ἢ ^νπαρὰ τοῦ πατρός· οὐδὲ παρ’ ἐτέρου μαθεῖν τὸν πα-
 τέρα, ἢ παρὰ τοῦ υἱοῦ. Ὡστε καὶ ἐντεῦθεν τὸ ὁμότημόν τε
 καὶ ὁμοούσιον δῆλον.

Τί οὖν ὁ Χριστός; ⁸“Σὺ εἰ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωνᾶ· σὺ
Eκληθήσῃ Κηφᾶς.” Ἐπειδὴ γὰρ ἐκήρυξάς μου τὸν πατέρα,
 φησὶ, καὶ ἐγὼ τὸν γεγεννηκότα σε ὀνομάζω· μόνον οὐχὶ λέ-
 γων, ὅτι ὥσπερ σὺ τοῦ Ἰωνᾶ παῖς, οὕτω καὶ γὰρ τοῦ πατρὸς
^ντοῦ ἐμοῦ. Ἐπεὶ καὶ παρέλκον ἦν εἰπεῖν, “σὺ εἰ ὁ υἱὸς
 Ἰωνᾶ.” ἀλλ’ ἐπειδὴ εἶπεν υἱὸν θεοῦ, ἵνα δείξῃ ὅτι ^ςοὕτως
 ἐστὶν υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὥσπερ ἐκεῖνος υἱὸς Ἰωνᾶ, τῆς αὐτῆς
 οὐσίας τῷ γεγεννηκότι, διὰ τοῦτο τοῦτο προσέθηκε. ⁹“Καὶ
 548 ἐγὼ σοι λέγω, σὺ εἰ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ
 οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν” τουτέστι, ^ντῇ πίστει τῆς
 ὁμολογίας. Ἐντεῦθεν δείκνυσι πολλοὺς μέλλοντας ἤδη πι-
 στεύειν, καὶ ἀνίστησιν αὐτοῦ τὸ φρόνημα, καὶ ποιμένα ποιεῖ.
 “Καὶ πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς.” Εἰ δὲ ἐκείνης
 οὐ κατισχύσουσι, πολλῷ μᾶλλον ἐμοῦ. Ὡστε μὴ θορυβηθῆς,
 ἐπειδὴν μέλλῃς ἀκούειν, ὅτι παραδοθήσομαι καὶ σταυρωθήσο-
 μαι. Εἶτα καὶ ἐτέραν λέγει τιμὴν· ¹⁰“καὶ ἐγὼ δέ σοι δώσω
 τὰς κλεῖς τῶν οὐρανῶν.” Τί ²δέ ἐστι, “καὶ ἐγὼ δέ σοι

⁷ Luc. x. 22.⁸ Joan. i. 43.⁹ v. 18.¹⁰ v. 19.^α τὴν ψυχὴν H. M.^ι τῆς] + αὐτοῦ G. H. K. invito Ep.^ς Sic L. Ep. εἰσάγων ὁμολογήσῃ G. K. M. ἐνάγων ὁμολογήσῃ H.^ι τότε om. L. ^ν παρ’ αὐτοῦ τοῦ π. Edd. p. p. μαθεῖν om. K. L. M.^ν τοῦ deest in Edd. ^ς οὗτος G. K. M. ^ν τῇ πίστει καὶ τῇ ὁμο-λογίᾳ Ep. *fidem atque confessionem* Ge. in textu. In uno cod. M. clausula τουτέστι, τῇ π. τ. ὁ. non legitur; in duobus aliis K. L. su-
 perius post v. πέτρᾳ inseritur. ² δέ om. H. M.

δώσω;” Ὡςπερ ὁ πατήρ σοι ἔδωκε τὸ ἐμὲ γινῶναι, οὕτω καὶ ἐγὼ σοι δώσω. Καὶ οὐκ εἶπε, παρακαλέσω τὸν πατέρα· ^B καίτοι πολλή ἦν τῆς ἐξουσίας ἡ ἐνδειξις, καὶ τοῦ δώρου τὸ μέγεθος ἄφατον· ἀλλ’, “ἐγὼ σοι δώσω.” Τί δίδως; εἶπέ μοι. “Τὰς ^a κλεῖς τῶν οὐρανῶν· ^b ἵνα ὅσα ἂν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὅσα ἂν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς.” Πῶς οὖν οὐκ ἔστιν αὐτοῦ δοῦναι τὸ καθίσαι ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων, τοῦ λέγοντος, “ἐγὼ σοι δώσω;” Εἶδες πῶς καὶ αὐτὸς ἀνάγει τὸν Πέτρον εἰς ὑψηλὴν τὴν περὶ αὐτοῦ ἔννοιαν, καὶ ἑαυτὸν ἀποκαλύπτει, καὶ δείκνυσιν υἱὸν ὄντα τοῦ θεοῦ διὰ τῶν ὑποσχέσεων τῶν δύο τούτων; Ἄ γὰρ θεοῦ ^c μόνου ἔστιν ἴδια, τό τε ἁμαρτήματα λύσαι, καὶ τὸ ἀπερίτρεπτον ^C τὴν ἐκκλησίαν ποιῆσαι ἐν τοσαύτῃ κυμάτων ἐμβολῇ, καὶ ἄνθρωπον ἀλιέα πέτρας πάσης ἀποφῆναι στερεώτερον, τῆς οἰκουμένης πολεμούσης ἀπάσης, ταῦτα ^d αὐτὸς ἐπαγγέλλεται δώσειν· καθάπερ ὁ πατήρ πρὸς τὸν Ἰερεμίαν διαλεγόμενος ἔλεγεν· ¹¹ “ὥς στῦλον χαλκοῦν καὶ ^e ὥσεὶ τεῖχος θήσιν αὐτόν·” ἀλλ’ ἐκείνον μὲν ἐνὶ ἔθνει, τοῦτον δὲ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης. Ἡδέως ἂν ^f οὖν ἐροίμην τοὺς ἐλαττοῦν βουλομένους τοῦ υἱοῦ τὴν ἀξίαν· ^g ποῖα μείζονα δῶρα, ἅπερ ἔδωκεν ὁ πατήρ τῷ Πέτρῳ, ἢ ἅπερ ἔδωκεν ὁ υἱός; Ὁ μὲν γὰρ τῷ Πέτρῳ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ υἱοῦ ἐχαρίσατο· ὁ δὲ υἱὸς τὴν τοῦ πατρὸς καὶ τὴν ^h αὐτοῦ πανταχοῦ τῆς ^D οἰκουμένης σπεῖραι, καὶ ἀνθρώπῳ θνητῷ τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ πάντων τὴν ἐξουσίαν ἐνεχείρισε, τὰς κλεῖς αὐτῷ δούς, ὃς τὴν ἐκκλησίαν πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἐξέτεινε, καὶ τοῦ οὐρανοῦ ἰσχυροτέραν ἀπέφηνεν. ¹² “Ὁ οὐρανὸς γὰρ καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται· οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι.” Πῶς

¹¹ Jer. i. 18.¹² Matth. xxiv. 35.

^a κλεῖς] + τῆς βασιλείας Edd. contra meos et Mosqq. omnes.
^b ἵνα om. L. M. ἵνα] καὶ 4 Mosqq. Hoc ex Reg. 694 recepit Editor Ben. 2^{dae}. ^c μόνον K. p. p. τὸ τὰ ἀμ. G. K. ^d αὐτὸς] Sic L. favente Ge. αὐτοῖς G. K. M. αὐτῷ H. ^e ὥς L. M. θήσιν] τίθησιν G. p. p. μὲν ἐν ἐνὶ L. M. ^f οὖν om. G. ἂν οὖν] οὖν ἂν K. L. sed cf. p. 733 A. ^g ποῖα μείζων δωρεὰ G. K. M. ^h αὐτοῦ] + γινώσκιν L. Ex eodem codice σπεῖραι recepi pro vulgato ἔσπειρε. ut possit seminare Ge. In alio cod. H. locus sic legitur: πανταχοῦ τῆς οἰκ. γινώσκιν ἐνσπεῖραι.

οὖν ἐλάττων ὁ τοιαῦτα δοὺς, ὁ τοιαῦτα κατωρθωκώς; Καὶ ταῦτα λέγω, οὐ διαιρῶν ἰπατρὸς καὶ υἱοῦ τὰ ἔργα.¹³ “πάντα γὰρ δι’ αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν” ἀλλ’ ἐπιστομίζων τὴν ἀνάσχυντον γλῶτταν τῶν τοι- (34) αῦτα τολμώντων.

- Ε** Ὅρα δὲ διὰ πάντων αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν. Ἐγὼ σοι λέγω, σὺ εἰ Πέτρος· ἐγὼ οἰκοδομήσω τὴν ἐκκλησίαν· ἐγὼ σοι δώσω τὰς κλεῖς τῶν οὐρανῶν. Καὶ τότε, ταῦτα εἰπὼν,¹⁴ “διεστείλατο αὐτοῖς, ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Χριστός.” Καὶ τίνος ἕνεκεν διεστείλατο; Ὡστε τῶν^k σκανδαλιζόντων ἐκ μέσου γενομένων, καὶ τοῦ σταυροῦ τελεσθέντος, καὶ τῶν ἄλλων ὧν ἔπαθεν ἀπαρτισθέντων, καὶ μηδεὸς ὄντος λοιπὸν τοῦ διακόπτοντος καὶ θολούντος τὴν
 549 εἰς αὐτὸν τῶν πολλῶν πίστιν, καθαρὰν καὶ ἀκίνητον ἐντυπωθῆναι τῶν ἀκούοντων τῇ διανοίᾳ τὴν προσήκουσαν περὶ αὐτοῦ δόξαν. Καὶ γὰρ οὐπω σαφῶς ἦν ἐκλάμψασα αὐτοῦ ἡ δύναμις. Διὰ δὲ τοῦτο τότε ἐβούλετο ἀνακηρύττεσθαι παρ’ αὐτῶν, ὅτε καὶ ἡ σαφὴς τῶν πραγμάτων ἀλήθεια, καὶ ἡ τῶν^l γινομένων ἰσχὺς συνηγόρει τοῖς παρὰ τῶν ἀποστόλων λεγομένοις. Οὐδὲ γὰρ ἴσον^m ἦν ὁρᾶν νῦν μὲν ἐν Παλαιστίνῃ θαυματουργοῦντα, νῦν δὲ ὑβριζόμενον, ἐλαυνόμενον· (καὶ μάλιστα ὅποτε καὶ ὁ σταυρὸς ἐμελλε διαδέχεσθαι τὰ θαύματα τὰ γινόμενα·) καὶ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης
Β προσκυνούμενον βλέπειν καὶ πιστευόμενον, καὶ μηδὲν τοιοῦτον πάσχοντα λοιπὸν, οἶον ἔπαθε. Διὰ τοῦτό φησι μηδενὶ εἰπεῖν. Τὸ μὲν γὰρ ῥιζωθὲν ἀπαξ, εἴτα ἀνασπασθὲν, δυσκόλως ἂν φυτευθὲν κατασχεθεῖν πάλιν παρὰ τοῖς πολλοῖς· τὸ δὲ μετὰ τὸ παγῆναι ἀπαξ μεῖναν ἀκίνητον, καὶ μηδαμόθεν ἐπηρεασθὲν, ῥαδίως ἄνεισι, καὶ πρὸς αὕξησιν ἐπιδίδωσι μερίζονα. Εἰ γὰρ οἱ σημείων ἀπολελανκότες πολλῶν, καὶ τοσούτων μετασχόντες μυστηρίων ἀπορρήτων, ὑπὸ τῆς ἀκοῆς μόνης ἐσκανδαλίσθησαν· μᾶλλον δὲ οὐκ αὐτοὶ μόνοι, ἀλλὰ καὶ ὁ πάντων κορυφαῖος Πέτρος· ἐννόησον τί τοὺς πολλοὺς
Γ ἦν εἰκὸς παθεῖν, μαθόντας μὲν ὅτι υἱὸς θεοῦ ἐστιν, ὁρῶντας

¹³ Joan. i. 3.¹⁴ v. 20.

ⁱ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ Edd. Infra τῶν τὰ τοιαῦτα L. ^k σκαν-
 δάλων L. ^l γενομένων K. ^m ἦν om. G. p. p. καὶ ante ἐλαυνόμενον
 habent L. M.

δὲ καὶ σταυρούμενον καὶ ἐμπτυόμενον, καὶ τῶν μυστηρίων τούτων τὸ ἀπόρρητον οὐκ εἰδότας, οὐδὲ πνεύματος ἀπολελυκότας ἁγίου. Εἰ γὰρ τοῖς μαθηταῖς ἔλεγε· ¹⁵ “πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ’ οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι.” πολλῶ μᾶλλον ὁ λοιπὸς δῆμος κατέπεσεν ἂν, εἰ πρὸ καιροῦ τοῦ προσήκοντος τὸ τῶν μυστηρίων τούτων ἀκρότατον αὐτοῖς ἀπεκαλύφθη. Διὰ δὲ τοῦτο κωλύει εἰπεῖν. Καὶ ἵνα μάθης πόσον ἦν τὸ μετὰ ταῦτα μαθεῖν πλήρη τὴν διδασκαλίαν, τῶν σκανδαλίζόντων παρελθόντων, ἀπ’ αὐτοῦ ⁿ τούτου τοῦ κορυφαίου μάνθανε. Αὐτὸς γὰρ οὗτος ὁ Πέτρος, ὁ μετὰ τοσαῦτα σημεῖα οὕτω φανείς ἀσθενὴς, ὡς καὶ ἀρνήσασθαι, καὶ κόρην εὐτελεῇ δεῖσαι, ἐπειδὴ ὁ σταυρὸς προεχώρησε, καὶ τῆς ἀναστάσεως σαφεῖς ἔλαβε τὰς ἀποδείξεις, καὶ οὐδὲν ἦν λοιπὸν τὸ σκανδαλίζον αὐτὸν καὶ θορυβοῦν, οὕτως ἀκίνητον κατέσχε τοῦ πνεύματος τὴν διδασκαλίαν, ὡς λέοντος σφοδρότερον ^o ἐπιπηδᾶν τῇ δῆμῳ τῶν Ἰουδαίων, καίτοι κινδύνων καὶ μυρίων θανάτων ἀπειλουμένων. ^p Εἰκότως τοίνυν τοῖς πολλοῖς ἐκέλευσε μὴ εἰπεῖν πρὸ τοῦ σταυροῦ, ὅπου γε οὐδὲ αὐτοῖς τοῖς μέλλουσι διδάσκειν πάντα ἐνθεῖναι ἐθάρρυνε πρὸ τοῦ σταυροῦ. “Πολλὰ γὰρ ἔχω λέγειν ὑμῖν, φησὶν, ἀλλ’ οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι.” Καὶ τῶν εἰρημένων δὲ ^E παρ’ αὐτοῦ πολλὰ ἀγνοοῦσιν, ἃ οὐκ ἐποίησε σαφῇ πρὸ τοῦ σταυροῦ. Ὅτε γοῦν ἀνέστη, τότε ἔγνωσαν ἕνια τῶν λεχθέντων.

¹⁶ “Ἀπὸ τότε ἤρξατο ^a αὐτοῖς δεικνύειν, ὅτι δεῖ αὐτὸν παθεῖν.” Ἀπὸ τότε; πότε; Ὅτε ἔπηξεν ^r ἐν αὐτοῖς τὸ δόγμα· ὅτε τὴν ἀρχὴν τῶν ἐθνῶν εἰσήγαγεν. Ἀλλ’ οὐδὲ οὕτω συνέσαν τὸ λεγόμενον· ¹⁷ “ἦν γὰρ, φησὶ, κεκαλυμμένος ⁵⁵⁰ ὁ λόγος ἀπ’ αὐτῶν” καὶ ὥσπερ ἐν ἀσαφείᾳ τινὶ ἦσαν, οὐκ εἰδότες ὅτι ἀναστῆναι αὐτὸν δεῖ. Διὰ τοῦτο καὶ ἐνδιατρίβει τοῖς δυσχερέσι, καὶ ^s ἐμπλατύνει τὸν λόγον, ἵνα διανοίξῃ αὐτῶν τὴν διάνοιαν, καὶ συνῶσι τί ποτέ ἐστι τὸ λεγόμενον.

¹⁵ Joan. xvi. 12.¹⁶ v. 20.¹⁷ Luc. xviii. 34.

ⁿ τούτου] τούτο M. τούτου om. L. ^o ἐμπηδᾶν L. καίτοι] καὶ G. H. M. ^p Praeunte cod. L. huc transtulimus periodum Εἰκότως τοίνυν κ. τ. ε. quae vulgo post v. λεχθέντων legitur. Idem fecit Latinus Interpres. ^a αὐτοὺς διδάσκειν 4 Mosqq. ^r ἐν om. L. M. ^s πλατύνει L. M. Mox συνιῶσι Edd.

Ἄλλ' "οὐ συνῆκαν, ἀλλ' ἦν τὸ ῥῆμα κεκαλυμμένον ἀπ' αὐ-
 τῶν καὶ ἐφοβούντο αὐτὸν ἐρωτῆσαι" οὐχὶ εἰ ἀποθανεῖται,
 ἀλλὰ πῶς καὶ τίνι τρόπῳ, καὶ τί ποτέ ἐστι τοῦτο τὸ
 μυστήριον. Οὐδὲ γὰρ ᾔδεσαν, τί ποτέ ἐστι τὸ ἀναστῆναι
 τοῦτο αὐτὸ, καὶ πολλῶ βέλτιον ἐνόμιζον εἶναι τὸ μὴ ἀπο-
 B θανεῖν. Διὰ τοῦτο τῶν ἄλλων θορυβουμένων καὶ διαπο-
 ρούντων, πάλιν ὁ Πέτρος, θερμὸς ὢν, μόνος τολμᾷ περὶ
 τούτων διαλεχθῆναι· καὶ οὐδὲ οὗτος παρρησία, ἀλλὰ κατ'
 ἰδίαν λαβὼν· τουτέστι, τῶν λοιπῶν ἀποσχίσας ^ω ἑαυτὸν μα- (346)
 θητῶν· καὶ φησιν· "Ἰλεώς σοι, κύριε, οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦ-
 το." Τί ποτε τοῦτό ἐστιν; ὁ ἀποκαλύψεως τυχὼν, ὁ μα-
 καρισθεὶς, ^χ οὗτος οὕτω ταχέως διέπεσε καὶ ἐσφάλη, ὡς φο-
 βηθῆναι τὸ πάθος; Καὶ τί θαυμαστὸν, τὸν οὐ δεξάμενον
 ἐν τούτοις ἀποκάλυψιν τοῦτο παθεῖν; Ἰνα γὰρ μάθῃς, ὅτι
 οὐδὲ ἐκεῖνα οἴκοθεν ἐφθέγγατο, ^γ ὅρα ἐν τούτοις τοῖς οὐκ
 ἀποκεκαλυμμένοις αὐτῷ πῶς θορυβεῖται καὶ περιτρέπεται,
 C καὶ μυριάκις ἀκούων οὐκ οἶδε τί ποτέ ἐστι τὸ λεγόμενον.
 Ὅτι μὲν γὰρ υἱὸς θεοῦ ἐστίν, ἔμαθεν· ὁ τι ποτέ δέ ἐστι
 τὸ μυστήριον τοῦ σταυροῦ καὶ τῆς ἀναστάσεως, οὐδέπω αὐ-
 τῷ δῆλον ἐγένετο. Καὶ γὰρ "ἦν, φησὶν, ὁ λόγος ἀπ' αὐ-
 τῶν κεκαλυμμένος." Ὁρᾷς ὅτι δικαίως ^z ἐκέλευε τοῖς ἄλλοις
 μὴ ἐξειπεῖν; Εἰ γὰρ οὐς ἀναγκαῖον ἦν μαθεῖν ^α οὕτως ἐθο-
 ρύβησε, τί οὐκ ἂν ἔπαθον οἱ λοιποὶ; Αὐτὸς μέντοι δεικνύς,
 ὅτι τοσοῦτον ἀπέχει ἅκων ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ πάθος, καὶ ἐπε-
 τίμησε τῷ Πέτρῳ, καὶ Σατανᾶν ἐκάλεσεν. Ἀκουσάτωσαν
 ὅσοι τὸ πάθος ἐπαισχύνονται ^β τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ.
 D Εἰ γὰρ ὁ κορυφαῖος, καὶ πρὶν ἢ πάντα μαθεῖν σαφῶς, Σα-
 τανᾶς ἐκλήθη τοῦτο παθὼν, τίνα ἂν ἔχοιεν συγγνώμην οἱ
 μετὰ τοσαύτην ἀπόδειξιν τὴν οἰκονομίαν ἀρνούμενοι; Ὅταν
 γὰρ ὁ οὕτω μακαρισθεὶς, ὁ τοιαῦτα ὁμολογήσας, τοιαῦτα
 ἀκούῃ, ἐννόησον τίνα πείσονται οἱ μετὰ ταῦτα ἀθετοῦντες
 τοῦ σταυροῦ τὸ μυστήριον. Καὶ οὐκ εἶπεν, ὁ Σατανᾶς ἐφ-
 θέγγατο διὰ σοῦ· ἀλλ', ¹⁸ "ὑπάγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ."

¹⁸ v. 23.

^τ ἀπορούντων L. M. Ep. ^υ οὗτος] οὕτως G. K. L. ^ω αὐτὸν
 K. M. p. p. κύριε om. K. L. ^χ οὗτος om. M. Ep. ^γ ὅρα] + πῶς
 G. H. M. Infra πῶς ante θορυβεῖται om. H. Bis legebatur in Edd.
 ante Ben. ²dam. ^z ἐκέλευσε Edd. ἐκάλεσε L. ^α οὗτοι οὕτως
 ἐθορυβήθησαν L. ^β τοῦ σταυροῦ om. L. M.

Καὶ γὰρ ἐπιθυμία ἦν τοῦ ἀντικειμένου ^c τὸ μὴ παθεῖν τὸν Χριστόν. Διὰ τοῦτο μετὰ τοσαύτης σφοδρότητος ἐπετίμησεν αὐτῷ, ἐπειδὴ ἤδει μάλιστα καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους τοῦτο φοβουμένους, καὶ οὐκ ἐνκόλως αὐτὸ ^d δεξομένους. Διὰ τοῦτο καὶ ἀποκαλύπτει τὰ ἀπὸ τῆς διανοίας αὐτοῦ λέγων· Ε “οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.” ^e Τί δέ ἐστιν, “οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων;” Ἐκεῖνος ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ καὶ γήινῳ τὸ πρᾶγμα ἐξετάζων, ἐνόμισεν αἰσχρὸν εἶναι τοῦτο αὐτῷ καὶ ἀπρεπές. Καθικνούμενος τοίνυν αὐτοῦ φησιν· οὐ τὸ ἐμέ παθεῖν ἀπρεπές· ἀλλὰ σὺ σαρκικῇ γνώμῃ τούτοις ψηφίζῃ· ὡς εἰ κατὰ 551 θεὸν ἤκουες τῶν λεγομένων, τῆς σαρκικῆς διανοίας ἀπαλλαγείς, ἤδεις ἂν, ὅτι ἐμοὶ μάλιστα τοῦτο πρέπον ἐστί. Σὺ μὲν γὰρ νομίζεις, ὅτι ἀνάξιόν μου ἐστι τὸ παθεῖν· ἐγὼ δέ σοι λέγω, ὅτι τὸ μὴ παθεῖν με τῆς τοῦ διαβόλου γνώμης ἐστίν· ἀπὸ τῶν ἐναντίων καταστέλλων αὐτοῦ τὴν ἀγωνίαν. Ὡσπερ γὰρ Ἰωάννην, ἀνάξιον αὐτοῦ νομίζοντα εἶναι τὸ βαπτισθῆναι ὑπ’ αὐτοῦ, βαπτίσειν εἰπὼν, ¹⁹ “οὕτω πρέπον ἐστὶν ἡμῖν” καὶ ^f αὐτὸν δὲ τοῦτον τὸν Πέτρον κωλύοντα ^g αὐτὸν νίψαι τοὺς πόδας, εἰπὼν, “οὐκ ἔχεις μέρος μετ’ ἐμοῦ, ἐὰν μὴ σου νίψω τοὺς πόδας.” οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἀπὸ τῶν ἐναντίων αὐτὸν κατέσχε, καὶ τῇ τῆς ἐπιτιμήσεως Β σφοδρότητι τὸν ὑπὲρ τοῦ παθεῖν φόβον κατέστειλε.

^h Μηδεὶς τοίνυν αἰσχυνέσθω τὰ σεμνὰ τῆς σωτηρίας ἡμῶν σύμβολα, καὶ τὸ κεφάλαιον τῶν ἀγαθῶν, ⁱ δι’ ὃ καὶ ζῶμεν, καὶ δι’ ὃ ἐσμεν· ἀλλ’ ὡς στέφανον, οὕτω περιφέρωμεν τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ. Καὶ γὰρ πάντα δι’ αὐτοῦ τελεῖται τὰ καθ’ ἡμᾶς. Καὶ ἀναγεννηθῆναι δέη, σταυρὸς παραγίνε-

¹⁹ Matth. iii. 15. Joan. xiii. 8.

^c τὸ] τοῦ M. ^d δεξαμένους K. L. et pr. G. H. ^e Haec τί δέ ἐστιν . . . ἀνθρώπων non habent G. Ge. ^f Sic L. M. favente Ge. ceteri αὐτῷ δὲ τούτῳ τῷ Πέτρῳ κωλύοντι . . . εἶπεν. ^g αὐτὸν] αὐτοῦ Edd. ^h ΗΘΙΚΟΝ. Περὶ τοῦ ἐπαισχυνέσθαι ὁμολογεῖν τὸν τίμιον σταυρόν· ἐν ᾧ καὶ περὶ τῶν βραβείων τοῦ ἐπιγείου καὶ ἐπουρανίου βασιλείως, ὅποιά εἰσι τοῖς ἐλεούσι. G. Quae sequuntur usque ad p. 552 D. exscripsit Auctor Florilegii, pp. 542–545. Omnia usque ad finem Homiliae habentur in Eclogis, Hom. xxxviii. Ed. Ben. ⁱ δι’ ὃ καὶ ζ.] Sic Fl. καὶ δι’ ἃ ζ. G. καὶ δι’ ὃ ζ. H. καὶ δι’ ὃν ζ. K. καὶ δι’ ὃ ἐσμεν] Sic Fl. δι’ ὃ καὶ ἐσμεν L. καὶ ἐσμεν M.

ταὶ καὶ τραφῆναι τὴν μυστικὴν ἐκείνην ^k τροφήν, καὶ χειροτονηθῆναι, καὶ ὅτι οὖν ἕτερον ποιῆσαι, πανταχοῦ ^l τὸ τῆς νίκης ἡμῖν παρίσταται σύμβολον. Διὰ τοῦτο ^m καὶ ἐπὶ οἰκίας, καὶ ἐπὶ τῶν τοίχων, καὶ ἐπὶ τῶν θυρίδων, καὶ ἐπὶ C τοῦ μετώπου, καὶ ἐπὶ τῆς διανοίας, μετὰ πολλῆς ἐπιγράφομεν ⁿ αὐτὸν τῆς σπουδῆς. Τῆς γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν σωτηρίας, καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς κοινῆς, καὶ τῆς ἐπιεικειᾶς ἡμῶν τοῦ δεσπότου τοῦτο ἐστὶ τὸ σημεῖον. ²⁰ “Ὡς πρόβατον γὰρ ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη.” “Ὅταν τοίνυν σφραγίσῃ, ἐννοεῖ πᾶσαν τοῦ σταυροῦ τὴν ὑπόθεσιν, καὶ σβέσον θυμὸν καὶ τὰ λοιπὰ πάντα πάθη. ^o “Ὅταν σφραγίσῃ, πολλῆς ἔμπλησον τὸ μέτωπον παρρησίας, ἐλευθέραν τὴν ψυχὴν ποιήσον. Ἰστε δὲ πάντως τίνα ἐστὶ τὰ ^p ἐλευθερίαν παρέχοντα. Διὸ καὶ Παῦλος εἰς τοῦτο ἐνάγων ἡμᾶς, εἰς τὴν ἐλευθερίαν λέγω τὴν προσήκουσαν ἡμῖν, οὕτως ἐνήγε, τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ αἵματος ἀναμνήσας τοῦ δεσποτικοῦ. ²¹ “Τιμῆς γὰρ, φησὶν, D ἡγοράσθητε· μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων.” Ἐννόησον, φη- (34) σὶ, τὴν ὑπὲρ σου καταβληθεῖσαν τιμὴν, καὶ οὐδενὸς ^a τῶν ἀνθρώπων ἔση δοῦλος· τιμὴν τὸν σταυρὸν λέγων. Ὁὐδὲ γὰρ ἀπλῶς τῷ δακτύλῳ ἐγχαράττειν αὐτὸν δεῖ, ἀλλὰ πρότερον τῇ προαιρέσει μετὰ πολλῆς τῆς πίστεως. Καὶ οὕτως ἐντυπώσης αὐτὸν τῇ ὄψει, οὐδεὶς ἐγγὺς σου στῆναι δυνήσεται τῶν ἀκαθάρτων ^s δαιμόνων, ὁρῶν τὴν μάχαιραν, ἐν ᾗ τὴν πληγὴν ἔλαβεν, ὁρῶν τὸ ξίφος, ^t ᾧ τὴν καιρίαν ἐδέξατο. Εἰ γὰρ ἡμεῖς τόπους ὁρῶντες ἐν οἷς ἀποτέμνονται οἱ κατά- E δικοι, φρίττομεν, ἐννόησον τί πείσεται ὁ ^v διάβολος, τὸ ὅπλον ὁρῶν δι’ οὗ πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἔλυσεν ὁ Χριστὸς, καὶ τὴν τοῦ δράκοντος ἀπέτεμε κεφαλὴν. Μὴ τοίνυν ἐπαισχυνθῆς τοσοῦτον ἀγαθόν, ἵνα μὴ σε ἐπαισχυνθῇ ὁ Χριστὸς, ὅταν ἔρχηται μετὰ τῆς δόξης αὐτοῦ, καὶ τὸ σημεῖον

²⁰ Esai. liii. 7.²¹ 1 Cor. vii. 23.

^k τροφήν] τράπεζαν G. H. ^l τὸ τῆς] Sic L. Fl. τοῦτο τὸ τῆς K. ceteri τοῦτο τῆς. ^m καὶ ἐν οἰκίαις L. ἐν οἰκίαις Fl. p. p. θυρῶν L. Fl. ⁿ αὐτὸ K. L. Mox ὑπὲρ om. Sav. ^o “Ὅταν” + δὲ G. K. ^p ἐλευθερίαν] + ἡμῖν L. M. Fl. ^a τῶν om. L. Fl. p. p. τὴν τιμὴν G. K. ^r Οὐ γὰρ L. M. Fl. ^s δαιμόνων] πνευμάτων G. H. ^t ἐν ᾧ Fl. Mox πληγὴν quod post ἐδέξατο legebatur, abesse jubent L. Fl. ^v διάβολος] + καὶ οἱ δαίμονες G. H. Idem πείσονται, ὁρῶντες et αὐτῶν habent. Pro altera lectione stant Ge. et Fl.

ἐμπροσθεν φαίνονται ^ω λάμπον ὑπὲρ τὴν ἀκτῖνα αὐτὴν τοῦ ἡλίου. Καὶ γὰρ ἔρχεται ὁ σταυρὸς τότε, φωνὴν ἀφιεὶς διὰ τῆς ὥψεως, καὶ πρὸς τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ἀπολογού- 552
μενος ὑπὲρ τοῦ δεσπότη, καὶ δεικνὺς ὅτι οὐδὲν ἐνέλιπε τῶν εἰς αὐτὸν ἠκόντων. Τοῦτο τὸ σημεῖον, καὶ ἐπὶ τῶν προγόνων ἡμῶν καὶ νῦν, θύρας ἀνέωξε κεκλεισμένας· τοῦτο δηλητήρια ἔσβεσε φάρμακα· τοῦτο κωνείου δύναμιν ἐξέλυσεν· τοῦτο θηρίων δῆγματα ἰοβόλων ἰάσατο. Εἰ γὰρ ἄδου πύλας ἀνέωξε, καὶ οὐρανῶν ἀψίδας ἀνεπέτασε, καὶ παραδείσου εἰσοδὸν ^υ ἐνεκαίνισε, καὶ τοῦ διαβόλου τὰ νεῦρα ἐξέκοψεν· τί θαυμαστὸν ^υ εἰ φαρμάκων δηλητηρίων, καὶ τῶν θηρίων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων περιεγένετο;

² Τοῦτον τοίνυν ἐγκόλαψον τῇ διανοίᾳ τῇ σῇ, καὶ τὴν Β
σωτηρίαν περίπτυξαι τῶν ἡμετέρων ψυχῶν. Οὗτος γὰρ ὁ σταυρὸς τὴν οἰκουμένην ² ἔσωσε καὶ ἐπέστρεψε, τὴν πλάνην ἐξήλασε, τὴν ἀλήθειαν ἐπανήγαγε, τὴν γῆν οὐρανὸν ἐποίησε, τοὺς ἀνθρώπους ἀγγέλους εἰργάσατο. Διὰ τοῦτον οἱ δαίμονες οὐκέτι φοβεροὶ, ἀλλ' εὐκαταφρόνητοι· οὐδὲ ὁ θάνατος θάνατος, ἀλλ' ὕπνος· διὰ τοῦτον πάντα ἔρριπται χαμαὶ καὶ πεπάτηται τὰ πολεμοῦντα ἡμῖν. Ἄν τοίνυν εἴπῃ σοί τις, τὸν ἐσταυρωμένον προσκυνεῖς; εἰπέ φαιδρᾷ τῇ φωνῇ, γεγηθότι τῷ προσώπῳ· καὶ προσκυνῶ, καὶ οὐ παύσομαί ποτε προσκυνῶν. Κἂν γελάσῃ, δάκρυσον αὐτὸν ὅτι μαίνεται. Εὐχαρίστησον τῷ δεσπότη, ὅτι τοιαῦτα ἡμᾶς εὐεργέτησεν, C
ἃ μηδὲ μαθεῖν δύναται τις χωρὶς τῆς ἄνωθεν ἀποκαλύψεως. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ οὗτος γελαῖ, ὅτι ²² “ψυχικὸς ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος.” ^β Ἐπεὶ καὶ τὰ παιδία τοῦτο πάσχει, ὅταν τι τῶν μεγάλων ἴδῃ καὶ θαυμαστῶν· κἂν εἰς ^ε μυστήρια εἰσαγάγῃ παιδίον, γελάσεται. Τούτοις ^δ δὴ καὶ Ἕλληνες εἰκόασιν τοῖς παιδίοις· μᾶλλον δὲ καὶ τούτων εἰσὶν ἀτελέστεροι, διὸ καὶ ἀθλιώτεροι, ὅτι οὐκ ἐν ἀώρῳ ἡλικία, ἀλλ' ἐν τελείᾳ τὰ τῶν ^ε νηπίων πάσχουσιν· ὅθεν οὐδὲ συγ-

²² 1 Cor. ii. 14.

^ω λάμπον] Sic M. Fl. vulgo λαμπρόν. τοῦ ἡλίου om. L. M.
^υ ἀνεκαίνισε Fl. et codd. praeter K. et sic edidit Sav. ^υ εἰ] + καὶ
G. H. τῶν ante θηρίων om. L. M. ² τοῦτο Edd. ² ἔσωσε καὶ
om. L. Fl. ^β Ἐπειδὴ Edd. ^ε Sic L. M. Ge. Fl. ceteri μυστήριον.
^δ δὴ] δὲ Edd. ^ε νηπίων] παίδων L. παιδίων M. Fl.

γνώμης εἰσὶν ἄξιοι. Ἄλλ' ἡμεῖς λαμπρᾷ τῇ φωνῇ, καὶ μέγα καὶ ὑψηλὸν βοῶντες, κράζωμεν καὶ λέγωμεν, καὶ ὅταν πάντες παρῶσιν Ἕλληνες μετὰ πλείονος τῆς παρρρησίας· ὅτι τὸ καύ-
 D χημα ἡμῶν ὁ σταυρὸς, καὶ τὸ κεφάλαιον τῶν ἀγαθῶν ἀπάν-
 των, καὶ ἡ παρρρησία καὶ ὁ στέφανος ἅπας. Ἐβουλόμην
 καὶ μετὰ Παύλου δύνασθαι λέγειν, ὅτι ²³ “δι’ οὗ ἐμοὶ κόσμος
 ἐσταύρωται, καὶ γὰρ τῷ κόσμῳ” ἀλλ’ οὐ δύναμαι, ποικίλοις
 πάθεσι κατεχόμενος. Διὸ παραινῶ καὶ ὑμῖν, καὶ πρό γε
 ὑμῶν ^f ἐμαντῶ, σταυρωθῆναι τῷ κόσμῳ, καὶ μηδὲν κοινὸν ἔχειν
 πρὸς τὴν γῆν, ἀλλὰ τῆς ἄνω πατρίδος ἐρᾶν, καὶ τῆς ἐκεῖθεν
 δόξης καὶ τῶν ἀγαθῶν. Καὶ γὰρ στρατιῶται ἐσμεν βασιλέως
 οὐρανοῦ, καὶ ὅπλα ἐνδεδύμεθα πνευματικά. Τί τοίνυν ^g καπή-
 E λων καὶ ἀγυρτῶν, μᾶλλον δὲ σκωλήκων βίον μεταχειρίζομεν;
 “Ὅπου γὰρ ὁ βασιλεὺς, ἐκεῖ καὶ τὸν στρατιώτην εἶναι δεῖ.
 Καὶ γὰρ στρατιῶται γεγόναμεν, οὐ τῶν μακρὰν, ἀλλὰ τῶν
 ἐγγύς. Ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ ^h τῆς γῆς βασιλεὺς, οὐκ ἂν ἀνά-
 σχοιτο πάντας εἶναι ἐν τοῖς βασιλείοις, οὐδὲ παρὰ τὰς αὐτοῦ
 πλευράς· ὁ δὲ τῶν οὐρανῶν ἅπαντας ἐγγὺς εἶναι βούλεται
 553 τοῦ θρόνου τοῦ βασιλικοῦ. Καὶ πῶς δυνατόν ἐνταῦθα ὄντας,
 φησὶ, παρ’ ἐκείνον ἐστάναι τὸν θρόνον; Ὅτι καὶ Παῦλος ἐπὶ
ⁱ τῆς γῆς ὢν, ὅπου τὰ Σεραφίμ ἦν, ὅπου τὰ Χερουβίμ, καὶ
 ἐγγυτέρῳ τοῦ Χριστοῦ, ἢ οὗτοι οἱ ἀσπιδοφόροι τοῦ βασιλέως.
 Οὗτοι μὲν γὰρ πολλαχοῦ τὰς ὄψεις περιφέρουσιν· ἐκείνον
 δὲ οὐδὲν ἐφάνταζεν, οὐδὲ ^k περιεῖλκεν, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν διά- (34)
 νοιαν πρὸς τὸν ^l βασιλέα τεταμένην εἶχεν. Ὡστε ἂν βου-
 ληθῶμεν, δυνατόν ^m καὶ ἡμῖν τοῦτο. Εἰ μὲν γὰρ τόπῳ διει-
 στήκει, καλῶς ἂν ἡπόρεις· εἰ δὲ πανταχοῦ πάρεστι, τῷ
 σπουδάζοντι καὶ συντεταμένῳ πλησίον ἐστί. Διὰ τοῦτο καὶ
 ὁ προφήτης ἔλεγεν· ²⁴ “οὐ φοβηθήσομαι κακὰ, ὅτι σὺ μετ’
 B ἐμοῦ εἶ” καὶ αὐτὸς πάλιν ὁ θεός· “θεὸς ἐγγίζων ἐγὼ εἰμι,

²³ Gal. vi. 14.²⁴ Psal. xxii. 4. Jer. xxiii. 23.^f καὶ ἐμαντῶ G. H. K. σταυρουσθαι G. H. Nobiscum facit Eclog.^g Vulgo τὰ καπήλων. τὰ om. H. L. M. et codex Vien. apud Sav. cum Ecl. et Interp.^h τῆς om. K. M. Ecl. p. p. ἂν om. G. ⁱ τῆς om. L. M. Ecl. Mox ἀσπιδοφόροι K. Vid. Lobeck. ad Phryn. p. 683. ^k Sic H. M. Vien. Ecl. ceteri παρεῖλκεν. διά-νοιαν] + αὐτοῦ G. H. ^l βασιλέα] + Χριστὸν G. H. + τὸν κύριον Vien. + καὶ κύριον Ecl. ^m καὶ accessit ex L. M. Ecl. et p. p. ἂν ex

iisdem et Vien.

καὶ οὐχὶ θεὸς πόρρωθεν.” Ὡςπερ οὖν ^η αἱ ἁμαρτίαι διῴστωσιν ἡμᾶς ἀπ’ αὐτοῦ, οὕτω ^ο καὶ αἱ δικαιοσύναι συνάγουσιν ἡμᾶς πρὸς αὐτόν· ²⁵ “ἔτι γὰρ λαλοῦντός σου, φησὶν, ^ρ ἔρῳ, ἰδοὺ πάρεμι.” Ποῖος πατὴρ οὕτως ἂν ὑπακούσειέ ποτε τοῖς ἐγγόνοις; ποία μήτηρ οὕτως ἐστὶ παρεσκευασμένη καὶ διηνεκῶς ἐστηκυῖα, μή ποτε καλέσειε αὐτὴν τὰ παιδία; Οὐκ ἐστὶν οὐδεὶς, οὐ πατὴρ, οὐ μήτηρ· ἀλλ’ ὁ θεὸς διηνεκῶς ἐστηκεν ἀναμένων, εἴ τις ποτε καλέσειεν αὐτὸν τῶν οἰκετῶν, καὶ οὐδέποτε, καλεσάντων ἡμῶν ὡς δεῖ, παρήκουσε. Διὰ τοῦτό φησιν· “ἔτι λαλοῦντός σου” οὐκ ἀναμένω σε πληρῶσαι, καὶ εὐθέως ὑπακούω. Καλέσωμεν τοίνυν αὐτὸν ὡς κληθῆναι βού-
 λεται. Πῶς ^α δὲ βούλεται; ²⁶ “Λύε, φησὶ, πάντα σύνδεσμον ἀδικίας, διάλυε στραγγαλιάς βιαίων συναλλαγμάτων, πᾶσαν συγγραφὴν ἄδικον διάσπα. Διάθρυπτε πεινῶντι τὸν ἄρτον σου, καὶ πτωχοὺς ἀστέγους εἰσάγαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. Ἐὰν ἴδῃς γυμνόν, περίβαλε, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκείων τοῦ σπέρματός σου οὐχ ὑπερόψει. Τότε ῥαγήσεται πρῶϊμον τὸ φῶς σου, καὶ τὰ ἰάματά σου ταχὺ ἀνατελεῖ, καὶ προπορεύσεται ἔμ-
 προσθέν σου ἡ δικαιοσύνη σου, καὶ ἡ δόξα τοῦ θεοῦ περιστελεῖ σε. Τότε ἐπικαλέσῃ με, καὶ εἰσακούσομαί σου· ἔτι λαλοῦν-
 τός σου ἔρῳ, ἰδοὺ πάρεμι.” Καὶ τίς ταῦτα πάντα ^ι δύναται D ποιῆσαι; φησί. Τίς δὲ οὐ δύναται; εἶπέ μοι. Τί γὰρ δυσχερὲς τῶν εἰρημένων; τί δὲ ἐργῶδες; τί δὲ οὐ ῥάδιον; Οὕτω ^ς γὰρ ἐστὶν οὐχὶ δυνατὰ μόνον, ἀλλὰ καὶ εὐκόλα, ὅτι πολλοὶ καὶ τὸ μέτρον τῶν εἰρημένων ὑπερηκόντισαν, οὐκ ἄδικα γραμματεῖα διασπῶντες μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ὄντα ἀπο-
 δυσάμενοι πάντα· οὐ στέγη καὶ τραπέζῃ τοὺς πτωχοὺς δε-
 χόμενοι, ἀλλὰ καὶ τῷ τοῦ σώματος ἰδρῶτι, καὶ κάμνοντες ὥστε αὐτοὺς διαθρέψαι· οὐ συγγενεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐχθροὺς εὐεργετοῦντες.

Τί δὲ ὅλως καὶ δύσκολον τῶν εἰρημένων; Οὐδὲ γὰρ εἶ-
 πειν, ὑπέρβηθι τὸ ὄρος, διάβηθι τὸ πέλαγος, διάσκαψον E
 πλέθρα γῆς τόσα καὶ τόσα, ἄσιτος διάμενε, σάκκον περι-

²⁵ Esai. lviii. 9.²⁶ Ibid. v. 6-9.

^η αἱ deest in Edd. p. p. ἀπ’ om. L. M. Ecl. ^ο Vocabula
 καὶ αἱ addidimus ex L. M. Vien. Ecl. καὶ habet G. ^ρ ἔρεῖ G.
 H. K. ^α δὲ] οὖν G. H. ^ι δυνήσεται G. H. ^ς γὰρ] Sic L. Ecl.
 ceteri δέ.

βαλοῦ· ἀλλὰ, μετάδος ^ι τοῖς οἰκείοις, μετάδος τοῦ ἄρτου, τὰ ἀδίκως ^ν συγκεείμενα γραμματεῖα διάρρήξον. Τί τούτων εὐκολώτερον; εἰπέ μοι. Εἰ δὲ καὶ δύσκολα εἶναι νομίζεις, σκόπει μοι καὶ τὰ ἔπαθλα, καὶ ἔσται σοι ῥάδια. Καθάπερ γὰρ οἱ βασιλεῖς ἐν ταῖς ἵπποδρομίαις πρὸ τῶν ἀγωνιζομένων στεφάνους καὶ βραβεῖα καὶ ἱμάτια ^ω συντιθέασιν, οὕτω δὴ 554 καὶ ὁ Χριστὸς ἐν μέσῳ τίθησι τῷ σταδίῳ τὰ ἔπαθλα, καθάπερ διὰ πολλῶν χειρῶν τῶν τοῦ προφήτου ῥημάτων ἐκτείνων αὐτά. Καὶ οἱ μὲν βασιλεῖς, καὶ μυριάκις ὥσι βασιλεῖς, ἅτε ἄνθρωποι ὄντες, καὶ εὐπορίαν δαπανωμένην ἔχοντες, καὶ φιλοτιμίαν ἀναλίσκομένην, τὰ ὀλίγα πολλὰ φιλοτιμοῦνται δεῖξαι· διὸ καὶ ἐν ἑκάστῳ τῶν διακόνων ἐγχειρίζοντες, οὕτως εἰσάγουσιν εἰς μέσον. Ὁ δὲ βασιλεὺς ὁ ἡμέτερος τὸνναντίον· ἅπαντα ὁμοῦ συμφορήσας, ἐπειδὴ σφόδρα ἐστὶν εὐπορος, καὶ οὐδὲν πρὸς ἐπίδειξιν ποιεῖ, οὕτως εἰς μέσον προτίθησιν, ἅπερ ἐκταθέντα ἅπειρα ἔσται, καὶ πολλῶν 555 δεήσεται τῶν κατεχουσῶν χειρῶν. Καὶ ἵνα μάθης τοῦτο, ἑκάστον αὐτῶν ^χ περισκόπει μετὰ ἀκριβείας. “Τότε ῥαγήσεται, φησὶ, πρῶϊμον τὸ φῶς σου.” Ἄρα οὐ δοκεῖ ^ι σοι ἐν τι εἶναι τὸ δῶρον τοῦτο; Ἀλλ’ οὐκ ἔστιν ἐν· καὶ γὰρ πολλὰ ἔνδον ἔχει, καὶ βραβεῖα καὶ στεφάνους καὶ ἕτερα ἔπαθλα. Καὶ εἰ βούλεσθε, λύσαντες δεῖξωμεν τὸν πλοῦτον ἅπαντα, καθὼς ἡμῖν οἶόν τέ ἐστι δεῖξαι· μόνον μὴ ἀποκάμητε. Καὶ πρῶτον μάθωμεν τί ἐστι, ῥαγήσεται. Οὐδὲ γὰρ εἶπε, φανεῖται, ἀλλὰ, ῥαγήσεται· τὸ ταχὺ ^z καὶ δαψιλές ἡμῖν ἐμφαίνων, καὶ πῶς σφόδρα ἐφίεται τῆς ἡμετέρας σωτηρίας, καὶ πῶς ὠδίνει τὰ ἀγαθὰ αὐτὰ προσελθεῖν, καὶ ἐπείγεται, καὶ οὐδὲν ἔσται τὸ κωλύον τὴν ἄφατον ῥύμην· 556 δι’ ὧν ἀπάντων τὴν δαψίλειαν αὐτῶν ἐνδείκνυται, καὶ τὸ ἅπειρον τῆς περιουσίας. Τί δέ ἐστι, πρῶϊμον; Τουτέστιν, οὐ μετὰ τὸ ἐν τοῖς πειρασμοῖς γενέσθαι, οὐδὲ μετὰ τὴν τῶν κακῶν ἐφοδον, ἀλλὰ ^a καὶ προφθάνει. Καθάπερ γὰρ (349) ἐπὶ τῶν καρπῶν λέγομεν πρῶϊμον τὸ πρὸ τοῦ καιροῦ φανέν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα, τὸ ^b ταχινὸν πάλιν ἐμφαίνων, οὕτως

^ι τοῖς οἰκείοις] ἐκ τῆς οἰκίας Vien. τῆς οἰκίας, quod Savilio adrisit, diserte legitur in Ecl. ^ν κείμενα M. Ecl. ^ω τιθέασιν Vien. Ecl.

^χ περισκόπει] σκόπει G. H. περισκόπησον Vien. Ecl. p. p. φησὶ om. G.

^ι σοι deest in Edd. ^z καὶ τὸ δαψιλές K. L. M. ^a καὶ om. L. M.

Ecl. ^b ταχὺ L. M. Vien. Ecl.

εἶπεν ὥσπερ ἄνω ἔλεγεν· “ἔτι λαλοῦντός σου ἐρῶ, ἰδοὺ πάρειμι.” Ποῖον δὲ λέγει ὁ φῶς; καὶ τί ποτέ ἐστι τοῦτο τὸ φῶς; Οὐ τοῦτο τὸ αἰσθητὸν, ἀλλ’ ἕτερον πολλῶ βέλτιον, ὃ τὸν οὐρανὸν ἡμῖν δείκνυσι, τοὺς ἀγγέλους, τοὺς ἀρχαγγέλους, τὰ Χερουβὶμ, τὰ Σεραφὶμ, τοὺς θρόνους, τὰς κυριότητας, τὰς ἀρχάς, τὰς ἐξουσίας, τὸ στρατόπεδον ἅπαν, D τὰς ^d αὐλὰς τὰς βασιλικὰς, τὰς σκηνάς. Ἄν γὰρ τοῦ φωτὸς ἐκείνου καταξιωθῆς, καὶ ταῦτα ὄψει, καὶ ἀπαλλαγῇς γεέννης, καὶ τοῦ σκώληκος τοῦ ἰοβόλου, καὶ τοῦ βρυγμοῦ τῶν ὀδόντων, καὶ τῶν δεσμῶν τῶν ἀλύτων, καὶ τῆς στενοχωρίας, καὶ τῆς θλίψεως, καὶ τοῦ σκότους τοῦ ἀφεγγοῦς, καὶ τοῦ διχοτομηθῆναι, καὶ ^e τοῦ ποταμοῦ τοῦ πυρὸς, καὶ τῆς κατάρας, καὶ τῶν τῆς ὀδύνης χωρίων· καὶ ἀπελεύσῃ ἔνθα ²⁷ “ἀπέδρα ὀδύνη καὶ λύπη” ἔνθα πολλὴ ἡ χαρὰ, καὶ ἡ εἰρήνη, καὶ ἡ ἀγάπη, καὶ ἡ τρυφή, καὶ ἡ εὐφροσύνη· ἔνθα ζῶν ^f αἰώνιος, καὶ δόξα ἄρρητος, καὶ κάλλος ἄφρα- E στον· ἔνθα ^g αἰώνιοι σκηναί, καὶ ἡ δόξα τοῦ βασιλέως ἡ ἀπόρρητος, καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα, ²⁸ “ὃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη” ἔνθα ὁ νυμφὼν ὁ πνευματικὸς, καὶ αἱ παστὰδες τῶν οὐρανῶν, καὶ αἱ παρθένοι αἱ τὰς φαιδράς ἔχουσιν λαμπάδας, καὶ οἱ τὸ ἔνδυμα τοῦ γάμου ἔχοντες· ἔνθα ^h πολλὰ τὰ ὑπάρχοντα τοῦ δεσπότου, καὶ τὰ ταμεῖα τὰ βασιλικὰ. Εἶδες ἡλίκα τὰ ἔπαθλα, καὶ ὅσα διὰ μιᾶς ῥήσεως ἐπεδείξα- 555 το, καὶ πῶς πάντα ⁱ συνεφόρησεν; Οὕτω καὶ τῶν ἐξῆς ῥήσεων ἐκάστην ἀναπτύξαντες, πολλὴν εὐρήσομεν τὴν περιουσίαν, καὶ πέλαγος ἀχανές. Ἔτι οὖν ^k ἀναβαλούμεθα, εἰπέ μοι, καὶ ὀκνήσομεν ἐλεεῖν τοὺς δεομένους; Μὴ, παρακαλῶ, ἀλλὰ καὶ πάντα ῥῖναι δέη, καὶ εἰς πῦρ ἐμβληθῆναι, καὶ ξίφους κατατολμῆσαι, καὶ κατὰ μαχαίρων ἄλλεσθαι, καὶ ὅτι οὖν παθεῖν, πάντα φέρωμεν εὐκόλως, ἵνα τοῦ ἐνδύ-

²⁷ Esai. xxxv. 10.²⁸ 1 Cor. ii. 9.

^c φῶς] καὶ φῶς G. καὶ πῶς L. Haec καὶ τί ποτε . . . φῶς non habent K. M. ^d αὐλὰς] πόλεις Ecl. τὰς πόλεις, τὰς βασιλικὰς σκηνάς L. ^e τῶν ποταμῶν G. Ecl. τὸν ποταμὸν M. ^f ἡ αἰώνιος L. ἄφραστον] ἄφατον K. M. ^g αἱ αἰώνιοι K. L. ^h πολλὰ τὰ ὑπ.] τὰ πολλὰ ὑπ. L. τὰ παλάτια ὑπάρχει Ecl. ⁱ Sic codd. et Ecl. συνεφρόνησεν Sav. Mor. συνεφόρεσεν, quae Savillii conjectura erat, tacite recepit Montef. ^k ἀναβαλλόμεθα G. K. οὐβουλόμεθα (sic) L.

ματος ἐπιτύχωμεν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ τῆς ἀπορρήτου δόξης ἐκείνης· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, Β χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΕ.

¹ Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι.

С ΤΟΤΕ· ΠΟΤΕ; Ὅτε ὁ Πέτρος εἶπεν, “ἰλεὺς σοι, οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο” καὶ ἤκουσεν, “ὔπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ.” Οὐδὲ γὰρ ἠρέσθη τῇ ἐπιτιμῇσει μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ περιουσίας βουλόμενος δεῖξαι τὴν τε τῶν παρὰ τοῦ Πέτρου εἰρημέων ἀτοπίαν, καὶ τὸ κέρδος τὸ ἀπὸ τοῦ πάθους, φησί· σύ μοι λέγεις, “ἰλεὺς σοι, οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο.” ἐγὼ δέ σοι λέγω, ὅτι οὐ μόνον τὸ ἐμὲ ^α κωλύσαι καὶ τῷ ἐμῷ πάθει δυσχεραίνειν, ἐπιβλαβές σοι καὶ ὀλέθριον, ἀλλ’ ὅτι οὐδὲ σωθῆναι δυνήσῃ, εἰ μὴ καὶ αὐτὸς ^β εἰς τὸ ἀποθανεῖν ἧς παρεσκευασμένος διαπαντός. Ἰνα γὰρ μὴ ἀνάξιον αὐτοῦ τὸ παθεῖν εἶναι νομίσωσιν, οὐ διὰ τῶν προτέρων μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ ^Δ τῶν ἐπαγομένων αὐτοὺς παιδεύει τοῦ πράγματος τὸ κέρδος. Ἐν μὲν οὖν τῷ Ἰωάννῃ φησίν· ² “εἰς τὸν κόκκον τοῦ σίτου εἰς τὴν γῆν μὴ ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· εἰ δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει.” ἐνταῦθα δὲ ἐκ περιουσίας αὐτὸ γυμνάζων, οὐκ ἐφ’ ἑαυτοῦ προάγει τὸν λόγον μόνον τὸν περὶ τοῦ δεῖν ἀποθνήσκειν, ἀλλὰ καὶ ἐπ’ ἐκείνων. Τοσοῦτον γὰρ τοῦ πράγματος τούτου τὸ κέρδος, ὅτι καὶ ἐφ’ ὑμῶν τὸ μὲν μὴ θέλειν ἀποθανεῖν, δεινόν· τὸ δὲ ἑτοιμον εἶναι πρὸς τοῦτο, ἀγαθόν. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν διὰ τῶν ἐξῆς δηλοῖ,

¹ Cap. xvi. v. 24.

² Joan. xii. 24.

НОМ. LV. ^α κωλύειν H. L. Ep. πρὸς Ep.

^β εἰς τὸ om. K. L. M. εἰς]

τέως δὲ ἐξ ἑνὸς αὐτὸ γυμνάζει μέρους. Καὶ ὅρα πῶς καὶ ἀκατανάγκαστον ποιεῖ τὸν λόγον. Οὐδὲ γὰρ εἶπεν, ὅτι καὶ βούλησθε, καὶ μὴ βούλησθε, δεῖ τοῦτο ὑμᾶς παθεῖν· **Ε** ἀλλὰ πῶς; “Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν.” Οὐ βιάζο-
 (350) **μαι**, οὐκ ἀναγκάζω, ἀλλ’ ἕκαστον κύριον τῆς ἑαυτοῦ προ-
 αιρέσεως ποιῶ· διὸ καὶ λέγω, “εἴ τις θέλει.” Ἐπὶ γὰρ ἀγαθὰ καλῶ, οὐχὶ ἐπὶ κακὰ καὶ ἐπαχθῇ, οὐκ ἐπὶ κόλασιν καὶ τιμωρίαν, ἵνα καὶ ἀναγκάσω. Καὶ γὰρ αὐτὴ τοῦ πράγματος ἡ φύσις ἱκανὴ ἐφέλκύσασθαι. Ταῦτα δὲ λέγων ^d ἐπεσπάτο μεζώνως. Ὁ μὲν γὰρ βιαζόμενος ἀποτρέπει **556** πολλὰκις· ὁ δὲ ἀφείς κύριον τὸν ἀκροατὴν εἶναι, μᾶλλον ἐφέλκεται. Βίας γὰρ δυνατώτερον θεραπεία. Διὸ καὶ αὐτὸς ἔλεγεν· “εἴ τις θέλει.” Μεγάλα γὰρ ἐστι, φησὶν, ἃ δίδωμι ὑμῖν ἀγαθὰ, καὶ τοιαῦτα, ὥς καὶ ἐπιτρέχειν ἐκόντας. Οὐδὲ γὰρ εἴ τις χρυσίον παρεῖχε, καὶ θησαυρὸν ^e προετίθει, μετὰ βίας ἐκάλεσεν αὐν. Εἰ δὲ εἰς ἐκεῖνα οὐ μετὰ βίας, πολλῶ μᾶλλον ἐπὶ τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀγαθὰ. Εἰ γὰρ μὴ ἡ τοῦ πράγματος φύσις πείθει σε δραμεῖν, οὐδὲ λαβεῖν ἄξιός εἰ, οὐδ’ αὖν λάβης, εἴση καλῶς τὸ ληφθέν. Διὰ τοῦτο οὐκ ἀναγκάζει ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ προτρέπει, φειδόμενος ἡμῶν. **B** Ἐπειδὴ γὰρ ἐδόκουν πολλὰ διαθρυλλεῖν, ^f ἰδία θορυβούμενοι πρὸς τὸ εἰρημένον, φησὶν· οὐ χρεῖα θορύβου καὶ ταραχῆς. Εἰ μὴ νομίζετε μυρίων ἀγαθῶν αἴτιον εἶναι τὸ εἰρημένον, καὶ ἐφ’ ὑμῶν συμβαῖνον, οὐ βιάζομαι, οὐδὲ ἀναγκάζω, ἀλλ’ εἴ τις ^g θέλει ἀκολουθεῖν, τοῦτον καλῶ. Μὴ γὰρ δὴ τοῦτο νομίζετε εἶναι τὴν ἀκολουθήσιν, ὃ ποιεῖτε νῦν ἐπόμενοί μοι. Πολλῶν ὑμῖν δεῖ πόνων, πολλῶν κινδύνων, εἰ μέλλοιτε ὀπίσω μου ἵεναι. Οὐ γὰρ δὴ, ὦ Πέτρε, ^h ἐπειδὴ υἱὸν με ὠμολόγησας θεοῦ, διὰ τοῦτο μόνον προσδοκᾶν ὀφείλεις στεφάνους, καὶ νομίζειν ἄρκειν εἰς σωτηρίαν σοι τοῦτο, καὶ ἀδείας λοιπὸν ἀπολαύειν, ὥς τὸ πᾶν ἐργασάμενος. Δύναμαι μὲν γὰρ, ἅτε **C** υἱὸς ὦν θεοῦ, μηδὲ ἀφείναι σε πείραν τῶν δεινῶν λαβεῖν· οὐ βούλομαι δὲ διὰ σέ, ἵνα καὶ αὐτός ⁱ τι συνεισενέγκῃς, καὶ δοκιμώτερος γένῃ. Οὐδὲ γὰρ εἴ τις ἀγνοothέτης εἴη, καὶ φίλον ἀθλητὴν ἔχοι, βουλευθείη αὐν χάριτι αὐτὸν στεφανῶσαι

^e ὅτι om. H. K. M.^d ἐπεσπάσατο Edd.^e Sic in codd.προετίθει Edd. Correxuit e suo cod. Editor Ben. ^{2dae}.K. M. ^g θέλει] βούλεται K. L. M.^f καὶ ἰδία G.

om. G. K. M. ἵνα τι καὶ αὐτὸς L.

^h ἐπειδὴ] + νῦν H. ⁱ τι

μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν οἰκείων πόνων· καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα, ἐπειδὴ αὐτὸν φιλεῖ. Οὕτω καὶ ὁ Χριστός· οὐς μάλιστα φιλεῖ, τούτους μάλιστα βούλεται καὶ οἰκοθεν εὐδοκιμεῖν, οὐκ ἀπὸ τῆς αὐτοῦ βοηθείας μόνης. Ὅρα δὲ πῶς καὶ ἀνεπαχθῇ ποιεῖ τὸν λόγον. Οὐδὲ γὰρ εἰς αὐτοὺς περιίστησι ^κμόνους τὰ δεινὰ, ἀλλὰ ¹καὶ κοινὸν τὸ δόγμα τῇ οἰκουμένῃ

D προτίθησι λέγων· “εἴ τις θέλει” καὶ γυνή, καὶ ἀνὴρ, καὶ ἄρχων, καὶ ἀρχόμενος, ταύτην ἐρχέσθω τὴν ὁδόν. Καὶ δοκεῖ μὲν ἓν τι εἰρηκέναι, τρία δέ ἐστι τὰ λεγόμενα· τὸ “^μἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν,” καὶ τὸ, “ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ,” καὶ τὸ, “ἀκολουθεῖτω μοι” καὶ τὰ μὲν δύο συνέζευκται, τὸ δὲ ἓν καθ’ ἑαυτὸ τέθεται. Ἀλλ’ ἴδωμεν πρότερον τί ποτέ ἐστι τὸ ἀρνήσασθαι ἑαυτόν. Μάθωμεν ^ηπρότερον τί ἐστὶν ἀρνήσασθαι ἑτερον, καὶ τότε εἰσόμεθα τί ποτέ ἐστιν ὁ ἀρνήσασθαι ἑαυτόν. Τί οὖν ἐστὶν ἀρνήσασθαι ἑτερον; Ὁ

E ἀρνούμενος ἑτερον, οἷον ἢ ἀδελφόν, ἢ οἰκέτην, ἢ ^νὄντιναοῦν, καὶ μαστιζόμενον ἴδῃ, καὶ δεσμούμενον, ^ακαὶ ἀπαγόμενον, καὶ ὁτιοῦν πάσχοντα, οὐκ παρίσταται, οὐκ βοηθεῖ, οὐκ ἐπικλᾶται, οὐκ πάσχει τι πρὸς αὐτόν, ἅτε ἅπαξ ἀπαλλοτριωθείς.

557 Οὕτω τοίνυν βούλεται τοῦ σώματος ἀφειδεῖν τοῦ ἡμετέρου, ἵνα καὶ μαστίζωσι, καὶ ἐλαύνωσι, καὶ καίωσι, καὶ ὁτιοῦν ποιῶσι, μὴ ^ιφεισώμεθα. Τοῦτο γὰρ ἐστὶ φείσασθαι. Ἐπεὶ καὶ οἱ πατέρες τότε φείδονται τῶν ἐγγόνων, ὅταν διδασκάλοις αὐτὰ παραδιδόντες, κελεύωσιν αὐτῶν μὴ φείδεσθαι. Οὕτω καὶ ὁ Χριστός· οὐκ εἶπε, μὴ ^ςφεισάσθω ἑαυτοῦ, ἀλλ’ ἐπιτεταμένως, “ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν” τουτέστι, μηδὲν ἐχέτω κοινὸν πρὸς ἑαυτόν, ἀλλ’ ἐκδιδότης τοῖς κινδύνοις, τοῖς ἀγῶσι, καὶ ὡς ἑτέρου ταῦτα πάσχοντος, οὕτω διακείσθω. Καὶ οὐκ εἶπεν, ἀρνησάσθω, ἀλλ’, ἀπαρνησάσθω· καὶ τῇ μικρᾷ ταύτῃ προσ-

B θήκη πολλὴν πάλιν ἐμφαίνων τὴν ὑπερβολήν. Καὶ γὰρ πλεον τοῦτο ἐκείνου ἐστί.

^κ μόνον K. L.

invitis Ep. et Interp. om. G. H. K.

invito Ep.

¹ καὶ om. M. Ep. ^μ ἀπαρνήσασθαι et p. p. ἄραι G. ^η πρότερον ^ο τὸ ἀρνήσασθαι iidem. ^ν οἷόν τινα οὖν G. M.

Infra καὶ καίωσι om. G. H.

G. Mox ἐκδότω G.

^ς φειδόμεθα H. K. L.

^ς φείσασθαι

“Καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ.” Τοῦτο ἔξ ἐκείνου γίνεται. “Ἰνα γὰρ μὴ νομίσης, ὅτι μέχρι ῥημάτων καὶ ὕβρεων καὶ ὀνειδῶν δεῖ ἀπαρνήσασθαι ἑαυτὸν, λέγει καὶ μέχρι πόσου ὁ ἀπαρνεῖσθαι ἑαυτὸν δεῖ· τουτέστι, μέχρι θανάτου, καὶ θανάτου ἐπονειδίστου. Διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν, ὁ ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν μέχρι θανάτου, ἀλλ’, “ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ,” τὸν ἐπονειδίστον θάνατον δηλῶν· καὶ ὅτι οὐχ ἅπαξ, οὐδὲ δις, ἀλλὰ διὰ παντὸς τοῦ βίου τοῦτο δεῖ ποιεῖν. Διηνεκῶς γὰρ, φησὶ, περίφερε τὸν θάνατον ^x τοῦ-

(351) ^{τον}, καὶ καθ’ ἡμέραν ἑτοιμος ἔσο πρὸς σφαγὴν. Ἐπειδὴ γὰρ πολλοὶ χρημάτων μὲν κατεφρόνησαν καὶ τρυφῆς καὶ ^C δόξης, θανάτου δὲ οὐχ ὑπερείδον, ἀλλ’ ἔδεισαν κινδύνους· ἐγὼ, φησὶ, καὶ μέχρις αἵματος παλαίειν τὸν ὁ ἀγωνιστὴν βούλομαι τὸν ἐμὸν, καὶ ἕως σφαγῆς τὰ σκάμματα γίνεσθαι· ὥστε καὶ θάνατον ὑπομῖναι δέη, καὶ θάνατον τὸν ἐπονειδίστον, καὶ θάνατον τὸν ἐπάρατον, καὶ ἐπὶ πονηρᾷ ὑπολήψει, ^z πάντα γενναίως φέρειν, καὶ ταύτη μάλλον ἀγάλλεσθαι. “Καὶ ἀκολουθεῖτω μοι.” Ἐπειδὴ γὰρ ἐστὶ καὶ πάσχοντα μὴ ἀκολουθεῖν, ὅταν μὴ δι’ αὐτὸν τις πάθῃ· (καὶ γὰρ λησταὶ πολλὰ ^D ^a χαλεπὰ πάσχουσι, καὶ τυμβωρύχοι καὶ γόητες) ἵνα μὴ νομίσης, ὅτι ἀρκεῖ τῶν δεινῶν ἡ φύσις, προστίθῃσι τὴν ὑπόθεσιν τῶν δεινῶν. Τίς δὲ ἐστὶν αὕτη; “Ἰνα ταῦτα ποιῶν καὶ πάσχων αὐτῷ ἀκολουθῇς· ἵνα δι’ αὐτὸν πάντα ὑπομένης· ἵνα καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν ἔχῃς. Καὶ γὰρ ^b καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ, “ἀκολουθεῖτω μοι” ὥστε μὴ μόνον ἀνδρείαν τὴν ἐν τοῖς δεινοῖς, ἀλλὰ καὶ σωφροσύνην, καὶ ἐπιείκειαν, καὶ πᾶσαν ἐπιδείκνυσθαι φιλοσοφίαν. Τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἀκολουθεῖν ὡς χρὴ, τὸ καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι, καὶ τὸ δι’ αὐτὸν πάντα πάσχειν. Εἰσὶ γὰρ ^c οἱ τῷ διαβόλῳ ἀκολουθοῦντες καὶ ταῦτα πάσχουσι, καὶ δι’ ἐκείνον τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐκδιδόασιν· ἀλλ’ ἡμεῖς διὰ τὸν Χριστὸν, μάλλον δὲ δι’ ἡμᾶς αὐτούς· ἐκείνοι ^E μὲν, ἵνα ἑαυτούς βλάβῃσι καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐκεῖ ἡμεῖς δέ,

ⁱ ὀνειδισμῶν Edd. ^v ἀπαρνήσασθαι G. H. K. ἀπαρνεῖσθαι bis habet Ep. ^w ἀπαρνησάσθω . . . θανάτου] ἀράτω τὸν θάνατον αὐτοῦ K. L. Alterum vertit Interp. ^x τοῦτον om. M. Etiam in Ben. deest, sed operarum vitio. ^y ἀνταγωνίστην K. M. γίνεσθαι] τείνεσθαι H. ^z Edebatur πάντα δεῖ γενναίως φ. δεῖ om. G. K. M. post φέρειν habet L. ^a χαλεπὰ] Sic Ep. χαλεπώτερα G. καὶ χαλεπώτερα H. ^b καὶ om. G. L. ^c οἱ] Sic L. vulgo οἱ.

ἵνα κερδήσωμεν ἐκατέραν τὴν ζωὴν. Πῶς οὖν οὐκ ἐσχάτης
 βλακείας, μηδὲ τὴν αὐτὴν τοῖς ἀπολλυμένοις ἐπιδείκνυσθαι
 ἀνδρείαν, καὶ ταῦτα τοσούτους ^a μέλλοντας καρποῦσθαι στε-
 558 ἐκείνοις δὲ οὐδεῖς. Εἶπε μὲν οὖν ἤδη καὶ τοῦτο τὸ ἐπίταγμα,
 ὅτε ἔπεμπεν αὐτοὺς λέγων ³ “εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθῃτε”
 (“^e ἀποστέλλω γὰρ ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων,”
 φησί· καὶ, “ἐπὶ ἡγεμόνας ^f καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε”) νυνὶ
 δὲ ἐπιτεταμένως μᾶλλον καὶ αὐστηρότερον. Τότε μὲν γὰρ
 θάνατον εἶπε μόνον· ἐνταῦθα δὲ καὶ σταυροῦ ἐμνημόνευσε,
 καὶ σταυροῦ διηνεκοῦς. “Ἀράτω γὰρ, φησί, τὸν σταυρὸν
 αὐτοῦ.” τουτέστι, ^g βασταζέτω διηνεκῶς, καὶ φερέτω. Καὶ
 τοῦτο ποιεῖν εἴωθε πανταχοῦ, οὐκ ἐξ ἀρχῆς, οὐδὲ ἐκ προοι-
 μίων, ἀλλ’ ἡρέμα καὶ κατὰ μικρὸν τὰ μεῖζονα τῶν παραγ-
 γελμάτων εἰσάγων, ἵνα μὴ ξενίζωνται οἱ ἀκούοντες.

B Εἶτα, ἐπειδὴ σφοδρὸν ἐδόκει εἶναι τὸ εἰρημένον, ὅρα πῶς
 αὐτὸ διὰ τῶν ἐξῆς παραμυθεῖται, καὶ τίθησιν ἑπαθλα ὑπερ-
 βάλλοντα τοὺς ἰδρωτάς· καὶ οὐκ ἑπαθλα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ
 τῆς κακίας ἐπίχειρα. Καὶ γὰρ τούτοις ἐνδιατρίβει μᾶλλον,
 ἢ ἐκείνοις· ἐπειδὴ περ οὐχ οὕτως ἢ τῶν ἀγαθῶν δόσις, ὡς ἢ
 τῶν αὐστηρῶν ἀπειλὴ τοὺς πολλοὺς σωφρονίζει εἴωθε.
 Σκόπει ^h γοῦν πῶς καὶ ἐντεῦθεν ἄρχεται, καὶ εἰς τοῦτο τε-
 λευτᾷ. ⁴ “Ὅς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπο-
 λέσει, φησὶν, αὐτήν· ὃς δ’ ἂν ἀπολέσῃ ⁱ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν
 ἐνεκεν ἐμοῦ, εὐρήσει αὐτήν. Τί γὰρ ὠφελήσεται ἄνθρωπος,
 εἰάν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, ^k καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐ-
 C τοῦ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα ^l ὑπὲρ τῆς ψυχῆς
 αὐτοῦ;” Ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· οὐκ ἀφειδῶν ὑμῶν,
 ἀλλὰ καὶ σφόδρα φειδόμενος, ταῦτα ἐπιτάττω. Καὶ γὰρ ὁ
 φειδόμενος τοῦ παιδίου αὐτοῦ, ἀπόλλυσιν αὐτό· ὁ δὲ μὴ φει-
 δόμενος, διασώζει. Ὁ καὶ τις σοφὸς ἔλεγεν, ὅτι ⁵ “εἰάν
 παίσης τὸν υἱόν σου ῥάβδῳ, οὐ μὴ ἀποθάνῃ· τὴν δὲ ψυχὴν

³ Matth. x. 5, 16, 18.⁴ v. 25, 26.⁵ Prov. xxiii. 13, 14.

^a μέλλοντες G. L. ^e ἀποστέλω K. M. p. p. φησὶ deest in
 Edd. ^f καὶ] δὲ καὶ H. ^g βασταζέτω, φερέτω διηνεκῶς K. L. M.
^h γοῦν] δὲ G. H. Mox φησὶν om. K. post θέλῃ collocant L. M.
ⁱ τὴν ψ. αὐτοῦ K. L. M. p. p. ὠφελείται L. M. ^k τὴν δὲ ψ. αὐτοῦ ζ.
 K. L. M. Cum his codd. conspirat unus Mosq. ^l ὑπὲρ om. M.
 2 Mosqq.

αὐτοῦ ἐκ θανάτου ῥύσῃ” καὶ πάλιν, ⁶ “ὁ περιψύχων τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καταδήσει τραύματα αὐτοῦ.” Τοῦτο καὶ ^m ἐπὶ στρατοπέδου γίνεται. Ἄν γὰρ ὁ στρατηγὸς, φειδόμενος τῶν στρατιωτῶν, ἔνδον κελεύῃ μένειν διαπαντός, καὶ τοὺς ἔνδον αὐτοῖς ⁿ προσαπολεί. Ἰὺ οὖν μὴ καὶ ἐφ’ ὑμῶν τοῦτο συμ- D
βαίνει, φησὶ, δεῖ πρὸς τὸν διηνεκῇ θάνατον ὑμᾶς παρατε-
τάχθαι. Καὶ γὰρ καὶ νῦν πόλεμος ἀναρρίπιζέσθαι μέλλει
χαλεπός. Μὴ τοίνυν ^o καθίσῃς ἔνδον, ἀλλ’ ἐξέρχου καὶ πο-
λέμει· κὰν πέσης ἐν τῇ παρατάξει, τότε ἔζησας. Εἰ γὰρ
ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν πολέμων ὁ παρατεταγμένος εἰς σφαγὴν,
οὗτος τῶν ἄλλων εὐδοκιμώτερος ^p καὶ ἀνάλωτος μᾶλλον, καὶ
τοῖς πολεμίοις φοβερώτερος, καίτοιγε μετὰ θάνατον οὐκ
ισχύοντος αὐτὸν ἀναστῆσαι τοῦ βασιλέως, ὑπὲρ οὗ τὰ ὅπλα
(352) τίθεται· πολλῶ μᾶλλον ἐπὶ τῶν πολέμων τούτων, ὅτε καὶ
ἀναστάσεως ἐλπίδες τοσαῦται, ὁ προβαλλόμενος εἰς θάνατον
τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, εὐρήσει αὐτήν· ἐνὶ μὲν τρόπῳ, ὅτι οὐ
ταχέως ἀλώσεται· δευτέρῳ δέ, ὅτι κὰν πέσῃ, ἐπὶ μείζονα E
αὐτὴν χειραγωγήσει ζῶν.

Εἰτα ἐπειδὴ εἶπεν, ὅτι “ὁ θέλων σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν,
ὃς δ’ ἂν ἀπολέσῃ, σώσει,” κάκει σωτηρίαν καὶ ἀπώλειαν, καὶ
ἐνταῦθα σωτηρίαν καὶ ἀπώλειαν τέθεικεν· ἵνα μὴ νομίσῃ τις
ἴσῃν εἶναι τὴν ἀπώλειαν ταύτην κάκεινήν, καὶ τὴν σωτηρίαν,
ἀλλὰ μάθῃ σαφῶς, ὅτι τοσοῦτον ἐκείνης τῆς σωτηρίας καὶ 559
ταύτης τὸ μέσον, ὅσον ἀπωλείας καὶ σωτηρίας· καὶ ἐκ τῶν
ἐναντίων καθάπαξ ἐπάγει ταῦτα κατασκευάζων. “Τί γὰρ
ὠφελεῖται ἄνθρωπος, ^a φησὶν, εἰ μὴ τὸν κόσμον ὅλον κερδή-
σῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ;” Εἶδες πῶς ἡ πα-
ρὰ τὸ δέον αὐτῆς σωτηρία, ἀπώλεια, καὶ ἀπωλείας ἀπάσης
^r χεῖρων, ἅτε καὶ ἀνιάτος οὖσα, τῷ μηδὲν εἶναι λοιπὸν τὸ
ἐξωνοούμενον αὐτήν; Μὴ γὰρ μοι λέγε τοῦτο, φησὶν, ὅτι
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔσωσεν ὁ κινδύνους διαφυγὼν τοὺς τοιού-
τους, ἀλλὰ μετὰ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ θεὸς καὶ τὴν οἰκουμένην
^s ἅπασαν, καὶ τί τὸ πλεόν ἐντεῦθεν αὐτῷ ἐκείνης ἀπολλυμέ- B

⁶ Eccli. xxx. 1.

^m ἐπὶ τοῦ στρ. G. H. ⁿ προσαπολλύει G. H. p. p. ἐφ’ ὑμῖν H.
ἐφ’ ἡμῖν G. ^o καθῆσο L. M. ^p καὶ ἀν. μᾶλλον] μᾶλλον καὶ ἀν.
ἐστί G. H. p. p. φοβερώτατος iidem. ^q φησὶν om. K. L. M.
^r χεῖρον K. L. M. p. p. οὖσα om. K. M. ^s ἅπασαν] + κερδανεῖ H.
θεὸς ὅτι καὶ τὴν οἰκ. ἅπ. ὅτι κερδανεῖ M.

νης; Εἰπέ γάρ μοι, εἰ τοὺς οἰκέτας ἴδοις τοὺς σοὺς ἐν
 τρυφῇ, σαυτὸν δὲ ἐν κακοῖς ἐσχάτοις, ἄρα κερδανεῖς ἐκ
 τοῦ δεσπότης εἶναί τι; Οὐδαμῶς. Τοῦτο τοίνυν καὶ ἐπὶ
 τῆς ψυχῆς λογίζου, ὅταν τῆς σαρκὸς τρυφώσης καὶ πλου-
 τούσης, αὕτη τὴν μέλλουσαν ἀπώλειαν ἀναμένῃ. “Τί δώσει
 ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;” Πάλιν ἐπιμένει
 τῷ αὐτῷ. Μὴ γὰρ ἑτέραν ψυχὴν ἔχεις δοῦναι ἀντὶ ψυ-
 χῆς; φησί. Χρήματα μὲν γὰρ ἂν ἀπολέσης, δυνήσῃ δοῦ-
 ναι χρήματα· καὶ οἰκίαν, καὶ ἀνδράποδα, καὶ ὅτιοῦν ἕτερον
 τῶν κτημάτων· ψυχὴν δὲ ἂν ἀπολέσης, ἑτέραν οὐ δυνήσῃ
 C ἐπιδοῦναι ψυχὴν· ἀλλὰ καὶ τὸν κόσμον ἔχῃς, καὶ βασιλεὺς
 τῆς οἰκουμένης ἦς, οὐχ οἷός τε ἔσῃ τὰ τῆς οἰκουμένης πάν-
 τα καταβαλὼν μετὰ τῆς οἰκουμένης αὐτῆς, ψυχὴν ἀγοράσαι
 μίαν. Καὶ τί θαυμαστὸν εἰ ἐπὶ ψυχῆς τοῦτο συμβαίνει;
 Καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ σώματος τοῦτο γινόμενον ἴδοι τις ἄν.
 Καὶ μυρία διαδήματα περικείμενος ἦς, σῶμα δὲ ἔχῃς ἐπίνο-
 σον φύσει καὶ ἀνιάτως ἔχον, οὐ δυνήσῃ, καὶ τὴν βασιλείαν
 ἅπασαν ἐπιδῶς, τὸ σῶμα διορθῶσαι τοῦτο, καὶ μυρία σώ-
 ματα προσθῆς, καὶ πόλεις, καὶ χρήματα. Οὕτω τοίνυν καὶ
 ἐπὶ τῆς ψυχῆς λογίζου· μᾶλλον δὲ καὶ πολλῷ πλέον ἐπὶ
 D τῆς ψυχῆς· καὶ πάντα τὰ ἄλλα ἀφείς, εἰς ταύτην ἅπασαν
 ἀνάλiske τὴν σπουδὴν. Μὴ δὴ τῶν ἀλλοτρίων φροντίζων,
 ἀμέλει σαυτοῦ καὶ τῶν σῶν· ὃ νῦν ἅπαντες ποιοῦσιν, εὐκότες
 τοῖς τὰ μέταλλα ἐργαζομένοις. Οὐδὲ γὰρ ἐκείνοις ὄφελος
 τῆς ἐργασίας ταύτης, οὐδὲ τοῦ πλούτου· ἀλλὰ καὶ πολὺ
 τὸ βλάβος, ὅτι τε κινδυνεύουσιν εἰκῇ, καὶ ὅτι ἑτέροις κιν-
 δυνεύουσιν, οὐδὲν ἐκ τῶν ἰδρώτων ἐκείνων καὶ τῶν θανάτων
 καρπούμενοι. Τούτους καὶ νῦν εἰσι πολλοὶ οἱ μιμούμενοι, οἱ
 ἐτέροις μεταλλεύοντες πλούτον· μᾶλλον δὲ καὶ τούτων ἀθλι-
 ωτέροι, ὅσῳ καὶ γέεννα ἡμᾶς ἀναμένει μετὰ τοὺς πόνους
 E τούτους. Ἐκείνους μὲν γὰρ ἴστησι τῶν ἰδρώτων ἐκείνων ὁ
 θάνατος· ἡμῖν δὲ ἀρχὴ μυρίων κακῶν ὁ θάνατος γίνεται.
 Εἰ δὲ ὡς λέγοις, ὅτι ἀπολαύεις τῶν σῶν πόνων πλουτῶν,
 δεῖξον τὴν ψυχὴν εὐφρανθεῖσαν, καὶ τότε πείθομαι. Τῶν
 γὰρ ἐν ἡμῖν κυριώτερον ἢ ψυχὴ. Εἰ δὲ τὸ σῶμα πιαίνει-

^t ἂν ἀπολέσης] ἀπολλύς L. ὁ ἀπολλύς Ep. ἐπὶ τῆς ψ. K. L.
 M. Mox γεγόμενον Edd. ^w λέγεις Edd. Deinde ἀπολαύσεις K. et
 τῶν πόνων τῶν σῶν K. L. M.

ται, τηκομένης ἐκείνης, οὐδὲν αὐτῇ πρὸς σέ ἡ ^x εὐθηνία· ὥσπερ οὖν τῆς δούλης εὐφραينوμένης, οὐδὲν πρὸς τὴν δέσποιναν ἀπολλυμένην ἢ τῆς θεραπαινίδος εὐημερία, οὐδὲ ἡ 560 τῆς στολῆς εὐκοσμία πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς ἀσθένειαν· ἀλλ' ἐρεῖ σοι πάλιν ὁ Χριστός· “τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;” ἄνω καὶ κάτω περὶ ἐκείνην σε στρέφεσθαι κελεύων, καὶ αὐτῆς μόνης ποιεῖσθαι λόγον.

Φοβήσας τοίνυν ἐντεῦθεν, καὶ ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν παραμυθεῖται. ⁷ “Μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, φησὶν, ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ^y ἁγίων ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ ^z τὰ ἔργα αὐτοῦ.” Εἶδες πῶς δόξα μία πατρὸς καὶ υἱοῦ; Εἰ δὲ δόξα μία, εὐδηλον ὅτι καὶ οὐσία μία. Εἰ γὰρ ἐν οὐσίᾳ μιᾷ διαφορὰ δόξης (⁸ “ἄλλη γὰρ δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη ^a δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων· ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέ- B ρει ἐν δόξῃ,” καίτοι μιᾶς οὐσης οὐσίας), πῶς ἂν ὦν ἡ δόξα (353) μία, ἢ οὐσία ἑτέρα ^b νομισθεῖη; Οὐδὲ γὰρ εἶπεν, ἐν δόξῃ τοιαύτῃ οἶα ὁ πατήρ, ^c ἵνα πάλιν παραλλαγὴν τινα ὑποπτεύσης· ἀλλὰ τὸ ἀπηκριβωμένον δεικνύς, ἐν αὐτῇ ἐκείνῃ τῇ δόξῃ, φησὶν, ἥξει, ὡς μίαν αὐτὴν ὑποπτεύεσθαι καὶ τὴν αὐτήν. Τί τοίνυν φοβῇ, Πέτρε, φησὶ, θάνατον ἀκούων; Τότε ^d με γὰρ ὅψει ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς. Εἰ δὲ ἐγὼ ἐν δόξῃ, καὶ ὑμεῖς. Οὐδὲ γὰρ μέχρι τοῦ παρόντος βίου τὰ ὑμέτερα· ἀλλ' ἑτέρα τις ὑμᾶς διαδέξεται λῆξις ἀμείνων. Ἀλλ' ὅμως εἰπὼν τὰ χρηστὰ, οὐκ ἔστιν μέχρι τούτου, ἀλλὰ καὶ τὰ φοβερά ἀνέμιξε, τὸ δικαστήριον ἐκείνο εἰς μέσον C ἀγαγὼν, καὶ τὰς εὐθύνas τὰς ἀπαιτήτους, καὶ τὴν ψῆφον τὴν ἀδέκαστον, καὶ τὴν κρίσιν τὴν ἀνεξαπάτητον. Οὐ μὴν ἀφήκε σκυθρωπὸν μόνον φανῆναι τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ χρησταῖς ἀνέμιξεν ἐλπίσιν. Οὐδὲ γὰρ εἶπε, τότε κολάσει τοὺς ἡμαρτηκότας, ἀλλ', “ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ ^e τὴν πράξιν

⁷ v. 27.⁸ 1 Cor. xv. 41.

* εὐθηνία] Sic G. K. M. [lacunam hic habet L.] rerum copia Ge. Edebatur εὐθυμία. Vid. var. lect. ad p. 387 B. ^y ἁγίων om. K. L. M. 1 Mosq. ^z τὰ ἔργα] Sic Mosqq. τὴν πράξιν K. L. M. τὰ ἔργα καὶ τὴν πράξιν G. ^a δόξα deest in Edd. ^b νομηθείη L. Optativum νομισθεῖη de meo dedi pro eo quod in Edd. et codd. legitur, νομισθῇ. ^c ἵνα μὴ πάλιν H. L. ^d με γὰρ] γὰρ με L. M. μὲν γὰρ G. et pr. H. ^e τὴν πράξιν] Sic mei et Mosqq. τὰ ἔργα Edd.

αὐτοῦ.” Τοῦτο δὲ ἔλεγεν οὐχὶ τοὺς ἡμαρτηκότας κολάσεως ἀναμιμνήσκων μόνον, ἀλλὰ ^ε καὶ τοὺς κατωρθωκότας βραβείων καὶ στεφάνων.

^δ Ἄλλ’ αὐτὸς μὲν, ἵνα καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας ἀνα-
 D κτήσεται, ταῦτα εἶρηκεν· ἐγὼ δὲ φρίττω αἰεὶ ταῦτα ἀκούων·
 οὐ γάρ εἰμι τῶν στεφανουμένων. Οἶμαι δὲ καὶ ἑτέρους
 ἡμῖν κοινωνεῖν τοῦ φόβου καὶ τῆς ἀγωνίας. Τίνα γὰρ οὐχ
 ἱκανὸν τοῦτο πτοῆσαι τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ συνειδὸς εἰσελθόντα
 τὸ ἑαυτοῦ, καὶ ποιῆσαι φρίττειν, καὶ πείσαι ὅτι σάκκου
 ἡμῖν χρεία, καὶ νηστείας ἐπιτεταμένης μᾶλλον, ἢ τῷ δῆμῳ
 τῶν Νινευϊτῶν; Οὐ γὰρ ὑπὲρ ^h καταστροφῆς πόλεως καὶ
 τῆς κοινῆς τελευτῆς ὁ λόγος ἡμῖν, ἀλλ’ ὑπὲρ ⁱ τῆς κολά-
 E σεως τῆς αἰωνίου, καὶ τοῦ πυρὸς τοῦ μὴ σβεννυμένου.
 Διὸ καὶ τοὺς τὰς ἐρήμους κατειληφότας μοναχοὺς ἐπαινῶ
 καὶ θαυμάζω, τῶν τε ἄλλων ἕνεκεν, καὶ διὰ ταύτην τὴν
 ῥῆσιν. Ἐκεῖνοι γὰρ μετὰ τὸ ἀριστοποιήσασθαι, μᾶλλον δὲ
 μετὰ τὸ δεῖπνον (ἀριστον γὰρ οὐκ ἴσασί ποτε· καὶ γὰρ
 ἴσασιν ὅτι πένθους ὁ παρὼν καιρὸς καὶ νηστείας) μετὰ τὸ
 δεῖπνον ^k τοίνυν λέγοντές τινας εὐχαριστηρίους ὕμνους εἰς τὸν
 θεόν, καὶ ταύτης μέμνηνται τῆς φωνῆς. Καὶ εἰ βούλεσθε
 καὶ αὐτῶν ἀκοῦσαι ^l τῶν ὕμνων, ἵνα καὶ αὐτοὶ λέγητε συνε-
 561 χῶς, πᾶσαν ὑμῖν ἀπαγγελῶ τὴν ᾠδὴν ἐκείνην τὴν ἱεράν.
 Ἐχει τοίνυν τὰ ῥήματα αὐτῆς οὕτως. “Εὐλογητὸς ὁ θεὸς
 ὁ τρέφων ^m με ἐκ νεότητός μου, ὁ διδούς τροφήν πάσῃ σαρκί·
 πλήρωσον χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ἡμῶν, ἵνα πάν-
 τοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες, περισσεύωμεν εἰς πᾶν ἔργον
 ἀγαθὸν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, μεθ’ οὗ σοι δόξα,
 τιμὴ ⁿ καὶ κράτος σὺν ἁγίῳ πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.
 Δόξα σοι, κύριε, δόξα σοι, ἅγιε, δόξα σοι, βασιλεῦ, ὅτι
 ἔδωκας ἡμῖν βρώματα εἰς εὐφροσύνην. Πλήσον ἡμᾶς πνεύ-
 B αἰσχυνόμενοι, ὅτε ἀποδίδως ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.”
 Πάντα μὲν οὖν ἄξιον θαυμάσαι τὸν ὕμνον τοῦτον, μάλιστα

^ε καὶ deest in Edd.

^δ HΘΙΚΟΝ. Περὶ μοναχῶν, ὅτι ἐπαίνον
 εἰσὶν ἄξιοι, πένθους εἶναι τὸν καιρὸν λογιζόμενοι. G. ^h κατασκαφῆς L.

ⁱ τῆς om. bis M. ἀλλ’ ὑπὲρ κολ. καὶ πυρὸς αἰωνίου (ceteris omissis) L.
^k τοίνυν deest in Edd. ante novissimam. ^l τὸν ὕμνων (sic) M.

τὸν ὕμνον Mor. Ben. ^m με . . . μου] ἡμᾶς . . . ἡμῶν L. et corr. K.

ⁿ καὶ om. H. M. ^o εὐαρεστοῦντες καὶ μὴ H. ὅτε] ὅταν G. K. M.

δὲ τουτὶ τὸ τέλος. Ἐπειδὴ γὰρ ἡ τράπεζα καὶ ἡ τροφή δια-
 χεῖν εἴωθε καὶ βαρύνειν, καθάπερ τινὰ χαλινὸν τὴν ῥῆσιν
 ταύτην ἐπιτιθέασι τῇ ψυχῇ, παρὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀνέσεως
 τοῦ καιροῦ τῆς κρίσεως αὐτὴν ὁ ἀναμνησκοντες. Ἐμαθον
 γὰρ τί ἔπαθεν Ἰσραὴλ ἀπὸ τραπέζης πολυτελοῦς. ⁹ “Ἐφαγε
 γὰρ, ^α φησὶ, καὶ ἔπαχύνθη, καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἡγαπημένος.”
 Διὸ καὶ Μωϋσῆς ἔλεγε· “φαγὼν καὶ πιὼν καὶ ἐμπλησθεὶς,
 μνησθητι κυρίου τοῦ θεοῦ σου.” Μετὰ γὰρ ἐκείνην τὴν τρά-
 πεζαν τὰ παράνομα αὐτοῖς ἐτολμήθη τότε ἐκείνα τολμήματα. C
 Σκόπει τοίνυν καὶ σὺ, μὴ τοιοῦτόν τι πάθῃς. Κὰν γὰρ μὴ
 λίθῳ θύσης, μηδὲ χρυσῷ, ^ι καὶ πρόβατα καὶ μόσχους, σκόπει
 μὴ θυμῷ θύσης τὴν σαυτοῦ ψυχὴν, μὴ πορνείᾳ θύσης τὴν
 σωτηρίαν τὴν σὴν, μὴ ἐτέροις τοιούτοις πάθῃσι. Διὰ γὰρ
 τοι τοῦτο καὶ ἐκείνοι τοὺς κρημνοὺς δεδοικότες τούτους, τρα-
 πέζης ἀπολαύσαντες, μᾶλλον δὲ νηστείας (καὶ ^ς γὰρ ἡ τρά-
 πεζα αὐτῶν νηστεία), τοῦ φοβεροῦ δικαστηρίου καὶ τῆς
 ἡμέρας ἐκείνης ἑαυτοὺς ἀναμνησκουσιν. Εἰ δὲ ἐκείνοι οἱ
 καὶ νηστείαις, καὶ χαμευνίαις, καὶ ἀγρυπνίαις, καὶ σάκκῳ, καὶ
 μυρίοις ἑαυτοὺς σωφρονίζοντες, ἔτι καὶ ταύτης δέονται τῆς
 ὑπομνήσεως· πότε δυνησόμεθα ἡμεῖς ἐπιεικῶς ζῆν, οἱ τραπέ-
 ζας παρατιθέντες μυρία νανάγια φερούσας, καὶ μηδὲ ὅλως D
 εὐχόμενοι, μήτε ἐν ἀρχῇ, μήτε ἐν τέλει; Διόπερ ἵνα τὰ
 νανάγια ταῦτα λύσωμεν, τὸν ὕμνον ἐκείνον εἰς μέσον ἀγα-
 (354) γόντες ἀναπτύξωμεν πάντα, ἵνα τὸ ἐξ αὐτοῦ κέρδος ἰδόντες,
 καὶ αὐτοὶ συνεχῶς ἐπάδωμεν αὐτὸν τῇ τραπέζῃ, καὶ τὰ σκιρ-
 τήματα τῆς γαστρὸς καταστέλλωμεν, καὶ τὰ ἥθη καὶ τοὺς
 νόμους τῶν ἀγγέλων ἐκείνων εἰς τὰς οἰκίας εἰσάγοντες τὰς
 ἡμετέρας. Ἐδεῖ μὲν γὰρ βαδίζοντας ἐκεῖ, ταῦτα ^ι καρπίζε-
 σθαι· ἐπειδὴ δὲ οὐ βούλεσθε, κὰν διὰ τῶν ἡμετέρων λόγων
 ἀκούσατε τῆς πνευματικῆς ταύτης μελωδίας, καὶ ἕκαστος μετὰ
 τὴν τράπεζαν ταῦτα λεγέτω τὰ ῥήματα, ἀρχόμενος οὕτως· E
 “Εὐλογητὸς ὁ θεός.” Τὸν γὰρ ἀποστολικὸν εὐθέως πλη-
 ροῦσι νόμον τὸν κελεύοντα· ¹⁰ “πᾶν ὅτιοῦν ^ν ποιῶμεν ἐν λόγῳ
 ἢ ἐν ἔργῳ, ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,

⁹ Deut. xxxii. 15. vi. 11, 12.¹⁰ Coloss. iii. 17.

^ρ ὑπομνησκοντες L. M. “Unus ἀπομνησκοντες” (?) Montef.
^α φησὶ om. H. ἔπαχύνθη] ἐνεπλήσθη L. ^ι καὶ] μηδὲ H. καὶ om.
 K. L. ^ς γὰρ] + καὶ H. ^ι καρποῦσθαι L. ^ν ποιῶμεν H. K.

εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ καὶ πατρὶ δι' αὐτοῦ." Εἶτα ἡ εὐχαριστία οὐχ ὑπὲρ τῆς μιᾶς ἡμέρας ἐκείνης μόνης, ἀλλ' ὑπὲρ παντός τοῦ βίου γίνεται. "Ὁ τρέφων γάρ με, φησὶν, ἐκ νεότητός μου." Καὶ διδασκαλία φιλοσοφίας ἐντεῦθεν. Τοῦ γὰρ θεοῦ τρέφοντος, οὐ χρὴ μεριμνᾶν. Εἰ γὰρ βασιλέως σοι ὑποσχομένου παρέχειν ἐκ τῶν αὐτοῦ ταμιείων τὴν καθημερινὴν τροφήν, ἐθάρσυνας ἂν λοιπόν· πολλῷ μᾶλλον ὅταν ὁ θεὸς παρέχῃ, καὶ πάντα σοι ὥσπερ ἐκ πηγῶν ἐπιρρέῃ, πάσης φροντίδος ἀπηλλάχθαι δεῖ. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ταῦτα λέγουσιν, ἵνα καὶ ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ὑπ' αὐτῶν μαθητευομένους πείσωσι ^ω πᾶσαν ἀποδύσασθαι μέριμναν βιωτικήν. Εἶτα, ἵνα μὴ νομίσης ὅτι ὑπὲρ ἑαυτῶν μόνων τὴν εὐχαριστίαν ταύτην ἀναφέρουσιν, ἐπάγουσι λέγοντες, "ὁ **B** διδούς τροφήν πάσῃ σαρκί," ὑπὲρ παντός εὐχαριστοῦντες τοῦ κόσμου· καὶ καθάπερ πατέρες ^χ τῆς οἰκουμένης ἀπάσης, οὕτω τὰς ὑπὲρ ἀπάντων εὐφημίας ἀναφέρουσι, καὶ εἰς φιλαδελφίαν ^υ ἑαυτοὺς ἀλείφουσι γνησίαν. Οὐδὲ γὰρ δύνανται μισεῖν ἐκείνους, ὑπὲρ ὧν, ὅτι τρέφονται, εὐχαριστοῦσι τῷ θεῷ. Εἶδες καὶ τὴν ἀγάπην διὰ τῆς εὐχαριστίας εἰσαγομένην, καὶ μέριμναν ἐκβαλλομένην βιωτικὴν, καὶ διὰ τῶν ἔμπροσθεν καὶ διὰ τούτων; Εἰ γὰρ πᾶσαν τρέφει σάρκα, πολλῷ μᾶλλον τοὺς ἀνακειμένους αὐτῷ· εἰ γὰρ τοὺς βιωτικαῖς ^z ἐνδεδεμένους φροντίσι, πολλῷ μᾶλλον τοὺς τούτων ἀπηλλαγμένους. Τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς κατασκευάζων ἔλεγε· **C** ¹¹ "πόσων στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς;" Ταῦτα δὲ ἔλεγε, παιδεύων μὴ θαρρεῖν πλούτῳ καὶ γῇ καὶ σπέρμασιν. Οὐ γὰρ ταῦτά ἐστι τὰ τρέφοντα, ἀλλ' ὁ τοῦ θεοῦ λόγος. Ἀπὸ τούτων καὶ Μανιχαίους, καὶ τοὺς Οὐαλεντίνου, καὶ πάντας τοὺς τὰ ἐκείνων ^a νοσοῦντας ἐπιστομίζουσιν. Οὐ γὰρ ^b δὴ πονηρὸς οὗτος, ὁ πᾶσι προθεῖς τὰ ἑαυτοῦ, καὶ τοῖς βλασφημοῦσιν αὐτόν. Εἶτα ἡ αἵτησις· "πλήρωσον χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρ-

¹¹ Luc. xii. 7.

^ω πᾶσαν φροντίδα ἀποδ. καὶ μ. β. Edd. invitis codd. et Interp. ^x τῆς] τῶν τῆς G. K. M. ἀπάσης] ἀπάντων K. ^υ ἑαυτοὺς] Sic H. L. Ge. vulgo αὐτούς. ^z Edd. ἐνδεδυμένους. "Savilius legendum putat ἐνδεδεμένους. Verum omnia exemplaria ἐνδεδυμένους habent." Montef. ἐνδεδεμένους habent e meis G. H. K. [necnon Reg. 688.] involuti Ge. ^a νοσοῦντας] Sic K. L. M. Ge. ceteri φρονοῦντας. ^b δὴ] + καὶ G. Mox προτιθεῖς L.

δίας ἡμῶν.” Ποίας ἄρα χαρᾶς λέγει; μὴ τῆς βιωτικῆς; Μὴ γένοιτο· οὐ γὰρ ἂν, εἰ ταύτην ἤθελον, ὀρώων κορυφὰς κατελάμβανον καὶ ἐρημίας, καὶ σάκκον ἑ περιεβάλλοντο· ἀλλ’ ἐκείνην λέγουσι τὴν χαρὰν, τὴν οὐδὲν κοινὸν ἔχουσαν πρὸς τὸν παρόντα βίον, τὴν τῶν ἀγγέλων, τὴν ἄνω. Καὶ οὐχ D ἀπλῶς αὐτὴν αἰτοῦσιν, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς ὑπερβολῆς· οὐ γὰρ λέγουσι, δὸς, ἀλλὰ, πλήρωσον· καὶ οὐ λέγουσιν, ἡμᾶς, ἀλλὰ, “τὰς καρδίας ἡμῶν.” Αὕτη γὰρ μάλιστα καρδίας χαρά.¹² “ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ πνεύματος, ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη.” Ἐπειδὴ γὰρ ἡ ἁμαρτία λύπην εἰσήγαγεν, ἀξιούσι διὰ τῆς χαρᾶς τὴν δικαιοσύνην αὐτοῖς ἐμφυτευθῆναι·^d οὐ γὰρ ἂν ἄλλως ἐγγένοιτο χαρά.¹³ “Ἰνα πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες, περισσεύωμεν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν.” Ὅρα τὴν εὐαγγελικὴν ἐκείνην ἑ πληροῦντας ῥῆσιν, τὴν λέγουσαν· “τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον” καὶ ταύτην δὲ αὐτὴν ζητοῦντας διὰ τὰ πνευματικά. “Ἰνα E γὰρ περισσεύωμεν, φησὶν, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν.” Οὐκ εἶπον, ἵνα τὸ ὀφειλόμενον μόνον ποιῶμεν, ἀλλ’ ἵνα καὶ πλεόν τῶν ἐπιτεταγμένων· τοῦτο γὰρ ἐστίν, “ἵνα περισσεύωμεν.” Καὶ παρὰ μὲν τοῦ θεοῦ τὴν αὐτάρκειαν ζητοῦσιν ἐν τοῖς ἀναγκαίοις· αὐτοὶ δὲ οὐ μετὰ αὐτάρκειας βούλονται ὑπακού- 563 εἰν μόνον, ἀλλὰ μετὰ περιουσίας πολλῆς, καὶ ἐν ᾧ πᾶσι. Τοῦτο δούλων εὐγνωμόνων, τοῦτο φιλοσόφων ἀνδρῶν, τὸ αἰεὶ καὶ ἐν ἑ πᾶσι περισσεύειν. Εἵτα πάλιν ἀναμνησκόντες ἑαυτοὺς τὴν οἰκίαν ἀσθένειαν, καὶ ὡς οὐδὲν ἄνευ τῆς ἁνθεν ῥοπῆς γενναῖον δύναται γενέσθαι, εἰπόντες, “ἵνα περισσεύωμεν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν,” ἐπάγουσιν· “ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, μεθ’ οὗ σοι δόξα, τιμὴ καὶ κράτος εἰς τοὺς (355) αἰῶνας, ἀμήν.” ἴσον τῇ ἀρχῇ τὸ τέλος ἑ ὑφαίνοντες δι’ εὐχαριστίας.

Εἵτα πάλιν δοκοῦσι μὲν ἐκ προοιμίων ἄρχεσθαι, τοῦ αὐτοῦ δὲ ἔχονται λόγον. Ὡσπερ καὶ ὁ Παῦλος ἐν προοιμίῳ B ἐπιστολῆς καταλύσας εἰς δοξολογίαν, καὶ εἰπὼν, ¹⁴ “κατὰ

¹² Gal. v. 22.¹³ 2 Cor. ix. 8.¹⁴ Gal. i. 4, 5.

^c περιεβάλλοντο G. M. ^d οὐδὲ K. M. ^e πληροῦντας] Sic L. ceteri cum Edd. πληρουμένην. Mox cum eodem cod. vulgatum ζητοῦντας retinui, pro quo ceteri ζητοῦντες habent. ^f παντὶ L. p. p. τῆς οἰκείας ἀσθενείας H. ^g ὑφαίνοντες] Sic L. ceteri ὑφαίνουσι. Deinde διὰ τῆς εὐχ. H.

τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ καὶ πατρός, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν” ἄρχεται τῆς ὑποθέσεως πάλιν ὑπὲρ ἧς ^h ἔγραφε. Καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ εἰπών· ¹⁵ “ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν” οὐκ ἀπῆρτισε τὸν λόγον, ἀλλ’ ἄρχεται πάλιν. Μὴ τοίνυν μηδὲ τούτοις ἐγκαλῶμεν τοῖς ἀγγέλοις ὡς ἀτάκτως ποιοῦσιν, ^k οἱ καταλύσαντες εἰς δοξολογίαν, πάλιν ἄρχονται τῶν ὕμνων τῶν ἱερῶν. Ἀποστολικοῖς γὰρ ἔπονται νόμοις, ἀπὸ δοξολογίας ἀρχόμενοι, καὶ εἰς τοῦτο C τελευτῶντες, καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν ταύτην προοιμιαζόμενοι πάλιν. Διὸ λέγουσι· “δόξα σοι, κύριε, δόξα σοι, ἅγιε, δόξα σοι, βασιλεῦ, ὅτι ἔδωκας ἡμῖν βρώματα εἰς εὐφροσύνην.” Οὐδὲ γὰρ ὑπὲρ τῶν μεγάλων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν μικρῶν δεῖ εὐχαριστεῖν. Εὐχαριστοῦσι δὲ καὶ ὑπὲρ τούτων, καταισχύνοντες ^m τὴν Μανιχαίων αἵρεσιν, καὶ ὅσοι τὴν παροῦσαν ζωὴν πονηρὰν εἶναι λέγουσιν. Ἵνα γὰρ μὴ, διὰ τὴν ἄκραν φιλοσοφίαν καὶ τὴν ὑπεροψίαν τῆς γαστροῦς, ὑποπτεύσης περὶ αὐτῶν ὡς τὰ σῖτα βδελυττομένων, οἷον περὶ ἐκείνων τῶν ἀπαγχοιζόντων ἑαυτοὺς, διὰ τῆς εὐχῆς σε D παιδεύουσιν, ὅτι οὐ βδελυττόμενοι τὰ κτίσματα τοῦ θεοῦ, τῶν πλειόνων ἀπέχονται, ἀλλ’ ἡ φιλοσοφίαν ἀσκοῦντες. Καὶ ὅρα πῶς ἀπὸ τῆς εὐχαριστίας τῶν ἤδη δοθέντων, καὶ περὶ τῶν μειζόνων δυσωποῦσι, καὶ οὐ μένουσιν ἐπὶ τῶν βιωτικῶν, ἀλλ’ ἀναβαίνουντες ὑπὲρ τοὺς οὐρανούς, καὶ φασὶ· ⁿ “πλήρωσον ἡμᾶς πνεύματος ἁγίου.” Οὐδὲ γὰρ ἐστὶν ἐνδοκιμεῖν ὡς χρή, μὴ πληρωθέντα τῆς χάριτος ἐκείνης· καθάπερ οὐκ ἐστὶ γενναῖόν τι ποιεῖν ^o ἢ μέγα, μὴ τῆς τοῦ Χριστοῦ ροπῆς ἀπολαύσαντα. Ὡσπερ οὖν εἰπόντες, “ἵνα περισεύωμεν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν,” ἐπήγαγον, “ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ” οὕτω καὶ ἐνταῦθα λέγουσι, “πλήσον ἡμᾶς πνεύμα- E τος ἁγίου, ἵνα εὐρεθῶμεν ἐνώπιόν σου ^p εὐαρεστήσαντες.”

¹⁵ Rom. i. 25.

^h ἔγραψε G. H. ⁱ ἔχεται Edd. *continuabat* Ge. ^k οἷ] Sic H. εἰ L. οἱ ἐπειδὴν G. K. M. Denique ὅτι Edd. Post καταλύσαντες *delevi* τὸν λόγον, *auctoribus* K. L. M. et Interp. ^l ταύτην πρ. π.] πάλιν προοιμιάζονται ταῦτα G. H. ^m τὴν] + τῶν G. H. ⁿ πλήσον G. L. ^o ἢ] καὶ K. L. M. p. p. ἀπολαύσαντας K. L. ^p εὐαρεστοῦντες καὶ μὴ αἰσχυρόμενοι. Εἶδες κ. τ. ε. H. εὐαρεστήσαντες, μὴ αἰσχυρόμενοι. Οὐ γὰρ μέλει κ. τ. ε. G. K. M. Ge. *omissis* *interpositis*; et sic olim *edebatur*. *Lacunam* *sarsit* Montef.

Εἶδες πῶς ὑπὲρ τῶν βιωτικῶν μὲν οὐκ εὐχονται, ἀλλ' εὐχαριστοῦσι μόνον· ὑπὲρ δὲ τῶν πνευματικῶν καὶ εὐχαριστοῦσι καὶ εὐχονται; “Ζητεῖτε γὰρ, φησὶ, τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.” Σκόπει δὲ καὶ ἑτέραν αὐτῶν φιλοσοφίαν. “Ἵνα εὐρεθῶμεν γὰρ, φησὶ, ἐνώπιόν σου ^αεὐαρεστήσαντες, μὴ αἰσχυνόμενοι.” Οὐ γὰρ 564 μέλει ἡμῖν τῆς παρὰ τῶν πολλῶν αἰσχύνης, φησὶν· ἀλλ' ὅσα ἂν εἴπωσιν οἱ ἄνθρωποι περὶ ἡμῶν γελῶντες, ὀνειδίζοντες, οὐδὲ ἐπιστρεφόμεθα· ὁ δὲ ἄγων ^βἡμῖν ἅπας, ὥστε μὴ τότε αἰσχυνηῖται. Ὅταν δὲ ταῦτα εἴπωσι, καὶ τὸν τοῦ πυρὸς ἐπεσάγουσι ποταμὸν, καὶ τὰ ἔπαθλα καὶ τὰ βραβεῖα. Οὐκ εἶπον, Ἵνα μὴ κολασθῶμεν, ἀλλ', Ἵνα μὴ αἰσχυνηθῶμεν. Τοῦτο γὰρ ἡμῖν πολὺ φοβερώτερον γεέννης, τὸ δοῖναι προσκεκρουκέναι τῷ δεσπότῃ. Ἀλλ' ἐπειδὴ τοὺς πολλοὺς οὐ φοβεῖ τοῦτο, καὶ παχυτέρους, ἐπάγουσιν· ^γ“ὅτε ἀποδίδως ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.” Εἶδες ἤλικα ἡμᾶς ὦνῃσαν οἱ ξένοι καὶ παρεπίδημοι οὗτοι, οἱ τῆς ἐρήμου πολῖται, B μᾶλλον δὲ οἱ τῶν οὐρανῶν πολῖται; Ἡμεῖς μὲν γὰρ τῶν οὐρανῶν ξένοι, πολῖται δὲ τῆς γῆς· οὗτοι δὲ τουναντίον. Μετὰ δὲ τὸν ὕμνον τοῦτον πολλῆς ἐμπλησθέντες κατανύξεως, ^δκαὶ θερμῶν καὶ πολλῶν δακρύων, οὕτως ἐπὶ ὕπνον βαδίζουσι, ^ετοσοῦτον αὐτοῦ σπῶντες, ὅσον μικρὸν ἀναπαύσασθαι. Καὶ πάλιν τὰς νύκτας ἡμέρας ποιοῦσιν, ἐν εὐχαριστίαις καὶ ^ςψαλμωδίαις διάγοντες. Οὐκ ἄνδρες δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες ταύτην ἀσκούσι τὴν φιλοσοφίαν, τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσεως τῇ περιουσίᾳ τῆς προθυμίας νικῶσαι. Αἰσχυνηθῶμεν τοίνυν τὴν ἐκείνων εὐτονίαν οἱ ἄνδρες ἡμεῖς, καὶ παυσώμεθα τοῖς παροῦσι προστετηκότες, τῇ σκιᾷ, τοῖς ὀνείρασι, τῷ καπνῷ. Καὶ γὰρ τὸ πλεον τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐν ἀναισθησίᾳ. Ἡ τε γὰρ πρώτη ἡλικία πολλῆς C γέμει τῆς ἀνοίας· ἡ δὲ πρὸς τὸ γῆρας ὀδεύουσα πάλιν, πᾶσαν τὴν ἐν ἡμῖν αἴσθησιν καταμαραίνει· καὶ ὀλίγον ἐστὶ τὸ μέσον, τὸ δυνάμενον μετὰ αἰσθήσεως τρυφῆς ἀπολαῦσαι· μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἐκεῖνο καθαρῶς τούτου μετέχει, μυρίων φροντίδων καὶ πόνων λυμαινομένων ^ζαὐτῷ. Διὸ παρακαλῶ, τὰ ἀκίνητα καὶ

^α εὐαρεστοῦντες H. ^β ἡμῶν G. K. ^γ ὅταν G. M. ^δ καὶ θερμῶν om. L. καὶ πολλῶν om. H. M. καὶ ante πολλῶν om. G.
^ε τοσοῦτον ὑπνοῦντες, ὅσον Edd. Vid. adnot. ^ς ὑμνωδίαις G. H.
^ζ αὐτὸ K. M.

ἀθάνατα ζητήσωμεν ἀγαθὰ, καὶ τὴν ζωὴν τὴν οὐδέποτε γῆρας ἔχουσαν. Ἔστι γὰρ καὶ πόλιν οἰκοῦντα τὴν τῶν μοναχῶν φιλοσοφίαν ζηλοῦν· ἔστι ^γ γὰρ καὶ γυναῖκα ἔχοντα, D καὶ ἐν οἰκίᾳ στρεφόμενον, καὶ εὐχεσθαι, καὶ νηστεύειν, καὶ κατανεύχθαι. Ἐπεὶ καὶ οἱ παρὰ τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τῶν ἀποστόλων κατηχηθέντες τὰς μὲν πόλεις ᾤκουν, τῶν δὲ τὰς (35) ἐρημίας κατειληφόντων τὴν εὐλάβειαν ἐπεδείκνυντο· καὶ ἕτεροι δὲ πάλιν ἐργαστηρίων προεστηκότες, ὡς Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας. Καὶ οἱ προφῆται δὲ πάντες καὶ γυναῖκας εἶχον καὶ οἰκίας, ὡς ὁ Ἡσαίας, ὡς ὁ Ἰεζεχιὴλ, ὡς ὁ μέγας Μωϋσῆς, καὶ οὐδὲν ἐντεῦθεν εἰς ἀρετὴν ² παρεβλάβησαν. Τούτους δὴ καὶ ἡμεῖς ζηλώσαντες, διαπαντὸς εὐχαριστήσωμεν τῷ ^α θεῷ, διαπαντὸς ὑμνῶμεν αὐτὸν, καὶ σωφροσύνης καὶ τῶν ἄλλων E ἀρετῶν ἐπιμελώμεθα, καὶ τὴν ἐν ταῖς ἐρημίαις φιλοσοφίαν εἰς τὰς πόλεις εἰσαγάγωμεν· ἵνα καὶ παρὰ θεῷ εὐάρεστοι καὶ τοῖς ἀνθρώποις δόκιμοι ^β φανῶμεν, καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα, τιμὴ, κράτος, ἅμα τῷ ἁγίῳ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

OMILIA NS.

565 Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν· εἰσὶ τινες τῶν ὧδε ^α ἐστώτων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν ^β τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

ἘΠΕΙΔΗ ^γ γὰρ πολλὰ περὶ κινδύνων διελέχθη καὶ θανάτου, καὶ τοῦ πάθους τοῦ ἑαυτοῦ, καὶ τῆς τῶν μαθητῶν σφα-

¹ Cap. xvi. v. 28.

^γ γὰρ om. H. L. ² παρεβλάπτουντο H. L. ^α θεῷ] κυρίῳ G. H. αὐτὸν] αὐτῷ L. M. ^β Sic H. φανησόμεθα G. Hoc dedit Mor. illud Sav. ab utroque discedit Montef. scribendo φανώμεθα. In ceteris codd. haec καὶ παρὰ . . . φανῶμεν non leguntur. HOM. LVI. ^α ἐστήκων G. L. p. p. γεύσονται L. M. ^β τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ L. 1 Mosq. In 4 Mosq. et meo H. verba ἐρχόμενον κ. τ. ε. non habentur. ^γ γὰρ deest in Sav. Ben. et delevit corr. H.

γῆς, καὶ τὰ αὐστηρὰ ἐπέταξεν ἐκεῖνα· καὶ τὰ μὲν ἦν ἐν B
 τῷ παρόντι βίῳ καὶ ἐν χερσὶ, τὰ δὲ ἀγαθὰ ἐν ἐλπίσι καὶ
 προσδοκίαις· οἷον, τὸ σῶζειν τὴν ψυχὴν τοὺς ἀπολλύντας
 αὐτήν, τὸ ἔρχεσθαι αὐτὸν ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ,
 τὸ ἀποδιδόναι τὰ ἔπαθλα· βουλόμενος καὶ τὴν ὄψιν αὐτῶν
 πληροφορησαί, καὶ δεῖξαι ^d τίς ποτέ ἐστιν ἡ δόξα ἐκείνη,
 μεθ' ἧς μέλλει παραγίνεσθαι, ὡς ἐγχωροῦν ἦν αὐτοῖς μαθεῖν
 καὶ κατὰ τὸν παρόντα βίον δείκνυσιν αὐτοῖς καὶ ἀποκαλύπτει
 ταύτην· ἵνα μήτε ἐπὶ τῷ οἰκίῳ θανάτῳ, μήτε ἐπὶ τῷ τοῦ
 δεσπότου λοιπὸν ἀλγῶσι, καὶ μάλιστα Πέτρος ὀδυνώμενος.
 Καὶ ὅρα τί ποιεῖ. Περὶ γεέννης καὶ βασιλείας διαλεχθεῖς· C
 (τῷ τε γὰρ εἶπεῖν, “ὁ εὐρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀπολέσει
 αὐτήν· καὶ ὃς ἂν ἀπολέσῃ αὐτήν ἐνεκεν ἐμοῦ, εὐρήσει αὐτήν.”
 καὶ τῷ εἶπεῖν, “ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὴν πράξιν αὐτοῦ,”
 ἀμφότερα ταῦτα ἐδήλωσε·) περὶ ἀμφοτέρων τοίνυν εἰπὼν,
 τὴν μὲν βασιλείαν τῇ ὄψει δείκνυσιν, τὴν δὲ γεένναν οὐκέτι.
 Τί δήποτε; Ὅτι εἰ μὲν ἄλλοι τινὲς ἦσαν παχύτεροι, ἀναγ-
 καῖον καὶ τοῦτο ἦν· ἐπειδὴ δὲ εὐδόκιμοι καὶ εὐγνώμονες,
 ἀπὸ τῶν χρηστοτέρων αὐτοὺς ἐνάγει. Οὐ διὰ τοῦτο δὲ μόνον
 δείκνυσιν τοῦτο· ἀλλ' ὅτι καὶ ^e αὐτῷ τοῦτο μᾶλλον πρεπω-
 δέστερον ἦν. Οὐ μὴν οὐδὲ ἐκεῖνο παρατρέχει τὸ μέρος· ἀλλ'
 ἐστὶν ὅπου σχεδὸν καὶ ὑπ' ὅψιν αὐτὰ φέρει τὰ πράγματα D
 τῆς γεέννης· ὡς ὅταν τοῦ Λαζάρου τὴν εἰκόνα εἰσάγῃ, καὶ
 τοῦ τὰ ἑκατὸν δηνάρια ἀπαιτήσαντος μνημονεύῃ, καὶ τοῦ τὰ
 ῥυπαρὰ ἐνδεδυμένου ἱμάτια, καὶ ἐτέρων πλείονων. ² “Καὶ
 μεθ' ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ
 Ἰωάννην.” ³ “Ἐτερος δὲ μετὰ ὀκτῷ φησιν, οὐκ ἐναντιούμενος
 τούτῳ, ἀλλὰ καὶ σφόδρα συνάδων. Ὁ μὲν γὰρ καὶ αὐτὴν
 τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐφθέγγετο, κάκεινιν καθ' ἣν ἀνήγαγεν,
 εἶπεν· ὁ δὲ τὰς μεταξὺ τούτων μόνον. Σὺ δέ μοι σκόπει
 πῶς ὁ Ματθαῖος φιλοσοφεῖ, οὐκ ἀποκρυπτόμενος τοὺς ^f ἐαν-
 τοῦ προτιμηθέντας. Τοῦτο δὲ καὶ Ἰωάννης πολλαχοῦ ποιεῖ, E
 τὰ ἐξαιρετα τοῦ Πέτρου ἐγκώμια μετὰ πολλῆς ἀναγράφων
 τῆς ἀληθείας. Βασκανίας γὰρ καὶ δόξης κενῆς πανταχοῦ
 καθαρὸς ἦν ὁ τῶν ἀγίων τούτων χορός. Λαβὼν τοίνυν τοὺς

² Cap. xvi. v. 1.³ Luc. ix. 28.^d τίς] τί M.
Euth.^e αὐτῷ] αὐτὸ H. et corr. M.^f αὐτοῦ L. M.

κορυφαίους, ⁴ “ἀναφέρει εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ’ ἰδίαν· καὶ με-
 τεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐ-
 τοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ γέγονε λευκὰ ὡς τὸ
 566 φῶς. Καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας συλλαλοῦν- (35)
 τες μετ’ αὐτοῦ.” Διατί τούτους ⁵ παραλαμβάνει μόνους;
 “Οὔτι οὗτοι τῶν ἄλλων ἦσαν ὑπερέχοντες. Καὶ ὁ μὲν Πέ-
 τρος ἐκ τοῦ σφόδρα φιλεῖν αὐτὸν ἐδήλου τὴν ὑπεροχὴν· ὁ
 δὲ Ἰωάννης ἐκ τοῦ σφόδρα φιλεῖσθαι· ^h καὶ Ἰάκωβος δὲ ἀπὸ
 τῆς ἀποκρίσεως ἧς ἀπεκρίνατο μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ λέγων·
⁵ “δυνάμεθα πιεῖν τὸ ποτήριον” οὐκ ἀπὸ τῆς ἀποκρίσεως δὲ
 μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν ἔργων, τῶν τε ἄλλων, καὶ ἀφ’
 ὧν ἐπλήρωσεν ἅπερ εἶπεν. Οὕτω γὰρ ἦν σφοδρὸς καὶ βαρὺς
 Ἰουδαίους, ὡς καὶ τὸν Ἡρώδην ταύτην ἰδωρεὰν μεγίστην νο-
 μίσαι χαρίσασθαι τοῖς Ἰουδαίοις, εἰ ἐκείνον ἀνέλοι. Διατί
 δὲ μὴ εὐθέως αὐτοὺς ἀνάγει; Ὡστε μηδὲν παθεῖν ἀνθρώ-
 B πινον τοὺς λοιποὺς μαθητάς. Διὰ τοῦτο ^k οὐδὲ τὰ ὀνόματα
 αὐτῶν λέγει τῶν ἀνιέναι μελλόντων. Καὶ γὰρ σφόδρα ἂν
 ἐπεθύμησαν οἱ λοιποὶ ἀκολουθήσαι, ὑπόδειγμα μέλλοντες τῆς
 δόξης ἐκείνης ὁρᾶν, καὶ ἡλγησαν ἂν ὡς παροφθέντες. Εἰ
 γὰρ καὶ σωματικώτερον τοῦτο ἔδεικνυ, ἀλλ’ ὅμως πολλὴν
 ἐπιθυμίαν τὸ πρᾶγμα εἶχε. Τί δήποτε οὖν καὶ προλέγει;
 “Ἴνα εὐμαθέστεροι περὶ τὴν θεωρίαν γένωνται, ἀφ’ ὧν προ-
 εἶπε, καὶ σφοδροτέρας ἐν τῷ τῶν ἡμερῶν ἀριθμῷ τῆς ἐπιθυ-
 μίας ἐμπλησθέντες, οὕτω νηφούσῃ καὶ μεμεριμνημένῃ τῇ
 διανοίᾳ παραγένωνται. Τίνος δὲ ἔνεκεν καὶ Μωϋσῆν καὶ
 C Ἡλίαν εἰς μέσον ἄγει; Πολλὰς ἂν ἔχοι τις εἰπεῖν αἰτίας·
 καὶ πρῶτην μὲν ταύτην, ὅτι ἐπειδὴ οἱ ὄχλοι ἔλεγον, οἱ μὲν
 Ἡλίαν, οἱ δὲ Ἰερεμίαν, ^m οἱ δὲ ἕνα τῶν ἀρχαίων προφητῶν,
 τοὺς κορυφαίους ἄγει, ἵνα τὸ μέσον καὶ ἐντεῦθεν ἴδωσι τῶν
 δούλων καὶ τοῦ δεσπότου, ⁿ καὶ ὅτι καλῶς ἐπηνέθη Πέτρος

⁴ v. 1-3.⁵ Matth. xx. 22.

⁵ λαμβάνει L. M. Ep. Ge. μόνους om. K. L. M. ^h καὶ] ὁ L.
 καὶ ὁ H. ⁱ δωρεὰν om. M. δωρεὰν μεγίστην om. L. ^k οὔτε G. K.
 p. p. αὐτῶν om. G. Sav. Mox καὶ οἱ λοιποὶ Edd. ^l ἐδείκνυτο H. M.
 Ge. ^m οἱ δὲ] ἢ L. M. ἀρχαίων om. iidem. ⁿ καὶ ὅτι] καὶ τὴν
 διαφορὰν, ὅτι G. H. cum Mor. et Ben. καὶ τὴν διαφορὰν, καὶ ὅτι
 Reg. 688. et sic edidit Sav. Quae delenda censuit Boisius, tan-
 quam glossam olentia, nos accedentibus tribus codd. et Interp.
 delevimus.

ὁμολογήσας αὐτὸν υἱὸν θεοῦ. Μετ' ἐκείνην ° δὲ καὶ ἑτέραν
 ἐστὶν εἰπεῖν. Ἐπειδὴ γὰρ συνεχῶς ἐνεκάλουν αὐτῷ τὸ πα-
 ραβαίνειν τὸν νόμον, καὶ βλάβσφημον αὐτὸν εἶναι ἐνόμιζον,
 ὡς σφετεριζόμενον δόξαν ὃ οὐ προσήκουσαν αὐτῷ τὴν τοῦ D
 πατρὸς, καὶ ἔλεγον· ⁶ “οὗτος οὐκ ἐστὶν ἐκ τοῦ θεοῦ, ὅτι τὸ
 σάββατον οὐ τηρεῖ” καὶ πάλιν, “περὶ καλοῦ ἔργου οὐ
 λιθάζομέν σε, ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι ἄνθρωπος ὢν
 ποιεῖς σεαυτὸν θεόν·” ἵνα δειχθῇ ὅτι βασκανίας ἀμφότερα
 τὰ ἐγκλήματα, καὶ ἐκατέρων τούτων ἐστὶν ἀνεύθυνος, καὶ
 οὔτε νόμου παράβασις τὸ γινόμενον, οὔτε δόξης σφετερισμός
 τῆς μὴ προσηκούσης τὸ λέγειν ἑαυτὸν ἴσον τῷ πατρὶ, τοὺς
 ἐν ἐκατέρῳ λάμψαντας τούτων εἰς μέσον ἄγει. Καὶ γὰρ
 Μωϋσῆς τὸν νόμον ἔδωκε, καὶ ἠδύναντο λογίσασθαι Ἰουδαῖοι,
 ὅτι οὐκ ἂν περιεῖδε πατούμενον αὐτὸν, ὡς ἐνόμιζον, οὐδ' ἂν
 τὸν παραβαίνοντα αὐτὸν καὶ τῷ τεθεικότι πολέμιον ὄντα E
 ἐθεράπευσεν ἄν. Καὶ Ἡλίας δὲ ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ
⁹ ἐζήλωσε, καὶ οὐκ ἂν, εἰ ἀντίθεος ἦν, καὶ θεὸν ἑαυτὸν ἔλεγεν,
 ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ πατρὶ, μὴ ὢν ὅπερ ἔλεγε, μηδὲ προσ-
 ηκόντως τοῦτο ποιῶν, παρέστη καὶ αὐτὸς καὶ ὑπήκουσεν.
 Ἔστι δὲ καὶ ἑτέραν αἰτίαν εἰπεῖν μετὰ τῶν εἰρημένων.
 Ποίαν δὴ ταύτην; Ἴνα μάθωσιν, ὅτι καὶ θανάτου καὶ 567
 ζωῆς ἐξουσίαν ἔχει, καὶ τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω κρατεῖ.
 Διὰ τοῦτο καὶ τὸν τετελευτηκότα, καὶ τὸν οὐδέπω τοῦτο
 παθόντα εἰς μέσον ἄγει. Τὴν δὲ ἰπέμπτην αἰτίαν (πέμ-
 πτη γὰρ αὕτη ἐστὶ πρὸς ταῖς εἰρημέναις) καὶ αὐτὸς ὁ
 εὐαγγελιστὴς ἀπεκάλυψε. Τίς δὲ ἦν αὕτη; Δείξαι τοῦ
 σταυροῦ τὴν δόξαν, καὶ παραμυθῆσασθαι τὸν Πέτρον καὶ
 ἐκείνους δεδοικότας τὸ πάθος, καὶ ἀναστῆσαι αὐτῶν τὰ
 φρονήματα. Καὶ γὰρ παραγενόμενοι οὐκ ἐσίγων, ἀλλ'
⁷ “ἐλάλουν, φησὶ, τὴν ὁδόν, ἣν ἔμελλε πληροῦν ἐν Ἱερου-
 σαλὴμ·” τουτέστι, τὸ πάθος καὶ τὸν σταυρόν· οὕτω γὰρ B
 αὐτὸ καλοῦσιν αἰεὶ.

⁶ Joan. ix. 16. x. 33.⁷ Luc. ix. 31.

° δὲ om. L. M. p. p. ἕτερον G. K. ὃ οὐ] τὴν οὐ L. ἔζή-
 λωσεν ἂν M. ἂν post δόξης habet Sav. Mox ἑαυτὸν ποιῶν om. K. M.
 ἰπέμπτην] τετάρτην Sav. in mar. Sic legisse videntur Ge. Ep. in-
 vitis codd. ὁδόν] ἐξοδόν Sav. in mar. sed δόξαν repetit Noster,
 infra p. 584 D. Videndus omnino Matthaeius ad locum Lucae.
 αὐτὸν H. L. αὐτὰ Ep.

Οὐ ταύτη δὲ μόνον αὐτοὺς ἤλειπεν, ἀλλὰ καὶ αὐτῇ τῇ ἀρετῇ τῶν ἀνδρῶν, ἣν μάλιστα παρ' αὐτῶν ἐζήτει. Ἐπειδὴ γὰρ εἶπεν, “εἰ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι,” τοὺς μυριάκις ἀποθανόντας ὑπὲρ τῶν τῷ θεῷ δοκούντων ^ω καὶ δήμου τοῦ πιστευθέντος αὐτοῖς, τούτους εἰς μέσον ἄγει. Καὶ γὰρ τούτων ἕκαστος τὴν ψυχὴν ἀπολέσας, εὗρεν αὐτήν. Καὶ ^χ γὰρ πρὸς τυράννους ἕκαστος ἐπαρρήσιασατο· ὁ μὲν πρὸς τὸν Αἰγύπτιον, ὁ δὲ πρὸς τὸν Ἀχαάβ· καὶ ὑπὲρ ἀγνωμόνων ἀνθρώπων καὶ ἀπειθῶν· καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν παρ' αὐτῶν σωζομένων εἰς τὸν περὶ τῶν ἐσχάτων ἤχθησαν κίνδυνον· καὶ ἕκαστος αὐτῶν εἰδωλολατρείας ἀπαλλάξαι βουλόμενος, καὶ ἕκαστος (3 αὐτῶν ιδιώτης ὢν· ὁ μὲν γὰρ βραδύγλωστος καὶ ἰσχνόφωνος, ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἀγροικότερον διακείμενος· καὶ ἀκτημοσύνης δὲ ^υ πολλή παρ' ἐκατέρων ἡ ἀκρίβεια· οὔτε γὰρ Μωϋσῆς τι ἐκέκτητο, οὔτε ^z Ἡλίας τι εἶχε πλέον τῆς μηλωτῆς· καὶ ταῦτα ἐν τῇ παλαιᾷ, καὶ οὐδὲ χάριν τοσαύτην λαβόντες σημείων. Εἰ γὰρ καὶ θάλατταν ἐσχίσε Μωϋσῆς, ^a ἀλλὰ Πέτρος ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς ἐβάδισε, καὶ ὄρη μεταθεῖναι ἱκανὸς ἦν, καὶ νοσήματα σωμάτων διώρθου παντοδαπά, καὶ δαίμονας D ἤλαυνεν ἀγρίους, καὶ σκιᾷ σώματος τὰ μεγάλα ἐκείνα ἐθανματούργει τεράστια, καὶ τὴν οἰκουμένην μετέστησεν ἅπασαν. Εἰ δὲ καὶ Ἡλίας νεκρὸν ἀνέστησεν, ἀλλ' οὗτοι μυρίους, καὶ ταῦτα μηδέπω πνεύματος καταξιωθέντες. Ἄγει τοίνυν καὶ διὰ τοῦτο εἰς μέσον. Ἡβούλετο γὰρ αὐτοὺς ^b τὸ δημαγωγικὸν τὸ ἐκείνων ζηλῶσαι, καὶ τὸ εὐτονον, καὶ τὸ ἀκαμπές· καὶ γενέσθαι ἐπιεικεῖς κατὰ Μωϋσέα, καὶ ζηλωτὰς κατὰ τὸν Ἡλίαν, καὶ κηδεμονικοὺς ὁμοίως. Ὁ μὲν γὰρ λιμὸν τριῶν ἐτῶν ἤνεγκε διὰ τὸν δῆμον τὸν Ἰουδαϊκόν· ὁ δὲ ἔλεγεν· ^c “εἰ μὲν ἀφῆς αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν, ἄφες· ἐπεὶ καμὲ E ἐξάλειψον ἐκ τῆς βίβλου ἧς ἔγραψας.” Τούτων δὲ ἀπάντων ἀνεμίμνησκε διὰ τῆς ὕψεως. Καὶ γὰρ ἐν δόξῃ αὐτοὺς

⁸ Exod. xxxii. 32.

^v ἤλειπεν] Sic H. et “plurimi” apud Montef. vulgo εἴληπεν.
^ω καὶ τοῦ δήμου L. ^x γὰρ] + καὶ Edd. γὰρ om. H. p. p. ὁ μὲν γὰρ πρὸς G. K. ^y πολλῆς G. K. L. M. παρ' ἐκατέροις M. ^z Ἡλίας· τί γὰρ εἶχε G. H. invito Interp. ^a ἀλλὰ] + καὶ M. ^b τὸ] καὶ τὸ Edd. ^c ἀφείκ K. M. Cf. p. 404 A. Mox Μετὰ τούτων δὲ G.

ἡγαγεν, οὐχ ἵνα μέχρι ^d τούτων στῶσιν, ἀλλ' ἵνα καὶ ὑπερ-
βῶσι τὰ σκάμματα. "Οτε γοῦν εἶπον, ⁹ "εἴπωμεν πῦρ κα-
ταβῆναι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ," καὶ ἐμνημόνευσαν Ἡλία ὡς τοῦτο
πεποιηκότος, φησὶν· "οὐκ οἶδατε ποίου πνεύματός ἐστε"
εἰς ἀνεξικακίαν αὐτοὺς ἀλείφον διὰ τῆς κατὰ τὸ χάρισμα ⁵⁶⁸
διαφορᾶς. Καὶ μή τις ἡμᾶς νομιζέτω καταγινώσκειν Ἡλίου,
ὡς ἀτελοῦς· οὐ τοῦτό φαμεν· καὶ γὰρ σφόδρα τέλειος ἦν·
ἀλλ' ἐν τοῖς καιροῖς τοῖς ἐαυτοῦ, ὅτε παιδικωτέρα ἢ τῶν
ἀνθρώπων διάνοια ἦν, καὶ ταύτης ^e ἐδέοντο τῆς παιδαγωγίας.
Ἐπεὶ καὶ Μωϋσῆς κατὰ τοῦτο τέλειος ἦν· ἀλλ' ὅμως κάκει-
νον πλέον ἀπαιτοῦνται οὗτοι. ¹⁰ "Ἐὰν γὰρ μὴ περισσεύῃ
ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλέον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων,
οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν." Οὐ γὰρ
εἰς Αἴγυπτον εἰσῆσαν, ἀλλ' εἰς τὴν οἰκουμένην ἅπασαν, χα-
λεπώτερον Αἰγυπτίων διακειμένην· οὐδὲ τῷ Φαραὼ διαλεξό- ^B
μενοι, ἀλλὰ τῷ διαβόλῳ ^f πυκτεύουσιν, αὐτῷ τῷ τῆς κακίας
τυράννῳ. Καὶ γὰρ ἀγὼν ἦν αὐτοῖς, κάκεινον δῆσαι, καὶ τὰ
σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι πάντα· καὶ ταῦτα ἐποίουν οὐ θάλατ-
ταν ῥηγνύντες, ἀλλὰ βυθὸν ἀσεβείας διὰ τῆς ῥάβδου τῆς
Ἰεσοῦ, πολλῷ χαλεπώτερα κύματα ἔχοντα. "Ορα γοῦν
πόσα ἐφόβει τοὺς ἀνθρώπους· θάνατος, πεινία, ἀδοξία, τὰ
μυρία πάθη· καὶ μᾶλλον ταῦτα ἔτρεμον, ἢ τὸ πέλαγος τό-
τε ἐκείνο οἱ Ἰουδαῖοι. Ἀλλ' ὅμως ἀπάντων τούτων ἔπεισεν
αὐτοὺς κατατολμῆσαι, καὶ ὥσπερ διὰ ξηραῖς διαβῆναι μετὰ
ἀσφαλείας ἀπάσης.

Πρὸς ταῦτα τοίνυν ἅπαντα αὐτοὺς ἀλείφον, ^g παρήγε ^C
τοὺς ἐν τῇ παλαιᾷ λάμψαντας. Τί οὖν ὁ Πέτρος ὁ θερμός;
¹¹ "Καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι." Ἐπειδὴ γὰρ ἤκουσεν, ὅτι
δεῖ αὐτὸν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἀπελθεῖν καὶ παθεῖν, δεδοικὼς
ἔτι καὶ τρέμων ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ μετὰ τὴν ἐπιτίμησιν, προσ-
ελθεῖν μὲν καὶ εἰπεῖν τὸ αὐτὸ τοῦτο πάλιν οὐ τολμᾷ, ὅτι
"ἰλεὺς σοι," ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου ἐκείνου τὰ αὐτὰ πάλιν αἰ-
νίττεται δι' ἐτέρων ῥημάτων. Ἐπειδὴ γὰρ εἶδεν ὅρος καὶ
πολλὴν τὴν ἀναχώρησιν καὶ τὴν ἐρημίαν, ἐνενόησεν ὅτι ἔχει
πολλὴν ἀσφάλειαν τὴν ἀπὸ τοῦ τόπου· οὐ μόνον δὲ τὴν

⁹ Luc. ix. 54, 55.¹⁰ Matth. v. 20.¹¹ v. 4.

^d τούτου M. p. p. ὑπερβαίνωσι G. K. ^e ἐδέετο M. ^f πυκτεύ-
σαντες L. πυκτεύοντες M. τυράννῳ] δημιουργῷ M. ^g παρήγαγε H.

ἀπὸ τοῦ τόπου, ἀλλὰ καὶ τοῦ μηκέτι ἀπελθεῖν αὐτὸν εἰς τὰ
 D Ἱεροσόλυμα· βούλεται γὰρ αὐτὸν ἐκεῖ εἶναι διηνεκῶς· διὸ
 καὶ σκηνῶν μέμνηται. Εἰ γὰρ τοῦτο γένοιτο, φησὶν, οὐκ
 ἀναβησόμεθα εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα· εἰ δὲ μὴ ἀναβαίημεν, ^h οὐκ
 ἀποθανεῖται· ἐκεῖ γὰρ ἔφη τοὺς γραμματεῖς ἐπιθήσεσθαι
 αὐτῷ. Ἀλλ' οὕτω μὲν οὐκ ἐτόλμησεν εἰπεῖν· ταῦτα δὲ
 βουλόμενος κατασκευάσαι, ἔλεγεν ἐν ἀσφαλείᾳ· καλὸν ἐστὶν
 ἡμᾶς ἐνταῦθα εἶναι, ἐνθα καὶ Μωϋσῆς πάρεστι καὶ Ἡλίας·
 Ἡλίας ὁ ἐπὶ τοῦ ὄρους πῦρ κατενεγκὼν, καὶ Μωϋσῆς ὁ
 εἰς τὸν γνόφον εἰσελθὼν, καὶ τῷ θεῷ διαλεχθεὶς· καὶ οὐδεὶς
 οὐδὲ εἴσεται ἐνθα ἐσμέν. Εἶδες τὸν θερμὸν ἐραστὴν τοῦ
 E Χριστοῦ; Μὴ γὰρ δὴ τοῦτο ζῆτει, ὅτι οὐκ ἦν ἐζητασμένος
 ὁ τρόπος τῆς παρακλήσεως, ⁱ ἀλλὰ πῶς θερμὸς ἦν, πῶς πε- (35)
 ριεκαίετο τοῦ Χριστοῦ. Ὅτι γὰρ οὐχ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τοσοῦ-
 τον τρέμων ταῦτα ἔλεγεν, ἡνίκα αὐτοῦ τὸν ἐσόμενον προε-
 μύνηε θάνατον καὶ τὴν ἔφοδον, ἄκουσον τί φησί· ¹² “τὴν
 ψυχὴν μου ὑπὲρ σοῦ θήσω” “καὶ δέξαι με σὺν σοὶ ἀποθα-
 νεῖν, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσομαι.” Ὅρα δὲ πῶς καὶ ἐν μέσοις
 569 αὐτοῖς τοῖς κινδύνοις παρεβουλεύετο. Τοσούτου γοῦν περιε-
 στῶτος δήμου, οὐ μόνον οὐκ ἔφυγεν, ἀλλὰ καὶ τὴν μάχαι-
 ραν σπασάμενος, τὸ ὥτιον ἀπέκοψε τοῦ δούλου τοῦ ἀρχιε-
 ρέως. Οὕτως οὐ τὸ καθ' ἑαυτὸν ἐσκόπει, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ
 διδασκάλου ἔτρεμεν. Εἶτα ἐπειδὴ ἀποφαντικῶς ἐφθέγγετο,
 ἐπιλαμβάνεται ἑαυτοῦ, καὶ ἐννοήσας μὴ πάλιν ἐπιτιμηθῆ,
 φησὶν· “εἰ θέλεις, ποιήσωμεν ὥδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν,
 καὶ Μωϋσῇ μίαν, καὶ Ἡλῖα μίαν.” Τί λέγεις, ὦ Πέτρε;
 οὐ πρὸ μικροῦ τῶν δούλων αὐτὸν ἀπήλλαξας; ^k πάλιν μετὰ
 τῶν δούλων αὐτὸν ἀριθμεῖς; Εἶδες πῶς σφόδρα ἀτελεῖς
 B ἦσαν πρὸ τοῦ σταυροῦ; Εἰ γὰρ καὶ ἀπεκάλυψεν αὐτῷ ὁ
 πατήρ, ἀλλ' οὐ διηνεκῶς κατεῖχε τὴν ἀποκάλυψιν, ἀλλ'
 ὑπὸ τῆς ἀγωνίας ἐταράχθη, οὐχὶ ταύτης ἥς εἶπον μόνης,
 ἀλλὰ καὶ ἐτέρας τῆς ἀπὸ τῆς ὄψεως ἐκείνης. Οἱ γοῦν
 ἕτεροι εὐαγγελισταὶ τοῦτο δηλοῦντες, καὶ τὸ συγκεχυμένον
 αὐτοῦ τῆς γνώμης, μεθ' ἧς ταῦτα ἐφθέγγετο, ἀπὸ τῆς
 ἀγωνίας ἐκείνης δεικνύντες γεγενῆσθαι, ἔλεγον· ὁ μὲν Μάρ-

¹² Joan. xiii. 37. Matth. xxvi. 35.

^h ἂν post οὐκ delevis, auctoribus L. M. ⁱ ἀλλὰ πῶς] ἀλλ' ὅπως
 G. H. πῶς δὲ L. ^k καὶ πάλιν G.

κος, ὅτι ¹³ “οὐ ¹ γὰρ ἤδει τί λαλήσει· ἔκφοβοι γὰρ ἐγένοντο.” ὁ δὲ Λουκᾶς μετὰ τὸ εἰπεῖν, “τρεις σκηνάς ποιήσωμεν,” ἐπήγαγεν, ὅτι “μὴ εἰδὼς ὁ λέγει.” Εἶτα δηλῶν ὅτι πολλῶ κατείχετο φόβῳ, καὶ αὐτὸς καὶ οἱ λοιποὶ, φησί· “βεβαρημένοι ἦσαν ὑπνω·” ^m καὶ διαγρηγορήσαντες εἶδον τὴν δόξαν αὐτοῦ· ὑπνον ἐνταῦθα καλῶν τὸν πολὺν κáρον τὸν ἀπὸ τῆς ὀψεως C ἐκείνης αὐτοῖς ἐγγινόμενον. Καθάπερ γὰρ ὀφθαλμοὶ ἐξ ὑπερβαλλούσης λαμπρόνος σκοτοῦνται, οὕτω καὶ τότε ἔπαθον. Οὐ γὰρ δὴ νύξ ἦν, ἀλλ’ ἡμέρα· καὶ τὸ τῆς αὐγῆς ὑπέρογκον ἐβάρει τῶν ὀφθαλμῶν τὴν ἀσθένειαν. Τί οὖν; Αὐτὸς μὲν οὐδὲν φθέγγεται, οὐδὲ Μωϋσῆς, οὐδὲ Ἡλίας· ὁ δὲ πάντων μεῖζων καὶ ἀξιοπιστότερος, ὁ πατήρ, φωνὴν ἀφήσιν ἐκ τῆς νεφέλης. Διὰ τί ἐκ τῆς νεφέλης; Οὕτως αἰεὶ φαίνεται ὁ θεός. ¹⁴ “Νεφέλη γὰρ καὶ γνώφος κύκλῳ αὐτοῦ·” ⁿ καὶ, “κάθεται ἐπὶ νεφέλης κούφης·” καὶ πάλιν, “ὁ τιθεὶς ὁ νέφη τὴν ἐπίβασιν αὐτοῦ·” καὶ, “νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν D ὀφθαλμῶν αὐτῶν·” καὶ, “ὡς υἱὸς ἀνθρώπου ἐρχόμενος ἐπὶ τῶν νεφελῶν.” Ἰν’ οὖν πιστεῦσωσιν, ὅτι παρὰ τοῦ θεοῦ ἡ φωνὴ φέρεται, ^p ἐκεῖθεν ἔρχεται. Καὶ ἡ νεφέλη ^q φωτεινὴ. ¹⁵ “Ἐτι γὰρ αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς. Καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε.” Ὅταν μὲν γὰρ ἀπειλῇ, σκοτεινὴν ^s δείκνυσιν, ὥσπερ ἐν τῷ Σινᾷ· ¹⁶ “εἰσῆλθε γὰρ, φησὶν, εἰς τὴν νεφέλην καὶ εἰς τὸν γνώφον ὁ Μωϋσῆς, καὶ ὡς ἀτμὶς οὕτως ἐφέρετο ὁ καπνός·” καὶ ὁ προφήτης φησὶ περὶ τῆς ἀπειλῆς αὐτοῦ διαλεγόμενος· E ¹⁷ “σκοτεινὸν ὕδωρ ἐν νεφέλαις ἀέρων·” ἐνταῦθα δὲ, ἐπειδὴ οὐ φοβῆσαι ἐβούλετο, ἀλλὰ διδάξαι, νεφέλη φωτεινὴ. Καὶ ὁ μὲν Πέτρος ἔλεγε, “ποιήσωμεν τρεῖς σκηνάς·” αὐτὸς δὲ

¹³ Marc. ix. 6. Luc. ix. 32, 33. ¹⁴ Psal. xcvi. 2. Esai. xix. 1. Psal. ciii. 3. Act. i. 9. Dan. vii. 13. ¹⁵ v. 5. ¹⁶ Exod. xx. 21: coll. xix. 18. ¹⁷ Psal. xvii. 12.

¹ γὰρ om. H. M. p. p. λαλήσει M. ^m καὶ διαγρ.] διαγρ. δὲ G. H. Mox ἐγγινόμενον H. ⁿ καὶ] + πάλιν, κύριος H. + κύριος G. Horum quinque locorum in ordine constituendo variant codices; nos L. M. et Interp. sequimur. ^o νέφει Ep. et codd. praeter M. ^p καὶ ἐκεῖθεν G. et codex quidam apud Sav. In plerisque codd. distinctio post ἔρχεται nulla est. ^q Codices ἡ φωτεινὴ. Aut delendus articulus, quod nos fecimus, aut legendum ἦν φωτεινὴ, ut Savilio placuit. Post φωτεινὴ, φησὶν addunt G. K. ^r ἰδοὺ om. K. L. M. 1 Mosq. ^s Post δείκνυσιν, νεφελὴν delevi, auctoribus K. L. M. Ep.

ἀχειροποιήτοιν ἔδειξε σκηνήν. Διὰ τοῦτο ἐκεῖ ^ι μὲν καπνὸς
καὶ ἀτμὶς καμῖνον· ἐνταῦθα δὲ φῶς ἄφατον καὶ φωνή. Εἴτα
ἵνα δειχθῇ, ὅτι οὐ περὶ ἐνὸς ^ν ἀπλῶς τῶν τριῶν ἐλέχθη, ἀλλὰ
570 περὶ τοῦ Χριστοῦ μόνον, ὅτε ἡ φωνὴ ἠνέχθη, ἐκποδῶν ἐγέ-
νοντο ἐκεῖνοι. Οὐδὲ γὰρ ἂν εἰ περὶ τινος αὐτῶν ἐλέγετο
ἀπλῶς, οὗτος ἔμεινεν ἂν μόνος, ^ω ἀποσχισθέντων τῶν δύο.
[×] Τί οὖν οὐχὶ καὶ ἡ νεφέλη τὸν Χριστὸν μόνον ἀπέλαβεν,
ἀλλὰ ἅπαντας; Εἰ τὸν Χριστὸν μόνον ἀπέλαβεν, ἐνομίσθη
ἂν αὐτὸς ἀφεῖναι τὴν φωνήν. Διὸ καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς
τοῦτο αὐτὸ ἀσφαλιζόμενος, φησὶν, ὅτι ἐκ τῆς νεφέλης ἦν
ἡ φωνή, τουτέστιν, ἐκ τοῦ θεοῦ. Καὶ τί φησιν ἡ φωνή;
“Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός.” Εἰ δὲ ἀγαπητός,
μὴ φοβοῦ, Πέτρε. Ἔδει μὲν γὰρ σε καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ
ἤδη εἰδέναι, καὶ πεπληροφορηῆσθαι περὶ τῆς ἀναστάσεως·
B ἐπειδὴ δὲ ἀγνοεῖς, καὶ ἀπὸ τῆς φωνῆς τοῦ πατρὸς θάρρῃσον.
Εἰ γὰρ δυνατός ὁ θεὸς, ὥσπερ οὖν καὶ δυνατός, εὐδηλον ὅτι
καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως. Μὴ τοίνυν δέδιθι τὰ δεινὰ. Εἰ δὲ οὐδέπω
τοῦτο καταδέχῃ, καὶ ἐκεῖνο λογίζου, ὅτι καὶ υἱὸς, καὶ φι-
λεῖται. “Οὗτος γὰρ ἐστι, φησὶν, ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός.”
Εἰ δὲ φιλεῖται, μὴ φοβοῦ. Οὐδεὶς γὰρ, ὃν ἀγαπᾷ, προίε-
ται. Μὴ τοίνυν θορυβοῦ· καὶ μυριάκις αὐτὸν φιλῆς, οὐ
φιλεῖς αὐτὸν τοῦ γεγεννηκότος ἴσον. “Ἐν ᾧ εὐδόκησα.”
^ν Οὐ γὰρ ἐπειδὴ ἐγέννησε μόνον, φιλεῖ, ἀλλ’ ἐπειδὴ καὶ
ἴσος αὐτῷ κατὰ πάντα καὶ ὁμογνώμων ἐστίν. Ὡστε δι- (360)
C πλοῦν τὸ φίλτρον, μᾶλλον δὲ καὶ τριπλοῦν· ἐπειδὴ υἱὸς,
ἐπειδὴ ἀγαπητός, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ εὐδόκησε. Τί δέ ἐστιν,
“ἐν ᾧ εὐδόκησα;” Ὡσανεὶ ἔλεγεν, ἐν ᾧ ἀναπαύομαι, ² ᾧ
ἀρέσκομαι· διὰ τὸ κατὰ πάντα ἐξισῶσθαι πρὸς αὐτὸν μετὰ
ἀκριβείας, καὶ βούλημα ἐν ἐν αὐτῷ εἶναι καὶ τῷ πατρὶ,
καὶ μένοντα υἱὸν κατὰ πάντα ἐν εἶναι πρὸς τὸν γεγεννη-
κότα. “Αὐτοῦ ἀκούετε.” Ὡστε καὶ σταυρωθῆναι βουληθῇ,
μὴ ἀντιπέσης.

^ι μὲν] + καὶ G. H. K. ^ν ἀπλῶς hic et infra om. L. M. ^ω ἀπο-
σχοιμισθέντων L. [×] “Hic totus locus, τί οὖν οὐχὶ usque ad ἐκ τοῦ
θεοῦ infra, deest in Editis [et Interprete], sed ex duobus optimis
MSS. excerptus fuit.” Montef. Habent e meis H. M. Ep. quorum
ope voculam καὶ post οὐχὶ supplevi, et ἀπέλαβεν bis scripsi pro vul-
gato ὑπέλαβεν. Hoc tamen habet ex corr. H. ¹ Οὐδὲ γὰρ H. L.
² ᾧ] ἐν ᾧ H. [et Reg. 694] invito Ep.

¹⁸ “Καὶ ἀκούσαντες ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον, καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. Καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἤψατο αὐτῶν, καὶ εἶπεν· ἐγέρθητε, καὶ μὴ φοβεῖσθε. Ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, οὐδένα εἶδον, εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον.” D Πῶς ταῦτα ἀκούσαντες κατεπλάγησαν; Καίτοι καὶ πρὸ τούτου ἠνέχθη φωνὴ ἐπὶ τοῦ Ἰορδάνου τοιαύτη, καὶ ὄχλος παρῆν, καὶ οὐδεὶς οὐδὲν τοιοῦτον ἔπαθε· καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν, ὅτε καὶ βροντὴν ἔλεγον γεγονένα· ἀλλ’ οὐδὲ τότε τοιοῦτον οὐδὲν ὑπέμειναν. Πῶς οὖν ἐν τῷ ὄρει ἔπεσον; Ὅτι καὶ ἐρημία καὶ ὕψος καὶ ἡσυχία ἦν πολλή, καὶ μεταμόρφωσις φρίκης γέμουσα, καὶ φῶς ἄκρατον, καὶ νεφέλη ἐκτεταμένη· ἅπερ ἅπαντα εἰς πολλὴν ἀγωνίαν αὐτοὺς ἐνέβαλε. Καὶ πανταχόθεν ἡ ἐκπληξίς συνήγετο, καὶ ἔπεσον φοβηθέντες τε ὁμοῦ καὶ ^aπροσκυνοῦντες. Ὡστε δὲ μὴ ἐπιπολὺ τὸ δέος μείναν ^bἐκβαλεῖν αὐτῶν τὴν μνήμην, εὐθέως E ἔλυσεν αὐτῶν τὴν ἀγωνίαν, καὶ ὁράται αὐτὸς μόνος, καὶ ἐντέλλεται αὐτοῖς μηδενὶ τοῦτο εἰπεῖν, ἕως ἂν ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ.

¹⁹ “Καταβαινόντων γὰρ αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους, ἐντετεῖλατο αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ ὄραμα, ἕως ἂν ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ.” Ὅσῳ γὰρ μείζονα ἐλέγετο περὶ αὐτοῦ, τοσούτῳ δυσπαραδεκτότερα ἦν τοῖς πολλοῖς τότε· καὶ τὸ σκάνδαλον δὲ τὸ 571 ἀπὸ τοῦ σταυροῦ ἐπετείνετο μᾶλλον ἐντεῦθεν. Διὰ τοῦτο κελεύει σιγᾶν, καὶ οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ πάλιν τοῦ πάθους ἀναμιμνήσκων, καὶ μόνον οὐχὶ καὶ τὴν αἰτίαν λέγων, δι’ ἣν καὶ σιγᾶν ἐκέλευσεν. Οὐ γὰρ δὴ διαπαντὸς ἐκέλευσε μηδενὶ εἰπεῖν, ἀλλ’ ἕως ἂν ἀναστῇ ἐκ νεκρῶν. Καὶ τὸ δυσχερὲς σιγῆσας, τὸ χρηστὸν ἐμφαίνει μόνον. Τί οὖν; μετὰ ταῦτα οὐκ ἔμελλον σκανδαλίζεσθαι; Οὐδαμῶς. Τὸ γὰρ ζητούμενον ὁ πρὸ τοῦ σταυροῦ καιρὸς ἦν. Μετὰ γὰρ ταῦτα καὶ πνεύματος κατηξιώθησαν, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν σημείων εἶχον φωνὴν συνηγοροῦσαν αὐτοῖς, καὶ πάντα ὅσα ἔλεγον λοιπὸν εὐπαράδεκτα ἦν, σάλπιγγος λαμπρότερον τῶν πραγμάτων ἀνακηρυττόντων αὐτοῦ τὴν ἰσχύν, καὶ οὐδενὸς B σκανδάλου τοιούτου μεσολαβοῦντος τὰ γινόμενα. Οὐδὲν ἄρα τῶν ἀποστόλων μακαριώτερον, καὶ μάλιστα τῶν τριῶν, οἱ καὶ ἐν τῇ νεφέλῃ ὁμωρόφιοι γενέσθαι κατηξιώθησαν τῷ δε-

¹⁸ γ. 6-8.¹⁹ γ. 9.^a προσκυνήσαντες G. H.^b ἐκβάλῃ H. L. ἐκβαλεῖ K.

σπότη. Ἄλλ' ἂν θέλωμεν, ὀψόμεθα καὶ ἡμεῖς τὸν Χριστόν· οὐχ οὕτως ὡς ἐκεῖνοι τότε ἐν τῷ ὅρει, ἀλλὰ πολλῷ λαμπρότερον. Οὐ γὰρ οὕτως ὕστερον ἤξει. Τότε μὲν γὰρ τῶν μαθητῶν φειδόμενος, τοσοῦτον παρήνοιξε μόνον τῆς λαμπρότητος, ὅσον ἡδύναντο ἐνεγκεῖν· ὕστερον δὲ ἐν αὐτῇ τοῦ πατρὸς τῇ δόξῃ ἤξει, οὐ μετὰ Μωϋσέως καὶ Ἡλίας μόνον, ἀλλὰ μετὰ τῆς ἀπείρου τῶν ἀγγέλων στρατιᾶς, μετὰ τῶν ἀρχαγγέλων, μετὰ τῶν Χερουβὶμ, μετὰ τῶν δῆμων τῶν ἀπείρων C ἐκείνων· οὐ νεφέλης ^c γινομένης ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ συστελλομένου τοῦ οὐρανοῦ. Καθάπερ γὰρ ^d τοὺς δικαστὰς, ὅταν δημοσία κρίνωσι, τὰ παραπετάσματα συνελκύσαντες οἱ παρεστῶτες πᾶσιν ^e αὐτοὺς δεικνύουσιν· οὕτω δὴ καὶ τότε καθήμενον αὐτὸν ἅπαντες ὄψονται, καὶ πᾶσα ἡ ἀνθρωπίνη παραστήσεται φύσις, καὶ αὐτὸς αὐτοῖς δι' ἑαυτοῦ ἀποκρίνεται· καὶ τοῖς μὲν ἐρεῖ· ²⁰ “δεῦτε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου· ἐπέινασα γὰρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν” τοῖς δὲ ἐρεῖ· “εὖ, δούλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ· ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστὸς, D ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω.” Καὶ ^f ἐναντία δὲ ψηφίζόμενος, τοῖς μὲν ἀποκρίνεται, ὅτι “πορεύεσθε εἰς τὸ πῦρ ^g τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ” τοῖς δὲ, “πονηρὲ δούλε καὶ ὀκνηρέ.” Καὶ τοὺς μὲν διχοτομήσει, καὶ παραδώσει τοῖς βασανισταῖς· τοὺς δὲ κε- (361) λεύσει δεθέντας χεῖρας καὶ πόδας εἰς τὸ σκότος ^h ἐκβληθῆναι τὸ ἐξώτερον. Καὶ μετὰ τὴν ἀξίνην ἡ κάμιнос διαδέξεται, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς σαγῆνης ριπτόμενα ἐκεῖ ἐμπεσεῖται. “Τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος.” μᾶλλον δὲ πλέον ἢ ὁ ἥλιος. Τοσοῦτον δὲ εἴρηται, οὐκ ἐπειδὴ τοσοῦτον αὐτῶν μό- E νον ἔσται τὸ φῶς· ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦ ἄστρου τούτου φαιδρότερον οὐκ ἴσμεν ἕτερον, ἀπὸ τοῦ γνωρίμου παραστήσαι ἡβουλήθη τὴν μέλλουσαν λαμπρότητα τῶν ἀγίων. Ἐπεὶ καὶ ἐν τῷ ὅρει εἰπὼν, ὅτι “ἐλάμψεν ὡς ὁ ἥλιος,” διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν οὕτως εἴρηκεν. Ὅτι ⁱ γὰρ τοῦ ὑποδείγματος μεῖζον ἦν τὸ φῶς, ἔδειξαν οἱ μαθηταὶ πεσόντες. Εἰ δὲ μὴ ἄκρα-

²⁰ Matth. xxv. 34, 21, 41, 26.

^c γενομένης K. L. M. ^d τοῖς δικασταῖς G. K. ἐπὶ τοῖς δ. Sav. ^e αὐτοῖς G. M. ^f ἐναντία δὲ] πάλιν τὰ ἐναντία Edd. τὰ ἐναντία δὲ L. p. p. ὅτι deest in Edd. ^g τὸ αἰώνιον om. K. L. M. ^h ἐμβλη-
θῆναι G. H. p. p. ριπτόμενα iidem. ⁱ γὰρ] δὲ G. H.

τον ἦν τὸ φῶς, ἀλλὰ τῷ ἡλίῳ σύμμετρον, οὐκ ἂν ἔπεσον, ἀλλ' εὐκόλως ἤνεγκαν ἄν.

^k Οἱ μὲν οὖν δίκαιοι ¹ ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος, καὶ ὑπὲρ 572 τὸν ἥλιον τότε· οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ τὰ ἔσχατα πείσονται. Τότε οὐχ ὑπομνημάτων δεήσει, οὐκ ἐλέγχων, οὐ μαρτύρων· πάντα γὰρ αὐτός ἐστιν ὁ δικάζων, καὶ μάρτυς, καὶ ἑλεγχος, καὶ κριτής. Πάντα γὰρ οἶδε σαφῶς· ²¹ “πάντα ^m γὰρ γυμνὰ καὶ τετραχληλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ.” Οὐ πλούσιος, οὐ πένης, οὐ δυνάστης, οὐκ ἀσθενής, οὐ σοφός, οὐκ ἄσοφος, οὐ δούλος, οὐκ ἐλεύθερος οὐδείς ἐκεῖ φανεῖται, ἀλλὰ τῶν προσωπείων τούτων συντριβέντων ἢ τῶν ἔργων ἐξέτασις ^B ἔσται μόνη. Εἰ γὰρ ⁿ ἐν τοῖς δικαστηρίοις ὅταν τυραννίδος τις κρίνεται ἢ φόνου, ὅπερ ἂν ἦ, καὶ ὑπαρχος, καὶ ὑπάτος, καὶ ὅτιοῦν, πάντα ἀφίπταται τὰ ἀξιώματα, καὶ ὁ ἀλοὺς τὴν ἐσχάτην δίδωσι δίκην· πολλῷ μᾶλλον ἐκεῖ τοῦτο ἔσται. Ἰν' οὖν μὴ γένηται τοῦτο, ἀποθώμεθα τὰ ῥυπαρὰ ἱμάτια, ὁ ἐνδυσώμεθα τὰ ὅπλα τοῦ φωτός, καὶ ἡ δόξα τοῦ θεοῦ περιστελεῖ ἡμᾶς. Τί γὰρ ^p καὶ φορτικὸν τῶν ἐπιταγμάτων; τί δὲ οὐ ῥάδιον; Ἄκουσον γοῦν τοῦ προφήτου λέγοντος, καὶ τότε εἴσῃ τὴν εὐκολίαν. ²² “Οὐδὲ εἰάν κάμψῃς ὡς κλοιὸν τὸν τράχηλόν σου, καὶ σάκκον καὶ σποδὸν ^C ^a ὑποστρώσῃ, οὐδὲ οὕτω καλέσεις νηστείαν δεκτὴν· ἀλλὰ λύε πάντα σύνδεσμον ἀδικίας, διάλυε στραγγαλιὰς βιαίων συναλλαγμάτων.” Ὅρα σοφίαν προφήτου. Θεὸς ^r γὰρ τὰ φορτικά πρότερον καὶ ἀνελὼν, ἀπὸ τῶν εὐκόλων ἀξιοὶ σῶζεσθαι, δεικνὺς ὅτι ὁ θεὸς οὐ πόνων δεῖται, ἀλλ' ὑπακοῆς. Εἶτα δεικνὺς ὅτι εὐκολον μὲν ἡ ἀρετὴ, βαρὺ δὲ ^s καὶ φορτικὸν ἡ κακία, ἀπὸ τῶν ὀνομάτων γυμνῶν τοῦτο κατασκευάζει. Ἡ μὲν γὰρ κακία σύνδεσμος καὶ στραγγαλιὰ, φησὶν· ἡ δὲ

²¹ Hebr. iv. 13.

²² Esai. lviii. 5-7.

^k ΗΘΙΚΟΝ. Περὶ κρίσεως, καὶ ὅτι συντριβέντων ἡμῶν τῶν ἀξιωμάτων γίνεται· ἐν ᾧ καὶ κατηγορία τῶν τοκιζόντων, καὶ παραίνεσις τοῦ μᾶλλον ἐλεεῖν. Γ. ¹ λάμψουσιν L. M. Sequentia ὡς ὁ ἥλιος non agnoscunt K. L. M. Ge. ^m γὰρ om. H. L. ⁿ ἐν] ἐπὶ G. K. p. p. ὅταν ὑπὲρ τυρ. G. H. K. Infra post ὅτιοῦν, ὑπάρχη deleui, auctoribus K. L. M. ^o καὶ ἐνδυσώμεθα H. ^p καὶ om. G. K. M. p. p. τῶν ἐπιταχθέντων K. L. M. ^a ὑποστρώσῃς G. H. νηστείαν] ἡμέραν L. ^r γὰρ om. H. ^s Haec καὶ φορτικόν, quae vulgo absunt, commendant K. L. M.

Δ ἀρετὴ τούτων ἀπάντων ἀπαλλαγὴ καὶ διάλυσις. “Πᾶσαν συγγραφὴν ἄδικον διάσπα.” τὰ τῶν τόκων γραμματεῖα, τὰ τῶν δανεισμάτων οὕτω καλῶν. “Ἀπόλυε τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει” τοὺς τεταλαιπωρημένους. Τοιοῦτον γὰρ ὁ χρεώστης· ὅταν ἴδῃ τὸν δανειστήν, κλᾶται αὐτοῦ ἢ διάνοια, καὶ θηρίου μᾶλλον αὐτὸν δέδοικε. “[†] Πτωχοὺς ἀστέγους εἰσάγαγε εἰς τὸν οἶκόν σου· εἰς ἴδης γυμνὸν, περίβαλε, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκειῶν τοῦ σπέρματός σου οὐχ ὑπερόψει.” Ἐν μὲν οὖν τῇ πρώτῃ ἡμῖν γενομένη διαλέξει τὰ ἔπαθλα ^ν διηγούμενοι, τὸν πλοῦτον ἐδείκνυμεν τὸν ἐκ τούτων· νυνὶ δὲ ἴδωμεν εἴ τι τῶν ἐπιταγμάτων ^ω ἐστὶ δύσκολον, καὶ τὴν ἡμετέραν ὑπερβαῖνον Ε φύσιν. Ἀλλ’ οὐδὲν τοιοῦτον εὐρήσομεν, ἀλλὰ τούναντίον ἅπαν, ταῦτα μὲν πολλὴν ἔχοντα τὴν εὐκολίαν, τὰ δὲ τῆς κακίας πολὺν τὸν ἰδρώτα. Τί γὰρ δυσκολώτερον τοῦ δανεῖζειν, καὶ ὑπὲρ τόκων καὶ συναλλαγμάτων φροντίζειν, καὶ ἐγγύας ἀπαιτεῖν, καὶ δεδοικέναι καὶ τρέμειν ὑπὲρ ἐνεχύρων, ὑπὲρ τοῦ κεφαλαίου, ὑπὲρ τῶν γραμματείων, ὑπὲρ τῶν τόκων, ὑπὲρ τῶν ἐγγυωμένων; Τοιαῦτα γὰρ τὰ βιωτικά. Αὕτη ^χ γὰρ ἡ δοκοῦσα καὶ ἐπινοουμένη ἀσφάλεια πάντων ἐστὶ σα- 573 θροτέρα καὶ ὑποπτος· τὸ δὲ ἐλεεῖν ῥάδιον, καὶ πάσης ἀπαλ- λάττον φροντίδος.

Μὴ τοίνυν πραγματευώμεθα τὰς ἀλλοτρίας συμφορὰς, μηδὲ καπηλεύωμεν τὴν φιλανθρωπίαν. Καὶ οἶδα μὲν, ὅτι πολλοὶ τούτων ἀηδῶς ἀκούουσι τῶν λόγων· ἀλλὰ τί τὸ κέρδος τῆς σιγῆς; Κἂν γὰρ σιγήσω, καὶ μηδὲν ἐνοχλήσω διὰ ῥημάτων, ἀδύνατον διὰ τῆς σιγῆς ταύτης ἀπαλλάξαι τῆς κολάσεως ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ τούναντίον ἅπαν ἐντεῦθεν γίνε- νεται· ^ς ἐπιτείνεται τὰ τῆς τιμωρίας, καὶ οὐχ ὑμῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμοὶ προξενεῖ τὴν κόλασιν ἢ τοιαύτη σιγή. Τίς οὖν ἢ τῶν ῥημάτων χάρις, ὅταν εἰς τὰ ἔργα μὴ βοηθῇ, Β ἀλλὰ καὶ καταβλάβῃ; Τί τὸ κέρδος, εὐφρᾶναι λόγῳ, καὶ (36) λυπῆσαι πράγματι; τέρψαι τὴν ἀκοήν, καὶ κολάσαι τὴν ψυχὴν; Διόπερ ἀναγκαῖον ἐνταῦθα λυπεῖν, ἵνα μὴ τιμω- ρίαν δῶμεν ἐκεῖ. Καὶ γὰρ δεινὸν, ἀγαπητὲ, δεινὸν καὶ πολ- λῆς δεόμενον θεραπείας νόσημα εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐμπέ-

[†] Καὶ πτωχοὺς Edd.

^ν Codices διηγούμενος; sed διηγούμενοι ex corr. habent H. M.

^ω ἔσται G. K. M.

^χ γὰρ om. K. L. M.

^ς ἐπιτείνεται] + γὰρ G. H.

πτωκεν. Οἱ γὰρ μὴδὲ ἐκ δικαίων πόνων θησαυρίζειν κελεύομενοι, ἀλλὰ τὰς οἰκίας ἀνοίγειν τοῖς δεομένοις, τὴν ἐτέρων καρποῦνται πενίαν, εὐπρόσωπον ἀρπαγὴν, εὐπροφάσιστον πλεονεξίαν ἐπινοοῦντες. Μὴ γάρ μοι λέγε τοὺς ἔξω νόμους· ἐπεὶ καὶ ὁ τελώνης νόμον πληροῖ τὸν ἔξωθεν, ἀλλ' ὁμως κολάζεται. Ὁ καὶ ἡμεῖς πεισόμεθα, ἐὰν μὴ ἀποστῶμεν τοὺς πένητας ^z ἐπιτρίβοντες, καὶ τῇ χρεΐα καὶ τῇ ἀνάγκῃ ἀφορμῇ εἰς καπηλείαν ἀναίσχυντον ἀποχρώμενοι. Διὰ γὰρ τοῦτο χρήματα ἔχεις, ἵνα λύσης πενίαν, οὐχ ἵνα πραγματεύσῃ πενίαν· σὺ δὲ ἐν προσχρήματι παραμυθίας μείζονα ἐργάζῃ τὴν συμφορὰν, καὶ πωλεῖς φιλανθρωπίαν χρημάτων. Πώλησον, οὐ κωλύω, ἀλλὰ βασιλείας οὐρανῶν. Μὴ μικρὰν λάβῃς τιμὴν ^a τοῦ τοσούτου κατορθώματος τόκον ἑκατοστιαῖον, ἀλλὰ τὴν ἀθάνατον ζωὴν ἐκείνην. Τί πτωχὸς εἶ, καὶ πένης ^b καὶ μικρολόγος, ὀλίγον τὰ μεγάλα πωλῶν, χρημάτων ἀπολλυμένων, δέον βασιλείας αἰεὶ ^c μενούσης; Τί τὸν θεὸν ἀφείς, ἀνθρώπινα κερδαίνεις κέρδη; τί τὸν πλουτοῦντα παραδραμῶν, τὸν οὐκ ἔχοντα ἐνοχλεῖς, καὶ τὸν ἀποδιδόντα καταλιπὼν, τῷ ἀγνωμονοῦντι ^d συμβάλλεις; Ἐκεῖνος ἐπιθυμῇ ἀποδοῦναι· οὗτος δὲ καὶ δυσχεραίνει ἀποδιδούς. Οὗτος μόλις ἑκατοστὴν ἀποδίδωσιν· ἐκεῖνος δὲ ἑκατονταπλασίονα, καὶ ζωὴν αἰώνιον. Οὗτος μετὰ ὕβρεων καὶ ^e λοιδοριῶν· ἐκεῖνος μετὰ ἐπαίνων καὶ εὐφημίας. Οὗτός σοι βασκανίαν ἐγείρει· ἐκεῖνος δὲ καὶ στεφάνους σοι πλέκει. Οὗτος μόλις ἐνταῦθα· ἐκεῖνος δὲ καὶ ἐκεῖ καὶ ἐνταῦθα. Ἄρ' οὖν οὐκ ἐσχάτης ταῦτα ἀνοίας, τὸ μὴδὲ εἶδέναι κερδαίνειν; Πόσοι καὶ ^e τὸ κεφάλαιον ἀπώλεσαν διὰ τόκους; πόσοι κινδύνους περιέπεσον διὰ τόκους; πόσοι καὶ ἑαυτοὺς καὶ ἐτέρους πενία περιέβαλον ἐσχάτῃ διὰ τὴν ἄφατον πλεονεξίαν;

Μὴ γάρ μοι τοῦτο εἶπης, ὅτι ἥδεται λαμβάνων, καὶ χάριν ἔχει τοῦ δανείσματος. Τοῦτο γὰρ διὰ τὴν σὴν ὁμότητα γίνεται. Ἐπεὶ καὶ ὁ Ἀβραάμ τὴν γυναῖκα ἐκδίδους τοῖς βαρβάροις, αὐτὸς ^f κατεσκεύαζεν εὐπαράδεκτον γενέσθαι 574

^z ἐπιτρίβειν G. K. M. De sequentibus in adnot. acturus sum.

^a τοῦ om. K. M. ^b καὶ] + τί G. H. τί pro καὶ habet L. Nobiscum facit Flor. p. 177. (Tom. XII. p. 508 E.)

^c μενούσης] + ἀντιποιεῖσθαι G.

^d συμβάλλεις] Sic K. L. M. Flor. loqueris Ge. ceteri cum Edd. συλλαλεῖς καὶ συμβάλλεις.

^e λοιδορίας L. M. ^f παρ-
ρεσκεύαζεν L. M. Mox haec ἀλλ' οὐχ ἐκὼν desunt in H. L.

τὴν ἐπιβουλὴν· ἀλλ' οὐχ ἐκὼν, ἀλλὰ διὰ τὸν φόβον τοῦ Φαραώ. Οὕτω καὶ ὁ πένης, ἐπειδὴ οὐδὲ τούτου ἄξιον αὐτὸν εἶναι νομίζεις, καὶ ὠμότητος ἀναγκάζεται χάριν εἰδέναι. Σὺ δέ μοι δοκεῖς, καὶ κινδύνων ἀπαλλάξῃς, μισθὸν ἀπαιτεῖν τῆς ἀπαλλαγῆς ταύτης αὐτόν. Ἄπαγε, φησὶ, μὴ γένοιτο. Τί λέγεις; Τοῦ μείζονος ἀπαλλάττων, οὐ βούλει χρήματα ἀπαιτεῖν ὑπὲρ δὲ τοῦ ἐλάττονος τοσαύτην ἐπιδείκνυσαι τὴν ἀπανθρωπίαν; Οὐχ ὁρᾷς ὅση τῷ πράγματι κεῖται τιμωρία; οὐκ ἀκούεις ὅτι καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ τοῦτο κεκώλυνται; Ἄλλὰ
 B τίς τῶν πολλῶν ὁ λόγος; Λαβὼν τὸν τόκον, πένητι δίδωμι, φησὶν. Εὐφήμει, ἄνθρωπε· οὐ βούλεται τοιαύτας θυσίας ὁ θεός. Μὴ σοφίζου τὸν νόμον. Βέλτιον μὴ διδόναι πένητι, ἢ ἐντεῦθεν διδόναι· ὅτι τὸ ἐκ δικαίων πόνων συλλεγὲν ἀργύριον πολλάκις ποιεῖς εἶναι παράνομον διὰ τὰ πονηρὰ γεννήματα· ὥσπερ ἂν εἴ τις νηδὺν καλὴν ἀναγκάζοι τίκτειν σκορπίους. Καὶ τί λέγω τὸν τοῦ θεοῦ νόμον; Οὐχὶ καὶ ὑμεῖς ῥύπον αὐτὸ καλεῖτε; Εἰ δὲ οἱ κερδαίνοντες^β τοιαῦτα ψηφίζεσθε, ἐννόησον τίνα ὁ θεὸς περὶ ὑμῶν οἴσει τὴν ψῆφον. Εἰ δὲ βούλει καὶ τοὺς ἔξωθεν νομοθέτας ἐρέσθαι, ἀκούσῃ ὅτι
 C κακέinois τῆς ἐσχάτης ἀναισχυντίας τὸ πρᾶγμα^η δεῖγμα εἶναι δοκεῖ. Τοὺς γοῦν ἐν ἀξιώμασιν ὄντας, καὶ εἰς τὴν μεγάλην τελοῦντας βουλὴν, ἣν σύγκλητον καλοῦσιν, οὐ θέμις^ι τοιούτοις κέρδεσι καταισχύνεσθαι· ἀλλὰ νόμος ἐστὶ παρ' αὐτοῖς ὁ τὰ τοιαῦτα ἀπαγορεύων κέρδη. Πῶς οὖν οὐκ ἄξιον φρίκης, εἰ μὴδὲ τοσαύτην^κ ἀπονέμοις τῇ τῶν οὐρανῶν πολιτείᾳ τιμὴν, ὅσην τῇ βουλῇ^λ Ῥωμαίων οἱ νομοθέται· ἀλλ' ἐλάττον οἴσει τῆς γῆς ὁ οὐρανός, καὶ οὐδὲ αὐτὴν αἰσχύνη τοῦ πράγματος τὴν ἀλογίαν; Τί γὰρ τούτου γένοιτ' ἂν ἀλογώτερον, ἀλλ' ἢ ὅταν τις χωρὶς γῆς καὶ ὑετοῦ καὶ ἀρότρου βιάζεται σπεῖρειν; Διὰ τοῦτο ζιζάνια θερίζουσι τὰ τῷ πυρὶ παραδιδόμενα οἱ τὴν πονηρὰν ταύτην ἐπινοήσαντες
 D γεωργίαν. Μὴ γὰρ οὐκ εἰσὶ δίκαιαι ἐμπορίαι πολλαί; αἱ (36) τῶν ἀγρῶν, αἱ τῶν ποιμνίων, αἱ τῶν βουκολίων, αἱ τῶν θρεμμάτων, αἱ τῶν χειρῶν, αἱ τῆς ἐπιμελείας τῶν ὄντων; Τί μαίνῃ καὶ παραπαίεις εἰκὴ γεωργῶν ἀκάνθας; Ἄλλ' ἔχουσιν ἀποτυχίας οἱ τῆς γῆς καρποὶ, καὶ χάλαζαν καὶ ἐρυσίβην

^β ταῦτα G. K. ^η δεῖγμα om. K. L. M. ^ι τούτοις τοῖς κ. L. M. ^κ ἀπονέμοις L. ἀπονέμοιμεν M. ^λ τῶν Ῥωμαίων H.

καὶ ἐπομβρίας; Ἄλλ' οὐ τοσαύτας, ὅσας οἱ τόκοι. Καὶ γὰρ ὅσα ἂν γένηται τοιαῦτα, περὶ τὴν πρόσδοτον ἢ ζημίᾳ· τὸ δὲ κεφάλαιον ἔστηκεν, ὁ ἀγρός. Ἐνταῦθα δὲ πολλοὶ πολλάκις ἐν τῷ κεφαλαίῳ τὸ νανάγιον ὑπέμειναν· καὶ πρὸ τῆς ζημίας δὲ ἐν διηνεκεῖ εἰσιν ἀθυμία. Οὐδέποτε γὰρ ἀπολαίνει τῶν ἔντων ὁ δανειστής, οὐδὲ εὐφραίνεται ἐπὶ τούτοις, ἀλλ' ὅταν ὁ τόκος ἐνεχθῇ, οὐ χαίρει, ὅτι πρόσδοτος γέγονεν, ἀλλὰ λυπείται, ὅτι οὐδέπω τὸ κεφάλαιον ἔφθασεν ὁ τόκος· καὶ πρὶν ἢ τέλειον τεχθῆναι τὸ κακὸν γέννημα τοῦτο, καὶ αὐτὸ τίκτειν ἀναγκάζει, τοὺς τόκους κεφάλαιον ποιῶν, καὶ βιαζόμενος τὰ ἄωρα καὶ ἀμβλωθρίδια ^m προενεγκεῖν γεννήματα τῶν ἐχιδνῶν. Τοιοῦτον γὰρ οἱ τόκοι· τῶν θηρίων ἐκείνων μᾶλλον κατεσθίουσι καὶ σπαράττουσι τὰς τῶν ἀθλίων ψυχάς. Τοῦτο ⁵⁷⁵ σύνδεσμος ἀδικίας· τοῦτο στραγγαλιὰ βιαίων συναλλαγματῶν. Δίδωμι γὰρ, φησὶν, οὐχ ἵνα λάβῃς, ἀλλ' ἵνα πλείονα ἀποδῷς. Καὶ ὁ μὲν θεὸς οὔτε τὸ διδόμενον κελεύει λαβεῖν· ²³ “δίδετε γὰρ, φησὶ, παρ' ὧν οὐ προσδοκᾶτε λαβεῖν”· σὺ δὲ καὶ τοῦ ⁿ διδομένου πλέον ἀπαιτεῖς, καὶ ὅπερ οὐκ ἔδωκας, τοῦτο ὡς ὀφειλόμενον ἀναγκάζεις καταθεῖναι ὁ τὸν εἰληφότα. Καὶ σὺ μὲν νομίζεις τὴν οὐσίαν σοι πλεονάζειν ἐντεῦθεν· ἀντὶ δὲ τῆς οὐσίας τὸ πῦρ ἀνάπτεις τὸ ἄσβεστον. Ἴν' οὖν μὴ τοῦτο γένηται, ἐκκόψωμεν τὴν πονηρὰν νηδὺν τῶν τόκων, πηρώσωμεν τὰς παρανόμους ὠδῖνας, ἀναξηράνωμεν τὴν ὀλέθριον ταύτην γαστέρα, καὶ τὰ ἀληθῆ καὶ μεγάλα κέρδη βιδιώκωμεν μόνα. Τίνα δὲ ταῦτά ἐστιν; ^p Ἀκουσον Παῦλον λέγοντος, ὅτι ²⁴ “μέγας πορισμὸς ἢ εὐσέβεια μετὰ αὐταρκειάς.” Τοῦτον τοίνυν πλουτῶμεν τὸν πλούτον μόνον, ἵνα καὶ ἐνταῦθα ἀδείας ἀπολαύσωμεν, καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιланθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

²³ Luc. vi. 35.²⁴ 1 Tim. vi. 6.

^m Sic M. cum Sav. *parere* Ge. ceteri *προσενεγκεῖν*. ⁿ δεδομένου Edd. Paulo ante *δεδομένον* Mor. Ben. ^o τὸν οὐκ εἰληφότα L. et sic edidit Montef. ^p Ἀκούσωμεν H.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΖ.

Ε¹ Καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν, ὅτι Ἡλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον;

ΟΥΚ ἄρα ἀπὸ τῶν γραφῶν τοῦτο ἤδεσαν, ἀλλ' ^a ἐκεῖνοι ἑαυτοὺς διεσάφουν, καὶ περιεφέρετο ὁ λόγος οὗτος ἐν τῷ ἀπίρῳ δήμῳ, καθάπερ καὶ ^b ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ. Διὸ καὶ ἡ Σαμαρεῖτις ἔλεγε· ² “Μεσσίας ἔρχεται· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα” καὶ αὐτοὶ ἡρώτων τὸν Ἰωάννην·
D “Ἡλίας εἶ, ἢ ὁ προφήτης;” Ἐκράτει μὲν γὰρ, ὅπερ ἔφην, ὁ λόγος, καὶ ὁ περὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὁ περὶ τοῦ Ἡλία, οὐχ ὡς ἔχρην δὲ παρ' ἐκείνων ἐρμηνευόμενος. Αἱ μὲν γὰρ γραφαὶ δύο λέγουσι τοῦ Χριστοῦ παρουσίας, ταύτην τε τὴν γεγεννημένην, καὶ τὴν μέλλουσαν· καὶ ταύτας δηλῶν ὁ Παῦλος ἔλεγεν· ³ “ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ ^d σωτήριος, παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνήσάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν.” Ἴδου ἡ μία· ἄκουσον πῶς καὶ τὴν ἑτέραν δηλοῖ. Εἰπὼν γὰρ ταῦτα, ἐπήγαγε· ⁴ “προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα, καὶ
E ἐπιφάνειαν τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.” Καὶ οἱ προφῆται δὲ ἑκατέρας μέμνηται· τῆς μέντοι μιᾶς, τῆς δευτέρας, πρόδρομον λέγουσι τὸν Ἡλίαν ἔσεσθαι. Τῆς ^e μὲν γὰρ πρότερας ἐγένετο ὁ Ἰωάννης, ὃν καὶ Ἡλίαν ὁ Χριστὸς ἐκάλει· οὐκ ἐπειδὴ Ἡλίας ἦν, ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν διακονίαν ἐπλήρου τὴν ἐκείνου. Ὡς περ γὰρ ἐκεῖ-
576 νος πρόδρομος ἔσται τῆς δευτέρας παρουσίας, οὕτω ^g καὶ οὗτος τῆς προτέρας ἐγένετο. Ἀλλ' οἱ γραμματεῖς ταῦτα συγ-
χέοντες, καὶ διαστρέφοντες τὸν δῆμον, ἐκείνης ἐμνημόνεον (364)

¹ Cap. xvii. v. 10.² Joan. iv. 5. i. 21.³ Tit. ii. 11, 12.⁴ Ibid. v. 13.

HOM. LVII. ^a Sic Mor. et codd. ἐκείνοις αὐτοῖς δ. Sav. ἐκεῖνοι αὐτοῖς δ. Ben. ^b ἐπὶ] περὶ H. L. ^c καὶ ὅταν Edd. ^d σωτήριος] + πᾶσιν ἀνθρώποις H. ^e ἐπιφάνειαν] + τῆς δόξης H. L. Ep. ^f μὲν om. H. L. ^g καὶ om. K. M. προτέρας] πρώτης L.

μόνης πρὸς τὸν δῆμον, τῆς δευτέρας παρουσίας, καὶ ἔλεγον, ὅτι εἰ οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός, ἔδει τὸν Ἠλίαν προλαβεῖν. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ μαθηταὶ λέγουσι· “πῶς οἱ γραμματεῖς λέγουσιν, Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον;” Διὰ τοῦτο καὶ πρὸς τὸν Ἰωάννην πέμψαντες οἱ Φαρισαῖοι ἡρώτων· ⁵ “εἰ σὺ εἰ Ἠλίας;” οὐ μνημονεύοντες οὐδαμοῦ τῆς προτέρας παρουσίας. Τίς οὖν ἐστιν ἡ λύσις, ἣν ὁ Χριστὸς ἐπήγαγεν; “Ὅτι Ἠλίας μὲν ἔρχεται τότε πρὸ τῆς δευτέρας μου παρουσίας· καὶ νῦν δὲ ἐλήλυθεν Ἠλίας· τὸν Ἰωάννην οὕτω καλῶν. ^h Οὕτως ἦλθεν Ἠλίας. Εἰ δὲ τὸν Θεσβίτην ζητοίης, ἔρχεται. Διὸ καὶ B ἔλεγεν· ⁶ “Ἠλίας μὲν ἔρχεται, καὶ ἀποκαταστήσει πάντα.” Ποῖα πάντα; Ἄπερ ὁ προφήτης ἔλεγε Μαλαχίας. ⁷ “Ἀποστελῶ γὰρ ὑμῖν, ⁱ φησὶν, Ἠλίαν τὸν Θεσβίτην, ὃς ἀποκαταστήσει καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱόν, μὴ ἐλθὼν πατάξω τὴν γῆν ἄρδην.” Εἶδες ἀκρίβειαν προφητικῆς ῥήσεως; Ἐπειδὴ γὰρ τὸν Ἰωάννην Ἠλίαν ἐκάλεσεν ὁ Χριστὸς, διὰ τὴν κοινωνίαν τῆς διακονίας, ἵνα μὴ νομίσης τοῦτο καὶ παρὰ τοῦ προφήτου λέγεσθαι νῦν, προσέθηκεν αὐτοῦ καὶ τὴν πατρίδα, εἰπὼν, “τὸν Θεσβίτην.” Ἰωάννης δὲ Θεσβίτης οὐκ ἦν. Καὶ ἕτερον δὲ μετὰ τούτου παράσημον τίθησι λέγων, “μὴ ἐλθὼν πα- C τάξω τὴν γῆν ἄρδην,” τὴν δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν ἐμφαίνων τὴν φοβεράν. Τῇ γὰρ προτέρᾳ οὐκ ἦλθε πατάξαι τὴν γῆν. ⁸ “Οὐ γὰρ ἦλθον, φησὶν, ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ’ ἵνα σώσω τὸν κόσμον.” Δηλῶν τοίνυν, ὅτι πρὸ ἐκείνης ἔρχεται ὁ Θεσβίτης τῆς τὴν κρίσιν ἐχούσης, τοῦτο εἶρηκε. Καὶ τὴν αἰτίαν δὲ ὁμοῦ διδάσκει τῆς παρουσίας αὐτοῦ. Τίς δὲ ἡ αἰτία; “Ἰνα ἐλθὼν πείσῃ πιστεῦσαι τοὺς Ἰουδαίους τῷ Χριστῷ, καὶ μὴ πάντες ἄρδην ἀπόλωνται παραγενομένου. Διὸ δὴ καὶ αὐτὸς εἰς ἐκείνην αὐτοὺς παραπέμπων τὴν μνήμην, φησί· “καὶ ἀποκαταστήσει πάντα.” ^k τουτέστι, διορ- D θώσεται τὴν ἀπιστίαν τῶν Ἰουδαίων τῶν τότε εὕρισκομένων. Διὸ καὶ σφόδρα ἀκριβέστατα εἶρηκεν. Οὐ γὰρ εἶπεν, ἀποκαταστήσει καρδίαν υἱοῦ πρὸς πατέρα, ἀλλὰ, “πατρὸς πρὸς υἱόν.” Ἐπειδὴ γὰρ πατέρες ἦσαν τῶν ἀποστόλων οἱ Ἰουδαῖοι,

⁵ Joan. i. 21.⁶ v. 11.⁷ Mal. iv. 4, 6.⁸ Joan. xii. 47.^h Οὕτως] Sic K. L. M. vulgo οὗτος.ⁱ φησὶν om. G. H. L.^k τουτέστι om. G. K. L. M. διορθώσεται] Sic L. διορθῶσαι M. διορθῶσαι τε G. H. K. διορθώσει Edd.

τοῦτο λέγει, ὅτι ἀποκαταστήσει τοῖς δόγμασι τῶν υἱῶν αὐτῶν, τουτέστι, τῶν ἀποστόλων, τὰς καρδίας τῶν πατέρων, τουτέστι, τοῦ γένους τῶν Ἰουδαίων τὴν διάνοιαν. ⁹“Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι Ἡλίας ἤδη ἦλθε, καὶ οὐκ ἔγνωσαν αὐτὸν, ἀλλ’ ἐποίησαν ἓν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν. Οὕτω καὶ ὁ υἱὸς τοῦ
 Ε ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ’ αὐτῶν. Τότε συνῆκαν, ὅτι περὶ Ἰωάννου εἶπεν αὐτοῖς.” Καίτοι οὔτε οἱ γραμματεῖς τοῦτο εἶπον, οὔτε αἱ γραφαί· ἀλλ’ ἐπειδὴ λοιπὸν ὀξύτεροι ἐγένοντο καὶ προσεκτικώτεροι πρὸς τὰ λεγόμενα, ταχέως συνίεσαν. Πόθεν δὲ ἔγνωσαν τοῦτο οἱ μαθηταί; Ἦν ἤδη προειρηκὼς αὐτοῖς, ¹⁰“αὐτός ἐστιν Ἡλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι” ἐνταῦθα δὲ, ὅτι ἦλθε· καὶ πάλιν, ὅτι “Ἡλίας ἔρχεται καὶ ἀποκαταστήσει πάντα.” Ἀλλὰ μὴ θορυβηθῆς, μηδὲ πεπλα-
 577 νῆσθαι τὸν λόγον νομίσης, εἰ ποτὲ μὲν αὐτὸν ἤξειν, ποτὲ δὲ ἐληλυθέναι ἔφη. Πάντα γὰρ ἀληθῆ ταῦτα. Ὅταν μὲν γὰρ εἶπη, ὅτι Ἡλίας μὲν ἔρχεται καὶ ἀποκαταστήσει πάντα, αὐτὸν Ἡλίαν φησί, καὶ τὴν τότε ἐσομένην τῶν Ἰουδαίων ἐπιστροφὴν· ὅταν δὲ εἶπη, ^m ὅτι “ὁ μέλλων ἔρχεσθαι,” κατὰ τὸν τρόπον τῆς διακονίας Ἰωάννην Ἡλίαν ⁿ καλεῖ. Καὶ γὰρ οἱ προφηταὶ ἕκαστον τῶν εὐδοκίμων βασιλέων Δαυὶδ ἐκάλουν, καὶ τοὺς Ἰουδαίους ἄρχοντας Σοδόμων καὶ υἱοὺς Αἰθιοπῶν, ἀπὸ τῶν τρόπων. Ὡσπερ γὰρ ἐκείνος τῆς δευτέρας ἔσται παρουσίας, οὕτως οὗτος τῆς προτέρας ἐγένετο πρόδρομος.

Β Οὐ διὰ τοῦτο δὲ μόνον Ἡλίαν αὐτὸν ὀνομάζει πανταχοῦ, ἀλλ’ ἵνα δείξῃ σφόδρα αὐτὸν τῇ παλαιᾷ συμβαίνοντα, καὶ κατὰ προφητείαν καὶ τὴν παρουσίαν ταύτην οὔσαν. Διὸ καὶ ἐπάγει πάλιν, ὅτι “ἦλθε, καὶ οὐκ ἔγνωσαν αὐτὸν, ἀλλ’ ἐποίησαν εἰς αὐτὸν πάντα ὅσα ἠθέλησαν.” Τί ἐστι, “ὅ πάντα ὅσα ἠθέλησαν;” Ἐνέβαλον εἰς δεσμωτήριον, ὕβρισαν, ἀπέκτειναν, ἤνεγκαν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακος. “Οὕτω καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ’ αὐτῶν.” Ὅρᾳς πῶς πάλιν εὐκαίρως αὐτοὺς ἀναμνησκει τοῦ πάθους, ἀπὸ

⁹ v. 12, 13.¹⁰ Matth. xi. 14.

¹ ἐν om. L. 1 Mosq. ^m ὅτι] + αὐτός ἐστιν Edd. invitis codd. et Ep. ὅτι om. L. Ep. ⁿ καλεῖ] Sic H. Ep. ceteri καλῶν. Hoc edidit Sav. sed intrusis post ἔρχεσθαι verbis Ἰωάννην λέγει. ^o πάντα om. K. L. M.

τοῦ πάθους τοῦ Ἰωάννου πολλὴν αὐτοῖς προξενῶν τὴν παρα- C
 (365) μυθίαν; Οὐ ταύτῃ δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ θαύματα εὐθέως
 ἐργάσασθαι μεγάλα. Καὶ γὰρ ἡνίκα ἂν περὶ τοῦ πάθους
 διαλέγεται, εὐθέως θαυματουργεῖ, καὶ μετὰ τοὺς λόγους, καὶ
 πρὸ τῶν λόγων τούτων· καὶ πολλαχοῦ τοῦτο ^p παρατηρή-
 σαντά ἐστὶν εὐρεῖν. ¹¹ “Τότε γοῦν, φησὶν, ἤρξατο δεικνύειν,
 ὅτι δεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἀποκτανθῆναι,
 καὶ πολλὰ παθεῖν.” Τότε, πότε; “Οτε ὠμολογήθη Χριστὸς
 καὶ υἱὸς εἶναι ^q τοῦ θεοῦ. Πάλιν ἐν τῷ ὅρει, ὅτε τὴν θαυμα-
 στήν αὐτοῖς ἔδειξεν ὄψιν, καὶ περὶ τῆς δόξης αὐτοῦ διελέ-
 χθησαν οἱ προφῆται, ἀνέμνησεν αὐτοὺς τοῦ πάθους. Εἰπὼν
 γὰρ τὴν κατὰ Ἰωάννην ἱστορίαν, ἐπήγαγεν· “οὕτω καὶ ὁ
 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ’ αὐτῶν.” Καὶ μετὰ D
 μικρὸν πάλιν, ὅτε τὸν δαίμονα ἐξέβαλεν, ὃν οὐκ ἴσχυσαν οἱ
 μαθηταὶ ἐκβαλεῖν. Καὶ γὰρ καὶ τότε, ¹² “ἀναστρεφόμενων
 αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, φησὶν, εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ὅτι
 μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώ-
 πων ^r ἁμαρτωλῶν, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτὸν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ
 ἀναστήσεται.” Τοῦτο δὲ ἐποίει, τῷ μεγέθει τῶν θαυμάτων τὴν
 ὑπερβολὴν τῆς λύπης ὑποτεμνόμενος, καὶ παντὶ τρόπῳ αὐτοὺς
 παραμυθούμενος, ὥσπερ καὶ ἐνταῦθα τῇ μνήμῃ τοῦ θανάτου
 Ἰωάννου πολλὴν αὐτοῖς παρεῖχε τὴν παράκλησιν. Εἰ δὲ
 λέγοι τις· τίνος ἕνεκεν μὴ ^s καὶ νῦν τὸν Ἥλιον ἀναστήσας E
 ἔπεμψεν, εἵγε τοσαῦτα αὐτοῦ μαρτυρεῖ τῇ παρουσίᾳ ἀγαθὰ;
 ἐροῦμεν, ὅτι καὶ νῦν τὸν Χριστὸν νομίζοντες Ἥλιον εἶναι,
 οὐκ ^t ἐπίστευον αὐτῷ. ¹³ “Οἱ μὲν γὰρ, φησὶν, Ἥλιον σε
 λέγουσιν, οἱ δὲ Ἱερειάν.” Καὶ Ἰωάννου δὲ καὶ Ἥλιου
 οὐδὲν ἦν τὸ μέσον, ἢ ὁ χρόνος μόνος. Πῶς οὖν τότε ^v πιστεύ-
 σουσι; φησί. Καὶ γὰρ ἀποκαταστήσει πάντα, οὐ διὰ τὸ γνῶ-
 ριμος εἶναι μόνον, ἀλλὰ καὶ ^w διὰ τὸ διαταθῆναι μέχρι τῆς 578
 ἡμέρας ἐκείνης ἐπὶ πλέον τοῦ Χριστοῦ τὴν δόξαν, καὶ ^x παρὰ
 πᾶσιν εἶναι τοῦ ἡλίου φανερωτέραν. Ὅταν οὖν τοσαύτης

¹¹ Matth. xvi. 21.¹² v. 22, 23.¹³ Matth. xvi. 14.

^p παρατηρήσαντας K. L. Ep. ^q τοῦ om. G. εἶναι τοῦ om.
 L. M. ^r ἁμαρτωλῶν om. G. K. M. ^s καὶ om. G. K. M. Infra
 τὰ ἀγαθὰ H. ^t ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν K. M. ^v πιστεύουσι K. L.
^w διὰ τὸ] τὸ L. τῷ H. διαταθῆναι] διαδοθῆναι L. ^x παρὰ om. G.
 K. M.

προλαβούσης ὑπολήψεως καὶ προσδοκίας, ἔλθῃ ἐκεῖνος τὰ ἀν-
τὰ κηρύττων τούτῳ, καὶ ἀναγγέλλων καὶ αὐτὸς τὸν Ἰησοῦν,
εὐκολώτερον δέξονται τὰ λεγόμενα. Ὅταν δὲ εἶπῃ, “οὐκ
ἔγνωσαν αὐτὸν,” καὶ ὑπὲρ τῶν ^γ καθ’ ἐαυτὸν ἀπολογεῖται. Καὶ
οὐ ταύτῃ αὐτοὺς μόνον παραμυθεῖται, ἀλλὰ καὶ τῷ δεῖξαι
ἀδίκως παρ’ αὐτῶν πάσχοντα ἄπερ πάσχει, καὶ τῷ τὰ λυ-
πηρὰ δύο συγκαλύψαι σημείοις, τῷ τε ἐν τῷ ὄρει, καὶ τῷ
μέλλοντι γίνεσθαι. Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες, οὐκ ἐρωτῶσιν αὐ-
B τὸν, πότε ἔρχεται Ἡλίας, ἢ τῇ ἀθυμίᾳ πιεζόμενοι τοῦ πά-
θους, ἢ δεδοκότες. Πολλαχοῦ γὰρ ὅταν ἴδωσι μὴ βουλόμε-
νόν τι σαφῶς εἰπεῖν, σιγῶσι λοιπόν. Ὅτε γοῦν ἐν τῇ Γα-
λιλαίᾳ διατριβόντων εἶπε, “μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
παραδίδοσθαι, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτὸν,” ^z ἐπήγαγεν, ὁ Μάρκος
μὲν, ὅτι ¹⁴ “ἡγνόουν τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐρωτῆ-
σαι.” ὁ Λουκᾶς δὲ, ὅτι ¹⁵ “ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ’ αὐτῶν,
ἵνα μὴ αἰσθωνται αὐτοῦ, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐρωτῆσαι
περὶ τοῦ ῥήματος.”
¹⁶ “Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν πρὸς τὸν ὄχλον, προσῆλθεν αὐ-
τῷ ἄνθρωπος γονυπετῶν αὐτὸν, καὶ λέγων· κύριε, ἐλέησόν
C μου τὸν υἱόν, ὅτι σεληνιαῖζεται, καὶ κακῶς ^a πάσχει. Πολλά-
κις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ· καὶ
προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἴσχυσαν αὐ-
τὸν θεραπεῦσαι.” Τοῦτον τὸν ἄνθρωπον σφόδρα ἀσθενοῦντα
κατὰ πίστιν δείκνυσιν ἡ γραφή· καὶ ἐκ πολλῶν τοῦτο δῆλον·
ἐκ τε τοῦ εἰπεῖν τὸν Χριστὸν, ¹⁷ “τῷ πιστεύοντι πάντα δυ-
νατά” ἐκ τε τοῦ εἰπεῖν αὐτὸν τὸν προσελθόντα, “βοήθει
μου τῇ ἀπιστίᾳ.” καὶ ἐκ τοῦ τὸν Χριστὸν κελεύσαι τῷ
δαίμονι, μηκέτι εἰσελθεῖν εἰς αὐτόν· καὶ ἐκ τοῦ πάλιν εἰπεῖν
τὸν ἄνθρωπον τῷ Χριστῷ, “εἰ δύνασαι.” Καὶ εἰ ἡ ἀπιστία

¹⁴ Marc. ix. 32.¹⁵ Luc. ix. 45.¹⁶ v. 14, 15.¹⁷ Marc. ix. 22-25.

^γ καθ’ ἐαυτῶν G. ^z ἐπήγαγε· καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα· ὁ Μάρκος
μὲν, ὅτι G. H. K. Mor. Sic M. nisi quod pro ὁ Μάρκος μὲν, ὁ δὲ
Μάρκος habet, et p. p. ὁ δὲ Λουκᾶς; neque aliter Interpres. Verum
ista καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα, etiam a Morello uncis inclusa, in duobus
codd. L. et Reg. 694. non exstant: ergo delere visum est. Locum
multo auctiorem edidit Sav. accedente Reg. 688. ἐπήγαγε· καὶ ἐλυπή-
θησαν σφόδρα· ὅπερ ἑκάτεροι τῶν εὐαγγελιστῶν αἰνιττόμενοι, ὁ Μάρκος
μὲν φησὶν, ὅτι. Hunc sequitur Montef. omisso per incuriam φησὶν.
^a πάσχει] ἔχει K. L.

αὐτοῦ γέγονεν αἰτία, φησί, τοῦ μὴ ^b ἐξελθεῖν τὸν δαίμονα, τί τοῖς μαθηταῖς ἐγκαλεῖ; Δεικνύς ὅτι δυνατόν αὐτοῖς, καὶ D
 χάρις τῶν προσαγόντων μετὰ πίστεως, πολλαχοῦ θεραπεύ-
 σαι. Ὡςπερ γὰρ ^c ἤρκει πολλάκις ἡ τοῦ προσάγοντος πίστις
 εἰς τὸ καὶ παρ' ἐλαττόνων λαβεῖν, οὕτω τῶν ποιούντων
 πολλάκις ἤρκεσεν ἡ δύναμις, καὶ μὴ πιστεούντων τῶν προσ-
 ελθόντων, θαυματουργῆσαι. Καὶ ταῦτα ἀμφότερα δείκνυται
 ἐν ταῖς γραφαῖς. Οἱ τε γὰρ περὶ Κορνήλιον ἀπὸ τῆς αὐ-
 (366) τῶν πίστεως ἐπεσπάσαντο τοῦ πνεύματος τὴν χάριν· καὶ
 ἐπὶ τοῦ ¹⁸ Ἐλισσαίου δέ, οὐδενὸς πιστεύσαντος, νεκρὸς ἀνέστη.
 Οἱ τε γὰρ ρίψαντες, οὐ διὰ πίστιν, ἀλλὰ διὰ δειλίαν ἐρρί-
 ψαν ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, φοβηθέντες τὸ πειρατήριον, καὶ E
 ἔφυγον· αὐτὸς τε ὁ ρίφεις ἀποτεθνηκὼς ἦν, καὶ ἀπὸ μόνης
 τῆς τοῦ ἁγίου σώματος δυνάμεως ἀνίστατο ὁ νεκρός. Ὅθεν
 δῆλον ἐνταῦθα, ὅτι καὶ οἱ μαθηταὶ ἡσθένησαν, ἀλλ' οὐ πάν-
 τες· οἱ στῦλοι γὰρ οὐ παρῆσαν ἐκεῖ. Θεά δὲ τούτου καὶ
 ἐτέρωθεν τὴν ἀγνωμοσύνην, πῶς ἐπὶ τοῦ ὄχλου ἐντυγχάνει
 τῷ Ἰησοῦ κατὰ τῶν μαθητῶν λέγων, ὅτι “προσῆνεγκα αὐ- 579
 τὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἴσχυσαν αὐτὸν θεραπεῦσαι.”
 Ἄλλ' αὐτὸς ἀπαλλάττων αὐτοὺς ^d τῶν ἐγκλημάτων ἐπὶ τοῦ
 δήμου, ἐκείνῳ τὸ πλεον λογίζεται. ¹⁹ “ὦ γενεὰ γὰρ, φη-
 σὶν, ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν;”
 οὐκ εἰς τὸ ^e τούτου πρόσωπον μόνον ἀποτεινόμενος, ἵνα μὴ
 ἀπορήσῃ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντας Ἰουδαίους. Καὶ
 γὰρ εἰκὸς πολλοὺς τῶν παρόντων σκανδαλισθῆναι, καὶ τὰ μὴ
 προσήκοντα ἐννοῆσαι περὶ αὐτῶν. Ὅταν δὲ εἶπη, “ἕως
 πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν;” δείκνυσιν πάλιν ἀσπαστὸν ὄντα τὸν B
 θάνατον αὐτῷ, καὶ ἐπιθυμίας τὸ πρᾶγμα, καὶ ποθεινὴν τὴν
 ἀποδημίαν· καὶ ὅτι οὐ τὸ σταυρωθῆναι, ἀλλὰ τὸ εἶναι μετ'
 αὐτῶν βαρύν. Οὐ μὴν ἔστη μέχρι τῶν ἐγκλημάτων· ἀλλὰ
 τί φησι; “Φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε.” Καὶ αὐτὸς ^f δὲ ἐρωτᾷ
 αὐτὸν, ²⁰ πόσον χρόνον ἔχει, καὶ ὑπὲρ τῶν μαθητῶν ἀπολο-
 γούμενος, κἀκεῖνον ἄγων εἰς ἐλπίδα χρηστὴν, ^g καὶ τοῦ πι-
 στεῦσαι, ὅτι ἔσται αὐτῷ ἀπαλλαγὴ τοῦ κακοῦ. Καὶ ἀφί-

¹⁸ 4 Reg. xiii. 21.¹⁹ v. 16.²⁰ Marc. ix. 20 sqq.

^b ἐξελθεῖν] ἐξελαθῆναι K. L. ἐξελασθῆναι Ep. ^c ἤρκει] ἀρκεῖ L.
 ἐκεῖ K. M. ^d τοῦ ἐγκλήματος L. Ep. τῶν om. M. ^e τούτου]
 τοῦ ἀνθρώπου G. K. M. ^f δὲ ἐρωτᾷ] διερωτᾷ G. K. ^g καὶ om. L.

ησιν αὐτὸν σπαράττεσθαι, οὐ πρὸς ἐπίδειξιν (ἐπεὶ γοῦν
 ὄχλος συνήγετο, καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ), ἀλλὰ δι' αὐτὸν τὸν
 πατέρα· ἵν' ὅταν ἴδῃ θορυβούμενον τὸ δαιμόνιον ἀπὸ τοῦ
 C κληθῆναι μόνον, καὶ οὕτως ἐναχθῇ εἰς τὴν πίστιν τοῦ ἔσο-
 μένου θαύματος. Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος εἶπεν, ὅτι “ἐκ παιδός,”
 καὶ ὅτι, “εἰ δύνασαι, βοήθει μοι,” λέγει· “τῷ πιστεύοντι
 πάντα δυνατὰ,” πάλιν εἰς αὐτὸν περιτρέπων τὸ ἔγκλημα.
 Καὶ ὅτε μὲν ἔλεγεν ὁ λεπρὸς, ²¹ “εἰ θέλεις, δύνασαί με κα-
 θαρίσαι,” μαρτυρῶν αὐτοῦ τῇ ἐξουσίᾳ, ἐπαινῶν αὐτὸν καὶ
 βεβαιῶν τὸ εἰρημένον, ἔλεγε· “θέλω, καθαρίσθητι.” Ὅτε
 δὲ οὗτος ^h οὐδὲν ἄξιον τῆς αὐτοῦ δυνάμεως ἐφθέγγετο
 εἰπών· “εἰ δύνασαι, βοήθει μοι,” ὅρα πῶς αὐτὸ διορθοῦται,
 ὡς οὐ δεόντως εἰρημένον. Τί γάρ φησιν; “Εἰ δύνασαι πι-
 στεῦσαι, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι.” Ὁ δὲ λέγει, τοι-
 οῦτόν ἐστι· τοσαύτη παρ' ἐμοὶ δυνάμεως περιουσία, ὡς καὶ
 D ἑτέρους δύνασθαι ποιεῖν ταῦτα θαυματουργεῖν. Ὡστε ἂν
ⁱ πιστεύης ὡς δεῖ, καὶ αὐτὸς δύνασαι θεραπεῦσαι, φησί, καὶ
 τοῦτον καὶ ἑτέρους πολλούς. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἀπήλλαξε
 τὸν δαιμονῶντα. Σὺ δὲ μὴ μόνον ἐντεῦθεν αὐτοῦ σκόπει τὴν
 πρόνοιαν καὶ τὴν εὐεργεσίαν, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐκείνου τοῦ καιροῦ,
 οὗ συνεχώρησεν ἔνδον εἶναι τὸν δαίμονα. Καὶ γὰρ εἰ μὴ πολ-
 λῆς προνοίας καὶ τότε ἀπέλαυνεν ὁ ἄνθρωπος, πάλαι ἂν ἀπο-
 λώλει. Καὶ γὰρ εἰς τὸ πῦρ αὐτὸν ^k ἔβαλλε, φησί, καὶ εἰς
 τὸ ὕδωρ. Ὁ δὲ ταῦτα τολμῶν καὶ ἀνείλεν ἂν πάντως, εἰ
 μὴ καὶ ἐν τοσαύτῃ μανίᾳ πολὺν ἐπέθηκεν ὁ θεὸς αὐτῷ τὸν
 χαλινόν· ὥσπερ οὖν καὶ ἐπ' ἐκείνων τῶν γυμνῶν, τῶν ἐν
 E ταῖς ^l ἐρημίαις τρεχόντων, καὶ λίθοις ἑαυτοὺς κατακοπτόντων.
 Εἰ δὲ σεληνιαζόμενον καλεῖ, μὴδὲν θορυβηθῆς· τοῦ γὰρ πα-
 τρός τοῦ δαιμονῶντός ἐστιν ἡ φωνή. Πῶς οὖν φησι καὶ ὁ
 εὐαγγελιστής, ὅτι σεληνιαζομένους πολλοὺς ἐθεράπευσεν; Ἀπὸ
 τῆς τῶν πολλῶν ὑπονοίας ^m αὐτοὺς καλῶν. Ὁ γὰρ δαίμων
 ἐπὶ διαβολῇ τοῦ στοιχείου καὶ ἐπιτίθεται τοῖς ἀλούσι, καὶ
 580 ἀνίησιν αὐτοὺς, κατὰ τοὺς τῆς σελήνης δρόμους· οὐχ ὡς ἐκεί-
 νης ἐνεργούσης, ἀπαγε· ἀλλ' αὐτὸς τοῦτο κακουργῶν εἰς τὴν

²¹ Matth. viii. 2, 3.

^h οὐδὲν ἄξιον] Sic Sav. et Reg. 688. οὐδὲν ἀντάξιον G. H. K. ἀνά-
 ξιον τι L. ἀνάξιον M. ⁱ πιστεύσης G. L. Ep. ^k ἔβαλε G. ἐνέβαλε
 H. Ep. ἐμβάλλει L. ^l ἐρήμοις G. H. ^m αὐτοὺς] οὕτως αὐτοὺς M.

τοῦ στοιχείου διαβολήν. Διὸ καὶ πεπλανημένη παρὰ τοῖς ἀνοήτοις ²² ἐκράτησε δόξα, καὶ οὕτω τοὺς τοιούτους καλοῦσι δαίμονας ἀπατῶμενοι· οὐδὲ γάρ ἐστι τοῦτο ἀληθές.

²² “Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κατ’ ἰδίαν, ἠρώ-
τησαν αὐτὸν, τίνος ἕνεκεν οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτοὶ τὸν δαίμονα
ἐκβαλεῖν.” Ἐμοὶ δοκοῦσιν ἀγωνιᾶν καὶ δεδοικέναι, μήποτε
τὴν χάριν, ἣν ἐπιστεύθησαν, ἀπώλεσαν. Ἐλαβον γὰρ ἔξου-
(367) σίαν κατὰ δαιμόνων ἀκαθάρτων. Διὸ καὶ ἐρωτῶσι, ὁ κατ’
ἰδίαν αὐτῷ προσελθόντες, οὐκ αἰσχυνόμενοι, (εἰ γὰρ τὸ ἔργον
ἐξηλθε, καὶ ¹ ἠλέγχθησαν, περιττὸν ἦν αἰσχύνεσθαι λοιπὸν
τὴν διὰ τῶν λόγων ὁμολογίαν) ² ἀλλ’ ἐπειδὴ περὶ ἀπορ-
ρήτου καὶ μεγάλου πράγματος ἔμελλον αὐτὸν ἐρωτᾶν. Τί B
οὖν ὁ Χριστός; ²³ “Διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν,” φησὶν. “Ἐὰν
γὰρ ἔχγητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ,
μετάβηθι, καὶ μεταβήσεται, καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσῃ ὑμῖν.” Εἰ
δὲ λέγοις, ποῦ ὅρος μετέθηκαν; ἐκείνο ἂν εἴποιμι, ὅτι πολ-
λῷ μείζονα ἐποίησαν, μυρίους νεκροὺς ἀναστήσαντες. Οὐδὲ
γὰρ ἴσον, ὅρος μεταστήσαι, καὶ θάνατον ἀπὸ σώματος κινῆ-
σαι. Λέγονται δὲ μετ’ ἐκείνους ³ ἅγιοι τινες ἐκείνων ἐλάτ-
τους πολλῷ, ⁴ καὶ ὅρη χρείας καλεσάσης μεταθεῖναι. ⁵ Ὅθεν
δηλον ὡς καὶ οὗτοι μετέθεσαν ἂν, καλούσης χρείας. Εἰ δὲ C
τότε οὐκ ἐγένετο χρεία, μὴ ἐγκάλει. Ἄλλως δὲ καὶ αὐτὸς
οὐκ εἶπεν, ὅτι ⁶ μεταστήσετε πάντως, ἀλλ’ ὅτι δυνήσεσθε
καὶ τοῦτο. Εἰ δὲ οὐ μετέστησαν, οὐκ ἐπειδὴ οὐκ ἠδυνήθη-
σαν, (πῶς γὰρ, ⁷ οἱ τὰ μείζονα δυνηθέντες;) ἀλλ’ ἐπειδὴ
οὐκ ἐβουλήθησαν, διὰ τὸ μὴ γενέσθαι χρείαν. Εἰκὸς δὲ καὶ
γεγενῆσθαι τοῦτο, καὶ μὴ γεγράφθαι· οὐδὲ γὰρ πάντα ἂ

²² v. 18.²³ v. 20.

²² ἐπεκράτησε H. ^ο καὶ ἰδίᾳ αὐτῷ προσέρχονται, οὐκ G. H. M.
In sequentibus nexum sententiarum, temere a Savilio turbatum, se-
cundum codd. et Interp. reformavi. ¹ ἠλέγχθησαν] + ἂν G. ² ἀλλ’
ἐπειδὴ] ἐπειδὴ καὶ K. ἀλλ’ om. G. ³ καὶ ἅγιοι K. ὡς ἅγιοι Reg. 694.
⁴ καὶ] εἰ καὶ pr. H. μεταθεῖναι] + μετέθεσαν M. Locum sic reprae-
sentant Commel. Mor. λέγονται δὲ μετ’ ἐκείνους, [ὡς] ἅγιοι τινες ἐκείνων
ἐλάττους πολλῷ, [εἰ] καὶ ὅρη χρείας καλεσάσης μεταθεῖναι, μετέθε-
σαν. Nostram lectionem edidit Anglus: veteres sequitur Montef.
⁵ Ὅθεν] Οὐ G. K. M. Ὅθεν δηλον] Δηλον οὖν H. Clausula deest in L.
⁶ μεταστήσεται K. L. M. ⁷ οἱ τὰ] Sic M. et corr. K. In ceteris
οἱ deest.

ἐθαυματούργησαν ἐγράφη. Τότε μέντοι ἀτελέστερον πολλῶ
 διέκειντο. Τί οὖν; οὐδὲ ταύτην τὴν πίστιν εἶχον τότε; Οὐκ
 εἶχον· οὐδὲ γὰρ αἰεὶ οἱ αὐτοὶ ἦσαν· ἐπεὶ καὶ Πέτρος νῦν μὲν
 D μακαρίζεται, νῦν δὲ ἐπιτιμᾶται· καὶ οἱ λοιποὶ δὲ εἰς ἀνοιαν
 σκώπτονται παρ' αὐτοῦ, ὅτε οὐ συνῆκαν τὸν περὶ τῆς ζύμης
 λόγον. Συνέβη δὲ καὶ τότε τοὺς μαθητὰς ἀσθενῆσαι· ἀτελέ-
 στερον γὰρ διέκειντο πρὸ τοῦ σταυροῦ. Πίστιν δὲ ἐνταῦθα
 λέγει τὴν τῶν σημείων, καὶ σινάπεως μέμνηται, τὴν ἄφατον
 αὐτῆς δηλῶν δύναμιν. Εἰ γὰρ καὶ τῷ ὄγκῳ μικρὸν εἶναι
 τὸ σίνηπι δοκεῖ, ἀλλὰ τῇ δυνάμει ἀπάντων ἐστὶ σφοδρότε-
 ρον. Δεικνὺς τοίνυν, ὅτι καὶ τὸ ἐλάχιστον τῆς γυνθίας πί-
 E στεως μεγάλα δύναται, ἐμνήσθη τοῦ σινάπεως· καὶ οὐδὲ μέχρι
 τούτου ἔστη μόνον, ἀλλὰ καὶ ὄρη προσέθηκε, καὶ περαιτέρω
 προέβη. “Οὐδὲν γὰρ, φησὶν, ἀδυνατήσῃ ὑμῖν.” Σὺ δὲ κάν-
 ταῦθα αὐτῶν θαύμασον τὴν φιλοσοφίαν, καὶ τοῦ πνεύματος
 τὴν ἰσχύν· τὴν μὲν φιλοσοφίαν, ὅτι οὐκ ἔκρυσαν αὐτῶν τὸ
 ἐλάττωμα· τοῦ δὲ πνεύματος τὴν ἰσχύν, ὅτι τοὺς οὐδὲ κόκκον
 581 ^x σινάπεως ἔχοντας οὕτω κατὰ μικρὸν ^y ἀνήγαγεν, ὡς ποτα-
 μους καὶ πηγὰς ἐν αὐτοῖς πίστεως ἀναδοῦναι. “Τὸ δὲ ^z γένος
 τοῦτο οὐκ ἐκπορεύεται, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ” τὸ
 τῶν δαιμόνων ἅπαν, οὐ τὸ τῶν σεληνιαζομένων λέγων μόνον.
 Ὅρᾳς πῶς αὐτοῖς ἤδη τὸν περὶ νηστείας προκαταβάλλεται
 λόγον; Μὴ γάρ μοι ἀπὸ τῶν σπανιζόντων λέγε, ὅτι τινὲς
 καὶ χωρὶς νηστείας ἐξέβαλον. Εἰ γὰρ καὶ περὶ τῶν ἐπιτι-
 μώντων τοῦτο ἂν ^a εἴποι τις ἐνός που καὶ δευτέρου, ἀλλὰ
 πᾶσχοντα ἀμύχανόν ποτε τρυφῶντα ἀπαλλαγῆναι τῆς μανίας
 ταύτης. Δεῖ γὰρ μάλιστα τοῦ πράγματος τούτου τῷ ^b τὰ
 τοιαῦτα νοσοῦντι. Καὶ μὴν εἰ πίστεως χρεία, φησὶ, τί δεῖ
 B νηστείας; “Ὅτι μετὰ τῆς πίστεως κἀκεῖνο οὐ μικρὰν εἰσάγει
 τὴν ἰσχύν. ^c Καὶ γὰρ φιλοσοφίαν πολλὴν ἐντίθησι, καὶ ἄγ-
 γελον ἐξ ἀνθρώπου κατασκευάζει, καὶ ταῖς ἀσωμάτοις δυνά-
 μεσι πικτεύει· ἀλλ' οὐ καθ' ἑαυτὴν, ἀλλὰ δεῖ καὶ εὐχῆς, καὶ
 πρώτης εὐχῆς.

^x σινάπεως] + πίστιν G. οὐδὲ ὡς κ. σ. ἔχοντας πίστιν Sav. ^y ἐνή-
 γαγεν G. M. ἐνήγεν K. ^z γένος] εἶδος K. L. M. 1 Mosq. Post
 νηστεία vulgo addunt προσέθηκε, invitis meis. Infra λέγω pro λέγων
 habent K. et pr. G. ^a εἴποι τις] εἴποις G. K. M. ^b τὰ om. G. M.
^c Καὶ γὰρ φιλ.] Φιλ. γὰρ G. H.

^a“Ορα γοῦν ὅσα ἀγαθὰ ἐξ ἀμφοτέρων γίνεται. Ὁ γὰρ εὐχόμενος ὡς χρή, καὶ νηστεύων, οὐ πολλῶν δεῖται· ὁ δὲ πολλῶν μὴ δεόμενος οὐκ ἂν γένοιτο φιλοχρήματος· ^eὁ μὴ φιλοχρήματος, καὶ πρὸς ἐλεημοσύνην ἐπιτηδεύει. Ὁ νηστεύων κοῦφός ἐστι καὶ ἐπερωμένος, καὶ μετὰ νήψεως εὐχεται, καὶ τὰς ἐπιθυμίας σβέννυσι τὰς πονηράς, καὶ ἐξιλεοῦται ^fθεόν, καὶ ταπεινοῖ τὴν ψυχὴν ἐπαιρομένην. Διὰ C τοῦτο καὶ οἱ ἀπόστολοι αἰεὶ σχεδὸν ἐνήστευον. Ὁ εὐχόμενος μετὰ νηστείας διπλᾶς ἔχει τὰς πτέρυγας, καὶ τῶν ἀνέμων αὐτῶν κουφοτέρας. Οὐδὲ γὰρ χασμάται καὶ διατείνεται καὶ ναρκᾷ εὐχόμενος, ὅπερ πάσχουσιν οἱ πολλοί· ἀλλ’ ἔστι πυρὸς σφοδρότερος, καὶ τῆς γῆς ἀνώτερος. Διὸ καὶ μάλιστα ὁ τοιοῦτος τοῖς δαίμοσιν ἐχθρὸς καὶ πολέμιος. Οὐδὲν γὰρ ἀνθρώπου γνησίως εὐχομένου δυνατώτερον. Εἰ γὰρ γυνὴ ὠμόν τινα ἄρχοντα, καὶ οὔτε ^fθεὸν φοβούμενον, οὔτε ἄνθρωπον ἐντρεπόμενον, ἴσχυσεν ἐπικάμψαι, πολλῶ (368) μᾶλλον τὸν θεὸν ἐπισπάσεται ὁ συνεχῶς αὐτῷ προσεδρεύων, D καὶ γαστρὸς κρατῶν, καὶ τρυφῇ ἐκβάλλων. Εἰ δὲ ^gἀσθενὲς σοι τὸ σῶμα, ὥστε νηστεύειν διηνεκῶς, ἀλλ’ οὐκ εἰς προσευχὴν ἀσθενὲς, οὐδὲ πρὸς ὑπεροψίαν γαστρὸς ἄτονον. Εἰ γὰρ καὶ νηστεύειν οὐ δύνασαι, ἀλλὰ μὴ τρυφᾷν δύνασαι· οὐ μικρὸν δὲ καὶ τοῦτο, οὐδὲ πολὺ νηστείας ἀπέχον· ἀλλ’ ἱκανὸν μὲν καὶ τοῦτο ^hκατασπάσαι τοῦ διαβόλου τὴν μακίαν. Καὶ γὰρ οὐδὲν οὕτως ἐκείνῳ τῷ δαίμονι φίλον, ὡς τρυφῇ καὶ μέθῃ· ἐπειδὴ καὶ πηγὴ καὶ μήτηρ ἐστὶν ἀπάντων τῶν κακῶν. Διὰ ταύτης γοῦν ποτε τοὺς Ἰσραηλίτας εἰς εἰδωλολατρείαν ἐνέβαλε· διὰ ταύτης τοὺς Σοδομίτας εἰς παρανόμους ⁱἀνῆλθεν E ἔρωτας. ²⁴“Τοῦτο γὰρ, φησὶ, τὸ ἀνόμημα Σοδόμων· ^kἐν ὑπερηφανίᾳ, καὶ ἐν πλησμονῇ ἄρτων, καὶ εὐθηνίαις ἐσπατάλων.” Διὰ ταύτης μυρίους ἑτέρους ἀπώλεσε, καὶ τῇ γεννῇ παρέδωκε. Τί γὰρ οὐκ ἐργάζεται κακὸν ἢ τρυφή; Χοίρους ἐξ ἀνθρώπων ποιεῖ, καὶ χοίρων χεῖρους. Ὁ μὲν γὰρ

²⁴ Ezech. xvi. 49.

^a HΘΙΚΟΝ. Περὶ νηστείας καὶ εὐχῆς, καὶ κατὰ σπαταλῶντων καὶ μεθύνοντων. G. ὅσα] πόσα L. ^e ὁ] + δὲ Edd. Verba ὁ μὴ φιλοχρήματος desunt in codd. praeter L. Sequitur καὶ πρὸς ἐλ. δὲ G. ἀλλὰ πρὸς ἐλ. H. ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐλ. M. ^f τὸν θεὸν bis L. ^g ἀσθενεῖ G. K. p. p. ὥστε μὴ νηστεύειν M. et corr. K. ^h καταπαῦσαι M. ⁱ ἀνῆλθεν om. K. L. M. invito Ge. ^k ὅτι ἐν L. p. p. εὐθηνία idem.

χοῖρος βορβόρῳ ἐγκαλινδεῖται, καὶ κόπρῳ τρέφεται· οὗτος δὲ ἐκείνης ¹ βδελυκτοτέραν σιτεῖται τράπεζαν, μίξεις ἐπινοῶν
 582 ἀθέσμους, καὶ παρανόμους ἔρωτας. Ὁ τοιοῦτος οὐδὲν δαι-
 μονῶντος διενήνοχεν· ὁμοίως γὰρ ἀναισχυντεῖ καὶ μαίνεται.
 Καὶ τὸν μὲν δαιμονῶντα κἂν ^m ἐλεοῦμεν, τοῦτον δὲ ἀποστρε-
 φόμεθα καὶ μισοῦμεν. Τί δῆποτε; Ὅτι αὐθαίρετον ἐπισπᾶ-
 ται μανίαν, καὶ τὸ στόμα, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ⁿ ῥίνας,
 καὶ πάντα ἀπλῶς ὀχετοὺς ἀμάρas ἐργάζεται. Εἰ δὲ καὶ τὰ
 ὁ ἔνδον ἴδοις, ὅψει καὶ τὴν ψυχὴν καθάπερ ἐν τινι χειμῶνι
 καὶ κρυμῷ πεπηγυῖαν καὶ ναρκῶσαν, καὶ οὐδὲν τὸ σκάφος
 ὠφελῆσαι δυναμένην διὰ τὴν τοῦ χειμῶνος ὑπερβολήν. Αἰ-
 B σχύνομαι εἰπεῖν, ὅσα ἀπὸ τρυφῆς πάσχουσιν ^p ἄνδρες καὶ
 γυναῖκες κακά· τῷ δὲ αὐτῶν καταλείπω συνειδῶτι, τῷ ταῦτα
 ἀκριβέστερον εἰδῶτι. Τί γὰρ αἰσχρότερον γυναικὸς μεθυ-
 ούσης, ἢ ἀπλῶς ^a παραφερομένης; Ὅσω γὰρ ἀσθενέστερον τὸ
 σκεῦος, τοσούτῳ πλεον τὸ νανάγιον, ἂν τε ἐλευθέρα ἦ, ἂν
 τε δούλη. Ἡ μὲν γὰρ ἐλευθέρα ἐν μέσῳ τῷ θεάτρῳ τῶν
 δούλων ^r ἀσχημονεῖ· ἡ δὲ δούλη πάλιν ὁμοίως μεταξὺ τῶν
 δούλων καὶ παρασκευάζουσι τοῦ θεοῦ τὰ δῶρα βλασφημεῖ-
 σθαι παρὰ τῶν ἀνοήτων. Πολλῶν γοῦν ἀκούω λεγόντων,
 ὅταν ^s ταῦτα συμβαίνει τὰ πάθη, μὴ ἔστω οἶνος. Ὡ τῆς
 C ἀνοίας· ὧ τῆς παραπληξίας. Ἄλλων ἀμαρτανόντων ταῖς τοῦ
 θεοῦ δωρεαῖς ἐγκαλεῖς; καὶ πόσης τοῦτο μανίας; Μὴ γὰρ
 ὁ οἶνος ἐποίησεν, ἄνθρωπε, τοῦτο τὸ κακόν; Οὐχ ὁ οἶνος,
 ἀλλ' ἡ ἀκολασία τῶν ἀπολαπόντων κακῶς. Εἰπέ τοίνυν,
 μὴ ἔστω μέθη, μὴ ἔστω τρυφή· εἰ δὲ λέγοις, μὴ ἔστω οἶνος,
 ἔρεῖς κατὰ μικρὸν προβαίνων, μὴ ἔστω σιδήρος, διὰ τοὺς
 ἀνδροφόνους· μὴ ἔστω νύξ, διὰ τοὺς κλέπτας· μὴ ἔστω φῶς,
 διὰ τοὺς συκοφάντας· μὴ ἔστω γυνή, διὰ τὰς μοιχείας· καὶ
 πάντα ἀπλῶς ἀναιρήσεις. Ἀλλὰ μὴ οὕτω ποιεῖ· σατανικῆς
 γὰρ τοῦτο γνώμης· μηδὲ διάβαλλε τὸν οἶνον, ἀλλὰ τὴν μέθην·
 D καὶ λαβὼν τοῦτον αὐτὸν νήφοντα, ὑπόγραφον πᾶσαν αὐτοῦ
 τὴν ἀσχημοσύνην, καὶ εἰπέ πρὸς αὐτόν· οἶνος ἐδόθη, ἵνα εὐ-

¹ βδελυρωτέραν προσίεται τρ. L. Vulgatum habet Flor. p. 189.
 (Tom. xii. p. 513 D.) ^m Sic H. L. Fl. ceteri ἐλεῶμεν. Edd. κἂν
 μὲν ἐλεῶμεν. ⁿ ῥίνας] τὴν ῥίνα L. M. De sequentibus vid. adnot.
^o ἐντὸς G. H. ^p καὶ ἄνδρες H. ^a περιφερομένης G. H. φερομένου
 Flor. p. 191. ^r ἀναισχυντεῖ M. ^s τοιαῦτα G. H. p. p. τὰ deest
 in Edd.

φραινόμεθα, οὐχ ἵνα ἀσχημονώμεν· ἵνα γελώμεν, οὐχ ἵνα
 γελώμεθα· ἵνα ὑγιαίνωμεν, οὐχ ἵνα νοσώμεν· ἵνα ἀσθενεῖαν
 σώματος διορθώσωμεθα, οὐχ ἵνα ψυχῆς ἰσχὺν καταβάλωμεν.
 Ἐτίμησέ σε ὁ θεὸς τῷ δώρῳ· τί σαυτὸν ὑβρίζεις τῇ ἀμετρίᾳ;
 Ἄκουσον τί φησιν ὁ Παῦλος· ²⁵ “οἶνῳ ὀλίγῳ χρῶ διὰ τὸν
 στομαχὸν σου, καὶ τὰς πυκνὰς σου ἀσθενείας.” Εἰ δὲ ὁ ἅγιος
 ἐκεῖνος, καὶ νόσῳ κατεχόμενος, καὶ ἐπαλλήλους ἀρρώστιας
 ὑπομένων, οὐ μετέλαβεν οἶνου, ἕως ἐπέτρεψεν ὁ διδάσκαλος, Ε
 τίνα ἂν σχοίημεν συγγνώμην ἡμεῖς ἐν ὑγείᾳ μεθύοντες; Ἐκείνῳ
 ὁ μὲν ἔλεγεν, “οἶνῳ ὀλίγῳ χρῶ διὰ τὸν στομαχὸν σου.”
 ὁ ἡμῶν δὲ ἐκάστῳ τῶν μεθύοντων ἐρεῖ· οἶνῳ ὀλίγῳ χρῶ διὰ
 τὰς πορνείας, διὰ τὰς πυκνὰς αἰσχρολογίας, διὰ τὰς ἐτέρας
 ἐπιθυμίας τὰς πονηράς, αἷς ἡ μέθη τίκτειν εἴωθεν. Εἰ δὲ μὴ
 βούλεσθε διὰ ^x ταῦτα ἀπέχεσθαι, διὰ γοῦν τὰς ἀθυμίας τὰς
 ἐξ αὐτοῦ καὶ τὰς ἀηδίας ἀπέχεσθε. Οἶνος ὃ γὰρ εἰς εὐφρο- 583
 σύνην ἐδόθη· ²⁶ “οἶνος γὰρ, φησὶν, εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώ-
 που.” ἡμεῖς δὲ καὶ ταύτην αὐτοῦ λυμαίνεσθε τὴν ἀρετὴν.
 Ποία γὰρ εὐφροσύνη μὴ εἶναι ἐν ἑαυτῷ, καὶ ἀλγηδόνας μυρίας
 ἔχειν, καὶ πάντα ὁρᾶν περιφερόμενα, καὶ ^z σκοτοδίνῳ κατέ-
 (369) χεσθαι, καὶ κατὰ τοὺς πυρέττοντας δεῖσθαι τῶν ἐλαίῳ κατα-
 βρεχόντων τὰς κεφαλὰς;

Ταῦτά μοι οὐ πρὸς πάντας εἴρηται, μάλλον δὲ πρὸς πάν-
 τας· οὐκ ἐπειδὴ πάντες μεθύουσι· μὴ γένοιτο· ἀλλ' ἐπειδὴ
 τῶν μεθύοντων οἱ μὴ μεθύοντες οὐ φροντίζουσι. Διὰ τοῦτο
 καὶ πρὸς ὑμᾶς ἀποτείνομαι μάλλον, τοὺς ὑγιαίνοντας· ἐπεὶ
 καὶ ἰατρὸς τοὺς ἀρρώστούντας ἀφεῖς, ἐκείνοις διαλέγεται τοῖς
 παρακαθημένοις αὐτοῖς. Πρὸς ὑμᾶς τοίνυν ἀποτείνω τὸν Β
 λόγον, παρακαλῶν μῆτε ἀλῶναί ποτε τῷ πάθει τούτῳ, καὶ
 τοὺς ἀλόντας ἀνιμᾶσθαι, ἵνα μὴ τῶν ἀλόγων φαίνωνται χεί-
 ρους. Ἐκεῖνα μὲν γὰρ πλεον τῆς χρείας οὐδὲν ἐπιζητεῖ·

²⁵ 1 Tim. v. 23.²⁶ Psal. ciii. 15.

¹ Post ἕως voculam ἂν deleui, auctoribus L. et Reg. 688. ὁ μὲν]
 + οὖν H. L. + γὰρ M. Flor. p. 190. ὁ ἡμῶν M. Fl. ^x τοιαῦτα G.
 τὰ τοιαῦτα H. ἀθυμίας] Sic omnes mei. ἐπιθυμίας Edd. consentiente
 Reg. 688. Haec permutata jam vidimus p. 244 A. ὁ γὰρ om. G.
 Fl. ^z σκοτοδίνῳ L. σκοτωδεῖν (sic) K. ceteri cum Mor. et Fl.
 σκότῳ δεινῷ. Huic proxime accedit σκοτοδίνῳ, quae forma pariter
 ac σκοτοδίνῳ apud Hippocratem frequentatur. Atticorum σκοτοδινία
 jactat Reg. 688. et sic ediderunt Sav. Ben.

οὔτοι δὲ κάκεινων ἀλογώτεροι γεγόνασι, τοὺς τῆς συμμετρίας ὑπερβαίνοντες ὅρους. Πόσῳ γὰρ βελτίων τούτων ὁ ὄνος; πόσῳ δὲ ἀμείνων ὁ κύων; Καὶ γὰρ ἕκαστον τούτων τῶν ζώων, καὶ τῶν ἄλλων δὲ ἀπάντων, ἂν τε φαγεῖν, ἂν τε πιεῖν δέῃ, ὅρον τὴν αὐτάρκειαν οἶδε, καὶ πέρα τῆς χρείας οὐ πρό-
 εῖσι· ^a καὶ μυρίοι οἱ καταναγκάζοντες ὥσιν, οὐκ ἀνέξεται ἐξελθεῖν εἰς ἀμετρίαν. Οὐκοῦν ταύτῃ καὶ τῶν ἀλόγων χεί-
 ρους ὑμεῖς, οὐ παρὰ τοῖς ^b ὑγιαίνουσιν μόνον, ἀλλὰ καὶ παρ'
 C ὑμῖν αὐτοῖς. Ὅτι γὰρ ^c καὶ κυνῶν καὶ ὄνων ἀτιμότερους ἐαν-
 τοὺς εἶναι κεκρίκατε, δῆλον ἐκείθεν. Τὰ μὲν γὰρ ἄλογα ταῦτα οὐκ ἀναγκάζεις πέρα τοῦ μέτρου τροφῆς ἀπολαύειν· καὶ ἔρηται τις, διατί; ἵνα μὴ καταβλάψῃς, ἐρεῖς· σαντῶ δὲ οὐδὲ ταύτην παρέχεις τὴν πρόνοιαν. Οὕτω κάκεινων σαντὸν εὐτελέστερον εἶναι νομίζεις, καὶ περιορᾷς διηνεκῶς χειμαζόμενον. Οὐδὲ γὰρ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς μέθης μόνον τὴν ἐκ τῆς μέθης βλάβην ὑπομένεις, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Καὶ καθάπερ πυρετοῦ παρελθόντος, ἢ ἐκ τοῦ πυρετοῦ μένει
 D λύμη· οὕτω καὶ μέθης ἀπελθούσης, ἢ τῆς μέθης ζάλη καὶ ἐν τῇ ψυχῇ καὶ ἐν τῷ σώματι ^d στρέφεται· καὶ τὸ μὲν ἄθλιον σῶμα κεῖται παραλυθὲν, καθάπερ ὑπὸ ναυαγίου σκάφος· ἢ δὲ τούτου ταλαιπωροτέρα ψυχὴ, καὶ τούτου διαλυθέντος τὸν χειμῶνα διεγείρει, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ἀνάπτει, καὶ ὅταν δοκῇ σωφρονεῖν, τότε μάλιστα μαίνεται, οἶνον καὶ πίθους καὶ φιάλας καὶ κρατῆρας φανταζομένη. Καὶ καθάπερ ἐν χειμῶνι παυθείσης τῆς ζάλης, ἢ διὰ τὸν χειμῶνα μένει ζημία·
 E οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα. Καὶ γὰρ ὥσπερ ἐκεῖ τῶν ἀγωγίμων, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἐκβολὴ γίνεται σχεδὸν ἀπάντων τῶν ἀγαθῶν. Καὶ σωφροσύνην εὐρῇ, καὶ αἰδῶ, καὶ σύνεσιν, καὶ ἐπιείκειαν, καὶ ταπεινοφροσύνην, πάντα ρίπτει εἰς τὸ τῆς παρανομίας πέλαγος ἢ μέθη. Ἀλλὰ τὰ μετὰ ταῦτα οὐκέτι ὅμοια. Ἐκεῖ μὲν γὰρ μετὰ τὴν ἐκβολὴν τὸ σκάφος κουφίζεται· ἐνταῦθα δὲ βαρύνεται μᾶλλον. Ἀντὶ γὰρ ἐκείνου τοῦ ^e πλού-
 584 του δέχεται ψάμμον καὶ ὕδωρ ἀλμυρὸν, καὶ πάντα τὸν τῆς μέθης φορυτὸν, ἅπερ ἅμα τοῖς ἐπιβάταις καὶ τῷ κυβερνήτῃ καταβαπτίζει τὸ σκάφος εὐθέως. Ἴν' οὖν μὴ ταῦτα πάσχωμεν, ἀπαλλάξωμεν ἑαυτοὺς τοῦ χειμῶνος. Οὐκ ἔστι μετὰ

^a καὶ] + γὰρ Edd.^b ὑγιαίνουσιν] + δὲ G. K.^c καὶ om. G. H.^d τρέφεται G. ἀναστρέφεται K.^e πλούτου] φορτίου K. φόρτου L.

μέθης βασιλείαν οὐρανῶν ἰδεῖν. ²⁷ “Μὴ πλανᾶσθε γὰρ, ^εφησὶν· οὐ μέθυσοι, οὐ λοῖδοροι βασιλείαν ^ςθεοῦ κληρονομήσουσι.” Καὶ τί λέγω βασιλείαν; Μετὰ γὰρ μέθης οὐδὲ τὰ παρόντα ἐστὶν ἰδεῖν. Καὶ γὰρ τὰς ἡμέρας νύκτας ἐργάζεται ἡμῖν ἡ μέθη, καὶ τὸ φῶς σκότος· καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἀνεφγμένων οὐδὲ τὰ ἐν ποσὶ βλέπουσιν οἱ μεθύοντες. Καὶ οὐ τοῦτο μόνον ἐστὶ ^B τὸ δεινόν, ἀλλὰ ^h καὶ μετὰ τούτων καὶ ἑτέραν χαλεπωτάτην ὑπομένουσι δίκην, ἀθυμίας ἀλόγους, μανίαν, ἀρρώστιαν, γέλωτα, ὄνειδος διηνεκῶς ὑπομένοντες. Ποία τοίνυν συγγνώμη τοῖς ἑαυτοὺς τοσούτοις περιπέιρουσι κακοῖς; Οὐκ ἐστὶν οὐδεμία. Φύγωμεν τοίνυν τὸ ⁱ νόσημα, ἵνα καὶ τῶν ἐνταῦθα καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν ^C αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΗ.

¹ Ἀναστρεφόμενων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, εἶπεν ^a αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ^b ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. Καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.

(370) Ἴνα γὰρ μὴ λέγωσι, τίνος ἕνεκεν ἐνταῦθα διατρίβομεν ^D διηνεκῶς; πάλιν περὶ τοῦ πάθους αὐτοῖς φησιν· ὅπερ ἀκούοντες οὐδὲ ἰδεῖν ἐβούλοντο τὰ Ἱεροσόλυμα. Ὅρα γοῦν πῶς καὶ τοῦ Πέτρου ἐπιτιμηθέντος, καὶ τῶν περὶ Μωϋσέα καὶ Ἠλίου περὶ αὐτοῦ διαλεχθέντων, καὶ δόξαν τὸ πρᾶγμα καλεσάντων, καὶ τοῦ πατρὸς ἄνωθεν φωνὴν ^c ἀφέντος, καὶ σημείων τοσούτων γενομένων, καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐπὶ θύραις

²⁷ 1 Cor. vi. 9, 10.¹ Cap. xvii. v. 21, 22.

^ε φησὶν] + ὁ ἀπόστολος G. H. Ge. ^ς θεοῦ] οὐρανῶν Edd. οὐρανῶν οὐ G. p. p. βασιλείαν οὐρανῶν G. H. ^h καὶ om. M. ⁱ νόσημα] + τοῦτο G. H. HOM. LVIII. ^a αὐτοῖς om. G. K. M. ^b ἀνθρώπων] + ἀμαρτωλῶν H. 1 Mosq. ^c Sic K. M. Ge. ceteri ἀφιέντος, p. p. γινομένων K.

οὔσης· (οὐδὲ γὰρ πολὺν ἔφησε χρόνον ἐν τῷ θανάτῳ μένειν, ἀλλὰ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεσθαι) οὐδὲ οὕτως ἀνῆνεγκαν, ἀλλ' ἐλυπήθησαν· καὶ οὐδὲ ἀπλῶς, ἀλλὰ σφόδρα. ^d Ἐγένετο δὲ τοῦτο διὰ τὸ ἀγνοεῖν ἔτι τῶν λεγομένων τὴν δύναμιν.

Ε' Ὅπερ ὁ Μάρκος καὶ ὁ Λουκᾶς αἰνιττόμενοι ἔλεγον· ὁ μὲν, ὅτι ² “ἡγνούν τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐρωτῆσαι” ὁ δὲ, ὅτι “ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν, ἵνα μὴ αἰσθωνται, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐρωτῆσαι περὶ τοῦ ῥήματος.” Καὶ μὴν εἰ ἡγνούν, πῶς ἐλυπήθησαν; “Ὅτι οὐ πάντα ἡγνούν· ἀλλ' ὅτι μὲν ἀποθανεῖται ἤδεσαν, συνεχῶς ἀκούοντες· ὁ τί ποτε δὲ ἦν οὗτος ὁ θάνατος, καὶ ὅτι ταχέως λυθήσεται, ^e καὶ μυρία ἐργάσεται ἀγαθὰ, τοῦτο οὐδέπω ἤδεσαν σαφῶς· οὐδὲ ὅ τί
 585 ποτὲ ἐστὶν αὕτη ἡ ἀνάστασις, ἀλλ' ἡγνούν· ^f διὸ ἤλγουν· καὶ γὰρ σφόδρα ἀντείχοντο τοῦ διδασκάλου. ³ “Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καπερναοὺμ, προσῆλθον οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ, καὶ εἶπον· ὁ διδάσκαλος ὑμῶν οὐ τελεῖ τὰ δίδραχμα;” Καὶ τίνα ἐστὶ ταῦτα τὰ δίδραχμα; “Ὅτε τὰ πρωτότοκα τῶν Αἰγυπτίων ἀπέκτεινεν ὁ θεός, τότε τὴν Λευὴ φυλὴν ἀντ' αὐτῶν ἔλαβεν. ⁴ Εἰτα ἐπειδὴ τῶν παρὰ Ἰουδαίοις πρωτοτόκων ἐλάττων ὁ τῆς φυλῆς ἀριθμὸς ἦν, ἀντὶ τῶν λειπόντων εἰς τὸν ἀριθμὸν σίκλον ἐκέλευσεν εἰσενεχθῆναι· ^g καὶ ἄλλως δὲ ἐξ ἐκείνου ἔθος ἐκράτησε, τὰ πρωτότοκα τὸν φόρον τοῦτον εἰσφέρειν. Ἐπεὶ οὖν πρωτότοκος ἦν ὁ Χριστὸς, ἐδόκει
 B δὲ τῶν μαθητῶν πρῶτος εἶναι ὁ Πέτρος, αὐτῷ προσέρχονται. Καὶ γὰρ, ὥς ἔμοιγε δοκεῖ, κατὰ πόλιν ἐκάστην ἀπήνουν· διὸ καὶ ἐν τῇ πατρίδι προσῆλθον αὐτῷ, ἐπειδὴ ^h πατρὶς αὐτοῦ ἐνομίζετο ἡ Καπερναοὺμ. Καὶ αὐτῷ μὲν οὐκ ἐτόλμησαν προσελθεῖν, τῷ Πέτρῳ δὲ καὶ οὐδὲ τούτῳ μετὰ πολλῆς τῆς σφοδρότητος, ἀλλ' ἐπιεικέστερον. Οὐδὲ γὰρ ἐγκαλοῦντες, ἀλλ' ἐρωτῶντες ἔλεγον· “ὁ διδάσκαλος ὑμῶν οὐ τελεῖ τὰ δίδραχμα;” Τὴν μὲν γὰρ προσήκουσαν περὶ αὐτοῦ δόξαν οὐδέπω εἶχον, ἀλλ' ὥς περὶ ἀνθρώπου οὕτω

² Marc. ix. 32. Luc. ix. 45.

³ v. 23.

⁴ Num. iii. 45 sqq.

^d Sic H. L. Ep. ceteri ἐγίνετο. ^e καὶ τὰ μυρία Edd. τοῦτο] + δὴ L. ^f διὸ] + καὶ G. In seqq. scriptura δίδραγμα fere omnes libros infestat. ^g Sic Ep. Mor. et codd. praeter L. qui καλῶς pro ἄλλως habet. καὶ ἐξ ἐκείνου Sav. καὶ ἐξ ἐκείνου δὲ Ben. ^h πατρὶς om. L. Ep.

διέκειντο· ¹ πλὴν ἀπένεμόν τινα αἰδῶ καὶ τιμὴν, διὰ τὰ προλαβόντα σημεῖα.

Τί οὖν ὁ Πέτρος; Ναὶ, φησί· καὶ τούτοις μὲν εἶπεν, C ὅτι τελεῖ· αὐτῷ δὲ οὐκ εἶπεν, ἴσως ἐρυθριῶν ὑπὲρ τούτων αὐτῷ διαλεχθῆναι. ^k Διὸ ὁ ἡμέρος καὶ πάντα σαφῶς εἰδώς, προλαβὼν αὐτόν φησι· ⁵ “τί σοι δοκεῖ, Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνουσι τέλη ἢ κῆνσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν, ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων;” ¹ Εἰπόντος δὲ, “ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων,” ἔφη· “ἄραγε ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ υἱοί.” Ἰνα γὰρ μὴ νομίσῃ ὁ Πέτρος, ὅτι παρ’ ἐκείνων ἀκηκοὺς λέγει, προλαμβάνει αὐτόν, τοῦτό τε αὐτὸ δηλῶν, καὶ παρρησίαν αὐτῷ παρέχων ὀκνοῦντι ^m προτέρῳ περὶ τούτων εἰπεῖν. Ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· ἐλεύθερος μὲν εἰμι τοῦ δοῦναι κῆνσον. Εἰ γὰρ οἱ τῆς γῆς βασιλεῖς παρὰ τῶν υἱῶν αὐτῶν D οὐ λαμβάνουσιν, ἀλλὰ παρὰ τῶν ⁿ ἀρχομένων· πολλῶ μάλλον ἐμὲ ἀπηλλάχθαι δεῖ· ^o τῆς ἀπαιτήσεως ταύτης, οὐκ ἐπιγείου βασιλέως, ἀλλὰ ^p τοῦ τῶν οὐρανῶν ὄντα με υἱόν, καὶ βασιλέα. Ὅρᾳς πῶς διέστειλε τοὺς υἱούς, καὶ τοὺς οὐχ υἱούς; Εἰ δὲ οὐκ ἦν υἱός, εἰκὴ καὶ τὸ ὑπόδειγμα παρήγαγε τῶν βασιλέων. Ναὶ, φησὶν, υἱός, ἀλλ’ οὐ γνήσιος. Οὐκοῦν οὐχ υἱός· εἰ δὲ οὐχ υἱός, οὐδὲ γνήσιος, οὐδὲ αὐτοῦ, ἀλλ’ ἀλλότριος. Εἰ δὲ ἀλλότριος, οὐδὲ τὸ παράδειγμα ἔχει τὴν οἰκείαν ἰσχύν. Αὐτὸς γὰρ οὐ περὶ τῶν υἱῶν ἀπλῶς, ἀλλὰ περὶ τῶν γνησίων διαλέγεται, καὶ ἰδίων, καὶ τῶν κοινωνούντων τοῖς γεγεννηκόσι τῆς βασιλείας. Διὸ καὶ πρὸς ἀντι- E (371) διαστολὴν ἔθηκε τοὺς ἀλλοτρίους, ^a ἀλλοτρίους καλῶν τοὺς οὐκ ἐξ αὐτῶν γεννηθέντας· τοὺς δὲ αὐτῶν, οὓς ἐξ ^r ἑαυτῶν γεγεννήκασιν. Σὺ δέ μοι σκόπει κάκεῖνο, πῶς τὴν ἀποκαλυφθεῖσαν τῷ Πέτρῳ γνῶσιν καὶ ἐντεῦθεν βεβαιοῖ. Καὶ οὐδὲ ἐνταῦθα ἔστη, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς συγκαταβάσεως τὸ αὐτὸ τοῦτο δηλοῖ, ὅπερ πολλῆς ἦν σοφίας. Καὶ ^s γὰρ ταῦτα 586

⁵ v. 24, 25.

¹ Sic G. K. M. et Flor. p. 119. (Tom. xii. p. 484 B.) ἀπένεμον] + αὐτῷ H. Ep. πλὴν τινα αὐτῷ ἀπένεμον τιμὴν L. ^k Διὸ] + καὶ Edd. p. p. καὶ ὁ πάντα G. ¹ Εἰπόντος δὲ] Ἐφη M. ἔφη· ἄραγε] ἄρα M. ^m πρότερον L. προτέρως Edd. ⁿ ἀρχομένων] Sic Ep. Fl. Ge. et codd. ἀλλοτρίων Mor. Ben. ^o τῆς] ἀπὸ τῆς L. ^p τοῦ om. H. K. ^a ἀλλοτρίους om. G. K. M. Pro eo οὕτω venditant Edd. ^r Sic H. L. vulgo αὐτῶν. ^s γὰρ om. G. K. M.

εἰπὼν, φησὶν· ⁶ “ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτοὺς, πορευθεὶς βάλε ἄγκιστρον εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν ἄρον, καὶ εὐρήσεις ἐν αὐτῷ στατῆρα· ἐκείνον λαβὼν, δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ.” “Οὐρα πῶς οὔτε παραιτεῖται τὸν φόρον, οὔτε ἀπλῶς κελεύει δοῦναι, ἀλλὰ πρότερον δείξας οὐκ ὄντα ὑπεύθυνον, τότε δίδωσι· τὸ μὲν, ἵνα μὴ ἐκεῖνοι σκανδαλισθῶσι· τὸ δὲ, ἵνα μὴ οὗτοι. Οὐδὲ γὰρ ὡς ὀφείλων δίδωσιν, ἀλλ’ ὡς τὴν ἐκείνων ἀσθένειαν διορθοῦ-

Β μενος. Ἀλλαχοῦ μέντοι [†] καταφρονεῖ τοῦ σκανδάλου, ὅτε περὶ βρωμάτων διελέγετο· διδάσκων ἡμᾶς εἰδέναι καιροὺς καθ’ οὓς δεῖ [‡] φροντίζειν τῶν σκανδαλιζομένων, καὶ καθ’ οὓς δεῖ καταφρονεῖν. Καὶ αὐτῷ δὲ τῷ τῆς δόσεως τρόπῳ [‡] δείκνυσιν ἑαυτὸν πάλιν. Τίνος γὰρ ἔνεκεν οὐκ ἔξ ἀποκειμένων κελεύει δοῦναι; “ὼν, ὅπερ ἔφην, καὶ ἐν τούτῳ δείξει θεὸν ἑαυτὸν ὄντα τῶν ὄλων, καὶ ὅτι καὶ τῆς θαλάττης κρατεῖ.” Ἐδείξε μὲν γὰρ καὶ ἡδὴ ἐπιτιμήσας, καὶ τὸν Πέτρον τοῦτον αὐτὸν κελεύσας ἐπιβῆναι τῶν κυμάτων· δείκνυσιν δὲ καὶ νῦν τὸ αὐτὸ τοῦτο, ἐτέρῳ μὲν τρόπῳ, πολλὴν δὲ καὶ ἐν τούτῳ παρέχων τὴν ἑκπληξιν. Οὐδὲ γὰρ μικρὸν ἦν ἀπὸ τῶν βυθῶν ἐκείνων

Γ προειπεῖν, [×] ὅτι καὶ πρῶτος ἐμπεσεῖται ὁ τὸν φόρον τελῶν ἰχθὺς, καὶ ὥσπερ ἀμφίβληστρον εἰς τὴν ἄβυσσον ἐκείνην ἀφέντα αὐτοῦ τὸ πρόσταγμα, ἀγαγεῖν τὸν κομίζοντα τὸν στατῆρα· ἀλλὰ θείας δυνάμεως καὶ ἀπορρήτου τὸ καὶ τὴν θάλατταν οὕτω ποιῆσαι δωροφορεῖν, καὶ πάντοθεν τὴν ὑποταγὴν αὐτῆς ἐπιδείκνυσθαι, καὶ ἡνίκα μαινομένη ἐσίγα, καὶ ὅτε τὸν σύνδουλον ἐδέχετο ἀγριαίνουσα, καὶ νῦν πάλιν, ὅτε πρὸς τοὺς ἀπαιτοῦντας ὑπὲρ αὐτοῦ διαλύεται. “Καὶ δὸς αὐτοῖς, φησὶν, ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ.” Εἶδες τὸ ὑπερβάλλον τῆς τιμῆς; “Ἴδε καὶ τὸ φιλόσοφον τῆς Πέτρου γνώμης. Τοῦτο γὰρ οὐ φαίνεται Μάρκος, ὁ τούτου φοιτητής, [‡] γεγραφεκῶς τὸ κεφάλαιον, ἐπειδὴ πολλὴν ἐδείκνυ τὴν εἰς αὐτὸν

Δ τιμὴν· ἀλλὰ τὴν μὲν ἄρνησιν καὶ αὐτὸς ἔγραψε, τὰ δὲ ποιοῦντα αὐτὸν λαμπρὸν ἀπεσίγησεν, ἵσως τοῦ διδασκάλου παραιτουμέ-

⁶ v. 26.

[†] κατεφρόνει L. [‡] φροντίζειν] + μὴ καταφρονεῖν H. L. adversantibus Ep. Euth. et Interp. Hoc pro illo habet Reg. 688. et sic ed. Sav. [‡] δεικνὺς G. K. M. Mox ὑποκειμένων G. H. [×] ὅτι καὶ] Sic H. Ep. in ceteris καὶ deest. φόρον] + ἐκείνον H. Non habent Ep. Fl. [‡] γεγραφεκῶς] εἰρηκῶς L.

νου τὸ μέγαλα περὶ αὐτοῦ λέγειν. “Ἀντὶ ἐμοῦ δὲ καὶ σοῦ,” εἶπεν, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς πρωτότοκος ἦν. “Ὡς περ δὲ ἐξεπλάγης τοῦ Χριστοῦ τὴν δύναμιν, οὕτω θαύμασον καὶ τοῦ μαθητοῦ τὴν πίστιν, ὅτι πράγματι ἀπόρρῳ οὕτως ὑπήκουσε. Καὶ γὰρ σφόδρα ἄπορον ἦν κατὰ τὴν φύσιν. Διὸ καὶ τῆς πίστεως αὐτὸν ἀμειβόμενος, συνήψεν ἑαυτῷ κατὰ τὴν τοῦ φόρου δόσιν.

“Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον τῷ Ἰησοῦ οἱ μαθηταὶ Ε λέγοντες· τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν;” Ἐπαθόν τι ἀνθρώπινον οἱ μαθηταί· διὸ καὶ ὁ εὐαγγελιστῆς ἐπισημαίνεται λέγων, ὅτι “ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ” ὅτε πάντων αὐτὸν προετίμησε. Καὶ γὰρ καὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου θάτερος πρωτότοκος ἦν, ἀλλ’ οὐδὲν τοιοῦτον ὑπὲρ τούτων ἐποίησεν. Εἶτα αἰσχυρόμενοι τὸ πάθος ὁμολογῆσαι, ὅπερ ἔπαθον, φανερώς μὲν οὐ λέγουσι, τίνος ἕνεκεν τὸν Πέτρον ἡμῶν προετίμησας; καὶ, εἰ μείζων ἡμῶν οὗτός ἐστιν; ἡσχύνοντο γάρ· ἀδιόριστως δὲ ἐρωτῶσι· “τίς ἄρα μείζων ἐστὶν;” “Ὅτε μὲν γὰρ τοὺς τρεῖς εἶδον προτιμωμένους, οὐδὲν τοιοῦτον ἔπαθον· ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸν ἕνα περιέστη τὸ τῆς τιμῆς, τότε ἤλγησαν. Οὐ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἕτερα πολλὰ συναγαγόντες, τὸ πάθος ἀνῆψαν. Καὶ γὰρ εἶπεν αὐτῷ· “σοὶ δώσω τὰς κλεῖς” καὶ, “μακάριος εἶ, Σίμων Βᾶρ Ἰωνᾶ” καὶ ἐνταῦθα, “δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ” καὶ τὴν ἄλλην δὲ παρρησίαν αὐτοῦ τὴν πολλὴν ὁρῶντες, παρεκνίζοντο. Εἰ δὲ ὁ ⁸ Μάρκος φησὶν, ὅτι οὐκ ἠρώτησαν, ἀλλ’ ἐν ἑαυτοῖς διελογίζοντο, οὐδὲν τοῦτο ἐναντίον ἐστὶν ἐκείνῳ. Εἰκὸς γὰρ Β αὐτοὺς κάκεῖνο καὶ τοῦτο ποιῆσαι, καὶ πρότερον μὲν ἐν ἐτέρῳ καιρῷ τοῦτο παθεῖν, καὶ ἅπαξ καὶ δεύτερον, τότε δὲ καὶ ἐξειπεῖν, καὶ ἐν ἑαυτοῖς διαλογίσασθαι. Σὺ δέ μοι μὴ τὸ ἐγκλημα μόνον ² ἴδῃς, ἀλλὰ κάκεῖνο λογίζου· πρῶτον μὲν, ὅτι οὐδὲν τῶν ἐνταῦθα ζητοῦσιν· ἔπειτα, ὅτι καὶ τοῦτο ὕστερον (372) τὸ πάθος ἀπέθεντο, καὶ τῶν πρωτέων ἀλλήλοις παραχωροῦσιν. Ἡμεῖς δὲ οὐδὲ εἰς τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν φθάσαι δυνάμεθα, ³ οὐδὲ ζητοῦμεν τίς μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, ἀλλὰ τίς μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῆς γῆς, τίς εὐπορώτερος, τίς δυνατώτερος.

⁷ Cap. XVIII. v. 1.⁸ Marc. ix. 34.² ἴδοις G. M.³ οὐδὲ] οὐ γὰρ M.

Τί οὖν ὁ Χριστός; Ἀνακαλύπτει αὐτῶν τὸ συνειδὸς, καὶ
 C πρὸς τὸ πάθος ἀποκρίνεται, οὐχ ἀπλῶς πρὸς τὰ ῥήματα.
 9 “Προσκαλεσάμενος γὰρ παιδίον, φησὶν, εἶπεν· ἐὰν μὴ στρα-
 φῆτε, καὶ γένησθε ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὐ μὴ εἰσέλθῃτε
 εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.” Ὑμεῖς μὲν γὰρ, φησὶν,
 ἐξετάζετε τίς μείζων, καὶ ^b περὶ πρωτείων φιλονεικεῖτε· ἐγὼ
 δὲ τὸν μὴ πάντων ταπεινότερον γενόμενον οὐδὲ τῆς εἰσόδου
 τῆς ἐκεῖ ἄξιον εἶναί φημι. Καὶ καλῶς ^c καὶ τὸ ὑπόδειγμα
 παράγει· καὶ οὐ παράγει μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ παιδίον εἰς
 μέσον ἵστησι, καὶ ἀπὸ τῆς ὄψεως αὐτοὺς ἐντρέπων, καὶ πείθων
 εἶναι ταπεινούς οὕτω καὶ ἀπλάστους. Καὶ γὰρ φθόνου κα-
 θαρὸν τὸ παιδίον, καὶ κενοδοξίας, καὶ τοῦ τῶν πρωτείων ἐρᾶν·
 D καὶ τὴν μεγίστην κέκτῃται ἀρετὴν, τὴν ἀφέλειαν καὶ τὸ
 ἄπλαστον καὶ ταπεινόν. Οὐκ ἄρα ἀνδρείας δεῖ μόνον, ^d οὐδὲ
 φρονήσεως, ἀλλὰ καὶ ταύτης τῆς ἀρετῆς, τῆς ταπεινοφροσύ-
 νης λέγω καὶ τῆς ἀφελείας. Καὶ γὰρ ^e καὶ ἐν τοῖς μεγίστοις
 χωλεῦει τὰ τῆς σωτηρίας ἡμῶν, τούτων ἡμῖν οὐ παρουσῶν.
 Τὸ παιδίον κὰν ὑβρίζηται, κὰν τύπτηται, κὰν τιμᾶται, κὰν
 δοξάζεται, οὔτε ἐκεῖθεν δυσχεραίνει καὶ βασκαίνει, οὔτε ἐν-
 τεῦθεν ἐπαίρεται. Εἶδες πῶς πάλιν ἡμᾶς πρὸς τὰ φυσικὰ
 κατορθώματα ἐκκαλεῖται, δεικνύς ^f ὅτι ἐκ προαιρέσεως ταῦτα
 κατορθοῦν δυνατόν, καὶ τὴν πονηρὰν Μανιχαίων ἐπιστομίζει
 E λύτταν; Εἰ γὰρ πονηρὸν ^g ἡ φύσις, τίνος ἕνεκεν ἐκεῖθεν τῆς
 φιλοσοφίας τὰ παραδείγματα ἔλκει; Παιδίον δέ μοι δοκεῖ
 σφόδρα παιδίον ἐν τῷ μέσῳ στήσαι, τῶν παθῶν ἀπάντων
 τούτων ἀπηλλαγμένον. Τὸ γὰρ τοιοῦτον παιδίον καὶ ἀπο-
 νοίας, καὶ δοξομανίας, καὶ βασκανίας, καὶ φιλονεικίας, καὶ πάν-
 των τῶν τοιούτων ἀπήλλακται παθῶν, καὶ πολλὰς ἔχον τὰς
 588 ἀρετὰς, ἀφέλειαν, ταπεινοφροσύνην, ἀπραγμοσύνην, ἐπ’ οὐδενὶ
 τούτων ἐπαίρεται· ὅπερ διπλῆς ἐστὶ φιλοσοφίας, ^h τὸ κεκτη-
 σθαι ταῦτα, καὶ μὴ φυσαῖσθαι ἐπ’ αὐτοῖς. Διόπερ αὐτὸ
 παρήγαγε, καὶ ἕστησεν ἐν τῷ μέσῳ· καὶ οὐ μέχρι τούτου
 μόνον τὸν λόγον κατέκλεισεν, ἀλλὰ καὶ περαιτέρω προάγει

⁹ v. 2, 3.

^b περὶ τῶν πρ. K. L. ^c καὶ om. G. H. Καλῶς δὲ καὶ L. ^d οὐδὲ] καὶ L. ^e καὶ om. K. L. ^f ὅτι προαιρέσεως ταῦτά ἐστι τὰ κατορ-
 θώματα, καὶ M. λύτταν] γλῶτταν K. L. ^g ἡ om. G. M. ^h καὶ
 τὸ κεκ. H. Sav. τό τε κεκ. Mor. Ben.

τὴν παραίνεσιν ταύτην, λέγων· ¹⁰ “καὶ ὃς ἐὰν δέξηται ¹ παι-
δίον τοιοῦτον ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται.” Οὐ γὰρ
δὴ μόνον, φησὶν, ἐὰν αὐτοὶ τοιοῦτοι γέννησθε, μισθὸν λήψεσθε
μέγαν· ἀλλὰ καὶ ἐτέρους τοιοῦτους τιμήσητε δι’ ἐμέ, καὶ
τῆς εἰς ἐκείνους τιμῆς βασιλείαν ὑμῖν ὀρίζω τὴν ἀμοιβήν.
Μᾶλλον δὲ τὸ πολλῶ μείζον τίθησιν, “ἐμὲ δέχεται,” λέγων.
Οὕτω μοι σφόδρα ποθεινὸν τὸ ταπεινὸν καὶ ἄπλαστον. ¹²
Παιδίον γὰρ ἐνταῦθα τοὺς ἀνθρώπους τοὺς οὕτως ἀφελεῖς
φησι καὶ ταπεινοὺς, καὶ ἀπερρίμμένους παρὰ τοῖς πολλοῖς,
καὶ εὐκαταφρόνητους.

Εἶτα εὐπαράδεκτον μειζόνως ποιῶν τὸν λόγον, οὐκ ἀπὸ
τῆς τιμῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς κολάσεως αὐτὸν συνί-
στησιν, ἐπάγων καὶ λέγων· ¹¹ “καὶ ὃς ἐὰν σκανδαλίση ἓνα
τῶν μικρῶν ^k τούτων, συμφέρει αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ μύλος
ὀνικὸς εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πε-
λάγει τῆς θαλάσσης.” “Ὡσπερ γὰρ οἱ τούτους τιμῶντες,
φησὶ, δι’ ἐμέ, τὸν οὐρανὸν ἔχουσι, μᾶλλον δὲ τῆς βασιλείας
αὐτῆς μείζω τιμὴν· οὕτω δὴ καὶ οἱ ἀτιμάζοντες (τοῦτο γάρ ^C
ἐστὶ τὸ σκανδαλίσαι) τὴν ἐσχάτην δώσουσι δίκην. Εἰ δὲ σκάν-
δαλον τὴν ὕβριν καλεῖ, μὴ θαυμάσης· πολλοὶ γὰρ τῶν μικρο-
ψύχων οὐχ ὥς ἔτυχεν ἐκ τοῦ παροφθῆναι καὶ καθυβρισθῆναι
ἐσκανδαλίσθησαν. Ἐπαίρων τοίνυν καὶ αὖξων τὸ ἔγκλημα,
τὴν ἐξ αὐτοῦ τίθησι βλάβην. Καὶ οὐκέτι ἀπὸ τῶν αὐτῶν
τὴν τιμωρίαν ἐμφαίνει, ἀλλ’ ἀπὸ τῶν ¹ παρ’ ἡμῖν γνωρίμων τὸ
ἀφόρητον αὐτῆς ἐνδείκνυται. Ὅταν γὰρ μάλιστα καθάψασθαι
βούληται τῶν παχυτέρων, αἰσθητὰ ἄγει παραδείγματα. Διὸ
καὶ ἐνταῦθα βουλόμενος δεῖξαι, ὅτι πολλὴν ὑποστήσονται τὴν
τιμωρίαν, καὶ καθικέσθαι τῆς τῶν διαπτυνόντων αὐτοὺς ἀπο- ^D
νοίας, αἰσθητήν τινα κόλασιν εἰς μέσον ἤγαγε, τὴν τοῦ μύ-
(373)λου καὶ τοῦ καταποντισμοῦ. Καίτοιγε ἀκόλουθον τῷ προ-
τέρῳ ἦν εἰπεῖν· ὁ μὴ δεχόμενος ἓνα τῶν μικρῶν τούτων,
ἐμὲ οὐ δέχεται· ὁ πάσης κολάσεως πικρότερον ἦν· ἀλλ’ ἐπειδὴ
τῶν σφόδρα ^m ἀναισθήτων καὶ παχυτάτων, καίτοι φοβερὸν ὄν

¹⁰ v. 5.¹¹ v. 6.

ⁱ π. τοιοῦτον] τὸ π. τοῦτο H. 1 Mosq. τοιοῦτον ἐν] τοιοῦτο ἐν
ἐπὶ L. ^k τούτων] + τῶν πιστεύοντων εἰς ἐμέ L. invitis Mosqq. ¹ παρ’
om. K. M. αὐτῆς] ταύτης L. ^m ἀναισχύτων L. καίτοι φοβ. ὄν]
Sic L. *etiamsi multum istud metuendum sit* Ge. καὶ τὸ φοβερὸν H. K.
καὶ φθονερῶν G. Haec prorsus om. M.

τοῦτο οὐχ οὕτω καθικνεῖτο, τίθησι μύλον καὶ καταποντισμόν. Καὶ οὐκ εἶπεν, ὅτι μύλος κρεμασθήσεται εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ· ἀλλὰ, συμφέρει αὐτῷ τοῦτο ὑπομεῖναι, δεικνὺς ὅτι ἕτερον τούτου χαλεπώτερον αὐτὸν ἀναμένει κακόν· εἰ δὲ τοῦτο
 Ε ἀφόρητον, πολλῷ μᾶλλον ἐκείνο. Εἶδες πῶς ἐκατέρωθεν φοβεράν ἐποίησε τὴν ἀπειλήν, τῇ μὲν τοῦ γνωρίμου παραδείγματος συγκρίσει σαφεστέραν αὐτὴν ^η ποιῶν, τῇ δὲ ἐντεῦθεν ὑπεροχῇ πολλῷ μείζονα τῆς ὀρωμένης φαντάζεσθαι παρασκευάσας; Εἶδες πῶς πρόρριζον ἀνέσπασε τῆς ἀπονοίας τὸ φρόνημα; πῶς ἰάσατο τῆς κενοδοξίας τὸ ἔλκος; πῶς ἐπαίδευσε μηδαμῶν τῶν πρωτείων ἐρᾶν; πῶς ἔπεισε τοὺς
 589 ἐπιθυμούντας τῶν πρωτείων τὴν ἐσχάτην πανταχοῦ διώκειν τάξιν;

^ο Οὐδὲν γὰρ ἀπονοίας χειρόν. Αὕτη καὶ τῶν κατὰ φύσιν ἐξίστησι φρενῶν, καὶ μωρῶν ^ρ ἐπιτίθησι δόξαν· μᾶλλον δὲ καὶ σφόδρα ἀνοήτους εἶναι ποιεῖ. Ὡσπερ γὰρ εἴ τις, τρίπηχυς ὢν, βιάζοιτο εἶναι τῶν ὀρῶν ὑψηλότερος, ^α ἢ καὶ νομίζοι τοῦτο, καὶ ἀνατείνει ἐαυτὸν ὡς ὑπερβαλλόμενος αὐτῶν τὰς κορυφάς, οὐδὲν ἕτερον ζητήσομεν δεῖγμα ἀνοίας· οὕτω καὶ ὅταν ἄνθρωπον ἀπονενομημένον ^ι ἴδῃς, καὶ ἀπάντων βελτίονα ἐαυτὸν ἡγούμενον εἶναι, καὶ ὕβριν νομίζοντα τὸ μετὰ τῶν πολλῶν ζῆν, μὴ ζῆτει λοιπὸν ἕτερον ἔλεγχον ἰδεῖν τῆς ἐκείνου παρανοίας. Τῶν γὰρ φύσει μωρῶν πολὺν
 Β καταγελαστότερος οὗτος, ὅσον καὶ ἐκὼν ταύτην δημιουργεῖ τὴν νόσον. Οὐ ταύτη δὲ μόνον ἄθλιος, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀναलगήτως εἰς αὐτὸ τῆς κακίας ἐμπίπτει τὸ βάραθρον. Πότε γὰρ ὁ τοιοῦτος ἐπιγνώσεται ^ς ἁμαρτίαν ὡς χρή; πότε αἰσθήσεται πλημμελῶν; Καὶ γὰρ ὡς ἀνδράποdon κακὸν καὶ αἰχμάλωτον λαβὼν αὐτὸν ὁ διάβολος ἅπεισι, καὶ ἄγει καὶ φέρει, ῥαπίζων πάντοθεν καὶ μυρίαὶς περιβάλλων ὕβρεσιν. Εἰς τοσαύτην γὰρ αὐτοὺς ἄγει μωρίαν λοιπὸν, ὡς πείθειν καὶ κατὰ παίδων ^ι καὶ γυναικῶν μέγα φρονεῖν, καὶ κατὰ τῶν προγόνων τῶν οἰκείων. Ἐτέρους δὲ τούναντίον ἀπὸ τῆς τῶν

^η ποιήσας K. L. ^ο ΗΘΙΚΟΝ. Περὶ ἀπονοίας, ἡγουν ὑπερφηανίας, καὶ τοῦ μὴ καυχᾶσθαι ἐπὶ προγόνοις· μόνος γὰρ εὐγενὴς ὁ τὴν ψυχὴν καθαρὰν ἔχων· ἐν ᾧ καὶ περὶ τοῦ μὴ χαίρειν τοῖς εὐημεροῦσι. G. ^ρ περιτίθησι L. ^α ἢ om. L. p. p. ὑπερβαλούμενος H. ^ι ἴδοις G. H. K. Tacite correxit Editor Ben. 2^{dae}. ^ς ἁμαρτίαν] Sic codd. praeter G. vulgo ἁμαρτάνων. ^ι καὶ κατὰ γ. G. M.

προγόνων περιφανείας φυσᾶσθαι ^ν παρασκευάζει· οὐ τί γέ-
 νοιτ' ἂν ἀνοητότερον, ὅταν ἀπὸ τῶν ἐναντίων ὁμοίως φλεγ- C
 μαίνωσιν, οἱ μὲν ἐπειδὴ εὐτελεῖς ἔσχον πατέρας καὶ πάπ-
 πους καὶ ἐπιπάππους, οἱ δὲ ἐπειδὴ λαμπροὺς καὶ ^ω περιφα-
 νεῖς; Πῶς οὖν ἂν τις ἐκατέρων ταπεινώσειε τὴν φλεγμονήν;
 Πρὸς μὲν ἐκείνους λέγων· ἀνάβηθι περαιτέρω τῶν πάππων
 καὶ τῶν προπάππων, καὶ πολλοὺς ἴσως εὐρήσεις μαγείρους,
 καὶ ὀνηλάτας, καὶ καπήλους· πρὸς δὲ τούτους, τοὺς ἀπὸ τῆς
 εὐτελείας τῶν προγόνων φυσσωμένους, τὸ ἐναντίον πάλιν, ὅτι
^χ καὶ σὺ πάλιν ἀνωτέρω προελθὼν τῶν προγόνων, ὅψει πολ-
 λῶ σου λαμπροτέρους πολλούς. "Οτι γὰρ τοῦτον ἔχει τὸν
 δρόμον ἢ φύσις, φέρε καὶ ἀπὸ τῶν γραφῶν ὑμῖν ^ν ἀποδείξω. D
 Ὁ Σολομῶν υἱὸς βασιλέως ἦν, καὶ βασιλέως λαμπροῦ· ἀλλ'
 ὁ τούτου πατήρ τῶν εὐτελῶν καὶ ἀσήμεν, καὶ ὁ πρὸς μη-
 τρὸς δὲ πάππος ὁμοίως· οὐδὲ γὰρ ἂν ψιλῶ στρατιώτῃ τὴν
 θυγατέρα ἐξέδωκεν. Εἰ δὲ ^z ἀναβαίης ἀνωτέρω πάλιν ἀπὸ
 τῶν εὐτελῶν τούτων, λαμπρότερον ὅψει τὸ γένος καὶ βα-
 σιλικώτερον. Οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ Σαοῦλ, οὕτω καὶ ἐπὶ πολ-
 λῶν ἐτέρων εὔροι τις ἂν τοῦτο συμβαῖνον.

Μὴ δὴ μέγα φρονῶμεν ἐντεῦθεν. Τί γὰρ ἐστὶ γένος;
 εἰπέ μοι. Οὐδέν, ἀλλ' ἢ ὄνομα μόνον πράγματος ἔρημον
 καὶ τοῦτο εἴσεσθε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ἐπεὶ δὲ οὕτω
 πάρεστιν ἐκείνη, φέρε καὶ ἀπὸ τῶν παρόντων ὑμᾶς πείσωμεν, E
 ὅτι οὐδεμία ἐντεῦθεν ὑπεροχή. Καὶ γὰρ καὶ πόλεμος κα-
 ταλάβῃ, καὶ λιμὸς, καὶ ἕτερον ὅτιοῦν, πάντα ἐλέγχεται
 ταῦτα τὰ τῆς εὐγενείας φυσήματα· καὶ νόσος ^a ἐπέλθῃ, καὶ
 λοιμὸς, οὐκ οἶδε διαγνῶναι τὸν πλούσιον καὶ τὸν πένητα, τὸν
 ἐνδοξον καὶ τὸν ἄδοξον, τὸν εὐγενῆ καὶ τὸν οὐ τοιοῦτον· 590
 οὔτε ὁ θάνατος, οὔτε αἱ λοιπαὶ τῶν πραγμάτων μεταβολαί,
 ἀλλ' ὁμοίως πᾶσι πάντα ἐπανίσταται· καὶ εἰ δεῖ τι καὶ
 θαυμαστὸν εἰπεῖν, τοῖς πλουτοῦσι μᾶλλον. "Οσῳ γὰρ ἀμε-
 λήτητοι τούτων εἰσὶ, τοσοῦτῳ μᾶλλον ^b ἀλόντες ἀπόλλυν-
 ται. Καὶ ὁ φόβος δὲ παρὰ τοῖς πλουτοῦσι μεῖζων. Καὶ
 (374) γὰρ ἄρχοντας οὗτοι μάλιστα τρέμουσι, καὶ τοὺς δήμεους

^ν παρασκευάζων G. H. K. M.^ω ἐπιφανεῖς L.^χ καὶ om. L.

πάλιν om. G.

^ν ἀποδείξω] τοῦτο δείξω M.^z ἀναβαίνεις G. ἀνω-

τέρω] ἄνω L.

^a Sic Mor. Ben. Sav. et codices ἐπέλθοι.^b ἀλόντες]

ἀμελῶντες G.

τῶν ἀρχόντων οὐκ ἔλαττον, ἀλλὰ καὶ πολλῷ πλέον· πολ-
 λὰς γοῦν οἰκίας τοιαύτας ὁμοίως καὶ δήμων θυμὸς καὶ ἀρ-
 χόντων ἀνέτρεψεν ἀπειλή. Ὁ δὲ πένης ἐκατέρων τούτων
 τῶν κυμάτων ἀπήλλακται. Ὡστε ταύτην ἀφεῖς τὴν εὐ-
 B γένειαν, εἰ βούλει μοι δεῖξαι ὅτι εὐγενὴς εἶ, δεῖξον τῆς
 ψυχῆς τὴν ἐλευθερίαν, οἷαν εἶχεν ὁ μακάριος ἐκεῖνος, καὶ
 ταῦτα πένης ὢν, ὁ λέγων τῷ Ἡρώδῃ ¹² “οὐκ ἔξεστί σοι
 ἔχειν τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ σου” οἷαν ἐκέ-
 κτητο ὁ πρὸ ἐκείνου τοιοῦτος “καὶ μετ’ ἐκείνον τοιοῦτος, ὁ
 λέγων τῷ Ἀχαάβ· ¹³ “οὐ διαστρέφω ἐγὼ τὸν Ἰσραὴλ, ἀλλ’
 ἢ σὺ καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου” οἷαν εἶχον οἱ προφῆται,
 οἷαν οἱ ἀπόστολοι πάντες. Ἀλλ’ οὐχ αἱ τῶν πλούτῳ δου-
 λεύοντων ψυχαὶ τοιαῦται, ἀλλ’ ὥσπερ οἱ ^d ὑπὸ μυρίους ὄντες
 παιδαγωγοὺς καὶ δημίους, οὕτως οὐδὲ ἐπάραι τὸ ὄμμα τολ-
 C μῶσι, καὶ ὑπὲρ ἀρετῆς παρρήσιασασθαι. Ὁ γὰρ τῶν χρημά-
 των ἔρως, καὶ ὁ τῆς δόξης, καὶ ὁ τῶν ἄλλων πραγμάτων,
 φοβερόν εἰς αὐτοὺς βλέποντες, δουλοπρεπεῖς ποιοῦσι καὶ
 κόλακας. Οὐδὲν γὰρ οὕτως ἐλευθερίαν ἀναιρεῖ, ὥς τὸ βιω-
 τικοῖς ἐμπεπλῆχθαι πράγμασι, καὶ τὰ δοκοῦντα εἶναι λαμ-
 πρὰ περιβεβλησθαι. Οὐδὲ γὰρ ἓνα δεσπότην καὶ δύο καὶ
 τρεῖς, ἀλλὰ μυρίους ὁ τοιοῦτος ἔχει. Καὶ εἰ βούλεσθε καὶ
 ἀριθμῆσαι τούτους, παραγάγωμεν ἓνα τινὰ τῶν εὐδοκιούν-
 των ἐν βασιλείοις, καὶ ἔστω αὐτῷ καὶ χρήματα πάμπολλα,
 καὶ δυναστεία μεγάλη, καὶ πατρίς ὑπερέχουσα, καὶ προγό-
 νων περιφάνεια, καὶ ἀποβλεπέσθω παρὰ πάντων. Ἴδωμεν τοί-
 D νυν εἰ μὴ οὗτός ἐστιν ὁ πάντων δουλικώτερος· καὶ ἀντιστή-
 σωμεν αὐτῷ, μὴ δούλον ἀπλῶς, ἀλλὰ δούλον δούλου· πολλοὶ
 γὰρ καὶ οἰκέται δούλους ἔχουσιν. Οὗτος μὲν ^e οὖν ὁ δούλος
 τοῦ δούλου ἓνα ἔχει δεσπότην. Τί γὰρ, εἰ καὶ μὴ ἐλεύθε-
 ρον; ἀλλ’ ἓνα, καὶ πρὸς τὸ ἐκεῖνον δοκοῦν μόνον ὄρᾱ. Κἂν
 γὰρ ὁ τούτου δεσπότης ^f αὐτοῦ δοκῇ κρατεῖν, ἀλλὰ τέως
 ἐνὶ μόνῳ πείθεται· κἂν τὰ πρὸς ἐκείνον αὐτῷ καλῶς ἔχη,
 ἐν ἀδείᾳ τὸν ἅπαντα καθεδεῖται βίον. Οὗτος δὲ οὐχ ἓνα
 καὶ δύο μόνον, ἀλλὰ πολλοὺς καὶ χαλεπωτέρους ἔχει δε-
 σπότας. Καὶ πρῶτον αὐτὸν τὸν βασιλεύοντα μεριμνᾷ. Οὐκ

¹² Marc. vi. 18.¹³ 3 Reg. xviii. 18.

^e Haec καὶ μετ’ ἐκείνον τοιοῦτος non habent L. Ge.
 μυρίων κ. τ. ε. M. ^e οὖν om. K. M. ^f καὶ αὐτοῦ H. K.

^d ὑπὸ

ἔστι δὲ ἴσον εὐτελῇ δεσπότῃν ἔχειν, καὶ βασιλέα ὑπὸ πολ- E
λῶν τὰ ὦτα διαθρυλλούμενον, καὶ νῦν μὲν τούτων, νῦν δὲ
ἐκείνων γινόμενον. Οὗτος κὰν μηδὲν ἐαυτῷ συνειδῶς ἦ, πάν-
τας ὑποπτεύει, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ στρατευομένους, καὶ
τοὺς ὑπ' αὐτῷ ταττομένους, καὶ τοὺς φίλους, καὶ τοὺς
ἐχθρούς. Ἀλλὰ καὶ οὗτος, φησὶ, τὸν δεσπότῃν. Καὶ ποῦ
ἴσον ἓνα καὶ πολλοὺς ἔχειν τοὺς δεδιττομένους αὐτόν; Μάλ-
λον δὲ εἴ τις ἀκριβῶς ἐξετάσειεν, οὐδὲ ἓνα εὐρήσει. Πῶς
καὶ τίνι τρόπῳ; Ἐκείνος μὲν οὐδένα ἔχει τὸν ἐπιθυμούντα 591
αὐτὸν ἐκβαλεῖν τῆς δουλείας ταύτης, καὶ εἰσαγαγεῖν ἐαν-
τόν, ὅθεν οὐδὲ τὸν ἐπιβουλεύοντα ἐν τούτοις ἔχει· οὗτοι
δὲ ^ε οὐδὲ ἑτέραν σπουδὴν ἔχουσιν, ἀλλ' ἢ τὸ διασαλεῦσαι
τὸν εὐδοκίμωτερον καὶ μᾶλλον ἀγαπώμενον παρὰ τῷ κρα-
τοῦντι. Διὸ καὶ πάντα ἀνάγκη κολακεύειν, τοὺς μείζους,
τοὺς ὁμοτίμους, τοὺς φίλους. Ἐνθα γὰρ ^h βασκανία καὶ
δόξης ἔρως, οὐδὲ φιλίας εἰλικρινοῦς ἐστὶν ἰσχὺς. Ὡςπερ
γὰρ οἱ ὁμοτέχνοι φιλεῖν ἀλλήλους οὐκ ἂν δύναιντο ἀκριβῶς
καὶ γνησίως, οὕτω καὶ οἱ ὁμότιμοι καὶ τῶν αὐτῶν ἐρώντες
ἐν τοῖς βιωτικοῖς. Ὅθεν καὶ ὁ πόλεμος ἐνδον πολὺς. Εἶδες
δεσποτῶν ἐσμὸν, καὶ δεσποτῶν χαλεπῶν; Βούλει καὶ ἕτε- B
ρον ⁱ ἐπιδείξω τούτου χαλεπώτερον; Οἱ μετ' αὐτὸν ἅπαν-
τες πρὸ αὐτοῦ γενέσθαι σπεύδουσιν, οἱ πρὸ αὐτοῦ ^k κωλύσαι
γενέσθαι πλησίον καὶ παραδραμεῖν.

Ἄλλ' ὦ τοῦ θαύματος· ἐγὼ μὲν ὑπεσχόμην δεσπότης
δεῖξαι, ὁ δὲ λόγος ⁱ ἡμῖν προῖων καὶ ἀγωνιζόμενος πλέον
τῆς ὑποσχέσεως ἐποίησε, πολεμίους ἀντὶ δεσποτῶν δείξας,
μᾶλλον δὲ καὶ πολεμίους καὶ δεσπότης τοὺς αὐτοὺς. Θερα-
πεύονται μὲν γὰρ ὡς δεσπῶται, φοβεροὶ δὲ εἰσιν ὡς πολέ-
μιοι, καὶ ἐπιβουλεύουσιν ὡς ἐχθροί. Ὅταν οὖν τις τοὺς
αὐτοὺς καὶ κυρίους ἔχῃ καὶ ἐχθρούς, τί ταύτης τῆς συμφο-
ρᾶς χειρὸν γένοιτ' ἂν; Ὁ μὲν δούλος, κὰν ἐπιτάττηται, C
ἀλλ' ὅμως ἐπιμελείας ἀπολαύει παρὰ τῶν κελευόντων, καὶ
εὐνοίας· οὗτοι δὲ καὶ ἐπιτάττονται, καὶ πολεμοῦνται, καὶ κατ'
ἀλλήλων ἐστήκασι καὶ τοσούτῳ τῶν ἐν ταῖς μάχαις χαλε-
πώτερον, ὅσῳ καὶ λάθρα κεντούσι, καὶ ἐν προσωπεῖῳ φίλων

^ε οὐδὲ] οὐδὲν G. M. οὐδὲ μίαν H. K. ^h βασκανία] φθόνος L.
Cf. marg. Ben. ⁱ δείξω L. ἐπιδείξομεν G. K. ἐπιδείξωμεν M.
^k κωλύουσι G. ⁱ ἡμῖν quod aberat, recepi ex K. L. M.

τὰ τῶν ἐχθρῶν διατιθέασι, καὶ ἐκ τῆς ἐτέρων πολλάκις (3)
 εὐδοκιμοῦσι συμφορᾶς. Ἄλλ' οὐ τὰ ἡμέτερα τοιαῦτα· ἀλλὰ
 καὶ πράξῃ κακῶς ἕτερος, πολλοὶ οἱ συναλγούντες· καὶ εὐ-
 δοκίμῃ, πολλοὶ οἱ συνηδόμενοι. ^m Ἄλλ' οὐχ ὁ ἀπόστολος·
 D ¹⁴ “εἴτε γὰρ πάσχει, φησὶν, ἐν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ
 μέλη· εἴτε δοξάζεται ἐν μέλος, συγχαίρει πάντα τὰ μέλη.”
 Καὶ νῦν μὲν ἔλεγεν ὁ ταῦτα παραινῶν· ¹⁵ “τίς μου ἐστὶν ⁿ ἡ
 ἐλπίς ἢ χαρὰ, ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς;” νῦν δὲ, “ὅτι ὁ νῦν ζῶμεν,
 εἰ ὑμεῖς στήκητε ἐν κυρίῳ.” νῦν δὲ, “ἐκ πολλῆς θλίψεως
 καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα ὑμῖν” καὶ, “τίς ἀσθενεῖ, καὶ
 οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι;”
 Τίνος οὖν ἕνεκεν ἔτι τῆς ζάλης ἀνεχόμεθα, καὶ τῶν κυμάτων
 τῶν ἔξωθεν, καὶ οὐ τρέχομεν ἐπὶ τὸν εὐδίων λιμένα τοῦτον,
 E καὶ τὰ ὀνόματα ἀφέντες τῶν ἀγαθῶν, ἐπὶ τὰ πράγματα
 βαδίζομεν αὐτά; Δόξα γὰρ καὶ δυναστεία καὶ πλοῦτος καὶ
 εὐδοκίμησις καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, ὀνόματα παρ' ἐκείνοις,
 παρὰ δὲ ἡμῖν πράγματα· ὥσπερ οὖν τὰ λυπηρά, θάνατος
 καὶ ἀτιμία καὶ πενία καὶ ὅσα τοιαῦτα, ὀνόματα μὲν παρ'
 ἡμῖν, πράγματα δὲ παρ' ἐκείνοις. Καὶ εἰ βούλει, τὴν δόξαν
 592 πρῶτον εἰς μέσον ἀγάγωμεν, τὴν παρ' ἐκείνοις ^p πᾶσιν ἐπέρα-
 στον καὶ ποθεινὴν. Καὶ οὐ λέγω, ὅτι ὀλιγοχρόνιος, οὐδ' ὅτι
 ταχέως σβέννυται· ἀλλ' ὅτε ἀνθεῖ, τότε μοι δεῖξον αὐτήν.
 Μὴ περιέλῃς τῆς πόρνῃς τὰ ἐπιτρίμματα καὶ τὰς ὑπογραφάς,
^q ἀλλὰ κεκαλλωπισμένην εἰς μέσον ἄγε καὶ ἐπιδείξον ἡμῖν, ἵνα
 τότε αὐτῆς ἐλέγξω τὸ δυσειδές. Οὐκοῦν τὸ σχῆμα πάντως
 ἐρεῖς, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ῥαβδούχων, καὶ τοῦ κήρυκος τὴν φω-
 νήν, καὶ τῶν δῆμων τὴν ὑπακοήν, καὶ τὴν παρὰ τῶν πολλῶν
 σιγὴν, καὶ τὸ τύπτεσθαι τοὺς ἀπαντῶντας ἀπαντας, καὶ τὸ
 ὑπὸ πάντων περιβλέπεσθαι. Οὐχὶ ταῦτά ἐστι τὰ λαμπρά;
 Φέρε οὖν, ἐξετάσωμεν εἰ μὴ περιττὰ ταῦτα, καὶ ὑπόληψις
 B μόνον ἀνόνητος. Τί γὰρ ἐκεῖνος ἀπὸ τούτων βελτίων γίνεται,

¹⁴ 1 Cor. xii. 26.¹⁵ 1 Thess. ii. 19. iii. 8. 2 Cor. ii. 4. xi. 29.

^m Sic G. Ἄλλ' οὐχ ὁ ἀπ. οὕτως L. ὡς φησιν ὁ ἀπ. H. K. Ge. κατὰ τὸν ἀπόστολον Reg. 688. Hoc ediderunt Sav. Ben. nostrum habet Mor. Verba controversa prorsus om. M. Mox φησὶν ad finem loci Paulini ablegant G. H. ⁿ ἡ] ἢ L. ἡ om. H. p. p. ἡ ἢ χαρὰ M. ^o νῦν om. G. K. M. στήκετε H. L. M. ^p πᾶσιν] πᾶσαν G. H. παρ' ἐκείνοις om. M. ^q ἀλλὰ καὶ κεκ. G. K. ἀλλὰ καὶ καλλωπισμένην (sic) M.

ἢ τὸ σῶμα, ἢ τὴν ψυχὴν; Τοῦτο γὰρ ἄνθρωπος. Ἄρα ὑψηλότερος ἔσται ἐντεῦθεν, ἢ ἰσχυρότερος, ἢ ὑγιεινότερος, ἢ ταχύτερος, ἢ τὰς αἰσθήσεις ὀξυτέρας κτήσεται καὶ τρανοτέρας; Ἄλλ' οὐδεὶς ἂν ἔχοι τοῦτο εἰπεῖν. Ἰωμεν τοίνυν ἐπὶ τὴν ψυχὴν, μήποτε ἐκεῖ τι κέρδος προσγινόμενον ἐντεῦθεν εὐρήσομεν. Τί οὖν; σωφρονέστερος, ἐπιεικέστερος, συνετώτερος ἀπὸ ταύτης ἔσται τῆς θεραπείας ὁ τοιοῦτος; Οὐδαμῶς, ἀλλὰ καὶ τούναντίον ἅπαν. Οὐ γὰρ ὅπερ ἐπὶ τοῦ σώματος, τοῦτο καὶ ἐνταῦθα συμβαίνει. Ἐκεῖ μὲν γὰρ οὐδὲν πρὸς τὴν οἰκείαν ^απροσλαμβάνει ἀρετὴν τὸ σῶμα· ἐνταῦθα C δὲ οὐ μόνον τοῦτό ἐστι τὸ δεινόν, ὅτι οὐδὲν καρποῦται χρηστὸν, ἀλλ' ὅτι καὶ κακίαν δέχεται πολλὴν ἐντεῦθεν ἢ ψυχῇ. Καὶ γὰρ εἰς ἀπόνοιαν, καὶ κενοδοξίαν, καὶ ἄνοιαν, καὶ εἰς θυμὸν, καὶ εἰς μυρία ἐλαττώματα τοιαῦτα ἐντεῦθεν ἐκφέρεται. Ἄλλὰ χαίρει, φησὶ, καὶ γάννυται τούτοις, καὶ φαιδρύνεται. Τὸν κολοφῶνα μοι τῶν κακῶν εἶπες, καὶ τοῦ νοσήματος τὸ ἀνίατον. Ὁ γὰρ χαίρων ἐπὶ τούτοις, οὐδὲ ἀπαλαγῆναι ῥαδίως ἂν θελήσειε τῆς ὑποθέσεως τῶν ^εκακῶν, ἀλλ' ἀπετείχισεν ἑαυτῷ τῆς θεραπείας τὴν ὁδὸν διὰ τῆς ἡδονῆς. D Ὡστε τοῦτο μάλιστά ἐστι τὸ δεινόν, ὅτι οὐδὲ ἀλγεῖ, ἀλλὰ καὶ χαίρει, τῶν νοσημάτων αὐξανομένων αὐτῷ. Οὐδὲ γὰρ πανταχοῦ τὸ χαίρειν καλόν· ἐπεὶ καὶ κλέπται χαίρουσι κλέπτοντες, καὶ μοιχὸς διαφθείρων τὸν τοῦ πλησίον γάμον, καὶ ὁ πλεονέκτης ἀρπάζων, καὶ ὁ ἀνδροφόνος φονεύων. Μὴ τοίνυν εἰ χαίρει ἴδωμεν, ἀλλ' εἰ ἐπὶ χρησίμῳ καὶ διασκεψώμεθα, μήποτε τοιαύτην εὐρήσομεν τὴν χαρὰν, οἷαν τὴν τοῦ μοιχοῦ καὶ ^ντοῦ κλέπτου. Τίνος γὰρ ἕνεκεν, εἶπέ μοι, χαίρει; διὰ τὴν παρὰ τῶν πολλῶν δόξαν, καὶ τὸ δύνασθαι φυσαῶσθαι καὶ περιβλέπεσθαι; Καὶ τί τῆς ^ωἐπιθυμίας ταύτης E πονηρότερον γένοιτ' ἂν, καὶ τοῦ ἀτόπου τούτου ἔρωτος; Εἰ δὲ μὴ πονηρόν, παύσασθε τοὺς κενοδόξους σκώπτοντες, καὶ μυρίους ^κπλύνοντες σκώμμασι· παύσασθε τοῖς ἀπονεινομένοις καὶ ὑπερόπταις ἐπαρώμενοι. Ἄλλ' οὐκ ἂν ἀνάσχοισθε. Οὐκ οὖν μυρίας ἄξιοι καὶ αὐτοὶ κατηγορίας, καὶ μυρίους ἔχωσι

^α ἢ] τί bis G. K. M. ^ε προσελάμβανεν G. K. M. ^ε κακῶν] + δυνήσεται G. non volet nec poterit Ge. p. p. ἐπετείχισεν G. L. M. ^ν τοῦ] τὴν τοῦ H. M. κλέπτου] πλεονέκτου M. ^ω εὐθυμίας L. Mor. elatione Ge. ^κ πλύνοντες σκώμμασι] ὀνειδέσι βάλλοντες M.

ραβδούχους. Καὶ ταῦτά μοι περὶ τῶν ἀνεκτοτέρων ἀρχόν-
 των εἴρηται, ὡς τοὺς γε πλείονας καὶ ληστῶν, καὶ ἀνδρο-
 φόνων, καὶ μοιχῶν, καὶ τυμβωρύχων μείζονα ἀμαρτάνοντας
 593 εὐρήσομεν, ἀπὸ τοῦ μὴ καλῶς κεχρηῆσθαι τῇ ἀρχῇ. Καὶ γὰρ
 καὶ κλέπτουσιν ἐκείνων ἀναισχυντότερον, καὶ σφάττουσιν (37)
 ἱταμώτερον, καὶ ἀσελγαίνουσι πολλῶ παρανομώτερον, καὶ
 διορύττουσιν, οὐ τοῖχον ἓνα, ἀλλὰ οὐσίας καὶ οἰκίας ἀπείρους,
 ἀπὸ τῆς ἐξουσίας πολλὴν τὴν εὐκολίαν ἔχοντες. Καὶ ὃ δου-
 λεύουσι δουλείαν χαλεπωτάτην, καὶ τοῖς πάθεσιν ὑποκύπτον-
 τες ἀγεννῶς, [καὶ τοὺς συνδούλους τύπτοντες ἀφειδῶς,] καὶ
 τοὺς συνειδότας αὐτοῖς ἅπαντας τρέμοντες. Μόνος γὰρ
 ἐστὶν ἐλεύθερος, καὶ μόνος ἄρχων, καὶ τῶν βασιλέων βασι-
 λικώτερος, ὁ τῶν παθῶν ἀπηλλαγμένος. Ταῦτ' οὖν εἰδότες,
 B² διώζωμεν τὴν ἀληθῆ ἐλευθερίαν, καὶ τῆς πονηρᾶς δουλείας
 ἀπαλλάζωμεν ἑαυτούς· καὶ μήτε ἀρχῆς ὄγκον, μήτε πλούτου
 τυραννίδα, μήτε ἄλλο τι τοιοῦτον μακαριστὸν νομίζωμεν,
 ἀλλὰ ἀρετὴν μόνην. Οὕτω γὰρ καὶ τῆς ἐνταῦθα ἀπολα-
 σόμεθα ἀδεΐας, καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτευξόμεθα ἀγαθῶν,
 χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύ-
 ματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΘ.

C¹ Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων. Ἀνάγκη γάρ ἐστιν
 ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ,
 δι' οὗ τὰ σκάνδαλα ἔρχεται.

ΚΑΙ εἰ ἀνάγκη ἐστὶν ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα, εἴποι τις ἂν
 ἴσως τῶν ἐναντίων, τί^a ταλανίζει τὸν κόσμον, δεῖον ἀμῦναι

¹ Cap. XVIII. v. 7.

^v Sic codd. praeter L. vulgo δουλεύοντες. Mox quae inclusi-
 mus, non exstant in K. L. M. neque hujus loci esse videntur. Singula
 a καὶ δουλεύουσι ad τρέμοντες strictim colligit Interpres, h. m. ita du-
 rissima est eorum servitus, cum passionibus dediti neminem vereantur.
^a δέιξωμεν G. M. HOM. LIX. ^a ταλανίζει L.

καὶ χεῖρα ὀρέξαι; Τοῦτο γὰρ ἱατροῦ καὶ ^b προστάτων· ἐκεῖνο δὲ καὶ τοῦ τυχόντος. Τί οὖν ἂν εἴπομεν πρὸς τὴν οὕτως ἀναίσχυντον γλῶτταν; Καὶ τί τῆς θεραπείας ταύτης ἴσον ἐπιζητεῖς; Καὶ γὰρ θεὸς ὢν, ἄνθρωπος ἐγένετο διὰ σέ, καὶ ^D δούλου μορφὴν ἔλαβε, καὶ τὰ ^c ἔσχατα πάντα ὑπέστη, καὶ οὐδὲν ἐνέλιπε τῶν εἰς αὐτὸν ἡκόντων. Ἀλλ' ἐπειδὴ πλέον οὐδὲν γέγονε τοῖς ἀγνώμοσι, διὰ τοῦτο αὐτοὺς ταλανίζει, ὅτι μετὰ τὴν τοσαύτην θεραπείαν ἔμειναν ἐπὶ τῆς ἀρρώστιας. Ὡς περ ἂν εἴ τις καὶ τὸν κάμνοντα πολλῆς ^d ἀπολαύσαντα ἐπιμελείας, καὶ οὐκ ἔθελῃσαντα νόμοις πεισθῆναι ἱατροῖς, θρηνῶν ^e λέγοι· οὐαὶ τῷ δεῖνι ἀνθρώπῳ ἀπὸ τῆς ἀρρώστιας, ἣν διὰ τῆς οἰκείας ἠνύξησε ῥαθυμίας. Ἀλλ' ἐκεῖ μὲν οὐδὲν ὄφελος ἀπὸ τοῦ θρήνου· ἐνταῦθα δὲ καὶ τοῦτο εἶδος θερα- ^E πείας ἐστὶ, τὸ προειπεῖν τὸ ἐσόμενον, καὶ ταλανίσαι. Πολλοὶ γὰρ πολλάκις συμβουλευθέντες μὲν οὐδὲν ὠφελήθησαν, θρηνηθέντες δὲ ^f ἠννεγκαν. Διὸ καὶ μάλιστα τὸ οὐαὶ τέθεικε, διεγείρων αὐτοὺς, καὶ ἐναγωνίους ποιῶν, καὶ ἐγρηγορέναι παρασκευάζων. Μετὰ δὲ τούτων καὶ τὴν εὐνοίαν ἐπιδείκνυται τὴν περὶ αὐτοὺς ἐκείνους, καὶ τὴν ἡμερότητα τὴν αὐ- ⁵⁹⁴ τοῦ, ὅτι καὶ ἀντειπόντας θρηνεῖ, οὐ δυσχεραίνων μόνον, ἀλλὰ καὶ διορθούμενος καὶ τῷ θρήνῳ καὶ τῇ προρρήσει, ὥστε αὐτοὺς ἀνακτήσασθαι. Καὶ πῶς ἐνι τοῦτο; φησὶν. Εἰ γὰρ ἀνάγκη ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα, πῶς δυνατόν ταῦτα διαφυγεῖν; Ὅτι ἐλθεῖν μὲν τὰ σκάνδαλα ἀνάγκη· ἀπολέσθαι δὲ οὐ πάντως ἀνάγκη. Ὡς περ ^g καὶ ἱατρὸς εἴποι· (^h οὐδὲν γὰρ κωλύει τῷ αὐτῷ ὑποδείγματι χρῆσασθαι πάλιν) ἀνάγκη τὴν νόσον τήνδε ἐπιστῆναι, ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη διαφθαρῆναι πάντως ὑπὸ τῆς νόσου τὸν προσέχοντα. Τοῦτο δὲ ἔλεγεν, ὅπερ ἔφην, μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τοὺς μαθητὰς ἀφνιπνίζων. Ἵνα γὰρ μὴ νυστάζωσιν, ὡς ἐπὶ εἰρήνην καὶ ἀτάραχον βίον πεμπό- ^B μενοι, πολλοὺς ἐφεστῶτας αὐτοῖς δείκνυσι πολέμους, ἔξωθεν, ἔσωθεν. Ὅπερ καὶ ὁ Παῦλος δηλῶν ἔλεγεν· ² “ἔξωθεν μά-

² 2 Cor. vii. 5. xi. 26.

^b προστάτου] δεσπότου G. ^c αἰσχιστα Edd. ^d ἀπολαύοντα et οὐ θέλοντα L. ^e λέγει H. K. et pr. G. λέγει corr. G. ^f ἠνεγκαν L. ^g καὶ] ἂν G. M. ἂν εἴ τις H. εἴποι] εἴπη L. ^h οὐδενὶ ἐχρήσαθε πάλιν (om. ceteris) G. et tale quid in suo invenisse videtur Interp.

χαι, ἔσωθεν φόβοι.”¹ καὶ, “κινδύνοις ἐν ψευδαδέλφοις” καὶ Μιλησίοις δὲ διαλεγόμενος ἔφη·³ “^k καὶ ἀναστήσονται τινες ἐξ ὑμῶν λαλοῦντες διεστραμμένα.” Καὶ ὁ αὐτὸς δὲ ἔλεγεν·⁴ “ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκειακοὶ αὐτοῦ.” Ὅταν δὲ ἀνάγκη εἴπῃ, οὐ τὸ αὐθαίρετον τῆς ἐξουσίας ἀναιρῶν, οὐδὲ τὴν ἐλευθερίαν τῆς προαιρέσεως, οὐδὲ ἀνάγκη τινὶ πραγμάτων ὑποβάλλων τὸν βίον, φησὶ ταῦτα· ἀλλὰ τὸ πάντως ἐσόμενον προλέγει· ὅπερ ὁ Λουκᾶς ἑτέρα λέξει παρέστησεν, εἰπὼν C οὕτως·⁵ “ἀνένδεκτόν ἐστι^m τοῦ μὴ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα.” Τί δέ ἐστι, τὰ σκάνδαλα; ⁿ Τὰ κωλύματα τῆς ὀρθῆς ὁδοῦ. (37) Οὕτω καὶ οἱ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοὺς περὶ ταῦτα δεινούς καλοῦσι, τοὺς τὰ σώματα διαστρέφοντας. Οὐ τοίνυν ἡ πρόρρησις αὐτοῦ τὰ σκάνδαλα ἄγει· ἄπαγε· οὐδὲ ἐπειδὴ προεῖπε, διὰ τοῦτο γίνεται· ἀλλ’ ἐπειδὴ πάντως ἔμελλεν ἔσεσθαι, διὰ τοῦτο προεῖπεν· ὥς εἶγε μὴ ἐβούλοντο οἱ φέροντες αὐτὰ πονηρεῖσθαι, οὐδ’ ἂν ἦλθον· εἰ δὲ μὴ ἔμελλον ἔρχεσθαι, οὐδ’ ἂν προεῖρήθη. Ἐπειδὴ δὲ ἐκακούργησαν ἐκεῖνοι, καὶ D ἀνίατα ἐνόσησαν, ὁ ἦλθον· καὶ προλέγει τὸ μέλλον ἔσεσθαι. Καὶ εἰ διωρθώθησαν ἐκεῖνοι, φησὶ, καὶ μηδεὶς ἦν ὁ τὰ σκάνδαλα κομίζων, οὐκ ἔμελλεν ὁ λόγος οὗτος ^p ψεύδους ἀλίσκεσθαι; Οὐδαμῶς· οὐδὲ γὰρ ἂν ἐλέχθη. Εἰ γὰρ ἔμελλον διορθοῦσθαι πάντες, οὐκ ἂν εἶπεν, ὅτι ἀνάγκη ἐλθεῖν· ἀλλ’ ἐπειδὴ προῆδει ἀδιορθώτους ἐσομένους οἴκοθεν, διὰ τοῦτο εἶπεν, ὅτι πάντως ἤξουσι. Καὶ τίνος ἕνεκεν ^q αὐτοὺς οὐκ ἀνείλε; φησὶ. Τίνος γὰρ ἕνεκεν ἀναιρεθῆναι ἔδει; διὰ τοὺς βλαπτομένους; Ἀλλ’ οὐκ ἐκεῖθεν οἱ βλαπτόμενοι ἀπόλλυνται, ἀλλ’ E ἐκ τῆς ἑαυτῶν ῥαθυμίας. Καὶ δηλοῦσιν οἱ ἐνάρετοι, οὐ μόνον οὐδὲν ἀδικούμενοι ἐντεῦθεν, ἀλλὰ καὶ τὰ μέγιστα κερδαίνοντες· οἷος ἦν ὁ Ἰωβ, οἷος ὁ Ἰωσήφ, οἷοι πάντες οἱ δίκαιοι ^r καὶ οἱ ἀπόστολοι. Εἰ δὲ ἀπόλλυνται πολλοί, παρὰ τὸν ἑαυτῶν ὕπνον. Εἰ δὲ μὴ οὕτως εἶχεν, ἀλλὰ παρὰ τὰ σκάνδαλα ἡ

³ Act. xx. 30.⁴ Matth. x. 36.⁵ Luc. xvii. 1.

ⁱ καὶ κινδύνοις] κίνδυνοι G. H. K. Μιλησίοις] Φιλιππησίοις L. M.
^k καὶ om. G. H. ¹ αὐτὸς] οὗτος G. ὁ Χριστὸς Edd. ^m τοῦ] τὸ K. M. ⁿ Τὰ om. G. H. Τὰ κωλ.] Κώλυμα M. ^o ἦλθον] Sic G. K. M. et Flor. p. 448. (Tom. xii. p. 630 E.) Vulgo ἦλθε. τὸ μέλλον] τὰ μέλλοντα L. ^p ψεύδους] Sic M. cum Edd. ἀπὸ ψεύδους L. ceteri cum Flor. ψευδής. ^q αὐτοὺς] Sic Fl. αὐτὸς G. ^r καὶ οἱ ἀπόστολοι om. G. cum Interp. et delevit Sav.

ἀπώλεια, πάντα ἀπολέσθαι ἔδει. Εἰ δέ εἰσιν οἱ διαφεύγοντες, ὁ μὴ διαφεύγων ἑαυτῷ λογιζέσθω. Τὰ γὰρ σκάν- 595
δαλα, ὅπερ ἔφην, καὶ διεγείρει, καὶ ὀξυτέρους ποιεῖ, καὶ ἀκουᾶ,
οὐ μόνον τὸν φυλαττόμενον, ἀλλὰ καὶ τὸν περιπεσόντα
ταχέως ἀναστάντα· ἀσφαλέστερον γὰρ αὐτὸν ἐργάζεται,
καὶ δυσάλωτον μᾶλλον ποιεῖ. Ὡστε ἂν νήφωμεν, οὐ μικρὸν
ἐντεῦθεν καρπούμεθα κέρδος, τὸ διηνεκῶς ἐγρηγορέναι. Εἰ
γὰρ πολεμίων ὄντων καὶ τοσούτων πειρασμῶν ἐπικειμένων
καθεύδομεν, τίνες ἂν εἴημεν ἐν ἀδείᾳ ζῶντες; Καὶ εἰ βούλει,
τὸν πρῶτον ἄνθρωπον σκόπει. Εἰ γὰρ ὀλίγον χρόνον, τάχα
δὲ οὐδὲ ἡμέραν ὅλην ἐν τῷ παραδείσῳ ζήσας, καὶ τρυφῆς
ἀπολαύσας, εἰς τοσοῦτον ἤλασε κακίας, ὥς καὶ ἰσοθέαν φαν- B
τασθῆναι, καὶ τὸν ἀπατεῶνα εὐεργέτην νομίσαι, καὶ μίας μὴ
κατασχεῖν ἐντολῆς· εἰ καὶ τὸν ἐφεξῆς βίον ὠταλαίπωρον
ἔζη, τί οὐκ ἂν ἐίργασατο;

Ἄλλ' ὅταν ταῦτα εἴπωμεν, πάλιν ἕτερα ἀντιλέγουσιν,
ἐρωτῶντες· καὶ διατί αὐτὸν τοιοῦτον ἐποίησεν ὁ θεός; Οὐχὶ
ὁ θεὸς τοιοῦτον αὐτὸν ἐποίησεν· ἅπαγε· ἐπεὶ οὐδ' ἂν ἐκό-
λασεν. Εἰ γὰρ ἡμεῖς, ἐν οἷς ἂν ὦμεν αἵτιοι, οὐκ ἐγκαλοῦ-
μεν τοῖς οἰκέταις, πολλῶ μᾶλλον ὁ τῶν ὅλων θεός. Ἀλλὰ
πόθεν ὡ τοῦτο ἐγένετο; φησί. Παρ' ἑαυτοῦ καὶ τῆς ἑαυ- C
τοῦ ῥαθυμίας. Τί ἐστι, παρ' ἑαυτοῦ; Ἐρώτησον σεαυτόν.
Εἰ γὰρ μὴ παρ' ἑαυτῶν εἰσι κακοὶ οἱ κακοὶ, μὴ κόλαζε τὸν
οἰκέτην, μηδὲ ἐπιτίμα τῇ γυναικὶ ἐν οἷς ἂν ἁμαρτάνῃ, μηδὲ
τύπτε τὸν υἱόν, μηδὲ ἐγκάλει τῷ φίλῳ, μηδὲ μίσει τὸν ἐπη-
ρεάζοντά σε ἄχθρόν· πάντες γὰρ οὗτοι ἐλεεῖσθαι, οὐ κο-
λάζεσθαι ἄξιοι, εἰ μὴ οἴκοθεν πλημμελοῦσιν. Ἀλλ' οὐ δύναμαι
φιλοσοφεῖν, φησί. Καίτοιγε ὅταν συνίδῃς οὐκ ἐκείνων τὴν
αἰτίαν οὔσαν, ἀλλ' ἀνάγκης ἐτέρας, δύνασαι φιλοσοφεῖν. Ὅταν
γοῦν ὑπὸ νόσου κατεχόμενος οἰκέτης μὴ ποιήσῃ τὰ ἐπιταχ- D
θέντα, οὐ μόνον οὐκ ἐγκαλεῖς, ἀλλὰ καὶ συγγινώσκεις. Οὕτω
σὺ μάρτυς, ὅτι τὸ μὲν αὐτοῦ, τὸ δὲ οὐκ αὐτοῦ. Ὡστε κἀν-
ταῦθα, εἰ ἤδεις ὅτι παρὰ τὸ γενέσθαι τοιοῦτος πονηρὸς ἦν, οὐ
μόνον οὐκ ἂν ἐνεκάλεσας, ἀλλὰ καὶ συγγινώμην ἔδωκας ἄν.

οὐ] καὶ οὐ L. ἀναστάντα] ἀνιστᾶ Edd. Vid. adnot. ὁ γὰρ]
δὲ L. γὰρ καὶ Fl. ὠταλαίπωρον om. G. Fl. ὡ τοῦτο] Sic Ge.
τοιοῦτος H. L. αὐτοῦ G. K. L. μὴ] οὐ L. ἂν ἁμαρ-
τάνῃ] ἁμαρτάνει G. H. K. M. ἄχθρόν om. L. Deinde οἱ πάντες
G. K. M. et p. p. πλημμελήσωσιν G. M.

Οὐ γὰρ δήπου διὰ μὲν τὴν νόσον συγγινώσκεις, διὰ θεοῦ δὲ δημιουργίαν οὐκ ἂν συνέγνωσ, εἴγε τοιοῦτος ἐξ ἀρχῆς γέγονε. Καὶ ἐτέρωθεν δὲ τοὺς τοιούτους ἐπιστομίσαι ῥάδιον· πολλὴ γὰρ τῆς ἀληθείας ἡ περιουσία. Διατί γὰρ μηδέποτε ἐνεκάλεσας οἰκέτη, ὅτι οὐκ ἔστι καλὸς ^b τὴν ὄψιν, ὅτι
 E οὐκ ἔστιν εὐμήκης τὸ σῶμα, ὅτι οὐκ ἔστι πτηνός; Ὅτι τῆς φύσεως ταῦτα. Οὐκοῦν ^c τῶν τῆς φύσεως ἐγκλημάτων ἀπήλλακται, καὶ οὐδεὶς ἀντερεῖ. Ὅταν οὖν ἐγκαλῇς, δεικνύεις ὅτι οὐ τῆς φύσεως τὸ ἀμάρτημα, ἀλλὰ τῆς προαιρέσεως. Εἰ γὰρ ἐν οἷς οὐκ ἐγκαλοῦμεν, μαρτυροῦμεν τῆς φύσεως εἶναι
 596 τὸ πᾶν, δῆλον ὅτι ἐν οἷς ἐπιτιμῶμεν, δηλοῦμεν ὅτι προαιρέσεώς ἐστι τὸ πλημμέλημα. Μὴ τοίνυν ^d μοι λογισμοὺς εἰς μέσον ἄγε διεστραμμένους, μηδὲ σοφίσματα καὶ πλοκάς ἀραχνῶν εὐτελεστέρας, ἀλλ' ἐκείνο πάλιν ἀποκρίναί μοι· πάν- (3)
 τας ἀνθρώπους ὁ θεὸς εἰργάσατο; Παντί που δῆλον. Πῶς οὖν οὐ πάντες ἴσοι κατὰ τὸν τῆς ἀρετῆς λόγον καὶ τὸν τῆς κακίας; πόθεν οἱ ἀγαθοὶ καὶ χρηστοὶ καὶ ἐπιεικεῖς; πόθεν οἱ φαῦλοι καὶ πονηροὶ; Εἰ γὰρ μὴ γνώμης ταῦτα δεῖται, ἀλλὰ φύσεώς ^e ἐστι, πῶς οἱ μὲν τοῦτό εἰσιν, οἱ δὲ ἐκείνο;
 B Εἰ μὲν γὰρ φύσει πάντες κακοὶ, οὐδένα οἶόν τε ^f ἢ ἀγαθὸν εἶναι· εἰ δὲ ἀγαθοὶ φύσει, οὐδένα κακόν. Εἰ γὰρ μία φύσις ἀνθρώπων ἀπάντων, ἔδει ^g κατὰ τοῦτο πάντας ἐν εἶναι, εἴτε τοῦτο, εἴτε ἐκείνο ἐμελλον εἶναι. Εἰ δὲ λέγοιμεν, ὅτι φύσει οἱ μὲν ἀγαθοὶ, οἱ δὲ κακοὶ, ὅπερ οὐκ ἂν ἔχοι λόγον, ὥσπερ ἀπεδείξαμεν, ἐχρῆν ἀκίνητα ταῦτα εἶναι· τὰ γὰρ τῆς φύσεως ἀκίνητα. Σκόπει δέ. Θνητοὶ πάντες ^h καὶ παθητοὶ, καὶ οὐδεὶς ἀπαθὴς, καὶ μυρία φιλονεικῇ. Νῦν δὲ ὁρῶμεν ἀπὸ χρηστῶν φαύλους πολλοὺς, καὶ ἀπὸ φαύλων χρηστοὺς γινο-
 C μένους, τοὺς μὲν ῥαθυμῖα, τοὺς δὲ σπουδῇ· ὅπερ μάλιστα δείκνυσιν οὐκ ὄντα φύσεως ταῦτα. Οὔτε γὰρ μεταβάλλεται, οὔτε ἵνα προσγένηται σπουδῆς δεῖται τὰ φυσικά. Ὡσπερ γὰρ εἰς τὸ βλέπειν καὶ ἀκούειν οὐ δεόμεθα πόνου, οὕτως οὐδὲ ἐν τῇ ἀρετῇ ἰδρώτων ἡμῖν ἔδει, εἰ τῇ φύσει ^k αὐτῇ ἢν συγ-

^b τῇ ὄψει G. K. M. ^c τῶν] τὰ M. Post πτηνός haec habet L. Ὅτι τῆς προαιρέσεως ταῦτα οὐκ ὄντα τῶν τῆς φύσεως κ. τ. ε. neque aliter edidit Mor. ^d μοι om. L. M. ^e ἐστι om. M. ^f ἢν om. G. L. ^g κατὰ] καὶ κατὰ L. ἐν] Sic H. Ge. εἶνα G. M. ὁμοίους L. ὁμοίως K. ^h καὶ om. M. παθητοὶ] αἰσθητοὶ K. αἰσθητικοὶ G. p. p. φιλονεικῆς G. M. ⁱ ἵνα] + μὴ G. H. ^k αὐτῇ] αὐτῇ I. αὐτῇ Reg. 694.

κεκληρωμένη. Τίνος δὲ ἕνεκεν καὶ φαύλους ἐποίει, δυνάμε-
νος ἀγαθοὺς ποιῆσαι πάντας; ¹ Πόθεν οὖν τὰ κακά; φησίν.
Ἐρώτησον σεαυτόν· ἐμὸν γὰρ δεῖξαι, ὅτι οὐχὶ φύσεως, οὐδὲ
ἀπὸ θεοῦ. Οὐκοῦν αὐτόματα; φησίν. Οὐδαμῶς. Ἀλλὰ
ἀγέννητα; Εὐφήμει, ἄνθρωπε, καὶ ἀποπήδησον τῆς μαρίας D
ταύτης, μιᾷ τιμῇ τὸν θεὸν τιμῶν καὶ τὰ κακά, καὶ τιμῇ τῇ
ἀνωτάτῳ. Εἰ γὰρ ἀγέννητα, καὶ ἰσχυρὰ ἔσται, καὶ οὐδὲ
ἀνασπασθῆναι δυνήσεται, οὐδὲ εἰς τὸ μὴ εἶναι χωρῆσαι. Ὅτι
γὰρ τὸ ἀγέννητον ἀνώλεθρον, παντί που δῆλον. Πόθεν δὲ
καὶ ἀγαθοὶ τοσοῦτοι, τοσαύτην τοῦ κακοῦ ^m τὴν δύναμιν ἔχον-
τος; πῶς οἱ γεννητοὶ τοῦ ἀγεννήτου ἰσχυρότεροι; Ἀλλ' ὁ
θεὸς αὐτὰ ⁿ ἀναιρεῖ, φησί. Πότε; Πῶς δὲ ^o καὶ ἀναιρήσει τὰ
ὁμότιμα καὶ ὁμοσθενῆ καὶ ὁμήλικα, ὥς ἂν τις εἴποι; Ὡς τῆς
τοῦ διαβόλου κακίας· πόσον ἐξεῦρε κακόν· οἷα τὸν θεὸν πε- E
ριβαλεῖν ἔπεισε βλασφημίᾳ· οἷα προσχήμετι εὐσεβείας ἑτε-
ρον δύσφημον ἐπενόησε λόγον. Βουλόμενοι γὰρ δεῖξαι, ὅτι 597
οὐκ ἐξ αὐτοῦ τὸ ^p κακόν, πονηρὸν ἄλλο δόγμα εἰσήγαγον,
ἀγέννητα αὐτὰ φήσαντες εἶναι. Πόθεν οὖν τὰ κακά; φησίν.
Ἐκ τοῦ θέλειν καὶ μὴ θέλειν. Αὐτὸ δὲ τὸ θέλειν καὶ μὴ
θέλειν πόθεν; Παρ' ἡμῶν αὐτῶν. Σὺ δὲ ταῦτόν ποιεῖς ἐρωτῶν,
ὥς ἂν ^a εἰ ἐρομένου σου, πόθεν τὸ βλέπειν καὶ μὴ βλέπειν;
εἶτα εἰπόντος ⁱ μου, ἐκ τοῦ μύνειν καὶ μὴ μύνειν· πάλιν ^s ἔροιο,
αὐτὸ δὲ τὸ μύνειν καὶ μὴ μύνειν πόθεν; εἶτα ἀκούσας ὅτι ἐξ
ἡμῶν αὐτῶν καὶ τοῦ θέλειν, αἰτίαν πάλιν ἑτέραν ζητοῖς.
Τὸ γὰρ κακόν οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἀλλ' ἢ τὸ παρακοῦσαι
θεοῦ. Πόθεν οὖν τοῦτο, φησίν, εὔρεν ^t ὁ ἄνθρωπος; Ἔργον
γὰρ ἦν τοῦτο εὔρεῖν; εἰπέ μοι. Οὐδὲ γὰρ ἐγὼ τοῦτό φημι, B
ὅτι δύσκολον τοῦτο· ἀλλὰ πόθεν ἠθέλησε ^v παρακοῦσαι; Ἀπὸ
ῥαθυμίας. Κύριος γὰρ ὢν ἐκατέρων, πρὸς τοῦτο μᾶλλον
ἀπέκλινεν.

Εἰ ^w δὲ ἀπορεῖς ἔτι καὶ ἱλιγγίᾳς ταῦτα ἀκούων, ἐγὼ σε ἐρή-
σομαι οὐδὲν δυσχερές, οὐδὲ ποικίλον, ἀλλὰ ἀπλοῦν τινα καὶ σαφῆ

¹ Vid. adnot. Mox ἀγέννητα simplici ὡς ubique M. ^m τὴν
om. L. τοσαύτην δύναμιν τ. κ. ἔχοντος G. H. ⁿ Sic Ge. ἀναιρήσει
H. L. ^o καὶ om. G. ^p κακόν] + τοῦτο G. H. p. p. ἀγέννητον
αὐτὸ φ. L. ^a εἰ om. G. H. M. ἂν] ἐάν G. H. K. ⁱ μου] ἐμοῦ L.
^s ἔροιο] ἠρώτησας G. H. M. ἐρωτήσας K. ^t ὁ om. G. H. K.
Mox Ἔργον ἄρα ἦν G. K. ἦν om. I. ^v παρακοῦσαι] + θεοῦ Edd.
Infra ἐπέκλινεν G. K. M. ^w δὲ] δ' ἄρα L.

λόγον. Γέγονάς ποτε κακός, γέγονας δέ ^x ποτε καὶ ἀγαθός ;
 Ὁ δὲ λέγω, τοιοῦτόν ἐστιν. Ἐκράτησάς ποτε πάθους, καὶ
 ἐάλως πάλιν ὑπὸ πάθους ; περιέπεσες μέθῃ, καὶ ἐκράτησας μέ-
 C θης ; ὠργίσθης ποτέ, καὶ οὐκ ὠργίσθης ; παρείδες πένητα, καὶ
 οὐ παρείδες ; ἐπόρνευσάς ποτε, καὶ ἐσωφρόνησας πάλιν ; Πό-
 θεν οὖν ταῦτα ^y πάντα ; εἰπέ μοι πόθεν ; ^z Καὶ γὰρ αὐτὸς
 μὴ λέγῃς, ἐγὼ ἐρῶ. Ὅτι τὸ μὲν ἐσπούδαςας ^a συντείνας
 σαυτόν· μετὰ δὲ ταῦτα ἐξελύθης καὶ ἐρράθυμηςας. Τοῖς
 μὲν γὰρ ἀπεγνωσμένοις καὶ διόλου οὖσιν ἐν κακίᾳ, καὶ ἀναι-
 σθήτως ἔχουσι καὶ μαινομένοις, καὶ οὐκ ἐθέλουσιν οὐδὲ ἀκούειν
 τὰ διορθοῦντα αὐτοὺς, οὐδὲ διαλέξομαι περὶ φιλοσοφίας· τοῖς
 δὲ ποτέ μὲν ἐν τούτῳ, ποτέ δὲ ἐν ἐκείνῳ γενομένοις ἡδέως
 ἐρῶ. Ἡρπασάς ποτε μὲν τὰ μὴ προσήκοντα· μετὰ δὲ ταῦτα
 D κατακλασθεὶς ὑπὸ ἐλέου, καὶ τῶν σαυτοῦ μετέδωκας τῷ θεο-
 μένῳ ; Πόθεν οὖν αὕτη ἡ μεταβολή ; οὐκ εὐδηλον ὅτι ^b ἀπὸ
 γνώμης καὶ προαιρέσεως ; Εὐδηλον· καὶ ^c οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ
 ἂν εἴποι τοῦτο. Διὸ παρακαλῶ σπουδάζειν καὶ ἀρετῆς ἔχε-
 σθαι, καὶ οὐδὲν δεήσεσθε τῶν ζητημάτων τούτων. Τὰ γὰρ
 κακὰ, ὀνόματά ἐστι μόνον, ἐὰν θέλωμεν. Μὴ τοίνυν ζῆτει, (37)
 πόθεν τὰ κακὰ, μηδὲ διαπόρει· ἀλλ' εὐρὼν ὅτι ἀπὸ ῥαθυμίας
 μόνῃς, φεῦγε τὰ κακὰ. Καὶ εἶπη τις, ὅτι οὐ παρ' ἡμῶν
 E ταῦτα· ὅταν ἴδῃς ὀργιζόμενον οἰκέτη, καὶ παροξυνόμενον γυν-
 ναικί, καὶ ἐγκαλοῦντα παιδί, καὶ καταγινώσκοντα τῶν ἀδι-
 κούντων, εἰπέ πρὸς αὐτόν· πῶς οὖν ἔλεγες, ὅτι οὐ παρ'
 ἡμῶν τὰ κακὰ ; Εἰ γὰρ οὐ παρ' ἡμῶν, τίνος ἔνεκεν ἐγκα-
 λεῖς ; Εἰπέ πάλιν· ἀπὸ σαυτοῦ λοιδορεῖς καὶ ὑβρίζεις ; Εἰ
 μὲν γὰρ οὐκ ἀπὸ σαυτοῦ, μηδεὶς σοι ὀργιζέσθω· εἰ δὲ ἀπὸ
 σαυτοῦ, ἀπὸ σοῦ καὶ ^d ἀπὸ τῆς σῆς ῥαθυμίας τὰ κακὰ. Τί
 598 δέ ; νομίζεις εἶναί τινας ἀγαθοὺς ; Εἰ μὲν γὰρ μηδεὶς ἀγα-
 θός, πόθεν σοι τὸ ὄνομα τοῦτο ; ^e πόθεν οἱ ἔπαινοι ; Εἰ δὲ
 εἰσὶν ἀγαθοὶ, εὐδηλον ὅτι καὶ τοῖς πονηροῖς ἐπιτιμῆσουσιν.
 Ἀλλ' εἰ μὴ τίς ἐστιν ἐκὼν πονηρὸς, μηδὲ παρ' ἑαυτοῦ, ἀδί-
 κως εὐρεθήσονται ἐπιτιμῶντες οἱ ἀγαθοὶ τοῖς κακοῖς, καὶ
 ἔσονται καὶ αὐτοὶ ταύτῃ κακοὶ πάλιν. Τί γὰρ ἂν ^f κάκιον

^x ποτέ om. G. M.^y πάντα om. G. H. M. p. p. πόθεν om. K. L.^z Καὶ] Ὅτι καὶ G. μὴ] οὐ G. H. ^a συντείνας] καὶ συντέεινας L.^b ἀπὸ τῆς γν. L. ^c οὐκ ἔστιν] οὐδεὶς K. M. οὐδεὶς ἐστιν L. ^d ἀπὸom. L. M. ἀπὸ τῆς ρ. τῆς σῆς G. Mox τί δαί ; G. H. L. ^e πόθεν]+ σοι L. ^f κακότερον (omisso γένοιτ' ἂν) M.

γένοιτ' ἂν τοῦ τὸν ἀνεύθυνον ὑποβάλλειν ἐγκλήμασιν; Εἰ δὲ
^g μένουσιν ἡμῖν ἀγαθοὶ καὶ ἐπιτιμῶντες, καὶ τοῦτο μάλιστα
 τῆς ἀγαθότητος αὐτῶν δεῖγμα, καὶ τοῖς σφόδρα ἀνόητοις
 κάντεῦθεν δῆλον, ὅτι οὐδεὶς οὐδέποτε ἀνάγκη κακός. Εἰ δὲ
 καὶ μετὰ ταῦτα πάντα ζητοίης, πόθεν τὰ κακά; ἀπὸ ῥαθυ- B
 μίας εἵποιμ' ἂν, ἀπὸ ἀργίας, ἀπὸ τοῦ πονηροῖς συγγίνεσθαι,
 ἀπὸ τοῦ καταφρονεῖν ἀρετῆς· ἐντεῦθεν καὶ τὰ κακά, καὶ τὸ
 ζητεῖν τινος, πόθεν τὰ κακά. Ὡς τῶν γε κατορθούντων οὐδεὶς
 ταῦτα ^h ἐπιζητεῖ, τῶν ἐπιεικῶς καὶ σωφρόνως ζῆν προαιρου-
 μένων· ἀλλ' οἱ πονηρὰ τολμῶντες, καὶ ⁱ παραμυθίαν τινὰ
 ἀνόητον διὰ τούτων βουλόμενοι τῶν λόγων ἐπινοεῖν, ἀραχνῶν
 ὑφάσματα πλέκουσιν. Ἄλλ' ἡμεῖς ταῦτα μὴ διὰ λόγων μό-
 νον, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἔργων διαρρήξωμεν. Οὐδὲ γὰρ ἀνάγκης
 ἐστὶ ταῦτα. Εἰ γὰρ ἀνάγκης ἦν, οὐκ ἂν εἶπεν· “οὐαὶ τῷ
 ἀνθρώπῳ, δι' οὗ ^k τὸ σκάνδαλον ἔρχεται.” Ἐκείνους γὰρ μόνους C
 ταλανίζει τοὺς ἐκ προαιρέσεως πονηροὺς. Εἰ δὲ, δι' οὗ, λέγει,
 μὴ θαυμάσης. Οὐ γὰρ ὡς ἑτέρου δι' αὐτοῦ εἰσάγοντος τοῦ-
 τό φησιν, ἀλλ' ὡς αὐτοῦ τὸ πᾶν κατασκευάζοντος. Οἶδε
 γὰρ τὸ δι' οὗ, τὸ ὑφ' οὗ λέγειν ἢ γραφή· ὡς ὅταν λέγῃ·
⁶ “ἐκτησάμην ἄνθρωπον διὰ τοῦ θεοῦ” οὐ τὸ δεύτερον αἷτιον,
 ἀλλὰ τὸ πρῶτον τιθεῖσα. Καὶ πάλιν· “οὐχὶ διὰ τοῦ θεοῦ
 ἢ διασάφησις αὐτῶν ἐστι;” καὶ, ⁷ “πιστὸς ὁ θεός, δι' οὗ
 ἐκλήθητε εἰς κοινωνίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.”

¹ Καὶ ἵνα μάθης, ὅτι οὐκ* ἐστὶν ἀνάγκης, ἄκουσον καὶ
 τῶν ἐξῆς. Μετὰ γὰρ τὸ ταλανίσαι, φησὶν· ⁷ “Εἰ ἡ χεὶρ
 σου ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον ^m αὐτὰ, καὶ D
 βάλε ἀπὸ σοῦ. Καλὸν γάρ σοί ἐστιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν
 χωλὸν ἢ κυλλόν, ἢ δύο ⁿ χεῖρας καὶ πόδας ἔχοντα βληθῆναι
 εἰς τὸ πῦρ. Καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει
 σε, ἔξελε ^o αὐτόν. Καλὸν σοί ἐστι μονόφθαλμον εἰσελθεῖν
 εἰς τὴν ζωὴν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν

⁶ Gen. iv. 1. xl. 8. 1 Cor. i. 9.

⁷ v. 8, 9.

^g διαμένουσιν L. ἡμῖν om. L. M. ^h ζητεῖ L. ⁱ παραμυθίαν]
 Sic H. L. M. et margo G. pro vulgato ῥαθυμίαν. qui desideriam suam
 defendere conantur Ge. p. p. ἀνόητον M. ἀνόητον om. L. ^k τὰ
 σκάνδαλα G. ¹ Καὶ ἵνα] Ἰνα δὲ L. ^m αὐτὰ om. H. K. M. 1 Mosq.
 βάλε] ἔκβαλε H. ⁿ πόδας καὶ χεῖρας H. K. 1 Mosq. πόδας ἢ δύο
 χεῖρας L. πῦρ] + τὸ αἰώνιον L. ^o αὐτόν] + καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ L.
 p. p. Καλὸν γάρ σοι H. M. 1 Mosq.

^p κάμινον τοῦ πυρός·” οὐ περὶ μελῶν ταῦτα λέγων· ἄπαγε·
 ἀλλὰ περὶ φίλων, περὶ τῶν προσηκόντων, οὓς ἐν τάξει με-
 λῶν ἔχομεν ἀναγκαίῳ. Τοῦτο καὶ ἀνωτέρω εἴρηκε, καὶ νῦν
 E λέγει. Οὐδὲν γὰρ οὕτω βλαβερόν, ὥς συνουσία ^a πονηρά.
 “Ὅσα γὰρ ἀνάγκη μὴ δύναται, δύναται φιλία πολλάκις καὶ
 εἰς βλάβην καὶ εἰς ὠφέλειαν. Διὸ μετὰ πολλῆς τῆς σφο-
 δρότητος τοὺς βλάπτοντας ἡμᾶς ἐκκόπτειν κελεύει, τούτους
 αἰνιττόμενος τοὺς τὰ σκάνδαλα φέροντας. Εἶδες πῶς τὴν
 599 ἐσομένην ἐκ τῶν σκανδάλων ἀνεκρούσατο βλάβην; Τῷ προει-
 πεῖν, ὅτι πάντως ἔσται, ὥστε μηδένα ἐν ῥαθυμίᾳ εὑρεῖν, ἀλ-
 λά προσδοκῶντας αὐτὰ νήφειν· τῷ δεῖξαι μεγάλα ὄντα κακά·
 (οὐ γὰρ ἂν ἀπλῶς εἶπεν, “οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδά-
 λων,” ἀλλὰ δεικνὺς μεγάλην τὴν ἐξ αὐτῶν λύμην·) ^r τῷ τα-
 λανίσαι πάλιν τὸν εἰσάγοντα αὐτὰ μειζόνως. Τὸ γὰρ εἰ-
 πεῖν, “πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ,” πολλὴν δεικνύντος
 ἦν τὴν τιμωρίαν· οὐ ^s τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ τοῦ πα-
 ραδείγματος προσθήκῃ ἠύξησε τὸν φόβον. Εἵτα οὐκ ἀρκεῖ-
 B ται τούτοις, ἀλλὰ καὶ δέικνυσι τὴν ὁδὸν, δι’ ἧς ἂν τις διαφύ-
 γοι τὰ σκάνδαλα. Τίς δὲ ἐστὶν αὕτη; Τοὺς πονηροὺς, φησὶ, (3
 καὶ σφόδρα σοὶ φίλοι ὦσιν, ἀπότεμνε τῆς φιλίας. Καὶ λέ-
 γει λογισμὸν ἀναντίρρητον. Ἄν μὲν γὰρ μένωσι φίλοι,
 οὔτε αὐτοὺς κερδανεῖς, καὶ σαυτὸν προσαπολεῖς· ἂν δὲ ἀπο-
 τέμνης, τὴν γοῦν σαυτοῦ σωτηρίαν καρπώσῃ. Ὡστε εἴ τι-
 νός σε φιλία βλάπτει, ἐκκόπτε ἀπὸ σου. Εἰ γὰρ τῶν
 ἡμετέρων μελῶν ^t πολλὰ πολλάκις ἀποτέμνομεν, ὅταν αὐτὰ
 τε ἀνιάτως ἔχῃ, καὶ τοῖς λοιποῖς λυμαίνηται, πολλῷ μᾶλλον
 ἐπὶ φίλων τοῦτο ποιεῖν χρή. Εἰ δὲ φύσει ἦν τὰ κακά, πε-
 ριττὴ πᾶσα αὕτη ἢ παραίνεσις καὶ ἢ συμβουλὴ, περιττὴ ^v ἢ
 C διὰ τῶν εἰρημένων φυλακὴ. Εἰ δὲ οὐ περιττὴ, ὥσπερ οὖν
 οὐδὲ περιττὴ, εὐδηλον ὅτι γνώμης ἢ πονηρίας. ⁸ “Ὁράτε
 μὴ καταφρονήσητε ἐνὸς τῶν μικρῶν τούτων. Λέγω γὰρ

⁸ v. 10.

^p κάμινον] γέενναν L. 3 Mosqq. ^a πονηρά] + καὶ βλαβερά Mor. Ben. invitis codd. et Ep. ^r τῷ] + δὲ Sav. Ben. μειζόνως] μείζονα δείκνυσιν ἐντεῦθεν τὴν βλάβην H. et sic ediderunt Sav. Ben. Ceterum tota haec periodus, ut vulgo legitur, prava distinctione laborat. ^s τοῦτω H. L. ^t πολλὰ, quod vulgo abest, ex uno cod. L. recepi. Post ἡμετέρων, τινὰ inculcant H. K. ^v ἢ] καὶ ἢ M. et corr. G. ἦν ἢ H. ἢ διὰ τῶν προειρημένων προφυλακὴ L.

ὑμῖν, ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν διαπαντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.” Μικροὺς οὐ τοὺς ἀληθῶς μικροὺς ^wκαλεῖ, ἀλλὰ τοὺς νομιζομένους παρὰ τοῖς πολλοῖς, τοὺς πτωχοὺς, τοὺς εὐκαταφρονήτους, τοὺς ἀγνώτας (πῶς ἂν εἴη μικρὸς ὁ τοῦ κόσμου παντὸς ἀντάξιος; πῶς ἂν εἴη μικρὸς ὁ τῷ θεῷ φίλος;) ἀλλὰ τοὺς παρὰ τῇ τῶν πολλῶν ὑπονοίᾳ τοιούτους νομιζομένους. Καὶ οὐ λέγει περὶ πολλῶν μόνον, ἀλλὰ ^xκαὶ περὶ ἐνός, κἀντεῦθεν πάλιν ἀποτεριχίζων τὴν τῶν πολλῶν σκανδάλων βλάβην. Ὡςπερ ^D γὰρ τὸ φεύγειν τοὺς πονηροὺς, οὕτω τὸ τιμᾶν τοὺς χρηστοὺς κέρδος ἔχει μέγιστον, καὶ διπλῇ γένοιτ’ ἂν ἀσφάλεια τῷ προσέχοντι· μία μὲν ἐκ τοῦ τῶν σκανδαλιζόντων τὰς φιλίας ἐκτεμεῖν· ἑτέρα δὲ ἐκ τοῦ τοὺς ἀγίους τούτους ἔχειν ἐν θεραπείᾳ καὶ τιμῇ. Εἶτα καὶ ἐτέρωθεν αὐτοὺς αἰδεσίμους ποιεῖ, λέγων· “ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν διαπαντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.” Ἐντεῦθεν δῆλον, ὅτι ἀγγέλους ἔχουσιν οἱ ἄγιοι, ^y ἢ καὶ πάντες. Καὶ ^z γὰρ ὁ ἀπόστολὸς φησι περὶ τῆς γυναικὸς, ὅτι ⁹ “ὁφείλει ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διὰ τοὺς ἀγγέλους” ^E καὶ ὁ Μωϋσῆς· “ἔστησεν ὅρια ἐθνῶν κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων θεοῦ.” Ἐνταῦθα δὲ οὐ περὶ ἀγγέλων διαλέγεται μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ ἀγγέλων ὑπερεχόντων. Ὅταν δὲ εἶπῃ, “τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς μου,” οὐδὲν ἕτερον ἢ τὴν πλείονα παρῤῥησίαν λέγει, καὶ τὴν πολλὴν τιμὴν.

¹⁰ “Ἦλθε γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ ἀπολωλός.” Πάλιν ἕτερον λογισμὸν τίθησι τοῦ προτέρου μείζονα, 600 καὶ παραβολὴν συνάπτει, δι’ ἧς καὶ τὸν πατέρα εἰσάγει τὰντα βουλούμενον. ¹¹ “Τί γὰρ ὑμῖν δοκεῖ; φησὶν· εἰάν γένηται τινι ἀνθρώπῳ πρόβατα ἑκατὸν, καὶ πλανηθῇ ἐν ἑξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφείς τὰ ἐνενηκονταεννέα, πορευθεὶς ἐπὶ τὰ ὄρη, ζητεῖ τὸ πλανώμενον; Καὶ εἰάν γένηται εὐρεῖν αὐτὸ, χαίρει ἐπ’ αὐτῷ μᾶλλον, ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενηκονταεννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις. Οὕτως οὐκ ἔστι θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς ^a ὑμῶν, ἵνα ἀπόληται εἰς τῶν μικρῶν τούτων.” Ὁρᾷς

^p 1 Cor. xi. 10. Deut. xxxii. 8.¹⁰ v. 11.¹¹ v. 12-14.

^w καλεῖ] φησὶν L. ^x καὶ] καὶν Edd. καὶ om. G. M. ^y Sic H. L. Mor. adstipulante Theoph. ad loc. in ceteris ἢ καὶ deest. ἐκεῖ pro ἢ καὶ dederunt Sav. Ben. ^z γὰρ] + καὶ G. K. M. ^a ὑμῶν] ἡμῶν G. 5 Mosqq. μὲν H.

δι' ὅσων ἡμᾶς ἐνάγει εἰς τὴν τῶν εὐτελῶν ἀδελφῶν ἐπιμέ-
 B λειαν; Μὴ τοίνυν εἴπῃς, χαλκοτύπος ἐστὶν ὁ δεινα, ὑποδή-
 ματορράφος, γεωργός ἐστιν, ἀνόητός ἐστι, καὶ καταφρονή-
 σης. Ἴνα γὰρ μὴ τοῦτο πάθῃς, ὅρα διὰ πόσων σε πείθει
 μετριάξῃς, καὶ εἰς τὴν τούτων ἐπιμέλειαν ἐμβάλλῃς. Ἔστησε
 παιδίον, καὶ φησί· “γίνεσθε ὡς τὰ παιδιά.” καὶ, “ὃς ἂν
 δέξεται παιδίον τοιούτον, ἐμὲ δέχεται.” καὶ, “ὃς ἐὰν σκαν-
 δαλίσῃ,” τὰ ἔσχατα πείσεται. Καὶ οὐδὲ ἠρέεσθη τῷ πα-
 ραδείγματι τοῦ μύλου, ἀλλὰ καὶ τὸ οὐαὶ προσέθηκε, καὶ
 τοὺς τοιούτους ἐκτέμνειν ἐκέλευσε, κὰν ἐν τάξει χειρῶν ὦσι
 καὶ ὀφθαλμῶν ἡμῖν. Καὶ ἀπὸ τῶν ἀγγέλων πάλιν τῶν
 C ἐγκεχειρισμένων αὐτοὺς τούτους τοὺς εὐτελεῖς ἀδελφούς, αἰ-
 δεσίμους ποιεῖ· καὶ ἀπὸ τοῦ οἰκείου θελήματος καὶ πάθους·
 (ὅταν γὰρ εἴπῃ, “ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ
 ἀπολωλός,” καὶ τὸν σταυρὸν δηλοῖ, καθάπερ καὶ Παῦλός
 φησι, ^b περὶ ἀδελφοῦ λέγων· ¹² “δι' ὃν Χριστὸς ἀπέθανε.”)
 καὶ ^c ἀπὸ τοῦ πατρὸς, ὅτι οὐδὲ αὐτῷ δοκεῖ ἀπολέσθαι· καὶ
 ἀπὸ τῆς κοινῆς συνηθείας, ὅτι καταλιπὼν τὰ σεσωσμένα ὁ
 ποιμὴν ^d ζητεῖ τὸ ἀπολόμενον· καὶ ὅταν εὕρῃ τὸ πεπλανημέ-
 νον, σφόδρα ἡδέται τῇ εὐρέσει καὶ τῇ σωτηρίᾳ τούτου. Εἰ (3
 τοίνυν ὁ θεὸς οὕτω χαίρει ἐπὶ τῷ μικρῷ τῷ εὐρεθέντι,
 πῶς σὺ καταφρονεῖς τῶν τῷ θεῷ περισπουδάστων, δέον καὶ
 D τὴν ψυχὴν αὐτὴν προέσθαι ὑπὲρ ἐνὸς τῶν μικρῶν τούτων;
 Ἄλλ' ἀσθενής ἐστι καὶ εὐτελής; Δι' αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτο
 μάλιστα πάντα δεῖ ποιεῖν, ὥστε αὐτὸν διασῶζειν. Καὶ γὰρ
 καὶ αὐτὸς τὰ ἐνενηκονταεννέα ἀφείς πρόβατα, ἐπ' ἐκείνο
 ἦλθε, καὶ οὐκ ἴσχυσε τῷ τοσοῦτων ἡ σωτηρία συσκιᾶσαι
 τοῦ ἐνὸς τὴν ἀπώλειαν. Ὁ δὲ ¹³ Λουκᾶς, ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν
 ὧμων ἤνεγκε, φησί· καὶ “μείζων ἐγένετο χαρὰ ἐπὶ ἐνὶ
 ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι, ἢ ἐπὶ ἐνενηκονταεννέα δικαίοις.”
 Καὶ ἀπὸ τοῦ ἐγκαταλιπεῖν τὰ σεσωσμένα δι' αὐτὸ, καὶ ἀπὸ
 τοῦ μᾶλλον ἐπὶ τούτῳ ἡσθῆναι, πολλὴν ἔδειξε τὴν περὶ
 αὐτοῦ σπουδὴν. Μὴ ^f δὴ ἀμελῶμεν τῶν ψυχῶν τῶν τοι-

¹² Rom. xiv. 15.¹³ Luc. xv. 5, 7.

^b περὶ τοῦ αὐτοῦ. Edd. ^c ἀπὸ] Sic L. Ep. Ge. ceteri περί. πα-
 τρὸς] πνεύματος H. ^d ζητεῖ τὸ πεπλανημένον· καὶ ὅταν εὕρῃ αὐτὸ,
 σφόδρα Ep. et ita fere Interp. Vulgatum tuetur L. in ceteris haec
 ζητεῖ τὸ ἀπολόμενον καὶ non leguntur. ^e ἐγένετο] γίνεται L. p. p.
 μετανοοῦντι om. G. K. M. ^f δὴ] + οὖν Edd.

ούτων. Καὶ γὰρ πάντα ταῦτα διὰ ^ε ταῦτα εἴρηται. Τῷ
 μὲν γὰρ ἀπειλῆσαι μὴ ὅλως ἐπιβήσεσθαι τῶν οὐρανῶν Ε
 τὸν μὴ γενόμενον παιδίον, καὶ ^η τοῦ μύλου μνησθῆναι,
 τὸν τῦφον κατήνεγκε τῶν ἀλαζόνων· οὐδὲν γὰρ οὕτως
 ἀγάπη πολέμιον, ὡς ἀπόνοια· τῷ δὲ εἰπεῖν, “ἀνάγκη ἐστὶν
 ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα,” ἐγρηγορέναι ^ι ἐποίησε· τῷ δὲ
 προσθεῖναι, “οὐαὶ δι’ οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται,” ἕκαστον
 σπουδάζειν μὴ δι’ αὐτοῦ γενέσθαι παρεσκεύασε. Καὶ τῷ 601
 μὲν κελεῦσαι ἐκκόψαι τοὺς σκανδαλίζοντας, εὐκολον τὴν σω-
 τηρίαν ἐποίησε· τῷ δὲ ἐπιτάξαι μὴ καταφρονεῖν αὐτῶν, καὶ
 μὴδὲ ἀπλῶς ἐπιτάξαι, ἀλλὰ σφοδρῶς, (“ὁράτε γὰρ, φησί,
 μὴ καταφρονήσητε ἐνὸς τῶν μικρῶν τούτων”) καὶ τῷ εἰπεῖν,
 ὅτι “οἱ ἄγγελοι αὐτῶν βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός
 μου” καὶ, “διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγώ” ^κ καὶ, “ὁ πατήρ μου
 τοῦτο βούλεται” τοὺς ὀφείλοντας αὐτῶν ἐπιμελεῖσθαι σπου-
 δαιότερους ἐποίησεν. Ὅρας ὅσον τεῖχος αὐτοῖς περιήλασε,
 καὶ πόσῃ τῶν εὐκαταφρονήτων καὶ ^λ τῶν ἀπολλυμένων ποι-
 εῖται σπουδὴν, ἀπειλῶν τε ἀνήκεστα κακὰ τοῖς ὑποσκελί- Β
 ζουσιν αὐτοὺς, καὶ μεγάλα ἐπαγγελλόμενος ἀγαθὰ τοῖς
 θεραπεύουσι καὶ ^μ ἐπιμελουμένοις, καὶ παρ’ ἐαυτοῦ πάλιν τὸ
 ὑπόδειγμα φέρων καὶ παρὰ τοῦ πατρός;

^η Τούτον καὶ ἡμεῖς μιμησώμεθα, μὴδὲν παραιτούμενοι τῶν
 δοκούντων εἶναι ταπεινῶν τε καὶ μοχθηρῶν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν·
 ἀλλὰ καὶ διακονεῖσθαι δέῃ, καὶ μικρὸς ἢ, καὶ εὐτελής ὑπὲρ
 οὗ τοῦτο γίνεται, καὶ ἐπίπονον τὸ πρᾶγμα ἦ, ^ο καὶ ὅρη καὶ
 κρημνοὺς διαβαίνειν χρῇ, πάντα ἔστω φορητὰ διὰ τὴν σω-
 τηρίαν τοῦ ἀδελφοῦ. Οὕτω γὰρ περισπουδαστον ψυχὴ θεῷ,
 ὡς μὴδὲ τοῦ ιδίου υἱοῦ φείσασθαι. Διὸ παρακαλῶ, τοῦ ὁρ-
 θρου φανέντος, εὐθέως ἐξιόντες ἀπὸ τῆς οἰκίας, τοῦτον ἕνα
 σκοπὸν ἔχωμεν, καὶ ^ρ ταύτην πρὸ πάντων σπουδὴν, ὥστε τὸν C

^ε ταῦτα] τοῦτο Edd. ^η τοῦ] τῷ H. M. ^ι πεποίηκε L. ^κ καὶ]
 + ὅτι Edd. Μοχ ποιῶν pro ἐποίησε habet M. ^λ τῶν om. H. L.
^μ ἐπιμελουμένοις] + αὐτῶν H. L. ^ν ΗΘΙΚΟΝ. Περὶ τοῦ ὀρέγειν
 χεῖρα τοῖς κειμένοις κάτω, καὶ μάλιστα τοῦ ιδίου οἴκου· οὐ γὰρ ἀρκεῖ
 ἡμῖν ἢ καθ’ ἡμᾶς ἀρετὴ πρὸς σωτηρίαν· ἐν ᾧ καὶ περὶ τοῦ ἐπιμελεῖσθαι
 ψυχῆς. G. ^ο καὶ] καὶ G. K. M. χρῇ] χρῇ codd. et Edd. praeter
 novissimam. ^ρ ταύτην] τὴν αὐτὴν K. τοιαύτην L. πρὸ πάντων]
 πρὸς πάντας G. K. M. πρὸς πάντα L. ὥστε τὸν] Sic K. L. Ep.
 ceteri τὸ τόν.

κινδυνεύοντα ἔξαρπάσαι· οὐ λέγω τοῦτον μόνον τὸν κίνδυνον τὸν αἰσθητόν· τοῦτο γὰρ οὐδὲ κίνδυνος· ἀλλὰ τὸν τῆς ψυχῆς, τὸν παρὰ τοῦ διαβόλου τοῖς ἀνθρώποις ἐπιφερόμενον. Καὶ γὰρ ὁ ἔμπορος, ὥστε αὐξῆσαι τὴν περιουσίαν, πέλαγος διαβαίνει· καὶ ὁ χειροτέχνης, ὥστε προσθεῖναι τοῖς ὑπάρχουσιν, πάντα ποιεῖ. Καὶ ἡμεῖς τοίνυν μὴ τῇ σωτηρίᾳ μόνον ἀρκώμεθα τῇ ἡμετέρᾳ, ἐπεὶ καὶ ^α ταύτην λυμαινόμεθα. Καὶ γὰρ **D** ἐν πολέμῳ καὶ παρατάξει ὁ πρὸς τοῦτο μόνον ὁρῶν στρατιώτης, ὅπως ἑαυτὸν διασώσῃ ^ι φεύγων, καὶ τοὺς ἄλλους μεθ' ἑαυτοῦ προσαπόλλυσιν· ὥσπερ οὖν ὁ γενναῖος καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων τὰ ὅπλα τιθέμενος, μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ἑαυτὸν διασώζει. Ἐπεὶ οὖν καὶ τὰ ἡμέτερα πόλεμος, καὶ πολέμων ἀπάντων ὁ πικρότατος, καὶ παράταξις καὶ μάχη, ὡς ὁ βασιλεὺς ἡμῶν ἐκέλευσεν, οὕτω ^ς ταττώμεθα ἐπὶ τῆς παρατάξεως, πρὸς σφαγὰς καὶ αἵματα καὶ φόνους παρεσκευασμένοι, πρὸς τὴν ὑπὲρ ἀπάντων σωτηρίαν βλέποντες, καὶ τοὺς ἐστηκότας **E** ἀλείφοντες, καὶ τοὺς κειμένους ἐγείροντες. Καὶ γὰρ πολλοὶ τῶν ἀδελφῶν τῶν ἡμετέρων ^ι ἐν ταύτῃ κεῖνται τῇ παρατάξει, τραύματα ἔχοντες, αἵματι περιρρέομενοι, καὶ ὁ θεραπεύων ^ν οὐδεὶς, οὐ τοῦ λαοῦ τις, οὐχ ἱερεὺς, οὐκ ἄλλος οὐδεὶς, οὐ παραστάτης, οὐ φίλος, οὐκ ἀδελφός· ἀλλὰ τὰ ἑαυτῶν σκοποῦμεν ἕκαστος. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ ἑαυτῶν κολοβοῦμεν. Ἡ γὰρ μεγίστη παρρησία ^ω καὶ εὐδοκίμησις, τὸ μὴ τὰ ἑαυτῶν **602** σκοπεῖν. Διὰ τοι τοῦτο ἀσθενεῖς καὶ εὐκαταγώνιστοι καὶ ἀνθρώποις καὶ διαβόλῳ, ὅτι τὸ ἐναντίον τούτου ζητοῦμεν, καὶ οὐ συνασπίζομεν ἀλλήλοις, οὐδὲ πεφράγμεθα τῇ κατὰ (3) θεὸν ἀγάπῃ, ἀλλ' ἐτέρας ἑαυτοῖς ἐπιζητοῦμεν φιλίας προφάσεις, οἱ μὲν ἀπὸ συγγενείας, οἱ δὲ ἀπὸ συνηθείας, οἱ δὲ ἀπὸ κοινωνίας, οἱ δὲ ἀπὸ ^χ γειτνιάσεως· καὶ πάντοθεν μᾶλλον ἐσμεν φίλοι, ἢ ἀπὸ εὐσεβείας, δέον ἐκ ταύτης μόνης συνάπτεσθαι τὰς φιλίας. Νῦν δὲ τὸναντίον γίνεται· Ἰουδαίοις καὶ Ἑλλήσιν ἔστιν ὅπου γινόμεθα φίλοι, ἢ τοῖς τῆς ἐκκλησίας τέκνοις.

^α ταύτη L. λυμανούμεθα H. K. λυμαινόμεθα (sic) M. ^ι φευγών G. H. K. M. p. p. προσαπόλλει K. L. M. προσαπόλει (sic) G.
^ς παραταττώμεθα L. M. ^ι ἐν om. G. M. p. p. καὶ αἵματι L.
^ν οὐδεὶς] + οὐ λευίτης H. ^ω καὶ ἡ εὐδ. G. H. K. σκοπεῖν] ζητεῖν H. L. ^χ γειτονίας· ὥστε καὶ L.

Ναί, φησίν· ὁ μὲν γάρ ἐστι ^γμοχθηρὸς, ὁ δὲ χρηστὸς καὶ ἐπιεικής. Τί λέγεις; μοχθηρὸν τὸν ἀδελφὸν καλεῖς, ὁ B μὴδὲ ῥακὰ καλεῖν κελευόμενος; καὶ οὐκ αἰσχύνῃ, οὐδὲ ἐρυθρίας ἐκπομπεύων τὸν ἀδελφόν, τὸ μέλος τὸ σὸν, τὸν τῶν αὐτῶν σοι κοινωνήσαντα ὠδίνων, τὸν τῆς αὐτῆς μετασχόντα τραπέζης; Ἄλλ' εἰ μὲν τινα κατὰ σάρκα ἀδελφὸν ^zἔχεις, καὶ μυρία ἐργάζεται κακὰ, σπουδάζεις αὐτὸν περιστέλλειν, καὶ νομίζεις καὶ αὐτὸς τῆς αἰσχύνῃς κοινωνεῖν, ἐκείνου κατασχυνομένου· τὸν δὲ πνευματικὸν ἀδελφόν, δέον ἐλευθερώσαι διαβολῆς, σὺ δὲ καὶ μυρία περιβάλλεις ^aκατηγορίαις; Μοχθηρὸς γάρ ἐστι καὶ δυσανάσχετος, φησίν. Οὐκοῦν διὰ τοῦτο C γενοῦ φίλος, ἵνα παύσῃς ὄντα τοιοῦτον, ἵνα μεταβάλῃς, ἵνα ἐπαναγάγῃς ἐπὶ τὴν ἀρετήν. Ἄλλ' οὐ πείθεται, φησίν, οὐδὲ ἀνέχεται συμβουλῆς. Πόθεν οἶσθα; ^bπαρήνεσας γάρ, καὶ διορθῶσαι ἐπεχείρησας; Παρήνεσα πολλάκις, φησί. Ποσάκις; Πολλάκις· καὶ ἅπαξ καὶ δεύτερον. Βαβαί· ^cτοῦτο πολλάκις; Εἰ γὰρ διὰ παντὸς τοῦτο ἐποίεις τοῦ χρόνου, καμεῖν ^dἐχρῆν καὶ ἀπαγορεύσαι; Οὐχ ὅρως πῶς διαπαντὸς ὁ θεὸς ἡμῖν παραινεῖ, διὰ τῶν προφητῶν, διὰ τῶν ἀποστόλων, διὰ τῶν εὐαγγελιστῶν; Τί οὖν; πάντα κατωρθώσαμεν, καὶ πάντα ἐπίεσθημεν; Οὐδαμῶς. Ἀρ' οὖν ἐπαύσατο παραινῶν; ἄρα D ἐσίγησεν; Οὐ καθ' ἐκάστην λέγει τὴν ἡμέραν, ¹⁴“οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ,” καὶ αὖξεται ^eπολλοῖς τῶν χρημάτων ἢ περιουσία καὶ ἡ τυραννίς; Οὐ καθ' ἐκάστην βοᾷ, ¹⁵“ἄφετε καὶ ἀφεθήσεται ὑμῖν,” καὶ ἡμεῖς ἐκθηριούμεθα μᾶλλον; Οὐ ^fδιαπαντὸς παραινεῖ κρατεῖν ἐπιθυμίας, καὶ εἶναι κρείττους ἡδονῆς πονηρᾶς, πολλοὶ δὲ χοίρων μᾶλλον ἐγκαλινδοῦνται τῇ ἁμαρτίᾳ ταύτῃ; Ἄλλ' ὅμως οὐ παύεται λέγων. Τίνος οὖν ἔνεκα μὴ ταῦτα πρὸς ἑαυτοὺς λογιζόμεθα, καὶ λέγομεν, ὅτι καὶ ἡμῖν ὁ θεὸς διαλέγεται,

¹⁴ Matth. vi. 24.¹⁵ Luc. vi. 37.

^γ μοχθηρὸς] ὁχληρὸς K. L. ^z ἔχοις G. K. M. ^a κατηγορίαις H. L. Quae post h. v. habent Mor. Ben. καὶ μοχθηρὸν ἀποκαλεῖς frustra in codd. et Interp. quaereres. ^b παρήνεσα γάρ, κ. δ. ἐπεχείρησα G. K. M. invito Interp. παρήνεσα habuit pr. H. Deinde παρήνεσας πολλάκις, φης K. M. ^c τοῦ πολ. τούτου L. τοῦτό ἐστι τὸ π. Edd. ^d ἐχρῆν] οὐ χρῆ G. οὐκ ἐχρῆν Mor. Ben. ^e παρὰ πολλοῖς H. L. Μοχ ἢ περιουσία καὶ om. K. L. In M. locus sic legitur: καὶ μᾶλλον αὖξεται τῶν χρ. ἢ τυραννίς. ^f διαπαντὸς] αἰεὶ K. M.

Ε καὶ οὐκ ἀφίσταται τοῦτο ποιῶν, καίτοι πολλὰ παρακου-
 όντων ἡμῶν; Διὰ ταῦτα ἔλεγεν, ὅτι ¹⁶ “ὀλίγοι οἱ σωζό-
 μενοι.” Εἰ γὰρ οὐκ ἀρκεῖ εἰς σωτηρίαν ἡμῖν ἡ καθ’ ἡμᾶς
 αὐτοὺς ἀρετὴ, ἀλλὰ δεῖ καὶ ἐτέρους ἔχοντας ἀπελθεῖν· ὅταν
 μήτε ἑαυτοὺς, μήτε ἐτέρους διασώσωμεν, τί πεισόμεθα; πό-
 θεν ἐλπίδα λοιπὸν σωτηρίας ἔξομεν; Ἀλλὰ τί ταῦτα ἐγκαλῶ,
 603 ὅταν μηδὲ τῶν συνοικούντων λόγον τινὰ ποιῶμεθα, γυναι-
 κὸς καὶ παίδων καὶ οἰκετῶν, ἀλλ’ ἕτερα ἀνθ’ ἐτέρων μεριμ-
 νῶμεν, καθάπερ οἱ μεθύοντες, ὅπως οἱ μὲν οἰκέται πλείους
 γένοιτο, καὶ μετὰ ^ε πολλῆς τῆς σπουδῆς ἡμῖν διακονήσαιεν,
 οἱ δὲ παῖδες πολὺν παρ’ ἡμῶν δέξαιτο κλῆρον, ἡ δὲ γυνὴ
 χρυσία σχοίη καὶ ἱμάτια πολυτελῆ καὶ κτήματα· καὶ μηδα-
 μοῦ ἑαυτῶν ^h φροντίζωμεν, ἀλλὰ τῶν ἑαυτῶν; Οὔτε γὰρ
 τῆς γυναικὸς φροντίζομεν ἢ προνοοῦμεν, ἀλλὰ τῶν τῆς γυ-
 ναικὸς· οὔτε τοῦ παιδίου, ἀλλὰ τῶν τοῦ παιδίου. Καὶ ταύ-
 τὸν ποιοῦμεν, οἷον ἂν ⁱ εἴ τις οἰκίαν ὀρῶν κακῶς διακειμένην,
 Β καὶ τοὺς τοίχους κλινομένους, ἀφείς ἀναστῆσαι τούτους, πε-
 ριβόλους αὐτῇ μεγάλους ἔξωθεν κατασκευάζοι· ἢ σώματος
 ἡσθενηκότος, τούτου μὲν μὴ ἐπιμελοῖτο, ἱμάτια δὲ αὐτῷ
 χρυσὰ ὑφαίνοι· ἢ τῆς δεσποίνης κακῶς διακειμένης, θερα-
 παινίδων, καὶ ἰστῶν, καὶ τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν ^k σκευῶν, καὶ
 τῶν ἄλλων ἐπιμελοῖτο, ἐκείνην ἀφείς ἐρρίφθαι καὶ οἰμῶζειν.
 Τοῦτο γὰρ καὶ νῦν γίνεται· καὶ τῆς ψυχῆς ἡμῖν κακῶς δια-
 κειμένης καὶ ἀθλίως, καὶ θυμουμένης, καὶ λοιδορουμένης, καὶ
 ἐπιθυμούσης ἀτόπως, καὶ κενοδοξούσης, καὶ στασιαζούσης, καὶ
 πρὸς ^l τὴν γῆν συρομένης, καὶ ὑπὸ θηρίων τοσούτων σπα-
 604 ραττομένης, ἀφέντες αὐτῆς ἀπελάσαι τὰ πάθη, οἰκίας καὶ
 οἰκετῶν φροντίζομεν. Καὶ εἰ μὲν ^m ἄρκτος λαθοῦσα ἀποφύγοι,
 τὰς οἰκίας ἀποκλείομεν, καὶ κατὰ τοὺς στενωποὺς τρέχομεν,
 ὥστε μὴ περιπεσεῖν τῷ θηρίῳ· νυνὶ δὲ οὐχ ἑνὸς θηρίου, ἀλλὰ
 πολλῶν ἡμῖν λογισμῶν τοιούτων τὴν ψυχὴν σπαραττόντων,
 οὐδὲ αἴσθησιν λαμβάνομεν. Καὶ ἐν μὲν τῇ πόλει τοσαύτην

¹⁶ Luc. xiii. 23.

^ε πολλῆς] + καὶ μεγάλης L. ^h φροντίζομεν H. M. Mox haec φροντίζομεν ἢ desunt in K. L. M. et uncis segregavit Mor. ⁱ εἰ om. G. K. M. ^k σκευῶν om. G. θερ. καὶ σιτίων, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιλοιπίων ἐπιμ. L. θερ. καὶ σιτίων καὶ τῶν κατὰ τ. ο. ἰστῶν καὶ τ. ἀ. ἐπιμ. K. ^l τὴν om. G. H. ^m ἄρκτος G. K. M. ἀποφύγοι] φύγοι L. M. φύγη K.

ποιούμεθα σπουδὴν, ὡς ἐν ἐρήμῳ τόπῳ καὶ ἐν γαλεάγρας
 καθείργειν τὰ θηρία· καὶ οὔτε πρὸς τῷ βουλευτηρίῳ τῆς
 (383) πόλεως, οὔτε πρὸς τοῖς δικαστηρίοις, οὔτε πρὸς τοῖς βασι-
 λείοις, ἀλλὰ πόρῳ που καὶ μακρὰν δεδεμένα κατέχομεν· ἐπὶ
 δὲ τῆς ψυχῆς, ἔνθα τὸ βουλευτήριον, ἔνθα τὰ βασίλεια,
 ἔνθα ^η τὸ δικαστήριον, ἀνεῖται τὰ θηρία, περὶ τὸν νοῦν αὐ- D
 τὸν καὶ τὸν θρόνον τὸν βασιλικὸν κρᾶζοντα καὶ θορυβοῦντα.
 Διὰ τοῦτο πάντα ἄνω καὶ κάτω γίνεται, καὶ πάντα ^ο μεστὰ
 ταραχῆς, τὰ ἔνδον, τὰ ἔξω, καὶ οὐδὲν διεστήκαμεν ἕκαστος
 ἡμῶν πόλεως ὑπὸ καταδρομῆς βαρβάρων θορυβουμένης· καὶ
 ταῦτόν γίνεται, οἷον ἂν εἰ δράκοντος ^ρ νεοττία στρουθῶν
 ἐπιτιθεμένου, πανταχοῦ τρίζοντες οἱ στρουθοὶ πέτοιντο φο-
 βούμενοι καὶ ταραχῆς γέμοντες, οὐκ ἔχοντες δὲ ^α ὅποι κατα-
 λύσωσι τὴν ἀγωνίαν.

Διὸ παρακαλῶ, τὸν δράκοντα ἀνέλωμεν, συγκλείσωμεν
 τὰ θηρία, ἀποπνίξωμεν, κατασφάζωμεν· καὶ τοὺς πονηροὺς E
 τούτους λογισμοὺς τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος παραδῶμεν,
 ἵνα μὴ καὶ ἡμῖν ἀπειλῇ τοιαῦτα ὁ προφήτης, οἶα καὶ τῇ
 Ἰουδαίᾳ, ὅτι ¹⁷ “ὄνοκένταυροι ἐκεῖ ὀρχήσονται, καὶ ἐχῖνοι,
 καὶ ^ι δράκοντες.” Εἰσὶ γὰρ, εἰσὶ καὶ ἄνθρωποι ὄνοκενταύρων
 χείρους, καθάπερ ἐν ἐρημίᾳ ζῶντες, καὶ λακτίζοντες· καὶ τὸ
 πλεόν τῆς νέοτητος παρ’ ἡμῖν τοιοῦτον. Καὶ γὰρ ἀγρίας 604
 ἔχοντες ἐπιθυμίας, οὕτω πηδῶσιν, οὕτω λακτίζουσιν, ἀχαλί-
 νωτοι περιϊόντες, καὶ τῇ ^ς σπουδῇ πρὸς οὐδὲν τῶν δεόντων
 χρώμενοι. Αἵτιοι δὲ οἱ πατέρες, οἱ τοὺς μὲν πωλοδάμνας
 ἀναγκάζουσι τοὺς ἵππους τοὺς ἑαυτῶν μετὰ πολλῆς ῥυθμί-
 ζειν τῆς ἐπιμελείας, καὶ οὐκ ἀφιαῖσιν ἐπὶ πολὺ τοῦ πώλου
 τὴν ἡλικίαν ἀδάμαστον προελθεῖν, ἀλλὰ καὶ χαλινὸν καὶ τὰ
 ἄλλα πάντα ἐπιτιθέασιν ἐκ προοιμίων· τοὺς δὲ αὐτῶν νέους
 ἐπὶ πολὺ περιορῶσιν ἀχαλινώτους περιϊόντας καὶ σωφροσύνης
 ἐρήμους, πορνείαις καὶ κύβοις καὶ ταῖς ἐν τοῖς παρανόμοις
 θεάτροις διατριβαῖς καταισχυνομένους, δέον πρὸ τῆς πορνείας B

¹⁷ Esai. xiii. 21, 22.

^η τὰ δικαστήρια L. ἀνεῖται] Sic H. L. ceteri cum Interp. ἄνεισι.
^ο μεστὰ] μετὰ L. M. ^ρ νεοττίας G. M. p. p. ἐπιθεμένου H. ἐπι-
 τεθέντος L. item τρίζοντες G. H. K. M. ^α ὅπως K. L. κατα-
 λύσουσι H. K. καταλύωσι Edd. ^ι δράκοντες] δαιμόνια K. L. M.
^ς σπουδῇ] σχολῇ K. L.

γυναικὶ παραδοῦναι, γυναικὶ σώφρονι καὶ σοφωτάτῃ αὕτῃ γὰρ καὶ τῆς ἀτοπωτάτης ἡ ἀπάξει διατριβῆς τὸν ἄνδρα, καὶ ἀντὶ χαλινῶ τῷ πῶλῳ γενήσεται. Οὐδὲ γὰρ ἐτέρωθεν αἱ πορνεῖαι καὶ αἱ μοιχεῖαι, ἢ ἄλλ' ἐκ τοῦ ἀφέτους εἶναι τοὺς νέους. Ἄν γὰρ γυναῖκα ἔχῃ συνετὴν, καὶ οἰκίας ἐπιμελήσεται, καὶ δόξης, καὶ ὑπολήψεως. Ἀλλὰ ὡς νέος ἐστὶ, φησὶν. Οἶδα καὶ γῶ. Εἰ γὰρ ὁ Ἰσαὰκ τεσσαράκοντα ἐτῶν ὦν τὴν νύμφην ἡγάγετο, ἐν παρθενίᾳ τὴν ἡλικίαν πᾶσαν ἐκείνην διάγων, πολλῷ μᾶλλον τοὺς ἐν τῇ χάριτι νέους τὴν φιλο-
C σοφίαν ταύτην ἀσκεῖν ἔδει. Ἀλλὰ τί πάθω; Οὐκ ἀνέχεσθε τῆς σωφροσύνης αὐτῶν ἐπιμελίσθαι, ἀλλὰ περιοράτε κατασχνομένους, ἢ μολυνομένους, ἐναγεῖς γινομένους, οὐκ εἰδότες ὅτι γάμον κέρδος τὸ καθαρὸν διατηρῆσαι τὸ σῶμα· καὶ τοῦτο μὴ ἦ, οὐδὲν ὄφελος γάμον. Ὑμεῖς δὲ τούναντίον ποιεῖτε· ὅταν μυρίων ἐμπλησθῶσι κηλίδων, τότε αὐτοὺς ἐπὶ γάμον ἄγετε, εἰκὴ καὶ μάτην. Δεῖ γὰρ ἀναμείναι, φησὶν, ἵνα εὐδόκιμος γένηται, ἵνα ἐν τοῖς πολιτικοῖς λάμψῃ πράγμασι· τῆς δὲ ψυχῆς ἡμῖν οὐδεὶς λόγος, ἀλλὰ περιοράτε αὐτὴν ἐρριμμένην. Διὰ τοῦτο πάντα συγχύσεως γέμει, καὶ ἀταξίας καὶ ταραχῆς, ὅτι πάρεργον αὕτῃ, ὅτι τὰ μὲν ἀναγ-
D καῖα ἡμέλῃται, τὰ δὲ εὐτελῇ πολλῆς τυγχάνει προνοίας. Οὐκ οἶσθα, ὅτι οὐδὲν τοιοῦτον ἢ χαρὴ τῷ παιδί, ὡς τὸ φυλάξαι ἢ πορνικῆς ἀκαθαρσίας καθαρὸν; Ψυχῆς γὰρ ἴσον οὐδέν. Ὅτι “τί ὠφελεῖται ἄνθρωπος, φησὶν, εἰ τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ;” Ἀλλὰ γὰρ πάντα ὁ τῶν χρημάτων ἔρως ἀνέτρεψε καὶ κατέβαλε, καὶ τοῦ θεοῦ τὸν ἀκριβῆ φόβον παρώθησεν, ὥσπερ τις τύραννος ἀκρόπολιν, οὕτω τὰς τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς ἢ καταλαβών. Διὸ καὶ τῆς τῶν παιδῶν καὶ τῆς ἡμετέρας ἀμελοῦμεν σωτηρίας,
E ἐν μόνον σκοποῦντες, ὅπως εὐπορώτεροι γενόμενοι, ἢ πλούτον ἐτέροις ἀφῶμεν, κἀκεῖνοι πάλιν ἄλλοις, καὶ οἱ μετ' ἐκείνους τοῖς μετ' αὐτοὺς, παράπομποί τινες τῶν ἢ ἡμετέρων γινόμενοι κτημάτων τε καὶ χρημάτων, ἀλλ' οὐ δεσπόται. Ἐντεῦθεν

ἢ ἀπαλλάξει H. M. ἢ ἄλλ' ἢ K. M. ὡς νέος] ταχέως G. L. ἢ ἡγαγεν G. K. p. p. ἐκείνην om. G. et ἄγων pro διάγων habent G. H. ἢ καὶ μολ. καὶ ἐναγεῖς L. ἢ ἡμῖν om. L. ἢ χαριεῖ G. K. M. ἢ πορνικῆς] + κακίας ἄμοιρον καὶ ἐταιρικῆς L. Ὅτι τί] Τί γὰρ M. ἢ Sic K. L. vulgo καταβαλόν. ἢ τὸν πλούτον L. ἢ ἡμετέρων] + αἰ L. τε καὶ χρημάτων om. idem.

πολλή ἡ ἄνοια· ἐντεῦθεν τῶν δούλων οἱ ἐλεύθεροι ἀτιμότεροι. 605
 Τοῖς μὲν γὰρ δούλοις, εἰ καὶ μὴ δι' αὐτοὺς, ἀλλὰ δι' ἡμᾶς
 αὐτοὺς ἐπιτιμῶμεν· οἱ δὲ ἐλεύθεροι οὐδὲ ταύτης ἀπολαύουσι
 τῆς προνοίας, ἀλλὰ καὶ τούτων ἡμῖν εἰσιν εὐτελέστεροι. Καὶ
 τί λέγω τῶν δούλων; Καὶ γὰρ βοσκημάτων οἱ παῖδες ἀτι-
 μότεροι, καὶ ὄνων καὶ ἵππων μᾶλλον ἐπιμελούμεθα, ἢ παιδῶν.
 Καὶ μὲν ἡμίονόν τις ἔχει, πολλή ^ε ἡ φροντίς ὥστε ὀνηλάτην
 εὐρεῖν ἄριστον, καὶ μήτε ἀγνώμονα, μὴ κλέπτην, μὴ μέθυσον,
 μὴ τῆς τέχνης ἄπειρον· ἂν δὲ ψυχῇ παιδὸς ἐπιστῆσαι δέη
 παιδαγωγόν, ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε τὸν ἐπελθόντα αἰρούμεθα. B
 (384) Καίτοιγε τῆς τέχνης ταύτης οὐκ ἔστιν ἄλλη μείζων. Τί
 γὰρ ἴσον τοῦ ρυθμίσαι ψυχὴν, καὶ διαπλάσαι νέον διάνοιαν;
 Καὶ ^ε γὰρ παντὸς ζωγράφου καὶ παντὸς ἀνδριαντοποιοῦ τὸν
 ταύτην ἔχοντα τὴν ἐπιστήμην ἀκριβέστερον διακεῖσθαι χρή.
 Ἄλλ' ἡμεῖς οὐδένα τούτου ποιούμεθα λόγον, ἀλλ' ἐν ὀρώμεν
 μόνον, ὅπως παιδευθῇ τὴν γλῶτταν. Καὶ τοῦτο δὲ διὰ χρή-
 ματα πάλιν ἐσπουδάκαμεν. Οὐ γὰρ ἵνα δύνηται λέγειν, ἀλλ'
 ἵνα χρηματίζεται, μαθαίνει τὸ λέγειν· ὡς εἰ ἐξῆν καὶ χωρὶς
 τούτου πλουτεῖν, οὐδεὶς ἡμῖν ἦν οὐδὲ τούτου λόγος. Εἶδες
 πόση τῶν χρημάτων ἡ τυραννίς; πῶς πάντα κατέσχε, καὶ
 καθάπερ ἀνδράποδά τινα καὶ θρέμματα δήσασα ἔλκει ὅπου- C
 περ ἂν θέλῃ; Ἀλλὰ τί τὸ κέρδος ἀπὸ τῶν τοσούτων ἐγ-
 κλημάτων ἡμῖν; Ἡμεῖς μὲν γὰρ τοῖς λόγοις αὐτὴν βάλλομεν
 ἐκείνη δὲ τοῖς ἔργοις ἡμῶν κρατεῖ. Πλὴν ἀλλ' οὐδὲ οὕτω
 παυσόμεθα τοῖς ἀπὸ τῆς γλώττης αὐτὴν βάλλοντες ῥήμασιν.
 Ἄν μὲν γὰρ γένηται τι πλεον, ἐκερδάναμεν καὶ ἡμεῖς καὶ
 ὑμεῖς· ἂν δὲ τοῖς αὐτοῖς ἐπιμένητε, τό γε ἡμέτερον ἅπαν
^h ἀπήρτισται. Ὁ δὲ θεὸς καὶ ὑμᾶς ταύτης ἀπαλλάξαι τῆς
 νόσου, καὶ ἡμᾶς ἐφ' ὑμῖν καυχᾶσθαι παρασκευάσειεν· ὅτι αὐτῷ
 ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. D

^ε ἢ om. G. K. M. Μοχ μήτε κλεπτήν, μήτε μ. μήτε M. ἢ κλ. ἢ
 μεθύνοντα, μὴ L. ^ε γὰρ] + καὶ G. H. ^h ἀπήρτίσαμεν K. ἀπηρτή-
 σαμεν G. M.

ΟΜΙΛΙΑ Ξ.

^{1 a} Ἐὰν ἀμάρτη εἰς σέ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε, ἔλεγχον αὐ-
τὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου. Ἐὰν σου ἀκούσῃ,
^b ἐκέρδῃσας τὸν ἀδελφόν σου.

ἘΠΕΙΔΗ ^c γὰρ σφοδρὸν κατέτεινε λόγον κατὰ τῶν σκαν-
δαλιζόντων, καὶ πανταχόθεν αὐτοὺς ἐφόβησεν, ἵνα μὴ ταύτη
Ε γένωνται πάλιν ὑπτιοὶ οἱ σκανδαλιζόμενοι, μηδὲ τὸ πᾶν νομί-
ζοντες ἐφ' ἐτέρους ἐρρίφθαι, εἰς ἑτέραν κακίαν ἐξέλθωσι,
θρυπτόμενοι καὶ πάντα θεραπεύεσθαι θέλοντες, ^d καὶ εἰς
ἀπόνοιαν ἐξοκείλωσιν, ὅρα πῶς καὶ αὐτοὺς συστέλλει πάλιν,
καὶ κελεύει τὸν ἔλεγχον μεταξὺ τῶν δύο γίνεσθαι μόνων·
ἵνα μὴ τῇ τῶν πλειόνων μαρτυρία βαρυτέραν ἐργάσῃται
606 τὴν κατηγορίαν, καὶ ἰταμώτερος ἐκείνος γενόμενος δυσδιόρθω-
τος μείνῃ. Διό φησι· “μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ ^e μόνου.”
“Κὰν ἀκούσῃ, ἐκέρδανας τὸν ἀδελφόν σου.” Τί ἐστίν, “ἐὰν
ἀκούσῃ;” Ἐὰν καταγνῶ ἑαυτοῦ, ἐὰν πεισθῇ ὅτι ἡμαρτεν.
“Ἐκέρδανας τὸν ἀδελφόν σου.” Οὐκ εἶπεν, ἔχεις ἱκανὴν τιμω-
ρίαν, ἀλλ', “ἐκέρδανας τὸν ἀδελφόν σου,” δεικνύς ὅτι κοινὴ
ἔζημία ἀπὸ τῆς ἔχθρας. Οὐ γὰρ εἶπεν, ἐκέρδανεν ἐκείνος
ἑαυτὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ σὺ αὐτὸν ἐκέρδανας· δι' ὧν ἔδειξεν
ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ ἐκεῖνος ἐζημιούντο πρὸ τούτου, ὁ μὲν τὸν
ἀδελφόν, ὁ δὲ τὴν οἰκείαν σωτηρίαν. Τοῦτο καὶ ἡνίκα ἐπὶ
τοῦ ὅρους ἐκάθητο, παρήνει· ποτὲ μὲν τὸν λελυπηκότα πρὸς
B τὸν λυπηθέντα ἄγων καὶ λέγων· “ἐὰν τῷ θυσιαστηρίῳ
παρεστῶς, ἐκεῖ μνησθῇς, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ
σοῦ, ὕπαγε, διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου” ποτὲ δὲ τὸν ἡδι-
κημένον κελεύων ἀφείναι τῷ πλησίον. “Ἄφες γὰρ ἡμῖν τὰ
ὀφειλήματα ἡμῶν, καθὼς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις
ἡμῶν,” λέγειν ἐδίδαξεν. Ἐνταῦθα δὲ καὶ ἕτερον ἐπινοεῖ

¹ Cap. XVIII. v. 15.

Hom. LX. ^a Ἐὰν ἀμαρτήσῃ G. Ep. Ἐὰν δὲ ἀμαρτήσῃ L. ^b ἐκέρ-
δανας G. 5 Mosqq. ^c γὰρ om. Sav. Ben. ^d καὶ deest in iisdem.
^e μόνου om. K. M. p. p. ἐκέρδῃσας H. L. ^f ἢ ζημία L. ἦν ἢ ζ. H.

τρόπον. Οὐ γὰρ τὸν λελυπηκότα, ἀλλὰ τὸν λυπηθέντα ἄγει πρὸς τοῦτον. Ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνος ὁ ἡδίκηκός οὐκ εὐκόλως ἂν ἔλθοι πρὸς ἀπολογία ἀσχυνόμενος καὶ ἐρυθριῶν, τοῦτον πρὸς ἐκεῖνον ἔλκει καὶ οὐχ ἀπλῶς, ἀλλ' ὥστε ^ε καὶ διορθῶσαι τὸ γεγενημένον. Καὶ οὐ λέγει, κατηγόρησον, οὐδὲ, ἐπιτίμησον, οὐδὲ, δίκας ἀπαίτησον καὶ εὐθύνας, ἀλλὰ, ^Ϟ ἔλεγξον, φησίν. Αὐτὸς μὲν γὰρ καθάπερ τινὶ κάρῳ τῷ θυμῷ καὶ τῇ αἰσχύνῃ κατέχεται μεθύων· δεῖ δὲ σὲ τὸν ὑγιαίνοντα πρὸς ἐκεῖνον τὸν νοσοῦντα ἀπελθεῖν, καὶ ἀδημοσίεον ποιῆσαι τὸ δικαστήριον, καὶ εὐπαράδεκτον τὴν ἰατρειάν. Τὸ γὰρ εἰπεῖν, ἔλεγξον, οὐχ ἕτερόν τί ἐστίν, ἢ ἀνάμνησον τοῦ ἁμαρτήματος, εἰπέ πρὸς αὐτὸν ἅπερ ἔπαθες παρ' αὐτοῦ· ὅπερ καὶ αὐτὸ, εἰάν ὡς χρὴ ^η γίνηται, μέρος ἐστὶν ἀπολογουμένου, καὶ σφόδρα ἐφελκομένου πρὸς καταλλαγήν.

(385) Τί οὖν, εἰάν ἀπειθῇ καὶ ^ι σκληρῶς διακέηται; ² “Παράλαβε μετὰ σεαυτοῦ ἔτι ἓνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ^κ σταθῇσεται πᾶν ῥῆμα.” Ὅσῳ γὰρ ¹ ἂν ἀναιδέστερος ἢ καὶ ἰταμώτερος, τοσούτῳ μᾶλλον ἡμᾶς ἐπὶ τὴν ^Δ ἰατρειάν σπεύδειν χρὴ, οὐκ ἐπὶ τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ἀγανάκτησιν. Καὶ ^μ γὰρ ἰατρὸς, ὅταν ἴδῃ τὸ πάθος δυσένδοτον, οὐκ ἀφίσταται, οὐδὲ δυσχεραίνει, ἀλλὰ τότε μᾶλλον παρασκευάζεται· ὃ καὶ ἐνταῦθα ποιεῖν κελεύει. Ἐπειδὴ γὰρ ἀσθενέστερος μόνος ὢν ἐφάνης, γενοῦ δυνατώτερος τῇ προσθήκῃ. Καὶ γὰρ ἱκανοὶ οἱ δύο τὸν ἡμαρτηκότα ἐλέγχει. Ὅρᾳς ὡς οὐ τὸ τοῦ λελυπημένου ζητεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ^ν τὸ τοῦ λελυπηκότος; Ὁ γὰρ ἡδίκημένος οὗτός ἐστιν, ὁ ἀλούς ὑπὸ τοῦ πάθους· αὐτὸς ὁ νοσῶν καὶ ἀσθενῶν καὶ κάμνων. Διὰ τοῦτο πολλάκις ἐκείνον πρὸς τοῦτον ἄγει, νῦν μὲν μόνον, νῦν δὲ μεθ' ἐτέρων· εἰ δὲ ἐπιμένοι, καὶ μετὰ τῆς ἐκκλησίας. ^Ε “Εἰπέ γὰρ, φησὶ, τῇ ἐκκλησίᾳ.” Εἰ δὲ τὸ τούτου μόνον ἐζήτει, οὐκ ἂν ἐκέλευσεν ἐβδομηκοντάκις ἑπτὰ μετανοοῦντι

² v. 16.

^ε καὶ om. K. L. Ep. ^η γένηται G. H. M. Post καταλλαγήν, φησὶν addunt H. K. M. Τί οὖν, φησὶν L. ^ι σκληρὸς K. M. διακέηται] Sic Edd. διακαίηται G. H. ceteri [et Mosqq.?] διακεῖται. ^κ σταθῇ L. 1 Mosq. ¹ ἂν . . ἦ] Sic L. ἦ (sine ἂν) H. εἴη (sine ἂν) ceteri eum Sav. ἂν . . εἴη Mos. Ben- ^μ γάρ] + καὶ L. ^ν τὸ om. K. M.

συγχωρεῖν· οὐκ ἂν τοσαυτάκεις καὶ τοσούτους ἐπέστησεν αὐ-
 τῷ διορθωτὰς τοῦ πάθους· ἀλλ' ἐκ πρώτης αὐτὸν ἀδιόρθω-
 τον μείναντα συντυχίας ὁ εἶασεν αὐν νῦν δὲ καὶ ἅπαξ καὶ δις
 καὶ τρίς αὐτὸν θεραπεῦσαι κελεύει, καὶ νῦν μὲν μόνον, νῦν
 607 δὲ μετὰ δύο, νῦν δὲ μετὰ πλειόνων. Διὰ δὲ τοῦτο ἐπὶ
 μὲν τῶν ἔξωθεν οὐδὲν τοιοῦτον λέγει, ἀλλ' "εἰάν τις σε
 ῥαπίσῃ, φησὶν, εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ
 τὴν ἄλλην." ἐνταῦθα δὲ οὐχ οὕτως. "Ὅπερ ὁ Παῦ-
 λός φησι λέγων· ³"τί μοι καὶ τοὺς ἔξωθεν κρίνειν;" τοὺς
 δὲ ἀδελφούς καὶ ἐλέγχειν καὶ ἀποστρέφεσθαι κελεύει, καὶ
 ἀποτέμνειν μὴ πειθομένους, ἵνα ἐντραπῶσι· τοῦτο καὶ ἐν-
 ταῦθα αὐτὸς ποιεῖ, περὶ τῶν ἀδελφῶν ταῦτα νομοθετῶν·
 καὶ τρεῖς ἐφίστησιν αὐτῷ διδασκάλους καὶ ⁴δικαστὰς, διδά-
 σκοντας τὰ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς μέθης γινόμενα. Εἰ γὰρ
 καὶ αὐτός ἐστίν ὁ φθεγζάμενος ¹ καὶ ποιήσας πάντα ἐκείνα
 B τὰ ἄτοπα, ἀλλ' ὅμως ἐτέρων ²δεῖται τῶν διδασκόντων, κα-
 θάπερ οὖν καὶ ὁ μεθύων. Καὶ γὰρ πάσης μέθης θυμὸς καὶ
 ἁμαρτία ἐκστατικώτερον, καὶ ἐν μείζονι τὴν ψυχὴν καθίστησι
 παραφροσύνη. ¹Τίς γοῦν τοῦ Δαυὶδ συνετώτερος ἦν; Ἀλλ'
 ὅμως ἁμαρτῶν οὐκ ἥσθετο, τῆς ἐπιθυμίας τοὺς λογισμοὺς
 ἅπαντας κατεχούσης, καὶ ὥσπερ τινὸς καπνοῦ πληρούσης
 αὐτοῦ τὴν ψυχὴν. Διὰ τοῦτο ἐδεήθη λύχνου παρὰ τοῦ
 προφήτου, καὶ ῥημάτων ἀναμνησκόντων αὐτὸν ὧν ἔπραξε.
 Διὰ τοῦτο καὶ ἐνταῦθα ἄγει τούτους πρὸς τὸν ἡμαρτηκότα,
 διαλεξομένους αὐτῷ περὶ ὧν ἔπραξε. Διὰ τὴν δὲ τούτῳ κε-
 C λεύει ἐλέγξαι, καὶ οὐχ ἐτέρῳ; "Ὅτι τοῦτον ἐπιεικέστερον ἂν
 ἤνεγκε, τὸν ἡδίκημένον, τὸν λελυπημένον, τὸν ἐπηρεασμένον.
 Οὐ γὰρ ὁμοίως τις παρ' ἐτέρου περὶ τοῦ ὑβρισθέντος
 ἐλεγχόμενος φέρει, καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ ὑβρισμένου, ⁵μάλιστα
 ὅταν μόνος ἢ διελέγχων αὐτόν. "Ὅταν γὰρ ὁ δίκην αὐτόν

427 1 Cor. v. 12.

¹ εἶασεν αὐν] χωρὶς εἶασε K. In G. M. haec συντυχίας . . . ἅπαξ desiderantur. Clausulam ἀλλ' ἐκ πρώτης . . . εἶασεν αὐν praetermisit Interpres. ² γὰρ] καὶ L. Ge. γὰρ καὶ K. φησι λέγων] ἔλεγε L. λέγων om. K. ³ δικαστὰς] + καὶ L. ⁴ καὶ ὁ ποιήσας G. K. M. ⁵ δεῖται] βία G. M. Mor. p. p. διδασκάντων K. διδασκόντων L. δειξάντων G. δηξάντων M. Mor. ⁶ Τί . . . συνετώτερον G. K. M. p. p. ἁμαρτάνων K. L. ceteri ἁμαρτῶν (sic). ⁷ καὶ μάλιστα Edd. p. p. γὰρ om. G. K. M.

ἀπαιτεῖν ὀφείλων, οὗτος καὶ τῆς σωτηρίας φαίνεται ἐπιμελούμενος τῆς αὐτοῦ, μάλιστα πάντων αὐτὸν δυσωπῆσαι δυνήσεται.

^w Ὅρᾱς πῶς οὐ δίκης ἔνεκεν τοῦτο γίνεται, ἀλλὰ διορθώσεως; Διὰ δὲ τοῦτο οὐκ εὐθέως ^x τοὺς δύο κελεύει λαβεῖν, ἀλλ' ὅταν αὐτὸς ἀτονήσῃ καὶ οὐδὲ τότε ἐπαφίησιν αὐτῷ πλήθος, ἀλλὰ μέχρι δύο ποιεῖται τὴν προσθήκην, ἣ ^D καὶ ἐνός· ὅταν δὲ καὶ τούτων καταφρονήσῃ, τότε αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐξάγει. Οὕτω πολλὴν ποιεῖται σπουδὴν μὴ ἐκπομπεύεσθαι τὰ τῶν πλησίον ἁμαρτήματα. ^y Καίτοιγε ἡδύνατο ἐξ ἀρχῆς τοῦτο κελεῦσαι· ἀλλ' ἵνα μὴ τοῦτο γίνηται, οὐκ ἐκέλευσεν, ἀλλὰ μετὰ μίαν καὶ δευτέραν παραίνεσιν τοῦτο νομοθετεῖ. Τί δέ ἐστιν, “ἐπὶ στόματος δύο καὶ τριῶν μαρτύρων σταθήσεται πᾶν ῥῆμα;” Ἔχεις μαρτυρίαν ἱκανήν, φησὶν, ὅτι τὸ σαντοῦ ἅπαν ἐποίησας, ὅτι οὐδὲν ἐνέλιπες τῶν εἰς σέ ἡκόντων. ⁴ “Ἐὰν δὲ καὶ τούτων παρακούσῃ, εἰπέ τῇ ἐκκλησίᾳ” τουτέστι, τοῖς ^z προεδρεύουσιν. “Ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὡς ὁ ἐθνικός καὶ ὁ τε- ^E λώνης.” Λοιπὸν γὰρ ἀνίατα ὁ τοιοῦτος νοσεῖ. Σὺ δέ μοι σκόπει, πῶς πανταχοῦ τὸν τελώνην εἰς ὑπόδειγμα τῆς μεγίστης τίθησι κακίας. Καὶ γὰρ ἀνωτέρω φησὶν· ⁵ “οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν;” καὶ προῖὼν πάλιν· “καὶ τελῶ- (386) ναι καὶ πόρναι προᾶξουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν” τουτέστιν, οἱ σφόδρα κατεγνωσμένοι καὶ καταδεδικασ- 608 μένοι. Ἀκουέτωσαν οἱ κέρδεσιν ἐπιπηδῶντες ἀδίκους, οἱ τοὺς τόκους ἐπὶ τόκοις ἀριθμοῦντες. Διὰ τὴν δὲ αὐτὸν μετ' ἐκείνων ἔταξε; Παραμυθούμενος τὸν ἡδίκημένον, καὶ φοβῶν αὐτόν. Τοῦτο οὖν ἡ κόλασις μόνον; Οὐχί· ἀλλ' ἄκουε καὶ τῶν ἐξῆς. ⁶ “Ὁ εἰς τὴν γῆν, ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς.” Καὶ οὐκ εἶπε τῷ προέδρῳ τῆς ἐκκλησίας, δῆσον τὸν τοιοῦτον, ἀλλὰ, εἰς τὴν γῆν, αὐτῷ ^a τῷ λελυπημένῳ τὸ πᾶν ἐπιτρέπων· καὶ ἅλута μένει τὰ δεσμά. Οὐκοῦν τὰ ἔσχατα

⁴ v. 17.⁵ Matth. v. 46. xxi. 31.⁶ v. 18.

^w Ὅρα L. Mor. ὀρῶντα Sav. Ben. conjuncte δυνήσεται ὀρῶντα legendo. ^x τοὺς] καὶ τοὺς Edd. ^y Καίτοι K. Καίτοιγε . . . κελεύσαι] τῷ (τὸ M.) ἐξ ἀρχῆς τοῦτο κελεῦεσθαι G. M. Mox γένηται K. ^z Sic H. L. ceteri προεδρεύουσιν. Correxuit Montef. Mox τῇ ἐκκλησίᾳ G. K. M. ^a τῷ λελυπημένῳ om. L. καὶ ἅλ. μένει] ἅλута μένειν K. L.

πέισεται δεινά· ἀλλ' οὐχὶ ὁ ἀγαγὼν αἴτιος, ἀλλ' ὁ μὴ θελήσας πεισθῆναι. Εἶδες πῶς αὐτὸν διπλαῖς ^bκατέδυσεν ἀνάγκαις, καὶ τῇ ἐντεῦθεν τιμωρίᾳ, καὶ τῇ ἐκεῖ κο-
B λάσει; Ταῦτα δὲ ἠπειλήσεν, ἵνα μὴ ταῦτα συμβαίνει· ἀλλὰ ^cφοβούμενος καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐκβολὴν, καὶ τὸν ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ κίνδυνον, καὶ τὸ ἐν οὐρανοῖς δεδέσθαι, ἡμερώτερος γένηται. Καὶ ταῦτα εἰδὼς, εἰ καὶ μὴ ἐκ προοιμίων, ἐν γοῦν τῷ πλήθει τῶν δικαστηρίων ^dἐκλύσει τὴν ὀργήν. Διὰ τοι τοῦτο καὶ πρῶτον καὶ δεύτερον καὶ τρίτον ἐπέστησε κριτήριον, καὶ οὐκ εὐθέως ἐξέκοψεν, ἵνα καὶ τοῦ πρώτου παρακούσῃ, τῷ δευτέρῳ εἴξῃ· καὶ ἐκεῖνο διαπτύσῃ, τὸ τρίτον φοβηθῇ· καὶ τούτου μηδένα ποιῆται λόγον, τὴν μέλουνσαν καταπλαγῇ τιμωρίαν, καὶ τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ ψήφόν τε καὶ δίκην.

C ^e“ Πάλιν ^eδὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν δύο συμφωνήσωσιν ἐξ ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς, περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Οὐ γὰρ ἐὰν ὡσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν.” ^f“Ὁρᾷς πῶς καὶ ἐτέρωθεν παραλύνει τὰς ἐχθρας, καὶ τὰς μικροψυχίας ἀναιρεῖ, καὶ πρὸς ἀλλήλους συνάγει, ^gκαὶ οὐκ ἀπὸ τῆς κολάσεως μόνης τῆς εἰρημένης, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐκ τῆς ἀγάπης; Καὶ γὰρ ἀπειλήσας ἐκεῖνα τῇ φιλονεικίᾳ, τὰ με-
D γάλα ἐνταῦθα τῆς συμφωνίας τίθησιν ἔπαθλα, εἶγε καὶ τὸν πατέρα πείθουσιν οἱ συμφωνοῦντες, ὑπὲρ ὧν αἰτοῦσι, καὶ τὸν Χριστὸν ἔχουσιν εἰς τὸ μέσον. Ἄρ' οὖν οὐδαμοῦ εἰσι δύο συμφωνοῦντες; Καὶ πολλαχοῦ μὲν ^hοὖν, τάχα δὲ καὶ πανταχοῦ. Πῶς οὖν οὐ πάντα ἐπιτυγχάνουσιν; “Ὅτι πολλαὶ αἱ αἰτίαι τοῦ ἀποτυγχάνειν. ^aἩ γὰρ ἀσύμφορα πολλάκις αἰτοῦσι. Καὶ τί θαυμάζεις, εἰ ἕτεροί τινες, ὅπου γε καὶ Παῦλος τοῦτο ἔπαθεν, ἡνίκα ἤκουσεν, ^g“ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ
E γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται;” ^aἩ ἀνάξιοι τῶν

7 v. 19, 20.

^g 2 Cor. xii. 9.

^b Vulgo κατεδίκασεν. Vid. adnot. ^c φοβούμενος] + καὶ τὴν ἀπειλήν Edd. repugnantibus Ep. Euth. Interp. et codd. Lacunam habet K. qua perierunt sequentia usque ad ἔμπροσθεν p. 609 B. ^d ἐκλύσεται L. ἐκλύση Sav. Ben. ^e δὲ] ἀμὴν L. invitis Mosqq. ^f “Ὁρα G. M. ^g καὶ om. L. et delevit Sav. ^h οὖν om. G. Mox αἰ ante αἰτίαι om. G. H. M.

ταῦτα ἀκηκοότων εἰσὶ, καὶ τὰ παρ' ἐαυτῶν οὐκ εἰσφέρουσιν· αὐτοὺς δὲ τοὺς κατ' ⁱἐκείνους ἐπιζητεῖ διὰ τοῦτό φησιν, “ἐξ ὑμῶν,” τῶν ἐναρέτων, τῶν ^kἀγγελικὴν ἐπιδεικνυμένων πολιτείαν. Ἡ κατὰ τῶν λελυπηκότων εὐχονται, ἐκδικίαν καὶ τιμωρίαν ἐπιζητοῦντες, ὅπερ ἐστὶ κεκωλυμένον· “εὐχεσθε γάρ, φησὶν, ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν.” Ἡ ἀμετανόητα ἀμαρτάνοντες αἰτοῦσιν ἔλεον, ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον λαβεῖν, οὐ ⁶⁰⁹μόνον ἂν αὐτοὶ αἰτῶσιν, ἀλλὰ καὶ ^lἕτεροι πολλὴν πρὸς τὸν θεὸν παρρησίαν ἔχοντες ὑπὲρ αὐτῶν παρακαλῶσι· καθάπερ καὶ Ἰερεμίας εὐχόμενος ὑπὲρ Ἰουδαίων ἤκουσε· ⁹ “μὴ προσεύχον περὶ τοῦ λαοῦ τούτου, ὅτι οὐκ εἰσακούσομαί σου.” Ἄν δὲ πάντα ^mπαρῇ, καὶ τὰ συμφέροντα αἰτῆς, καὶ τὰ παρ' ἐαυτοῦ πάντα εἰσφέρεις, καὶ βίον παρέχης ἀποστολικόν, καὶ ὁμόνοϊαν καὶ ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον ἔχης, ἐπιτεύξῃ παρακαλῶν· φιλάνθρωπος γὰρ ὁ δεσπότης. Εἶτα ἐπειδὴ εἶπε, “παρὰ τοῦ πατρός μου,” ἵνα δείξῃ ἐαυτὸν ὄντα τὸν παρέχοντα, καὶ οὐ τὸν γεγεννηκότα μόνον, ἐπήγαγεν· “οὐ γὰρ ^B εἰάν ὣσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἕμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν.” Τί οὖν; οὐκ εἰσὶ δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ; Εἰσὶ μὲν, σπανίως δέ. Οὐ γὰρ ἀπλῶς τὴν σύνοδον λέγει, οὐδὲ τοῦτο ἐπιζητεῖ μόνον, ⁿἀλλὰ μάλιστα μὲν, ὅπερ καὶ ἔμπροσθεν εἶπον, καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν μετὰ τούτου· ἔπειτα δὲ καὶ τοῦτο αὐτὸ μετὰ πολλῆς ^oἀπαιτεῖ τῆς ἀκριβείας. Ὁ γὰρ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· εἴ τις ἐμὲ τῆς πρὸς τὸν πλησίον φιλίας ὑπόθεσιν προηγουμένην (387) ἔχει, μετ' αὐτοῦ ἔσομαι, ἂν καὶ τὰ ἄλλα ἐνάρετος ᾖ.

^p Νυνὶ δὲ τοὺς πλείονας ὀρῶμεν, ἐτέρας ἔχοντας φιλίας ἀφορμάς. Ὁ μὲν γὰρ ὅτι φιλεῖται, φιλεῖ· ὁ δὲ, ὅτι ἐτιμήθη· ὁ δὲ, ὅτι ἐν ἐτέρῳ τινὶ βιωτικῷ πράγματι γέγονεν

⁹ Jer. xi. 14.

ⁱ ἐκείνους] + ὄντας H. L. ^k εὐαγγελικὴν Ge. Mor. Ben. invitis codd. et Ep. ^l ἕτερον G. M. ἕτερος Edd. et pr. H. πολλὴν om. H. Mor. Ben. πρὸς τὸν θεὸν om. L. ἔχοντες] ἔχοντα G. M. ἔχων Edd. In παρακαλῶσιν consentiunt codices: edebatur παρακαλέσθ. ^m παρῇ καὶ] παρείς L. Mox cum eodem et Mor. παρέχης scripsi: vulgo παράσχης. ⁿ ἀλλὰ] + καὶ L. ^o ἀπαιτεῖ] ἐπάγει G. K. M. Mox ἀγάπης pro φιλίας habet G. ^p ΗΘΙΚΟΝ. Περὶ ἀγάπης, καὶ ὅτι μᾶλλον ἀπὸ βιωτικῶν συνδεδέμεθα, ἥπερ δι' ἀγάπην Χριστοῦ, ὅθεν καὶ ταχέως διαλύεται· ἡ δὲ κατὰ Χριστὸν μένει ἀκράδαντος. G.

αὐτῷ χρήσιμος ὁ δεῖνα· ὁ δὲ, δι' ἕτερόν τι τοιοῦτον· διὰ δὲ τὸν Χριστὸν δύσκολόν ἐστιν εὐρεῖν τινα γνησίως καὶ ὡς^α ἐχρῆν φιλεῖν τὸν πλησίον φιλοῦντα. Οἱ γὰρ πλείους ἀπὸ τῶν βιωτικῶν εἰσι συνδεδεμένοι πραγμάτων ἀλλήλοις. Ἄλλ' οὐχ ὁ Παῦλος οὕτως ἐφίλει, ἀλλὰ διὰ τὸν Χριστόν· διὸ καὶ μὴ φιλούμενος οὕτως ὥσπερ ἐφίλει, οὐ κατέλυσε τὴν ἀγάπην, ἐπειδὴ ρίζαν ἰσχυράν κατεβάλετο τοῦ φίλτρου. Ἄλλ' οὐχὶ^δ τὰ νῦν· ἀλλὰ πάντα ἐξετάζοντες εὐρήσομεν παρὰ τοῖς πολλοῖς φιλίας ποιητικὰ μᾶλλον ἢ τοῦτο. Καὶ εἴ τις μοι παρέσχευ ἐξουσίαν ἐν τοσούτῳ πλήθει τὴν ἐξέτασιν ποιήσασθαι ταύτην, ἔδειξα ἂν τοὺς πλείονας^ε ἀπὸ τῶν βιωτικῶν προφάσεων ἀλλήλοις συνδεδεμένους. Καὶ δῆλον τοῦτο ἀπὸ τῶν αἰτιῶν τῶν τὴν ἔχθραν ἐργαζομένων. Ἐπειδὴ γὰρ ἀπὸ τῶν ἐπικήρων τούτων εἰσὶν ἀλλήλοις συνημμένοι, διὰ τοῦτο^ς οὔτε θερμοὶ πρὸς ἀλλήλους εἰσὶν, οὔτε διηνεκεῖς· ἀλλὰ καὶ ὕβρις, καὶ χρημάτων ζημία, καὶ φθόνος, καὶ κενοδοξίας ἔρως, καὶ πᾶν τοιοῦτον ἐπελθὼν^ς διακόπτει τὸ φίλτρον. Οὐ γὰρ εὐρίσκει τὴν ρίζαν πνευματικὴν. Ὡς εἶγε τοιαύτη ἦν, οὐδὲν^ε ἂν τῶν βιωτικῶν τὰ πνευματικὰ διέλυσεν. Ἡ γὰρ διὰ τὸν Χριστὸν ἀγάπη βεβαία καὶ ἀρραγὴς καὶ ἀνάλωτος, καὶ οὐδὲν αὐτὴν διασπᾶσαι δυνήσεται· οὐ διαβολαί, οὐ κίνδυνοι, οὐ^ς θάνατος, οὐκ ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδέν. Κἂν γὰρ μυρία πάθῃ^ς ὁ οὕτω φιλῶν, πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἀγάπης ὁρῶν^ς οὐκ ἀποστήσεται. Ὁ μὲν γὰρ διὰ τὸ φιλεῖσθαι φιλῶν, κἂν ἀηδὲς τι πάθῃ, διαλύει τὴν ἀγάπην· ὁ δὲ ἐκείθεν συνδεδεμένος οὐδέποτε ἀποστήσεται. Διὸ καὶ Παῦλος ἔλεγεν^ς ¹⁰ “ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει.” Τί γὰρ ἔχεις εἰπεῖν; ὅτι τιμώμενος^ς ὕβριζει; ὅτι εὐεργετούμενος σφάζει ἡβουλήθη; Ἀλλὰ καὶ τοῦτό σε μᾶλλον φιλεῖν παρασκευάζει, ἂν διὰ τὸν Χριστὸν φιλήῃς. Ἄ γὰρ ἐστιν ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀνατρεπτικὰ ἀγάπης, ταῦτα ἐνταῦθα κατασκευαστικά γίνεται. Πῶς; Πρῶτον μὲν, ὅτι σοι μισθῶν αἷτιος ὁ τοιοῦτός ἐστι· δεύτερον, ὅτι πλείονος δεῖται βοηθείας ὁ^ς διακεί-

¹⁰ 1 Cor. xiii. 8.

^α χρῆ K. L. ^δ τὰ om. L. νῦν] + οὕτως Edd. ^ε ἐκ προφ. βιωτικῶν L. ^ς οὐδὲ K. οὐδὲ bis habent G. H. M. Paulo post κἂν pro καὶ quinquies L. ^ς διαλύει L. ^ς θάνατοι L. ^ς ὁ om. K. M. ^ς ὕβρισεν L. ^ς διακ. οὕτω] τοιοῦτος L.

μενος οὕτω, καὶ θεραπείας πολλῆς. Διά τοι τοῦτο ὁ οὕτω
 φιλῶν οὐ γένος ἐξετάζει, οὐ πατρίδα, οὐ πλούτον, οὐ τὴν B
 πρὸς αὐτὸν ἀγάπην, οὐκ ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδέν· ἀλλὰ
 καὶ μισῆται, καὶ ὑβρίζεται, καὶ ἀναιρῆται, μένει φιλῶν,
 ἱκανὴν ἔχων ὑπόθεσιν τοῦ φιλεῖν, τὸν Χριστόν· ὅθεν καὶ
 ἴσταται πεπηγὼς, βέβαιος, ἀπερίτρεπτος, πρὸς ἐκείνον ὀρών.
 Καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς οὕτως ἐφίλησε τοὺς ἐχθροὺς, τοὺς ἀγνώ-
 μονας, τοὺς ὑβριστάς, τοὺς ^aβλασφήμους, τοὺς μισούντας,
 τοὺς οὐδὲ ἰδεῖν αὐτὸν θέλοντας, τοὺς ξύλα καὶ λίθους προ-
 τιμῶντας αὐτοῦ ^bἀγαπήσας, καὶ ἀγάπην τὴν ἀνωτάτω, καὶ
 μεθ' ἣν ἑτέραν οὐκ ἔστιν εὐρεῖν. ¹¹ “Μείζονα γὰρ ταύτης
 ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, φησὶν, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ
 ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ.” Καὶ τοὺς σταυρώσαντας δὲ αὐτὸν, C
 καὶ τοσαῦτα εἰς αὐτὸν ἐμπαροινήσαντας, ὅρα πῶς μένει θερα-
 πεύων. Καὶ γὰρ τῷ πατρὶ περὶ αὐτῶν διαλέγεται λέγων·
¹² “Ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδασιν τί ποιοῦσι.” Καὶ τοὺς μα-
 θητάς δὲ μετὰ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς ἀπέστειλε. Ταύτην τοί-
 νυν καὶ ἡμεῖς τὴν ἀγάπην ζηλώσωμεν, ^cπρὸς ταύτην ἀπί-
 δωμεν, ἵνα μιμηταὶ γενόμενοι τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῶν ἐνταῦθα
 καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλαν-
 θρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ
 τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. D

ΟΜΙΛΙΑ ΞΑ.

¹ Τότε προσελθὼν αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπε· κύριε, ποσάκις ἀμαρ-
 τήσῃ εἰς ἐμέ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως
 ἐπτάκις; Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, οὐ λέγω σοι ἕως
 ἐπτάκις, ἀλλ' ἕως ἐβδόμηκοντάκις ἐπτά.

(388) ἘΝΟΜΙΣΕ μέγα τι λέγειν ὁ Πέτρος· διὸ καὶ ὡς φιλο-
 τιμούμενος ἐπήγαγεν, “ἕως ἐπτάκις;” Τοῦτο γὰρ, φησὶν, E

¹¹ Joan. xv. 13.¹² Luc. xxiii. 34.¹ Cap. xviii. v. 21, 22.

^a βλασφημούντας L. ^b ἀγαπήσας] τῆς ἀγάπης K. M. καὶ ἀγ. τὴν
 ἀν.] τῇ ἀνωτάτῃ ἀγάπῃ L. Hunc secuti sunt Mor. Ben. ^c πρὸς]
 καὶ πρὸς Edd. ταύτην] αὐτήν G. H. K.

ὁ ἐκέλευσας ποιεῖν, ποσάκις ποιήσω; Ἄν γὰρ αἰὲν μὲν ἀμαρτάνῃ, αἰὲν δὲ ἐλεγχόμενος μετανοῇ, ποσάκις ^α τούτου ἀνέχεσθαι κελεύεις ἡμᾶς; Ἐκείνῳ μὲν γὰρ τῷ μὴ μετανοοῦντι, ^β μηδὲ καταγινώσκοντι ἑαυτοῦ, πέρας ἐπέθηκας εἰπὼν, “ἔστω σοι ὡς ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης” τούτῳ δὲ οὐκέτι, ἀλλ’ ἐκέλευσας αὐτὸν προσίεσθαι. Ποσάκις οὖν αὐτὸν ὀφείλω φέρειν ἐλεγ-
611 χόμενον καὶ μετανοοῦντα; ἄρκει ἐπτάκις; Τί οὖν ὁ Χριστὸς, ὁ φιλάνθρωπος καὶ ἀγαθὸς ^δ θεός; “Οὐ λέγω σοι ἕως ἐπτάκις, ἀλλ’ ἕως ἐβδομηκοντάκις ἐπτά” οὐκ ἀριθμὸν τιθεὶς ἐνταῦθα, ἀλλὰ τὸ ἄπειρον καὶ διηλεκτὸν καὶ αἰεὶ. Ὡς περ γὰρ τὸ μυριάκις τὸ πολλάκις δηλοῖ, οὕτω καὶ ἐνταῦθα. Καὶ γὰρ τὸ, ^ε “στεῖρα ἔτεκεν ἐπτά,” τὸ πολλά φησιν ἢ γραφή. Ὡς τε οὐκ ἀριθμῷ συνέκλεισε τὴν ἄφεσιν, ἀλλὰ τὸ διηλεκτὸν ἐδήλωσε καὶ αἰεὶ. Τοῦτο γοῦν καὶ διὰ τῆς παραβολῆς τῆς ἐφεξῆς κειμένης ^ε ἔδειξεν. Ἴνα γὰρ μὴ δοξῇ τισὶ ^ε μεγάλα καὶ φουρτικά ἐπιτάττειν εἰπὼν, “ἐβδομηκοντάκις ἐπτά,”
B προσέθηκε τὴν παραβολὴν ταύτην, ὁμοῦ τε ἐνάγων εἰς ὕπερ εἶρηκε, καὶ τὸν μέγα φρονοῦντα ἐπὶ τούτῳ καταστέλλων, καὶ δεικνὺς οὐ βαρὺ τὸ πρᾶγμα ὄν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα εὐκόλον. Διὰ ^ε τοι τοῦτο τὴν αὐτοῦ φιλάνθρωπίαν εἰς μέσον ἤγαγεν, ἵνα τῇ παραθέσει, φησὶ, μάθῃς, ὅτι καὶ ἐβδομηκοντάκις ἐπτά ἀφῆς, καὶ πάντα ἀπλῶς τὰ ἀμαρτήματα διηλεκτῶς συγχωρῆς τῷ πλησίον, ὅσον σταγὼν ὕδατος πρὸς πέλαγος ἄπειρον, ^η τοσοῦτον, μᾶλλον δὲ καὶ πολλῷ πλέον ἀποδέει σου ἢ φιλάνθρωπία πρὸς τὴν ἄπειρον ἀγαθότητα τοῦ θεοῦ, ἧς ἐν
C χρεῖα καθέστηκας δικάζεσθαι μέλλων καὶ εὐθύνας παρέχειν. Διὸ καὶ ἐπήγαγε λέγων ^ε “Ὡμοιωθή ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις ἠθέλησε συνᾶραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. Ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν, προσήνεχθη αὐτῷ εἰς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. Μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσε πρᾶθῃν αὐτὸν, καὶ τὴν γν-

² 1 Reg. ii. 5.³ v. 23-25.

HOM. LXI. ^α τούτου] τούτον G. M. τοῦτο H. ἀνασχέσθαι H. L.
^β μηδὲ κατ. ἑαυτοῦ] δι' ἑαυτοῦ G. M. ^γ ἀρκεῖ ἕως ἐπ. Edd. contra Ep.
et codd. ^δ θεός] δεσπότης G. dominus Ge. Alterum habent Ep.
et Mor. ^ε ἐδήλωσεν L. ^ε μέγα τι καὶ φρικτὸν ἐπ. L. invito Ge.
^ε τοι om. G. K. M. p. p. φησὶ deest in Edd. ^η τοσοῦτον] + [ἐστὶν
ἢ φιλάνθρωπία] Mor. Ben. sed hic, ut solet, sine uncis. Ineptum
additamentum et in nullo codice repertum, ignorant Ep. et Interp.

ναῖκα ¹ αὐτοῦ, καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντα ὅσα εἶχεν.” Εἶτα ἐπειδὴ φιλανθρωπίας ἀπήλυσεν οὗτος, ἐξελθὼν ὀφείλοντα αὐτῷ σύνδουλον ἑκατὸν δηνάρια ἔπνιγε· ^k καὶ τούτοις κινήσας τὸν δεσπότην, παρεσκεύασεν εἰς δεσμωτήριον πάλιν αὐτὸν ἐμβαλεῖν, ἕως ¹ ἂν ἀποτίσῃ τὸ πᾶν. Εἶδες ὅσον τὸ μέσον τῶν εἰς ἄνθρωπον ^m καὶ εἰς θεὸν ἁμαρτημάτων; Ὅσον τὸ ^D μέσον μυρίων ταλάντων καὶ ἑκατὸν δηναρίων· μᾶλλον δὲ καὶ πολλῷ πλέον. Γίνεται δὲ τοῦτο καὶ ἀπὸ τῆς διαφορᾶς τῶν προσώπων, καὶ ἀπὸ τῆς συνεχείας τῶν ἁμαρτημάτων. Ἀνθρώπου μὲν γὰρ ὀρῶντος, καὶ ἀφιστάμεθα, καὶ ὀκνοῦμεν ⁿ ἁμαρτάνειν· θεοῦ δὲ καθ’ ἑκάστην βλέποντος τὴν ἡμέραν, οὐκ ^o ἀπεχόμεθα, ἀλλὰ καὶ πράττομεν ἀδεῶς ἅπαντα, καὶ φθεγγόμεθα. Οὐκ ἐντεῦθεν δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἐνεργεσίας, καὶ ἀπὸ τῆς τιμῆς ἧς ἀπηλαύσαμεν, χαλεπώτερα γίνεται τὰ ἁμαρτήματα.

Καὶ εἰ βούλεσθε μαθεῖν, πῶς ^p ἔστι μυρία τάλαντα, μᾶλλον δὲ καὶ πολλῷ πλείονα τὰ εἰς αὐτὸν ἁμαρτήματα, ^E δεῖξαι πειράσομαι διὰ βραχέων. Ἀλλὰ φοβοῦμαι μὴ τοῖς πρὸς κακίαν ῥέπουσι καὶ διηνεκῶς ἁμαρτάνειν φιλοῦσι πλείονα παράσχω τὴν ἄδειαν, ἢ τοὺς ἐπιεικεστέρους εἰς ἀπόγνωσιν ἐμβάλω, καὶ τὸ τῶν μαθητῶν εἴπωσι· “τίς δύναται σωθῆναι;” Πλὴν ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐρῶ, ἵνα τοὺς προσέχοντας ⁶¹² ἀσφαλεστέρους ἐργάσωμαι καὶ ἐπιεικεστέρους. Οἱ τε γὰρ ἀνίατα νοσοῦντες καὶ ἀνάλγητοι, καὶ τούτων χωρὶς τῶν λόγων, οὐκ ἀφίστανται τῆς οἰκείας ῥαθυμίας τε καὶ πονηρίας· εἰ δὲ καὶ ἐντεῦθεν πλείονα λαμβάνοιεν ἀφορμὴν ὀλιγωρίας, οὐ τῶν λεγομένων ἢ αἰτία, ἀλλὰ τῆς ἐκείνων ἀναισθησίας· ὥς τὰ γε λεγόμενα καὶ συστεῖλαι δυνήσεται καὶ κατανύξαι τοὺς προσέχοντας μᾶλλον· οἱ τε ἐπιεικέστεροι, ὅταν ἴδωσι μὲν τὸν ὄγκον τῶν ἁμαρτημάτων, μάθωσι δὲ καὶ τὴν δύνα- ^B ⁽³⁸⁹⁾ μιν τῆς μετανοίας, μᾶλλον αὐτῆς ^q ἀνθέξονται· διόπερ ἀναγκαιὸν εἰπεῖν. Ἐρῶ τοίνυν, καὶ θήσω τὰ ἁμαρτήματα, ὅσα τε εἰς θεὸν πλημμελοῦμεν, καὶ ὅσα εἰς ἀνθρώπους· καὶ θήσω οὐ τὰ ἴδια, ἀλλὰ τὰ κοινά· τὰ δὲ ἴδια ἕκαστος συναπτέτω

¹ αὐτοῦ om. G. L. εἶχεν] ἔχει H. M. In cod. K. folium deest, ab ὅσα εἶχε usque ad ἔδωκε p. 612 D. εἶχεν] + καὶ ἀποδοθῆναι L. 1 Mosq.
^k καὶ τούτοις] κακέινους H. L. ¹ ἂν ἀποτίσῃ] ἀποτίσει G. H. M.
^m καὶ τῶν εἰς L. invito Ep. ⁿ ἁμαρτεῖν Mor. Ben. ^o αἰσχυρό-
μεθα L. ^p εἰσι G. M. ^q ἀνέξονται G. M.

λοιπὸν ἀπὸ τοῦ συνειδότος. Ποιήσω δὲ τοῦτο, πρότερον τὰς εὐεργεσίας θεὸς τοῦ θεοῦ. Τίνες οὖν αἱ ^τεὐεργεσίαι; Ἐποίησεν ἡμᾶς οὐκ ὄντας, καὶ πάντα δι' ἡμᾶς εἰργάσατο τὰ ὁρώμενα, οὐρανὸν, θάλατταν, γῆν, ἀέρα, τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα, ^ςζῶα, φυτὰ, σπέρματα· δεῖ γὰρ ἐπιτεμεῖν διὰ τὸ πέλαγος τῶν ἔργων τὸ ἄπειρον. Ψυχὴν ζῶσαν ἡμῖν ἐνέ-
C πνευσε μόνοις τοιαύτην τῶν ἐπὶ γῆς, παράδεισον ἐφύτευσε, βοηθὸν ἔδωκε, πᾶσι τοῖς ἀλόγοις ἐπέστησε, δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσε. Μετὰ ^τταῦτα γενόμενον ἀγνώμονα περὶ τὸν εὐεργέτην μείζονος ἤξιωσε δωρεᾶς. Μὴ γὰρ τοῦτο ἴδῃς μόνον, ὅτι ἐξέβαλε παραδείσου, ἀλλὰ καὶ τὸ κέρδος σκόπει τὸ ἐκ τούτου γενόμενον. Μετὰ γὰρ τὸ ἐκβαλεῖν παραδείσου, καὶ τὰ μυρία ἐκεῖνα ἐργάσασθαι ἀγαθὰ, καὶ τὰς ποικίλας οἰκονομίας ἐπιτελέσαι, καὶ τὸν υἱὸν ἐπεμψε τὸν ἑαυτοῦ ὑπὲρ τῶν εὐεργετηθέντων καὶ μισούντων, καὶ τὸν οὐρανὸν ἡμῖν ἀνέφωξε, καὶ τὸν παράδεισον ^ναὐτὸν ἀνεπέτασε, καὶ
D υἱοὺς ἡμᾶς ἐποίησε, τοὺς ἐχθροὺς, τοὺς ἀγνώμονας. Διὸ καὶ εὐκαίρον νῦν εἰπεῖν· ⁴“ὦ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως θεοῦ.” Ἐδωκε δὲ ἡμῖν καὶ βάπτισμα ἀφέσεως ἁμαρτημάτων, καὶ τιμωρίας ἀπαλλαγὴν, καὶ βασιλείας κληρονομίαν, καὶ μυρία ἐπηγγείλατο κατορθοῦσιν ἀγαθὰ, καὶ χεῖρα ὥρεξε, καὶ πνεῦμα ἐξέχεεν εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν. ^ωΤί οὖν; μετὰ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα ἀγαθὰ, πῶς ἡμᾶς διακεῖσθαι ἐχρῆν; Ἄρα εἰ ^κκαθ' ἐκάστην ἀπεθνήσκομεν τὴν ἡμέραν ὑπὲρ τοῦ οὕτως ἡμᾶς φιλοῦντος, ἐξετιννυμεν ἂν τὴν ἀξίαν, μᾶλλον δὲ τὸ πολλοστὸν τῆς ὀφειλῆς κατετίθεμεν; Οὐδαμῶς· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο πάλιν εἰς τὸ κέρδος τὸ ἡμέτερον περιίστατο. Πῶς οὖν ^νδιακείμεθα οἱ οὕτω διακεῖσθαι ὀφείλοντες; Καθ' ἐκάστην ἡμέραν εἰς τοὺς νόμους ἐνυβρίζομεν
E τοὺς αὐτοῦ. Ἀλλὰ μὴ ἀγανακτήσητε, ἂν ἐπαφῶ τὴν γλῶτταν τοῖς ἁμαρτάνουσιν· οὐ γὰρ ὑμῶν κατηγορήσω μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑμαυτοῦ.

⁴ Rom. xi. 33.

^τ εὐεργεσίαι] + τοῦ θεοῦ L. Non legit Ge. ^ς τὰ ζ. τὰ φ. τὰ σπ. L. ^ε τοῦτο G. M. ^ν αὐτόν] ἡμῖν M. p. p. ἡμᾶς om. L. ^ω Μετὰ τοσαῦτα τοίνυν καὶ H. [et Reg. 688] favente Ge. τοίνυν recepit Sav. sed male servato τί οὖν. ^κ καὶ om. H. M. Ep. p. p. ἐξετιννύομεν G. ἐξετείνομεν (sic) M. ^ν διακείμεθα οἱ] παρτίμεθα G. M.

Πόθεν οὖν βούλεσθε ἄρξομαι; ἀπὸ τῶν δούλων; ἀπὸ τῶν ἐλευθέρων; ἀπὸ τῶν στρατευομένων; ἀπὸ τῶν ἰδιωτῶν; ἀπὸ τῶν ἀρχόντων; ἀπὸ τῶν ἀρχομένων; ἀπὸ τῶν γυναικῶν; ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν; ἀπὸ τῶν γερόντων; ἀπὸ τῶν νέων; ἀπὸ ποίας ἡλικίας; ἀπὸ ποίου γένους; ἀπὸ ποίου ἀξιώμα- 613
τος; ἀπὸ ποίου ἐπιτηδεύματος; Βούλεσθε ἀπὸ τῶν στρατευομένων ποιήσομαι τὴν ἀρχήν; Τί τοίνυν οὐχ ἁμαρτάνουσιν οὗτοι, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὑβρίζοντες, λοιδορούμενοι, ^zμαϊνόμενοι, τὰς ἀλλοτρίας πραγματευόμενοι συμφοράς, λύκοις ἐοικότες, πλημμελημάτων οὐδέποτε καθαρεύοντες, πλην εἰ μὴ καὶ τὴν θάλατταν εἴποι τις κυμάτων εἶναι ἐκτός; Ποῖον γὰρ αὐτοῖς πάθος οὐκ ἐνοχλεῖ; ποῖον δὲ νόσημα οὐ πολιορκεῖ αὐτῶν τὴν ψυχὴν; Πρὸς μὲν γὰρ τοὺς ὁμοτίμους ^Bζηλοτύπως διάκεινται, καὶ φθονοῦσι καὶ κενοδοξοῦσι· πρὸς δὲ τοὺς ὑποτεταγμένους, πλεονεκτικῶς· πρὸς δὲ τοὺς δίκας ἔχοντας, καὶ ὡς εἰς ^aλιμένα κατατρέχοντας, πολεμίως καὶ ἐπιόρκως. Πόσαι παρ' αὐτοῖς ἀρπαγαί· πόσαι πλεονεξιαί· ^bπόσαι συκοφαντίαι καὶ καπηλειαί· πόσαι κολακεῖαι δουλοπρεπεῖς. Φέρε οὖν, καθ' ἑκάστου ἀρμόσωμεν τὸν τοῦ Χριστοῦ νόμον. “Ὁ εἰπὼν τῷ ἀδελφῷ ^cαὐτοῦ, μωρὲ, ἔνοχος ἔσται τῇ γεέννῃ τοῦ πυρός.” “Ὁ ἐμβλέψας γυναικὶ πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, ἥδη ἐμοίχευσεν ^dαὐτήν.” “Ἐὰν μὴ τις ταπεινώσῃ ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.” Οὗτοι δὲ καὶ ἐπιτηδεύουσι τυφον, ^Cκατὰ τῶν ὑπηκόων καὶ παραδεδομένων καὶ τρεμόντων αὐτοὺς καὶ δεδαικότες θηρίου ^eγινόμενοι χαλεπώτεροι· διὰ μὲν τὸν Χριστὸν οὐδὲν ποιοῦντες, πάντα δὲ διὰ τὴν γαστέρα, διὰ τὰ χρήματα, διὰ τὴν κενοδοξίαν. Ἄρα ἐνὶ ἀριθμῆσαι διὰ ῥημάτων τὴν τῶν πραγμάτων πλημμέλειαν; Τί ἂν τις εἴποι τὰς χλευασίας αὐτῶν, τὸν γέλωτα, τὰς ἀκαίρους διαλέξεις, τὰς αἰσχρολογίας; Περὶ δὲ πλεονεξίας οὐδὲ εἰπεῖν ἐνι. Καθάπερ γὰρ οἱ ἐν τοῖς ὅρεσι μοναχοὶ οὐδὲ τί ποτέ ἐστιν ἡ πλεονεξία ἴσασι, οὕτως οὐδὲ οὗτοι· ἀλλ' ἀπεναντίας ἐκείνοις. Ἐκείνοι μὲν γὰρ διὰ τὸ πόρρω τοῦ νοσήματος

^z μαϊνόμενοι] Sic L. et Edd. πεινόμενοι G. M. πονούμενοι Reg. 688. *conviciantur* Ge. Vox deest in H. K. ^a λιμένας G. K. M. *Idem cum Interp.* vv. καὶ ἐπιόρκως abesse jubent. ^b πόσαι et p. p. καὶ om. L. ^c αὐτοῦ om. H. M. ^d αὐτήν] + ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ L. ^e γενόμενοι K. M.

- D εἶναι ἀγνοοῦσι τὸ πάθος· οὗτοι δὲ διὰ τὸ σφόδρα [†] ἐν αὐτῷ (390)
 μεθύειν οὐδὲ αἰσθάνονται ὅσον ἐστὶ τὸ κακόν. Οὕτω γὰρ
 παρώσατο τὴν ἀρετὴν ἢ κακία αὕτη καὶ τυραννεῖ, ὡς μηδὲ
 ἔγκλημα βαρὺ εἶναι νομίζεσθαι αὐτὴν παρὰ τοῖς μαινομένοις
 ἐκείνοις. Ἀλλὰ βούλεσθε τούτους ἀφέντες, ἐφ' ἑτέρους
 ἔλθωμεν ἐπικεκιστέρους; Φέρε οὖν, τὸ τῶν δημιουργῶν γένος
 καὶ χειροτεχνῶν ἐξετάσωμεν. Οὗτοι γὰρ μάλιστα δοκοῦσιν
 ἐκ δικαίων διαζῆν πόνων, καὶ τῶν ἰδρώτων τῶν ἑαυτῶν. Ἀλλὰ
 καὶ οὗτοι ὅταν μὴ προσέχωσιν ἑαυτοῖς, πολλὰ ἐντεῦθεν συνά-
 γουσιν ἑαυτοῖς [§] κακά. Τὴν γὰρ ἀπὸ τῆς πράξεως καὶ ἀγο-
 ρασίας ἀδικίαν ^h ἐπεισάγουσι τῇ τῶν δικαίων πόνων ἐργασίᾳ,
 E καὶ ὅρκους καὶ ἐπιорκίας καὶ ψευδολογίας προστιθέασιν τῇ
 πλεονεξίᾳ πολλάκις, καὶ τῶν βιωτικῶν ⁱ μόνων εἰςὶ πραγμά-
 των, καὶ τῇ γῇ προσηλωμένοι διατελοῦσι· καὶ ὅπως μὲν
 χρηματίζωνται, πάντα πράττουσιν· ὅπως δὲ μεταδοῖεν τοῖς
 δεομένοις, οὐ πολλὴν τίθενται τὴν σπουδὴν, αἰεὶ τὰ ὄντα
 αὖξιν βουλόμενοι. Τί ἂν τις εἴποι τὰς λοιδορίας τὰς ὑπὲρ
 τῶν τοιούτων, τὰς ὕβρεις, τὰ δανείσματα, τοὺς τόκους, τὰ
 συναλλάγματα τὰ πολλῆς γέμοντα καπηλείας, τὰς ^k ἐμπο-
 ρίας τὰς ἀναισχύντους;
 614 Ἀλλὰ βούλεσθε καὶ τούτους ἀφέντες, ἐφ' ἑτέρους ἔλ-
 θωμεν, τοὺς δὴ δοκοῦντας εἶναι δικαιότερους; Τίνες οὖν εἰσιν
 οὗτοι; Οἱ τοὺς ἀγροὺς κεκτημένοι, καὶ τὸν ἀπὸ τῆς γῆς
 δρεπόμενοι πλοῦτον. Καὶ τί τούτων γένοιτ' ἂν ἀδικώτερον;
 Εἰ γὰρ τις ἐξετάσειε πῶς τοῖς ἀθλίοις καὶ ταλαιπώροις
 κέχρηται γεωργοῖς, βαρβάρων αὐτοὺς ὠμοτέρους ὄψεται.
 Τοῖς γὰρ ἐν λιμῷ τηκομένοις, καὶ δι' ὅλης πονουμένοις τῆς
 ζωῆς, καὶ τελέσματα διηνεκῇ καὶ ἀφόρητα ἐπιτιθέασιν, καὶ
 διακονίας ἐπιπόνους ἐπιτάττουσι, καὶ ὥς ὄνοις καὶ ἡμίνοις,
 μᾶλλον δὲ ὡς λίθοις τοῖς ἐκείνων κέχρηται σώμασιν, οὐδὲ
 μικρὸν ἀναπνεῦσαι συγχωροῦντες, καὶ παρεχούσης τῆς γῆς,
 καὶ μὴ παρεχούσης, ὁμοίως αὐτοὺς κατατείνουσι, καὶ οὐδεμιᾶς
 B αὐτοῖς συγγνώμης μεταδιδόασιν· οὗ τί γένοιτ' ἂν ἐλεεινό-
 τερον, ὅταν δι' ὀλοκλήρου τοῦ χειμῶνος πονέσαντες, καὶ κρυμῷ
 καὶ ὄμβρῳ καὶ ἀγρυπνίαις δαπανηθέντες, κεναῖς ἀναχωρήσωσι
 ταῖς χερσίν, ἔτι καὶ προσοφείλοντες, καὶ τοῦ λιμοῦ τούτου

[†] ἐν αὐτῷ] τῷ πάθει Edd.
 vulgo ἐπισυνάγουσι.

ⁱ μόνον L.

[§] τὰ κακά Edd.

^k εὐπορίας L.

^h Sic K. L.

ἀπορίας G. M.

καὶ τοῦ ναυαγίου τὰς τῶν ἐπιτρόπων βασάνους καὶ τοὺς ἐλκυσμούς καὶ τὰς ἀπαιτήσεις καὶ τὰς ἀπαγωγὰς καὶ τὰς ἀπαραιτήτους ¹λειτουργίας μᾶλλον δεδοικότες καὶ φρίττοντες; Τί ἂν τις εἴποι τὰς ἐμπορίας, ἃς ^mαὐτοὺς ἐμπορεύονται, τὰς καπηλείας, ἃς αὐτοὺς καπηλεύουσιν, ἀπὸ μὲν τῶν πόνων αὐτῶν καὶ τῶν ἰδρώτων ληνοὺς καὶ ὑπολήνια πληροῦντες, C αὐτοῖς δὲ οἵκαδε οὐδὲ ὀλίγον ⁿεἰσαγαγεῖν ἐπιτρέποντες μέτρον, ἀλλ' ὀλόκληρον τὸν καρπὸν εἰς τοὺς τῆς παρανομίας αὐτῶν ἀντλοῦντες πίθους, καὶ ὀλίγον αὐτοῖς ὑπὲρ τούτου ^oπροσριπτοῦντες ἀργύριον; Καινὰ δὲ καὶ γένη τόκων ἐπινοοῦσι, καὶ οὐδὲ τοῖς Ἑλλήνων νόμοις νενομισμένα, καὶ δανεισμάτων γραμματεῖα πολλῆς γέμοντα τῆς ἀρᾶς συντιθέασιν. Οὐδὲ γὰρ ἑκατοστὴν τοῦ παντός, ἀλλὰ τὸ ἡμισυ τοῦ παντός ἀπαιτεῖν βιάζονται· καὶ ταῦτα τοῦ ἀπαιτουμένου καὶ γυναικα ἔχοντος, καὶ παιδιά τρέφοντος, καὶ ἀνθρώπου ^pόντος, καὶ τοῖς οἰκέοις πόνοις καὶ τὴν ἄλω καὶ τὴν ληνὸν πληροῦντος. Ἄλλ' οὐδὲν τούτων ἐννοοῦσι. Διὸ δὴ τὸν προφήτην εὐκαιρον D ^qπαραστησάμενον εἰπεῖν· ⁵“ἐκστηθι, οὐρανέ, καὶ φρίξον, γῆ” εἰς ὅσην θηριωδίαν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἐξεβακχεύθη. Ταῦτα δὲ λέγω, οὐ τέχνας, οὐδὲ γεωργίαν, οὐδὲ στρατείαν, οὐδὲ ἀγροὺς διαβάλλων, ἀλλ' ἡμᾶς αὐτούς. Ἐπεὶ καὶ ὁ Κορνήλιος ἑκατοντάρχης ἦν, καὶ ὁ Παῦλος σκυτοτόμος, καὶ μετὰ τὸ κήρυγμα τῇ τέχνῃ ἐκέχρητο· καὶ ὁ Δαυὶδ βασιλεὺς ἦν· καὶ ὁ Ἰωβ χωρίων ^rἀπῆλανε καὶ πολλῶν προσόδων· καὶ οὐδὲν ἦν ^sἐντεῦθεν κώλυμα οὐδενὶ τούτων πρὸς ἀρετὴν.

Ταῦτ' οὖν ἅπαντα ἐννοοῦντες, καὶ τὰ μυρία τάλαντα E ^tἀναλογιζόμενοι, καὶ ἐντεῦθεν ἐπειχθῶμεν πρὸς τὸ ἀφίεμαι

⁵ Jer. ii. 12.

¹ λειτουργίας] + ἀπιάσι L. Mor. Ben. ^m αὐτοὺς ἐμπορεύονται. . . αὐτοὺς καπηλεύουσιν] Sic L. Mor. Ben. ceteri αὐτοὶ ἐμπ. . . αὐτοὶ καπηλεύονται. ⁿ εἰσάγειν L. ^o προσριπτοῦσιν H. M. προσρίπτουσιν K. Mox καὶ ante γένη om. L. ^p ὄντος] + πένητος Edd. invitis codd. et Interp. ^q παραστάντα G. παραστησαμένους Edd. Infra εἰς πόσην G. K. M. ^r ἀπῆλανε G. M. προσόδων] + ἐντεῦθεν G. K. M. Locum sic exhibet Reg. 688. καὶ ὁ Ἰωβ πολλῶν κτημάτων κύριος ἦν, καὶ μυρίων προσόδων ἐντεῦθεν ἀπέλανε. Hanc scripturam repraesentavit Sav. et omisso ἐντεῦθεν Ben. Nos codd. et Mor. sequimur. ^s ἐνταῦθα G. K. M. ^t Sic L. Ep. ceteri ἀναλογισάμενοι. καὶ] καὶ G. M. ἐπειχθῶμεν] Sic Ep. Mor. et codd. praeter G. M. qui ἐπειχθῶμεν (sic) habent. urgeamur Ge. ἐναχθῶμεν Reg. 688. et Sav. ἐπαχθῶμεν Ben. credo, errore typographico.

τοῖς πλησίον τὰ ὀλίγα ἐκεῖνα καὶ εὐτελεῖ. Καὶ γὰρ λόγος ἡμῖν ^νγίνεται τῶν ἐμπιστευθεισῶν ἡμῖν ἐντολῶν, καὶ οὐκ ἔχομεν πάντα καταβαλεῖν, οὐδ' ἂν ὅτιοιιν ποιήσωμεν. Διὰ
615 τοῦτο ἔδωκεν ἡμῖν ὁ θεὸς πρὸς ἕκτισιν εὐκόλον τε καὶ ῥαδίαν ὁδόν, καὶ πάντα δυναμένην διαλύσασθαι ἐκεῖνα, τὸ μὴ μνησικακεῖν λέγω. ^ρἸν' οὖν τοῦτο μάθωμεν καλῶς, ἀκούσωμεν ὁδῷ προϊόντες τῆς παραβολῆς ἀπάσης. “Προσηνέχθη γὰρ αὐτῷ, φησὶν, εἰς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. ^ωΟὐκ ἔχοντος (391) δὲ αὐτοῦ ἀποτίσαι, ἐκέλευσεν αὐτὸν πρᾶθῆναι, καὶ τὴν γυναικα αὐτοῦ, καὶ τὰ παῖδιά.” ^τΤίνος ἔνεκεν; εἰπέ μοι. Οὐκ ἐξ ὠμότητος, οὐδὲ ἀπανθρωπίας· καὶ γὰρ εἰς αὐτὸν ἡ ζημία περιίστατο πάλιν· δούλη γὰρ ἦν κακείνη· ἀλλ' ἐξ ἀφάτου κηδεμονίας. Βούλεται γὰρ αὐτὸν ^υπτοῆσαι διὰ τῆς ἀπειλῆς
B ταύτης, ἵνα εἰς ἱκετηρίαν ^αἀγάγῃ, οὐχ ἵνα πρᾶθῇ. Εἰ γὰρ διὰ τοῦτο ἐποίει, οὐκ ἂν ἐπένευσεν αὐτοῦ τῇ αἰτήσει, οὐδ' ἂν τὴν χάριν ἔδωκε. Διὰ τί οὖν πρὸ τοῦ λογοθεσίου τοῦτο οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ ἀφῆκε τὸ ὄφλημα; Διδάξαι βουλόμενος πόσων αὐτὸν ὀφλημάτων ἐλευθεροῖ, ἵνα καὶ ταύτῃ ἡμερώτερος περὶ τὸν σύνδουλον γένηται. Εἰ γὰρ καὶ μαθὼν τοῦ ὀφλήματος τὸν ὄγκον, καὶ τῆς συγχωρήσεως τὸ μέγεθος, ἐπέμενευ ἀγχωῖν τὸν σύνδουλον· εἰ μὴ τοσούτοις αὐτὸν προεπαίδευσεν φαρμάκοις, ποῦ οὐκ ἂν ἐξηλθεν ὠμότητος; Τί οὖν ἐκεῖνος; ⁶“Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα σοι ἀπο-
C δώσω, φήσιν. Ὁ δὲ κύριος αὐτοῦ σπλαγχνισθεὶς, ἀπέλυσεν αὐτὸν, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ.” Εἶδες πάλιν φιλανθρωπίας ὑπερβολήν; Ἀναβολὴν ἐζήτησε μόνον καιροῦ καὶ ὑπέρθεσιν ὁ οἰκέτης· ὁ δὲ μεῖζον ἢ ἤτησεν ἔδωκεν, ἄφεςιν ὁλοκλήρου τοῦ δανείσματος καὶ συγχώρησιν. Ἐβούλετο μὲν γὰρ καὶ ἐξ ἀρχῆς δοῦναι, ἀλλ' οὐκ ἐβούλετο αὐτοῦ εἶναι τὸ δῶρον μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς τούτου ἱκετηρίας, ἵνα μὴ ἀστεφάνωτος ἀπέλθῃ. Ὅτι γὰρ αὐτοῦ τὸ πᾶν ἦν, εἰ καὶ προσέπεσεν οὗτος καὶ ἐδεήθη, ἡ αἰτία τῆς συγχωρήσεως

⁶ v. 26, 27.

^ν γενήσεται G. Ep. ^ω Οὐκ] Mñ K. L. invitis Mosqq. ^τ Τίνος] + οὖν L. μοι] + τὴν γυναῖκα Edd. + καὶ τὴν γ. καὶ τὰ παῖδιά H. Neutrum vertit Interp. ^υ πτοῆσαι] ἡμερον ποιῆσαι Sav. [et Reg. 688.] καταπτοῆσαι Euth. ^α αὐτὸν ante ἀγάγῃ delevi, auctoribus K. L. M. Ep. Mox Eὶ γὰρ μὴ διὰ Euth. Mor.

ἐδήλωσε· “σπλαγχνισθεῖς ^a γὰρ ἀφῆκεν αὐτῷ.” Ἀλλ’ ὅμως καὶ οὕτως ἐβούλετο κακῆνόν τι δοκεῖν συνεισφέρειν, ἵνα μὴ D σφόδρα ἢ κατησχυμμένος· καὶ ἵνα παιδευθεῖς ἐν ταῖς οἰκείαις συμφοραῖς συγγνωμονικὸς γένηται τῷ συνδούλῳ.

Μέχρι μὲν οὖν τούτου καλὸς οὗτος καὶ εὐάρεστος· καὶ γὰρ ὠμολόγησε, καὶ ἐπηγγείλατο ἀποδώσειν τὸ ὄφλημα, καὶ προσέπεσε, καὶ παρεκάλεσε, καὶ κατέγνω τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων, καὶ ἔγνω τὸ μέγεθος τοῦ ὀφλήματος. Ἀλλὰ τὰ μετὰ ταῦτα ἀνάξια τῶν προτέρων. Ἐξελθὼν γὰρ ^b εὐθέως, οὐδὲ μετὰ χρόνον πολὺν, ἀλλ’ εὐθέως, ἑναυλον ἔχων τὴν εὐεργεσίαν, εἰς κακίαν ἀπεχρήσατο τῇ δωρεᾷ, καὶ E τῇ ἐλευθερίᾳ τῇ παρὰ τοῦ δεσπότης αὐτῷ παρασχεθείσῃ. ⁷ “Εὐρὼν γὰρ ἓνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὀφείλοντα αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, ἔπνιγεν αὐτὸν λέγων· ἀπόδος μοι εἴ τι ὀφείλεις.” Εἶδες δεσπότην φιланθρωπίαν; εἶδες δούλου ὠμότητα; Ἀκούσατε οἱ ὑπὲρ χρημάτων ταῦτα ποιοῦντες. Εἰ γὰρ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων οὐ χρή, πολλῷ μᾶλλον ὑπὲρ χρημάτων. Τί οὖν ἐκεῖνος; ⁸ “Μακροθύμησον ἐπ’ ἐμοί, καὶ 616 πάντα σοι ἀποδώσω.” ^c Ὁ δὲ οὐδὲ τὰ ῥήματα ἠδέσθη, δι’ ὧν ἐσώθη· (καὶ γὰρ αὐτὸς ταῦτα εἰπὼν, ἀπηλλάγη τῶν μυρίων ταλάντων) καὶ οὐδὲ τὸν λιμένα ἐπέγνω, δι’ οὗ τὸ ναυάγιον διέφυγεν· οὐ τὸ σχῆμα τῆς ἱκετηρίας ἀνέμνησεν αὐτὸν τῆς τοῦ δεσπότης φιланθρωπίας· ἀλλὰ πάντα ἐκεῖνα ^d ὑπὸ τῆς πλεονεξίας καὶ τῆς ὠμότητος καὶ τῆς μνησικακίας ἐκβαλὼν, θηρίου παντὸς χαλεπώτερος ἦν, ἄγχων τὸν σύνδουλον. Τί ποιεῖς, ἄνθρωπε; σεαυτὸν ^e ἀπαιτῶν οὐκ αἰσθάνῃ, κατὰ σεαυτοῦ τὸ ξίφος ὠθῶν, καὶ τὴν ἀπόφασιν καὶ τὴν δωρεὰν ἀνακαλούμενος; Ἀλλ’ οὐδὲν τούτων ἐνενόησεν, οὐδὲ B ἐμνήσθη τῶν αὐτοῦ, οὐδὲ ἐνέδωκε· καίτοιγε οὐχ ὑπὲρ τῶν ἴσων ἢ ἱκετηρία. Ὁ μὲν γὰρ ὑπὲρ μυρίων ταλάντων, ὁ δὲ ὑπὲρ ἑκατὸν δηνარიῶν παρεκάλει· καὶ ὁ μὲν τὸν σύνδουλον, ὁ δὲ τὸν δεσπότην· καὶ ὁ μὲν τρεῖς ἑκατὶς συγχώρησιν ἔλαβεν,

⁷ v. 28.⁸ v. 29.

^a γὰρ] + φησὶν Edd. ^b εὐθέως] αὐτὸς Sav. Mox ἐχρήσατο G. H. K. M. ^c Ὁ δὲ om. G. ^d ὑπὸ] ἀπὸ Edd. Mox παντὸς om. G. H. K. M. sed tuentur Euth. et Interp. ^e “ἀπαιτῶν. Sic MSS. quidam recte [immo pessime]. Editi vero ἀπαιτῶν.” Montef. ἀπα-
τῶν in nullo cod. invenire potui. κατὰ] καὶ κατὰ L.

ὁ δὲ ἀναβολὴν ἤτει. Καὶ οὐδὲ [†] ταύτην αὐτὸς ἐδίδου·
⁹ “ἔβαλε γὰρ αὐτὸν εἰς φυλακὴν. Ἰδόντες δὲ οἱ σύνδουλοι
⁸ αὐτοῦ, κατηγόρησαν αὐτοῦ πρὸς τὸν δεσπότην.” Οὐδὲ
 ἀνθρώποις τοῦτο ἀρεστὸν ἦν, μήτιγε θεῷ. ^h Συνήλγησαν
 οὖν οἱ μὴ ὀφείλοντες. Τί οὖν ὁ δεσπότης; ¹⁰ “Πονηρὲ
 δοῦλε, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ παρεκά-
 C λεσάς με· οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς (39)
 καὶ ἐγὼ σε ἠλέησα;” Ὅρα πάλιν τὴν ἡμερότητα τοῦ δε-
 σπότητος. Κρίνεται πρὸς αὐτὸν καὶ ἀπολογεῖται, μέλλων ἀνα-
 τρέπειν αὐτοῦ τὴν δωρεάν· μᾶλλον δὲ οὐκ αὐτὸς ἀνέτρε-
 ψεν, ἀλλ’ ὁ λαβών. Διό φησι· “πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκεί-
 νην ἀφῆκά σοι, ⁱ ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· οὐκ ἔδει καὶ σὲ
 ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου;” Εἰ γὰρ καὶ βαρὺ σοι τὸ
 πρᾶγμα εἶναι ^k δοκεῖ, ἀλλ’ ἔδει καὶ πρὸς τὸ κέρδος ἰδεῖν, τὸ
 γεγενημένον, τὸ ἐσόμενον. ^l Εἰ καὶ ἐπαχθὲς τὸ ἐπίταγμα,
 τὸ ἔπαθλον ἐννοῆσαι ἔδει· μηδὲ ὅτι λελύπηκεν ἐκεῖνος, ἀλλ’
 D ὅτι σὺ θεὸν παρώξυνας, ὃν ἀπὸ ψιλῆς ἱκετηρίας κατήλλαξας.
 Εἰ δὲ καὶ οὕτω σοι φορτικὸν τὸ φίλον γενέσθαι τῷ λελυ-
 πηκότι, πολλῷ βαρύτερον τὸ εἰς γέενναν ἐμπεσεῖν· καὶ εἰ
 τοῦτο ἀντέθηκας ἐκείνῳ, τότε ἂν ἔγνων, ὅτι πολλῷ τοῦτο
 κουφότερον. Καὶ ὅτε μὲν μυρία τάλαντα ὤφειλεν, οὐκ
 ἐκάλεσε πονηρόν, οὐδὲ ὕβρισην, ἀλλ’ ἠλέησεν· ὅτε δὲ περὶ
 τὸν σύνδουλόν ἀγνώμων ἐγένετο, τότε λέγει, “πονηρὲ δοῦ-
 λε.” ^m Ἀκούσωμεν, οἱ πλεονέκται· καὶ γὰρ πρὸς ἡμᾶς ὁ λό-
 E γος. Ἀκούσωμεν, ⁿ καὶ οἱ ἀνηλεεῖς καὶ ὡμοί· ὅτι οὐχ ἐτέ-
 ροις ἐσμέν ὡμοί, ἀλλ’ ἐαυτοῖς. Ὅταν οὖν βούλη μνησικα-
 κεῖν, ἐννόησον ὅτι σαυτῷ μνησικακεῖς, οὐχ ἐτέρῳ· ὅτι ὁ τὰ
 σαυτοῦ καταδεσμεῖς ἀμαρτήματα, οὐ τὰ τοῦ πλησίον. Σὺ

⁹ v. 30, 31.¹⁰ v. 32, 33.

[†] ταύτην] τοῦτο G. M. αὐτὸς] οὗτος G. M. αὐτὸς οὗτος H.
⁸ αὐτοῦ om. K. L. Proximum αὐτοῦ om. M. δεσπότην] + διεσάφησαν
 τῷ δεσπότη Mor. Ben. Hanc clausulam vice alterius κατηγόρησαν
 κ. τ. ε. exhibet L. Nobiscum faciunt Mosqq. ^h Συνηγανάκτησαν
 L. invito Ep. Infra ἀνέτρεπεν H. ⁱ Haec ἐπεὶ παρεκάλεσάς με om. H.
 tum hic, tum supra om. K. M. ^k ἐδόκει H. K. p. p. τὸ τότε
 γεγ. G. M. καὶ τὸ ἐσόμενον Edd. ^l Εἰ δὲ καὶ G. H. ἔδει] ἐχρῆν L.
^m Ἀκούσατε bis . . . ὑμᾶς . . . ἐστὲ Edd. In ἀκούσωμεν et ἐσμέν con-
 sentiunt codd. et Ge. ἡμᾶς autem invititis codd. ex solo Interprete
 recepi. ⁿ καὶ om. L. ἀνελεεῖς H. M. ἀνελεήμονες L. ὁ τὰ σав-
 τοῦ] σαυτῷ G. K. M. καταδεσμεύεις iidem.

μὲν γὰρ, ὅπερ ἂν ἐργάσῃ ^p τούτῳ, ὡς ἄνθρωπος ἐργάζῃ, καὶ ἐν τῷ παρόντι βίῳ· ὁ δὲ θεὸς οὐχ οὕτως, ἀλλὰ μειζό-
 νως σε τιμωρήσεται, καὶ τιμωρίαν ^q τὴν ἐκεῖ. ¹¹ “Παρέδωκε 617
 γὰρ ^r αὐτόν, ἕως οὗ ἀποδῶ τὸ ὀφειλόμενον” τούτέστι, διη-
 νεκῶς· οὔτε γὰρ ἀποδώσει ποτέ. Ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἐγένον
 τῇ εὐεργεσίᾳ βελτίων, λείπεται τῇ τιμωρίᾳ σε διορθοῦσθαι.
 Καίτοιγε ¹² ἀμεταμέλητα ^s τὰ χαρίσματα καὶ αἱ δωρεαί·
 ἀλλὰ τοσοῦτον ἴσχυσεν ἡ κακία, ὡς καὶ τοῦτον λύσαι τὸν
 νόμον. Τί τοίνυν τοῦ μνησικακεῖν χαλεπώτερον, ὅταν δω-
 ρεὰν θείαν τοσαύτην καὶ τηλικαύτην ἀνατρέπον φαίνεται;
 Καὶ οὐδὲ ἀπλῶς αὐτὸν παρέδωκεν, ἀλλὰ ὀργισθεῖς. Ὅτε B
 μὲν γὰρ ἐκέλευσεπραθῆναι, οὐκ ἦν ὀργῆς τὰ ῥήματα· οὐκ-
 οῦν οὐδὲ ἐποίησεν· ἀλλ’ ἀφορμὴ φιλανθρωπίας μεγίστη·
 νυνὶ δὲ ἀγανακτήσεως πολλῆς ἢ ψῆφος, καὶ τιμωρίας, καὶ
 κολάσεως. Τί οὖν ἡ παραβολὴ βούλεται; ¹³ “Οὕτω ποιήσει
 καὶ ὑμῖν, φησὶν, ὁ πατήρ μου, εἰ μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ
 ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῆς καρδίας ὑμῶν τὰ παραπτώματα
 αὐτῶν.” Οὐ λέγει, ὁ πατήρ ὑμῶν· ἀλλ’, “ὁ πατήρ μου.”
 Οὐ γὰρ ἄξιον τοῦ τοιούτου καλεῖσθαι πατέρα τὸν θεόν,
 τοῦ οὕτω πονηροῦ καὶ μισανθρώπου. Δύο τοίνυν ἐνταῦθα
 ζητεῖ, καὶ καταγινώσκειν ἡμᾶς ^v τῶν ἀμαρτημάτων, καὶ ἐτέ- C
 ροις ἀφίεναι· καὶ ἐκεῖνο διὰ ^w τοῦτο, ἵνα εὐκολώτερον τοῦτο
 γένηται· (ὁ γὰρ τὰ ἑαυτοῦ ἐννοῶν, συγγνωμονικώτερος ἔσται
 τῷ συνδούλῳ) καὶ οὐχ ἀπλῶς ἀφίεναι ἀπὸ στόματος, ἀλλ’
 ἀπὸ καρδίας.

^x Μὴ δὲ καθ’ ἑαυτῶν τὸ ξίφος ὠθῶμεν μνησικακοῦντες.
 Τί γὰρ σε καὶ τοιοῦτον ἐλύπησεν ὁ λελυπηκώς, οἶον σὺ
 σαυτὸν ἐργάσῃ τῆς ὀργῆς μεμνημένος, καὶ ἐπισπώμενος κα-
 τὰ σαυτοῦ τὴν καταδικάζουσάν σε παρὰ θεοῦ ψῆφον; Ἄν
 μὲν γὰρ νήφης καὶ φιλοσοφῆς, εἰς τὴν ἐκείνου κεφαλὴν πε-

¹¹ v. 34.¹² Rom. xi. 29.¹³ v. 35.

^p τούτῳ] Sic Mor. Ben. et corr. H. τοῦτον L. ceteri et pr. H. τοῦτο.
^q τὴν αἰεὶ καὶ ἐκεῖ Reg. 688. idque dederunt Sav. Ben.
^r αὐτόν] + φησὶ H. L. ἀποδῶ] + πᾶν G. 1 Mosq. ^s τὰ] τοῦ θεοῦ
 τὰ H. τοῦ θεοῦ post δωρεαὶ addit L. invito Ge. ^t αὐτοῦ H. L.
^v τῶν οἰκείων ἀμαρ. Sav. [et Reg. 688.] invito Ep. ^w τούτου H. K.
 p. p. τὰ αὐτοῦ codices. ^x ΗΘΙΚΟΝ. Περὶ τοῦ μὴ μνησικακεῖν τοὺς
 ὑβρίζοντας καὶ διαβάλλοντας καὶ ποιούντας κακῶς, ἀλλὰ φέρειν γενναίως,
 καὶ μᾶλλον ὑπερεὔχεσθαι αὐτῶν. G.

Δριστήσεται τὸ δεινόν, κακῆινος ἔσται ὁ πάσχων κακῶς· ἂν δὲ μένης ἀγανακτῶν καὶ δυσχεραίνων, τότε αὐτὸς ὑποστήσῃ τὴν βλάβην, οὐ παρ' ἐκείνου, ἀλλὰ παρὰ παντοῦ. Μὴ τοίνυν λέγε, ὅτι ὕβρισε καὶ διέβαλε καὶ μυρία εἰργάσατο κακά· ὅσα γὰρ ἂν εἴπῃς, τοσοῦτ' ἄλλοι δεικνύεις αὐτὸν εὐεργέτην. Ἐδωκε γὰρ ἀφορμὴν ἵνα ἀπολούσασθαι τὰ ἁμαρτήματα ὥστε ὅσ' ἂν μείζονα ἡδίκηκ' ἢ, τοσοῦτ' ἡμῶν ἁμαρτημάτων ἀφέσεως αἰτίος σοι καθίσταται. Ἄν γὰρ ἐθέλωμεν, οὐδεὶς ἡμᾶς ἀδικῆσαι δυνήσεται· ἀλλὰ καὶ οἱ ἐχθροὶ τὰ μέγιστα ὠφελήσουσιν ἡμᾶς. Καὶ τί λέγω τοὺς ἀνθρώπους; Τοῦ γὰρ διαβόλου τί γένοιτ' ἂν πονηρότερον; ἀλλ' ὅμως
Ε καὶ ἐκείθεν πολλὴν ἀφορμὴν εὐδοκίμησης ἔχομεν, καὶ δεικνυσὶν ὁ Ἰώβ. Εἰ δὲ ὁ διάβολος ἀφορμὴ γέγονε στεφάνων, τί δέδοικας ἄνθρωπον ἐχθρόν; Ὅρα οὖν ὅσα κερδαίνεις, πρῶτος τὰς τῶν ἐχθρῶν φέρων ἐπιβλαστέας. Πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον, ἁμαρτημάτων ἀπαλλαγὴν· δεύτερον, καρτερίαν καὶ (393) ὑπομονήν· τρίτον, ἡμερότητα καὶ φιланθρωπίαν. Ὁ γὰρ τοῖς λυποῦσιν οὐκ εἰδὼς ὀργίζεσθαι, πολλῶ ἄλλοις τοῖς φιλοῦσιν αὐτὸν ἐπιτήδειος ἔσται. Τέταρτον, τὸ καθαρεύειν
618 ὀργῆς διηνεκῶς· ὥς οὐδὲν γένοιτ' ἂν ἴσον. Ὁ γὰρ ὀργῆς καθαρεύων, εὐδελον ὅτι καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἀθυμίας ἀπήλλακται, καὶ οὐκ ἀναλώσει τὸν βίον εἰς ματαιοπονίας καὶ οὐδυνας. Ὁ γὰρ οὐκ εἰδὼς ἀπεχθάνεσθαι, οὐδὲ λυπεῖσθαι οἶδεν, ἀλλὰ τρυφῆς ἀπολαύσεται καὶ μυρίων ἀγαθῶν. Ὡστε ἑαυτοὺς τιμωρούμεθα μισοῦντες ἑτέρους· ὥσπερ οὖν καὶ ἑαυτοὺς εὐεργετοῦμεν ἀγαπῶντες. Πρὸς τοῦτοις ἅπασιν αἰδέσιμος ἔσῃ καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐχθροῖς, καὶ δαίμονες ὥσι· ἄλλοι δὲ οὐδὲ ἕξεις λοιπὸν ἐχθρόν διακείμενος οὕτω. Τὸ δὲ πάντων μείζον καὶ πρῶτον, τὴν τοῦ θεοῦ ἁ κερδαίνεις φιλανθρωπίαν· καὶ
Β ἡμαρτηκῶς ἡς, τεύξῃ συγγνώμης· καὶ κατωρθωκῶς ἡς, πλείονα προσλήψῃ παρρησίαν. Ἀνύσωμεν τοίνυν τὸ μηδένα μισεῖν, ἵνα καὶ ὁ θεὸς ἡμᾶς φιλήσῃ· ἵνα καὶ μυρίων ταλάντων ὦμεν ὑπεύθυνοι, σπλαγχνισθῇ καὶ ἐλεήσῃ. Ἄλλ' ἡδίκησαι παρ' αὐτοῦ; Οὐκοῦν ἐλέησον αὐτὸν, μὴ μισήσῃς· δάκρυσον

^γ ὅσ' ἂν H. ^ζ ἀπολούσασθαι L. sed *detergere* Ge. ὅσ' ἂν] Sic L. in ceteris ἂν deest. ἂν sine ὅσ' ἂν habent Mor. Ben. Mox μείζονων H. L. ^α ὠφελούσιν K. ^β οὖν] γοῦν L. ^γ ὥ] οὐ K. L. ^δ κερδανεύς L. ^ε ἡς om. L.

καὶ θρήνησον, μὴ ἀποστραφῆς. Οὐ γὰρ σὺ εἶ ὁ προσκε-
κρουκὼς τῷ θεῷ, ἀλλ' ἐκεῖνος· σὺ δὲ καὶ ^εεὐδοκίμησας, ἐὰν
ἐνέγκῃς. Ἐννόησον, ὅτι σταυροῦσθαι μέλλων ὁ Χριστὸς,
ὑπὲρ ἑαυτοῦ μὲν ἔχαιρεν, ὑπὲρ δὲ τῶν σταυρουντων ἐδάκρυεν.
Οὕτω καὶ ἡμᾶς διακεῖσθαι χρή· καὶ ὅσω ἂν ἀδικώμεθα, το-
σούτῳ ^εμᾶλλον θρηνεῖν τοὺς ἀδικούντας. Ἡμῖν μὲν γὰρ C
πολλὰ ἐντεῦθεν τὰ ἀγαθὰ· ἐκείνοις δὲ τὰ ἐναντία. Ἄλλ'
ἐπὶ πάντων ὕβρισε καὶ ἐτύπτησεν; Οὐκοῦν ἐπὶ πάντων ἑαν-
τὸν ἥσχυνε καὶ ^hἡτίμασε, καὶ μυρίων κατηγορῶν ἡνοιξε στό-
ματα, καὶ σοὶ πλείονας τοὺς στεφάνους ὕφηνε, καὶ πολλοὺς
σοι τῆς μακροθυμίας συνήγαγε κήρυκας. Ἀλλὰ πρὸς ἐτέ-
ρους διέβαλε; Καὶ τί τοῦτο, τοῦ θεοῦ ὄντος τοῦ μέλλον-
τος ἀπαιτεῖν τὰς εὐθύνas, ἀλλ' οὐκ ἐκείνων τῶν ἀκουσάν-
των; Ἐαυτῷ γὰρ προσέθηκε κολάσεως ὑπόθεσιν, ἵνα μὴ
μόνον ὑπὲρ τῶν οἰκείων, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ὧν περὶ σοῦ διελέ-
χθη, παράσχη λόγον. Καὶ σέ μὲν πρὸς ἀνθρώπους διέβα- D
λεν, αὐτὸς δὲ πρὸς θεὸν διεβλήθη. Εἰ δὲ οὐκ ἄρκει σοι
ταῦτα, ἐννόησον ὅτι καὶ ὁ δεσπότης σου διεβλήθη, ⁱκαὶ ὑπὸ
τοῦ Σατανᾶ, καὶ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ πρὸς τοὺς μάλιστα
φιλουμένους· καὶ ὁ τούτου μονογενὴς πάλιν τὰ αὐτά. Διὸ
ἔλεγεν· ¹⁴“εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβούλ ἐκάλεσαν, πολ-
λῷ μᾶλλον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ.” Καὶ οὐ διέβαλεν αὐτὸν
μόνον ὁ πονηρὸς δαίμων ἐκεῖνος, ἀλλὰ καὶ ἐπιστεύθη· καὶ
διέβαλεν, οὐ τὰ τυχόντα, ἀλλὰ ^kτὰ μέγιστα ὀνειδῆ καὶ
ἐγκλήματα. Καὶ γὰρ δαιμονῶντα αὐτὸν ἔφησε, καὶ πλάνον E
εἶναι καὶ ἀντίθεον. Ἀλλὰ καὶ εὐεργετήσας ἔπαθες κακῶς;
Καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα ὑπὲρ μὲν τοῦ ποιήσαντος θρήνει
καὶ ἄλγει, ὑπὲρ δὲ σεαυτοῦ ¹καὶ χαῖρε, ὅτι θεῷ γέγονας
ὅμοιος, τῷ τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντι ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγα-
θοὺς. Εἰ δὲ καὶ ὑπερβαίνει σε τὸ τὸν θεὸν μιμεῖσθαι·
καίτοιγε τῷ νήφοντι οὐδὲ τοῦτο δύσκολον· ἀλλ' ὅμως εἰ
σου μείζον εἶναι ^mτούτῳ σοι δοκεῖ, φέρε σε πρὸς τοὺς 619
ⁿσυνδούλους ἀγάγωμεν· πρὸς τὸν Ἰωσήφ, τὸν μυρία πα-

¹⁴ Matth. x. 25.

ⁱ εὐδοκίμησας K. M. ^ε μᾶλλον] + δεῖ Ben. ἀδικούντας] + ἡμᾶς
χρῆ L. ^h Sic G. ceteri ἡτίμωσε. ⁱ καὶ om. G. H. K. M. p. p. τῶν
om. G. K. M. Infra Διὸ καὶ ἔλεγεν L. ^k τὰ om. G. K. M. p. p.
Καὶ γὰρ καὶ δ. L. ¹ καὶ om. K. L. ^m τοῦτο om. G. σοι om. K.
τούτῳ σοι] σοὶ τοῦτο H. M. ⁿ δούλους G. K. M.

θόντα καὶ εὐεργετήσαντα τοὺς ἀδελφούς· πρὸς τὸν Μωϋσέα, τὸν μετὰ μυρίας ἐπιβουλάς ὑπὲρ αὐτῶν δεηθέντα· πρὸς τὸν ὁ μακάριον Παῦλον, τὸν οὐδὲ ἀριθμῆσαι ἔχοντα ἅπερ ἔπαθε παρ' αὐτῶν, ^ρ καὶ ἀξιούντα ἀνάθεμα εἶναι ὑπὲρ αὐτῶν· πρὸς τὸν Στέφανον, ^ρ τὸν λιθαζόμενον καὶ παρακαλοῦντα λυθῆναι αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. Καὶ ταῦτα πάντα ἐννοήσας, ἔκβαλε πᾶσαν ὀργὴν, ἵνα καὶ ἡμῖν ὁ θεὸς ἀφῇ ^τ πάντα τὰ παραπτώματα, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ καὶ τῷ Β ἀγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΞΒ.

¹ Καὶ ἐγένετο, ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, μετῆρεν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦλθεν ^α ἐπὶ τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

ΣΥΝΕΧΩΣ τὴν Ἰουδαίαν ἀφείς διὰ τὴν βασκανίαν τὴν (394) ἐκείνων, νῦν ἐπιχωριάζει λοιπὸν, ἐπειδὴ τὸ πάθος ἐγγὺς C ἔμελλεν εἶναι· οὐ μὴν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα τέως ἄνεισιν, ἀλλ' εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας. ² “Καὶ ἐλθόντι ἠκολούθησαν ^β αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς.” Οὔτε τῇ τῶν λόγων διδασκαλίᾳ ^γ διηνεκῶς ἐνδιατρίβει, οὔτε τῇ τῶν σημείων θαυματουργίᾳ· ἀλλὰ νῦν μὲν τοῦτο, νῦν δὲ ἐκείνο ποιεῖ, ποικίλων τὴν σωτηρίαν τῶν προσεδρευόντων καὶ ^δ ἐπομένων, ὥστε ἀπὸ μὲν τῶν σημείων ἀξιόπιστος, ἐν οἷς ἔλεγε, φανῆναι

¹ Cap. XIX. v. 1.

² v. 2.

ὁ μακάριον om. K. L. M. ^ρ καὶ οὐκ ἀξιούντι τὸ ἀν. M. καὶ οὐκ ἀπαξιούντα τὸ ἀν. K. ^τ τὸν om. G. K. M. λυθῆναι] Sic K. L. Mor. ceteri συγχωρῆσαι. ^τ πάντα ἡμῶν τὰ π. M. πάντα τὰ π. ἡμῶν K. πάντα ἡμῶν τὰ ἁμαρτήματα L. HOM. LXII. ^α ἐπὶ] Sic Mosqq. εἰς H. L. Mox ἀφίεις H. ^β αὐτῷ om. K. M. ^γ διηνεκῶς] Sic L. Ep. ceteri συνεχῶς. ^δ ἐπομένων] Sic Ep. Ge. et codd. ἐπιμενόντων Edd. p. p. καὶ ἐν οἷς L. Ep.

διδάσκαλος, ἀπὸ δὲ τῆς τῶν λόγων διδασκαλίας ἐπιτεῖναι τὸ ἀπὸ τῶν σημείων κέρδος. Τοῦτο δὲ ἦν ^ε τὸ πρὸς θεογνωσίαν αὐτοὺς χειραγωγῆσαι. Σὺ δὲ μοι κάκεῖνο σκόπει, πῶς ὁλοκλήρους δῆμους παρατρέχουσιν ^ε ἐνὶ ῥήματι οἱ μαθηταί, οὐδὲ κατὰ ὄνομα ἕκαστον ἀπαγγέλλοντες τῶν θεραπευομένων. Οὐ γὰρ εἶπον, ὅτι ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα· ἀλλ', ὅτι πολλοί, τὸ ἀκόμπαστον παιδεύοντες. ^ε Ἐθεράπευε δὲ ὁ Χριστὸς, ἐκείνους τε ἐνεργετῶν, καὶ δι' ἐκείνων πολλοὺς ἑτέρους. Ἡ γὰρ τῆς τούτων ἀσθενείας διόρθωσις ἑτέροις ὑπόθεσις θεογνωσίας ἐγένετο. Ἀλλ' οὐχὶ τοῖς Φαρισαίοις, ἀλλὰ καὶ δι' ^η αὐτὸ τοῦτο μᾶλλον ἐκθηριοῦνται· καὶ προσέρχονται αὐτῷ πειράζοντες. Ἐπειδὴ γὰρ τῶν γινομένων ἐπιλαβέσθαι οὐκ εἶχον, ^Ε ^ι προβλήματα αὐτῷ προβάλλουσι. ³ “Προσελθόντες γὰρ αὐτῷ καὶ πειράζοντες ἔλεγον· εἰ ἔξεστιν ἀνθρώπῳ ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν;” ⁴ Ὡς τῆς ^κ ἀνοίας. Ὡς οὖν ἐπιστομίζεν αὐτὸν διὰ τῶν ζητημάτων, καίτοιγε ἤδη λαβόντες ¹ αὐτοῦ τεκμήριον τῆς δυνάμεως ταύτης. Ὅτε γοῦν περὶ τοῦ σαββάτου πολλὰ διελέχθησαν, ὅτε εἶπον, ὅτι βλασφημεῖ, ὅτε εἶπον, ὅτι δαιμόνιον ἔχει, ὅτε τοῖς μαθηταῖς ἐπετίμησαν διὰ τῶν σπορίμων βαδίζουσιν, ὅτε περὶ 620 ἀνίπτων διελέχθησαν χειρῶν, πανταχοῦ ἀπορράψας αὐτῶν τὰ στόματα, καὶ τὴν ἀναίσχυντον ἐμφράξας γλῶτταν, οὕτω παρέπεμψεν. Ἀλλ' ὅμως οὐδὲ οὕτως ἀφίστανται. Τοιοῦτον γὰρ ^μ ἢ πονηρία, τοιοῦτον ἢ βασκανία, ἀναίσχυντον καὶ ἰταμόν· καὶ μυριάκις ἐπιστομισθῇ, μυριάκις ἐφίσταται πάλιν. Σὺ δὲ μοι σκόπει καὶ τὴν ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ^ν ἐρωτήσεως κακουργίαν. Οὐδὲ γὰρ εἶπον αὐτῷ· ἐκέλευσας μὴ ἀφιέναι γυναῖκα· καὶ γὰρ ἤδη ἦν περὶ τοῦ νόμου τούτου διαλεχθεῖς· ἀλλ' ὅμως οὐκ ἐμνημόνευσαν ἐκείνων τῶν ῥημάτων, ἀλλ' ^Β ὠρμήθησαν μὲν ἐκείθεν, οἰόμενοι δὲ μείζονα ποιεῖν τὴν ἐνέδραν, καὶ βουλόμενοι εἰς ἀντινομίας ἀνάγκην αὐτὸν ἐμβαλεῖν, οὐ λέγουσι, διατί ἐνομοθέτησας τὸ καὶ τό; ἀλλ' ὡς οὐδενὸς εἰρημένον, ἐρωτῶσιν, εἰ ἔξεστι, προσδοκῶντες ὅτι ἐπiléλησται εἰρηκῶς· καὶ ὄντες ἑτοιμοί, εἰ μὲν εἶποι, ὅτι ἔξεστιν

³ v. 3.

^ε τὸ om. G. H. K. M.

^ε ἐνὶ] ἐν ἐνὶ Edd.

^ε ἐθεράπευσε Edd.

^η αὐτὸ om. G. H. K. M.

^ι πρόβλημα H. L. Ge.

^κ ἀπονοίας G.

Ge. Alterum habet Theoph.

¹ αὐτοῦ om. G. K. L. M.

^μ ἢ

deest in Edd.

^ν ἐπερωτήσεως G. H.

ο ἀφείναι, ἀντιθεῖναι αὐτῷ τὰ παρ' αὐτοῦ εἰρημένα, καὶ εἰπεῖν πῶς οὖν εἴρηκας τὰ ἐναντία; εἰ δὲ τὰ αὐτὰ ^p πάλιν ἄπερ καὶ ἔμπροσθεν, ἀντιθεῖναι ^a τὸ Μωϋσέως. Τί οὖν αὐτός; Οὐκ εἶπε, ⁴ “τί με πειράζετε, ὑποκριταί;” καίτοιγε μετὰ ταῦτα λέγει· ἀλλ' ἐνταῦθα οὐ φησι τοῦτο. Τί δήποτε; C Ἰνα μετὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ καὶ τὴν ἡμερότητα ἐπιδείξηται. Οὔτε γὰρ αἰεὶ σιγᾷ, ἵνα μὴ νομίσωσι λανθάνειν· οὔτε αἰεὶ ἐλέγχει, ἵνα παιδεύσῃ ἡμᾶς ἡμέρως πάντα φέρειν. Πῶς οὖν αὐτοῖς ἀποκρίνεται; ⁵ “Οὐκ ἀνέγνωτε, ὅτι ὁ ποιήσας ἀπ' ἀρχῆς, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς; καὶ εἶπεν· ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. Ὡστε οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία. Ὁ οὖν ὁ θεὸς ^s συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωρίζτω.” Ὁρα σοφίαν διδασκάλου. Ἐρωτηθεὶς γὰρ, εἰ D ἔξεστιν, οὐκ εὐθέως εἶπεν, οὐκ ἔξεστιν, ἵνα μὴ θορυβηθῶσι καὶ ταραχθῶσιν· ἀλλὰ πρὸ τῆς ἀποφάσεως διὰ τῆς κατασκευῆς κατέστησε δῆλον τοῦτο, δεικνὺς ὅτι καὶ αὐτὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐστὶ τὸ πρόσταγμα, καὶ ὅτι οὐκ ἐναντιού- (395) μενος Μωϋσεὶ ταῦτα ἐπέταξεν, ^t ἀλλὰ καὶ σφόδρα συμβαίνων. Σκόπει δὲ αὐτὸν οὐκ ἀπὸ τῆς δημιουργίας ^v ἰσχυρίζομενον μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ προστάγματος αὐτοῦ. Οὐ γὰρ εἶπεν, ὅτι ἐποίησεν ἓνα ἄνδρα καὶ μίαν γυναῖκα μόνον· ἀλλ' ὅτι καὶ τοῦτο ἐκέλευσεν, ὥστε τὸν ἓνα τῇ μιᾷ συνάπτεσθαι. Εἰ δὲ ἐβούλετο ^w ταύτην μὲν ἀφίεναι, ἐτέραν δὲ ἐπεισάγειν, ἓνα ἄνδρα ποιήσας, πολλὰς ἂν ἐπλάσε γυναῖκας. Νῦν δὲ καὶ τῷ τρόπῳ τῆς δημιουργίας καὶ τῷ τρόπῳ τῆς E νομοθεσίας ἔδειξεν, ὅτι ἓνα δεῖ μιᾷ συνοικεῖν διαπαντός, καὶ μηδέποτε διαρρήγνυσθαι. Καὶ ὅρα πῶς φησιν· “ὁ ποιήσας ἐξ ἀρχῆς, ἄρσεν καὶ θῆλυ ^x ἐποίησε.” τουτέστιν, ^y ἐκ μιᾶς

⁴ Matth. xxii. 18.⁵ v. 4, 5.

ο ἀφίεναι K. M. ^p πάλιν] + εἴποι L. Ep. + εἶπη Edd. ἔμπροσθεν] + εἶπη H. ^a τὸ] τὰ Ep. κατὰ G. ^r μητέρα] + αὐτοῦ M. ^s ἔζευξεν K. M. ^t Haec ἀλλὰ καὶ σφ. συμβαίνων desunt in Edd. praeter Savilianam, casu ut videtur; nam per codices et Interp. immota manent. ^v διῖσχυρίζομενον Edd. Post v. δημιουργίας desunt quatuor folia codicis M. usque ad τούτων ἀπάντων p. 625 D. ^w ταύτην] τὴν L. Mor. ^x ἐποίησεν] + αὐτούς Edd. ^y καὶ ante ἐκ deleui, auctori-bus G. K. Ep. et Interp. καὶ ante εἰς om. G. invitis ceteris.

ρίζης ἐγένοντο· καὶ εἰς ἓν σῶμα συνήλθον· “ἔσονται ^z γὰρ οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.” Εἵτα φοβερὸν ποιῶν τὸ ταύτης κατηγορεῖν τῆς νομοθεσίας, καὶ πηγνύς τὸν νόμον, οὐκ εἶπε, μὴ διασπᾶτε τοίνυν, μηδὲ χωρίζετε· ^a ἀλλ’ ὅτι “ὁ ὁ θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωρίζετω.” Εἰ δὲ Μωϋσέα προ- 621 βάλλῃ, ^b ἐγὼ σοι λέγω τὸν Μωϋσέως δεσπότην, καὶ μετὰ τούτου καὶ τῷ χρόνῳ ἰσχυρίζομαι. Ὁ γὰρ θεὸς ἐξ ἀρχῆς ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς· καὶ πρεσβύτερος οὗτος ὁ νόμος, εἰ καὶ δοκεῖ παρ’ ἐμοῦ νῦν εἰσάγεσθαι, καὶ μετὰ πολλῆς κείμενος τῆς σπουδῆς. Οὐδὲ γὰρ ἀπλῶς ^c προσήγαγε τὴν γυναῖκα τῷ ἀνδρὶ, ἀλλὰ καὶ μητέρα ἀφεῖναι ἐκέλευσε καὶ πατέρα. Καὶ οὐδὲ ἐλθεῖν πρὸς τὴν γυναῖκα ἀπλῶς ἐνομοθέτησεν, ἀλλὰ καὶ κολληθῆναι, τῷ τρόπῳ τῆς λέξεως τὸ ἀδιάσπαστον ἐμφαίνων. Καὶ οὐδὲ τούτῳ ἠρκέσθη, ἀλλὰ καὶ ἐτέραν μείζονα συνάφειαν ἐπέζητήσεν· “ἔσονται γὰρ, φησὶν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.” B

Εἵτα ἐπειδὴ τὸν παλαιὸν ἀνέγνω νόμον, τὸν καὶ ^d διὰ πραγμάτων καὶ διὰ ῥημάτων εἰσενεχθέντα, καὶ ἀξιόπιστον ἀπὸ τοῦ δεδωκότος ἀπέφηνε, μετ’ ἐξουσίας λοιπὸν καὶ αὐτὸς ἐρμηνεύει καὶ νομοθετεῖ λέγων· “ὥστε οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία.” Ὡσπερ οὖν σάρκα ^e τεμεῖν ἐναγές, οὕτω καὶ γυναῖκα διαστήσαι παράνομον. Καὶ οὐκ ἔστι μέχρι τούτου, ἀλλὰ καὶ τὸν θεὸν ἐπήγαγε λέγων· “ὁ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωρίζετω” δεικνὺς ὅτι καὶ παρὰ φύσιν καὶ παρὰ νόμον τὸ γινόμενον· παρὰ φύσιν μὲν, ὅτι μία διατέμενεται σὰρξ· παρὰ νόμον δὲ, ὅτι τοῦ θεοῦ συνάψαντος καὶ κελεύσαντος μὴ ^f διαχωρίζεσθαι, αὐτοὶ συνεπιτίθεσθε C τοῦτο δρᾶν. Τί οὖν μετὰ ταῦτα ἐχρῆν; οὐχ ἡσυχάσαι, καὶ ἐπαινέσαι τὸ εἰρημένον; οὐχὶ θαυμάσαι τὴν σοφίαν; οὐκ ἐκπλαγῆναι τὴν συμφωνίαν τὴν πρὸς τὸν πατέρα; Ἀλλ’ οὐδὲν τούτων ποιοῦσιν, ἀλλ’ ὡς δῆθεν ἐπαγωνιζόμενοί φασι·

^z γὰρ] + φησὶν L. μίαν] + φησὶν H. ^a ἀλλ’ ὅτι] ἀλλὰ τί; L. invito Ge. ὁ] οὗς K. ὁ οὖν L. ὁ om. G. ^b ἐγὼ οὐ λέγω σοι τὸν Μωϋσέα, ἀλλὰ τὸν δεσπότην, καὶ G. H. K. ego tibi non Mosem, sed Deum produco Ge. Mox Καὶ γὰρ ὁ θεὸς Edd. ^c συνήγαγε G. H. p. p. ἀφίεναι G. K. ^d διὰ ῥημ. καὶ διὰ γραμμάτων G. H. invito Interp. ^e τέμνειν L. ^f διαιρεῖσθαι L. χωρίζεσθαι H. Quae sequuntur, αὐτοὶ συνεπιτίθεσθε τοῦτο δρᾶν non habent K. L. sed legisse videtur Interp.

⁶ “πὼς οὖν Μωϋσῆς ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίον, καὶ ἀπολῦσαι αὐτήν;” Καίτοιγε τοῦτο λοιπὸν οὐκ αὐτοὺς ἔδει ⁸ προβαλεῖν, ἀλλ’ αὐτὸν αὐτοῖς· ἀλλ’ ὅμως οὐκ ἐπεμβαίνει, οὐδὲ λέγει τοῦτο αὐτοῖς, ὅτι ^h τοῦδε οὐκ εἰμὶ λοιπὸν ὑπεύθυνος ἐγώ· ἀλλὰ καὶ τοῦτο διαλύεται. Καὶ μὴν εἰ **D** ἀλλότριος ἦν τῆς παλαιᾶς, οὐκ ἂν ἠγωνίσαστο ὑπὲρ Μωϋσέως· ⁱ οὐκ ἂν ἀπὸ τῶν ἅπαξ ἐν ἀρχῇ γενομένων ἰσχυρίσαστο· οὐκ ἂν ἐσπούδασε τὰ αὐτοῦ δεῖξαι συμβαίνοντα τοῖς παλαιοῖς. Καίτοιγε πολλὰ καὶ ἄλλα Μωϋσῆς ἐκέλευσε, καὶ τὰ περὶ βρωμάτων, καὶ τὰ περὶ ^k σαββάτου· τίνος οὖν ἕνεκεν οὐδαμοῦ αὐτὸν προβάλλονται, ὡς ἐνταῦθα; Βουλόμενοι τὸ πλήθος τῶν ἀνδρῶν ἐπιστρατεῦσαι αὐτῷ. Καὶ γὰρ ἀδιάφορον Ἰουδαίοις τοῦτο ἦν, καὶ πάντες τοῦτό γε ἔπραττον. Διὰ δὴ τοῦτο τοσούτων ἐν τῷ ὅρει λεχθέντων, ταύτης ἐμέμνητο **E** μόνης τῆς ἐντολῆς νῦν. Ἀλλ’ ὅμως ἡ ἀπόρρητος σοφία καὶ ὑπὲρ τούτων ἀπολογεῖται, καὶ ^l φησι· “Μωϋσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν οὕτως ἐνομοθέτησε.” Καὶ οὐδὲ ἐκείνων ἀφίησιν ^m ὑπὸ κατηγορίαν μένειν, ἐπειδὴ καὶ τὸν νόμον αὐτὸς ἦν αὐτῷ δεδωκώς· ἀλλ’ ἐξαιρεῖται αὐτὸν τοῦ ἐγκλήματος, καὶ τὸ πᾶν εἰς τὴν ἐκείνων περιτρέπει κεφαλὴν· ὁ πανταχοῦ ποιεῖ. Καὶ γὰρ ὅτε τοὺς μαθητὰς τίλλοντας τοὺς στάχνας **622** ἡτιῶντο, δείκνυσιν αὐτοὺς ὄντας ὑπευθύνους· καὶ ὅτε παράβασιν ἐνεκάλουν περὶ τοῦ μὴ νίπτεσθαι τὰς χεῖρας, δείκνυσιν αὐτοὺς ὄντας τοὺς παραβάτας· καὶ ἐπὶ τοῦ σαββάτου δέ, καὶ πανταχοῦ, καὶ ἐνταῦθα ὁμοίως. Εἰτα ἐπειδὴ φορτικὸν (396) ἦν τὸ εἰρημένον, καὶ πολλὴν ἔφερεν αὐτοῖς ⁿ τὴν διαβολὴν, ταχέως πάλιν ἐπὶ τὸν ἀρχαῖον ἀνάγει νόμον τὸν λόγον, λέγων ὅπερ καὶ ἔμπροσθεν εἶπεν· “ἀπ’ ἀρχῆς δὲ οὐκ ἐγένετο οὕτω” τουτέστιν, ὅτι διὰ τῶν πραγμάτων ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς ὁ θεὸς ἐνομοθέτησε τὰ ἐναντία. Ἴνα γὰρ μὴ λέγωσι, πόθεν δῆλον ὅτι διὰ τὴν ἡμῶν σκληρότητα τοῦτο εἶπε Μωϋσῆς; **B** ἐκεῖθεν πάλιν αὐτοὺς ἐπιστομίζει. Εἰ γὰρ οὗτος προηγού-

⁶ v. 7.⁷ v. 8.

⁸ προβάλλειν H. K. L. ^h τοῦδε] τούτου G. K. p. p. λοιπὸν om. G. H. K. ⁱ οὐκ] οὐδ’ Edd. ἀπὸ] ὑπὲρ codices. neque ea . . confirmasset Ge. Edd. ἀπὸ, quod mihi quidem verius videtur. ^k Sic K. L. Ge. ceteri σαββάτων. ^l φησὶν] + ὅτι L. invitis Mosq. ^m ὑπὸ τὴν κ. K. ὑπὸ τῇ κατηγορίᾳ L. αὐτῷ] οὕτω G. ὁ τούτου pr. H. idem ex corr. ὁ τούτω. ⁿ τὴν om. L.

μενος ἦν ὁ νόμος καὶ συμφέρων, οὐκ ἂν ἐκεῖνος ἐξ ἀρχῆς ἐδόθη· οὐκ ἂν οὕτω πλάττων ἔπλασεν ὁ θεός· οὐκ ἂν τοιαῦτα εἶπε.

⁸ “Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρεκτὸς λόγου πορνείας, καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται.” Ἐπειδὴ γὰρ αὐτοὺς ἐπεστόμισε, μετὰ αὐθεντίας νομοθετεῖ λοιπὸν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν βρωμάτων, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ σαββάτου. Καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν βρωμάτων τρεψάμενος αὐτοὺς, τότε διελέχθη τοῖς ὄχλοις, ὅτι “οὐ τὸ εἰσερχόμενον κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.” καὶ ἐπὶ τοῦ σαββάτου ἐπιστομίσας αὐτοὺς φησιν· “ὥστε ἔξεστιν ἐν σαββάτῳ καλῶς ποιεῖν” καὶ ἐνταῦθα τὸ αὐτὸ τοῦτο. Ἄλλ’ ὅπερ ἐκεῖ συνέβη, τοῦτο καὶ ἐνταῦθα. Ὡσπερ γὰρ ἐκεῖ τῶν Ἰουδαίων ἐπιστομισθέντων οἱ μαθηταὶ ἐθορυβήθησαν, καὶ προσελθόντες αὐτῷ μετὰ Πέτρου ἔλεγον· “φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν ταύτην.” οὕτω καὶ νῦν θορυβηθέντες ἔλεγον· ⁹ “εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία ὁ τοῦ ἀνθρώπου, συμφέρει μὴ γαμήσαι.” Καὶ γὰρ νῦν ἐνόησαν μᾶλλον ἢ πρότερον τὸ λεχθέν. Διὰ τοῦτο τότε μὲν ἐσίγησαν, νῦν δὲ, ἐπειδὴ ἀντίρρῃσι καὶ ἀπόκρισις γέγονε, καὶ ἐρώτησις καὶ πεῦσις, καὶ σαφέστερος ὁ νόμος ἐφάνη, ἐρωτῶσιν αὐτόν. Καὶ φανερώς μὲν ἀντειπεῖν οὐ τολμῶσι· τὸ δὲ ἐξ αὐτοῦ βαρὺ δοκοῦν εἶναι καὶ φορτικὸν ^p εἰς μέσον προάγουσι, λέγοντες· “εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικὸς, οὐ συμφέρει γαμήσαι.” Καὶ γὰρ σφόδρα ἐπαχθὲς ἐδόκει εἶναι τὸ γυναῖκα πάσης κακίας γέμουσαν ἔχειν, καὶ ἀνέχεσθαι ἀνημέρου θηρίου διαπαντὸς ἔνδον συγκεκλεισμένου. Καὶ ἵνα μάθῃς, ὅτι σφόδρα τοῦτο αὐτοὺς ἐθορύβει, ὁ Μάρκος αὐτὸ δηλῶν ἔλεγεν, ὅτι ¹⁰ κατ’ ἰδίαν εἶπον ^q αὐτῷ. Τί δέ ἐστιν, “εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικὸς;” Τουτέστιν, εἰ διὰ τοῦτο ^r συνήφθη, ἵνα ἐν ὧσιν ἢ ἐκεῖνο, εἰ αἰτίαν λήψεται ἐπὶ τούτοις ὁ ἀνὴρ, καὶ πανταχοῦ παρανομεῖ ἐκβάλλων, κουφότερον πρὸς ἐπιθυμίαν μάχεσθαι φύσεως καὶ Ε πρὸς ἑαυτὸν, ἢ πρὸς γυναῖκα πονηράν. Τί οὖν ὁ Χριστός; Οὐκ εἶπεν ^s ὅτι, ναὶ, κουφότερον, καὶ ποιεῖ τοῦτο· ἵνα μὴ

⁸ v. 9.

⁹ v. 10.

¹⁰ Marc. x. 10.

ὁ τοῦ ἀνθ. μετὰ τῆς γυναικὸς, οὐ συμφέρει γ. L. 4 Mosqq. ^p εἰς] τοῦτο εἰς Edd. ^q αὐτῷ om. G. K. ^r συνήφθη] Sic codd. et Ep. “ἴσ. συνήφθησαν.” Sav. Ita Theoph. De seqq. vid. adnot. ^s ὅτι om. G. H. Mox ποιεῖ scripsimus cum uno cod. K. pro vulgato ποιεῖ.

νομίσωσιν ὅτι νόμος τὸ πρᾶγμα ἐστίν· ἀλλ' ἐπήγαγεν¹¹ “οὐ πάντες χωροῦσιν, ἀλλ' οἷς δέδοται” ἐπαίρων τὸ πρᾶγμα, καὶ δεικνὺς μέγα ὄν, καὶ ταύτῃ ἐφελκόμενος καὶ προτρέπων. Ἀλλ' ὅρα ἐνταῦθα ἐναντιολογίαν. Αὐτὸς μὲν γὰρ μέγα
623 φησὶ τοῦτο· ἐκεῖνοι δὲ κουφότερον. Καὶ γὰρ ἀμφότερα ἔδει γενέσθαι, καὶ παρ' αὐτοῦ μέγα ὁμολογηθῆναι, ἵνα προθυμοτέρους ἐργάσθαι, καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων παρ' αὐτοῖς κουφότερον ἵδειχθῆναι, ἵνα καὶ ταύτῃ μᾶλλον τὴν παρθενίαν ἔλωνται καὶ τὴν ἐγκράτειαν. Ἐπειδὴ γὰρ τὸ περὶ παρθενίας εἰπεῖν ἐπαχθὲς εἶναι ἐδόκει, ἐκ τῆς ἀνάγκης τοῦ νόμου τούτου εἰς τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοὺς ἐκείνην ἐνέβαλεν. Εἰτα τὸ δυνατόν δεικνὺς φησιν¹² “εἰσὶν εὐνοῦχοι, οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτως· καὶ εἰσιν^γ εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· καὶ εἰσιν εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν” διὰ τούτων λανθανόντως ἐνάγων αὐτοὺς εἰς τὴν
B τοῦ πράγματος αἵρεσιν, καὶ τὸ δυνατόν τῆς ἀρετῆς ταύτης κατασκευάζων, καὶ μόνον οὐχὶ λέγων, “ὅτι ἐννόησον, εἰ ἐκ φύσεως τοιοῦτος ἦς, ἢ παρὰ τῶν τὰ τοιαῦτα ἐπηρεαζόντων τὸ αὐτὸ τοῦτο ὑπέμεινας, τί ἂν ἐποίησας, τῆς ἀπολαύσεως μὲν^κ ἐστερημένος, μισθὸν δὲ οὐκ ἔχων; Οὐκοῦν εὐχαρίστει τῷ θεῷ νῦν, ὅτι μετὰ μισθοῦ καὶ στεφάνων τοῦτο ὑπομένεις, ὃ χωρὶς στεφάνων ἐκεῖνοι· μᾶλλον δὲ οὐδὲ τοῦτο, ἀλλὰ^γ καὶ πολλῷ κουφότερον, τῇ τε ἐλπίδι διορθούμενος, καὶ τῷ συνειδότι τοῦ κατορθώματος, καὶ μηδὲ τὴν ἐπιθυμίαν οὕτω κυμαίνουσιν ἔχων. Οὐ γὰρ οὕτως ἐκτομή μέλους, ὡς λογισμοῦ χαλινός, τὰ τοιαῦτα οἶδε καταστέλλειν κύματα, καὶ γαλήνην (39)
C ποιεῖν· μᾶλλον δὲ λογισμὸς^z μόνος. Διὰ τοῦτο τοίνυν ἐκείνους παρήγαγεν, ἵνα τούτους ἀλείψῃ· ἐπεὶ εἰ μὴ τοῦτο κατεσκευάζε, τί βούλεται ὁ περὶ τῶν ἄλλων εὐνούχων λόγος αὐτῷ; “Ὅταν δὲ λέγῃ, ^aὅτι “εὐνούχισαν ἑαυτοὺς,” οὐ τῶν μελῶν λέγει τὴν ἐκτομήν· ἄπαγε· ἀλλὰ τῶν πονηρῶν λογισμῶν τὴν ἀναίρεσιν. Ὡς ὁ γε τὸ μέλος ἐκτεμὼν, καὶ ἀρᾷ ἐστίν ὑπεύθυνος, ^bκαθὼς ὁ Παῦλός φησιν¹³ “ὄφελον καὶ ἀποκόψονται οἱ ἀναστατοῦντες ὑμᾶς.” Καὶ μάλα εἰκό-

¹¹ v. 11.¹² v. 12.¹³ Gal. v. 12.

^ε λεχθῆναι G. ^γ εὐνούχοι bis om. G. Mosqq. ^ω ὅτι om. K. L. εἰ] ὅτι εἰ G. K. ^κ στερούμενος G. H. ^γ καὶ et p. p. τε om. G. H. K. invito Ep. ^z μόνον H. K. Ep. ^a ὅτι om. G. H. ^b καθὼς] ὡς G. H. K.

τως. Καὶ γὰρ τὰ τῶν ἀνδροφόνων ὁ τοιοῦτος τολμᾷ, καὶ τοῖς τοῦ θεοῦ διαβάλλουσι τὴν δημιουργίαν δίδωσιν ἀφορμὴν, καὶ τῶν Μανιχαίων ἀνοίγει τὰ στόματα, καὶ τοῖς παρ' D Ἑλλησιν ἀκρωτηριαζομένοις τὰ αὐτὰ παρανομεῖ. Τὸ γὰρ ἀποκόπτειν τὰ μέλη, δαιμονικῆς ἐνεργείας καὶ σατανικῆς ἐπιβουλῆς ἐξ ἀρχῆς γέγονεν ἔργον· ἵνα τοῦ θεοῦ τὸ ἔργον ^c διαβάλλωσιν· ἵνα τὸ ζῶον ^d τοῦτο λυμῆνυνται· ἵνα μὴ τῇ προαιρέσει, ἀλλὰ τῇ τῶν μελῶν φύσει τὸ πᾶν λογισάμενοι, οὕτως ἀδεῶς ἀμαρτάνωσιν αὐτῶν οἱ πολλοί, ἅτε ἀνεύθυνοι ὄντες· καὶ διπλῇ παραβλάψωσι τὸ ζῶον τοῦτο, καὶ τῷ τὰ μέλη πηροῦν, καὶ τῷ τῆς προαιρέσεως τὴν ὑπὲρ E τῶν ἀγαθῶν προθυμίαν κωλύειν. Ταῦτα δὲ ὁ διάβολος ἐνομοθέτησε, ^e πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ ἑτερον πονηρὸν δόγμα εἰσάγων, καὶ ^f τῷ περὶ εἰμαρμένης καὶ ἀνάγκης καὶ ἐντεῦθεν προοδοποιῶν λόγῳ, καὶ πανταχοῦ τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ δοθεῖσαν ἡμῖν ἐλευθερίαν λυμαινόμενος, καὶ πείθων φυσικὰ εἶναι τὰ κακὰ, καὶ πολλὰ ἑτερα ἐντεῦθεν ὑποσπείρων δόγματα πονηρά, εἰ καὶ μὴ προφανῶς. Τοιαῦτα γὰρ τοῦ διαβόλου 624 τὰ δηλητήρια. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ φεύγειν τὴν τοιαύτην παρανομίαν. Μετὰ γὰρ τῶν εἰρημένων οὐδὲ τὰ τῆς ἐπιθυμίας ἡμερώτερα ἐντεῦθεν, ἀλλὰ καὶ χαλεπώτερα γίνεται. Ἐτέρωθεν γὰρ ἔχει τὰς πηγὰς τὸ σπέρμα τὸ ἐν ἡμῖν, καὶ ἐτέρωθεν κυμαίνει. Καὶ οἱ μὲν ἀπὸ ἐγκεφάλου, οἱ δὲ ἀπὸ ὀσφύος τὸν οἶστρον ἐκείνον φύεσθαι λέγουσιν· ἐγὼ δὲ οὐδαμόθεν ἄλλοθεν εἴπομι ἂν, ἀλλ' ἢ ἀπὸ γνώμης ἀκολάστου καὶ διανοίας ἡμελημένης· καὶ αὐτὴ σωφρονῇ, τῶν φυσικῶν κινημάτων βλάβος οὐδέν. Εἰπὼν τοίνυν τοὺς εὐνούχους, τοὺς εἰκῇ καὶ μάτην εὐνούχους, εἰ μὴ τῷ λογισμῷ καὶ ^g αὐτοὶ σωφρονοῖεν, καὶ τοὺς ^h ὑπὲρ τῶν οὐρανῶν παρθενέοντας, B πάλιν ἐπάγει λέγων· “ὁ δυνάμενος χωρεῖν, χωρεῖτω” προθυμοτέρους τε ποιῶν τῷ δεῖξαι ὑπέρογκον ὃν τὸ κατόρθωμα, καὶ οὐκ ἀφιεῖς εἰς ἀνάγκην νόμου τὸ πρᾶγμα ⁱ κατακλεισθῆναι, διὰ τὴν ἄφατον αὐτοῦ ἡμερότητα. Καὶ τοῦτο ^k εἶπεν, ὅτε σφόδρα ἔδειξε δυνατὸν ὃν, ἵνα πλείων τῆς προαιρέσεως

^c διαβάλλωσιν H. K. ^d τοῦτο] Sic K. L. pro vulgato τοῦ θεοῦ. Neutrum habet Ep. *rationale animal* Ge. ^e πρὸς] + δὲ G. H.

^f τῷ . . λόγῳ] τὸν . . λόγον G. καὶ ἀνάγκης om. G. H. K. et delevit Sav. ^g οὗτοι K. L. ^h ὑπὲρ] + τῆς βασιλείας Edd. ⁱ κλεισθῆναι Edd. ^k εἶπεν, ὅτε] Sic K. L. M. Ep. vulgo εἰπὼν, ἔτι.

ἡ φιλοτιμία γένηται. Καὶ εἰ προαιρέσεώς ἐστι, φησὶ, πῶς ἀρχόμενος ἔλεγεν, “οὐ πάντες χωροῦσιν, ἀλλ’ οἷς δέδοται;” “ἵνα μάθῃς ὅτι μέγας ὁ ἄθλος, οὐχ ἵνα ἀποκλήρωσιν τινα ἡναγκασμένην ὑποπτεύσης. Δέδοται γὰρ ἐκείνοις, τοῖς C βουλομένοις. Εἶπε δὲ οὕτω, δεικνὺς ὅτι πολλῆς δεῖ τῆς ἄνωθεν ῥοπῆς τῷ εἰς τοῦτο ¹εἰσελθόντι τὸ σκάμμα, ἧς ἀπολαύσεται πάντως ὁ βουλούμενος. Ἔθος γὰρ αὐτῷ ταύτην κεχρῆσθαι τῇ λέξει, ὅταν μέγα τὸ κατορθούμενον ἦ, ὡς ὅταν λέγῃ· “ὑμῖν δέδοται γινῶναι τὰ μυστήρια.” Καὶ ὅτι τοῦτό ἐστιν ἀληθές, δῆλον καὶ ἐκ τοῦ παρόντος. Εἰ γὰρ τῆς ἄνωθεν δόσεως μόνῃς ἐστὶ, καὶ οὐδὲν αὐτοῖς συνεισφέρουσιν οἱ παρθενεύοντες, περιττῶς αὐτοῖς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἐπηγγείλατο, καὶ τῶν ἄλλων αὐτοὺς διείλεν εὐνούχων. Σὺ δέ μοι σκόπει, πῶς ἐξ ὧν ἕτεροι πονηρεύονται, D κερδαίνουσιν ἕτεροι. Οἱ μὲν γὰρ Ἰουδαῖοι μηδὲν μαθόντες ἀπῆλθον· οὐδὲ γὰρ ἵνα μάθωσιν ἡρώτων· οἱ δὲ μαθηταὶ καὶ ἐντεῦθεν ἐκέρδαιον.

¹⁴ “Τότε προσηνέχθη αὐτῷ παῖδια, ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῇ αὐτοῖς, καὶ προσευζήται· ^m καὶ ἐπετίμησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῖς. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἄφετε τὰ παῖδια ἔρχεσθαι πρὸς με· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Καὶ ἐπιθεὶς ⁿ αὐτοῖς τὰς χεῖρας, ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.” Καὶ τίνος ἕνεκεν οἱ μαθηταὶ ἀπεσόβουν τὰ παῖδια; Ἀξιώματος ἕνεκεν. Τί οὖν αὐτός; Διδάσκων αὐτοὺς μετριάζειν, καὶ ^o τυφον (398) E καταπατεῖν κοσμικόν, καὶ λαμβάνει καὶ ἐναγκαλίζεται, καὶ τοῖς τοιούτοις τὴν βασιλείαν ^p ἐπαγγέλλεται· ὅπερ καὶ ἔμπροσθεν εἶρηκεν. Καὶ ἡμεῖς τοίνυν, εἰ βουλοίμεθα κληρονόμοι γενέσθαι τῶν οὐρανῶν, τὴν ἀρετὴν ταύτην μετὰ πολλῆς κτησώμεθα τῆς ἐπιμελείας. Οὗτος γὰρ φιλοσοφίας ὅρος, μετὰ συνέσεως ἀπλαστον εἶναι· τοῦτο βίος ἀγγελικός. Καὶ γὰρ πάντων τῶν παθῶν καθαρεύει ^q ἡ ψυχὴ τοῦ παι- 625 δίου. Τοῖς λελυπηκόσιν οὐ μνησικακεῖ, ἀλλ’ ὡς φίλοις προσ-

¹⁴ v. 13-15.

¹ ἐλθόντι G. Lacunam habet L. usque ad φιλοκερδεῖας p. 627 A. ^m καὶ ἐπ. οἱ μ.] οἱ δὲ μ. ἐπ. K. 1 Mosq. ⁿ αὐτοῖς] αὐτὰ G. ἐπ’ αὐτὰ Edd. αὐτοῖς om. H. 1 Mosq. ^o τυφον κ. κοσμικόν] Sic K. Ep. Ge. τὸν τυφον κ. τὸν ἀνθρώπινον G. H. p. p. ἀγκαλίζεται H. ^p ἐπαγγέλλεται] χαρίζεται K. ^q ἡ ψ. τοῖς παιδίοις G. τοῖς π. ἡ ψ. K. Vulgatum tuetur Ep.

έρχεται, ὡς οὐδενὸς γενομένου. Καὶ ὅσα ἂν παρὰ τῆς μητρὸς μαστιχθῇ, ταύτην ἐπιζητεῖ, καὶ πάντων αὐτὴν προτιμᾷ. Καὶ ἡ βασιλίδα δείξῃς μετὰ διαδήματος, οὐ προτίθησι τῆς μητρὸς ῥάκια περιβεβλημένης, ἀλλ' ἔλοιτο ἂν μᾶλλον ἐκείνην ἰδεῖν μετὰ τούτων, ἢ τὴν βασιλίδα μετὰ κόσμον. Τὸ γὰρ οἰκεῖον καὶ ἀλλότριον ⁸ οὐ πενία καὶ πλούτῳ, ἀλλὰ φιλία διαγινώσκειν οἶδε. Καὶ τῶν ἀναγκαίων οὐδὲν πλεον ἐπιζητεῖ, ἀλλ' ὅσον ἐμπλησθῆναι τοῦ μαστοῦ, καὶ ἀφίσταται τῆς θηλῆς. Τὸ παιδίον οὐ λυπεῖται ἐφ' οἷς ἡμεῖς· οἶον ἐπὶ B ζῆμιά χρημάτων, καὶ τοῖς τοιούτοις· καὶ οὐ χαίρει πάλιν ἐφ' οἷς ἡμεῖς, τοῖς ἐπικήροις τούτοις· οὐκ ἐπτόχεται πρὸς κάλλη σωμάτων. Διὰ τοῦτο ἔλεγε· “τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.” ἵνα τῇ προαιρέσει ταῦτα ἐργαζώμεθα, ἃ τῇ φύσει τὰ παιδιά ἔχει. Ἐπειδὴ γὰρ οἱ Φαρισαῖοι οὐδαμόθεν ἄλλοθεν, ¹ ὡς ἀπὸ κακουργίας καὶ ἀπονοίας ἔπραττον· ἃ ἔπραττον, διὰ τοῦτο ἄνω καὶ κάτω τοὺς μαθητὰς ἀφελεῖς εἶναι κελεύει, ἐκείνους τε αἰνιττόμενος, καὶ τούτους παιδεύων. Καὶ γὰρ οὐδὲν οὕτως εἰς ἀλαζονείαν ἐπαίρει, ὡς ἀρχὴ καὶ προεδρία. Ἐπεὶ οὖν ἐμελλον οἱ μαθηταὶ ἀπολαύ- C εῖν τιμῆς πολλῆς κατὰ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν, προκαταλαμβάνει αὐτῶν τὴν διάνοιαν, οὐκ ἀφιεῖς ἀνθρώπινόν τι παθεῖν, οὐδὲ τιμὰς ὑπαιτεῖν παρὰ τοῦ πλήθους, οὐδὲ ² τὸ σοβεῖν πρὸ αὐτῶν. Εἰ γὰρ καὶ μικρὰ ταῦτα εἶναι δοκεῖ, ἀλλὰ μεγάλων κακῶν ἐστὶν αἷτια. Οὕτω γοῦν οἱ Φαρισαῖοι παιδοτριβούμενοι εἰς τὴν κορωνίδα τῶν κακῶν ἐξέπεσον, τοὺς ἀσπασμοὺς, τὰς προεδρίας, τοὺς μεσασμοὺς ἐπιζητοῦντες· ἀπὸ γὰρ τούτων εἰς δοξομανίαν, εἴτα ἐκείθεν εἰς ἀσέβειαν ἐξώκειλαν. Διὰ δὴ τοῦτο ἐκεῖνοι μὲν ἀρὰν ἐπισπασάμενοι διὰ τοῦ πειράζειν, ἀπῆλθον· τὰ παιδιά δὲ εὐλογίαν, ἅτε τούτων ἀπάντων ἡλευθερωμένα.

³ Γενώμεθα δὴ καὶ ἡμεῖς κατὰ τὰ παιδιά, καὶ τῇ κακίᾳ D νηπιάζωμεν. Οὐ γὰρ ἐστὶν, οὐκ ἔστιν ἐτέρως ἰδεῖν ⁴ τὸν

¹ τὴν βασιλίδα H. προτίθησι] + ταύτην K. + αὐτὴν Edd. * Sic K. Ge. οὐ πενία καὶ πλούτος G. οὐ πενία, οὐ πλούτος H. οὐ πενία, οὐ πλούτῳ Edd. φιλία] φιλία H. φιλοσοφία G. ² ὡς] Sic Reg. 694. ἢ ὡς G. H. ἢ Reg. 688. ἀλλ' ἢ K. Hoc edidit Sav. ἀλλ' ἢ ὡς Mor. Ben. α] ἄπερ K. ³ τὸ om. Sav. Ben. * HΘIKON. Περὶ τῆς ἀνεξικακίας τοῦ Δαυὶδ, καὶ τῆς πονηρίας Σαούλ· καὶ παραίνεσις τοῦ δεῖ (sic) ἡμᾶς τῆς μὲν ἀντέχεσθαι, τῆς δὲ ἀπέχεσθαι. G. ⁴ τὸν deest in Edd.

οὐρανόν· ἀλλ' ἀνάγκη πάντως εἰς γέενναν ἐμπεσεῖν τὸν ὑπου-
 λον καὶ πονηρόν. Καὶ πρὸ τῆς γεέννης δὲ ἐνταῦθα τὰ
 ἔσχατα πεισόμεθα. ¹⁵ “Ἐὰν γὰρ κακὸς γένη, φησί, μόνος
 ἀντλήσει τὰ κακά· ἐὰν δὲ ἀγαθὸς, σαυτῷ καὶ τῷ πλησίον.”
 Σκόπει γοῦν, ὡς τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν προτέρων συνέβη. Οὔτε
 γὰρ πονηρότερόν τι τοῦ Σαούλ γέγονεν, οὔτε ἀπλούστερον
 καὶ ἀφελέστερον τοῦ Δαυὶδ. Τίς οὖν ὁ ἰσχυρότερος ἦν;
 E Οὐ δεύτερον αὐτὸν εἰς χεῖρας ἔλαβεν ὁ Δαυὶδ, καὶ κύριος
 τοῦ ἀνελεῖν γενόμενος, ἀπέστη; οὐχ ὡς ἐν σαγήνῃ καὶ δεσ-
 μωτηρίῳ συνειλημμένον εἶχε, καὶ ἐφείσατο; Καὶ ταῦτα ² καὶ
 ἐτέρων παροξυνόντων, καὶ αὐτὸς μυρία ἐγκαλεῖν ἔχων ἐγκλή-
 ματα· ἀλλ' ὅμως ἀφῆκε σῶον ἀπελθεῖν. Καίτοι ὁ μὲν μετὰ
 πάσης αὐτὸν τῆς στρατιᾶς ἐδίωκεν, ὁ δὲ μετὰ ὀλίγων φυ-
 γάδων ἀπεγνωσμένων ³ ἦν, ἀλώμενος καὶ τόπους ἐκ τόπων
 626 ἀμείβων· ἀλλ' ὅμως ὁ φυγὰς τοῦ βασιλέως περιεγένετο·
 ἐπειδὴ ὁ μὲν μετὰ ἀπλότητος, ὁ δὲ μετὰ πονηρίας παρε-
 τάττετο. Τί γὰρ ἂν γένοιτο πονηρότερον ἐκείνου, ὃς τὸν αὐ-
 τῷ στρατηγοῦντα, καὶ τοὺς πολέμους ἅπαντας κατορθοῦντα,
 καὶ τῆς νίκης καὶ τῶν τροπαίων τοὺς μὲν πόνους ὑπομέ-
 νοντα, τοὺς δὲ στεφάνους ἐκείνῳ κομίζοντα ἀνελεῖν ἐπεχείρει;
 Τοιοῦτον γὰρ ἢ βασκανία· αἰεὶ τοῖς οἰκείοις ἐπιβουλεύει καλοῖς,
 καὶ τὸν ἔχοντα αὐτὴν τήκει, καὶ μυρία περιβάλλει συμ-
 φοραῖς. Καὶ ὁ δεῖλαιος γοῦν ἐκείνος, ἕως ὅτε ὁ Δαυὶδ
 ἀπέστη, οὐκ ἔρρηξε τὴν φωνὴν ἐκείνην τὴν ἐλεεινὴν, ὀλοφυ-
 ρόμενος καὶ λέγων· ¹⁶ “θλίβομαι σφόδρα, καὶ οἱ ἀλλόφυλοι
 B πολεμοῦσιν ^b ἐν ἐμοί, καὶ κύριος ἀπέστη ἀπ' ἐμοῦ.” “Ἐως
 ὅτε ἐχωρίσθη τοῦ Δαυὶδ, οὐκ ἔπεσεν ἐν πολέμῳ, ἀλλὰ καὶ
 ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ ἐν δόξῃ ἦν· καὶ γὰρ εἰς τὸν βασιλέα τοῦ
 στρατηγοῦ διέβαινεν ἡ δόξα. Οὐδὲ γὰρ τυραννικὸς ἦν ὁ
 ἀνὴρ, οὐδὲ θρόνον ἐκβαλεῖν ἐπεχείρει, ἀλλ' αὐτῷ πάντα κατώρ- (399)
 θου, καὶ σφόδρα περὶ αὐτὸν δέκετο· καὶ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν
 μετὰ ταῦτα δῆλον. Ὅτε μὲν γὰρ ὑπ' αὐτῷ ταττόμενος
 ἦν, ἴσως τῷ νόμῳ τῆς ὑποταγῆς ταῦτα ἂν τις λογίσαιτο
 τῶν οὐκ ἀκριβῶς ἐξεταζόντων· ἐπειδὴ δὲ ἐξήγαγεν ^c εἰς αὐτὸν

¹⁵ Prov. ix. 12.¹⁶ 1 Reg. xxviii. 15.

^y ὁ om. G. Mox τοῦ ante ἀνελεῖν om. K. M. ^z καὶ om. G.
 H. M. ^a ἦν] + πλανώμενος K. ἀπεγνωσμένων om. idem. ^b ἐν]
 ἐπ' M. ^c εἰς αὐτὸν] Sic H. K. vulgo αὐτόν. p. p. ἐκείνου om. G.

τῆς βασιλείας ἐκείνου, τί λοιπὸν ἦν τὸ κατέχον αὐτὸν, καὶ πείθον τοῦ πρὸς ἐκείνον ἀπέχεσθαι πολέμου; μᾶλλον δὲ, ^C τί οὐκ ἦν τὸ παροξύνον ἐπὶ τὴν σφαγὴν; Οὐ πονηρὸς ^d καὶ ἅπαξ καὶ δις καὶ πολλάκις περὶ αὐτὸν γέγονεν; οὐχὶ παθὼν εὖ; οὐχὶ μηδὲν ἔχων ἐγκαλεῖν; οὐκ ἐπικίνδυνος αὐτῷ καὶ ἐπισφαλὴς ἡ βασιλεία αὐτοῦ καὶ ἡ σωτηρία ἦν; οὐ πλανᾶσθαι ἔδει διηλεκῶς καὶ ^e φεύγειν, καὶ περὶ τῶν ἐσχάτων τρέμειν, ζῶντος ἐκείνου καὶ κρατοῦντος; Ἄλλ' ὅμως οὐδὲν τούτων αὐτὸν ἠνάγκασεν αἰμάξαι τὸ ξίφος· ἀλλὰ καὶ καθεύδοντα ὄρων, καὶ δεδεμένον, καὶ μόνον, καὶ ἐν μέσοις ^f αὐτοῖς, καὶ τῆς κεφαλῆς ἀψάμενος, καὶ πολλῶν ὄντων τῶν διεγειρόντων, καὶ θεοῦ ψῆφον εἶναι λεγόντων τὴν τοιαύτην εὐκαιρίαν, ἐκείνος καὶ ἐπετίμησε τοῖς παρορμῶσι, καὶ ἀπέσχετο ^D τοῦ φόνου, καὶ σῶον ἐξέπεμψε καὶ ὑγιῆ· καὶ ὥσπερ σωματοφύλαξ ὢν αὐτοῦ μᾶλλον, καὶ ὑπασπιστῆς, ^g οὐ πολέμιος, οὕτως ἐνεκάλει τῷ στρατοπέδῳ τὴν εἰς τὸν βασιλέα προδοσίαν. Τί ταύτης ἴσον γένοιτ' ἂν τῆς ψυχῆς; τί τῆς ἡμερότητος ἐκείνης; Τοῦτο γὰρ δυνατόν μὲν καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων συνιδεῖν· πολλῷ δὲ πλεον καὶ ἐκ τῶν νυνὶ ^h γενομένων. Ὅταν γὰρ τὴν ἡμετέραν καταμάθωμεν φανλότητα, τότε ἀκριβέστερον εἰσόμεθα τῶν ἀγίων ἐκείνων τὴν ἀρετὴν. Διὸ παρακαλῶ πρὸς τὸν ζῆλον ⁱ ἐκείνων τρέχειν. Καὶ γὰρ εἰ δόξης ἐράς, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιβουλεύεις τῷ πλησίον, τότε αὐτῆς ἀπολαύσῃ μεζώνως, ὅταν αὐτὴν διαπτύσας ^E ἀπόσχη τῆς ἐπιβουλῆς. Ὡσπερ γὰρ ^k τὸ χρηματίζεσθαι φιλαργυρίας ἐναντίον· οὕτω πρὸς τὸ δόξης ἐπιτυχεῖν, ^l τὸ δόξης ἐράν. Καὶ εἰ βούλεσθε, καθ' ἕκαστον ἐξετάσωμεν. Ἐπειδὴ γὰρ τῆς γεέννης ἡμῖν φόβος οὐδεὶς, οὐδὲ τῆς βασιλείας λόγος πολὺς, φέρε καὶ ἀπὸ τῶν παρόντων ὑμᾶς ἐναγάγωμεν. Τίνες γὰρ εἰσιν οἱ καταγέλαστοι; εἰπέ μοι ^m οὐχὶ οἱ διὰ δόξαν τι ποιοῦντες τὴν τῶν πολλῶν; Τίνες δὲ ⁶²⁷ ἐπαινетоί; οὐχὶ οἱ τὸν παρὰ τῶν πολλῶν διαπτύοντες ἔπαινον; Οὐκοῦν εἰ τὸ κενῆς δόξης ἐράν ἐπονείδιστον, ὁ δὲ κενόδοξος οὐ δύναται λαθεῖν ἐρῶν αὐτῆς, ἐπονείδιστος ἔσται

^d καὶ deest in Edd. ^e φεύγειν περὶ τῶν ἐσχ. καὶ τρ. M. φ. περὶ τῶν ἐσχ. (om. καὶ τρέμειν) G. τρέμειν] κινδυνεύειν K. ^f αὐτῶν G. M. ^g οὐ] ἢ K. ^h γενομένων H. K. ⁱ ἐκείνων G. K. ^k Sic Sav. et Interp. codices cum ceteris Edd. τὸ μὴ χρηματίζεσθαι. ^l Sic Edd. et Interp. codices τὸ μὴ δ. ἐ. ^m οὐχὶ bis om. G. K. M. p. p. τὴν om. G. H. M.

πάντως, καὶ γέγονεν αὐτῷ ^η τὸ δόξης ἐρᾶν ἀτιμίας αἴτιον. Οὐ ταύτῃ δὲ μόνον κατασχύνεται, ἀλλὰ καὶ τῷ πολλὰ ἀναγκάζεσθαι ποιεῖν αἰσχρά, καὶ δουλοπρεπείας τῆς ἐσχάτης γέμοντα. Καὶ ^ο ὥσπερ εἰς τὸ κερδαίνειν βλάπτεσθαι μάλιστα ἀπὸ τοῦ νοσήματος τῆς φιλοκερδείας εἰώθασιν οἱ ^ρ ἄνθρωποι·

B (πολλὰς γοῦν ἀπάτας ὑφίστανται, καὶ τὰ μικρὰ κέρδη μεγάλας ποιεῖ ζημίας· διὸ καὶ εἰς παροιμίαν ὁ λόγος οὗτος ^ρ ἐξενίκησεν) οὕτω καὶ τῷ λάγνῳ κώλυμα πρὸς τὸ ἡδονῆς ἀπολαύειν τὸ πάθος γίνεται. Τοὺς γοῦν σφόδρα ^ι καταφερεῖς καὶ γυναιοκδούλους, τούτους μάλιστα ὡς ἀνδράποδα περιφέρουσιν αἱ γυναῖκες, καὶ οὐκ ἂν ποτε ^ς καταξιώσαιεν ἐκεῖναι ὡς ἀνδράσιν αὐτοῖς κεχρῆσθαι, ραπίζουσαι, διαπτύνουσαι, ἄγουσαι καὶ περιάγουσαι πανταχοῦ, καὶ θρυπτόμεναι, καὶ πάντα ἐπιτάττουσαι ^ι μόνον. Οὕτω καὶ τοῦ ἀπονενοημένου καὶ δοξομανοῦντος καὶ δοκοῦντος εἶναι ὑψηλοῦ, οὐδὲν ταπεινότερον ^ν καὶ ἀτιμότερον. Καὶ γὰρ φιλόνεικον τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, καὶ πρὸς οὐδὲν ἕτερον ἀντικαθίσταται, ὡς πρὸς ἀλαζόνα καὶ ὑπερόπτην καὶ δόξης δούλον. Καὶ αὐτὸς δὲ ἐκεῖνος, ὥστε διατηρῆσαι τὸ σχῆμα τῆς ἀπονοίας, τὰ τῶν ἀνδραπόδων πρὸς τοὺς πλείονας ἐπιδείκνυται, κολακεύων, θεραπεύων, παντὸς ἀργυρωνήτου δουλείαν δουλεύων χαλεπωτέραν. Ταῦτ' οὖν ἅπαντα εἰδότες, ^ω καταθώμεθα ταῦτα τὰ πάθη, ἵνα μὴ καὶ ἐνταῦθα δίκην δῶμεν, καὶ ἐκεῖ κολασθῶμεν ἀπέραντα. Γενώμεθα τῆς ἀρετῆς ἐρασταί. Οὕτω γὰρ καὶ πρὸ τῆς βασιλείας τὰ μέγιστα ἐνταῦθα καρπωσόμεθα καλὰ, καὶ ἀπελθόντες ἐκεῖ τῶν αἰώνιων μεθεξομεν ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ^ς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ

D κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

^η τὸ τῆς δ. Edd. ^ο ὥσπερ] ὡς G. M. Καὶ ὥσπερ... ἄνθρωποι] Οὕτω καὶ οἱ εἰς τὸ κερδαίνειν διαπαντὸς μεμνηότες βλάπτεσθαι μ. ἀ. τ. ν. τ. φ. εἰώθασιν ἅπαντες Sav. Ben. [et sic Reg. 688.] ^ρ ἄνθρωποι] + οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα G. H. γοῦν] + ἐκεῖνοι G. Idem p. p. ὥστε καὶ τὰ μ. κ. μ. ποιεῖν αὐτοὺς ζ. Hunc codicem sequi videtur Interp. ^ι ἐξενήκεται Mor. Ben. ^ι καταφερεῖς Edd. Vid. Lobeck. ad Phryn. p. 439. ^ς καταξιώσειεν G. M. καταξιώσειαν H. ^ι μόνον om. L. ^ν καὶ] τε καὶ Edd. ^ω ἀποθώμεθα H. καταμάθωμεν L. ^ς μετασχέιν G. M.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΓ.

400) ¹ Καὶ ἰδοὺ εἰς προσελθὼν εἶπεν αὐτῷ· διδάσκαλε ἀγαθὲ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω;

ΤΙΝΕΣ ^a μὲν διαβάλλουσι τὸν νεανίσκον τοῦτον, ὡς ὑπο-
λόν τινα καὶ πονηρόν, καὶ μετὰ πείρας τῷ Ἰησοῦ προσελ-
θόντα· ἐγὼ δὲ φιλάργυρον μὲν αὐτὸν καὶ χρημάτων ἐλάτ- Ε
τονα οὐκ ἂν παραιτησαίμην εἰπεῖν, ἐπειδὴ καὶ ὁ Χριστὸς
τοιούτου αὐτὸν ἠλεγξεν ὄντα· ὑποῦλον δὲ οὐδαμῶς, διὰ τὸ
μήτε ἀσφαλὲς εἶναι τῶν ἀδήλων κατατολμῶν, καὶ μάλιστα
ἐν ἐγκλήμασι, καὶ ^b τὸ τὸν Μάρκον ταύτην ἀνρηκέναι τὴν
ὑποψίαν· καὶ γὰρ φησιν, ὅτι ² “προσδραμὼν καὶ γονυπετῶν 628
παρεκάλει αὐτόν.” καὶ ὅτι “ἐμβλέψας αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἠγά-
πησεν αὐτόν.” Ἀλλὰ πολλὴ τῶν χρημάτων ἢ τυραννίς, καὶ
δῆλον ἐντεῦθεν· κὰν γὰρ τὰ ἄλλα ὤμεν ἐνάρετοι, πάντα
^c αὕτη λυμαίνεται τὰ ἄλλα. Εἰκότως οὖν καὶ ὁ Παῦλος ῥί-
ζαν αὐτὴν ἀπάντων τῶν κακῶν εἶναι ἔφησε· ³ “ρίζα γὰρ
πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία,” φησί. Διὰ τί οὖν
οὕτω πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίνατο ὁ Χριστὸς, λέγων· “οὐδεὶς
ἀγαθός;” Ἐπειδὴ ὡς ἀνθρώπῳ ^d προσῆλθε ψιλῷ, καὶ ἐνὶ
τῶν πολλῶν, καὶ διδασκάλῳ Ἰουδαϊκῷ· διὰ δὲ τοῦτο ὡς ἄν-
θρωπος αὐτῷ διαλέγεται. Καὶ γὰρ πολλαχοῦ πρὸς τὰς
ὑπονοίας τῶν ^e προσιόντων ἀποκρίνεται, ὡς ὅταν λέγῃ· ⁴ “ἡμεῖς
προσκυνοῦμεν ὃ οἶδαμεν” καὶ, “ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ Β
ἐμμαντοῦ, ἢ μαρτυρία μου οὐκ ἐστὶν ἀληθής.” Ὅταν οὖν
εἴπῃ, “οὐδεὶς ἀγαθός,” οὐχ ἑαυτὸν ἐκβάλλων τοῦ ἀγαθοῦ
εἶναι τοῦτο λέγει· ἅπαγε· οὐ γὰρ εἶπε, τί με λέγεις ἀγα-
θόν; οὐκ εἰμὶ ἀγαθός· ἀλλ’, “οὐδεὶς ἀγαθός.” τουτέστιν,

¹ Cap. xix. v. 16.² Marc. x. 17, 21.³ 1 Tim. vi. 10.⁴ Joan. iv. 22. v. 31.

HOM. LXIII. ^a μὲν] + οὖν G. invito Ep. Mox καὶ ante μετὰ
om. G. ^b τὸ om. K. M. Infra γονυπετήσας K. L. ^c αὕτη] Sic
L. M. Ep. vulgo αὐτή. λυμαίνεται] λυμανεῖται G. M. Ep. τὰ ἄλλα]
Sic codd. τὰ κατὰ Edd. τὰ ἄλλα ἀγαθὰ Ep. ^d προσῆλθε] προσ-
έσχε Mor. Ben. προσέσχεν αὐτῷ L. Alterum firmant Ep. Theoph.
et Interp. ^e προσιόντων] Sic codd. rogantium Ge. πολλῶν Edd.

οὐδεὶς ἀνθρώπων. Καὶ [†]αὐτὸ δὲ τοῦτο ὅταν λέγῃ, οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἀποστερῶν ἀγαθότητος λέγει, ἀλλὰ πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῆς τοῦ θεοῦ ἀγαθότητος. Διὸ καὶ ἐπήγαγεν, “εἰ μὴ εἷς, ὁ θεός.” Καὶ οὐκ εἶπεν, εἰ μὴ ὁ πατήρ μου, ἵνα μάθῃς ὅτι οὐκ ἐξεκάλυψεν ἑαυτὸν τῷ νεανίσκῳ. Οὕτω καὶ ἀνωτέρω πονηροὺς ἐκάλει τοὺς ἀνθρώπους, λέγων·

C ⁵ “εἰ δὲ ὑμεῖς, πονηροὶ ὄντες, οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν.” Καὶ γὰρ καὶ ἐκεῖ πονηροὺς ἐκάλεσεν, οὐ τῆς φύσεως ἀπάσης πονηρίαν καταγινώσκων· (τὸ γὰρ, ὑμεῖς, ⁸ οὐχ ὑμεῖς οἱ ἄνθρωποι φησιν) ἀλλὰ τὴν ἐν ἀνθρώποις ἀγαθότητα τῇ τοῦ θεοῦ ἀγαθότητι παραβάλλων, οὕτως ὠνόμασε· διὰ τοῦτο καὶ ἐπήγαγε, “πόσῳ μᾶλλον ὁ πατήρ ὑμῶν δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν;” Καὶ τί τὸ κατεπεῖγον ἦν, φησὶν, ἢ τί τὸ χρήσιμον, ὥστε οὕτως αὐτὸν ἀποκρίνασθαι; Ἀνάγει αὐτὸν κατὰ μικρὸν, καὶ παιδεύει

D κολακείας ἀπηλλάχθαι πάσης, τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἀπάγων, καὶ τῷ θεῷ προσηλῶν, καὶ πείθων τὰ μέλλοντα ζητεῖν, καὶ εἶδέναι ^h τὸ ὄντως ἀγαθόν, καὶ τὴν ρίζαν καὶ τὴν πηγὴν ἀπάντων, καὶ αὐτῷ τὰς τιμὰς ἀναφέρειν. Ἐπεὶ καὶ ὅταν λέγῃ, ⁶ “μὴ καλέσητε διδάσκαλον ἐπὶ τῆς γῆς,” πρὸς ἀντιδιαστολὴν αὐτοῦ τοῦτό φησιν, καὶ ἵνα μάθῃσι τίς ἡ πρώτη τῶν ὄντων ἀπάντων ἀρχή. Οὐδὲ γὰρ μικρὰν ὁ νεανίσκος ἐπεδείξατο προθυμίαν ⁱ τέως, εἰς ἔρωτα τοιοῦτον ἐμπεσῶν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν μὲν πειραζόντων, τῶν δὲ

E ὑπὲρ νοσημάτων προσιόντων, ἢ τῶν οἰκείων, ἢ τῶν ἄλλοτρίων, αὐτὸς ὑπὲρ ζωῆς αἰωνίου καὶ προσιών καὶ διαλεγόμενος. Καὶ γὰρ λιπαρὰ ἦν ἡ γῆ καὶ πίων, ἀλλὰ τῶν ἀκανθῶν τὸ πλῆθος τὸν σπόρον συνέπνιγε. Σκόπει γοῦν πῶς ἐστὶ παρεσκευασμένος τέως πρὸς τὴν τῶν ^k ἐπιταγμάτων ὑπακοήν. “Τί γὰρ ποιήσας, φησὶ, ζῶν αἰώνιον κληρονομήσω;” Οὕτως ἑτοιμος ἦν πρὸς ἐργασίαν τῶν λεχθησομένων. Εἰ δὲ πειράζων προσῆλθεν, ἐδήλωσεν ἂν ἡμῖν καὶ τοῦτο ὁ

629 εὐαγγελιστῆς, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ^l ποιεῖ, ὡς ἐπὶ

⁵ Matth. vii. 11.⁶ Matth. xxiii. 8.

[†] αὐτὸ] Sic Ep. et codd. αὐτὸς Edd. ⁸ οὐχ ὑμεῖς] οὐχὶ πάντες Edd. ὑμεῖς om. G. M. ^h τὸ] Sic Ep. et codd. τὸν Edd. ⁱ τέως] ὡς G. M. ^k ἐπιτεταγμένων Edd. ^l ἐποίει L. ὡς] ὥσπερ L. ὥσπερ καὶ Edd.

τοῦ νομικοῦ. Εἰ δὲ καὶ αὐτὸς ἐσίγησεν, ὁ Χριστὸς αὐτὸν οὐκ ἂν εἶασε λαθεῖν, ἀλλ' ἤλεγξεν αὐν σαφῶς, ἣ καὶ ἡνίξαστο, ὥστε μὴ δόξαι ἡπατηκέναι καὶ λαιθάνειν, καὶ ταύτην βλαβῆναι. ^m Εἰ πειράζων προσῆλθεν, οὐκ ἂν ἀπῆλθε λυπούμενος ἐφ' οἷς ἤκουσε. Τοῦτο γοῦν οὐδεὶς ποτε ἔπαθε (401) τῶν Φαρισαίων, ἀλλ' ἡγριαίνοντο ἐπιστομιζόμενοι. Ἄλλ' οὐχ ⁿ οὗτος· ἀλλ' ἅπεισι κατηφής· ὅπερ οὐ μικρὸν σημεῖον ἦν τοῦ μὴ μετὰ πονηρᾶς γνώμης αὐτὸν προσελθεῖν ἀλλ' ἀσθενεστέρας, καὶ ἐπιθυμεῖν μὲν τῆς ζωῆς, κατέχεσθαι δὲ ἐτέρῳ πάθει χαλεπωτάτῳ.

Εἰπόντος τοίνυν τοῦ Χριστοῦ· ⁷ “εἰ θέλεις εἰσελθεῖν ^o εἰς Β τὴν ζωὴν, τήρησον τὰς ἐντολάς.” λέγει, “ποίας;” οὐχὶ πειράζων, μὴ γένοιτο· ἀλλὰ νομίζων ἐτέρας τινὰς παρὰ τὰς νομικὰς εἶναι τὰς τῆς ζωῆς προξένους αὐτῷ γεννησομένας· ὁ σφόδρα ἐπιθυμοῦντος ἦν. Εἶτα, ἐπειδὴ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τὰς ἀπὸ τοῦ νόμου, φησί· ⁸ “ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου.” Καὶ οὐδὲ ἐνταῦθα ἔστη, ἀλλὰ πάλιν ἐρωτᾷ, “τί ἔτι ὑστερῶ;” ὁ καὶ αὐτὸ σημεῖον ^p ἦν τῆς σφοδρᾶς ἐπιθυμίας αὐτοῦ. Οὐ μικρὸν δὲ καὶ τὸ νομίζειν αὐτὸν ὑστερεῖν, μηδὲ ἡγεῖσθαι ἀρκεῖν τὰ εἰρημένα ^q εἰς τὸ τυχεῖν αὐν ἐπεθύμει. Τί οὖν ὁ Χριστός; Ἐπειδὴ ἔμελλε μέγα τι ^C ἐπιτάττειν, προτίθησι τὰ ἔπαθλα, καὶ φησιν· ⁹ “εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπάγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς· καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς· καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι.” Εἶδες πόσα βραβεῖα, πόσους στεφάνους ^r τίθησι τῷ σταδίῳ τούτῳ; Εἰ δὲ ἐπείραζεν, οὐκ ἂν αὐτῷ ταῦτα εἶπε. Νυνὶ δὲ καὶ λέγει, καὶ ὥστε αὐτὸν ἐφελκύσασθαι, καὶ τὸν μισθὸν αὐτῷ δείκνυσι πολὺν ὄντα, καὶ τῇ γνώμῃ αὐτοῦ τὸ πᾶν ἐπιτρέπει, διὰ πάντων συσκιάζων τὸ δοκοῦν εἶναι βαρὺ τῆς παραινέσεως. Διὸ καὶ πρὶν εἰπεῖν τὸν ἀγῶνα καὶ τὸν πόνον, τὸ βραβεῖον αὐτῷ δείκνυσι, λέγων· “εἰ ^D θέλεις τέλειος εἶναι.” καὶ τότε φησί, “πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς.” καὶ εὐθέως πάλιν τὰ ἔπαθλα,

⁷ v. 17.⁸ v. 20.⁹ v. 21.

^m Εἰ] + γὰρ G. M. Infra ἡγριαίνον G. H. M. invito Ep. ⁿ οὗτος] οὗτος οὕτως H. οὕτως οὗτος K. L. ^o εἰς] πρὸς Edd. ^p ἦν om. G. H. M. ^q εἰς] Sic Ep. et codd. πρὸς Edd. ἐπεθύμει] Sic H. K. Ep. ceteri ἐπιθυμει. ^r ἐντίθησι K. δίδωσι Mor. Ben. τούτῳ om. G. H. M.

“ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι.” Καὶ γὰρ τὸ ἀκολουθεῖν αὐτῷ, μεγάλη ἀντίδοσις. “Καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς.” Ἐπειδὴ γὰρ περὶ χρημάτων ἦν ὁ λόγος, καὶ πάντων αὐτὸν γυμνωθῆναι παρήνει, δεικνὺς ὅτι οὐκ ἀφαιρεῖται τὰ ὄντα, ἀλλὰ προστίθῃσι τοῖς οὖσι, καὶ πλείονα ὧν ἐκέλευσε παρασχεῖν ἔδωκεν· οὐ πλείονα δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοσούτῳ ^s μείζονα, ὅσον γῆς οὐρανός, καὶ ἔτι πλέον. Θησαυρὸν δὲ εἶπε, τὸ θαυσιλές τῆς ἀντιδόσεως, τὸ **Ε** μόνιμον δηλῶν, τὸ ἄσυλον, ὡς ἐνεχώρει διὰ τῶν ἀνθρωπίνων αἰνίζασθαι τῷ ἀκούοντι. Οὐκ ἄρα ἀρκεῖ ⁱ τὸ χρημάτων καταφρονεῖν, ἀλλὰ δεῖ καὶ διαθρέψαι πένητας, καὶ προηγούμενως ἀκολουθεῖν τῷ Χριστῷ· τουτέστι, πάντα τὰ παρ’ αὐτοῦ κελευόμενα ποιεῖν, πρὸς σφαγὰς εἶναι ἔτοιμον, καὶ θά-
 630 νατον καθημερινόν. “Εἰ τις γὰρ θέλει ὀπίσω μου ἔλθῃν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι.” Ὡστε τοῦ ῥῖψαι τὰ ^v χρήματα πολλῶ μείζον τοῦτο τὸ ἐπίταγμα, τὸ καὶ αὐτὸ τὸ αἷμα ἐκχεῖν· οὐ μικρὸν δὲ εἰς τοῦτο τὸ χρημάτων ἀπηλλάχθαι συμβάλλεται. ¹⁰ “Ἀκούσας δὲ ὁ ^w νεανίσκος, ἀπῆλθε λυπούμενος.” Εἶτα ὥσπερ δεικνὺς ὁ εὐαγγελιστής, ὅτι οὐκ ἀπαικός τι πέπονθε, φησὶν· “ἦν γὰρ ^x χρήματα πολλά.” Οὐ γὰρ ὁμοίως κατέχονται οἱ τὰ ὀλίγα ἔχοντες, καὶ οἱ πολλῇ βαπτισθέντες περιουσίᾳ· τυραννικώτερος γὰρ τότε ὁ ἔρως γίνεται. “Ὅπερ αἰεὶ λέγων οὐ ^y παύομαι, ὅτι ἡ προσθήκη **Β** τῶν ἐπεισιόντων μείζονα ἀνάπτει τὴν φλόγα, καὶ πενεστέ-
 ρους ἐργάζεται τοὺς κτωμένους, εἵγε ἐν ^z πλείονι καθίστησιν αὐτοὺς ἐπιθυμία, καὶ μᾶλλον αἰσθάνεσθαι τῆς ἐνδεΐας ποιεῖ. Σκόπει γοῦν καὶ ἐνταῦθα οἷαν ἐπεδείξατο τὴν ἰσχὺν τὸ πάθος. Τὸν γὰρ μετὰ χαρᾶς προσελθόντα καὶ προθυμίας, ἐπειδὴ ἐκέλευσεν ὁ Χριστὸς ῥῖψαι τὰ χρήματα, οὕτω κατέχωσε καὶ ἐβάρησεν, ὡς μηδὲ ^a ἀποκρίνασθαι περὶ τούτων

¹⁰ v. 22.

^s μείζονα] πλείονα G. M. τοσούτῳ μείζω, ὅσῳ L. τοσοῦτον μείζονα, ὅσον Ep. ⁱ τῶν K. p. p. ἀλλὰ καὶ δεῖ τὸ διαθρέψαι Edd. contra codd. et Ep. ^v κτήματα G. M. p. p. ἐκχεῖν G. H. M. ^w νεανίσκος] + τὸν λόγον L. 1 Mosq. Mox τι om. G. M. ἀπαικότης ταῦτα πέπ. K. ^x κτήματα L. invitis Mosq. ^y παύομαι G. H. M. ^z πλείονι . . . ἐπιθυμίαις Edd. ^a Sic Ep. et codd. ἀπόκρισιν Mor. Ben.

ἀφεῖναι, ἀλλὰ σιγήσαντα καὶ κατηφῇ καὶ στυγνὸν γενόμενον ἀπελθεῖν.

Τί οὖν ὁ Χριστός; ¹¹ “Πῶς δυσκόλως οἱ πλούσιοι εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν” οὐ τὰ χρήματα διαβάλλων, ἀλλὰ τοὺς κατεχομένους ὑπ’ αὐτῶν. Εἰ δὲ πλούσιος δυσκόλως, πολλῶ μᾶλλον ὁ πλεονέκτης. Εἰ C
(402) γὰρ τὸ μὴ δοῦναι τὰ ἑαυτοῦ πρὸς βασιλείαν ἐμπόδιον, τὸ καὶ τὰ ἐτέρων ^b λαβεῖν ἐννόησον πόσον σωρεῖται τὸ πῦρ. Τί δῆποτε δὲ τοῖς μαθηταῖς ἔλεγεν, ὅτι δυσκόλως ^c πλούσιος εἰσελεύσεται, πένησιν οὖσι καὶ οὐδὲν κεκτημένοις; Παιδεύων αὐτοὺς μὴ αἰσχύνεσθαι τὴν πενίαν, καὶ ὥσανεὶ ἀπολογούμενος αὐτοῖς ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἐπιτρέψαι ἔχειν. Εἰπὼν δὲ δύσκολον, προϊὼν δείκνυσιν ^d ὅτι καὶ ἀδύνατον, καὶ οὐχ ἀπλῶς ἀδύνατον, ἀλλὰ καὶ μετ’ ἐπιτάσεως ἀδύνατον· καὶ τοῦτο ^e ἐκ τοῦ παραδείγματος ἐδήλωσε, τοῦ κατὰ τὴν κάμηλον καὶ τὴν βελόνην. ¹² “^f Εὐκοπώτερον, φησὶ, κάμηλον εἰσελθεῖν διὰ τρυπήματος ραφίδος, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βα- D
σιλείαν τῶν οὐρανῶν.” “Ὅθεν δείκνυται ὅτι οὐχ ὁ τυχὼν μισθὸς τοῖς ^g πλουτοῦσι καὶ δυναμένοις φιλοσοφεῖν. Διὸ καὶ θεοῦ ἔργον ἔφησεν εἶναι αὐτὸ, ἵνα δείξῃ, ὅτι πολλῆς δεῖ τῆς χάριτος τῇ μέλλοντι τοῦτο κατορθοῦν. Τῶν γοῦν μαθητῶν ταραχθέντων ἔλεγε· ¹³ “παρὰ ἀνθρώποις ^h τοῦτο ἀδύνατον, παρὰ δὲ θεῷ πάντα δυνατά.” Καὶ τίνος ἕνεκεν οἱ μαθηταὶ ταραττονται, πένητες ὄντες, καὶ σφόδρα πένητες; τίνος οὖν ἕνεκεν ⁱ θορυβοῦνται; Ὑπὲρ τῆς τῶν ^k ἄλλων σωτηρίας ἀλγοῦντες, καὶ πολλὴν πρὸς ἅπαντας φιλοστοργίαν ἔχοντες, καὶ τὰ τῶν διδασκάλων ἤδη σπλάγχνα ἀναλαβόντες. Οὕτω γοῦν ἔτρεμον καὶ ἐδεδοίκεισαν ὑπὲρ E
τῆς οἰκουμένης ἀπάσης ἀπὸ τῆς ἀποφάσεως ταύτης, ὥστε πολλῆς δεηθῆναι τῆς παρακλήσεως. Διὰ τοῦτο πρότερον ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπε· “τὰ παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατα, δυ-

¹¹ γ. 23.¹² γ. 24.¹³ γ. 26.

^b Sic Ep. λαμβάνειν L. ^c Sic L. Ep. ceteri πλούσιοι εἰσελεύσονται. ^d ὅτι . . . ἀπλῶς om. G. ὅτι . . . ἐπιτάσεως om. M. ἀλλὰ καὶ μετ’ ἐπ. ἀδύνατον] ἀλλὰ μετὰ πολλοῦ τοῦ περιόντος G. H. et sic edidit Sav. ^e ἐκ] ἀπὸ K. ^f Εὐκοπώτερον] + γὰρ H. + γὰρ ἐστὶ K. L. 2 Mosqq. ^g πλουτοῖς G. K. M. ^h ταῦτα ἀδύνατα G. M. 1 Mosq. ⁱ ἐθορυβοῦντο K. L. ^k ἄλλων] Sic Ge. et codd. πολλῶν Mor. Ben.

νατὰ παρὰ τῷ θεῷ.” Ἡμέρῳ γὰρ ὁμματι καὶ πρῶν φρίτ-
 τουσαν αὐτῶν τὴν διάνοιαν παραμυθησάμενος, καὶ τὴν ἀγω-
 νίαν καταλύσας· (τοῦτο γὰρ ἐδήλωσεν ὁ εὐαγγελιστὴς εἰπὼν,
 631 ἐμβλέψας·) τότε καὶ διὰ τῶν ῥημάτων αὐτοῦς ^m ἀνίησι, τὴν
 τοῦ θεοῦ δύναμιν εἰς μέσον ἀγαγὼν, καὶ οὕτω ποιήσας θαρρύνειν.
 Εἰ δὲ βούλει καὶ τὸν τρόπον μαθεῖν, καὶ πῶς ἂν τὸ ἀδύνατον
 γένοιτο δυνατόν, ἄκουε. Οὐδὲ γὰρ διὰ τοῦτο εἶπε, “τὰ παρὰ
 ἀνθρώποις ἀδύνατα, δυνατὰ παρὰ τῷ θεῷ,” ἵνα ἀναπέσης, καὶ
 ὡς ἀδυνάτων ἀπόσχη· ἀλλ’ ἵνα τὸ μέγεθος τοῦ κατορθώμα-
 τος ἐννοήσας, ἐπιπηδήσῃς ῥαδίως, καὶ τὸν θεὸν παρακαλέσας
 συνεφάψασθαί σοι τῶν καλῶν τούτων ἄθλων, τῆς ζωῆς ἐπι-
 τύχης. Πῶς οὖν ⁿ ἂν γένοιτο τοῦτο δυνατόν; Ἄν ρίψῃς τὰ
 ὄντα, ἂν κενώσῃς τὰ χρήματα, ἂν τῆς πονηρᾶς ἐπιθυμίας ἀπο-
 B στῇς. Ὅτι γὰρ οὐ τῷ θεῷ μόνον ^o αὐτὸ λογίζεται, ἀλλὰ
 διὰ τοῦτο εἶπεν, ἵνα δείξῃ τὸν ὄγκον τοῦ κατορθώματος,
 ἄκουσον τῶν μετὰ ταῦτα. Πέτρου γὰρ εἰπόντος, “ἰδοὺ
 ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήσαμεν σοι,” καὶ ἐρωτή-
 σαντος, “τί ἄρα ἔσται ἡμῖν;” τὸν μισθὸν ὀρίσας ἐκείνοις,
 ἐπήγαγε· “καὶ πᾶς ὅστις ἀφήκεν οἰκίας, ἢ ἀγροὺς, ἢ ἀδελ-
 φούς, ^p ἢ ἀδελφάς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἑκατονταπλασίονα
 λήψεται, καὶ ζῶν ἰαώνιον κληρονομήσει.” Οὕτω τὸ ἀδύνατον
 γίνεται δυνατόν. Ἀλλὰ πῶς αὐτὸ τοῦτο γένοιτ’ ^q ἂν, φησὶ,
 τὸ ἀφεῖναι; πῶς δυνατόν τὸν βαπτισθέντα ἅπαξ ἐπιθυμία
 τοιαύτη χρημάτων ἀνενεγκεῖν; Ἄν ἄρξηται ἐκ τῶν ὄντων
 C κενοῦν, καὶ τὰ περιττὰ περικόπτειν. Οὕτω γὰρ καὶ πε-
 ραιτέρῳ προβήσεται, καὶ εὐκολώτερον λοιπὸν δραμεῖται.

^r Μὴ τοίνυν ὑφ’ ἐν τὸ πᾶν ζητήσης, ἀλλ’ ἡρέμα καὶ κατὰ
 μικρὸν ἀνάβαινε τὴν κλίμακα ταύτην, τὴν εἰς τὸν οὐρανὸν
 σε ^s ἀνάγουσαν, εἰ δυσχερές σοι τὸ ἀθρόον φαίνεται. Καθ-
 ἅπερ γὰρ οἱ πυρέττοντες, δριμεῖαν χολὴν ἔνδον ἔχοντες
 πλεονάζουσιν, ὅταν ^t ἐπεμβάλωσι σῖτα καὶ ποτὰ, οὐ μόνον

¹ τῷ ante θεῷ hic et infra deest in Edd. ^m ἀνίησι] Sic codd. praeter G. vulgo ἀνίστησι. exsuscitat Ge. ἀγαγὼν] Sic L. Ep. ceteri ἄγων. ⁿ ἂν deest in Edd. ^o αὐτὰ H. K. ^p Haec ἢ ἀδελφάς, ἢ π. ἢ μ. desunt in K. ἢ π. ἢ μ. om. L. M. λήψεται] + ἐν τῷ νῦν αἰῶνι Edd. ^q ἂν] + δυνατόν K. L. Mox τοιαύτη om. M. Ep. ^r ἩΘΙΚΟΝ. Περὶ φιλαργυρίας, καὶ ὅτι τοσοῦτον μαίνονται οἱ ἐαλωκότες τῷ πάθει, ὥστε καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν χρυσὸν εἶναι θέλουσι. G. ^s ἀγουσαν G. K. M. σε om. Ep. Mor. ^t ἐπεμβάλλωσι Edd. Post h. v. τινὰ deleui, auctoribus K. L. M.

οὐ κατασβεννύουσι τὸ δῖψος, ἀλλὰ καὶ ἀνάπτουσι τὴν φλόγα· οὕτω καὶ οἱ φιλοχρήματοι, ὅταν τῇ πονηρᾷ ταύτῃ ἐπιθυμίᾳ καὶ τῆς χολῆς ἐκείνης δριμυτέρα τὰ χρήματα ὕπεμβάλωσι, D μᾶλλον αὐτὴν ἐκκαίουσιν. Οὐδέν γὰρ αὐτὴν οὕτως ἴστησιν, ὥς τὸ ἀποστῆναι τέως τῆς τοῦ κερδαίνειν ἐπιθυμίας, ὥσπερ οὖν τὴν δριμύειαν χολὴν ὀλιγοσιτία καὶ κένωσις. Τοῦτο δὲ αὐτὸ πόθεν ἔσται; φησὶν. Ἄν ἐννοήσης, ὅτι πλουτῶν μὲν οὐδέποτε παύσῃ διψῶν, καὶ τηκόμενος τῇ τοῦ πλείονος ἐπιθυμίᾳ· ἀπαλλαγεῖς δὲ τῶν ὄντων, καὶ τὸ νόσημα δυνήσῃ στηῆσαι τοῦτο. Μὴ τοίνυν ὡ περιβάλλου πλείονα, ἵνα μὴ ἀκίχῃ διώκης, καὶ ἀνιάτα νοσῇς, καὶ πάντων ἐλεεινότερος 403) ἦς τοιαῦτα λυττῶν. Ἀπόκριναι γάρ μοι, τίνα ἂν φαίμεν βασανίζεσθαι καὶ ὀδυνάσθαι, τὸν ἐπιθυμοῦντα σιτίων καὶ πό- E τῶν ὡ πολυτελῶν, καὶ οὐκ ἔχοντα ἀπολαῦσαι ὥς βούλεται· ἢ τὸν οὐκ ἔχοντα ἐπιθυμίαν τοιαύτην; Εὐδὴλον ὅτι τὸν ἐπιθυμοῦντα μὲν, οὐ δυνάμενον δὲ μετασχεῖν ὧν ἐπιθυμεῖ. Οὕτω γάρ ἐστι τοῦτο ὀδυνηρόν, τὸ ἐπιθυμοῦντα μὴ ἀπολαύειν, καὶ διψῶντα μὴ πίνειν, ὥς καὶ τὴν γέενναν βουλόμενον ἡμῖν ὑπογράψαι τὸν Χριστὸν, τοῦτον αὐτὴν ὑπογράψαι τὸν 632 τρόπον, καὶ τὸν πλούσιον οὕτως εἰσαγαγεῖν ἀποτηγανίζόμενον· ἐπιθυμῶν γὰρ σταγόνας ὕδατος, καὶ μὴ ἀπολαύων, οὕτως ἐκολάζετο. Οὐκοῦν ὁ μὲν χρημάτων καταφρονῶν ἔστησε τὴν ἐπιθυμίαν· ὁ δὲ πλουτεῖν βουλόμενος, καὶ περιβάλλεσθαι ὡ πλείω, ἀνῆψε μᾶλλον, καὶ οὐδέπω ἴσταται· ἀλλὰ καὶ μυρία λάβη τάλαντα, ἐτέρων τοσούτων ἐπιθυμεῖ· καὶ τούτων ἐπιτύχῃ, πάλιν δις τοσούτων ἄλλων ἐφίεται· καὶ προῖόν, καὶ τὰ ὄρη, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλατταν, καὶ πάντα εὔχεται αὐτῷ γενέσθαι ὡ χρυσόν, καὶ νῆν τινα μανίαν μαινόμενος καὶ φοβεράν, καὶ οὐδέποτε οὕτω σβεσθῆναι δυναμένην. Καὶ ἵνα B μάθῃς, ὅτι οὐ τῇ προσθήκῃ, ἀλλὰ τῇ ἀφαιρέσει τοῦτο ἴσταται τὸ κακόν· ὡ εἰ σοι γέγονεν ἐπιθυμία ποτὲ ἄτοπος ὡ πτῆναι καὶ δι' αἴρος ἐνεχθῆναι, πῶς ἂν τὴν ἄτοπον ταύτην ἐσβεσας ἐπιθυμίαν; τῷ πτερὰ διαπλάττειν, καὶ ἕτερα ὄργανα κατασκευάζειν; ἢ τῷ πείσαι τὸν λογισμὸν, ὅτι ἀδυνάτων ἐπιθυμεῖ,

^v ἐπεμβάλωσι M.

^w περιβαλοῦ G. M. λυττῶν] ἀλγῶν G.

^x πολυτελῶν om. G. Ge.

^y πλείον ἀνῆψε μ. H. K. et Flor. p. 226.

(Tom. XII. p. 537 C.) οὐδέπω] οὐδέποτε K. L. Fl. ^z χρυσίου L. Fl.

καὶ φοβεράν om. G. Ge. p. p. οὕτω om. K. Fl. ^a εἰ] ὅρα εἰ K. L.

^b καὶ πτῆναι καὶ δ. α. ἐνεχθῆναι ἐπεθύμησας, πῶς G. H. M.

καὶ οὐδενὶ τούτων ἐπιχειρεῖν δεῖ; Εὐδὴλον ὅτι τῷ πείσαι τὸν λογισμόν. Ἄλλ' ἐκεῖνο, φησὶν, ἀδύνατον. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἀδυνατώτερον, τὸ τῆς ἐπιθυμίας ταύτης ὅρον εὑρεῖν. Καὶ γὰρ εὐκολώτερον ἀνθρώπους ὄντας πτῆναι, ἢ τῇ προσθήκῃ τοῦ πλείονος παῦσαι τὸν ἔρωτα. Ὅταν μὲν γὰρ ἡ C δυνατὰ τὰ ἐπιθυμητὰ, τῇ ἀπολαύσει παραμυθεῖσθαι δυνατόν· ὅταν δὲ ἀδύνατα, ἐν δεῖ σπουδάζειν μόνον, τὸ τῆς ἐπιθυμίας ἡμᾶς ^d αὐτοὺς ἀπαγαγεῖν, ὡς ἑτέρως γε οὐκ ἐνὸν ἀνακτήσασθαι τὴν ψυχὴν. Ἰν' οὖν μὴ περιττὰ ὀδυνώμεθα, τὸν διηνεκῶς ^e λυποῦντα ἔρωτα τῶν χρημάτων καὶ οὐδέποτε σιγῆσαι ἀνεχόμενον ἀφέντες, ἐφ' ἑτερον μεθορμισώμεθα, τὸν καὶ μακαρίους ἡμᾶς ποιῶντα, καὶ πολλὴν ἔχοντα τὴν εὐκολίαν, καὶ τῶν ἄνω θησαυρῶν ἐπιθυμήσωμεν. Οὔτε γὰρ πόνος ἐνταῦθα τοσοῦτος, καὶ τὸ κέρδος ἄφατον, καὶ ἀποτυχεῖν οὐκ ^f ἐνὶ τὸν καὶ ὁπωσοῦν ἀγρυπνοῦντα καὶ νήφοντα καὶ τῶν D παρόντων ὑπερορῶντα· ὥσπερ οὖν τὸν δουλεύοντα αὐτοῖς καὶ ἐκδεδομένον εἰσάπαξ ἀνάγκῃ πᾶσα ἐκπεσεῖν ἐκείνων.

Ταῦτ' οὖν ἅπαντα λογιζόμενος, τὴν πονηρὰν ἐπιθυμίαν ἐκβαλε τῶν χρημάτων. Οὐδὲ γὰρ τοῦτο ἔχοις ἂν εἰπεῖν, ὅτι τὰ μὲν παρόντα δίδωσι, τῶν δὲ μελλόντων ἀποστερεῖ· καίτοι καὶ εἰ τοῦτο ἦν, ἐσχάτῃ τοῦτο κόλασις καὶ τιμωρία. Νῦν δὲ οὐδὲ τοῦτο ἐνί. Μετὰ γὰρ τῆς γεέννης καὶ πρὸ τῆς γεέννης ἐκείνης, καὶ ἐνταῦθα εἰς χαλεπωτέραν σε ἐμβάλλει κόλασιν. Καὶ γὰρ οἰκίας πολλὰς ἡ ἐπιθυμία ^g αὕτη ἀνέτρεψε, καὶ χαλεποὺς πολέμους ἀνερρίπισε, καὶ βιαίῳ θανάτῳ κατα- E λῦσαι τὸν βίον κατηνάγκασε· καὶ πρὸ τῶν κινδύνων δὲ τούτων τῆς ψυχῆς λυμαίνεται τὴν εὐγένειαν· καὶ ^h δειλὸν, καὶ ἄνανδρον, καὶ θρασὺν, καὶ ψεύστην, καὶ συκοφάντην, καὶ ἄρπαγα, καὶ πλεονέκτην, καὶ τὰ ἐσχάτα πάντα τὸν ἔχοντα πολλάκις εἰργάσατο. Ἄλλ' ἴσως τὴν λαμπηδόνα τοῦ ἀργυρίου, καὶ 633 τῶν οἰκετῶν τὸ πλῆθος, καὶ τῶν οἰκοδομημάτων τὸ κάλλος, καὶ τὴν θεραπείαν τὴν ἐπ' ἀγορᾶς ὁρῶν καταγοητεύη; Τίς οὖν ἂν γένοιτο θεραπεία τῷ πονηρῷ ⁱ τραύματι τούτῳ; Ἄν ἐννόησῃ, πῶς σοι ταῦτα τὴν ψυχὴν διατίθῃσι· πῶς σκοτεινὴν

^c ἐπιθυμήματα L. ἀδύνατα] ἢ αἰδ. K. αἰδ. ἢ H. ἢ pro ἐν habent G. M. ^d αὐτοὺς] αὐτοῦ G. H. M. Neutrum habet L. ἀπαγαγεῖν] Sic codd. praeter H. vulgo ἀπάγειν. ^e λυττωντα L. Alterum vertit Ge. ^f καὶ om. G. H. ^g αὕτη om. G. ^h δειλὸν] Sic H. K. M. Ge. vulgo δούλον. ⁱ πράγματι G. M. Ge.

καὶ ἔρημον καὶ αἰσχροὴν αὐτὴν κατασκευάζει καὶ δυσειδῆ· ἀν-
 λογίση μεθ' ὅσων ταῦτα ἐκτῆθη κακῶν, μεθ' ὅσων φυλάτ-
 τεται πόνων, μεθ' ὅσων κινδύνων· μᾶλλον δὲ οὐδὲ φυλάττεται
 μέχρι τέλους, ἀλλ' ὅταν ἀπάντων ^κ διαφύγη τὰς λαβὰς, ὁ
 θάνατος ἐπελθὼν ταῦτα μὲν εἰς τὰς τῶν σῶν ἐχθρῶν πολ-
 λάκις ἐξήγαγε χεῖρας, σὲ δὲ ἔρημον λαβὼν ἄπεισιν, οὐδὲν
 τούτων ἐπισυρόμενον, ἀλλ' ἢ τὰ τραύματα καὶ τὰ ἔλκη
 μόνον, ἅπερ ἐκ τούτων λαβοῦσα ἄπεισιν ἢ ψυχῇ. "Όταν B
 οὖν ἴδῃς τινὰ λάμποντα ἔξωθεν ἀπὸ τῶν ἱματίων καὶ τῆς
 πολλῆς δορυφορίας, ἀνάπτυσον αὐτοῦ τὸ συνειδὸς, καὶ πολλὴν
 404) εὐρήσεις τὴν ἀράχνην ἔνδον, καὶ πολλὴν τὴν κόνιν ὅψει.
 Ἐννόησον τὸν Παῦλον, τὸν Πέτρον· ἐννόησον τὸν Ἰωάννην,
 τὸν Ἡλίαν· μᾶλλον δὲ αὐτὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, τὸν οὐκ
 ἔχοντα ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει. Ἐκείνου ζηλωτὴς γενοῦ,
 καὶ τῶν ἐκείνου δούλων, καὶ τὸν ἄφατον ¹ τούτων φαντάζου
 πλουτον. Εἰ δὲ μικρὸν διαβλέψας ἐκ τούτων σκοτωθείης
 πάλιν, καθάπερ ἔν τι ναναγίῳ καταιγίδος ἐπελθούσης,
 ἄκουσον τῆς ἀποφάσεως τοῦ Χριστοῦ ^μ τῆς λεγούσης, ὅτι C
 ἀδύνατον πλούσιον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.
 Καὶ πρὸς τὴν ἀπόφασιν ταύτην θές τὰ ὄρη, καὶ τὴν γῆν,
 καὶ τὴν θάλασσαν· καὶ πάντα, εἰ βούλει, τῷ λόγῳ ποιήσον
 εἶναι χρυσόν· ^η οὐδὲν γὰρ ἴσον ὅψει τῆς ζημίας τῆς ἐκεῖθεν
 σοι γινομένης. Καὶ σὺ μὲν πλέθρων γῆς τόσων καὶ τόσων
 μέμνησαι, καὶ οἰκιῶν δέκα καὶ εἴκοσιν, ^ο ἢ καὶ πλειόνων, καὶ
 βαλανείων τοσούτων, καὶ ἀνδραπόδων χιλίων, ἢ δις τοσούτων,
 καὶ ὀχημάτων ἀργυρενδέτων καὶ ^ρ χρυσοπάστων· ἐγὼ δὲ
 ἐκεῖνό φημι· εἰ τῶν πλουτούντων ὑμῶν ἕκαστος, τὴν πενίαν
 ταύτην ἀφεῖς, (πενία γὰρ ταῦτα πρὸς ὃ μέλλω λέγειν),
 ὁλόκληρον ἐκέκτητο κόσμον, καὶ ἕκαστος αὐτῶν τοσούτους
 εἶχεν ἀνθρώπους, ὅσοι νῦν εἰσι πανταχοῦ γῆς καὶ θαλάττης, D
^α καὶ οἰκουμένην ἕκαστος, καὶ γῆν καὶ θάλατταν, καὶ παν-

^κ διαφύγοι K. διαφύγῃς L. p. p. ἐπισελθὼν G. K. M. ¹ τοῦ-
 τον G. H. M. ἐκεῖνον K. Vulgatum firmat Flor. p. 171. (Tom. XII.
 p. 506 B.) Infra σκοτισθείης K. L. ^μ τῆς om. K. Fl. ^η οὐδὲν
 γὰρ] καὶ οὐδὲν G. Fl. p. p. γενομένης Edd. ^ο ἢ om. G. M. ^ρ χρυ-
 σεμπάστων G. φημί] + ὅτι Edd. ^α Sic L. καὶ οἰκουμένης ἕκαστος,
 καὶ γῆν H. K. M. καὶ οἰκουμένης, καὶ γῆν (om. ἕκαστος) G. et sic edidit
 Sav. καὶ οἰκουμένης, καὶ ἕκαστος γῆν Mor. Ben. consentientibus Reg.
 688. et Fl. Mox καὶ τὰ πανταχοῦ Fl.

ταχοῦ οἰκοδομήματα, καὶ πόλεις καὶ ἔθνη, καὶ πανταχόθεν ἀντὶ ὕδατος, ἀντὶ πηγῶν αὐτῷ χρυσίον ἐπέρρει, τριῶν ὀβολῶν οὐκ ἂν ἔφην ἀξίους εἶναι τοὺς οὕτω πλουτοῦντας, τῆς βασιλείας ἐκπεσόντας. Εἰ γὰρ νῦν χρημάτων τῶν ἀπολυμένων ἐφίεμενοι, ὅταν μὴ ἐπιτύχωσι, βασανίζονται· εἰ λάβοιεν αἴσθησιν τῶν ἀπορρήτων ἀγαθῶν ἐκείνων, τί λοιπὸν ἀρκέσει εἰς παραμυθίαν αὐτοῖς; Οὐκ ἔστιν οὐδέν. Μὴ τοῖνυν μοι λέγε τὴν τῶν χρημάτων περιουσίαν, ἀλλ' ἐννόει τὴν ζημίαν ὅσην ἐκ ταύτης οἱ ⁵ ταύτης ὑπομένουσιν ἐρασταί, ἀντὶ τούτων τοὺς οὐρανοὺς ἀπολλύντες, καὶ ταῦτὸν πάσχοντες, οἷον ἂν εἴ τις τῆς ἐν βασιλείοις μεγίστης τιμῆς ἐκπεσὼν, κόπρου θημωνίαν ἔχων, μέγα ἐπὶ ταύτῃ ¹ φρονοίῃ. Οὐδὲν γὰρ ἐκείνης ἢ τῶν χρημάτων διαφέρει σωρεία· μᾶλλον δὲ ^ν καὶ βελτίων ἐκείνη. Ἡ μὲν γὰρ καὶ πρὸς γεωργίαν ἐπι-
634 τήδειος, καὶ πρὸς βαλανείου ^ω ἔκκαυσιν, καὶ πρὸς ἄλλα τοιαῦτα· ὁ δὲ κατορωρυγμένος χρυσὸς πρὸς οὐδέν τούτων. Καὶ εἴθε μόνον ἄχρηστος ἦν· νυνὶ δὲ καὶ πολλὰς ἀνάπτει τῷ ἔχοντι τὰς καμίνους, εἰ μὴ εἰς δέον αὐτῷ χρήσαιτο· τὰ γοῦν μυρία κακὰ ἐντεῦθεν φύεται. Διὰ τοῦτο οἱ μὲν ἔξωθεν ἀκρόπολιν κακῶν τὴν φιλαργυρίαν ^κ ἐκάλουν· ὁ δὲ μακάριος ¹⁴ Παῦλος πολλῷ βέλτιον καὶ ἐμφαντικώτερον, ρίζαν αὐτὴν τῶν κακῶν ἀπάντων ^ν εἰπών. Ταῦτ' οὖν ἅπαντα ἐννοοῦντες, μάθωμεν ζηλοῦν τὰ ἄξια ζήλου· μὴ τὰς λαμπρὰς οἰκοδομάς, μηδὲ τοὺς πολυτελεῖς ἀγρούς· ἀλλὰ τοὺς πολλὴν παρρησίαν
B πρὸς τὸν θεὸν ἔχοντας ἄνδρας, τοὺς ἐν οὐρανῷ πλουτοῦντας, τοὺς τῶν θησαυρῶν ἐκείνων κυρίους, τοὺς ὄντως πλουσίους, τοὺς διὰ Χριστὸν πένητας· ἵνα τῶν αἰωνίων ² ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

¹⁴ 1 Tim. vi. 10.

¹ βασιλείας] Vulgo addunt τῶν οὐρανῶν, invitis G. K. L. M. et Fl. ² αὐτῆς G. ³ φρονοῖ M. φρονεῖ G. H. Sequitur in Edd. Οὐδὲν γὰρ κρείττων ἐκείνης ἢ τ. χ. σωρεία, nullo accedente codice. ⁴ καὶ deest in Edd. ⁵ ἔκκαυσιν] κατασκευὴν G. H. ad aedificanda balnea Ge. ⁶ ἐκάλεσαν Edd. ⁷ εἶπε H. ⁸ ἀπολαύσωμεν K. L. M.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΔ.

¹ Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν C
πάντα, καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν;

ΠΟΙΑ πάντα, ὦ μακάριε Πέτρε; τὸν κάλαμον; τὸ δί-
κτυον; τὸ πλοῖον; τὴν τέχνην; Ταῦτά μοι πάντα λέγεις;
Ναί, φησίν. Ἀλλ' οὐ διὰ φιλοτιμίαν ταῦτα λέγω, ἀλλ' ἵνα
διὰ τῆς ἐρωτήσεως ταύτης τὸν τῶν πενήτων ^a εἰσαγάγω
δῆμον. Ἐπειδὴ γὰρ εἶπεν ὁ κύριος· “εἰ θέλεις τέλειος εἶναι,
πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἔξεις
θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς.” ἵνα μὴ λέγῃ τις τῶν πενήτων· τί D
οὖν; εἰ μὴ ἔχω ὑπάρχοντα, οὐ δύναμαι τέλειος εἶναι;
(405) ἐρωτᾷ Πέτρος, ἵνα σὺ μάθῃς ^b ὁ πένης, ὅτι οὐδὲν ἐντεῦθεν
ἠλάττωσαι· ἐρωτᾷ Πέτρος, ἵνα μὴ παρὰ Πέτρου μαθὼν
ἀμφιβάλλῃς· (καὶ γὰρ ἀτελής ἦν ἔτι, καὶ πνεύματος ἔρη-
μος·) ἀλλὰ παρὰ τοῦ ^c τοῦ Πέτρου διδασκάλου δεξάμενος τὴν
ἀπόφασιν θαρρήσ. Καθάπερ ^d γὰρ ἡμεῖς ποιούμεν· οἰκειού-
μεθα πράγματα πολλάκις ὑπὲρ ἀλλοτρίων διαλεγόμενοι· οὐ-
τω καὶ ὁ ἀπόστολος ἐποίησεν, ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης ἀπάσης
τὴν πεῦσιν αὐτῷ ταύτην προσαγαγών. Ἐπεὶ ὅτι γε ^e τὰ
ἑαυτοῦ ἤδει σαφῶς, δῆλον ἀπὸ τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων· E
ὁ γὰρ τὰς κλεῖς τῶν οὐρανῶν ἐντεῦθεν ἤδη δεξάμενος, πολ-
λῷ μᾶλλον ὑπὲρ τῶν ἐκεῖ θαρρῆν εἶχε. Σκόπει δὲ καὶ
πῶς ἀκριβῶς ἀποκρίνεται, ὡς ὁ Χριστὸς ἐπεζήτησε. Καὶ
γὰρ αὐτὸς παρὰ τοῦ πλουσίου δύο ταῦτα ἤτησε· δοῦναι
πτωχοῖς τὰ ὑπάρχοντα, καὶ ἀκολουθεῖν. Διὰ τοῦτο καὶ
αὐτὸς τὰ δύο ταῦτα τίθησι, τὸ ἀφεῖναι ^f καὶ ἀκολουθήσαι·
“ἰδοὺ γὰρ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, φησί, καὶ ἠκολουθήσαμέν
σοι.” Τό τε γὰρ ἀφεῖναι διὰ τὸ ἀκολουθήσαι γέγονεν, ἥ 635

¹ Cap. XIX. v. 27.

HOM. LXIV. ^a εἰσάγω Edd. ^b ὁ πένης om. L. invito Ep. ^c τοῦ
om. K. L. ^d γὰρ] καὶ K. γὰρ καὶ L. οἰκειούμεθα] + γὰρ K. Cete-
rum haec oīk. πρ. πολλάκις non agnoscunt G. M. et Interp. ^e τὰ
ἑαυτοῦ] ταῦτα αὐτὸς K. L. ^f καὶ τὸ ἀκ. H.

τε ἀκολούθησις ἐκ τοῦ ἀφεῖναι εὐκολωτέρα κατέστη, καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀφεῖναι θαρρῆν καὶ χαίρειν αὐτοὺς ^ε παρεσκεύαζε. Τί οὖν αὐτός; ² “Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ.” Τί οὖν; καὶ Ἰούδας, φησί, καθεδεῖται; Οὐδαμῶς. Πῶς οὖν ^h φησὶν, “ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους καθεδεῖσθε;” πῶς τὰ τῆς ὑποσχέσεως πληρωθήσεται; Ἄκουσον πῶς καὶ τίτι ⁱ λό-
B γῶ. Νόμος ἐστὶ παρὰ τοῦ θεοῦ κείμενος, διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου τοῖς Ἰουδαίοις ἀναγνωσθεῖς, καὶ ταῦτα λέγων. ³ “Πέρας λαλήσω ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλείαν, τοῦ ἐξαίρειν καὶ ἀπολλύνειν καὶ ἐὰν ἐπιστρέψῃ τὸ ἔθνος ἐκείνο ἀπὸ τῶν κακῶν αὐτῶν, μετανοήσω καγὼ ἀπὸ τῶν κακῶν, ὧν ἐλογισάμην ποιῆσαι αὐτοῖς. Καὶ πέρας λαλήσω ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλείαν, τοῦ ἀνοικοδομεῖν καὶ καταφυτεῦν καὶ ἐὰν ποιήσωσι τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν μου, τοῦ μὴ ἀκούειν τῆς φωνῆς μου, μετανοήσω καγὼ περὶ τῶν ἀγαθῶν, ὧν ἐλάλησα ^k ποιῆσαι αὐτοῖς.” Τὸ αὐτὸ γὰρ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν χρηστῶν διαφυλάττω ἔθος, φησί. Κἂν γὰρ εἴπω ^l τοῦ ἀνοικοδομεῖν, ἀναξίους δὲ ἑαυτοὺς παράσχωσι τῆς ὑποσχέσεως, οὐκέτι
C ποιήσω. Ὅπερ γέγονεν ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου πλασθέντος. ⁴ “Ὁ τρόμος γὰρ ὑμῶν, φησί, καὶ ὁ φόβος ἐστὶ ἐπὶ τὰ θηρία.” καὶ οὐκ ἐγένετο· ἀνάξιον γὰρ ἑαυτὸν ^m τῆς ἀρχῆς ἀπέφηνεν ὥσπερ οὖν καὶ Ἰούδας. Ἰνα γὰρ μήτε ταῖς ἀποφάσεσι τῆς κολάσεως ἀπογνόντες ⁿ τινὲς σκληρότεροι γένωνται, μήτε ταῖς τῶν χρηστῶν ὑποσχέσεσιν ἀπλῶς ῥαθυμότεροι καταστῶσιν, ἀμφότερα ταῦτα ἰᾶται διὰ τοῦ προειρημένου, ὅταντὶ λέγων· κἂν ἀπειλήσω, μὴ ἀπογνῶς· δύνασαι γὰρ μετανοῆσαι, καὶ λῦσαί μου τὴν ἀπόφασιν, ὡς Νινευῖται· κἂν ὑπόσχωμαί τι χρηστὸν, μὴ ἀναπέσης διὰ τὴν ὑπόσχεσιν. Ἄν γὰρ ἀνάξιος φανῇς, οὐδέν σε ὠφελήσει
D τὸ ὑποσχέσθαι με, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ τιμωρήσεται· ἐγὼ γὰρ

² v. 28.³ Jer. xviii. 7-10.⁴ Gen. ix. 2.

^ε παρεσκευασε K. L. ^h φησὶν, ὑμεῖς] καὶ ὑμεῖς, φησὶν L. ⁱ λόγῳ]
 τρόπῳ Mor. Ben. ^k τοῦ ποιῆσαι L. ^l τοῦ om. G. H. M. ⁿ τινὲς]
 Sic H. K. M. vulgo αὐτούς. ^m τῆς] + τοιαύτης Edd. ⁿ τινὲς
 om. G. ^o ταντὶ om. G. H. M.

ἀξίῳ ὄντι ὑπισχνοῦμαι. Διὰ τοῦτο καὶ τότε διαλεγόμενος τοῖς μαθηταῖς, οὐχ ἀπλῶς ἐπηγγείλατο· οὐδὲ γὰρ εἶπεν, ὑμεῖς, μόνον, ^p ἀλλὰ προσέθηκεν, “οἱ ἀκολουθήσαντές μοι,” ἵνα καὶ τὸν Ἰούδαν ἐκβάλῃ, καὶ τοὺς μετὰ ταῦτα ἐφελκυσῇται. Οὕτε γὰρ πρὸς ἐκείνους εἶρηται μόνους, οὕτε πρὸς Ἰούδαν λοιπὸν ἀνάξιον γεγεννημένον.

Τοῖς μὲν οὖν μαθηταῖς τὰ μέλλοντα ἐπηγγείλατο, λέγων· “καθίσεσθε ἐπὶ δώδεκα θρόνους·” ἦσαν γὰρ ὑψηλότεροι λοιπὸν, καὶ οὐδὲν τῶν παρόντων ἐζήτουν· τοῖς δὲ ἄλλοις καὶ τὰ ἐνταῦθα ὑπισχνεῖται. ⁵ “^q Καὶ πᾶς γὰρ, φησὶν, ὅστις ἀφῆκεν ἀδελφούς, ἢ ἀδελφάς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ ἡ γυναικα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς, ἢ οἰκίαν, ἔνεκεν τοῦ ὀνόματος μου, ἑκατονταπλασίονα λήψεται ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει.” Ἰνα γὰρ μή τινες ἀκούσαντες τὸ, ὑμεῖς, ^r ἐξαίρετον τῶν μαθητῶν τοῦτο εἶναι νομίσωσι· (λέγω δὴ τὸ τῶν μεγίστων καὶ πρωτείων ἐν τοῖς μέλλουσιν ἀπολαύειν) ἐξέτεινε τὸν λόγον, καὶ ἤπλωσε τὴν ὑπόσχεσιν ἐπὶ τὴν γῆν ἅπασαν, καὶ ἀπὸ τῶν παρόντων καὶ τὰ μέλλοντα πιστοῦται. Καὶ τοῖς μαθηταῖς δὲ ἐν προοι- 636 μίοις, ὅτε ἀτελέστερον διέκειντο, ἀπὸ τῶν παρόντων ^s διελέγετο. “Ὅτε γὰρ εἴλκυσε αὐτοὺς ἀπὸ τῆς θαλάσσης, καὶ (406) τῆς τέχνης ἀπέστησε, καὶ ἀφεῖναι τὸ πλοῖον ἐκέλευσεν, οὐκ οὐρανῶν, οὐ θρόνων ἐμνημόνευσεν, ἀλλὰ τῶν ἐνταῦθα πραγμάτων, εἰπών· “ποιήσω ὑμᾶς ἀλιεῖς ἀνθρώπων” ἐπειδὴ δὲ ὑψηλοτέρους εἰργάσατο, τότε λοιπὸν καὶ περὶ τῶν ἐκεῖ διαλέγεται. Τί δέ ἐστι, “κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ;” Τουτέστι, κατακρίνοντες. Οὐ γὰρ δὴ δικασταὶ μέλλουσι καθεδεῖσθαι· ἀλλ’ ὥσπερ τὴν βασιλίσσαν τοῦ νότου ^t κατακρίνειν τὴν γενεὰν ἐκείνην ἔφησε, καὶ οἱ Νινευῖται B δὲ κατακρινουσιν αὐτούς· οὕτω δὴ καὶ οὗτοι. Διὰ τοῦτο οὐκ εἶπε, τὰ ἔθνη καὶ τὴν οἰκουμένην, ἀλλὰ, τὰς φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ. Ἐπειδὴ γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῖς ἦσαν τεθραμμένοι καὶ νόμοις καὶ ἔθεσι καὶ πολιτεία οἱ τε Ἰουδαῖοι καὶ οἱ ἀπόστολοι, ὅταν λέγωσιν οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι διὰ τοῦτο οὐκ ἡδύ-

⁵ v. 29.

^p ἀλλὰ] + καὶ Edd.

^q Καὶ om. G. M.

^r ὡς ἐξαίρετον Edd.

^s διαλέγεται L.

^t κατακρίνειν G. K. L. M.

νήθημεν πιστεῦσαι τῷ Χριστῷ, ὅτι ὁ νόμος ^ν ἐκώλυσε τὰ παραγγέλματα αὐτοῦ δέχεσθαι, τούτους εἰς μέσον παραγαγὼν, τοὺς τὸν αὐτὸν δεξαμένους νόμον καὶ πιστεύσαντας, κατακρινεῖ πάντας ἐκείνους· ὅπερ καὶ ἤδη ^ω ἔλεγε, ⁶ “διὰ
 C τοῦτο κριταὶ ὑμῶν αὐτοὶ ἔσονται.” Καὶ τί μέγα αὐτοῖς ἐπηγγείλατο, φησὶν, εἰ ὅπερ ἔχουσιν οἱ Νινευῖται καὶ ἡ βασίλισσα τοῦ νότου, τοῦτο καὶ οὗτοι ἔξουσιν; Μάλιστα μὲν καὶ ἄλλα ἔμπροσθεν αὐτοῖς πολλὰ ἐπηγγείλατο, καὶ μετὰ ταῦτα ὑπισχνεῖται· καὶ οὐ τοῦτο μόνον ^ε ἐστὶ τὸ ἔπαθλον. Ἄλλως δὲ καὶ ἐν τούτῳ παρηνίξατό τι πλέον ἐκείνων. Περὶ μὲν γὰρ ἐκείνων ἀπλῶς εἶπεν· “ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται, καὶ κατακρινουσί τὴν γενεὰν ταύτην” καὶ, “βασίλισσα νότου κατακρινεῖ” περὶ δὲ τούτων, οὐχ ἀπλῶς οὕτως· ἀλλὰ ^γ πῶς; “Ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, τότε καὶ ὑμεῖς καθίσεσθε ἐπὶ δώδεκα θρόνους,” φησὶ· δηλῶν, ὅτι καὶ συμβασιλεύσουσι
 D καὶ κοινωνήσουσι τῆς δόξης ἐκείνης. ⁷ “Εἰ γὰρ ὑπομένομεν, φησὶ, καὶ συμβασιλεύσομεν.” Οὐδὲ γὰρ καθέδραν οἱ θρόνοι δηλοῦσι· μόνος γὰρ αὐτός ἐστιν ὁ καθεδόμενος καὶ κρίνων· ἀλλὰ τιμὴν καὶ δόξαν ἄφατον παρεδῆλωσε διὰ τῶν θρόνων. Τούτοις μὲν οὖν ταῦτα εἶπε· τοῖς δὲ λοιποῖς πᾶσι ζῶν ἀιώνιον, καὶ ἑκατονταπλασίονα ^z ἐντεῦθεν. Εἰ δὲ τοῖς ^a λοιποῖς, πολλῷ μᾶλλον καὶ τούτοις, καὶ ^b ταῦτα καὶ τὰ ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ. Καὶ τοῦτο γοῦν ἐξέβη. Κάλαμον γὰρ καὶ ^c δίκτυον ἀφέντες, τὰς πάντων οὐσίας μετ’ ἐξουσίας εἶχον, τὰς τιμὰς τῶν οἰκιῶν καὶ τῶν χωρίων, καὶ αὐτὰ τὰ
 E σώματα τῶν πιστευόντων. Καὶ σφαγῆναι γὰρ ὑπὲρ αὐτῶν πολλάκις εἴλοντο, ὡς καὶ Παῦλος πολλοῖς μαρτυρεῖ, ^d ὅταν λέγῃ· ⁸ “εἰ δυνατόν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες ἀν ἐδώκατέ μοι.” Ὅταν δὲ λέγῃ, ὅτι “πᾶς ὅστις ἀφῆκε γυναικα,” οὐ τοῦτό φησιν, ὥστε ἀπλῶς ^e διασπᾶσθαι τοὺς γά-

⁶ Matth. xii. 27.⁷ 2 Tim. ii. 12.⁸ Gal. iv. 15.

^ν ἐκώλυε Ep. ἐκέλευσε G. M. et Ge. in textu. ^ω ἔλεγεν.] + ὅτι K. L. ^ε ἐστὶ om. G. K. M. Mox τι om. G. M. ^γ πῶς om. G. M. Ge. ^z ἐνταῦθα K. L. Ante h. v. μισθὸν delevi, auctoribus G. K. M. Ep. et Interp. ^a λοιποῖς] + οὕτω K. L. ^b ταῦτα] ἐνταῦθα Edd. p. p. τὰ om. G. L. et Edd. ^c δίκτυα G. ^d Verba ὅταν λέγῃ . . . ἐδώκατέ μοι exciderunt in duobus codd. K. L. In M. haec εἰ δυνατόν . . . λέγῃ desunt. ^e διεσπᾶσθαι G. H. δ] ὡς K. ὅπερ Ep.

μους· ἀλλ' ὁ περὶ τῆς ψυχῆς ἔλεγεν, ὅτι “ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὐρήσει αὐτήν.” οὐχ ἵνα ἀναιρῶμεν ἑαυτοὺς, οὐδ' ἵνα ἐντεῦθεν ἡδὴ χωρίζωμεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ σώματος, ἀλλ' ἵνα πάντων προτιμῶμεν τὴν εὐσέ- 637 βειαν· τοῦτο καὶ ἐπὶ γυναικὸς καὶ ἀδελφῶν φησι. Δοκεῖ δέ μοι καὶ τοὺς διωγμοὺς ἐνταῦθα αἰνίττεσθαι. Ἐπειδὴ γὰρ πολλοὶ ἦσαν ^f καὶ πατέρες εἰς ἀσέβειαν ἔλκοντες παῖδας, καὶ γυναικες ἄνδρας· ὅταν ταῦτα κελεύωσι, φησί, μήτε γυναικες ἑστώσαν, μήτε πατέρες· ὅπερ οὖν καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν· ⁹ “εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χωρίζεται, χωριζέσθω.” Ἀναστήσας τοίνυν ^g πάντων τὰ φρονήματα, καὶ πείσας καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης ἀπάσης θαρρῆειν, προσέθηκεν, ^h ὅτι “πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ ἔσχατοι πρῶτοι.” Τοῦτο δὲ ⁱ εἰ καὶ ἀδιορίστως καὶ περὶ πολλῶν καὶ ἐτέρων εἴρηται, ^k εἴρηται καὶ περὶ τούτων, καὶ περὶ Φαρι- B
σαίων τῶν ἀπειθούντων· ὅπερ καὶ ἔμπροσθεν εἶπεν, ὅτι ¹⁰ “πολλοὶ ἤξουσιν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν, καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαάκ, καὶ Ἰακώβ· οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ^l ἔξω βληθήσονται.”

Εἵτα ἐπάγει καὶ παραβολὴν, εἰς πολλὴν προθυμίαν ἀλείφων τοὺς ὑστερηκότας. ¹¹ “Ὁμοία γάρ ἐστι, φησὶν, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ^m ἅμα πρῶτῃ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. Καὶ συμφωνήσας μετ' αὐτῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ⁿ ἀμπελῶνα. Καὶ τῇ τρίτῃ ὥρᾳ εἰ- 407) δὲν ἄλλους ἐστῶτας ἀργοὺς, κάκεινοῖς εἶπεν· ὑπάγετε καὶ C
ὑμεῖς εἰς τὸν ^o ἀμπελῶνα, καὶ ὁ εἰς τὸν ἡμέτερον, δώσω ὑμῖν. Καὶ περὶ ἕκτην καὶ ἐνάτην ὥραν ἐποίησεν ὡσαύτως. Περὶ δὲ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν ^p εἶδεν ἄλλους ἐστῶτας ἀργοὺς, καὶ λέγει αὐτοῖς· τί ὥδε ἐστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; Οἱ

⁹ 1 Cor. vii. 15.¹⁰ Matth. viii. 11.¹¹ Cap. xx. v. 1-16.

^f καὶ recepi ex K. L. M. Ep. ^g πάντων] αὐτῶν Edd. et Interp. πείσας καὶ] ποιήσας G. K. M. πείσας L. ^h ὅτι om. L. δὲ om. L. ⁱ εἰ deest in Edd. καὶ om. G. καὶ ante ἐτέρων om. G. H. ^k εἴρηται] + δὲ Mor. + δὲ ὅμως Sav. Ben. ἀλλ' ὅμως εἴρηται H. ^l ἐκβληθήσονται ἔξω G. H. ἐκβληθ. εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον K. L. ^m ἅμα] ἀπὸ G. M. ἅμα om. K. 1 Mosq. ⁿ ἀμπ.] + αὐτοῦ K. L. ^o ἀμπ.] + μον H. L. Haec καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπ. desunt in G. K. M. et 1 Mosq. ^p εἶδεν] εὗρεν K. L.

δὲ λέγουσιν αὐτῷ· οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. Λέγει αὐτοῖς·
 ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνά ¹ μου, καὶ ὃ ἐὰν ἡ δί-
 καιον, λήψεσθε. Ὁψίας δὲ γενομένης, λέγει ὁ κύριος τοῦ
 ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ· κάλεσον τοὺς ἐργάτας, καὶ
 δὸς αὐτοῖς τὸν μισθόν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως
 τῶν πρώτων. Καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν,
 D ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον. ² Καὶ οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλεί-
 ονα λήψονται, καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ἀνὰ δηνάριον. Καὶ
 λαβόντες ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου, λέγοντες· οὗ-
 τοι οἱ ἐσχατοὶ μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς
 ἐποίησας, τοῖς βαστάσασι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας, καὶ τὸν
 καύσωνα; ³ Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ἐνὶ αὐτῶν εἶπεν· ἐταῖρε, οὐκ
 ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; Ἄρον τὸ σόν,
 καὶ ὑπάγε· θέλω δὲ ⁴ καὶ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ
 σοί. Ἡ οὐκ ἔξεστί μοι ὃ θέλω ποιῆσαι ἐν τοῖς ἐμοῖς;
 Εἰ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν, ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι;
 Οὕτως ἔσονται οἱ ἐσχατοὶ πρῶτοι, καὶ οἱ πρῶτοι ἐσχατοί.
 Πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.”

E Τί βούλεται ἡμῖν ἡ παραβολὴ αὕτη; Οὐ γὰρ συνάδει
 τῷ πρὸς τῷ τέλει λεχθέντι τὸ ἐξ ἀρχῆς, ἀλλὰ τὸυναντίον
 ἅπαν ἐμφαίνει. Ἐν ταύτῃ μὲν γὰρ δείκνυσιν ἅπαντας τῶν
 αὐτῶν ἀπολαύοντας, καὶ οὐ τοὺς μὲν ἐκβαλλομένους, τοὺς
 δὲ εἰσαγομένους· αὐτὸς δὲ καὶ πρὸ τῆς παραβολῆς καὶ
 μετὰ τὴν παραβολὴν τὸυναντίον εἶπεν, ὅτι “ἔσονται οἱ
 638 πρῶτοι ἐσχατοὶ, καὶ οἱ ἐσχατοὶ πρῶτοι” τουντέστιν, ⁵ ὅτι
 καὶ αὐτῶν τῶν πρώτων πρῶτοι, οὐχὶ πρώτων μενόντων,
 ἀλλ’ ἐσχάτων ἐκείνων γενομένων. Ὅτι γὰρ τοῦτο δηλοῖ,
 ἐπήγαγε· “πολλοὶ γὰρ εἰσι κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί”
 ὥστε διπλῇ κακείνους ⁶ δακεῖν, καὶ τούτους παραμυθήσασθαι
 καὶ προτρέψαι. Ἡ δὲ παραβολὴ οὐ τοῦτό φησιν· ἀλλ’
 ὅτι τῶν εὐδοκίμων καὶ πολλὰ ⁷ πεπονηκότων ἔσονται ἴσοι.
 “Ἰσους γὰρ αὐτοὺς ἡμῖν ἐποίησας, φησὶ, τοῖς βαστάσασι τὸ
 βάρος τῆς ἡμέρας, καὶ τὸν καύσωνα.” Τί οὖν ἐστὶν ὃ φησιν
 ἡ παραβολή; ἀναγκαῖον γὰρ τοῦτο πρῶτον ποιῆσαι σαφές,

¹ μου om. G. L. M. 2 Mosqq. ² Καὶ] + ἐλθόντες Edd. ³ Ὁ δὲ
 ἀπ.] Ἀποκριθεὶς δὲ G. H. 4 Mosqq. ⁴ καὶ om. G. L. τούτῳ om. M.
 καὶ τούτῳ om. K. ⁵ ὅτι om. Sav. Ben. ⁶ δάκνειν G. M. ⁷ πε-
 πονηκότων] + ἔστιν ὅτι K.

καὶ τότε ἐκεῖνο διαλύσομεν. Ἀμπελῶνα μὲν, τὰ ἐπιτάγματα τοῦ θεοῦ φησιν εἶναι, καὶ τὰς ἐντολάς· χρόνον δὲ τῆς ἐργασίας, τὸν παρόντα βίον· ἐργάτας δέ, ^γ τοὺς διαφόρως καλουμένους ἐπὶ τὰ προστάγματα· πρῶτ^{ον} ^δ δὲ καὶ περὶ B τρίτην καὶ ἕκτην καὶ ἐνάτην καὶ ἐνδεκάτην ὥραν, τοὺς ἐν διαφόροις ἡλικίαις προσελθόντας καὶ εὐδοκιμήσαντας. Ἀλλὰ τὸ ζητούμενον ^α ἐκεῖνό ἐστιν, εἰ λαμπρῶς εὐδοκιμηκότες οἱ πρῶτοι, καὶ ἀρέσαντες τῷ θεῷ, καὶ δι' ὅλης ἡμέρας λάμψαντες ἀπὸ τῶν πόνων, τῷ ἐσχάτῳ τῆς κακίας κατέχονται πάθει, ^β βασκανία καὶ φθόνῳ. Ἰδόντες γὰρ αὐτοὺς τῶν αὐτῶν ἀπολελανκότες, ^γ φασίν· “οὗτοι οἱ ἐσχατοὶ μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους αὐτοὺς ἡμῖν ἐποίησας, τοῖς βαστάσασι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας, καὶ τὸν καύσωνα;” Καὶ ταῦτα μηδὲν μέλλοντες ζημιοῦσθαι, μηδὲ εἰς τὸν ἑαυτῶν ἐλαττοῦσθαι μισθόν, ἐδυσχέραινον καὶ ἠγανάκτουν ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις ἀγα- C θοῖς· ὁ φθόνου καὶ βασκανίας ἦν. Καὶ τὸ ἔτι πλεόν, ὅτι καὶ ὁ οἰκοδεσπότης ὑπὲρ αὐτῶν δικαιολογούμενος, καὶ πρὸς τὸν εἰρηκότα ταῦτα ἀπολογούμενος, πονηρίας αὐτὸν κρίνει καὶ βασκανίας ἐσχάτης, λέγων· “οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς (408) μοι; Ἄρον τὸ σὸν, καὶ ὑπάγε· θέλω δὲ ^δ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί. Εἰ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν, ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι;” Τί οὖν ἐστι τὸ κατασκευαζόμενον ἐκ τούτων; Καὶ γὰρ καὶ ἐφ' ἐτέρων παραβολῶν τὸ αὐτὸ τοῦτό ἐστιν ἰδεῖν. Καὶ γὰρ ὁ υἱὸς ὁ εὐδόκιμος αὐτὸ τοῦτο εἰσάγεται πεπονηθώς, ὅτε εἶδε τὸν ἄσῳτον ἀδελφὸν πολλῆς ἀπολαύ- D σαντα τιμῆς, καὶ πλείονος ἢ αὐτός. “Ὡσπερ γὰρ οὗτοι πλείονος ^ε ἀπέλαυσαν τῷ πρῶτοι λαβεῖν, οὕτω καὶ ἐκεῖνος μειζόνως τῇ περιουσίᾳ τῶν δεδομένων ἐτιμᾶτο· καὶ ταῦτα αὐτὸς μαρτυρεῖ ὁ εὐδόκιμος. Τί οὖν ἐστιν εἰπεῖν; Οὐκ ἐστιν οὐδεὶς ^ς τοιαῦτα δικαιολογούμενος ἢ ἐγκαλῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ἄπαγε· φθόνον γὰρ καὶ βασκανίας τὸ χωρίον

^γ τοὺς διαφόρως] διαφόρους G. H. M. Ep. p. p. τὰ θεῖα προστάγματα Edd. ^δ δὲ om. G. M. πρῶτ^{ον} δὲ καὶ om. K. In L. omnia a πρῶτ^{ον} ad ἐνάτην desunt. ^α ἐκεῖνο] τοῦτο G. ^β Sic H. K. L. Vulgo βασκανίας καὶ φθόνου. ^γ φησὶν K. L. M. Mor. Sequentia οὗτοι... καύσωνα non agnoscunt K. M. et uncis inclusit Mor. Pro iis haec habet L. ὅτι ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας. ^δ καὶ τῷ ἐσχ. K. M. τούτῳ τῷ ἐσχ. L. τῷ ἐσχ. τούτῳ H. ^ε ἀπήλανον Edd. ^ς ταῦτα δικαιο- λογούμενος ἐγκαλῶν vitiose Mor. Ben.

ἐκεῖνο καθαρὸν. Εἰ γὰρ ἐνταῦθα ὄντες οἱ ἅγιοι καὶ τὰς
 ψυχὰς ἐαυτῶν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτωλῶν διδῶσι, πολλῷ μᾶλλον
 Ε ὁρῶντες ἐκεῖ ^ε τούτων ἀπολαύοντας χαίρουσι, καὶ οἰκεία νομί-
 ζουσιν εἶναι ^η ἀγαθὰ. Τίνος οὖν ἕνεκεν οὕτως ἐσχημάτισε
 τὸν λόγον; Παραβολὴ τὸ λεγόμενον ^ι ἦν διόπερ οὐδὲ χρῆ
 πάντα τὰ ἐν ταῖς παραβολαῖς κατὰ λέξιν περιεργάζεσθαι,
 ἀλλὰ τὸν σκοπὸν μαθόντας, δι' ὃν ^κ συνετέθη, τοῦτον δρέ-
 πεσθαι, καὶ μηδὲν πολυπραγμονεῖν περαιτέρω. Τίνος οὖν
 ἕνεκεν οὕτω συνετέθη αὕτη ἡ παραβολή, καὶ τί κατασκευάσαι
 βούλεται; Προθυμότερους ποιῆσαι τοὺς ἐν ἐσχάτῳ γήρα
 639 μεταβαλλομένους καὶ γινομένους βελτίονας, μηδὲ ἀφείναι
 νομίζειν ἑλάττων ἔχειν. Διὰ δὲ τοῦτο εἰσάγει καὶ δυσχε-
 راίνοντας ἑτέρους ἐπὶ τοῖς τούτων ἀγαθοῖς, οὐχ ἵνα δείξη
 τηκομένους καὶ δακνομένους ἐκείνους· ἅπαγε· ἀλλ' ἵνα διδάξη
 τούτους τοσαύτης ἀπολαύσαντας τιμῆς, ^μ ἢ καὶ φθόρον ἐτέ-
 ροις τεκεῖν ἡδύνατο. Ὁ καὶ ἡμεῖς πολλάκις ποιούμεν λέγον-
 τες, ὅτι ὁ δεῖνά μοι ἐνεκάλεσεν, ὅτι σε τοσαύτης ἡξίωσα
 τιμῆς· οὔτε ἐγκληθέντες, οὔτε ἐκείνους ^ν διαβαλεῖν θέλοντες,
 ἀλλὰ τούτῳ δεῖξαι τὸ μέγεθος τῆς δωρεᾶς ἧς ἀπήλυσεν.
 Β Ἀλλὰ τί δήποτε οὐ πάντας εὐθέως ἐμισθώσατο; Τὸ εἰς αὐ-
 τὸν ἦκον, ἅπαντας· εἰ δὲ οὐχ ὁμοῦ πάντες ἀπήκουσαν, τὴν
 διαφορὰν ἣ τῶν κληθέντων γνώμη πεποίηκε. Διὰ τοῦτο οἱ
 μὲν πρῶτοι, οἱ δὲ τρίτη, οἱ δὲ ἕκτη, οἱ δὲ ἐνάτῃ ὥρᾳ κα-
 λοῦνται, οἱ δὲ ἐνδεκάτῃ, ὅτε ἔμελλον ὑπακούσεσθαι. Τοῦ-
 το καὶ ὁ Παῦλος δηλῶν ἔλεγεν· ¹² “ὅτε δὲ εὐδόκησεν ὁ
 ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρός μου.” Πότε δὲ εὐδόκησεν;
 “Ὅτε ἔμελλεν ὑπακούσεσθαι. Αὐτὸς μὲν γὰρ ἐβούλετο
 καὶ ἐκ προουμιῶν· ἐπειδὴ δὲ ^ρ αὐτὸς οὐκ ἂν εἶξε, τότε
 εὐδόκησεν, ὅτε καὶ αὐτὸς ἔμελλε πείθεσθαι. Οὕτω καὶ
 τὸν ληστήν ἐκάλεσε, καίτοι δυνάμενος καὶ ἔμπροσθεν αὐτὸν

¹² Gal. i. 15.

^ε τούτων] καὶ τῶν αὐτῶν L. τῶν ἀγαθῶν Ep. τῶν ἀποκειμένων
 ἀγαθῶν αὐτοῦ Reg. 688. quem secuti sunt Sav. Ben. ^η ἀγαθὰ] Sic
 L. Ep. ceteri τὰ ἀγαθὰ. τὰ ἐκείνων ἀγαθὰ Sav. ^ι ἦν deest in Edd.
^κ συντίθεται G. K. συντίθενται H. M. συνετέθησαν Ep. ^λ ἐλάτ-
 τωνα L. ἐλάττων ἔχειν] ἐλάττονας Mor. Ben. ^μ ἢ] ἢ G. K. Mor.
 ἢ M. ἢ . . . ἡδύνατο] ὡς . . . δύνασθαι Ep. et Reg. 688. Hoc ediderunt
 Sav. Ben. ^ν διαβάλλειν K. L. ^ο ὁ] ὁ θεὸς ὁ G. H. invito Euth.
^ρ αὐτὸς om. L. Ep. Mor.

καλέσαι· ἀλλ' ἐκεῖνος οὐκ ἂν ὑπήκουσεν. Εἰ γὰρ ὁ Παῦλος ἐξ ἀρχῆς οὐκ ἂν ὑπήκουσε, πολλῶ μᾶλλον ὁ ληστής. Εἰ C δὲ οὗτοι λέγουσιν, “οὔδεις ἡμᾶς ἐμισθώσατο” μάλιστα μὲν, ὅπερ ἔφην, οὐ χρὴ πάντα περιεργάζεσθαι τὰ ἐν ταῖς παραβολαῖς· ἐνταῦθα δὲ οὐδὲ ὁ οἰκοδεσπότης φαίνεται τοῦτο λέγων, ἀλλ' ἐκεῖνοι· αὐτὸς δὲ αὐτοὺς οὐκ ἐλέγχει, ἵνα μὴ διαπορήσῃ, ἀλλ' ἐπισπάσῃται. “Οτι γὰρ πάντας, τό γε εἰς αὐτὸν ἦκον, ἐκ πρώτης ἐκάλει, ἐδήλωσε καὶ ἡ παραβολὴ λέγουσα, ὅτι ἀπὸ πρῶ^ι ἐξῆλθε μισθώσασθαι.

Πάντοθεν οὖν δῆλον ἡμῖν, ὅτι πρὸς τοὺς ἐκ πρώτης ἡλικίας, καὶ τοὺς ἐν γῆρα καὶ βράδιον ἀρετῆς ^αἐπειλημμένους εἴρηται ἡ παραβολή· πρὸς ἐκείνους μὲν, ἵνα μὴ ἀπονοῶνται, D μὴδὲ ὀνειδίζωσι τοῖς περὶ τὴν ^ιἐνδεκάτην· πρὸς τούτους δὲ, ἵνα μάθωσιν, ὅτι ἐστὶ καὶ ἐν βραχεὶ χρόνῳ τὸ πᾶν ἀνακτήσασθαι. Ἐπειδὴ γὰρ περὶ σφοδρότητος διελέγετο, καὶ τοῦ χρήματα ῥῖψαι, καὶ καταφρονῆσαι τῶν ὄντων ἀπάντων, πολλοῦ δὲ τοῦτο ^ςἐδεῖτο τοῦ τόνου καὶ νεανικῆς προθυμίας, ἀνάπτων ἐν αὐτοῖς φλόγα ἀγάπης, καὶ εὐτονον ποιῶν τὴν γνώμην, δείκνυσιν ὅτι δυνατὸν καὶ ὕστερον ἐλθόντας τῆς πάσης λαβεῖν ἡμέρας τὸν μισθόν. Ἀλλ' ^ιοὕτω μὲν οὐ λέγει, ἵνα μὴ πάλιν αὐτοὺς ἀπονοήσῃ· δείκνυσι δὲ ὅτι τῆς αὐτοῦ φιλαν- E θρωπίας ἐστὶ τὸ πᾶν, καὶ διὰ ταύτην οὐκ ἐκπεσοῦνται, ἀλλ' ἀπολαύσονται καὶ αὐτοὶ τῶν ἀπορρήτων ἀγαθῶν. Καὶ τοῦτο μάλιστα ἐστὶν ὃ βούλεται διὰ τῆς παραβολῆς κατασκευάσαι ταύτης. Εἰ δὲ ἐπάγει, ὅτι “οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι, καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι· ^νπολλοὶ γὰρ κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί,” μὴ θαυμάσῃς. Οὐ γὰρ ^ωὥς ἐκ τῆς παραβολῆς (409) τοῦτο συναγαγὼν φησιν, ἀλλὰ τοῦτο λέγει, ὅτι ὥσπερ τοῦτο 640 συνέβη, οὕτω καὶ ἐκεῖνο συμβήσεται. Ἐνταῦθα μὲν γὰρ οὐκ ἐγένοντο οἱ πρῶτοι ἔσχατοι, ἀλλὰ τῶν αὐτῶν πάντες ἀπῆλυσαν παρ' ἐλπίδα καὶ παρὰ προσδοκίαν. “Ὡσπερ δὲ τοῦτο παρ' ἐλπίδα καὶ ^χπαρὰ προσδοκίαν ἐξέβη, καὶ τῶν ἔμπροσθεν ἐγένοντο ἴσοι οἱ μετὰ ταῦτα· οὕτω καὶ τὸ ^ντούτου πλέον συμβήσεται καὶ παραδοξότερον, τὸ καὶ ἔμπροσθεν γενέσθαι

^α ἐπιμελουμένους K. L. M. sed ἐπιλαβομένους habet Ep. amplexuntur Ge. ^ι ἐνδεκάτην] + ὥραν K. ^ς ἐδεῖ M. Ep. τοῦ om. H. K. ^ι οὕτω] τοῦτο Ep. Mor. Ben. ^ν πολλοὶ] καὶ πολλοὶ Edd. ^ω ὥς om. G. Ep. ^χ παρὰ om. K. et corr. G. παρ' ἐλπίδα καὶ om. L. ^ν τούτου om. G. H. K. M. sed tuetur Ep.

τῶν πρώτων τοὺς ἐσχάτους, καὶ ^z μετὰ τούτους τοὺς πρώτους. Ὡστε ἕτερον ἐκεῖνο, καὶ ἕτερον τοῦτο. Δοκεῖ δέ μοι ταῦτα λέγειν Ἰουδαίους αἰνιττόμενος, καὶ τῶν πιστῶν τοὺς ἐξ ἀρχῆς B λάμψαντας, ὕστερον δὲ ἀμελήσαντας ἀρετῆς, καὶ εἰς τοῦπίσω κατενεχθέντας· κἀκεῖνους πάλιν τοὺς ἀπὸ κακίας ἀνενεγκόντας, καὶ πολλοὺς ὑπερακουτίσαντας. Ὁρῶμεν γὰρ τὰς τοιαύτας μεταβολὰς, καὶ ἐπὶ πίστεως καὶ ἐπὶ βίου γινομένας.

^a Διὸ παρακαλῶ, πολλὴν ποιησώμεθα σπουδὴν, καὶ ἐπὶ τῆς πίστεως ἐστάναι τῆς ὀρθῆς, καὶ βίον ἐπιδείκνυσθαι ἄριστον. Ἄν γὰρ μὴ καὶ βίον προσθῶμεν ^b τῆς πίστεως ἄξιον, τὴν ἐσχάτην δώσομεν δίκην. Καὶ τοῦτο ἔδειξε μὲν καὶ ἀπὸ τῶν ἄνωθεν χρόνων ὁ μακάριος Παῦλος, ὅτε ἔλεγεν, ὅτι ¹³ “ πάντες τὸ αὐτὸ βρῶμα πνευματικὸν ἔφαγον, καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πόμα πνευματικὸν ἔπιον.” καὶ προσθεῖς, ὅτι οὐκ C ἐσώθησαν· “ κατεστρώθησαν γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ.” Ἐδειξε δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ^c εὐαγγελιστῶν ὁ Χριστός, ὅτε εἰσήγαγέ τινας δαίμονας ἐκβαλόντας καὶ προφητεύσαντας, καὶ εἰς κόλασιν ἀπαγομένους. Καὶ πᾶσαι δὲ αὐτοῦ αἱ παραβολαί, οἷον ἡ τῶν παρθένων, ἡ τῆς σαγῆνης, ἡ τῶν ἀκανθῶν, ἡ τοῦ δένδρου τοῦ μὴ ποιούντος καρπὸν, τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων ἀρετὴν ἐπιζητοῦσι. Περὶ μὲν γὰρ δογμάτων ὀλιγάκις διαλέγεται· οὐδὲ γὰρ δεῖται πόνου τὸ πρᾶγμα· περὶ δὲ ^d βίου πολλάκις, μᾶλλον δὲ πανταχοῦ· διηνεκὴς γὰρ ὁ πρὸς τοῦτο πόλεμος, διὸ καὶ ὁ πόνος. Καὶ τί λέγω πολιτείαν ὀλόκληρον; Καὶ γὰρ μέρος αὐτῆς παροφθὲν μεγάλα ἐπάγει κακά· οἷον ἐλεημοσύνη D παροφθεῖσα εἰς γέενναν ἐμβάλλει τοὺς ^e ὑστερηκότας· καίτοι οὐχ ὀλόκληρος τοῦτο ἀρετὴ, ἀλλὰ μέρος αὐτῆς. Ἄλλ’ ὅμως καὶ αἱ παρθένοι διὰ τὸ μὴ ταύτην ἔχειν ἐκολάσθησαν· καὶ ὁ ^f πλούσιος διὰ τοῦτο ἀπετηγανίζετο· καὶ οἱ πεινῶντα μὴ θρέψαντες ἐντεῦθεν μετὰ τοῦ διαβόλου καταδικάζονται. Πάλιν τὸ μὴ λαιδορεῖν μέρος αὐτῆς ἐστὶν ἐλάχιστον· ἀλλ’ ὅμως

¹³ 1 Cor. x. 3-5.

^z μετὰ τούτους] μετ’ αὐτῶν L. ^a ΗΘΙΚΟΝ. “Ὅτι καὶ μία ἀρετὴ εἰς εἰς εἰς ἡμῶν, πολλὰ ἡμῶν ἔψεται κακὰ, καὶ τῶν οὐρανῶν ἀποκλείει· καὶ περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ τοῦ μὴ κατακρίνειν, μηδὲ ζηλοῦν τοὺς παρανομούντας, ἀλλὰ μιμεῖσθαι τοὺς κατορθούντας. G. ^b τῆς] τὸν τῆς G. M. invito Ep. ^c Sic G. K. L. M. Edebatur εὐαγγελίων. ἐκβαλόντας] Sic Ep. et Edd. codices ἐκβάλλοντας. ^d τοῦ βίου G. K. M. ^e ὑστερήσαντας Edd. ^f πλούσιος] + δὲ L.

καὶ τοῦτο ἐκβάλλει τοὺς μὴ κατωρθώκοντας. “Ὁ γὰρ ^ς εἰπὼν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, μωρὲ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός.” Πάλιν ἡ σωφροσύνη καὶ αὐτὴ μέρος ἐστίν· ἀλλ’ ὅμως χωρὶς ταύτης οὐδεὶς ὄψεται τὸν κύριον. ¹⁴ “Εἰρήνην γὰρ, φησὶ, διώκετε, καὶ τὸν ἁγιασμόν, οὐ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν κύριον.” Καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη δὲ ὁμοίως μόνιον ἐστίν **E** ἀρετῆς· ἀλλ’ ὅμως καὶ ἕτεραί τις ἐπιτελέσῃ καλὰ, ταύτην δὲ μὴ κατορθώσῃ, ^h ἀκάθαρτος παρὰ τῷ θεῷ. Καὶ ὄφρα ἐκ τοῦ Φαρισαίου, ὃς μυρίοις κομῶν ἀγαθοῖς, ἐντεῦθεν πάντα ἀπώλεσεν. Ἐγὼ δὲ ⁱ τι καὶ τούτων πλέον εἰπεῖν ἔχω πάλιν. Οὐ γὰρ δὴ μόνον ἐν τι αὐτῶν παροφθὲν ἀποκλείει τὸν οὐρανὸν ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ γένηται μὲν, μὴ μετὰ ^k τῆς προσηκούσης δὲ ἀκριβείας καὶ ὑπερβολῆς, τὸ αὐτὸ τοῦτο πάλιν ποιεῖ. ⁶⁴¹ “Ἐὰν γὰρ μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν, φησὶν, πλέον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐκ εἰσελεύσεσθε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.” Ὡστε καὶ ἐλεημοσύνην δῶς, μὴ πλείονα δὲ ἐκείνων, οὐκ εἰσελεύσῃ. Καὶ πόσῃ ἐκείνοι παρῆχον ἐλεημοσύνην; ¹ φησί. Τοῦτο γὰρ ^m αὐτὸ εἰπεῖν βούλομαι νῦν, ἵνα οἱ μὲν μὴ διδόντες διαναστῶσι πρὸς τὸ δοῦναι, οἱ δὲ διδόντες μὴ μέγα φρονῶσιν, ⁿ ἀλλὰ προσθήκην ἐργάζωνται. Τί οὖν ἐδίδονσαν ἐκείνοι; Τῶν ὄντων ἀπάντων δεκάτην, καὶ πάλιν ἑτέραν δεκάτην, καὶ ^o μετὰ ταύτην, τρίτην· ὥστε παρ’ οὐδὲν τὸ τρίτον τῆς οὐσίας παρῆχον· **B** τρεῖς γὰρ δεκάται συντιθέμεναι τοῦτο ποιούσι. Καὶ μετὰ τούτων καὶ ἀπαρχάς, ^p καὶ πρωτότοκα, καὶ ἕτερα πλείονα· οἷον τὰ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων, τὰ ὑπὲρ ^q καθαρισμῶν, τὰ ἐν ἐορταῖς, τὰ ἐν τῷ ἰωβηλαίῳ, τὰ ἐν ταῖς τῶν χρεῶν ἀποκοπαῖς, καὶ ταῖς τῶν οἰκετῶν ^r ἀφέσεις, καὶ τοῖς δανείσμασι τοῖς τόκων ἀπηλλαγμένοις. Εἰ δὲ ὁ τὸ τρίτον δοὺς τῶν ὄντων, μᾶλλον δὲ τὸ ἥμισυ (μετὰ γὰρ τούτων ἐκείνα συντιθέμενα τὸ ἥμισυ ἐστίν), εἰ τοίνυν ὁ τὸ (410) ἥμισυ διδοὺς, οὐδὲν μέγα ἐργάζεται· ὁ μὴ δὲ τὸ δέκατον παρέ-

¹⁴ Hebr. xii. 14.

^ς εἰπὼν] + φησὶ H. αὐτοῦ] + φησὶ K. ἔσται] ἐστίν K. L. ^h ἀκάθαρτος] + ἐστι G. H. ⁱ τι om. L. ^k τῆς om. G. H. K. M. ¹ φησὶ om. K. L. M. ^m αὐτό] καὶ αὐτὸς G. H. M. νῦν om. iidem. ⁿ ἀλλὰ καὶ πρ. L. ^o μετ’ αὐτὴν G. H. μετὰ ταῦτα K. μετ’ αὐτῆς L. παρ’ οὐδὲν] οὖν G. K. M. *propemodum* Ge. ^p καὶ τὰ πρ. H. L. ^q καθαρμῶν L. ἐορταῖς] ταῖς ἐορταῖς Edd. p. p. ἰωβηλαίῳ K. M. ^r Sic H. L. et Mor. *dimissionibus* Ge. *ceteri ἀφαιρέσεις.*

χων τίνος ἄξιος ἔσται; * Εἰκότως ἔλεγεν, “ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι.”

Μὴ ὁ δὲ καταφρονῶμεν τῆς κατὰ τὸν βίον ἐπιμελείας.
 C Εἰ γὰρ μέρος αὐτοῦ καταφρονούμενον ἐν τοσαύτῃ φέρει τὴν ἀπώλειαν, ὅταν πανταχόθεν ὤμεν ὑπεύθυνοι τῇ καταδικαζούσῃ ψήφῳ, πῶς διαφευξόμεθα τὴν κόλασιν; ποίαν δὲ οὐ τίσομεν δίκην; Καὶ ποία ἡμῖν σωτηρίας ἐλπὶς, φησὶν, εἰ τῶν ἀπηριθμημένων ἕκαστον τὴν γέενναν ἡμῖν ἀπειλεῖ; Καὶ ἐγὼ τοῦτο λέγω· πλὴν εἰὰν προσέχωμεν, δυνατόν σωθῆναι, ὅτι τῆς ἐλεημοσύνης κατασκευάζοντας φάρμακα, καὶ τὰ τραύματα θεραπεύοντας. Οὐ γὰρ οὕτως ἔλαιον σῶμα ῥώννυσιν, ὡς φιλανθρωπία ψυχὴν καὶ ῥώννυσι, καὶ ἀχείρωτον
 D πᾶσιν ἐργάζεται, καὶ ἀνάλωτον τῷ διαβόλῳ ποιεῖ. Ὅπου γὰρ ἂν κατὰσχη, διολισθαίνει λοιπὸν, οὐκ ἐῶντος τοῦ ἐλαίου τούτου τοῖς νῦν τοῖς ἡμετέροις ἐνιζάνειν τὰς ἐκείνου λαβάς. Τούτῳ τοίνυν ἑαυτοὺς συνεχῶς ἀλείφωμεν τῷ ἐλαίῳ. Καὶ γὰρ ὑγιείας ἐστὶν ὑπόθεσις, καὶ φωτὸς χορηγία, καὶ φαιδρότητος ἀφορμή. Ἄλλ’ ὁ δεῖνα, φησὶ, τόσα καὶ τόσα ἔχει τάλαντα χρυσίου, καὶ οὐδὲν προίεται. Καὶ τί τοῦτο πρὸς σέ; Οὕτω γὰρ θαυμαστότερος σὺ φανήσῃ, ὅταν ἀπὸ πενίας φιλοτιμότερος ἐκείνου γένη. Οὕτω καὶ Μακεδόνας ὁ Παῦλος ἐθαύμασεν· οὐχ ὅτι παρέσχον, ἀλλ’ ὅτι καὶ ἐν πτωχείᾳ ὄντες παρέσχον. Μὴ ὁ δὲ πρὸς τούτους ἴδῃς, ἀλλὰ πρὸς τὸν κοινὸν ἀπάντων
 E διδάσκαλον, ὃς οὐκ εἶχε πού τὴν κεφαλὴν κλίνει. Καὶ διατί, φησὶν, ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα τοῦτο οὐ ποιεῖ; Μὴ κρίνει ἕτερον, ἀλλὰ σεαυτὸν ἀπάλλαξον τῆς κατηγορίας. Ἐπεὶ μείζων ἢ κόλασις, ὅταν καὶ ἐτέροις ἐγκαλῇς, καὶ αὐτὸς
 642 μὴ ποιῇς· ὅταν ἄλλους κρίνων, τῷ αὐτῷ κρίματι πάλιν ὑπεύθυνος ᾖ καὶ αὐτός. Εἰ γὰρ οὐδὲ κατορθοῦντας κρίνειν ὁ ἐφίεται ἐτέρους, πολλῷ μᾶλλον πταίοντας. Μὴ τοίνυν κρίνωμεν ἐτέρους, ὁ μὴ πρὸς ἐτέρους ῥαθυμοῦντας βλέπωμεν, ἀλλὰ πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκείθεν τὰ ὑποδείγματα φέρωμεν. Μὴ γὰρ ἐγὼ σε εὐηργέτησα; μὴ γὰρ ἐγὼ σε ἐλυτρώσαμην,

* Εἰκότως] + οὖν H. + οὖν τις G. Ge. ὁ δὲ] + οὖν Edd. ὁ δὲ... φάρμακα] τὸ... φάρμακον L. κατασκευάζοντες et θεραπεύοντες G. K. M. ὁ δὲ] + οὖν Edd. p. p. ἴδοις H. ὁ διδάσκαλον] κύριον καὶ διδ. G. H. Ge. δεσπότην Edd. p. p. κλίνει Edd. ὁ ἐφίεται L. ἀφίεται H. ὁ μὴ πρὸς ἐτέρους] καὶ τοὺς L. μὴ πρὸς τοὺς Mor. Ben. Μοχ πρὸς τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν G. H.

ἵνα πρὸς ἐμέ βλέπῃς; ^aἌλλος ἔστιν ὁ ταῦτά σοι παρασχών. Τί τὸν δεσπότην ἀφείς, πρὸς τὸν σύνδουλον ὀράς; Οὐκ ἤκουσας αὐτοῦ λέγοντος· ¹⁵ “μάθετε ἀπ’ ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ;” καὶ πάλιν, “ὁ θέλων ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔστω πάντων διάκονος;” καὶ πάλιν, “καθὼς ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι;” Καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν, ἵνα μὴ προσπταίων τοῖς ῥαθύμοις τῶν συνδούλων μένης ἐν ὀλιγωρίᾳ, ἀφέλκων σε τούτων φησίν· ¹⁶ “ὑπόδειγμα ^bἔδωκα ὑμῖν ἐμαυτὸν, ἵνα καθὼς ἐποίησα, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε.” Ἀλλ’ οὐκ ἔστι σοι διδάσκαλος ἀρετῆς τῶν συνόντων ἀνθρώπων οὐδεὶς, οὐδὲ οἷος εἰς ταῦτα ἐνάγειν; Οὐκοῦν πλείων ὁ ἔπαινος, μεῖζον τὸ ἐγκώμιον, ὅτι μὴδὲ διδασκάλων εὐπορῶν γέγονας σὺ θαυμαστός. Καὶ γὰρ δυνατόν ^cτοῦτο, καὶ σφόδρα ῥάδιον, εἰν θέλωμεν· καὶ δηλοῦσιν οἱ ^Cπρῶτοι ταῦτα ^dκατορθώσαντες· οἷον Νῶε, Ἀβραάμ, ὁ Μελχισεδέκ, ὁ Ἰωβ, καὶ οἱ κατ’ ἐκείνους ἅπαντες ἄνθρωποι· πρὸς οὓς ἀναγκαῖον καθ’ ἐκάστην ἡμέραν ὀράν, ἀλλὰ μὴ πρὸς τούτους, οὓς οὐδέποτε παύεσθε ζηλοῦντες, καὶ ἐν τοῖς συλλόγοις τοῖς ^eὑμετέροις περιφέροντες. Καὶ γὰρ οὐδὲν ἄλλο πανταχοῦ λεγόντων ἀκούω, ἀλλ’ ἢ ταυτὶ τὰ ῥήματα· ὁ δεῖνα ἐκτήσατο πλέθρα γῆς τόσα καὶ τόσα, ὁ δεῖνα πλουτεῖ, ^fοικοδομεῖ. Τί κέχηνας, ἄνθρωπε, ἔξω; τί πρὸς ἐτέρους βλέπεις; Εἰ βούλει πρὸς ἐτέρους ἰδεῖν, τοὺς κατορθοῦντας βλέπε, τοὺς εὐδοκимоῦντας, τοὺς τὸν νόμον ^gμετὰ ἀκριβείας ἀποπληροῦντας, μὴ τοὺς προσκεκρουκότας καὶ ἡτιμωμένους. Ἄν γὰρ πρὸς τούτους βλέπῃς, πολλὰ ἐντεῦθεν συλλέξεις κακὰ, ^Dεἰς ῥαθυμίαν ἐμπίπτων, εἰς ἀπόνοιαν, εἰς τὸ καταδικάζειν ἐτέρους· εἰ δὲ τοὺς κατορθοῦντας ἀριθμῇς, εἰς ταπεινοφροσύνην, εἰς σπουδὴν, εἰς κατάνυξιν, εἰς τὰ μυρία σεαυτὸν ^hεἰσάξεις ἀγαθὰ. Ἄκουσον τί ἔπαθεν ὁ Φαρισαῖος, ἐπειδὴ τοὺς κατορθοῦντας ἀφείς, τὸν πταίσαντα εἶδεν· ἄκουσον καὶ φοβήθητι. Βλέπε πῶς θαυμαστός ἐγένετο ὁ Δαυὶδ, ἐπειδὴ

¹⁵ Matth. xi. 29. xx. 26-28.¹⁶ Joan. xiii. 15.

^a Ἄλλος Edd. ταῦτα] + πάντα L. ^b ἔδωκα] γὰρ δέδωκα G. H. ^c τοῦτο om. G. K. M. Mox post v. δηλοῦσι lacunam habet L. usque ad ἐγένετο p. 643 E. ^d κατορθωκότες Edd. ^e ἡμετέροις Edd. ^f ὁ δεῖνα οικοδομεῖ Edd. ^g μετὰ ἀκριβείας ἀποπλ.] πάντα πληροῦντας K. M. Alterum vertit Ge. ^h ἐξάγεις Edd. “γρ. ἐξάξεις” (?) Sav.

πρὸς τοὺς προγόνους αὐτοῦ τοὺς κατ' ἀρετὴν ἔβλεπε. ¹⁷ “ Πάρ-
οικος γάρ, ⁱ φησὶν, ἐγὼ εἰμι, καὶ παρεπίδημος, καθὼς πάντες
οἱ πατέρες μου.” Καὶ γὰρ οὗτος, καὶ πάντες οἱ κατ' αὐ-
τὸν, τοὺς ἡμαρτηκότας ἀφέντες, τοὺς εὐδοκιμηκότας ἐνεόουν.
Ε Τοῦτο καὶ σὺ ποίει. Οὐδὲ γὰρ δικαστὴς αὐτὸς ^k κᾶθησαι (411)
τῶν ἐτέροις πεπλημμελημένων, οὐδὲ ἐξεταστὴς τῶν ἄλλοις
¹ ἁμαρτανομένων· σαυτῷ κρίνειν, οὐχ ἐτέροις ἐπετάγης. ¹⁸ “ Εἰ
γὰρ ἑαυτοὺς ἐκρίνομεν, φησὶν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα· κρινόμενοι
δὲ, ὑπὸ κυρίου παιδευόμεθα.” Σὺ δὲ τὴν τάξιν ^m ἀνέστρεψας,
σαντὸν μὲν οὐ μεγάλων, οὐ μικρῶν πταισμάτων ἀπαιτῶν
εὐθύνας, τὰ δὲ ἐτέρων μετὰ ἀκριβείας περιεργαζόμενος. Ἄλλὰ
643 μηκέτι τοῦτο ποιῶμεν, ἀλλὰ ταύτην ἀφέντες τὴν ἀταξίαν,
δικαστήριον ἐν ἡμῖν αὐτοῖς καθίσωμεν τῶν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς
ἁμαρτανομένων, αὐτοὶ ⁿ κατήγοροι καὶ δικασταὶ καὶ δῆμιοι
τῶν πλημμελημάτων γινόμενοι. Εἰ δὲ βούλει καὶ τὰ ἐτέρων
πολυπραγμονεῖν, τὰ κατορθώματα, μὴ τὰ ἁμαρτήματα πε-
ριεργάζου· ἵνα καὶ ἐκ τῆς μνήμης τῶν οἰκείων πλημμελη-
μάτων, καὶ ἐκ τοῦ ζήλου τῶν ἐτέροις κατορθουμένων, ^o [καὶ
ἐκ τῆς τοῦ ἀπαραιτήτου δικαστηρίου παραστάσεως, καθ'
ἐκάστην ὥσπερ πλήκτρῳ τινὶ τῇ συνειδήσει νυττόμενοι,] εἰς
Β ταπεινοφροσύνην καὶ μείζονα σπουδὴν ἑαυτοὺς ^p εἰσάγοντες,
τῶν μελλόντων ἐπιτενξώμεθα ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλαν-
θρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ
ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

¹⁷ Psal. xxxviii. 13.¹⁸ 1 Cor. xi. 31, 32.

ⁱ φησὶν om. G. K. M. ^k Sic K. vulgo κᾶθισαι. ¹ ἡμαρτη-
μένων K. p. p. προσετάγης Edd. ^m Sic codd. ἀντέστρεψας Mor.
ἀνέστρεψας Sav. Ben. ⁿ καὶ κατήγοροι Edd. ^o Haec καὶ ἐκ
τῆς . . . νυττόμενοι quae tam sensui, quam structurae orationis pluri-
mum obficiunt, abesse jubent K. M. ^p εἰσαγαγόντες H. ἐνάγοντες
Edd.

ΟΜΙΛΙΑ ΞΕ.

¹ Καὶ ἀναβαίνων εἰς Ἱεροσόλυμα ^a ὁ Ἰησοῦς, παρέλαβε τοὺς δώδεκα μαθητὰς κατ' ἰδίαν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματεῦσι, C καὶ κατακρινούσιν αὐτὸν ^b θανάτῳ· καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι· καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ^c ἐγερθήσεται.

Οὐκ ἀθρόον ἀναβαίνει εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς Γαλιλαίας ἐλθὼν· ἀλλὰ πρότερον θαυματουργήσας καὶ ἐπιστομίσας Φαρισαίους, καὶ διαλεχθεὶς τοῖς μαθηταῖς περὶ ἀκτημοσύνης· “εἰ γὰρ θέλεις τέλειος εἶναι, φησί, πώλησόν σου τὰ ὑπάρ- D χοντα.” καὶ περὶ παρθενίας· ^d “ὁ δυνάμενος χωρεῖν, χωρεῖτω” καὶ περὶ ταπεινοφροσύνης· “ἐὰν μὴ στραφῇτε γὰρ, καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.” καὶ περὶ ^e ἀντιδόσεως τῶν ἐνταῦθα· “ὅστις γὰρ ἀφῆκεν ^e οἰκίας, ἢ ἀδελφούς, ἢ ἀδελφάς, ἑκατονταπλασίονα λήψεται ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ.” καὶ περὶ ^f τῶν ἀμοιβῶν τῶν ἐκεῖ· “καὶ ζῶν γὰρ, φησὶν, αἰώνιον κληρονομήσει” τότε προσβάλλει τῇ πόλει λοιπὸν, καὶ μέλλων ἀνιέναι, πάλιν περὶ τοῦ πάθους διαλέγεται. Ἐπειδὴ γὰρ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς, διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι τοῦτο συμβῆναι, ἐπιλανθάνεσθαι, συνεχῶς αὐτοὺς ἀναμνήσκει, ἐγγυμνάζων αὐτῶν τὴν διάνοιαν E τῇ πυκνότητι τῆς ἀναμνήσεως, καὶ τὴν λύπην ὑποτεμνόμενος. Κατ' ἰδίαν δὲ αὐτοῖς διαλέγεται ἀναγκαίως· οὐ γὰρ ἔδει εἰς πολλοὺς ἐξενεχθῆναι τὸν περὶ τούτων λόγον, οὐδὲ σαφῶς λεχθῆναι· οὐδὲν γὰρ ἐκ τούτου πλεον ἐγίνετο. Εἰ γὰρ

¹ Cap. xx. v. 17-19.

HOM. LXV. ^a ὁ Ἰησοῦς om. K. M. ^b εἰς θάνατον G. K. M. I Mosq. ^c ἀναστήσεται Edd. contra meos et Mosqq. ^d ὁ γὰρ δ. M. γὰρ post στραφῇτε recepi ex H. K. M. ^e ἀνταποδόσεως G. H. περὶ τῆς ἐνταῦθα ἀντιδόσεως Ep. Mox οἰκίαν K. M. ^f τῶν om. G. H. Mox φησὶν deest in Edd.

οἱ μαθηταὶ ἐθορυβοῦντο ταῦτα ἀκούοντες, πολλῶ μᾶλλον ὁ
τῶν πολλῶν δῆμος. Τί οὖν; οὐκ ἐλέχθη τοῖς πολλοῖς;
φησὶν. Ἐλέχθη μὲν καὶ πρὸς τοὺς πολλοὺς, οὐχ οὕτω δὲ
σαφῶς. ² “Λύσατε γὰρ, φησὶ, τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν
644 τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν” καὶ, “σημεῖον ἐπιζητεῖ ἡ γενεὰ
αὕτη, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται ^ε αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον
Ἰωνᾶ” καὶ πάλιν, “ἔτι μικρὸν χρόνον μεθ’ ὑμῶν εἰμι, καὶ
ζητήσετέ με, καὶ οὐχ εὐρήσετε.” Τοῖς δὲ μαθηταῖς οὐχ οὕ-
τως, ἀλλ’ ὥσπερ τὰ ἄλλα σαφέστερον ἔλεγεν, οὕτω καὶ
τοῦτο εἶπε. Καὶ τίνος ἕνεκεν, εἰ μὴ συνίεσαν οἱ πολλοὶ
τῶν λεγομένων ^h τὴν δύναμιν, καὶ ἐλέγετο; Ἵνα μάθωσι μετὰ
ταῦτα, ὅτι προειδὼς ἐπὶ τὸ πάθος ἦει καὶ ἐκὼν, οὐκ ἀγνοῶν,
οὐδὲ ἀναγκαζόμενος. Τοῖς μαθηταῖς δὲ οὐ διὰ τοῦτο μόνον (412)
προὔλεγεν, ἀλλ’, ὅπερ ἔφην, ἵνα ἐγγυμνασθέντες τῇ προσ-
δοκίᾳ, ῥάδιον ἐνέγκωσι τὸ πάθος, καὶ μὴ ἀμελέτητον ἐπελ-
B θὸν ταραξῇ σφόδρα αὐτούς. Διὰ τοι τοῦτο ἐξ ἀρχῆς μὲν
τὸν θάνατον ἔλεγε μόνον· ὅτε δὲ ἐμελέτησαν καὶ ἐνεγυμνά-
σαντο, καὶ τὰ ⁱ ἄλλα προστίθουσιν· οἶον, ὅτι παραδώσουσι
τοῖς ἔθνεσιν· ὅτι ἐμπαΐζουσιν καὶ μαστιγώσουσι· τούτου ^k τε
ἕνεκεν, καὶ ἵνα ὅταν τὰ σκυθρωπὰ ἐξελθόντα ἴδωσι, καὶ
τὴν ἀνάστασιν ἐντεῦθεν προσδοκήσωσιν. Ὁ γὰρ τὰ λυ-
ποῦντα οὐκ ἀποκρυψάμενος, καὶ τὰ δοκοῦντα εἶναι ἐπονεΐ-
διστα, εἰκότως ἔμελλε καὶ περὶ τῶν χρηστῶν πιστεῦεσθαι.
Σκόπει δέ μοι, πῶς καὶ ἀπὸ τοῦ καιροῦ ¹ σοφῶς τὸ πρᾶγμα
οἰκονομεῖ. Οὔτε γὰρ ἐξ ἀρχῆς αὐτοῖς εἶπεν, ἵνα μὴ δια-
ταράξῃ· οὔτε πρὸς αὐτῷ τῷ καιρῷ, ἵνα μὴ κἀντεῦθεν θορυ-
βήσῃ· ἀλλ’ ὅτε πείραν αὐτοῦ τῆς δυνάμεως ἔλαβον ἀρκοῦσαν,
C ὅτε μεγάλας ἔδωκε τὰς ἐπαγγελίας περὶ τῆς ζωῆς τῆς αἰω-
νίου, τότε καὶ τὸν περὶ τούτων ἐμβάλλει λόγον, καὶ ἅπαξ
καὶ δις καὶ πολλάκις, ἐνυφαίνων αὐτὸν τοῖς θαύμασι καὶ ταῖς
διδασκαλίαις. ³ Ἐτερος δὲ εὐαγγελιστῆς φησιν, ὅτι καὶ τοὺς
προφήτας ^m παρήγγε μάρτυρας· ἄλλος δὲ φησιν, ὅτι καὶ αὐτοὶ

² Joan. ii. 19. Matth. xii. 39. Joan. vii. 33, 34.

³ Luc. xviii. 31, 34. Marc. x. 32.

^ε αὐτοῖς K. M. Ἰωνᾶ] Sic, omisso τοῦ προφήτου, K. L. M. ^h τὴν
δύναμιν om. G. L. M. τῶν λ. τὴν δ.] τὴν δ. τῶν λ. Edd. ⁱ ἄλλα]
+ πάντα Edd. invitis Ep. et Ge. ^k τε] + οὖν K. τούτου ἕνεκεν, ἵνα
L. ἐξελθόντα] Sic G. H. K. M. vulgo ἐπελθόντα. ¹ σαφῶς L. M.
^m παρεῖχε M

οὐ συνίεσαν τὰ λεγόμενα, ἀλλ' ἦν κεκρυμμένον τὸ ῥῆμα ἀπ' αὐτῶν, καὶ ὅτι ἐθαμβοῦντο ἀκολουθοῦντες αὐτῷ. Οὐκοῦν ἀνῆρηται, φησὶ, τῆς προρρήσεως τὸ κέρδος. Εἰ γὰρ μὴ ᾔδεσαν ἅπερ ἤκουον, οὐδὲ προσδοκᾶν εἶχον· μὴ προσδοκῶντες δὲ, οὐδὲ γυμνάζεσθαι ταῖς ἐλπίσιν. Ἐγὼ δὲ καὶ ἕτερον τούτου D ἀπορώτερόν φημι, ὅτι εἰ μὴ ᾔδεσαν, πῶς ἐλυποῦντο; Καὶ γὰρ ἕτερός φησιν, ὅτι ἐλυποῦντο. Εἰ τοίνυν μὴ ᾔδεσαν, πῶς ἐλυποῦντο; πῶς Πέτρος ἔλεγεν· “Ἰλεώς σοι, οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο;” Τί οὖν ἔστιν εἰπεῖν; Ὅτι μὲν ἀποθανεῖται, ᾔδεσαν, εἰ ⁿ καὶ μὴ σαφῶς τῆς οἰκονομίας ἠπίσταντο τὸ μυστήριον· οὔτε δὲ τὴν ἀνάστασιν σαφῶς ἠπίσταντο, οὔτε ἅπερ ἔμελλε ^o κατορθοῦν· καὶ τοῦτο ἦν κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἤλγουν. Ἐτέρους μὲν γὰρ ὑφ' ἐτέρων ἀναστάντας εἶδον· αὐτὸν δὲ τινα ἀναστήσαντα ἑαυτὸν, καὶ E οὕτως ἀναστήσαντα ὡς μηκέτι λοιπὸν ἀποθανεῖν, οὐδέποτε εἶδον. Τοῦτο οὖν οὐ συνίεσαν πολλάκις λεγόμενον· ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸς οὗτος ὁ θάνατος τί ποτέ ἐστι, καὶ πῶς ἐπελεύσεται, σαφῶς ἠπίσταντο. Διὸ καὶ ἐθαμβοῦντο ἀκολουθοῦντες αὐτῷ· οὐ διὰ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ καὶ ^p ἐκπλήττει αὐτοὺς περὶ τοῦ πάθους διαλεγόμενος.

Ἄλλ' ὅμως οὐδὲν τούτων ἐποίει θαρρῆεῖν αὐτοὺς, καὶ ταῦτα 645 συνεχῶς περὶ τῆς ἀναστάσεως ἀκούοντας. Καὶ γὰρ μετὰ τοῦ θανάτου καὶ τοῦτο μάλιστα αὐτοὺς ἐθορύβει, τὸ ἀκούειν ὅτι ἐμπαίξουσι καὶ μαστιγώσουσι, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ^q Ὅτε γὰρ ἐνενόησαν τὰ θαύματα, τοὺς δαιμονῶντας οὓς ἠλευθέρωσε, τοὺς νεκροὺς οὓς ἤγειρε, τὰ ἄλλα πάντα ἅπερ ἐθανματούργει, εἶτα ἤκουσαν τούτων, ἐξεπλήττοντο, ^r εἰ ὁ ταῦτα ποιῶν ταῦτα πείσεται. Διὰ τοῦτο καὶ εἰς ἀπορίαν ἐνέπιπτον, καὶ νῦν μὲν ἐπίστευον, νῦν δὲ ἠπίστουν, καὶ νοῆσαι οὐκ εἶχον τὰ λεγόμενα. Οὕτω γοῦν οὐ συνῆκαν σαφῶς τὸ λεγόμενον, ὡς τοὺς υἱοὺς Ζεβεδαίου παραυτὰ ^s προσελθεῖν, καὶ περὶ προεδρίας αὐτῷ διαλεχθῆναι. ⁴ “Θέλουμεν γὰρ, φησὶν, ἵνα εἰς B

⁴ Marc. x. 35, 37.

ⁿ καὶ μὴ] μὴ καὶ G. H. M. ^o κατορθοῦσθαι H. K. L. M.
^p ἐκπλήττει Edd. “γρ. ἐξέπληττεν.” Sav. [sic Reg. 688.] “Alii ἐξεπληξεν” (?) Montef. ^q Ὅταν γὰρ G. H. M. ^r Clausulam εἰ ὁ ταῦτα ποιῶν ταῦτα πείσεται non agnoscunt G. K. M. Legebat quidem Interpres, sed, ut videtur, post ἐνέπιπτον. ^s καὶ προσῆλθον H. L.

ἐκ δεξιῶν σου καθίση, καὶ εἰς ἐξ εὐωνύμων.” Πῶς οὖν οὗτος ὁ εὐαγγελιστὴς φησιν, ὅτι ἡ μήτηρ προσήλθεν; Ἀμφότερα γενέσθαι εἰκός. Τὴν γὰρ μητέρα παρέλαβον, ὡς μείζονα τὴν ἱκετηρίαν ἐργασόμενοι, καὶ ταύτῃ τὸν Χριστὸν δυσωπήσοντες. Ὅτι γὰρ τοῦτο ἀληθές, ὅπερ ἔφην, καὶ αὐτῶν μᾶλλον ἢ αἵτησις ἦν, καὶ αἰσχυνόμενοι προβάλλονται τὴν τεκοῦσαν, σκόπει πῶς πρὸς αὐτοὺς ἀποτείνει τὸν λόγον ὁ Χριστός. Μᾶλλον δὲ μάθωμεν τί πρότερον αἰτοῦσι, καὶ ἀπὸ ποίας γνώμης, καὶ πόθεν ἐπὶ τοῦτο ἦλθον. Ἰπόθεν οὖν ἐπὶ τοῦτο ἦλθον; Ἐώρων ἑαυτοὺς τιμωμένους παρὰ τοὺς ἄλλους, καὶ προσεδόκησαν ἐντεῦθεν ἑπιτεύξασθαι καὶ τῆς αἰτήσεως ταύτης. Ἀλλὰ τί ποτὲ ἐστὶν ὁ αἰτοῦσιν; Ἀκουσὼν ἑτέρου εὐαγγελιστοῦ τοῦτο σαφῶς ἐκκαλύπτουτος. ⁶ “Διὰ γὰρ τὸ ἐγγὺς εἶναι, φησί, τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ δοκεῖν ὅτι ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἤδη ἀναφανεῖται,” ταῦτα ἤτουν. Ἐνόμιζον γὰρ, ὅτι ἐπὶ θύραις αὕτη, καὶ αἰσθητή, καὶ ἀπολαύσαντες ὧν ἤτουν, οὐδὲν ὑποστήσονται τῶν λυπηρῶν. Οὐδὲ γὰρ δι’ αὐτὴν ^ω μόνον αὐτὴν ἐζήτουν, ἀλλ’ ὡς καὶ διαφευξόμενοι τὰ δυσχερῆ. Διὸ καὶ ὁ Χριστὸς τούτων πρῶτον αὐτοὺς ἀπάγει τῶν λογισμῶν, κελεύων σφαγὰς ^x καὶ κινδύνους (413) **D** καὶ τὰ ἔσχατα ἀναμένειν δεινά. ⁵ “Δύνασθε γὰρ, φησί, πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω;” Ἀλλὰ μηδεὶς θορυβεῖσθω, τῶν ἀποστόλων οὕτως ἀτελῶς διακειμένων. Οὐπω γὰρ ^y ὁ σταυρὸς ἦν τελεσθεῖς, οὐπω πνεύματος χάρις δοθεῖσα. Εἰ δὲ βούλει μαθεῖν αὐτῶν τὴν ἀρετὴν, μετὰ ταῦτα αὐτοὺς κατὰμαθε, καὶ ὅψει παντὸς πάθους ἀνωτέρους. Διὰ γὰρ τοῦτο ἐκκαλύπτει αὐτῶν τὰ ἐλαττώματα, ἵνα μετὰ ταῦτα ^z γνῶς, τίνες ἀπὸ τῆς χάριτος ἐγένοντο. Ὅτι μὲν οὖν οὐδὲν πνευματικὸν ἤτουν, οὐδὲ ἔννοιαν τῆς ἄνω βασιλείας εἶχον, δῆλον ἐντεῦθεν. Πλὴν ἴδωμεν καὶ πῶς προσέρχονται, καὶ τί λέγουσι. “Θέλομεν, φησὶν, ἵνα ὁ ἐὰν αἰτήσωμέν σε **E** ποιήσῃς ἡμῖν.” Καὶ πρὸς αὐτοὺς ὁ Χριστός· “τί θέλετε;” οὐκ ἄγνωον, ἀλλ’ ἵνα ἀναγκάσῃ αὐτοὺς ἀποκρίνασθαι, καὶ ἀνακαλύψῃ τὸ ἔλκος, καὶ οὕτως ἐπιθῇ τὸ φάρμακον. Οἱ δὲ

⁵ v. 22.⁶ Luc. xix. 11.

¹ Πόθεν . . . ἦλθον om. G. K. M. et Interp. ^y ἐπιτεύξεσθαι G. H. L. ^ω μόνην K. L. Sequens αὐτὴν om. G. M. ^x καὶ bis om. K. L. M. invito Ep. ^y ὁ om. G. M. ^z γνῶσι H. Mor.

ἐρυθριῶντες καὶ αἰσχυρόμενοι, ἐπειδὴ ὑπὸ πάθους ἀνθρωπίνου πρὸς τοῦτο ³ ἦσαν, κατ' ἰδίαν ἐκτὸς τῶν μαθητῶν λαβόντες αὐτὸν ἠρώτησαν. Προεπορεύθησαν γάρ, φησὶν, ὥστε μὴ 646 γενέσθαι αὐτοῖς ⁴ κατάδηλον, καὶ οὕτως εἶπον ἅπερ ἐβούλοντο. Ἐβούλοντο δὲ, ὡς ἔγωγε οἶμαι, ἐπειδὴ ἤκουον, ὅτι “ἐπὶ δώδεκα θρόνους καθεδεῖσθε,” τὴν προεδρίαν τῆς καθέδρας ταύτης λαβεῖν. Καὶ ὅτι μὲν τῶν ἄλλων πλέον εἶχον, ἤδεσαν· ἐδοίκεσαν δὲ Πέτρον, καὶ λέγουσιν· “εἰπέ, ἵνα εἰς ἐκ δεξιῶν ⁵ σου καθίσῃ, καὶ εἰς ἐξ εὐωνύμων” καὶ κατεπεΐγουσι λέγοντες, εἰπέ. Τί οὖν αὐτός; Δηλῶν, ὅτι οὐδὲν πνευματικὸν ἦτουν, οὔτε εἰ ἤδεσαν πάλιν ὅπερ ἦτουν, ἐτόλμησαν ἂν τοσοῦτον αἰτήσαι, φησὶν· ⁶ “οὐκ οἶδατε τί αἰτεῖσθε” πῶς μέγα, πῶς θαυμαστὸν, πῶς ὑπερβαῖνον καὶ τὰς ἄνω δυνάμεις. Εἶτα Β ἐπάγει· “δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν, καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθῆναι;” Εἶδες πῶς εὐθέως ἀπήγαγε τῆς ὑπονοίας, ἀπὸ τῶν ἐναντίων αὐτοῖς διαλεχθεῖς; Ὑμεῖς μὲν γὰρ περὶ τιμῆς καὶ στεφάνων μοι διαλέγεσθε, φησὶν· ἐγὼ δὲ περὶ ἀγώνων ὑμῖν καὶ ⁷ ἰδρώτων. Οὐ γὰρ ἐστὶν οὗτος ὁ τῶν ἐπάθλων καιρὸς, οὐδὲ νῦν ἡ δόξα μου φανεῖται ἐκείνη· ἀλλὰ σφαγῆς καὶ πολέμων καὶ κινδύνων τὰ παρόντα. Καὶ ὅρα πῶς τῷ τρόπῳ τῆς ἐρωτήσεως καὶ προτρέπει καὶ ἐφέλκεται. ⁸ Οὐ γὰρ εἶπε, δύνασθε σφαγῆναι; δύνασθε τὸ αἷμα ὑμῶν ἐκχεῖν; ἀλλὰ πῶς; “Δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον;” Εἶτα ἐφελκόμενός φησιν· “ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν” ἵνα τῇ πρὸς αὐτὸν κοινωνίᾳ προθυμότεροι γένωνται. C Καὶ βάπτισμα αὐτὸ πάλιν καλεῖ, δεικνὺς μέγαν ἀπὸ τῶν γινομένων τὸν καθαρμὸν ἐσόμενον τῇ οἰκουμένῃ. “⁹ Λέγουσιν αὐτῷ· δυνάμεθα.” Ἀπὸ τῆς προθυμίας εὐθέως ἐπηγγείλαντο, οὐδὲ τοῦτο εἰδότες ὅπερ εἶπον, ἀλλὰ προσδοκῶντες ἀκούσεσθαι ὅπερ ἤτησαν. Τί οὖν αὐτός; ¹⁰ “Τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθήσεσθε.” Μεγάλα αὐτοῖς προεφήτευσεν ἀγαθὰ· τουτέστι, μρτυρίου κατ-

7 v. 22.

8 v. 23.

³ ἔσαν M. Correxuit Montef. ἐκτὸς] ἕκαστος G. M. Neutrum habent Mor. Ben. μαθητῶν] + τῶν ἄλλων Edd. invitis codd. et Ep.

⁴ Sic K. L. M. Ep. ceteri κατάδηλοι. ⁵ σου om. K. M. ⁶ ἰδρώτων] + διαλέγομαι Edd. ⁷ Οὐδὲ Edd. Verba δύνασθε σφαγῆναι, quae apud Mor. et Interp. non leguntur, retineri jubent H. L. Ep.

⁸ Εἶτα λέγουσιν αὐτῷ G. H.

αξιωθήσεσθε, καὶ ταῦτα πείσεσθε ἅπερ ἐγώ· ⁸ βιαίῳ θα-
 D νάτῳ τὴν ζωὴν καταλύσετε, καὶ τούτων μοι κοινωνήσετε.
 “Τὸ δὲ καθίσαι ἐκ ^h δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν
 δοῦναι, ἀλλ’ οἷς ἡτοιμάσται παρὰ τοῦ πατρὸς μου.”

Ἐπάρas αὐτῶν τὰς ψυχὰς, καὶ ὑψηλοτέρας ποιήσας, καὶ
 πρὸς λύπην ἀχειρώτους ἐργασάμενος, τότε διορθοῦνται αὐτῶν
 τὴν αἵτησιν. Ἀλλὰ τί ποτέ ἐστι τὸ νῦν εἰρημένον; Καὶ
 γὰρ δύο ἐστὶ τὰ ζητούμενα παρὰ πολλῶν· ἐν μὲν, εἰ ἡτοι-
 μασταί τισι τὸ καθίσαι ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· ἕτερον δὲ, εἰ ὁ
 πάντων κύριος ἐκείνοις, οἷς ἡτοιμάσται, κύριος οὐκ ἔστι πα-
 E ρασχεῖν. Τί οὖν ἐστι τὸ εἰρημένον; Ἄν τὸ πρότερον λύ-
 σωμεν, τότε καὶ τὸ δεύτερον τοῖς ζητοῦσιν ἔσται σαφές.
 Τί οὖν ἐστι τοῦτο; Οὐδεὶς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ καθεδεῖται, οὐδὲ
 ἐξ εὐωνύμων. Ἀβατος γὰρ πᾶσιν ὁ θρόνος ἐκείνος· οὐκ ἀν-
 θρώποις λέγω καὶ ἀγίοις καὶ ἀποστόλοις, ἀλλὰ καὶ ἀγγέλοις
 καὶ ἀρχαγγέλοις, καὶ πάσαις ταῖς ἄνω δυνάμεσιν. Ὡς γοῦν
 ἐξαίρετον τοῦ μονογενοῦς τίθησιν αὐτὸ ὁ Παῦλος λέγων·
 647 ⁹ “πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων ⁱ εἶρηκέ ποτε· κάθου ἐκ δεξιῶν (414
 μου; Καὶ πρὸς ^k μὲν τοὺς ἀγγέλους φησὶν· ὁ ποιῶν τοὺς
 ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα· πρὸς δὲ τὸν υἱόν, ὁ θρόνος σου,
 ὁ ¹ θεός.” Πῶς οὖν φησι, “τὸ καθίσαι ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ
 εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι,” ὡς ὄντων τινῶν τῶν καθε-
 δομένων; Οὐχ ὡς ὄντων, ἅπαγε· ἀλλὰ πρὸς τὴν ὑπόνοιαν
 ἀπεκρίνατο τῶν ἐρωτώντων, συγκαταβαίνων αὐτῶν τῇ ^m δια-
 νοίᾳ. Οὐδὲ γὰρ ἤδεσαν τὸν ὑψηλὸν θρόνον ἐκείνον, καὶ τὴν
 ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς καθέδραν, ὅπου γε καὶ τὰ πολλῶ τού-
 B των καταδέεστέρα καὶ καθ’ ἡμέραν αὐτοῖς ἐνηχούμενα ἡγνό-
 ουν· ἀλλ’ ἐν ἐξήτουν μόνον, τῶν πρωτείων ἀπολαῦσαι, καὶ
 πρὸ τῶν ἄλλων στήναι, καὶ μηδένα εἶναι πρὸ αὐτῶν παρ’
 αὐτῷ· ὅπερ καὶ ἤδη ἔφθην εἰπὼν, ὅτι ἐπειδὴ δώδεκα θρόνους
 ἤκουσαν, ἀγνοήσαντες ὅ τι ποτέ ἐστι τὸ εἰρημένον, τὴν

⁹ Hebr. i. 13, 7, 8.

⁸ καὶ βιαίῳ θ. H. K. L. βιαίῳ γὰρ θ. G. ^h δεξιῶν] + μου H. L.
 invitis Mosqq. παρὰ] ὑπὸ L. 1 Mosq. ⁱ εἶρηκε] εἶπε K. M. μου]
 + ἕως ἂν θῷ τοὺς ἐχθρούς σου G. H. + ἕως ἂν θ. τ. ἐ. σ. ὑποπόδιον τῶν
 ποδῶν σου Edd. invito Interp. ^k μὲν om. G. ἀγγέλους] + αὐτοῦ
 L. M. ¹ θεός] + εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος G. H. Ge. ^m διανοίᾳ]
 Sic Ep. Ge. et codd. ἀσθενεία quod habet Reg. 688. ediderunt Sav.
 Ben.

προεδρίαν ἐπέζητησαν. ^ηΟ τοίνυν φησὶν ὁ Χριστὸς, τοῦτο ἔστιν· ἀποθανεῖσθε μὲν δι' ἐμὲ, καὶ σφαγήσεσθε τοῦ κηρύγματος ἕνεκεν, καὶ κοινωνήσετέ μοι κατὰ τὸ πάθος· οὐ μὴν ἄρκει τοῦτο ποιῆσαι τῆς προεδρίας ὑμᾶς ἀπολαῦσαι, καὶ τὴν πρώτην τάξιν κατασχεῖν. Ἄν γάρ τις ἕτερος ἔλθῃ μετὰ τοῦ μαρτυρίου καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν ἀρετὴν κεκτημένος C πολλῶ πλείονα ὑμῶν, οὐκ ἐπειδὴ φιλῶ νῦν ὑμᾶς, καὶ τῶν ἄλλων προκρίνω, διὰ τοῦτο παρωσάμενος ἐκείνον τὸν ἀπὸ τῶν ἔργων κηρυττόμενον, ὑμῖν δώσω τὰ πρωτεῖα. Ἄλλ' οὕτω μὲν οὐκ εἶπεν, ὥστε μὴ λυπηῖται· αἰνιγματωδῶς δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο αἰνίττεται λέγων· “τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθήσεσθε· τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν ὁ τοῦτο δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται.” Τίσι δὲ ἡτοίμασται; Τοῖς ἀπὸ τῶν ἔργων δυναμένοις γενέσθαι P λαμπροῖς. Διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν, οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλὰ τοῦ πατρός ἡ μου, ἵνα μὴ ἀσθενεῖν, μηδὲ ἀτονεῖν αὐτὸν φαίῃ τις πρὸς τὴν ἀντίδοσιν· D ἀλλὰ πῶς; Οὐκ ἔστιν ἐμὸν, ἀλλ' ἐκείνων οἷς ἡτοίμασται. Ἴνα δὲ καὶ σαφέστερον ὃ λέγω γένηται, ἐπὶ ὑποδείγματος αὐτὸ γυμνάσωμεν, καὶ ὑποθώμεθα εἶναι τινα ἀγωνοθέτην, εἴτα ἀθλητὰς ἀρίστους πολλοὺς εἰς τὸν ἀγῶνα ἱ κατιέναι τοῦτον, καὶ τινας δύο προσελθόντας τῶν ἀθλητῶν τῶν μάλιστα ὑκλειωμένων τῷ ἀγωνοθέτῃ λέγειν, ὅτι ποιήσον ἡμᾶς στεφανωθῆναι καὶ ἀνακηρυχθῆναι, θαρρόνυντας τῇ πρὸς αὐτὸν εὐνοίᾳ καὶ φιλίᾳ· ἐκείνον δὲ πρὸς αὐτοὺς λέγειν, οὐκ ἔστιν ἐμὸν τοῦτο δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται ἀπὸ τῶν πόνων καὶ τῶν ιδρώτων· ἄρ' οὖν ἑ καταγωνσόμεθα αὐτοῦ ἀσθένειαν; Οὐδα· E μῶς· ἀλλ' ἀποδεξόμεθα αὐτὸν τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ ἀπροσ-ωπολήπτου. Ὡς περ οὖν ἐκείνον οὐκ ἂν φαίημεν ἀπονούντα μὴ διδόναι τὸν στέφανον, ἀλλὰ μὴ βουλόμενον διαφθεῖραι τῶν ἀγώνων τὸν νόμον, μηδὲ συνταράξαι τοῦ δικαίου τὴν τάξιν· οὕτω δὴ καὶ τὸν Χριστὸν εἵπομι ἂν τοῦτο εἰρηκέναι, πανταχόθεν αὐτοὺς συνελαύνοντα, μετὰ τὴν τοῦ θεοῦ χάριν,

^η Ο om. G. τοῦτο ἔστιν om. G. M. ὁ τοῦτο om. L. τοῦτο] τὸ 1 Mosq. ἡτοίμασται] + παρὰ τοῦ πατρός μου G. H. Ge. P λαμ-
προτέροις L. ἡ μου om. K. L. φαίῃ] φήσῃ L. ἱ κατιέναι] Sic
G. L. favente Ep. qui εἰσερχομένους habet. Vulgo καθίεναι. ἡ ἀπο-
γωνσόμεθα G. M. sed alterum habet G. in marg. ἀσθένειαν] Sic L. Ep.
ceteri ἀσθενείας.

648 εἰς τὴν τῶν οἰκείων κατορθωμάτων ἐπίδειξιν τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας καὶ τῆς εὐδοκμήσεως ἔχειν. Διὰ τοῦτό φησιν, “οἷς ἡτοίμασται.” Τί γάρ, φησὶν, ἐὰν ἕτεροι φανῶσιν ὑμῶν βελτίους; τί δὲ ἂν μείζονα ἐργάζωνται; Μὴ γὰρ ἐπειδὴ μαθηταὶ μου γεγόνατε, διὰ τοῦτο τῶν πρωτείων ἀπολαύσεσθε, ἐὰν μὴ τῆς ἐκλογῆς αὐτοὶ ἄξιοι φανῇτε; “Οτι γὰρ αὐτὸς κύριός ἐστι τοῦ παντός, δηλον ἐξ ὧν αὐτὸς πᾶσαν ἔχει τὴν κρίσιν. Καὶ γὰρ Πέτρῳ οὕτω φησὶν· “ἐγὼ σοι δώσω τὰς κλεῖς τῶν οὐρανῶν.” Καὶ ὁ Παῦλος δὲ τοῦτο B δηλῶν ἔλεγε· ¹⁰ “λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ κύριος ὁ δίκαιος κριτὴς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· οὐ μόνον δὲ ἐμοί, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἡγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ.” Ἐπιφάνεια δὲ τοῦ Χριστοῦ γέγονεν. “Οτι δὲ Παύλου οὐδεὶς πρῶτος στήσεται, παντί που δηλον. Εἰ δὲ ἀσαφέστερον ταῦτα εἶρηκε, μὴ θαυμάσης. Παραπεμπόμενός τε γὰρ αὐτοὺς οἰκονομικῶς, ὥστε μὴ ^x ὑπὲρ πρωτείων ἐνοχλεῖν εἰκῇ καὶ μάτην· (καὶ γὰρ ἀπὸ πάθους τοῦτο ἔπασχον ἀνθρωπίνου) καὶ μὴ λυπῆσαι βουλόμενος αὐτοὺς, τῇ ἀσαφείᾳ ἀμφοτέρα ταῦτα κατορθοῖ.

¹¹ “Τότε ἡγανάκτησαν οἱ δέκα περὶ τῶν δύο.” Τότε, πότε; “Οτε ἐπετίμησεν αὐτοῖς. “Ἔως μὲν γὰρ τοῦ Χριστοῦ (415 C ἡ ^y ψῆφος ἦν, οὐκ ἡγανάκτουν, ἀλλ’ ὀρῶντες αὐτοὺς προτιμωμένους, ἔστεργον καὶ ἐσίγων, αἰδούμενοι τὸν διδάσκαλον καὶ τιμῶντες· καὶ εἰ κατὰ διάνοιαν ἤλγουν, ἀλλ’ εἰς μέσον τοῦτο ἐξενεγκεῖν οὐκ ἐτόλμων. Καὶ πρὸς Πέτρον δὲ τι παθόντες ἀνθρώπινου, ὅτε τὰ δίδραχμα ἔδωκεν, οὐκ ἐδυσχέραναν, ἀλλ’ ἠρώτησαν μόνον, “τίς ἄρα μείζων ἐστίν;” Ἐπειδὴ δὲ τῶν μαθητῶν ἐνταῦθα ^z ἡ αἵτησις ἦν, ἀγανακτοῦσι. Καὶ οὐδὲ ἐνταῦθα εὐθέως ἀγανακτοῦσιν, ὅτε ἤτησαν, ἀλλ’ ὅτε αὐτοῖς ἐπετίμησεν ὁ Χριστὸς, καὶ ἔφησεν οὐκ ἀπολαύσεσθαι τῶν πρωτείων αὐτοὺς, εἰ μὴ παράσχοιεν ἑαυτοὺς τούτων D ἄξιους. Εἶδες πῶς ἀτελέστερον πάντες διέκειντο, καὶ οὗτοι

¹⁰ 2 Tim. iv. 8.¹¹ v. 24.

^t οὗτος K. M. ^y κλεῖς] + τῆς βασιλείας G. H. invito Ep. Cf. p. 548 AB. ^w Χριστοῦ] + ἡ παρουσία L. γέγονεν] Sic Ep. et codd. οὐπω γέγονεν Reg. 688. ἡ γεγονυῖα παρουσία λέγεται Edd. Locum sic vertit Ge. *Adventus vero sive apparitio Christi jam facta est.* ^x ὑπὲρ τῶν πρ. Edd. ^y ψῆφος] + ἄδηλος K. L. M. Idem, sed inclusum, habet Mor. ^z ἡ om. G. M.

κατεξανιστάμενοι τῶν δέκα, καὶ ἐκεῖνοι φθονοῦντες ^α τοῖς
 δυσίν; Ἄλλ', ὅπερ ἔφην, μετὰ ταῦτά μοι αὐτοὺς δεῖξον,
 καὶ ὅψι πάντων τούτων ἀπηλλαγμένους τῶν παθῶν. Ἄκου-
 σον γοῦν πῶς οὗτος αὐτὸς ὁ Ἰωάννης, ὁ νῦν προσελθὼν ὑπὲρ
 τούτων, πανταχοῦ τῶν πρωτείων τῷ Πέτρῳ παραχωρεῖ, καὶ
 δημηγοροῦντι καὶ θαυματουργοῦντι ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν ἀπο-
 στόλων. Καὶ οὐκ ἀποκρύπτει αὐτοῦ τὰ κατορθώματα, ἀλλὰ
 καὶ τὴν ὁμολογίαν λέγει, ἣν πάντων σιγῶντων ἐπεδείξατο,
 καὶ τὴν εἰς τὸν τάφον εἰσοδον, καὶ προτίθησιν ^β ἑαυτοῦ τὸν
 ἀπόστολον. Ἐπειδὴ γὰρ ἀμφότεροι παρέμειναν σταυρου- Ε
 μένω, τὸ ἑαυτοῦ ἐγκώμιον ὑποτεμνόμενός φησιν, ὅτι ¹² “γνώ-
 ριμος ἦν ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος τῷ ἱερεῖ.” Ὁ δὲ Ἰάκωβος μακρὸν
 μὲν οὐκ ἐπέζησε χρόνον· ἐκ προοιμίων δὲ οὕτω διεθερμάνθη,
 καὶ πάντα τὰ ἀνθρώπινα ἀφείς πρὸς ὕψος ἀνέδραμεν ἄφατον,
 ὡς εὐθέως σφαγῆναι. Οὕτω πάντων ἔνεκεν μετὰ ταῦτα 649
^δ ἄκροι ἐγένοντο. Ἀλλὰ τότε ἠγανάκτησαν. Τί οὖν ὁ Χρι-
 στός; “Προσκαλεσάμενος αὐτοὺς φησιν· οἱ ἄρχοντες τῶν
 ἐθνῶν ^ε κατακυριεύουσιν αὐτῶν.” Ἐπειδὴ γὰρ ἐθоруβήθησαν
 καὶ ἐταράχθησαν, τῇ κλήσει πρὸ τοῦ λόγου αὐτοὺς κατα-
 πραῖνει, καὶ τῷ πλησίον αὐτοὺς ^ε ἐπισπάσασθαι. Καὶ γὰρ
 οἱ δύο, τοῦ χοροῦ τῶν δέκα ἑαυτοὺς ἀπορρήξαντες, ἐγγύτερον
 εἰστήκεσαν ἰδιολογούμενοι. Διὰ τοῦτο καὶ τούτους πλησίον
 ἄγει· τούτῳ τε αὐτῷ, καὶ τῷ τὸ εἰρημένον ἐκπομπεῦσαι καὶ
 εἰς τοὺς ἄλλους ἐξαγαγεῖν, παραμυθούμενος τὸ πάθος καὶ Β
 τούτων κάκεινων. Καὶ οὐχ ὡς ἔμπροσθεν, οὕτω καὶ νῦν κατα-
 στέλλει. Πρότερον μὲν γὰρ παιδία ἄγει εἰς μέσον, καὶ τὸ
 ἀφελὲς αὐτῶν καὶ τὸ ταπεινὸν μιμῆσθαι κελεύει· ἐνταῦθα
 δὲ πληκτικώτερον ἀπὸ τοῦ ἐναντίου ἐντρέπει λέγων ¹³ “οἱ
 ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι
 κατεξουσιάζουσι· παρὰ δὲ ὑμῖν οὐκ ^ε ἔσται οὕτως· ἀλλ' ὁ
 θέλων ἐν ὑμῖν γενέσθαι μέγας, οὗτος ἔστω πάντων διάκονος,
 καὶ ὁ θέλων εἶναι πρῶτος, ἔστω πάντων ἔσχατος” δεικνὺς

¹² Joan. xviii. 16.¹³ v. 25-27.

^α τοῖς δύο L. τοὺς δύο G. ^β αὐτοῦ G. K. M. Cf. var. lect. ad
 p. 368 D. ^γ Sic Ge. ἐπέζητησε G. L. M. ^δ ἄκροι] + τὴν ἀρετὴν
 H. invito Interp. ^ε κατακυριεύουσιν ter G. bis K. M. Mox τῇ τε
 κλήσει Sav. Ben. ^ε Sic Ep. Euth. ἐπισπάσθαι G. K. M. ^ε ἔστω
 H. K. M. 1 Mosq.

ὅτι ^h ἐθνικῶν τὸ τοιοῦτον, ⁱ τὸ τῶν πρωτείων ἐρᾶν. Καὶ γὰρ τυραννικὸν τὸ πάθος, καὶ συνεχῶς ἐνοχλοῦν καὶ μεγάλοις ἀνδράσι· διὰ τοῦτο καὶ σφοδροτέρας δεῖται πληγῆς. Διὸ καὶ αὐτὸς βαθύτερον αὐτῶν καθικνεῖται, τῇ τῶν ἐθνῶν πα-
C ραθέσει φλεγμαίνουσιν ^k αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἐντρέπων· καὶ τῶν μὲν τὸν φθόνον, τῶν δὲ τὴν ἀπόνοιαν ὑποτέμνεται, μόνον οὐχὶ λέγων· μὴ ^l ἀγανακτεῖτε ὡς ὑβρισμένοι. Ἐαυτοὺς ^m γὰρ μάλιστα βλάπτουσί τε καὶ καταισχύνουσιν οἱ οὕτω τὰ πρωτεῖα ζητοῦντες· ἐν γὰρ τοῖς ἐσχάτοις εἰσίν. Οὐ γὰρ ἐστὶ ⁿ τὰ παρ' ἡμῖν οἷα τὰ ἔξωθεν. Οἱ μὲν γὰρ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν· παρ' ἐμοὶ δὲ ὁ ἐσχατος ^o οὗτος πρῶτός ἐστιν. Ὅτι δὲ οὐχ ἀπλῶς ταῦτα λέγω, δι' ὧν ποιῶ καὶ πάσχω λάβε τὴν ἀπόδειξιν τῶν εἰρη-
D μενῶν. Ἐγὼ γάρ τι καὶ πλεόν ἐποίησα. Βασιλεὺς γὰρ τῶν ἄνω δυνάμεων ὢν, ἄνθρωπος ἡβουλήθην γενέσθαι, καὶ καταφρονηθῆναι κατεδεξάμην, καὶ ὑβρισθῆναι. Καὶ οὐδὲ τού-
D τοις ἡρκέσθην, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ θάνατον ἦλθον. Διὰ τοῦτό φησιν· ¹⁴ “^p ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονη-
θῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύ-
τρον ἀντὶ πολλῶν.” Οὐδὲ γὰρ μέχρι τούτου ἔστην, φησὶν, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν ἔδωκα λύτρον· καὶ ὑπὲρ τίνων; Τῶν ἐχθρῶν. Σὺ δὲ ἂν ταπεινωθῆς, ὑπὲρ σαντοῦ· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ σου.

(416)

^q Μὴ τοίνυν φοβηθῆς, ὡς τῆς τιμῆς σου καθαιρουμένης. Ὅσον γὰρ ἂν ταπεινωθῆς, οὐ δύνασαι τοσοῦτον κατελθεῖν, ὅσον ὁ δεσπότης σου. Ἄλλ' ὅμως ἡ κατάβασις αὕτη πάντων
E ἀνάβασις γέγονε, καὶ τὴν δόξαν ἐκλάμψαι πεποίηκε τὴν ἑαυτοῦ. Πρὸ μὲν γὰρ τοῦ γενέσθαι ἄνθρωπος, παρ' ἀγ-
γέλοις ἐγνωρίζετο μόνοις· ^s ἐπειδὴ δὲ ἄνθρωπος ἐγένετο καὶ ἐσταυρώθη, οὐ μόνον ἐκείνην οὐκ ἡλάττωσε τὴν δόξαν, ἀλλὰ

¹⁴ v. 28.

^h Sic H. K. Ep. ἐθνικοῦ G. M. ἐθνικὸν L. Euth. ⁱ τὸ om. G. M. τῶν om. K. Ep. ^k αὐτῶν τὴν ψ.] τὴν ψ. αὐτῶν L. αὐτῶν deest in Edd. ^l Sic H. K. M. vulgo ἀγανακτῆτε. ^m γὰρ] δὲ G. M. Neutrum habent Edd. οἱ οὕτω] αὐτοὶ G. M. οὕτω om. K. Ge. ⁿ τὰ quod aberat, recepi ex Ep. et codd. praeter L. ^o οὗτος om. K. L. Ep. invito Interp. ^p ὥσπερ] ὅτι Edd. ^q ΗΘΙΚΟΝ. Περὶ ταπεινοφροσύνης, καὶ κατὰ ἀλαζόνων καὶ ἀπονειομένων, ἡγουν ὑπερηφάνων. G. ^r αὐτοῦ K. L. ^s ἐπεὶ H. K.

καὶ ἑτέραν προσέλαβε, τὴν ἀπὸ τῆς γνώσεως τῆς οἰκουμένης. Μὴ δὲ φοβηθῆς, ὡς τῆς τιμῆς σου καθαιρουμένης, ἐὰν ταπεινώσης σαυτὸν· ταύτη γὰρ μᾶλλον ἐπαίρεται σου ἢ δόξα· 650 ταύτη γίνεται μείζων. Αὕτη τῆς βασιλείας ἡ θύρα. Μὴ δὲ τὴν ἐναντίαν ἔλθωμεν, ὃ μὴδὲ ἑαυτοῖς πολεμῶμεν. Ἐὰν γὰρ βουληθῶμεν μεγάλοι φαίνεσθαι, οὐκ ἐσόμεθα μεγάλοι, ἀλλὰ καὶ πάντων ἀτιμότεροι. Εἶδες πῶς πανταχοῦ ἀπὸ τῶν ἐναντίων αὐτοὺς προτρέπει, διδοὺς αὐτοῖς ὅπερ ἐπιθυμοῦσι; Καὶ γὰρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν διὰ πολλῶν τοῦτο ἐδείξαμεν· καὶ ἐπὶ τῶν φιλοχρημάτων καὶ τῶν κενοδοξούντων οὕτως ἐποίησε. Τίνος γὰρ ἕνεκεν, φησὶν, ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων ἐλεεῖς; ἵνα δόξης ἀπολαύσης; Οὐκοῦν μὴ ποιεῖ οὕτω, καὶ ἀπολαύσῃ πάντως. Τίνος δὲ ἕνεκεν θησαυρίζεις; ἵνα Β
^x πλουτῇς; Οὐκοῦν μὴ θησαυρίσῃς, ὃ καὶ πλουτήσεις. Οὕτω καὶ ἐνταῦθα· τίνος ἕνεκεν τῶν πρωτείων ἐρᾷς; ἵνα πρὸ τῶν ἄλλων ᾖς; Οὐκοῦν τὴν ἐσχάτην ἐπίλεξαι τάξιν, καὶ τότε τῶν πρωτείων ἀπολαύσῃ. Ὡστε εἰ θέλεις γενέσθαι μέγας, μὴ ζῇτε γενέσθαι μέγας, καὶ τότε ἔσῃ μέγας. Ἐκεῖνο γὰρ μικρόν ἐστιν εἶναι. ^z Ὁρᾷς πῶς αὐτοὺς ἀπήγαγε τοῦ νοσήματος, ^a τῷ δεῖξαι καὶ ἐκεῖθεν ἐκπίπτοντας, καὶ ἐντεῦθεν ἐπιτυγχάνοντας· ἵνα τὸ μὲν φύγῃσι, τὸ δὲ διώκῃσι. Καὶ τῶν ἐθνῶν δὲ διὰ τοῦτο ἀνέμνησεν, ἵνα καὶ ταύτη τὸ πρᾶγμα ἐπονείδιστον καὶ βδελυκτὸν ἀποδείξῃ. Τὸν γὰρ ἀπονενοη-
^c μένον ἀνάγκη ταπεινὸν εἶναι, καὶ τὸναντίον τὸν ταπεινὸν φρονα ὑψηλόν. Τοῦτο γὰρ τὸ ὕψος τὸ ἀληθὲς καὶ γνήσιον, καὶ οὐκ ἐν ὀνόματι μόνον, οὐδὲ ἐν προσηγορίᾳ ὄν. Καὶ τὸ μὲν ἔξωθεν ἀνάγκης ἐστὶ καὶ φόβου· τοῦτο δὲ τῷ τοῦ ^b θεοῦ προσέοικεν. Ὁ τοιοῦτος, καὶ παρὰ μηδενὸς θαυμάζεται, ὑψηλὸς μένει· ὥσπερ οὖν ἐκεῖνος, καὶ παρὰ πάντων θεραπεύεται, πάντων ἐστὶ ταπεινότερος. Καὶ ἡ μὲν κατὰ ἀνάγκην ἐστὶ τιμὴ, ὅθεν καὶ διαρρέει ῥαδίως· ἡ δὲ ἐκ προαιρέσεως, ὅθεν καὶ μένει βεβαία. Ἐπεὶ καὶ τοὺς ἁγίους διὰ τοῦτο θαυμάζομεν,

^t ἢ om. G. H. K. M.

^v μὴδὲ] μὴ δὲ Edd. ἑαυτοῖς] ἑαυτοὺς K.

^w οὕτω om. G. K. M.

^x πλουτεῖς H. πλουτίσῃ Mor. πλουτήσης Sav. Ben.

^y καὶ] + πάντως Edd. πλουτήσεις] πλουτεῖς L.

^z Ὁρα G. M. αὐτοὺς om. G. K.

^a τῷ δεῖξαι] δεῖξαι θέλων Mor. Ben. καὶ ἐκεῖθεν . . . ἐπιτυγχάνοντας] ὅτι καὶ ἐ. ἐκπίπτουσι, κ. ἐ. ἐπιτυγχάνουσι

Edd. In G. M. exciderunt haec τῷ δεῖξαι κ. ἐ. ἐκπίπτοντας.

^b θεοῦ] + ὕψει H. K. L. Mox παρ' οὐδενός Edd.

Δ ὅτι πάντων ὄντες μείζους, πάντων μᾶλλον ἑαυτοὺς ἑταπεύ-
νουν. Διὸ καὶ μέχρι τῆς σήμερον μένουσιν ὄντες ὑψηλοὶ,
καὶ οὐδὲ ἡ τελευταίη τὸ ὕψος ἐκεῖνο κατήνεγκεν.

Εἰ δὲ βούλεσθε, καὶ ἄπο λογισμῶν ἐξετάσωμεν τοῦτο
αὐτό. Ὑψηλὸς εἶναι λέγεται τις, ^a ἢ ὅταν τῷ μήκει τοῦ
σώματος τοῦτο ἦ, ἢ ὅταν ἐφ' ὑψηλοῦ τόπου ἐστηκὼς τύχη
καὶ ταπεινὸς ὡσαύτως ἀπὸ τῶν ἐναντίων. Ἰδωμεν οὖν τίς
^e τοιοῦτός ἐστιν, ὁ ἀλαζών, ἢ ὁ μετριάζων· ἵνα ἴδῃς, ὅτι οὐδὲν
ταπεινοφροσύνης ὑψηλότερον, ^f καὶ οὐδὲν ἀλαζονείας χθαμα-
λότερον. Ὁ μὲν οὖν ἀλαζών πάντων βούλεται εἶναι μείζων,

Ε καὶ οὐδένα ^g ἑαυτοῦ ἄξιον εἶναι φησι, καὶ ὅσης ἂν τύχη τιμῆς,
πλείονος ἐρᾷ καὶ ἀντέχεται, καὶ οὐδεμιᾶς τετυχηκέναι νομίζει,
καὶ διαπτύει τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τῆς παρ' αὐτῶν ἐφίεται
τιμῆς· οὐ τί γένοιτ' ἂν ἀλογώτερον; Καὶ γὰρ αἰνίγματι
τοῦτο ἔοικεν. Οὓς γὰρ οὐδὲν ἡγεῖται, παρὰ τούτων δοξά-
ζεσθαι βούλεται. Εἶδες πῶς ὁ ἐπαρθῆναι βουλόμενος κατα-
πίπτει, καὶ χαμαὶ ἔστηκεν; Ὅτι γὰρ οὐδὲν εἶναι νομίζει
651 πάντας ἀνθρώπους πρὸς ἑαυτὸν, αὐτὸς ἀποφαίνεται· τοῦτο
γὰρ ἀλαζονεία. Τί τοίνυν πρὸς τὸν οὐδὲν ὄντα ^h πίπτεις;
τί παρ' ἐκείνου ζητεῖς τιμὴν; τί τοσούτους ὄχλους περι-
άγεις; Ὅρᾳς ταπεινὸν καὶ ἐπὶ ταπεινοῦ ἐστηκότα; Φέρε
ⁱ οὖν ἐξετάσωμεν τὸν ὑψηλόν. Οἶδεν οὗτος ὅσον ἄνθρωπος,
καὶ ὅτι μέγα ἄνθρωπος, καὶ ὅτι πάντων ἐστὶν ἐσχατος, καὶ
διὰ τοῦτο ἥς ἂν ἀπολαύσῃ τιμῆς, μέγα τοῦτο τίθεται. Ὡστε
οὗτος μὲν ἑαυτῷ ἀκολουθεῖ, καὶ ἐστὶν ὑψηλός, καὶ τὴν ψῆφον
οὐ μετατίθῃσιν· οὓς γὰρ ἡγεῖται μεγάλους, καὶ τὰς παρὰ
τούτων τιμὰς μεγάλας εἶναι νομίζει, καὶ μικραὶ τύχῳσιν οὔσαι,
ἐπειδὴ μεγάλους ἐκείνους ἡγεῖται. Ὁ δὲ ἀλαζών τοὺς μὲν
B τιμῶντας οὐδὲν εἶναι νομίζει, τὰς δὲ παρ' αὐτῶν τιμὰς με- (417)
γάλας εἶναι ψηφίζεται. Πάλιν ὁ ταπεινός ^k ὑπ' οὐδενὸς ἀλί-
σκεται πάθους· οὐκ ὀργὴ τούτῳ διανοχλῆσαι δυνήσεται, οὐ
δόξης ἔρως, οὐ βασκαῖα, οὐ ζηλοτυπία· τῆς δὲ τούτων ἀπηλ-
λαγμένης ψυχῆς τί γένοιτ' ἂν ὑψηλότερον; Ὁ δὲ ἀλαζών
ἅπασι τούτοις κατέχεται, καθάπερ τις σκώληξ ἐγκαλινδοῦ-

^c ἀπὸ τῶν λογ. Edd. ^d Vid. adnot. ^e τοιοῦτος] οὗτος G. K. M. ἴδῃς] μάθῃς L. ^f καὶ οὐδὲν] οὐδὲ L. p. p. οὖν om. G. K. M. ^g ἑαυτοῦ] Sic H. L. vulgo αὐτοῦ. ^h πίπτεις] Sic G. K. L. M. vulgo τρέχεις. ⁱ οὖν] τοίνυν L. λοιπὸν K. Mox μέγας ἄνθρ. M. ^k ὑπ'] παρ' Edd.

μενος ¹βορβόρῳ· καὶ γὰρ καὶ ζηλοτυπία καὶ βασκανία καὶ θυμὸς αἰεὶ τὴν ἐκείνου διενοχλεῖ ψυχὴν. Τίς οὖν ὑψηλός; ὁ τῶν παθῶν ἀνώτερος, ἢ ὁ δούλος αὐτῶν; ὁ τρέμων αὐτὰ καὶ δεδοικώς, ἢ ὁ ἀχείρωτος καὶ οὐδαμῶς ὑπ' αὐτῶν ἀλίσκόμενος; Ποῖον ὄρνιν ^m ὑψηλότερον πέτεσθαι φαίμεν ἄν; τὸν C τῶν χειρῶν καὶ τῶν καλάμων τοῦ θηρατοῦ ὑψηλότερον ὄντα, ἢ τὸν μηδὲ καλάμου ἀφιέντα δεηθῆναι τὸν θηρατὴν, ἐκ τοῦ χαμαὶ πέτεσθαι, καὶ μὴ δύνασθαι μετεωρίζεσθαι ποτε; Οὐκοῦν τοιοῦτος ὁ ἀπονενοημένος ἐστί· καὶ γὰρ ἐκάστη παγὶς εὐκόλως αὐτὸν ⁿ αἰρεῖ, ἅτε χαμαὶ ἔρποντα.

Εἰ δὲ βούλει, καὶ ἀπὸ τοῦ πονηροῦ δαίμονος ἐκείνου τοῦτο ἐξέτασον. Τί γὰρ διαβόλου ταπεινότερον γένοιτ' ἂν, ἐπειδὴ ἐπήρθη; τί δὲ ἀνθρώπου ὑψηλότερον, τοῦ ταπεινοῦ ἐαυτὸν βουλομένου; Ὁ μὲν γὰρ χαμαὶ σύρεται ὑπὸ τὴν πτέρναν κείμενος τὴν ἡμετέραν· (¹⁵ “πατεῖτε γὰρ, φησὶν, ἐπάνω D ὄφρων καὶ σκορπίων”) ὁ δὲ μετὰ τῶν ἀγγέλων ἔστηκεν ἄνω. Εἰ δὲ καὶ ἐξ ἀνθρώπων τοῦτο βούλει μαθεῖν ὑπερηφάνων, ἐννόησον τὸν βάρβαρον ἐκείνον, τὸν τοσαύτην ἄγοντα στρατιάν, ὃς οὐδὲ τὰ πᾶσι δῆλα ἠπίστατο· οἶον, ὅτι ὁ λίθος ἦν λίθος, καὶ τὰ εἶδωλα, εἶδωλα· διὸ καὶ τούτων κατώτερος ἦν. Οἱ δὲ εὐσεβεῖς καὶ πιστοὶ ^p καὶ ὑπὲρ τὸν ἥλιον ἵενται· ὧν τί γένοιτ' ἂν ὑψηλότερον; οἱ καὶ αὐτὰς ὑπερβαίνουνσι τοῦ οὐρανοῦ τὰς ἀψίδας, καὶ ἀγγέλους παρερχόμενοι, παρεστήκασιν αὐτῷ τῷ θρόνῳ τῷ βασιλικῷ. Ἵνα δὲ καὶ ἐτέρωθεν μάθης E αὐτῶν τὴν εὐτέλειαν, τίς ἂν ταπεινωθεῖ; ὁ βοηθούμενος παρὰ τοῦ θεοῦ, ἢ ὁ πολεμούμενος; Εὐδὴλον ὅτι ὁ πολεμούμενος. Οὐκοῦν ἄκουσον περὶ ἐκατέρων τούτων τί φησιν ἡ γραφή. ¹⁶ “Ὁ θεὸς ὑπερηφάνους ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν.” Πάλιν σε καὶ ἕτερον ἐρήσομαι. Τίς ὑψηλότερος; ὁ ἱερώμενος ^a τῷ θεῷ, καὶ θυσίαν προσάγων; ἢ ὁ πόρρω που ^r τῆς παρρήσιας ὧν τῆς πρὸς αὐτόν; Καὶ ποίαν θυσίαν προσφέρει ὁ ταπεινός; φησὶν. Ἄκουσον τοῦ Δαυὶδ 652 λέγοντος· ¹⁷ “θυσία τῷ θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον· καρδίαν

¹⁵ Luc. x, 19.¹⁶ Jac. iv. 6.¹⁷ Psal. l. 19.

¹ ἐν βορβόρῳ G. K. M. τῷ β. L. καὶ γὰρ καὶ] καὶ L. καὶ γὰρ K.
^m ὑψηλότερα H. L. πέτασθαι bis G. πετᾶσθαι bis M. Vid. Lobeck.
 ad Phryn. p. 581. ⁿ αἶρει G. M. αἰρεῖ (sic) K. ὅ ὅτι om. G. M.
 ἦν] εἰ ἦν G. ^p καὶ om. G. K. M. ^a τῷ θεῷ om. G. K. M. ὁ ἱερ.
 καὶ θ. π. τῷ θεῷ Sav. ^r τῆς πρὸς αὐτόν παρρήσιας ὑπάρχων; Edd.

συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει.”
 Εἶδες τούτου τὸ καθαρὸν; Βλέπε καὶ ἐκείνου τὸ ἀκάθαρτον.
¹⁸ “Ἀκάθαρτος ^s γὰρ παρὰ θεῷ πᾶς ὑψηλοκάρδιος.” Πρὸς
 τούτοις ὁ μὲν ἔχει ἀναπανόμενον ^ε ἐπ’ αὐτῷ τὸν θεόν. (¹⁹ “ἐπὶ
 τίνα γὰρ ἐπιβλέψω, φησὶν, ἀλλ’ ἢ ἐπὶ τὸν πρᾶον καὶ ἡσύχιον
 καὶ τρέμοντά μου τοὺς λόγους;”) ὁ δὲ μετὰ τοῦ διαβόλου
 σύρεται· ὁ γὰρ τετυφωμένος τὰ ἐκείνου πείσεται. Διὸ καὶ
 Παῦλος ἔλεγε· ²⁰ “μήπως τυφωθείς εἰς κρίμα ἐμπέση τοῦ
 διαβόλου.” Καὶ τοῖναντίον δὲ ^v οὐ βούλεται αὐτῷ συμβαίνειν.
 B Βούλεται μὲν γὰρ ἀπονοεῖσθαι, ὥστε τιμᾶσθαι· ὁ δὲ μάλιστα
 πάντων καταφρονούμενος οὗτός ἐστιν. Οἱ γὰρ καταγέλαστοι,
 οἱ πᾶσιν ἐχθροὶ καὶ πολέμιοι, ^w οἱ εὐχείρωτοι τοῖς ἐχθροῖς,
 οἱ πρὸς ὀργὴν εὐέμπτωτοι, οἱ ἀκάθαρτοι παρὰ ^x θεῷ, οὗτοι
 μάλιστα πάντων εἰσὶ. Τί τοίνυν τούτου χεῖρον γένοιτ’ ἂν;
 Τὸ γὰρ πέρας τοῦτό ἐστι τῶν κακῶν. Τί δὲ τῶν ταπεινῶν
 ἥδιον; τί δὲ μακαριώτερον, ὅταν ποθεινοὶ καὶ ἐπέραστοι
 ὦσι τῷ θεῷ; Καὶ τῆς παρ’ ἀνθρώπων δὲ οὗτοι μάλιστα
 ἀπολαύουσι δόξης, καὶ πάντες αὐτοὺς ὡς πατέρας τιμῶσιν,
 C ὡς ἀδελφούς ἀσπάζονται, ὡς οἰκεῖα μέλη προσίενται. Γενώ-
 μεθα τοίνυν ταπεινοί, ἵνα γενώμεθα ὑψηλοί. Καὶ γὰρ μεθ’
 ὑπερβολῆς πολλῆς ταπεινοὶ ἢ ἀπόνοια. Τοῦτο ἐταπείνωσε
 τὸν Φαραῶ. ²¹ “Οὐκ οἶδα γὰρ, φησὶ, τὸν κύριον,” καὶ ^y μυιῶν
 καὶ βατράχων καὶ κάμπης ἐγένετο χείρων, καὶ μετὰ ταῦτα
 αὐτοῖς ὅπλοις καὶ ἵπποις κατεποντίζετο. ^z Ἀπεναντίας τούτῳ
 Ἀβραάμ, ²² “ἐγὼ ^a δέ, φησὶν, εἰμὶ γῆ καὶ σποδός,” ^b καὶ μυρίων
 βαρβάρων ἐκράτησε, καὶ εἰς μέσον ἐμπεσὼν Αἰγυπτίων,
 ἐπανήει λαμπρότερον τοῦ προτέρου τρόπαιον φέρων, καὶ ταύ-
 της ἀντεχόμενος τῆς ἀρετῆς αἰεὶ ὑψηλότερος ἐγίνετο. Διὰ
 τοῦτο ἄδεται πανταχοῦ, διὰ τοῦτο στεφανοῦται καὶ ἀνακη-
 D ρύττεται· ὁ δὲ Φαραῶ ^c καὶ γῆ καὶ σποδός, καὶ εἴ τι τούτων
 εὐτελέστερον ἕτερον. Οὐδὲν γὰρ οὕτως ἀποστρέφεται ὁ θεός

¹⁸ Prov. xvi. 5.¹⁹ Esai. lxvi. 2.²⁰ 1 Tim. iii. 6.²¹ Exod. v. 2.²² Gen. xviii. 27.

^s γὰρ om. L. γὰρ] + φησὶ Edd. θεῷ L. ^t ἐπ’ om. L.
 p. p. φησὶν om. G. Sequentia usque ad μαρτυρεῖ p. 653 D. non habet L.
^v οὐ] ᾧ G. ὁ Mor. ᾧ οὐ H. M. Sav. Ben. οὐ (sic) K. unde οὐ feci.
 contrarium quam optat Ge. ^w οἱ] καὶ G. K. M. ^x θεῷ] Sic H.
 ceteri αὐτῷ. ^y μυιῶν G. K. M. soricibus Ge. ^z Ἀπ. δὲ τούτῳ G.
 Ἄλλ’ ἀπ. τούτῳ Sav. ^a δέ] γὰρ K. M. ^b καὶ] διὰ τοῦτο καὶ G.
 p. p. ἐπᾶνεισι Edd. ^c καὶ om. K. M.

418) ὡς ὑπερηφανίαν. Διὰ τοῦτο ἐξ ἀρχῆς πάντα ἐποίησεν, ἵνα τοῦτο ἐξέλη τὸ πάθος. Διὰ τοῦτο θνητοὶ γεγόναμεν, καὶ ἐν λύπαις καὶ ἐν ὀδύρμοις· διὰ τοῦτο ἐν πόνῳ καὶ ἐν ἰδρώτι καὶ ἐν ἐργασίᾳ διηνεκεῖ καὶ τεταλαιπωρημένη. Καὶ γὰρ ἐξ ἀπονοίας ἡμαρτεν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, προσδοκήσας ἰσοθεΐαν. Διὰ τοῦτο οὔτε ἄπερ εἶχεν ἔμεινεν ἔχων, ἀλλὰ καὶ τούτων ἐξέπεσε. Τοιοῦτον γὰρ ἡ ἀπόνοια· οὐ μόνον οὐδὲν ἡμῖν προστίθῃσι κατόρθωμα βίου, ἀλλὰ καὶ ἃ ^d ἔχομεν ὑποτέμνεται· ὥσπερ οὖν ἡ ταπεινοφροσύνη οὐ μόνον τῶν ὄντων οὐδὲν ὑποτέμνεται, ἀλλὰ καὶ τὰ μὴ ὄντα προστίθῃσι. Ταύτην τοίνυν Ε ζηλώσωμεν, ταύτην διώξωμεν, ἵνα καὶ τῆς παρούσης ἀπολαύσωμεν ^e τιμῆς, καὶ τῆς μελλούσης ἐπιτύχωμεν δόξης, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα, κράτος, σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΣ.

¹ Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἱεριχῶ, ² ἠκολούθησαν αὐτῷ 653 ὄχλοι πολλοί. Καὶ ἰδοὺ δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν ὁδὸν, ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς παράγει, ^b ἔκραζον λέγοντες· ἐλέησον ἡμᾶς, κύριε, υἱὸς Δαυὶδ.

ὍΡΑ πόθεν παρῆλθεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ ποῦ πρὸ τούτου διέτριβεν· ὃ καὶ μάλιστα ζητήσεως ἄξιον εἶναι μοι Β δοκεῖ, διατί μὴ καὶ πρῶν ἐκεῖθεν ἀπῆλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀλλὰ διὰ τῆς Σαμαρείας. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν τοῖς φιλομαθέσιν ἀφήσομεν. Εἰ γὰρ τις ἀκριβῶς ἐξετάζειν θέλοι, εὐρήσει τὸν ² Ἰωάννην αἰνιζάμενον αὐτὸ καλῶς, καὶ τὴν αἰτίαν

¹ Cap. xx. v. 29, 30.² Joan. iv. 1 sqq.^d ἔχομεν] + λυμαίνεται καὶ H.

ζωῆς. τιμῆς pro δόξης habet H.

ὄχλος πολὺς Edd.

4 Mosqq.

^e τιμῆς] Sic G. K. M. Ge. vulgoHom. LXVI. ^a ἠκολούθησεν αὐτῷ

υἱὸς] υἱὸς G. et corr. M. cum

τεθεικότα. Ἡμεῖς δὲ τῶν προκειμένων ἐχώμεθα, καὶ τῶν τυφλῶν τούτων ἀκούσωμεν, οἱ πολλῶν βλεπόντων ἦσαν ἀμείνους. Οὔτε γὰρ τὸν ὁδηγοῦντα ἔχοντες, οὔτε ἰδεῖν αὐτὸν δυνάμενοι ἐπιστάντα, ὅμως ἐφιλονείκουν ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν, καὶ μεγάλη ἤρξαντο ^εφωνῇ κράζειν, καὶ ἐπιστομίσθέντες μᾶλλον ἐβόων. Τοιοῦτον ^δ γὰρ ψυχὴ καρτερικὴ δι' αὐτῶν τῶν κωλυνόντων αἴρεται. Ὁ δὲ Χριστὸς εἶα αὐτοὺς ἐπιστομίζεσθαι, ἵνα μεζόνως αὐτῶν ἡ προθυμία φαίνεται, καὶ μάθης ἀξίως αὐτοὺς ἀπολαύοντας ^ε τῆς θεραπείας. Διὰ τοῦτο οὐδὲ ἐρωτᾷ, ^ε πιστεύετε; ὅπερ ἐπὶ πολλῶν ποιεῖ· ἡ γὰρ κραυγὴ καὶ ἡ ^ε πρόσδοδος ἥρκει πᾶσι κατάδηλον ποιῆσαι τὴν πίστιν αὐτῶν. Ἐντεῦθεν μάνθανε, ἀγαπητέ, ὅτι καὶ σφόδρα εὐτελεῖς ὤμεν καὶ ἀπερρίμμενοι, μετὰ σπουδῆς δὲ προσίωμεν τῷ θεῷ, καὶ δι' ἡμῶν αὐτῶν δυνησόμεθα ἀνύειν ^η ὅπερ ἂν αἰτῶμεν. Ὅρα γοῦν καὶ οὗτοι πῶς οὐδένα τῶν ἀποστόλων **D** συνήγορον ἔχοντες, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς τοὺς ἐπιστομίζοντας, ἴσχυσαν ὑπερβῆναι τὰ κωλύματα, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν τὸν Ἰησοῦν. Καίτοι παρῤῥησίαν βίου οὐδεμίαν αὐτοῖς μαρτυρεῖ ὁ εὐαγγελιστής, ἀλλ' ἤρκεσεν ἀντὶ πάντων αὐτοῖς ἡ προθυμία. Τούτους δὴ καὶ ἡμεῖς ζηλώσωμεν. Καὶ ^ι ἀναβάλληται τὴν δόσιν ὁ θεὸς, καὶ πολλοὶ οἱ ἀπάγοντες, μὴ ἀποστῶμεν αἰτοῦντες. Ταύτη γὰρ μάλιστα τὸν θεὸν ἐπισπασόμεθα. Ὅρα γοῦν καὶ ἐνταῦθα πῶς τὴν σφοδρὰν αὐτῶν προθυμίαν οὐχ ἡ πενία, οὐχ ἡ πῆρσις, οὐ τὸ μὴ ἀκουσθῆναι, οὐ τὸ παρὰ τῶν ὄχλων ἐπιτιμηθῆναι, οὐκ ἄλλο οὐδὲν διεκώλυσε. Τοιοῦτόν ἐστι ψυχὴ ζέουσα καὶ ^κ πονομένη. Τί οὖν ὁ Χριστός; **E** ³ “Ἐφώνησεν αὐτοὺς καὶ εἶπε· τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν; Λέγουσιν αὐτῷ· κύριε, ἵνα ἀνοιγῶσιν ἡμῶν οἱ ὀφθαλμοί.” Τίνος ἔνεκεν αὐτοὺς ἐρωτᾷ; Ἵνα μὴ τις νομίσῃ, ὅτι ^ι ἄλλα βουλομένοις λαβεῖν ἄλλα δίδωσι. ^μ Καὶ γὰρ ἔθος αὐτῷ παν-

³ v. 32, 33.

^ε τῇ φωνῇ M. ^δ γὰρ] + ἐστι H. p. p. διὰ τῶν (om. αὐτῶν) G. K. M. ^ε Sic H. Ep. et Mor. in ceteris τῆς abest. ^ε πιστεύετε] Sic K. ceteri tres πιστεῦσαι. λέγων, πιστεύετε Ep. εἰ πιστεύεται Mor. εἰ πιστεύετε Sav. Ben. ποιεῖ] ἐποίει Edd. ^ε Sic G. H. M. παράκλησις Ep. adveniendi conatus Ge. Vulgo πρόσδοδος. ^η ἄπερ K. Ep. ἂν αἰτῶμεν] αἰτοῦμεν K. M. Ep. ^ι ἀναβάλληται G. M. ^κ πονομένη H. L. Infra ἀνοιχθῶσιν L. ^ι ἄλλο bis H. K. ^μ Ἐπειτα καὶ ἔθος G. M. Ἐπειτα καὶ γὰρ ἔθος K. Vulgatum habet Ep.

419) ταχοῦ πρότερον τὴν ἀρετὴν τῶν θεραπευομένων κατάδηλον ποιεῖν καὶ ἐκκαλύπτειν ἅπασιν, καὶ τότε ἐπάγειν τὴν ἰατρειάν· δι' ἐν μὲν, ἵνα καὶ τοὺς ἄλλους εἰς ζῆλον ἀγάγῃ· δι' ἕτερον δέ, ἵνα δείξῃ τῆς δωρεᾶς ἀξίως ἀπολαύοντας. Τοῦτο γοῦν 654 καὶ ἐπὶ τῆς Χαναanaίας ἐποίησε γυναικός, τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ ἑκατοντάρχου, τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς αἱμορροούσης· μᾶλλον δὲ ἡ θαυμασία γυνὴ ἐκείνη καὶ προὔλαβε τοῦ δεσπότου τὴν πεῦσιν· ἀλλ' ὅμως οὐδὲ οὕτως αὐτὴν παρέδραμεν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἰατρειάν κατάδηλον αὐτὴν ποιεῖ. Οὕτως αὐτῷ πανταχοῦ περισπούδαστον ἦν ἀνακηρύττειν τῶν προσιόντων αὐτῷ τὰ κατορθώματα, καὶ πολλῷ μείζονα ἀποφαίνειν τῶν ὄντων· ὃ δὴ καὶ ἐνταῦθα ποιεῖ. Εἵτα, ἐπειδὴ εἶπον ὅπερ ἐβούλοντο, σπλαγχνισθεὶς ἤψατο αὐτῶν. Αὕτη γὰρ μόνον ἡ αἰτία τῆς ἰατρείας, δι' ἣν καὶ εἰς τὸν κόσμον ἦλθεν. Ἄλλ' ὅμως εἰ καὶ ἔλεος ἦν καὶ χάρις, τοὺς ἀξίους ἐπιζητεῖ. Ὅτι B δὲ ἄξιοι, δῆλον καὶ ἐξ ὧν ἐβόησαν, καὶ ἐξ ὧν λαβόντες οὐκ ἀπεπήδησαν, ὃ πολλοὶ ποιοῦσι, μετὰ τὰς εὐεργεσίας ἀγνωμονοῦντες. Ἄλλ' οὐκ ἐκεῖνοι τοιοῦτοί· ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς δόσεως καρτερικοί, καὶ μετὰ τὴν δόσιν εὐγνώμονες· καὶ γὰρ ἠκολούθησαν αὐτῷ.

⁴ “Καὶ ὅτε ἤγγισεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ ἦλθεν εἰς Βηθφαγὴ πρὸς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, ἀπέστειλε δύο P τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, λέγων· πορεύεσθε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν, καὶ εὐρήσετε ὄνον δεδεμένην, καὶ πῶλον μετ' αὐτῆς· λύσαντες ἀγάγετέ μοι. Καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ τι, ἐρεῖτε, C ὅτι ὁ κύριος αὐτῶν χρειάν ἔχει· καὶ εὐθέως ἀποστέλλει αὐτούς. Τοῦτο I δὲ γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν διὰ τοῦ προφήτου Ζαχαρίου· εἶπατε τῇ θυγατρὶ Σιών, ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται σοι S πρᾶος, καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον καὶ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου.” Καίτοι πολλάκις ἐπέβη τῶν Ἱεροσολύμων πρότερον, ἀλλ' οὐδέποτε μετὰ τοσαύτης περιφανείας. Τί οὖν τὸ αἴτιον; Προοίμια ἦν τότε τῆς οἰκονομίας· καὶ οὔτε αὐτὸς σφόδρα κατάδηλος ἦν, οὔτε ὁ καιρὸς τοῦ παθεῖν

⁴ Cap. XXI. v. 1-5.

• Vid. adnot. ὁ ἦλθεν L. invitis Mosqq. ἐλαιῶν] + τότε ὁ Ἰησοῦς Edd. P τῶν μ. αὐτοῦ] μαθητὰς K. L. M. 1 Mosq. p. p. ἀπέναντι L. ὅτι om. K. M. καὶ εὐθ.] εὐθέως δὲ Edd. δὲ] + ὄλον L. 1 Mosq. παῖς L.

ἐγγύς· [†]διόπερ ἀδιαφορώτερον αὐτοῖς ἀνεμίγνυτο, καὶ μάλ-
 D λον κρύπτων ἑαυτόν. Οὔτε γὰρ ἂν ἐθαυμάσθη φαινόμενος
 οὕτω, καὶ εἰς μείζονα ἂν αὐτοὺς ἐξήγαγεν ὀργήν. Ἐπειδὴ
 δὲ καὶ τῆς αὐτοῦ δυνάμεως πείραν ἔδωκεν ἱκανήν, καὶ ὁ σταυ-
 ρὸς ἐπὶ θύραις ἦν, μειζόνως ἐκλάμπει λοιπὸν, καὶ μετὰ
 πλείονος ἅπαντα πράττει περιφανείας τὰ μέλλοντα αὐτοὺς
 ἐκκαίειν. Δυνατὸν μὲν γὰρ ἦν καὶ παρὰ τὴν ἀρχὴν τοῦτο
 γενέσθαι· ἀλλ' οὐ χρήσιμον, οὐδὲ λυσιτελὲς οὕτω. Σὺ δέ
 μοι θεά ὅσα θαύματα ^γ γίνεται, καὶ ὅσαι πληροῦνται προφη-
 τεῖαι. Εἶπεν, ὅτι εὐρήσετε ὄνον· προεῖπεν ὅτι οὐδεὶς κω-
 λῦσει, ἀλλ' ὅτι ἀκούσαντες σιγήσουσι. Τοῦτο δὲ οὐ μικρὸν
 E κρίμα Ἰουδαίων, εἰ τοὺς οὐδέποτε γνωρίμους αὐτῷ, οὐδὲ φα-
 νέντας, πείθει τὰ αὐτῶν προέσθαι καὶ μηδὲν ἀντειπεῖν, καὶ διὰ
 τῶν μαθητῶν· ^ωοὔτοι δὲ αὐτῷ θαυματουργοῦντι παρόντες
 οὐκ ἐπέισθον. [×]Μηδὲ μικρὸν εἶναι νομίσης τὸ γεγενη-
 μένον. Τίς γὰρ αὐτοὺς ἔπεισε, τῶν ἰδίων ἀφαιρουμένων, καὶ
 655 ταῦτα πένητας ὄντας ἴσως καὶ γεωργοὺς, μὴ ἀντειπεῖν; ^γτί
 λέγω μὴ ἀντειπεῖν; μὴ ἐρέσθαι, ἢ καὶ ἐρομένους σιγήσαι
 καὶ παραχωρῆσαι; Καὶ γὰρ ἀμφότερα ὁμοίως θαυμαστὰ
 ἦν, καὶ εἰ μηδὲν εἶπον, ἐλκομένων τῶν ὑποζυγίων, καὶ εἰ
 εἰπόντες καὶ ἀκούσαντες, ὅτι ὁ κύριος αὐτῶν χρεῖαν ἔχει,
 παρεχώρησαν καὶ οὐκ ἀντέστησαν, καὶ ταῦτα οὐκ αὐτὸν ὁρῶν-
 τες, ἀλλὰ τοὺς μαθητάς. Ἀπὸ τούτων αὐτοὺς παιδεύει, ὅτι
 καὶ Ἰουδαίους ἐδύνατο ^ζκαὶ ἄκοντας κωλῦσαι διόλου μέλλοντας
 αὐτῷ ἐπιέναι, καὶ ἀφώνους καταστήσαι, ἀλλ' οὐκ ἠθέλησε.
 Καὶ ἕτερον δὲ μετὰ τούτων διδάσκει τοὺς μαθητάς, ὅπερ ἂν
 αἰτήσῃ διδόναι· καὶ αὐτὴν κελεύσῃ τὴν ψυχὴν προέσθαι, καὶ
 B ταύτην παρέχειν, καὶ μὴ ἀντιλέγειν. Εἰ γὰρ οἱ ἄγνωστοι
 αὐτῷ παρεχώρησαν, πολλῷ μᾶλλον αὐτοὺς ἀπάντων ἐξίστα-
 σθαι δεῖ. Πρὸς δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ ἐτέραν πάλιν προ-
 φητεῖαν ἐπλήρου διπλῆν· τὴν μὲν δι' ἔργων, τὴν δὲ διὰ
 ῥημάτων. Καὶ ἡ μὲν διὰ τῶν ἔργων ἦν, ἡ διὰ τῆς καθε-

[†] διόπερ] + καὶ G. H. invito Ep. ^γ γίνονται L. ^ω Sic locum
 restituimus ex K. L. Post ἀντειπεῖν edebatur οὗτοι δὲ καὶ διὰ τῶν
 μαθητῶν αὐτοῦ θαυματουργοῦντι κ. τ. ε. adstipulante Interprete. Post
 φανέντας sic pergit Ep. πείθει τὰ ἴδια αὐτῶν παρασχεῖν ἐγγνωμόνως, καὶ
 ταῦτα διὰ τῶν μαθητῶν. Μηδὲ γὰρ μικρὸν κ. τ. ε. Ergo nobiscum
 facit. [×] Μηδὲ] Sic L. Ep. vulgo Μη δὲ. ^γ τί] καὶ τί G. H.

^ε καὶ om. G. K. M.

δρας ^a τοῦ ὄνου· ἡ δὲ διὰ τῶν ῥημάτων, ἡ τοῦ προφήτου
 (420) Ζαχαρίου· καὶ γὰρ εἶπεν, ὅτι καθεδεῖται ὁ βασιλεὺς ἐπὶ ὄνου.
 Καὶ καθίσας αὐτὸς καὶ πληρώσας αὐτήν, ἐτέραν πάλιν ἐδίδου
 προφητείας ἀρχήν, δι' ὧν ἐποίει τὰ μέλλοντα προδιατυπῶν.
 Πῶς καὶ τίνι τρόπῳ; Τῶν ἀκαθάρτων ἐθνῶν τὴν κλῆσιν
 προανεφώνει, καὶ ὅτι αὐτοῖς ^b ἐπαναπαύσεται, καὶ ^c εἴξουσιν
 αὐτῷ καὶ ἔψονται· καὶ προφητεία διεδέχετο προφητείαν.
 Ἐμοὶ δὲ οὐ διὰ τοῦτο δοκεῖ μόνον ^d ἐπὶ τὸν ὄνον καθίσαι, ^C
 ἀλλὰ καὶ μέτρον ἡμῖν φιλοσοφίας παρέχων. Οὐ γὰρ δὴ
 μόνον προφητείας ἐπλήρου, οὐδὲ δόγματα ἐφύτευε τὰ τῆς
 ἀληθείας, ἀλλὰ καὶ τὸν βίον ^e ἡμῖν διώρθου δι' αὐτῶν τού-
 των, πανταχοῦ κανόνας ἡμῖν τιθεὶς τῆς ἀναγκαίας χρείας,
 καὶ διὰ πάντων τὴν ζωὴν κατορθῶν τὴν ἡμετέραν. Διὰ
^f τοι τοῦτο καὶ ἡνίκα τίκτεσθαι ἔμελλεν, οὐκ ἐπέζητησε λαμ-
 πρὰν οἰκίαν, οὐδὲ μητέρα πλουσίαν καὶ περιφανῇ, ἀλλὰ
 πτωχὴν, καὶ μνηστῆρα τέκτονα ἔχουσιν, καὶ ἐν καλύβῃ
 γεννᾶται, καὶ ἐν φάτνῃ τίθεται· καὶ μαθητὰς ἐκλέγων, οὐ
 ῥήτορας καὶ σοφοὺς, οὐδὲ εὐπόρους καὶ εὐγενεῖς, ἀλλὰ πέ-
 νητας καὶ ἐκ πενήτων καὶ πάντοθεν ἀσήμους ἐξέλεξε· καὶ ^D
 τράπεζαν παρατιθέμενος, ποτὲ μὲν κριθίνους ἄρτους παρατί-
 θεται, ποτὲ δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν καιρὸν ἐξ ἀγορᾶς τοὺς μα-
 θητὰς ὠνεῖσθαι ^g κελεύων· καὶ στιβάδα ποιῶν, ἀπὸ χόρτου
 ποιεῖ· καὶ ἱμάτια ἀμφιεννύμενος, εὐτελῇ καὶ τῶν πολλῶν
 οὐδὲν διαφέροντα περιβάλλεται· οἰκίαν δὲ οὐδὲ ἔσχεν. Εἰ
 δὲ καὶ μεταβῆναι ἐκ ^h τόπου εἰς τόπον ἔδει, ὁδοιπορῶν τοῦτο
 ποιεῖ, καὶ οὕτως ὁδοιπορῶν, ὡς καὶ κοπιᾷν. Καὶ καθήμενος
 οὐ ⁱ θρόνον δεῖται, οὐδὲ προσκεφαλαίου, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἐδά- ^E
 φους, ποτὲ μὲν ἐν τῷ ὄρει, ποτὲ δὲ παρὰ τὴν πηγὴν· καὶ
 οὐ παρὰ τὴν πηγὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ μόνος, καὶ Σαμαρείτιδι
 διαλέγεται. Πάλιν λύπης μέτρα τιθεὶς, ἡνίκα θρηνῆσαι ἔδει,
 δακρύει ἡρέμα, πανταχοῦ κανόνας, ὅπερ ἔφην, καὶ ὅρους πη-
 γνύς, μέχρι ποῦ προβαίνειν δεῖ, καὶ περαιτέρω μηκέτι. Διὰ
 δὴ τοῦτο καὶ νῦν, ἐπειδὴ συνέβαινέ τινας ἀσθενεστέρους

^a τοῦ] τῆς G.^b Sic Ep. Euth. προαναπαύσεται G. K. Mc Sic G. H. L. et Reg. 694. Vulgatum ἔξουσιν tuietur Ge. ἔψονται]ὄψονται G. K. M. Idem p. p. διαδέχεται habent. ^d ἐπὶ om. G. K.L. M. τὴν ὄνον G. ^e ἡμῖν om. G. K. M. ^f τοι om. G. H. ^g κε-λεύει H. p. p. στιβάδας K. M. ^h τόπων H. M. τόπων (sic) G.ⁱ θρόνων G. H. p. p. παρὰ τῇ πηγῇ bis G.

656 ὄντας ὑποζυγίων δεῖσθαι, κἀνταῦθα μέτρον ἔθηκε, δεικνὺς ὅτι οὐχ ἵππους, οὐδὲ ἡμιόνους ζεύξαντας φέρεσθαι δεῖ, ἀλλὰ ὄνῳ κεχρηῆσθαι, καὶ περαιτέρω μὴ προβαίνειν, καὶ πανταχοῦ τῆς χρείας εἶναι.

Ἰδωμεν δὲ καὶ τὴν προφητείαν, τὴν διὰ τῶν ῥημάτων, τὴν διὰ τῶν πραγμάτων. Τίς οὖν ἡ προφητεία; “Ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται· σοι πᾶος, καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὑποζύγιον καὶ πῶλον νέον.” οὐχὶ ἄρματα ἐλαύνων, ὡς οἱ λοιποὶ βασιλεῖς· οὐ φόρους ἀπαιτῶν, οὐ σοβῶν καὶ δορυφόρους περιάγων· ἀλλὰ πολλὴν τὴν ἐπιείκειαν κἀντεῦθεν ἐπιδεικνύμενος. Ἐρώτησον τοίνυν τὸν Ἰουδαῖον· ποῖος βασιλεὺς ἐπὶ ^κ ὄνου ὀχούμενος ἦλθεν εἰς Ἱερουσαλήμ; Ἀλλ’ οὐκ ἂν ¹ ἔχοι εἰπεῖν, ἀλλ’ ἡ τοῦτον μόνον. Ἐποίει δὲ ταῦτα, ὅπερ **Β** ἔφην, τὰ μέλλοντα προδηλῶν. Ἐνταῦθα γὰρ ἡ ἐκκλησία δηλοῦται διὰ τοῦ πῶλου, καὶ ὁ λαὸς ὁ νέος, ὁ ποτὲ ^μ μὲν ἀκάθαρτος, μετὰ δὲ τὸ καθίσαι τὸν Ἰησοῦν καθαρὸς γενόμενος. Καὶ ὅρα διόλου τὴν εἰκόνα σωζομένην. Οἱ γὰρ μαθηταὶ λύουσι τὰ ὑποζύγια. Διὰ γὰρ τῶν ἀποστόλων κἀκεῖνοι καὶ ἡμεῖς ἐκλήθημεν· διὰ τῶν ἀποστόλων ^η προσήχθημεν. Ἐπειδὴ ^ο δὲ καὶ ἡ ἡμετέρα εὐδοκίμησις ἐκείνους παρεζήλωσε, διὰ τοῦτο φαίνεται ἡ ὄνος ἀκολουθοῦσα τῷ πῶλῳ. Μετὰ γὰρ τὸ καθίσαι τὸν Χριστὸν ἐπὶ τὰ ἔθνη, τότε ἤξουσι κἀκεῖνοι ^ρ παραζηλοῦντες. Καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ Παῦλος ἔλεγεν· ⁵ “ὅτι πῶρως ἀπὸ μέρους τῷ Ἰσραὴλ γέγονεν, ἄχρις **οὗ** τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ· καὶ ^α οὕτω πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται.” Ὅτι γὰρ προφητεία ἦν, δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων. Οὐ γὰρ ἂν ἐμέλησε τῷ προφήτῃ μετὰ τοσαύτης ἀκριβείας ^ι τοῦ ὄνου τὴν ἡλικίαν εἰπεῖν, εἰ μὴ τοῦτο ἦν. Οὐ ταῦτα δὲ μόνον δηλοῦνται διὰ τῶν εἰρημένων, ἀλλ’ ὅτι καὶ μετ’ εὐκολίας αὐτοὺς ἄξουσιν οἱ ἀπόστολοι. Ὡς περ γὰρ ἐνταῦθα οὐδεὶς ἀντεῖπεν εἰς τὸ κατασχεῖν, οὕτως οὐδὲ ἐπὶ τῶν ἐθνῶν οὐδεὶς ἠδυνήθη διακωλῦσαι τῶν κατεχόντων αὐτοὺς

⁵ Rom. xi. 25, 26.

^κ ὄνον K. ἦλθεν] Sic L. Euth. ceteri εἰσηλθεν. ¹ Sic Euth. ἔχοις M. ἔχοιεν H. ^μ μὲν om. G. K. M. ^η προσηνέχθημεν L. (τὴν δι’ αὐτῶν προσένεξιν τῶν ἐθνῶν Ep.) ^ο δὲ recepi ex H. L. et Reg. 688. Haec aliter distinguuntur in Edd. ^ρ οἱ παραζ. G. K. M. invito Ep. ^α οὕτω] τότε L. Mor. Cf. Matthaei. ad Euthym. Tom. i. p. 798. ^ι τοῦ] τῆς G. τοῦ om. M. p. p. δηλοῦται L.

ἐμπροσθεν. Οὐ κáθηται δὲ ἐπὶ γυμνὸν τὸν πῶλον, ἀλλ' ἐπὶ
 τὰ ἱμάτια τῶν ἀποστόλων. Ἐπειδὴ γὰρ τὸν πῶλον ἔλα- D
 βον, ἅπαντα λοιπὸν προίενται, καθὼς καὶ Παῦλος ἔλεγεν·
 ὁ “ἐγὼ δὲ ἥδιστα δαπανήσω καὶ ἐκδαπανηθήσομαι ὑπὲρ τῶν
 ψυχῶν ὑμῶν.” Σκόπει δὲ τὸ εὐήμιον τοῦ πῶλου, πῶς ἀδά-
 μαστος ὢν καὶ χαλινου ἄπειρος, οὐκ ἐσκίρτησεν, ἀλλ' εὐτά-
 (421) κτως ἐφέρετο. Ὁ καὶ αὐτὸ προφητεία τοῦ μέλλοντος ἦν,
 δηλοῦσα τὸ καταπειθὲς τῶν ἐθνῶν, καὶ τὴν ἀθρόαν εἰς εὐ-
 ταξίαν μεταβολήν. Καὶ γὰρ πάντα τὸ ῥῆμα εἰργάσατο
 τὸ λέγον· “λύσαντες ἀγάγετέ μοι” ὥστε τὰ ἄτακτα εὐ-
 τακτα, καὶ τὰ ἀκάθαρτα γενέσθαι ὁλοιπὸν καθαρὰ. Ἀλλ'
 ὅρα τὸ ταπεινὸν τῶν Ἰουδαίων. Τοσαῦτα θαύματα εἰργά- E
 σατο, καὶ οὐδέποτε αὐτὸν οὕτως ἐξεπλάγησαν· ἐπειδὴ δὲ
 εἶδον ὄχλον συντρέχοντα, τότε θαυμάζουσιν. ὁ “Ἐσείσθη
 γὰρ πᾶσα ἡ πόλις λέγουσα· τίς ἐστὶν οὗτος; Οἱ δὲ ὄχλοι
 ἔλεγον· οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ προφήτης, ὁ ἀπὸ Ναζαρέτ
 τῆς Γαλιλαίας.” Καὶ ὅτε ἔδοξαν ὁ μέγα τι λέγειν, τότε
 χαμαίζηλος ἦν αὐτῶν ἡ γνώμη, καὶ ταπεινὴ καὶ σεσυρμένη. 657
 Ταῦτα δὲ αὐτὸς ἐποίει, οὐ πομπήν τινα ἐπιδεικνύμενος, ἀλλ'
 ὁμοῦ μὲν, ὅπερ εἶπον, καὶ προφητείαν πληρῶν, καὶ φιλοσο-
 φίαν παιδεύων, ὁμοῦ δὲ καὶ τοὺς μαθητὰς παραμυθούμενος
 λυπουμενούς διὰ τὸν θάνατον, καὶ δεικνὺς ὅτι ταῦτα πάντα
 πάσχει ἐκῶν. Σὺ δὲ μοι θαύμασον ὁ τοῦ προφήτου τὴν
 ἀκρίβειαν, πῶς πάντα προεῖπε· καὶ τὰ μὲν ὁ Δαυὶδ, τὰ δὲ
 ὁ Ζαχαρίας προανεφώνησεν.

Ὡς οὕτω καὶ ἡμεῖς ποιῶμεν, καὶ ὑμνῶμεν, καὶ τὰ ἱμάτια
 προώμεθα τοῖς αὐτὸν φέρουσι. Τίνος γὰρ ἂν εἶημεν ἄξιοι,
 ὅταν οἱ μὲν τὴν ὄνον περιβάλλωσιν εἰς ἣν ἐκάθητο, οἱ δὲ
 τοῖς ποσὶν αὐτῆς ὑποστρωννύωσι τὰ ἱμάτια, ἡμεῖς δὲ αὐτὸν
 γυμνὸν ὀρώντες, καὶ οὐδὲ ὁ ἀποδῦναι κελευόμενοι, ἀλλ' ἀπὸ B
 τῶν κειμένων δαπανᾶν, μηδὲ οὕτως ὤμεν φιλότιμοι; κἀκεῖνοι
 μὲν παρακολουθῶσιν ἐμπροσθεν καὶ ὀπισθεν, ἡμεῖς δὲ καὶ

ὁ 2 Cor. xii. 15.

ὁ v. 10.

ὁ λοιπὸν om. G. K. M. sed tuetur Ep. ὁ μέγα τι] Sic Ep. τι
 μέγα G. H. μέγα L. μεγάλα Mor. ὁ τῶν προφητῶν et p. p. προ-
 εῖπον K. Ep. ὁ ΘΘΙΚΟΝ. Περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ ὅτι δεῖ πρὸ τῶν
 τελεσμάτων ταύτην παρέχειν, τοῦ θεοῦ πολλὰ ἡμῖν δωρησαμένου καὶ
 μέλλοντος δωρεῖσθαι. G. ὁ ἀποδῦναι K. ἀποδουθῆναι H. ἀποδύε-
 σθαι L. Infra παρακολουθοῦσιν G. K. L. M. Ep.

προσιόντα ^γ παραπεμπόμεθα καὶ διακρουόμεθα καὶ ὑβρίζωμεν; Πόσης ταῦτα κολάσεως ἄξια; πόσης τιμωρίας; Προσέρχεται σοι δεόμενος ὁ δεσπότης, καὶ οὐδὲ ἀκοῦσαι βούλει τῆς ἱκετηρίας, ἀλλ' ἐγκαλεῖς καὶ ἐπιτιμᾶς, καὶ ταῦτα ἀκούσας τοιούτων ῥημάτων. Εἰ δὲ ἓνα ἄρτον διδούς καὶ ἀργύριον ὀλίγον, οὕτω βάνανσος εἰ καὶ ὀλίγωρος καὶ ὀκνηρὸς, εἰ πάντα
C κενῶσαι ἔδει, τίς ἂν ἐγένου; Οὐχ ὅρᾳς τοὺς ἐν τῷ θεάτρῳ φιλοτίμους, ὅσα ταῖς πόρναις προίενται; σὺ δὲ οὐδὲ τὸ ἡμισυ τούτων δίδως, οὐδὲ τὸ πολλοστὸν πολλάκις. Ἄλλ' ὁ μὲν διάβολος κελεύει δοῦναι τοῖς τυχοῦσι, ^z γέενναν προξενῶν, καὶ δίδως· ὁ δὲ Χριστὸς τοῖς δεομένοις, βασιλείαν ἐπαγγελλόμενος, καὶ οὐ μόνον οὐ δίδως, ἀλλὰ καὶ ὑβρίζει· καὶ αἰρῇ μᾶλλον ὑπακοῦσαι τῷ διαβόλῳ, ἵνα κολασθῇς, ἢ πεισθῇναι τῷ Χριστῷ καὶ σωθῇναι. Καὶ τί ταύτης χεῖρον γένοιτ' ἂν τῆς παραπληξίας; Ὁ μὲν γέενναν προξενεῖ, ὁ δὲ βασιλείαν· καὶ τοῦτον ἀφέντες, ἐκείνῳ προστρέχετε. Καὶ τὸν μὲν προσιόντα παραπέμπεσθε, τὸν δὲ μακρὰν ὄντα ^a προσ-
D καλεῖσθε. Καὶ ταυτόν γίνεται, οἷον ἂν εἰ βασιλεὺς μὲν ἀλουργίδα ἔχων, καὶ διάδημα προτεινόμενος μὴ πείθῃ, ληστής δὲ μάχαιραν ἐπισείων, καὶ θάνατον ἀπειλῶν πείθῃ. Ταῦτ' οὖν ἐννοοῦντες, ἀγαπητοὶ, διαβλέψωμεν ὁψὲ γοῦν ποτε, καὶ ἀνανήψωμεν. Καὶ γὰρ ἐγὼ λοιπὸν αἰσχύνομαι περὶ ἐλεημοσύνης διαλεγόμενος, διὰ τὸ πολλάκις περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως εἰπὼν, μηδὲν ἄξιον ἀνύσαι τῆς παραινέσεως. Γέγονε μὲν γάρ τι πλεόν, οὐ τοσοῦτον δὲ ὅσον ἐβουλόμην. Ὅρῳ μὲν γὰρ σπείροντας ὑμᾶς, οὐ δαψιλεῖ δὲ τῇ δεξιᾷ. Διὸ καὶ φοβοῦμαι μήπως καὶ φειδομένως θερίσητε. Ὅτι γὰρ φει-
E δομένως σπείρομεν, ἐξετάσωμεν, εἰ δοκεῖ, ^b τίνες πλείους ἐν τῇ πόλει, πένητες ἢ πλούσιοι· καὶ τίνες οὔτε πένητες, οὔτε πλούσιοι, ^c ἀλλ' οἱ μέσῃν χώραν ἔχοντες. Οἷον, ἔστι τὸ δέκατον μέρος πλουσίων, καὶ τὸ δέκατον πενήτων τῶν οὐδὲν ὅλως ἐχόντων· οἱ δὲ λοιποὶ τῶν μέσων εἰσὶ. Διέλωμεν τοίνυν εἰς τοὺς δεομένους τὸ ^d πᾶν πλῆθος τῆς πόλεως, καὶ
658 ὁψεσθε τὴν αἰσχύνην ὅση. Οἱ μὲν γὰρ σφόδρα πλουτοῦντες

^γ παραπεμπόμεθα G. K. L. M. Ep. διακρουόμεθα et ὑβρίζομεν G. L. Ep. ^z ὁ γέενναν πρ. K. ὁ γέενναν ἀπειλῶν G. M. ^a καλεῖτε G. K. M. ^b τίνες] + εἰσὶ Edd. ^c ἀλλ' οἱ] ἀλλὰ H. ἄλλοι G. M. sed in his praecedentia καὶ τίνες οὔτε π. οὔτε πλ. exciderunt. ^d πᾶν om. G. M.

ὀλίγοι· οἱ δὲ μετ' ἐκείνους πολλοί· ^εοἱ πένητες πολλῶ
 τούτων ἐλάττους. Ἄλλ' ὅμως τοσούτων ὄντων τῶν δυνα-
 μένων τοὺς πεινῶντας τρέφειν, πολλοὶ πεινῶντες καθεύδουσιν·
 οὐ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι μετ' εὐκολίας αὐτοῖς ἐπαρκεῖν τοὺς
 ἔχοντας, ἀλλὰ διὰ τὴν πολλὴν αὐτῶν ὠμότητα καὶ ἀπαν-
 θρωπίαν. Εἰ γὰρ διέλειντο οἱ τε πλουτοῦντες, οἱ τε μετ'
 422) ἐκείνους, τοὺς δεομένους ἄρτων καὶ ἐνδυμάτων, μόλις ἂν πεν-
 τήκοντα ἀνδράσιν ^ῥἢ καὶ ἑκατὸν λάχοι πένης εἴς. Ἄλλ' ὅμως
 καὶ ἐν τοσαύτῃ ἀφθονίᾳ τῶν προστησομένων ὄντες, ὀδύρονται
 καθ' ἐκάστην ἡμέραν. Καὶ ἵνα μάθῃς αὐτῶν τὴν ἀπανθρω-
 πίαν, ἐνὸς τῶν ἐσχάτων εὐπόρων καὶ τῶν μὴ σφόδρα πλου- B
 τούντων πρόσδοον ἡ ἐκκλησία ἔχουσα, ἐννόησον ὅσαις ἐπαρκεῖ
 καθ' ἐκάστην ἡμέραν χήραις, ὅσαις παρθένοις· καὶ γὰρ εἰς
 τὸν τῶν τρισχιλίων ἀριθμὸν ὁ κατάλογος αὐτῶν ἔφθασε.
 Μετὰ τούτων τοῖς τὸ δεσμωτήριον οἰκοῦσι, τοῖς ἐν τῷ ξενο-
 δοχείῳ κάμνουσι, ^ςτοῖς ὑγιαίνουσι, τοῖς ἀποδημοῦσι, τοῖς
 τὰ σώματα λελωβημένοις, τοῖς τῷ θυσιαστηρίῳ προσεδρεύ-
 ουσι, καὶ τροφῆς καὶ ἐνδυμάτων ἕνεκεν, τοῖς ἀπλῶς προσιοῦσι
 καθ' ἐκάστην ἡμέραν· καὶ οὐδὲν αὐτῇ τὰ τῆς οὐσίας ἡλάττωται.
 Ὡστε εἰ δέκα ἄνδρες μόνον οὕτως ἠθέλησαν ἀναλίσκειν, οὐδεὶς
 ἂν ἦν πένης.

Καὶ τί ^ηἐμελλον, φησὶν, οἱ παῖδες ἡμῶν διαδέχεσθαι; C
 Τὸ κεφάλαιον ἔμενε, καὶ ἡ πρόσδοος πάλιν πλείων ^ιἐγένετο,
 ἐν οὐρανῷ θησαυριζομένων αὐτοῖς τῶν κτημάτων. Ἄλλ' οὐ
 βούλεσθε οὕτω; Κἂν ἐξ ^κἡμισείας, κἂν ἀπὸ τρίτης μοίρας,
 κἂν ἀπὸ τετάρτης, κἂν ἀπὸ δεκάτης. Διὰ γὰρ τὴν τοῦ
 θεοῦ χάριν δέκα πόλεων πένητας δυνατὸν ἦν θρέψαι τὴν
 πόλιν τὴν ἡμετέραν. Καὶ εἰ βούλεσθε, ποιήσωμέν τινα
 τούτων συλλογισμόν· μᾶλλον δὲ οὐδὲ συλλογισμοῦ χρεία·
 καὶ γὰρ αὐτόθεν κατὰδηλός ἐστιν ἡ εὐκολία τοῦ πράγματος.
 Ὅρατε γοῦν εἰς τὰς λειτουργίας τὰς πολιτικάς, ὅσα οἰκία
 μία ἀναλίσκουσα πολλάκις οὐκ ὥκνησεν, ἀλλ' οὐδὲ ¹μικρόν D
 ἤσθετο τῆς δαπάνης· ἦν εἰ τῶν πλουσίων ἕκαστος εἰς τοὺς

^ε οἱ om. G. K. M. ^ῥ ἢ om. G. K. M. ^ς Haec τοῖς ὑγιαί-
 νουσι, τοῖς ἀποδημοῦσι non habet L. τοῖς ὑγιαίνουσι non expressit Ge.
^η μέλλουσι G. H. K. M. ^ι ἐγένετο L. M. et pr. G. ἐν οὐρανοῖς L.
^κ ἡμισείας] + εἰ δὲ μὴ ἐξ ἡμισείας H. τετάρτης] + κἂν ἀπὸ πέμπτῃς
 Mor. Ben. invito Interprete. In L. etiam haec κἂν ἀπὸ δεκάτης desi-
 derantur. ¹ μικρόν] Sic H. L. vulgo κατὰ μικρόν.

πένητας λειτουργεῖν λειτουργίαν ἐβούλετο, ἐν βραχείᾳ και-
 ροῦ ῥοπῇ ἤρπασεν ἂν τὸν οὐρανόν. Τίς οὖν ἂν εἴη συγγνώμη,
^m ποία ἀπολογίας σκιά, ὅταν μὴδὲ ὧν ἀφίστασθαι μέλλομεν
 πάντως ἀπαγόμενοι ἐντεῦθεν, μὴδὲ τούτων μεταδιδῶμεν τοῖς
 δεομένοις μετὰ δαφιλείας τοσαύτης, μεθ' ὅσης τοῖς ἐπὶ τῆς
 σκηνῆς ἕτεροι, καὶ ταῦτα τοσαῦτα μέλλοντες καρποῦσθαι ἐκ
 τούτων; Ἐδεῖ μὲν γάρ, εἰ καὶ διαπαντὸς ἐνταῦθα ἦμεν, μὴδὲ
 οὕτω φείδεσθαι τῆς καλῆς ταύτης δαπάνης· ὅταν δὲ μικρὸν
 Ε ὕστερον ἐντεῦθεν ἀπαγώμεθα, καὶ πάντων ἀφελκώμεθα γυμνοί,
ⁿ ποίαν ἔχομεν ἀπολογίαν, μὴδὲ ἀπὸ τῶν προσόδων παρέχοντες
 τοῖς λιμώττουσι καὶ ἀγχομένοις; Οὐδὲ γὰρ ἀναγκάζω σε τὰ
 ὄντα μειῶσαι· οὐκ ἐπειδὴ μὴ βούλομαι, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ σφόδρα
 ὀκνοῦντα ὀρώ. Οὐ τοίνυν τοῦτό φημι· ἀλλ' ἀπὸ τῶν καρπῶν
 ἀνάλωσον, καὶ μὴδὲν θησαυρίσης ἐντεῦθεν. Ἀρκεῖ σοι ὥσπερ
^p ἐκ πηγῆς ἔχειν ἐπιρρέοντα τὰ χρήματα τῶν προσόδων·
 659 ποίησον κοινωνοὺς τοὺς πένητας, καὶ γενοῦ καλὸς οἰκονόμος
 τῶν παρὰ τοῦ θεοῦ σοι δοθέντων. Ἀλλὰ τελέσματα δίδωμι,
 φησί. Διὰ τοῦτο οὖν καταφρονεῖς, ὅτι ἐνταῦθα οὐδεὶς ἀπαι-
 τεῖ; κάκεινῳ μὲν ^q τῷ, καὶ ἐνέγκῃ, καὶ μὴ ἐνέγκῃ ἢ γῇ, λαμ-
 βάνοντι μετὰ ἀνάγκης καὶ στρεβλοῦντι οὐ τολμᾶς ἀντειπεῖν·
 τῷ δὲ οὕτως ἡμέρῳ, καὶ τότε ἀπαιτοῦντι, ὅταν ἐνέγκῃ ἢ γῇ,
 οὐδὲ μέχρι λόγου ἀποκρίνη; Καὶ τίς σε ἐξαιρήσεται τῶν
 ἀκαρτερήτων ἐκείνων κολάσεων; Οὐκ ἔστιν οὐδεὶς. Εἰ γὰρ
 ἐπειδὴ ἐκεῖ πάντως ἔψεται τιμωρία χαλεπωτάτῃ μὴ ^r δόντι,
 Β διὰ τοῦτο γίνῃ σπουδαῖος περὶ τὴν ἑκτισιν, ἐννόησον ὅτι καὶ
 ἐνταῦθα χαλεπωτέρα· οὐ ^s τὸ δεθῆναι, οὐδὲ τὸ εἰς δεσμοκτή-
 ριον ἐμπεσεῖν, ἀλλὰ τὸ ἀπελθεῖν εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον.
 Πάντων οὖν ἐνεκεν ταῦτα ^t πρῶτον ^v καταθῶμεν τὰ τελέσ-
 ματα. Καὶ γὰρ πολλὴ ἡ εὐκολία, καὶ μείζων ὁ μισθός, καὶ
 πλείων ἡ ἐμπορία, καὶ χείρων ἡ κόλασις ἀγνωμονοῦσιν ἡμῖν.
 Κόλασις γὰρ ^w διαδέχεται τέλος οὐκ ἔχουσα. Εἰ δὲ τοὺς
 στρατιώτας μοι λέγεις τοὺς ὑπὲρ σοῦ ^x πολεμοῦντας βαρ-
 βάροις, ἔστι καὶ ἐνταῦθα στρατόπεδον, τὸ τῶν πτωχῶν, καὶ

^m ποίας K. L. ⁿ ποίαν] τίνα G. H. K. M. ὁ σφόδρα] σε
 σφόδρα H. σφόδρα σε Mor. Ben. ^p ἐκ πηγῆς] ἐκ πηγῶν L. ἐπὶ
 γῆς G. ^q τῷ om. M. μὲν τῷ] μέντοι L. ^r διδόντι H. ^s τὸ]
 τῷ ter Edd. et sic ex corr. G. ἀπελθεῖν] ἐμπεσεῖν L. ^t πρῶτα L.
^v καταμάθωμεν K. κατορθώμεν M. ^w διαδέχεται L. ^x πολεμοῦν-
 τας] + πολλὰ L. Mor.

πόλεμος ὃν ὑπὲρ σοῦ πολεμοῦσιν οἱ πένητες. Ὅταν γὰρ
^γ λάβωσιν, εὐχόμενοι τὸν θεὸν ἵλεω ποιῶσιν· ἵλεω δὲ ποι- C
 οῦντες, ἀποκρούονται ἀντὶ βαρβάρων τὰς τῶν δαιμόνων ἐπι-
 βουλὰς· οὐκ ἀφίαισι σφοδρὸν εἶναι τὸν πονηρὸν, οὐδὲ ἐπι-
 τίθεσθαι συνεχῶς, ἀλλ' ἐκλύουσιν αὐτοῦ τὴν ἰσχύν.

Ὅρῶν τοίνυν τοὺς στρατιώτας τούτους καθ' ἐκάστην ἡμέ-
 ραν πυκτεύοντας ὑπὲρ σοῦ τῷ διαβόλῳ διὰ τῶν δεήσεων καὶ
 τῶν εὐχῶν, ἀπαίτησον σαυτὸν τὴν καλὴν ταύτην εἰσφορὰν,
 (423) ² τὰς ἐκείνων τροφάς. Καὶ γὰρ ἡμέρος ὣν ὁ βασιλεὺς οὗτος,
 οὐκ ἔδωκέ σοι τοὺς ἀπαιτοῦντας, ἀλλ' ἐκόντα βούλεται κα-
 ταθεῖναι· κὰν κατὰ μικρὸν καταβάλης, δέχεται· κὰν ἀπορῶν D
 διὰ πολλοῦ ^α χρόνου καταθῇς, οὐ κατεπείγει τὸν οὐκ ἔχοντα.
 Μὴ δὴ τῆς μακροθυμίας αὐτοῦ καταφρονῶμεν, ἀλλὰ θησαυ-
 ρίζωμεν ἑαυτοῖς μὴ ὀργήν, ἀλλὰ σωτηρίαν· μὴ θάνατον, ἀλλὰ
 ζωήν· μὴ κόλασιν καὶ τιμωρίαν, ἀλλὰ τιμὰς καὶ στεφάνους.
 Οὐκ ἔστιν ἐνταῦθα δοῦναι μισθὸν τῆς μετακομιδῆς τῶν εἰσφε-
 ρομένων· οὐκ ἔστιν ἐνταῦθα καμεῖν ἑξαργυρίζοντας. Ἄν κα-
 ταβάλης αὐτὰ, αὐτὸς αὐτὰ μετατίθῃς εἰς τὸν οὐρανὸν ὁ
 δεσπότης· αὐτὸς σοι τὴν πραγματείαν ^β κατασκευάζει κερ-
 δαλεωτέραν. Οὐκ ἔστιν ἐνταῦθα παράπομπον ^γ εὐρεῖν τῶν E
 καταβληθέντων· μόνον κατάβαλε, καὶ εὐθέως ἄνειςιν· οὐχ ἵνα
 στρατιῶται ἕτεροι τραφῶσιν, ἀλλ' ἵνα σοι μένη μετ' ἐμπο-
 ρίας πολλῆς. Ἐνταῦθα μὲν γὰρ ἅπερ ἂν δῶς, ἀναλαβεῖν οὐκ
 ἐνι· ἐκεῖ δὲ μετὰ πολλῆς ἀπολήψῃ πάλιν αὐτὰ τῆς τιμῆς,
 καὶ κερδανεῖς μεῖζω καὶ πνευματικώτερα κέρδη. Ἐνταῦθα τὰ
 διδόμενα ἀπαίτησίς ἐστιν· ^δ ἐκεῖ χρήσις καὶ δάνειον καὶ ὄφλη-
 μα. Καὶ ^ε γὰρ χειρόγραφά σοι ἐποίησεν ὁ θεός· ^ς “ὁ γὰρ
 ἑλεῶν, φησὶ, πτωχόν, δανεῖζει θεῷ.” Ἐδωκέ σοι καὶ ἄρ-
 ραβῶνα καὶ ἐγγυητὰς, καὶ ταῦτα θεὸς ὦν. Ποῖον ^ζ ἄρρα- 660
 βῶνα; Τὰ ἐν τῷ παρόντι βίῳ, τὰ αἰσθητὰ, τὰ πνευματικὰ,
 τὰ προοίμια τῶν μελλόντων. Τί τοίνυν ἀναβάλλῃ καὶ ὀκνεῖς,
 τοσαῦτα ἤδη λαβὼν, τοσαῦτα προσδοκῶν; Ἄ μὲν γὰρ ἔλαβες,
 ἔστι ταῦτα· σῶμα αὐτός σοι διέπλασε· ψυχὴν αὐτός σοι

⁸ Prov. xix. 17.

^γ λαμβάνωσιν L. p. p. δαιμονίων Edd. ² τὰς] καὶ τὰς K. L.
^α τοῦ χρόνου L. ^β κατασκευάσει K. L. ^γ εὐρεῖν] ἐπιζητεῖν G. H.
 L. M. καταβληθέντων] κατατεθέντων G. H. M. ^δ ἐκεῖ] + δὲ Edd.
 ὄφλημα] ὀφείλημα H. K. M. ^ε γὰρ] + καὶ L. ^ζ ἄρραβῶνα] + καὶ
 ἐγγυητὰς Edd. Τὰ ἐν] Τὸν ἐν L.

^ε ἐνέθηκεν· ἐτίμησέ σε λόγῳ μόνου τῶν ἐπὶ γῆς· τῶν ὀρω-
 μένων σοι ἀπάντων τὴν χρῆσιν ἔδωκεν· ἐχαρίσατό σοι τὴν
^η ἑαυτοῦ γνῶσιν· τὸν υἱὸν ἐπέδωκεν ὑπὲρ σου· βάπτισμα
 τοσοῦτων γέμον ἀγαθῶν ἐδωρήσατο· ἔδωκέ σοι τράπεζαν
 ἱεράν· ἐπηγγείλατο βασιλείαν καὶ τὰ ἀπόρρητα ἀγαθά.
 Τοσαῦτα τοίνυν λαβὼν, τοσαῦτα μέλλων λαμβάνειν (πάλιν
 B γὰρ τὸ αὐτὸ ἐρῶ), περὶ χρήματα ἀπολλύμενα ^ι μικρολογῇ;
 καὶ ποίαν ἔξεις συγγνώμην; Ἀλλὰ τοὺς παῖδας πάντως ὀράς,
 καὶ ^κ διὰ τούτους ἀναδύη; Καὶ μὴν κἀκείνους παιδεύσον τοιαῦτα
 κερδαίνειν κέρδη. Καὶ γὰρ εἰ ἀργύριον ἦν σοι δεδανεισμένον
 καὶ τόκους φέρον, εἴτα ὀφειλέτης εὐγνώμων ἦν, μυριάκις ἂν
 εἴλου ἀντὶ τοῦ χρυσίου τὸ γραμματεῖον καταλιπεῖν τῷ παι-
 δί, ὥστε αὐτῷ τὰς προσόδους γενέσθαι πολλὰς, καὶ μὴ ἀναγ-
 κάζεσθαι περιίεσθαι καὶ ζητεῖν ἐτέρους τοὺς ¹ δανεισομένους.
 Καὶ νῦν τοῦτο δὸς τὸ χειρόγραφον τοῖς παιδίοις, ^μ καὶ
 κατάλιπε τὸν θεὸν αὐτοῖς ὀφειλέτην. Σὺ δὲ τοὺς μὲν
 ἀγροὺς οὐ πωλεῖς καὶ δίδως τοῖς παιδίοις, ἀλλ' ἐὰς, ὅπως ἡ
 C πρόσοδος ^η μένη, καὶ ὁ τῶν χρημάτων πλεονασμὸς αὐτοῖς
 γένηται πλείων ἐντεῦθεν· τὸ δὲ χειρόγραφον τοῦτο, παν-
 τὸς ἀγροῦ καὶ προσόδων εὐπορώτερον, καὶ τοσοῦτους φέρον
 καρπούς, τοῦτο δέδοικας καταλιπεῖν; καὶ πόσης ἂν εἴη τοῦτο
 εὐηθείας τε καὶ παραπληξίας; Καὶ ταῦτα εἰδὼς ὅτι καὶ
 αὐτοῖς ὁ αὐτὸ καταλίπης, καὶ αὐτὸς αὐτὸ λαβὼν ἀπελεύσῃ
 πάλιν. Τοιαῦτα γὰρ τὰ πνευματικά· πολλὴν ἔχει τὴν φι-
 λοτιμίαν. Μὴ δὴ πτωχεύωμεν, μηδὲ ἀπάνθρωποι καὶ ὠμοὶ
 περὶ ἡμᾶς αὐτοὺς γινώμεθα, ἀλλ' ἐμπορευσώμεθα τὴν καλὴν
 D ταύτην πραγματείαν· ἵνα καὶ αὐτοὶ λαβόντες αὐτὴν ἀπέλ-
 θωμεν, καὶ τοῖς υἱοῖς τοῖς ἑαυτῶν καταλείψωμεν, καὶ τῶν μελ-
 λόντων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ
 κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ
 πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας
 τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

^ε συνέθηκεν G. H. M. ^η αὐτοῦ G. H. K. M. ^ι μικρολογεῖς
 G. K. L. M. ^κ δι' αὐτοὺς L. διὰ τοῦτο Ep. ¹ δανειζομένους H. L.
^μ καὶ om. L. κατάλειπε G. K. L. M. Ep. ^η μένη] Sic L. ceteri μένοι.
 Sed p. p. solus L. γένοιτο habet. μένοι et γένοιτο Edd. ^ο αὐτὸ om. L.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΖ.

¹ Καὶ εἰσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ^a εἰς τὸ ἱερὸν, ἐξέβαλε πάντας ⁶⁶¹ τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψε, καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστεράς, καὶ λέγει αὐτοῖς· γέγραπται, ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον ληστῶν.

(424) ΤΟΥΤΟ καὶ ² Ἰωάννης φησὶν· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἐν ἀρχῇ τοῦ Β εὐαγγελίου, οὗτος δὲ πρὸς τῷ τέλει. Ὅθεν εἰκὸς δεύτερον γεγενῆσθαι τοῦτο, καὶ κατὰ διαφόρους καιροὺς. Καὶ δῆλον καὶ ἀπὸ τῶν χρόνων, καὶ ἀπὸ τῆς ἀποκρίσεως. Ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐν αὐτῷ τῷ πάσχα παρεγένετο· ἐνταῦθα δὲ πρὸ πολυού. Κάκει μὲν λέγουσιν ^b Ἰουδαῖοι· “τί σημεῖον δεικνύεις ἡμῖν;” ἐνταῦθα δὲ σιγῶσι, ^c καίτοι ἐπιτιμηθέντες, διὰ τὸ ἤδη θαυμάζεσθαι αὐτὸν παρὰ πᾶσι. Τοῦτο δὲ κατηγορία μείζων Ἰουδαίων, ὅτι ^d καὶ ἅπαξ καὶ δις τοῦτο αὐτοῦ ποιήσαντος, ἐνέμενον ἔτι τῇ καπηλείᾳ, καὶ ἀντίθεον αὐτὸν εἶναι ἔλεγον, δέον κἀντεῦθεν μαθεῖν αὐτοῦ τὴν πρὸς τὸν πατέρα ^C τιμὴν, καὶ τὴν οἰκείαν ἰσχύν. Καὶ γὰρ καὶ ἐθαυματούργησε, καὶ ἑώρων τοὺς λόγους τοῖς πράγμασι συμφωνοῦντας. Ἀλλ' οὐδὲ οὕτως ἐπείθοντο, ἀλλ' ἠγανάκτουν· καὶ ταῦτα τοῦ προφήτου βοῶντος ἀκούοντες, καὶ τῶν παιδίων παρὰ καιρὸν ἡλικίας ἀνακηρυττόντων αὐτόν. Διόπερ καὶ αὐτὸς τὸν Ἰησοῦν αὐτοῖς ἐπιτειχίζει ^e κατήγορον, λέγων· “ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται.” Οὐ ταύτῃ δὲ μόνον δείκνυσιν αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ καὶ τῷ θεραπεῦσαι ποικίλα νοσήματα· ³ “προσηλθὼν γὰρ αὐτῷ χωλοὶ καὶ τυφλοὶ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς·” καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐξου- ^Dσίαν ἐνδείκνυται. Οἱ δὲ οὐδὲ οὕτως ἐπείθοντο, ἀλλὰ μετὰ

¹ Cap. xxi. v. 12, 13.² Joan. ii. 14 sqq.³ v. 14.HOM. LXVII. ^a ἐν τῷ ἱερῷ H. L. Mor. p. p. ἐν τῷ ἱερῷ om. iidem.^b Ἰουδαῖοι om. L. οἱ Ἰουδαῖοι G. K. ^c καίτοιγε L. ^d καὶ om. G. K. M.^e κατήγορον, λέγων] Sic L. Ep. vulgo κατηγορῶν καὶ λέγων.

τῶν λοιπῶν θαυμάτων καὶ τῶν ^f παιδῶν ἀκούοντες ἀνακηρυτ-
 τόντων αὐτόν, ^g ἀπεπνίγοντο, καὶ φασιν· ⁴ “οὐκ ἀκούεις τί
 οὗτοι λέγουσι;” Καὶ μὴν τοῦτο τοῦ Χριστοῦ ἦν εἰπεῖν
 πρὸς αὐτούς· οὐκ ἀκούετε τί οὗτοι λέγουσιν; ^h ὥς γὰρ θεῶ
 ἦδον ἐκείνοι. Τί οὖν αὐτός; Ἐπειδὴ τοῖς φανεροῖς ἀντέλε-
 γον, ἐπιπληκτικώτερον κέχρηται τῇ διορθώσει, λέγων· “οὐ-
 δέποτε ἀνέγνωτε· ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων
 κατηρτίσω αἶνον;” Καὶ καλῶς εἶπεν, ἐκ στόματος. Οὐ
 γὰρ τῆς διανοίας αὐτῶν ἦν τὸ λεγόμενον, ἀλλὰ τῆς αὐτοῦ
 E δυνάμεως τρανούσης τὸ τῆς γλώττης ἐκείνων ἄωρον. Τοῦτο
 δὲ καὶ τύπος τῶν ἐθνῶν ἦν, τῶν ψελλιζόντων καὶ ἀθρόον
 ἡχησάντων μεγάλα μετὰ διανοίας καὶ πίστεως. Καὶ τοῖς
 ἀποστόλοις ⁱ δὲ ἐντεῦθεν οὐ μικρὰ παράκλησις. Ἰνα γὰρ
 μὴ διαπορῶσι, πῶς ἰδιῶται ὄντες δυνήσονται τὸ κήρυγμα
 καταγγεῖλαι, προλαβόντες οἱ παῖδες πᾶσαν αὐτῶν ἐξέβαλον
 662 τὴν ^k ἀγωνίαν, ὅτι δώσει καὶ αὐτοῖς λόγον ὁ ¹ τούτους ποιή-
 σας ὑμνεῖν. Οὐ ^m ταύτῃ δὲ μόνον, ἀλλ’ ὅτι καὶ τῆς φύ-
 σεώς ἐστι δημιουργὸς, ἐδήλου τὸ θαῦμα. Οἱ μὲν οὖν παῖδες,
ⁿ καίτοι ἄωρον ἔχοντες τὴν ἡλικίαν, εὐσημα ἐφθέγγοντο καὶ
^o τοῖς ἄνω συνωδὰ· οἱ δὲ ἄνδρες παραφροσύνης γέμοντα καὶ
 μανίας. Τοιοῦτον γὰρ ἡ κακία. Ἐπεὶ οὖν πολλὰ ἦν αὐ-
 τοὺς τὰ παροξύνοντα, τὰ παρὰ τῶν ὀχλῶν, τὰ παρὰ τῆς
 ἐκβολῆς τῶν πωλούντων, τὰ τῶν θαυμάτων, τὰ τῶν ^p παι-
 δίων, πάλιν αὐτοὺς καταλιμπάνει, χαλῶν αὐτῶν τὸν ὄγκον
 τοῦ πάθους, καὶ μὴ βουλόμενος ἄρχεσθαι τῆς διδασκαλίας,
 ἵνα μὴ ζέοντες τῷ φθόνῳ δυσχεραίνωσιν ἐπιπλέον πρὸς τὰ
 B λεγόμενα.

⁵ “Πρωίας δὲ ἐπανάγων εἰς τὴν πόλιν, ἐπέινασε.” Πῶς
 πρωίας πευνᾷ; “Οτε συνεχώρησε τῇ σαρκί, τότε ἐπιδείκνυται
 αὐτῆς τὸ πάθος. ⁶ “Καὶ ἰδὼν συκὴν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἦλθεν

⁴ v. 16.⁵ v. 18.⁶ v. 19.

^f παιδῶν L. ^g Sic codd. et Ep. κατεπνίγοντο Edd. ^h ὥσπερ
 L. Ep. αὐτός] ὁ Ἰησοῦς G. H. K. M. ⁱ δὲ recepi ex Ep. et Reg. 688.
 Ita edidit Sav. ^k ἀγωνίαν] + καὶ θαρρῆν παρεσκεύασεν Reg. 688.
 + καὶ θ. παρεσκεύασαν Sav. Ben. cum dubitare nequissent Ge. Haec,
 quae tacite invexit Savilius, non leguntur in meis, nec in Ep. ¹ τοι-
 οῦτος G. π. ὑμνεῖν] ἔχειν ποιήσας G. M. invito Ep. ^m ταῦτα L.
ⁿ καίτοιγε H. L. p. p. τὴν deest in Edd. ^o τοῖς ἄνω om. G. K. M.
^p παιδῶν Edd. χαλῶν] χαλινῶν M.

ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐδὲν εὔρεν εἰ μὴ φύλλα μόνον." Ἄλλος
 φησὶν εὐαγγελιστῆς, ⁷ ὅτι οὐδέπω καιρὸς ἦν· εἰ δὲ καιρὸς
 οὐκ ἦν, ⁸ πῶς ἕτερος εὐαγγελιστῆς φησιν, "ἦλθεν, εἰ ἄρα
 εὔροι καρπὸν ἐν αὐτῇ;" Ὅθεν δῆλον, ὅτι τῆς ὑπονοίας τῶν
 μαθητῶν ἦν τοῦτο, ἀτελέστερον ἔτι διακειμένων. Καὶ γὰρ
 τὰς ὑπονοίας τῶν μαθητῶν πολλαχοῦ γράφουσιν οἱ εὐαγγ-
 γελισταί. Ὡσπερ οὖν τοῦτο τῆς ὑπονοίας αὐτῶν ἦν, οὕτω
 καὶ τὸ νομίζειν διὰ τοῦτο αὐτήν ¹ κατηράσθαι, διὰ τὸ μὴ
 ἔχειν καρπόν. Τίνος οὖν ἔνεκεν κατηράθη; Τῶν μαθητῶν ^C
 ἔνεκεν, ἵνα θαρρῶσιν. Ἐπειδὴ γὰρ πανταχοῦ μὲν εὐηργέτει,
 οὐδένα δὲ ἐκόλασεν· ἔδει δὲ καὶ τῆς τιμωρητικῆς αὐτοῦ δυ-
 425)νάμεως ἀπόδειξιν παρασχεῖν, ἵνα μάθωσι καὶ οἱ μαθηταὶ καὶ
 οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι δυνάμενος ξηρᾶναι τοὺς σταυροῦντας αὐτόν,
 ἐκὼν ³ συγχωρεῖ, καὶ οὐ ξηραίνει· οὐκ ἐβούλετο δὲ τοῦτο
 εἰς ἀνθρώπους ἐνδείξασθαι· ⁴ εἰς τὸ φυτὸν τῆς ἐνεργείας
 αὐτοῦ τῆς τιμωρητικῆς τὴν ἀπόδειξιν παρέσχετο. Ὅταν δὲ
 εἰς τόπους, ἢ εἰς φυτὰ, ἢ εἰς ἄλογα ⁵ γίνηται τι τοιοῦτον,
 μὴ ἀκριβολογοῦ, μηδὲ λέγε· πῶς οὖν δικαίως ἐξηράνθη ἡ συκὴ, ^D
 εἰ καιρὸς οὐκ ἦν; τοῦτο γὰρ ἐσχάτης ληρωδίας λέγειν· ἀλλὰ
⁶ τὸ θαῦμα ὄρα, καὶ θαύμαζε καὶ δόξαζε τὸν θαυματουργόν.
 Ἐπεὶ καὶ ἐπὶ τῶν χοίρων πολλοὶ τοῦτο εἰρήκασιν τῶν καταπον-
 τισθέντων, τὸν τοῦ δικαίου γυμνάζοντες λόγον· ἀλλ' οὐδὲ
 ἐνταῦθα προσεκτέον αὐτοῖς· καὶ γὰρ καὶ ταῦτα ἄλογα, ὥσπερ
 ἐκεῖνο φυτὸν ἄψυχον. Τίνος οὖν ἔνεκεν περὶκειται τοιοῦτον
 σχῆμα τῷ πράγματι, καὶ τῆς κατάρας αὕτη ἡ πρόφασις;
 Ὅπερ ἔφην, τῆς τῶν μαθητῶν ὑπονοίας τοῦτο ἦν. Εἰ δὲ
 μηδέπω καιρὸς ἦν, εἰκὴ τινες τὸν νόμον δηλοῦσθαι ἐνταῦθα ^E
 λέγουσι. Καὶ γὰρ τούτου καρπὸς ἦν ἡ πίστις, καὶ τότε
 ἦν ὁ καιρὸς τοῦ καρποῦ τούτου, καὶ ἤνεγκε γοῦν αὐτόν.
⁸ "Ἦδη γὰρ αἱ χῶραι λευκαὶ εἰσι πρὸς θερισμὸν," φησί·
 καὶ, "ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ἃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε."
 Οὐκ ἄρα τούτων τι αἰνίττεται ἐνταῦθα, ἀλλ' ὅπερ ἔφην
^x ἐστὶ, τὴν δύναμιν ἐπιδείκνυται τὴν τιμωρητικὴν καὶ τοῦτο

⁷ Marc. xi. 13.⁸ Joan. iv. 35, 38.

¹ "Alius πῶς ὁ αὐτὸς εὐαγγ." Montef. Sic Reg. 688. ¹ κατα-
 ρᾶσθαι H. ² συνεχώρει G. K. M. ³ εἰς] ἀλλ' εἰς H. M. Protasis
 paulo prolixior fefellit librarior. ⁴ Sic Mor. Ben. γένηται G. H.
 ceteri cum Sav. γίνεται. ⁵ τὸ] καὶ Edd. καὶ δόξαζε om. L. Ep.
^x ἐστὶ om. G. et delevit Sav.

663 ἐκ τοῦ λέγειν, “οὐπω γὰρ ἦν καιρὸς,” δείκνυσιν· δηλῶν ὅτι προηγουμένως εἰς τοῦτο ἦλθεν, οὐ διὰ ^γ τὴν πείνην, ἀλλὰ διὰ τοὺς μαθητάς, οἱ καὶ σφόδρα ἐθαύμασαν, καίτοι πολλῶν ἤδη σημείων γενομένων μεζόνων· ἀλλ’ ὅπερ ἔφην, ξένον τοῦτο ἦν· νῦν γὰρ πρῶτον τὴν ^ζ τιμωρητικὴν ἐπεδείξατο δύναμιν. Διὸ οὐδὲ ἐν ἄλλῳ φυτῷ, ἀλλ’ ἐν τῷ πάντων ὑγροτάτῳ τὸ ^α θαῦμα ἐποίησεν, ὥστε κἀντεῦθεν μεῖζον φανῆναι τὸ θαῦμα. Καὶ ἵνα μάθῃς, ὅτι δι’ αὐτοὺς τοῦτο γέγονεν, ἵνα εἰς τὸ θαρρῆν αὐτοὺς ἀλείψῃ, ἄκουε τῶν ἐξῆς ὧν λέγει.

B Τί δέ φησιν; Καὶ ὑμεῖς μεζόνα ἐργάσεσθε, εἰάν θέλητε πιστεύειν, καὶ εὐχῇ θαρρῆν. Ὅρας ὅτι τὸ πᾶν δι’ αὐτοὺς γέγονεν, ὥστε μὴ δεδοικέναι καὶ τρέμειν ἐπιβουλὰς; Διὸ καὶ δεύτερον τοῦτο λέγει, εὐχῇ προσηλῶν καὶ πίστει. Οὐ γὰρ δὴ τοῦτο ἐργάσεσθε μόνον, φησὶν, ἀλλὰ καὶ ὅρη μετastήσετε, καὶ ἕτερα πλείονα ποιήσετε, πίστει καὶ εὐχῇ θαρρῶντες.

Ἄλλ’ οἱ ἀλαζόνες Ἰουδαῖοι καὶ τετυφωμένοι, διακόψαι βουλόμενοι τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ, προσελθόντες ἡρώτων· ⁹ “ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς;” Ἐπειδὴ γὰρ τοῖς σημείοις ἐπισκῆψαι οὐκ εἶχον, τὴν τῶν καπηλευόντων ἐν τῷ ἱερῷ προφέρουσιν αὐτῷ διόρθωσιν. Τοῦτο ^β δὲ καὶ παρὰ τῷ Ἰωάννῃ C φαίνονται ἐρωτῶντες, εἰ καὶ μὴ ^γ τούτοις τοῖς ῥήμασιν, ἀλλὰ τῇ αὐτῇ γνώμῃ. Καὶ γὰρ ἐκεῖ λέγουσι· ¹⁰ “τί σημεῖον δεικνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς;” Ἄλλ’ ἐκεῖ μὲν ἀποκρίνεται αὐτοῖς λέγων· “λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ^δ ἐγὼ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν.” ἐνταῦθα δὲ εἰς ἀπορίαν αὐτοὺς ἐμβαλλεῖ. Ὅθεν δῆλον, ὅτι ^ε τότε μὲν ἀρχὴ καὶ προοίμιον ἦν τῶν θαυμάτων, ἐνταῦθα δὲ ^ς τέλος. Ὁ δὲ λέγουσι, τοῦτό ἐστι· τὸν διδασκαλικὸν ἐδέξω θρόνον; ἱερεὺς ἐχειροτονήθης, ὅτι τοσαύτην ἐξουσίαν ἐπεδείξω; φησί. Καὶ μὴν οὐδὲν ἐποίησεν αὐθάδειαν ἔχον, ἀλλὰ τῆς εὐταξίας προενόησε τοῦ ἱεροῦ.

⁹ v. 23.¹⁰ Joan. ii. 18, 19.

^γ τὴν πείνην G. H. τὸ πεινῆν L. M. *ad experiendum fructum* Ge. h. e. τὴν πείραν. In cod. G. litera *ν* super rasuram est. ^ζ τιμωρητικὴν] + αὐτοῦ K. M. ^α θαῦμα] σημεῖον Reg. 688. idque receperunt Sav. Ben. ^β δὲ om. L. ^γ τούτοις τοῖς] αὐτοῖς τοῖς Mor. τοῖς αὐτοῖς Ep. Mox Καὶ γὰρ καὶ ἐκεῖ G. H. ^δ ἐγὼ om. L. M. Ep. ^ε Sic G. H. K. M. et Regii 688 et 694. ἐκεῖ μὲν ἀρχὴ L. τὸ μὲν ἀρχὴ Sav. τὸ μὲν ἐν ἀρχῇ Mor. Ben. ^ς τὸ τέλος G. K. M.

ἀλλ' ὅμως οὐδὲν ἔχοντες εἶπειν, ^g τούτῳ ἐπισκῆπτουσι. Καὶ D
 ὅτε μὲν ἐξέβαλεν, οὐκ ἐτόλμησαν εἶπειν ^h οὐδὲν, διὰ τὰ θανά-
 ματα· ἐπειδὴ δὲ ὥφθη, τότε ἐπιτιμῶσι. Τί οὖν αὐτός; Οὐκ
 ἐξ εὐθείας αὐτοῖς ἀποκρίνεται, δεικνὺς ὅτι εἰ ἤθελον ἰδεῖν
 αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, ἠδύναντο· ἀλλ' ἀντερωτᾷ αὐτοὺς λέγων·
¹¹ “τὸ βάπτισμα Ἰωάννου πόθεν ἐστίν; ἐξ οὐρανοῦ, ἢ ἐξ
 ἀνθρώπων;” Καὶ ποία αὕτη ⁱ ἀκολουθία; Μεγίστη μὲν οὖν.
 Εἰ γὰρ εἶπον, ἐξ οὐρανοῦ, εἶπεν ἂν αὐτοῖς· διατί ^k οὖν οὐκ
 ἐπιστεύσατε αὐτῷ; Εἰ γὰρ ἐπίστευσαν, οὐκ ἂν ἠρώτησαν
 ταῦτα. Περὶ γὰρ αὐτοῦ ἐκεῖνος εἶπεν, ¹ ὅτι “οὐκ εἰμὶ ἱκα- E
 νὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος αὐτοῦ.” καὶ, ¹² “ἰδοὺ
 ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου.” καὶ,
 “^m οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.” καὶ, “ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος
 ἐπάνω πάντων ἐστί.” καὶ ὅτι “τὸ πτῦον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ,
 καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἄλωνα αὐτοῦ.” Ὡστε εἰ ἐπίστευσαν
 (426) ἐκεῖνῳ, οὐδὲν ἦν τὸ κωλύον αὐτοὺς εἰδέναί ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ
 ταῦτα ποιεῖ. Εἴτα ἐπειδὴ κακουργοῦντες ἔλεγον, ¹³ “οὐκ 664
 ἴσμεν,” οὐκ εἶπεν, οὐδὲ ἐγὼ οὐκ οἶδα· ἀλλὰ τί; “οὐδὲ ἐγὼ
 λέγω ὑμῖν.” Εἰ μὲν γὰρ ἠγνόουν, διδάσκεσθαι αὐτοὺς ἔδει·
 ἐπειδὴ δὲ ἐκακούργουν, εἰκότως οὐδὲν αὐτοῖς ἀποκρίνεται.
 Καὶ πῶς οὐκ εἶπον, ⁿ ὅτι ἐξ ἀνθρώπων τὸ βάπτισμα; “Ἐφο-
 βοῦντο τοὺς ὄχλους,” φησὶν. Εἶδες διεστραμμένην καρδίαν;
 Πανταχοῦ τοῦ θεοῦ καταφρονοῦσι, καὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους
 ἅπαντα πράττουσι. Καὶ γὰρ καὶ τοῦτον δι' αὐτοὺς ἐφο-
 βοῦντο, οὐκ αἰδούμενοι τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀνθρώπους·
 καὶ τῷ Χριστῷ πιστεύειν διὰ τοὺς ἀνθρώπους οὐκ ἤθελον·
 καὶ πάντα ἐντεῦθεν αὐτοῖς ἐτίκτετο τὰ κακά.

Εἰτά φησι· ¹⁴ “Τί ὑμῖν δοκεῖ; Ἄνθρωπος εἶχε ^o υἱοὺς B
 δύο, καὶ λέγει τῷ πρώτῳ· ὕπαγε, σήμερον ἐργάζου εἰς τὸν
 ἀμπελῶνα. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, οὐ θέλω· ὕστερον δὲ
 μεταμεληθεὶς ἀπῆλθε. Καὶ προσελθὼν τῷ δευτέρῳ, εἶπεν
 ὡσαύτως. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, ^p ἐγὼ, κύριε· καὶ οὐκ
 ἀπῆλθε. Τίς οὖν ἐκ τῶν δύο ἐποίησε τοῦ πατρὸς τὸ θέλημα;

¹¹ v. 25.¹² Joan. i. 29, 34. iii. 31.¹³ v. 27.¹⁴ v. 28-31.

^g τοῦτο G. K. L. M. ^h οὐδὲν om. Mor. Ben. ὥφθη] + διδάσκων
 M. Ep. Ge. ⁱ ἢ ἀκολ. Edd. ἦν ἀκολ. M. ^k οὖν om. K. L. M.

¹ ὅτι οὐ οὐκ M. p. p. αὐτοῦ om. K. M. ^m οὗτος] αὐτὸς Edd. ⁿ ὅτι
 om. G. K. ^o δύο υἱοὺς K. δύο τέκνα M. τέκνα δύο L. 1 Mosq.

^p ἐγὼ, κύριε] Sic Mosqq. ἀπέρχομαι L. p. p. οὖν om. K. L.

^a Λέγουσιν, ὁ πρῶτος.” Πάλιν διὰ παραβολῶν ^r αὐτοὺς ἐλέγχει, τὴν τε αὐτῶν ἀγνωμοσύνην, καὶ τὸ τῶν σφόδρα κατεγνωσμένων καταπειθὲς αἰνιττόμενος. ^s Τὰ γὰρ τέκνα ταῦτα τὰ δύο τοῦτο δηλοῖ, ὃ καὶ ἐπὶ τῶν ἐθνῶν καὶ ἐπὶ Ἰουδαίων γέγονε. Καὶ γὰρ ^t ἐκεῖνοι οὐχ ὑποσχόμενοι ἀκούσεσθαι, οὐδὲ C γεινόμενοι ἀκροαταὶ τοῦ νόμου, διὰ τῶν ἔργων ἐπεδείξαντο τὴν ὑπακοήν· καὶ οὗτοι εἰπόντες, ¹⁵ “πάντα ὅσα ἂν εἴπῃ ὁ θεός, ποιήσομεν καὶ ἀκουσόμεθα,” διὰ τῶν ἔργων παρήκουσαν. Διὰ τοι τοῦτο ἵνα μὴ νομίσωσι τὸν νόμον αὐτοὺς ὠφελεῖν, δείκνυσιν ὅτι αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτο αὐτοὺς καταδικάζει· ὅπερ οὖν καὶ ὁ Παῦλός φησιν, ὅτι ¹⁶ “οὐχ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ θεῷ, ἀλλ’ οἱ ποιηταὶ τοῦ νόμου ^v δικαιωθῇσονται.” Διὰ τοῦτο ἵνα καὶ αὐτοκατακρίτους ποιήσῃ, παρ’ αὐτῶν ἐξενεχθῆναι παρασκευάζει τὴν ψῆφον· ^w ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἐπιούσῃ παραβολῇ ποιεῖ τοῦ ἀμπελῶνος. Καὶ ἵνα τοῦτο γένηται, ἐπ’ ἄλλου προσώπου γυμνάζει τὸ ἔγκλημα. Ἐπειδὴ D γὰρ ἐξ εὐθείας οὐκ ἠθέλησαν ὁμολογῆσαι, διὰ παραβολῆς αὐτοὺς ἐμβάλλει λοιπὸν εἰς ὅπερ ἐβούλετο. Ὅτε δὲ οὐ συνιέντες τὰ λεγόμενα τὴν ψῆφον ἐξήνεγκαν, τότε ἀποκαλύπτει τὸ συνεσκιασμένον λοιπὸν, καὶ λέγει· ¹⁷ “ὅτι τελῶναι καὶ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν ^x τῶν οὐρανῶν. Ἦλθε γὰρ ὁ Ἰωάννης πρὸς ὑμᾶς ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ· οἱ δὲ τελῶναι ἐπίστευσαν αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐ μετεμελήθητε ὕστερον, τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ.” Εἰ μὲν γὰρ εἶπεν ἀπλῶς, πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς, ἔδοξεν ἂν φορτικὸς εἶναι αὐτοῖς ὁ λόγος· νυνὶ δὲ, μετὰ τὴν αὐτῶν E ψῆφον ἀποφαινόμενος, ἀνεπαχθὴς εἶναι δοκεῖ. Διὰ τοῦτο καὶ τὴν αἰτίαν προστίθῃσι. Τίς δὲ ἦν αὕτη; “Ἦλθεν Ἰωάννης, φησὶ, πρὸς ὑμᾶς,” οὐ πρὸς ἐκείνους· καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ “ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης.” Οὐδὲ γὰρ τοῦτο ἔχετε ἐγκαλεῖν, ὅτι ἡμελημένος τις ἦν, καὶ οὐδὲν ὠφελῶν· ἀλλὰ

¹⁵ Exod. xix. 8.¹⁶ Rom. ii. 13.¹⁷ v. 31, 32.

^a Λέγουσιν] + αὐτῷ Edd. ^r αὐτοὺς λέγει καὶ ἐλέγχει G. αὐτοῖς λ. κ. ε. H. κατεγνωσμένων] + ἐθνῶν L. ^s Τὰ γὰρ δύο τέκνα ταῦτα δηλοῖ τοῦτο L. ^t ἐκεῖνοι om. L. et Edd. praeter Sav. ^v δικαιωθῇσονται] + Καὶ γὰρ ἐστὶ μεῖζον τὸ ἐπηγγελμένον μὴ ἀνελθεῖν, εἴτα ἀνελθεῖν L. ^w ὅπερ οὖν καὶ . . . ποιῆται G. H. K. M. Receptum firmat Ep. ^x τῶν οὐρανῶν] Sic G. H. K. et 5 Mosqq. vulgo τοῦ θεοῦ.

καὶ ὁ βίος ^γ ἀνεπίληπτος, καὶ ἡ πρόνοια πολλή, καὶ οὐ προσέ-
 έχετε αὐτῷ. Καὶ μετὰ τούτου καὶ ἕτερον ἔγκλημα, ὅτι
 τελῶναι προσέσχον· καὶ μετὰ ^z τούτου πάλιν ἄλλο, ὅτι οὐδὲ 665
 μετ' ἐκείνους ὑμεῖς. Ἔδει μὲν γὰρ καὶ πρὸ αὐτῶν τὸ δὲ
 μηδὲ ^a μετ' αὐτοὺς, πάσης συγγνώμης ἑστερημένον ἦν· καὶ
 ἄφατος κακείνων ἔπαινος, καὶ τούτων κατηγορία. Πρὸς ὑμᾶς
 ἦλθε, καὶ οὐ προσήκασθε· οὐκ ἦλθε πρὸς ἐκείνους, καὶ ἐδέ-
 ξαντο· καὶ οὐδὲ ἐκείνους ^b ἔσχετε διδασκάλους. Ὅρα διὰ
 πόσων ἐκείνων δείκνυται τὸ ἐγκώμιον, καὶ τούτων ἡ κατη-
 γορία. Πρὸς ὑμᾶς ἦλθεν, οὐ πρὸς ἐκείνους. Ὑμεῖς οὐκ
 ἐπιστεύσατε· τοῦτο ἐκείνους οὐκ ἑσκανδάλισεν. Αὐτοὶ ἐπί-
 στευσαν· τοῦτο ὑμᾶς οὐκ ὠφέλησε. Τὸ δὲ, προάγουσιν, οὐχ
 ὡς τούτων ἐπομένων, ἀλλ' ὡς ἐλπίδα ἐχόντων, ἐὰν ἐθέλωσιν. B
 Οὐδὲν γὰρ οὕτως ὡς ζηλοτυπία διεγείρει τοὺς παχυτέρους.
 427) Διὰ τοῦτο αἰεὶ ^c λέγει· “οἱ πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ οἱ ἔσχατοι
 πρῶτοι.” Διὰ τοῦτο καὶ πόρνας παρήγαγε καὶ τελῶνας,
 ἵνα παραζηλώσωσι. Καὶ γὰρ τὰ δύο ταῦτα ἄκρα ἁμαρτή-
 ματα, ἐξ ἔρωτος χαλεποῦ ^d τικτόμενα, τὸ μὲν ἀπὸ σωμάτων,
 τὸ δὲ ἀπὸ χρημάτων ἐπιθυμίας. Δείκνυσι δὲ, ὅτι τοῦτο
 μάλιστά ἐστιν ἀκοῦσαι νόμον θεοῦ, ^e τὸ Ἰωάννη πιστεῦσαι.
 Οὐκ ἄρα χάριτος μόνης τὸ εἰσελθεῖν πόρνας, ἀλλὰ καὶ δι-
 καιοσύνης. Οὐ γὰρ πόρναι μένουσαι εἰσῆλθον, ἀλλ' ὑπα-
 κούσασαι καὶ πιστεῦσασαι καὶ καθαρισθεῖσαι καὶ ^f μεταβα-
 λόμεναι, οὕτως εἰσῆλθον. Εἶδες πῶς ἀνεπαχθῇ τὸν λόγον C
 ἐποίησε καὶ ^g τομώτερον, ἀπὸ τῆς παραβολῆς, ἀπὸ τῆς τῶν
 ποριῶν ἐπαγωγῆς; Οὐδὲ γὰρ εἶπεν εὐθέως, διατί οὐκ ἐπι-
 στεύσατε Ἰωάννη; ἀλλ' ὁ πολλῷ πληκτικώτερον ἦν, τοὺς
 τελῶνας καὶ τὰς πόρνας προθεῖς, τότε τοῦτο ἐπήγαγεν, ἀπὸ
 τῆς τῶν πραγμάτων ἀκολουθίας διελέγχων αὐτῶν τὸ ἀσύγ-
 γνωστον, καὶ δεικνὺς, ὅτι ^h διὰ φόβον ἀνθρώπων πάντα
 ποιοῦσι καὶ δόξαν κενήν. Καὶ γὰρ τὸν Χριστὸν οὐχ ὡμο-

^γ ἄληπτος G. K. M. Ep.^z τοῦτο G. K. et bis M.ª Sic K.

L. M. Ep. Edebatur μετὰ τούτους. p. p. ἀπεστερημένον G. Ep. ἄφατος] + ἦν K.

^b ἔχετε G. L.^c λέγει] + ὅτι L. Deinde οἱἔσχ. πρ. καὶ οἱ π. ε. Edd. Mox παρήγε G. προσήγαγε K. ^d τίκτε-
 ται G. ἐστι post ἔρωτος invexit Sav.^e τὸ] τῷ K. L. M. et pr. G.^f Sic H. L. vulgo μεταβαλλόμεναι. Paulo ante καθαρθεῖσαι G. H.^g κατατομώτερον G. K. M.^h διὰ φ. ἀν.] δι' ἀνθρώπους G. K. κενήν]

τὴν ἐκείνων G.

λόγουν διὰ φόβον, ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται· καὶ τὸν Ἰωάννην πάλιν οὐκ ἐτόλμων κακίζεῖν· οὐδὲ τοῦτο δι' εὐλάβειαν, ἀλλὰ διὰ φόβον. Ἄπερ ἅπαντα ἤλεγξε διὰ τῶν εἰρημένων, καὶ χαλεπωτέραν ὕστερον ἐπήγαγε τὴν πληγὴν, D εἰπὼν· “ὕμεῖς δὲ ⁱεἰδότες οὐ μετεμελήθητε ὕστερον, τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ.” Κακὸν μὲν γὰρ καὶ τὸ παρὰ τὴν ἀρχὴν μὴ ἐλέσθαι τὸ καλόν· μείζων δὲ κατηγορία, τὸ μηδὲ μεταθέσθαι. Μάλιστα γὰρ τοῦτο ἐργάζεται πολλοὺς πονηροὺς, ὁ καὶ νῦν πάσχοντας ἐνίοις ὁρῶ ὑπὸ ἀναισθησίας ἐσχάτης.

^k Ἀλλὰ μηδεὶς ἔστω ¹ τοιοῦτος· ἀλλὰ καὶ εἰς ἔσχατον κατενεχθῇ κακίας, μὴ ἀπογινωσκέτω τὴν ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβολήν. Ῥάδιον γὰρ ἐξ αὐτῶν τῶν βαράθρων τῆς πονηρίας ἀνενεγκεῖν. Ἡ οὐκ ἠκούσατε πῶς ἐκείνη ἡ πόρνη, ἡ ἐπὶ ἀσελγείᾳ πάντας παρελάσασα, πάντας ἀπέκρυσεν ^m ἐν εὐ- E λαβείᾳ; Οὐ τὴν ἐν τοῖς εὐαγγελίοις λέγω, ἀλλὰ τὴν ἐπὶ τῆς γενεᾶς τῆς ἡμετέρας, τὴν ἐκ Φοινίκης τῆς παρανομωτάτης πόλεως. Καὶ γὰρ αὕτη ⁿ πόρνη ποτὲ παρ' ἡμῖν ἦν, τὰ πρωτεῖα ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἔχουσα, καὶ πολὺ τὸ ὄνομα αὐτῆς πανταχοῦ, οὐκ ἐν τῇ πόλει τῇ ἡμετέρα μόνον, ἀλλὰ καὶ μέχρι Κιλικίων καὶ Καππαδοκῶν. Καὶ πολλὰς ^o μὲν ἐκέ- 666 νωσεν οὐσίας, πολλοὺς δὲ ^p εἶλεν ὀρφανούς· πολλοὶ δὲ αὐτὴν καὶ εἰς γοητείαν ^a διέβαλλον, ὡς οὐ τῇ τοῦ σώματος ὥρᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς φαρμάκοις ἐκεῖνα τὰ δίκτυα πλέκουσαν. Εἰλέ ποτε καὶ βασιλίδος ἀδελφὸν αὕτη ἡ πόρνη· καὶ γὰρ πολλὴ ἦν αὐτῆς ἡ τυραννίς. Ἄλλ' ἀθρόον οὐκ οἶδ' ὅπως, μᾶλλον δὲ οἶδα σαφῶς· βουλευθεῖσα γὰρ καὶ μεταβληθεῖσα, καὶ τοῦ θεοῦ τὴν χάριν ἐπισπασαμένη· κατεφρόνησεν ἀπάντων ἐκείνων, καὶ ῥίψασα τοῦ διαβόλου τὰς μαγγανείας, πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνέδραμε. Καίτοιγε οὐδὲν αἰσχροτέρον αὐτῆς ἦν, ὅτε ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἦν· ἀλλ' ὁμως ὕστερον πολλὰς παρ- B ἤλασε τῇ τῆς ἐγκρατείας ὑπερβολῇ, καὶ σάκκον περιθεμένη, πάντα τὸν χρόνον οὕτως ἤσκειτο. Ταύτης ἕνεκεν ^r καὶ ὑπαρ-

ⁱ ἰδόντες K. L. M. invitis Mosqg. ^k ΗΘΙΚΟΝ. Περὶ μετανοίας, καὶ τοῦ μὴ ἀπογινώσκειν τοὺς ἁμαρτάνοντας, μήτε δὲ ἀπονυστάζειν τοὺς ἐστῶτας. G. ¹ τοιοῦτος] + παρακαλῶ M. ^m ἐν om. K. M. ⁿ ἡ ante πόρνη delevis, jubentibus G. H. K. L. et Reg. 694. p. p. τὰ πρῶτα L. ^o μὲν om. K. L. M. πολλοὺς δὲ] καὶ πολλοὺς iidem. ^p εἶλεν] εἶχεν G. M. tenebat Ge. διέθηκεν Reg. 688. ὀρφανούς] ἐρα- ^q στάς G. ^a διέβαλον G. L. ^r καὶ om. G. H. M.

χος ἡνωχλήθη, καὶ στρατιῶται ὠπλίσθησαν, καὶ μεταστῆσαι πρὸς τὴν σκηνὴν αὐτὴν οὐκ ἴσχυσαν, οὐδὲ ἐξαγαγεῖν τῶν ὑποδεξαμένων αὐτὴν παρθένων. Αὕτη μυστηρίων καταξιωθείσα τῶν ἀπορρήτων, καὶ τῆς χάριτος ἀξίαν ἐπιδειξαμένη σπουδὴν, οὕτω τὸν βίον κατέλυσεν, ἅπαντα ἀπονιφασμένη διὰ τῆς χάριτος, καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα πολλὴν ἐπιδειξαμένη τὴν φιλοσοφίαν. Οὐδὲ γὰρ ψιλῆς ὄψεως μετέδωκε τοῖς ποτε ἐρασταῖς ἐπὶ τοῦτο ἐλθοῦσιν, ἀποκλείσασα ἑαυτήν, καὶ ἔτη πολλὰ καθάπερ ἐν δεσμωτηρίῳ διατελέσασα. Οὕτως C ἔσονται ^s οἱ ἔσχατοι πρῶτοι, καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι· οὕτω πανταχοῦ πεπυρωμένης ἡμῖν ψυχῆς δεῖ, καὶ τὸ κωλύον οὐδὲν γενέσθαι ^t μέγαν καὶ θαυμαστόν.

Μηδεὶς τοίνυν τῶν ἐν κακίᾳ ἀπογινωσκέτω· μηδεὶς ἐν ἀρετῇ ὧν νυσταζέτω. ^v Μῆτε οὗτος θαρρείτω· πολλάκις γὰρ αὐτὸν ἢ πόρνη παρελεύσεται· μῆτε ἐκεῖνος ἀπογινωσκέτω· δυνατόν γὰρ ^w αὐτῷ καὶ τοὺς πρῶτους παρελθεῖν. Ἄκουσον τί φησιν ὁ θεὸς πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ. “Εἶπον μετὰ τὸ πορνεῦσαι αὐτὴν ταῦτα πάντα, πρὸς με ἀνάστρεψον, καὶ οὐκ ἀνέστρεψεν.” ^x Ὅταν ἐπανεέλθωμεν εἰς τὴν σφοδρὰν ἀγάπην (428) τοῦ θεοῦ, οὐ μέμνηται τῶν προτέρων. Οὐκ ἔστιν ὡς ἄνθρωπος D πρὸς ὁ θεός· ^y οὐ γὰρ ὀνειδίζει τὰ παρελθόντα, οὐδὲ λέγει, διατί τοσοῦτον ἀπελείφθης χρόνον, ἂν μετανοήσωμεν· ἀλλ’ ἀγαπᾷ, ὅταν προσέλθωμεν· μόνον ὡς χρὴ προσέλθωμεν. ^z Κολληθῶμεν αὐτῷ σφοδρῶς, καὶ προσηλωσώμεν τῷ φόβῳ αὐτοῦ τὰς καρδίας ἡμῶν. Τοιαῦτα γέγονεν οὐκ ἐν τῇ καινῇ μόνον πράγματα, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ. Τί γὰρ τοῦ Μανασσῆ χειρόν; Ἀλλ’ ἠδυνήθη τὸν θεὸν ἐξιλεώσασθαι. Τί τοῦ Σολομῶνος μακαριώτερον; ἀλλ’ ἀπονυστάξας ἔπεσε. Μᾶλλον δὲ καὶ ἀμφότερα ἐν ἐνὶ ἔχῳ δεῖξαι γενόμενα, ἐν τῷ πατρὶ τῷ τούτου· καὶ γὰρ καὶ καλὸς καὶ κακὸς ποτε γέγονεν E ὁ αὐτός. Τί τοῦ Ἰουδα μακαριώτερον; ἀλλ’ ἐγένετο προ-

^s οἱ πρ. ἔσχ. καὶ οἱ ἔ. π. G. H. K. ^t μέγα L. M. ^v μῆτε οὗτος] Sic H. L. et Flor. p. 61. (Tom. XII. p. 456 E.) μηδὲ οὕτω G. M. μηδεὶς οὕτω K. ^w αὐτὸν Edd. ^x Ὅταν] Sic L. Ὅτε ἂν H. K. M. Ὅτε γὰρ καὶ G. Ὅταν γὰρ ἂν Fl. Ὅτε οὖν Mor. Ὅτε γοῦν Sav. Ben. Ὅταν γοῦν tacite correxit Editor Ben. 2^{dac}. ἐπανεέλθωμεν] Sic Fl. ἐπανεέλθωμεν G. ἐπέλθωμεν K. M. ἀπέλθωμεν Mor. Ben. ^y οὐδὲ G. H. ^z Κολληθῶμεν] + τοίνυν Edd. καρδίας] σάρκας G. H. M. Ge. Cf. Psal. cxviii. 120.

δότης. Τί ^a τοῦ Ματθαίου ἀθλιώτερον; ἀλλ' ἐγένετο εὐαγγελιστής. Τί τοῦ Παύλου χειρόν; ἀλλ' ἐγένετο ἀπόστολος. Τί τοῦ Σίμωνος ζηλωτότερον; ἀλλ' ἐγένετο καὶ αὐτὸς ἀπάντων ἀθλιώτερος. Πόσας τοιαύτας ἐτέρας βούλει ἰδεῖν μεταβολὰς, καὶ πάλαι γεγεννημένας, καὶ νῦν γινομένας καθ' ἐκάστην ἡμέραν; Διὰ δὴ τοῦτο λέγω, μήτε ὁ ἐπὶ τῆς
 667 σκηνῆς ἀπογινωσκέτω, μήτε ὁ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ θαρρύνω. Πρὸς μὲν γὰρ τοῦτόν φησιν, ¹⁸ “ὁ δοκῶν ἐστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ.” πρὸς δὲ ἐκείνους, “μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται;” καὶ, “τὰς παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε.” Πάλιν πρὸς τούτους φησί, γρηγορεῖτε· πρὸς δὲ ἐκείνους, ¹⁹ “^b ἔγειρε, ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν.” Οὗτοι μὲν γὰρ φυλάττει δέονται ὅπερ ἔχουσιν, ἐκείνοι δὲ γενέσθαι ὅπερ οὐκ εἰσὶν· οὗτοι διατηρῆσαι τὴν ὑγίειαν, ἐκείνοι τῆς ἀρρώστιας ἀπαλλαγῆναι· κάμνουσι γάρ· ἀλλὰ ^c πολλοὶ καὶ τῶν καμνόντων ὑγιαίνουνσι, καὶ τῶν ὑγιαίνοντων ῥαθυμήσαντες ἀρρώστοῦσι. Πρὸς μὲν οὖν ἐκείνους φησὶν· ²⁰ “ἴδε, ὑγιῆς γέγονας· μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χειρόν τί
 B σοι γένηται.” πρὸς δὲ τούτους· ²¹ “θέλεις ὑγιῆς γενέσθαι; ἐγερθεὶς ἄρον ^d τὴν κλίνην σου, καὶ ὑπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου.” Δεινὴ γάρ, ^e δεινὴ παράλυσις ἀμαρτία· μᾶλλον δὲ ^f οὐ παράλυσις μόνον ἐστίν, ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι χαλεπώτερον. Οὐ γὰρ ἐν ἀργίᾳ μόνον ἀγαθῶν ἐστὶν ὁ τοιοῦτος, ἀλλὰ καὶ ^g ἐν ἐνεργείᾳ κακῶν. Ἀλλ' ὅμως καὶ οὕτω διακείμενος ἡς, ^h καὶ θελήσης μικρὸν διαναστῆναι, πάντα λύεται τὰ δεινὰ. Καὶν τριακονταοκτὼ ἔτη ⁱ ἔχης, σπουδάσης δὲ γενέσθαι ὑγιῆς, οὐδεὶς ὁ κωλύων. ^k Πάρεστι καὶ νῦν ὁ Χριστὸς, καὶ λέγει, “ἄρον τὴν κλίνην σου” μόνον θέλησον διαναστῆναι· μὴ ἀπο-

¹⁸ 1 Cor. x. 12. Jer. viii. 4. Heb. xii. 12. ¹⁹ Ephes. v. 14. ²⁰ Joan. v. 14.

²¹ Ibid. v. 6, 8; coll. Matth. ix. 6.

^a Sic L. in ceteris et in Edd. ante Ben. haec τοῦ Ματθαίου et τοῦ Παύλου mutatis sedibus leguntur. Errorem tacite correxit Montef. legendo εὐαγγελιστής pro ἀπόστολος et vice versa. ^b ἔγειραι H. et corr. G. ^c πολλοὶ καὶ] καὶ πολλοὶ G. καὶ π. καὶ Sav. ^d τὸν κράββατον L. Fl. σου om. G. ^e δεινῇ] ὄντως δεινὴ M. p. p. ἢ ἀμαρτία H. ^f οὐδὲ Edd. ^g ἐν ἀργίᾳ κ. H. et pr. G. ἐνεργείᾳ κ. corr. G. ἐν ἐργασίᾳ κ. M. In L. haec ἀλλὰ καὶ . . . κακῶν desunt. ^h καὶ] καὶν Edd. ⁱ ἔχης] + κατακείμενος M. ^k Πάρεστι] + γὰρ M. καὶ λέγει] λέγει καὶ νῦν L. Mor. διαναστῆναι] Sic Fl. et codd. Edebatur διαναστῆθαι.

γινῶς. Οὐκ ἔχεις ἄνθρωπον; ἀλλ' ἔχεις θεόν. Οὐκ ἔχεις τὸν βάλλοντά σε εἰς τὴν κολυμβήθραν; ἀλλ' ἔχεις τὸν οὐκ ἀφίεντά σε δεηθῆναι κολυμβήθρας. Οὐκ ἔχεις τὸν ἐκεῖ σε ρίπτοντα; ἀλλ' ἔχεις τὸν κελεύοντά σοι ἄραι τὴν κλίνην. Οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ²² “ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἡ ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει.” Ἄν γὰρ θελήσης κατελθεῖν εἰς τὴν πηγὴν, οὐδεὶς ὁ κωλύων. Οὐκ ἀναλίσκεται, οὐ δαπανᾶται ἡ χάρις· πηγὴ τίς ἐστιν ἀναβλύζουσα διηνεκῶς· ^m ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ πάντες θεραπευόμεθα καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα. ⁿ Προσ-ερχώμεθα τοῖνυν καὶ νῦν. Καὶ γὰρ Ῥαάβ πόρνη ἦν, ἀλλ' ἐσώθη· καὶ ὁ ληστής ἀνδροφόνος ἦν, ἀλλὰ παραδείσου πολί- D τῆς ἐγένετο· καὶ ὁ μὲν Ἰούδας μετὰ τοῦ διδασκάλου ὢν, ἀπώλετο· ὁ δὲ ληστής ἐν σταυρῷ ^o ὢν, μαθητῆς ἐγένετο. Ταῦτα τοῦ θεοῦ τὰ παράδοξα. Οὕτως οἱ μάγοι εὐδοκίμησαν· οὕτως ὁ τελώνης εὐαγγελιστῆς ἐγένετο· οὕτως ὁ βλάσφη-μος ἀπόστολος.

Ταῦτα ὅρα, καὶ μηδέποτε ἀπογινῶς, ἀλλ' αἰεὶ θάρρει καὶ διανάστησον σαυτόν. Ἄψαι μόνον τῆς ἐκεῖ φερούσης οδοῦ, καὶ ^p προβήσῃ ταχέως. Μὴ τὰς θύρας ἀποκλείσῃς, μὴ τὴν εἴσοδον φράξῃς. Βραχὺς ὁ παρὼν καιρὸς, ὀλίγος ὁ πόνος. Εἰ δὲ καὶ πολὺς ἦν, οὐδὲ οὕτως ἀπαγορεύειν ἔδει. Κἂν γὰρ μὴ κάμῃς τὸν κάλλιστον τοῦτον κάματον τὸν ἐν τῇ μετα- E νοίᾳ καὶ ^q τῇ ἀρετῇ, ἐν τῷ κόσμῳ πάντως καμῇ καὶ ταλαι-πωρήσεις ἐτέρως. Εἰ δὲ καὶ ἐνταῦθα κάκεῖ κάματος, διατί μὴ τοῦτον αἰρούμεθα τὸν πολὺν ἔχοντα τὸν καρπὸν καὶ μεγάλην τὴν ἀμοιβήν; Καίτοιγε οὐδὲ ὁ αὐτὸς κάματος οὗτος κάκεῖνος. Ἐν μὲν γὰρ τοῖς βιωτικοῖς καὶ κίνδυνοι συνεχεῖς, καὶ ζημίαι ἐπάλληλοι, καὶ ^r ἡ ἐλπίς ἄδηλος, καὶ δουλοπρέ- 668 πεια πολλή, καὶ χρημάτων καὶ σωμάτων καὶ ψυχῆς δαπάνη· καὶ τότε ἡ τῶν καρπῶν ἀντίδοσις πολὺ τῆς ἐλπίδος κατα-δεεστέρα, ἢ ἅρα βλαστήσῃ. Οὐδὲ γὰρ πανταχοῦ φέρει (429) καρπὸν ὁ τῶν βιωτικῶν πραγμάτων ἰδρώς· πλὴν ἀλλὰ καὶ ὅταν μὴ διαπέσῃ, ἀλλὰ καὶ πολλὴν ἐνέγκῃ τὴν φορὰν, ἐν

²² Joan. v. 7.

¹ ἐγὼ om. K. M. ^m ἐκ] καὶ ἐκ M. Μοχ καὶ ψυχὰς καὶ σώματα L. M. ⁿ Προσέλωμεν L. M. νῦν] ἡμεῖς L. M. καὶ νῦν om. K. ^o ὢν om. G. H. K. M. ^p Sic L. M. Fl. vulgo πρόβηθι. ^q τῇ om. G. ^r p. p. καμῆς K. L. Fl. καμείς H. M. ^r ἡ om. M.

βραχεῖ παραμένει τῷ χρόνῳ. Ὅταν γὰρ γηράσῃς, καὶ μη-
 κέτι λοιπὸν ἀκριβῆ τῆς ἀπολαύσεως τὴν αἴσθησιν ἔχῃς, τότε
 σοι φέρει τὰς ἀμοιβὰς ὁ * πόνος. Καὶ ὁ μὲν πόνος ἐν ἀκμά-
 ζοντι σώματι· ὁ δὲ καρπὸς καὶ ἡ τρυφή ἐν γεγηρακότη καὶ
 B παρειμένῳ, ὅταν καὶ τὴν αἴσθησιν ὁ χρόνος καταμαράνῃ·
 † καίτοι εἰ μὴ κατεμάρανεν, ἡ τῆς τελευτῆς ἐλπίς οὐκ ἠφίει
 τρυφᾶν. Ἐκεῖ δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὁ μὲν πόνος, ἐν φθορᾷ
 καὶ τελευτῶντι σώματι· ὁ δὲ στέφανος, ἐν † ἀκηράτῳ καὶ
 ἀθανάτῳ καὶ τέλος οὐκ ἔχοντι. Καὶ ὁ μὲν πόνος καὶ πρῶ-
 τος καὶ βραχύς· ἡ δὲ ἀντίδοσις καὶ ὑστέρα καὶ ἄπειρος,
 ἵνα μετὰ ἀδείας ἀναπαύῃ λοιπὸν, μηδὲν προσδοκῶν ἀηδές.
 Οὐ γάρ ἐστι μεταβολὴν † δεῖσαι λοιπὸν, οὐδὲ ἔκπτωσιν,
 καθάπερ ἐνταῦθα. Ποῖα οὖν ταῦτα ἀγαθὰ, τὰ μήτε ἀσφαλῆ,
 καὶ βραχεὰ καὶ πῆλινα, καὶ πρὶν ἢ φανῆναι ἀφανιζόμενα,
 C καὶ μετὰ πολλῶν κτώμενα πόνων; Ποῖα δὲ ἐκείνων ἀγαθὰ
 ἴσα, τῶν ἀκινήτων, τῶν * ἀγηράτων, τῶν μηδένα μόχθον
 ἐχόντων, † τῶν καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῶν ἀγώνων τοὺς στεφάνους
 σοι κομιζόντων; Ὁ γὰρ χρημάτων καταφρονῶν, καὶ ἐντεῦθεν
 ἤδη λαμβάνει τὸν μισθόν, φροντίδος † ἀπαλλαττόμενος, βα-
 σκανίας, συκοφαντίας, ἐπιβουλήs, φθόνου. Ὁ σώφρων, καὶ
 κοσμίως ζῶν, καὶ πρὸ τῆς ἐντεῦθεν ἀποδημίας στεφανοῦται
 καὶ † τρυφᾷ, ἀσχημοσύνης, γέλωτος, κινδύνων, κατηγορίας,
 τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαλλαττόμενος δεινῶν. † Ταῖς ἄλλα
 πάντα ὁμοίως τῆς ἀρετῆς μέρη ἐντεῦθεν ἤδη ἡμῖν δίδωσι
 D τὴν ἀμοιβήν. Ἴν' οὖν καὶ τῶν παρόντων καὶ τῶν μελλόντων
 ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, φύγωμεν κακίαν καὶ ἐλώμεθα ἀρετήν.
 Οὕτω γὰρ καὶ ἐνταῦθα τρυφήσομεν, καὶ τῶν μελλόντων ἐπι-
 τευξόμεθα † στεφάνων· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν,
 χάριτι καὶ φιланθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 † ἢ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
 Ἀμήν.

* πόνος] χρόνος L. M. Mor. † καίτοι] Sic M. vulgo καί.
 † ἀγηράτῳ M. ἀγήρῳ G. ἀθανάτῳ] ἀκαμάτῳ L. † δεῖσαι] + ποτε
 G. H. † ἀκηράτῳ G. L. † τῶν om. K. καὶ om. L. † ἀπηλ-
 λαγμένος G. † ἐντρυφᾷ G. H. † Ταῖς δὲ ἄλλα Sav. Ben. p. p. τὰς
 ἀμοιβὰς L. † στεφάνων] ἀγαθῶν G. H.

ΟΜΙΛΙΑ ΞΗ.

¹ Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε. Ἄνθρωπός ^a τις ἦν οἰκοδε- 669
 σπότης, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ
 περιέθηκε, καὶ ὥρυξε ληνόν, καὶ ὑποδόμησε πύργον· καὶ
 ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. Ὅτε δὲ ἤγ-
 γισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς δούλους
^b αὐτοῦ, λαβεῖν τοὺς καρπούς. Καὶ λαβόντες οἱ γεωρ-
 γοὶ τοὺς ^c δούλους, οὓς μὲν ἔδειραν, οὓς δὲ ἀπέκτειναν, B
 οὓς δὲ ἐλιθοβόλησαν. Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δού-
 λους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν ^d αὐτοῖς ὡσαύ-
 τως. ^e Ὑστερον ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ,
 λέγων· ἴσως ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. Οἱ δὲ γε-
 ωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱόν, εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· οὗτός ἐστιν
 ὁ κληρονόμος· δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτὸν, καὶ κατὰ-
 σχωμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. ^f Καὶ ἐκβαλόντες ἔξω
 τοῦ ἀμπελῶνος, ἀπέκτειναν. Ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος C
 τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; Λέ-
 γουσιν ^g αὐτῷ· κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτοὺς, καὶ τὸν
 ἀμπελῶνα ^h ἐκδώσεται γεωργοῖς ἑτέροις, οἵτινες ἀποδώ-
 σουσι τοὺς καρπούς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. Λέγει αὐτοῖς
 ὁ Ἰησοῦς· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ⁱ ἐν ταῖς γραφαῖς· λίθον ὃν
 ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν
 γωνίας; παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ
 ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν. Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀρθήσεται
 ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ δοθήσεται ἔθνει ποι-
 οῦντι τοὺς καρπούς αὐτῆς. Καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον
 τοῦτον, συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν.

¹ Cap. xxi. v. 33-44.

HOM. LXVIII. ^a τις om. K. M. ὥρυξεν] + ἐν αὐτῷ L. ^b αὐτοῦ]
 + πρὸς τοὺς γεωργοὺς L. καρπούς] + αὐτοῦ L. ^c δούλους] + αὐτοῦ L.
 οὓς] ὃν ter L. ^d αὐτοὺς G. αὐτοῖς om. K. M. 4 Mosqq. ^e Ὑστερον]
 + δὲ G. M. 2 Mosqq. p. p. αὐτοῦ om. G. M. ἴσως om. H. L. 3 Mosqq.
^f Καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τ. ἀ. καὶ ἀπέκτειναν L. 1 Mosq.
 ἐκβαλόντες] + αὐτόν 4 Mosqq. ^g αὐτῷ om. G. K. M. 1 Mosq. ^h ἐκ-
 δώσει G. γ. ἑτέροις] ἄλλοις γ. L. 1 Mosq. ἀποδώσουσιν] + αὐτῷ L.
 2 Mosqq. ⁱ ἐν ταῖς γραφαῖς om. G. H. 4 Mosqq.

Δ ΠΟΛΛΑ ἀπὸ τῆς παραβολῆς ταύτης αἰνίττεται· τοῦ θεοῦ (430)
 τὴν πρόνοιαν, τὴν εἰς αὐτοὺς ἄνωθεν γεγεννημένην· τὸ ἐξ
 ἀρχῆς αὐτῶν φονικόν· τὸ μηδὲν παραλειφθῆναι τῶν ἡκόντων
 εἰς ἐπιμέλειαν· τὸ καὶ προφητῶν σφαγέντων μὴ ἀποστρα-
 φῆναι αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ τὸν υἱὸν πέμψαι· τὸ καὶ τῆς καινῆς
 καὶ τῆς παλαιᾶς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν εἶναι θεόν· τὸ μέγαλα
 αὐτοῦ τὸν θάνατον ^κκατορθῶσειν· τὸ τὴν ἐσχάτην δίκην
 τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ τολμήματος αὐτοὺς ὑπομένειν· τῶν
 ἐθνῶν τὴν κλήσιν, τῶν Ἰουδαίων τὴν ἔκπτωσιν. ¹ Διὰ τοῦτο
Ε αὐτὴν μετὰ τὴν ἔμπροσθεν τίθησιν, ἵνα δείξῃ κἀντεῦθεν τὸ
 ἔγκλημα μείζον καὶ σφόδρα ἀσύγνωστον. Πῶς καὶ τίνι
 τρόπῳ; Ὅτι τοσαύτης τυχόντες ἐπιμελείας, πορνῶν καὶ τε-
 λωνῶν ἠττήθησαν, καὶ παρὰ τοσοῦτον. Θέα δὲ καὶ αὐτοῦ
 τὴν πρόνοιαν τὴν πολλήν, καὶ τὴν τούτων ἀργίαν ^μτὴν
 ἄφατον. Καὶ γὰρ ἂ τῶν γεωργῶν ἦν, αὐτὸς ἐποίησε· τὸ
 670 φραγμὸν περιθεῖναι, τὸ φυτεῦσαι τὸν ἀμπελῶνα, τὰ ἄλλα
 πάντα· καὶ μικρὸν αὐτοῖς ^νκατέλιπε, τὸ ὅτι ἐπιμελεῖσθαι τῶν
 ὄντων, καὶ διαφυλάξαι τὰ δοθέντα. Οὐδὲν γὰρ ἦν ἑλλει-
 φθὲν, ἀλλὰ πάντα ἀπηρτισμένα· καὶ οὐδὲ οὕτως ^ρἐκέρδαναν,
 καὶ ταῦτα τοσοῦτων ἀπολαύσαντες παρ' αὐτοῦ. Ὅτε γὰρ
 ἐξ Αἰγύπτου ἐξῆλθον, καὶ νόμον ἔδωκε, καὶ πόλιν ἀνέστησε,
 καὶ ναὸν ὠκοδόμησε, ^ακαὶ θυσιαστήριον κατεσκεύασε. “Καὶ
 ἀπεδήμησε”· τουτέστιν, ἐμακροθύμησεν, οὐκ αἰεὶ τοῖς ἁμαρ-
 τήμασι παραπόδας ἐπάγων τὰς τιμωρίας· τὴν γὰρ ἀποδη-
 μίαν τὴν πολλὴν αὐτοῦ μακροθυμίαν φησί. “Καὶ ἀπέστειλε
Β τοὺς δούλους αὐτοῦ,” τουτέστι, τοὺς προφήτας· “τὸν καρπὸν
 λαβεῖν,” τουτέστι, τὴν ὑπακοήν, τὴν διὰ τῶν ἔργων ἐπί-
 δεῖξιν. Οἱ δὲ κἀνταῦθα τὴν κακίαν ἐπεδείξαντο, οὐ τῷ μὴ
 δοῦναι τὸν καρπὸν τοσαύτης ^βἀπολαύσαντας ἐπιμελείας, ὅπερ
 ἀργίας ἦν, ἀλλὰ καὶ τῷ δυσχερᾶναι πρὸς τοὺς ἐλθόντας.
 Τοὺς γὰρ οὐκ ἔχοντας δοῦναι καὶ ὀφείλοντας, οὐκ ἀγανακτεῖν

^κ κατορθῶσαι Edd. ¹ Καὶ διὰ τοῦτο L. Διὰ τοῦτο οὖν G. H.
 p. p. μετὰ τῶν ἔμπροσθεν G. K. M. ^μ τὴν om. H. K. M. καὶ τὴν

ἄφατον τούτων ἀργίαν G. ^ν Sic G. L. ἐγκατέλιπε Ep. κατέλειπε K.
 καταλιπεῖν H. καταλείπειν M. ^ρ ἐπιμελήσασθαι L. Ep. Mor. p. p.
 φυλάξαι G. K. M. Ep. ^β Sic Reg. 688. ceteri cum Edd. ἐκέρδανον.

^α Haec καὶ θ. κατέσκευασε post v. ἔδωκε collocant H. L. In G. K.
 omnino desunt. ^β Sic Ep. ἀμαρτήσας K. ἀμαρτάνουσι Edd.

^β ἀπολαύσαντες H. K. M.

ἐχρῆν, οὐδὲ δυσχεραίνειν, ἀλλὰ παρακαλεῖν. Οἱ δὲ οὐ μόνον ἠγανάκτησαν, ἀλλὰ καὶ αἱμάτων τὰς χεῖρας ἐνέπλησαν· καὶ δίκην ὀφείλοντες, αὐτοὶ δίκην ἀπῆτουν. Διὰ τοῦτο καὶ δευτέρους ἔπεμψε καὶ τρίτους, ἵνα δειχθῇ καὶ ἡ τούτων κακία, καὶ ἡ τοῦ πέμψαντος φιλανθρωπία. Καὶ διατί μὴ τὸν υἱὸν C εὐθέως ἄπέστειλεν; Ἴνα ἐκ τῶν εἰς ἐκείνους γενομένων καταγνόντες ἑαυτῶν, καὶ τὸν θυμὸν ἀφέντες, ^v ἐκείνον ἐντραπῶσιν ἐλθόντα. Εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι λόγοι· ἀλλὰ τέως ἐπὶ τὰ ἐξῆς ἴωμεν. Τί δέ ἐστι τὸ, “ἴσως ἐντραπήσονται;” Οὐχὶ ἀγνοοῦντος, ἄπαγε· ἀλλὰ θέλοντος δεῖξαι τὸ ἁμάρτημα μέγα, καὶ ἀπολογίας πάσης ἑστερημένον. ^w Ἐπεὶ αὐτὸς εἰδὼς, ὅτι ἀναιρήσουσιν, ἔπεμψε. Λέγει δὲ, “^x ἐντραπήσονται,” τὸ γενέσθαι ὀφείλον ἀπαγγέλλων· ὅτι ἔδει αὐτοὺς ἐντραπήναι. Ἐπεὶ καὶ ἀλλαχοῦ φησιν, ² “ἐὰν ἄρα ἀκούσωσιν” οὐδὲ ἐκεῖ ἀγνοῶν· ἀλλ’ ἵνα μὴ λέγωσί τινες τῶν ἀγνωμόνων, ὅτι ἡ πρόρρησις αὐτοῦ γέγονεν ἀναγκαστικὴ τῆς παρακοῆς, διὰ D τοῦτο οὕτω σχηματίζει τὰς λέξεις, “ἐὰν ἄρα” λέγων, καὶ “ἴσως.” Εἰ γὰρ καὶ περὶ τοὺς δούλους ἀγνώμονες ἐγένοντο, τὸ τοῦ ^y υἱοῦ ἀξίωμα αἰδεσθῆναι ἐχρῆν.

Τί οὖν οὗτοι; Δέον προσδραμεῖν, δέον αἰτῆσαι συγγνώμην ἐπὶ τοῖς πεπλημμελημένοις, ² καὶ ἐπαγωνίζονται τοῖς προτέροις, ἐπαποδύονται τοῖς μιάσμασιν, αἰεὶ τὰ πρότερα τοῖς δευτέροις ἀποκρύπτοντες· ὃ καὶ αὐτὸς δηλῶν ἔλεγε· ³ “πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν.” Ἀνωθεν γὰρ αὐτοῖς ταῦτα ἐνεκάλουν οἱ προφῆται λέγοντες· ⁴ “αἱ χεῖρες ὑμῶν αἵματος πλήρεις” καὶ, “αἵματα ἐφ’ αἵμασι μίσγουσι” καὶ, “οἰκοδομοῦντες Σιών ἐν αἵμασιν.” Ἄλλ’ οὐκ ἐσωφρονίζοντο· καίτοι ταύτην λαβόντες πρώτην τὴν ἐντολὴν, τὸ “οὐ φονεύ- E σεῖς,” καὶ μυρίων ἐτέρων κελευσθέντες ἀπέχεσθαι ^a διὰ τοῦτο, καὶ διὰ πολλῶν καὶ παντοδαπῶν εἰς τὴν φυλακὴν τῆς ἐντολῆς ταύτης ἐναγόμενοι. Ἄλλ’ ὅμως τὴν πονηρὰν ἐκείνην οὐκ ἀπέθεντο συνήθειαν· ἀλλὰ τί λέγουσιν ἰδόντες αὐτόν; “Δεῦτε,

² Ezech. ii. 5. ³ Matth. xxiii. 32. ⁴ Esai. i. 15. Hos. iv. 2. Mic. iii. 10.

^t ἔπεμψεν Edd. ^v ἐκείνον] ἐκεῖ τοῦτον K. L. ἐκείνον τοῦτον H.
^w Ἐπεὶ αὐτὸς] ἐπ’ αὐτοῖς G. M. εἰδὼς] + γὰρ G. ^x ἐντραπήσονται]
+ τὸν υἱὸν μου Edd. p. p. τὰ γ. ὀφείλοντα G. M. ^y υἱοῦ] Sic Ep.
Theoph. Χριστοῦ G. K. M. ² καὶ] οἱ δὲ καὶ G. καὶ om. L. Deinde
haec τοῖς προτέροις ἐπαποδύονται om. G. K. M. ^a διὰ τοῦτο] διὰ
τούτου H. K. καὶ διὰ τούτων G.

- 671 ἀποκτείνωμεν αὐτόν.” Τίνος ἔνεκεν, καὶ διατί; τί ποτε ἔχον-
 τες ἐγκαλεῖν, ἢ μικρὸν, ἢ μέγα; “Ὅτι ἐτίμησεν ὑμᾶς, καὶ θεὸς
 ὢν, ἄνθρωπος ἐγένετο δι’ ὑμᾶς, καὶ τὰ μυρία ἐκείνα εἰργά- (43)
 σατο θαύματα; ἀλλ’ ὅτι τὰ ἁμαρτήματα συνεχώρει; ἀλλ’
 ὅτι ἐπὶ βασιλείαν ἐκάλει; “Ὅρα δὲ μετὰ τῆς ἀσεβείας καὶ
 τὴν ἄνοιαν πολλὴν οὖσαν, καὶ τὴν αἰτίαν τῆς σφαγῆς πολλῆς
 γέμονσαν παραπληξίας. ⁵ “Ἀποκτείνωμεν γὰρ αὐτόν, φησί,
 καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία.” Καὶ ποῦ ἀποκτεῖναι βουλεύ-
 ονται; “Ἐξω τοῦ ἀμπελῶνος. Εἶδες πῶς προφητεύει καὶ τὸν
 B τόπον, ἔνθα ἔμελλε σφάττεσθαι; “Καὶ ἐκβαλόντες ἀπέκτει-
 ναν.” Καὶ ὁ μὲν Λουκᾶς φησιν, ὅτι αὐτὸς ἀπεφῆνατο ὁ παθεῖν
 ἔδει τούτους, κάκεῖνοι εἶπον, “μὴ γένοιτο” καὶ τὴν μαρτυρίαν
 ἐπήγαγεν. ⁶ “Ἐμβλέψας γὰρ αὐτοῖς εἶπε· τί οὖν ἔστι τὸ
 γεγραμμένον, λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος
 ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· καὶ πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ’ αὐτόν,
 συνθλασθήσεται;” Ὁ δὲ Ματθαῖος, ὅτι αὐτοὶ τὴν ψῆφον
 ἐξήνεγκαν. Ἀλλ’ οὐκ ἔστι τοῦτο ἐναντιολογίας. Καὶ γὰρ
 ἀμφότερα ^b γέγονε· καὶ τὴν ψῆφον αὐτοὶ ἐξήνεγκαν καθ’
 ἑαυτῶν, καὶ πάλιν αἰσθόμενοι τῶν εἰρημένων εἶπον, “μὴ γέ-
 νοιτο” καὶ τὸν προφήτην αὐτοῖς ἐπετείχισε, πείθων αὐτοὺς,
 C ὅτι πάντως ἔσται τοῦτο. Ἀλλ’ ὅμως οὐδὲ οὕτω τὰ ἔθνη
 σαφῶς ἀπεκάλυψεν, ὥστε μηδεμίαν αὐτοῖς παρασχεῖν λαβὴν,
 ἀλλ’ ἠνίκατο εἰπὼν, “δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις.” ^c Διὰ
 τοῦτο δὴ καὶ διὰ παραβολῆς εἴρηκεν, ἵνα αὐτοὶ τὴν ψῆφον
 ἐξενέγκωσιν· ὅπερ καὶ ἐπὶ τοῦ Δαυὶδ γέγονεν, ὅτε ἔκρινε
 τὴν παραβολὴν τοῦ Νάθαν. Σὺ δέ μοι σκόπει κἀντεῦθεν
 πῶς δικαία ἡ ψῆφος, ὅταν αὐτοὶ οἱ μέλλοντες κολάζεσθαι
 ἑαυτοὺς καταδικάζωσιν. Εἶτα ἵνα μάθωσιν, ὅτι οὐ μόνον ἡ
 τοῦ δικαίου ^d φύσις ταῦτα ἀπῆτει, ἀλλὰ καὶ ἄνωθεν ἡ τοῦ
 πνεύματος χάρις προῦλεγε ταῦτα, καὶ ὁ θεὸς οὕτως ἐψη-
 D φίζετο, καὶ προφητείαν ἐπήγαγε, καὶ ἐντρεπτικῶς αὐτοῖς
^e ἐπιτιμᾷ λέγων· “οὐδέποτε ἀνέγνωτε, ὅτι λίθον ὃν ἀπε-
 δοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γω-
 νίας; παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστή ἐν

⁵ Luc. xx. 14.⁶ Ibid. v. 17, 18.

^b γέγονε] ταῦτα γέγ. H. γέγ. ταῦτα L. ^c Sic L. Ep. Τοῦτο
 δὲ καὶ διὰ τῆς π. εἴρ. ceteri. Διὰ τοῦτο δὴ καὶ παραβολὴν εἴρ. Edd.
^d φύσις] ψῆφος G. H. ^e ἐπετίμα L. M.

ὀφθαλμοῖς ἡμῶν” διὰ πάντων δεικνύς, ὅτι οἱ μὲν ἐκβάλλεσθαι ἔμελλον ἀπιστοῦντες, τὰ δὲ ἔθνη εἰσάγεσθαι. Τοῦτο καὶ διὰ τῆς Χαναanaίας, τοῦτο καὶ διὰ τοῦ ὄνου, καὶ διὰ τοῦ ἑκατοντάρχου, καὶ δι’ ἄλλων πολλῶν παραβολῶν ἡνίξατο τοῦτο καὶ νῦν. Διὸ καὶ ἐπήγαγε· “παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν” προδηλῶν, ὅτι τὰ ἔθνη πιστεύοντα, καὶ Ἰουδαίων ὅσοι ἂν καὶ αὐτοὶ πιστεύ- Ε
σωσιν, ἔσονται ἐν, καίτοι τοσούτου τοῦ μέσου ὄντος ἔμπροσθεν. Εἶτα, ἵνα μάθωσιν ὅτι οὐδὲν τῷ θεῷ ἐναντίον τῶν γινομένων ἦν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα εὐαπόδεκτον τὸ συμβαῖνον, καὶ παρά-
δοξον, καὶ τῶν ὁρώντων ἕκαστον ἐκπλήττον· (καὶ γὰρ ἦν θαῦμα σφόδρα ἄφατον) ἐπήγαγε λέγων· “παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη.” Λίθον δὲ ἐαυτὸν καλεῖ, καὶ οἰκοδόμους τοὺς διδασκάλους τῶν Ἰουδαίων· ὃ καὶ Ἰεζεχιάλ φησιν· ⁷ “οἱ οἰ-
κοδομοῦντες τὸν τοῖχον, καὶ ἀλείφοντες ἡ ἀναρτύτως.” Πῶς 672
δὲ ἀπεδοκίμασαν; Λέγοντες, ⁸ “οὗτος οὐκ ἔστιν ἰ ἀπὸ τοῦ
θεοῦ” “οὗτος πλανᾷ τὸν ὄχλον” καὶ πάλιν, “Σαμαρείτης
εἰ σὺ, καὶ δαιμόνιον ἔχεις.”

Εἶτα, ἵνα γνῶσιν ὅτι οὐ μέχρι τοῦ ἐκβληθῆναι αὐτοὺς ἡ
ζημία, ^k ἐπήγαγε καὶ τὰς κολάσεις, λέγων· “πᾶς ὁ πίπτων
ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον, συνθλασθήσεται· ἐφ’ ὃν δ’ ἂν πέσῃ,
λικμήσει αὐτόν.” Δύο φησὶν ἀπωλείας ἐνταῦθα· μίαν μὲν,
τὴν ἀπὸ τοῦ προσκόψαι καὶ σκανδαλισθῆναι· τοῦτο γὰρ
ἔστιν, “ὁ πίπτων ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον”· ἑτέραν δὲ, τὴν
ἀπὸ τῆς ἀλώσεως αὐτῶν, καὶ τῆς συμφορᾶς καὶ πανωλεθρίας,
ἣν καὶ σαφῶς προεδήλωσεν εἰπὼν, “λικμήσει αὐτόν.” ¹ Διὰ Β
τούτων καὶ τὴν ἀνάστασιν ἡνίξατο τὴν ἐαυτοῦ. Ὁ μὲν οὖν
προφήτης Ἡσαΐας τὸν ἀμπελῶνα αἰτιᾶσθαι φησὶν αὐτόν·
ἐνταῦθα δὲ καὶ τοὺς ἄρχοντας τοῦ λαοῦ διαβάλλει. Καὶ
ἐκεῖ μὲν φησι· ⁹ “τί ἔδει με ποιῆσαι τῷ ἀμπελῶνι ^m μου, καὶ
οὐκ ἐποίησα;” καὶ ⁿ ἀλλαχοῦ πάλιν· “τί εὔρον οἱ πατέρες

⁷ Ezech. xiii. 10.⁸ Joan. ix. 16. vii. 12. viii. 48.
Jer. ii. 5. Mich. vi. 3.⁹ Esai. v. 4.

^f τῆς ὄνου G. p. p. καὶ διὰ πολλῶν ἐτέρων π. L. καὶ δι’ ἄλλων
πολλῶν ἐτέρων π. K. M. ^g ἀπόδεκτον L. Ep. παράδοξον] + ὃν G. M.
^h ἀναρτύτως] αὐτὸν ἀφροσύνη H. K. L. Mox Πῶς δὲ καὶ ἀπ. Edd.
ⁱ ἀπὸ] ἐκ L. Ep. Euth. ^k ἐπάγει L. ¹ Διὰ] + δὲ G. ^m μου
om. G. M. ⁿ ἀλλαχοῦ πάλιν· τί] δι’ ἄλλου πάλιν· τί ἐποίησά σοι, καὶ
τί Edd. cum uno cod. L. εὔρον] εὔροσαν L.

ὑμῶν ἐν ἐμοὶ πλημμέλημα;” καὶ πάλιν, “λαός μου, τί ἐποίησά σοι; ἢ τί ἐλύπησά σε;” δεικνὺς αὐτῶν τὴν ἀχάριστον γνώμην, καὶ ὅτι πάντων ἀπολαύοντες, τοῖς ἐναντίοις ἡμεύβοντο· ἐνταῦθα δὲ μετὰ πλείονος τίθησιν αὐτὸ ὑπερβολῆς. Οὐ γὰρ αὐτὸς ἀποφαίνεται λέγων· “τί ἔδει με ποιῆσαι, καὶ οὐκ ἐποίησα;” ἀλλ’ αὐτοὺς ἐκείνους εἰσάγει ψηφίζομένους, ὅτι οὐδὲν ὁ ἐνέλιπε, καὶ καταδικάζοντας ἑαυτούς. Ὅταν γὰρ εἰπωσιν, ὅτι “κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἢ ἑτέροις γεωργοῖς,” οὐδὲν ἕτερον ἢ τοῦτο λέγουσι, μετὰ πολλῆς τῆς περιουσίας τὴν ψῆφον ἐκφέροντες. Τοῦτο καὶ Στέφανος αὐτοῖς ὀνειδίζει, ὃ καὶ μάλιστα αὐτοὺς ἔδακνεν, ὅτι πολλῆς ἀπολαύσαντες αἰεὶ προνοίας, τοῖς ἐναντίοις ἡμεύβοντο τὸν εὐεργέτην· ὅπερ καὶ αὐτὸ μέγιστον ἦν σημεῖον τοῦ μὴ τὸν κολάζοντα, ἀλλὰ τοὺς κολαζομένους αἰτίους εἶναι τῆς τιμωρίας τῆς ἐπαγομένης αὐτοῖς. Τοῦτο δὲ καὶ ἐνταῦθα δέικνυται διὰ τῆς παραβολῆς, ^α διὰ τῆς προφητείας. Οὐδὲ γὰρ ἠρκέσθη τῇ παραβολῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ προφητεῖαν διπλὴν ἐπήγαγε, τὴν μὲν τοῦ Δαυὶδ, τὴν δὲ παρ’ ἑαυτοῦ. Τί οὖν ἐχρῆν ταῦτα ἀκούσαντας ποιεῖν; οὐχὶ προσκυνῆσαι; οὐχὶ θαυμάσαι τὴν κηδεμονίαν, τὴν ἔμπροσθεν, τὴν μετὰ ταῦτα; Εἰ δὲ μηδενὶ τούτων ἐγένοντο βελτίους, τῷ γοῦν φόβῳ τῆς κολάσεως οὐκ ἔδει γενέσθαι σωφρονεστέρους; Ἀλλ’ οὐκ ἐγένοντο· ἀλλὰ τί μετὰ ταῦτα; ¹⁰ “Ἀκούσαντες, φησὶν, ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει. Καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι, ἐφοβήθησαν ¹ διὰ τοὺς ὄχλους, ὅτι ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον.” Ἡισθάνοντο γὰρ λοιπὸν, ὅτι ² αὐτοὺς ἠνίττετο. Ποτὲ μὲν οὖν κατεχόμενος, διὰ μέσου αὐτῶν ἀναχωρεῖ, καὶ οὐχ ὁράται· ποτὲ δὲ φαινόμενος, ὠδίνουσιν αὐτῶν τὴν ἐπιθυμίαν ἐπέχει. Ὁ καὶ θαυμάζοντες ἔλεγον· ¹¹ “οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς; ἴδε παρρησία λαλεῖ, καὶ οὐδὲν αὐτῷ λέγουσιν.” Ἐνταῦθα δὲ, ἐπειδὴ τῷ φόβῳ τοῦ πλήθους κατεείχοντο, ἀρκεῖται τούτῳ, καὶ οὐ παραδοξοποιεῖ, ὥσπερ 673 ἔμπροσθεν, διὰ ³ μέσου ἀναχωρῶν καὶ μὴ φαινόμενος. Οὐ

¹⁰ v. 45, 46.¹¹ Joan. vii. 25, 26.

^ο ἐνέλειπε K. ἔλιπε G. ἔλειπε M. p. p. ἑαυτῶν G. M. ^ρ ἑτέροις] ἄλλοις K. L. ^α διὰ] καὶ διὰ H. K. ¹ διὰ om. L. invitis Mosqq. ² αὐτοὺς] ἑαυτὸν G. M. Mox Καὶ ποτὲ μὲν οὖν G. M. Καὶ ποτὲ μὲν (om. οὖν) H. ³ μέσου] μέσων K. μέσου αὐτῶν H. L.

γὰρ ἐβούλετο πάντα ^ν ὑπὲρ ἄνθρωπον ποιεῖν, ὥστε πιστευθῆναι τὴν οἰκονομίαν. Οἱ δὲ οὐδὲ ἀπὸ τοῦ πλήθους ἐσωφρονίζοντο, οὐδὲ ἀπὸ τῶν εἰρημένων· οὐ τὴν τῶν προφητῶν μαρτυρίαν, οὐ τὴν ἐαυτῶν ἡδύντο ψῆφον, οὐ τὴν τῶν πολλῶν γνώμην· οὕτω καθάπαξ αὐτοὺς ἡ ^ω φιλαρχία καὶ ὁ τῆς κενοδοξίας ἐπήρωσεν ἔρως, καὶ τὸ τὰ ^χ πρόσκαιρα ζητεῖν. Οὐδὲν γὰρ οὕτως ἐπὶ κεφαλὴν ὠθεῖ, καὶ κατὰ κρημνῶν φέρει· οὐδὲν οὕτω ποιεῖ τῶν μελλόντων ἐκπίπτειν, ὥς τὸ προσηλωσθαι τοῖς ἐπικήροις ^γ τούτοις· οὐδὲν οὕτω ποιεῖ καὶ ^Β τούτων κακέινων ἀπολαύειν, ὥς τὸ πάντων ἐκείνα προτιμᾶν. “Ζητεῖτε” γὰρ, φησὶν ^ζ ὁ Χριστὸς, “τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.” Καίτοι εἰ μὴδὲ τοῦτο προσέκειτο, οὐδὲ οὕτως αὐτῶν ἐφίεσθαι ἔδει. Νῦν δὲ ἐν τῷ λαβεῖν ἐκείνα, καὶ ταῦτά ἐστι προσλαβεῖν· καὶ οὐδὲ οὕτως ἔνιοι πείθονται· ἀλλὰ λίθοις ἀναισθήτοις εἰκάσι, καὶ σκιᾷ διώκουσιν ἡδονῆς.

^α Τί γὰρ ἡδὺ τῶν ἐν τῷ παρόντι βίῳ; τί δὲ τερπνόν; Μετὰ γὰρ παρρησίας ὑμῖν πλείονος διαλεχθῆναι βούλομαι σήμερον· ἀλλὰ ἀνάσχεσθε, ἵνα μάθητε ὅτι ὁ δοκῶν οὗτος φορτικός εἶναι βίος καὶ ἐπαχθῆς, ὁ τῶν μοναχῶν λέγω καὶ ^Γ τῶν ἐσταυρωμένων, πολὺ τούτου τοῦ δοκοῦντος εἶναι προσηνοῦς καὶ ἀπαλωτέρου γλυκύτερός ^β ἐστὶ καὶ ποθεινότερος. Καὶ τούτου μάρτυρες ὑμεῖς, οἱ θάνατον πολλάκις αἰτήσαντες ἐν ταῖς καταλαβούσαις ὑμᾶς περιστάσεσι καὶ ἀθυμίαις, καὶ ἐκείνους μακαρίσαντες τοὺς ἐν ὄρεσι, τοὺς ἐν σπηλαίοις, τοὺς μὴ γεγαμηκότας, τοὺς τὸν ἀπράγμονα βίον ζῶντας, οἳ τε ἐν ^ε ταῖς τέχναις, οἳ τε ἐν ταῖς στρατείαις, οἳ τε ἀπλῶς ζῶντες καὶ εἰκῇ, καὶ ἐν τῇ σκηνῇ διημερεύοντες καὶ ταῖς ὀρχήστραις. Καὶ γὰρ ἐκεῖθεν, ^δ εἰ καὶ μυρίαι ἡδοναὶ βρύνειν δοκοῦσι καὶ εὐφροσύνης πηγαί, ἀλλὰ μυρία τίκτεται πικρότερα

^ν ὑπὲρ ἀνθρώπων L. Mor. Ben. Hic tamen *supra hominem* vertit.

^ω φιλαργυρία G. ἡ φιλαρχία . . . ἔρως] ἐτύφλωσεν ὁ τῆς φιλαργυρίας [φιλαρχίας Ep.] ἔρως L. Ep. ^χ πρόσκαιρα] παρόντα K. L. Ep. Mor.

^γ τούτοις] πράγμασιν Mor. Ben. οὐδὲν] καὶ οὐδὲν G. ὥσπερ οὐδὲν Sav. cum Reg. 688. p. p. κακέινων om. K. L. ^ζ ὁ Χριστὸς om. K. L. Ge.

Infra Καίτοιγε Edd. ^α ΗΘΙΚΟΝ. Περὶ μοναχῶν· καὶ ὅτι ὁ δοκῶν φορτικός εἶναι βίος αὐτῶν, πολὺ γλυκύτερός ἐστι τοῦ δοκοῦντος εἶναι ἐνηδόνου καὶ ρέοντος. G. ^β ἐστὶ] τε L. ^ε ταῖς deest in Edd. ^δ εἰ καὶ] Sic G. K. M. et Interp. pro vulgato ὅθεν. ἀλλὰ] ἄλλα Edd. ἀλλὰ om. H. K. ἀλλὰ μυρία om. L.

D βέλη. Ἄν γὰρ ἀλῶ τις ἔρωτι κόρης τινὸς τῶν ὀρχουμένων
ἐκεῖ, ὑπὲρ μυρίας στρατείας, ὑπὲρ μυρίας ἀποδημίας χαλεπω-
τέραν ὑποστήσεται βάσανον, πάσης πόλεως πολιορκουμένης
ἀθλιώτερον διακείμενος. Πλὴν ἀλλ' ἵνα μὴ ἐκεῖνα ^ε ἐξετά-
σωμεν τέως, τῷ συνειδῶτι ταῦτα ἀφέντες τῶν ἐάλωκότων,
φέρει περὶ τοῦ τῶν πολλῶν διαλεχθῶμεν βίου· καὶ τοσοῦτον
εὐρήσομεν τὸ μέσον ἐκατέρας τῆς ζωῆς ταύτης, ὅσον λιμέ-
νος καὶ πελάγους συνεχῶς ἀνέμοις διακοπτομένου τὸ διάφο-
ρον. Σκόπει δὲ ἀπὸ τῶν καταγωγῶν εὐθέως τὰ προοίμια ⁽⁴³³⁾
τῆς εὐημερίας. Ἀγοραὶ γὰρ καὶ πόλεις καὶ τοὺς ἐν μέσῳ
E ^fφυγόντες θορύβους, τὸν ἐν ὅρεσι βίον εἵλοντο, τὸν οὐδὲν
ἔχοντα κοινὸν πρὸς ^g τὰ παρόντα, τὸν οὐδὲν ἀνθρώπινον ὑπο-
μένοντα, οὐ λύπην βιωτικὴν, οὐκ ὀδύνην, οὐ φροντίδα το-
σαύτην, οὐ κινδύνους, οὐκ ἐπιβουλὰς, οὐ βασκανίαν, οὐ ζη-
λοτυπίαν, οὐκ ἔρωτας ἀτόπους, οὐκ ^h ἄλλο τῶν τοιούτων
οὐδέν. Ἐντεῦθεν ἤδη τὰ τῆς βασιλείας μελετῶσι, νάπαις
ὁμιλοῦντες καὶ ὅρεσι καὶ πηγαῖς, καὶ ἡσυχίᾳ καὶ ⁱ ἡρεμίᾳ
674 πολλῇ, καὶ πρὸ τούτων ἀπάντων τῷ θεῷ. Καὶ παντὸς μὲν
θορύβου τὸ δωμάτιον αὐτοῖς καθαρὸν, παντὸς δὲ πάθους ἡ
ψυχὴ καὶ νοσήματος ἐλευθέρα, λεπτὴ καὶ κούφη, καὶ τοῦ
λεπτοτάτου ἀέρος σφόδρα καθαρωτέρα. Ἔργον δὲ αὐτοῖς,
ὅπερ ἦν καὶ τῷ Ἀδὰμ παρὰ τὴν ἀρχὴν καὶ πρὸ τῆς ἀμαρ-
τίας, ὅτε τὴν δόξαν ἡμφιεσμένος ἦν, καὶ τῷ θεῷ μετὰ παρ-
ρησίας ὠμίλει, καὶ τὸ χωρίον ἐκείνου τὸ πολλῆς γέμον μακα-
ριότητος ᾠκει. Τί γάρ οὗτοι χεῖρον ἐκείνου διάκεινται, ὅτε
πρὸ τῆς παρακοῆς ἐτέθη ἐργάζεσθαι τὸν παράδεισον; Οὐ-
δεμία φροντίς ἦν αὐτῷ βιωτικὴ; ἀλλ' οὐδὲ τούτοις. Θεῷ
B διελέγετο μετὰ καθαρῷ συνειδῶτος; τοῦτο καὶ οὗτοι· μάλ-
λον δὲ καὶ πολλῷ μείζονα ἔχουσι παρρησίαν ἐκείνου, ὅσῳ
καὶ μείζονος ἀπολεαύκασι χάριτος διὰ τῆς τοῦ πνεύματος
χορηγίας. Ἐχρῆν μὲν οὖν ^k ὑμᾶς ὅφει ταῦτα παραλαμβά-
νειν· ἐπεὶ δὲ οὐ βούλεσθε, ἀλλ' ἐν θορύβοις ^l καὶ ἀγοραῖς
διατρίβετε, καὶ λόγῳ γοῦν διδάσκωμεν ὑμᾶς, ἐν μέρος ἀπο-
λαβόντες αὐτῶν τῆς διαγωγῆς· πάντα γὰρ οὐ δυνατόν ἐπελ-
θεῖν τὸν ἐκείνων βίον. Οὗτοι οἱ φωστῆρες τῆς οἰκουμένης,

^e Sic Edd. codices ἐξετάζωμεν. ^f διαφυγόντες L. ^g τὰ] τὸν G. H. invito Interp. ^h ἄλλο] + τι L. ⁱ ἡρεμία G. H. L. M. ^k ἡμᾶς G. M. p. p. παραλαβεῖν L. ^l καὶ] ἐν Sav. καὶ ἐν Mor. Ben. διατρίβετε] διάγετε L.

ἐπειδὴν ἡλιος ^m ἀνίσχῃ, μᾶλλον δὲ πολλῶ πρό τῆς ἀκτίνος, ἀπὸ τῆς εὐνῆς ἀναστάντες, ὑγιεῖς καὶ ἐγρηγορότες καὶ νήφοντες· (οὔτε γὰρ λύπη τις καὶ φροντίς, οὔτε καρηβαρία ⁿ καὶ πόνος καὶ πραγμάτων ὄχλος, οὐκ ἄλλο τι τῶν τοιούτων οὐδὲν αὐτοῖς ἐνοχλεῖ, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι διάγουσιν ἐν οὐρανῷ) ἀναστάντες τοίνυν εὐθέως ἀπὸ τῆς εὐνῆς φαιδροὶ καὶ γεγηθότες, καὶ ὁ χορὸν ἓνα στησάμενοι, ἐν φαιδρῷ τῷ συνειδῶτι συμφῶνως ἅπαντες, ὥσπερ ἐξ ἑνὸς στόματος, ὕμνους εἰς τὸν τῶν ὅλων ἄδουσι θεόν, γεραίροντές ^p τε αὐτὸν, καὶ χάριν εἰδότες ὑπὲρ ἁπάντων αὐτῷ, τῶν τε ἰδίων, τῶν τε κοινῶν εὐεργετημάτων. Ὡστε, εἰ δοκεῖ, τὸν Ἀδὰμ ἀφέντες, ἐρωτήσωμεν τί τῶν ἀγγέλων οὗτος διέστηκεν ὁ χορὸς τῶν ἐπὶ γῆς ἁδόντων καὶ λεγόντων· “δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.” Καὶ ἡ στολὴ δὲ αὐτοῖς τῆς ἀνδρίας ἄξια. Οὐ γὰρ δὴ κατὰ τοὺς ἐλκεχίτωνας καὶ ἐκνευρισμένους καὶ διακλωμένους εἰσὶν ἐστολισμένοι· ἀλλὰ κατὰ τοὺς μακαρίους ἐκείνους ἀγγέλους, τὸν ^D Ἥλιαν, τὸν Ἐλισσαῖον, τὸν Ἰωάννην, κατὰ τοὺς ἀποστόλους· τῶν ἱματίων κατεσκευασμένων αὐτοῖς, τοῖς μὲν ἀπὸ τριχῶν αἰγῶν, τοῖς δὲ ἀπὸ τριχῶν καμήλων· εἰσὶ δὲ οἷς καὶ δέρματα ἤρκεσε μόνον, καὶ ταῦτα πάλαι πεπονηκότα. Εἴτα ἐπειδὴν τὰς ψῆδας ἐκείνας εἴπωσι, τὰ γόνατα κάμψαντες, τὸν ὑμνηθέντα θεὸν παρακαλοῦσιν ὑπὲρ πραγμάτων, ὧν ἔνιοι οὐδὲ εἰς ἔννοιαν ταχέως ἔρχονται. Αἰτοῦσι γὰρ τῶν μὲν παρόντων οὐδέν· οὐδεὶς γὰρ αὐτοῖς τούτων λόγος· τὸ δὲ μετὰ παρρησίας στήναι ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ φοβεροῦ, ὅταν ἔλθῃ ^a κρίναι ζῶντας καὶ νεκροὺς ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ ^E θεοῦ· καὶ τὸ μηδένα ἀκοῦσαι τῆς φοβερᾶς ἐκείνης φωνῆς τῆς λεγούσης, “οὐκ οἶδα ὑμᾶς· καὶ ὥστε μετὰ καθαροῦ συνειδότητος καὶ πολλῶν τῶν κατορθωμάτων τὸν ἐπίμοχθον τούτον διανύσαι βίον, καὶ τὸ χαλεπὸν πλεῦσαι πέλαγος ἐξ οὐρίας. Ἠγεῖται δὲ αὐτοῖς τῆς εὐχῆς, ὁ πατήρ ^r καὶ ὁ προεστηκώς. Εἴτα ἀναστάντες καὶ τελέσαντες τὰς ἀγίας ἐκείνας καὶ συνεχεῖς εὐχὰς, ἀνισχύουσης τῆς ἀκτίνος, εἰς ἔργον ἄπεισιν

^m ἀνάσχη L. ⁿ καὶ πόνοι πραγμάτων, οὐκ ὄχλος G. H. M.
p. p. τι om. K. L. ^p χορὸν ἐνστησάμενοι L. p. p. φαιδρῷ τῷ
[προσώπῳ τε καὶ] συνειδῶτι Edd. Verba inclusa omnes uno ore co-
dices damnant. ^r τε om. L. M. ^a κρίνειν Edd. ^r καὶ ὁ] ὁ καὶ
Sav. καὶ om. Reg. 688.

675 ἕκαστος, πολλὴν πρόσοδον ἐντεῦθεν τοῖς δεομένοις συνάγοντες.

Ποῦ νῦν εἰσιν οἱ τοῖς διαβολικοῖς ἑαυτοὺς ἐκδιδόντες χοροῖς καὶ τοῖς ἄσμασι τοῖς πορνικοῖς, καὶ ἐν θεάτροις καθήμενοι; Αἰσχύνομαι μὲν γὰρ μεμνημένος ἐκείνων πλὴν διὰ τὴν ἀσθένειαν ὁ ὑμῶν ἀνάγκη καὶ τοῦτο ποιῆσαι. Καὶ γὰρ ὁ Παῦλός φησιν¹² “ὥσπερ ἡ γὰρ παρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ, οὕτω ὑμεῖς νῦν παραστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν.” Καὶ ἡμεῖς τοίνυν, φέρε παρεξετάσωμεν τὸν χορὸν τὸν ἐκ τῶν πορνευομένων γυναικῶν καὶ τῶν ἡταιρηκότων νέων συνεστῶτα (434) ἐν τῇ σκηνῇ, καὶ τοῦτον αὐτὸν τὸν τῶν μακαρίων τούτων, B εἰς ἡδονῆς λόγον, δι’ ἣν μάλιστα πολλοὶ τῶν ῥαθύμων νέων ἀλίσκονται ταῖς ἐκείνων παγίσιν. Τοσοῦτον γὰρ τὸ μέσον εὐρήσομεν, ὅσον εἰ ἀγγέλων τις ἤκουσεν ἀδόντων ἄνω τὴν παναρμόνιον μελωδίαν ἐκείνην, καὶ κυνῶν καὶ χοίρων ἐπὶ τῆς κοπρίας² κατωρνομένων καὶ γρυζόντων. Διὰ τούτων μὲν γὰρ τῶν στομάτων ὁ Χριστὸς, δι’ ἐκείνων δὲ τῆς γλώττης ὁ διάβολος φθέγγεται. Ἄλλὰ σύριγγες συνηχοῦσιν ἐκείνοις ἀσῆμῳ φωνῇ καὶ ἀτερπεῖ τῇ ὄψει, τῶν γνάθων αὐτοῖς φνσωμένων, καὶ τῶν νεύρων διασπωμένων; Ἄλλ’ ἐνταῦθα ἡ τοῦ πνεύματος ἐνῆχει χάρις, ἀντὶ αὐλοῦ καὶ κιθάρας καὶ σύριγγος³ τοῖς τῶν ἁγίων στόμασι κεχρημένη. Μᾶλλον δὲ ὅσα ἂν εἴπωμεν, οὐ δυνατόν παραC στήσαι τὴν ἡδονὴν διὰ τοὺς τῷ πληρὶ καὶ τῇ πλινθείᾳ προσηλωμένους. Διὰ τοῦτο καὶ ἐβουλόμην τινὰ τῶν περὶ ταῦτα μαινομένων λαβεῖν, καὶ ἀπαγαγεῖν ἐκεῖ, καὶ δεῖξαι τῶν ἁγίων τὸν χορὸν⁴ τούτων, καὶ οὐκ ἂν ἐδέησέ μοι λόγου λοιπόν. Πλὴν καὶ πρὸς πηλίνους διαλεγώμεθα, πει-

¹² Rom. vi. 19.

¹ ὑμῶν] τὴν ὑμετέραν L. ² γὰρ] οὖν Sav. Ben. γὰρ om. K. L.
³ νῦν om. L. τὰ μέλη ὑμῶν] αὐτὰ Edd. ⁴ τὸν om. K. τοῦτον αὐτὸν
τὸν] τούτων αὐτῶν τὸν Mor. τούτων αὐτῶν G. M. Sav. Ben. sed p. p.
τούτων om. Sav. Ben. ⁵ ῥαθυμούντων L. ⁶ “καὶ χοίρων deest in
Mor.” [et Sav.] Montef. Deest etiam in codicibus, quotquot mihi
praesto fuerunt; sed agnoscit, alterum καὶ κυνῶν praetermittendo,
Interp. ⁷ κατωρνομένων G. M. defossos Ge. ⁸ Ἄλλὰ καὶ σ. L.
⁹ Haec τοῖς τ. ἀ. σ. κεχρημένη non habent G. M. ¹⁰ τοῦτον G. M.
Mox πειρασώμεθα K. L.

ρασόμεθα καὶ τῷ λόγῳ καὶν κατὰ μικρὸν αὐτοὺς ἀνασπάσαι
 τῆς ἰλύος καὶ τῶν τελμάτων. Ἐκείθεν μὲν γὰρ εὐθέως
 πῦρ δέχεται ἔρωτος ἀτόπου ὁ ἀκροατής· ὡς γὰρ οὐκ ἀρ-
 κούσης τῆς ὄψεως τῆς πόρνης φλέξει τὴν διάνοιαν, καὶ τὴν
 ἀπὸ τῆς φωνῆς προστιθέασι λύμην· ἐνταῦθα δὲ, καὶ ἔχη
 τι τοιοῦτον ἢ ψυχὴ, ἀποτίθεται εὐθέως. Οὐχ ἡ φωνὴ δὲ D
 μόνον, οὐδὲ ἡ ὄψις, ἀλλὰ καὶ τὰ ἱμάτια μᾶλλον τούτων
 θορυβεῖ τοὺς ὀρώντας. Καὶ πένης ἢ τις τῶν παχυτέρων
 καὶ ἡμελημένων, ἀπὸ τῆς θεωρίας μυρία ἀποδυσπετήσει πολ-
 λάκεις, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἐρεῖ, ὅτι ἡ μὲν πόρνη καὶ ὁ ἡται-
 ρικῶς, μαγεύων τέκνα καὶ σκυτοτόμων, πολλάκις δὲ καὶ
 οἰκετῶν, ἐν τοσαύτῃ ζῶσι τρυφῇ· ἐγὼ δὲ ἐλεύθερος καὶ ἐξ
 ἐλευθέρων, δικαίους πόρους αἰρούμενος, οὐδὲ ὄναρ ταῦτα φαν-
 τασθῆναι δύναμαι· καὶ οὕτως ^dἐμπρησθεῖς ὑπὸ τῆς ἀθυμίας
 ἅπεισιν. Ἐπὶ δὲ τῶν μοναχῶν οὐδὲν τοιοῦτον, ἀλλὰ καὶ
 τούναντίον ἅπαν. Ὅταν γὰρ ἴδῃ πλουσίων παῖδας καὶ προ- E
 γόνων περιφανῶν ^eἐκγόνους τοιαῦτα ἡμφιεσμένους ἱμάτια,
 οἷα οὐδὲ οἱ ἔσχατοι τῶν πενήτων, καὶ ἐπὶ τούτῳ χαίρον-
 τας, ^fἐννοήσατε πόσῃ τῆς πενίας παραμυθίαν δεξάμενος
 ἅπεισι. Καὶ πλούσιος ἢ, σωφρονισθεὶς ἀναχωρεῖ, βελτίων
 γενόμενος. Πάλιν ἐν μὲν τῷ θεάτρῳ ὅταν ἴδωσι χρυσία
 περικειμένην τὴν πόρνην, ὁ μὲν πένης οἰμώζεται καὶ θρη-
 νήσει, τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὐδὲν τοιοῦτον ἔχουσαν βλέπων· 676
 οἱ δὲ πλουτοῦντες ^gὑπερόψονται καὶ διαπτύσουσιν ἀπὸ τῆς
 θεᾶς ταύτης τὰς συνοικούσας αὐτοῖς. Ὅταν γὰρ ^hκαὶ σχῆμα,
 καὶ βλέμμα, καὶ φωνὴν, καὶ βάδισιν, πάντα διακεκλασμένα
 ἐκείνη παρέχῃ τοῖς ὀρώσιν, ⁱἐμπρησθέντες ἀναχωροῦσι, καὶ
 αἰχμάλωτοι λοιπὸν εἰς τὰς οἰκίας εἰσέρχονται τὰς ἑαυτῶν.
 Ἐντεῦθεν αἱ ὕβρεις καὶ αἱ ἀτιμιαί, ἐντεῦθεν αἱ ἀπέχθειαι,
 οἱ πόλεμοι, οἱ θάνατοι οἱ καθημερινοί· ἐντεῦθεν ἀβίωτος
 τοῖς ἀλοῦσιν ὁ βίος, καὶ ἡ συνοικοῦσα λοιπὸν ἀηδής, καὶ τὰ
 παῖδια οὐχ ὁμοίως ποθεινὰ, καὶ πάντα ἄνω καὶ κάτω τὰ
 τῆς οἰκίας, καὶ ὑπ' αὐτῆς λοιπὸν τῆς ἀκτίνος ἐνοχλεῖσθαι
 δοκεῖ. Ἄλλ' οὐκ ἀπὸ τῶν χωρῶν τούτων ἀηδία τις τοιαύτη· B
 ἀλλ' ἡμερον καὶ πρᾶον ^kδέξεται ἡ γυνὴ τὸν ἄνδρα, πάσης

^d ἐμπλησθεῖς G. ^e Sic G. L. vulgo ἐγγόνους. ^f ἐννόησον
 K. L. πόσῃ τῆς] πόσῃς G. M. ^g ὄψονται G. M. ^h καὶ om. G. M.
 Mox καὶ ante πάντα delevi cum G. H. K. M. ⁱ καὶ ἐμπρ. ἀναχωρή-
 σωσι G. M. καὶ ante αἰχμάλωτοι om. G. ^k δέξαιτο G. K. M.

ἡδονῆς ἀτόπου ἀπηλλαγμένον, καὶ εὐκολώτερον αὐτῷ χρή-
 σεται, ἢ πρὸ τούτου. Τοιαῦτα ὁ μὲν χορὸς ἐκείνος τίκτει
 κακὰ, οὗτος δὲ ἀγαθὰ· ὁ μὲν ἀπὸ προβάτων λύκους ποιῶν,
 ὁ οὗτος δὲ ἀπὸ λύκων ἀρνειοὺς ἐργαζόμενος. Ἄλλ' οὐπω
 περὶ τῆς ἡδονῆς οὐδὲν ^m οὐδέπω τάχα εἰρήκαμεν. Καὶ τί
 γένοιτ' ἂν ἡδίου τοῦ μὴ θορυβεῖσθαι μηδὲ ὀδυνᾶσθαι τὴν
 διάνοιαν, μηδὲ ἀθυμεῖν καὶ στένειν; Πλὴν ἀλλὰ καὶ περαι-
 τέρω τὸν λόγον προαγάγωμεν, καὶ ἐκατέρας τῆς ῥόδης καὶ
 τῆς ⁿ θέας τὴν ἀπόλαυσιν ἐξετάσωμεν· καὶ ὀψόμεθα τὴν
 μὲν μέχρις ἐσπέρας μένουσαν, ἕως ἂν ἐν τῷ θεάτρῳ καθέ-
 ζεται ὁ θεατῆς, μετὰ δὲ ταῦτα κέντρον παντὸς χαλεπώτε-
 ρον ἀνιῶσαν αὐτόν· ἐνταῦθα δὲ διηνεκῶς ἐνακμάζουσιν ταῖς
 ψυχαῖς τῶν ἑωρακότων. Καὶ γὰρ ^o καὶ τῶν ἀνδρῶν τὸν
 τύπον, καὶ τοῦ τόπου τὸ τερπνόν, καὶ τῆς διαγωγῆς τὸ
 γλυκὺ, καὶ τῆς πολιτείας τὸ καθαρὸν, καὶ τῆς καλλίστης
 ῥόδης καὶ πνευματικῆς τὴν χάριν, ἔχουσιν ^p ἑαυτοῖς διαπαντὸς
 ἐνιζάνοντα. Οἱ γοῦν τούτων ἀπολαύοντες διηνεκῶς τῶν
^q λιμένων, ὥσπερ τινὰ χειμῶνα λοιπὸν φεύγουσι τῶν πολ- (435)
 λῶν τοὺς θορύβους. Οὐκ ἄδοντες δὲ μόνον ^r καὶ εὐχόμενοι,
 ἀλλὰ καὶ ταῖς βίβλοις προσηλωμένοι, τερπνόν τι θέαμα
 τοῖς ὀρώσιν εἰσιν. Ἐπειδὴν γὰρ τὸν χορὸν διαλύσωσιν, ὁ
 μὲν τὸν Ἡσαΐαν λαβὼν ἐκείνῳ διαλέγεται, ὁ δὲ τοῖς ἀπο-
 στόλοις ὁμιλεῖ, ἕτερος τὰ παρ' ἐτέρων πονηθέντα ἔπεισι,
 καὶ φιλοσοφεῖ ^s περὶ θεοῦ, περὶ τοῦδε τοῦ παντὸς, περὶ
 τῶν ὀρωμένων, περὶ τῶν ἀοράτων, περὶ αἰσθητῶν, περὶ
 νοητῶν, περὶ τῆς εὐτελείας ^t τούτου τοῦ βίου, περὶ τῆς
 τοῦ μέλλοντος ^v μεγαλειότητος.

Καὶ τρέφονται τροφήν ἀρίστην, οὐ σάρκας ἀλόγων
 ἐφημένας παρατιθέμενοι, ἀλλὰ λόγια θεοῦ ὑπὲρ μέλι καὶ
 κηρίον, μέλι θαυμάσιον, καὶ πολλῷ κρεῖττον ἢ κατὰ τὴν
 ἔρημον ὁ Ἰωάννης τὸ παλαιὸν ἐσιτεῖτο. Τὸ γὰρ μέλι
 Ε τοῦτο οὐ μέλιτταί τινες ἄγριαι τοῖς ἄνθεσιν ἐφιζάνουσαι

¹ αὐτὸς G. H. K. M. ^m οὐδέπω om. K. L. ⁿ θέας] + ταύτης G. M.
 cf. p. 673 D. ^o καὶ om. G. K. M. ^p ἑαυτοῖς] ἐν αὐτοῖς L. ceteri
 αὐτοῖς. ἐν ἑαυτοῖς Edd. p. p. ἐνιζάνουσαν K. L. ^q λειμώνων H. L.
^r καὶ] οὐδὲ K. L. ^s περὶ] δὲ περὶ G. M. περὶ τῶν ὀρωμένων . . . νοητῶν]
 Sic Edd. codices περὶ τῶν ὀρωμένων, περὶ τῶν νοητῶν. de visibilibus, de
 invisibilibus Ge. ^t τούτου τοῦ β.] Sic L. τοῦ β. τούτου H. ceteri
 τοῦ βίου, τοῦ παρόντος βίου Edd. ^v μακαριότητος G. H. K. M. Ge.

συνλέγουσιν, οὐδὲ δρόσον πεπαίνουσαι τοῖς σίμβλοις ἐνῖασιν· ἀλλ' ἡ τοῦ πνεύματος κατασκευάζουσα χάρις, ἀντὶ κηρίων καὶ σίμβλων καὶ συρίγγων ταῖς τῶν ἁγίων ἐναποτίθεται ψυχαῖς, ὥστε εἶναι τῷ βουλομένῳ μετὰ ἀδείας ἐσθίειν διηνεκῶς. Ταύτας δὴ οὖν τὰς μελίττας καὶ αὐτοὶ μιμούμενοι, περιίπτανται τοῖς κηρίοις τῶν ἁγίων βιβλίων, πολλὴν ἐν-
 τεύθεν δρεπόμενοι τὴν ἡδονήν. Καὶ εἰ βούλει μαθεῖν τὴν τράπεζαν τὴν ἐκείνων, ἐγγυὲς γενοῦ, καὶ ὅψει τοιαῦτα ἐρευ- 677
 γομένους αὐτοὺς, προσηνῇ πάντα καὶ ἡδέα, καὶ εὐωδίας γέ-
 μοντα πνευματικῆς. Οὐδὲν αἰσχρὸν ἐκείνα τὰ στόματα ἐξενεγκεῖν δύναται ῥῆμα, οὐδὲν εὐτράπελον, οὐδὲν τραχὺ, ἀλλὰ πάντα τῶν οὐρανῶν ἄξια. Οὐκ ἂν τις ἀμάρτοι, τὰ μὲν στόματα τῶν πολλῶν τῶν ἐν ἀγοραῖς συρομένων καὶ πρὸς τὰ βιωτικά λυσσώντων, βορβόρου τινὸς ὀχετοῖς παραβάλλων, τὰ δὲ τούτων, πηγαῖς μέλι ρεούσαις καὶ νάματα προχεούσαις καθαρὰ. Εἰ δέ τις ἐδυσχέρανεν, ὅτι τὰ τῶν ^ω πολλῶν βορβόρου τινὸς προσεῖπον ὀχετοὺς, ἴστω ὅτι σφόδρα φειδόμενος εἶπον. Ἡ γὰρ γραφὴ οὐδὲ τούτῳ ^B κέχρηται τῷ μέτρῳ, ἀλλ' ἐτέρῳ πολλῷ σφοδροτέρῳ παραδείγματι. ¹³ “Ἰὸς γάρ, φησὶν, ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χεῖλη αὐτῶν, καὶ τάφος ἀνεφγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν.” Ἀλλ' οὐ τὰ ἐκείνων τοιαῦτα, ἀλλ' εὐωδίας γέμει πολλῆς. Καὶ τὰ μὲν ἐνταῦθα τοιαῦτα· τὰ δὲ ἐκεῖ ποῖος ἡμῖν παραστήσει λόγος; ποία ἐννοήσει διάνοια; τὴν λῆξιν τὴν ἀγγελικὴν, ^x τὴν μακαριότητα τὴν ἄφραστον, τὰ ἀπόρρητα ἀγαθὰ; Τάχα πολλοὶ διεθερμάνθητε νῦν, καὶ εἰς ἐπιθυμίαν ἐνεπέσετε τῆς καλῆς ταύτης πολιτείας· ἀλλὰ τί τὸ κέρδος, ὅταν ἐν-
 ταῦθα ὄντες μόνον τοῦτο ἔχητε τὸ πῦρ, ἐξελθόντες δὲ ^C σβέσητε τὴν φλόγα, καὶ καταμαρανθῇ οὗτος ὁ πόθος; Πῶς οὖν, ἵνα μὴ τοῦτο γένηται; Ὡς ἔστι σοι θερμὸς οὗτος ὁ ἔρως, ἀπελθε πρὸς αὐτοὺς ἐκείνους τοὺς ἀγγέλους, ἀνάκαυσον αὐτὸν πλέον. Οὐ γὰρ οὕτως ὁ παρ' ἡμῶν λόγος δυνήσεται σε ἀνάψαι, ὡς ἡ τῶν πραγμάτων θεά. Μὴ εἶπης, διαλεχθῶ τῇ γυναικί, ^y καὶ διαλύσω τὰ πράγματα

¹³ Psal. xiii. 4.

^ω πολλῶν] + στόματα Edd. ὀχετοὺς] Sic K. L. M. vulgo ὀχετοῖς. Correxuit e cod. suo Editor Ben. ² ^{dac} ^x τὴν μ. τὰ ἄφραστα καὶ ἀπ. Sav. Ben. τὴν μακαριωτάτην, τὰ ἄφραστα καὶ ἀπ. G. M. ^y καὶ om. K. L.

πρῶτον. Ἀρχὴ ῥαθυμίας αὕτη ἡ ἀναβολή. ¹⁴ Ἀκουσον ὅτι συντάσσασθαι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ ἠθέλησέ τις, καὶ οὐκ εἴασεν ὁ ² προφήτης. Καὶ τί λέγω συντάσσασθαι; Θάψαι πατέρα ἠθέλησεν ὁ μαθητής, καὶ οὐδὲ τοῦτο συνεχώρησεν ὁ Χριστός.

D Καίτοι τί σοι πρᾶγμα ἀναγκαῖον οὕτως εἶναι δοκεῖ, ὡς κηδεῖα πατρός; ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἐπέτρεψε. Τί δήποτε; "Οτι ³ σφοδρὸς ἐφέστηκεν ὁ διάβολος, παρείσδυσίν τινα βουλόμενος λαβεῖν· καὶ ὀλίγης ἀσχολίας ἐπιλάβηται καὶ ἀναβολῆς, μεγάλην ἐργάζεται ῥαθυμίαν. Διὰ τοῦτο παραινέι τις, ¹⁵ "μὴ ἀναβάλλου ἡμέραν ἐξ ἡμέρας." Οὕτω γὰρ δυνήσῃ τὰ πλείονα κατορθοῦν, οὕτω καὶ τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν σοι καλῶς διακείμεται. "Ζητεῖτε γὰρ, ^b φησὶ, τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν." Εἰ γὰρ ἡμεῖς τοὺς τὰ ἑαυτῶν ὑπερορῶντας, καὶ τῶν ἡμετέρων τὴν ἐπιμέλειαν προτιθέοντας, ἐν πολλῇ καθιστῶμεν ἀμεριμνία·

E πολλῶ μᾶλλον ὁ θεὸς, ὁ καὶ χωρὶς τούτων κηδόμενος καὶ προνοῶν. Μὴ τοίνυν φροντίσης τῶν σῶν, ἀλλὰ ἄφες αὐτὰ τῷ θεῷ. Ἄν ^c γὰρ σὺ φροντίσης, ὡς ἄνθρωπος φροντίζεις· ἂν δὲ ὁ θεὸς προνοήσῃ, ὡς θεὸς προνοεῖ. ^d Μὴ φροντίσης αὐτῶν ἀφείς τὰ μείζω, ἐπεὶ αὐτὸς οὐ σφόδρα αὐτῶν προ-
678 νοήσει. Ἰν' οὖν σφόδρα αὐτῶν προνοῇ, αὐτῷ μόνῳ πάντα ἐπίτρεψον. Ἄν γὰρ ^e καὶ αὐτὸς αὐτὰ μεταχειρίσῃ, ἀφείς (436) τὰ πνευματικὰ, οὐ πολλὴν αὐτῶν ^f αὐτὸς ποιήσεται πρόνοιαν. Ἰν' οὖν καὶ σοὶ ταῦτα εὖ ^g διακείμεται, καὶ φροντίδος ἀπαλλαγῇς ἀπάσης, ἔχου τῶν πνευματικῶν, ὑπερόρα τῶν βιωτικῶν· οὕτω γὰρ καὶ τὴν γῆν ἔξεις μετὰ τῶν οὐρανῶν, καὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἐπιτεύξῃ, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

¹⁴ 3 Reg. xix. 20.¹⁵ Eccli. v. 7.

² δεσπότης Mor. In L. haec vitiata sunt. ^a σφοδρῶς L. ἔστη-
κεν G. M. ^b φησὶ] + πρῶτον Edd. θεοῦ] + καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ
H. L. ^c γὰρ] μὲν γὰρ L. Mox haec ὡς θεὸς προνοεῖ om. G. M.
^d Μὴ] + οὖν Mor. + δὲ Sav. Ben. αὐτῶν] + σὺ Sav. Ben. p. p. μείζονα
Edd. ^e καὶ om. K. L. p. p. μεταχειρίσεως iidem. ^f αὐτὸς] ὁ
θεὸς H. αὐτῶν αὐτὸς] ὁ θεὸς αὐτῶν L. ^g Sic L. vulgo διακίεσται.

ΟΜΙΛΙΑ ΞΘ.

^a Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε πάλιν ἐν παραβολαῖς. Ὁμοι- B
ώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις
ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ. Καὶ ἀπέστειλε τοὺς
δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους,
καὶ οὐκ ᾔθελον ἔλθειν. Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δού-
λους, λέγων· εἴπατε τοῖς κεκλημένοις, ^a τὸ ἄριστόν μου
ἡτοίμασα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ
πάντα ἔτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. Οἱ δὲ ἀμελή-
σαντες ἀπῆλθον, ὁ μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρὸν, ὁ δὲ ^b ἐπὶ C
τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ. Οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς
δούλους αὐτοῦ ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. Ὁ δὲ βασιλεὺς
ἀκούσας ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα ^c αὐτοῦ,
ἀπώλεσε τοὺς φονεῖς ἐκείνους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν
ἐνέπρησε. Τότε λέγει τοῖς δούλοις· ὁ μὲν γάμος ἔτοι-
μός ^d ἐστίν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι. Πορεύεσθε
ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἂν εὑρήτε, καλέ-
σατε εἰς τοὺς γάμους. Καὶ ἐξελθόντες οἱ δούλοι εἰς
τὰς ὁδοὺς, συνήγαγον πάντας ὅσους εὑρον, πονηροὺς
καὶ ἀγαθοὺς· καὶ ^e ἐπλήσθη ὁ γάμος τῶν κεκλημένων.
Εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ^f θεάσασθαι, εἶδεν ἄνθρωπον
οὐκ ἔχοντα ἔνδυμα γάμου· καὶ λέγει αὐτῷ· ἑταῖρε,
πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; Ὁ δὲ
ἐφίμωθη. ^g Ὁ δὲ εἶπε τοῖς διακόνοις· δήσαντες αὐ-
τοῦ πόδας καὶ χεῖρας, ἐκβάλετε ^h αὐτὸν εἰς τὸ σκότος
τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἐστὶ ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς
τῶν ὀδόντων. Πολλοὶ γάρ ⁱ εἰσι κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ
ἐκλεκτοί.

¹ Cap. XXII. v. 1-14.

HOM. LXIX. ^a τὸ] ἰδὸν τὸ K. 3 Mosqq. σιτιστὰ] + μου G. M.
^b ἐπὶ] εἰς H. ^c αὐτοῦ om. K. ^d ἐστίν om. K. 2 Mosqq.
^e ἐνεπλήσθη M. 2 Mosqq. ^f θεάσασθαι] + τοὺς κεκλημένους H.
3 Mosqq. ^g Ὁ δὲ εἶπε] Sic G. et 5 Mosqq. Καὶ εἶπε H. M.
Εἶπε δὲ K. διακόνοις] + αὐτοῦ H. 3 Mosqq. ^h αὐτὸν om. K.
ⁱ εἰσι om. K.

ΕΙΔΕΣ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ παραβολῇ τοῦ υἱοῦ καὶ τῶν δούλων τὸ μέσον; εἶδες πολλήν^κ μὲν ἐκατέρων τῶν παραβολῶν τὴν συγγένειαν, πολλήν δὲ καὶ τὴν διαφοράν; Καὶ γὰρ αὕτη δείκνυσι καὶ τοῦ θεοῦ τὴν μακροθυμίαν καὶ τὴν πρόνοιαν τὴν πολλήν, καὶ τὴν Ἰουδαϊκὴν ἀγνωμοσύνην. Ἄλλ' ἔχει τι καὶ πλεόν ἐκείνης αὕτη. Προαναφωνεῖ μὲν γὰρ καὶ τὴν ἔκπτωσιν τῶν Ἰουδαίων, καὶ τὴν κλήσιν τῶν ἐθνῶν· δείκνυσι δὲ μετὰ τούτου καὶ τοῦ βίου τὴν ἀκρίβειαν, καὶ ὅση τοῖς ἀμελοῦσιν ἡ δίκη κεῖται. Καὶ καλῶς αὕτη μετ' ἐκείνην ἐστίν. Ἐπειδὴ γὰρ εἶπε, “δοθήσεται ἔθνει ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς,” δηλοῖ λοιπὸν ἐνταῦθα καὶ ποίῳ ἔθνει καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἁλλὰ καὶ ἄφατον εἰς τοὺς Ἰουδαίους πάλιν τὴν πρόνοιαν ἐπιδείκνυται. Ἐκεῖ μὲν γὰρ πρὸ τοῦ σταυροῦ φαίνεται καλῶν ἐνταῦθα δὲ καὶ μετὰ τὸ σφαγῆναι ἐπικεῖται ἐπισπώμενος αὐτούς. Καὶ ὅτε τὴν χαλεπωτάτην αὐτοὺς ἔδει δοῦναι Ε δίκην, τότε καὶ εἰς γάμους αὐτοὺς^μ ἔλκει, καὶ τῇ τιμῇ τῇ ἀνωτάτῳ τιμῇ. Καὶ ὅρα πῶς καὶ ἐκεῖ οὐ πρότερα τὰ^η ἔθνη, ἀλλ' Ἰουδαίους, καὶ ἐνταῦθα πάλιν. Ἄλλ' ὥσπερ ἐκεῖ, ὅτε οὐκ ἠθέλησαν αὐτὸν δέξασθαι, ἀλλὰ καὶ ἐλθόντα ἔσφαξαν, τότε ἔδωκε τὸν ἀμπελῶνα· οὕτω καὶ ἐνταῦθα, ὅτε μὴ ἠθέλησαν παραγενέσθαι ἐν τῷ γάμῳ, τότε ἑτέρους ἐκάλεσε. Τί τοίνυν γένοιτ' ἂν αὐτῶν ἀγνωμονέστερον, ὅταν ἐπὶ γάμους 679 καλούμενοι ἀποπηδῶσι; Τίς γὰρ οὐκ ἂν ἔλοιτο ἐπὶ γάμους ἐλθεῖν, καὶ γάμους βασιλέως, καὶ βασιλέως υἱῷ^ο ποιοῦντος γάμους; Καὶ τίνος ἕνεκεν γάμος εἴρηται; φησίν. Ἵνα μάθῃς τοῦ θεοῦ τὴν κηδεμονίαν, τὸν πόθον τὸν περὶ ἡμᾶς, τῶν πραγμάτων τὴν φαιδρότητα, ὡς οὐδὲν λυπηρὸν^ρ ἐκεῖ, οὐδὲ σκυθρωπὸν, ἀλλὰ πάντα χαρᾶς γέμει πνευματικῆς. Διὰ τοῦτο καὶ νυμφίον αὐτὸν Ἰωάννης καλεῖ· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λέγει·² “ἡρμοσάμην^α γὰρ ὑμᾶς ἐνὶ ἀνδρί·” καὶ πάλιν,

² 2 Cor. xi. 2. Ephes. v. 32.

^κ μὲν et p. p. δὲ καὶ om. L. ¹ ἁλλὰ] ἀλλ' ὅτι H. L. p. p. ἐπε-
δείκνυτο G. M. ^μ ἔλκει] καλεῖ καὶ ἔλκει G. H. L. M. Vid. adnot.
^η ἔθνη] + καλεῖ H. + καλεῖται K. + προσκαλεῖται L. p. p. Ἰουδαίοις
(sic) K. Ἰουδαῖοι G. M. οὐ πρ. τὰ ἔθνη, ἀλλ' Ἰουδαίους καλεῖ Ep.
non prius gentes, sed Judaei vocantur Ge. ^ο ποιοῦντι G. K. M.
^ρ ἐκεῖ om. G. H. K. M. ἔχει legisse videtur Ep. οὐδὲ] ἢ Ep. Sav.
οὐδὲν Mor. Ben. ^α γὰρ om. L. ἀνδρί] + παρθένῳ M. + παρθένου
ἀγνήν H. L. + π. ἀ. παραστήσαι τῷ Χριστῷ G.

“τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν.” Τί οὖν οὐκ ⁸ αὐτῷ ἀρμόζεσθαι λέγεται ἢ νύμφη, ἀλλὰ τῷ υἱῷ; Ὅτι ἡ τῷ υἱῷ ἀρμοζομένη B τῷ πατρὶ ἀρμόζεται. Καὶ γὰρ ἀδιάφορον τῇ γραφῇ τοῦτο ἢ τοῦτο ¹ λέγεσθαι, διὰ τὸ ἀπαράλλακτον τῆς οὐσίας. Ἀπὸ τούτου καὶ τὴν ἀνάστασιν ἀνεκήρυξεν. Ἐπειδὴ γὰρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν τὸν θάνατον εἶπε, δείκνυσιν ὅτι καὶ μετὰ ² τὸν θάνατον τότε οἱ γάμοι, τότε ὁ νυμφίος. Ἄλλ’ οὐδὲ οὕτως οὗτοι γίνονται βελτίους, οὐδὲ ἡμερώτεροι οὐ τί γένοιτ’ ἂν χεῖρον; Καὶ γὰρ αὕτη τρίτη κατηγορία. Πρώτη μὲν, ὅτι προφήτας ἀπέκτειναν· ἔπειτα, ὅτι τὸν υἱόν· μετὰ ταῦτα, ὅτι καὶ ἀνελόντες, καὶ εἰς τοὺς γάμους τοῦ ἀναιρεθέντος ³ καλούμενοι παρ’ αὐτοῦ τοῦ ἀναιρεθέντος, οὐ παραγίνονται, ἀλλ’ αἰτίας πλάττουσι, ζεύγη βοῶν, καὶ ἀγρούς, καὶ γυναῖκας. C Καίτοι δοκοῦσιν εὐλογοὶ αἱ προφάσεις εἶναι· ἀλλ’ ἐντεῦθεν (437) μανθάνομεν, καὶ ἀναγκαῖα ἢ τὰ κατέχοντα, πάντων ⁴ προτιμότερα ποιεῖσθαι τὰ πνευματικά. Καὶ καλεῖ οὐχὶ προσφάτως, ἀλλὰ πρὸ πολλοῦ τοῦ χρόνου. “Εἶπατε γάρ, φησί, τοῖς κεκλημένοις” καὶ πάλιν, “καλέσατε τοὺς κεκλημένους” ὅπερ μείζονα τὴν κατηγορίαν ἐποίει. Καὶ πότε ἐκλήθησαν; Διὰ τῶν προφητῶν ἀπάντων, διὰ Ἰωάννου πάλιν· αὐτῷ γὰρ παρέπεμπεν ἅπαντας, λέγων· ⁵ “ἐκείνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι” δι’ αὐτοῦ πάλιν τοῦ υἱοῦ· “δεῦτε ⁶ γὰρ πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀνα- D παύσω ὑμᾶς· καὶ πάλιν, “εἴ τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς με, καὶ πινέτω.” Οὐ διὰ ῥημάτων δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ πραγμάτων αὐτοὺς ⁷ ἐκάλει, καὶ μετὰ τὴν ἀνάληψιν διὰ Πέτρου καὶ τῶν κατ’ αὐτόν. ⁸ “Ὁ γὰρ ἐνεργήσας, φησί, Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν τῆς περιτομῆς, ἐνήργησε καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη.” Ἐπειδὴ γὰρ τὸν υἱόν ἰδόντες ὠργίσθησαν καὶ ἀνεῖλον, διὰ τῶν δούλων ⁹ καλεῖ πάλιν. Καὶ ἐπὶ τί καλεῖ; Ἐπὶ μόχθους καὶ πόνους καὶ ἰδρῶτας; Οὐχί, ἀλλ’ ἐπὶ τρυφήν· “οἱ ταῦ-

³ Joan. iii. 30. Matth. xi. 28. Joan. vii. 37.⁴ Gal. ii. 8.

¹ εἰς om. H. L. ² αὐτῷ] + πατρὶ Sav. Ben. ἢ ante νύμφη om. G. M. ³ λέγεται H. L. ⁴ τὸν om. G. H. M. p. p. οὗτοι om. G. K. M. ⁵ Haec καλούμενοι . . . ἀναιρεθέντος om. M. Pro iis καλοῦντος habent Edd. ⁶ Sic Ep. πρότερα G. K. M. ⁷ γάρ] + φησί Edd. πρὸς με om. G. K. M. ⁸ καλεῖ G. K. M. ⁹ καλεῖ π.] καὶ π. καλεῖ G. H. M.

ροι γάρ μου, φησὶ, καὶ τὰ σιτιστὰ ^b τεθυμένα.” Ὅρα πόση ἢ πανδαισία· πόση ἢ φιλοτιμία. Καὶ οὐδὲ τοῦτο αὐτοὺς Ε ἐνέτρεψεν, ἀλλ’ ὅσῳ μειζρόνως ἐμακροθύμησε, τοσούτῳ μειζρόνως ἐσκληρύνοντο. Οὐδὲ γὰρ ἀσχολούμενοι, ἀλλ’ ἀμελήσαντες οὐκ ἦλθον. Πῶς οὖν οἱ μὲν ^c γάμους, οἱ δὲ ζεύγη βοῶν προβάλλονται; ταῦτα ^d γοῦν ἀσχολίας. Οὐδαμῶς τῶν γὰρ πνευματικῶν καλούντων, οὐκ ἔστιν ^e ἀσχολία οὐδεμία ἀναγκαία. Ἐμοὶ δὲ δοκοῦσι καὶ ταύταις ταῖς προφάσεσι κεχρηῆσθαι, τῆς ἀμελείας παρακαλύμματα ταῦτα 680 προβαλλόμενοι. Καὶ οὐ τοῦτο μόνον τὸ δεινόν, ὅτι οὐκ ἦλθον, ἀλλὰ καὶ ^f τὸ πολλῷ χαλεπώτερον καὶ μανικώτερον, τὸ καὶ συγκόψαι τοὺς ἐλθόντας, καὶ ὑβρίσαι, καὶ ἀνελεῖν τοῦτο τοῦ προτέρου χειρόν. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἦλθον ἀπαιτοῦντες πρόσδοδον καὶ καρπούς, καὶ ἐσφάγησαν· οὗτοι δὲ εἰς γάμους καλοῦντες τοῦ παρ’ αὐτῶν σφαγέντος, καὶ ^g οὗτοι πάλιν φονεύονται. Τί ταύτης τῆς μανίας ἴσον; Τοῦτο καὶ Παῦλος ἐγκαλῶν αὐτοῖς ἔλεγε· ^h “τῶν καὶ τὸν κύριον ἀποκτεινάντων καὶ τοὺς ἰδίους προφήτας, καὶ ἡμᾶς ἐκδιωξάντων.” Εἶτα ἵνα μὴ λέγωσιν, ὅτι ἀντίθεός ἐστι, καὶ διὰ Β τοῦτο οὐ παραγινόμεθα, ἄκουσον τί λέγουσιν οἱ καλοῦντες· ὅτι ὁ πατήρ ἐστὶν ὁ ποιῶν τοὺς γάμους, καὶ αὐτὸς ὁ καλῶν. Τί οὖν μετὰ ταῦτα; Ἐπειδὴ οὐκ ἠθέλησαν ἐλθεῖν, ἀλλὰ καὶ ἀνείλον τοὺς ἐπ’ αὐτοὺς ἐλθόντας, κατακαίει τὰς ⁱ πόλεις, καὶ τὰ στρατόπεδα πέμψας, ἀνείλεν αὐτούς. Ταῦτα δὲ λέγει, προδηλῶν τὰ ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τίτου γενόμενα, καὶ ὅτι ^j καὶ τὸν πατέρα παρώξυναν, αὐτῷ μὴ πιστεῦσαντες· αὐτὸς γοῦν ἐστὶν ὁ ^k ἐπέξελθών. Διὰ τοι τοῦτο οὐκ εὐθέως ἀναιρεθέντος τοῦ Χριστοῦ γέγονεν ἡ ἄλωσις, ἀλλὰ μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη, ἵνα δείξῃ αὐτοῦ τὴν μακροθυμίαν· ὅτε ἀπέ- C κτειναν τὸν Στέφανον, ὅτε ἀνείλον Ἰάκωβον, ὅτε ὑβρίσαν τοὺς ἀποστόλους. Εἶδες πραγμάτων ἀλήθειαν καὶ τάχος; Ἔτι γὰρ ^l Ἰωάννου ζώντος, καὶ ἐτέρων πολλῶν τῶν τῷ Χρι-

^h 1 Thess. ii. 15.

^b τεθυμένα om. G. M. ^c γάμους] ἀγρούς L. ^d οὖν H. L. ἀσχολία L. ^e ἀσχολίας οὐδεμία ἀνάγκη L. Mox προκαλύμματα Edd. ^f τὸ om. K. τὸ πολλῷ] τὸ τούτου L. ὁ τούτου Mor. Ben. ^g αὐτοὶ L. ^h πόλεις] + αὐτῶν Sav. Ben. ⁱ καὶ om. H. K. ὅτι καὶ om. G. M. ^k ἐξελθών G. H. M. (αὐτὸς ἐξῆλθεν αὐτοῖς Ep.) qui punivit Ge. ^l Ἰωάννου] + τοῦ εὐαγγελιστοῦ G. H. M.

στῶ συγγενομένων, ταῦτα ἐξέβαινε· καὶ μάρτυρες ἦσαν τῶν
^m γινομένων οἱ ταῦτα ἀκούσαντες.

“Ορα τοίνυν κηδεμονίαν ἄφατον. Ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα,
 πάντα ἐποίησε καὶ ἀπήρτισε· τῶν οἰκετῶν ἀναιρεθέντων,
 ἑτέρους ἀπέστειλε δούλους· ἐκείνων σφαγέντων, τὸν υἱὸν
 ἔπεμψε· καὶ τούτου ἀναιρεθέντος, καλεῖ αὐτοὺς εἰς τοὺς γά-
 μους· ⁿ οὐκ ἠθέλησαν ἐλθεῖν. Εἶτα πέμπει ἑτέρους δούλους·
 οἱ δὲ καὶ τούτους ἀνειλον. Τότε λοιπὸν αὐτοὺς ἀναιρεῖ, ^o ἅτε
 ἀνίατα νοσοῦντας. Ὅτι γὰρ ἀνίατα ἐνόσουν, οὐ τὰ γεγεννη- D
 μένα ἔδειξε μόνον, ἀλλ’ ὅτι καὶ πορνῶν καὶ τελωνῶν πι-
 στευσάντων, αὐτοὶ ταῦτα ἐποίησαν. Ὡστε οὐκ ἀφ’ ^p ὧν
 ἐτόλμησαν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀφ’ ὧν ἕτεροι κατώρθωσαν, κα-
 τακρίνονται οὗτοι. Εἰ δὲ λέγοι τις, ὅτι οὐ τότε ἐκλήθησαν
 οἱ ἐξ ἔθνων, ὅτε ἐμαστίχθησαν καὶ μυρία ἔπαθον οἱ ἀπό-
 στολοι, ἀλλ’ εὐθέως μετὰ τὴν ἀνάστασιν· (τότε γὰρ φησιν
 αὐτοῖς, ⁶ “πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη”) εἴποι-
 μεν ἂν, ὅτι καὶ πρὸ τοῦ σταυροῦ καὶ μετὰ τὸν σταυρὸν
 αὐτοῖς ^a διελέγοντο πρώτοις. Καὶ γὰρ πρὸ τοῦ σταυροῦ
 φησιν αὐτοῖς· “πορεύεσθε ἐπὶ τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα
 οἴκου Ἰσραὴλ” καὶ μετὰ τὸν σταυρὸν οὐκ ἐκώλυσεν, ἀλλὰ
 καὶ ἐκέλευσεν αὐτοῖς διαλέγεσθαι. ⁱ Εἰ γὰρ καὶ εἶπε, “μα- E
 θητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη” ἀλλὰ μέλλων εἰς τὸν οὐρανὸν
 (438) ἀναβαίνειν, ἐδήλωσεν ὅτι ἐκείνοις διαλέξονται πρώτοις. ⁷ “Λή-
 ψεσθε γὰρ δύναμιν, φησὶν, ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος
 ἐφ’ ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἐν τε Ἱερουσαλὴμ, καὶ
 ἐν ^b πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.” καὶ ὁ
 Παῦλος πάλιν· ⁸ “ὁ γὰρ ἐνεργήσας Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν 681
 τῆς περιτομῆς, ἐνήργησε καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη.” Διὰ τοῦτο
 καὶ οἱ ἀπόστολοι πρὸς τοὺς Ἰουδαίους πρῶτον ἐχώρησαν, καὶ
 πολλὴν ἐν Ἱερουσαλὴμ διατρίψαντες χρόνον, εἶτα ὑπ’ αὐτῶν
 ἐλαθέντες, οὕτω διεσπάρησαν εἰς τὰ ἔθνη. Σὺ δὲ ὅρα ^t κἀν-
 τεῦθεν τὴν φιλοτιμίαν. “Ὅσους ἐὰν εὔρητε, φησὶ, καλέ-

⁶ Matth. xxviii. 19.

⁷ Act. i. 8.

⁸ Gal. ii. 8.

^m γενομένων L. ^a Sic Euth. καὶ οὐκ ἦ. ἐ. H. L. οὐκ ἦ. οὖν ἐ. G.
^o ἅτε] τὰ G. K. M. ὡς Euth. ^p ὧν] + ἐποίησαν καὶ Mor. Ben.
^a διελέγετο H. διαλέγεται G. K. M. ^{misit} Ge. ⁱ Εἰ γὰρ καὶ] Οὐ
 γὰρ L. Alterum vertit Ge. et recepit Sav. Mox πάντα om. K. L.
^b πάσῃ om. L. Mor. ἐν τε Ἰουδαίᾳ καὶ ἐν Ἱερ. K. ^t κἀνταῦθα L.
 καὶ ἐνταῦθα K. φιλοτιμίαν] + τοῦ δεσπότητος Edd. invitis codd. et Interp.

σατε εἰς τοὺς γάμους.” Πρὸ τούτου μὲν γάρ, ὅπερ ἔφην, καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἑλλησι διελέγοντο, ἐπὶ πλείον ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ διατρίβοντες· ἐπειδὴ δὲ ἐπέμενον ἐπιβουλεύοντες αὐτοῖς, ὁ ἀκούσων Παύλου τὴν παραβολὴν ἐρμηνεύοντος ταύτην, καὶ λέγοντος οὕτως· ⁹ “ὕμῖν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ· ἐπειδὴ δὲ ἀναξίους ἑαυτοὺς ἐκρίνατε, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη.” Διὰ τοῦτό φησι καὶ αὐτός· “ὁ μὲν γάμος ἑτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι.” ^w Ἦιδει μὲν οὖν καὶ πρὸ τούτου τοῦτο· ἀλλ’ ἵνα μηδεμίαν αὐτοῖς καταλίπη ἀναισχύντου τινὸς ^x ἀντιλογίας πρόφασιν, καίπερ εἰδὼς, πρὸς αὐτοὺς ^y πρῶτους καὶ ἦλθε καὶ ἐπεμψεν, ἐκείνους τε ἐπιστομίζων, καὶ ἡμᾶς παιδεύων τὰ παρ’ ἑαυτῶν ἅπαντα πληροῦν, καὶ μηδεὶς μηδὲν ^C κερδαίνειν μέλλῃ. Ἐπεὶ οὖν οὐκ ἦσαν ἄξιοι, “πορεύεσθε, φησὶν, εἰς τὰς τριόδους, καὶ ὅσους ἐὰν εὔρητε, καλέσατε” καὶ τοὺς τυχόντας καὶ τοὺς ἀπερρίμμένους. Ἐπειδὴ γὰρ ἄνω καὶ κάτω ἔλεγεν, ὅτι “πόρνοι καὶ τελῶναι κληρονομήσουσι τὸν οὐρανόν” καὶ, “οἱ πρῶτοι ἔσχατοι ^z ἔσονται, καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι” δείκνυσιν ὅτι δικαίως ταῦτα γίνεται· ὁ μάλιστα πάντων ἔδακνεν Ἰουδαίους, καὶ τῆς κατασκαφῆς χαλεπώτερον μᾶλλον ἐκνίζε, τὸ εἰς τὰ ἐκείνων, καὶ πολλῶ μείζω τῶν ἐκείνων, τοὺς ἐξ ἐθνῶν ὁρᾶν εἰσαγομένους. Εἶτα ἵνα μηδὲ οὗτοι τῇ πίστει θαρρῆσωσι μόνη, καὶ περὶ τῆς κρίσεως αὐτοῖς διαλέγεται τῆς ἐπὶ ταῖς πονηραῖς πράξεσι, τοῖς ^a μὲν οὐδέπω ^D πεπιστευκόσι περὶ τοῦ προσελθεῖν τῇ πίστει, τοῖς δὲ πεπιστευκόσι περὶ τῆς κατὰ τὸν βίον ἐπιμελείας. Ἐνδύμα γὰρ βίος ἐστὶ καὶ πρᾶξις. Καὶ μὴν χάριτος ἦν ἡ κλήσις· τίνος οὖν ἔνεκεν ἀκριβολογεῖται; Ὅτι τὸ μὲν κληθῆναι καὶ καθαρθῆναι, χάριτος ἦν· τὸ δὲ κληθέντα καὶ καθαρὰ ἐνδυσάμενον μέναι τοιαῦτα διατηροῦντα, τῆς τῶν κληθέντων σπουδῆς. ^b Τὸ κληθῆναι οὐκ ἀπὸ τῆς ἀξίας γέγονεν, ἀλλ’ ἀπὸ τῆς χάριτος. Ἐδεῖ τοίνυν ἀμείψασθαι τὴν χάριν

⁹ Act. xiii. 46.

^v ἄκ. τί φησι Παῦλος, τὴν π. ἐρμηνεύων καὶ λέγων οὕτως L. Mor.

^w Ἐδεῖ H. L. ^x ἀπολογίας G. H. M. invito Ep. respondendi Ge.

^y Sic L. Ep. ceteri πρῶτον. καὶ ante ἦλθε om. G. K. M. ^z ἔσονται om. K. καὶ, ἔσονται οἱ πρ. ἔσχ. L. ταῦτα] καὶ ταῦτα L. De sequentibus vid. adnot. ^a μὲν] + οὖν L. ^b Τὸ γὰρ κλ. L. Τὸ κλ. δὲ Edd.

^cκαὶ μὴ τοσαύτην ἐπιδείξασθαι ^dπονηρίαν μετὰ τὴν τιμὴν. Ἀλλ' οὐκ ἀπήλυσας, φησὶν, ὅσον Ἰουδαῖοι. Καὶ μὴν πολλῶ μειζόνων ἀπήλυσας ἀγαθῶν. Ἄ γὰρ διὰ παντὸς τοῦ χρόνου παρεσκευάζετο ἐκείνοις, ταῦτα ἀθρόον ἔλαβες σὺ, οὐκ ὧν ἄξιος. E Διὸ καὶ Παῦλος λέγει ¹⁰“τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους δοξάσαι τὸν θεόν.” Ἄ γὰρ ἐκείνοις ὠφείλετο, ταῦτα ἔλαβες. Διὸ καὶ πολλὴ κεῖται ἡ δίκη τοῖς ^eἐρραθυμηκόσι. Καθάπερ γὰρ ἐκεῖνοι τῷ μὴ ἔλθειν ὕβρισαν, οὕτω καὶ σὺ τῷ οὕτω κατακληθῆναι μετὰ βίου διεφθαρμένον. Τὸ γὰρ ῥυπαροῖς ἱματίοις 682 εἰσελθεῖν ^fτοῦτο ἔστι βίον ἀκάθαρτον ἔχοντα ἀπελθεῖν ἐντεῦθεν· διὸ καὶ ἐφίμοῦτο. Ὁρᾷς πῶς, καίτοι οὕτω τοῦ πράγματος ὄντος καταδήλου, οὐ πρότερον κολάζει, ἕως ἂν αὐτὸς ὁ ἡμαρτηκῶς τὴν ψῆφον ἐξενέγκῃ; Τῷ γὰρ μηδὲν ἔχειν ἀντεπεῖν κατέκρινεν ἑαυτὸν, καὶ ^gοὕτω πρὸς τὰς ἀπορρήτους αἵρεται κολάσεις. Μὴ γὰρ δὴ σκότος ^hἀκούσας, τούτῳ νομίσης αὐτὸν τιμωρεῖσθαι, τῷ εἰς ἀφεγγές πέμπεσθαι χωρίον μόνον, ἀλλ' ὅπου ⁱκαὶ ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Τοῦτο δὲ λέγει, τὰς ἀκαρτερήτους ἐνδεικνύμενος ὀδύνας.

^kἈκούσατε ὅσοι μυστηρίων ἀπολαύσαντες, καὶ τοῖς γάμοις παραγενόμενοι, ῥυπαραῖς τὴν ψυχὴν περιβάλλετε πρά- B ξεσιν. Ἀκούσατε πόθεν ἐκλήθητε. Ἀπὸ τῆς τριόδου. Τί ὄντες; Χωλοὶ καὶ ἀνάπηροι κατὰ ψυχὴν, ὁ πολλῶ χαλεπώτερον τῆς τοῦ σώματος ^lλώβης. Αἰδέσθητε τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ καλέσαντος, καὶ μηδεὶς ^mμενέτω ῥυπαρὰ ἔχων ἱμάτια, ἀλλ' ἕκαστος ἡμῶν περιεργαζέσθω τὴν στολὴν τῆς ψυχῆς. Ἀκούσατε, γυναῖκες· ἀκούσατε, ἄνδρες. Οὐ τούτων (439) ἡμῖν δεῖ τῶν ἱματίων τῶν ⁿχρυσοπάστων, [τῶν τὰ ἔξωθεν

¹⁰ Rom. xv. 9.

^cκαὶ μὴ] τῷ ὑπακοῦσαι, οὐ τῷ Sav. Ben. repugnantibus Ep. Interp. et codd. ^dτὴν πονηρίαν G. H. K. ^eἐρραθυμήσασιν L. M. Ep. ^fτοῦτο ἔστι] Sic K. L. Ep. Mor. ceteri τοῦτο αἰνίττεται· τουτέστι. Iisdem auctoribus, φησὶν post ἐφίμοῦτο delevi. ^gοὕτω om. K. L. αἵρεται] ἔλκεται K. L. Ep. Mor. ^hἀκούων G. H. M. ⁱκαὶ om. G. L. ^kΗΘΙΚΟΝ. Περὶ κρίσεως, καὶ τοῦ ἐπιμελεῖσθαι νοῦ καὶ ψυχῆς, καὶ καταφρονεῖν τῶν σαρκικῶν· ἀδύνατον γὰρ καὶ σῶμα καλλωπίζειν κάκεῖνα. G. ^lλώβης] Sic L. Ep. ceteri βλάβης. ^mμενέτω] μὲν ἔστω Sav. Ben. contra Ep. Interp. et codd. p. p. ἀλλ' quod deest in codd. tuetur Ep. ⁿχρυσεμπάστων G. M. χρυσοπάστων, ἀλλ' ἐκείνων τῶν ἐνδον Mor. omissis ceteris; et sic omnes mei cum Interp. Plenior lectionem ediderunt Sav. Ben. adstipulante Reg. 688.

ἡμῖν καλλωπίζοντων,] ἀλλ' ἐκείνων τῶν [τὰ] ἔνδον. ^ο Ἐως
 ἂν ταῦτα ἔχωμεν, ἐκεῖνα περιθέσθαι δύσκολον. Οὐκ ἔστιν
 ὁμοῦ καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ^ρ καλλωπίζειν. Οὐκ ἔστιν ὁμοῦ
 καὶ μαμωνᾶ δουλεύειν, καὶ Χριστῷ ὑπακούειν ὡς ^α χρή.
 C Ἀποθώμεθα τοίνυν ταύτην τὴν τυραννίδα τὴν χαλεπὴν.
 Οὐδὲ γὰρ εἴ τις τὸν μὲν οἶκον ἐκόσμει, παραπετάσματα
 χρυσᾶ κρεμάσας, σέ δὲ ἐν ῥακίοις γυμνὸν ἐποίει ^ι καθῆσθαι,
 πρᾶως ἂν ἤνεγκας. Ἄλλ' ἰδοὺ νῦν τοῦτο σὺ ^σ σαυτὸν ἐργάζῃ,
 τὴν μὲν οἰκίαν τῆς ψυχῆς σου, τὸ σῶμα λέγω, μυρίοις πα-
 ραπετάσμασι καλλωπίζων, ἐκείνην δὲ ἐν ῥακίοις ἀφείς κα-
 θῆσθαι. Οὐκ οἶσθα, ὅτι τὸν βασιλέα τῆς πόλεως μᾶλλον
 κοσμεῖσθαι δεῖ; Διὰ τοι τοῦτο τῇ μὲν πόλει παραπετά-
 σματα ἐκ λίνου κατεσκευάσται, τῷ δὲ βασιλεῖ ἄλουργις καὶ
 διάδημα. Οὕτω καὶ σὺ, τὸ μὲν σῶμα πολλῷ φαυλοτέρᾳ
 D ^ι περίβαλε στολῇ, τὸν δὲ νοῦν ἄλουργίδα ἐνδυσον, καὶ στέ-
 φανον ἐπίθες αὐτῷ, καὶ κάθισον ἐπὶ ὀχήματος ὑψηλοῦ καὶ
 περιφανοῦς. ^ν Νῦν γὰρ τούναντίον ποιεῖς, τὴν μὲν πόλιν
 καλλωπίζων ποικίλως, τὸν δὲ βασιλέα νοῦν ἀφείς σύρεσθαι
 δεδεμένον ὀπίσω τῶν ἀλόγων παθῶν. Οὐκ ἐννοεῖς, ὅτι εἰς
 γάμον ἐκλήθης, καὶ θεοῦ γάμον; οὐ λογίζῃ πῶς εἰς ταύ-
 τας τὰς παστὰδας τὴν κληθεῖσαν ψυχὴν εἰσιέναι χρὴ, κροσ-
 σωτοῖς χρυσοῖς περιβεβλημένην, ^ω πεποικιλμένην; Βούλει
 σοι δείξω τοὺς οὕτως ἐστολισμένους; τοὺς ἐνδύμα ἔχοντας
 γάμους; Ἀναμνήσθητι τῶν ἀγίων ἐκείνων, ὑπὲρ ὧν πρώην
 E ὑμῖν διελέχθην, τῶν τὰ ^κ τρίχινά ἐχόντων ἱμάτια, τῶν τὰς
 ἐρήμους οἰκούντων. Οὗτοι μάλιστα εἰσιν οἱ τὰ ἐνδύματα
 τῶν γάμων ἐκείνων ἔχοντες· καὶ δῆλον ἐντεῦθεν· ^υ ὅσας ἂν
 αὐτοῖς δῶς πορφυρίδας, οὐκ ἂν ἔλουντο λαβεῖν· ἀλλ' ὥσ-
 περ βασιλεὺς, εἰ τοῦ πτωχοῦ τὰ ῥακία τις λαβὼν, κελεύει
 ταῦτα αὐτὸν ^ζ ἐνδυθῆναι, βδελύζαιτο ἂν τὴν στολὴν· οὕτω

^ο Ἐως] ὡς L. Mor. ἕως γὰρ G. H. M. ^ρ καλλωπίζειν] + οὐκ
 ἔστιν L. ^α χρή] δεῖ G. H. K. ^ι καθῆσθαι G. ^σ σαυτὸν] Sic Mor.
 et codd. ταυτόν tacite Sav. Ben. ^ι περίβαλλε H. M. ^ν Νῦν
 γάρ] Νῦν δὲ G. ὡς νῦν γε Sav. Ben. ^ω πεποικιλμένην om. G. M.
^κ τρίχινά G. M. et sic edebatur ante Ben. cilicio Ge. Mox τοῦ
 γάμου ἐκείνου M. ^υ ὅσας] + γὰρ G. ^ζ ἐνδυθῆναι L. εἰ τοῦ πτωχοῦ
 τὴν στολὴν· οὕτω] Sic Sav. et mei omnes, a quibus discedunt Mor.
 Ben. sic legendo: εἰ τὰ πτωχοῦ ῥακία κελεύει τις αὐτὸν ἐνδυθῆναι, ἐβδελύ-
 ζατο αὐτὸν οὕτω.

καὶ ἐκεῖνοι τὴν ἀλουργίδα ^a τὴν ἐκείνου. Οὐδαμόθεν δὲ ἐτέ- 683
 ρωθεν τοῦτο πάσχουσιν, ἀλλ' ἢ διὰ τὸ εἶδέναι τὸ κάλλος
 τῆς ^b ἑαυτῶν στολῆς. Διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἀλουργὸν ἐκείνην
 χλανίδα διαπτύουσιν ὡς ἀράχνην. Ταῦτα γὰρ αὐτοὺς ὁ
 σάκκος ἐδίδαξε· καὶ γὰρ εἰσιν αὐτοῦ τοῦ βασιλεύοντος ὑψη-
 λότεροι πολλῶ καὶ λαμπρότεροι. Κὰν δυνηθῆς τὰς πύλας
 ἀναπτύξαι τοῦ ^c νοῦ, καὶ τὴν ψυχὴν αὐτῶν κατιδεῖν, καὶ
 τὸν ἔνδον ἅπαντα κόσμον, κὰν εἰς τὴν γῆν καταπέσοις, οὐ
 φέρων τῆς εὐμορφίας τὴν λαμπηδόνα, καὶ τὴν αἴγλην τῶν
 ἱματίων ἐκείνων, καὶ τὴν ἀστραπὴν τοῦ συνειδότης αὐτῶν.
 Ἐχομεν ^d γὰρ εἰπεῖν καὶ παλαιούς ἄνδρας μεγάλους καὶ B
 θαυμαστούς· ἀλλ' ἐπειδὴ τοὺς παχυτέρους τὰ ὀρώμενα ὑπο-
 δείγματα μᾶλλον ἐνάγει, διὰ τοῦτο ὑμᾶς καὶ ἐπὶ τὰς σκη-
 νὰς πέμπω τῶν ἀγίων ἐκείνων. Οὐδὲν γὰρ ἔχουσι λυπηρὸν,
 ἀλλ' ἅτε ἐν οὐρανοῖς πηξάμενοι τὰς καλύβας, οὕτω πόρρω
 τῶν ἐν τῇ παρόντι βίῃ μοχθηρῶν ἐσκήνυνται, στρατοπε-
 δεύοντες κατὰ τοῦ διαβόλου, καὶ ὥσπερ χορεύοντες, οὕτω
 πολεμοῦσιν αὐτῷ. Διὰ τοι τοῦτο ^e καλύβας πηξάμενοι,
 πόλεις καὶ ἀγορὰς καὶ οἰκίας ἔφυγον. Τὸν γὰρ πολεμοῦντα
 οὐκ ἔνι ἐν οἰκίᾳ καθῆσθαι, ^f ἀλλὰ σχεδιάσαντα τὴν οἰκήσιν,
 ὡς μέλλοντα εὐθέως ἀπανίστασθαι, οὕτω κατοικεῖν. Τοιοῦτοι
 ἐκεῖνοι πάντες, ^g ἀπεναντίας ἡμῖν. Ἡμεῖς μὲν γὰρ οὐχ ὡς C
 ἐν στρατοπέδῳ, ἀλλ' ὡς ἐν πόλει εἰρηνικῇ ζῶμεν. Τίς γὰρ
 ἐπὶ στρατοπέδῳ ποτὲ θεμελίους καταβάλλεται, καὶ οἰκίαν
^h οἰκοδομεῖται, ἢ μικρὸν ὕστερον ἀπολιμπάνει μέλλει; Οὐκ
 ἔστιν οὐδεὶς· ἀλλὰ κὰν ἐπιχειρήσῃ τις, ὡς προδότης ἀναι-
 ρεῖται. Τίς ἐπὶ στρατοπέδῳ πλέθρα γῆς ὠνεῖται, καὶ
ⁱ πραγματείας συντίθησιν; Οὐκ ἔστιν οὐδεὶς· καὶ μάλα εἰ-
 κότως. Πολεμῆσαι γὰρ, φησὶ, παραγέγονας, οὐ καπηλεῦσαι.
 Τί τοίνυν φιλοπονεῖς περὶ τὸν τόπον, ὃν μικρὸν ὕστερον
 ἀφήσεις; Ὅταν ἀπέλθωμεν εἰς τὴν πατρίδα, ταῦτα ποίει.
 Ταῦτα καὶ σοὶ λέγω νῦν ἐγώ. Ὅταν ἀναχωρήσωμεν εἰς D
 τὴν πόλιν τὴν ^k ἄνω, ταῦτα ποίει· μᾶλλον δὲ οὐδὲν σοὶ δεῖ

^a τὴν] + βασιλικὴν G. H. ^b αὐτῶν G. H. K. ^c νοῦ] Sic Ge.
 ναοῦ L. M. et pr. K. idque edidit Mor. αὐτῶν] αὐτὴν G. ^d γὰρ
 deest in Edd. ^e καὶ καλύβας G. H. ^f ἀλλὰ] + δεῖ H. K. + δεῖ
 σε G. ^g ἀπεναντίας] + οἰκοῦντες G. H. p. p. μὲν om. L. ^h οἰκο-
 δομεῖ L. p. p. ἐπιχειρῇ G. K. ⁱ γραμματεῖα H. L. M. ^k ἀνωτάτω
 G. H. p. p. δεῖ om. G. K.

πόνων ἐκεῖ· λοιπὸν ὁ βασιλεὺς σοι ¹ πάντα ἐργάσεται. Ἐν-
 ταῦθα δὲ ἀρκεῖ τάφρον περιελάσαι μόνον, καὶ χάρακα πη-
 ξασθαι· οἰκοδομῆς δὲ ^m οὐδεμία χρεία. Ἄκουσον οἶος τῶν
 ἀμαξοβίων Σκυθῶν ὁ βίος, οἷαν τοὺς νομάδας φασὶν ἔχειν
 διαγωγὴν. Οὕτω τοὺς Χριστιανούς ζῆν ἔδει· περιῖεναι τὴν
 οἰκουμένην, πολεμοῦντας τῷ διαβόλῳ, αἰχμαλώτους ῥυομένους (440)
 τοὺς ὑπ' ἐκείνου κατεχομένους, καὶ πάντων ἀπηλλάχθαι τῶν
 βιωτικῶν. Τί κατασκευάζεις οἰκίαν, ἄνθρωπε, ἵνα μᾶλλον
 E. σαυτὸν δῆσῃς; Τί κατορύττεται θησαυρὸν, καὶ καλεῖς κατὰ
 σαυτοῦ τὸν πολέμιον; τί περιβάλλεις τείχη, καὶ σαυτῷ
 κατασκευάζεις φυλακὴν; Εἰ δὲ δύσκολα ταῦτα εἶναι σοι
 δοκεῖ, ἀπέλθωμεν πρὸς τὰς ἐκείνων σκηνάς, ἵνα διὰ τῶν
 ἔργων μάθωμεν τὴν εὐκολίαν. Καλύβας ⁿ γὰρ ἐκείνοι πη-
 684 ξάμενοι, κὰν ἀποστῆναι δέη τούτων, οὕτως ἀφίστανται, ὥσ-
 περ οἱ στρατιῶται ἐν εἰρήνῃ τὸ στρατόπεδον ἀφέντες.
 Καὶ γὰρ οὕτως ἐσκήνωνται, μᾶλλον δὲ καὶ πολλῷ ἥδιον.
 Καὶ γὰρ ἥδιον ἰδεῖν ἐρημίαν σκηνάς ἔχουσιν μοναχῶν συν-
 εχεῖς, ἢ στρατιώτας ἐν στρατοπέδῳ παραπετάσματα τείνου-
 ντας, καὶ δόρατα πηγνυμένους, καὶ ^o τῆς τῶν δοράτων αἰχ-
 μῆς φάρη κροκωτὰ ἐξαρτῶντας, καὶ πλῆθος ἀνθρώπων χαλ-
 κᾶς ^p ἐχόντων κεφαλὰς, καὶ πολὺ τῶν ἀσπίδων ἀστράπτοντας
 τοὺς ^q ὀμφαλοὺς, καὶ σιδήρῳ τεθωρακισμένους ὅλους διόλου,
 καὶ βασιλεια ἐσχεδιασμένα, καὶ πεδῖον ἠπλωμένον πολὺ,
 καὶ ἀριστοποιουμένους καὶ αὐλοῦντας. Οὐδὲ γὰρ οὕτω τερ-
 B. πνὸν τὸ θέατρον τοῦτο, οἷον ^r ὁ ἐγὼ λέγω νῦν. Ἄν γὰρ
 ἀπέλθωμεν εἰς τὴν ἐρημον, καὶ ἴδωμεν τῶν τοῦ Χριστοῦ
 στρατιωτῶν τὰς σκηνάς, οὐ παραπετάσματα τεινόμενα ὀψό-
 μεθα, οὐδὲ αἰχμὰς δοράτων, οὐδὲ πέπλους χρυσοῦς θόλον
 βασιλικὴν ποιούντας, ἀλλ' οἷον ἂν εἴ τις ἐν γῇ πολλῷ
 ταύτης ^s μακροτέρᾳ καὶ ἀπείρῳ πολλοὺς ἔτεινεν οὐρανούς,
 καινὸν καὶ φρικῶδες ἂν ἔδειξε τὸ θέατρον, οὕτω καὶ ἐκεῖ

¹ πάντα] + ποιεῖ καὶ G. H. Ταῦτα καὶ σοὶ . . . ἐργάσεται] ὅταν
 ἀναχωρήσωμεν εἰς τὴν πόλιν τὴν ἄνω, ταῦτα ἀπόλανε. Ταῦτα καὶ σοὶ
 νῦν λέγω ἐγώ· ὅταν τὴν ἄνω κατὰσχεσιν εὕρωμεν, τότε ταῦτα ποιεῖ·
 μᾶλλον δὲ οὐδὲν σοι δεῖ πόνων ἐκεῖ· ὁ γὰρ βασιλεὺς λοιπὸν ἅπαντα τὰ
 ἐκεῖσε ἐργάσεται. Mor. Ben. In altera lectione paucis exceptis con-
 sentiunt Ge. Sav. et codices. ^m οὐδεμιᾶς M. ⁿ γὰρ et p. p. τού-
 των om. M. Mor. ^o ταῖς τῶν δ. αἰχμαῖς H. L. M. ^p ἔχοντα G.
 Clausulam καὶ πλῆθος . . . κεφαλὰς ignorant K. M. ^q ὀφθαλμοὺς G.
 H. L. ^r ὁ om. G. K. M. ^s μακαριωτέρᾳ G. H. M. Ge.

θεάσασθαι ἐνι. Οὐδὲν γὰρ αὐτῶν τὰ καταγώγια χεῖρον τῶν οὐρανῶν διάκεινται· καὶ γὰρ ἄγγελοι κατάγονται πρὸς αὐτοὺς, καὶ ὁ τῶν ἀγγέλων δεσπότης. Εἰ γὰρ πρὸς τὸν Ἀβραάμ ἦλθον, ἄνδρα γυναῖκα ἔχοντα καὶ παῖδια τρέφοντα, C ἐπειδὴ φιλόξενον εἶδον· ὅταν πολλῷ πλείονα εὗρωσιν ἀρετὴν, καὶ ἄνθρωπον σώματος ἀπαλλαγέντα, καὶ ἐν σαρκὶ σαρκὸς ὑπερορῶντα, πολλῷ μᾶλλον ἐνταῦθα διατρίβουσι, καὶ χορεύουσι τὴν αὐτοῖς πρέπουσαν χορείαν. Καὶ γὰρ τράπεζα παρ' ἐκείνοις πάσης πλεονεξίας ἵκαθαρά, καὶ φιλοσοφίας μεστή. Οὐχ αἱμάτων χεῖμαρροι παρ' αὐτοῖς, οὐδὲ κρεῶν κατακοπαί, ^v οὐδὲ καρνηβαρίαι, οὐδὲ καρυκεῖαι, οὐδὲ ^w κνῖσαι παρ' αὐτοῖς ἀρδεῖς, οὐδὲ καπνὸς ἀτερπής, οὐδὲ δρόμοι καὶ θόρυβοι καὶ ταραχαὶ καὶ κρανγαὶ ἐπαχθεῖς· ἀλλ' ἄρτος καὶ ὕδωρ· τὸ μὲν ἐκ πηγῆς καθαρᾶς, τὸ δὲ ἀπὸ πόνων δικαίων. Εἰ δέ ^x πον καὶ φιλοτιμότερον ἐστίασασθαι βου- D ληθεῖεν, ἀκρόδρυα ἢ φιλοτιμία γίνεται· καὶ μείζων ἐνταῦθα ἢ ἡδονή, ἢ ἐν ταῖς βασιλικαῖς τραπέζαις. Οὐδεὶς ἐνταῦθα φόβος καὶ τρόμος, οὐκ ἄρχων ἐνεκάλεσεν, οὐ γυνὴ παρώξυνεν, οὐ παιδίον εἰς ἀθυμίαν ἐνέβαλεν, οὐ γέλως ἄτακτος ἐξέλυσεν, οὐ κολάκων πλήθος ἐφύσησεν· ἀλλ' ἀγγέλων ἐστὶν ἡ τράπεζα, πάσης τοιαύτης ταραχῆς ἀπηλλαγμένη. Καὶ στιβάς αὐτοῖς χόρτος ἀπλῶς ὑπόκειται, καθάπερ ἐν ἐρήμῳ ἀριστοποιῶν ὁ Χριστὸς ἐποίησε. Πολλοὶ δὲ οὐδὲ ^y ὑπωρόφιοι τοῦτο ποιοῦσιν, ἀλλ' ἀντὶ στέγης τὸν οὐρανὸν ἔχουσι, καὶ τὴν σελήνην ἀντὶ φωτὸς λύχνου, οὐ ^z δεομένου ἐλαίου, οὐδὲ τοῦ διακονησομένου· ἐκείνοις μόνοις ἀξίως ἄνωθεν E αὕτη φαίνει. Ταύτην καὶ ἄγγελοι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὴν τράπεζαν θεωροῦντες, τέρπονται καὶ ἡδονταί. Εἰ γὰρ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι χαίρουσιν, ἐπὶ δικαίοις τοσούτοις μιμουμένοις αὐτοὺς τί οὐκ ἐργάζονται; Οὐκ ἔστιν ἐκεῖ δεσπότης καὶ δούλος· πάντες δούλοι, πάντες ἐλεύθεροι. Καὶ μὴ νομίσης αἰνιγμα εἶναι τὸ εἰρημένον· καὶ γὰρ δούλοι ἀλλήλων, καὶ δεσπόται ἀλλήλων ^a εἰσίν. Οὐκ ἔστιν ἐσπέρας 685

^v καθαρά] Sic K. L. M. *immunis* Ge. Vulgo ἀπηλλαγμένη καὶ καθαρά. ^y οὐδὲ καρνηβαρίαι om. K. L. M. invito Interp. ^w κνῖσα . . ἀγῆς G. H. K. Verba παρ' αὐτοῖς, quae vulgo desunt, tumentur H. L. M. ^x πον καὶ] καὶ G. καὶ τι H. πού τι καὶ K. ^y ὑπωρόφιοι G. ὑπορόφιοι M. ^z δεόμενοι H. L. M. Ge. p. p. οὔτε G. H. K. L. et διακονησαμένου L. M. ^a εἰσίν om. K. καὶ γὰρ καὶ δ. καὶ δ. ἀλλήλων (om. εἰσίν) L. M.

καταλαβούσης ἐν κατηφείᾳ γενέσθαι, ὅπερ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων πάσχουσι, τὰς ἐκ τῶν ^b μεθημερινῶν κακῶν ἀναλογιζόμενοι φροντίδας. Οὐκ ἔστι μετὰ τὸ δεῖπνον μεριμνῆσαι ληστὰς, καὶ ἀποκλείσαι ^c θύρας, καὶ ἐπιθεῖναι μοχλοὺς, οὐδὲ τᾶλλα δεῖσαι, ἃ πολλοὶ ^d δεδοίκασι, τοὺς λύχνους μετὰ ἀκριβείας κοιμίζοντες, μή πον σπινθὴρ ἐμπρήσῃ τὴν οἰκίαν. Καὶ ἡ διάλεξις δὲ αὐτοῖς τῆς αὐτῆς γέμει γαλήνης. Οὐ γὰρ ταῦτα, ἅπερ ἡμεῖς διαλεγόμεθα, φθέγγονται, τὰ μηδὲν πρὸς ἡμᾶς· ὁ δεῖνα γέγονεν ἄρχων, ὁ δεῖνα ἐπαύσατο ^e τῆς Β ἀρχῆς, ὁ δεῖνα ἐτελεύτησε, καὶ ^f τὸν κλῆρον διεδέξατο ἕτερος, καὶ ὅσα τοιαῦτα· ἀλλ' αἰεὶ περὶ τῶν μελλόντων φθέγγονται καὶ φιλοσοφοῦσι· καὶ ὥσπερ ἑτέραν οἰκοῦντες οἰκον- (441) μένην, ὥσπερ εἰς αὐτὸν μεταστάντες τὸν οὐρανὸν, ὥσπερ ἐκεῖ ζῶντες, οὕτω τὰ ἐκεῖ πάντα διαλέγονται, περὶ τῶν κόλπων τοῦ Ἀβραάμ, περὶ τῶν στεφάνων τῶν ἀγίων, περὶ τῆς μετὰ Χριστοῦ χορείας· καὶ τῶν παρόντων ^g αὐτοῖς οὐδὲ μνήμη τις, οὐδὲ λόγος· ἀλλ' ὥσπερ ἡμεῖς οὐκ ἂν ἀξιῶσαι μὲν τι εἰπεῖν περὶ ὧν οἱ μύρμηκες κατὰ ^h τὰς ὁπὰς καὶ τοὺς χηραμοὺς πράττουσιν, οὕτως οὐδὲ ἐκεῖνοι, τί ποιοῦμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ περὶ τοῦ βασιλέως τοῦ ἄνω, περὶ τοῦ πολέμου τοῦ ἐν χερσὶ, περὶ τῶν τοῦ διαβόλου μηχανημάτων, περὶ C τῶν κατορθωμάτων ὧν οἱ ἅγιοι κατώρθωσαν. Τί τοίνυν πρὸς ἐκείνους ἡμεῖς παραβαλλόμενοι μυρμήκων διενηνόχαμεν; ⁱ Καθάπερ γὰρ ἐκεῖνοι τῶν σωματικῶν ἐπιμελοῦνται, οὕτω καὶ ἡμεῖς· καὶ εἴθε τούτων μόνων ἡμεῖς· νῦν δὲ καὶ πολλῷ χειρόνων. Οὐ γὰρ τῶν ἀναγκαίων ἐπιμελούμεθα μόνον, καθάπερ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ τῶν περιττῶν. Οἱ μὲν γὰρ πόρον παντὸς ἐγκλήματος ἀπηλλαγμένον μετέρχονται· ἡμεῖς δὲ πᾶσαν πλεονεξίαν· καὶ οὐδὲ τὰ μυρμήκων μιμούμεθα, ἀλλὰ τὰ τῶν λύκων, τὰ τῶν παρδάλεων· μᾶλλον δὲ καὶ D ἐκείνων χείρους. Ἐκείνοισι μὲν γὰρ ἡ φύσις οὕτως ἔδωκε τρέφεσθαι· ἡμᾶς δὲ λόγῳ καὶ ἰσονομίᾳ τετίμηκεν ὁ θεὸς, καὶ

^b Sic G. H. K. L. vulgo καθημερινῶν. ^c θύραν et p. p. μοχλὸν G. K. ^d δεδοικότες L. M. p. p. κατακοιμίζουσι L. M. κατακοιμίζοντες K. ^e τῆς ἀρχῆς] Sic H. K. L. M. favente Ge. vulgo ἄρχων. ^f τὸν κλῆρον] Sic H. K. L. Lacunam habet M. τὸν κληρόνομον G. Mor. τὴν κληρονομίαν Sav. Ben. ^g αὐτοῖς om. G. H. ^h Haec τὰς ὁπὰς καὶ non agnoscunt L. M. nec, ut videtur, Interp. ⁱ Οὐδέν· καθάπερ L. M. invito Ge.

τῶν θηρίων γεγόναμεν χείρους. Καὶ ἡμεῖς μὲν τῶν ἀλόγων
^k χείρους· ἐκεῖνοι δὲ τῶν ἀγγέλων ἴσοι, ξένοι καὶ παρεπίδη-
μοι τῶν ἐνταῦθα ὄντες· καὶ πάντα αὐτοῖς ἐνήλλακται πρὸς
ἡμᾶς, καὶ ἐνδύματα, καὶ τροφή, καὶ οἰκία, καὶ ὑποδήματα,
καὶ λαλιά. Καὶ εἴ τις ἐκείνων ἤκουσε διαλεγομένων καὶ ἡμῶν,
τότε ἂν ἔγνω καλῶς πῶς οἱ μὲν ¹ οὐρανοπολῖται, ἡμεῖς δὲ
οὐδὲ τῆς γῆς ἄξιοι. Διὰ δὴ τοῦτο, ἐπειδὴν τις ἀξίωμα πε-
ριβεβλημένος ἀπέλθῃ πρὸς αὐτοὺς, τότε μάλιστα ἐλέγχεται
ὁ τυφλὸς ἄσπας. Ὁ γὰρ γηπόνοος ἐκεῖνος, καὶ ὁ πάντων ἄπειρος
τῶν βιωτικῶν, τοῦ στρατηγοῦ καὶ μέγα ἐπὶ τῇ ἀρχῇ φρο- E
νούντος πλησίον κάθηται ἐπὶ στιβάδος, ἐπὶ προσκεφαλαίου
ῥυπῶντος. Οὐ γάρ εἰσιν οἱ αἴροντες αὐτὸν, καὶ φυσῶντες·
ἀλλὰ ταῦτόν γίνεται, οἷον ^m ἂν εἴ τις παρὰ χρυσοχόον
ἔλθοι καὶ ῥόδωνιάν· καὶ γὰρ ⁿ καὶ ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ καὶ
ἀπὸ τῶν ῥόδων δέχεται τινα λαμπηδόνα· οὕτω καὶ ἐκεῖνοι, ἀπὸ
τῆς αὐγῆς τῆς τούτων κερδαίνοντες μικρὸν, τῆς ἀπονοίας
τῆς ἔμπροσθεν ἀπαλλάττονται. Καὶ ὥσπερ ^o εἴ τις εἰς
ὑψηλὸν ἔλθοι τόπον, κὰν σφόδρα βραχυὲς ἦ, ὑψηλὸς φαί- 686
νεται· οὕτω καὶ οὗτοι, πρὸς τὰς ὑψηλὰς αὐτῶν ἐρχόμε-
νοι διανοίας, τοιοῦτοι φαίνονται, ἕως ἂν ἐκεῖ μένωσι, κα-
τελθόντες δὲ ταπεινοῦνται πάλιν, ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐκείνου
καταβαίνοντες. Οὐδὲν ^p παρ' ἐκείνοις βασιλεὺς, οὐδὲν ὕπαρ-
χος· ἀλλ' ὥσπερ ἡμεῖς τῶν παιδίων ταῦτα παιζόντων γελῶ-
μεν· οὕτω καὶ ἐκεῖνοι τὴν φλεγμονὴν τῶν ἔξω σοβούντων
διαπτύουσι. Καὶ δῆλον ἐντεῦθεν· εἰ γὰρ τις αὐτοῖς δοίῃ μετὰ
ἀσφαλείας βασιλείαν, οὐκ ἂν ποτε ἔλουντο· εἴλουντο δ' ἂν, εἰ
μὴ μεῖζον αὐτῆς ἐφρόνουν, εἰ μὴ πρόσκαιρον ^a τὸ πρᾶγμα
εἶναι ἐνόμιζον. Τί οὖν; οὐκ αὐτομολήσομεν πρὸς τοσαύτην
μακαριότητα; οὐχ ἥξομεν πρὸς τοὺς ἀγγέλους τούτους; B
οὐ ληψόμεθα καθαρὰ ἱμάτια, καὶ ἐμπομπέυσομεν τοῖς γάμοις
τούτοις, ἀλλὰ μενοῦμεν προσαιτοῦντες, τῶν ἐν ταῖς τριόδοις
πτωχῶν οὐδὲν ἄμεινον διακείμενοι, μᾶλλον ^r δὲ πολλῶ χεῖρον
καὶ ἀθλιώτερον; Καὶ γὰρ ἐκείνων πολλῶ χείρους οἱ κακῶς

^k χείρους] γεγόναμεν χ. L. χ. γεγόναμεν Edd. Haec Καὶ ἡμεῖς . . .
χείρους om. M. Ge. ¹ οὐρανοῦ πολῖται K. L. M. ^m ἂν om. G. H. K.
εἰ om. L. χρυσοχόον] χρυσοῖον H. L. χρυσοῖον M. ἔλθοι] Sic L. vulgo
ἔλθῃ. ἔλθοι καὶ] ἔλκει G. ⁿ καὶ om. H. M. ^o εἰ] ἂν εἰ L. ἔλθοι]
εἰσελθοι G. H. εἰσελθῃ K. ^p παρ'] γὰρ G. K. ^a τὸ om. G. H. K.
^r δέ] + καὶ G. H. K.

πλουτοῦντες, καὶ βέλτιον ἐπαιτεῖν ἢ ἀρπάζειν· τὸ μὲν γὰρ ἔχει συγγνώμην, τὸ δὲ κόλασιν φέρει· καὶ ὁ μὲν οὐδὲν προσκρούει θεῷ, ^s οὗτος δὲ καὶ ἀνθρώποις καὶ θεῷ· καὶ τοὺς μὲν πόνους ὑφίσταται τῆς ἀρπαγῆς, τὴν δὲ ἀπόλαυσιν ἑτέροι πολλὰκις ἐκαρπώσαντο ἅπασαν. Ταῦτ' οὖν εἰδότες, ^v καὶ ἀποθέμενοι τὴν πλεονεξίαν ^w πᾶσαν, πλεονεκτήσωμεν τὰ ἄνω, μετὰ πολλῆς σπουδῆς τὴν βασιλείαν ^x ἀρπάζοντες. Οὐ γάρ ^C ἐστίν, οὐκ ἔστι ραθυμοῦντά τινα ^y εἰς αὐτὴν εἰσελθεῖν. Γένοιτο δὲ πάντας σπουδαίους καὶ ἐγρηγορότας γεγονότας ταύτης ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ Ο.

D ¹ Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον, ^a ὅπως (442) αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ.

ΤΟΤΕ, πότε; Ὅτε μάλιστα κατανυγῆναι ^b ἔδει, ὅτε ἐκπλαγῆναι τὴν φιλανθρωπίαν, ὅτε φοβηθῆναι τὰ μέλλοντα, ὅτε ἀπὸ τῶν παρελθόντων καὶ περὶ τῶν μελλόντων πιστεῦσαι ἐχρῆν. Καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν πραγμάτων τὰ εἰρημένα ἐβόα. ^c Καὶ γὰρ τελῶναι καὶ πόρναι ἐπίστευσαν, καὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἀνηρέθησαν, καὶ ἀπὸ τούτων ἐχρῆν καὶ περὶ τῆς ^E ἀπωλείας ^d ἐαυτῶν μὴ ἀντιλέγειν, ἀλλὰ καὶ πιστεῦειν καὶ σωφρονίζεσθαι. Ἀλλ' ὅμως οὐδὲ οὕτω λήγει τὰ τῆς κακίας αὐτῶν, ἀλλ' ὠδίνει καὶ πρόεισι περαιτέρω. ^e Καὶ ἐπειδὴ

¹ Cap. xxii. v. 15.

^s οὗτος] ὁ M. ^t ἑτέροις K. M. Mor. ἐκαρπώσαντο] ἐγκατέλιπεν M. ἐκαρπώσατο Mor. ^v καὶ om. M. ^w πᾶσαν] ταύτην G. H. K. τὰ ἄνω] τὴν ἄνω iidem. πολλῆς] + τῆς K. L. ^x ἀρπάζοντες, ἵνα καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι κ. τ. ε. K. L. M. et sic edidit Mor. ^y εἰς αὐτὴν om. Sav. Ben. Mox καὶ ἐγρηγορότας om. H. Hom. lxx. ^a ὅπως] τὸ πῶς M. p. p. ἐν om. G. H. K. 2 Mosqq. ^b ἔδει] ἐχρῆν G. H. K. Mox ἐχρῆν om. iidem. ^c Καὶ γὰρ καὶ τ. L. M. ^d αὐτῶν G. L. M. ^e Καὶ] Sic Ge. Ἀλλ' G. H. K.

κατασχεῖν αὐτὸν οὐκ εἶχον (ἐφοβοῦντο γὰρ τοὺς ὄχλους),
 ἑτέραν ἤλθον ὁδὸν, ὡς δὴ εἰς κίνδυνον ἐμβαλοῦντες, καὶ δη-
 μοσίαν ¹ ποιήσαντες ἀδικημάτων ὑπεύθυνον. ² “Ἀποστέλλουσι 687
 γὰρ ³ αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἑρωδιανῶν, λέ-
 γοντες· διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ, καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ
 θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ
 γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ⁴ ἀνθρώπων. Εἰπέ οὖν ἡμῖν, τί
 σοι δοκεῖ; ἔξεστι δοῦναι κῆνσον Καίσαρι, ἢ οὐ;” Καὶ γὰρ
 φόρου λοιπὸν ἦσαν ὑποτελεῖς, τῶν πραγμάτων αὐτοῖς εἰς
 τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ⁵ μεταπεσόντων. Ἐπειδὴ οὖν εἶδον, ὅτι
 οἱ πρὸ τούτου διὰ τοῦτο ἀπέθανον, οἱ περὶ Θεοδᾶν καὶ Ἰού-
 δαν, ⁶ ὡς ἀποστασίαν μελετήσαντες, ἐβούλοντο καὶ αὐτὸν διὰ
 τῶν λόγων τούτων εἰς τοιαύτην ὑποψίαν ἐμβαλεῖν. Διὰ τοῦτο
 καὶ τοὺς αὐτῶν μαθητὰς καὶ τοὺς Ἑρῶδου στρατιώτας ἔπεμ-
 πον, διπλοῦν, ὡς ᾤοντο, τὸν κρημνὸν ἐκατέρωθεν ὀρύττοντες, B
 καὶ πάντοθεν τιθέντες τὴν παγίδα, ἣν, ὅπερ ἂν εἶπη, ἐπι-
 λάβωνται· καὶ μὲν ὑπὲρ τῶν Ἑρωδιανῶν ἀποκρίνηται, αὐτοῖ
 ἐγκαλέσωσιν· ἂν δὲ ὑπὲρ αὐτῶν, ἐκείνοι κατηγορήσωσι. Καί-
 τοιγε ἦν δεδοκὼς τὰ δίδραχμα· ἀλλ’ οὐκ ᾔδεσαν τοῦτο. Καὶ
 ἐκατέρωθεν μὲν ⁷ αὐτὸν προσεδόκων αἰρήσειν, ἐπεθύμουν δὲ μάλ-
 λον κατὰ τῶν Ἑρωδιανῶν αὐτὸν εἰπεῖν τι. Διὸ καὶ τοὺς μαθη-
 τὰς πέμπουσιν, εἰς τοῦτο ⁸ ὥθουντας αὐτὸν τῇ παρουσίᾳ, ἵνα
 παραδῶσι τῷ ἡγεμόνι ὡς τύραννον. Τοῦτο γὰρ καὶ ὁ Λουκᾶς
 αἰνιττόμενος ἐδήλουν λέγων, ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ὄχλων ἡρώτων,
 ὡς μείζονα γενέσθαι τὴν μαρτυρίαν. ⁹ Ἐγένετο δὲ τοῦναν-
 τίον ἅπαν· ἐν πλείονι γὰρ θεάτρῳ τῆς αὐτῶν ἀνοίας παρεῖχον
 τὴν ἀποδείξιν. Καὶ ὅρα τὴν κολακείαν, καὶ τὸν ἐγκεκρυμ- C
 μένον ¹⁰ δόλον. “Οἶδαμεν, φησὶν, ὅτι ἀληθὴς εἶ.” Πῶς οὖν
 ἐλέγετε, ὅτι πλάνος ἐστὶ, καὶ πλανᾷ τὸν ὄχλον, καὶ δαιμόνιον
 ἔχει, καὶ οὐκ ἔστιν ἀπὸ θεοῦ; πῶς πρὸ μικροῦ ¹¹ ἐβουλεύεσθε
 αὐτὸν ἀνελεῖν; Ἀλλὰ πάντα γίνονται, ἅπερ ἂν ἡ ἐπιβουλὴ

² v. 16, 17.

¹ ποιήσαντες G. M. Correx. Editor Ben. 2^{dac}. ³ αὐτῶν τοὺς
 μ. μετὰ L. M. ⁴ ἀνθρώπου H. M. ⁵ μεταθέντων M. μετατεθέν-
 των Ep. Ἐπειδὴ οὖν] Ἐπ. γὰρ Ep. Sav. Καὶ ἐπ. G. ⁶ ὡς om. K.
 M. Ep. ⁷ αὐτὸν] οὖν M. οὖν αὐτὸν L. ⁸ Sic G. H. Ep. ὥθουν
 (sic) M. vulgo ὥθουντες. p. p. παραδῶσσι M. Ep. ⁹ Ἐγένετο
 H. L. M. ¹⁰ δόλον] αὐτῶν δόλον L. p. p. φησὶν om. K. M. ¹¹ ἐβου-
 λεσθε H. L. M. ἅπερ] ὅσαπερ L.

ὑπαγορεύσῃ. Ἐπειδὴ γὰρ πρὸ μικροῦ εἰπόντες μετὰ αὐθαδείας, “ἐν ποία ἐξουσία ταῦτα ποιεῖς;” πρὸς τὴν ἐρώτησιν οὐκ ἔτυχον ἀποκρίσεως, προσδοκῶσιν αὐτὸν τῇ κολακείᾳ χαννοῦν, καὶ πείθειν εἰπεῖν τι κατὰ τῶν καθεστώτων νόμων, καὶ
D ¹ τῇ κρατούσῃ πολιτείᾳ τὸ ὑπεναντίον. Ὅθεν καὶ τὴν ἀλήθειαν μαρτυροῦσιν αὐτῷ, ὁμολογοῦντες τὸ ὄν² πλὴν οὐκ ὀρθῇ γνώμῃ, οὐδὲ ἐκόντες³ καὶ προστιθέασι λέγοντες· “οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός.” Ὅρα πῶς εἰσι δῆλοι βουλόμενοι εἰς τούτους μᾶλλον ἐμβαλεῖν αὐτὸν τοὺς λόγους, τοὺς ποιούν-
τας ⁴ αὐτὸν καὶ Ἡρώδῃ προσκρούσαι, καὶ τυράννου ὑποψίαν λαβεῖν, ὡς κατεξανιστάμενον τῶν νόμων, ἵν’ ὡς στασιαστὴν καὶ τύραννον κολάσωσιν. Τὸ γὰρ, “οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός,” καὶ, “οὐ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπου,” περὶ Ἡρώ-
E δου καὶ Καίσαρος ἡνίττοντο λέγοντες. “Εἰπέ οὖν ἡμῖν, τί σοι δοκεῖ;” Νῦν τιμᾶτε, καὶ διδάσκαλον νομίζετε, ἐν οἷς τὰ περὶ τῆς σωτηρίας ὑμῶν διελέγετο καταφρονήσαντες καὶ ὑβρίσαντες πολλάκις. Ὅθεν καὶ ⁵ σύμφηφοι γεγόνασι. Καὶ ὅρα τὸ ⁶ κακοῦργον. Οὐ λέγουσιν, εἰπέ ἡμῖν τί τὸ καλόν, τί
688 τὸ συμφέρον, τί τὸ νόμιμον; ἀλλὰ, “τί σοι δοκεῖ;” Οὕτω πρὸς ἐν τούτῳ ἔβλεπον, τὸ προδοῦναι αὐτὸν, καὶ ἐκπολε- (443)
μῶσαι τῷ κρατοῦντι. Καὶ ὁ Μάρκος δὲ τούτῳ δηλῶν, καὶ τὸ αὐθάδες αὐτῶν σαφέστερον ἐκκαλύπτων, καὶ τὴν φονικὴν αὐτῶν γνώμην, φησὶν αὐτοὺς εἰρηκέναι· ⁷ “δῶμεν Καίσαρι κῆνσον, ἢ μὴ δῶμεν;” Οὕτω θυμοῦ μὲν ἔπνεον, καὶ ὥδιον ἐπιβουλὴν, ὑπεκρίνοντο δὲ θεραπείαν. Τί οὖν αὐτός; “Τί με πειράζετε, ὑποκριταί;” Εἶδες πῶς πληκτικώτερον αὐτοῖς διαλέγεται; Ἐπειδὴ γὰρ ἀπηρτισμένη καὶ πρόδηλος ἦν ἡ κακία, βαθυτέραν δίδωσι τὴν τομὴν, πρῶτον αὐτοὺς συγχέων, καὶ
B ἐπιστομίζων, τῷ τὰ ἀπόρρητα αὐτῶν εἰς μέσον ἀγαγεῖν, καὶ δηλὸν ἅπασι ποιεῖν μεθ’ οἷας αὐτῷ προσέρχονται διανοίας. Ταῦτα δὲ ἐποίει, ἀναστέλλων αὐτῶν τὴν κακίαν, ὥστε ⁸ μὴ πάλιν τοῖς αὐτοῖς ἐπιχειροῦντας καταβλάπτεσθαι. Καίτοι γε

³ Marc. xii. 14.⁴ v. 18.

¹ τῆς κρατούσης πολιτείας Sav. Ben. ² ὁμολογοῦντες] καὶ ὁμολόγουν G. H. K. ³ αὐτῷ G. K. ⁴ τῷ νόμῳ M. Post κολάσωσιν lacunam habet L. usque ad Φαρισαῖός εἰμι p. 689 A. ⁵ σύμφηχοι H. et Reg. 694. Haec Ὅθεν καὶ σ. γ. non agnoscunt G. K. Ge. et delevit Sav. ⁶ κακοῦργον] + αὐτῶν Edd. ⁷ μὴ πολλοῖς τοιοῦτοις ἐπιχειρεῖν καὶ κατ. M.

τὰ ῥήματα πολλῆς ἔγεμε θεραπείας· καὶ γὰρ καὶ διδάσκαλον ἐκάλουν, καὶ ^γ ἀλήθειαν ἐμαρτύρουν, καὶ τὸ ἀπροσώποληπτον· ἀλλὰ θεὸς ὢν, οὐδενὶ τούτων παρελογίζετο. Ὅθεν κακέινους ἐχρῆν στοχαζέσθαι, ὅτι οὐ στοχασμοῦ ἢ ἐπιπληξίς ἦν, ἀλλὰ σημεῖον τοῦ τὰ ἀπορρήτα ^β αὐτῶν εἶδέναι. Οὐ μὴν μέχρι τῆς ἐπιπληξέως ἔσθι· καίτοιγε ἥρκει μόνον ἐλέγξαντα τὴν γνώμην αὐτῶν, καταισχυῖναι αὐτῶν τὴν πονηρίαν· ἀλλ' οὐχ ^α ἴσταται μέχρι τούτου, ἀλλὰ καὶ ἐτέρως ἀπορράπτει αὐτῶν τὰ στόματα. ⁵ “Ἐπιδείξατε γάρ μοι, φησὶ, τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου.” Καὶ ὡς ἐπέδειξαν, ὅπερ αἰεὶ ποιεῖ, διὰ τῆς ἐκείνων γλώττης ἐκφέρει τὴν ἀπόφασιν, καὶ αὐτοὺς ψηφίσασθαι παρασκευάζει, ὅτι ἔξεστιν· ὅπερ λαμπρὰ καὶ σαφὴς ἦν νίκη. Ὡστε ὅταν ἐρωτᾷ, οὐκ ἀγνοῶν ἐρωτᾷ, ἀλλὰ ταῖς οἰκείαις αὐτῶν ἀποκρίσειςιν ὑπευθύνους αὐτοὺς ποιῆσαι βουλόμενος. Ἐπειδὴ γὰρ ἐρωτηθέντες, ⁶ “τίνος ἢ εἰκὼν;” εἶπον, ὅτι Καίσαρος, φησὶν· “ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι.” Οὐ γὰρ ἐστὶ τοῦτο δοῦναι, ἀλλ' ἀποδοῦναι· καὶ τοῦτο ^β καὶ ἀπὸ τῆς εἰκόνος καὶ ἀπὸ τῆς ἐπιγραφῆς δείκνυται. Εἶτα ^Δ ἵνα μὴ εἴπωσιν, ^γ ὅτι ἀνθρώποις ἡμᾶς ὑποτάττεῖς; ἐπήγαγε, “καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ.” Ἐξεστι γὰρ καὶ ἀνθρώποις τὰ αὐτῶν πληροῦν, καὶ θεῷ διδόναι τὰ τῷ θεῷ παρ' ἡμῶν ὀφειλόμενα. Διὸ καὶ Παῦλός φησιν· ⁷ “ἀπόδοτε πᾶσι τὰς ὀφειλάς· τῷ τὸν φόρον, τὸν φόρον· τῷ τὸ τέλος, τὸ τέλος· τῷ ^α τὸν φόβον, τὸν φόβον.” Σὺ δὲ ὅταν ἀκούσης, ἀπόδος τὰ ^ε τοῦ Καίσαρος Καίσαρι, ἐκεῖνα γίνωσκε λέγειν αὐτὸν μόνον, τὰ μὴδὲν τὴν εὐσέβειαν παραβλάπτοντα· ὡς ἂν τι τοιοῦτον ^ζ ἦ, οὐκέτι Καίσαρος, ἀλλὰ τοῦ διαβόλου φόρος ἐστὶ καὶ τέλος τὸ τοιοῦτον.

Ταῦτα ἀκούσαντες ἐπεστομίσθησαν, καὶ ἐθαύμασαν τὴν ^Ε σοφίαν. Οὐκοῦν πιστεῦσαι ἐχρῆν, οὐκοῦν ἐκπλαγῆναι. Καὶ γὰρ θεότητος αὐτοῖς παρέσχεν ἀπόδειξιν, τὰ ἀπορρήτα ἐκκαλύψας, καὶ μετ' ἐπιεικείας αὐτοὺς ἐπεστόμισε. Τί οὖν; ἐπίστευσαν; Οὐδαμῶς· ἀλλ' ⁸ “ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον,” καὶ μετ' αὐτοὺς προσῆλθον οἱ Σαδδουκαῖοι. Ὡς τῆς ἀνοίας. Ἐκεῖ-

⁵ v. 19.⁶ v. 20, 21.⁷ Rom. xiii. 7.⁸ v. 22.

^γ ἀληθῆ M. ^β αὐτῶν om. M. ^α Καίσαρι·] + καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ Edd. ^β καὶ om. M. Ep. ^γ Sic Ep. Euth. ὅτι om. M. ^α τὸν φόβον, τὸν φ.] τὴν τιμὴν, τὴν τ. Mor. Ben. Utrumque dedit Sav. ^ε τοῦ deest in Edd. ^ζ ἦ] μὴ ἦ M. invito Ep.

νων ἐπιστομισθέντων οὗτοι ⁸ προσβάλλουσι, δέον ὀκνηροτέρους
 689 γενέσθαι. Ἀλλὰ τοιοῦτον ἢ θρασύτης, ἀναίσχυντον καὶ
 ἰταμόν ^h καὶ ἀδυνάτοις ἐπιχειροῦν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ εὐαγ-
 γελιστὴς ἐκπληττόμενος αὐτῶν τὴν ⁱ ἄνοιαν, αὐτὸ τοῦτο
 ἐπισημαίνεται λέγων, ὅτι ⁹ “ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον.”
 Ἐν ἐκείνῃ, ποία; Ἐν ἣ τὴν ἐκείνων κακουργίαν ^k ἤλεγξε,
 καὶ κατήσχυνεν αὐτοὺς. Τίνες δὲ εἰσιν οὗτοι; Αἴρεσις Ἰου-
 δαίων ἐτέρα παρὰ τοὺς Φαρισαίους, κακείνων πολὺ καταδε-
 εστέρα, λέγουσα μὴ εἶναι ἀνάστασιν, μήτε ἄγγελον, μήτε
 πνεῦμα. Παχύτεροι γάρ ^l τινες οὗτοι, καὶ περὶ τὰ σω-
 ματικά ἐπτοημένοι. Πολλοὶ γὰρ καὶ ἐπὶ Ἰουδαίων αἰρέ-
 σεις ἦσαν. Διὸ καὶ Παῦλος λέγει· ¹⁰ “Φαρισαῖός εἰμι, τῆς
 B ἀκριβεστάτης αἰρέσεως παρ’ ἡμῖν.” Καὶ ἐξ εὐθείας μὲν οὐδὲν
 οὗτοι περὶ ἀναστάσεως λέγουσι· λόγον δὲ τινα πλάττουσι,
 καὶ πρᾶγμα ^m συντιθέασιν, ὡς ἔγωγε οἶμαι, οὐδὲ γεγεννημέ-
 νον, οἴομενοι εἰς ἀπορίαν αὐτὸν ἐμβαλεῖν, καὶ θέλοντες ἀνα-
 τρέψαι ἀμφοτέρω, καὶ τὸ ἀνάστασιν εἶναι, καὶ τὸ τοιαύτην
 ἀνάστασιν. Πάλιν ⁿ δὲ καὶ οὗτοι μετ’ ἐπιεικείας δῆθεν
 προσβάλλουσι, λέγοντες· ¹¹ “Διδάσκαλε, Μωϋσῆς εἶπεν· ἐάν
 ἀποθάνῃ τις, μὴ ἔχων τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς τὴν (444)
 ὀ γυναικα, καὶ ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ. Ἦσαν δὲ
 παρ’ ἡμῖν ἐπτὰ ἀδελφοί· καὶ ὁ πρῶτος γαμήσας ^p ἔτελεύ-
 τησε, καὶ μὴ ἔχων σπέρμα ἀφῆκε τὴν γυναῖκα τῷ ἀδελφῷ.
 Ὁμοίως καὶ ὁ δεῦτερος, καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῶν ἐπτὰ. Ὑστερον
 C δὲ ἀπέθανε καὶ ἡ γυνή. Ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει τίνος ^q τῶν
 ἐπτὰ ἔσται γυνή;” Ὅρα τούτοις διδασκαλικῶς ἀποκρινόμενον.
 Εἰ γὰρ καὶ ἀπὸ κακουργίας προσῆλθον, ἀλλ’ ὅμως καὶ ἀγ-
 νοίας ἢ ἐρώτησις ἦν μᾶλλον. Διὸ οὐδὲ λέγει αὐτοῖς, ὑπο-
 κριταί. Εἶτα ἵνα μὴ ἐγκαλέσῃ, διατί ^r ἐπτὰ μίαν ἔσχον,

⁹ v. 23.¹⁰ Act. xxvi. 5.¹¹ v. 24-28.

⁸ προσβάλλουσι G. M. ^h Sic Euth. et codd. ὡς καὶ αὐτὸς ἐπιχει-
 ρεῖν Mor. Ben. ⁱ Sic Ep. et codd. ἀπόνοιαν Edd. ^k διήλεγξε
 Edd. ^l τινὲς om. M. περὶ] πρὸς M. ^m συντιθέμενον M. Vul-
 gatum tuentur Ep. Theoph. ⁿ δὲ om. L. M. p. p. προσβάλλουσι
 Edd. ^o γυναῖκα] + αὐτοῦ L. M. ἀδελφῷ] + αὐτοῦ L. M. ^p ἔτε-
 λεύτησεν ἄτεκνος, καὶ μὴ H. 1 Mosq. ἐτελεύτησεν ἄτεκνος. Ὁμοίως
 (ceteris omissis) M. Ὁμοίως] + δὲ Edd. ^q τῶν ἐπτὰ] αὐτῶν M.
 Mox γυνή; Ὅρα κακουργίαν ἵνα γὰρ μὴ ἐγκαλέσῃ . . . (ceteris omissis)
 G. K. Vulgatum tuetur Interp. ^r οἱ ἐπτὰ G. H. p. p. καὶ τὸν
 Μωϋσέα M.

προστιθέασι τὸν Μωϋσέα· καίτοιγε, ὅπερ ἔφθην εἰπὼν, πλά-
σμα ἦν, ὡς ἔγωγε οἶμαι. Οὐ γάρ ἂν ὁ τρίτος ἔλαβε, τοὺς
δύο νυμφίους νεκροὺς γενομένους ^sιδῶν· εἰ δὲ ὁ τρίτος, ἀλλ'
οὐχ ὁ τέταρτος, οὐδὲ ὁ πέμπτος· εἰ δὲ καὶ οὗτοι, πολλῶ
μᾶλλον ὁ ἕκτος ^tἢ ὁ ἑβδομος οὐκ ἂν προσῆλθον, ἀλλ' οἰωνί- D
σαντο ἂν τὴν γυναῖκα. Τοιοῦτοι γὰρ οἱ ^vἸουδαῖοι. Εἰ γὰρ
νῦν πολλοὶ τοῦτο πάσχουσι, πολλῶ μᾶλλον τότε ἐκείνοι·
ὅπου γε καὶ χωρὶς τούτου πολλάκις τὸ οὕτω συνοικεῖν ἔφν-
γον, καὶ ταῦτα τοῦ νόμου καταναγκάζοντος. Οὕτω γοῦν
ἡ Ῥούθ ἡ Μωαβίτις ἐκείνη ^wγυνὴ πρὸς τὸν μακροτέρω τῆς
συγγενείας ἐξεκυλίσθη· καὶ ἡ Θάμαρ δὲ ἐντεῦθεν παρὰ τοῦ
κηδεστοῦ κλέψαι σπέρμα κατηναγκάζετο. Καὶ τίνος ἕνεκεν
οὐκ ἔπλασαν δύο ἢ τρεῖς, ἀλλ' ἐπτά; Ὡστε ἐκ περιουσίας E
κωμωδῆσαι, ὡς ᾤοντο, τὴν ἀνάστασιν. Διὸ ^xκαὶ λέγουσι,
“πάντες ἔσχον αὐτήν,” ὡς εἰς ἄπορόν τι αὐτὸν ἐμβάλλοντες.
Τί οὖν ὁ Χριστός; Πρὸς ἀμφοτέρα ἀποκρίνεται, οὐ πρὸς
τὰ ῥήματα, ἀλλὰ πρὸς τὴν γνώμην ἰστάμενος, καὶ πανταχοῦ
τὰ ἀπόρρητα αὐτῶν ἐκκαλύπτων, καὶ ποτὲ μὲν αὐτὰ ^yἐκ-
πομπεύων, ποτὲ δὲ τῷ συνειδότι τῶν ἐρωτῶντων ἀφίεις τὸν
ἔλεγχον. Ὅρα γοῦν ἐνταῦθα πῶς ἀμφοτέρα δείκνυσι, καὶ 690
ὅτι ἀνάστασις ἔσται, καὶ ὅτι οὐ τοιαύτη ἀνάστασις, οἶαν
ὑποπτεύουσι. Τί γὰρ φησι; ¹²“Πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς
γραφάς, μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ.” Ἐπειδὴ γὰρ ὡς εἰδότες,
Μωϋσέα προβάλλονται καὶ τὸν νόμον, δείκνυσιν ὅτι τοῦτο
μάλιστα ἀγνοούντων ἐστὶ τὰς γραφάς τὸ ἐρώτημα. Ἐντεῦ-
θεν γὰρ καὶ τὸ πειράζειν αὐτοῖς ἦν, ἐκ τοῦ τὰς γραφάς
ἀγνοεῖν, ^zκαὶ τοῦ θεοῦ τὴν δύναμιν μὴ εἰδέναι ὡς χρή. Τί
οὖν θαυμαστόν, φησὶν, εἰ ἐμὲ πειράζετε τὸν ἔτι ἀγνοούμενον
ὑμῖν, ὅπου γε οὐδὲ τοῦ θεοῦ τὴν δύναμιν ἴστε, ἥς τοσαύτην
πεῖραν εἰλήφατε, καὶ οὔτε ἐκ κοινῶν ἐννοιῶν, οὔτε ἀπὸ γρα- B
φῶν αὐτὴν ἔγνωτε· ^aεἰ ἄρα καὶ κοινοὶ λογισμοὶ τοῦτο παρέ-
χουσιν εἰδέναι, ὅτι τῷ θεῷ πάντα δυνατά. Καὶ πρῶτον μὲν

¹² v. 29.

^s ιδῶν] ὁρῶν M. ^t ἢ] καὶ L. M. ^v Ἰουδαῖοι] + εἰσιν M.
^w γυνὴ om. M. συγγενείας] + ἐκείνης M. Ge. + συγγενῇ L. ^x καὶ
om. G. H. p. p. ἐμβαλόντες H. cum Sav. ἐμβαλόντες Mor. Ben.
^y καὶ ἐκπομ. H. K. ^z καὶ] ἐκ τοῦ L. M. μὴ εἰδέναι ὡς χρή pro
ἀγνοεῖν, et p. p. hoc pro illo habet M. ^a εἰ] καίπερ G. εἰ om. L. M.
Articulum ante κοινοὶ deleui, iubentibus G. H. K. L.

πρὸς τὸ ἐρωτηθὲν ἀποκρίνεται. Ἐπειδὴ γὰρ τοῦτο αἴτιον ἦν αὐτοῖς τοῦ μὴ νομίζειν ἀνάστασιν, τὸ νομίζειν τοιαύτην εἶναι ^b τὴν τῶν πραγμάτων κατάστασιν, τὸ αἴτιον θεραπεύει, εἶτα καὶ ^c τὸ σύμπτωμα (ἀπὸ γὰρ τούτου καὶ τὸ νόσημα γέγονε) καὶ δείκνυσιν τῆς ἀναστάσεως τὸν τρόπον. ¹³ “Ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει, φησὶν, οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε γαμίσκονται, ἀλλ’ εἰσὶν ὡς ἄγγελοι θεοῦ ἐν οὐρανῷ.” Ὁ δὲ Λουκᾶς φησιν, ¹⁴ “ὡς υἱοὶ θεοῦ.” Εἰ τοίνυν οὐ γαμοῦσι, περιττὴ ἡ ἐρώτησις. Οὐ μὴν ἐπειδὴ οὐ γαμοῦσι, διὰ τοῦτο ἄγγελοι· ἀλλ’ ἐπειδὴ ὡς ἄγγελοι, διὰ τοῦτο οὐ γαμοῦσιν. Ἀπὸ τούτου καὶ ἕτερα πολλὰ ἀνεῖλεν, ἅπερ ἅπαντα δι’ ἐνὸς ῥήματος ὁ Παῦλος ἠνίξαστο εἰπὼν ¹⁵ “παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου.” Καὶ διὰ μὲν τούτων ἐδήλωσεν ^d ἡλικὸν ἢ ἀνάστασις· ὅτι δὲ καὶ ἀνάστασις ἐστὶ, δείκνυσιν. Καίτοι συναποδέδεικται τῷ εἰρημένῳ ^e καὶ τοῦτο, ἀλλ’ ὅμως ἐκ περιουσίας τῷ λόγῳ πάλιν προστίθῃσι λέγων. Οὐδὲ γὰρ πρὸς τὸ ἐρώτημα ἐστὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἔννοιαν αὐτῶν. Οὕτως ὅταν μὴ σφόδρα κακουργῶσιν, ἀλλ’ ἀγνοοῦντες ἐρωτῶσι, καὶ ἐκ περιουσίας διδάσκει· ὅταν δὲ ἀπὸ κακίας μόνῃς, οὐδὲ πρὸς τὰ ἐρωτώμενα ἀποκρίνεται. Καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ Μωϋσέως ἐπιστομίζει αὐτοὺς, ἐπειδὴ κύκεινοι Μωϋσέα ^f προεβάλλοντο, καὶ φησὶ ¹⁶ “περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως ^g τῶν νεκρῶν οὐκ ἀνέγνωτε, (445) ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ^h ὁ θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ^h ὁ θεὸς Ἰακώβ; Οὐκ ἔστι θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων.” Οὐχὶ τῶν οὐκ ὄντων, φησὶ, καὶ καθάπαξ ἀφανισθέντων, καὶ οὐκέτι ἀναστησομένων. Οὐ γὰρ εἶπεν, ἤμην, ἀλλ’, εἰμί· τῶν ὄντων καὶ ⁱ τῶν ζώντων. Ὡς περ γὰρ ὁ Ἀδάμ, εἰ καὶ ἔζη τῇ ἡμέρᾳ ^E ἣ ἔφαγεν ἀπὸ τοῦ ξύλου, ἀπέθανε τῇ ἀποφάσει· οὕτω καὶ οὔτοι, εἰ καὶ ἐτεθνήκεσαν, ἔζων τῇ ὑποσχέσει τῆς ἀναστάσεως. Πῶς οὖν φησιν ἀλλαχοῦ, ¹⁷ “ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ;” Ἀλλ’ οὐκ ἔστιν ^k ἐναντίον τοῦτο ἐκείνῳ. Νεκρῶν γὰρ ἐνταυθὰ φησι, τῶν καὶ αὐτῶν ζήσεσθαι μελλόντων.

¹³ v. 30.¹⁴ Luc. xx. 36.¹⁵ 1 Cor. vii. 31.¹⁶ v. 31, 32.¹⁷ Rom. xiv. 9.

^b Sic L. τὴν vulgo deest. πραγμάτων] + τότε Edd. ^c τὰ συμπτώματα H. εἶτα καὶ . . . γέγονε] “Desunt haec omnia in nostris MSS. et apud Interp.” Sav. His adde meorum G. K. ^d Sic L. M. Ep. ceteri ἡλική. ^e καὶ om. G. K. ^f προεβάλλοντο H. K. περιεβάλλοντο L. ^g τῶν deest in Edd. ^h ὁ θεὸς bis om. L. M. invitis Mosq. Mox ἅπαξ G. H. K. ⁱ τῶν om. L. Ep. ^k ἐναντίον] ἴσον G.

¹⁸ Ἄλλως δὲ καὶ ἕτερον τὸ, “ἐγὼ ὁ θεὸς Ἀβραάμ,” καὶ τὸ, “ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ.” Οἶδε δὲ καὶ ἄλλην νεκρότητα, περὶ ἧς φησιν· ¹⁸ “ἄφετε τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ⁶⁹¹ ἐαυτῶν νεκρούς.” ¹⁹ “Καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ^m ἐξεπλάγησαν ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.” Οὐδὲ ἐνταῦθα οἱ Σαδδουκαῖοι· ἀλλ’ οὗτοι μὲν ἡττηθέντες ἀναχωροῦσι· τὸ δὲ ἀδέκαστον πλήθος καρποῦται τὴν ὥφέλειαν.

ⁿ Ἐπεὶ οὖν τοιαύτη ἡ ἀνάστασις, φέρε πάντα ποιῶμεν, ἵνα τῶν πρωτείων ἐκεῖ τύχωμεν. Εἰ δὲ δοκεῖ, καὶ πρὸ τῆς ἀναστάσεως ^o δεῖξωμεν ὑμῖν τινὰς ταῦτα ἐντεῦθεν ἐπιτηδεύοντας καὶ καρπουμένους, πάλιν ἐπὶ τὰς ἐρήμους ἀπελθόντες. Πάλιν γὰρ τῶν αὐτῶν ἄψομαι λόγων, ἐπεὶ μετὰ πλείονος ἡδονῆς ἀκούοντας ὑμᾶς βλέπω. Ἴδωμεν τοίνυν καὶ τήμερον τὰ στρατόπεδα τὰ πνευματικά· ἴδωμεν τὴν φόβον καθαρὰν ἡδονήν. Οὐ γὰρ μετὰ δοράτων εἰσὶν ἐσκηνωμένοι, καθάπερ οἱ Β στρατιῶται (ἐνταῦθα γὰρ πρώην κατέλυσα τὸν λόγον), οὐδὲ μετὰ ἀσπίδων καὶ θωράκων· ἀλλὰ γυμνοὺς ὄψει τούτων ἀπάντων, καὶ τοιαῦτα ἐργαζομένους, οἷα οὐδὲ μετὰ ὅπλων ἐκείνοι. Καὶ εἰ δύνασαι συνιδεῖν, ἐλθέ, καὶ χεῖρά μοι ὀρεξόν, καὶ ἴωμεν εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον ἀμφότεροι, καὶ ἴδωμεν τὴν παράταξιν. Καὶ γὰρ καὶ οὗτοι καθ’ ἐκάστην πολεμοῦσι τὴν ἡμέραν, καὶ σφάττουσι τοὺς ^p ὑπεναντίους, καὶ νικῶσι τὰς ἐπιθυμίας ἀπάσας τὰς ἐπιβουλενοῦσας ἡμῖν. Καὶ ὄψει ταύτας ἐρρίμμενας χαμαὶ, καὶ μηδὲ σπαίρειν δυναμένας· ^q ἀλλὰ τὸ ἀποστολικὸν ἐκεῖνο διὰ τῶν ἔργων δεικνύμενον, ὅτι ²⁰ “οἱ τοῦ Χριστοῦ, τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις.” Εἶδες πλήθος νεκρῶν ^r κειμένων, ἐσφαγμένων τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος; Διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκεῖ μέθη, οὐδὲ ἀδηφαγία. Καὶ δείκνυσιν ἡ τράπεζα, καὶ τὸ τρόπαιον τὸ ^s ἐπ’ αὐτῇ ἐστηκός. Ἡ γὰρ μέθη καὶ ἡ ἀδη-

¹⁸ Luc. ix. 60.¹⁹ v. 33.²⁰ Gal. v. 24.

¹ Haec Ἄλλως δὲ . . . τοὺς ἐαυτῶν νεκροὺς desunt in G. K. et uno Mosq. Priora ab ἄλλως usque ad κυριεύσῃ, etiam ab Interprete prae-termissa, delevit Sav. ^m ἐξεπλήσσαντο L. M. ⁿ ΗΘΙΚΟΝ. Περὶ μοναχῶν, καὶ ὅτι δόκιμοί εἰσι στρατιῶται παρὰ τοὺς ὠπλισμένους δόρατα· ἐν ᾧ καὶ περὶ τρυφῶντων καὶ μὴ τρυφῶντων, καὶ ὅθεν ἀμφοτέρων συλλέγονται αἱ τράπεζαι. G. ^o δεῖξομεν H. et corr. G. ^p ἐναντίους G. H. K. ^q ἀλλὰ] καὶ G. H. K. δεικνύμενον] + λόγιον τὸ λέγον Sav. Ben. ^r κείμενον K. M. ^s ἐπ’] ἐν G. H. Mox Ἡ μὲν γὰρ G. H. K.

φαγία κείται νεκρά διὰ τῆς ὑδροποσίας [†] τροπωθεῖσα, τὸ πολυειδὲς τοῦτο καὶ πολυκέφαλον θηρίον. Καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῆς μυθοποιουμένης Σκύλλης καὶ Ὑδρας, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς μέθης πολλὰς ἐστι κεφαλὰς ἰδεῖν· ἐντεύθεν πορνείαν, ἐκείθεν ὀργὴν, ἄλλοθεν βλακείαν, ἐτέρωθεν ἔρωτας ἀτόπους φρομέ-
 D νους· ^ν ἀλλὰ πάντα ταῦτα ἀνήρηται. Καίτοιγε ἐκεῖνα ^ω πάντα τὰ στρατόπεδα, καὶ μυρίων περιγέγωνται πολέμων, ὑπὸ τούτων ἀλίσκονται· καὶ οὔτε ὅπλα, οὔτε δόρατα, οὐχ ὅπερ ἂν ἕτερον ἦ, δύναται πρὸς ταύτας στήναι τὰς φάλαγγας· ^x ἀλλ' αὐτοὺς τοὺς γίγαντας, τοὺς ἀριστέας, τοὺς τὰ μυρία ἀνδραγαθοῦντας, εὖροις ἂν χωρὶς δεσμῶν δεδεμένους ὕπνῳ καὶ μέθῃ, χωρὶς σφαγῆς καὶ τραυμάτων, καθάπερ τοὺς τετραυματισμένους, κειμένους, μᾶλλον δὲ ^ν καὶ χαλεπώτερον. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ καὶ σπαίρουσιν· οὗτοι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ἀλλ' εὐθέως καταπίπτουσιν. Ὅρας ὅτι μεῖζον τοῦτο τὸ στρατόπεδον
 E καὶ θαυμαστότερον; τοὺς γὰρ ἐκείνων ^z περιγινόμενους πολεμίους ἀναιρεῖ τῷ θελῆσαι μόνον. Οὕτω γὰρ αὐτὴν ἀσθενῇ τὴν μητέρα ^a ἀπάντων τῶν κακῶν ποιοῦσιν, ὥς μηδὲ ἐνοχλεῖν λοιπόν· τοῦ δὲ στρατηγοῦ κειμένου, καὶ τῆς κεφαλῆς ἀνηρημένης, καὶ τὸ λοιπὸν σῶμα ἡσυχάζει. Καὶ τὴν νίκην ταύτην ἕκαστον τῶν ἐκεῖ μενόντων ἐργαζόμενον ἴδοι τις ἂν. Οὐ γὰρ ὥσπερ ἐπὶ τούτων τῶν ^b πολέμων, εἰν ὑφ' ἐνός
 692 τις λάβῃ πληγὴν, ἐτέρῳ λοιπὸν οὐκ ἔστι βαρὺς καταπεσὼν ἅπαξ· ἀλλ' ἀνάγκη πάντας τὸ θηρίον τοῦτο παίειν· καὶ ὁ μὴ πλήξας ^c αὐτὴν, καὶ καταβαλὼν, ἐνοχλεῖται πάντως. Εἶδες νίκην λαμπράν; Οἶον γὰρ τὰ στρατόπεδα τὰ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ὁμοῦ συνελθόντα στήσαι τρόπαιον ^d οὐκ ἰσχύει, τοῦτο ἕκαστος ἐκείνων ἴστησι· καὶ πάντα ἀναμέμικται (446)
^e τετρωμένα, παράφορα παραπληξίας ῥήματα, νοήματα μα-

[†] τροθεῖσα M. σταυρωθεῖσα Mor. ^ν ἀλλὰ] + ἐνταῦθα Sav. Ben.

^ω πάντα deest in iisdem. πολέμων] πολεμίων Sav. βαρβάρων L.

^x ἀλλ' αὐτοὺς] Sic G. H. K. L. Ge. Edebatur ἀλλὰ τούτους. ^ν καὶ]

+ πολλῷ G. H. καὶ om. L. M. ^z περιγενομένων L. M. ^a ἀπ.

τῶν κ.] τῶν κακῶν τούτων K. L. M. invito Interp. ^b πολεμίων G. K.

rugis Ge. ^c αὐτὴν] αὐτὸ G. H. K. αὐτὴν τὴν μέθην M. Mor.

^d οὐκ ἰσχύει] οὐ δύναται M. ^e τετρωμένα] καὶ τετρωμένα G. παρα-

πληξίας] παραπληξία L. ἀηδὲς] καὶ ἀηδὲς H. M. καὶ ἀηδὲ L. καὶ πάντα

ἀναμέμικται τετρωμένα καὶ παράφορα παραπληξίας ῥήματα, νοσήματα

μανικὰ καὶ ἀηδὲ, τύφος Mor. καὶ πάντα ἀνατέτραπται, παρακεκομμένα

καὶ παράφορα (cetera ut Mor.) Sav. Ben. quae lectio est Regii 688.

νικά, ἀηδὴς τῦφος, ^f πάντα ὅσα ἀπὸ μέθης ὀπλίζεται. Καὶ μιμῶνται τὸν ἑαυτῶν δεσπότην, ὃν ἡ γραφή θαυμάζουσα B ἔλεγεν· ²¹ “ἐκ χειμάρρου ἐν ὁδῷ πίεται· διὰ τοῦτο ὑψώσει κεφαλὴν.”

Βούλεσθε καὶ ^g ἕτερον πλῆθος νεκρῶν ἰδεῖν; Ἰδωμεν τὰς ἐκ τῆς τρυφῆς ἐπιθυμίας, τὰς ἐκ τῶν ὀψοποιῶν, τῶν μαγειρῶν, τῶν τραπέζοποιῶν, τῶν πλακουντοποιῶν. Αἰσχύνομαι ^h μὲν γὰρ πάντα διηγούμενος· πλὴν ἀλλ’ ὅμως ἐρῶ τὰς ὀρνεις τὰς ἀπὸ Φάσιδος, τοὺς ζωμοὺς τοὺς χύδην μιγνυμένους, τὰ ὑγρά, τὰ ξηρὰ ἐδέσματα, τοὺς περὶ τούτων κειμένους νόμους. Καθάπερ γὰρ τινα πόλιν ⁱ οἰκοῦντες, καὶ στρατόπεδα διατάττοντες, οὕτω καὶ οὗτοι, τὸ καὶ τὸ πρῶτον, ^k καὶ τὸ καὶ τὸ δεύτερον νομοθετοῦσι καὶ κατατάττονσι. Καὶ οἱ μὲν C ^l πρῶτον ὀρνεις ἐπ’ ἀνθράκων ὠπτημένας, ἔνδοθεν μεμεστωμένας ἰχθύων εἰσάγουσιν· ἕτεροι δὲ ἄλλοθεν τὰ προοίμια ποιοῦνται τῶν παρανόμων τούτων δείπνων· καὶ ἄμιλλα πολλὴ περὶ τούτων, καὶ ὑπὲρ ποιότητος, καὶ ὑπὲρ τάξεως, καὶ ὑπὲρ πλῆθους· καὶ φιλοτιμοῦνται ἐφ’ οἷς κατορύττεσθαι ἔδει, οἱ μὲν ὅτι τὸ ἡμῖς τῆς ἡμέρας ἀνάλωσαν, οἱ δὲ πᾶσαν αὐτὴν, οἱ δὲ ὅτι καὶ τὴν νύκτα προσέθηκαν λέγοντες. Ἰδε τὸ μέτρον, ταλαίπωρε, τῆς γαστροῦς, καὶ αἰσχύνητι τὴν ἄμετρον σπουδὴν. Ἀλλ’ οὐδὲν τοιοῦτον παρὰ τοῖς ἀγγέ- D λοις ἐκείνοις· ἀλλὰ καὶ αὐταὶ ^m πᾶσαι αἱ ἐπιθυμίαι νεκραί. Οὐ γὰρ εἰς πλησμονὴν καὶ τρυφὴν, ἀλλ’ εἰς χρεῖαν αὐτοῖς ⁿ αἱ τροφαί. Οὐκ ὀρνίθων ἐκεῖ θηραταί, οὐδὲ ἰχθύων, ἀλλ’ ἄρτος καὶ ὕδωρ. Ἡ δὲ σύγχυσις αὕτη, καὶ ὁ θόρυβος, καὶ ^o αἱ ταραχαί, πάντα ἐκποδῶν ἐκείθεν, καὶ ἀπὸ τοῦ δωματίου, καὶ ἀπὸ τοῦ σώματος, ^p καὶ πολὺς ὁ λιμὴν· παρὰ δὲ τούτοις πολλὴ ἡ ζάλη. Ἀναρρήξον ^q οὖν τῷ λόγῳ τὴν γαστέρα τῶν τὰ τοιαῦτα σιτουμένων, καὶ ὅψει τὸν πολὺν φορυτὸν, καὶ τὸν ἀκάθαρτον ὀχετὸν, καὶ τὸν κεκονιαμένον τάφον. Τὰ δὲ μετὰ ταῦτα καὶ αἰσχύνομαι εἰπεῖν, τὰς ἐρυγὰς τὰς ἀηδεῖς, E

²¹ Psal. cix. 7.

^f καὶ πάντα G. ^g ἑτέρωθεν G. L. ^h μὲν om. G. L. ⁱ διοικούντες L. M. ^k καὶ τὸ καὶ τὸ] καὶ τὸ L. M. καὶ H. διατάττοντες, οὕτω τὸ πρῶτον, τὸ δεύτερον νομοθετοῦσι G. ^l τὸ πρῶτον Edd. p. ὀπτημένας K. οἰδημένας M. ^m πᾶσαι] καὶ πᾶσαι L. ⁿ ἡ τροφή G. K. ^o ἡ ταραχὴ G. H. K. ^p καὶ om. G. H. ^q γοῦν G. H. K.

τοὺς ἐμέτους, τὰς κάτωθεν, τὰς ἄνωθεν ἐκκρίσεις. Ἀλλὰ καὶ ταύτας ἴθι καὶ βλέπε νεκρὰς τὰς ἐπιθυμίας ἐκεῖ, καὶ τοὺς ἀπὸ τούτων σφοδροτέρους ἔρωτας· τοὺς τῶν ἀφροδισίων λέγω. Καὶ γὰρ καὶ τούτους ὅψει πάντας ἐρριμμένους μετὰ τῶν ἵππων, μετὰ τῶν σκευοφόρων. Σκευοφόρος γὰρ καὶ ὄπλον καὶ ἵππος αἰσχροῦς πράξεως ῥῆμά ἐστιν αἰσχρόν. Ἀλλ' ὅψει ἵππον ὁμοῦ καὶ ἀναβάτην τοιοῦτον, καὶ ὄπλα κείμενα· ἐκεῖ δὲ τούναντίον ἅπαν, καὶ ψυχὰς νεκρὰς ἐρριμμένας.

693 Οὐκ ἐπὶ τῆς τραπέζης δὲ μόνον ἡ νίκη λαμπρὰ τοῖς ἁγίοις ἐκείνοις, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων· ἐπὶ τῶν χρημάτων, ἐπὶ τῆς δόξης, ἐπὶ τῆς βασκανίας, ἐπὶ τῶν νοσημάτων ἀπάντων.

Ἄρα σοι οὐ δοκεῖ τοῦτο ἐκείνου τοῦ στρατοπέδου ἰσχυρότερον εἶναι, καὶ ἡ τράπεζα βελτίων; Καὶ τίς ἀντερεῖ; Οὐδεὶς, οὐδὲ αὐτῶν ἐκείνων, κἂν σφόδρα μαινόμενος ᾗ. Αὕτη μὲν γὰρ εἰς οὐρανὸν παραπέμπει, ἐκείνη δὲ εἰς γένναν ἔλκει· ταύτην ὁ διάβολος διατάττεται, ἐκείνην δὲ ὁ Χριστὸς· ταύτην τρυφὴ νομοθετεῖ καὶ ἀκολασία, ἐκείνην δὲ φιλοσοφία καὶ σωφροσύνη· ἐνταῦθα ὁ Χριστὸς παραγίνεται, ἐκεῖ δὲ ὁ διάβολος. Ἐνθα γὰρ μέθη, διάβολος· ἐνθα

B αἰσχροῦ ῥήματα, ἐνθα πλησμονή, ἐκεῖ δαίμονες χορεύουσι. Τοιαύτην εἶχε τράπεζαν ὁ πλούσιος ἐκεῖνος· διὰ τοῦτο οὐδὲ σταγόνος ὕδατος κύριος ᾗν. Ἀλλ' οὐχ οὗτοι τοιαύτην, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀγγέλων ἤδη μελετῶσιν. Οὐ γαμοῦσιν, οὐδὲ γαμίσκονται, οὐδὲ καθεύδουσιν ἄρδην, οὐδὲ τρυφῶσιν· ἀλλὰ πλὴν ὀλίγων τινῶν καὶ ἀσώματοι γεγόνασι. Τίς οὖν ἐστὶν οὕτως εὐκόλως νικῶν τοὺς ἐχθροὺς, ὡς ἀριστοποιούμενος τροπαιὸν ἰστᾶν; Διὰ τοῦτο καὶ ὁ προφήτης φησὶν· ²² “ἡτοίμασας ἐνώπιόν μου τράπεζαν ἐξεναντίας τῶν θλιβόντων με.” Οὐ γὰρ ἂν τις ἀμάρτοι καὶ περὶ ταύτης τοῦτο εἰπὼν τὸ

C λόγιον τῆς τραπέζης. Οὐδὲν γὰρ οὕτω θλίβει ψυχὴν, ὡς ἐπιθυμία ἄτοπος, καὶ τρυφὴ, καὶ μέθη, καὶ τὰ ἐκ τούτων κακὰ· καὶ τοῦτο ἴσασιν οἱ πείραν εἰληφότες καλῶς. Εἰ δὲ μάθοις καὶ πόθεν αὕτη συλλέγεται ἡ τράπεζα, καὶ πόθεν ἐκείνη, τότε ὅψει καλῶς ἐκατέρας τὸ διάφορον. Πόθεν οὖν αὕτη συλλέγεται; Ἀπὸ μυρίων διικρύνων, ἀπὸ χρηρῶν

²² Psal. xxii. 5.

ἴθι.] Sic L. et corr. H. vulgo ἴσθι. Mox τοὺς ἐπὶ τούτων G. K.
² οὐ om. G. H. K. ὕδατος om. M. τοῦτον εἰπὼν τὸν λόγον M.

πλεονεκτουμένων, ἀπὸ ὀρφανῶν ἀρπαζομένων· ἡ δὲ ἀπὸ πό-
 νων δικαίων. Καὶ ἔοικεν αὕτη μὲν ἡ τράπεζα γυναικὶ καλῇ
 (447) καὶ εὐεидεῖ, οὐδενὸς τῶν ἔξωθεν δεομένη, ἀλλὰ φυσικὸν ἔ-
 χούσῃ τὸ κάλλος· ἐκείνη δέ, πόρνη τινὶ αἰσχροῇ καὶ δυσειδεῖ,
 πολλὰ ^ω μὲν ἐπιτρίμματα ἔχούσῃ, οὐκ ἰσχυούσῃ δὲ συσκιά-
 σαι τὴν ἀμορφίαν, ἀλλ' ^x ὅσῳ ἂν ἐγγὺς γίνηται, μᾶλλον D
 ἐλεγχόμενη. Καὶ γὰρ καὶ αὕτη ὅταν ἐγγυτέρω γένηται
 τοῦ ^y συγγινομένου, τότε δείκνυσιν τὸ αἰσχος μᾶλλον. Μὴ
 γάρ μοι ἀνιόντας ἴδῃς τοὺς δαιτυμόνας, ἀλλὰ ^z καὶ κατιόντας,
 καὶ τότε αὐτῆς ὄψῃ τὴν αἰσχροῦτητα. Ἐκείνη μὲν γὰρ
 τοὺς συγγινομένους, ἅτε ἐλευθέρα οὖσα, οὐδὲν ἀφήσιν αἰσ-
 χρὸν εἰπεῖν· αὕτη δὲ οὐδὲν σεμνὸν, ἅτε πόρνη ^a οὖσα καὶ
 ἡτιμωμένη. Αὕτη τὸ χρήσιμον ζητεῖ τοῦ συνόντος αὐτῇ·
 ἐκείνη δὲ τὸ ἐπιβλαβές. Καὶ ἡ μὲν οὐκ ἀφήσιν προσκροῦ-
 σαι θεῶ· ἡ δὲ οὐκ ἀφήσιν μὴ προσκροῦσαι. Ἀπίωμεν τοίνυν
 πρὸς ἐκείνους. Ἐκείθεν εἰσόμεθα πόσοις δεσμοῖς ἔσμεν πε- E
 ριβεβλημένοι· ἐκείθεν εἰσόμεθα τράπεζαν παρατίθεσθαι μυ-
 ρίων γέμουσαν ἀγαθῶν, ἡδίστην, ἀδάπανον, φροντίδος ἀπηλ-
 λαγμένην, φθόνου καὶ βασκανίας καὶ νόσου πάσης ἐλευθέραν,
 καὶ χρηστῆς γέμουσαν ἐλπίδος, καὶ πολλὰ ^b τὰ τρόπαια
 ἔχουσαν. Οὐκ ἔστι θόρυβος ^c ψυχῆς ἐκεῖ, οὐκ ἔστι λύπη,
 οὐκ ἔστιν ὀργή· πάντα γαλήνη, πάντα εἰρήνη. Μὴ γάρ
 μοι τὴν σιγὴν τῶν διακονούντων εἴπῃς ἐν ταῖς τῶν πλου- 694
 σίων οἰκίαις, ἀλλὰ τὴν κραυγὴν τῶν ἀριστοποιουμένων· οὐ
 τὴν πρὸς ἀλλήλους λέγω (καὶ αὕτη μὲν γὰρ καταγέλαστος),
 ἀλλὰ τὴν ἔνδον, τὴν ἐν τῇ ψυχῇ, τὴν πολλὴν ἐπάγουσαν
 αἰχμαλωσίαν, τοὺς θορύβους τῶν λογισμῶν, τὴν ζάλην,
 τὸν ζόφον, τὸν χειμῶνα· δι' ὧν ἅπαντα μίγνυται καὶ ^d συγ-
 χεῖται, καὶ νυκτομαχία τινὶ προσέοικεν. Ἄλλ' οὐκ ἐν ταῖς
 σκηναῖς τῶν μοναχῶν ^e τοιαῦτα· ἀλλὰ πολλή ἡ γαλήνη,
 πολλή ἡ ἡσυχία. Κάκεινὴν μὲν ὕπνος θανάτῳ προσεικὼς
 διαδέχεται τὴν τράπεζαν, ταύτην δὲ νῆψις καὶ ἀγρυπνία·
 ἐκείνην κόλασις, ταύτην οὐρανῶν βασιλεία καὶ τὰ ἀθάνατα B
 βραβεῖα. Ταύτην τοίνυν διώκωμεν, ἵνα καὶ τῶν καρπῶν

^ω μὲν om. K. M. p. p. καὶ οὐκ ἰσχ. συσκ. M. ^x ὅσον G. H. K.
 p. p. γένηται M. ^y Sic K. ceteri συγγινομένου. ^z καὶ om. G. K.
 Mox συγγινομένου G. L. M. ^a οὖσα om. L. M. Mox αὐτῇ om.
 iidem. ^b τὰ om. G. L. ^c ψυχῆς om. G. K. θόρυβος ἐκεῖ ψυχῆς H.
 λύπη] νόσος G. H. K. ^d συγκέχεται G. K. ^e ταῦτα G. K.

αὐτῆς ἀπολαύσωμεν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν,
 χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
 Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΟΑ.

¹ Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες, ὅτι ἐφίμωσε τοὺς Σαδδουκαί-
 ους, συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό· καὶ ἐπρωτότησεν εἰς
 ἐξ αὐτῶν νομικὸς, πειράζων αὐτὸν, καὶ λέγων· διδά-
 C σκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ;

ΠΑΛΙΝ τὴν αἰτίαν τίθησιν ὁ εὐαγγελιστής, δι' ἣν ἔδει
 σιγῆσαι, καὶ τὴν θρασύτητα τὴν ἐκείνων κἀντεῦθεν ^a ἐνδεί-
 κνυται. Πῶς καὶ τίνι τρόπῳ; Ὅτι ἐπιστομισθέντων ἐκεί-
 νων οὗτοι πάλιν ἐπιτίθενται. Δέον γὰρ κἀντεῦθεν ἡσυχά-
 ζειν, οἱ δὲ ἐπαγωνίζονται τοῖς προτέροις, καὶ προβάλλονται
 τὸν νομικόν, οὐ μαθεῖν βουλόμενοι, ἀλλὰ ἀπόπειραν ποιού-
 D μενοι· καὶ ἐρωτῶσι, “ποία ἐντολὴ πρώτη;” Ἐπειδὴ γὰρ
 ἡ πρώτη αὕτη ἦν, ^b τὸ, “ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου”
 προσδοκῶντές τινα λαβὴν παρέξειν αὐτοῖς, ὡς ἐπιδιορθώ-
 μενον αὐτήν, διὰ τὸ καὶ αὐτὸν δεικνύναι ἑαυτὸν θεόν, προ-
 βάλλονται τὴν ἐρώτησιν. Τί οὖν ὁ Χριστός; Δεικνὺς ὅθεν
 ἦλθον ἐπὶ ταῦτα, ἀπὸ τοῦ μηδεμίαν ἔχειν ἀγάπην, ἀπὸ
 τοῦ φθόνῳ τήκεσθαι, ἀπὸ τοῦ ζηλοτυπία ἀλίσκεσθαι, φησὶν·
² “ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου· αὕτη πρώτη καὶ μεγάλη
 ἐντολὴ. Δευτέρα δὲ ὁμοία ^c ταύτης· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον
 σου ὡς ἑαυτόν.” Διατί δὲ, “ὁμοία ταύτης;” Ὅτι αὕτη
 E ἐκείνην προοδοποιεῖ, καὶ παρ' αὐτῆς συγκροτεῖται πάλιν.
³ “Πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων, μισεῖ τὸ φῶς, καὶ οὐκ

¹ Cap. xxii. v. 34-36.

² v. 37-39.

³ Joan. iii. 20. Psal. lii. 1.

1 Tim. vi. 10. Joan. xiv. 15.

HOM. LXXI. ^a ἐπιδείκνυται G. H. K. ^b τὸ] Sic L. M. Ep.
 in ceteris deest. ^c αὐτῆς bis G. H. Sic unus Mosq. ceteri, ut
 videtur, αὐτῇ.

ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς·” καὶ πάλιν· “εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ
 (448) αὐτοῦ· οὐκ ἔστι θεός.” Καὶ τί ⁴ ἀπὸ τούτου; “Διεφθά-
 ρησαν καὶ ἐβδελύχθησαν ἐν ἐπιτηδεύμασι.” Καὶ πάλιν·
 “ρίζα πάντων τῶν κακῶν ⁵ ἡ φιλαργυρία, ἧς τινες ὀρεγόμε-
 νοι ἀπεπλανήθησαν ⁶ τῆς πίστεως.” καὶ, “ὁ ἀγαπῶν με,
 τὰς ἐντολάς μου τηρήσει.” Αἱ δὲ ἐντολαὶ ⁷ αὐτοῦ, καὶ τὸ
 κεφάλαιον αὐτῶν· “ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου, καὶ
 τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν.” Εἰ τοίνυν τὸ ἀγαπᾶν τὸν ⁶⁹⁵
 θεὸν ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ἐστίν· (“εἰ γὰρ φιλεῖς με, φη-
 σὶν, ὦ Πέτρε, ποιῶναι τὰ πρόβατά μου”) τὸ δὲ ἀγαπᾶν
 τὸν πλησίον τῶν ἐντολῶν ἐργάζεται φυλακὴν, εἰκότως φη-
 σὶν· ⁴ “ἐν ⁸ ταύταις ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμαν-
 ται.” Διὰ δὲ τοῦτο ὅπερ ἔμπροσθεν ἐποίησε, τοῦτο καὶ
 ἐνταῦθα ποιεῖ. Καὶ γὰρ ⁹ ἐκεῖ ἐρωτηθεὶς περὶ τρόπου ἀνα-
 στάσεως, καὶ ¹⁰ ἀνάστασιν ἐδίδαξε, πλεον οὐ ἐπύθοντο παιδεύων
¹ αὐτούς· καὶ ἐνταῦθα τὴν πρώτην ἐρωτηθεὶς, καὶ τὴν δευ-
 τέραν λέγει, οὐ σφόδρα ἐκείνης ἀποδέουσιν· (δευτέρα μὲν
 γὰρ, ὁμοία δὲ ἐκείνης) αἰνιττόμενος ¹¹ αὐτοῖς, ὅθεν ἡ ἐρώ-
 τησις γέγονεν, ὅτι ἐξ ἀπεχθείας. ⁵ “Ἡ γὰρ ἀγάπη οὐ B
 ζηλοῖ.” Ἀπὸ τούτου δείκνυσιν ἑαυτόν καὶ τῷ νόμῳ καὶ τοῖς
 προφήταις πειθόμενον. Ἀλλὰ τίνος ἕνεκεν ὁ μὲν Ματθαῖος
 φησιν, ὅτι πειράζων ἠρώτησεν, ὁ δὲ Μάρκος τὸναντίον;
⁶ “Εἰδὼς γὰρ, φησὶν, ὁ Ἰησοῦς, ὅτι νουνεχῶς ¹² ἀπεκρίθη,
 εἶπεν αὐτῷ· οὐ μακρὰν εἰ ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ.”
 Οὐκ ἐναντιούμενοι ἑαυτοῖς, ἀλλὰ καὶ σφόδρα συνάδοντες.
 Ἠρώτησε μὲν γὰρ πειράζων παρὰ τὴν ἀρχὴν· ἀπὸ δὲ τῆς
 ἀποκρίσεως ὠφελήθει ἐπηνέθη. Οὐδὲ γὰρ παρὰ τὴν ἀρχὴν
 αὐτὸν ἐπῆνεσεν· ἀλλ’ ὅτε εἶπεν, ὅτι τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον
 πλεον ἐστὶ τῶν ὀλοκαυτωμάτων, τότε φησὶν· “οὐ μακρὰν

⁴ v. 40.⁵ 1 Cor. xiii. 4.⁶ Marc. xii. 34.⁴ ἀπὸ] τὸ ἀπὸ H. Clausula deest in M.⁵ ἡ] ἐστὶν ἡ G. L.⁶ τῆς] ἀπὸ τῆς H. ἐκ τῆς M.⁷ αὐτοῦ] + πασαι G. H. invito Ep.

Mox haec κύριον τὸν θεόν σου καὶ om. G. K.

⁸ ταύτη G. K. 4 Mosq.

καὶ οἱ πρ. κρέμονται] κρέμαται καὶ οἱ πρ. M. Ep.

⁹ ἐκεῖ] καὶ ἐκεῖ G. H.

p. p. περὶ τοῦ τρ. τῆς ἀν. K. M.

¹⁰ ἀνάστασιν] Sic L. M. pro vul-

gato τί ἀνάστασις. ἐδίδαξε] ἔδειξε M.

¹¹ αὐτούς] οὕτω L.¹² αὐτούς

K. L. M. ὅθεν] ὅτι (om. altero ὅτι) G. K.

¹³ Haec Ἀπὸ τούτου . . .

πειθόμενον ignorant G. Ge. et delevit Sav.

¹⁴ ἀπεκρίθη] + αὐτῷ Ep.

Mor. favente codice M. ubi ἀπεκρίθη αὐτῷ· οὐ legitur.

C εἰ ἀπὸ τῆς ^p βασιλείας” ὅτι τῶν ταπεινῶν ὑπερείδε, καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀρετῆς κατέλαβε. Καὶ γὰρ πάντα ἐκεῖνα διὰ τοῦτο, καὶ τὸ σάββατον καὶ τὰ λοιπά. Καὶ οὐδὲ οὕτως αὐτῷ ἀπηρτισμένον τὸν ἔπαινον ^a συνέθηκεν, ἀλλ’ ἔτι λείποντα. Τὸ γὰρ εἰπεῖν, “οὐ μακρὰν εἶ,” δείκνυσιν ἔτι ἀπέχοντα, ἵνα ζητήσῃ τὸ λείπον. Εἰ δὲ εἰπόντα αὐτὸν, ὅτι ⁷ “εἰς ἐστὶν ὁ θεὸς, καὶ πλὴν αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἄλλος,” ἐπήνεσε, μὴ θαυμάσης· ἀλλὰ καὶ ἐντεῦθεν κατάμαθε, πῶς πρὸς τὴν ὑπόληψιν ἀποκρίνεται τῶν προσιόντων. Κἂν γὰρ μυρία περὶ τοῦ Χριστοῦ λέγωσιν ἀνάξια τῆς δόξης αὐτοῦ, D ἀλλὰ τοῦτό γε οὐ τολμήσουσιν εἰπεῖν, ὅτι καθόλου οὐκ ἔστι θεός. Τίνος ^r οὖν ἕνεκεν ἐπαινεῖ τὸν εἰρηκότα, ὅτι πλὴν τοῦ πατρὸς οὐκ ἔστιν ἄλλος θεός; Οὐχ ἑαυτὸν ἐξάγων τοῦ θεοῦ εἶναι· ἅπαγε· ἀλλ’ ἐπειδὴ οὐδέπω καιρὸς ἦν ἐκκαλύψαι ^s αὐτοῦ τὴν θεότητα, ἐκεῖνον ἀφήσιν ἐπὶ τοῦ προτέρου δόγματος μένειν, καὶ ἐπαινεῖ ^t τὰ παλαιὰ εἰδότα καλῶς, ὥστε ἐπιτήδειον αὐτὸν καὶ πρὸς τὴν τῆς καινῆς ποιῆσαι διδασκαλίαν, κατὰ καιρὸν αὐτὴν εἰσάγων. Ἄλλως δὲ καὶ τὸ, “εἰς ^v θεός, καὶ πλὴν αὐτοῦ οὐκ ἔστι,” καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ καὶ πανταχοῦ, οὐ πρὸς ἀθέτησιν τοῦ υἱοῦ, ἀλλὰ πρὸς ἀντιδιαστολὴν εἴρηται τῶν εἰδώλων. Ὡστε καὶ τοῦτον E ἐπαινῶν οὕτως εἰρηκότα, ταύτῃ ἐπαινεῖ τῇ γνώμῃ.

Εἶτα ἐπειδὴ ἀπεκρίθη, καὶ ἀντερωτᾷ. ⁸ “Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ; τίνος υἱός ἐστι; Λέγουσιν αὐτῷ, τοῦ Δαυίδ.” Ὅρα μετὰ πόσα θαύματα, μετὰ πόσα σημεῖα, μετὰ πόσας ἐρωτήσεις, μετὰ πόσῃ ἐπίδειξιν ὁμονοίας τῆς πρὸς τὸν πατέρα, ^w τὴν διὰ λόγων, τὴν δι’ ἔργων, μετὰ ^x τὸ ἐπαινέσαι τοῦτον τὸν εἰρηκότα, ὅτι εἰς ἐστὶν ὁ θεός, ἐρωτᾷ· ἵνα 696 μὴ ἔχωσι λέγειν, ὅτι θαύματα μὲν ἐποίησε, τῷ νόμῳ δὲ ἐναντίος καὶ τῷ θεῷ πολέμιος ἦν. Διὰ τοῦτο μετὰ τσαῦτα ^y ταῦτα ἐρωτᾷ, λανθανόντως ἐνάγων αὐτοὺς εἰς τὸ καὶ

⁷ Ibid. v. 32.⁸ v. 42.

^p βασιλείας] + τοῦ θεοῦ G. H. K. invito Ep. Mox τὰ σάββατα iidem. ^a ἔθηκεν M. συντέθεικεν Ep. Mox Τῷ γὰρ H. ^r οὖν] δὲ G. H. τὸν εἰρ.] αὐτὸν εἰρ. Edd. ^s ἑαυτοῦ G. H. ^t τὰ] τὸν τὰ G. ^v θεός] ὁ θεός Edd. πλὴν] τὸ πλὴν G. οὐκ ἔστι] + ἄλλος θεός G. H. K. In L. haec “Ἄλλως δὲ . . . υἱὸς desunt. ^w τὴν] τῆς bis G. H. K. ^x τὸ] τοῦ G. K. p. p. τὸν om. iidem. ^y ταῦτα] τοῦτο G. H. Neutrum habent K. Mor.

αὐτὸν ὁμολογῆσαι θεόν. Καὶ τοὺς μὲν μαθητὰς πρῶτον ἠρώτησε, τί οἱ ἄλλοι λέγουσι, καὶ τότε αὐτούς· τούτους δὲ οὐχ οὕτως· ἦ γὰρ ἂν καὶ πλάνον εἶπον καὶ πονηρόν, ἅτε ἀδεῶς ἅπαντα φθεγγόμενοι. Διὰ δὲ τοῦτο τὴν αὐτῶν ἐκείνων ψῆφον ἐξετάζει. Ἐπειδὴ γὰρ πρὸς τὸ πάθος ἐμελλεν ἰέναι λοιπόν, τίθησι τὴν σαφῶς κύριον αὐτὸν ἀνακηρύττουσαν προφητείαν, ² ἄλλ' οὐχ ἀπλῶς, οὐδὲ προηγουμένως ἐπὶ τοῦτο ἔλθων, ἀλλ' ἀπὸ αἰτίας εὐλόγον. Ἐρωτήσας γὰρ αὐτούς B πρότερος, ἐπειδὴ οὐκ ἀπεκρίναντο ³ τάληθῃ περὶ αὐτοῦ (ἄνθρωπον γὰρ αὐτὸν ἔφησαν εἶναι ψιλόν), ἀνατρέπων τὴν πεπλανημένην αὐτῶν δόξαν, οὕτως εἰσάγει τὸν Δαυὶδ, ἀνακηρύττοντα αὐτοῦ τὴν θεότητα. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἐνόμιζον, (449) ὅτι ψιλὸς ἄνθρωπος ἦν, διὸ καὶ ἔλεγον, τοῦ Δαυὶδ· αὐτὸς δὲ τοῦτο διορθούμενος παράγει τὸν προφήτην, καὶ τὴν κυριότητα αὐτοῦ, καὶ τὸ γνήσιον τῆς ⁴ υἰότητος, καὶ τὸ ὁμότιμον τὸ πρὸς τὸν πατέρα μαρτυροῦντα. Καὶ οὐδὲ μέχρι τούτου ἴσταται· ἀλλ' ὥστε καὶ φοβῆσαι καὶ τὸ ἐξῆς ἐπάγει λέγων· “ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου” ἵνα καὶ οὕτως αὐτοὺς ἐπαγάγηται. Καὶ ἵνα μὴ λέ- C γωσιν, ὅτι κολακεύων αὐτὸν οὕτως ἐκάλεσε, καὶ ἀνθρωπίνῃ ἢ ψῆφος αὐτῇ, ὅρα τί φησι. ⁹ “Πῶς οὖν Δαυὶδ ἐν πνεύματι κύριον αὐτὸν ⁵ καλεῖ;” Ὅρα πῶς ὑφειμένως εἰσάγει τὴν περὶ αὐτοῦ ⁶ ψῆφον καὶ δόξαν. Πρότερον εἶπε, “τί ὑμῖν δοκεῖ; τίνος υἱὸς ἐστίν;” ὥστε δι' ἐρωτήσεως εἰς ἀπόκρισιν αὐτοὺς ἀγαγεῖν. Εἵτα ἐπειδὴ εἶπον, τοῦ Δαυὶδ, ⁷ οὐκ εἶπε· D καὶ μὴν ὁ Δαυὶδ τάδε φησὶν, ἀλλὰ πάλιν ἐν τάξει ἐρωτήσεως· “πῶς οὖν Δαυὶδ ἐν πνεύματι ⁸ κύριον αὐτὸν καλεῖ;” ὥστε μὴ ⁹ προσστῆναι αὐτοῖς τὰ λεγόμενα. Διὸ οὐδὲ εἶπε, τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ ἐμοῦ, ἀλλὰ, περὶ τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἀπόστολοι ὑφειμένως ¹⁰ διελέγοντο, λέγοντες· ¹⁰ “ἔξον

⁹ v. 43.¹⁰ Act. ii. 29.

² ἄλλ' om. G. H. K. ³ Sic Ep. ἀληθῇ G. H. M. p. p. ἔφασαν M. ⁴ υἰότητος] + αὐτοῦ G. H. ⁵ καλεῖ] + λέγων· εἶπεν κ. τ. ε. (ad finem v. 45) Edd. ⁶ ψῆφον καὶ om. K. L. M. invito Interp. ⁷ Haec, quae exciderant, οὐκ εἶπε· καὶ μὴν ὁ Δαυὶδ nunc primum secundum omnes codd. et Interp. locum suum obtinent. Posteriora καὶ μὴν ὁ Δαυὶδ jam revocaverat Sav. ⁸ κύριον αὐτὸν καλεῖ om. G. K. ⁹ Sic H. et pr. M. vulgo προσστῆναι. Vid. var. lect. ad p. 319 B. ¹⁰ διελέγοντο] + περὶ τοῦ πατριαρχοῦ Δαυὶδ Sav. Ben.

εἰπεῖν μετὰ παρρησίας περὶ τοῦ πατριάρχου Δαυὶδ, ὅτι καὶ ἐτελεύτησε καὶ ἐτάφη.” Καὶ αὐτὸς ὁμοίως διὰ τοῦτο ⁱ ὥς ἐν ἐρωτήσεως τάξει καὶ συλλογισμοῦ τὸ δόγμα εἰσάγει, λέγων· ¹¹ “πῶς οὖν Δαυὶδ ἐν πνεύματι κύριον αὐτὸν καλεῖ, Ε λέγων· εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου;” ^k καὶ πάλιν· “εἰ οὖν Δαυὶδ καλεῖ αὐτὸν κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστιν;” οὐκ ἀναιρῶν τὸ εἶναι αὐτοῦ υἱὸς, ἀπαγε· οὐ γὰρ ἂν Πέτρῳ ἐπετίμησε διὰ τοῦτο· ἀλλὰ τὴν ἐκείνων ὑπόνοιαν διορθούμενος. “Ὡστε ὅταν λέγῃ, “πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστι;” 697 τοῦτο λέγει· οὐχ οὕτως ὡς ὑμεῖς φάτε. Ἐκεῖνοι γὰρ ἔλεγον, ὅτι μόνον υἱὸς αὐτοῦ ἐστι, καὶ οὐχὶ καὶ κύριος. ¹ Καὶ τοῦτο μετὰ τὴν μαρτυρίαν, καὶ τότε ὑφειμένως· “εἰ οὖν Δαυὶδ κύριον αὐτὸν καλεῖ, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστιν;” Ἀλλ’ ὅμως καὶ ταῦτα ἀκούσαντες, οὐδὲν ἀπεκρίναντο· οὐδὲ γὰρ ἐβούλοντό τι τῶν δεόντων μαθεῖν. Διὸ αὐτὸς ἐπάγει λέγων, ὅτι κύριος αὐτοῦ ἐστι. Μᾶλλον δὲ οὐδὲ τοῦτο αὐτὸ ἀπολελυμένως, ἀλλὰ τὸν προφήτην μεθ’ ἑαυτοῦ παραλαβὼν, διὰ τὸ σφόδρα ἀπιστεῖσθαι ^m ὑπ’ αὐτῶν, καὶ διαβεβλήσθαι παρ’ αὐτοῖς. Ὁ δὴ μάλιστα χρὴ σκοποῦντας, καὶ ταπεινὸν καὶ Β ὑφειμένον τι λέγῃται παρ’ αὐτοῦ, μὴ σκανδαλίζεσθαι· ἡ γὰρ αἰτία αὕτη, μετὰ καὶ ἐτέρων πλειόνων, τὸ συγκαταβαίνοντα ἐκείνοις διαλέγεσθαι. Διὸ καὶ νῦν ἐν τάξει μὲν πεύσεως καὶ ἀποκρίσεως δογματίζει· αἰνίττεται δὲ καὶ οὕτω τὴν ἀξίαν αὐτοῦ. Οὐ γὰρ ἦν ἴσον ἀκοῦσαι Ἰουδαίων κύριον, καὶ τοῦ Δαυὶδ. Σὺ δὲ μοι σκόπει καὶ τὸ εὔκαιρον. Ὅτε γὰρ ⁿ εἶπεν, “εἰς ἐστὶ κύριος,” τότε καὶ περὶ αὐτοῦ εἶπεν, ὅτι κύριός ἐστι, καὶ ἀπὸ προφητείας, οὐκέτι ἀπὸ ἔργων μόνον. Καὶ δείκνυσιν ^o αὐτὸν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀμυνόμενον αὐτοὺς τὸν πατέρα· “ἕως ἂν θῶ γὰρ, φησί, τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.” καὶ πολλὴν κἀντεῦθεν ὁμόνοιαν τοῦ C γεγεννηκότος πρὸς αὐτὸν καὶ τιμὴν. Καὶ ^p τοῦτο τὸ τέλος

¹¹ v. 43-45.

ⁱ ὥς om. G. H. L. ἐπερωτήσεως G. K. ^k καὶ πάλιν om. K. Ge. Plura desunt in M. ¹ Haec Καὶ τοῦτο . . . ἐστὶν om. M. uncis inclusit Mor. ^m ὑπ’] παρ’ L. M. Mor. ὑπὲρ Ben. per incuriam, ut videtur. ⁿ εἶπεν] + ὅτι M. αὐτοῦ] ἑαυτοῦ Edd. Infra μόνων H. L. ^o αὐτὸν] αὐτοῖς K. αὐτῶν M. αὐτοὺς] αὐτοῦ K. M. ^p τοῦτο] Sic codd. et Ge. ut conjecerat Bois. τούτῳ Edd. Μοχ ὑψηλόν τε καὶ μ. G. H.

ἐπιτίθησι τῶν πρὸς αὐτοὺς διαλέξεων, ὑψηλὸν καὶ μέγα καὶ ἱκανὸν αὐτῶν ἀπορράψαι τὰ στόματα. Καὶ γὰρ ἐσίγησαν ἔξ ἐκείνου, οὐχ ἐκόντες, ἀλλὰ τῷ μηδὲν ἔχειν εἰπεῖν· καὶ οὕτω καιρίαν ἐδέξαντο πληγὴν, ὡς μηκέτι τολμῆσαι τοῖς αὐτοῖς ἐπιχειρῆσαι λοιπόν. ¹²“Οὐδεὶς γὰρ, φησὶν, ἐτόλμησεν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐπερωτῆσαι αὐτόν.” Οὐ μικρὸν δὲ τοῦτο τοὺς ὄχλους ὠφέλει. Διὸ καὶ πρὸς αὐτοὺς λοιπὸν τρέπει τὸν λόγον, ἀποστήσας τοὺς λύκους, καὶ ἀποκρουσάμενος αὐτῶν τὰς ἐπιβουλάς. Ἐκεῖνοι γὰρ οὐδὲν ¹ἐκέρδαινον, ὑπὸ κενοδοξίας ἀλόντες, καὶ εἰς τὸ δεινὸν τοῦτο πάθος ἐμ- D
 πεσόντες. Δεινὸν γὰρ τὸ πάθος καὶ πολυκέφαλον· οἱ μὲν γὰρ ἀρχῆς διὰ ταύτην, οἱ δὲ χρημάτων, οἱ δὲ ἰσχύος ἐρῶ-
 (450) σιν. Ὁδῶ δὲ βαδίζουσα καὶ ἐπὶ ἐλεημοσύνην ἔρχεται, καὶ νηστείαν, καὶ εὐχάς, καὶ διδασκαλίαν, καὶ πολλαὶ αἱ τοῦ θη-
 ρίου τούτου κεφαλαί.

²Ἀλλὰ τὸ μὲν ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ¹ἐκείνοις κενοδοξεῖν, θαν-
 μαστὸν οὐδέν· τὸ δὲ ἐπὶ νηστεία καὶ εὐχῇ, τοῦτό ἐστι τὸ
 ξένον καὶ δακρύνων μεστόν. Ἄλλ' ἵνα μὴ πάλιν ἐγκαλῶμεν
 μόνον, φέρε καὶ τὸν τρόπον, δι' οὗ ταύτην φευξόμεθα, εἴπωμεν.
 Πρὸς τίνας οὖν ἀποδυσόμεθα πρῶτους; πρὸς τοὺς ἐπὶ χρήμασιν,
³ἢ τοὺς ἐπὶ ἱματίοις, ἢ τοὺς ἐπὶ ἀρχαῖς, ἢ τοὺς ἐπὶ διδασκα- E
 λίαις, ἢ τοὺς ἐπὶ τέχναις, ἢ τοὺς ἐπὶ σώματι, ἢ τοὺς ἐπὶ
 κάλλει, ἢ τοὺς ἐπὶ καλλωπισμοῖς, ἢ τοὺς ἐπὶ ὠμότητι, ἢ τοὺς
 ἐπὶ φιλανθρωπία καὶ ἐλεημοσύνῃ, ἢ τοὺς ἐπὶ πονηρίᾳ, ἢ τοὺς
 ἐπὶ τελευτῇ, ἢ τοὺς ⁴μετὰ τελευτὴν κενοδοξοῦντας; Καὶ
 γὰρ, ὅπερ ἔφην, πολλὰς ἔχει τὰς πλεκτάνας τοῦτο τὸ πάθος,
 καὶ περαιτέρω τῆς ζωῆς ἡμῶν πρόεισι. Καὶ γὰρ ὁ δεῖνα,
 φησὶν, ἀπέθανε· καὶ ἵνα θαυμασθῇ, τὰ καὶ τὰ ἐπέσκηψε 698
 γενέσθαι· καὶ διὰ τοῦτο ὁ δεῖνα πένης, καὶ ὁ δεῖνα πλούσιος.
 Τὸ γὰρ χαλεπὸν τοῦτο, ὅτι καὶ ἀπὸ τῶν ἐναντίων συνέ-
 στηκε. Πρὸς τίνας οὖν στησόμεθα καὶ παραταξόμεθα πρῶ-
 τους; οὐ γὰρ ἀρκεῖ πρὸς πάντας εἰς καὶ ὁ αὐτὸς λόγος.

¹² v. 46.

¹ ἐκέρδανον L. M. ² ἰσχύος] + διὰ ταύτην L. M. Infra νη-
 στείας G. L. ³ HΘIKON. Κατὰ κενοδοξούντων, καὶ μάλιστα ἐπὶ
 τῶν ποιούντων ἐλεημοσύνας πρὸς τὸ θεαθῆναι. G. ⁴ ἐκείνους H.
 τοῖς ἄλλοις om. L. ἐπὶ τοῖς ἄλλοις om. M. μεστὸν] γέμον G. H. K.
 ἢ] + πρὸς L. M. Idem mox σώμασιν habent. ⁵ μετὰ τὴν
 τέλ. G.

Βούλεσθε ^x οὖν πρὸς τοὺς ἐπὶ ἐλεημοσύνῃ κενοδοξοῦντας ;
 Ἔμοιγε δοκεῖ· καὶ γὰρ σφόδρα τὸ πρᾶγμα τοῦτο φιλῶ,
 καὶ ἀλγῶ λυμαινόμενον ὄρων, καὶ καθάπερ τινὶ βασιλικῇ κόρῃ
^y τροφὸν προαγωγὸν ἐπιβουλεύουσιν τὴν κενοδοξίαν. Τρέφει
 B μὲν γὰρ αὐτὴν, ἐπ' αἰσχύνῃ δὲ καὶ ζημίᾳ, μαστροπεύουσα,
 καὶ τοῦ μὲν πατρὸς κελεύουσα καταφρονεῖν, καλλωπίζεσθαι
 δὲ πρὸς μιᾶν καὶ καταπτύστων πολλάκις ἀνδρῶν ἀρέσκειαν·
 καὶ τοιοῦτον αὐτῇ περιτίθησι κόσμον, οἷον οἱ ἔξω βούλονται,
 αἰσχρὸν καὶ ἄτιμον, οὐχ οἷον ὁ πατήρ. Φέρε δὴ οὖν πρὸς
^z τούτους ἀποτεινόμεθα, καὶ ἔστω τις ἐλεημοσύνῃ γινομένη
 μετὰ δαυιλείας πρὸς τὴν τῶν πολλῶν ἐπίδειξιν. Οὐκοῦν
^a πρῶτον αὐτὴν ἐξάγει τοῦ θαλάμου τοῦ πατρικοῦ. Καὶ ὁ
 μὲν πατήρ οὐδὲ τῇ ἀριστερᾷ φαίνεσθαι ^b κελεύει· αὕτη δὲ
 αὐτὴν τοῖς δούλοις ἐπιδείκνυσιν καὶ τοῖς τυχούσι καὶ οὐδὲ εἰ-
 δόσιν αὐτήν. Εἶδες πόρνην καὶ μαστροπὸν εἰς ἔρωτα αὐτὴν
 C ἐμβάλλουσιν ἀτόπων ἀνθρώπων, ἵνα ὡς ἂν ἐκεῖνοι κελεύωσιν,
 οὕτως αὕτη ῥυθμίζεται ; Βούλει ἰδεῖν πῶς οὐ πόρνην μόνον,
 ἀλλὰ καὶ μακρὴν ποιεῖ τὴν τοιαύτην ψυχὴν ; Οὐκοῦν κατα-
 μάθανε αὐτῆς τὴν γνώμην. Ὅταν γὰρ τὸν οὐρανὸν ἀφείσα
 τρέχῃ ὀπίσω δραπετῶν καὶ οἰκοτρίβων, κατὰ τὰ ἄμφοδα καὶ
 τοὺς στενωποὺς διώκουσα τοὺς μισοῦντας αὐτήν, τοὺς αἰσχροὺς
 καὶ δυσειδεῖς, ^c τοὺς οὐδὲ ἰδεῖν αὐτὴν βουλομένους, τοὺς, ἐπειδὴ
 περικαίεται αὐτῶν, μισοῦντας αὐτήν, τί γένοιτ' ἂν τούτου
 μακρῶτερον ; Οὐδένα γὰρ οὕτω μισοῦσιν οἱ πολλοί, ὡς τοὺς
 δεομένους τῆς παρ' αὐτῶν δόξης. Μυρίας γοῦν κατηγορίας
 κατ' αὐτῶν πλέκουσι, καὶ ταύτῃ γίνεται, οἷον ἂν εἴ τις ^d παρ-
 D θένον καὶ θυγατέρα βασιλέως ἀπὸ τοῦ θρόνου κατενεγκὼν
 τοῦ βασιλικοῦ, ^e κελεύει μονομάχοις ἀνδράσι καὶ διαπτύουσιν
^f αὐτὴν ἑαυτὴν ἐκδιδόναι. Οὗτοι μὲν ^g οὖν, ὅσον αὐτοὺς διώκεις,
 τοσοῦτόν σε ἀποστρέφονται· ὁ δὲ θεὸς, ἂν τὴν παρ' αὐτοῦ
 δόξαν ζητῇς, τοσοῦτῳ μᾶλλον καὶ ἐφέλκεται ^h σε καὶ ἐπαινεῖ,

^x οὖν om. G. H. K. πρᾶγμα] τάγμα H. M. ^y τροφὸν καὶ πρ.
 M. invito Ge. ^z τοὺς τοιοῦτους L. p. p. ἐλεημοσύνῃ μετὰ δ. ποιῶν
 πρὸς M. Mor. γιν. μετὰ δ.] μετὰ δ. γιν. L. ^a πρῶτην G. ^b κελεύει]
 + αὐτὴν G. H. K. p. p. αὐτὴν dedi ex K. L. M. pro vulgato ἑαυτήν.
^c τοὺς] καὶ τοὺς G. K. καὶ Edd. ^d τὴν π. κ. θ. τοῦ βασιλέως L. M.
^e κελεύει G. M. κελεύει H. K. μονομάχοις] Sic L. M. ceteri cum
 Interp. μοιχοῖς. ἀνδράσι] ἀνθρώποις M. ^f αὐτὴν ἑαυτὴν] αὐτὴν G. H.
 αὐτῆς ἑαυτὴν L. M. ^g οὖν] γὰρ M. ^h σε om. L. M.

καὶ πολλὴν ἀποδίδωσί σοι τὴν ἀμοιβήν. Εἰ δὲ βούλει καὶ ἐτέρωθεν αὐτῆς τὴν ζημίαν καταμαθεῖν, ὅταν δῶς πρὸς ἐπίδειξιν καὶ φιλοτιμίαν, ἀναλόγισαι πόση σε λοιπὸν ἐπεισέρχεται ἡ λύπη, καὶ πῶς διηνεκῆς ἡ ἀθυμία, ἐνηχοῦντός σοι τοῦ Χριστοῦ, καὶ λέγοντος, ὅτι πάντα ἀπώλεσάς σου τὸν μισθόν. Πανταχοῦ μὲν γὰρ κενοδοξία κακόν, μάλιστα δὲ ἐπὶ ^κ φιλανθρωπίας, ὅτι ἐσχάτη ἐστὶν ὠμότης, τὰς ἀλλοτρίας ἐκπομπεύουσα συμφορὰς, καὶ μόνον οὐχὶ ὀνειδίζουσα τοὺς ἐν πτωχείᾳ. Εἰ γὰρ τὸ τὰς ἰδίας λέγειν εὐεργεσίας ὀνειδίζειν ἐστὶ, τὸ καὶ εἰς ἐτέρους πολλοὺς ταύτας ^ι ἐξάγειν, τί οἶε εἶναι;

Πῶς οὖν διαφενζόμεθα τὸ δεινόν; Ἄν μάθωμεν ἐλεεῖν, 699
 ἂν ἴδωμεν ^μ τίνων τὴν δόξαν ἐπιζητοῦμεν. Εἰπέ γάρ μοι, τίς ὁ τῆς ἐλεημοσύνης τεχνίτης ἐστίν; Ὁ τὸ πρᾶγμα καταδείξας θεὸς δηλονότι, ὁ μάλιστα πάντων αὐτὸ εἰδὼς, καὶ πρὸς ἄπειρον αὐτὸ μεταχειρίζων. Τί οὖν; ἂν παλαιστής μανθάνῃς, πρὸς ^ν τίνας ὀρᾷς, ἢ τίσιν ἐπιδείκνυσαι ^ο ἐν τῇ παλαίστρᾳ, τῷ λάχανα πωλοῦντι καὶ τοὺς ἰχθύας, ἢ τῷ παιδοτρίβῃ; Καὶ μὴν οἱ μὲν εἰσι πολλοί, ὁ δὲ εἷς. Τί οὖν, ἂν ἐκείνου θαυμάζοντος ἄλλοι καταγελῶσιν, οὐχὶ καὶ σὺ καταγέλῃς μετ' ^ρ ἐκείνου αὐτούς; Τί δέ, ἂν πυκτεύειν μανθάνῃς; (451) οὐχ ὁμοίως πρὸς ἐκείνον ὅψῃ τὸν τοῦτο παιδεύειν εἰδότα; Ἄν δὲ λόγους μετίης, οὐχὶ τοῦ ῥήτορος τοὺς ἐπαίνους καταδέξῃ, καὶ τῶν ἄλλων καταφρονήσεις; Πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον, B
 ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις τέχναις πρὸς τὸν διδάσκαλον ὀρᾷν μόνον, ἐνταῦθα δὲ τὸνναντίον ποιεῖν; καίτοιγε οὐκ ἴση ἡ ζημία. Ἐκεῖ μὲν γάρ, ἂν πρὸς τὸ δοκοῦν τοῖς πολλοῖς παλαίῃς, καὶ μὴ πρὸς ^α τὸ τῷ διδασκάλῳ, ἐν τῇ πάλῃ ἡ ζημία ἐνταῦθα δὲ ἐν αἰωνίῳ ζῳῇ. Γέγονας ὅμοιος θεῷ κατὰ τὸ ἐλεεῖν; γενοῦ ^τ οὖν αὐτῷ ὅμοιος, καὶ κατὰ τὸ μὴ ἐπιδείκνυσθαι. Καὶ γὰρ ἔλεγε θεραπεύων, ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν. Ἀλλὰ βούλει ἐλεήμων κληθῆναι παρὰ τοῖς ἀνθρώποις; Καὶ τί τὸ κέρδος; Τὸ κέρδος μὲν οὐδέν, ἡ δὲ ζημία ἄπειρος. Αὐτοὶ γὰρ οὗτοι, C

^ι ἢ om. M. ^κ φιλανθρωπία L. Deinde ὅτι ἐσχάτης ἐ. ὠμότητος G. H. ὁ τῆς ἐσχάτης ἐ. ὠ. Edd. p. p. ἐκπομπεύειν M. ^ι ἐξαγαγεῖν G. H. K. ^μ τίνων τὴν δ.] τὴν δ. ἦν H. M. ^ν τίνα L. M. ἦ] καὶ L. ἢ om. M. ^ο ἐν] τὰ ἐν Edd. p. p. τῷ τὰ λάχανα H. ^ρ ἐκείνων G. H. M. ^α τὸ om. G. L. ^τ οὖν om. G. H. καὶ ante κατὰ om. K. et pr. H. p. p. ἐπιδείξασθαι Edd.

οὓς εἰς μαρτυρίαν καλεῖς, λησται γίνονται τῶν θησαυρῶν τῶν ἐν οὐρανοῖς· μᾶλλον δὲ οὐχ οὗτοι, ἀλλ' ἡμεῖς, ^ςοἱ τὰ ἡμέτερα συλῶντες, καὶ σκορπίζοντες τὰ ἄνω κείμενα. ^Ω τῆς καινῆς συμφορᾶς, καὶ τοῦ ἀλλοκότου τούτου πάθους. ^Οπου σὴς οὐκ ἀφανίζει, οὐδὲ ^τκλέπτης διορύττει, κενοδοξία σκορπίζει. Οὗτος ὁ σὴς τῶν ἐκεῖ θησαυρῶν· οὗτος ὁ κλέπτης τῆς εὐπορίας τῆς ἐν οὐρανοῖς· οὗτος τὸν ἄσυλον ὑποσύρει πλουτόν· τοῦτο πάντα λυμαίνεται καὶ διαφθείρει. Ἐπειδὴ γὰρ εἶδεν ὁ διάβολος, ὅτι καὶ λησταῖς καὶ σκώληκι καὶ ταῖς ἄλλαις **D** ^νἐπιβουλαῖς ἀνάλωτον τὸ χωρίον ἐκεῖνο, διὰ κενοδοξίας ὑποσύρει τὸν πλουτόν. Ἀλλὰ δόξης ἐπιθυμεῖς; Εἴτα οὐκ ἀρκεῖ σοι ἡ παρ' αὐτοῦ τοῦ λαμβάνοντος, ἡ ^ωπαρὰ τοῦ φιλανθρωποῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς παρὰ ἀνθρώπων ἐρᾶς; ^Ορα μὴ τούναντίον ὑπομείνης· μὴ τίς σου καταγνῶ ὥς οὐκ ἐλεοῦντος, ἀλλ' ἐκπομπεύοντος καὶ φιλοτιμουμένου, ὥς ἐκτραγωδοῦντος ^ττὰς ἄλλοτρίας συμφορὰς. Καὶ γὰρ μυστήριόν ἐστιν ἡ ἐλεημοσύνη. Κλείσον τοίνυν τὰς θύρας, ἵνα μὴ τις ἴδῃ ἅπερ **E** ^νἐπιδείξει οὐ θέμις. Καὶ γὰρ τὰ μυστήρια τὰ ἡμέτερα τοῦτο μάλιστά ἐστιν, ἐλεημοσύνη καὶ φιλανθρωπία θεοῦ. Κατὰ γὰρ τὸ πολὺ ἔλεος αὐτοῦ ὄντας ἡμᾶς ἀπειθεῖς ἠλέησε. Καὶ ἡ πρώτη ^νδὲ δέσεις ἐλέους γέμει, ὅταν ὑπὲρ τῶν ἐνεργουμένων παρακαλῶμεν· καὶ ἡ δευτέρα πάλιν, ὑπὲρ ἐτέρων τῶν ἐν μετανοίᾳ, πολὺ τὸ ἔλεος ἐπιζητούσα· καὶ ἡ τρίτη δὲ πάλιν, ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν, καὶ αὐτῇ τὰ παῖδια ^ντὰ ἄμωμα τοῦ δήμου προβάλλεται, τὸν θεὸν ἐπὶ ἔλεον παρακαλοῦντα. **700** Ἐπειδὴ γὰρ αὐτοὶ κατεγνώκαμεν ἐαυτῶν ἁμαρτήματα, ὑπὲρ μὲν τῶν πολλὰ ἡμαρτηκότων καὶ ^νἐγκληθῆναι ὀφειλόντων αὐτοὶ βοῶμεν· ὑπὲρ δὲ ἡμῶν αὐτῶν οἱ παῖδες, ὧν τῆς ἀπλότητος τοὺς ζηλωτὰς ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν μένει. Ὁ γὰρ τύπος οὗτος τοῦτο ἐνδείκνυται, ὅτι οἱ κατ' ἐκείνους τοὺς παῖδας ταπεινοὶ καὶ ἄπλαστοι, οὗτοι μάλιστα δύνανται ἐξαιτεῖσθαι τοὺς ὑπευθύνους. Αὐτὸ δὲ τὸ μυστήριον πόσου ἐλέου, πόσης φιλανθρωπίας, ἴσασιν οἱ μεμνημένοι. Καὶ σὺ τοίνυν κατὰ δύναμιν τὴν σὴν ἐλεῶν ^νἄνθρωπον, ἀπόκλεισον τὰς θύρας·

^ς ὅτι τὰ ἡ. συλῶμεν, καὶ σκορπίζομεν G. ^τ κλέπται διορύττουσι L. M. ^ν ἐπιβουλαῖς] μηχαναῖς G. ^ω παρ' αὐτοῦ τοῦ φ. G. H. K. p. p. παρὰ τῶν ἀνθ. G. H. ^τ τὰς deest in Edd. ^ν δὲ om. G. H. K. ^ν τὰ ἄμωμα om. G. H. K. M. τοῦ δήμου om. L. Neutrum expressit Ge. ^ν ἐκκλησιασθῆναι K. L. M. ^ν ἄνθρωπον om. M. p. p. τὴν θύραν id.

αὐτὸς ὁ ἐλεούμενος ιδέτω μόνος· εἰ δὲ οἶόν τε, μηδὲ οὗτος.
 Ἄν δὲ ἀναπετάσῃς, ἐκπομπεύεις σου τὸ μυστήριον. Ἐννόη- B
 σου ὅτι καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος, οὐ τὴν δόξαν ἐπιζητεῖς, καὶ αὐτὸς
 σου καταγνώσεται· καὶ μὲν φίλος ἦ, παρ' ἐαυτῷ σου κατη-
 γορήσει· ἂν δὲ ἐχθρὸς, καὶ παρ' ἑτέροις σε κωμωδήσει. Καὶ
 τάναντία ὑπομενεῖς ὧν ἐπιθυμεῖς. Σὺ μὲν γὰρ ἐπιθυμεῖς, ἵνα
 εἴπῃ, ὅτι ὁ ἐλεήμων· αὐτὸς δὲ οὐκ ἐρεῖ τοῦτο, ἀλλ' ὁ κενό-
 δοξος, ὁ ἀνθρωπάρεσκος, καὶ ἕτερα πολὺ τούτων χαλεπώτερα.
 Ἄν δὲ κρύψῃς, πάντα ἐρεῖ τάναντία τούτοις, ὁ φιλάνθρωπος,
 ὁ ἐλεήμων. Οὐ γὰρ ἀφήσιν ὁ θεὸς κρυβῆναι· ἀλλ' ἐὰν σὺ
 κρύψῃς, ἐκεῖνος κατὰδηλον ποιήσει, καὶ μεῖζον τὸ θαῦμα, καὶ C
 πλεον τὸ κέρδος. Ὡστε καὶ πρὸς τοῦτο αὐτὸ τὸ δοξάζεσθαι
 ἐναντίον ἡμῖν τὸ ἐπιδείκνυσθαι· πρὸς γὰρ ὃ σπεύδομεν καὶ
 ἐπειγόμεθα, πρὸς τοῦτο μάλιστα ἡμῖν αὐτὸ τοῦτο ἀνθίστα-
 ται. Οὐ γὰρ μόνον ἐλεήμονος δόξαν οὐ λαμβάνομεν, ἀλλὰ
 καὶ τὴν ἐναντίαν· καὶ πρὸς ^α ταύτῃ πολλὴν καὶ τὴν ζημίαν
 ὑπομένομεν. Πάντων οὖν ἕνεκεν ἀπεχώμεθα ταύτης, καὶ τῆς
 τοῦ θεοῦ δόξης ἐρώμεν μόνης. Οὕτω γὰρ καὶ τῆς ἐνταῦθα
 ἐπιτενξόμεθα ^ε δόξης, καὶ τῶν αἰωνίων ἀπολαύσομεν ἀγαθῶν,
 χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. D

ΟΜΙΛΙΑ ΟΒ.

(452) ¹ Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ,
 λέγων· ἐπὶ τῆς Μωϋσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμμα-
 τεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. Πάντα οὖν ὅσα ἂν λέγωσιν ὑμῖν
 ποιεῖν, ποιεῖτε· κατὰ δὲ ^α τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε.

ΤΟΤΕ, πότε; Ὅτε ταῦτα εἶπεν· ὅτε αὐτοὺς ἐπέστόμι-
 σεν· ὅτε ^β ἔστησεν εἰς τὸ μηκέτι τολμᾶν πειράζειν αὐτόν· E

¹ Cap. XXIII. v. 1-3.

^ε ὅτι ὁ ἐλ.] ὅτι ἐλ. G. ὅτι ἐλ. εἰ H. L. M. ὁ ἐλ. K. Mediam
 lectionem, praebente Barocc. 189, praetulimus. ^α ταύτην G. M.

^ε δόξης om. K. M. HOM. LXXII. ^α τὰ deest in Edd. ^β ἔστη-
 σαν L. εἰς] ἐπὶ G. sed in marg. alterum habet. εἰς τὸ] ὥστε Euth.

ὅτε ἔδειξεν ἀνιάτως ἔχοντας. Καὶ ἐπειδὴ κυρίου καὶ κυρίον ἐμνημόνευσε, πάλιν ἐπὶ τὸν νόμον ἁνατρέχει. Καίτοι γε ὁ νόμος τοιοῦτον οὐδὲν εἶπε, φησὶν· ἀλλὰ, ² “κύριος ὁ θεός σου, κύριος εἰς ἐστίν.” Ἀλλὰ νόμον ἢ γραφὴν τὴν παλαιὰν
 701 ἅπασαν καλεῖ. Ταῦτα δὲ λέγει, δεικνὺς διὰ πάντων τὴν πολλὴν πρὸς τὸν γεγεννηκότα ὁμόνοιαν. Εἰ γὰρ ἐναντίος ἦν, τούναντίον ἂν εἶπε περὶ τοῦ νόμου· νῦν δὲ τοσαύτην ^a περὶ αὐτὸν ἐπιδείκνυσθαι κελεύει τὴν αἰδῶ, ὡς καὶ διεφθαρμένων ὄντων τῶν διδασκόντων αὐτὸν, ἐκείνου κελεῖν ἀντέχεσθαι. Ἐνταῦθα δὲ καὶ περὶ βίου καὶ περὶ πολιτείας διαλέγεται, ἐπειδὴ τοῦτο μάλιστα αἴτιον τῆς ἀπιστίας αὐτοῖς ἦν, ὁ διεφθαρμένος βίος, καὶ ὁ τῆς δόξης ἔρως. Διορθούμενος τοίνυν ^c τοὺς ἀκροατὰς, ὁ πρῶτον μάλιστα ἐστίν εἰς σωτηρίαν συντελοῦν, τὸ τῶν διδασκάλων μὴ καταφρονεῖν,
 B μὴ δὲ κατεξανίστασθαι τῶν ἱερέων, τοῦτο ἐκ περιουσίας κελεύει. Οὐ κελεύει δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ποιεῖ. Καὶ γὰρ διεφθαρμένους ὄντας οὐ κατάγει ἀπὸ τῆς τιμῆς· ἐκείνοις μὲν πλεον τὸ κρίμα ἐργαζόμενος, τοῖς δὲ μαθητευομένοις οὐδεμίαν παραλιμπάνων παρακοῆς πρόφασιν. Ἰνα γὰρ μή τις λέγῃ, ὅτι ἐπειδὴ φαῦλος ὁ διδάσκαλος, διὰ τοῦτο ῥαθυμότερος γέγονα· καὶ ταύτην ἀναιρεῖ τὴν πρόφασιν. Οὕτω γοῦν αὐτῶν ἔστησε τὴν ἀρχὴν, καίτοι πονηρῶν ὄντων, ὡς καὶ μετὰ τοσαύτην κατηγορίαν εἰπεῖν· “πάντα ὅσα ἂν λέγωσιν ὑμῖν ποιεῖν, ποιεῖτε.” Οὐ γὰρ τὰ ἐαυτῶν λέγουσιν, ἀλλὰ τὰ τοῦ θεοῦ, ἃ διὰ Μωϋσέως ἐνομοθέτησε.
 C Καὶ σκόπει πόση περὶ τὸν Μωϋσέα κέχρηται τιμῇ, πάλιν τὴν πρὸς τὴν παλαιὰν συμφωνίαν ^f ἐνδείκνυμενος, ὅπου γε καὶ ἐντεῦθεν αὐτοὺς αἰδεσίμους ποιεῖ. “Ἐπὶ γὰρ τῆς Μωϋσέως καθέδρας ἐκάθισαν,” φησὶν. Ἐπειδὴ γὰρ οὐκ εἶχεν αὐτοὺς ἀπὸ βίου ἀξιοπίστους ποιῆσαι, ἀπὸ τῶν ἐγχωρούντων τοῦτο ποιεῖ, τῆς καθέδρας καὶ τῆς ἐκείνου ^g διὰδοχῆς. Πάντα δὲ ὅταν ἀκούσης, μὴ πᾶσαν ἄκουε τὴν νομοθεσίαν· οἷον, τὰ περὶ βρωμάτων, τὰ περὶ θυσιῶν, καὶ

² Deut. vi. 4.

^c καταφεύγει G. H. K. ^a περὶ αὐτὸν om. L. M. Mor. Mox ὄντων τῶν διδασκάλων, τοῦ νόμου κελεύειν ἀνέχεσθαι L. ἀνέχεσθαι habet M. ^e τοὺς ἀκρ.] αὐτοὺς G. K. διδασκάλων] Sic Ep. Euth. δογμάτων G. Ge. διδαγμάτων K. ^f ἐπιδείκνυμενος L. M. p. p. καὶ om. iidem. ^g διὰδοχῆς M. Ep. Ge. Mor.

ὅσα τοιαῦτα· πῶς γὰρ ἔμελλε ταῦτα λέγειν, ἃ προλαβὼν ἀνείλεν; ἀλλὰ πάντα φησὶ τὰ διορθοῦντα ἦθος, καὶ βελτίω ποιοῦντα τρόπον, καὶ τοῖς τῆς καινῆς συμβαίνοντα νόμοις, D καὶ οὐκ ἀφίεντα λοιπὸν ὑπὸ τὸν τοῦ νόμου ζυγὸν εἶναι. Διατί οὖν οὐκ ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς χάριτος ταῦτα θεσπίζει, ἀλλ' ἀπὸ ^h τοῦ Μωϋσέως; Ὅτι οὐδέπω καιρὸς ἦν πρὸ τοῦ σταυροῦ ταῦτα σαφῶς διαλέγεσθαι. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ ἑτερόν τι προοικονομεῖν, ταῦτα λέγων. Ἐπειδὴ γὰρ μέλλει κατηγορεῖν αὐτῶν, ἵνα μὴ δόξη παρὰ τοῖς ἀνοήτοις τῆς ἀρχῆς αὐτῶν ταύτης ἐραῦν, ἣ δὲ ἀπέχθειαν ⁱ ταῦτα ποιεῖν, πρῶτον τοῦτο ἀναιρεῖ, καὶ ἀνύποπτον ἑαυτὸν ποιήσας, τότε ἄρχεται τῆς κατηγορίας. Καὶ τίνος ἔνεκεν αὐτοὺς ἐλέγχει, καὶ μακροὺς λοιπὸν ἀποτείνει λόγους κατ' αὐτῶν; Προφυλαττόμενος τοὺς ὄχλους, ὥστε μὴ τοῖς E αὐτοῖς περιπεσεῖν. Οὐδὲ γὰρ ὅμοιον ἀπαγορεύειν, καὶ τοὺς πταίσαντας δεικνύναι· ὥσπερ οὐχ ὅμοιον παραινεῖν τὰ δέοντα, καὶ τοὺς ^k κατορθοῦντας εἰς μέσον ἄγειν. Διὰ τοῦτο καὶ προλαβὼν φησὶ· “κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε.” Ἰνα γὰρ μὴ νομίσωσι διὰ τὸ ἀκούειν ^l αὐτῶν, δεῖν αὐτοὺς καὶ ζηλοῦν, ταύτῃ κέχρηται τῇ ἐπιδιορθώσει, καὶ τὴν δο- 702 κοῦσαν αὐτῶν εἶναι τιμὴν κατηγορίαν ^m ποιεῖται. Τί γὰρ διδασκάλου γένοιτ' ἂν ἀθλιώτερον, ὅταν τοὺς μαθητὰς τὸ μὴ προσέχειν αὐτοῦ τῷ βίῳ διασῶζῃ; Ὡστε ἡ δοκοῦσα (453) αὐτῶν εἶναι τιμὴ, μεγίστη κατηγορία ἐστίν, ὅταν τοιοῦτον φαίνωνται βίον ἔχοντες, ⁿ ὃν οἱ ζηλοῦντες διαφθείρονται. Διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὰς κατ' αὐτῶν ἐμπίπτει κατηγορίας. Οὐ διὰ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλ' ἵνα δείξῃ, ὅτι καὶ ἡ προτέρα ἀπιστία ἦν ἡπίστησαν, καὶ ὁ σταυρὸς ὁ μετὰ ταῦτα ὃν ἐτόλμησαν, οὐ τοῦ σταυρωθέντος καὶ ἀπιστηθέντος ἔγκλημα, ἀλλὰ τῆς ἐκείνων ἀγνωμοσύνης κατηγορία. Θέα δὲ πόθεν B ἄρχεται, καὶ πόθεν αὖξαι τὰ ἐγκλήματα. “Ὅτι λέγουσι, φησὶ, καὶ οὐ ποιοῦσιν.” Ἐκαστος μὲν γὰρ ἐγκλημάτων ἄξιος, ^o παραβαίνων τὸν νόμον, μάλιστα δὲ ὁ διδασκαλίας ἀθυεντίαν ἔχων· διπλῇ ^p γὰρ καὶ τριπλῇ δίκαιος κατακρί-

^h τοῦ om. G. H. K. invito Ep. ⁱ ταῦτα] Sic Ep. τοῦτο G. H. K. ^k κατορθώσαντας G. K. ^l αὐτῶν om. G. K. p. p. καὶ om. M. ^m Sic Ep. ποιεῖ G. H. K. Mox γένοιτ' ἂν om. M. Ep. ⁿ ὃν] οἷον M. Ep. ^o ὁ παραβαίνων G. K. ^p γὰρ om. M. Mor.

νεσθαι. Δι' ἐν μὲν, ὅτι παραβαίνει· δι' ἕτερον δὲ, ὅτι τοὺς ἄλλους ὀφείλων διορθοῦν, εἴτα χωλεῶν, μείζονος τιμωρίας ἄξιος διὰ τὴν τιμὴν· τρίτον δὲ, ὅτι καὶ διαφθείρει μειζόνως, ἅτε ἐν διδασκάλου τάξει ¹ τοιαῦτα παρανομῶν.

Μετὰ δὲ τούτων καὶ ἕτερον αὐτῶν πάλιν λέγει κατηγόρημα, ὅτι πικροὶ εἰσι τοῖς ὑπευθύνοις. ³ “Δεσμεύουσι γὰρ φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα, καὶ τιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων· τῷ δὲ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσι κινῆσαι αὐτά.” Διπλὴν ἐνταῦθα λέγει κακίαν, ¹ τὸ πολλὴν μὲν καὶ ἄκραν ἀπαιτεῖν ἀσύγγνωστως παρὰ τῶν ἀρχομένων βίον ἀκρίβειαν, πολλὴν δὲ ἑαυτοῖς ἐπιτρέπειν τὴν ἄδειαν· ² ὧν τὸναντίον τὸν ἄριστον ἀρχοντα ἔχειν χρή· ἐν μὲν τοῖς καθ' ἑαυτὸν, ἀσύγνωστον εἶναι καὶ πικρὸν διακαστήν· ἐν δὲ τοῖς τῶν ἀρχομένων, συγγνωμονικὸν καὶ ἡμερον· ὧν οὗτοι τὸ ἐναντίον ἐποιοῦν. Τοιοῦτοι γὰρ πάντες ^D οἱ λόγοις φιλοσοφοῦντες, ἀσύγνωστοι καὶ βαρεῖς, ἅτε ἄπειροι τῆς δι' ἔργων ¹ δυσκολίας. Οὐ μικρὰ δὲ καὶ αὕτη κακία, οὐδὲ ὡς ἔτυχεν ἐπιτείνει τὴν ἔμπροσθεν κατηγορίαν. Σὺ δέ μοι σκόπει, πῶς καὶ τοῦτο αὖξαι τὸ ἔγκλημα. Οὐ γὰρ εἶπεν, οὐ δύνανται, ἀλλ' “οὐ θέλουσι.” καὶ οὐκ εἶπε, βαστάσαι, ἀλλὰ “δακτύλῳ κινῆσαι,” τουτέστιν, οὐδὲ ἐγγὺς γενέσθαι, οὐδὲ ἄψασθαι. Ἀλλὰ ποῦ σπουδαῖοι καὶ εὐτονοί; Ἐν τοῖς κεκωλυμένοις. ⁴ “Πάντα ^v γὰρ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσι, φησὶ, πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις.” Εἰς ^E κενοδοξίαν αὐτοὺς διαβάλλων ταῦτα λέγει, ^w ὅπερ αὐτοὺς ἀπώλεσε. Τὰ μὲν γὰρ ἔμπροσθεν ὁμότητος ^x καὶ ῥαθυμίας· ταῦτα δὲ, δοξομανίας. Τοῦτο ἀπέστησεν αὐτοὺς τοῦ θεοῦ· τοῦτο ἐν ἐτέρῳ θεάτρῳ ἀγωνίζεσθαι παρεσκεύασε, καὶ διέφθειρεν. Οἷους γὰρ ἂν τις ἔχῃ ^y τοὺς θεατὰς, ἐπεὶ τούτοις

³ v. 4.⁴ v. 5.

¹ τοιαῦτα om. M. ¹ τῷ Edd. ² ὧν] Sic H. Ge. et duo apud Montef. οὐ K. ὁ ceteri cum Ep. et Edd. ante Ben. Eandem confusionem notavimus pp. 499 D. 652 A. ¹ δυσκολίας] Sic L. M. ceteri cum Ep. et Interp. διδασκαλίας. Mox αὕτη ἢ κακία M. ^v γὰρ] δὲ G. ^w ὅπερ G. H. K. Correxuit Montef. καὶ ante ἀπώλεσε habent Sav. Ben. invitis codd. ^x καὶ] ἦν καὶ H. εἶναι καὶ G. K. ἦσαν καὶ Euth. et Edd. ^y τοὺς θεατὰς om. G. ἐπεὶ τούτοις] Sic Sav. cum his placere studeat Ge. ἐπεὶ om. G. H. Mor. Ben. καὶ pro ἐπεὶ dant K. L. et corr. H. Clausulam ignorat M. et uncis secluserit Mor.

ἐσπούδακεν ἀρέσκειν, τοιούτους ἐπιδείκνυνται καὶ τοὺς ἀγῶνας· καὶ ὁ μὲν ἐν γενναίοις παλαίων, τοιαῦτα καὶ τὰ ἀγωνίσματα μέτεισιν· ὁ δὲ ἐν ψυχροῖς καὶ ἀναπεπτωκόσι, καὶ αὐτὸς ῥαθυμότερος γίνεται. Οἷον, ἔχει τις θεατὴν γέλῳ χαίροντα; 703 γίνεται γελωτοποιὸς καὶ αὐτὸς, ἵνα τέρπῃ τὸν θεατὴν· ἕτερος σπουδαῖον καὶ φιλοσοφούντα; σπουδάζει καὶ αὐτὸς τοιοῦτος εἶναι, ἐπειδὴ τοιαύτη τοῦ ἐπαινοῦντος ἡ γνώμη. Ὅρα δὲ πάλιν καὶ ἐνταῦθα μετ' ἐπιτάσεως τὸ ἔγκλημα. Ὁὐδὲ γὰρ τὰ μὲν οὕτω, τὰ δὲ ἐτέρως ποιοῦσιν· ἀλλὰ πάντα ἀπλῶς οὕτως. Εἴτα ἐγκαλέσας αὐτοῖς κενοδοξίαν, δεικνυσιν οὐδὲ ἐπὶ τοῖς μεγάλοις καὶ ἀναγκαίοις κενοδοξούντας· (οὐδὲ γὰρ εἶχον, ^α ἀλλ' ἔρημοι ἦσαν κατορθωμάτων) ἀλλ' ἐπὶ ψυχροῖς καὶ εὐτελεσί, καὶ ἅ τῆς κακίας αὐτῶν τεκμήρια ἦν, τὰ φυλακτήρια, ^β τὰ κράσπεδα. “Πλατύνουσι γὰρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν, φησί, καὶ μεγαλύνουσι τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων αὐτῶν.” Καὶ τίνα ταῦτά ἐστι τὰ φυλακτήρια καὶ τὰ κράσπεδα; Ἐπειδὴ συνεχῶς ἐπελανθάνοντο τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ θεοῦ, ἐκέλευεν ^ε ἐγγραφῆναι βιβλίοις μικροῖς τὰ θαύματα αὐτοῦ, καὶ ἐξηρητῆσθαι αὐτὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν· (διὸ καὶ ἔλεγεν· ^δ “ἔσται ἀσάλευτα ^δ ἐν ὀφθαλμοῖς σου”) ἅ φυλακτήρια ἐκάλουν· ὥς πολλοὶ νῦν τῶν γυναικῶν ἐναγγέλια τῶν τραχήλων ἐξαρτῶσαι ἔχουσι. Καὶ ἵνα καὶ ἐτέρωθεν ^ε πάλιν ὑπομιμνήσκωνται, ὁ πολλοὶ πολλάκις ποιοῦσιν, ὥς ἐπιλανθάνόμενοι λίνφῃ ἢ κρόκῃ τὸν δάκτυλον ἀποδεσμοῦντες, τοῦτο ὁ θεὸς ὥσπερ παιδίοις ἐκέλευσε ποιεῖν, ^ε κλῶσμα ὑακίνθινον ἐπὶ τῶν ἱματίων περὶ τὴν ᾤαν τὴν περὶ τοὺς πόδας ἀπορρᾶπτεσθαι, ἵνα προσέχοντες ἀναμιμνήσκωνται τῶν ἐντολῶν· ^ε καὶ (454) ἐκαλεῖτο κράσπεδα. Ἐν τούτοις τοίνυν ἦσαν σπουδαῖοι, τοὺς τελαμῶνας τῶν βιβλίων πλατύνοντες, καὶ τὰ κράσπεδα μεγαλοποιούντες· ὅπερ ἐσχάτης κενοδοξίας ἦν. Τίνος γὰρ ἔνεκεν φιλοτιμῇ, καὶ πλατύνεις ταῦτα; μὴ γὰρ κατόρθωμά

⁵ Dent. vi. 8.⁶ Num. xv. 38.

^α Οὕτε G. H. K. ^α ἀλλ' ἔρημοι] ἔρημοι γὰρ G. K. p. p. ἐπὶ μικροῖς καὶ εὐτ. Ep. Euth. ἐπὶ μικροῖς καὶ ψυχροῖς καὶ εὐτ. G. H. ^β τὰ] Sic Mor. καὶ τὰ L. Haec τὰ φ. τὰ κρ. desunt in H. K. quos secuti sunt Sav. Ben. A primo τὰ φυλακτήρια ad secundum transilit G. ad tertium M. Ergo nobiscum faciunt. ^ε γραφῆναι ἐν βίβλοις μικραῖς G. H. K. invito Ep. ^δ ἐν ὀφθ.] πρὸ ὀφθαλμῶν G. H. K. ^ε πάλιν om. G. K. ^ε καὶ] ὁ καὶ G.

σου τοῦτό ἐστι; μὴ γάρ τί σε ὀνίνησιν, ἂν μὴ τὰ ἀπ' αὐτῶν ^εκερδάνῃς; Οὐ γὰρ τὸ μεγαλύνειν ταῦτα ^ηκαὶ πλατύνειν ὁ θεὸς ζητεῖ, ἀλλὰ τὸ μεμνηῖσθαι τῶν αὐτοῦ κατορθωμάτων. Εἰ δὲ ἐπὶ ἐλεημοσύνῃ καὶ νηστείᾳ, ^ικαίτοι **D** ἐπιπόνους καὶ κατορθώμασιν οὖσιν ἡμετέροις, φιλοτιμεῖσθαι οὐ δεῖ· πῶς σὺ τούτοις ἐναβρύνῃ, ὧ Ἰουδαίε, ἃ μάλιστά σου κατηγορεῖ ῥαθυμίαν; Οἱ δὲ οὐκ ἐν τούτοις μόνοις, ἀλλὰ καὶ ἐν ἑτέροις μικροῖς ταῦτα ἐνόσουν. ⁷“Φιλοῦσι γάρ, φησί, τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις, καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ῥαββί.” Ταῦτα γὰρ εἰ καὶ μικρά τις ἡγεῖται, ἀλλὰ μεγάλων ἐστὶν αἷτια κακῶν. Ταῦτα καὶ πόλεις καὶ ἐκκλησίας ἀνέτρεψε. Καὶ μοι καὶ **E** κρῦσαι ἔπεισι νῦν, ὅταν τὰς πρωτοκαθεδρίας ἀκούσω καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς, καὶ λογίσωμαι πόσα ἐντεῦθεν ἐτέχθη κακὰ ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ θεοῦ· ἅπερ οὐκ ἀναγκαῖον εἰς ὑμᾶς ἐξειπεῖν νῦν· μᾶλλον δὲ ὅσοι πρεσβῦται οὐδὲ δέονται ταῦτα παρ' ἡμῶν μαθεῖν. Σὺ δέ μοι σκόπει, ποῦ τὰ τῆς κενοδοξίας ἐκράτει· ἐνθα ^κἐκελεύοντο μὴ κενοδοξεῖν, ἐν ταῖς συναγωγαῖς· ἐνθα εἰσήεσαν ῥυθμίζοντες ἑτέρους. Τὸ μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν **704** δείπνων τοῦτο παθεῖν ὁπωσδήποτε, οὐχ οὕτω δοκεῖ δεινὸν εἶναι· καίτοιγε καὶ ἐκεῖ τὸν διδάσκαλον θαυμάζεσθαι ἔδει, οὐκ ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας μόνον, ἀλλὰ πανταχοῦ. ¹Καὶ καθάπερ ὁ ἄνθρωπος, ὅπουπερ ἂν φανῇ, δηλὸς ἐστὶ τῶν ἀλόγων διεστηκώς· οὕτω καὶ τὸν διδάσκαλον, καὶ φθεγγόμενον, καὶ σιγῶντα, καὶ ^μἀριστοποιούμενον, καὶ πᾶν ὅτιοῦν ποιοῦντα, δηλὸν εἶναι δεῖ, καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος, καὶ ἀπὸ τοῦ βλέμματος, καὶ ἀπὸ τοῦ σχήματος, καὶ ἀπὸ πάντων ἀπλῶς. Ἐκεῖνοι δὲ πανταχόθεν ἦσαν καταγέλαστοι, καὶ πανταχοῦ κατησχύνοντο, μελετῶντες διώκειν ἃ φεύγειν ἔδει. Φιλοῦσι **B** γὰρ, φησὶν· εἰ δὲ τὸ φιλεῖν ἔγκλημα, τὸ ποιεῖν ἡλίκον

⁷ v. 6, 7.

^ε κερδαίνης G. H. M. ^η καὶ] + φροντίζειν L. + φροντίζειν καὶ M. ^ι καίτοι ἐπ. καὶ] καίτοι καὶ ἐπ. καὶ L. καὶ τοῖς ἐπ. M. καὶ τοῖς ἐπ. καίτοι H. οὖσιν] + καὶ Mor. Ben. Mox σὺ om. G. K. ^κ ἐκέλευον L. M. Mor. Verba ἐν ταῖς συναγωγαῖς post ἐκέλευον collocant M. Mor. ¹ Καὶ καθ.] Καθάπερ γὰρ G. H. p. p. ὅπου ἂν M. Ep. ^μ ἀριστοποιοῦντα G. ἀριστῶντα M. Ep. p. p. πᾶν om. M. Ep.

καὶ ^η τὸ θηρᾶν αὐτὰ καὶ σπουδάζειν ὥστε τυχεῖν, πόσον κακόν.

Τὰ μὲν οὖν ἄλλα μέχρι τῆς ἐκείνων κατηγορίας ὅςτη-
σεν, ὡς μικρὰ καὶ εὐτελῆ, καὶ μὴ δεομένων τῶν μαθητῶν
καὶ ὑπὲρ τούτων διορθωθῆναι· ὁ δὲ πάντων αἴτιον ἦν τῶν
κακῶν, ἡ φιλαρχία, καὶ τὸ τὸν θρόνον ἀρπάζειν τὸν διδα-
σκαλικόν, τοῦτο εἰς μέσον ἀγαγὼν διορθοῦται σπουδαίως, ὑπὲρ
^η τούτου σφόδρα καὶ αὐτοῖς εὐτόνως ἐπισκῆπτων. Τί γάρ
φησιν; ⁸ “Ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε ῥαββί.” Εἶτα καὶ ἡ αἰτία·
“εἰς γὰρ ὑμῶν ἐστὶν ὁ διδάσκαλος· πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί
ἐστε.” καὶ οὐδὲν ἕτερος ἑτέρου πλέον ἔχει, κατὰ τὸ μηδὲν
⁹ εἰδέναι παρ’ ἑαυτοῦ. Διὸ καὶ Παῦλος λέγει· ⁹ “τίς γάρ
ἐστι Παῦλος, τίς δὲ Ἀπολλῶς, τίς δὲ Κηφᾶς, ἢ ἀλλ’ ἢ διάκοι
νοι;” Οὐκ εἶπε, διδάσκαλοι. Καὶ πάλιν· ¹⁰ “μὴ καλέσητε
πατέρα” οὐχ ἵνα μὴ ⁵ καλέσωσιν, ἀλλ’ ἵνα εἰδῶσιν ὅν κυ-
ρίως πατέρα καλεῖν χρή. Καθάπερ γὰρ ὁ διδάσκαλος οὐκ
ἐστὶ διδάσκαλος προηγουμένως· οὕτως οὐδὲ ⁶ ὁ πατήρ. Ἐκεῖνος
γὰρ πάντων αἴτιος, καὶ τῶν διδασκάλων, καὶ τῶν πατέρων.
Καὶ πάλιν ἐπάγει· “μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί· εἰς γὰρ ὑμῶν
ἐστὶ ⁷ καθηγητής, ὁ Χριστός.” καὶ οὐκ εἶπεν, ἐγώ. ¹¹ Ὡσπερ
ἀνωτέρω εἶπε, “τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ;” καὶ οὐκ
εἶπε, περὶ ἐμοῦ· οὕτω καὶ ἐνταῦθα. Ἀλλ’ ἡδέως ἂν ἐροίμην
ἐνταῦθα, τί ἂν εἵποιεν οἱ τὸ εἰς καὶ εἰς πολλάκις ἀρμόζον-
τες τῷ πατρὶ ⁸ μόνῳ, ἐπὶ ἀθετήσει τοῦ μονογενοῦς. Καθη-
γητής ὁ πατήρ; Ἀπαντες ἂν ⁹ εἵποιεν, καὶ οὐδεὶς ἀντερεῖ.
Καὶ μὴν εἰς, φησὶν, ἐστὶν ¹⁰ ὁ καθηγητής ὑμῶν, ὁ Χριστός.
Ὡσπερ οὖν εἰς καθηγητής λεγόμενος ὁ Χριστός οὐκ ἐκβάλ-
λει τὸν πατέρα τοῦ εἶναι καθηγητήν· οὕτω καὶ εἰς διδά-
σκαλος λεγόμενος ὁ πατήρ οὐκ ἐκβάλλει τὸν υἱὸν τοῦ εἶναι
(455) διδάσκαλον. Τὸ γὰρ εἰς καὶ εἰς πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν

⁸ v. 8.⁹ 1 Cor. iii. 5.¹⁰ v. 9.

¹¹ τὸ om. K. M. καὶ τὸ] τὸ δὲ καὶ G. ¹² ὅςστη-
σαμεν L. p. p. καὶ οὐ δεομένων G. H. K. ¹³ τούτου] αὐτοῦ K. M.
σφ. καὶ αὐτοῖς εὐτ.] καὶ σφ. αὐτοῖς εὐτόνως K. καὶ σφ. εὐτ. καὶ αὐτοῖς
L. M. ¹⁴ εἰδέναι παρ’ ἑαυτοῦ] Sic K. L. ut Interpretis vestigia
premens legendum vidit Sav. εἶναι παρ’ ἑαυτοῦ M. ceteri cum Edd.
εἶναι παρ’ ἑαυτῷ. ἢ ἀλλ’ ἢ] οὐχὶ M. p. p. καὶ οὐκ εἶπε G. H. ¹⁵ Sic
L. M. Ep. ceteri καλῶσιν. p. p. ἰδῶσιν G. K. M. sed εἰδῶσιν G. in
marg. ¹⁶ ὁ om. K. M. Ep. ¹⁷ ὁ καθηγητής G. 2 Mosqq. ¹⁸ Ὡσπερ]
+ γάρ H. K. ¹⁹ μόνον H. K. M. ²⁰ εἵπομεν G. H. ²¹ ὁ om. H.

ἀνθρώπων εἴρηται, καὶ τῆς λοιπῆς κτίσεως. Ἀπαγορεύσας τοίνυν αὐτοῖς τὸ χαλεπὸν τοῦτο νόσημα ^a καὶ διορθωσάμενος, παιδεύει καὶ πῶς ἂν αὐτὸ διαφύγοιεν· διὰ ταπεινοφροσύνης. Διὸ καὶ ἐπάγει· ¹¹ “ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ^b ἔσται ὑμῶν διάκονος.

E “Ὅστις γὰρ ὑψώσει ἑαυτὸν, ταπεινωθήσεται· καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται.” Οὐδὲν γὰρ τοῦ μετριάζειν ἴσον· διὸ καὶ συνεχῶς αὐτοὺς ὑπομιμνήσκει ταύτης τῆς ἀρετῆς, καὶ ὅτε τὰ παιδιά εἰς μέσον ^c ἤγαγε, καὶ νῦν καὶ ἀρχόμενος ἐπὶ τοῦ ὅρους τῶν μακαρισμῶν, ἐντεῦθεν ἤρξατο· 705 καὶ ἐνταῦθα πρόρριζον αὐτὸ ἀνασπᾶ ^d ἐντεῦθεν λέγων· “ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται.” Εἶδες πῶς ἐκ διαμέτρου πρὸς τὸνναντίον ἀπάγει τὸν ἀκροατὴν; ^e Οὐ γὰρ δὴ μόνον τῶν πρωτείων ἐρᾶν κωλύει, ἀλλὰ καὶ τὰ ἔσχατα διώκειν. Οὕτω γὰρ τεύξη τῆς ἐπιθυμίας, φησί. Διὸ χρη ^f τῶν πρωτείων τὴν ἐπιθυμίαν διώκοντα, τὴν ἐσχάτην διώκειν τάξιν. “Ὅς γὰρ ἂν ταπεινώσῃ ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται.”

^g Καὶ ποῦ τὴν ταπεινοφροσύνην ταύτην εὐρήσομεν; Βούλεσθε πάλιν ἐπὶ τὴν πόλιν τῆς ἀρετῆς ἵωμεν, τὰς τῶν ἀγίων σκηναὶς, τὰ ὅρη λέγω, καὶ τὰς νάπας; Καὶ γὰρ ἐκεῖ τὸ B ὕψος τῆς ταπεινοφροσύνης ὁψόμεθα ^h τοῦτο. Ἀνθρωποι γὰρ οἱ μὲν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν ἀξιομάτων, οἱ δὲ καὶ ἀπὸ χρημάτων ὄντες λαμπροί, πάντοθεν ἑαυτοὺς καταστέλλουσιν, ἀπὸ τῆς ἐσθῆτος, ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἀπὸ τῶν διακονουμένων· καὶ καθάπερ ἐν γράμμασι διὰ πάντων τὴν ταπεινοφροσύνην γράφουσι. Καὶ ἅπερ ἔστιν ὑπεκκαύματα ἀλαζονείας, τὸ καλῶς ἀμφιέννυσθαι, καὶ τὸ λαμπρῶς οἰκοδομεῖν, καὶ τὸ πολλοὺς ἔχειν διακόνους, ἃ καὶ ἄκοντας πολλάκις εἰς ⁱ ἀλαζονείαν ἐμβάλλει, ταῦτα ἐκεῖ ἅπαντα ἀνήρηται. Καὶ αὐτοὶ καίουσιν πῦρ, αὐτοὶ διακλῶσι ξύλα, αὐτοὶ ἔψουσιν, αὐτοὶ τοῖς ἐρχο-

¹¹ v. 11, 12.

^a καὶ διορθωσάμενος om. L. M. Ge. Mox φύγοιεν G. M. Euth. ^b ἔστω K. M. I Mosq. ^c ἤγε L. ^d ἐντεῦθεν] τοῦτο M. Ep. ^e Οὐ] Οὐδὲ G. H. διώκειν] + παρακελεύεται Ep. ^f τῶν π. τ. ε. διώκοντα] τῷ πρωτείων ἐρῶντι L. Haec τῶν πρωτείων . . . ἐσχάτην desunt in G. ^g ἩΘΙΚΟΝ. Περὶ μοναχῶν, καὶ ὅτι οὗτοι μάλιστα εἰσιν οἱ ταπεινοφροσύνην μεταχειριζόμενοι· καὶ δεῖ ἡμᾶς πρὸς τὰ καταγώγια τῶν ἀγίων τούτων συνεχῶς ἀπιέναι, ἵνα τὰς διηνεκεῖς κηλίδας καθάρωμεν. G. ^h τοῦτο om. L. M. “Ανθ. γὰρ] Οὗτοι γὰρ οἱ ἀνθ. L. ⁱ ὑπερηφανίαν G. H. K. sed ἀλαζονείαν habet in marg. H. ἐμβάλλει] ἐκβάλλει G. H. ad insolentiam detruduntur Ge.

μέναις διακονοῦνται. Οὐκ ἔστιν ὑβρίζοντος ἀκοῦσαί τινος ἐκεῖ, οὐδὲ ὑβριζόμενον ἰδεῖν, οὐδὲ ἐπιταπτόμενον, οὐδὲ ἐπιτάτ- C
 τουτα· ἀλλὰ πάντες τῶν διακονουμένων εἰσὶ, καὶ ἕκαστος τοὺς πόδας νίπτει τῶν ξένων, καὶ πολλή ^k περὶ τούτου μάχη. Καὶ ποιεῖ τοῦτο, οὐκ ἐξετάζων ὅστις ἐστίν, ¹ οὔτε εἰ δούλος, οὔτε εἰ ἐλεύθερος· ἀλλ' ἐπὶ παντός τὴν διακονίαν ταύτην πληροῖ. Οὐδεὶς ἐκεῖ οὐ μέγας, ^m οὐδὲ μικρός. Τί οὖν; σύγ-
 χυσις; Μὴ γένοιτο· ἀλλ' ἡ πρώτη εὐταξία. Κὰν γὰρ ἡ
 τις μικρός, ὁ μέγας οὐχ ὁρᾷ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐκείνου ⁿ πάλιν
 καταδεέστερον ἑαυτὸν εἶναι νενόμικε, καὶ ταύτη γίνεται μεί-
 ζων. Μία τράπεζα πᾶσι, καὶ τοῖς διακονουμένοις, καὶ τοῖς
 διακονοῦσι, τὰ αὐτὰ ἐδέσματα, τὰ αὐτὰ ἐνδύματα, τὰ αὐτὰ D
 οἰκήματα, ἡ αὐτὴ δίαίτα. ^o Μέγας ἐκεῖ ὁ τὸ εὐτελὲς ἔργον
 ἀρπάζων. Οὐκ ^p ἔστι τὸ ἐμὸν καὶ τὸ σόν· ἀλλ' ἐξώριται
 τοῦτο τὸ ῥῆμα, τὸ μυρίων αἷτιον πολέμων. Καὶ τί θαυ-
 μάξεις, εἰ δίαίτα καὶ τράπεζα καὶ στολὴ μία πᾶσιν, ὅπου
 γε καὶ ψυχὴ μία πᾶσιν, οὐ κατὰ τὴν οὐσίαν μόνον (τοῦτο
 γὰρ καὶ ἐπὶ πάντων), ^q ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀγάπην; πῶς οὖν ^r ἂν
 αὐτὴ καθ' ἑαυτῆς ἐπαρθείη ποτέ; Οὐκ ἔστιν ἐκεῖ πενία καὶ
 πλοῦτος, δόξα καὶ ἀτιμία· πῶς οὖν ἂν εὔροι παρείσδυσιν ἀπό-
 νοια καὶ ἀλαζονεία; Εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ μικροὶ καὶ μεγάλοι
 κατὰ τὸν τῆς ἀρετῆς λόγον· ἀλλ' ὅπερ ἔφην, οὐδεὶς τοῦτο E
 ὁρᾷ. Ὁ μικρὸς οὐκ ἀλγεῖ ^s ὡς καταφρονούμενος· οὔτε γὰρ
 ὁ καταφρονῶν τίς ἐστι· κὰν διαπτύσῃ δέ τις, ^t τοῦτο μάλιστα
 παιδεύονται, καταφρονεῖσθαι, διαπτύεσθαι, ἐξεντελίζεσθαι, διὰ
 ῥημάτων, διὰ πραγμάτων· καὶ πτωχοῖς καὶ ἀναπήροις συνα- 706
 ναστρέφονται, καὶ αἱ τράπεζαι αὐτοῖς ^v τούτων γέμουσι τῶν
 δαιτυμόνων· διὰ δὲ τοῦτο καὶ τῶν οὐρανῶν εἰσιν ἄξιοι. Καὶ
 ὁ μὲν θεραπεύει τραύματα ^w τῶν λῶβην ἐχόντων, ὁ δὲ χει-
 ραγωγεῖ τὸν τυφλόν, ὁ δὲ βαστάζει ^x τὸν τὸ σκέλος πε-
 πηρωμένον. Οὐκ ἐνὶ κολάκων ἐκεῖ πλῆθος, οὐδὲ παρασίτων·
 μᾶλλον δὲ οὐδὲ ὅ τί ποτέ ἐστι κολακεία ἴσασι· πόθεν οὖν

^k περὶ] ἡ περὶ Edd. ¹ οὔτε εἰ] εἴτε bis L. M. εἰ] ἡ bis G.
^m οὐδὲ] οὐ L. M. ⁿ πάλιν om. M. νενόμικε] νομίζει L. M. ^o Ὁ
 μέγας L. M. p. p. εὐτελέστερον H. M. ^p ἔστιν] + ἐκεῖ Sav. Ben.
 + εἰπεῖν Mor. ^q ἀλλὰ] + καὶ H. ^r ἂν om. G. H. L. M. αὐτὴ] αὐτῇ
 Edd. p. p. καθ' ἑαυτὴν G. H. ^s ὡς om. M. Mor. ^t τούτῳ Edd.
^v ἐκ τούτων G. H. K. ^w τῶν λ. ἐχόντων] λῶβην ἔχοντα G. ^x τὸν
 addidimus ex H. K. L. M.

ἂν ἐπαρθεῖεν ποτε; Καὶ γὰρ πολλὴ παρ' αὐτοῖς ἰσότης·
 διὸ καὶ εὐκολία πολλὴ τῆς ἀρετῆς. Καὶ γὰρ τούτοις μάλ-
 λον οἱ καταδεέστεροι παιδεύονται, ἢ εἰ ἀναγκάζονται αὐτοῖς
 Β παραχωρεῖν τῶν πρωτείων. Ὡς περ γὰρ τὸν θρασὺν ὁ πλητ-
 τόμενος καὶ παραχωρῶν παιδεύει· οὕτω τὸν φιλότιμον ὁ μὴ (456)
 ἀντιποιοῦμενος δόξης, ἀλλὰ καταφρονῶν. Τοῦτο δὲ μετὰ
 δαψιλείας ἐκεῖ ποιοῦσι· καὶ ὅση μάχη παρ' ἡμῖν ὑπὲρ τοῦ
 τυχεῖν τῶν πρωτείων, τοσοῦτος ἀγὼν παρ' ἑκείνοις ὑπὲρ τοῦ
 μὴ τυχεῖν, ἀλλὰ διακρούσασθαι, καὶ πολλὴ σπουδὴ, τίς πλεο-
 νεκτῇσει τιμῶν, ἀλλ' οὐ τιμώμενος. Ἄλλως δὲ καὶ αὐτὰ τὰ
 ἔργα μετριάξειν πείθει, καὶ οὐκ ἀφίησι φλεγμαίνειν. Τίς
 γὰρ, εἰπέ μοι, γῆν σκάπτων καὶ ἄρδων καὶ φυτεύων, ² ἢ
 πλέκων σπυρίδας, καὶ σάκκον ὑφαίνων, ἢ ἄλλα τινὰ μετα-
 χειρίζων, μέγα φρονήσει ποτέ; τίς δὲ πενία συζῶν, καὶ
 C λιμῶ παλαίων, τοῦτο νοσήσει τὸ νόσημα; Οὐκ ἔστιν οὐδεῖς.
 Διὰ ³ τοῦτο εὐκολος αὐτοῖς ἡ ταπεινοφροσύνη. Καὶ ὥς περ
 ἐνταῦθα χαλεπὸν τὸ μετριάξειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν κρο-
 τούντων καὶ θαυμαζόντων· οὕτως ἐκεῖ σφόδρα εὐκολον. Καὶ
 γὰρ τῇ ἐρημίᾳ προσέχει μόνον ἐκεῖνος, καὶ ὄρνιθας ^b ἵπτα-
 μένας ὄρα, καὶ δένδρα σειόμενα, καὶ ζέφυρον πνέοντα, καὶ
 ῥύακας διὰ φαράγγων φερομένους. Πόθεν οὖν ἂν ἐπαρθεῖν
^c ὁ ἐρημίᾳ τοσαύτη συζῶν; Οὐ μὴν διὰ τοῦτο ἀπολογίαν
 ἐντεῦθεν ἡμεῖς ἔχομεν, ἐπειδὴ ἐν μέσοις στρεφόμενοι μέγα
 φρονούμεν. Καὶ γὰρ ὁ Ἀβραὰμ μεταξὺ Χαναναίων ὧν
 ἔλεγεν· ¹² “ἐγὼ δὲ εἰμι γῆ καὶ σποδός” καὶ ὁ Δαυὶδ ἐν
 μέσοις στρατοπέδοις, “ἐγὼ δὲ εἰμι σκώληξ, καὶ οὐκ ἄνθρω-
 D πος” καὶ ὁ ἀπόστολος ἐν μέσῃ τῇ οἰκουμένῃ, “οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς
 καλεῖσθαι ἀπόστολος.” Ποία τοίνυν ἡμῖν ἔσται παραμυθία,
 ποία δὲ ἀπολογία, ὅταν μὴδὲ τοσαῦτα ἔχοντες παραδείγ-
 ματα μετριάζωμεν; Ὡς περ γὰρ ἐκεῖνοι μυρίων στεφάνων
 ἄξιοι, πρῶτοι τῆς ἀρετῆς τὴν ὁδὸν ἐλθόντες· οὕτως ἡμεῖς
 μυρίων τιμωριῶν ὑπεύθυνοι, ^d μὴδὲ μετ' ἐκείνους τοὺς ἀπελ-
 θόντας καὶ ἐν τοῖς γράμμασι κειμένους, μὴδὲ μετὰ τούτους

¹² Gen. xviii. 27. Psal. xxi. 7. 1 Cor. xv. 9.

^y ἐκείνοις] αὐτοῖς Edd. ἀλλὰ] + καὶ G. H. Μοx πολλὴ ἢ σπουδὴ
 H. L. ² ἢ] καὶ G. K. p. p. σπυρίδα K. L. M. ^a τοῦτο] + οὖν
 G. H. ^b ἵπταμένους H. L. ^c ὁ om. L. M. Μοx Οὐ μὲν διὰ Edd.
^d μὴ... μῆτε M. μὴδὲ... μῆτε H. μῆτε bis Edd.

τοὺς ζῶντας καὶ διὰ τῶν πραγμάτων θαυματομένους, ἐπὶ τὸν ἴσον ἐλκόμενοι ζῆλον. Τί γὰρ ^ε ἂν ἔχοις εἰπεῖν, μὴ διορθούμενος; Οὐκ οἶσθα γράμματα, οὐδὲ γραφαῖς ἐνέκυψας, ἵνα μάθῃς τῶν παλαιῶν τὰς ἀρετάς; Μάλιστα μὲν **Ε** καὶ τοῦτο ἔγκλημα, τῆς ἐκκλησίας διηνεκῶς ἀνεφγμένης, μὴ ^ε εἰσιέναι καὶ μετέχειν τῶν καθαρῶν ἐκείνων ναμάτων. Πλὴν ἀλλ' εἰ καὶ τοὺς ἀπελθόντας οὐκ ἔγνωσ διὰ τῶν γραφῶν, τοὺς ζῶντας τούτους ἰδεῖν ἐχρῆν. Ἀλλ' οὐδεὶς ὁ χειραγωγῶν; Ἐλθε πρόσ ^ε με, καὶ ἐγὼ σοι δεῖξω τὰ καταγώγια ⁷⁰⁷ τῶν ἁγίων τούτων· ἐλθε, καὶ μάθε τί παρ' αὐτῶν χρήσιμον. Δύχνοι πανταχοῦ τῆς γῆς εἰσιν οὗτοι λάμποντες· τείχη ταῖς πόλεσι ^h περικάθηνται. Διὰ ταῦτα τὰς ἐρημίας κατέλαβον, ἵνα καὶ σέ παιδεύσωσι τῶν ἐν τῷ μέσῳ θορύβων καταφρονεῖν. Οἱ μὲν γὰρ, ἅτε ἰσχυροὶ ὄντες, καὶ ἐν μέσῳ τῷ κλύδωνι δύνανται γαλήνης ἀπολαύειν· σοὶ δὲ τῷ περιαντλουμένῳ πανταχόθεν ἡσυχίας δεῖ, καὶ τοῦ μικρὸν ⁱ ἀναπνεῦσαι ἐκ τῶν ἐπαλλήλων κυμάτων. Βάδιζε τοίνυν ἐκεῖ συνεχῶς, ἵνα τὴν διηνεκῇ κηλῖδα ^k καθάρας ταῖς ἐκείνων εὐχαῖς καὶ παραινέσεσι, καὶ τὸν ἐνταῦθα ^l ἄριστα διαγάγῃς βίον, καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτύχῃς ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φι- **Β** λανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα, κράτος, τιμὴ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

^ε ἂν om. G. H. ^f συνιέναι M. Mor. καθαρῶν] καλῶν G. H. K.

^g ἐμέ M. ^h διακάθηνται G. Quod post h. v. legebatur καὶ καθίστανται, nos codices K. L. M. et Interpretem secuti induximus.

ⁱ ἀνανῆψαι M. Mor. p. p. ἄλλεπαλλήλων M. et καμάτων L. ^k ἀποκαθάρας M. καθάρης G. H. K. ^l ἄριστον G. M.

ΟΜΙΛΙΑ ΟΓ.

¹ Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι κατ-
 εσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, ² καὶ προφάσει μακρὰ
 προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήψεσθε περισσότερον κρίμα.

C ἘΝΤΕΥΘΕΝ λοιπὸν εἰς γαστριμαργίαν αὐτοὺς κωμῳδεῖ·
 καὶ τὸ δεινόν, ὅτι οὐκ ἀπὸ τῶν πλουτούντων, ἀλλ' ἀπὸ
 τῶν χηρῶν ἐγαστρίζοντο, καὶ τὴν ἐκείνων πενίαν ἐπέτριβον,
 ἣν διορθοῦσθαι ἔδει. Οὐδὲ γὰρ ἀπλῶς ἥσθιον, ἀλλὰ κατήσ-
 θιον. Εἶτα καὶ ὁ τρόπος τῆς καπηλείας χαλεπώτερος· “προ-
 φάσει ^b μακρὰ προσευχόμενοι.” Πᾶς μὲν γὰρ ἄξιος τιμωρίας
 ὁ κακὸν τι ποιῶν· ὁ δὲ καὶ τὴν αἰτίαν ἀπὸ εὐλαβείας λαμ-
 βάνων, καὶ προσχήματι ^c τούτῳ χρώμενος τῆς πονηρίας, πολ- (457)
 λῶ χαλεπωτέρας ὑπεύθυνος κολάσεως. Καὶ τίνος ἔνεκεν οὐκ
 ἀπεχειροτόνησεν αὐτούς; Ὅτι ὁ καιρὸς οὐκ ἐπέτρεπεν οὐ-
 D δέπω. Διὰ δὲ τοῦτο ἀφήσι μὲν αὐτοὺς τέως· διὰ δὲ ὧν
 λέγει, κατασκευάζει τὸ ἀνεξαπάτητον τῷ δήμῳ, ἵνα μὴ διὰ
 τὴν ἀξίαν αὐτῶν εἰς τὸν ^d αὐτὸν ἔλκωνται ζῆλον. Ἐπειδὴ
 γὰρ εἶπεν, “ὅσα ἂν λέγωσιν ὑμῖν ποιεῖν, ποιεῖτε” ^e δεῖ-
 κνυσιν ὅσα παραποιῶσιν, ἵνα μὴ ἐξ ἐκείνου νομισθῇ παρὰ
 τοῖς ἀνοήτοις πάντα ἐπιτρέπειν αὐτοῖς. ² “Οὐαὶ ἱ ὑμῖν, ὅτι
 κλείετε τὴν βασιλείαν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων. Ὑμεῖς
 E γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελ-
 θεῖν.” Εἰ δὲ τὸ μηδένα ὠφελεῖν κατηγορία, τὸ καὶ βλά-
 πτειν καὶ κωλύειν ποίαν ^f ἔχει συγγνώμην; Τί δέ ἐστι,
 “τοὺς εἰσερχομένους;” Τοὺς ἐπιτηδεύουσιν. Ὅτε μὲν γὰρ

¹ Cap. XXIII. v. 14.² v. 13.

HOM. LXXIII. ^a καὶ om. G. K. 2 Mosqq. μακρᾶ G. H. 4 Mosqq.
^b μακρὰ] + φησὶ G. H. p. p. γὰρ deest in Edd. ^c τούτῳ] Sic H.
 L. Ep. τοῦτο M. ceteri ταύτη. ^d αὐτῶν G. H. ut conjecerat Sav.
 sed vid. supra p. 706 D. ^e Sic H. K. M. ostendit quae illi nequiter
 faciunt Ge. δ. ὅσα παρὰ τὸ δέον ποιῶσι L. δ. ὅσα μὴ παραποιῶσιν G.
 δείκνυσιν ποῖα· ὅσα μὴ παραποιῶσιν Edd. ^f ὑμῖν] + γραμματεῖς καὶ
 Φαρισαῖοι Edd. βασιλείαν] + τῶν οὐρανῶν H. L. 1 Mosq. ^g ἔχει]
 Sic K. L. M. Ep. ἂν ἔχει G. ἂν ἔχοι H. ἂν ἔχη Edd.

ἐπιτάξαι ἑτέροις ἔδει, ἀφόρητα ἐποίουν τὰ φορτία· ὅτε δὲ^h αὐτοὺς ποιῆσαι τι τῶν δεόντων, ⁱ τὸ ἐναντίον, οὐ μόνον οὐδὲν ἐποίουν αὐτοὶ, ἀλλ' ὁ πολλῷ πλεόν ἐστὶν εἰς κακίαν, 708 καὶ ἑτέρους διέφθειρον. Οὗτοί εἰσιν οἱ λεγόμενοι λοιμοί, οἱ ἔργον τιθέμενοι τὴν ἑτέρων ἀπώλειαν, ἐκ διαμέτρου πρὸς τοὺς διδασκάλους ἐστῶτες. Εἰ γὰρ διδασκάλου τὸ σῶζειν τὸν ἀπολλύμενον, τὸ ἀπολλύναι τὸν σῶζεσθαι μέλλοντα, λυμεῶνος. Εἶτα πάλιν ἕτερον ἔγκλημα· ³ “ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν, ποιῆσαι ἓνα προσήλυτον· καὶ ὅταν^k γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὑμῶν”· τουτέστιν, οὐδὲ ¹ τὸ μόλις αὐτὸν σαγηνεῦσαι, καὶ μετὰ μυρίων πόνων, φείδεσθαι αὐτοῦ παρασκευάζει ὑμᾶς· καίτοι γε τῶν μόλις κτηθέντων φειδόμεθα μειζόνως· ὑμᾶς δὲ οὐδὲ B τοῦτο ἐπιεικεστέρους ἐργάζεται. Ἐνταῦθα δύο^m αὐτοῖς ἐγκαλεῖ· ἐν μὲν, ὅτι ἄχρηστοι πρὸς σωτηρίαν τῶν πολλῶν, καὶ πολλοῦ δέονται τοῦ ἰδρώτος, ὥστε καὶ ἓνα ἐφελκύσασθαι· ἕτερον δὲ, ὅτι ῥάθυμοι πρὸς τὴν φυλακὴν τοῦ κτηθέντος· μᾶλλον δὲⁿ οὐ ῥάθυμοι μόνον, ἀλλὰ καὶ προδόται, διὰ τῆς κατὰ τὸν βίον πονηρίας διαφθείροντες αὐτὸν καὶ χεῖρω ποιοῦντες. Ὅταν γὰρ τοὺς διδασκάλους ἴδῃ τοιοῦτους ὁ μαθητῆς, χεῖρων γίνεται. Οὐ γὰρ ἴσταται μέχρι τῆς τοῦ διδασκάλου κακίας· ἀλλ' ὅταν μὲν ἐνάρετος ᾗ, μιμείται· ὅταν δὲ φαῦλος, καὶ ὑπερβαίνει διὰ τὴν εὐκολίαν τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον. Υἱὸν^o δὲ γεέννης φησὶ, τουτέστιν, αὐτογένειαν. Εἶπε C δὲ, “διπλότερον ὑμῶν,” ἵνα καὶ ἐκείνους φοβήσῃ, καὶ τούτων καθάψῃται μειζόνως, ὅτι διδάσκαλοι πονηρίας εἰσὶ. Καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ πλείονα τοῖς μαθηταῖς ἐντιθένα σπουδάζουσι τὴν κακίαν, ἐπιτρίβοντες αὐτοὺς ἐπὶ πολλῷ μειζόνα φανلότητα ἧς ἔχουσιν· ὅπερ μάλιστα ψυχῆς διεφθαρμένης ἐστίν.

Εἶτα καὶ εἰς ἄνοιαν αὐτοὺς σκώπτει, ὅτι τῶν μειζόνων ἐντολῶν ἐκέλευον καταφρονεῖν. Καὶ μὴν τούναντίον ἔμπροσθεν ἔλεγεν, ὅτι “δεσμεύουσι φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακ-

³ v. 15.

^h αὐτοὶ G. εἰαυτοὺς M. ⁱ τὸ] τότε τὸ M. μόνον] + γὰρ G. K.
^k εὔρηται M. εὔρητε Edd. ¹ τὸ] μετὰ τὸ Edd. Praepositionem, quae Boisio olim displicuit, abesse jubent H. L. M. favente Ge. διὰ τὸ Ep. sed hic post πόνων, supplementum τοῦτο αὐτὸ inculcat.
^m αὐτοὺς G. M. ⁿ οὐδέ G. H. ^o δὲ om. G. H. K. M.

τα.” Ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἐποιοῦν πάλιν, καὶ πάντα ἐπραττον
D εἰς τὴν τῶν ὑπηκόων διαφθοράν, ἐν τοῖς μικροῖς ζητοῦντες
τὴν ἀκρίβειαν, καὶ τῶν μεγάλων καταφρονοῦντες. ⁴“Ἀπο-
δεκατοῦτε γάρ, φησί, τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον, καὶ ἀφή-
κατε τὰ ^p βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸν ἔλεον καὶ
τὴν πίστιν. Ταῦτα ἔδει ποιῆσαι, κακεῖνα μὴ ἀφιέναι.” Ἐν-
ταῦθα μὲν οὖν εἰκότως ¹φησὶν, ἔνθα δεκάτῃ ἐστὶ καὶ ἐλεη-
μοσύνη· τί γὰρ βλάπτει τὸ ἐλεημοσύνην διδόναι; Ἀλλ’ οὐχ
ὡς νόμον τηροῦντας· οὐδὲ γὰρ αὐτὸς οὕτως φησί. Διὰ δὲ
τοῦτο ἐνταῦθα μὲν λέγει· “ταῦτα ἔδει ¹ποιῆσαι.” ἔνθα δὲ
E περὶ ⁵καθαρῶν καὶ ἀκαθάρτων διαλέγεται, οὐκέτι τοῦτο προσ-
τίθηναι, ἀλλὰ διαιρεῖ, καὶ δείκνυσιν ἐξ ἀνάγκης τῇ ἔνδον
καθαρότητι καὶ τὴν ἔξωθεν ἐπομένην· τούναντίον δὲ οὐκέτι.
“Ὅπου μὲν γὰρ φιланθρωπίας λόγος ἦν, ^vἀδιαφόρως αὐτὸ
παρατρέχει, διὰ τε τοῦτο αὐτὸ, καὶ ἐπειδὴ οὐδέπω καιρὸς
ἦν διαρρήδην καὶ σαφῶς τὰ νομικὰ ἀνελεῖν· ἔνθα δὲ παρατή-
709 ρησις σωματικῶν καθαρμῶν, σαφέστερον ἀνατρέπει. Διὰ δὲ
τοῦτο ἐπὶ μὲν τῆς ἐλεημοσύνης φησί· “ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆ-
σαι, κακεῖνα μὴ ἀφιέναι.” ἐπὶ δὲ τῶν καθαρσίων οὐχ οὕτως· (458)
ἀλλὰ τί; ⁵“Καθαρίζετε, φησί, τὸ ^wἔξω τοῦ ποτηρίου καὶ
τῆς παροψίδος· ἔσωθεν δὲ γέμει ἀρπαγῆς καὶ ^xἀδικίας.
Καθάρισον ^yτὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκ-
τὸς καθαρόν.” Καὶ ἔλαβεν αὐτὸ ἀπὸ πράγματος ὡμολογη-
μένου καὶ δήλου, ἀπὸ ποτηρίου καὶ παροψίδος. Εἵτα δει-
κνύς, ὅτι οὐδεμία βλάβη ἐκ τοῦ καταφρονεῖν τῶν σωματικῶν
καθαρμῶν, μεγίστη δὲ τιμωρία ἐκ τοῦ μὴ φροντίζειν τῶν
B τῆς ψυχῆς καθαρσίων, ἅπερ ἐστὶν ἀρετὴ, ^zκύνωπα ἐκάλεσε
ταῦτα, μικρὰ γὰρ ἦν καὶ οὐδέν· κάμηλον δὲ ἐκεῖνα, ἀφό-
ρητα γὰρ ἦν. Διὸ καὶ φησι· “⁶τὸν κύνωπα διῦλίζοντες,
καὶ τὴν κάμηλον καταπίνοντες.” Καὶ γὰρ καὶ ἐκεῖνα διὰ
ταῦτα νενομοθέτηται, διὰ τὸν ἔλεον καὶ τὴν κρίσιν· ὥστε

⁴ v. 23.⁵ v. 25, 26.⁶ v. 24.

^p βαρέα K. 4 Mosqq. ¹ φησὶν] + ἔδει H. + ταῦτα Sav. Vul-
gatum tuetur Ep. ¹ ποιῆσαι] + κακεῖνα μὴ ἀφιέναι M. ³ καθαρσίων
L. Ep. καθαρσιῶν (sic) M. Mor. Sed καὶ ἀκαθάρτων om. M. Mor.
¹ ἐνδοθεν G. H. ^v ἀδιαφόρως G. H. K. Ep. sed indifferenter Ge.
^w ἔξωθεν K. 5 Mosqq. ^x ἀδικίας] Sic Ep. Euth. et Mosqq. πλεο-
νεξίας M. ^y τὸ] πρῶτον τὸ L. οὖν τὸ Edd. ποτηρίου] + καὶ τῆς
παροψίδος L. ^z κύνωπα] + μὲν H.

οὐδὲ τότε ὠφέλει μόνα γινόμενα. Ὅτε γὰρ τὰ μικρὰ διὰ τὰ μεγάλα ἦν εἰρημένα, εἴτα ἐκεῖνα μὲν ἡμελεῖτο, ταῦτα δὲ ἐσπουδάζετο μόνα, οὐδὲν ἦν πλέον οὐδὲ τότε ἐντεῦθεν. Τούτοις μὲν γὰρ ἐκεῖνα οὐχ εἶπετο· ἐκεῖνα δὲ τούτοις πάντως. Ταῦτα δὲ λέγει, δεικνύς ὅτι καὶ πρὶν ἢ τὴν χάριν παραγενέσθαι, οὐ τῶν προηγουμένων, οὐδὲ τῶν περισπουδά- C στων ταῦτα ἦν, ἀλλ' ἕτερα ἦν τὰ ζητούμενα. Εἰ δὲ πρὸ τῆς χάριτος τοιαῦτα ἦν, πολλῶ μᾶλλον ὑψηλῶν ^a ἐλθόντων παραγγελμάτων ταῦτα ἀνόνητα, καὶ καθόλου μετιέναι αὐτὰ ^b οὐκ ἐχρῆν.

Πανταχοῦ μὲν οὖν κακία χαλεπὸν· μάλιστα δὲ ὅταν ^c μὴδὲ νομίζῃ δεῖσθαι διορθώσεως· καὶ τὸ ἔτι χαλεπώτερον, ὅταν καὶ ἐτέρους ἀρκεῖν οἴηται διορθοῦν· ἄπερ δηλῶν ὁ Χριστὸς, ὁδηγούς αὐτοὺς ^d καλεῖ τυφλοὺς. Εἰ γὰρ τὸ μὴ νομίζειν δεῖσθαι ὁδηγοῦ τυφλόν, ἐσχάτη συμφορὰ καὶ ἀθλιότης· τὸ καὶ αὐτὸν ἐθέλειν ὁδηγεῖν ἐτέρους, ὅρα ἐπὶ πόσον ἄγει τὸ βάραθρον. Ταῦτα δὲ ἔλεγεν, αἰνιττόμενος διὰ D πάντων τὴν δοξομανίαν αὐτῶν, καὶ τὴν σφοδρὰν περὶ τὸ νόσημα ^e τοῦτο λύσσαν. Τοῦτο γὰρ αἴτιον πάντων τῶν κακῶν αὐτοῖς γέγονε, τὸ πρὸς ἐπίδειξιν πάντα ποιεῖν. Τοῦτο καὶ τῆς πίστεως αὐτοὺς ἀπήγαγε, καὶ τῆς ὄντως ἀρετῆς ἀμελεῖν παρεσκεύασε, καὶ περὶ καθάρσια ἀσχολεῖσθαι σωματικά ^f μόνα ἔπειθε, τῶν τῆς ψυχῆς καθαρμῶν ἀμελοῦντας. Διὰ δὲ τοῦτο ἄγων αὐτοὺς εἰς τὴν ὄντως ἀρετὴν, καὶ τὰ καθάρσια τῆς ψυχῆς, ἐλέου καὶ κρίσεως καὶ πίστεως μέμνηται. Ταῦτα γὰρ τὰ συνέχοντα ^g ἡμῶν τὴν ζωὴν, ταῦτα E τὰ καθαίροντα τὴν ψυχὴν, δικαιοσύνη, φιланθρωπία, ἀλήθεια· ἡ μὲν εἰς συγγνώμην ἡμᾶς ἄγουσα, καὶ μὴ ἀφιεῖσα χαλεποὺς μεθ' ὑπερβολῆς εἶναι τοῖς ἁμαρτάνουσι, καὶ ἀσυγγνώστους· (οὕτω γὰρ διπλῇ ^h κερδανοῦμεν, φιλάνθρωποι τε γινόμενοι, καὶ φιланθρωπίας ἐντεῦθεν πολλῆς καὶ αὐτοὶ παρὰ τοῦ τῶν ὅλων ἀπολαύοντες θεοῦ·) καὶ παρασκευάζονσα 710 συναλγεῖν τε τοῖς ἐπηρεαζομένοις καὶ ἀμύνειν αὐτοῖς· ἡ δὲ οὐκ ἐῴσα ἀπατεῶνας εἶναι καὶ ὑπούλους. Ἄλλ' οὔτε ὅταν

^a ἐλθόντων] + λοιπὸν G. H. invito Ep.

^b οὐ χρή L. M. Ep.

^c μὴ L. Ep. μὴδὲν Mor. Ben.

^d ἐκάλει H. Ep. τυφλοὺς] Sic

Ep. et corr. H. ceteri cum Interp. τυφλῶν. τυφλοὺς τυφλῶν Edd.

^e τοῦτο om. G. K.

^f μόνον G. L. M.

^g ἡμῶν] ἦν Mor. ἡμῶν

om. M. ^h κερδαίνομεν Sav. Ben.

λέγει, “ταῦτα ἔδει ποιῆσαι, κάκεῖνα μὴ ἀφίεναι,” ὡς νομικὴν παρατήρησιν ¹εἰσάγων λέγει· ἅπαγε· τοῦτο γὰρ ἀπεδείξαμεν ἔμπροσθεν· οὔτε ἐπὶ τῆς παροψίδος καὶ τοῦ ποτηρίου εἰπὼν, “καθάρισον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς καθαρὸν,” ἐπὶ τὴν παλαιὰν ἡμᾶς ἄγει μικρολογίαν· ἀλλὰ τούναντίον ^k μὲν οὖν, ἅπαντα ποιεῖ δεικνὺς αὐτὴν περιττὴν οὖσαν. Οὐ γὰρ εἶπε, καὶ τὸ ἔξωθεν καθαρίσατε, ἀλλὰ τὸ ἔνδον· καὶ πάντως ἐπεται τούτῳ ἐκεῖνο. Ἄλλως δέ, οὐδὲ περὶ ποτηρίου καὶ παροψίδος **B** λέγει, ἀλλὰ περὶ ψυχῆς καὶ σώματος διαλέγεται· τὸ μὲν ἔξω τὸ σῶμα καλῶν, τὸ δὲ ἔνδον τὴν ψυχὴν. Εἰ δὲ ἐπὶ τῆς παροψίδος ¹ τοῦ ἔνδον χρεία, πολλῶ μᾶλλον ἐπὶ σοῦ. Ὑμεῖς δὲ τούναντίον ποιεῖτε, φησί· ^m τὰ μικρὰ καὶ ἔξω φυλάττοντες, τῶν μεγάλων καὶ ἔνδον ἀμελεῖτε· ὅθεν μεγίστη γίνεται βλάβη, ὅτι νομίζοντες τὸ πᾶν κατωρθωκέναι, τῶν λοιπῶν καταφρονεῖτε· καταφρονούντες δέ, οὐδὲ ⁿ σπουδάζετε ἢ ἐπιχειρεῖτε αὐτὰ κατορθοῦν. Εἵτα πάλιν εἰς κενοδοξίαν αὐτοὺς σκώπτει, τάφους κεκονιαμένους καλῶν, καὶ πᾶσιν ἐπιλέγων, “ὑποκριταί·” ὁ πάντων αἰτιὸν ἐστὶ τῶν κακῶν, καὶ ἀπωλείας ^o αὐτοῖς ὑπόθεσις. Οὐχ ἀπλῶς δὲ τάφους κεκονιαμένους ἐκάλεσεν, ἀλλὰ καὶ ^p ἀκαθαρσίας γέμειν καὶ ὑποκρίσεως ἔφησε. Ταῦτα δὲ ἔλεγε, δεικνὺς τὴν αἰτίαν, δι’ ἣν οὐκ ἐπίστευσαν, ὅτι μεστοὶ ἦσαν ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας. (459) Ταῦτα δὲ οὐχ ὁ Χριστὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ προφῆται συνεχῶς ἐγκαλοῦσιν, ὅτι ἀρπάζουσιν, ὅτι οὐ κρίνουσιν οἱ ἄρχοντες αὐτῶν κατὰ τὸν τοῦ δικαίου λόγον· καὶ πανταχοῦ εὖροις ἂν τὰς μὲν ^q θυσίας ἐκβαλλομένας, ταῦτα δὲ ἐπιζητούμενα. Ὡστε οὐδὲν ξένον, οὐδὲ καινόν, ^r οὔτε τῆς νομοθεσίας, οὔτε τῆς κατηγορίας· ἀλλ’ οὐδὲ τὸ τῆς εἰκόνος τοῦ τάφου. **D** Μέννηται γὰρ αὐτῆς ὁ προφήτης, οὐδὲ αὐτὸς ἀπλῶς τάφον καλέσας, ἀλλὰ “τάφον ἀνεωγμένον τὸν λάρυγγα αὐτῶν.”

⁷ Psal. v. 10.

¹ ἐπάγων G. K. ^k μὲν οὖν om. K. οὖν om. G. De sequentibus vid. adnot. ^l τοῦ ἔνδον χρεία] τοῦ ἀμελεῖν τοῦ ἔνδον χεῖρῳ M. fere ut Mor. ^m τὰ] + γὰρ M. ⁿ Sic H. K. L. M. pro vulgato ἐπι-σπουδάζετε. “Quid si ἐτι σπουδάζετε?” Sav. ^o αὐτοῖς om. G. Ep. ^p ἀκρασίας G. H. M. luxuria Ge. ^q ουσίας G. M. Mor. ^r οὔτε τὸ τῆς bis K. L.

^s Τοιούτοι καὶ νῦν εἰσι πολλοὶ ἄνθρωποι, καλλωπιζόμενοι μὲν ἔξωθεν, πάσης δὲ ἀνομίας ἔνδον πεπληρωμένοι. Καὶ γὰρ καὶ νῦν τῶν μὲν ἔξωθεν καθαρμῶν πολὺς ὁ ὅς τ' ὁ τρόπος, πολλή ἢ φροντίς· τῶν δὲ κατὰ ψυχὴν οὐδὲ εἰς. Ἀλλ' εἶγε τὸ ἐκάστου συνειδὸς ἀναρρήξειέ τις, πολλοὺς τοὺς σκώληκας καὶ τὸν ἰχώρα εὐρήσει, καὶ δυσωδίαν ἄφατον· ἐπιθυμίας ἀτόπους λέγω καὶ πονηράς, αἱ σκωλήκων εἰσὶν ἀκαθαρότεραι. Ἀλλὰ E τὸ μὲν ἐκείνους τοιούτους εἶναι, οὐχ οὕτω δεινόν, καίπερ ὃν δεινόν· τὸ δὲ ὡς ὑμᾶς, τοὺς καταξιωθέντας ναοὺς γενέσθαι θεοῦ, τάφους ἐξαίφνης γενέσθαι, τοσαύτην ἔχοντας δυσωδίαν, τοῦτο ἀθλιότητος ἐσχάτης. ^{x'} Ἐνθα ὁ Χριστὸς κατοικεῖ, καὶ πνεῦμα ἅγιον ἐνήργησε, καὶ μυστήρια τοσαῦτα, τάφον εἶναι ^y τοῦτον, πόσης τοῦτο ἀθλιότητος; πόσων θρήνων καὶ ὀδυρμῶν, ὅταν 711 τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ τάφος ^z ἀκαθαρσίας γένηται; Ἐννόησον πῶς ^a ἐγεννήθης, τίνων κατηξιώθης, οἷαν ἔλαβες στολὴν, πῶς ναὸς κατεσκευάσθης ἀρραγῆς, πῶς καλός· οὐ χρυσῷ καλλωπισθεὶς, οὐδὲ μαργαρίταις, ἀλλὰ τῷ τούτων τιμιωτέρῳ πνεύματι. Ἐννόησον ὅτι οὐδεὶς τάφος ἐν πόλει κατασκευάζεται· οὐκοῦν οὐδὲ σὺ εἰς τὴν ἄνω φανῆναι δυνήσῃ πόλιν. Εἰ γὰρ ἐνταῦθα τοῦτο ἀπείρηται, πολλῷ μᾶλλον ἐκεῖ. Μᾶλλον δὲ καὶ ἐνταῦθα πᾶσιν εἰ καταγέλαστος, νεκρὰν περιφέρων ψυχὴν· οὐ καταγέλαστος δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ φευκτός· Εἰπέ γάρ B μοι, εἴ τις περιεῖ νεκρὸν εἶδωλον περιφέρων, οὐκ ἂν πάντες ἀπεπήδησαν; οὐκ ἂν πάντες ἔφυγον; Τοῦτο καὶ νῦν λογίζου. Καὶ γὰρ ^b τούτου πολὺ χαλεπώτερον περιέρχῃ θέαμα περιφέρων, ψυχὴν ὑπὸ ἁμαρτιῶν νενεκρωμένην, ψυχὴν παρειμένην. Τίς οὖν ἐλεήσει τὸν τοιοῦτον; Ὅταν γὰρ σὺ τὴν σαυτοῦ ψυχὴν μὴ ἐλεῇς, ^c πῶς ἕτερος ἐλεήσει τὸν οὕτως ὠμὸν καὶ πολέμιον ὄντα ^d ἑαυτῷ καὶ ἐχθρόν; Εἴ τις ἔνθα ἐκάθευδες καὶ ἐδείπνεις, κατῴρυξε σῶμα νεκρὸν, τί οὐκ ἂν

^s HΘΙΚΟΝ. Περὶ καλλωπιζομένων, καὶ ὅτι τάφοις οἱ τοιοῦτοι προσοίκασι· καὶ κατηγορία τῶν περιεργαζομένων τὰ κάλλη τῶν γυναικῶν, καὶ μάλιστα ἐν ἐκκλησίᾳ· ἐν ᾗ καὶ περὶ τοῦ πῶς ὀφείλομεν ἐκγαμίζειν. ^t ἄνθρωποι deest in Edd. πολλοὶ ἄνθρωποι om. M. ^v ὁ τρόπος] Sic Ge. Mor. et codd. πόνος Sav. Ben. ^w ἡμᾶς Edd. ^x Ἐνθα] + γὰρ G. ^y τοῦτο G. ^z ἀκάθαρτος L. ^a ἀνεγεννήθης H. L. invito Ge. p. p. ἡξιώθης G. K. ^b τούτου] καὶ νῦν τούτου G. καὶ τούτου νῦν K. πολὺ om. G. K. περιφέρων] φέρων G. H. ^c πῶς] + σε M. ἐλεήσει] + σε L. ^d σαυτῷ G. H. K. Post h. v. καὶ addidi ex H. K. L. M. Mox Εἴ τις γὰρ ἔνθα M.

ἐποίησας; σὺ δὲ ψυχὴν νεκρὰν κατορύττεις, οὐκ ἔνθα ἀριστο-
 ποιῇ, οὐδὲ ἔνθα καθεύδεις, ἀλλ' ἐν τοῖς μέλεσι τοῦ Χριστοῦ,
 C καὶ οὐ δέδοικας μὴ μυρίοι κατενεχθῶσιν ἄνωθεν ἐπὶ τὴν σὴν
 κεφαλὴν ὁ σκηπτοὶ καὶ κεραυνοί; Πῶς δὲ καὶ τολμᾷς ἑκκλη-
 σίαις ἐπιβαίνειν θεοῦ, καὶ ναοῖς ἁγίοις, ἔνδον τοσαύτης βδε-
 λυγμίας ὄζων; Εἰ γὰρ εἰς τὰ βασίλεια φέρων τις νεκρὸν
 καὶ κατορύζας, τὴν ἐσχάτην ἂν ἔδωκε δίκην· σὺ τῶν ἱερῶν
 ἐπιβαίνων περιβόλων, καὶ τοσαύτης δυσωδίας πληρῶν τὸν
 οἶκον, ἐννόησον ὅσην ὑποστήσῃ τιμωρίαν. Μίμησαι τὴν πόρ-
 νην ἐκείνην, ἣ μύρῳ ἔχρισε τοῦ Χριστοῦ τοὺς πόδας, καὶ
 8 τὴν οἰκίαν ἅπασαν ἑπλήρωσεν ἐνώδιας· οὐ σὺ τοῦναντίον
 ποιεῖς εἰς τὸν οἶκον. Τί γὰρ εἰ καὶ μὴ αἰσθάνῃ σὺ τῆς
 δυσωδίας; Τοῦτο γὰρ μάλιστά ἐστι τὸ χαλεπὸν τοῦ νοσή-
 D ματος· διὸ καὶ ἀνιάτα νοσεῖς, καὶ χαλεπώτερα τῶν τὰ σώ-
 ματα λελωβημένων τε καὶ ὀδωδότων. Ἐκείνη μὲν γὰρ ἡ
 νόσος καὶ αἰσθησιν τοῖς κάμνουσι παρέχει, καὶ οὐδὲν ἔγκλημα
 ἔχει, ἀλλὰ καὶ ἐλέους ἐστὶν ἄξια· αὕτη δὲ μίσους καὶ κολά-
 σεως. Ἐπεὶ οὖν καὶ ἡ ταύτη χαλεπωτέρα, καὶ τῷ μηδὲ αἰσθά-
 νεσθαι αὐτῆς ὡς χρὴ τὸν νοσοῦντα, φέρε, ἐπίδος σαντὸν τῷ
 λόγῳ, ἵνα σε διδάξω σαφῶς αὐτῆς τὴν λύμην. Πρῶτον δὲ
 ἄκουσον τί ψάλλων λέγεις· ⁹ “κατευθυνθήτω ἡ προσευχή
 μου ὡς θυμίαμα ἐνώπιόν σου.” “Ὅταν οὖν ἡ ¹μη θυμίαμα, ἀλλὰ
 E καπνὸς ἀπὸ σοῦ καὶ τῶν σῶν πράξεων ἀναβαίῃ δυσώδης,
 ποίαν δίκην οὐκ ἄξιος εἶ ὑποστήναι; Τίς οὖν ὁ καπνὸς ὁ
 δυσώδης; Πολλοὶ ^kεἰσίσαι κάλλη γυναικῶν ¹περιβλέποντες·
 ἄλλοι παίδων ὥρας περιεργαζόμενοι. Εἶτα οὐ θαυμάζεις,
 πῶς οὐ σκηπτοὶ ^mφέρονται, καὶ πάντα ἐκ βάθρων ἀνασπᾶται;
 712 Καὶ γὰρ ἄξια μὲν σκηπτῶν καὶ γεέννης τὰ γινόμενα· ἀλλ'
 ὁ θεὸς, μακρόθυμος ὢν καὶ πολυέλεος, ἀνέχει τέως τὴν ὀργὴν, (460)
 εἰς μετάνοιάν σε ⁿκαλῶν καὶ διόρθωσιν. Τί ποιεῖς, ἄνθρωπε;

8 Joan. xii. 3.

9 Psal. cxl. 2.

^e σκηπτοὶ καὶ om. L. M. ^f ἑκκλησίας G. H. K. L. ναοῖς] + ἐπι-
 μίγνυσθαι L. M. ^g ἔπλησεν M. τὸν οἶκον] + τοῦ θεοῦ H. K. in
 hac domo Ge. ^h ταῦτα χαλεπώτερα G. καὶ τὸ μηδὲ G. L. M.
 Utrumque Edd. ⁱ μὴ] + ἡ L. M. Infra εἰ om. G. M. ^k εἰσίσαι]
 Sic L. M. et Barocc. 189. in ecclesiam veniunt Ge. Edebatur ἵσασι,
 pro quo ἐνταυθα εἰσι tentavit Bois. ¹ περιβλεπόμενοι H. L. ^m περι-
 φέρονται G. sed in marg. ἐπιφέρονται. ⁿ καλῶν] ἁγῶν καὶ καλῶν G.
 H. καὶ διόρθωσιν om. G.

κάλλη γυναικῶν περιεργάζῃ, καὶ οὐ φρίττεις οὕτως ἐνυβρίζων εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ; Πορνεῖον εἶναι σοι δοκεῖ ἢ ἐκκλησία, καὶ τῆς ἀγορᾶς ἀτιμοτέρα; Ὅτι ἐν ἀγορᾷ μὲν γὰρ δέδοικας καὶ αἰσχύνῃ φανῆναι γυναῖκα περιεργαζόμενος· ἐν δὲ τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ, αὐτοῦ τοῦ θεοῦ διαλεγόμενου σοι καὶ ἀπειλοῦντος ὑπὲρ τούτων, πορνεύεις καὶ μοιχεύεις κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἀκούεις μὴ ταῦτα ποιεῖν· καὶ οὐ φρίτ- B
τεις, οὐδὲ ἐξέστηκας; Ταῦτα ὑμᾶς τὰ θέατρα τῆς ἀσελγείας διδάσκει, ὁ λοιμὸς ὁ δυσκατάλυτος, τὰ δηλητήρια φάρμακα, αἱ χαλεπαὶ τῶν ἀναπεπτωκότων ^p πᾶσαι, ἢ μεθ' ἡδονῆς τῶν ἀκολάστων ἀπώλεια. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ προφήτης ἐγκαλῶν ἔλεγεν· ¹⁰ “οὐκ εἰσὶν οἱ ὀφθαλμοί σου, οὐδὲ ἡ καρδία σου καλή.” Βέλτιον τοὺς τοιούτους ^a πηροὺς εἶναι· βέλτιον νοσεῖν, ἢ εἰς ταῦτα κατακεχρησθαι τοῖς ὀφθαλμοῖς. Ἐχρῆν μὲν οὖν εἶδον ἔχειν τὸ τεῖχος τὸ διείργον ὑμᾶς τῶν γυναικῶν· ἐπειδὴ δὲ οὐ βούλεσθε, ἀναγκαῖον ἐνόμισαν εἶναι οἱ πατέρες, καὶ ταῖς σανίσιν ὑμᾶς ταύταις διατειχίσαι· ὥς ἔγωγε ἀκούω τῶν C
^r πρεσβυτέρων, ὅτι τὸ παλαιὸν οὐδὲ ταῦτα ἦν τὰ τευχία.
¹¹ “Ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ ^s οὐκ ἄρσεν, οὐδὲ θῆλυ.” Καὶ ἐπὶ τῶν ἀποστόλων δὲ ὁμοῦ καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἦσαν. Καὶ γὰρ οἱ ἄνδρες, ἄνδρες ἦσαν, καὶ αἱ γυναῖκες, γυναῖκες· νῦν δὲ πᾶν τούναντίον, αἱ μὲν γυναῖκες εἰς τὰ τῶν ἐταιρίδων ἑαυτὰς ἐξώθησαν ἥθη· οἱ δὲ ἄνδρες ἵππων μαινομένων οὐδὲν ἄμεινον διάκεινται.

Οὐκ ἠκούσατε, ὅτι ἦσαν συνηγμένοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐν τῷ ὑπερφῶ, καὶ τῶν οὐρανῶν ἐκεῖνος ὁ σύλλογος ἄξιος ἦν; Καὶ μάλα εἰκότως. Πολλὴν γὰρ καὶ γυναῖκες τότε φιλοσοφίαν ἤσκουν, καὶ ἄνδρες σεμνότητα καὶ σωφροσύνην. D
Ἀκούσατε γοῦν τῆς πορφυροπώλιδος λεγούσης· “¹² εἰ κεκρίκατέ με ἡ ἄξια τῷ κυρίῳ, εἰσελθόντες μέινετε παρ' ἐμοί.” Ἀκούσατε τῶν γυναικῶν, αἱ περιῆγον μετὰ τῶν ἀποστόλων, ἀνδρεῖον ἀναλαβοῦσαι φρόνημα, τῆς Πρισκίλλης, τῆς Περσίδος, τῶν ἄλλων· ὧν αἱ παροῦσαι γυναῖκες τοσοῦτον ἀπέχουσιν,

¹⁰ Jer. xxii. 17.¹¹ Gal. iii. 28.¹² Act. xvi. 15.

ὁ Ἐπ' ἀγορᾷ G. p. p. γὰρ om. M. Infra ὑπὲρ τούτων om. M. sed vid. Flor. p. 133. ^p πηγαὶ G. Mor. ^a πηροῦς] ποιηροῦς G. p. p. κεχρησθαι M. Flor. ^r πατέρων G. ^s οὐκ ἐνὶ ἁ. ἢ θ. M. ἡ ἄξια . . . εἰσελθόντες] πιστὴν τῷ κ. εἶναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκόν μου L. M. invito Interp. παρ' ἐμοί om. M.

ὅσων οἱ ἄνδρες τῶν ἁνδρῶν. Τότε μὲν γὰρ καὶ ἀποδημοῦσαι οὐκ ἐλάμβανον δόξαν πονηράν· νῦν δὲ καὶ ἐν θαλάμῳ τρεφόμεναι μόλις ταύτην διαφεύγουσι τὴν ὑποψίαν. Ταῦτα δὲ
 Ε ἀπὸ τῶν καλλωπισμῶν γίνεται καὶ τῆς τρυφῆς. Τότε ἐκείναις ἔργον ἦν, αὐξῆσαι τὸ κήρυγμα· νῦν ὡ δὲ εὐειδέεις καὶ καλὰς φανῆναι, καὶ εὐπροσώπους. Τοῦτο ἢ δόξα αὐταῖς, τοῦτο ἢ σωτηρία· τὰ δὲ ὑψηλὰ καὶ μεγάλα κατορθώματα οὐδὲ ὄναρ φροντίζουσι. Τίς γυνὴ σπουδὴν ἐποιήσατο ἄνδρα βελτίῳ ποιῆσαι; τίς ἀνὴρ ταύτην ἔθετο ἡ τὴν φροντίδα, ὥστε γυναικα διορθώσασθαι; Οὐκ ἔστιν οὐδεὶς· ἀλλὰ τῇ
 713 μὲν γυναικὶ πᾶσα σπουδὴ περὶ χρυσίων ἐπιμέλειαν, καὶ ἱματίων, καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ σώματος καλλωπισμῶν, καὶ ὥστε τὴν οὐσίαν αὐξῆσαι· τῷ δὲ ἀνδρὶ καὶ ὡ αὕτη καὶ ἕτεραι πλείους, πᾶσαι μέντοι βιωτικάι. Τίς μέλλων γαμεῖν, τρόπον ἐξήτασε καὶ ὡ ἀνατροφὴν κόρης; Οὐδεὶς· ἀλλὰ χρήματα εὐθέως καὶ κτήματα, καὶ μέτρα οὐσίας ποικίλης καὶ διαφόρου, καθάπερ τι πρίασθαι μέλλων, ἢ συνάλλαγμα τι κοινὸν ἐπιτελεῖν. Διὰ τοῦτο καὶ οὕτω καλοῦσι τὸν γάμον. Πολλῶν γὰρ ἤκουσα λεγόντων· συνήλλαξεν ὁ δεῖνα ὡ τῇ δεῖνι, τουτέστιν, ἔγήμε. Καὶ εἰς τὰς τοῦ θεοῦ δωρεὰς ἐνυβρίζουσι, καὶ ὥσπερ ὠνού-
 Β μενοι καὶ πωλοῦντες, οὕτω γαμοῦσι καὶ γαμοῦνται. Καὶ γραμματεῖα πλείονος ἀσφαλείας ὡ δεόμενα, ἢ τὰ περὶ πράσεως καὶ ἀγορασίας. Μάθετε πῶς οἱ παλαιοὶ ἐγάμουν, καὶ ζηλώσατε. Πῶς οὖν ἐγάμουν ὡ ἐκείνοι; Τρόπους ἐζήτουν καὶ ἡθῆ, καὶ ψυχῆς ἀρετήν. Διὰ τοῦτο γραμμάτων αὐτοῖς οὐκ ἔδει, οὐδὲ τῆς ἀπὸ χάρτου καὶ μέλανος ἀσφαλείας· ἥρκει γὰρ ἀντὶ πάντων αὐτοῖς ὁ τῆς νύμφης τρόπος. Παρακαλῶ τοῖνυν καὶ ὑμᾶς, μὴ χρήματα ἐπιζητεῖν καὶ περιουσίαν, ὡ ἀλλὰ τρόπον καὶ ἐπιείκειαν. Ζήτησον εὐλάβη καὶ φιλόσοφον κόρην· καὶ μυρίων ταυτὰ σοι βελτίῳ θησαυρῶν ἔσται. Ἄν τὰ τοῦ θεοῦ

ἁνδρῶν] + ἐκείνων Edd. ὡ δὲ om. G. H. ὡ τὴν om. G. H. K. iidem p. p. διορθῶσαι. ὡ αὐταὶ G. ὡ Sic K. L. M. Ge. ceteri ἀναστροφῇ. Οὐδεὶς] Οὐκ ἔστιν οὐδεὶς M. Mor. ὡ τῇ δεῖνι] τῇ δεῖνα K. L. M. ἢ ἡ δεῖνα G. ὡ δεόμενα] + συντιθέασιν Sav. [et Reg. 688.] ἀγορασίας] + ποιοῦνται L. ὡ ἐκείνοι om. G. M. Mox ἀγαθούς, quod post ἐζήτουν legebatur, abesse jubent G. H. K. Ge. ὡ ἀλλὰ τρόπον . . . κόρην] Sic M. Ge. [et Reg. 688.] His accedunt G. K. nisi quod εὐλάβειαν pro εὐλάβῃ habent. ἀλλὰ τρόπον [τρόπον H.] ζήτησον ἐπιείκειαν καὶ εὐλάβειαν καὶ φ. κ. H. K. ἀλλὰ τρόπον καὶ ἐπιείκειαν ζήτησον, καὶ εὐλάβειαν, καὶ φ. κ. Sav. Ben. et, absente ζήτησον, Mor.

ζητῆς, καὶ ταῦτα ^ε ἤξει· ἂν δὲ ἐκεῖνα παραδραμὼν ἐπὶ ταῦτα **C**
 τρέχης, οὐδὲ ταῦτα ἔψεται. Ἄλλ' ὁ δεῖνα, φησὶν, ἀπὸ γυ-
 ναικὸς εὐπορος γέγονεν. Οὐκ αἰσχύνῃ τοιαῦτα παραδείγ-
 (461) ματα φέρων; Μυριάκις γενοίμην πένης, πολλῶν ἤκουσα λε-
 γόντων, ἢ παρὰ γυναικὸς λάβοιμι πλούτον. Τί γὰρ ἀηδέ-
 στερον ἐκείνου τοῦ πλούτου; τί ^δ δὲ πικρότερον τῆς εὐπορίας;
 τί δὲ αἰσχρότερον τοῦ ἐπίσημον εἶναι ἐντεῦθεν, καὶ λέγεσθαι
 παρὰ πάντων, ὁ δεῖνα ἀπὸ γυναικὸς εὐπορος γέγονε; Τὰς
 γὰρ ἔνδον ἀηδίας ἀφήμι, ^ς ὅσα ἐκ τούτου συμβαίνειν ἀνάγκη·
 τὸ φρόνημα τῆς γυναικὸς, τὴν δουλοπρέπειαν, τὰς μάχας, **D**
 τὰ τῶν οἰκετῶν ὀνειδῇ· ὁ πένης, ὁ ῥακοδύτης, ὁ ἄτιμος καὶ
 ἐξ ἀτίμων· τί γὰρ ἔχων ἦλθεν; οὐ ^h γὰρ πάντα τῆς κυρίας;
 Ἄλλ' οὐδὲν σοι μέλει τῶν ῥημάτων τούτων· οὐδὲ γὰρ ἐλεύ-
 θερος εἶ. Ἐπεὶ καὶ οἱ παράσιτοι τούτων καταδεέστερα ἀκού-
 ουσι, καὶ οὐκ ἀλγοῦσιν· ^ι οὐκοῦν οὐδὲ οὗτοι, ἀλλὰ καὶ ἐγκαλ-
 λωπίζονται τῇ αἰσχύνῃ· καὶ ὅταν ταῦτα λέγωμεν αὐτοῖς,
 ἔστω, φησὶν, ἡδὺ τι καὶ γλυκὺ, καὶ ἀποπνιγέτω με. Ὡ τοῦ
 διαβόλου· οἷας ^k παροιμίας εἰσήγαγε τῷ βίῳ, ὁλόκληρον τὴν
 ζῶν τῶν τοιούτων ἀνατρέψαι δυναμένης. Ὅρα γοῦν αὐτὴν **E**
 ταύτην τὴν διαβολικὴν καὶ ὀλέθριον ῥῆσιν, ὅσης γέμει τῆς
 ἀπωλείας. Οὐδὲν γὰρ ἄλλο φησὶν, ἀλλ' ἢ ταυτὶ τὰ ῥήματα·
 μηδεὶς σοι τοῦ σεμνοῦ, μηδεὶς σοι τοῦ δικαίου λόγος ἔστω·
 πάντα ἐρρίφθω ἐκεῖνα· ἐν μόνον ^ι ζήτησον, τὴν ἡδονήν. Καὶ
 ἄγχῃ σε τὸ πρᾶγμα, αἰρετὸν ἔστω· καὶ πάντες ἐμπτύσωιν
^m οἱ ἀπαντῶντες, καὶ τῇ ὄψει προστρίβωνται βόρβορον, καὶ **714**
 ὡς κύνα ἐλαύνωσι, πάντα φέρε. Καὶ τί ἂν ἄλλο χοῖροι φωνὴν
 λαβόντες εἶπον; τί δὲ κύνες οἱ ἀκάθαρτοι; Τάχα δὲ οὐδ'
 ἂν ἐκεῖνοι ⁿ τοιαῦτα ἐφθέγγαντο, οἷα ἀνθρώπους ἐπεισεν ὁ
 διάβολος λυττᾶν. Διὸ παρακαλῶ, τὴν ἀναισθησίαν συνειδό-
 τας τῶν τοιούτων ῥημάτων, φεύγειν τὰς τοιαύτας παροιμίας,
 καὶ τὰς ἀπὸ τῆς γραφῆς ἐκλέγειν ἀπεναντίας αὐταῖς οὔσας.
 Τίνες δὲ εἰσιν αὗται; ¹³ “Μὴ πορεύου, φησὶν, ὀπίσω ^ο τῆς
 ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἀπὸ τῶν ὀρέξεών σου κωλύου.”

¹³ Eccli. xviii. 30.

^ε ἤξει] Sic codd. addentur tibi Ge. ἔξεις Edd. ^δ δὲ] + ταύτης
 H. L. ^ς ὅσας H. L. τὰς μάχας] τὰ καγχάσματα G. [et Reg. 688.]
 Neutrum vertit Interp. ^h γὰρ om. L. ^ι οὐκοῦν, quod deerat,
 commendat L. M. et Interp. ^k παρανομίας G. M. ^ι ζῆται G. H. M.
^m οἱ om. G. K. M. ⁿ ταῦτα H. K. M. ^ο τῶν ἐπιθυμιῶν L.

- B** Καὶ περὶ πόρνῃς πάλιν φησὶν ἀπεναντίας τῇ παροιμίᾳ ταύτῃ·
¹⁴ “μὴ πρόσεχε φαύλῃ γυναικί· μέλι γὰρ ^p ἀποστάζει ἀπὸ
 χειλέων γυναικὸς πόρνῃς, ἢ πρὸς καιρὸν λιπαίνει σὸν φά-
 ρυγγα· ὕστερον μέντοι πικρότερον χολῆς εὐρήσεις, καὶ ἡκο-
 νημένον μᾶλλον μαχαίρας διστόμου.” Τούτων τοίνυν ἀκούω-
 μεν, μὴ ἐκείνων. Καὶ γὰρ ἐντεῦθεν οἱ ἀνελεύθεροι, ἐντεῦθεν
 οἱ δουλοπρεπεῖς λογισμοὶ φύονται, ἐντεῦθεν ἄλογα οἱ ἄνθρω-
 ποι γίνονται, ὅτι πανταχοῦ τὴν ἡδονὴν διώκειν ἐθέλουσι
 κατὰ τὴν παροιμίαν ταύτην, ἢ καὶ χωρὶς τῶν ἡμετέρων λό-
 γων αὐτόθεν ἐστὶ καταγέλαστος. Μετὰ γὰρ τὸ ἀποπνιγῆναι,
C τί τὸ κέρδος τῆς γλυκύτητος; Παύσασθε τοίνυν τοσοῦτον
 κατασκευάζοντες γέλωτα, καὶ γέενναν ἀνάπτοντες καὶ πῦρ
 ἄσβεστον· καὶ διαβλέψωμεν ^a κἂν ὅψέ ποτε ὡς χρὴ πρὸς
 τὰ μέλλοντα, τὴν τῶν ὀφθαλμῶν λήμην ἀποβαλόντες, ὅπως
 καὶ τὸν ἐνταῦθα βίον κοσμίως καὶ μετὰ πολλῆς τῆς σεμνό-
 τητος καὶ εὐλαβείας παρέλθωμεν, καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτύ-
 χωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν
 Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
 Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΟΔ.

- D** ¹ Οὐαὶ ^a ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν,
 καὶ κοσμεῖτε τὰ ^b μνήματα αὐτῶν, καὶ λέγετε· εἰ ἡμεν
 ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἡμεν ^c αὐ-
 τῶν κοινωνοὶ ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν.

ΟΥΧ ὅτι οἰκοδομοῦσιν, οὐδ' ὅτι ἐγκαλοῦσιν ἐκείνοις, οὐαὶ,
 φησὶν· ἀλλ' ὅτι καὶ ταύτῃ καὶ δι' ὧν λέγουσι, καταγινώσκειν

¹⁴ Prov. v. 2-4.¹ Cap. xxiii. v. 29, 30.

^p στάζει Edd. In K. L. haec μὴ πρόσεχε... πόρνῃς non leguntur.
^a Haec κἂν ὅψέ ποτε om. K. L. Idem post μέλλοντα ad finem pro-
 perant h. m. ἵνα καὶ τῶν αἰωνίων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι κ. τ. έ.
 Clausulam τὴν τῶν ὀ. λ. ἀποβαλόντες nescit Mor. HOM. LXXIV.
^a ὑμῖν] + γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταὶ Edd. ^b μνημεῖα L.
 4 Mosqq. λέγετε] + ὅτι Edd. ^c αὐτῶν om. L. Haec ἐν τῷ αἵ. τ. π.
 desunt in G. K. M.

προσποιοῦμενοι τῶν πατέρων, χείρονα πράττουσιν. "Οτι γὰρ προσποιήσις ἦν ἡ κατάγνωσις, ὃ Λουκᾶς φησιν, ὅτι καὶ συν- E
ευδοκεῖτε, ^a ὅτι οἰκοδομεῖτε. ² "Ουαὶ γὰρ ὑμῖν, φησὶν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνήματα τῶν προφητῶν, οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτούς. "Αρα μαρτυρεῖτε καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς
(462) ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν αὐτούς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε τὰ μνήματα αὐτῶν." Ἐνταῦθα γὰρ τὴν γνώμην αὐτῶν διαβάλλει, μεθ' ἧς ᾠκοδόμουν ὅτι οὐ διὰ 715
τιμὴν τῶν σφαγέντων, ἀλλ' ὡς ἐμπομπεύοντες ταῖς σφαγαῖς, καὶ δεδοικότες, μήποτε τῷ χρόνῳ τῶν τάφων ἀφανισθέντων μαραιθῇ τῆς τοσαύτης τόλμης ὁ ἔλεγχος καὶ ἡ μνήμη, οὕτως ᾠκοδόμουν τοὺς τάφους, ὥσπερ τι τρόπαιον ἰστώντες λαμπρὰς τὰς οἰκοδομὰς, καὶ καλλωπιζόμενοι τοῖς ἐκείνων τολμήμασι καὶ ἐπιδεικνύμενοι. Τὰ γὰρ νῦν τολμώμενα παρ' ὑμῶν δείκνυσιν, ὅτι καὶ ταῦτα τούτῳ ποιεῖτε τῷ τρόπῳ. Κἂν γὰρ τὰ ἐναντία λέγητε, φησὶν, ὡς καταγινώσκοντες αὐτῶν, οἶον ὅτι οὐκ ἂν, εἰ ἡμεν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἡμεν αὐτῶν κοινωνοί· ἀλλ' ἡ γνώμη δήλη ἡ ταῦτα λέγουσα. Διὸ καὶ B
ἐκκαλύπτων αὐτὴν, αἰνιγματωδῶς μὲν, εἶρηκε δ' οὖν ὁμως. Εἰπὼν γάρ· "λέγετε, ^e ὅτι εἰ ἡμεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἡμεν κοινωνοὶ αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν προφῆτων" ἐπήγαγεν· ³ "ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς, ὅτι υἱοὶ ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφῆτας." Καὶ ποῖον ἔγκλημα υἱὸν εἶναι ἀνδροφόνου, ἂν μὴ κοινωνῇ τῇ γνώμῃ τοῦ πατρός; Οὐδέν. "Οθεν δῆλον, ὅτι ^f δι' αὐτὸ τοῦτο αὐτοῖς προσφέρει, τὴν κατὰ κακίαν συγγένειαν αἰνιττόμενος. Καὶ τοῦτο καὶ τὸ ἐξῆς δηλοῖ ἐπήγαγε ^g γοῦν· ⁴ "ὄφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν." "Ὡσπερ γὰρ ἐκεῖνα ἔοικε τοῖς γονεῦσι κατὰ τὴν τοῦ ἰοῦ λύμην, οὕτω καὶ ὑμεῖς τοῖς πατράσι κατὰ τὸ φονικόν. Εἶτα ἐπειδὴ γνώμην ^h ἤταζεν ἄδηλον τοῖς πολλοῖς οὖσαν, καὶ ἀφ' ᾧ μέλλουσι τολμᾶν, τῶν πᾶσιν ἐσομένων δῆλων, κατασκευάζει τὰ εἰρημένα. Ἐπειδὴ γὰρ εἶπεν, "ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς, ὅτι υἱοὶ ἐστε τῶν φονευσάντων

² Luc. xi. 47, 48.³ v. 31.⁴ v. 33.

^a ὅτι] ἐπειδὴ Sav. Ben. Lacunam habet Mor. ^e ὅτι om. L. λέγετε ὅτι] ὅτι λ. G. ^f δι' αὐτὸ τοῦτο] διὰ τοῦτο G. M. Ep. τοῦτο Sav. ^g γοῦν] Sic H. L. δ' οὖν Edd. ἐπήγ. γοῦν om. G. K. M. ^h ἤταζεν] ἐστιζεν K. ἐρεῖνα G. Vid. adnot.

τοὺς προφήτας,” δηλῶν ὅτι τὴν ^ικατὰ πονηρίαν συγγένειαν
 λέγει, καὶ ὅτι πλάσμα ἦν τὸ λέγειν, ὅτι “οὐκ ἂν ἦμεν
 αὐτῶν κοινωνοὶ,” ἐπήγαγε· “καὶ ὑμεῖς πληρώσατε ^κτὸ μέ-
 τρον τῶν πατέρων ὑμῶν” οὐκ ἐπιτάττων, ἀλλὰ προαναφωνῶν
 τὸ ἐσόμενον· τουτέστι, τὴν ἑαυτοῦ σφαγὴν. Διὰ δὲ τοῦτο
 ἐπαγαγὼν τὸν ἑλεγχον, καὶ δείξας ὅτι πλάσματα ἦν ἅπερ
 D ἔλεγον ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀπολογούμενοι, οἷον ὅτι “οὐκ ἂν ἦμεν
 κοινωνοὶ αὐτῶν” (οἱ γὰρ τοῦ δεσπότης μὴ ἀπεχόμενοι, πῶς
 ἂν τῶν δούλων ἀπέσχοντο;) καταφορικωτέρῳ τῷ μετὰ ταῦτα
 κέχρηται λόγῳ, ὅφεις καλῶν καὶ γεννήματα ἐχιδνῶν, καὶ
 λέγων· “πῶς ^ιφεύξεσθε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γεέννης,” καὶ
 τοιαῦτα τολμῶντες, καὶ ἀρνούμενοι, καὶ τὴν γνώμην κρύ-
 πτοντες; Εἵτα καὶ ἐτέρωθεν αὐτοὺς ἐλέγχων ἐκ περιουσίας,
 φησὶν ὅτι ⁵ “ἀποστελῶ πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ
 γραμματεῖς, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ
 ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν μαστιγώσετε.” Ἰνα γὰρ μὴ λέ-
 γωσιν, ὅτι εἰ καὶ τὸν δεσπότην ἐσταυρώσαμεν, ἀλλὰ τῶν
 E δούλων ἀπεσχόμεθα ἂν, εἰ ἡμεν τότε ἰδόν, φησὶ, καὶ δού-
 λους ὑμῖν ^μἀποστέλλω, προφήτας καὶ αὐτοὺς, καὶ οὐδὲ αὐ-
 τῶν φείσεσθε. Ταῦτα δὲ λέγει, δεικνὺς ὅτι οὐδὲν ξένον (444)
 σφαγῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν υἱῶν ἐκείνων, φονικῶν τε ὄντων
 καὶ ὑπούλων, καὶ πολὺ τὸ δολερὸν ἐχόντων, καὶ νικούντων
 τοὺς πατέρας τοῖς τολμήμασι. Πρὸς δὲ τοῖς εἰρημένοις δεῖ-
 716 κνυσιν αὐτοὺς καὶ σφόδρα κενοδοξοῦντας. Καὶ γὰρ ὅταν
 λέγωσιν, “εἰ ἡμεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ
 ἂν ἡμεν κοινωνοὶ αὐτῶν,” κενοδοξοῦντες λέγουσι, καὶ ἐν λό-
 γοις φιλοσοφοῦντες μόνον, ἐν ^νδὲ τοῖς ἔργοις τὰ ἐναντία
 πράττουσιν. “Ὅφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν” τουτέστι, πονη-
 ροὶ πονηρῶν παιῖδες, καὶ τῶν γεννησαμένων πονηρότεροι.
 Δείκνυσι γὰρ αὐτοὺς μείζονα τολμῶντας, τῷ τε μετ’ ἐκεί-
 νους τολμῆσαι, καὶ τῷ πολλῷ χαλεπώτερα ἐκείνων, καὶ ταῦτα
 ἀκριβολογουμένους, ὡς οὐκ ἂν ποτε τοῖς αὐτοῖς περιέπεσον.
 Αὐτοὶ γὰρ καὶ τὸ τέλος ἐπάγουσι, καὶ τὴν κορωνίδα τῶν

⁵ γ. 34.

^ι κατὰ] + τὴν K. ὅτι κατὰ τὴν πονηρίαν σ. λ. G. M. ὅτι τὴν κατὰ
 συγγένειαν πονηρίαν λ. L. ^κ τὸ μέτρον] τὸ ἔργον G. M. τὴν γνώμην
 I Mosq. ^ι φεύξεσθε M. φύγητε H. L. καὶ ante τοιαῦτα om. G.
^μ ἀποστελῶ H. K. ^ν δὲ ὁm. H. L.

κακῶν. Οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἐπὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐλθόντας ἀπέ-
κτειναν· οὗτοι δὲ καὶ ὁ τὸν υἱόν, καὶ τοὺς ἐπὶ γάμον καλοῦν- B
τας. Ταῦτα δὲ λέγει, τῆς συγγενείας αὐτοὺς ἀφιστὰς τῆς
τοῦ Ἀβραάμ, καὶ δεικνύς, ὅτι ὁ οὐδὲν ἐντεῦθεν αὐτοῖς τὸ
κέρδος, ἂν μὴ τὰ ἔργα μιμήσωνται. Διὸ καὶ ἐπάγει· “πῶς
(463) φύγητε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γεέννης,” ἐκείνους μιμούμενοι
τοὺς τὰ τοιαῦτα τετολμηκότας; Ἐνταῦθα δὲ αὐτοὺς καὶ τῆς
Ἰωάννου κατηγορίας ἀνέμνησε· καὶ ἡ γὰρ ἐκείνος οὕτως αὐ-
τοὺς ἐκάλεσε· καὶ τῆς μελλούσης ὑπέμνησε κρίσεως. Εἰτα
ἐπειδὴ οὐδὲν αὐτοὺς ἐφόβει κρίσις καὶ γέεννα, τῷ μὴ πιστεῦειν,
καὶ τῷ μέλλειν τὸ πρᾶγμα, ἀπὸ τῶν παρόντων αὐτοὺς κα-
ταστέλλει, καὶ φησι· ὁ “διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς C
ὑμᾶς ἱεροφῆτας, καὶ γραμματεῖς, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε,
καὶ σταυρώσετε, καὶ μαστιγώσετε· ὅπως ἔλθῃ ἐφ’ ὑμᾶς πᾶν
αἷμα δίκαιον ἐκχυνόμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἀβελ
τοῦ δικαίου, ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν
ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. Ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ὅτι ἤξει ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.”

Ὅρα ἐκ πόσων αὐτοὺς ἠσφαλίσατο; Εἶπεν, ὅτι κατα-
γινώσκετε τῶν πατέρων ὑμῶν, δι’ ὧν λέγετε, ὅτι οὐκ ἂν D
ἐκοινωνήσαμεν αὐτοῖς· οὐ μικρὸν δὲ τοῦτο εἰς τὸ ἐντρέψαι.
Εἶπεν, ὅτι καταγινώσκοντες χεῖρονα πράττετε καὶ ὑμεῖς·
καὶ τοῦτο δὲ ἱκανὸν αὐτοὺς καταισχύναι. Εἶπεν, ὅτι οὐκ
ἀτιμωρητὶ ταῦτα ἔσται, καὶ φόβον ἐντεῦθεν αὐτοῖς ἐντί-
θῃσιν ἄφατον· ἀνέμνησε γοῦν αὐτοὺς τῆς γεέννης. Εἰτα
ἐπειδὴ ἐμελλεν ἐκείνη, ἐπέστησεν αὐτοῖς καὶ παρόντα τὰ
δεινὰ· “ἤξει γὰρ ταῦτα πάντα, φησὶν, ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύ-
την.” Προσέθηκε ὁ καὶ σφοδρότητα ἄφατον τῇ τιμωρίᾳ,
εἰπὼν ὅτι πάντων χαλεπώτερα πείσονται· καὶ οὐδενὶ τούτων
ἐγένοντο βελτίους. Εἰ δὲ λέγοι τις· καὶ τί δήποτε χαλε-
πώτερα πάσχουσι πάντων; ὁ εἵπομεν ἂν, ὅτι καὶ πάντων E
χαλεπώτερα τετολμήκασι, καὶ οὐδενὶ τῶν γεγεννημένων ἔσω-

⁶ v. 34-36.

ο τὸν] αὐτὸν τὸν Edd. ὁ οὐδὲ G. H. M. τὸ κέρδος] τι κ. G.
H. M. τὸ om. K. ἡ γὰρ] + καὶ Edd. ἱεροφῆτας] + καὶ σοφούς
L. M. 1 Mosq. ὅτι] + ὧν L. M. καταγινώσκετε L. ἐντίθεις
L. Mor. καὶ] δὲ καὶ G. L. εἵπομεν G. πάντων] + φοβερώτερα
καὶ K. L.

φρονίσθησαν. ^x Ἡ οὐκ ἤκουσας τοῦ Λάμεχ λέγοντος· ⁷ ^y ἔκ Λάμεχ ἐκδεδίκηται ἐβδομηκοντάκις ἑπτὰ;” τουτέστι, πλείονων ἐγὼ ἄξιος τιμωριῶν ἢ ὁ Κάιν. Τί δήποτε; Καίτοι οὐκ ἀδελφὸν ἀνείλεν· ἀλλ’ ὅτι οὐδὲ τῷ παραδείγματι ἐσωφρο-
717 νίσθη. ^z Καὶ τοῦτο ἐστὶν ὃ φησιν ὁ θεὸς ἀλλαχοῦ· ⁸ “ἀπο-
διδούς ἀμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην
γενεὰν τοῖς μισοῦσί με” οὐχ ὡς τῶν ἄλλοις τολμηθέντων
ἐτέρων διδόντων δίκας, ἀλλ’ ὡς τῶν μετὰ πλείονας ^a ἀμαρ-
τόντας καὶ κολασθέντας μὴ γενομένων βελτιόνων, ἀλλὰ τὰ
αὐτὰ πεπλημμεληκότων, καὶ ἐκείνων τὰς τιμωρίας ὑποσχεῖν
όντων δικαίων. Σκόπει δὲ ^b πῶς εὐκαίρως καὶ τοῦ Ἀβελ ἀνέ-
μνησε, δεικνὺς ὅτι φθόνου καὶ οὗτος ὁ φόνος ἐστί. Τί οὖν
ἂν ἔχοιτε εἰπεῖν; Μὴ γὰρ οὐκ ἔγνωτε τί ἔπαθεν ὁ Κάιν;
μὴ γὰρ ἐφυσύχασε τοῖς γεγενημένοις ὁ θεός; μὴ γὰρ οὐκ
B ^c ἀπήτησε τὴν χαλεπωτάτην δίκην; Μὴ γὰρ οὐκ ἤκούσατε
ὅσα ἔπαθον οἱ πατέρες ὑμῶν, τοὺς προφῆτας ἀνελόντες;
οὐ κολάσεσι καὶ τιμωρίαις μυρίαὶς ἐξεδόθησαν; Πῶς οὖν
οὐκ ἐγένεσθε βελτίους; Καὶ τί λέγω τὰς κολάσεις τῶν
πατέρων ὑμῶν, καὶ ἅπερ ἔπαθον; αὐτὸς σὺ ^d ὁ καταψηφισά-
μενος τῶν πατέρων, πῶς χεῖρω ποιεῖς; Καὶ γὰρ καὶ ὑμεῖς
αὐτοὶ ἀπεφήνασθε, ὅτι κακοὺς κακῶς ἀπολέσει. Τίνα οὖν
λοιπὸν ἔξετε συγγνώμην, μετὰ τοιαύτην ψῆφον τοιαῦτα τολ-
μῶντες; Ἀλλὰ τίς ἐστὶν ὁ Ζαχαρίας οὗτος; Οἱ μὲν τὸν
Ἰωάννου πατέρα φασίν· οἱ δὲ τὸν προφήτην· οἱ δὲ ἕτερόν
τινα διώνυμον ἱερέα, ὃν καὶ Ἰωδᾶε φησὶν ἡ γραφή. Σὺ δὲ
C ἐκεῖνο σκόπει, ὅτι τὸ τόλμημα διπλοῦν ἦν. Οὐ γὰρ ἀγίους
ἀνῆρουν μόνον, ἀλλὰ καὶ ^e ἐν ἀγίῳ τόπῳ. Ταῦτα δὲ λέγων,
οὐκ ἐκείνους ἐφόβει μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς μαθητὰς παρεμυ-
θεῖτο, δεικνὺς ὅτι καὶ οἱ δίκαιοι ^f οἱ πρὸ αὐτῶν ταῦτα ἔπαθον.
Τούτους δὲ ἐφόβει, προλέγων ὅτι ὥσπερ ἐκεῖνοι δίκην ἔδο-
σαν, οὕτω καὶ οὗτοι τὰ ἔσχατα πείσονται. Διὰ τοῦτο αὐ-
τοὺς καὶ προφῆτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς καλεῖ, καὶ

⁷ Gen. iv. 24.⁸ Exod. xx. 5.

^x "H] Καὶ Mor. Ben. "H om. L. ^y ἐκ] ἐκ δὲ K. ὅτι ἐκ δὲ L. λέγοντος· ὅτι ἐκ μὲν Κάιν ἐκδεδίκηται ἑπτάκις, ἐκ δὲ Λ. ἐβδ. ἑπτὰ Edd.
^z Καὶ τοῦτο ἐστὶν] Τουτέστιν G. M. ^a ἀμαρτῶντας K. Ep. Mor. et sic pr. H. ἀμαρτάνοντας G. M. ^b πῶς] ὡς H. K. ^c Sic omnes codd. poroscit Ge. ἀπέτισε Edd. ^d ὁ om. G. K. L. M. ^e ἐν τόποις ἀγίοις Edd. invitis Ep. et Interp. ^f οἱ addidimus ex H. Ep.

ἐντεῦθεν πάλιν πᾶσαν ἀπολογίαν αὐτῶν ἀναιρῶν. Οὐ γὰρ ἔχετε εἰπεῖν, φησὶν, ὅτι ἀπὸ ἐθνῶν ἀπέστειλας, καὶ διὰ τοῦτο ἐσκανδαλίσθημεν· ἀλλὰ τὸ φονικούς εἶναι καὶ διψᾶν D αἱμάτων εἰς τοῦτο ^ε ἤγε. Διὸ καὶ προεῖπεν, ὅτι διὰ τοῦτο προφήτας καὶ γραμματεῖς ἀποστέλλω. Τοῦτο καὶ οἱ προφήται πάντες ἐνεκάλουν αὐτοῖς, ⁹ “αἵματα ἐφ’ αἵμασι μίσγουσι,” λέγοντες· καὶ ὅτι ἄνδρες αἱμάτων εἰσὶ. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ αἷμα ^h αὐτῷ ἐκέλευσε προσφέρεσθαι, δεικνὺς ὅτι εἰ (464) ἐπὶ ἀλόγου οὕτω τίμιον, πολλῷ μᾶλλον ἐπὶ ἀνθρώπου. ⁱ Ὁ καὶ τῷ Νῶε λέγει· ¹⁰ “ἐκδικήσω πᾶν αἷμα ἐκχυνόμενον.” Καὶ μυρία ἕτερα τοιαῦτά ἐστιν εὐρεῖν ὑπὲρ τοῦ μὴ φονεῦν αὐτοὺς διαταπτόμενον· διὸ οὐδὲ πνικτὸν ἐσθίειν ^k ἐκέλευσεν. ^Ω τῆς τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίας, ὅτι καὶ προειδὼς οὐδὲν κερδα- E νοῦντας, τὰ αὐτοῦ ὁμῶς ἐποίει. Πέμπω γὰρ, φησὶ, καὶ ταῦτα εἰδὼς σφαγησομένους. Ὡστε ¹ κἀντεῦθεν ἠλέγχοντο εἰκῇ λέγοντες· οὐκ ἂν ἡμεν κοινωνοὶ τῶν πατέρων. Καὶ γὰρ καὶ οὗτοι προφήτας ^m καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἀνεῖλον· καὶ οὔτε τὸν τόπον αὐτὸν ἠδέσθησαν, οὔτε τὸ ἀξίωμα τῶν προσώπων. 718 ⁿ Οὐδὲ γὰρ ἀπλῶς τοὺς τυχόντας ἀνεῖλον, ἀλλὰ προφήτας καὶ σοφούς, ὥστε μηδὲν ^o αὐτοῖς ἐγκαλεῖν. ^p Τούτους δέ, τοὺς ἀποστόλους φησὶ καὶ τοὺς μετ’ ἐκείνους· καὶ γὰρ πολλοὶ προεφήτευσαν. Εἰτα βουλόμενος αὐξῆσαι τὸν φόβον, φησὶν· “ἀμὴν ^q ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.” τουτέστιν, εἰς κεφαλὰς ὑμῶν ^r πάντα τρέψω, καὶ σφοδρὰν ποιήσομαι τὴν ἄμνην. Ὁ γὰρ πολλοὺς ἡμαρτηκότας ^s εἰδὼς, καὶ μὴ σωφρονισθεῖς, ἀλλὰ καὶ τὰ αὐτὰ πάλιν καὶ αὐτὸς ἁμαρτῶν, καὶ οὐ τὰ αὐτὰ μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλῷ χαλεπώτερα, χαλεπωτέραν ἐκείνων πολλῷ δίκαιος ἂν B εἴη δοῦναι δίκην. Ὡσπερ γὰρ, εἰ ἐβουλήθη, μεγάλη ἂν ἐκέ- ρ

⁹ Hos. iv. 2.

¹⁰ Gen. ix. 6.

^ε ἐνῆγε K. Mox ἀποστελῶ H. K. ^h αὐτῷ] Sic K. et corr. H. sibi Ge. αὐτοῦ L. ceteri αὐτῶν. ⁱ Ὁ] Διὰ τοῦτο L. ^k ἐκέλευ- σεν] + οὐδὲν Ben. nescio unde. ¹ κἀνταῦθα G. M. ^m καὶ, quod deest in Edd. tuentur G. L. M. Ge. καὶ οὔτε . . . ἠδέσθησαν] οὔτε τὸν τ. αἰδούμενοι G. καὶ οὔτε τὸν τ. αὐτοὺς αἰδεσθήσεσθαι [αἰδεσθήσεσθε M.] K. M. ⁿ Οὐ Edd. ἀλλὰ] + καὶ H. L. ^o αὐτοῖς ἐγκ.] αὐτοὺς ἐγκ. G. M. αὐτοὺς ἐγκ. αὐτοῖς ἔχειν L. ^p Τούτους] Τίνας δὲ τούτους L. ^q ἀμὴν om. G. H. L. p. p. τουτέστιν om. G. H. K. ^r πάντα] ταῦτα Mor. ταῦτα πάντα Sav. Ben. ^s ἰδὼν K.

δανε τοῖς ἑτέρων παραδείγμασι γενόμενος βελτίων· οὕτως, ἐπειδὴ ἀδιόρθωτος ἔμεινε, μείζονός ἐστι τιμωρίας ὑπεύθυνος, ἅτε πλείονος νουθεσίας τῆς διὰ τῶν ἔμπροσθεν ἡμαρτηκότων καὶ κολασθέντων ἀπολελανκῶς, καὶ οὐδὲν καρπωσάμενος.

Εἶτα πρὸς τὴν πόλιν ἄποστρέφει τὸν λόγον, καὶ ταύτην παιδεῦσαι βουλόμενος τοὺς ἀκούοντας, καὶ φησιν· ¹¹ “Ἱερουσαλήμ, Ἱερουσαλήμ.” Τί βούλεται ὁ διπλασιασμός; Ἐλεοῦντος αὐτὴν καὶ ταλανίζοντος τοῦτο τὸ σχῆμα, καὶ σφόδρα φιλοῦντος. “Ὡσπερ γὰρ πρὸς ἐρωμένην, φιληθεῖσαν μὲν C διαπαντός, καταφρονήσασαν δὲ τοῦ ἐραστοῦ, καὶ διὰ τοῦτο κολάζεσθαι μέλλουσαν, ἀπολογεῖται λοιπὸν μέλλων ἐπάγειν τὴν κόλασιν. “Ὁ καὶ ἐν τοῖς προφήταις ποιεῖ λέγων·” ¹² “εἰπον, ἀνάστρεψον πρὸς με, καὶ οὐκ ἀνέστρεψεν.” Εἶτα καλέσας αὐτήν, λέγει καὶ τὰς μαιφονίας αὐτῆς· “ἡ ^v ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας, καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα συναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, καὶ οὐκ ἠθελήσατε;” καὶ ταύτην ὑπὲρ τῶν καθ’ ἑαυτὸν ἀπολογούμενος, ὅτι οὐδὲ τούτοις με ἀπέστρεψας, οὐδὲ ἀπέστησας τῆς περὶ σέ πολλῆς εὐνοίας, ἀλλ’ ἠθέλησα καὶ οὕτως, ^w καὶ D οὐχ ἅπαξ καὶ δις, ἀλλὰ πολλάκις σε ἐπισπάσασθαι. “Ποσάκις γὰρ, φησὶν, ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα ^x ὑμῶν, ὥσπερ ὄρνις τὰ νοσσία ἑαυτῆς, καὶ οὐκ ἠθελήσατε;” Τοῦτο δὲ λέγει, δηλῶν ὅτι αἰεὶ ἑαυτοὺς ἐσκόρπιζον διὰ τῶν ἁμαρτημάτων. Καὶ τὸ φιλόστοργον ἀπὸ τῆς εἰκόνος ^y ἐνδείκνυται· καὶ γὰρ θερμὸν τὸ ζῶον περὶ τὰ ἔκγονα. Καὶ πανταχοῦ δὲ τῶν προφητῶν ἡ εἰκὼν αὕτη τῶν πτερύγων, καὶ ἐν τῇ ῥῳδῇ Μωϋσέως, καὶ ἐν τοῖς ψαλμοῖς, τὴν πολλὴν σκέπην καὶ πρόνοιαν ἐνδείκνυμένη. Ἀλλ’ οὐκ ἠθελήσατε, φησὶν. ¹³ “Ἰδοὺ ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος.” γυμνὸς τῆς παρ’ ἑμοῦ βοηθείας. Ἄρα αὐτὸς ἦν ὁ καὶ ἔμπροσθεν αὐτῶν προϋστάμενος, καὶ συνέχων καὶ διακρατῶν· ἄρα αὐτὸς αὐ- E τοὺς ἐστὶν ὁ κολάζων αἰεὶ. Καὶ τίθησι τιμωρίαν, ἣν αἰεὶ ἐδεδοίκεσαν μεθ’ ὑπερβολῆς· αὕτη γὰρ πᾶσαν αὐτῶν τὴν ἀνατροπὴν τῆς πολιτείας ἐδήλου. ¹⁴ “Λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ

¹¹ v. 37.¹² Jer. iii. 7.¹³ v. 38.¹⁴ v. 39.

^t ἀναστρέφει G. M. ^v ἀποκτείνουσα corr. H. ἀποτεκνοῦσα (sic) L. ἀποκτείνασα G. M. Mox ἐπισυναγαγεῖν H. K. L. 2 Mosqq. ^w καὶ om. L. ἀλλά] + καὶ G. H. M. ^x ὑμῶν] σου L. ^y ἐπιδείκνυται Edd. θερμὸν] Sic K. L. Ep. ceteri φιλόστοργον. p. p. ἔκγονα L. Ep.

μή με ἴδῃτε ἀπάρτι, ἕως ἂν εἴπητε, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου.” Καὶ τοῦτο ἑραστοῦ τὸ ῥῆμα σφοδρῶς, σφόδρα αὐτοὺς καὶ ἀπὸ τῶν μελλόντων ἐπισπωμένους, 719 οὐκ ἀπὸ τῶν παρελθόντων μόνον ἐντρέποντος· τὴν γὰρ μέλ-lουσαν ἡμέραν τῆς δευτέρας αὐτοῦ παρουσίας ἐνταῦθα λέγει. Τί οὖν; οὐκ εἶδον ² αὐτὸν ἔκτοτε; Ἀλλ’ οὐχὶ τὴν ὥραν ἐκείνην δηλοῖ λέγων, ἀπάρτι, ἀλλὰ τὸν καιρὸν τὸν μέχρι τοῦ σταυροῦ. Ἐπειδὴ γὰρ αἰεὶ αὐτοὶ τοῦτο ἐνεκάλουν, ὅτι ἀντίθεός τις ἐστὶ καὶ ἐχθρὸς τῷ θεῷ, ἀπὸ τούτου αὐτοὺς προτρέπει ἀγαπᾶν αὐτὸν, ³ τῷ συμφωνοῦντα ἑαυτὸν δεικνύναι τῷ πατρί· καὶ δείκνυσιν αὐτὸν ὄντα ^b τὸν ἐν τοῖς προ-(465) φήταις. Διὸ καὶ τοῖς αὐτοῖς κέχρηται ῥήμασιν, οἷσπερ ^c καὶ ὁ προφήτης. Διὰ δὲ τούτων καὶ τὴν ἀνάστασιν ἠνίξατο, καὶ τὴν δευτέραν παρουσίαν· ^d καὶ ἐδήλωσε καὶ τοῖς σφόδρα B ἀπιστοῦσιν, ὅτι τότε πάντως αὐτὸν προσκυνήσουσι. Καὶ πῶς τοῦτο ἐδήλωσε; Πολλὰ εἰπὼν πρότερον ἐσόμενα· ὅτι ἀποστελεῖ προφήτας· ὅτι ἀναιρήσουσιν αὐτούς· ὅτι ἐν ταῖς συναγωγαῖς· ὅτι πείσονται τὰ ἔσχατα αὐτοί· ὅτι ἐρημωθήσεται ὁ οἶκος· ὅτι ὑποστήσονται πάντων χαλεπώτερα, καὶ οἷα μηδέποτε πρότερον. Ταῦτα γὰρ πάντα καὶ τοῖς σφόδρα ἀνοήταις καὶ φιλονείκοις ^e ἱκανὰ ἦν παρέξειν καὶ ἐκείνου τοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ ἐσομένου ἀπόδειξιν. ^f Ἐρήσομαι γὰρ αὐτούς· ἀπέστειλε προφήτας καὶ σοφούς; ἀνεῖλον αὐτούς ἐν ταῖς συναγωγαῖς; ἀφέθη ὁ οἶκος αὐτῶν ἔρημος; C ἦλθε πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ἐκείνην τὰ τῆς τιμωρίας; Εὐ-δηλον ^g ὅτι, καὶ οὐδεὶς ἀντερεῖ. Ὡςπερ οὖν ταῦτα πάντα ἐξέβη, οὕτω κακεῖνα ἐκβήσεται, καὶ πάντως ὑποκύνουσι τότε. Ἀλλ’ οὐδὲν ὄφελος ἐντεῦθεν εἰς ἀπολογίαν αὐτοῖς, ὥςπερ οὖν οὐδὲ ^h τοῖς πολιτείας ἐνεκεν μετανοοῦσι τότε. Διόπερ ἕως ἐστὶ καιρὸς, πράττωμεν τὰ ἀγαθὰ. Ὡςπερ γὰρ ἐκείνοις τῆς γνώσεως λοιπὸν ὄφελος οὐδὲν, οὕτως οὐδὲ ἡμῖν αὐτοῖς ⁱ τῆς ἐπὶ τῇ πονηρίᾳ μετανοίας. Οὔτε γὰρ κυβερνήτῃ, τῆς θαλάσσης ὑπερενεχθείσης τοῦ σκάφους παρὰ τὴν αὐτοῦ ῥαθυμίαν, οὐκ ἰατρῷ, τοῦ κάμνοντος ἀπελθόντος,

² αὐτὸν om. K. L. ^a τῷ] τοῦ Edd. ^b τὸν om. K. ^c καὶ om. K. L. ^d καὶ addidimus ex uno cod. L. καὶ τοῖς] καίτοι H. ^e ἱκανὴν παρέξει καὶ G. M. ^f Ἐρωτήσωμεν H. ^g ὅτι om. G. H. K. M. ^h τοῖς] τῆς L. ⁱ τῆς om. G. K. M. τῆς ἐπὶ τ. π. μετανοίας] ἐπὶ τ. π. μετανοοῦσιν L. Ep.

D ἔσται τι πλεόν· ἀλλ' ἕκαστον τούτων πρὸ τοῦ τέλους πάντα χρή μηχανᾶσθαι καὶ πραγματεύεσθαι, ὥστε μηδενὶ κινδύνῳ περιπεσεῖν, μηδὲ αἰσχύνῃ· μετὰ δὲ ταῦτα πάντα ἀνόνητα.

^k Καὶ ἡμεῖς τοίνυν ἕως ἂν ὦμεν ἐν τῇ νόσῳ, καὶ ἰατροὺς παρακαλῶμεν, καὶ χρήματα ἀναλίσκωμεν, καὶ σπουδὴν διηνεκῇ εἰσφέρωμεν, ἵνα ἀναστάντες ἀπὸ τῆς κακίας, ὑγιεῖς ἐντεῦθεν ἀπέλθωμεν. Καὶ ὅσῃν περὶ τοὺς δούλους τοὺς ἡμετέρους ποιοῦμεθα πρόνοιαν, ὅταν αὐτῶν τὰ σώματα κάμνη, τοσαύτην περὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπιδειξώμεθα, τῆς ψυχῆς ἡμῶν ^l νοσοῦσης. Καίτοι τῶν οἰκετῶν ἡμεῖς ἐγγύτεροι ^m ἑαυτοῖς, E καὶ τῶν σωμάτων τῶν ἐκείνων αἱ ψυχαὶ ἀναγκαιότεραι· ἀλλ' ὅμως ἀγαπητόν, καὶ τὴν ἴσην γοῦν σπουδὴν εἰσενέγκωμεν. Ἄν γὰρ μὴ νῦν τοῦτο πράξωμεν, ἀπελθόντας λοιπὸν ⁿ οὐδὲν ἔνι καρπώσασθαι εἰς ἀπολογίας λόγον. Καὶ τίς οὕτως ἄθλιος, φησὶν, ὡς μηδὲ τοσαύτην ἐπιδείκνυσθαι πρόνοιαν; Τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ θαυμαστόν, ὅτι οὕτως ἐσμὲν 720 ἄτιμοι παρ' ἡμῖν αὐτοῖς, ὡς καὶ τῶν οἰκετῶν μᾶλλον ἑαυτῶν καταφρονεῖν. Τῶν μὲν γὰρ οἰκετῶν πυρεττόντων, καὶ ἰατροὺς καλοῦμεν, καὶ οἰκίαν ἀφορίζομεν, καὶ τοῖς νόμοις πείθεσθαι τῆς τέχνης ἐκείνης καταναγκάζομεν· καὶ ἀμελουμένων τούτων, χαλεποὶ τε αὐτοῖς γινόμεθα, καὶ φύλακας παρακαθιστῶμεν, τοὺς οὐδὲ βουλομένοις αὐτοῖς τὴν οἰκίαν πληροῦν ἐπιθυμίαν ἐπιτρέποντας· καὶ εἴπωσιν οἱ ^o ἐπιμελόμενοι τούτων, φάρμακα δεῖν πολλῆς κατασκευασθῆναι τιμῆς, εἴκομεν· καὶ ὅτιοῦν ^p ἐπιτάξωσι, πειθόμεθα, καὶ μισθοὺς αὐ- B τοῖς τῶν προσταγμάτων τούτων τελοῦμεν. Ὅταν δὲ ἡμεῖς κάμνωμεν· μᾶλλον δὲ οὐκ ἔστιν ^q ὅτε οὐ κάμνομεν· οὐδὲ ἱατρὸν εἰσάγομεν, οὐ χρήματα ἀναλίσκομεν, ἀλλ' ὥσπερ δημίου τινὸς καὶ ἐχθροῦ καὶ πολεμίου κειμένου, οὕτω τῆς ψυχῆς ἀμελοῦμεν. Καὶ ταῦτα λέγω, οὐκ ἐγκαλῶν τῇ θεραπείᾳ τῇ περὶ τοὺς οἰκέτας, ἀλλ' ἀξιῶν καὶ τοσαύτην τῆς ψυχῆς

^k HΘΙΚΟΝ. "Οτι νοσούντων ἡμῶν τὰς ψυχὰς, χρή πρὸς τοὺς ἰατροὺς τοὺς πνευματικὸς βαδίζειν, καὶ ὑπ' αὐτῶν ὀδηγεῖσθαι· ἐν ᾧ καὶ περὶ τελωνῶν. G. ^l ἀσθενούσης G. καμνούσης M. ^m ἑαυτῶν Edd. ⁿ οὐδὲ G. οὐδένα L. p. p. ἀπολογίαν L. et Edd. praeter novissimam. ^o ἐπιμελούμενοι H. K. et pr. G. ^p προσταξωσι K. L. Mor. [προσταγμάτων] πραγμάτων iidem. ^q ὅταν G. H. K. M. κάμνωμεν G. K. L. M. et pr. H.

τῆς ἡμετέρας ποιήσασθαι ἐπιμέλειαν. Καὶ πῶς ἂν [†]ποιη-
 σάμεθα; φησίν. Ἐπίδειξον αὐτὴν Παύλῳ νοσοῦσαν· εἰσά-
 γαγε Ματθαῖον· [§] παρακάθισον Ἰωάννην. Ἄκουσον παρ' αὐ-
 τῶν τί δεῖ ποιεῖν τὸν οὕτω κάμνοντα· ^ι πάντως ἐρουῖσι, καὶ
 οὐκ ἀποκρύνονται. Οὐ γὰρ δὴ τεθνήκασιν, ἀλλὰ ζῶσι καὶ C
 φθέγγονται. Ἀλλ' οὐ προσέχει, τῷ πυρετῷ ^ν κατεχομένῃ;
 Κατανάγκασον αὐτὴν σὺ, καὶ τὸ λογικὸν αὐτῆς διεγείρον.
 Εἰσάγαγε τοὺς προφήτας. Οὐκ ἔστι χρήματα τοῖς ἱατροῖς
 καταθεῖναι τούτοις· οὔτε γὰρ αὐτοὶ μισθὸν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπ-
 αιτοῦσιν, οὔτε ὑπὲρ φαρμάκων, ὧν κατασκευάζουσιν, ^ω εἰς
 ἀνάγκην σε δαπάνης ἐμβάλλουσι, πλὴν τῆς ἐλεημοσύνης· ἐν
 τοῖς ἄλλοις δὲ καὶ προσδιδόασιν· οἶον, ὅταν κελεύωσι σωφρο-
 νῆσαι, ἀπαλλάττουσί σε ἀκαίρων καὶ ἀτόπων ἀναλωμάτων·
 ὅταν ἀπέχεσθαι μέθης, εὐπορώτερόν σε ποιοῦσιν. Εἶδες ἱα-
 (466) τρῶν τέχνην, μετὰ ὑγείας καὶ χρήματα παρεχόντων; Πα-
 ρακάθισον τοίνυν αὐτοῖς, καὶ μάθε παρ' αὐτῶν τοῦ νοσήμα- D
 τός σου τὴν φύσιν. Οἶον, ἐρᾶς χρημάτων πολλάκις καὶ
^χ πλεονεξίας, ὥσπερ οἱ πυρέττοντες ψυχροῦ; Ἄκουσον γοῦν
 τί παραινοῦσιν. Ὡσπερ γὰρ ὁ ἱατρός σοί φησιν· ἐὰν ^υ χα-
 ρίση τῇ ἐπιθυμίᾳ, ἀπολῇ, καὶ τὸ καὶ τὸ ὑποστήσῃ· οὕτω
 καὶ Παῦλος· ¹⁵ “οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν, ἐμπίπτουσιν εἰς
 πειρασμὸν ² καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου, καὶ ἐπιθυμίας ἀνοή-
 τους καὶ βλαβεράς, αἵτινες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς
 ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν.” Ἀλλ' ἀκαρτέρητος εἶ; Ἄκουσον αὐ-
 τοῦ λέγοντος· ¹⁶ “ἔτι μικρόν, ^α ὁ ἐρχόμενος ἤξει, καὶ οὐ E
 χρονιεῖ.” “ὁ κύριος ἐγγύς· μηδὲν μεριμνᾶτε” καὶ πάλιν·
 “παράγει τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου.” Οὐδὲ γὰρ ἐπι-
 τάττει μόνον, ἀλλὰ καὶ παραμυθεῖται, ὡς ἱατρός. Καὶ ὥσ-
 περ ἐκεῖνοι ἀντὶ ψυχρῶν ἑτερά τινα ἐπινοοῦσιν, οὕτω καὶ
 οὗτος μετοχετεύει τὴν ἐπιθυμίαν. Βούλει πλουτεῖν; φησίν.
 Ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς. Ἐπιθυμεῖς θησαυρίζειν; ^β Οὐδὲν κωλύω·
 μόνον ἐν οὐρανοῖς. Καὶ ὥσπερ ὁ ἱατρός λέγει, ὅτι τὸ ψυ-

¹⁵ 1 Tim. vi. 9.¹⁶ Hebr. x. 37. Philip. iv. 5. 1 Cor. vii. 31.

[†] ποιησώμεθα G. K. ποιησόμεθα L. M. [§] παρακάλεσον L. Mor.
^ι καὶ πάντως H. K. ^ν συνεχομένη H. L. συγκατεχομένη K. ^ω εἰς]
 οὐκ εἰς L. Mor. ^χ πλεονεξίας] ζητεῖς πλεονεξίαν L. Mor. ^υ χρῆση
 G. L. M. ² Haec καὶ παγίδα τοῦ δ. om. G. H. K. M. Ge. Mox καὶ
 εἰς ἐπιθ. K. ^α ὁ] καὶ ὁ Edd. ^β Οὐδὲν] Οὐ G. H.

721 χρόν βλαβερόν ὁδοῦσι, νεύροις, ὀστέοις· οὕτω καὶ αὐτὸς, συντομώτερον μὲν, ἅτε βραχυλογίας ἐπιμελούμενος, σαφέστερον δὲ πολλῶ καὶ δυνατώτερον· ¹⁷“ρίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἡ φιλαργυρία,” φησί. Τίνοι οὖν δεῖ χρήσασθαι; Λέγει καὶ τοῦτο· τῇ αὐταρκεῖα ἀντὶ πλεονεξίας. ¹⁸“Ἔστι γὰρ πορισμὸς μέγας, φησὶν, ἡ αὐτάρκεια μετ’ εὐσεβείας.” Εἰ δὲ δυσανασχετεῖς, καὶ πλειόνων ἐπιθυμεῖς, καὶ οὐπω χωρεῖς ῥῖψαι τὰ περιττὰ πάντα, λέγει καὶ τῷ οὕτως ἀρρώστῳ, καὶ τούτοις πῶς χρήσασθαι δεῖ. ¹⁹“Ἰνα οἱ χαίροντες ἐπὶ κτήμασιν, ὡς μὴ χαίροντες ὦσιν· καὶ οἱ ἔχοντες, ὡς μὴ κατέχοντες· καὶ οἱ χρώμενοι τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὡς μὴ καταχρώμενοι.”

Εἶδες οἷα ἐπιτάττει; Βούλει καὶ ἕτερον ἐπεισαγάγω τούτῳ ἱατρόν; Ἐμοιγε δοκεῖ. Οὐδὲ γὰρ εἰσιν οὗτοι οἱ ἱατροὶ καθάπερ οἱ τῶν σωματῶν, οἱ πολλάκις ἀντιφιλοτιμούμενοι ἀλλήλοις κατέδυσαν τὸν ἀρρώστου· Ἄλλ’ οὐχ οὗτοι πρὸς γὰρ τὴν τῶν καμνόντων ὑγίειαν, οὐ πρὸς τὴν οἰκείαν ὀρώσι φιλοτιμίαν. Μὴ τοίνυν αὐτῶν δείσης τὸ πλήθος· εἰς ἓν ἅπασι φθέγγεται διδάσκαλος ὁ Χριστός. Ὅρα γοῦν εἰσελθόντα πάλιν ἕτερον, καὶ χαλεπὰ λέγοντα περὶ τοῦ νοσήματος τούτου· μᾶλλον ^h δὲ τὸν διδάσκαλον δι’ αὐτοῦ· ²⁰“οὐ δύνασθε γὰρ θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.”

C Ναὶ, φησί· καὶ πῶς ταῦτα ἔσται; πῶς τῆς ἐπιθυμίας πανσόμεθα; Ἐντεῦθεν καὶ τοῦτό ἐστι μαθεῖν. Καὶ πῶς εἰσόμεθα; Ἀκουσον αὐτοῦ καὶ τοῦτο λέγοντος· ²¹“μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σῆς καὶ βρώσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύττουνσι καὶ κλέπτουνσι.” Εἶδες πῶς ἀπὸ τοῦ τόπου, ἀπὸ τῶν ⁱ λυμαινομένων, ἀπάγει τῆς ἐπιθυμίας ταύτης τῆς ἐνταῦθα, καὶ προσηλοῖ τῷ οὐρανῷ, ὅπου πάντα ἀνάλωτα; Ἄν ^k γὰρ μεταθῇτε τὸν πλοῦτον ἐκεῖ, ὅπου οὔτε σῆς, οὔτε βρώσις ἀφανίζει, οὔτε κλέπται διορύττουνσι καὶ κλέπτουνσι, καὶ ταύτην ἀποκρούσεσθε

¹⁷ 1 Tim. vi. 10.¹⁸ Ibid. v. 6.¹⁹ 1 Cor. vii. 30, 31.²⁰ Matth. vi. 24.²¹ Ibid. v. 19.

ἡ φ. φησί] ἐστὶν ἡ φ. G. H. M. ἡ εὐσέβεια μετὰ αὐταρκείας L. Mor. καὶ om. bis G. M. οὗτοι] + τοιοῦτοι L. + [οὕτως] Mor. ἰδίαν Edd. δὲ] + καὶ Edd. μᾶλλον δὲ τὸν δ. αὐτοῦ· οὐ G. μᾶλλον τὸν δ. δὲ αὐτοῦ· οὐ M. ⁱ λυμαινομένων G. M. sed vid. p. 262 C. γὰρ] μὲν γὰρ G. K. M. μεταθῇτε] + φησὶ H.

τὴν νόσον, καὶ τὴν ψυχὴν ἐν μεγίστῃ καταστήσετε εὐπορία. Μετὰ δὲ τῶν εἰρημένων καὶ παράδειγμα εἰς μέσον D ἄγει, σὲ σωφρονίζων. Καὶ καθάπερ ὁ ἰατρός, φοβῶν τὸν ἄρρώστον, φησὶν, ὅτι ὁ δεῖνα ψυχρῷ χρησάμενος ἀπώλετο· οὕτω καὶ αὐτὸς εἰσάγει ²² τὸν πλούσιον, κάμνοντα ¹ μὲν, καὶ ἐπιθυμοῦντα ζωῆς καὶ ὑγείας, οὐ δυνάμενον δὲ ἐπιτυχεῖν, διὰ τὸ πλεονεξίας ἐφίεσθαι, ἀλλ' ἀπίοντα κενόν. Καὶ μετὰ τοῦτον ²³ ἕτερόν σοι δείκνυσι πάλιν ἕτερος εὐαγγελιστής, τὸν ἀποτηγανίζομενον, καὶ οὐδὲ σταγόνος ὄντα κύριον. Εἰτα ^m δεικνὺς ὅτι εὐκόλα τὰ ἐπιτάγματα, φησὶν, ²⁴ “ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ.” Συγκαταβατικὸς δὲ E ὢν, οὐδὲ τοὺς πλουτοῦντας ἀπογινώσκειν ἀφήσι. ²⁵ “Τὰ γὰρ παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατα, δυνατὰ παρὰ τῷ θεῷ,” φησί. Κὰν γὰρ πλούσιος ἦς, δύναταί σε θεραπεῦσαι ὁ ἰατρός. Οὐδὲ γὰρ τὸ πλουτεῖν ἀνείλεν, ἀλλὰ τὸ δούλον εἶναι χρημάτων, καὶ πλεονεξίας ἐραστήν. ⁿ Πῶς οὖν δυνατόν τὸν πλουτοῦντα σωθῆναι; Κοινὰ τὰ ὄντα τοῖς δεομένοις κεκτημένον, οἷος ἦν ὁ Ἰωβ, καὶ τὴν τοῦ πλείονος ἐπιθυμίαν ἐξορίζοντα ἀπὸ τῆς ψυχῆς, καὶ οὐδαμῶ τὴν χρεῖαν ὑπερβαί- 722 νοντα τὴν ἀναγκαίαν. Δείκνυσί σοι μετὰ ^o τούτων καὶ τοῦτον αὐτὸν τὸν τελώνην, τὸν σφόδρα κατεχόμενον τῷ πυρετῷ τῆς πλεονεξίας, ταχέως ἀπαλλαγέντα. Τί γὰρ τελώου κατηλικώτερον; ἀλλ' ὅμως γέγονεν ἀκτῆμων ὁ ἄνθρωπος, ἐκ τοῦ πείθεσθαι τοῖς τοῦ ἱατροῦ νόμοις. Καὶ γὰρ τοὺς μαθητὰς τοιοῦτους ἔχει, ταῦτα νοσήσαντας τὰ νοσήματα ἅπερ ἡμεῖς, καὶ ὑγιάναντας ταχέως. Καὶ ἕκαστον αὐτῶν ἡμῖν δείκνυσιν, ὥστε μὴ ἀπογινῶναι. Ὅρα γοῦν τὸν τελώνην τοῦτον. Σκόπει ^p πάλιν ἕτερον ἀρχιτελώνην· ὃς τετραπλασίονα μὲν ὑπέσχετο δώσειν, ὑπὲρ ὧν ἥρπασε, ^q τὰ δὲ ἡμίση πάντων ὧν ἐκέκτητο, ὥστε ὑποδέξασθαι τὸν Ἰη- B σὺν. Ἀλλ' ἐκκαίῃ σὺ καὶ σφόδρα ἐπιθυμεῖς χρημάτων; Ἐχε τὰ πάντων ἀντὶ τῶν σῶν. Καὶ γὰρ ^r πλείονα ὧν ζητεῖς δίδωμί σοι, φησί, τὰς τῶν πλουτούντων οἰκίας ἀνοί-

²² Matth. xix. 16.²³ Luc. xvi. 19.²⁴ Matth. vi. 26.²⁵ Luc. xviii. 27.

¹ μὲν om. G. K. M. ^m δεικνύων G. H. M. ⁿ Πῶς οὖν] Πῶς H. Καὶ πῶς G. M. ^o τούτων] Sic K. L. Sav. ceteri τοῦτον. τοῦτον αὐτόν] αὐτὸν τοῦτον K. Haec om. L. ^p πάλιν] + καὶ L. ^q τὰ δὲ ἡ.] καὶ τὰ ἡ. δὲ L. τὰ τε ἡ. Edd. ὧν] + δικαίως L. ^r πλείονα G. K. M. πλέον L.

γων σοι κατὰ τὴν οἰκουμένην. “Ὡς ^s γὰρ ἀφῆκε πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ ἀγροὺς, ἢ οἰκίαν, ἑκατονταπλασίονα λήψεται.” Οὕτως οὐχὶ πλείονων ἁπολαύσεις μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ χαλεπὸν τοῦτο δίψος ἀναιρήσεις παντάπασι, καὶ οἴσεις πάντα ῥαδίως, οὐ μόνον τῶν πλείονων οὐκ ἐφίεμενος, ἀλλ’ οὐδὲ τῶν ἀναγκαίων πολλάκις. Οὕτως ὁ Παῦλος ^v πεινᾷ, καὶ σεμνύνεται μᾶλλον, ἢ ὅτε ἥσθιεν. Ἐπεὶ καὶ ἀθλητῆς ἀγωνιζόμενος καὶ στεφανούμενος, οὐκ ἂν ἔλοιτο καταλῦσαι καὶ εἶναι C ἐν ῥαστώνῃ. ^w καὶ ἔμπορος τῶν ἐν θαλάττῃ πόρων ἀψάμενος, οὐκ ἂν ἐπιθυμήσειεν ἐν ἀργίᾳ εἶναι λοιπόν. Καὶ ἡμεῖς τοίνυν, ἂν γενσώμεθα ὡς χρὴ τῶν καρπῶν τῶν πνευματικῶν, λοιπὸν οὐδὲ ἡγησόμεθά ^x τι τὰ παρόντα εἶναι, καθάπερ τινὶ μέθῃ καλλίστῃ τῇ τῶν μελλόντων ἐπιθυμίᾳ ἀλόντες. Γενσώμεθα τοίνυν, ἵνα καὶ τοῦ θορύβου τῶν παρόντων ἀπαλλαγώμεν, καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΟΕ.

D ¹ Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, ἐπορεύετο. Καὶ ^a προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐπιδείξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἱεροῦ. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· ^b οὐ βλέπετε ταῦτα πάντα; Ἀμήν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ καταλυθήσεται.

E ἘΠΕΙΔΗ γὰρ εἶπεν, ὅτι “ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος,” καὶ μυρία ἔμπροσθεν προανεφώνησεν αὐτοῖς χαλεπά· εἶτα οἱ μαθηταὶ ταῦτα ἀκούσαντες, ὥσπερ θαυμάζοντες, προσῆλθον

¹ Cap. xxiv. v. 1, 2.

^s γὰρ] + ἂν L. ^t ἀπολαύση K. ἀπόλαυσιν G. H. M. ^v ἐπεί-
 νασε καὶ ἐσεμνύνετο Edd. ^w καὶ] ἢ καὶ G. H. M. ^x τι τὰ] τινα
 G. M. [τινα] τὰ Mor. HOM. LXXV. ^a προσῆλθον] + αὐτῷ 3 Mosqq.
^b οὐ om. M.

ἐπιδεικνύντες τοῦ ναοῦ τὸ κάλλος, καὶ διαποροῦντες εἰ το-
 σαῦτα ἀφανισθήσεται κάλλη, καὶ ὕλης πολυτέλεια, καὶ τέχνης
 ποικιλία ἄφατος· οὐκέτι λοιπὸν περὶ ἐρημίας ἀπλῶς αὐτοῖς
 διαλέγεται, ἀλλὰ παντελῇ προαναφωνεῖ τὸν ἀφανισμόν. “Οὐ 723
 βλέπετε γὰρ ταῦτα πάντα,” φησί, καὶ θαυμάζετε καὶ ἐκ-
 πλήττεσθε; Οὐ μὴ μείνη λίθος ἐπὶ λίθον. Πῶς οὖν ἔμεινε;
 φησί. Καὶ τί τοῦτο; Οὐδὲ γὰρ οὕτω διέπεσεν ἡ ἀπόφα-
 σις. Ἡ γὰρ τὴν ἐρημίαν ἐνδεικνύμενος τὴν παντελῇ, ταῦτα
 ἔλεγεν· ἡ κατ’ ἐκείνον τὸν τόπον, ἔνθα ἦν. Ἔστι γὰρ αὐ-
 τοῦ μέρη μέχρι τῶν θεμελίων ἡφανισμένα. Μετὰ δὲ ^cτού-
 των κάκεινο ἂν εἴποιμεν, ὅτι ἐκ τῶν γεγενημένων καὶ περὶ
 τῶν λειψάνων καὶ τοὺς σφόδρα φιλονεικοῦντας δεῖ πείθεσθαι,
 ὡς τέλεον ^dἀπολουμένων. ²“Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ B
 ὄρους τῶν ἐλαιῶν, ^eπροσηλθον οἱ μαθηταὶ κατ’ ἰδίαν, λέ-
 γοντες· εἰπὲ ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον
 τῆς σῆς παρουσίας καὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος;” Διὰ
 τοῦτο κατ’ ἰδίαν προσηλθον, ἅτε ^fὑπὲρ τοιούτων πευσόμενοι.
 Καὶ γὰρ ὥδιον μαθεῖν τὴν ἡμέραν τῆς παρουσίας αὐτοῦ,
 διὰ τὸ σφόδρα ἐπιθυμεῖν τὴν δόξαν ἐκείνην ἰδεῖν τὴν μυ-
 ρίων οὖσαν ἀγαθῶν αἰτίαν. Καὶ δύο ταῦτα ἐρωτῶσιν αὐτόν·
 “πότε ταῦτα ἔσται,” τουτέστιν, ἡ τοῦ ναοῦ κατασκαφή·
 καὶ “τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας.” Ὁ δὲ Λουκᾶς ἐν
 (468) φησιν εἶναι τὸ ἐρώτημα, ^gτὸ περὶ τῶν Ἱεροσολύμων, ἅτε
 νομιζόντων αὐτῶν τότε καὶ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ εἶναι. Ὁ C
 δὲ Μάρκος ^hοὐδὲ πάντας αὐτοὺς φησιν ἐρωτῆσαι περὶ τῆς
 συντελείας τῶν Ἱεροσολύμων, ἀλλὰ Πέτρον καὶ Ἰωάννην, ἅτε
 πλείονα παρῤῥησίαν ἔχοντας. Τί οὖν αὐτός; ³“Βλέπετε μὴ
 τις ὑμᾶς πλανήσῃ. Πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί
 μου, λέγοντες· ἐγὼ εἰμι ὁ Χριστὸς, καὶ πολλοὺς πλανήσουσι.
 Μελλήσετε δὲ ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων. Ὁράτε,
 μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ ⁱπάντα γενέσθαι, ἀλλ’ οὐπω τὸ τέλος.”
 Ἐπειδὴ γὰρ ὡς περὶ ἀλλοτρίας τιμωρίας ἀκούοντες τῆς ἐπα-
 γομένης τῇ Ἱερουσαλὴμ διέκειντο, καὶ ^kὡς ἔξω θορύβων

² v. 3.³ v. 4-6.

^c τοῦτο K. Mor. ἂν εἴποιμεν] εἴπ. ἂν H. ἂν om. G. K. M. εἴποι-
 μεν]+ὕμιν G. M. invito Interp. ^dἀπολλυμένων K. L. ^eπροσηλθον]
 +αὐτῷ L. ^fὑπὲρ τῶν τ. G. H. M. ^gτὸ om. M. ^hοὐδὲ] οὐ
 G. K. M. ⁱπάντα] ταῦτα Edd. ταῦτα πάντα 4 Mosqq. Haec
 δεῖ γὰρ π. γ. desunt in G. K. M. . ^kὡς]+ἂν Sav. Ben.

D ἐσόμενοι, ¹ καὶ τὰ ἀγαθὰ μόνα ὠνειροπόλουν, καὶ αὐτίκα μάλα
^m αὐτὰ ἀπαντήσεσθαι προσεδόκων· διὰ τοῦτο πάλιν αὐτοῖς
χαλεπὰ προαναφωνεῖ, ἐναγωνίους ποιῶν, καὶ κελεύων διπλῇ
νῆφειν, ὡς μήτε ὑπὸ τῆς ἀπάτης τῶν παραλογιζομένων φε-
νακισθῆναι, μήτε ὑπὸ τῆς τυραννίδος τῶν καταληφόμενων
κακῶν βιασθῆναι. Διπλοῦς γὰρ ὁ πόλεμος, φησὶν, ἔσται, ὅ
τε τῶν πλάνων, ὅ τε τῶν πολεμίων· ἀλλ' ἐκεῖνος ⁿ πολλῷ
χαλεπώτερος, ἅτε ἐν συγχύσει καὶ ταραχῇ πραγμάτων, καὶ
φοβουμένων καὶ ταραττομένων ἀνθρώπων ἐπιτιθέμενος. Καὶ
E γὰρ πολλὴ τότε ἡ ζῆλος ἦν, τῶν Ῥωμαϊκῶν ἀρχομένων ἀν-
θεῖν, καὶ πόλεων ἀλISCOμένων, καὶ στρατοπέδων καὶ ὅπλων
κινουμένων, καὶ πολλῶν εὐκόλως πιστευομένων. Πολέμους δὲ
τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις λέγει· οὐ γὰρ δὴ τοὺς ἔξωθεν καὶ παντα-
χοῦ τῆς οἰκουμένης· τί γὰρ ὅ ἐμελεν αὐτοῖς τούτων; Ἄλλως δὲ
οὐδὲ καινόν τι ἐμελλεν ἐρεῖν, εἰ τὰ τῆς οἰκουμένης ἔλεγε
πάθη, τὰ αἰεὶ συμβαίνοντα. Καὶ ^p γὰρ πρὸ τούτου ἦσαν
καὶ πόλεμοι καὶ ταραχαὶ καὶ μάχαι· ἀλλὰ τοὺς ^q Ἰουδαϊκοὺς
724 οὐ μακρόθεν λέγει ἐπιόντας πολέμους· λοιπὸν γὰρ αὐτοῖς
ἐν φροντίδι τὰ ^r τῶν Ῥωμαίων ἦν. ^s Ἐπεὶ οὖν καὶ ταῦτα
ικανὰ ἦν αὐτοὺς θορυβεῖν, προλέγει ταῦτα πάντα. Εἵτα
δεικνύς ὅτι καὶ αὐτὸς συνεπιθήσεται Ἰουδαίοις καὶ πολεμήσει,
οὐχὶ μάχας φησὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ θεηλάτους πληγὰς, λιμοὺς
καὶ λοιμοὺς καὶ σεισμοὺς, δεικνύς ὅτι καὶ τοὺς πολέμους αὐτὸς
^t εἶασεν ἐπελθεῖν, καὶ οὐχ ἀπλῶς ταῦτα ^v γίνεται, κατὰ τὴν
ἔμπροσθεν ἐν τοῖς ἀνθρώποις οὖσαν συνήθειαν, ἀλλ' ἐκ τῆς
ἄνωθεν ὀργῆς. Διὰ τοῦτο οὐδὲ ἀπλῶς ^w αὐτὰ ἤξειν φησὶν,
οὐδὲ ἀθρόως, ἀλλὰ μετὰ σημείων. Ἰνα γὰρ μὴ λέγωσιν
B οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι οἱ τότε πιστεύσαντες αἵτιοι τούτων τῶν
κακῶν, διὰ τοῦτο καὶ τὴν αἰτίαν αὐτοῖς εἶρηκε τῆς ἐπαγωγῆς.
“Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν,” ἔμπροσθεν ἔλεγεν, “ὅτι ἤξει πάντα
ταῦτα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην,” τῆς μαιφονίας αὐτῶν μνη-

¹ καὶ om. Sav. Ben. ^m αὐτὰ om. G. M. Mor. αὐτὰ] πάντα Sav. Ben. αὐτὰ πάντα H. ⁿ πολὺ Edd. ^o ἐμελλεν Ep. Mor. et codices, vitio satis frequenti. ^p γὰρ] + καὶ Edd. καὶ ante πόλεμοι deest in L. et Edd. p. p. καὶ μάχαι om. G. K. M. Ge. ^q Ἰουδαίους M. Ἰουδαίων K. οὐ ante μακρόθεν om. G. H. K. M. Ge. ^r τῶν om. L. ^s Ἐπειδὴ οὖν Edd. Ἐπεὶ (om. οὖν) G. M. θορυβεῖν] θορυβῆσαι Edd. προλέγει] + οὖν G. M. ^t εἶσει G. H. K. M. invito Ep. Praecedentia δεικνύς . . . αὐτὸς om. G. K. M. ^v γηγένηται Edd. ^w ταῦτα Edd.

σθείς. Εἶτα ἵνα μὴ τὰς νιφάδας τῶν κακῶν ἀκούοντες, νο-
 μίσωσι ^x διασπᾶσθαι τὸ κήρυγμα, ἐπήγαγεν· “ὁράτε, μὴ
^y θορυβεῖσθε· δεῖ γὰρ πάντα γενέσθαι.” τουτέστιν, ἃ προεῖ-
 πον ἐγὼ, καὶ τῶν πειρασμῶν ἡ ἔφοδος οὐδὲν διακόψει τῶν
^z παρ’ ἐμοῦ εἰρημένων· ἀλλ’ ἔσται μὲν θόρυβος καὶ ταραχὴ,
 τοὺς δὲ ἐμούς οὐδὲν διασαλεύσει χρησμούς. Εἶτα ἐπειδὴ εἶπε
 τοῖς Ἰουδαίοις· “^a οὐ μὴ με ἴδητε, ἕως ἂν εἴπητε, εὐλογη-
 μένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου.” ᾤοντο δὲ οἱ μαθη-
 ταὶ ἅμα τῇ κατασκαφῇ καὶ τὴν συντέλειαν ἔσεσθαι, καὶ C
 ταύτην διορθούμενος αὐτῶν τὴν ὑπόνοιαν, ἔλεγεν· “ἀλλ’ οὐπω
 τὸ τέλος.” “Οτι γὰρ οὕτως ὡς ἔφην ὑπώπτευνον, ἐκ τῆς
 ἐρωτήσεως αὐτῶν μάθανε. Τί γὰρ ἠρώτησαν; “Πότε ταῦτα
 ἔσται;” τουτέστι, πότε τὰ Ἱεροσόλυμα ἀπολείται; “καὶ τί
 τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας καὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος;”
 Αὐτὸς δὲ οὐδὲν εὐθέως πρὸς τὴν ἐρώτησιν ἀπεκρίνατο ταύ-
 την, ἀλλὰ πρότερον ἐκεῖνα τὰ κατεπείγοντα λέγει, καὶ ἃ
 πρῶτα μαθεῖν ἐχρήν. Οὔτε γὰρ περὶ Ἱεροσολύμων εὐθέως,
^b οὔτε περὶ τῆς παρουσίας αὐτοῦ τῆς δευτέρας εἴρηκεν· ἀλλὰ
 περὶ τῶν ἐπὶ θύραις ἀπαντησομένων κακῶν. Διὸ καὶ ἐνα-
 γωνίους αὐτοὺς ποιεῖ λέγων· “βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς πλα- D
 νήσῃ· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες·
 ἐγὼ εἰμι ὁ Χριστός.” Εἶτα διεγείρας αὐτοὺς εἰς τὴν περὶ
 τούτων ἀκρόασιν· (“βλέπετε γὰρ, φησὶ, μὴ τις ὑμᾶς πλα-
 νήσῃ”) καὶ ἐναγωνίους ποιήσας, καὶ νήφειν παρασκευάσας, καὶ
 (469) εἰπὼν τοὺς πλάνους, τοὺς ψευδοχρίστους πρότερον, τότε τὰ
 τῶν Ἱεροσολύμων λέγει κακὰ, ἀπὸ τῶν ἤδη γενομένων καὶ
 τὰ μέλλοντα αἰεὶ καὶ παρὰ τοῖς ἀνοήτοις καὶ φιλονείκοις πι-
 στούμενος.

Πολέμους δὲ καὶ ἀκοὰς πολέμων, ^c ὅπερ καὶ ἔμπροσθεν
 εἶπον, τὰς αὐτοῖς ἐπιούσας φησὶ ταραχάς. Εἶτα ἐπειδὴ, E
 καθὼς καὶ προεῖπον, ἐνόμιζον μετ’ ἐκείνον τὸν πόλεμον ἤξειν
 τὸ τέλος, ὅρα πῶς αὐτοὺς ἀσφαλίζεται λέγων· “ἀλλ’ οὐπω
 τὸ τέλος.” ⁴ “Ἐγερθήσεται γὰρ, φησὶν, ἔθνος ἐπὶ ἔθνος,
 καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν.” Τὰ προοίμια λέγει τῶν Ἰου-

⁴ v. 7.

^x διασπᾶσθαι Edd. ^y θροεῖσθε L. ^z παρ’ ἐμοῖ G. K. M. ^a οὐ]
 ἀπάρτι οὐ Edd. ^b οὐδὲ G. H. K. M. ^c ὅπερ] ὡς M. ὅπερ om. K.
 p. p. ταραχάς om. M. Post πολέμων, sequitur καὶ τὰς ἔμπροσθεν ἐπι-
 ούσας φησὶν (om. ταραχάς) G. *primos impetus appellat* Ge.

δαϊκῶν κακῶν. ⁵ “Πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων” τουτέστι, 725 τῶν συμβαινόντων αὐτοῖς. ⁶ “Τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλίψιν, καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς.” Εὐκαίρως παρενέβαλε τὰ αὐτῶν κακὰ, ἔχοντα παραμυθίαν ἀπὸ τῶν κοινῶν· οὐ ταύτη δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ προσθεῖναι, ὅτι “διὰ τὸ ὄνομά μου.” ⁷ “Ἔσεσθε γὰρ, φησί, μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. ^a Τότε σκανδαλισθήσονται πολλοὶ, καὶ ἀλλήλους παραδώσουσι· καὶ πολλοὶ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται ἐγερθήσονται, καὶ πλανήσουσι πολλούς. Καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν, ψυγῆσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.” Τοῦτο μεῖζον κακόν, ^c ὅταν καὶ ἐμφύλιος ὁ πόλεμος ἦ· πολλοὶ γὰρ ψευδάδελφοι B γεγόνασιν. Εἶδες τριπλοῦν τὸν πόλεμον ὄντα, τὸν ἀπὸ τῶν πλάνων, τὸν ἀπὸ τῶν πολεμίων, τὸν ἀπὸ τῶν ψευδαδέλφων; “Ορα καὶ Παῦλον ^f τὰ αὐτὰ ἀποδουρόμενον καὶ λέγοντα· ⁸ “ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν φόβοι” καὶ, “κίνδυνοι ἐν ψευδαδέλφοις” καὶ πάλιν “οἱ γὰρ τοιοῦτοι ^g ψευδαπόστολοι, ἐργάται δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι εἰς ἀποστόλους Χριστοῦ.” Εἶτα πάλιν τὸ πάντων χαλεπώτερον, ὅτι οὐδὲ τὴν ἀπὸ τῆς ἀγάπης παραμυθίαν ἔξουσιν. Εἶτα δεικνὺς ὅτι τὸν γενναῖον καὶ καρτερικὸν οὐδὲν ταῦτα λυμανεῖται, μὴ φοβεῖσθε, φησί, μηδὲ ταραττεσθε. Ἄν γὰρ τὴν προσήκουσαν ὑπομονὴν ἐπιδείξησθε, οὐ περιέσται ὑμῶν τὰ δεινά. Καὶ ^h τούτου σαφῆς C ἀπόδειξις, τὸ πάντως κηρυχθῆναι τὸ κήρυγμα πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης· οὕτως ὑψηλότεροι ἔσεσθε τῶν δεινῶν. Ἵνα γὰρ μὴ λέγωσι, πῶς οὖν ζήσόμεθα; τὸ πλέον εἶπεν, ὅτι ⁱ καὶ ζήσεσθε καὶ διδάξετε πανταχοῦ. Διὸ ⁱ καὶ ἐπήγαγε· ⁹ “καὶ κηρυχθήσεται τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι· καὶ τότε ἥξει τὸ τέλος.” ^k τῆς συντελείας τῶν Ἱεροσολύμων. Ὅτι γὰρ ^l ἐκείνο ἔλεγε, καὶ

⁵ v. 8. ⁶ v. 9. ⁷ v. 9-13. ⁸ 2 Cor. vii. 5. xi. 26, 13. ⁹ v. 14.

^a Τότε] Καὶ τότε Edd. et 2 Mosqq. Mox ψευδόχριστοι καὶ om. K. L. 2 Mosqq. ^c ὅταν] ἂν G. K. γεγόνασιν] τότε ἦσαν Sav. ^f τὰ αὐτὰ] ταῦτα K. L. καὶ κίνδυνοι] κινδύνους L. Cf. p. 594 B. ^g ψευδ.] + εἰσιν L. ^h τοῦτο M. Mor. et sic pr. G. ⁱ καὶ om. bis G. K. M. ^k τῆς σ. τῶν Ἱερ.] Sic Ge. Mor. et codd. περὶ τῆς σ. λέγει τῶν Ἱερ. Ep. Correctorem sapit lectio Regii 688. quam intulit Sav. οὐ τῆς συντελείας, ἀλλὰ τῶν Ἱερ. Nec aliter Theoph. οὐχὶ τοῦ κόσμου, ἀλλὰ τῆς Ἱερουσαλήμ. ^l ἐκείνο] περὶ ἐκείνου Reg. 688. Hoc quoque receperunt Sav. Ben.

πρὸ τῆς ἀλώσεως τὸ εὐαγγέλιον ἐκηρύχθη, ἄκουσον τί φησιν ὁ Παῦλος· “¹⁰ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν.” καὶ πάλιν, “τοῦ εὐαγγελίου τοῦ κηρυχθέντος ἐν πάσῃ τῇ κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανόν.” Καὶ ^m ὁρᾷ αὐτὸν D ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Σπανίαν τρέχοντα. Εἰ δὲ εἰς τοσοῦτον ⁿ μέρος κατέλαβεν, ἐννόησον καὶ οἱ λοιποὶ πόσα εἰργάσαντο. Καὶ γὰρ καὶ ἑτέροις γράφων πάλιν ὁ Παῦλος ἔλεγε περὶ τοῦ εὐαγγελίου, ὅτι ¹¹ “ἔστι καρποφορούμενον καὶ αὐξανόμενον ἐν πάσῃ τῇ κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανόν.” Τί δὲ ἔστιν, “εἰς μαρτύριον πᾶσι ^o τοῖς ἔθνεσιν;” Ἐπειδὴ ἐκηρύχθη μὲν πανταχοῦ, οὐκ ἐπιστεύθη δὲ ^p πανταχοῦ, “εἰς μαρτύριον,” ^q φησὶ, τοῖς ἀπιστήσασιν· τουτέστιν, εἰς ἔλεγχον, εἰς κατηγορίαν, εἰς ^r μαρτυρίαν· οἱ γὰρ πιστεύσαντες καταμαρτυρήσουσι τῶν μὴ E πιστευσάντων, καὶ κατακρινούσιν αὐτούς. Διὰ τοῦτο δὲ μετὰ τὸ κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἀπόλλυται τὰ Ἱεροσόλυμα, ἵνα μὴδὲ σκιὰν ἀπολογίας ἔχωσιν ^s ἀγνωμονοῦντες. Οἱ γὰρ ἰδόντες τὴν αὐτοῦ δύναμιν πανταχοῦ διαλάμψασαν, καὶ ἐν ἀκαριαίῳ τὴν οἰκουμένην ^t ἐλούσαν, 726 τίνα ἂν ἔχοιεν λοιπὸν συγγνώμην, ^v ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀγνωμοσύνης μέιναντες; Ὅτι γὰρ πανταχοῦ ἐκηρύχθη τότε, ἄκουσον τί φησιν ὁ Παῦλος· “τοῦ εὐαγγελίου τοῦ κηρυχθέντος ἐν πάσῃ τῇ κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανόν.” Ὁ καὶ μέγιστον σημεῖον τῆς τοῦ Χριστοῦ δυνάμεως, ὅτι ἐν εἴκοσι ἢ καὶ τριά- (470) κοντα ὅλοις ἔτεσι τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης κατέλαβεν ὁ λόγος. Μετὰ τοῦτο οὖν, φησὶν, ἤξει τὸ τέλος τῶν Ἱεροσολύμων. Ὅτι γὰρ τοῦτο αἰνίττεται, τὸ ἐξῆς ἐδήλωσεν. Ἐπήγαγε γὰρ καὶ προφητείαν, πιστούμενος αὐτῶν τὸν ἀφανισμόν, καὶ λέγων· ¹² “ὅταν δὲ ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρμώσεως, τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου, ἐστὼς ἐν τόπῳ

¹⁰ Rom. x. 18. Col. i. 23.¹¹ Col. i. 6.¹² v. 15.

^m ὅρα L. p. p. Ἰσπανίαν G. H. ⁿ μέρος] + τῆς οἰκουμένης Edd.
^o τοῖς ἔθνεσιν om. G. K. M. ^p πανταχοῦ] ἔκτοτε πανταχοῦ L. πανταχοῦ ἔκτοτε Mor. οὐκ ἐπ. δὲ π.] Sic H. K. Ep. οὐκ ἐπέισθησαν δὲ ἔκτοτε πανταχοῦ G. M. οὐκ ἐπίστευσαν δὲ τινες, οὐδὲ ἐδέχθη πανταχοῦ Sav. Ben. ^q φησὶν] + ἔσται Edd. ^r μαρτυρίαν] Sic H. L. Cf. p. 310 B. μαρτύριον G. M. κατακρίσιν Sav. εἰς μαρτυρίαν om. K. ^s οἱ ἀγν. G. K. M. οἱ Ἰουδαῖοι ἀγν. Ep. ^t Vid. adnot. ^v ἐπὶ] οἱ ἐπὶ G. H. K. M. invito Ep. οὔτοι ἐπὶ Sav. p. p. αὐτῆς om. G. K. M. repugnante Euth.

Β α γ ί ω · ὁ ἀναγινώσκων νοείτω.” Παρέπεμψεν αὐτοὺς ἐπὶ τὸν
^ω Δαυιήλ. Βδέλυγμα δὲ τὸν ἀνδριάντα τοῦ τότε τὴν πόλιν
 ἐλόντος [×] φησὶν, ὁ ὁ ἐρμώσας τὴν πόλιν καὶ τὸν ναὸν
 ἔστησεν ἔνδον· διὸ καὶ ἐρμώσεως ^γ αὐτὸ καλεῖ. Εἶτα ἵνα
 μάθωσιν, ὅτι καὶ ζώντων ἐνίων αὐτῶν ταῦτα ἔσται, διὰ τοῦτο
 ἔλεγεν· “ὅταν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρμώσεως.”

Εξ ὧν ^ζ μάλιστα ἂν τις θαυμάσειε τοῦ Χριστοῦ τὴν
 δύναμιν καὶ τὴν ἐκείνων ἀνδρείαν, ὅτι ἐν τοιούτοις καιροῖς
 ἐκήρυττον, ἐν οἷς μάλιστα τὰ Ἰουδαϊκὰ ἐπολεμεῖτο, ἐν οἷς
 μάλιστα ὡς στασιασταῖς προσεῖχον αὐτοῖς, ὅτε ὁ Καῖσαρ
 C ἐκέλευσεν ἅπαντας ἀπελαύνεσθαι. Καὶ ταῦτόν συνέβαινεν,
 ὥσπερ ἂν εἴ τις, τῆς θαλάττης ἐγερθείσης πάντοθεν, καὶ
 ζόφου τὸν αέρα πάντα κατέχοντος, καὶ ναυαγίων ἐπαλλήλων
 γινομένων, καὶ πάντων ἄνωθεν τῶν συμπλεόντων στασιαζόν-
 των, καὶ ^α θηρῶν κάτωθεν ἀνιόντων, καὶ μετὰ τῶν κυμάτων
^β ἀναλίσκόντων τοὺς πλέοντας, καὶ σκηπτῶν φερομένων, καὶ
 πειρατῶν ὄντων, καὶ τῶν ἔνδον ἀλλήλοις ἐπιβουλευόντων,
 ἀνθρώπους ἀπείρους τοῦ πλεῖν καὶ οὐδὲ θάλατταν ^ε ἰδόντας
 κελεύοι ἐπὶ τῶν οἰάκων καθῆσθαι, καὶ κυβερνᾶν καὶ ναυμαχεῖν,
 D καὶ στόλον ἄπειρον ἐπιόντα μετὰ πολλῆς παρατάξεως, ἐνὶ
 χρωμένους ἀκατίῳ, ^α τῷ οὕτως ὡς εἶπον ταραττομένῳ, ^ε κατα-
 δύνειν καὶ χειροῦσθαι. Καὶ γὰρ ὑπὸ ἐθνῶν ἐμισοῦντο, ὡς
 Ἰουδαῖοι· καὶ ὑπὸ Ἰουδαίων ἐλιθάζοντο, ὡς τοῖς αὐτῶν πολε-
 μοῦντες νόμοις· καὶ οὐδαμοῦ στήναι ἦν. Οὕτω πάντα κρη-
 μνοὶ καὶ σκόπελοι καὶ πρόβολοι ἦσαν, τὰ ἐν ταῖς πόλεσι,
 τὰ ἐν ^ε ταῖς χώραις, τὰ ἐν ταῖς οἰκίαις· καὶ εἰς ἕκαστος αὐ-
 τοῖς ἐπολέμει, καὶ στρατηγὸς, καὶ ἄρχων, καὶ ιδιώτης, καὶ
 ἔθνη πάντα, καὶ δῆμοι πάντες· καὶ ταραχὴ τις ἦν λόγῳ
 παραστῆναι μὴ δυναμένη. Καὶ γὰρ σφόδρα τῇ τῶν Ῥω-
 μαίων ἀρχῇ μισητὸν τὸ ^ε Ἰουδαίων γένος ἦν, ἅτε μυρία πράγ-
 E ματα αὐτοῖς παρεσχηκός· καὶ οὐδὲ ἐντεῦθεν ἐβλάβη τὸ
 κήρυγμα· ἀλλ’ ἡ μὲν πόλις ἀνάρπαστος ἦν καὶ ἐμπεπύριστο,

^ω Δαυιήλ] + μάλλον G. H. M. [×] φησὶν] εἶπεν K. L. ^δ] ὃν Edd.
 ὁ ὁ] ὅς καὶ K. L. ἔνδον] μέσον K. L. ^γ αὐτὸν M. et pr. G. καλεῖ]
 + βδέλυγμα L. M. ^ζ μάλιστα om. G. M. ^α θηρίων L. ^β ἀλι-
 σκόντων G. L. p. p. ἐμπλέοντας K. Mor. ^ε εἰδότας H. L. κελεύοι]
 Sic L. Ben. κελεύη τις G. M. Mor. κελεύοι τις H. K. κελεύοι τούτους
 Sav. ^α Sic codd. et Interp. τῶν . . . ταραττομένων Edd. ^ε κατα-
 λύνειν G. K. Mor. ^ε ταῖς deest in Edd. ^ε Ἰουδαϊκὸν K.

καὶ μυρία ^h τοὺς οἰκοῦντας διέθηκε κακά· οἱ δὲ ἐντεῦθεν ὄντες ἀπόστολοι, νόμους εἰσάγοντες καινοὺς, ⁱ καὶ τῶν Ῥωμαίων ἐκράτουν. ^AΩ καινῶν καὶ παραδόξων πραγμάτων. Μυριάδας ἀπείρους Ἰουδαίων τότε ἐχειρώσαντο ^k Ῥωμαῖοι, καὶ δώδεκα ἀνδρῶν οὐ περιεγένοντο, γυμνῶν, ἀόπλων μαχομένων αὐτοῖς. Τίς παραστήσαι δυνήσεται λόγος ^l τὸ θαῦμα τοῦτο; Καὶ ⁷²⁷ γὰρ δύο ταῦτα τοῖς διδάσκουσιν ὑπάρχειν χρή, τό τε ἀξιοπίστους εἶναι, καὶ τὸ φιλεῖσθαι παρὰ τῶν μαθητευομένων· καὶ μετὰ τούτων καὶ πρὸς τούτοις, ^m καὶ τὸ τὰ λεγόμενα εὐπάρδεκτα εἶναι, καὶ τὸν καιρὸν ταραχῆς ἀπηλλάχθαι καὶ θορύβων. Τότε δὲ ⁿ ἅπαντα τὰ ἐναντία ἦν. Οὐτε γὰρ ἀξιοπίστοι εἶναι ἐδόκουν, καὶ τῶν δοκούντων ἀξιοπίστων εἶναι τοὺς ἡπατημένους ἀφίστων· οὐκ ἐφιλοῦντο, ἀλλὰ καὶ ἐμισοῦντο, καὶ τῶν φιλουμένων ὁ ἀπῆγον, καὶ ἐθῶν, καὶ πατριῶν, καὶ νόμων. Πάλιν τὰ ἐπιτάγματα πολλὴν τὴν δυσκολίαν εἶχεν· ὧν δὲ ἀφείλκοντο, πολλὴν τὴν ἡδονήν. Πολλοὺς καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ πειθό- ^B μνοι τοὺς κινδύνους, πολλοὺς τοὺς θανάτους ὑπέμενον· καὶ μετὰ τούτων ἀπάντων ὁ καιρὸς πολλὴν παρείχε τὴν δυσκολίαν, πολέμων γέμων, θορύβων, ταραχῆς· ^p ὥς εἰ καὶ μηδὲν τῶν εἰρημένων ἦν, ἱκανῶς πάντα διαταράζαι. ^q Εὐκαιρον εἶπεῖν· ¹³ “τίς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ κυρίου, ἀκουστάς ποιήσει πάσας τὰς αἰνέσεις αὐτοῦ;” Εἰ γὰρ οἱ οἰκεῖοι ^r μετὰ σημείων Μωϋσέως οὐκ ἤκουσαν, διὰ τὸν πηλὸν μόνον καὶ τὴν πλινθείαν· τοὺς καθ’ ἐκάστην ἡμέραν κοπτομένους καὶ σφαττομένους καὶ τὰ ἀνήκεστα πάσχοντας, τίς ἐπεισεν ἀποστήναι μὲν ἀπράγμονος βίου, τὸν δὲ ἐπικίνδυνον τοῦτον καὶ αἱμά- ^C των καὶ θανάτων γέμοντα προτιμῆσαι ἐκείνου, καὶ ταῦτα ἀλλοφύλων τῶν ^s κηρυττόντων αὐτοῖς ὄντων, καὶ σφόδρα πολεμίων πάντοθεν; Μὴ γάρ τις εἰς ἔθνη καὶ πόλεις καὶ δήμους, ἀλλ’ εἰς οἰκίαν μικράν ^t εἰσαγαγέτω τὸν μισούμενον

¹³ Psal. cv. 2.

^h τοῖς οἰκοῦσι διέθηκαν κακά K. L. ⁱ καὶ τῶν] κατὰ Mor. et codices. Lectionem Regii 688. praeuntibus Sav. et Ben. recepi. ^k οἱ Ῥωμαῖοι K. L. ^l τὸ] τί τὸ G. H. M. ^m καὶ τὸ] καὶ om. K. τὸ om. G. ⁿ Sic Mor. πάντα ἐναντία G. H. K. M. τὰναντία ἀπ. L. ^o ἀπείργοντο G. p. p. ἐθῶν vitiose G. M. sed πατριῶν ex iisdem recepi pro vulgato πατριῶν. ^p ὥς] ὥστε L. ὃς H. Mox ἱκανὸς G. H. K. L. ^q “Malim εὐκαιρον οὖν.” Matthaei. Sic L. ^r μετὰ] + τῶν M. ^s Sic H. K. L. Ge. vulgo κηρυττομένων. Mox καὶ σφοδρῶν πολέμων πάντοθεν L. ^t εἰσαγέτω H. L. M.

παρὰ πάντων τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ δι' αὐτοῦ σπονδαζέτω (471) τῶν φιλουμένων ἀπάγειν, πατρός καὶ γυναικὸς καὶ ^ν παιδῶν· ἄρα ^ω οὐκ ὀφθήσεται διασπασθεῖς πρὶν ἢ διαῖραι τὸ στόμα; ^Δ Ἄν δὲ καὶ ταραχὴ καὶ μάχη γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς προσῇ κατὰ τὴν οἰκίαν, ἄρα οὐχί, πρὶν ἢ ἐπιβῆναι τῶν οὐδῶν, καταλεύοντες αὐτὸν ἀναιρήσουσιν; Ἄν δὲ καὶ εὐκαταφρόνητος ᾖ, καὶ φορτικὰ ἐπιτάττῃ, καὶ φιλοσοφεῖν τοὺς τρυφῶντας κελεύῃ, καὶ μετὰ τούτων πρὸς πολλῷ πλείονας καὶ ὑπερβάλλοντας ^χ αὐτὸν ὁ ἀγὼν ᾗ, οὐκ εὐδὴλον ὅτι παντάπασιν ἀπολεῖται; Ἄλλ' ὅμως τοῦτο, ὅπερ ἀδύνατον ἐν οἰκίᾳ γενέσθαι μιᾷ, τοῦτο ἐν τῇ οἰκουμένῃ κατώρθωσεν ὁ Χριστὸς ἀπάσῃ, διὰ κρημνῶν καὶ καμίνων καὶ φαράγγων καὶ σκοπέλων καὶ γῆς καὶ θαλάττης πολεμουμένης, τοὺς ἰατροὺς τῆς οἰκουμένης εἰσάγων. Καὶ εἰ βούλει σαφέστερον ταῦτα μαθεῖν, τοὺς λιμοὺς λέγω, ^Ε τοὺς λοιμοὺς, τοὺς σεισμοὺς, τὰς ἄλλας τραγωδίας, τὴν ἱστορίαν τὴν περὶ τούτων Ἰωσήφω συγκεκλιμένην ἔπελθε, καὶ πάντα εἴσῃ μετὰ ἀκριβείας. Διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἔλεγε, “μὴ ^ζ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ πάντα γενέσθαι” καὶ, “ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται” ^α καὶ, “κηρυχθήσεται τὸ εὐαγγέλιον πάντως ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ.” ^β Χανυθέντας γὰρ ⁷²⁸ καὶ ἐκλυθέντας τῷ φόβῳ τῶν εἰρημένων, ^ε συστρέφει λέγων, ὅτι κὰν μυρία γένηται, δεῖ κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης, καὶ τότε ἥξει τὸ τέλος. Εἶδες πῶς διέκειτο τότε τὰ πράγματα, καὶ πῶς ποικίλος ὁ πόλεμος ἦν; καὶ ταῦτα ἐν ἀρχῇ, ὅτε μάλιστα πολλῆς ἑκαστον ἡσυχίας δεῖται τῶν κατορθουμένων; Πῶς οὖν ^δ διέκειτο; οὐδὲν γὰρ κωλύει τὰ αὐτὰ πάλιν ἀναλαβεῖν. Πρῶτος πόλεμος ἦν, ὁ τῶν ἀπατεώων· “ἐλεύσονται γὰρ, φησί, ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται” δεύτερος, ὁ τῶν Ῥωμαίων· “μελλήσετε ^Β γὰρ, φησὶν, ἀκούειν πολέμους” τρίτος, ^ε ὁ τοὺς λιμοὺς ἐπάγων· τέταρτος, ὁ τοὺς λοιμοὺς καὶ σεισμοὺς· πέμπτος, “παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς ^ς θλίψεις” ἕκτος, “ἔσεσθε μισούμενοι

^ν παιδίων Edd. ^ω οὐ φθαρήσεται L. ^χ αὐτῷ L. αὐτῶν Mor. Ben. ^γ τοὺς λοιμοὺς om. G. K. M. Ge. τοὺς σεισμοὺς om. L. ^ζ θορυβεῖσθε K. ^α καὶ] + ὅτι L. πάντως om. L. πάντως] τοῦτο, φησὶν Sav. Ben. invito Interp. ^β Vid. adnot. ^ε συσφίγγει L. ^δ διέκειτο G. H. K. et bis M. ^ε ὁ τοῦς] οὗτος ὁ G. M. ^ς θλίψιν G. K. M. πέμπτος, ὁ τῶν θλίψεων παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς θάνατον ἕκτος Edd. Nostra vertit Interp.

ὑπὸ ^ε πάντων·” ἔβδομος, “ παραδώσουσιν ἀλλήλους καὶ ^ημισήσουσιν·” ^ι ἐμφύλιον ἐνταῦθα δηλοῖ πόλεμον· εἶτα ψευδόχριστοι καὶ ψευδάδελφοί· εἶτα, “ ψυγήσεται ἡ ^κἀγάπη,” τὸ πάντων αἴτιον τῶν κακῶν. Εἶδες μυρία γένη πολέμων καινὰ καὶ παράδοξα; Ἀλλ’ ὅμως μετὰ τούτων ^λκαὶ πολλῶ πλειόνων (καὶ γὰρ ^μτῷ ἐμφυλίῳ καὶ συγγενικὸς ἀνεμίγνυτο πόλεμος), ἐκράτησε τῆς οἰκουμένης ἀπάσης τὸ κήρυγμα. “ Κηρυχθήσεται γὰρ, φησί, τὸ εὐαγγέλιον ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ.”

^ν Ποῦ τοίνυν εἰσὶν οἱ τῆς γενέσεως τὴν τυραννίδα ἐπι- C
τειχίζοντες, καὶ τῶν καιρῶν τὴν περιφορὰν, τοῖς τῆς ἐκκλη-
σίας δόγμασι; Τίς γὰρ ἐμνημόνευσε πώποτε, ὅτι ὥφθη
Χριστὸς ἕτερος, ὅτι συνέβη πρᾶγμα τοιοῦτον; Καίτοι γε
ἕτερα ψευδόμενοι λέγουσιν, ὅτι δέκα μυριάδες ἐτῶν παρήλ-
θον· ^ο ἀλλὰ τοῦτο οὐδὲ πλάσασθαι ^ρδύνανται. Ποίαν τοίνυν
περιφορὰν εἶποιτ’ ἄν; Οὔτε γὰρ Σόδομα, οὔτε Γόμορρα,
οὔτε κατακλυσμὸς ἕτερος ἐγένετό ποτε. Μέχρι τίνος παί-
ζετε, περιφορὰν καὶ γένεσιν λέγοντες; Πῶς οὖν ἐκβαίνει
πολλὰ, φησί, τῶν λεγομένων; Ἐπειδὴ σὺ σαντὸν ἡρήμωσας D
τῆς τοῦ θεοῦ βοηθείας, καὶ προῦδωκας, καὶ ἔξω τῆς προ-
νοίας ἔστησας, διὰ τοῦτο ὡς βούλεται στρέφει σου τὰ
πράγματα ὁ δαίμων, καὶ μετατίθῃσιν. Ἀλλ’ οὐκ ἐπὶ τῶν
ἀγίων, μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἐφ’ ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν, τῶν σφό-
δρα καταφρονούντων ^ααὐτῆς. Εἰ γὰρ καὶ ὁ βίος ἡμῶν οὐκ
ἀνεκτὸς, ἀλλ’ ἐπειδὴ τῇ τοῦ θεοῦ χάριτι τῶν τῆς ἀληθείας
δογμάτων μετὰ πολλῆς ἐχόμεθα τῆς ἀκριβείας, ἀνώτεροι
τῆς τῶν δαιμόνων ἐσμέν ἐπιβουλῆς. ^ιὍλως δὲ τί ποτέ
ἐστι γένεσις; Οὐδὲν ἕτερον ἀλλ’ ἡ ἀδικία καὶ σύγχυσις,
καὶ τὸ εἰκῇ πάντα φέρεσθαι· μᾶλλον δὲ οὐκ εἰκῇ μόνον, E
ἀλλὰ καὶ μετὰ ἀλογίας. Καὶ εἰ μὴ ἔστι, φησί, γένεσις,
πόθεν ὁ δεῖνα πλουτεῖ; πόθεν ὁ δεῖνα ^ςπένης; Οὐκ οἶδα.

^ε πάντων] + διὰ τὸ ὄνομά μου Edd. ^η μισήσουσιν] + ἀλλήλους
G. K. Haec καὶ μισήσουσιν om. M. ^ι ἐμφύλιον] + γὰρ G. K. M.
δηλοῖ] λέγει G. αἰνίττεται Sav. δηλοῖ om. M. ^κ ἀγάπη] + τῶν
πολλῶν L. ^λ καὶ] + ἄλλων Sav. Ben. ^μ τῷ ἐμφ.] μετὰ τῶν ἐμφυ-
λίῳ G. H. K. M. edente Sav. ^ν ΗΘΙΚΟΝ. Περὶ τοῦ μὴ ἔρευνᾶν
πόθεν γίνεται ὁ πλοῦτος καὶ ἡ πενία· καὶ περὶ τῶν λεγόντων ὅτι γένεσις
ἐστι, καὶ ὅτι εἰκῇ πάντα φέρονται. G. ^ο ἀλλ’ ἐκ τούτου οὐδὲν π. δ. L.
ἀλλ’ οὐδὲν ἐνταῦθα τοιοῦτον π. δ. Sav. Ben. ^ρ δυνατὸν Mor. ^ς ἀν-
τῶν M. αὐτὸν G. ^ι Ἀλλως M. ^ς πένεται Edd.

Οὕτω γάρ σοι τέως διαλέξομαι, παιδεύων σε μὴ πάντα περιεργάζεσθαι, μηδὲ ἀπλῶς ἐντεῦθεν ἑκαὶ εἰκῇ φέρεσθαι.
 729 Οὐδὲ γὰρ ἐπειδὴ τοῦτο ἀγνοεῖς, ὀφείλεις τὰ οὐκ ὄντα ἀναπλάττειν. Βέλτιον ἀγνοεῖν καλῶς, ἢ μαθάνειν κακῶς. Ὁ μὲν γὰρ οὐκ εἰδὼς τὴν αἰτίαν, ταχέως ἐπὶ τὴν εὐλογον ἤξει· ὁ δὲ, ἐπειδὴ τὴν οὐσαν οὐκ οἶδε, τὴν οὐκ οὐσαν (47%) πλάττων, οὐ δυνήσεται ῥαδίως τὴν οὐσαν δέξασθαι, ἀλλὰ δεῖ πλείονος αὐτῷ καὶ πόνου καὶ ἰδρώτος, ὥστε τὸ πρότερον ἀνελεῖν. Καὶ γὰρ ἐν δέλτῳ, ^v ἐξηλειμμένη μὲν εὐκόλως τις ἐγγράψειεν ἅπερ ἂν ^w ἐθέλη· ^x ἐγκεχααραγμένη δὲ ^y οὐκέτι ὁμοίως· δεῖ γὰρ πρότερον ἐξαλεῖψαι τὰ κακῶς ἐγγεγραμμένα. Καὶ ἐπὶ τῶν ἱατρῶν δὲ, ὁ μηδὲν προσφέρων τοῦ τὰ
 B βλάπτοντα προσάγοντος πολλῶ βελτίων ἐστί· καὶ ὁ σαθρῶς οἰκοδομῶν τοῦ μηδ' ὅλως οἰκοδομοῦντος χείρων· ὥσπερ οὖν καὶ ἡ γῆ πολὺ βελτίων ἢ μηδὲν ἔχουσα τῆς ἀκάνθας ἐχούσης. Μὴ τοίνυν ἐπὶ τὸ μαθεῖν πάντα τρέχωμεν, ἀλλ' ἀνεχώμεθά τινα καὶ ἀγνοεῖν· ἵν' ὅταν εὕρωμεν διδάσκαλον, μὴ διπλοῦν παρέχωμεν αὐτῷ τὸν πόνον· μᾶλλον δὲ πολλοὶ πολ-
 λάκις καὶ ἀδιόρθωτα νοσοῦντες ἔμειναν, τῷ περιπεσεῖν ἀπλῶς πονηροῖς δόγμασιν. Οὐδὲ γὰρ ὁμοῖος ὁ ἰδρῶς, ἀνασπᾶσαι πρότερον τὰ κακῶς ριζωθέντα, καὶ τότε σπεῖραι, ^z καὶ καθαρὰν ἄρουραν καταφυτεῦσαι. Ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀνατρέψαι δεῖ πρότερον, καὶ τότε ^a ἕτερα ἐνθεῖναι· ἐνταῦθα δὲ παρεσκευασμένη ἡ ἀκοή. Πόθεν οὖν ὁ δεῖνα πλουτεῖ; Ἐρῶ λοι-
 C πόν. Οἱ μὲν τοῦ θεοῦ διδόντος, πολλοὶ ^b δὲ συγχωρῶντος, πλοῦτον ἐκτήσαντο. Οὗτος γὰρ σύντομος καὶ ἀπλοῦς ὁ λόγος. Τί οὖν; φησί· τὸν πόρον αὐτὸς ^c ποιεῖ πλουτεῖν, καὶ τὸν μοιχόν, καὶ τὸν ἡταιρηκότα, καὶ τὸν κακῶς τοῖς οὐσι κεχρημένον; ^d Οὐ ποιεῖ, ἀλλὰ συγχωρεῖ πλουτεῖν· πολὺ δὲ τὸ μέσον καὶ σφόδρα ἄπειρον τοῦ ποιεῖν καὶ συγ-

ⁱ καὶ om. G. H. M. ἐντεῦθεν om. K. καὶ εἰκῇ] τι νομίζειν ἢ εἰκῇ L. νομίζειν post ἀπλῶς inculcat Reg. 688. ^v ἐξαλημιμένη (om. μὲν) L. ^w ἐθέλη] Sic Mor. Ben. ἐθέλοι K. L. θέλοι G. H. M. ^x ἐγκεχ. δὲ] ἐνκεχ. (sic) δὲ H. ἐν δὲ κεχααραγμένη L. ^y οὐκέτι] οὐκ ἔστιν Edd. ^z καὶ] + τὸ K. L. καὶ τότε σπεῖραι εἰς καθαρὰν ἄρουραν καὶ καταφυτεῦσαι Edd. ^a ἕτεραν θεῖναι G. H. M. ^b δὲ] + καὶ G. L. συγχωρῶντος] + [ἄλλοι δι' ἄλλης ἀπορρήτου τιμῆς οἰκονομίας] Edd. invitis codd. et Interp. ^c ποιεῖ] Sic Reg. 688. quem secuti sunt Sav. Ben. ἐὰ codices et Mor. ^d Οὐ] Οὐκ αὐτὸς H. Οὐ . . . πλουτεῖν] Οὐκ αὐτὸς, ἀλλὰ συγχωρεῖ πλουτεῖν, οὐ ποιεῖ πλουτεῖν G. K. M.

χωρεῖν. Τίνος δὲ ἕνεκεν ὅλως ἀφήσιν; "Οτι οὐδέπω τῆς κρίσεως ὁ καιρὸς, ἵνα τὸ κατ' ἀξίαν ἕκαστος ἀπολάβῃ. Τί γὰρ φαυλότερον ἐκείνου τοῦ πλουσίου, τοῦ μηδὲ τῶν ψυχίων μεταδιδόντος τῷ Λαζάρῳ; Ἀλλ' ὅμως ἀπάντων ἀθλιώτερος ἦν· οὐδὲ γὰρ σταγόνας ἐγένετο κύριος, ^ε καὶ δι' αὐτὸ D μάλιστα τοῦτο, ὅτι πλουτῶν ὤμος ἦν. Καὶ γὰρ εἰς πονηροὶ δύο, οὐ τῶν αὐτῶν ἐνταῦθα ἀπολαύσαντες, ἀλλ' ὁ μὲν ἐν πλούτῳ, ὁ δὲ ἐν πενίᾳ, οὐχ ὁμοίως ἐκεῖ τιμωρηθῇσονται, ἀλλ' ὁ εὐπορώτερος χαλεπώτερον. Ὁρᾷς ^ε γοῦν καὶ τοῦτον δεινότερα πάσχοντα, ἐπειδὴ ἀπέλαβε τὰ ἀγαθὰ; Καὶ σὺ τοῖνυν, ὅταν ἴδῃς ἀδίκως πλουτοῦντα εὐημεροῦντα, στέναξον, δάκρυσον· καὶ γὰρ προσθήκη κολάσεως ὁ πλούτος οὗτος αὐτῷ. Ὡςπερ γὰρ οἱ πολλὰ ἀμαρτάνοντες καὶ μὴ E βουλόμενοι μετανοεῖν, θησαυρίζουσιν ἑαυτοῖς θησαυρὸν ὀργῆς· οὕτως οἱ ^ε μετὰ τοῦ μὴ κολάζεσθαι καὶ εὐπραγίας ἀπολαύοντες, μείζονα ὑποστήσονται τὴν ^h τιμωρίαν.

Καὶ τοῦτο, εἰ βούλει, οὐκ ἀπὸ τῶν μελλόντων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος βίου δείξω σοι τὸ ὑπόδειγμα. Ὁ γὰρ μακάριος Δαυὶδ, ὅτε τὴν ἀμαρτίαν ἤμαρτεν ἐκείνην ⁱ τὴν τῆς Βηρσαβεῆς, καὶ ἠλέγχετο παρὰ τοῦ προφήτου, διὰ τοῦτο μάλιστα ἐνεκαλεῖτο σφοδρότερον, ὅτι καὶ 730 πολλῆς ἀπολαύσας ἀδείας τοιοῦτος ἦν. Ἄκουσον γοῦν τοῦ θεοῦ τοῦτο μάλιστα ὀνειδίζοντος ^k αὐτῷ. ¹⁴ "Οὐχ ἔχρισά σε εἰς βασιλεία, καὶ ἐξειλόμεν σε ἐκ χειρὸς Σαουλ, καὶ ἔδωκά σοι πάντα τὰ τοῦ κυρίου σου, καὶ πάντα ¹ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ Ἰουδα; Καὶ εἰ ὀλίγα σοι ἦν, προσέθηκα ἄν σοι ὡς ταῦτα. Καὶ τί ἐποίησας τὸ πονηρὸν ἐναντίον ^m μου;" Οὐ γὰρ πάντων τῶν ἀμαρτημάτων αἱ αὐταὶ κολάσεις, ⁿ ἀλλὰ πολλαὶ καὶ διάφοροι, καὶ ἀπὸ χρόνων, καὶ ἀπὸ προσώπων, καὶ ἀπὸ ἀξιωμαίων, καὶ ἀπὸ συνέσεως, καὶ ^o ἀπὸ ἐτέρων πλειόνων. Καὶ ἵνα σαφέστερον ὁ λέγω γένηται, κεί- B σθω εἰς μέσον ἀμάρτημα ἐν, ἡ πορνεία, καὶ σκόπει πόσας

¹⁴ 2 Reg. xii. 7-9.

^ε καὶ om. Sav. Ben. ^ε οὖν G. K. M. ἀπέλαβεν] + ὥδε Edd.
^ε μετὰ τὸ μὴ M. μὴ μετὰ τὸ μὴ G. μετὰ τοῦ μηδὲ Flor. p. 414.
 (Tom. xii. p. 616 C.) μὴ] ὥδε μὴ Edd. ^h τιμωρίαν] κόλασιν G.
 H. M. ⁱ τὴν om. G. K. M. διὰ] καὶ διὰ iidem. ^k αὐτὸν K. L.
¹ τὸν om. G. K. M. ^m μου] κυρίου K. L. ⁿ ἀλλὰ] Sic L. Ep. Fl.
 ἀλλὰ καὶ ceteri. ^o ἀπὸ] ἐξ K. L. Ep.

εὐρίσκω τιμωρίας διαφόρους, οὐ παρ' ἑμαυτοῦ, ἀλλ' ἀπὸ τῶν
 θείων γραφῶν. Ἐπόρνευσέ τις πρὸ τοῦ νόμου; ἄλλως κο-
 λάζεται· καὶ τοῦτο ὁ Παῦλος δείκνυσιν· ¹⁵ “ὅσοι γὰρ ἀνό-
 μως ἤμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολούνται.” Ἐπόρνευσέ τις μετὰ
^p τὸν νόμον; χαλεπώτερα πείσεται· “ὅσοι γὰρ ἐν νόμῳ
 ἤμαρτον, φησὶ, διὰ νόμου κριθήσονται.” Ἐπόρνευσέ τις
 ἱερεὺς ὢν; προσθήκη ἀπὸ τῆς ἀξίας εἰς τὴν τιμωρίαν λαμ-
 βάνει μεγίστην. Διὰ δὲ τοῦτο αἱ μὲν ἄλλαι ἀνηρῶντο
 C πορνεύμεναι· αἱ δὲ τῶν ἱερέων θυγατέρες κατεκαίοντο, τοῦ
 νομοθέτου ἐκ περιουσίας δηλοῦντος, ^q ὅση τὸν ἱερέα μένει
 κόλασις τοῦτο ἀμαρτάνοντα. Εἰ γὰρ τὴν θυγατέρα μείζο-
 να ἀπήτησε δίκην διὰ τὸ ἱερέως εἶναι θυγατέρα, πολλῶ
 μᾶλλον αὐτὸν τὸν ἱερωμένον. Ἐπορνεύθη τις βιαίως; αὕτη
 καὶ ἀπήλλακται κολάσεως· ἐπορνεύθη τις πλουτοῦσα, ἑτέρα ⁽⁴⁷³⁾
 δὲ πενομένη; πάλιν καὶ ἐνταῦθα διαφορά. Καὶ τοῦτο δῆ-
 λον, ἀφ' ὧν ἔμπροσθεν εἰρήκαμεν περὶ τοῦ Δαυὶδ. Ἐπόρ-
 νευσεῖ τις μετὰ τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ; ἂν ἰαμύητος
 ἀπέλθῃ, πάντων ἐκείνων χαλεπωτέραν δώσει δίκην. Ἐπόρ-
 D νευσεῖ τις μετὰ τὸ ^s λουτρόν; ἐνταῦθα οὐδὲ παραμυθία λοι-
 πὸν τῷ ἀμαρτήματι λείπεται. Καὶ τοῦτο αὐτὸ δηλῶν ὁ
 Παῦλος ἔλεγεν· ¹⁶ “ἀθετήσας τις νόμον Μωϋσέως, χωρὶς
 οἰκτιρμῶν ἐπὶ δυσὶ καὶ τρισὶ μάρτυσιν ἀποθνήσκει· πόσῳ
 δοκεῖτε χεῖρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας ὁ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ
 καταπατήσας, καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν ἡγήσάμε-
 νος, καὶ τὴν χάριν τοῦ πνεύματος ἐνυβρίσας;” Ἐπόρνευσέ
 τις ἱερωμένος νῦν; αὕτη μάλιστα πάντων ἡ κορυφὴ τῶν
 κακῶν. Εἶδες ἐνὸς ἀμαρτήματος ^w πόσαι διαφοραί; Ἐτέρα
 ἢ πρὸ τοῦ νόμου, ἄλλη ἢ μετὰ ^x τὸν νόμον, ἢ τοῦ ἱερωμέ-
 νου ἄλλη, ἢ τῆς πλουτοῦσης καὶ τῆς πενομένης, ^y τῆς κατη-
 χουμένης καὶ τῆς πιστῆς, τῆς τοῦ ἱερέως. Καὶ ἀπὸ συνέ-
 E σεως ^z δὲ πολλὴ ἡ διαφορά· ¹⁷ “ὁ γὰρ εἰδὼς τὸ θέλημα
 τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ μὴ ποιήσας, δαρήσεται πολλάς.”

¹⁵ Rom. ii. 12.¹⁶ Hebr. x. 28, 29.¹⁷ Luc. xii. 47.

^p τὸν om. K. Ep. ^q ὅση] Sic Ep. πόση L. ^r ἀμετανόητος M.
^s λουτρόν] + τοῦ θείου βαπτίσματος Edd. λείπεται] Sic H. L. Ep.
 ceteri cum Mor. ἔπεται. ^t καὶ] ἢ K. L. M. ^v ἡγήσάμενος] + ἐν
 ᾧ ἡγιάσθη L. I Mosq. Vid. Matthaei. ad loc. ^w πόσαι] + αἱ H.
 + εἰσὶν αἱ L. ^x τὸν om. G. K. M. ^y τῆς] ἢ τῆς Edd. ^z δὲ
 om. G. K. M.

Καὶ τὸ μετὰ τὰ ^a παραδείγματα ἀμαρτάνειν πλείονα φέρει τὴν τιμωρίαν. Διὰ τοῦτό φησιν· ¹⁸ “ὕμεις δὲ οὐδὲ ἰδόντες ὕστερον μετενόησατε,” καίτοι πολλῆς ἀπολαύσαντες θεραπείας. Διὰ τοῦτο καὶ ^b τὴν Ἱερουσαλὴμ τοῦτο ὀνειδίζει λέγων· ¹⁹ “ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα ὑμῶν, καὶ οὐκ ἠθελήσατε;” Καὶ τὸ ἐν τρυφῇ ὄντας· τοῦτο δὴ ⁷³¹ τὸ τοῦ Λαζάρου. Καὶ ἀπὸ τοῦ τόπου δὲ χαλεπώτερον τὸ ἀμάρτημα γίνεται· ὅπερ καὶ αὐτὸς δηλῶν ἔλεγε· “μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου.” Καὶ ἀπὸ τῆς ποιότητος δὲ αὐτῶν τῶν πλημμελημάτων· ²⁰ “^c οὐ θαυμαστὸν, ἐὰν ἀλῶ τις κλέπτων.” καὶ πάλιν, ²¹ “ἔσφαζας τοὺς υἱούς σου καὶ τὰς θυγατέρας σου· τοῦτο ὑπὲρ ^d πάσας τὰς πορνείας σου καὶ τὰ βδελύγματά σου.” Καὶ ἀπὸ τῶν προσώπων πάλιν· ²² “ἐὰν ἀμαρτῶν ^e ἀμάρτη τις εἰς ἄνθρωπον, προσεύξονται περὶ αὐτοῦ· ἐὰν δὲ εἰς θεὸν ἀμάρτη, τίς προσεύξεται περὶ αὐτοῦ;” Καὶ ὅταν τοὺς πολλῶ χείρονάς τις ὑπερβαίῃ τῇ ῥαθυμίᾳ· ὅπερ καὶ ἐν τῷ Ἰεζεχιήλ ^f ἐγκαλεῖ· ²³ “οὐδὲ κατὰ B τὰ δικαιώματα τῶν ἐθνῶν ἐποίησας.” Καὶ ὅταν μὴδὲ τοῖς ἐτέρων παραδείγμασι σωφρονισθῇ τις· “εἶδε τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς, φησὶ, καὶ ἐδικαίωσεν αὐτήν.” Καὶ ὅταν πλείονος ἀπολαύσῃ ἐπιμελείας· “εἰ γὰρ ἐν Τύρῳ, φησὶ, καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αὐταί, πάλαι ἂν μετενόησαν· πλήν ἀνεκτότερον ἔσται Τύρῳ καὶ Σιδῶνι, ἢ τῇ πόλει ^g ἐκείνῃ.” Εἶδες ἀκρίβειαν ἀπηρτισμένην, καὶ πάντας τῶν αὐτῶν ἀμαρτημάτων οὐ τὴν αὐτὴν διδόντας δίκην; Καὶ γὰρ ὅταν μακροθυμίας ἀπολαύσαντες μὴδὲν κερδάνωμεν, χείρονα πεισόμεθα. Καὶ τοῦτο δηλοῖ Παῦλος λέγων· ²⁴ “κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργήν.” Ταῦτ’ οὖν εἰδότες, μὴ σκανδαλιζώμεθα, μὴδὲ θορυβώμεθα μὴδενὶ τῶν γινομένων, μὴδὲ τὴν τῶν λογισμῶν ἐπεισάγωμεν ζάλην· ἀλλὰ τῷ ἀκαταλήπτῳ τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας παραχωροῦντες, ἀρετῆς ἐπιμελώμεθα, καὶ ^h φεύγω-

¹⁸ Matth. xxi. 32. ¹⁹ Luc. xiii. 34. ²⁰ Prov. vi. 30. ²¹ Ezech. xvi. 20-22.

²² 1 Reg. ii. 25. ²³ Ezech. v. 7. xvi. 51. ²⁴ Rom. ii. 5.

^a παραδείγματα] + τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα Edd. contra codd. et Interp. ^b τῇ Ἱερ. ταῦτα Edd. ^c οὐ γὰρ θ. φησὶν, ἐὰν Edd.

κλέπτων] + κλέπτει γὰρ ἵνα ἐμπλήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ πεινώσαν Edd.

^d πάσας τ. π. σου] πᾶσαν πορνείαν G. M. ^e ἀμαρτήσῃ K. L. ^f ἐγκαλεῖ] + λέγων Edd. ^g ἐκείνῃ] ταύτῃ K. ^h φεύγωμεν G. H. K. M.

μεν κακίαν· ἵνα καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΟΣ.

D Ἦ Τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη· καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος, μὴ καταβάτω ἄραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ· καὶ ὁ ἐν τῷ ἄγρῳ ^a αὐτοῦ, μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω ἄραι τὰ ἱμάτια αὐτοῦ.

ΕΠΙΩΝ περὶ τῶν κακῶν τῶν τὴν πόλιν καταληψομένων, (474)
 E καὶ τῶν πειρασμῶν τῶν ἀποστολικῶν, καὶ ὅτι ἀχείρωτοι μενουῦσι, καὶ πᾶσαν διαδραμοῦνται τὴν οἰκουμένην, λέγει πάλιν τὰς Ἰουδαϊκὰς συμφορὰς, δεικνὺς ὅτι ὅταν ὧσιν οὗτοι λαμπροὶ, τὴν οἰκουμένην διδάξαντες ἅπασαν, τότε ἐκεῖνοι ἐν συμφοραῖς. Καὶ ὅρα πῶς διηγεῖται τὸν πόλεμον, διὰ τῶν δοκούντων εἶναι μικρῶν παριστῶν αὐτοῦ τὸ ἀφόρητον. “Τότε γάρ, φησὶν, οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη.”
 732 Τότε, πότε; “Ὅταν ταῦτα γένηται, ὅταν τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως στήῃ ἐν τόπῳ ἁγίῳ. Ὅθεν μοι δοκεῖ τὰ στρατόπεδα λέγειν. Φεύγετε τοίνυν τότε, φησὶν· οὐδεμία γὰρ λοιπὸν ἐλπίς σωτηρίας ὑμῖν. Ἐπειδὴ γὰρ συνέβη πολλάκις αὐτοὺς ἀνενεγκεῖν ἐν πολέμοις χαλεποῖς, οἷον ἐπὶ τοῦ Σεναχηρείμ, ἐπὶ Ἀντιόχου πάλιν· (καὶ γὰρ καὶ τότε στρατοπέδων ἐπείσελθόντων καὶ τοῦ ναοῦ προκαταληφθέντος, συστραφέντες οἱ Μακκαβαῖοι μετέστησαν εἰς τὸ ἐναντίον τὰ πράγματα·) ἵνα ^b οὐδὲν μὴ καὶ νῦν τοῦτο ὑποπτεύσωσιν, ὅτι ἔσται τις μεταβολὴ τοιαύτη, πᾶν τὸ τοιοῦτον αὐτοῖς ἀπαγορεύει. Ἀγαπητὸν γάρ, φησὶ, τὸ γυμνῷ τῷ σώματι σω-
 B θῆναι λοιπόν. Διὰ τοῦτο καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν δωματίων οὐκ

¹ Cap. xxiv. v. 16-18.

Hom. lxxvi. ^a αὐτοῦ om. L. 2 Mosqq. ^b οὐδὲν om. K. M.

ἀφήσιν εἰς τὴν οἰκίαν ^ο εἰσελθεῖν ὥστε ἄραι τὰ ἱμάτια, τὰ ἄφενκτα δηλῶν κακὰ, καὶ τὴν ἀπέραντον συμφοράν· καὶ ὅτι ^α τὸν ἐμπεσόντα ἀνάγκη πάντως ἀπολέσθαι. Διὰ τοῦτο καὶ τὸν ἐν τῷ ἀγρῷ προστίθῃσι λέγων, “μὴδὲ οὗτος ἐπιστρεψάτω ^ο ἄραι τὰ ἱμάτια αὐτοῦ.” Εἰ γὰρ οἱ ἔνδον ὄντες φεύγουσι, πολλῶ μᾶλλον τοὺς ἔξωθεν οὐ χρή καταφεύγειν ἐκεῖ. ² “Οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς ^ε θηλαζούσαις.” ταῖς μὲν, διὰ τὸ νωθρότερον καὶ τὸ μὴ δύνασθαι ^ε φεύγειν εὐκόλως, τῷ φορτίῳ τῆς κνήσεως βαρουμένας· ταῖς δὲ, διὰ τὸ δεσμῶ κατέχεσθαι τῷ τῆς συμπαθείας τῶν ^η παιδίων, καὶ μὴ δύνασθαι συνδιασῶζειν τὰ θηλάζοντα. Χρημάτων μὲν γὰρ καὶ καταφρονῆσαι εὐκολον καὶ προνοῆσαι ῥᾶδιον, καὶ ἱματίων· τὰ δὲ ἀπὸ τῆς φύσεως πῶς ἂν τις διαφύ- C γοι; πῶς ἂν ἡ ἔγκυος ^ι γένοιτο κούφη; πῶς δὲ ἡ θηλάζουσα δυνήσεται τοῦ τεχθέντος ὑπεριδεῖν; Εἵτα πάλιν δεικνὺς τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς, φησί· “προσεύχεσθε, ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν ἐν χειμῶνι, μὴδὲ ἐν σαββάτῳ. Ἔσται γὰρ τότε θλίψις μεγάλη, ὅσα οὐκ ἐγένετο ἀπ’ ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν, οὐδὲ ^κ μὴ γένηται.” Ὅρας ὅτι πρὸς Ἰουδαίους ὁ λόγος αὐτῷ, καὶ περὶ τῶν ἐκείνους καταληψομένων κακῶν διαλέγεται; Οὐ γὰρ δὴ οἱ ἀπόστολοι ἐμελλον σάββατον τηρεῖν, ἢ ἐκεῖ ἔσεσθαι, ἡνίκα Οὐεσπασιανὸς ταῦτα ἔπραξε. Καὶ γὰρ ἔφθασαν προαπελθόντες οἱ πλείους· εἰ δέ D τις ἀπελείφθη, ἐν ἄλλοις τῆς οἰκουμένης διέτριβε μέρεσι τότε. Διὰ τὴν δὲ ¹ μὴδὲ χειμῶνος, μὴδὲ ^μ σαββάτου; Χειμῶνος μὲν, διὰ τὴν δυσκολίαν τὴν ἀπὸ τοῦ καιροῦ· ^μ σαββάτου δὲ, διὰ τὴν αὐθεντίαν τὴν ἀπὸ τοῦ νόμου. Ἐπειδὴ γὰρ φυγῆς χρεια, καὶ φυγῆς ταχίστης, ^ν οὔτε δὲ ἐν σαββάτῳ τότε Ἰουδαῖοι φεύγειν ἐτόλμων διὰ τὸν νόμον, οὔτε ^ο δὲ ἐν χειμῶνι τὸ τοιοῦτον εὐκολον, διὰ τοῦτο, προσεύχεσθε, φησίν.

² v. 19.

^ο κατελθεῖν L. ^α Sic K. L. Ep. τὸν deest in ceteris. p. p. ἀπο-
λεῖσθαι G. H. K. M. invito Ep. ^ο ἄραι] Sic Ep. et codd. λαβεῖν
Edd. ^ε θηλαζούσαις] + ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις H. L. ^ε φεύγειν]
Sic H. K. Ep. Euth. Theoph. vulgo καταφεύγειν. Mox βαρουμένας
Ep. Edd. ^η Sic L. Ep. ceteri παίδων. ^ι Sic H. L. Ep. vulgo
γένηται. ^κ μὴ] οὐ μὴ L. ^ι μὴδὲ] μὴ Edd. ^μ σαββάτῳ bis G.
Euth. σαββάτων bis M. ^ν οὔτε δὲ] οὐδὲ M. καὶ οὐδὲ G. ^ο δὲ
om. K. Ep. εὐκολον] + ἦν Edd.

“Ἔσται γὰρ τότε θλίψις, οἷα ^p οὐκ ἐγένετο, οὐδὲ μὴ γένηται.” Καὶ μή τις νομίσῃ τοῦτο ὑπερβολικῶς εἰρησθαι.
 E ἀλλ’ ἐντυχὼν τοῖς Ἰωσήπου ^a γράμμασι, μανθανέτω τῶν εἰρημένων τὴν ἀλήθειαν. Οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνο ἂν ἔχοι τις εἰπεῖν, ὅτι πιστὸς ὢν ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ συστήσαι τὰ εἰρημένα ἐξώγκωσε τὴν τραγῳδίαν. Καὶ γὰρ ^r καὶ Ἰουδαῖος ἦν, καὶ σφόδρα Ἰουδαῖος, καὶ ζηλωτὴς, καὶ τῶν μετὰ τὴν Χριστοῦ παρουσίαν. Τί οὖν οὗτός φησιν; Ὅτι πᾶσαν ἐνίκησε τρα-
 733 γῳδίαν ἐκεῖνα τὰ δεινὰ, καὶ πόλεμος οὐδεὶς ^s οὐδέποτε τοιοῦτος τὸ ἔθνος κατέλαβε. Τοσοῦτος γὰρ ἦν ὁ λιμὸς, ^t ὥς αὐταῖς ταῖς μητράσι περιμάχητον εἶναι τὴν παιδοφαγίαν, καὶ ὑπὲρ τούτου πολέμους γίνεσθαι πολλοὺς δὲ καὶ νεκροὺς γενομένους κατὰ μέσας ἀναρρήγνυσθαι τὰς γαστέρας ἔφη. Ἠδέως ἂν οὖν ἐροίμην Ἰουδαίους· πόθεν οὕτω θεήλατος ὀργὴ καὶ ἀφόρητος ἦλθεν ἐπ’ αὐτοὺς, καὶ πασῶν τῶν ἔμπροσθεν γενομένων, οὐκ ἐν Ἰουδαίᾳ ^v μόνον, ἀλλὰ πανταχοῦ τῆς οἰ- (475) κουμένης χαλεπωτέρα; Οὐκ εὐδὴλον, ὅτι διὰ τὸ τοῦ σταυροῦ τόλμημα καὶ τὴν ἀπόφασιν ταύτην; Ἀπαντες ^w εἶποιεν
 B ἂν, καὶ μετὰ πάντων καὶ πρὸ πάντων αὐτὴ ἡ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια. Θεὰ δέ μοι τὴν ὑπερβολὴν τῶν κακῶν, ὅταν ^x μὴ πρὸς τὸν ἔμπροσθεν χρόνον παραβαλλόμενα χαλεπωτέρα φαίνηται, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν ἐπιόντα ἅπαντα. Οὔτε γὰρ ἐν τῇ οἰκουμένῃ πάσῃ, οὔτε ἐν τῷ χρόνῳ παντὶ, τῷ γενομένῳ, τῷ τε ἐσομένῳ, δυνήσεται τις εἰπεῖν τοιαῦτα ^y κακὰ γεγεννημένα. Καὶ μάλα εἰκότως. Οὐδὲ γὰρ ἐτόλμΗΣΕ τις ἀνθρώπων, οὐ τῶν ^z πώποτε, οὐ τῶν μετὰ ταῦτα, τόλμημα οὕτω παράνομον καὶ φρικῶδες. Διὰ τοῦτό φησιν· “ἔσται θλίψις οἷα οὐκ ἐγένετο, οὐδὲ μὴ γένηται.”
³ “Καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν
 C ἐσώθη πᾶσα σὰρξ· διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι.” Ἀπὸ τούτων δείκνυσιν αὐτοὺς χαλεπωτέρας τιμωρίας ἀξίους ὄντας τῆς εἰρημένης, ἡμέρας νῦν λέγων τὰς τοῦ πολέμου καὶ τῆς πολιορκίας ἐκείνης. Ὁ δὲ

³ v. 22.

^p οὐκ ἐγένετο] οὐ γέγονε πώποτε Edd. ^a συγγράμμασι H. Ep.
^r καὶ om. L. Ep. ^s οὐδέπω G. Ep. τὸ ἔθνος] ἔθνος H. L. invito Ep.
 gens Judaeorum Ge. τὸ οἰονοῦν ἔθνος Edd. ^t ὥς] + καὶ K. L.
^v μόνον om. G. M. ^w εἶποιμεν G. K. M. ^x μὴ] μηδὲ Edd. φαί-
 νηται] + μόνον L. ^y κακὰ om. G. K. M. ^z πώποτε] τότε K.

λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν. Εἰ ἐπὶ πλέον ἐκράτησε, φησὶν, ὁ πόλεμος Ῥωμαίων ὁ κατὰ τῆς πόλεως, ἅπαντες ἂν ἀπώλουντο Ἰουδαῖοι· (πάσαν γὰρ σάρκα ^a ἐνταῦθα τὴν Ἰουδαϊκὴν λέγει) καὶ οἱ ἔξω, καὶ οἱ ἔνδον. Οὐ γὰρ δὴ μόνον τοῖς ἐν Ἰουδαίᾳ ἐπολέμουν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πανταχοῦ διεσπαρμένους ἀπεκήρυττόν τε καὶ ἤλαυνον, διὰ τὸ πρὸς ἐκείνους μῖσος. Τίνας δὲ ἐνταῦθά φησι τοὺς ἐκλεκτούς; Τοὺς πιστοὺς τοὺς ἐν μέσοις ἀπειλημένους αὐτοῖς. Ἰνα γὰρ μὴ λέγωσιν Ἰου- **D** δαῖοι, ὅτι διὰ τὸ κήρυγμα καὶ τὸ ^b προσκυνεῖσθαι τὸν Χριστὸν ταῦτα γέγονε τὰ κακὰ, δείκνυσιν ὅτι οὐ μόνον οἱ πιστοὶ τούτων αὐτοῖς οὐκ ἐγένοντο αἵτιοι, ἄλλ' εἰ μὴ ἐκείνοι ἦσαν, πρόρριζοι ἂν ἀπώλουντο ἅπαντες. Εἰ γὰρ συνεχώρησεν ὁ θεὸς ἐκταθῆναι τὸν πόλεμον, οὐδ' ἂν λείψανον ἔμεινεν Ἰουδαίων· ἀλλ' ἵνα μὴ συναπόλωνται τοῖς ἀπίστοις Ἰουδαίοις οἱ ἐξ αὐτῶν γενόμενοι πιστοὶ, ταχέως κατέλυσε τὴν μάχην, καὶ πέρας ἔδωκε τῷ πολέμῳ. Διὰ τοῦτό φησι, “διὰ ^d δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται.” Ταῦτα δὲ ἔλεγε, κατα- **E** λιμπάνων παραμυθίαν ^e τοῖς ἐν μέσῳ ἀπειλημένοις αὐτῶν, καὶ διδοὺς ἀναπνεῦσαι, ἵνα μὴ φοβῶνται ὡς συναπολούμενοι. Εἰ δὲ ἐνταῦθα τοσαύτη ^f αὐτῶν πρόνοια, ὡς δι' αὐτοὺς καὶ ἐτέρους σώζεσθαι, καὶ τῶν ἀπίστων λείψανα γίνεσθαι Ἰουδαίων διὰ Χριστιανούς, πόση ἐν τῷ καιρῷ τῶν στεφάνων ἡ τιμή; Ἐντεῦθεν αὐτοὺς καὶ παρεμυθεῖτο μὴ ἀλγεῖν ἐπὶ τοῖς οἰκείοις κινδύνοις, ὅπου γε καὶ ἐκείνοι τοιαῦτα πάσχουσι, καὶ ἐπ' οὐδενὶ κέρδει, ἀλλ' ἐπὶ κακῷ τῆς ἐαυτῶν κεφαλῆς. ^g 734 Οὐ παρεμυθεῖτο δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπῆγε τῶν Ἰουδαϊκῶν ἐθῶν λοιπὸν λανθανόντως καὶ ἀνυπόπτως. Εἰ γὰρ οὐκ ἔσται μεταβολὴ λοιπὸν, οὐδὲ ὁ ναὸς στήσεται, εὐδὴλον ὅτι καὶ ὁ νόμος παυθήσεται. Ἀλλὰ φανερώς μὲν τοῦτο οὐκ εἶπε, διὰ δὲ τῆς παντελοῦς αὐτῶν ἀπωλείας τοῦτο ἠνίξατο. Φανερώς ^h δὲ οὐκ εἶπεν, ἵνα μὴ πρὸ καιροῦ πληῇ. Διὸ οὐδὲ ἀρχόμενος προηγούμενως εἰς τὸν περὶ τούτων ἐνέβαλε λόγον·

^a ἐνταῦθα] Sic L. Ep. in ceteris deest. ^b προσκυνεῖν G. K. M. invito Ep. ^c ἀλλ'] + ὅτι Edd. πρόρριζοι] Sic H. K. L. Ep. vulgo πρόρριζον. ἂν om. H. Ep. ^d δὲ om. H. K. M. κολοβωθήσονται] + αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι L. invito Interp. ^e τοῖς] + ἔσομένοις καὶ G. H. M. Non vertit Ge. Haec τοῖς ἐν μ. α. αὐτῶν uncis inclusit Mor. ^f αὐτῶν] τῶν πιστῶν ἢ Edd. καὶ ante ἐτέρους om. K. L. ^g δὲ] + τοῦτο K. L.

ἀλλὰ ταλανίσας πρῶτον τὴν πόλιν, εἰς ἀνάγκην αὐτοὺς κατέστησε τῆς τε ἐπιδείξεως τῶν λίθων καὶ τῆς ἐρωτήσεως, ἵνα
 B ὡς αὐτοῖς ἀποκρινόμενος πρὸς τὴν ἐρώτησιν ἅπαντα προαναφωνήσῃ τὰ μέλλοντα. Σὺ δέ μοι σκόπει ^h πνεύματος οἰκονομίαν, ὅτι τούτων οὐδὲν ἔγραψεν Ἰωάννης, ἵνα μὴ δόξῃ ἐξ αὐτῆς τῶν γεγεννημένων τῆς ιστορίας γράφειν (καὶ γὰρ καὶ μετὰ τὴν ἀλῶσιν ⁱ ἔξῃ χρόνον πολύν) ἀλλ' οἱ πρὸ τῆς ἀλώσεως ἀποθανόντες, καὶ μηδὲν τούτων ἑωρακότες, αὐτοὶ γράφουσιν, ὥστε πανταχόθεν ^k διαλάμπειν τῆς προρρήσεως τὴν ἰσχύν.

⁴ “Τότε εἰάν τις ὑμῖν εἴπῃ, ἰδοὺ ὧδε ὁ Χριστὸς, ἢ ὧδε, μὴ πιστεύσητε. Ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφήται, καὶ δώσουσι σημεῖα καὶ τέρατα, ὥστε πλανῆσαι, εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. Ἰδοὺ προεῖρηκα ὑμῖν. Ἐάν
 C οὖν εἴπωσιν ὑμῖν, ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ, μὴ ἐξέλθητε· ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύσητε. Ὡσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως (4) ἔσται ^l καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. “Οπου γὰρ ἂν ᾖ τὸ πτώμα, ἐκεῖ συναχθήσονται καὶ οἱ αἰετοί.” Πληρώσας τὰ περὶ ^m τῶν Ἱεροσολύμων, εἰς τὴν αὐτοῦ λοιπὸν διαβαίνει παρουσίαν, καὶ λέγει ⁿ αὐτῆς τὰ σημεῖα, οὐκ ἐκείνοις χρήσιμα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν καὶ τοῖς μεθ' ἡμᾶς ^o ἐσομένοις πᾶσι. Τότε, πότε; Ἐνταῦθα, ὃ πολλάκις εἶπον, οὐχὶ τῆς ἀκολουθίας ἐστὶ τοῦ καιροῦ τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων τῶν, τότε
 D ὅπου γοῦν ἀκολουθίαν ἐβούλετο εἰπεῖν, ἐπήγαγεν, “εὐθέως μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων” ἐνταῦθα δὲ οὐχ οὕτως, ^p ἀλλὰ, τότε· οὐ τὰ μετὰ ταῦτα εὐθέως δηλῶν, ἀλλὰ τὰ ἐν τῷ καιρῷ, ᾧ μέλλει ταῦτα γίνεσθαι, ^q ἅπερ ἔμελλε λέγειν. Οὕτω καὶ ὅταν λέγῃ, “ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις παραγίνεται Ἰωάννης ὁ βαπτιστής,” οὐ τὸν ἐξῆς εὐθέως ^r λέγει καιρὸν, ἀλλὰ τὸν μετὰ πολλὰ ἔτη, καὶ ^s τὸν καθ' ὃν ταῦτα ἐγίνετο,

⁴ v. 23-28.

^h πνεύματος] τοῦ πν. G. M. τὴν τοῦ πν. H. Ep. ⁱ ἔζησε H. L.
^k διαλάμπει Mor. Ben. ^l καὶ om. K. L. ^m τῶν om. L. ⁿ αὐτῆς]
 Sic G. H. K. L. Ge. vulgo αὐτοῖς. ^o ἐσόμενα K. L. ^p ἀλλὰ τὸ, τότε, οὐ τὰ μ. τ. εὐθέως δηλοῖ, ἀλλὰ Edd. In nostra lectione consentiunt Ep. Ge. et codices, nisi quod δηλοῖ habent K. M. ^q ἅπερ]
 ταῦτα ἅπερ G. H. M. Sic L. sed pro altero ταῦτα, τότε dat. Vulgatum firmat Ep. ^r λέγει om. G. M. ^s τὸν] + καιρὸν G. H. K. M. ἐγίνετο] + χρόνον L. Nobiscum faciunt Ep. Mor.

ἄπερ ἐρεῖν ἔμελλε. Καὶ γὰρ περὶ τῆς γεννήσεως διαλεχθεὶς τοῦ Ἰησοῦ, καὶ τῆς τῶν μάγων παρουσίας, καὶ τῆς τελευτῆς Ἡρώδου, εὐθέως φησὶν “ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις παραγίνεται Ἰωάννης ὁ βαπτιστής· καίτοι τριάκοντα μεταξὺ γέγονεν ἔτη. Ἄλλ’ ἔθος τοῦτο τῇ γραφῇ τούτῳ κεχρηῆσθαι Ε τῆς ἱστορίας τῷ τρόπῳ. Οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα, τὸν μέσον ἅπαντα χρόνον παρελθὼν, τὸν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῶν Ἱεροσολύμων ἕως τῶν προοιμιῶν τῆς συντελείας, ἔλεγει τὸν ὀλίγον πρὸ τῆς συντελείας. “Τότε οὖν, ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ, φησὶν, ὥδε ὁ Χριστὸς, ἢ ὥδε, μὴ πιστεύσητε.” Τέως ἀπὸ τοῦ τόπου αὐτοὺς ἀσφαλίζεται, λέγων τὰ ἰδιώματα τῆς αὐτοῦ 735 παρουσίας τῆς δευτέρας, καὶ τὰ τῶν πλάνων δείγματα. Οὐ γὰρ ὥσπερ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐν Βηθλεὲμ ἐφάνη, καὶ ἐν γωνίᾳ μικρᾷ τῆς οἴκουμένης, καὶ οὐδενὸς εἰδότος ἐξ ἀρχῆς, οὕτω καὶ τότε φησὶν· ἀλλὰ φανερώς καὶ μετὰ περιφανείας ἀπάσης, καὶ ὡς μὴ δεῖσθαι τοῦ ταῦτα ἀπαγγέλλοντος. Οὐ μικρὸν δὲ τοῦτο σημεῖον τοῦ μὴ λανθανόντως παραγίνεσθαι. Σκόπει δὲ πῶς ἐνταῦθα οὐδὲν περὶ πολέμου διαλέγεται· τὸν γὰρ περὶ τῆς παρουσίας αὐτοῦ διευκρινεῖ λόγον· ἀλλὰ περὶ τῶν ἀπατᾶν ἐπιχειρούντων. Οἱ μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν ἀποστό- Β λων “τοὺς πολλοὺς ἡπάτων· “ἐλεύσονται γὰρ, φησί, καὶ ἀπατήσουσι πολλούς.” οἱ δὲ πρὸ τῆς δευτέρας αὐτοῦ παρουσίας, οἱ καὶ ἐκείνων ^x ἦσαν πικρότεροι. “Δώσουσι γὰρ, φησί, σημεῖα καὶ τέρατα, ὥστε πλανῆσαι, εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς.” Ἐνταῦθα τὸν ἀντίχριστόν φησι, καὶ δείκνυσί τινας καὶ διακονησόμενους αὐτῷ· περὶ οὗ καὶ Παῦλος οὕτω φησί. Καλέσας γὰρ αὐτὸν ἄνθρωπον ἀμαρτίας καὶ υἱὸν ἀπωλείας, ἐπήγαγεν· ⁵ “οὗ ἐστὶν ἡ παρουσία κατ’ ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ, ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ σημείοις καὶ τέρασι ψεύδους, ἐν πάσῃ ἀπάτῃ τῆς ἀδικίας ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις.” Καὶ ὅρα πῶς ἀσφαλίζεται. Μὴ ἐξέλθητε, φησί, εἰς τὴν C ἔρημον, μὴ εἰσέλθητε εἰς τὰ ταμεῖα. Οὐκ εἶπεν, ἀπέλθετε καὶ μὴ πιστεύσητε· ἀλλὰ, ^y μὴ ἐξέλθητε, μηδὲ ἀπέλθετε.

⁵ 2 Thess. ii. 9, 10.

^t Haec λέγει . . . συντελείας desunt in G. M. et Interp. Omissioni favet Ep. ^v ὥδε] ἰδοὺ ὥδε L. ^w τοὺς om. G. K. M. invito Ep. ^x ἦσαν] εἰσι L. ἔσονται K. ^y Sic G. K. M. Ep. μὴ εἰσέλθητε, μηδὲ ἐξ. L. μὴ εἰσ. μὴ ἐξ. μηδὲ ἀπ. H.

Καὶ γὰρ πολλὴ τότε ἡ ἀπάτη, διὰ τὸ ²καὶ σημεῖα γίνεσθαι ἀπάτης. Εἰπὼν τοίνυν πῶς ἐκεῖνος παραγίνεται, οἷον ὅτι ἐν τόπῳ, λέγει πῶς καὶ αὐτός. Πῶς οὖν αὐτός; “Ὡς περ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. “Ὅπου γὰρ ἂν ἡ τὸ πτώμα, ἐκεῖ καὶ οἱ ἀετοί.” Πῶς οὖν ἡ ἀστραπὴ φαίνεται; Οὐ δεῖται ἀπαγγέλλοντος, οὐ δεῖται κήρυκος, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν οἰκίαις καθημένοις, καὶ ³ταῖς ἐν θαλάμοις, **D** ἐν ἀκαριαίᾳ ῥοπῇ κατὰ τὴν οἰκουμένην δείκνυται πᾶσαν. Οὕτως ἔσται ἡ παρουσία ἐκείνη, ὁμοῦ πανταχοῦ φαινομένη διὰ τὴν ἐκλαμψιν τῆς δόξης. Λέγει δὲ καὶ ἕτερον σημεῖον· “ὅπου τὸ πτώμα, ἐκεῖ καὶ οἱ ἀετοί.” τὸ πλῆθος τῶν ἀγγέλων, τῶν μαρτύρων, τῶν ἁγίων ἀπάντων δηλῶν.

Εἶτα λέγει θαύματα φοβερὰ. Τίνα δὲ ἔστι τὰ θαύματα; ⁶ “Εὐθέως μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, φησὶν, ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται.” ^b Θλίψιν ποίων λέγει ἡμερῶν; Τοῦ ἀντιχρίστου καὶ τῶν ψευδοπροφητῶν. Θλίψις γὰρ τότε ἔσται μεγάλη, τοσούτων ὄντων τῶν ἀπατώντων. Ἄλλ’ οὐκ ἐκτείνεται εἰς χρόνου μῆκος. Εἰ γὰρ ὁ Ἰουδαϊκὸς πόλεμος διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς ἐκολοβώθη, πολλῷ μᾶλλον οὗτος ὁ πει-
E ρασμὸς συσταλήσεται διὰ τοὺς αὐτοὺς τούτους. Διὰ τοῦτο (477) οὐκ εἶπε, μετὰ τὴν θλίψιν, ἀλλ’, “εὐθέως μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται” ὁμοῦ γὰρ σχεδὸν ἅπαντα γίνεται. Οἱ τε γὰρ ψευδοπροφηταὶ καὶ ^cοἱ ψευδόχριστοι θορυβήσουσι παραγενόμενοι, καὶ εὐθέως αὐτὸς παρέσται. Καὶ γὰρ οὐ μικρὰ τότε μέλλει κατέχειν ταραχὴ **736** τὴν οἰκουμένην. Πῶς δὲ παραγίνεται; Μετασχηματιζομένης λοιπὸν ^dαὐτῆς τῆς κτίσεως· καὶ γὰρ “ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται,” οὐκ ἀφανιζόμενος, ἀλλὰ νικώμενος τῷ φωτὶ τῆς παρουσίας αὐτοῦ· “καὶ τὰ ἄστρα πεσείται” τίς γὰρ αὐτῶν ἔσται χρεία λοιπὸν, νυκτὸς οὐκ οὔσης; “καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται” καὶ μάλα εἰκότως, ὀρῶσαι τοσαύτην μεταβολὴν γινομένην. Εἰ γὰρ ὅτε ἐγένετο τὰ ἄστρα,

⁶ v. 29.

² καὶ om. G. K. M. ^a ταῖς] Sic G. K. L. M. Ep. vulgo τοῖς.
^b Θλίψιν] + δὲ L. ποίων] ποίαν Edd. et codd. “ἴσ. ποίων.” Sav.
 “Alii ποίων” (?) Montef. ποίων ἡμέρων θλίψιν λέγει Ep. quorum die-
 rum Ge. ^c οἱ om. K. L. ^d αὐτῆς τῆς κτ.] Sic Ep. Mor. τῆς
 κτ. αὐτῆς L. ceteri ταύτης τῆς κτ.

οὕτως ἔφριζαν καὶ ἐθαύμασαν· (⁷ “ὅτε γὰρ ^e ἐγενήθη ἄστρα, ἦνεσάν με, φησὶ, φωνῇ μεγάλῃ πάντες ἄγγελοι”) πολλῶ μᾶλλον ὁρῶντες πάντα μεταρρυθμιζόμενα, καὶ τοὺς συνδούλους αὐτῶν διδόντας εὐθύνας, καὶ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν φο- B
βερῶ παρισταμένην δικαστηρίῳ, καὶ τοὺς ἐκ τοῦ Ἀδάμ μέχρι τῆς αὐτοῦ παρουσίας γενομένους λόγον ἀπαιτουμένους ἀπάντων ὧν ἔπραξαν, πῶς οὐ φρίζουσι καὶ σαλευθήσονται; ⁸ “Τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ.” τουτέστιν, ὁ σταυρὸς, τοῦ ἡλίου φαιδρότερος ὢν· εἶγε ἐκεῖνος μὲν σκοτίζεται καὶ κρύπτεται, οὗτος δὲ φαίνεται· οὐκ ἂν φανεῖς, εἰ μὴ πολλῶ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων φαιδρότερος ᾖν. Τίνος δὲ ἕνεκεν τὸ σημεῖον φαίνεται; Ὡστε ἐκ περιουσίας πολλῆς ἐπιστομισθῆναι τῶν Ἰουδαίων τὴν ἀναισχυντίαν. Καὶ γὰρ δικαίωμα μέγιστον ἔχων τὸν σταυρόν, οὕτω παραγίνεται εἰς ἐκεῖνο τὸ δικαστήριον ὁ Χριστὸς, ^f οὐχὶ τὰ τραύματα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν θάνατον τὸν ἐπονείδιστον δεικνύς. C
“Τότε κόψονται ^g αἱ φυλαί.” Οὐ γὰρ χρειά κατηγορίας, ὅταν ἴδωσι τὸν σταυρόν· ^h καὶ κόψονται, ὅτι ἀποθανόντος οὐδὲν ὠφελήθησαν, ὅτι ἐσταύρωσαν ὃν προσκυνῆσαι ἔδει. Εἶδες πῶς ὑπέγραψε τὴν παρουσίαν αὐτοῦ φοβερῶς; πῶς ἀνέστησε τὰ φρονήματα τῶν μαθητῶν; Διὰ τοι τοῦτο πρό-τερον τὰ λυπηρὰ τίθησι, καὶ τότε τὰ χρηστὰ, ἵνα καὶ ⁱ ταύτη αὐτοὺς παραμυθήσεται καὶ ἀναπαύσῃ. Καὶ περὶ τοῦ πάθους δὲ αὐτοὺς ὑπομιμνήσκει πάλιν καὶ τῆς ἀναστάσεως, καὶ μετὰ ^k λαμπροῦ τοῦ σχήματος μέμνηται τοῦ σταυροῦ, ὥστε ^l μὴ αἰσχύνεσθαι αὐτοὺς, μηδὲ ὀδυνᾶσθαι, ὅπου γε ἀντὶ σημείου τότε ἔρχεται προβαλλόμενος αὐτόν. Ἄλλος δὲ φησιν, ὅτι ⁹ “ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.” Διὰ δὲ τοῦτο ^m κόψονται, D
ἰδοῦσαι ὅτι οὗτος ἐκεῖνός ἐστιν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ σταυροῦ

⁷ Job. xxxviii. 7.⁸ v. 30.⁹ Joan. xix. 37.

^e ἐγενήθησαν M. p. p. φησὶ om. M. Vitiosam scripturam ὅτε γὰρ ἐγενήθησαν τὰ μέτρα ρυθμιζόμενα, omissis interpositis, habet G. Verba μεγάλη π. ἄγγελοι om. H. M. Haec ὅτε γὰρ . . . μᾶλλον desunt in K. L. quorum hic ὁρῶσαι pro ὁρῶντας dat. ^f οὐχὶ τρ. μ. ἀλλὰ καὶ θ. ἔπον. sine articulis G. K. M. οὐχὶ τὸν σταυρόν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν θ. ἔπον. L. Vulgatum tuetur Ep. ^g αἱ om. G. H. L. M. ^h καὶ κόψ.] κόψ. δὲ L. καὶ ὄψονται K. M. ⁱ Lacunam habet M. usque ad πόλιν p. 738 D. ^k λαμπροτέρου K. ^l μήτε . . . μήτε H. K. μήτε . . . μηδὲ L. ^m κόψονται] + αἱ φυλαί Edd.

ἀνέμνησε, προσέθηκεν ὅτι “ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον,” ^η οὐκέτι ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ἀλλ’, “ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ, μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς.” Μὴ γὰρ ἐπειδὴ τὸν σταυρὸν ἤκουσας, φησὶ, νομίσης πάλιν σκυθρωπὸν εἶναι τί μετὰ γὰρ δυνάμεως ἤξει καὶ δόξης πολλῆς. Φέρει δὲ αὐτὸν, ἵνα αὐτοκατάκριτος αὐτῶν γένηται ἡ ἁμαρτία· ὥσπερ ἂν εἴ τις λίθῳ πληγείς, αὐτὸν ἐπιδείξειε τὸν λίθον, ἢ τὰ ἱμάτια ἡμαγμένα. Καὶ ἐν νεφέλῃ ἔρχεται, ὡς
 Ε ἀνελήφθη· καὶ ταῦτα ὁρῶσαι θρηνοῦσιν αἱ φυλαί. Οὐ ὁ μὴν μέχρι θρήνων στήσεται αὐτοῖς τὰ δεινὰ· ἀλλ’ ὁ μὲν θρήνος ἔσται, ἵνα οἴκοθεν τὴν ψῆφον ἐξενέγκωσι, καὶ ἑαυτοὺς καταδικάσωσι· τότε δὲ πάλιν ¹⁰ “ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος μεγάλης, καὶ συνάξουσιν τοὺς ἐκλεκτοὺς ἐκ τῶν τεσσαρῶν ἀνέμων, ἀπ’ ἄκρων ^ρ τῶν οὐρανῶν ἕως ἄκρων αὐτῶν.” Ὅταν δὲ ^α τοῦτο ἀκούσης, ἐννοεῖ τῶν μενόντων τὴν κόλασιν. Οὐδὲ γὰρ ἐκείνην δώσουσι τὴν δίκην
 737 μόνον, ἀλλὰ καὶ ταύτην. Καὶ ὥσπερ ἀνωτέρω ἔλεγεν, ὅτι ἐροῦσιν, “εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου.” οὕτως ἐνταῦθα, ὅτι κόψονται. Ἐπειδὴ γὰρ περὶ πολέμων αὐτοῖς διελέχθη χαλεπῶν, ἵνα μάθωσιν, ὅτι μετὰ τῶν ἐνταῦθα δεινῶν καὶ τὰ ἐκεῖ αὐτοὺς ἀναμένει βασανιστήρια, καὶ κοπτομένους εἰσάγει, καὶ χωριζομένους τῶν ἐκλεκτῶν, καὶ γεέννη παραδιδόμενους· κἀντευθεν πάλιν τοὺς μαθητὰς διεγείρων, καὶ δεικνύς, ὅσων μὲν ἀπαλλαγῇσονται ^ι κακῶν, ὅσων δὲ ἀπολαύσονται ἀγαθῶν. Καὶ τί δήποτε δι’ ἀγγέλων αὐτοὺς καλεῖ, ^ε εἰ οὕτω φανερώς ἔρχεται; Τιμῶν αὐτοὺς καὶ ταύτη. Ὁ (478)
 Β δὲ Παῦλος, ὅτι ἀρπαγῇσονται ἐν ^ι νεφέλαις. Εἶπε δὲ καὶ τοῦτο, ὅτε περὶ ἀναστάσεως ^ν διελέγετο. ¹¹ “Αὐτὸς γὰρ, φησὶν, ὁ κύριος καταβήσεται ἀπ’ οὐρανοῦ ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου.” Ὡστε ἀναστάντας μὲν συλλέξουσιν ἄγγελοι, συλλεγέντας δὲ ἀρπάσουσιν αἱ νεφέλαι· καὶ ταῦτα πάντα ἐν ἀκαριαίῳ γίνεται, ἐν ἀτόμῳ. Οὐ γὰρ δὴ ἄνω μένων αὐτοὺς καλεῖ, ἀλλ’ αὐτὸς ἔρχεται ἐν σάλπιγγι. Καὶ τί

¹⁰ v. 31.¹¹ 1 Thess. iv. 16.

^η οὐκέτι] οὐκ K. Ep. ^ο μὴν] μέντοι Edd. ^ρ τῶν om. L.
 2 Mosqq. ^α τοῦτο] τούτους G. ταῦτα Edd. μενόντων] μελλόντων
 L. favente Interp. ἀπομενόντων Ep. ^ι κακῶν] δεινῶν Edd. ^ε εἰ...
 ἔρχεται] οὕτω φ. ἐρχόμενος G. H. Ep. ^ι νεφέλαις] + λέγει Edd.
^ν διελέγετο] + αὐτοῖς G. H. K.

βούλονται αἱ σάλπιγγες καὶ ἡ ἡχή; Πρὸς διανάστασιν, πρὸς εὐφροσύνην, πρὸς παράστασιν τῆς τῶν γινομένων ἐκπλήξεως, πρὸς ὀδύνην τῶν ἀπολιμπανομένων.

^w Οἷμοι ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης τῆς φοβεράς. ^x Δέον C ἡμᾶς χαίρειν ὅταν ταῦτα ἀκούωμεν, ἀλγοῦμεν, καὶ κατηφεῖς ἐσμεν, καὶ σκυθρωπάζομεν. ^a Ἡ μόνος ἐγὼ ταῦτα πάσχω, ὑμεῖς δὲ χαίρετε ἐν τῇ τούτων ἀκροάσει; Ὡς ^y ἔμοιγε καὶ φρίκη τις ὑπείσέρχεται λεγομένων τούτων, καὶ πικρὸν ὀδύρομαι, καὶ ἐκ βαθυτάτης στεναίω καρδίας. Οὐδὲν γὰρ τούτων πρὸς ἐμὲ, ἀλλ' ἐκείνων τῶν μετὰ ταῦτα λεχθέντων, τῶν πρὸς τὰς παρθένους, τῶν πρὸς τὸν καταχώσαντα τὰ τάλαντον ὅπερ ἔλαβε, τῶν πρὸς τὸν πονηρὸν δούλον. Διὰ ταῦτα δακρῶν, ὅσης δόξης ἐκπίπτειν μέλλομεν, ὅσης ἐλπίδος ἀγαθῶν, καὶ τοῦτο διηνεκῶς καὶ εἰς αἰεὶ, ἵνα μὴ μικρὸν σπουδάσωμεν. Εἰ μὲν γὰρ πόνος πολὺς ἦν καὶ νόμος βαρὺς, ἔδει D μὲν καὶ οὕτω πάντα ποιεῖν· πλὴν ἀλλὰ καὶ πρόφασιν τινα ἐδόκουν ἔχειν πολλοὶ τῶν ῥαθύμων, ψυχρὰν μὲν, ἐδόκουν ^z δ' οὖν ἔχειν, τὸ ὑπέρογκον τῶν ἐπιταγμάτων, καὶ ὅτι μέγας ὁ πόνος, καὶ ἄπειρος ὁ χρόνος, καὶ ἀφόρητον τὸ φορτίον· νῦν δὲ οὐδὲν τοιοῦτόν ἐστι ^a προβάλλεσθαι· ὅπερ μάλιστα τῆς γέεννης οὐχ ἦττον ἡμᾶς διατρώγειν μέλλει κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνουν, ὅταν διὰ μικρὰν ῥοπήν καὶ ὀλίγον ἰδρῶτα, τὸν οὐρανὸν ὤμεν ἀπολωλεκότες καὶ τὰ ἀπόρρητα ἀγαθὰ. Καὶ γὰρ καὶ ὁ χρόνος βραχύς, καὶ ὁ πόνος ὀλίγος· καὶ ὁμως ἐκκλεύμεθα καὶ ἀναπεπτώκαμεν. Ἐν γῇ ἀγωνίζῃ, καὶ ἐν E ^b οὐρανοῖς ὁ στέφανος· ὑπὸ ἀνθρώπων κολάζῃ, καὶ ὑπὸ θεοῦ ^c τιμᾶσαι· ἐν δύο ἡμέραις τρέχεις, καὶ εἰς ἀπείρους αἰῶνας τὰ βραβεῖα· ἐν φθαρτῷ σώματι ἡ πάλη, καὶ ἐν ἀφθάρτῳ ^d αἱ τιμαί. Καὶ χωρὶς ^e δὲ τούτων κάκεινο λογίζεσθαι χρή, ὅτι καὶ μὴ διὰ τὸν Χριστὸν ἐλώμεθα τι παθεῖν τῶν ὀδυνηρῶν, ἀνάγκη αὐτὰ καὶ ἄλλως ὑπομείναι πάντως. Οὐδὲ γὰρ ἂν διὰ τὸν Χριστὸν μὴ ἀποθάνῃς, ἀθάνατος ἔσῃ· οὐδὲ ἂν διὰ 738

^w ΠΘΙΚΟΝ. Περὶ τῆς φοβεράς ἡμέρας ἐκείνης· καὶ ὅτι πολλοὶ διὰ μικρὸν πόνον καὶ ὀλίγον ἰδρῶτα στερηθήσονται τῆς δόξης καὶ τῶν ἀγαθῶν τοῦ θεοῦ. G. ^x Δέον] + γὰρ L. ἀλγοῦμεν] ἀλλὰ ἀλγοῦμεν G. Haec καὶ σκυθρωπάζομεν om. G. invito Ep. ^y ἐμέ γε H. καὶ om. G. K. p. p. εἰσέρχεται K. L. ἐπέρχεται Ep. ^z δ' οὖν] Sic Edd. δὲ codices et Ep. ^a προβαλέσθαι H. ^b οὐρανῷ G. H. Ep. ^c τιμᾶ Edd. ^d ἡ τιμῇ Ep. et Edd. ^e δὲ om. K. L. Mor. λογίζ. χρή] λογίζου G. H. K.

τὸν Χριστὸν μὴ ῥίψῃς τὰ χρήματα, ἔχων αὐτὰ ἀπελεύσῃ. Ταῦτα ἀπαιτεῖ παρὰ σοῦ, ἃ καὶ μὴ ἀπαιτοῦντος δώσεις, διὰ τὸ [†] θνητὸς εἶναι· ταῦτά σε βούλεται [§] ποιεῖν σῇ γνώμῃ, ἃ καὶ ἀνάγκη σε δεῖ ποιῆσαι. Τοσοῦτον δὲ ἀπαιτεῖ προσεῖναι μόνον, τὸ δι' αὐτὸν γίνεσθαι· ὡς τό γε συμβῆναι ταῦτα καὶ παρελθεῖν, καὶ ἀπὸ τῆς κατὰ ^η τὴν φύσιν ἀνάγκης γίνεσθαι. Εἶδες πῶς εὐκόλος ὁ ἀγών; Ἄ ^ι πάντως ἀνάγκη σε παθεῖν, ἐλοῦ παθεῖν δι' ἐμέ· τοῦτο προσκείσθω μόνον, καὶ ἀρκοῦσαν ἔχω τὴν ὑπακοήν. Ὁ ἐτέρῳ μέλλεις δανεῖζειν χρυσίον, τοῦτο δάνεισον ἐμοί, καὶ ἐπὶ πλείοσι, καὶ ^κ ἐπὶ
B ἀσφαλείᾳ μεῖζον· ὁ ἐτέρῳ μέλλεις στρατεύειν σῶμα, τοῦτο στρατεύσον ἐμοί· καὶ γὰρ ὑπερβαίνω σου τοὺς πόνους ταῖς ἀντιδόσεσιν ἐκ πολλῆς τῆς περιουσίας. Σὺ δὲ ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις τὸν ^ι τὸ πλεόν παρέχοντα προτιμᾷς, καὶ ἐν δανείσμασι, καὶ ἐν ἀγορασίᾳ, καὶ ἐν στρατείᾳ· τὸν δὲ Χριστὸν μόνον πλεόν ἀπάντων παρέχοντα, καὶ ἀπείρως πλεόν, τοῦτον οὐ καταδέχῃ. Καὶ τίς ὁ τοσοῦτος πόλεμος; τίς ἡ τοσαύτη ἀπέχθεια; Πόθεν λοιπὸν ἔξεις συγγνώμην καὶ ἀπολογίαν, οὐδὲ ἀφ' ὧν ἀνθρώπους προτιμᾷς ἀνθρώπων, ἀπὸ τούτων ἀνεχόμενος τὸν θεὸν προτιμῆσαι ^μ τῶν ἀνθρώπων; Τί τῇ γῇ παραδίδως τὸν θησαυρόν; Δὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ, φησίν.
C Οὐ δοκεῖ σοι τῆς γῆς ἀξιοπιστότερος εἶναι ὁ τῆς γῆς δεσπότης; Ἐκείνη τὸ καταβληθὲν ἀποδίδωσι, πολλάκις δὲ οὐδὲ τοῦτο· ^η αὐτὸς δὲ καὶ μισθούς σοι ἀποδίδωσι τῆς φυλακῆς. Καὶ γὰρ σφόδρα ἡμῶν ἐρά. Διὰ τοῦτο καὶ δανεῖσαι θέλῃς, ἔστηκεν ἑτοιμός· καὶ σπεῖραι, αὐτὸς ὑποδέχεται· καὶ οἰκοδομῆσαι θέλῃς, ἔλκει σε πρὸς ἑαυτὸν, ἐν τοῖς ἐμοῖς, λέγων, οἰκοδομεῖ. ^ο Τί τρέχεις πρὸς τοὺς πένητας, πρὸς ἀνθρώπους τοὺς πτωχεύοντας, τοὺς καὶ ὑπὲρ μικρῶν μεγάλα σοι παρέχοντας πράγματα; Ἀλλ' ὅμως οὐδὲ ταῦτα ἀκούοντες (479) ἀνεχόμεθα, ἀλλ' ^ρ ἔνθα μάχαι, καὶ πόλεμοι, καὶ παγκράτια,
D καὶ δίκαι, καὶ συκοφαντίαι, ἐκεῖ σπεύδομεν.

[†] θνητὸν G. et Flor. p. 371. (Tom. XII. p. 598 D.) [§] ποιεῖν]
Sic G. H. K. Fl. vulgo ποιῆσαι. σῇ] τῇ Mor. Ben. σῇ om. L.
^η τὴν deest in Edd. ^ι πάντως] + φησὶν Sav. Ben. ^κ ἐπὶ om. H.
^ι τὸ πλεόν H. K. πλεῖον G. τὰ πλείονα Edd. sed p. p. πλείονα pro
πλεόν bis habet L. ^μ τῶν ἀνθρώπων om. L. Ge. Mor. ^η οὗτος δὲ
καὶ μισθὸν σοι δίδωσι K. L. ^ο Vid. adnot. ^ρ ἔνθα] ὅπου G. H. K.
Mox haec καὶ πόλεμοι καὶ παγκράτια om. G. H. Ge.

Ἄρ' οὖν οὐ δικαίως ἡμᾶς ἀποστρέφεται καὶ κολάζει, ὅταν εἰς πάντα ἡμῖν ἑαυτὸν παρέχη, ἡμεῖς δὲ ἀντιπίπτωμεν; Παντί που δῆλον. Εἴτε γάρ ^α καλλωπίσασθαι θέλεις, φησὶ, τὸν ἐμὸν καλλωπισμόν· εἴτε ὀπλισθῆναι, τὰ ἐμὰ ὅπλα· εἴτε ἐνδύσασθαι, ^ι τὸ ἱμάτιον τὸ ἐμόν· εἴτε τραφῆναι, τὴν τράπεζαν τὴν ἐμήν· εἴτε ὀδεῦσαι, τὴν ὁδὸν τὴν ἐμήν· εἴτε κληρονομήσαι, τὴν κληρονομίαν τὴν ἐμήν· εἴτε εἰς πατρίδα εἰσελθεῖν, εἰς τὴν πόλιν, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ἐγώ· εἴτε οἰκοδομήσαι οἰκίαν, ἐν ταῖς σκηναῖς ταῖς ἐμαῖς. Ἐγὼ γὰρ ὧν δίδωμι οὐκ ἀπαιτῶ σε μισθόν, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τούτου μισθόν σοι προσοφείλω, ἂν τοῖς ἐμοῖς χρήσασθαι βουληθῇς ἅπανσι. Τί ταύτης γένοιτ' ἂν ἴσον τῆς φιλοτιμίας; Ἐγὼ πατήρ, ἐγὼ ἀδελφός, ἐγὼ νυμφίος, ἐγὼ ^ς οἰκία, ἐγὼ τροφή, ἐγὼ ἱμάτιον, ἐγὼ ρίζα, ἐγὼ θεμέλιος, πᾶν ὅπερ ἂν θέλῃς ἐγώ· μηδενὸς ἐν χρεῖα καταστῆς. Ἐγὼ καὶ ἰδουλεύσω· ἦλθον γὰρ διακονῆσαι, οὐ διακονηθῆναι. Ἐγὼ καὶ ⁷³⁹ φίλος, καὶ μέλος, καὶ κεφαλὴ, καὶ ἀδελφός, καὶ ἀδελφή, καὶ μήτηρ, πάντα ἐγώ· μόνον οἰκείως ἔχε πρὸς ἐμέ. Ἐγὼ πένης διὰ σέ, καὶ ἀλήτης διὰ σέ· ἐπὶ σταυροῦ διὰ σέ, ἐπὶ τάφου διὰ σέ· ἄνω ὑπὲρ σοῦ ἐντυγχάνω τῷ πατρί, κάτω ὑπὲρ σοῦ πρεσβευτὴς παραγέγονα παρὰ τοῦ πατρός. Πάντα μοι σὺ, καὶ ἀδελφός, καὶ συγκληρονόμος, καὶ φίλος, καὶ μέλος. Τί πλέον θέλεις; τί ^ν τὸν φιλοῦντα ἀποστρέφῃ; τί τῷ κόσμῳ κάμνεις; τί εἰς πίθον ἀντλεῖς τετρημένον; Τοῦτο γάρ ἐστιν εἰς τὸν παρόντα βίον ^ω πονεῖσθαι. Τί εἰς πῦρ ξαίνει; τί τῷ ἀέρι πυκτεύεις; τί εἰκῇ τρέχεις; Οὐχὶ ἐκάστη τέχνη ^B τέλος ἔχει; Παντί που δῆλον. Δειξόν μοι καὶ σὺ τῆς σπουδῆς τῆς βιωτικῆς τὸ τέλος. Ἄλλ' οὐκ ἔχεις. ¹² “Ματαιότης γὰρ ματαιότητων, τὰ πάντα ματαιότης.” Ἰωμεν εἰς τοὺς τάφους, δεῖξόν μοι τὸν πατέρα, δεῖξόν μοι τὴν γυναῖκα. Ποῦ ὁ χρυσᾶ ἐνδεδυμένος ἱμάτια; ὁ ἐπὶ τοῦ ὀχήματος καθήμενος; ὁ στρατόπεδα ἔχων, ὁ τὴν ζώνην, ὁ τοὺς κήρυκας; ὁ τοὺς μὲν ἀναιρῶν, τοὺς δὲ ἐμβάλλων εἰς δεσμοκτήριον; ὁ ^x ἀποκτένων οὐς ἐβού-

¹² Eccle. i. 1.

^α Sic L. vulgo καλλωπίζεσθαι. ^ι τὸ ἐμὸν ἱμ. H. K. τὰ ἐμὰ ἱμάτια G. τραφῆναι] τρυφῆσαι G. Ge. ^ς οἶκος G. H. τροφή] Sic L. Mor. Cf. p. 296 A. ceteri τροφός. τροφεὺς Sav. Ben. ^ι ἐδούλευσα H. L. ^ν τὸν] οὕτω L. τὸν οὕτω Mor. Ben. ^ω ταιλαιπωρεῖσθαι Edd. ^x ἀποκτένων G. H. L. ἐβούλετο] ἤθελεν K. L.

λετο, καὶ ἀπαλλάττων οὓς ἤθελεν; Οὐδὲν ὁρῶ πλὴν ὁστέων, καὶ σπητῶν, καὶ ἀράχνης· πάντα ἐκεῖνα γῆ, πάντα ἐκεῖνα μῦθος, πάντα ὄναρ ^γ καὶ σκιά, καὶ διήγημα ψιλόν, καὶ C γραφή· μᾶλλον δὲ οὐδὲ γραφή. Τὴν μὲν ^α γὰρ γραφήν κἀν ἐν εἰκόνι ὁρῶμεν· ἐνταῦθα δὲ οὐδὲ εἰκόνα. Καὶ εἴθε μέχρι τούτων τὰ δεινά. Νυνὶ δὲ τὰ μὲν τῆς τιμῆς, καὶ τῆς τρυφῆς, καὶ τῆς περιφανείας, μέχρι σκιάς, μέχρι ῥημάτων· τὰ δὲ ἀπ' αὐτῶν ^α οὐκέτι μέχρι σκιάς καὶ ῥημάτων, ἀλλὰ μένει καὶ διαβήσεται μεθ' ἡμῶν ἐκεῖ, καὶ πᾶσιν ἔσται δῆλα· αἱ ἀρπαγαὶ, αἱ πλεονεξίαι, αἱ πορνεῖαι, αἱ μοιχεῖαι, τὰ μυρία δεινά· ταῦτα οὐκ ἐν εἰκόνι, οὐδὲ ἐν τέφρᾳ, ἀλλὰ γεγεγραμμένα ἄνω καὶ ῥήματα καὶ πράγματα. Ποίοις οὖν ὀφόμεθα τὸν Χριστὸν ὀφθαλμοῖς; Εἰ γὰρ πατέρα τις οὐκ ἂν ἤνευ- D κεν ἰδεῖν, συνειδῶς ἐαυτῷ ἡμαρτηκότη εἰς αὐτὸν, τὸν πατρός ^β μᾶλλον ἀπείρως πραότερον ὄντα πῶς ἀντιβλέψομεν τότε; πῶς οἴσομεν; Καὶ γὰρ παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ, καὶ πάντων ἀκριβὴς ἔσται ἐξέτασις. Εἰ δὲ τις ἀπιστεῖ τῇ μελλούσῃ κρίσει, ὁράτω τὰ ἐνταῦθα, τοὺς ἐν ^γ τοῖς δεσμωτηρίοις, τοὺς ἐν τοῖς μετάλλοις, τοὺς ἐν ταῖς κοπρίαις, τοὺς δαιμονῶντας, τοὺς παραπαίοντας, τοὺς νόσοις ἀνιάτοις παλαίοντας, ^δ τοὺς πενία διηνεκεῖ πυκτεύοντας, τοὺς λιμῷ συζῶντας, τοὺς πένθεσιν ἀνηκέστοις ^ε βεβλημένους, τοὺς ἐν E αἰχμαλωσίαις. Οὐ γὰρ ἂν οὗτοι ταῦτα ἔπαθον νῦν, εἰ μὴ καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας τοὺς τὰ τοιαῦτα ἡμαρτηκότας ἔμελλεν ἀναμένειν τιμωρία καὶ κόλασις. Εἰ δὲ μηδὲν ἐνταῦθα ὑπέμειναν οἱ λοιποὶ, τοῦτο μὲν οὖν αὐτὸ σημεῖόν σε ποιεῖσθαι δεῖ τοῦ πάντως εἶναί τι μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀποδημίαν. ^ς Οὐ γὰρ ἂν ἀπάντων ὁ αὐτὸς ὢν θεὸς τοὺς μὲν ἐτιμωρή- 740 σατο, τοὺς δὲ ἀφῆκεν ἀτιμωρήτους, τὰ αὐτὰ ἢ ^ζ καὶ χαλεπώτερα πεπλημμεληκότας, εἰ μὴ τινα ἔμελλεν ἐκεῖ αὐτοῖς τιμωρίαν ἐπάγειν. Ἀπὸ τούτων τοίνυν τῶν λογισμῶν καὶ τῶν παραδειγμάτων ^η καὶ ἡμεῖς ταπεινώσωμεν ἐαυτοὺς, καὶ οἱ τῇ κρίσει διαπιστοῦντες πιστευέτωσαν λοιπὸν, καὶ βελ-

^γ καὶ] πάντα G. H. K. M. ^α γὰρ deest in Edd. ^β οὐκέτι] οὐκ ἐνὶ G. M. οὐκ ἔστι K. ^β μᾶλλον et p. p. ὄντα desunt in K. L. ^γ τοῖς om. G. H. K. M. ^δ τοὺς ἐν πενία K. L. M. ^ε βεβαρημένους Edd. ^ς Οὐδὲ Edd. ^ζ καὶ om. G. M. ^η καὶ ἡμεῖς om. G. K. M.

τίους ¹ γινέσθωσαν· ἵνα ἀξίως ἐνταῦθα τῆς βασιλείας βιώ-
 (480) σαντες, ^k τῶν μέλλοντων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ
 φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς
 τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΟΖ.

¹ Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν. Ὅταν ἤδη ὁ β
 κλάδος αὐτῆς γένηται ἀπαλός, καὶ τὰ φύλλα ἐκφύη,
 γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος. Οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν
 ἴδῃτε ταῦτα πάντα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ^a ἐστὶν ἐπὶ
 θύραις.

ἘΠΕΙΔΗ εἶπεν, ὅτι “εὐθέως μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν
 ἐκείνων,” αὐτοὶ δὲ τοῦτο ἐζήτουν μεθ’ ὅσον χρόνον, καὶ αὐτὴν
 κυρίως τὴν ἡμέραν ἐπεθύμουν ^b εἶδέναι, διὰ τοῦτο καὶ τὸ παρά-
 δειγμα τίθησι τῆς συκῆς, δεικνὺς ὅτι οὐ πολὺ τὸ μέσον, ἀλλ’
 ἐφεξῆς καὶ ἡ παρουσία ἀπαντήσεται· ὅπερ ^c οὖν οὐ διὰ τῆς C
 παραβολῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν μετὰ ταῦτα λέξεων ἐδή-
 λωσεν εἰπών· “γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἐπὶ θύραις.”
 Ἐντεῦθεν καὶ ἕτερόν τι προφητεῖ, θέρος πνευματικόν, καὶ
 γαλήνην κατ’ ἐκείνην ἐσομένην τὴν ἡμέραν ἀπὸ τοῦ χειμῶνος
 τοῦ παρόντος τοῖς δικαίοις· τοῖς δὲ ἁμαρτωλοῖς τὸναντίον,
 χειμῶνα ἀπὸ θέρους· ὅπερ ἐν τοῖς ἐξῆς ἐδήλωσεν εἰπών, τρυ-
 φώντων αὐτῶν ἐπιστήσεσθαι τὴν ἡμέραν. Οὐ διὰ τοῦτο δὲ
 μόνον τὸ τῆς συκῆς ^d τοῦτο τέθεικεν, ἵνα τὸ διάστημα δη-
 λώσῃ· ἐξῆν γὰρ καὶ ἑτέρως αὐτὸ παραστήσαι· ἀλλ’ ἵνα κἀν-
 τεῦθεν πιστώσῃται τὸν λόγον οὕτως ἐκβησόμενον πάντως. D

¹ Cap. XXIV. v. 32, 33.

ⁱ γινέσθωσαν Edd. ^k τῶν μελλόντων] τὰς μελλούσας τιμωρίας
 ἐκφενξώμεθα, καὶ τῶν αἰώνων H. τῶν μελλόντων τιμωριῶν διαφενξώμεθα,
 καὶ τῶν αἰώνων G. M. Sic, sed inclusis iis quae nos delevimus, Mor.
 HOM. LXXVII. ^a ἐστὶν om. G. K. M. 1 Mosq. ^b ἰδεῖν G. H. K. M.
^c οὖν deest in Edd. ^d τοῦτο deest in Edd.

Ὡςπερ γὰρ τοῦτο ἀνάγκη εἶναι, οὕτω καὶ ἐκεῖνο. Καὶ γὰρ ὅπουπερ ἂν ^e ἐθέλῃ τὸ πάντως ἀποβησόμενον λέγειν, φυσικὰς ἀνάγκας εἰς μέσον παράγει, καὶ αὐτὸς, καὶ ὁ μακάριος Παῦλος αὐτὸν μιμούμενος. Διὰ τοῦτο καὶ περὶ ἀναστάσεως διαλεγόμενός φησιν· ² “ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν, εἰ μὴ ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· εἰ δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει.” Ὅθεν καὶ ὁ μακάριος Παῦλος παιδευθεὶς, τῷ αὐτῷ κέχρηται ὑποδείγματι, Κορινθίοις περὶ ἀναστάσεως διαλεγόμενος. ³ “^f Ἀφρων γὰρ, φησὶ, σὺ ὁ σπείρεις οὐ ζῶ-
E ποιεῖται, εἰ μὴ ἀποθάνῃ.” Εἶτα ἵνα μὴ ταχέως πάλιν ^g ἐπ’ αὐτὸ ἔλθωσι, καὶ ἐρωτήσωσι, πότε; εἰς μνήμην αὐτοῦς τῶν παρελθόντων ἐνάγει, λέγων· ⁴ “ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν ταῦτα πάντα γένηται.” Ταῦτα ^h πάντα, ποῖα; εἶπέ μοι. Τὰ τῶν Ἱεροσολύμων, τὰ τῶν πολέμων, τὰ τῶν λιμῶν, τὰ τῶν λοιμῶν, τὰ τῶν σεισμῶν, τὰ τῶν ψευδοχρίστων, τὰ τῶν ψευδοπροφητῶν, τὸ πανταχοῦ
741 σπαρῆναι τὸ εὐαγγέλιον, τὰς στάσεις, τὰς ταραχὰς, τὰ ἄλλα πάντα, ἅπερ εἰρήκαμεν μέχρι τῆς αὐτοῦ παρουσίας συμβησόμενα. Πῶς οὖν, φησὶν, εἶπεν, “ἡ γενεὰ αὕτη;” Οὐ περὶ τῆς τότε λέγων, ἀλλὰ περὶ τῆς τῶν πιστῶν. Οἶδε γὰρ γενεὰν οὐκ ἀπὸ χρόνων χαρακτηρίζει μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ⁱ τρόπου θρησκείας καὶ πολιτείας· ὡς ὅταν λέγῃ· ⁵ “αὕτη ἡ γενεὰ ζητούντων τὸν κύριον.” Ὅπερ ^k γὰρ ἄνω ἔλεγε· “δεῖ γὰρ πάντα γενέσθαι” καὶ πάλιν, “κηρυχθήσεται τὸ εὐαγγέλιον” τοῦτο καὶ ἐνταῦθ’ ἀποδείκνυται, ὅτι πάντως ἐκβήσεται ταῦτα πάντα, καὶ μενεῖ ἡ γενεὰ τῶν πιστῶν, οὐδενὶ
B τῶν εἰρημένων διακοπτομένη. Ἀλλὰ καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα ἀπολείται, καὶ τὸ πλεόν τῶν Ἰουδαίων ἀφανισθήσεται, ταύτης δὲ οὐδὲν περιέσται, οὐ λιμὸς, οὐ λοιμὸς, οὐ σεισμὸς, οὐχ αἱ τῶν πολέμων ταραχαί, οὐ ψευδόχριστοι, οὐ ψευδοπροφῆται, οὐκ ἀπατεῶνες, οὐχ οἱ παραδιδόντες, οὐχ οἱ σκανδαλίζοντες, οὐχ οἱ ψευδάδελφοι, οὐκ ἄλλος οὐδεὶς τοιοῦτος πειρασμός. Εἶτα καὶ μᾶλλον αὐτοὺς εἰς πίστιν ἐνάγων, φησὶν· ⁶ “ὁ οὐ-

² Joan. xii. 24.³ 1 Cor. xv. 36.⁴ v. 34.⁵ Psal. xxiii. 6.⁶ v. 35.

^e ἐθέλῃ] τύχη G. M. invito Ep.
^g ἐπ’ αὐτὸν M. ^h πάντα om. L.

^f Ἀφρων H. L.^g ἐπ’ αὐτῷ G.

ⁱ τόπου G. τρόπων Ep. Mor.
 In M. desunt omnia ab ἀλλὰ καὶ usque ad καίτοι πολλῶ p. 742 B.

^k γὰρ] οὖν Edd.

ρανός καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι.” τουτέστι, τὰ πεπηγότα ταῦτα καὶ ἀκίνητα εὐκολώτερον ἀφανισθῆναι, ἢ τῶν λόγων τῶν ἐμῶν τι διαπεσεῖν.

(481) Καὶ ὁ ἀντιλέγων ὑπὲρ τούτων, βασανίζέτω τὰ εἰρημένα, C καὶ ¹εὐρών ἀληθῇ (εὐρήσει γὰρ πάντως), ἀπὸ τῶν παρελθόντων καὶ τοῖς μέλλουσι πιστευέτω, καὶ πάντα ἐξεταζέτω μετὰ ἀκριβείας, καὶ ὄψεται τῶν πραγμάτων τὸ τέλος μαρτυροῦν τῇ τῆς προφητείας ἀληθείᾳ. Τὰ δὲ στοιχεῖα εἰς μέσον τέθεικεν, ὁμοῦ μὲν δηλῶν, ὅτι προτιμότερα καὶ οὐρανοῦ καὶ γῆς ἢ ἐκκλησία· ὁμοῦ ^m δὲ δημιουργὸν ἑαυτὸν καὶ ἐντεῦθεν δεικνὺς τοῦ παντός. Ἐπειδὴ ⁿ γὰρ περὶ συντελείας διελέχθη, πράγματος παρὰ πολλοῖς ἀπιστουμένον, ^o τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν εἰς μέσον ἤγαγε, τὴν δύναμιν αὐτοῦ τὴν ἄφατον ἐνδεικνύμενος, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς ἐξουσίας δηλῶν, ὅτι δεσπότης ἐστὶ τοῦ παντός, καὶ ἐκ ^p τούτων καὶ τοῖς D σφόδρα ἀμφιβάλλουσιν ἀξιόπιστα τὰ εἰρημένα κατασκευάζων.

⁷ “Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν, οὐδὲ ὁ ^a υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ.” Τῷ ^r μὲν εἰπεῖν, “οὐδὲ οἱ ἄγγελοι,” ἐπεστόμισεν αὐτοὺς, ὥστε μὴ ζητῆσαι μαθεῖν ὅπερ ἐκείνοι οὐκ ἴσασι· τῷ δὲ εἰπεῖν, “οὐδὲ ὁ υἱός,” κωλύει οὐ μόνον ^s μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ ζητῆσαι. “Οτι γὰρ διὰ τοῦτο τοῦτο ^t εἴρηκεν, ὅρα μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ἐπειδὴ περιεργότερους εἶδε γενομένους, πῶς ἐπεστόμισε μερίζονως. Νῦν μὲν γὰρ καὶ τεκμήρια εἴρηκε πολλὰ καὶ ἄπειρα· τότε δὲ ἀπλῶς, ⁸ “οὐχ ὑμῶν ἐστι γινῶναι χρόνους ἢ καιρούς.” Εἰτα ἵνα μὴ εἴπωσιν, ^v ὅτι ἠπορήμεθα, διεπτύσθημεν, οὐδὲ τούτου ἐσμὲν ἄξιοι; φησὶν, “οὐς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ.” Καὶ γὰρ σφόδρα ἔμελεν αὐτῷ τοῦ τιμᾶν αὐτοὺς καὶ μηδὲν ἀποκρύπτεσθαι. Διὰ τοῦτο

⁷ v. 36.⁸ Act. i. 7.

¹ εὐρών] εὐρήσει H. L. ἀπὸ] καὶ ἀπὸ H. ^m δέ] δὲ καὶ Edd. δεικνὺς] δείκνυσσι Edd. ⁿ γάρ] + καὶ G. H. ^o τὸν] διὰ τοῦτο τὸν Edd. ^p τούτου L. Mor. τὰ εἰρ.] καὶ τὰ εἰρ. G. H. K. ^a υἱός] + τοῦ ἀνθρώπου G. K. Sic ex corr. 1 Mosq. ὁ πατήρ] μόνος ὁ π. G. K. ὁ π. μόνος 1 Mosq. ^r μὲν] + οὖν L. ^s μαθεῖν] μὴ μαθεῖν H. μηδὲ μ. G. καὶ ζητῆσαι] μηδὲ ζ. H. μηδὲ καὶ ζ. G. ^t εἴρηται K. L. p. p. γινόμενος H. invito Ep. ^v ὅτι om. G. H. K. ἠπορήθημεν L. τούτου] τούτων G. Ge.

^w αὐτὸ τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἀνατίθῃσι, καὶ φοβερὸν τὸ πρᾶγμα
 ποιῶν, καὶ ἐκείνων ^x ἀποτειχίζων τῇ πεύσει τὸ εἰρημένον.
 472 ἐπεὶ εἰ μὴ τοῦτό ἐστιν, ἀλλ' ἀγνοεῖ, πότε εἴσεται; Ἄρα
 μεθ' ἡμῶν; καὶ τίς ἂν τοῦτο εἴποι; Καὶ τὸν μὲν πατέρα
 οἶδε σαφῶς, καὶ οὕτω σαφῶς, ὥς ἐκεῖνος τὸν υἱόν· τὴν δὲ
 ἡμέραν ἀγνοεῖ; Εἰτα, ⁹ τὸ μὲν πνεῦμα ἐρευνᾷ καὶ τὰ βάθη
 τοῦ θεοῦ· αὐτὸς δὲ οὐδὲ τὸν καιρὸν τῆς κρίσεως οἶδεν; Ἀλλὰ
 τὸ μὲν πῶς ^y δεῖ κρίνειν οἶδε, καὶ τὰ ^z ἐκάστου ἀπόρρητα
 ἐπίσταται· ὁ δὲ πολλῶ τούτου εὐτελέστερον, τοῦτο ἔμελλεν
 ἀγνοεῖν; Πῶς δέ, εἰ ¹⁰ “πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς
 αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν,” ^a τὴν ἡμέραν ἠγνόησεν; Ὁ γὰρ τοὺς
 αἰῶνας ποιήσας, εὐδηλον ὅτι καὶ τοὺς χρόνους· εἰ δὲ τοὺς
 B χρόνους, καὶ τὴν ἡμέραν· πῶς οὖν ἦν ἐποίησεν ἀγνοεῖ; Καὶ
 ὑμεῖς μὲν αὐτοῦ καὶ τὴν οὐσίαν εἰδέναι φατέ, τὸν δὲ υἱὸν
 οὐδὲ τὴν ἡμέραν, τὸν υἱὸν, τὸν διαπαντός ἐν τῷ κόλπῳ ^b ὄντα
 τοῦ πατρὸς; καίτοι πολλῶ μείζων ἡ οὐσία τῶν ἡμερῶν, καὶ
 ἀπείρως μείζων. Πῶς οὖν τὸ μείζον ἑαυτοῖς διδόντες, οὐδὲ
 τὸ ἔλαττον συγχωρεῖτε τῷ υἱῷ, ¹¹ “ἐν ᾧ εἰσι πάντες οἱ
 θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι;” Ἀλλ'
 οὔτε ὑμεῖς ἴστε τί τὴν οὐσίαν ὁ θεὸς, καὶ μυριάκις ταῦτα
 μαίνησθε· οὔτε ὁ υἱὸς ἀγνοεῖ τὴν ἡμέραν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα
 ἐπίσταται. Διὰ τοι τοῦτο πάντα εἰπὼν, καὶ τοὺς χρόνους,
 C καὶ τοὺς καιροὺς, καὶ ἐπ' αὐτὰς τὰς θύρας ἀγαγὼν, (“ἐγγὺς
 γὰρ ἐστὶν ἐπὶ θύραις,” φησὶν) ἀπεσίγησε τὴν ἡμέραν. Εἰ
 μὲν γὰρ ἡμέραν ζητοῖς καὶ ὥραν, οὐκ ἀκούσῃ παρ' ἐμοῦ,
 φησὶν· εἰ δὲ καιροὺς καὶ προοίμια, οὐδὲν ^c ἀποκρυψάμενος
 ἐρῶ πάντα σοι μετὰ ἀκριβείας. “Ὅτι μὲν γὰρ οὐκ ἀγνοῶ,
 διὰ πολλῶν ἔδειξα, διαστήματα εἰπὼν, καὶ τὰ συμβησόμενα
 ἅπαντα, καὶ ὅσον ἀπὸ τοῦδε τοῦ χρόνου μέχρι τῆς ἡμέρας
 αὐτῆς· (τοῦτο γὰρ τῆς συκῆς ἐδήλωσεν ἡ παραβολή) καὶ
 ἐπὶ τὰ πρόθυρά σε ἤγαγον αὐτά· εἰ δὲ ^d μὴ ἀνοίγω σοι τὰς
 θύρας, καὶ τοῦτο συμφερόντως ποιῶ. Ἰνα δὲ καὶ ἐτέρωθεν

⁹ 1 Cor. ii. 10.¹⁰ Joan. i. 3.¹¹ Col. ii. 3.

^w αὐτὸ] αὐτῷ L. et Edd. αὐτοῦ] Sic L. Ep. αὐτῷ G. H. τοῦτο
 Edd. Vox deest in K. ^x ἐπιτειχίζων G. K. ^y δεῖ κρίνειν] δει-
 κνύειν Ep. διακρίνειν L. “δεῖ διακρίνειν unus” (?) Montef. ^z ἐκάστῳ
 G. K. τούτου] τούτων Edd. ^a τὴν] ταύτην τὴν H. ^b ὄντα om.
 K. L. Sic Ep. ἀποκρυψόμενος G. M. et corr. K. ^d μὴ ἀνοίγω]
 Sic Ep. οὐκ ἀνοίγω G. μὴ ἀνέφξα L.

μάθης, ὅτι οὐ τῆς ἀγνοίας αὐτοῦ τὸ σιγῆσαι, ὅρα μετὰ τῶν
 εἰρημένων πῶς καὶ ἄλλο προστίθῃσι σημεῖον. ¹² “Ὡςπερ D
 δὲ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Νῶε τρώγοντες καὶ πίνοντες,
 γαμοῦντες καὶ ^eγαμίζοντες, ἄχρι ἧς ἡμέρας ἦλθεν ὁ κατα-
 κλυσμός, καὶ ἦρεν ἅπαντας· οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ
 υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.” Ταῦτα δὲ εἶπε, δηλῶν ^fὡς ἀθρόον ἤξει,
 καὶ ἀπροσδόκῆτως, καὶ τῶν πλειόνων τρυφώντων. Καὶ γὰρ
 ὁ Παῦλος ^gτοῦτό φησιν, οὕτω γράφων· ¹³ “ὅταν λέγωσιν
 (482) ^hεἰρήνην καὶ ἀσφάλειαν, τότε αἰφνίδιος αὐτοῖς ἐφίσταται
 ὀλεθρος” καὶ τὸ ἀπροσδόκητον δηλῶν, ἔλεγεν· “ὥςπερ ἡ
 ὥδις τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ.” Πῶς οὖν φησι, “μετὰ τὴν E
 θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων;” Εἰ γὰρ τρυφή τότε, καὶ εἰρήνη,
 καὶ ἀσφάλεια, καθὼς ὁ Παῦλος φησι, πῶς λέγει, “μετὰ τὴν
 θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων;” Εἰ τρυφή, πῶς θλίψις; Τρυφή
 τοῖς ἀναισθήτως διακειμένοις, καὶ εἰρήνη. Διὰ τοῦτο ⁱοὐκ 743
 εἶπεν, ὅταν δὲ ἡ εἰρήνη, ἀλλ’, “ὅταν λέγωσιν εἰρήνην καὶ
 ἀσφάλειαν,” τὸ ἀναισθητον αὐτῶν ἐνδεικνύμενος, ὡς τῶν ἐπὶ
 Νῶε, ὅτι δὴ ^kἐν τοιούτοις κακοῖς ἐτρύφον. Ἄλλ’ οὐχ οἱ
 δίκαιοι, ἀλλ’ ἐν θλίψει καὶ ἀθυμίᾳ διῆγον. Ἐντεῦθεν δείκνυσιν,
 ὅτι τοῦ ἀντιχρίστου ἐλθόντος, τὰ τῶν ἀτόπων ἡδονῶν ^lἐπι-
 ταθήσεται ἐν τοῖς παρανόμοις καὶ τῆς οἰκείας ἀπεγνωκόσι
 σωτηρίας. Τότε γαστριμαργίαι, κῶμοι ^mτότε καὶ μέθαι.
 Διὸ καὶ μάλιστα ὑπόδειγμα τίθησιν ἀρμόζον τῷ πράγματι.
 Καθάπερ γὰρ τῆς κιβωτοῦ γινομένης οὐκ ἐπίστευον, φησὶν,
 ἀλλὰ προέκειτο μὲν ἐν μέσῳ τὰ μέλλοντα προανακηρύττουσα B
 κακὰ, ἐκείνοι δὲ ὁρῶντες αὐτήν, ὡς οὐδενὸς ἐσομένου δεινοῦ,
 οὕτως ἐτρύφον· οὕτω καὶ νῦν, φανεῖται μὲν ὁ ἀντίχριστος,
 μεθ’ ὃν ἡ συντέλεια, καὶ αἱ κολάσεις αἱ ἐπὶ τῇ συντελείᾳ,
 καὶ τιμωρίαι ἀφόρητοι· οἱ δὲ τῇ μέθῃ τῆς κακίας κατεχόμενοι
 οὐδὲ αἰσθήσονται τοῦ φόβου τῶν ἐσομένων. Διὸ καὶ Παῦλος

¹² v. 38, 39.¹³ 1 Thess. v. 3.

^e Sic M. et 5 Mosqq. ceteri ἐκγαμίζοντες. ἄχρι ἧς ἡμ.] μέχρι ἧς
 ἡμ. L. ἄχρι ἡμ. ἧς K. ἡμέρας] + εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν, καὶ οὐκ
 ἔγνωσαν ἕως H. L. 1 Mosq. ^fὡς] πῶς G. K. M. ^gτοῦτο γράφων,
 οὕτως φησὶν G. M. ^hSic Ep. et codd. praeter K. in quo haec
 ὅταν . . . ἀσφάλειαν desunt. Edebatur εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια. ⁱοὐκ]
 γὰρ οὐκ Edd. Mox ἡ om. G. H. K. M. ^kἐν τοῖς τοιούτοις Edd.
^lἐπιτεθήσεται M. et pr. G. ἐπιθήσεται (om. ἐν) L. ^mτότε om. K.
 καὶ μέθαι] μέθη L.

φησιν· “ὡςπερ ἡ ὥδιν τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ,” οὕτως αὐτοῖς παραστήσεται τὰ φοβερά ἐκείνα καὶ ἀνήκεστα. Καὶ διατί μὴ εἶπε τὰ ἐπὶ Σοδόμων κακά; Καθολικὸν ἠθέλησεν ἐνθεῖναι ὑπόδειγμα, καὶ μετὰ τὸ προλεχθῆναι ἀπιστηθέν. Διὰ δὲ τοῦτο, ἐπειδὴ παρὰ τοῖς πολλοῖς τὰ μέλλοντα ἀπιστεῖται, C ἀπὸ τῶν παρελθόντων αὐτὰ πιστοῦται, κατασεῖων αὐτῶν τὴν διάνοιαν. Μετὰ δὲ τῶν εἰρημένων κάκεινο ἐνδείκνυται, ὅτι καὶ τὰ ἔμπροσθεν αὐτὸς πεποίηκεν.

Εἶτα πάλιν ἄλλο σημεῖον τίθησι, δι’ ὧν ἀπάντων ὅτι οὐκ ἀγνοεῖ τὴν ἡμέραν, κατάδηλον ποιεῖ. Τί δὲ τὸ σημεῖον; ¹⁴ “Τότε δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ· εἰς παραλαμβάνεται, καὶ ⁿ εἰς ἀφίεται. Δύο ἀλήθουςαι ἐν τῷ μύλῳ· μία παραλαμβάνεται, καὶ μία ἀφίεται. Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποία ὥρα ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται.” Ταῦτα δὲ πάντα, καὶ τοῦ εἰδέναι αὐτὸν δείγματα, καὶ ἀπάγοντα αὐτοὺς τῆς ἐρω- D τήσεως. Διὰ γὰρ τοῦτο εἶπε καὶ τὰς ἡμέρας τοῦ Νῶε· διὰ τοῦτο εἶπε καὶ, ¹⁵ “δύο ὁ ἐπὶ τῆς κλίνης,” τοῦτο δηλῶν, ὅτι οὕτως ἀπροσδοκήτως, οὕτως ἀμερίμνων αὐτῶν ὄντων ἐπελεῖ- σεται· ^p καὶ, “δύο ἀλήθουςαι,” ὅπερ καὶ αὐτὸ οὐκ ἔστι μεριμνώντων. Καὶ μετὰ ^q τούτου, ὅτι καὶ δοῦλοι καὶ δεσπόται καὶ παραλαμβάνονται καὶ ἀφίενται, καὶ οἱ ἐν ἀδείᾳ καὶ οἱ ἐν πόνῳ, καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς ἀξίας καὶ ἀπ’ ἐκείνης· ὡςπερ ἐν τῇ παλαιᾷ φησιν· ¹⁶ “ἀπὸ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἕως ^r τῆς αἰχμαλώτιδος τῆς ἐν τῷ μύλῳ.” Ἐπειδὴ γὰρ εἶπεν, ὅτι δυσκόλως οἱ πλούσιοι σώζονται, δείκνυσιν ὅτι οὐ πάντως οὔτε οὗτοι ἀπόλλυνται, οὔτε πένητες σώζονται ἅπαν- E τες, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐκείνων καὶ ἐκ τούτων καὶ σώζονται καὶ ἀπόλλυνται. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ δηλοῦν, ὅτι καὶ ἐν νυκτὶ ἔσται ἡ παρουσία. Τοῦτο γὰρ καὶ ὁ Λουκᾶς φησιν. Ὁρᾷς πῶς πάντα μετὰ ἀκριβείας οἶδεν; Εἶτα πάλιν, ἵνα μὴ ἐρωτήσωσιν, ἐπήγαγε· “γρηγορεῖτε ^s οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποία ὥρα ὁ 744 κύριος ὑμῶν ἔρχεται.” Οὐκ εἶπεν, οὐκ οἶδα, ἀλλ’, οὐκ οἴδατε. “Ὅταν γὰρ αὐτοὺς σχεδὸν εἰς αὐτὴν ἀγάγῃ τὴν ὥραν, καὶ

¹⁴ v. 40-42.¹⁵ Luc. xvii. 34.¹⁶ Exod. xi. 5.

ⁿ εἰς] ὁ εἰς G. K. M. 1 Mosq. ὁ εἰς bis habet 1 Mosq. ὁ ἐπὶ τῆς κλίνης] Sic G. M. Ge. edente Sav. ceteri ἐν τῷ ἀγρῷ. ^p καὶ] + τὸ L. ^q τοῦτο G. K. M. ^r τῆς αἰχμαλώτιδος om. K. L. Ep. ^s οὖν om. K. L.

στήση, πάλιν αὐτοὺς ἀπάγει τῆς ἐρωτήσεως, [†]βουλόμενος ἐναγωνίους εἶναι διηνεκῶς. Διὰ τοῦτο λέγει, γρηγορεῖτε, δεικνὺς ὅτι διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν. ¹⁷ “Ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ἤδει ^ν ὁ οἰκοδεσπότης ποία φυλακὴ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν, καὶ οὐκ ^ω ἂν εἶασε διορυγῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἑτοιμοί, ὅτι ἡ ὥρα οὐ δοκεῖτε, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.” Διὰ τοῦτο ^χ οὐ λέγει αὐτοῖς, ἵνα γρηγορῶσιν, ἵνα αἰεὶ ἑτοιμοὶ ᾦσι· διὰ τοῦτο φησιν, ὅτε οὐ προσδοκᾶτε, τότε ἥξει, ἐναγωνίους εἶναι βουλόμενος, καὶ διαπαντὸς ἐν ἀρετῇ. Ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ^B ἐστίν· εἰ ἥδεναν οἱ ^γ πολλοὶ πότε ἀποθανοῦνται, πάντως ἂν κατ’ ἐκείνην τὴν ὥραν ἐσπούδασαν. Ἰν’ οὖν μὴ ἐκείνην (483) μόνον ^z σπουδάζωσι, διὰ τοῦτο οὐ λέγει οὔτε τὴν κοινήν, οὔτε τὴν ἐκάστου, αἰεὶ αὐτοὺς βουλόμενος τοῦτο προσδοκᾶν, ἵνα αἰεὶ σπουδάζωσι. Διὸ καὶ τῆς ἐκάστου ζωῆς τὸ τέλος ἄδηλον ἐποίησεν. Εἵτα ἐκκεκαλυμμένως ἑαυτὸν κύριον ὀνομάζει, οὐδαμοῦ οὕτω σαφῶς εἰπών. Ἐνταῦθα δέ μοι καὶ ἐντρέπειν δοκεῖ τοὺς ραθύμους, ὅτι οὐδὲ ὅσῃν περὶ χρήματα σπουδὴν πεποίνηται οἱ προσδοκῶντες ^a κλέπτην, οὐδὲ τοσαύτην οὗτοι τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ὅταν ^C προσδοκῇσωσι, γρηγοροῦσι, καὶ οὐδὲν ἀφιάσι τῶν ἐνδον ἀποσληθῆναι· ὑμεῖς δὲ, καίτοι εἰδότες ὅτι ἥξει, καὶ πάντως ἥξει, οὐ μένετε ἐγρηγορότες, φησὶ, καὶ παρεσκευασμένοι, ὥστε μὴ ἀπαρασκευάστως ἐντεῦθεν ἀπενεχθῆναι. Διὰ τοῦτο ἐπ’ ὀλέθρῳ ἔρχεται ἡ ἡμέρα τῶν καθευδόντων. Ὡσπερ γὰρ ἐκεῖνος, εἰ ἥδει, διέφυγεν ἂν· οὕτω καὶ ὑμεῖς, εἰ ἦτε ἑτοιμοί, διαφεύξεσθε.

Εἵτα ἐπειδὴ εἰς τὴν τῆς κρίσεως ἐνέβαλε μνήμην, καὶ πρὸς τοὺς διδασκάλους τρέπει τὸν λόγον λοιπὸν, περὶ ^b κολάσεως καὶ τιμῶν διαλεγόμενος· καὶ προτέρους θεῖς τοὺς κατορθούοντας, εἰς τοὺς διαμαρτάνοντας τελευτᾷ, πρὸς τὸ ^c φοβερὸν κατακλείων τὸν λόγον. Διὸ πρῶτον τοῦτό φησι· ¹⁸ “Τίς ^D

¹⁷ γ. 43, 44.¹⁸ γ. 45-47.

[†] βουλόμενος] + αὐτοὺς L. Ep. ^ν ὁ deest in Edd. ^ω ἂν om. L. et 5 Mosqq. ^χ οὐ] Sic L. ceteri cum Edd. et Interp. οὖν. ^γ πολλοὶ] Sic H. L. Ep. ceteri ἄνθρωποι. ὥραν] Sic G. H. M. Ep. Ge. ceteri ἡμέραν. ^z σπουδάζωσι Ep. et Edd. ^a τὸν κλέπτην Edd. οὗτοι] + περὶ Edd. ^b κολάσεων L. ^c φοβερὸν] συμφέρον G. K. M. commodissime Ge.

ἄρα ὁ πιστὸς δούλος καὶ φρόνιμος, ὃν ^a καταστήσει ὁ κύριος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, δοῦναι αὐτοῖς τὴν τροφήν ἐν καιρῷ αὐτῶν; Μακάριος ὁ δούλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ ^e κύριος εὐρήσει ποιῶντα οὕτως. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν.” Μὴ καὶ τοῦτο ἀγνοοῦντός ἐστιν; εἶπέ μοι. Εἰ γὰρ ἐπειδὴ εἶπεν, “οὐδὲ ὁ υἱὸς οἶδεν,” ἀγνοεῖν αὐτὸν φῆς· ἐπειδὴ εἶπε, “τίς ἄρα,” τί ἂν εἴποις; ^f ἢ καὶ τοῦτο ἀγνοεῖν αὐτὸν φῆς; Ἀπαγε. Οὐδὲ γὰρ τῶν ἐξεστηκότων τοῦτο ἂν τις εἴποι· καίτοιγε ἐκεῖ καὶ αἰτίαν ἐστὶν εἰπεῖν, ἐνταῦθα δὲ οὐδὲ τοῦτο. Τί **E** δὲ ὅταν λέγῃ, “Πέτρε, φιλεῖς με;” ἐρωτῶν, οὐδὲ τοῦτο ᾗδει; ἢ ὅταν λέγῃ, “ποῦ τεθείκατε αὐτόν;” Καὶ ὁ πατὴρ ^g δὲ εὐρεθήσεται τοιαῦτα φθεγγόμενος. Καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς φησιν· ¹⁹ “Ἀδὰμ, ποῦ εἶ;” καὶ, “κραυγὴ Σοδόμων” ^h καὶ Γομόρρας πεπλήθυνται πρὸς με. Καταβάς οὖν ὄψομαι, εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν, τὴν ἐρχομένην πρὸς με, συντελοῦνται· εἰ δὲ μὴ, ἵνα γινῶ.” Καὶ ἀλλαχοῦ φησιν· ²⁰ “ἐὰν ἄρα ἀκού-
745 σωσιν, ἐὰν ἄρα συνῶσι.” Καὶ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ⁱ δὲ, “ἴσως ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου” ἅπερ ἅπαντα ἀγνοίας ῥήματα ἦν. Ἀλλ’ οὐκ ἀγνοῶν ταῦτα ἔλεγεν, ἀλλ’ οἰκονομῶν τὰ αὐτῷ πρέποντα· ἐπὶ μὲν τοῦ Ἀδὰμ, ἵνα αὐτὸν ἐμβάλῃ ^k εἰς ἀπολογία τῆς ἁμαρτίας· ἐπὶ δὲ τῶν Σοδομιτῶν, ἵνα ἡμᾶς παιδεύσῃ μηδέποτε ἀποφαίνεσθαι, πρὶν ἂν αὐτοῖς παραγενώμεθα τοῖς πράγμασιν· ἐπὶ δὲ τοῦ προφήτου, ἵνα μὴ δοκῇ ἢ πρόρρησις παρὰ τοῖς ἀνοήτοις ἀναγκαστικὴ τις εἶναι τῆς παρακοῆς· ἐπὶ δὲ τῆς παραβολῆς τοῦ εὐαγγελίου, ἵνα δείξῃ ὅτι ὥφειλον τοῦτο ποιῆσαι καὶ ἐντραπήναι τὸν υἱόν· ἐνταῦθα δὲ, ¹ καὶ ἵνα μὴ περιεργάζωνται, μηδὲ πολυπραγμονῶσι πάλιν, καὶ ἵνα δείξῃ τὸ σπάνιον καὶ πολύτιμον. Καὶ ὅρα πόσης **B** ἀγνοίας ἐνδεικτικὸν τὸ ῥῆμα, εἶγε καὶ τὸν καθιστάμενον ἀγνοεῖ. Μακαρίζει μὲν γὰρ αὐτόν· “μακάριος γὰρ, φησὶν, ὁ δούλος ἐκεῖνος” οὐ λέγει δὲ, τίς ἐστιν οὗτος. “Τίς γὰρ ἐστι, φησὶν, ἄρα, ὃν καταστήσει ὁ κύριος αὐτοῦ;” καὶ, “μακάριος ὃν εὐρήσει ποιῶντα οὕτως.” Ταῦτα δὲ οὐ περὶ

¹⁹ Gen. iii. 9. xviii. 20, 21.²⁰ Ezech. ii. 5. Luc. xx. 13.^a κατέστησεν L.^e κύριος] + αὐτοῦ L.^f ἢ om. G. H. K.^g δὲ deest in Edd.^h καὶ Γομόρρας om. G. M.ⁱ δὲ om. K. L.^k εἰς τὴν ἀπολ. M. p. p. τῶν Σοδόμων L. Ep.¹ καὶ om. K.

χρημάτων εἴρηται μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ λόγου, καὶ περὶ
 δυνάμεως, καὶ περὶ ^m χαρισμάτων, καὶ περὶ πάσης οἰκονομίας,
ⁿ ἧς ἕκαστος ἐνεχειρίσθη. Αὕτη καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας τοὺς
 πολιτικούς ἀρμόσειεν ἂν ἡ παραβολή. Ἐκαστον γὰρ οἷς ἔχει
 πρὸς τὸ κοινὴ συμφέρον ἀποκεχρῆσθαι δεῖ. Κὰν σοφίαν ἔχης,
 κὰν ἀρχὴν, κὰν πλοῦτον, κὰν ὅτιοῦν, μὴ ἐπὶ βλάβῃ τῶν
 συνδούλων, μηδὲ ἐπ' ἀπωλείᾳ ἑαυτοῦ. Διὰ δὲ τοῦτο ἀμφό- C
 τερα ἀπαιτεῖ παρ' αὐτοῦ, φρόνησιν καὶ πίστιν. Καὶ γὰρ
 ἡ ἁμαρτία ἀπὸ ἀνοίας γίνεται. Πιστὸν μὲν οὖν αὐτόν φη-
 σιν, ὅτι οὐδὲν ἐνοσφίσατο, οὐδὲ παρανάλωσε ^o τῶν δεσπο-
 τικῶν εἰκὴ καὶ μάτην· φρόνιμον δὲ, ὅτι ἔγνω πρὸς τὸ δέον
 οἰκονομῆσαι τὰ δοθέντα. Καὶ γὰρ ἀμφοτέρων ἡμῖν χρεία,
 καὶ τοῦ μὴ νοσφίσασθαι τὰ δεσποτικά, καὶ τοῦ εἰς δέον οἰκono-
 (484) μεῖν. Ἄν δὲ θάτερον ἀπῇ, τὸ ἕτερον χωλεύει. Ἄν τε γὰρ
 πιστὸς ἦ καὶ μὴ κλέπτης, ^p ἀπολλύῃ δὲ καὶ εἰς μηδὲν προσ-
 ῆκον δαπανᾷ, μέγα τὸ ἔγκλημα· ἂν τε εἰδῇ καλῶς οἰκono-
 μεῖν, νοσφίζεται δὲ, πάλιν οὐχ ἡ τυχεύουσα κατηγορία. D
 Ἀκούσωμεν καὶ οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες ταῦτα. Οὐ γὰρ δι-
 δασκάλοις διαλέγεται ^q μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλουτοῦσιν.
 Ἐκάτεροι γὰρ ἐνεπιστεύθησαν πλοῦτον· τὸν μὲν ἀναγκαιό-
 τερον, οἱ διδάσκοντες· τὸν δὲ ἐλάττω, ὑμεῖς. Ὅταν οὖν
 τῶν διδασκόντων σκορπιζόντων τὰ μείζονα, ^r ὑμεῖς μηδὲ ἐν
 τοῖς ἐλάττωσι βούλησθε τὴν μεγαλοψυχίαν ἐπιδείκνυσθαι,
 μᾶλλον δὲ οὐδὲ μεγαλοψυχίαν, ἀλλ' ἐὺγνωμοσύνην· (τὰ γὰρ
 ἀλλότρια ^s δίδοτε) ποία ἔσται ἀπολογία; Ἀλλὰ τέως, πρὸ
 τῆς κολάσεως τῶν τὰ ἐναντία ποιούντων, τὴν τιμὴν τοῦ εὐ- E
 δοκιμοῦντος ἀκούσωμεν. “Ἀμὴν ^t γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐπὶ πᾶσι
 τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν.” Τί ταύτης ἴσον
 γένοιτ' ἂν τῆς τιμῆς; ποῖος παραστήσαι δυνήσεται λόγος
 τὴν ἀξίαν, τὴν μακαριότητα, ὅταν ὁ τῶν οὐρανῶν βασιλεὺς,
 καὶ ^v τὰ πάντα ἔχων, ἄνθρωπον ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν 746
 αὐτοῦ καθιστᾷν μέλλῃ; Διὸ καὶ φρόνιμον αὐτόν καλεῖ,

^m χαρισμάτων] Sic Edd. χρημάτων G. H. K. M. [et Reg. 688.]
 Haec καὶ περὶ χ. om. L. Ep. Ge. ⁿ ἧς] ἦν G. K. M. Ep. ^o τῶν]
 τι τῶν L. ^p ἀπολλύει G. K. Ep. p. p. νοσφίζεται K. Ep. Correxīt
 Montef. ^q μόνοις G. K. M. ^r ὑμεῖς] + δὲ M. p. p. βούλησθε
 dant L. M. pro vulgato βούλεσθε. ^s Sic H. K. M. Ge. δίδοται G.
 δίδοντες L. δίδονται Edd. ^t γὰρ om. L. ὑμῖν] + ὅτι Edd. ^v τὰ
 om. L.

ᾧ ὅτι ἔγνω μὴ τῶν μικρῶν τὰ μεγάλα προέσθαι, ἀλλὰ σωφρονήσας ἐνταῦθα, τῶν οὐρανῶν ἔτυχεν.

Εἵτα, ὅπερ αἰεὶ ποιεῖ, οὐκ ἀπὸ τῆς τοῖς ἀγαθοῖς κειμένης τιμῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς τοῖς πονηροῖς ἠπειλημένης κολάσεως διορθοῦται τὸν ἀκροατὴν. Διὸ καὶ ἐπήγαγεν· ²¹ “Ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς ^x δοῦλος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, χρονίζει ὁ κύριός μου ἐλθεῖν, καὶ ἄρξεται τύπτειν τοὺς συνδούλους αὐτοῦ, ἐσθίῃ δὲ καὶ πίνῃ μετὰ τῶν μεθυόντων· ἤξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτὸν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει. Ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.” Εἰ δὲ λέγοι τις· εἶδες οἷος ἐπεισηλθε λογισμὸς, διὰ τὸ μὴ εἶναι τὴν ἡμέραν γνώριμον; “χρονίζει γὰρ ὁ κύριός ^y μου,” φησί· εἵπομεν αὖν, οὐ διὰ τὸ μὴ εἶναι γνώριμον ^z τὴν ἡμέραν, ἀλλὰ διὰ τὸ πονηρὸν εἶναι τὸν οἰκέτην. Ἐπεὶ τῷ φρονίμῳ καὶ πιστῷ τίνος ^a ἔνεκεν οὐκ ἐπεισηλθεν αὕτη ἡ ἔννοια; Τί γὰρ, εἰ καὶ χρονίζει ὁ δεσπότης, ἄθλιε, ὅλως προσδοκᾷς αὐτὸν ^b ἥξειν; Τί οὖν οὐ μεριμνᾷς; Ἐντεῦθεν ^c οὖν μαθάνομεν, ὅτι οὐδὲ χρονίζει. Αὕτη γὰρ οὐ τοῦ δεσπότου, ἀλλὰ τῆς τοῦ πονηροῦ οἰκέτου γνώμης ἡ ψῆφος· διὸ καὶ διὰ τοῦτο ἐγκαλεῖται. Ὅτι γὰρ οὐ χρονίζει, ἀκουσον Παύλου λέγοντος· ²² “ὁ κύριος ἐγγὺς, μηδὲν ^c μεριμνᾶτε” καὶ, “ὁ ἐρχόμενος ἥξει, καὶ οὐ χρονιεῖ.” Σὺ δὲ καὶ τῶν ἐξῆς ἀκουε, καὶ μάνθανε πῶς συνεχῶς ^d ὑπομιμνήσκει τῆς ἀγνοίας τῆς ἡμέρας, δηλῶν τοῖς οἰκέταις τοῦτο χρήσιμον ὄν, καὶ ἱκανὸν ἀφυπνίσαι αὐτοὺς καὶ διαναστῆσαι. Τί γὰρ εἰ καὶ μηδὲν τινες ἐντεῦθεν ^e ἐκέρδαναν; Οὐδὲ γὰρ ἀπὸ τῶν ἄλλων τῶν ὠφελούντων ὠφελήθησάν τινες, ἀλλ’ ὅμως οὗτος οὐ παύεται τὰ ^f αὐτοῦ ποιῶν. Τί οὖν φησι τὰ ἐξῆς;

²¹ v. 48-51.

²² Philipp. iv. 5, 6. Hebr. x. 37.

ᾧ ὅτι ἔγνω . . . σωφρονήσας] Sic Sav. adstipulantibus codd. et Interp. ὅτι ἡ πιστὴ γνώμη περὶ τὰ μικρὰ τὰ μεγάλα προσκτᾶσθαι ποιεῖ, ἀλλὰ σωφρονίσας Mor. quem temere secutus est Montef. ^x δοῦλος] + ἐκεῖνος L. ^y μου om. G. H. M. ^z τὴν ἡμέραν om. G. K. M. γν. τὴν ἡμ.] τὴν ἡμ. γν. L. sed hic codex paulo ante alterum ordinem habet. ^a ἔνεκεν] + ἐντεῦθεν G. H. K. ^b ἥξειν] μὴ ἥξειν Mor. Ben. ^c οὖν om. L. ^d ἀναμιμνήσκει L. τῆς ἀγ. τῆς ἡμ.] Sic L. ut conjecit Sav. τὴν ἀγνοίαν τῆς ἡμέρας H. ceteri cum Edd. τῆς ἀγνοίας τὴν ἡμέραν. ^e Sic Sav. [et Reg. 688.] codices ἐκέρδανον. ^f ἐαυτοῦ L.

“Ἐλεύσεται ^g γὰρ ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκει,” καὶ τὰ ἔσχατα αὐτὸν διαθήσει. ^h Ὁρᾷς πῶς καὶ πανταχοῦ τοῦτο τίθησι, τὸ τῆς ἀγνοίας, δεικνὺς χρήσιμον ⁱ ὄν, καὶ ταύτῃ ποιῶν ἐναγωνίους αἰεῖ; Τοῦτο γὰρ ἐστὶν αὐτῷ D τὸ σπουδαζόμενον, τὸ αἰεὶ ἡμᾶς ἐγρηγορεῖν· καὶ ἐπειδὴ αἰεὶ ἐν ταῖς τρυφαῖς ἀναπίπτομεν, ἐν δὲ ταῖς συμφοραῖς μᾶλλον συστελλόμεθα, διὰ τοῦτο πανταχοῦ τοῦτο λέγει, ὅτι ὅταν ἄνεσις ᾖ, τότε ἔρχεται τὰ δεινά. Καὶ ὥσπερ ἀνωτέρω διὰ τοῦ Νῶε τοῦτο ἐδήλωσεν, οὕτω καὶ ἐνταυθὰ φησιν, ὅταν ὁ δοῦλος ἐκεῖνος μεθύῃ, ὅταν τύπτῃ, καὶ ἡ κόλασις ἀφόρητος.

^k Ἀλλὰ μὴ τὴν κόλασιν ἴδωμεν μόνον τὴν ἐκείνῳ κειμένην, ἀλλὰ κάκεῖνο σκοπήσωμεν, μήποτε καὶ αὐτοὶ τὰ αὐτὰ πράτ- E τοντες λανθάνωμεν. Καὶ γὰρ τούτῳ ἐοίκασιν οἱ χρήματα ἔχοντες, καὶ μὴ διδόντες τοῖς δεομένοις. Καὶ γὰρ ⁱ καὶ σὺ οἰκονόμος εἰ τῶν σαυτοῦ χρημάτων, οὐχ ἦττον ἢ ὁ τὰ τῆς ἐκκλησίας οἰκονομῶν. Ὡςπερ οὖν ἐκεῖνος οὐκ ἔχει ἐξουσίαν τὰ διδόμενα παρ’ ὑμῶν εἰς πένητας ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε σκορπίσαι, ἐπειδὴ εἰς πενήτων ἐδόθη διατροφήν· οὕτως οὐδὲ σὺ 747 τὰ σά. Εἰ γὰρ καὶ πατρῶον διεδέξω κλῆρον, καὶ οὕτως ἔχεις (485) πάντα ἃ ἔχεις· καὶ οὕτω τοῦ θεοῦ πάντα ἐστίν. Εἵτα, σὺ μὲν ^m ὅπερ ἔδωκας, οὕτω βούλει μετὰ ἀκριβείας οἰκονομεῖσθαι· τὸν δὲ θεὸν οὐκ οἶεῖ τὰ αὐτοῦ μετὰ πλείονος ἀπαιτήσῃν ἡμᾶς τῆς σφοδρότητος, ἀλλὰ ἀνέχεσθαι ἀπλῶς αὐτῶν ἀπολυμένων; Οὐκ ἐστὶ ταῦτα, οὐκ ἐστὶ. Καὶ γὰρ διὰ τοῦτο καὶ παρὰ σοὶ ταῦτα εἴασεν, ὥστε δοῦναι τὴν τροφήν αὐτοῖς ἐν ⁿ καιρῷ. Τί ἐστίν, ἐν καιρῷ; Τοῖς δεομένοις, τοῖς πεινῶσιν. Ὡςπερ ^o γὰρ σὺ τῷ συνδούλῳ ἔδωκας οἰκονομῆσαι, οὕτω καὶ σὺ ὁ δεσπότης βούλεται εἰς δέον ταῦτα δαπανᾶν. B Διὰ τοῦτο καὶ δυνάμενος αὐτὰ ἀφελέσθαι, ἀφῆκεν, ἵνα ἔχῃς ἀφορμὴν ἀρετῆν ἐπιδείξασθαι· ἵνα ἀλλήλων εἰς χρεῖαν καταστήσας τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην θερμότεραν ἐργάσῃται.

^g γὰρ om. L. ἐν ante ὥρα om. M. Mox διαθήσεται G. M. ^h Ὁρᾷς ὅπως πανταχοῦ K. Ὁρα ὅτι καὶ π. L. ⁱ ὄν addidi, distinctione paululum mutata, auctoribus G. H. K. M. et Interp. ^k ΗΘΙΚΟΝ. Περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ ὅτι οἰκονόμους θεοῦ ἡμᾶς εἶναι δεῖ, καὶ οὐκ ὀφείλομεν ἀναλίσκειν αὐτῶν τὸν πλοῦτον εἰς ἀκαίρους δαπάνας, καὶ πατρῶος, καὶ ἀπὸ πόνων ἰδίων ἐστίν· ἐν ^q καὶ περὶ τοῦ μὴ τυπτίζειν τοὺς πένητας. G. ^l καὶ om. G. K. M. ^m ἄπερ Edd. ⁿ καιρῷ] Sic H. K. L. M. vulgo bis ἐνκαιρῷ. ^o γὰρ om. G. H. K. M.

Σὺ δὲ λαβὼν, οὐ μόνον οὐ δίδως, ἀλλὰ καὶ τύπτεις. Καί-
 τοιγε εἰ τὸ μὴ δοῦναι ἔγκλημα, τὸ τυπτῆσαι ποίαν φέρει
 συγγνώμην; Τοῦτο δέ μοι δοκεῖ λέγειν, τοὺς ὑβριστὰς καὶ
 τοὺς πλεονέκτας αἰνιττόμενος, καὶ πολλὴν ἐνδεικνύμενος τὴν
 C κατηγορίαν, ὅταν οὓς τρέφειν ἐκελεύσθησαν, τούτους τύ-
 πτωσι. Δοκεῖ δέ μοι καὶ τοὺς τρυφῶντας ἐνταῦθα αἰνίτ-
 τεσθαι· καὶ γὰρ καὶ τρυφῆς μεγάλῃ κεῖται κόλασις. “Ἐσθίει
 γὰρ καὶ πίνει, ^p φησὶ, μετὰ τῶν μεθύνων,” τὴν γαστρι-
 μαργίαν δηλῶν. Οὐ γὰρ διὰ τοῦτο ἔλαβες, ἵνα ^a εἰς τρυφὴν
 δαπανήσης, ἀλλ’ ἵνα εἰς ἐλεημοσύνην ἀναλώσης. Μὴ γὰρ τὰ
 σαυτοῦ ἔχεις; Τὰ τῶν πενήτων ἐνεπιστεύθης, καὶ ἐκ πόνων
 δικαίων, καὶ ἀπὸ κλήρου πατρώου κεκτημένος τύχης. Μὴ
 γὰρ οὐκ ἠδύνατο ^s ταῦτα ὁ θεὸς ἀφελέσθαι σου; Ἀλλ’ οὐ
 ποιεῖ τοῦτο, σὲ κύριον ποιῶν τῆς εἰς τοὺς δεομένους φιλοτι-
 D μίας. Σὺ δέ μοι σκόπει, πῶς διὰ πασῶν τῶν παραβολῶν
 κολάζει τοὺς οὐκ ^t εἰς τοὺς δεομένους τοῖς χρήμασι χρωμένους
 τοῖς ἰδίοις. Οὔτε γὰρ αἱ παρθένοι ἥρπασαν τὰ ἀλλότρια,
 ἀλλ’ οὐκ ἔδωκαν τὰ ἴδια· οὔτε ὁ τὸ ἐν τάλαντον κατο-
 ρύζας ἐπλεονέκτησεν, ^v ἀλλ’ οὐκ ἐδιπλασίασεν· οὔτε οἱ
 πεινῶντας παριδόντες, ἐπειδὴ τὰ ἀλλότρια ἥρπασαν, κολά-
 ζονται, ἀλλ’ ^w ἐπειδὴ τὰ αὐτῶν οὐκ ἐσκόρπισαν, καθάπερ
 καὶ ὁ δούλος οὗτος. Ἀκούσωμεν τοίνυν ὅσοι γαστριζόμεθα,
 ὅσοι εἰς δεῖπνα πολυτελῆ τὸν πλοῦτον ἀναλίσκομεν τὸν οὐδὲν
 ἡμῖν προσήκοντα, ἀλλὰ τῶν δεομένων ὄντα. Μὴ γὰρ ἐπειδὴ
 E ἀπὸ φιλανθρωπίας πολλῆς ὡς ἐκ τῶν σῶν ἐκελεύσθης ^x διδόν-
 ναι; διὰ τοῦτο καὶ σαυτοῦ ^y νομίσης εἶναι ταῦτα. Ἐχρησέ-
 σοι, ἵνα δυνηθῇς εὐδοκιμῆσαι. Μὴ τοίνυν σὰ εἶναι νόμιζε, τὰ
 αὐτοῦ αὐτῷ διδούς. Οὐδὲ γὰρ εἰ σὺ ἐδάνεισάς τι, ἵνα
 ἀπελθὼν δυνηθῇ τινος ἀφορμὰς λαβεῖν πόρων, ἐκείνου τὰ
 χρήματα ^z ἔφης ἂν εἶναι. Καὶ σοὶ τοίνυν ἔδωκεν ὁ θεός, ἵνα
 ἐμπορεύσῃ τὸν οὐρανόν. Μὴ τοίνυν τὴν ὑπερβολὴν τῆς φι-

^p φησὶ om. G. K. M. δηλῶν] ἐντεῦθεν δηλῶν H. ^a εἰς τὴν τρυφὴν
 G. K. M. ^t ἀπὸ] ἐκ G. H. K. M. Alterum tuetur Flor. p. 342.
 (Tom. XII. p. 586 B.) τύχης] Sic G. H. K. M. Fl. pro vulgato τυγ-
 χάνης. Clausula καὶ ἐκ πόνων δικαίων post τυγχάνης vulgo legitur,
 adversantibus G. H. K. M. Fl. et Interp. ^s αὐτὰ L. Fl. ^t εἰς
 τοὺς δ.] εἰς δέον G. Ge. ^v ἀλλ’] + ἐπειδὴ G. H. K. M. et Interp.
^w ἐπειδὴ περ L. ^x διαδοῦναι G. H. K. M. invito Fl. ^y νόμιζε L.
 νομίζης Edd. ^z ἔφης ἂν] ἔφησας G. H. M.

λανθρωπίας ὑπόθεσιν ἀγμωμοσύνης ^a ποιήσης. Ἐννόησον ὅσης εὐχῆς ἄξιον ἦν, τὸ δυνηθῆναι μετὰ τὸ βάπτισμα εὐρεῖν ὁδὸν λύουσαν ἁμαρτήματα. Εἰ μὴ τοῦτο εἶπε, ὅς ἐλεημοσύνην, 748 πόσοι ἂν εἶπον, εἴθε ἦν δυνατόν χρήματα δοῦναι, καὶ ἀπαλλαγῆναι ^b τῶν κακῶν τῶν μελλόντων; Ἐπειδὴ δὲ δυνατόν τοῦτο γέγονε, πάλιν γεγόνασιν ὑπτιοι. Ἀλλὰ δίδωμι, φησί. Καὶ τί τοῦτο; Οὐδέπω γὰρ ἔδωκας ὅσον ἢ τοὺς δύο ὀβολοὺς καταβαλοῦσα· μᾶλλον δὲ ^c οὐδὲ τὸ ἡμῖν, οὐδὲ τὸ πολλοστον ἐκείνης, ἀλλὰ τὰ πλείονα εἰς ^d ἀνοήτους ἐκβάλλεις δαπάνας, εἰς συμπόσια καὶ μέθην καὶ ἄσωτίαν ἐσχάτην· νῦν μὲν καλῶν, νῦν δὲ καλούμενος· νῦν μὲν ἀναλίσκων, νῦν δὲ ἑτέροισι ἀναλίσκειν ἀναγκάζων· ὥστε καὶ διπλὴν σοι γενέσθαι τὴν κόλασιν, καὶ ἀφ' ὧν αὐτὸς ποιεῖς, καὶ ἀφ' ὧν ἑτέροις B προτρέπεις. Ὅρα γοῦν καὶ τοῦτον ^e αὐτὸν τοῦτο ἐγκαλούμενον τὸν οἰκέτην. “Ἐσθίει γὰρ, φησί, καὶ πίνει μετὰ τῶν μεθύοντων.” Οὐδὲ γὰρ τοὺς μεθύοντας μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν ὄντας κολάζει· καὶ μάλα εἰκότως, ^f ὅτι μετὰ τῆς οἰκείας διαφθορᾶς καὶ τῆς τῶν πλησίον ὑπερορῶσι σωτηρίας. Τὸν δὲ θεὸν οὐδὲν οὕτω παροξύνει, ὡς τὸ ὑπεροπτικῶς ἔχειν τῶν τῷ πλησίον προσηκόντων. Διὸ καὶ τὸν θυμὸν ἐνδεκνύμενος, διχοτομηθῆναι αὐτὸν ἐκέλευσε. Διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἀγάπην ^g γνῶρισμα τῶν αὐτοῦ μαθητῶν ἔφησεν εἶναι· ἐπειδὴ πᾶσα ἀνάγκη, τὸν ἀγαπῶντα τὰ τοῦ ἀγαπωμένου μεριμνᾷ. Ταύτης τοίνυν ἐχώμεθα τῆς ὁδοῦ· καὶ γὰρ αὕτη μάλιστα C 86) ἐστὶν ἡ πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνάγουσα, ἡ τοῦ Χριστοῦ μιμητὰς ἐργαζομένη, ἡ τοῦ θεοῦ κατὰ δύναμιν ὁμοίους ποιοῦσα. Ὅρα γοῦν καὶ τὰς ἀρετὰς ταύτας οὕσας ἀναγκαιοτέρας, αἱ παρὰ ταύτην ^h ἐσκήνυνται τὴν ὁδόν. Καὶ εἰ βούλεσθε, ποιήσωμεν αὐτῶν ἐξέτασιν, καὶ τὰς ψήφους ἀπὸ τῆς τοῦ θεοῦ ⁱ ἐνέγκωμεν γνῶμης. Ἔστωσαν τοίνυν δύο ζῶης ἀρίστης ὁδοί· καὶ ἡ μὲν μία αὐτῶν ^k αὐτὸν κατασκευαζέτω καλὸν τὸν με-

^a ποιήσῃ G. M. ποιῶν Fl. Mox τὸ ante δυνηθῆναι om. G. H. K. M.

^b τῶν μελλόντων κακῶν Edd. ^c οὐδὲ] οὐ Sav. Haec οὐδὲ τὸ ἡμῖν om. L. Mor. Ben. invito Interprete. ^d ἀνοήτους G. M. Post h. v. vulgo addunt καὶ ἀνωφελεῖς, invitis codd. et Ge. ^e αὐτὸν τοῦτο] Sic L. τοῦτο om. ceteri. αὐτὸ τοῦτο Edd. ^f ὅτι] ὅταν G. M.

^g Codices γνῶριμον: sed vulgatum γνῶρισμα tuetur Reg. 688. et marg. G. ^h σκηνοῦνται G. H. K. M. ⁱ φέρωμεν G. M. ^k αὐτὸν om. G. H. K. M.

τιόντα· ἡ δὲ ἑτέρα, καὶ τὸν πλησίον. Ἰδωμεν ποία μᾶλλον εὐδοκμεῖ, καὶ πρὸς τὴν κορυφὴν ἡμᾶς ἄγει τῆς ἀρετῆς. Οὐκ-
D οὖν ἐκεῖνος μὲν ὁ τὰ ἑαυτοῦ μόνον ζητῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ Παύλου μυρίας δέξεται αἰτίας· ὅταν δὲ ἀπὸ τοῦ Παύλου εἴπω, τοῦ Χριστοῦ λέγω· οὗτος δὲ ἐγκώμια καὶ στεφάνους.
¹ Πόθεν τοῦτο δῆλον; Ἄκουσον τί μὲν τούτῳ διαλέγεται, τί δὲ ἐκείνῳ. ²³ “Μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω, ἀλλὰ ^m καὶ τὸ τοῦ πλησίον ἕκαστος.” Ὁρᾷς πῶς τὸ μὲν ἐξέβαλε, τὸ δὲ εἰσήγαγε; ⁿ Πάλιν, ²⁴ “ἕκαστος ὑμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομήν.” Εἶτα καὶ ὁ ἔπαινος ἄφατος μετὰ παραινέσεως· “καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ ἤρρεσεν.” Ἰκαναὶ μὲν οὖν καὶ αὗται αἱ ψῆφοι δεῖξαι τὴν νίκην· ἵνα δὲ καὶ ἐκ περιουσίας τοῦτο γένηται, ἴδωμεν τί μὲν τῶν κατορθωμάτων μέχρις ἡμῶν ἴσταται, τί δὲ ἀφ’ ἡμῶν
E καὶ εἰς ἑτέρους διαβαίνει. Οὐκοῦν τὸ μὲν νηστεύσαι, καὶ χαμευνῆσαι, καὶ παρθενίαν ἀσκῆσαι, καὶ σωφρονῆσαι, ταῦτα αὐτοῖς ^ο τοῖς ἐργαζομένοις φέρει τὸ κέρδος· τὰ δὲ ἀφ’ ἡμῶν εἰς τὸν πλησίον διαβαίνοντα, ἐλεημοσύνη, διδασκαλία, ἀγάπη. Οὐκοῦν κἀνταῦθα ἄκουσον Παύλου λέγοντος, ὅτι ²⁵ “κἀν
749 ψωμίσω μου τὰ ὑπάρχοντα, κἀν παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα ^p καυθήσομαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι.” ^q Ὁρᾷς αὐτὴν καθ’ ἑαυτὴν λαμπρῶς ἀνακηρυττομένην καὶ στεφανουμένην; Εἰ δὲ βούλεσθε, καὶ ἐκ τρίτου συμβάλωμεν. Καὶ ὁ μὲν νηστευέτω, καὶ σωφρονεῖτω, καὶ μαρτυρεῖτω, καὶ κατακαιέσθω· ἕτερος δέ τις ἀναβαλλέσθω τὸ μαρτύριον διὰ τὴν τοῦ πλησίον οἰκοδομήν, καὶ μὴ μόνον ἀναβαλλέσθω, ἀλλὰ καὶ ἀπερχέσθω μαρτυρίου χωρὶς· τίς μᾶλλον εὐδοκμήσει μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀποδημίαν; Οὐ δεῖ πολλῶν ἐνταῦθα λόγων ἡμῖν, οὐδὲ μακρᾶς τῆς περιόδου. Ἐφέστηκε γὰρ ὁ μακάριος Παῦλος τὴν ψῆφον φέρων καὶ λέγων· ²⁶ “τὸ ἀναλῦσαι καὶ
B σὺν Χριστῷ εἶναι, κρεῖσσον· τὸ δὲ ἐπιμένειν τῇ σαρκί, ἀναγκαϊότερον δι’ ὑμᾶς” ^r καὶ τῆς πρὸς τὸν Χριστὸν ἀποδημίας προετίμησε τοῦ πλησίον τὴν οἰκοδομήν. Τοῦτο γὰρ μάλιστά

²³ 1 Cor. x. 24. ²⁴ Rom. xv. 2, 3. ²⁵ 1 Cor. xiii. 3. ²⁶ Philip. i. 23, 24.

¹ Καὶ πόθεν Edd. ^m καὶ om. K. L. ⁿ Καὶ πάλιν L. ^ο τοῖς deest in Edd. ^p καυθήσωμαι G. ^q Ὁρᾷς αὐτὴν καθ’ ἑαυτὴν] Καὶ θέα αὐτὴν G. H. K. M. [et Reg. 688.] Καὶ θέα ταύτην L. Editi, ut dedi, nulla memorata varietate. ^r καὶ] Ἀκούεις ὅτι καὶ Edd. invitis codd. et Interp.

ἐστι συνεῖναι Χριστῷ, τὸ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν· θέλημα δὲ αὐτοῦ οὐδὲν οὕτως ἐστίν, ὡς τὸ συμφέρον ⁸ τῷ πλησίον. Βούλει καὶ τετάρτην εἶπω τούτων ἀπόδειξιν; “Πέτρε, ¹ φιλεῖς με; φησί· ποίμαινε τὰ πρόβατά μου.” καὶ τρίτον αὐτὸν ἐρωτήσας, τοῦτο ἔφησε φιλίας εἶναι τεκμήριον. Οὐ ² πρὸς ἱερέας δὲ τοῦτο εἴρηται μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἕκαστον ἡμῶν, τῶν καὶ μικρὸν ἐμπεπιστευμένων ποιμνιον. Μὴ γὰρ ἐπειδὴ ³ C μικρὸν ἐστι, καταφρονήσης· ²⁷ “ὁ γὰρ πατήρ μου, φησὶν, εὐδόκησεν ἐν αὐτοῖς.” Ἐχει ἕκαστος ἡμῶν πρόβατον· τοῦτο ἐπὶ τὰς προσηκούσας ἀγέτω νομάς. Καὶ ὁ ἀνὴρ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς εὐνῆς μηδὲν ἄλλο ζητεῖτω, ἀλλ’ ἢ ὅπως ἐργάσῃται τι καὶ εἴπῃ, δι’ ὧν ἅπασαν εὐλαβεστέραν ⁴ ποιήσῃ τὴν οἰκίαν. Ἡ γυνὴ πάλιν, ἔστω μὲν οἰκουρὸς, πρὸ δὲ ταύτης τῆς ἐπιμελείας ἑτέραν ἀναγκαιοτέραν ἔχέτω φροντίδα, ⁵ τὰ τῶν οὐρανῶν ὅπως ἅπαντα ἐργάζεται ἡ οἰκία. Εἰ γὰρ ἐν τοῖς βιωτικοῖς, πρὸ τῆς κατὰ τὴν οἰκίαν ἐπιμελείας, τὰ δημόσια σπουδάζομεν ⁶ καταθεῖναι ὀφλήματα, ὥστε μὴ διὰ τὴν ἐν τούτοις ἀγνωμοσύνην ⁷ δέρεσθαι καὶ ἔλκεσθαι ἐπ’ ἀγορᾶς, καὶ μυρία ἀσχημονεῖν· πολλῷ μᾶλλον ἐπὶ τῶν πνευματικῶν ⁸ D τοῦτο δεῖ ποιεῖν, τὰ τοῦ βασιλέως τῶν ὄλων θεοῦ καταθεῖναι πρότερον, ἵνα μὴ ἔλθωμεν ὅπου ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Καὶ ταύτας ζητῶμεν τὰς ἀρετὰς, αἱ μετὰ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας καὶ τοὺς πλησίον τὰ μέγιστα ὠφελῆσαι δύναντ’ ἄν. Τοιοῦτον ἡ ἐλεημοσύνη, τοιοῦτον ἡ εὐχή· μᾶλλον δὲ καὶ ⁹ αὕτη παρ’ ἐκείνης δυνατὴ καὶ ὑπόπτερος γίνεται. ²⁸ “Αἱ εὐχαὶ σου γὰρ, φησί, καὶ αἱ ἐλεημοσύναι ¹⁰ σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.” Οὐκ εὐχὴ δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ νηστεία ἐντεῦθεν τὰ νεῦρα ἔχει. Καὶ νηστεύης χωρὶς ¹¹ E ἐλεημοσύνης, οὐδὲ νηστεία τὸ πρᾶγμα λογίζεται· ἀλλὰ γαστριζομένου καὶ μεθύοντος χείρων ὁ τοιοῦτος, καὶ ¹² τοσοῦτῃ (487) χείρων, ὅσῳ τρυφῆς ὠμότης χαλεπώτερον. Καὶ τί λέγω

²⁷ Luc. xii. 32.²⁸ Act. x. 4.

¹ τῷ] τοῦ G. ² φιλεῖς] εἰ φιλεῖς H. ³ πρὸς τοὺς ἱερέας G. H. K. M. ⁴ ποιήσῃ Edd. ⁵ τὰ] τὴν L. M. τὴν τῶν οὐρανῶν [βασιλείαν,] ὅπως Mor. et sine uncis Ben. p. p. ἐργάσῃται Edd. ⁶ κατατιθεῖναι G. H. K. M. ⁷ δαίρεσθαι G. δεδέσθαι H. K. L. Mor. p. p. εἰς ἀγορᾶς G. H. M. εἰς ἀγορᾶς (sic) K. ⁸ αὕτη G. H. K. M. ⁹ σου deest in Edd. ¹⁰ τοσοῦτον χ. ὅσον G. H. K. M. ὠμότης] + χείρον καὶ Edd. contra codd. et Flor. p. 349.

νηστέϊαν; Κὰν γὰρ σωφρονῆς, κὰν παρθενεύης, ἐκτὸς ἑστη-
 κας τοῦ νυμφῶνος, ἐλεημοσύνην οὐκ ἔχων. Καίτοι τί παρ-
 750 θενίας ἴσον, ὃ μηδὲ ἐν τῇ καινῇ ^d ὑπὸ νόμου ἦλθεν ἀνάγκην
 διὰ τὸ ὑπερέχον; ἀλλ' ὅμως ἐκβάλλεται, ὅταν τὴν ἐλεημο-
 σύνην μὴ ἔχῃ. Εἰ δὲ παρθένοι ἐκβάλλονται, ἐπειδὴ ταύτην
 οὐκ εἶχον μετὰ δαψιλείας τῆς προσηκούσης, τίς δυνήσεται
 ταύτης ἄνευ συγγνώμης τυχεῖν; Οὐκ ἔστιν οὐδεὶς, ἀλλ'
 ἀπολέσθαι πάντως ἀνάγκη τὸν ταύτην οὐκ ἔχοντα. Εἰ γὰρ
 ἐν τοῖς βιωτικοῖς οὐδεὶς ἑαυτῷ ζῇ, ἀλλὰ καὶ χειροτέχνης,
 καὶ στρατιώτης, καὶ γεωργός, καὶ ἔμπορος, πρὸς τὸ κοινῇ
 συμφέρον καὶ τὸ τῷ πλησίον ὠφέλιμον συντελοῦσιν ἅπαντες·
 πολλῶ μᾶλλον ἐπὶ τῶν πνευματικῶν τοῦτο δεῖ ποιεῖν. Τοῦτο
 γὰρ μάλιστα ἐστὶ ^e ζῆν· ὡς ὅγε ἑαυτῷ ζῶν μόνον, καὶ πάν-
 B των ὑπερορῶν, περιττός ἐστι, καὶ οὐδὲ ἄνθρωπος, οὐδὲ τοῦ
 γένους τοῦ ἡμετέρου. Τί οὖν, φησὶν, ^f ἂν τὰ καθ' ἑαυτὸν
 παρίδω, τὰ τῶν ἄλλων ἐπιζητῶν; Οὐκ ^g ἐστὶ τὰ τῶν ἄλ-
 λων ἐπιζητοῦντα τὰ ἑαυτοῦ παριδεῖν. Ὁ γὰρ τὰ τῶν
 ἄλλων ἐπιζητῶν, οὐδένα λυπεῖ, ἀλλ' ἐλεεῖ πάντας, ὠφελεῖ
 εἰς δύναμιν τὴν ἑαυτοῦ· οὐδένα ἀρπάσεται, ^h οὐδένα πλεονε-
 κτήσεται, οὐ κλέψει, οὐ ψευδομαρτυρήσεται· πάσης ἀφέξεται
 κακίας, πάσης ἐπιλήψεται ἀρετῆς, καὶ ὑπερεύξεται τῶν ἐχ-
 θρῶν, καὶ εὐεργετήσεται τοὺς ἐπιβουλευόντας· καὶ οὔτε λοι-
 δορήσεται τι, οὔτε κακῶς ἐρεῖ, κὰν μυρία ⁱ ἀκούσῃ κακῶς,
 ἀλλ' ἐρεῖ τὰ ἀποστολικά· ²⁹ “τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ;
 C τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι;” ^k Ἐν δὲ τῷ τὰ
 ἡμέτερα σκοπεῖν οὐ πάντως καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐψεται. Ἐκ
 τούτων ἀπάντων πεισθέντες, ὡς οὐκ ἐνὶ σωθῆναι μὴ τὸ κοινῇ
 συμφέρον ^l σκοποῦντα, καὶ τὸν διχοτομηθέντα τοῦτον ἰδόντες,
 καὶ τὸν τὸ τάλαντον κατορύξαντα, ταύτην ἐλώμεθα τὴν ὁδόν,
 ἵνα καὶ τῆς αἰωνίου ^m τύχωμεν ζωῆς· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς

²⁹ 2 Cor. xi. 29.

^d ἦλθεν ὑπὸ νόμον ἀνάγκην H. ἦλθεν ὑπὸ νόμον ἀνάγκης G. M. Ge. ὑπὸ νόμον ἦ. ἐξ ἀνάγκης Fl. ὑπὸ νόμον ἦ. τῆς ἀνάγκης Sav. Ben. Sic Mor. sed [τῆς ἀνάγκης] post ὑπερέχον rejecto. ^e ζῆν] τὸ ζῆν Edd. p. p. μόνω K. Fl. ^f ἂν om. K. Idem παρίδων et ἐπιζητῶ dat, favente Ge. ^g ἐστὶν] + οὐκ ἐστὶ Edd. ^h οὐδένα] οὐδὲ K. οὐδένα ἀρπάσεται, οὐδ. πλ.] οὐδένοσ τι ἀρπάσει, οὐ πλ. Edd. ⁱ ἀκούη G. M. ^k Ἐκ δὲ τοῦ τὰ Edd. ^l σκοποῦντας Edd. ^m τύχ. ζωῆς] βασιλείας ἐπιτύχωμεν G. H. K. M. Ge.

ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. D

ΟΜΙΛΙΑ ΟΗ.

¹ Τότε ὁμοιωθήσεται, ^a φησὶν, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν, ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου. Πέντε δὲ ^b ἦσαν φρόνιμοι, καὶ ^c αἱ πέντε μωραὶ, αἵτινες οὐκ ἔλαβον, φησὶν, ἔλαιον. Εἵτα χρονίζοντος ^d τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν πᾶσαι, καὶ ἐκάθευδον. Μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν· ^e ἰδοὺ, ὁ νυμφίος ἔρχεται, ἐξέλθετε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. ^f Καὶ ἀναστᾶσαι καὶ διαποροῦσαι αἱ πέντε εἶπον ταῖς φρονίμοις· δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν. Αἱ δὲ οὐκ ἐπένευσαν, λέγουσαι· μήποτε οὐ ^g μὴ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε πρὸς τοὺς πωλοῦντας, καὶ ἀγοράσατε. Ἀπiousῶν δὲ ἐπὶ τοῦτο, ἦλθεν ὁ νυμφίος· καὶ αἱ μὲν εἰσῆλθον, αἱ δὲ ^h ἦλθον ὕστερον λέγουσαι· κύριε, κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν. Ὁ δὲ ⁱ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἶδατε τὴν ἡμέραν, ^k οὐδὲ τὴν ὥραν. Εἵτα ἑτέραν λέγει παραβολὴν ^l πάλιν. Ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους δούλους, καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ^m ὑπάρχοντα· ᾧ μὲν πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἓν, ἐκάστω κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν· καὶ ⁿ ἀπεδήμησεν. Εἵτα τῶν δύο ^o προσ-

¹ Cap. xxv. v. 1-30.

ΗΟΜ. LXXVIII. ^a φησὶν om. K. L. ^b ἦσαν] + ἐξ αὐτῶν H. ^c αἱ om. K. L. αἵτινες] + μωραὶ H. ^d τοῦ] φησὶ, τοῦ H. L. p. p. πᾶσαι om. K. L. ^e ἰδοὺ om. K. L. p. p. αὐτοῦ om. K. ^f Καὶ... φρονίμοις] Τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι, καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας αὐτῶν. Αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπον H. ^g μὴ om. L. πορεύεσθε] + δὲ L. ^h ἦλθον om. K. L. ὕστερον] ὕστεροῦσαι L. λέγουσαι] λέγουσιν K. L. κύριε, κύριε om. K. L. ⁱ ἀποκριθεὶς om. K. L. ἀμὴν om. L. ^k οὐτε G. H. K. M. ^l πάλιν om. L. Ἄνθρωπος] + τις G. L. ^m ὑπάρχοντα] + αὐτοῦ L. ⁿ ἀπεδήμησεν] + καὶ τὰ ἐξῆς (omissis, quae sequuntur usque ad initium Homiliae) M. ^o προσενεγκόντων H. K.

ενεγκάντων τὰ διπλάσια, ὁ τὸ ἐν πιστευθεὶς αὐτὸ μόνον προσήνεγκε· καὶ ἐγκαλούμενός φησιν· ἔγνων ὅτι σκληρὸς εἶ, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ^ρ ὅπου οὐ διεσκόρπισας· καὶ φοβηθεὶς ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου· ἴδε, ^α ἔχεις τὸ σόν. Ἀποκριθεὶς οὖν ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπε· πονηρὲ δούλε, ἦδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅπου οὐ διεσκόρπισα· ἔδει σε καταβαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ γὰρ ἐλθὼν ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. Ἄρατε οὖν τὸ τάλαντον ἀπ' αὐτοῦ, καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα. Τῷ γὰρ ἔχοντι δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ^ι ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ τὸν ἀχρεῖον ^ς δούλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

- Ε** ΑΥΤΑΙ Αἱ παραβολαὶ τῇ προτέρᾳ εἰκασί τῇ τοῦ πιστοῦ δούλου, καὶ τοῦ ἀγνώμονος καὶ τὰ δεσποτικά ^ι κατεδηδοκός. Τέσσαρες γὰρ εἰσιν αἱ πᾶσαι περὶ τῶν αὐτῶν διαφόρως ἡμῖν παραινοῦσαι· λέγω δὴ τῆς περὶ τὴν ἐλεημοσύνην σπουδῆς, 751 καὶ τοῦ διὰ πάντων, ὧν ἂν ^ν δυνώμεθα, τὸν πλησίον ὠφελεῖν, ὡς οὐκ ἐνὸν σωθῆναι ἐτέρως. Ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν περὶ πάσης ὠφελείας λέγει καθολικώτερον, ἢν εἰς τὸν πλησίον ἐπιδείκνυσθαι χρή· ἐπὶ δὲ τῶν παρθένων περὶ ἐλεημοσύνης ἰδικῶς τῆς ἐν χρήμασι λέγει, καὶ σφοδρότερον ἢ ἐπὶ τῆς προτέρας παραβολῆς. Ἐκεῖ μὲν γὰρ τὸν τύπτοντα, καὶ μεθύοντα, καὶ τὰ δεσποτικά σκορπίζοντα καὶ ἀπολλύντα κολάζει· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸν οὐκ ὠφελούντα, οὐδὲ δαψιλῶς τοῖς δεομένοις τὰ ὄντα κενοῦντα. Εἶχον μὲν γὰρ ἔλαιον, οὐ δαψιλὲς δέ· διὸ καὶ κολάζονται. Τίνος δὲ ἕνεκεν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῶν παρθένων ταύτην ^ω προάγει τὴν παραβολήν, καὶ οὐχ ἀπλῶς **Β** ^χ ὅτιδήποτε ὑποτίθεται πρόσωπον; Μεγάλα περὶ παρθενίας διελέχθη εἰπών· ² “εἰσιν εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν” καί, “ὁ δυνάμενος χωρεῖν,

² Matth. xix. 12.

^ρ ὅπου] ὅθεν L. ^α ἔχεις om. L. ^ι ἔχει] δοκεῖ ἔχειν K. L. invitis Mosq. ^ς δούλον] + ἐκεῖνον L. ἐμβάλετε idem. ^ι κατεδηδοκός] + χρήματα Edd. ^ν δυνάμεθα Edd. Tacite correxit Editor Ben. 2^{dæ}. ^ω παράγει H. ^χ οἰονδήποτε Ep. οἰονδηποτοῦν Edd. p. p. τίθεται G. M.

χωρείτω.” ^γ Οἶδε καὶ τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων μεγάλην
περὶ αὐτῆς δόξαν ἔχοντας. Καὶ γὰρ ἐστὶ φύσει τὸ πρᾶγμα
μέγα, καὶ ^z δείκνυται ἐξ ὧν οὔτε ἐν τῇ παλαιᾷ ὑπὸ τῶν
παλαιῶν καὶ ἀγίων ἀνδρῶν ἐκείνων κατωρθώθη, καὶ ἐν τῇ
καινῇ ^a δὲ οὐκ ἦλθεν εἰς ἀνάγκην νόμου. Οὐ γὰρ ἐπέταξε
τοῦτο, ἀλλὰ τῇ προαιρέσει τῶν ^b ἀκουόντων ἐπέτρεψε. Διὸ
(488) καὶ Παῦλός φησι· ³ “περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν κυρίου
οὐκ ἔχω.” Ἐπαινῶ μὲν γὰρ τὸν κατορθοῦντα, οὐκ ἀναγκάζω ^C
δὲ τὸν μὴ βουλούμενον, οὐδὲ ἐπίταγμα τὸ πρᾶγμα ποιῶ.
Ἐπεὶ οὖν καὶ μέγα τὸ πρᾶγμα ἦν, καὶ μεγάλην παρὰ τοῖς
πολλοῖς δόξαν εἶχεν, ἵνα μή τις τοῦτο κατορθῶν, ὡς τὸ πᾶν
κατωρθωκὼς ^c διακේται, καὶ τῶν λοιπῶν ἀμελῇ, τίθῃσι ταύτην
τὴν παραβολὴν, ἱκανὴν πείσαι, ὅτι παρθενία, ^d καὶ τὰ ἄλλα
πάντα ἔχη, τῶν ἀπὸ τῆς ἐλεημοσύνης καλῶν ἔρημος οὔσα,
μετὰ τῶν πόρνων ἐκβάλλεται· ^e καὶ τὸν ἀπάνθρωπον καὶ τὸν
ἀνελεήμονα ἴστησι μετ’ αὐτῶν. Καὶ μάλα εἰκότως· ὁ μὲν
γὰρ σωμάτων ἔρωτος ἡττήθη, ^f αἱ δὲ χρημάτων. Οὐκ ἐστὶ
δὲ ἴσον σωμάτων ἔρος καὶ χρημάτων· ἀλλ’ ὁ τῶν σωμάτων
δριμύτερός τε πολλῶ καὶ τυραννικώτερος. “Ὅσω ^g οὖν ἀσθε-
νέστερος ὁ ἀνταγωνιστῆς, τοσούτῳ ἀσύγνωστοι μᾶλλον αἱ ^D
νικηθεῖσαι. Διὰ τοῦτο δὴ καὶ μωρὰς αὐτὰς καλεῖ, ὅτι τὸν
μείζονα ὑποστᾶσαι πόνον, διὰ τὸν ἐλάττονα τὸ πᾶν προῦ-
δωκαν. Λαμπάδας δὲ ἐνταῦθ’ αὐτὸ τὸ τῆς παρθενίας
χάρισμα, τὸ καθαρὸν τῆς ἀγιωσύνης· ἔλαιον δὲ, τὴν φιλαν-
θρωπίαν, τὴν ἐλεημοσύνην, τὴν περὶ τοὺς δεομένους βοήθειαν.
“Χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου, ἐνύσταξαν πᾶσαι, καὶ ἐκά-
θευδον.” ^h Δείκνυσιν οὐκ ὀλίγον τὸν χρόνον ἐσόμενον πάλιν
τὸν μεταξὺ, τοὺς μαθητὰς ἀπάγων τοῦ προσδοκᾶν αὐτίκα
μάλα φανεῖσθαι τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. Καὶ γὰρ τοῦτο ἤλπι- ^E

^a 1 Cor. vii. 25.

^γ Οἶδε] Οἶδεν δὲ Ep. [“Ἄλλως δὲ] οἶδε Mor. et sine uncis Sav.
Ben. ^z δείκνυται] Sic Ep. et codd. δῆλον Edd. p. p. ὑπὸ τῶν
ἀγίων ἐκείνων καὶ μεγάλων ἀνδρῶν κατωρθώθη Edd. contra Ep. Interp.
et codices. ^a δὲ om. K. L. ^b ἀκουόντων] + τοῦτο κατορθοῦσθαι
Edd. ^c διακείται M. διακαίηται L. ceteri cum Edd. διάκειται.
Ante h. v. ἀμελῶς inferciunt Edd. invitis subsidiis. ^d καὶ . . . ἔχη]
καὶ τὰ ἄλλα πάντα καλὰ Edd. repugnantibus Ep. Ge. et codd. Vocu-
lam πάντα contra ceteros tumentur L. Ep. Ge. ^e καὶ τῶν ἀπανθρώ-
πων G. K. M. ^f αἱ] Sic Ep. et codd. οἱ Edd. ^g γοῦν Edd.
^h Ἐνταῦθα δείκνυσιν Edd.

ζον· διὰ τοῦτο καὶ συνεχῶς αὐτοὺς ἀναχαιτίζει τῆς ἐλπίδος ταύτης. Μετὰ δὲ ¹τούτου κακεῖνο ἐμφαίνει, ὅτι ὕπνος ὁ θάνατός ἐστιν. Ἐκάθευδον γὰρ, φησί.

“Περὶ δὲ μέσας νύκτας κραυγὴ ^k γέγονεν.” Ἦτοι τῇ παραβολῇ ἐπέμεινεν, ἢ πάλιν δείκνυσιν, ὅτι ἐν νυκτὶ ἡ ἀνάστασις
 752 γίνεται. Τὴν δὲ κραυγὴν καὶ ὁ Παῦλος ἐνδείκνυται, λέγων·
⁴ “ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι καταβήσεται ἀπ’ οὐρανοῦ.” Καὶ τί βούλονται αἱ σάλπιγγες; τί δὲ ἡ κραυγὴ λέγει; “Ὁ νυμφίος ἔρχεται.” Ἐπεὶ οὖν ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας, “λέγουσιν αἱ μωραὶ ταῖς φρονίμοις· δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν.” Πάλιν αὐτὰς μωρὰς καλεῖ, δεικνὺς ὅτι οὐδὲν μωρότερον τῶν ἐνταῦθα χρηματιζομένων, καὶ γυμνῶν ἀπιόντων ἐκεῖσε, ἔνθα μάλιστα φιланθρωπίας ἡμῖν χρεία, ἔνθα πολλοῦ τοῦ ¹ἐλαίου. Οὐ ταύτῃ δὲ μόνον μωραὶ, ἀλλ’ ὅτι καὶ προσεδόκησαν ἐκεῖθεν λήψεσθαι, καὶ ἀκαίρως ἐζήτησαν· καίτοιγε οὐδὲν ἐκείνων φιλανθρωπό-
 B τερον ἦν τῶν παρθένων, αἱ διὰ τοῦτο μάλιστα εὐδοκίμησαν. Καὶ οὐδὲ τὸ πᾶν ζητοῦσι· “δότε γὰρ ἡμῖν, φησὶν, ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν” καὶ τὸ ἀναγκαῖον τῆς χρείας ἐπιδείκνυνται· “σβέννυνται γὰρ, φησὶν, αἱ λαμπάδες ἡμῶν.” Ἀλλὰ καὶ οὕτως ἀπέτυχον· καὶ οὔτε ἡ φιλανθρωπία τῶν αἰτουμένων, οὔτε τὸ εὐκόλον τῆς αἰτήσεως, οὔτε τὸ ἀναγκαῖον καὶ χρειῶδες ἐποίησεν αὐτὰς ἐπιτυχεῖν. Ἀλλὰ τί ^m δὴ ἐντεῦθεν μανθάνομεν; Ὅτι οὐδεὶς ἡμῶν ἐκεῖ, τῶν ἐκ τῶν ἔργων προδοθέντων, προστῆναι δυνήσεται· οὐκ ἐπειδὴ οὐ βούλεται, ἀλλ’ ἐπειδὴ οὐ δύναται. Καὶ γὰρ καὶ αὐταὶ ἐπὶ τὸ ἀδύνατον καταφεύγουσι. Τοῦτο καὶ ὁ μακάριος Ἀβραάμ ἐδήλωσεν εἰπὼν, ὅτι ⁵ “ⁿ χάσμα μέγα ἐστὶ μεταξὺ ὑμῶν καὶ ἡμῶν,
 C ὥστε μὴδὲ βουλομένοις ἐξεῖναι διαβῆναι.” “Πορεύεσθε δὲ πρὸς τοὺς πωλοῦντας, καὶ ἀγοράσατε.” Καὶ τίνες οἱ πωλοῦντες; Οἱ πένητες. Καὶ ποῦ οὗτοι; Ἐνταῦθα· καὶ τότε ζητῆσαι ἐχρῆν, οὐκ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. Ὅρᾳς ^o ὁπόση γίνεται ἀπὸ τῶν πενήτων ἡμῖν ἡ πραγματεία; καὶ τούτους ἀνέ-

⁴ 1 Thess. iv. 16: (coll. 1 Cor. xv. 52.)

⁵ Luc. xvi. 26.

ⁱ τούτου] Sic L. vulgo τοῦτο. ^k γίνεται K. L. ¹ ἐλέου L. Ge. ^m δὴ deest in Edd. ⁿ χάσμα μέγα] χάος L. Ita laudat Chrys. infra p. 779 E. Tom. x. p. 504 B. et alibi. μέγα om. K. Vulgatum tumentur Mosqq. ^o πόση K. L. quam magnae Ge. ὅπως Edd.

λης, τὴν πολλὴν τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἀνείλες ἐλπίδα. Διόπερ ἐνταῦθα τὸ ἔλαιον ^p συνάγειν χρή, ἵνα ἐκεῖ χρήσιμον γένηται, ὅταν ὁ καιρὸς ἡμᾶς καλῇ. Οὐ γὰρ ἐκεῖνός ἐστιν ὁ καιρὸς τῆς συλλογῆς, ἀλλ' οὗτος. Μὴ τοίνυν ἀνάλισκε μάτην τὰ ὄντα εἰς τρυφὰς καὶ κενοδοξίας. Πολλοῦ γάρ ^q σοι ἐκεῖ χρεῖα D τοῦ ἐλαίου. Ταῦτα ἀκούσασαι ἐκεῖναι ἀπῆλθον, ἀλλ' οὐδὲν ^r ὤνησαν. Τοῦτο δέ φησιν, ^s ἢ τῇ παραβολῇ παραμένων, καὶ ὑφαίνων αὐτήν· ἢ καὶ διὰ τούτων δεικνύς, ὅτι καὶ φιλόανθρω-

(489) ποι γενώμεθα μετὰ τὸ ἀπελθεῖν, οὐδὲν ἐντεῦθεν κερδήσομεν εἰς τὸ ^t διαφυγεῖν. Οὐκοῦν οὐδὲ ταύταις ἤρκεσεν ἡ προθυμία· ἐπειδὴ μὴ ἐνταῦθα ἀπῆλθον πρὸς τοὺς πωλοῦντας, ἀλλ' ἐκεῖ οὔτε τῷ πλουσίῳ, ὅτε οὕτω φιλόανθρωπος γέγονεν, ὥς καὶ ὑπὲρ τῶν αὐτῷ προσηκόντων μεριμνᾶν. Ὁ γὰρ τὸν ἐν τῷ πυλῶνι κείμενον παρατρέχων, τοὺς οὐδὲ ὀρωμένους ἐξαρπάσαι ^v τῶν κινδύνων καὶ τῆς γεέννης ἐπείγεται, καὶ παρακαλεῖ πεμφθῆναί τινας τοὺς ταῦτα ἀπαγγελοῦντας αὐτοῖς. Ἄλλ' E ὅμως ^w οὐδὲν ἐκεῖνος ἐντεῦθεν ἀπώνατο, ὥσπερ οὐδὲ αὐταί. Ἐπειδὴ γὰρ ταῦτα ἀκούσασαι ἀπῆλθον, ἦλθεν ὁ νυμφίος· καὶ αἱ μὲν ἑτοιμοί, συνεισῆλθον· αἱ δὲ ἀπεκλείσθησαν. Μετὰ τοὺς πολλοὺς πόνους, μετὰ τοὺς ^x μυρίους ἰδρώτας καὶ τὴν ἀφόρητον μάχην ἐκείνην, καὶ τὰ τρόπαια ἃ κατὰ τῆς ^y φύσεως λυττώσης ἀνέστησαν, καταισχυνθεῖσαι καὶ τῶν λαμπάδων ἐσβεσμένων, ἀνεχώρουν κάτω κύπτουσαι. Οὐδὲν γὰρ ἀμαυρότερον παρθενίας, ^z ἔλεον μὴ ἐχούσης· οὕτω καὶ οἱ πολλοὶ 753 τοὺς ἀνελεήμονας εἰώθασι καλεῖν σκοτεινοὺς. Ποῦ τοίνυν τῆς παρθενίας ^a ὄφελος, ὅτε τὸν νυμφίον οὐκ εἶδον, καὶ οὐδὲ κρούσασαι ἤνυσαν, ἀλλὰ τὸ φοβερόν ἐκεῖνο ἤκουσαν ῥῆμα, “ὑπάγετε, οὐκ οἶδα ὑμᾶς;” Ὅταν δὲ αὐτὸς εἶπῃ τοῦτο, οὐδὲν ἕτερον ἢ γέεννα καταλιμπάνεται καὶ ἡ ἀφόρητος κόλασις· μᾶλλον δὲ καὶ τῆς γεέννης ^b τοῦτο τὸ ῥῆμα χαλεπώτερον.

^p Sic L. M. Ep. vulgo συναγαγεῖν. ^q σου G. K. M. ^r Sic H. L. vulgo ὠνήσαντο. Vid. adnot. ^s ἢ om. G. Alterum ἢ om. G. M. αὐτήν· ἢ καὶ διὰ τ. δ.] αὐτήν διὰ τούτων· ἢ δ. K. L. ^t διαφυγεῖν] + τὴν κόλασιν Ep. et Edd. invito Interp. ^v τῶν κ. καὶ] τοῦ κινδύνου G. H. K. M. ^w οὐδὲ H. K. M. et pr. G. ^x πολλοὺς H. K. πολλὰς G. M. invito Ep. ^y φ. λ.] λ. φ. Ep. Cf. Matthaei. ad Euth. Tom. i. p. 955. ^z ἔλαιον H. Ep. Ge. ἐλεημοσύνην Edd. ^a ὄφελος] τὸ κᾶνχημα Edd. invito Interp. “Alii τὸ [?] ὄφελος.” Montef. καὶ ante οὐδὲ om. G. H. K. M. ^b τουτὶ Edd. τὸ ῥῆμα om. M.

Ἐν τούτῳ τὸ ῥῆμα καὶ τοῖς τὴν ἀνομίαν ἐργαζομένοις εἶπε.
 “Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἶδατε τὴν ἡμέραν, ^αοὐδὲ τὴν
 ὥραν.” Ὅρᾳς πῶς συνεχῶς τοῦτο ἐπιλέγει, χρησίμην δεικνύς
 B τὴν ἄγνοιαν τῆς ἐξόδου τῆς ἐντεῦθεν; Ποῦ ^ενῦν εἰσιν οἱ διὰ
 παντὸς μὲν τοῦ βίου ῥάθυμοι, ὅταν δὲ ἐγκαλῶνται παρ’ ἡμῶν,
 λέγοντες, ὅτι ἐν καιρῷ τελευτῆς καταλιμπάνω τοῖς δεομένοις;
 Ἀκουέτωσαν τῶν ῥημάτων τούτων, καὶ διορθούσθωσαν. Καὶ
 γὰρ ^ε καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ πολλοὶ ἐξέπεσον τούτου, ἀθρόον
 ἀναρπασθέντες, καὶ οὐδὲ ἐπισκῆψαι συγχωρηθέντες τοῖς οἰ-
 κείοις ὑπὲρ ὧν ἐβούλοντο.

Αὕτη μὲν οὖν ἡ παραβολὴ τῆς διὰ χρημάτων ἐλεημοσύνης
 ἐνεκεν εἴρηται· ἡ δὲ μετὰ ταύτην, πρὸς τοὺς οὐ χρήμασιν,
 οὐ λόγῳ, οὐ προστασίᾳ, οὐχ ἐτέρῳ ὁτῶν ὠφελεῖν βου-
 λομένους τοὺς πλησίον, ἀλλὰ πάντα ἀποκρύπτοντας. Καὶ
 C τί δήποτε αὕτη μὲν ἡ παραβολὴ βασιλέα εἰσάγει, ἐκείνη
 δὲ νυμφίον; Ἵνα μάθῃς πῶς οἰκείως ἔχει πρὸς τὰς παρθένας
 ὁ Χριστὸς, τὰς ἀποδουμένας τὰ ὄντα· τοῦτο γὰρ καὶ παρ-
 θενία. Διὸ καὶ Παῦλος τοῦτον τίθησιν ὅρον τοῦ πράγματος.
 “Ἡ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου,” φησί· καὶ, “πρὸς τὸ
 εὐσχημον καὶ εὐπάρεδρον τῷ ^εκυρίῳ ἀπερισπάστως.” Ταῦτα
 παραινῶμεν, φησίν. Εἰ δὲ ἐν τῷ Λουκᾷ ἐτέρως κεῖται ἢ τῶν
 ταλάντων παραβολῇ, ἐκείνο λεκτέον, ὅτι ἄλλη αὕτη, καὶ
 ἑτέρα ἐκείνη. Ἐν ἐκείνῃ μὲν γὰρ ἀπὸ ἐνὸς κεφαλαίου διά-
 φοροι γεγόνασιν αἱ πρόσοδοι· ἀπὸ γὰρ μιᾶς μνᾶς ὁ μὲν πέντε,
 ὁ δὲ δέκα προσήνεγκαν, διὸ οὐδὲ τῶν αὐτῶν ^hἔτυχον· ἐνταῦθα
 δὲ τούναντίον, διὸ καὶ ὁ στέφανος ἴσος. ⁱὉ γὰρ δύο λαβὼν,
 D δύο ἔδωκε, καὶ ὁ τὰ πέντε ^kπάλιν ὁμοίως· ἐκεῖ δὲ, ἐπειδὴ ἐκ
 τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ὁ μὲν πλείονα, ὁ δὲ ἐλάττωνα πρόσοδον
 ἐποιήσατο, εἰκότως καὶ ἐν τοῖς ἐπάθλοις οὐχ ὁμοίως ἀπο-
 λαύουσιν. Ὅρα δὲ αὐτὸν πανταχοῦ οὐκ εὐθέως ἀπαιτοῦντα.
 Καὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ ἀμπελῶνος ἐξέδοτο γεωργοῖς, καὶ ἀπεδή-
 μησε· ^lκαὶ ἐνταῦθα ἐνεπίστευσεν, καὶ ἀπεδήμησεν, ἵνα μάθῃς

⁶ 1 Cor. vii. 34, 35.

^ε Τοῦτο τὸ ῥῆμα] ὁ K. τοῦτο τὸ ῥῆμα ὁ H. ^α οὔτε Edd.
^ε νῦν] τοίνυν G. H. K. M. ^ε καὶ om. G. H. K. p. p. ἀρπασθέντες
 M. Ep. ^ε κυρίῳ] + δουλεύειν H. ^h ἔτυχον] + δωρεῶν L. ⁱ Εἰ
 γὰρ ὁ δύο Edd. quae p. p. ἐπειδὴ omittunt, invitis codd. et Interp.
^k πάλιν om. G. K. M. Mox πρόσοδον ἐπεδείξατο L. Mor. ^l καὶ]
 οὕτω καὶ G. M.

αὐτοῦ ^m τὴν μακροθυμίαν. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ καὶ τὴν ἀνάστασιν αἰνιττόμενος ταῦτα λέγειν. Ἄλλ' ἐνταῦθα οὐκέτι γεωργοὶ καὶ ἀμπελῶν, ἀλλὰ πάντες ἐργάται. Οὐ γὰρ πρὸς ἄρχοντας E μόνον, οὐδὲ πρὸς Ἰουδαίους, ἀλλὰ πρὸς ἅπαντας διαλέγεται. Καὶ οἱ μὲν προσφέροντες ὁμολογοῦσιν εὐγνωμόνως καὶ τὰ αὐτῶν καὶ τὰ τοῦ δεσπότου. Καὶ ὁ μὲν λέγει, “ⁿ κύριε, πέντε τάλαντά μοι ἔδωκας.” ὁ δὲ λέγει, δύο· δεικνύντες ὅτι παρ’ αὐτοῦ τὴν ἀφορμὴν ἔλαβον τῆς ἐργασίας, καὶ πολλὴν χάριν ἴσασι, καὶ τὸ πᾶν αὐτῷ λογιζονται. Τί οὖν ὁ δεσπό- 754 τῆς; “Εὖ, δούλε ἀγαθὲ,” φησὶ, (τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἀγαθὸν, τὸ εἰς τὸν πλησίον ὁρᾶν), “καὶ πιστέ· ἐπὶ ὀλίγα ἡς (490) πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου” τὴν πᾶσαν μακαριότητα διὰ τοῦ ῥήματος τούτου δεικνύς. Ἄλλ' οὐκ ἐκεῖνος οὕτως, ἀλλὰ πῶς; “Ἦιδειν ὅτι σκληρὸς εἰ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ^p ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· καὶ φοβηθεὶς ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου· ἴδε, ἔχεις τὸ σόν.” Τί οὖν ὁ δεσπότης; “^q Ἐδεῖ σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις” τουτέστιν, εἰπεῖν ἐχρῆν, παραινέσαι, συμβουλευσαι. B Ἄλλ' οὐ πείθονται; Ἄλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο πρὸς σέ. Τί τούτου γένοιτ' ἂν ἡμερώτερον; Ἄνθρωποι μὲν γὰρ οὐχ οὕτω ποιοῦσιν, ἀλλ' αὐτὸν τὸν δανείσαντα, αὐτὸν καὶ ὑπεύθυνον τῆς ἀπαιτήσεως καθιστῶσιν. Αὐτὸς δὲ οὐχ οὕτως· ἀλλὰ, σὲ ἔδει καταβαλεῖν, φησὶ, καὶ τὴν ἀπαίτησιν ἐμοὶ ἐπιτρέψαι. “Κάγῳ μετὰ ^s τόκου ἂν ἀπήτησα” τόκον λέγων ἀκροάσεως τὴν τῶν ἔργων ἐπίδειξιν. Σὲ ἔδει τὸ εὐκολώτερον ποιῆσαι, ἐμοὶ δὲ τὸ δυσκολώτερον ἀφεῖναι. Ἐπεὶ οὖν τοῦτο οὐκ ἐποίησε, “λάβετε, φησὶν, ἀπ’ αὐτοῦ τὸ τάλαντον, καὶ δότε τῷ τὰ δέκα τάλαντα ἔχοντι. Τῷ γὰρ ἔχοντι δοθήσεται, C καὶ περισσευθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος, καὶ ὁ ἔχει, ἀρθήσεται ἀπ’ αὐτοῦ.” Τί δὴ τοῦτό ἐστιν; Ὁ χάριν λόγου καὶ διδασκαλίας εἰς τὸ ὠφελεῖν ἔχων, καὶ μὴ χρώμενος αὐτῇ, καὶ τὴν χάριν ^v ἀπολεῖ· ὁ δὲ σπουδὴν παρεχόμενος,

^m τὴν πολλὴν μ. Edd. contra codd. Ep. et Euth. ⁿ κύριε om. K. L.
^o ὀλίγων G. K. ἡς] εἰς M. et pr. G. H. K. ^p ὅπου K. ^q Ἐδεῖ] Δούλε
 πονηρὲς, ἔδει Edd. σε καταβαλεῖν τ. ἀ. μ. ἐπὶ τοὺς τραπεζίτας (sic) K. L.
 Ἄλλ' οὐκ ἔστι] Τί K. Καὶ τί L. ^s τόκων G. K. L. M. τόκον] τόκων
 G. M. ἔχοντι] + παντὶ Edd. ^v ἀπόλοι G. M. ἀπόλλει H. L. Ep.
 Μοχ ἀπόλλυσιν Edd. [et Reg. 688.] ἀπόλοι G. M. ἀπόλλει H. K. L.

πλείονα ἐπισπάσεται τὴν δωρεάν· ὥσπερ οὖν ἐκεῖνος καὶ ὁ ἔλαβεν ἀπόλλυσιν. Ἄλλ' οὐ μέχρι τούτου ἡ ζημία τῷ ἀργοῦντι, ἀλλὰ καὶ ἀφόρητος ἡ κόλασις, καὶ μετὰ τῆς κολάσεως ἡ ἀπόφασις πολλῆς γέμουσα τῆς κατηγορίας. “Τὸν γὰρ ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε, φησὶν, εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.”

D Εἶδες πῶς οὐ μόνον ὁ ἀρπάζων ^w καὶ πλεονεκτῶν, οὐδὲ ὁ κακὰ ἐργαζόμενος, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀγαθὰ μὴ ποιῶν κολάζεται κόλασιν τὴν ἐσχάτην;

^x Ἀκούσωμεν τοίνυν τῶν ρημάτων τούτων. ^y Ὡς ἔστι καιρὸς, ἀντιλαβόμεθα τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας, λάβωμεν ἔλαιον εἰς τὰς λαμπάδας, ἐργασώμεθα εἰς τὸ τάλαντον. Ἄν γὰρ ὀκνήσωμεν καὶ ἐν ἀργίᾳ διατρίβωμεν ἐνταῦθα, οὐδεὶς ἡμᾶς ἐλεήσει λοιπὸν ἐκεῖ, καὶ μυρία θρηνώμεν. Κατέγνω ἑαυτοῦ καὶ ὁ τὰ ρυπαρά ἱμάτια ἔχων, καὶ οὐδὲν ὠφέλησεν. Ἀπέδωκε καὶ ἦν ἐπιστεύθη παρακαταθήκην ^z ὁ τὸ ἐν τάλαντον, καὶ οὕτω κατεκρίθη. Παρεκάλεσαν καὶ αἱ παρθένοι, καὶ προσ-

E ἦλθον, καὶ ἔκρουσαν, ^a καὶ πάντα εἰκῇ καὶ μάτην. Ταῦτ' οὖν εἰδότες, καὶ χρήματα, καὶ σπουδὴν, καὶ προστασίαν, καὶ πάντα εἰσειέγκωμεν εἰς τὴν τῶν πλησίον ὠφέλειαν. Τάλαντα ^b γὰρ ἐνταῦθά ἐστὶν ἡ ἐκάστου δύναμις, εἴτε ἐν προστασίᾳ, εἴτε ἐν χρήμασιν, εἴτε ἐν διδασκαλίᾳ, εἴτε ἐν οἴῳ δῆποτε πράγματι τοιούτῳ. Μηδεὶς λεγέτω, ὅτι ἐν τάλαν-

755 τον ἔχω, καὶ οὐδὲν δύναμαι ποιῆσαι. Δύνασαι ^a γὰρ καὶ δι' ἐνὸς εὐδοκιμῆσαι. Οὐ γὰρ εἰ τῆς χήρας ἐκείνης πενέστερος, οὐκ εἰ Πέτρου καὶ Ἰωάννου ἀγροϊκότερος, οἱ καὶ ἰδιῶται καὶ ἀγράμματοι ἦσαν, ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ προθυμίαν ἐπεδείξαντο, καὶ πρὸς τὸ κοινῇ συμφέρον πάντα ^c ἐποίουν, τῶν οὐρανῶν ἐπελάβοντο. Οὐδὲν γὰρ οὕτως ἐστὶ τῷ θεῷ φίλον, ὥς τὸ ^f κοινωφελῶς ζῆν. Διὰ τοῦτο λόγον ἡμῖν ἔδωκεν ὁ θεὸς, καὶ χεῖρας καὶ πόδας, καὶ σώματος ἰσχύν, καὶ νοῦν, καὶ σύνεσιν,

^w καὶ ὁ πλ. H. K. ^x HΘIKON. Περὶ τῆς τοῦ πλησίον ἀγάπης· ἐν ᾧ καὶ περὶ ἐπιεικείας καὶ πραότητος, καὶ τοῦ μὴ ὑβρίζειν καὶ βασκαίνειν· κατὰ τοῦτο γὰρ τοῦ διαβόλου στόμα γινόμεθα, κατ' ἐκεῖνο δὲ τοῦ Χριστοῦ στόμα. G. ^y Ὡς] καὶ ὡς Ep. Sav. ^z ὁ] καὶ ὁ H. K. L. τάλαντον] + λαβὼν L. ^a καὶ] ἀλλὰ Edd. ^b γὰρ] + καὶ H. L. ^b ἐν] + ἄλλῳ Edd. Μηδεὶς] + οὖν Edd. ^d γὰρ om. G. H. K. M. ^c ἐποίησαν ἱδὲν. ^f κοινωφελῶς L. κοινωφελὲς G. ὥς τὸ τὸ κοινωφελὲς ζητεῖν K.

ἵνα πᾶσι τούτοις καὶ εἰς τὴν ἡμῶν αὐτῶν σωτηρίαν καὶ εἰς τὴν τῶν πλησίον ὠφέλειαν χρησώμεθα. Οὐδὲ γὰρ εἰς ^ε ὕμνον ἡμῖν ὁ λόγος καὶ εὐχαριστίας χρήσιμος μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς διδασκαλίαν λυσιτελῆς καὶ παραίνεσιν. Καὶ μὲν εἰς τοῦτο χρησώμεθα, τὸν δεσπότην ἐζηλώσαμεν· ἂν δὲ εἰς τάναντία, ^B τὸν διάβολον. Ἐπεὶ καὶ Πέτρος ὅτε μὲν ὠμολόγησε τὸν Χριστὸν, ἐμακαρίζετο ὡς τὰ τοῦ πατρὸς εἰρηκῶς· ὅτε δὲ παρητεῖτο τὸν σταυρὸν καὶ ἀπηγόρευσεν, ἐπετιμᾶτο σφοδρῶς, ὡς τὰ τοῦ διαβόλου φρονῶν. Εἰ δὲ ἔνθα ἀγνοίας ἦν τὸ εἰρημένον, τοσαύτη ἡ κατηγορία· ὅταν ἐκόντες πολλὰ (491) ἁμαρτάνωμεν, ποίαν ἔξομεν ^h συγγνώμην; Τοιαῦτα τοίνυν φθεγγώμεθα, ἵνα αὐτόθεν ἡ δῆλα τὰ ῥήματα τοῦ Χριστοῦ ὄντα. Οὐδὲ γὰρ ἂν εἶπω μόνον, ⁷ “ἐγείραι καὶ περιπάτει,” οὐδὲ ἂν εἶπω, “ⁱ Ταβιθα, ἀνάστηθι,” τότε τὰ τοῦ Χριστοῦ λαλῶ· ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ἂν λοιδορηθεὶς εὐλογήσω, ἂν ^C ἐπηρεασθεὶς εὐξωμαι ὑπὲρ τοῦ ἐπηρεάζοντος. Πρώην μὲν οὖν ἔλεγον, ὅτι χεῖρ ἐστὶν ἡ γλῶττα ἡμῶν, τῶν τοῦ θεοῦ ἀπτομένη ποδῶν· νῦν δὲ πολλῷ πλέον λέγω, ὅτι γλῶττά ἐστὶν ἡ γλῶττα ἡμῶν, τὴν τοῦ Χριστοῦ μιμουμένη, εἰ μὴ τὴν προσήκουσαν ἀκρίβειαν ἐπιδείξεται, ^k ἂν ἐκεῖνα φθεγγώμεθα, ἅπερ ἐκεῖνος βούλεται. Τί δέ ἐστιν ἃ ἐκεῖνος ἡμᾶς βούλεται φθέγγεσθαι; Τὰ ἐπιεικείας γέμοντα ῥήματα, ¹ καὶ πραότητος· ὥσπερ οὖν καὶ αὐτὸς ἐφθέγγετο, λέγων τοῖς ὑβρίζουσιν αὐτόν, ⁸ “ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω” καὶ πάλιν, “εἰ μὲν κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ ^mκακοῦ.” Ἐὰν οὕτω ^D καὶ σὺ λέγῃς, εἰ μὴ διόρθωσιν τῶν πλησίον λαλήῃς, ⁿ κέκτησαι γλῶτταν οἰκνίαν ἐκείνη. Καὶ ταῦτα αὐτὸς φησιν ὁ θεός. ⁹ “Ὁ γὰρ ἐξάγων τίμιον ἐξ ἀναξίου, ὡς στόμα μου ἔσται,” φησὶν. Ὅταν οὖν ἡ γλῶττά σου ὡς ἡ γλῶττα ^o ἡ τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸ στόμα σου γένηται στόμα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου ναὸς ἡς, ποία ταύτης λοιπὸν ἴση γένοιτ’ ἂν τιμὴ; Οὐδὲ γὰρ εἰ ἀπὸ χρυσίου συνέκειτό

⁷ Matth. ix. 5. Act. ix. 40.⁸ Joan. viii. 49. xviii. 23.⁹ Jer. xv. 19.

^ε ὕμνους H. p. p. λυσιτελεῖ L. λυσιτελεῖ K. ^b ἀπολογίαν Edd.
ⁱ Ταβιθα om. L. ^k ἂν] + γὰρ G. ἂν om. L. ¹ καὶ] τὰ L.
γέμοντα καὶ πρ. ρ. G. H. M. p. p. καὶ ante αὐτὸς om. G. H. K. M.
^m κακοῦ] + τῷ δὲ προδιδόντι μαθητῇ, ἐταῖρε, ἐφ’ ᾧ πάρει; Edd. Non
vertit Ge. ⁿ κτήση L. ἐκτήσω Edd. ^o ἡ] γένηται L. γένηται]
ὡς τὸ L.

σου τὸ στόμα, οὐδὲ εἰ ἀπὸ λίθων τιμίων, οὕτως ἔμελλε λάμπειν ὡς νῦν, τῷ κόσμῳ τῆς ἐπιεικείας καταυγαζόμενον.
 Ε Τί γὰρ στόματος ποθεινότερον οὐκ εἰδότος ὑβρίζειν, ἀλλ' εὐλογεῖν ^ρ [καὶ χρηστολογεῖν] μεμελετηκότος; Εἰ δὲ οὐκ ἀνέχῃ εὐλογεῖν τὸν καταρώμενον, σίγησον, ^α καὶ τοῦτο τέως κατόρθωσον· καὶ ὁδῷ προβαίνων καὶ σπουδάζων ὡς χρῆ, καὶ ἐπ' ἐκεῖνο ἤξεις, ^ι καὶ κτήσῃ στόμα τοιοῦτον οἶον εἰρήκαμεν.

Καὶ μὴ νομίσης τολμηρὸν εἶναι τὸ λεχθέν. Φιλάνθρω-
 756 πος γὰρ ἐστὶν ὁ δεσπότης, καὶ τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ τὸ δῶρον γίνεται. Τολμηρὸν ἐστὶ, διαβόλῳ στόμα ἔχειν ἑοικὸς, δαίμονος πονηροῦ κεκτῆσθαι γλῶτταν ὁμοίαν, μάλιστα τὸν μυστηρίων τοιούτων μετέχοντα, καὶ αὐτῇ κοινωνοῦντα τῇ σαρκὶ τοῦ δεσπότη. Ταῦτ' οὖν ἀναλογιζόμενος, γενοῦ κατ' ἐκεῖνον εἰς δύναμιν τὴν σὴν. ^ς Οὐκέτι σοι λοιπὸν ὁ διάβολος οὐδὲ ἀντιβλέψαι τοιούτῳ γενομένῳ δυνήσεται. Καὶ γὰρ ἐπιγινώσκει τὸν χαρακτῆρα τὸν βασιλικόν· οἶδε τοῦ Χριστοῦ τὰ ὄπλα, δι' ὧν ἡττήθη. Τίνα δὲ ταῦτά ἐστιν; Ἐπιεικεία καὶ πραότης. Καὶ γὰρ ὅτε ἐν τῷ ὄρει ^ι προσβάλλοντα αὐτὸν κατέρραξε καὶ ἐξέτεινεν, οὐχὶ γνωριζόμενος ὅτι Χριστὸς ἦν,
 Β ἀλλ' ἀπὸ τῶν ῥημάτων αὐτὸν ἐσαγήνευσε τούτων, ἀπὸ ἐπιεικείας εἶλεν, ἀπὸ πραότητος ἐτροπώσατο. Τοῦτο καὶ σὺ ποίησον· ἂν ἴδῃς ἄνθρωπον διάβολον ^ν γενόμενον, καὶ προσ-
 ἰόντα σοι, οὕτω καὶ σὺ νίκησον. Ἐδωκέ σοι ὁ Χριστὸς ἐξουσίαν γενέσθαι κατ' αὐτὸν εἰς δύναμιν τὴν σὴν. Μὴ φοβηθῇς τοῦτο ἀκούων. Φόβος ἐστὶ, τὸ μὴ γενέσθαι κατ' αὐτόν. Φθέγγου τοίνυν κατ' ἐκεῖνον, καὶ γέγονας κατὰ τοῦτο τοιοῦτος οἷος ἐκεῖνος, ὡς ἄνθρωπον ὄντα ἐνὶ γενέσθαι. Διὰ τοῦτο μείζων ὁ οὕτω λαλῶν, ἢ ὁ προφητεύων. Τὸ μὲν γὰρ ^ω χάρις ὅλον· ἐνταῦθα δὲ καὶ πόνος σὸς καὶ ἰδρώς. Δίδαξον τὴν ψυχὴν διαπλάττειν ^χ σοι στόμα στόματι Χριστοῦ ἑοικὸς. Δύ-
 C νатаι γὰρ τοιαῦτα δημιουργεῖν, ἂν ἐθέλῃ· οἶδε τὴν τέχνην, ἂν μὴ ἦ ῥάθυμος. Καὶ πῶς πλάττεται τοιοῦτον στόμα; φησί· διὰ ποίων χρωμάτων; διὰ ποίας ὕλης; Διὰ χρωμάτων μὲν καὶ ὕλης οὐδεμιᾶς· διὰ δὲ ἀρετῆς μόνης, καὶ ἐπιει-

^ρ Verba inclusa desunt in codd. et Interp.

^α καὶ om. G. K.

^ι καὶ] + στόμα G. K. M.

^ς Καὶ οὐκέτι Sav. Ben.

^ι προσβαλόντα

G. L.

^ν γινόμενον G. H. M.

^ω χάρις] χάρισμα G. H. K. M.

ὅλον] τοῦ δόντος L.

^χ σοι] σοι τὸ H. M.

σον τὸ G. K.

κείας, ^γ καὶ ταπεινοφροσύνης. Ἰδωμεν πῶς καὶ στόμα δια-
 βόλου πλάττεται, ἵνα μηδέποτε ἐκείνο κατασκευάσωμεν. Πῶς
 οὖν πλάττεται; Διὰ ἁρῶν, διὰ ὕβρεων, διὰ βασκανίας, δι'
 ἐπιорκίας. Ὅταν γὰρ τὰ ἐκείνου φθέγγηται τις, τὴν
 ἐκείνου γλῶτταν λαμβάνει. Ποίαν οὖν ἔξομεν συγγνώμην,
 μᾶλλον δὲ ποίαν οὐχ ὑποστησόμεθα τιμωρίαν, ὅταν τὴν γλῶτ-
 ταν, ἣ κατηξιώθημεν σαρκὸς γεύσασθαι δεσποτικῆς, ταύτην D
 περιῖδωμεν τὰ τοῦ διαβόλου φθεγγομένην; Μὴ δὴ περι-
 ἰδωμεν, ἀλλὰ πάσῃ χρησώμεθα σπουδῇ, ὥστε αὐτὴν παιδεῦσαι
 τὸν δεσπότην μιμεῖσθαι τὸν ἑαυτῆς. Ἄν γὰρ αὐτὴν παι-
 δεύσωμεν τοῦτο, μετὰ πολλῆς τῆς παρρρησίας ἐπὶ τοῦ βήματος
 ἡμᾶς στήσει τοῦ Χριστοῦ. Ἄν μὴ τις οὕτως εἰδῇ λαλεῖν,
 οὐδὲ ἀκούσεται αὐτοῦ ὁ δικαστής. Καθάπερ γὰρ ὅταν Ῥω-
 (492) μαῖος ὢν ὁ κριτὴς τύχῃ, οὐκ ἀκούσεται ἀπολογουμένου τοῦ
 οὐκ εἰδότος οὕτω φθέγγεσθαι· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς, ἂν μὴ
 κατὰ τὸν αὐτοῦ τρόπον λαλῇς, οὐκ ἀκούσεται σου, οὐδὲ
^z προσέξει. Μάθωμεν τοίνυν οὕτω λαλεῖν, ὡς εἶωθεν ἀκούειν ὁ E
 βασιλεὺς ὁ ἡμέτερος· σπουδάσωμεν ^a ἐκείνην μιμεῖσθαι τὴν γλῶτ-
 ταν. Κὰν εἰς πένθος ἐμπέσῃς, σκόπει ὅπως μὴ διαστρέψῃ σου
 τὸ στόμα τῆς ἀθυμίας ἢ τυραννὸς, ἀλλὰ ^b λαλήσῃς ὥσπερ ὁ
 Χριστὸς. Ἐπένθησε γὰρ καὶ αὐτὸς τὸν Λάζαρον καὶ τὸν Ἰού-
 δαν. Ἄν εἰς φόβον ἐμπέσῃς, ζήτησον οὕτω λαλῆσαι πάλιν ὡς
^c αὐτός. Ἐνέπεσε γὰρ καὶ αὐτὸς εἰς φόβον διὰ σέ κατὰ τὸν
^d τῆς οἰκονομίας λόγον. Εἶπεν καὶ σύ· “πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ⁷⁵⁷
 ἀλλ’ ὡς σύ.” Κὰν κλαίῃς, δάκρυσον ἡρέμα ὡς αὐτός. Κὰν
 εἰς ἐπιβουλὰς ἐμπέσῃς καὶ λύπην, ^e καὶ ταῦτα ὡς ὁ Χριστὸς
 διατίθει. Καὶ γὰρ καὶ ἐπεβουλεύθη καὶ ἐλυπήθη, καὶ λέγει·
¹⁰ “περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου.” Καὶ πάντα
 σοι τὰ ὑποδείγματα παρέσχεν, ἵνα ^f αὐτὰ διαφυλάττῃς τὰ
 μέτρα, καὶ τοὺς δοθέντας σοι μὴ διαφθείρῃς κανόνας. Οὕτω
 δυνήσῃ στόμα ἔχειν ἑοικὸς ἐκείνου τῷ στόματι· οὕτως ἐπὶ
 γῆς βαδίζων, τοῦ ἄνω καθημένου γλῶτταν ἡμῖν ἐπιδείξεις
 ὁμοίαν, τὰ μέτρα τὰ ἐν ἀθυμίᾳ, τὰ ἐν ὀργῇ, τὰ ἐν πένθει,

¹⁰ Matth. xxvi. 38.

^γ καὶ] διὰ Edd. Mox Ἰδωμεν δὲ πῶς Edd. ^z προσέξει] + σοι
 Edd. ^a ἐκείνου L. invito Ge. ^b λαλήσεις Edd. ^c αὐτός] ὁ
 Χριστὸς G. H. K. M. ^d τῆς deest in Edd. ^e καὶ ταῦτα] κὰν-
 ταῦθα G. H. K. M. p. p. διατίθεσο H. M. διατίθου G. ^f αὐτὰ δ.
 τὰ] τὰ αὐτὰ δ. Edd.

τὰ ἐν ἀγωνίᾳ διατηρῶν. Πόσοι ^g ὑμῶν εἰσιν οἱ ἐπιθυμοῦντες
 B αὐτοῦ τὴν μορφήν ἰδεῖν; Ἴδου οὐκ ἰδεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ
 γενέσθαι κατ' αὐτὸν δυνατὸν, ἃν σπουδάζωμεν. Μὴ ἀνα-
 βαλλώμεθα τοίνυν. Οὐχ οὕτως ἀσπάζεται προφητῶν ^h στόμα,
 ὡς ἐπικεῶν καὶ πράων ἀνθρώπων. “Πολλοὶ γὰρ ἐροῦσί μοι,
 φησὶν, οὐ τῷ ⁱ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν; Καὶ ἐρῶ αὐ-
 τοῖς, οὐκ οἶδα ὑμᾶς.” Τὸ δὲ τοῦ Μωϋσέως, ἐπειδὴ σφόδρα
 ἐπικεῆς ἦν καὶ πράος, (¹¹ “ὁ γὰρ ^k Μωϋσῆς, φησὶν, ἄν-
 θρωπος πραότατος παρὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐπὶ
 τῆς γῆς”) οὕτως ἡσπάζετο καὶ ἐφίλει, ὡς εἶπεν, ¹² “ἐνώπιος
 ἐνωπίω, ¹ στόμα κατὰ στόμα ἐλάλει, ὥσανεὶ φίλος πρὸς τὸν
 ἑαυτοῦ φίλον.” Οὐκ ^m ἐπιτάξεις δαίμοσι νῦν, ἀλλ' ἐπιτάξεις
 C στοῦ τὸ στόμα σου εἰκός. Ἐπιτάξεις τῇ ἀβύσσῳ τοῦ πυ-
 ρὸς, καὶ ἐρεῖς, ¹³ “σιώπα, πεφίμωσο” καὶ μετὰ πολλῆς τῆς
 παρρησίας τῶν οὐρανῶν ἐπιβήσῃ, καὶ ἀπολαύσεις τῆς βασι-
 λείας· ἥς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλαν-
 θρωπείᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ
 ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ
 εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΟΘ.

D ¹ Όταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς
 αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ^a ἅγιοι ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε
 καθίσει, φησὶν, ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καὶ ^b διαιρήσει
 τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων· καὶ τοὺς μὲν ἀποδέξε-

¹¹ Num. xii. 3.

¹² Ex. xxxiii. 11: coll. Num. xii. 8.

¹³ Marc. iv. 39.

¹ Cap. xxv. v. 31 sqq.

^g ἡμῶν Sav. Ben. Μοx σπουδάσωμεν G. H. K. M. ^h στόματα
 Edd. ⁱ σῷ ὀν.] ὀν. σου Edd. ^k Μωϋσῆς φησὶν om. G. K.
 φησὶν] + ἦν Edd. ¹ στόμα] καὶ στόμα Edd. ^m ἐπιτάσσεις L. et
 corr. H. HOM. LXXIX. ^a ἅγιοι om. K. L. p. p. φησὶν om. G. H.
 K. M. ^b διαιρήσει] Sic 5 Mosqq. et nostri praeter L. qui διελείται
 dat. Edd. διελεί.

ται, ὅτι πεινῶντα αὐτὸν ἔθρεψαν, καὶ διψῶντα ἐπό-
τισαν, καὶ ξένον ὄντα συνήγαγον, καὶ γυμνὸν ὄντα
περιέβαλον, καὶ ἀσθενοῦντα ἐπεσκεύασαν, καὶ ἐν φυ-
λακῇ ὄντα εἶδον· καὶ δώσει τὴν βασιλείαν αὐτοῖς. Τοὺς
δὲ ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις διαβάλλων, πέμψει εἰς τὸ πῦρ Ἐ
τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγ-
γέλοις αὐτοῦ.

ΤΗΣ περικοπῆς ταύτης τῆς ἡδίστης, ἣν συνεχῶς στρέ-
φοντες οὐ διαλιμπάνομεν, ἀκούσωμεν νῦν μετὰ σπουδῆς καὶ
κατανύξεως πάσης, εἰς ἣν καὶ ἐσχάτην ὁ λόγος ἐτελεύτησεν·
εἰκότως. Καὶ γὰρ πολὺς αὐτῷ φιλανθρωπίας καὶ ἐλεημοσύνης 758
ὁ λόγος. Διὸ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὑπὲρ ταύτης διελέχθη
διαφόρως, καὶ ἐνταῦθα λοιπὸν σαφέστερόν πως καὶ εὐτονώ-
τερον, οὐ δύο πρόσωπα καὶ τρία, οὐδὲ ἑπέντε τιθεῖς, ἀλλὰ
τὴν οἰκουμένην ἅπασαν· εἰ καὶ τὰ μάλιστα καὶ αἱ πρότεραι,
αἱ διὰ τῶν δύο προσώπων, οὐ δύο πρόσωπα ἐδήλουν, ἀλλὰ
μέρη δύο, τὸ μὲν παρακουόντων, τὸ δὲ ὑπακουόντων. Ἄλλ'
(493) ἐνταῦθα καὶ φρικωδέστερον μεταχειρίζει τὸν λόγον, καὶ τη-
λαυγέστερον. Διόπερ οὐδὲ λέγει, “ὡμοιωθή ἡ βασιλεία,”
λοιπὸν, ἀλλ’ ἐκκεκαλυμμένως αὐτὸν δείκνυσιν, λέγων· “ὅταν Β
δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ.” Νῦν γὰρ
ἐν ἀτιμίᾳ παραγέγονε, ^d νῦν ἐν ὕβρεσι καὶ ὀνειδέσι· τότε
δὲ καθεδεῖται ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ. Καὶ συνεχῶς μνημο-
νεύει δόξης. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ σταυρὸς ἐγγὺς ἦν, πρᾶγμα δο-
κοῦν ἐπονείδιστον εἶναι, διὰ τοῦτο ἐπαίρει τὸν ἀκροατὴν, καὶ
ὑπ’ ὅψιν αὐτῷ τὸ δικαστήριον ἄγει, καὶ τὴν οἰκουμένην ἑπε-
ριύστησιν ἅπασαν. Καὶ οὐ ταύτῃ μόνον φοβερόν ποιεῖ τὸν
λόγον, ἀλλὰ καὶ τῷ δεικνύναι τοὺς οὐρανοὺς κενουμένους.
Πάντες γὰρ οἱ ἄγγελοι παρέσονται μετ’ αὐτοῦ, φησὶ, καὶ
αὐτοὶ μαρτυροῦντες ὅσα διηκονήσαντο πεμπόμενοι παρὰ τοῦ
δεσπότου πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν. Καὶ παντα- C
χόθεν φρικώδης ἡ ἡμέρα ^f τότε ἐκείνη. Εἴτα “συναχθήσεται,
φησὶ, πάντα τὰ ἔθνη” τουτέστι, πᾶσα ἡ τῶν ἀνθρώπων
φύσις. “Καὶ ἀφοριεῖ αὐτοὺς ἀπ’ ἀλλήλων, ^g ὥσπερ ὁ ποι-

^c πέντε] + καὶ πέντε L. Mor.

^d νῦν ἐν] καὶ Edd. ἐν om. M.

^e Sic G. H. K. M. Ep. vulgo παρίστησιν.

^f τότε om. G. K.

Habet, sed post φρικώδης L. post ἐκείνη Edd. Nobiscum facit Ep.

^g ὡς K. L.

μήν τὰ πρόβατα.” Νῦν μὲν γὰρ οὐκ εἰσὶν ἀφωρισμένοι, ἀλλὰ ἀναμίξ ἅπαντες· ἡ δὲ διαίρεσις τότε ἔσται μετὰ ἀκριβείας ἀπάσης. Καὶ τέως ἀπὸ τῆς στάσεως αὐτοὺς διαιρεῖ καὶ ποιεῖ δήλους· εἶτα καὶ ἀπὸ τῶν ὀνομάτων τὸν ἐκάστου τρόπον ἐνδείκνυται, τοὺς μὲν ἐρίφια καλῶν, τοὺς δὲ πρόβατα, ἵνα τῶν μὲν τὸ ἄκαρπον δείξῃ· οὐδεὶς γὰρ ἀπὸ ἐρίφων καρ-
D πὸς γένοιτ’ ἂν· τῶν δὲ τὴν πολλὴν πρόσοδον· καὶ γὰρ πολλὴ τῶν προβάτων ἡ πρόσοδος, ἀπὸ τε ἐρίου, ἀπὸ τε γάλακτος, ἀπὸ τε τῶν τικτομένων, ὧν ἀπάντων ^h ἔρημον ἔριφος. Ἀλλὰ τὰ μὲν ἄλογα ἀπὸ φύσεως ἔχει τὸ ἄκαρπον καὶ ⁱ τὸ ἐγκαρπον· ἐκεῖνοι δὲ ἀπὸ προαιρέσεως· διὸ καὶ κολάζονται ἐκεῖνοι, καὶ στεφανοῦνται οὗτοι. Καὶ οὐ πρότερον αὐτοὺς κολάζει, ἕως ἂν δικάσῃται πρὸς αὐτούς· διὸ καὶ στήσας αὐτοὺς, λέγει τὰ ἐγκλήματα. Οἱ δὲ μετὰ ἐπιεικειᾶς φθέγγονται, ἀλλ’ οὐδὲν αὐτοῖς ὄφελος λοιπόν· καὶ μάλα εἰκότως, ὅτι πρᾶγμα
^k οὕτω περισπούδαστον παρέδραμον. Καὶ γὰρ καὶ οἱ προφητῇται ἄνω καὶ κάτω τοῦτο ἔλεγον, ὅτι “ἐλεον θέλω, καὶ οὐ θυσίαν.” καὶ ὁ νομοθέτης διὰ πάντων εἰς τοῦτο ἐνήγε,
E καὶ διὰ ῥημάτων, καὶ διὰ πραγμάτων· καὶ αὐτὴ ἡ φύσις τοῦτο ^l ἐπαίδευσε. Σκόπει δὲ αὐτοὺς οὐχ ἑνὸς καὶ δύο μό-
νον, ἀλλὰ πάντων ἐρήμους ὄντας. Οὐ γὰρ δὴ μόνον πεινῶντα οὐκ ἔθρεψαν, οὐδὲ γυμνὸν ^m οὐ περιέβαλον· ἀλλ’ οὐδὲ ὁ κουφότερον ἦν, οὐδὲ ἄρρωστον ἐπεσκεψάντο. Καὶ σκόπει πῶς κούφα ἐπιτάττει. Οὐκ εἶπεν, ἐν φυλακῇ ἤμην, καὶ ἀπηλλάξατέ με· ⁿ ἄρρωστος ἤμην, καὶ ἀνεστήσατέ με· ἀλλ’, “ἐπεσκεψασθέ ^o με,” καὶ, “ἦλθετε πρὸς με.” Καὶ οὐδὲ ἐν τῷ πεινῇ ἐπαχθὲς τὸ κελευόμενον. ^p Οὐδὲ γὰρ πολυτελεῖ
759 ἐζήτει τράπεζαν, ἀλλὰ τὴν χρεῖαν μόνον, καὶ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν, καὶ ἐζήτει ^q ἐν ἰκέτου σχήματι. Ὡστε ^r πάντα αὐ-
τοὺς ἱκανὰ κολάσαι· τὸ εὐκὸλον τῆς αἰτήσεως, ἄρτος γὰρ ἦν· τὸ ἐλεεινὸν τοῦ αἰτοῦντος, πτωχὸς γὰρ ἦν· τὸ συμπαθὲς τῆς φύσεως, ἄνθρωπος γὰρ ἦν· τὸ ποθεινὸν τῆς ἐπαγγελίας, βα-

^h ἔρημος Edd. ἔριφος] ἡ ἔρ. G. M. ὁ ἔρ. Edd. ⁱ τὸ om. G. K.

^k οὕτω] Sic K. L. Ep. ceteri cum Interp. αὐτῷ. ^l ἐπαίδευε Edd.

^m οὐ om. K. L. οὐδὲ ante ἄρρωστον om. iidem, invito Ep. ⁿ καὶ ἄρρωστος G. H. K. M. ^o με om. iidem. ^p Οὐ K. L. ^q ἐν ἰκέτου σχ.] Sic omnes mei. ἐλεεινῷ τῷ σχ. Edd. ἐν οἰκέτου σχ. codex apud Sav. in humilis habitu servi Ge. ^r πάντα αὐτοὺς] πάντοθεν αὐτοὺς πάντα Edd.

σιλείαν γὰρ ἐπηγγείλατο· τὸ φοβερόν τῆς κολάσεως, γέ-
 ενναν γὰρ ἠπέιλησε· τὸ ἀξίωμα τοῦ λαμβάνοντος, θεὸς γὰρ
 ἦν ὁ διὰ τῶν πτωχῶν λαμβάνων· τὸ ὑπερβάλλον τῆς τιμῆς,
 ὅτι τοσοῦτον καταβῆναι κατηξίωσε· τὸ δίκαιον τῆς παροχῆς,
 ἀπὸ γὰρ τῶν ἐαυτοῦ ἐλάμβανεν. Ἀλλὰ πρὸς ἅπαντα ταῦτα
 ἡ φιλαργυρία καθάπαξ ἐπήρωσε τοὺς ἀλόντας, καὶ ταῦτα
 τοσαύτης ἀπειλῆς κειμένης. Καὶ γὰρ καὶ ἀνωτέρω φησὶ, B
 τοὺς οὐ δεχομένους τοὺς τοιούτους τῶν Σοδόμων χαλεπώτερα
 πείσεσθαι· καὶ ἐνταυθα φησιν· “ἐφ’ ὅσον οὐκ ἐποιήσατε
 ἐνὶ τῶν ἐλαχίστων τούτων τῶν ἀδελφῶν μου, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιή-
 σατε.” Τί λέγεις; ἀδελφοί σου εἰσι· καὶ πῶς ἐλαχίστους
 καλεῖς; Διὰ γὰρ τοῦτο ἀδελφοί, ἐπειδὴ ταπεινοί, ἐπειδὴ
 πτωχοί, ἐπειδὴ ἀπερρίμμενοι. Τοὺς γὰρ τοιούτους μάλιστα
 εἰς ἀδελφότητα καλεῖ, τοὺς ἀγνώτας, τοὺς εὐκαταφρονήτους·
 οὐχὶ τοὺς μοναχοὺς λέγων τούτους μόνον, καὶ τοὺς τὰ ὄρη
 κατειληφότες, ἀλλ’ ἕκαστον πιστόν· καὶ βιωτικὸς ἦ, πεινῶν
 δὲ ἦ καὶ λιμώττων, καὶ γυμνός, καὶ ξένος, πάσης αὐτὸν τῆς
 ἐπιμελείας ταύτης ἀπολαύειν βούλεται. Ἀδελφὸν γὰρ τὸ C
 βάπτισμα ἐργάζεται, καὶ ἡ τῶν ^sθείων μυστηρίων κοινωνία.

Εἶτα ἵνα καὶ ἐτέρωθεν ἴδῃς τὸ δίκαιον τῆς ἀποφάσεως,
 πρότερον ἐκείνους ἐπαινεῖ τοὺς κατωρθώκτας, καὶ φησὶ·
 “Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν
 (494) ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ^vπρὸ καταβολῆς κόσμου. Ἐπεί-
 νασα γὰρ, καὶ ἐδώκατέ μοι ^wφαγεῖν” καὶ τὰ ἐξῆς ἅπαντα.
 Ἴνα γὰρ μὴ λέγωσιν, ὅτι οὐκ εἵχομεν, ἀπὸ τῶν συνδούλων
 αὐτοὺς καταδικάζει· ὥσπερ τὰς παρθένας ἀπὸ τῶν παρθένων, D
 καὶ τὸν δούλον τὸν μεθύοντα καὶ γαστριζόμενον ἀπὸ τοῦ
 πιστοῦ δούλου, καὶ τὸν τὸ τάλαντον καταχώσαντα ἀπὸ τῶν
^xτὰ δύο προσενεγκάντων, καὶ ἕκαστον τῶν ^yδιαμαρτανόντων
 ἀπὸ τῶν κατωρθώκτων. Καὶ αὕτη ποτὲ μὲν ἐξ ἴσου ἡ
 σύγκρισις γίνεται, ὡς ἐνταῦθα καὶ ἐπὶ τῶν παρθένων· ποτὲ
 δὲ ^zἐκ τοῦ πλεονάζοντος, ὡς ὅταν λέγῃ, “ἄνδρες Νινευῖται
 ἀναστήσονται, καὶ κατακρινοῦσι τὴν γενεὰν ταύτην, ὅτι ἐπὶ-

^s θείων om. K. L.

^t ἵνα et ἴδῃς om. G. K. ἵνα ἴδῃς καὶ ἐτ. M.

^v πρὸ] ἀπὸ Edd.

^w φαγεῖν] + ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με G. H. M.

invitis Mosqq.

^x τὰ om. L.

προσενεγκόντων H. M. Edebatur

ἀπὸ τοῦ τ. δ. προσενεγκόντος, invitis codd. ἀπὸ τῶν διπλασιάντων Ep.

ab his qui multiplicaverunt Ge. ^y διαμαρτάνων G. H. διαμαρτων-

των M. ^z ἐκ] καὶ ἐκ K. καὶ ἀπὸ Edd.

στευσαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ καὶ ἰδοὺ πλείον Ἰωνᾶ ὥδε.” καὶ, “ βασιλίσσα νότου κατακρινεῖ τὴν γενεὰν ταύτην, ὅτι ἤλθεν ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος· καὶ ἰδοὺ πλείον Σο-
 E λομῶνος ὥδε.” καὶ ἀπὸ τοῦ ἰσάζοντος δὲ πάλιν, ὅτι “ αὐτοὶ κριταὶ ὑμῶν ἔσονται.” καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ πλεονάζοντος·
 2 “ οὐκ οἶδατε ὅτι ἀγγέλους κρινοῦμεν; μήτιγε βιωτικά;” Καὶ ἐνταῦθα μέντοι ἀπὸ τοῦ ἰσάζοντος· καὶ γὰρ πλουσίους πλουσίοις, καὶ πένητας πένησι παραβάλλει. Οὐ³ ταύτῃ δὲ μόνον δείκνυσι τὴν ψῆφον δικαίως ἐκφερομένην, τῷ τοὺς ὁμο-
 δούλους κατωρθωκέναι ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντας, ἀλλὰ καὶ τῷ
 760 μὲν ἐν τούτοις ὑπακοῦσαι, ἐν οἷς οὐδὲν ἢ πενία κώλυμα ἦν· οἷον, ἐν τῷ ποτίσαι διψῶντα, ἐν τῷ δεδεμένον ἰδεῖν, ἐν τῷ ἄρρωστον ἐπισκέψασθαι. Ἐγκωμιάσας δὲ τοὺς κατωρθω-
 κότας, δείκνυσιν ὅσον ἄνωθεν ἦν αὐτῷ πρὸς αὐτοὺς τὸ φίλτρον. “ Δεῦτε γὰρ, φησὶν, οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κλη-
 ρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν πρὸ καταβολῆς κόσμου.” Πόσων ἀγαθῶν τοῦτο τὸ ὄνομα⁴ ἀντάξιον, τὸ εὐ-
 λογημένους εἶναι, καὶ παρὰ πατρός εὐλογημένους; Καὶ πόθεν τοσαύτης τιμῆς ἠξιώθησαν; τίς ἢ αἰτία; “ Ἐπείνασα,⁵ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με,” καὶ τὰ
 B ἐξῆς. Πόσης ταῦτα τιμῆς, πόσης μακαριότητος τὰ ῥήματα; Καὶ οὐκ εἶπε, λάβετε, ἀλλὰ, κληρονομήσατε, ὡς οἰκεῖα, ὡς πατρῶα, ὡς ὑμέτερα,⁶ ὡς ὑμῖν ἄνωθεν ὀφειλόμενα. Πρὶν ἢ γὰρ ὑμᾶς γενέσθαι, φησὶ, ταῦτα ὑμῖν ἡτοίμαστο καὶ⁷ ἐν-
 τρέπιστο, ἐπεὶ ἤδειν τοιούτους ἐσομένους ὑμᾶς. Καὶ ἀντὶ τίνων⁸ τοσαῦτα λαμβάνουσιν; Ἀντὶ στέγης, ἀντὶ ἱματίου, ἀντὶ ἄρτου, ἀντὶ ὕδατος ψυχροῦ, ἀντὶ ἐπισκέψεως, ἀντὶ εἰσόδου τῆς εἰς τὸ δεσποτήριον. Καὶ γὰρ πανταχοῦ τῆς
 765 χρείας ἐστίν· ἔστι δὲ⁹ καὶ ὅπου οὐδὲ τῆς χρείας. Οὐ γὰρ δήπου, ὅπερ ἔφην, ὁ κάμνων καὶ ὁ δεδεμένος τοῦτο ἐπιζητεῖ μόνον, ἀλλ’ ὁ μὲν λυθῆναι, ὁ δὲ ἀπαλλαγῆναι τῆς ἀρρώστιας. Ἀλλ’ αὐτὸς, ἡμερος ὢν, τὰ εἰς δύναμιν ἀπαιτεῖ· μᾶλλον δὲ
 C καὶ τῶν εἰς δύναμιν ἐλάττω, ἡμῖν καταλιμπάνων φιλοτι-
 μεῖσθαι ἐν τῷ πλείονι. Ἐκείνοις¹⁰ δὲ, “ πορεύεσθε ἀπ’ ἐμοῦ

² 1 Cor. vi. 3.

^a ταύτην G. H. M. ^b ἀντάξιον] + εἶναι δοκεῖ Mor. Ben. ^c καὶ] γὰρ καὶ G. ^d ὡς om. G. M. ^e προεντρέπιστο Edd. ^f τοσαῦτα] ταῦτα Edd. p. p. ἱματίων Edd. ^g καὶ om. G. K. ^h δὲ] + τί φησι H.

οἱ κατηραμένοι·” οὐκέτι ὑπὸ τοῦ πατρός· οὐ γὰρ αὐτὸς αὐ-
 τοὺς κατηράσατο, ἀλλὰ τὰ οἰκεῖα ἔργα· “εἰς τὸ πῦρ τὸ
 αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον,” οὐχ ὑμῖν, ἀλλὰ “τῷ διαβόλῳ καὶ
 τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ.” Περὶ μὲν γὰρ τῆς βασιλείας ὅτε
 ἔλεγε, “ⁱ δεῦτε, κληρονομήσατε τὴν βασιλείαν,” ἐπήγαγε,
 “τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν πρὸ καταβολῆς κόσμου.” περὶ δὲ
 τοῦ πυρὸς οὐκέτι, ἀλλὰ, “τὸ ἡτοιμασμένον τῷ ^k διαβόλῳ.”
 Ἐγὼ ^l μὲν γὰρ τὴν μὲν βασιλείαν ὑμῖν ἡτοίμασα, τὸ δὲ πῦρ
 οὐκέτι ^m ὑμῖν, ἀλλὰ τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ· D
 ἐπειδὴ δὲ ὑμεῖς ἑαυτοὺς ἐνεβάλετε, ἑαυτοῖς λογίζεσθε. Οὐ
 ταύτῃ δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἐξῆς, ὥσπερ ἀπολογού-
 μενος αὐτοῖς, καὶ τὰς αἰτίας τίθησιν. “Ἐπεινάσα γὰρ, καὶ
 οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν.” Εἰ γὰρ ⁿ καὶ ἐχθρὸς ἦν ὁ προσιῶν,
 οὐχ ἱκανὰ τὰ πάθη καὶ τὸν ἀνελεῆ κατακλᾶσαι καὶ ἐπικάμψαι,
 λιμὸς, καὶ κρυμὸς, καὶ δεσμὰ, καὶ γυμνότης, καὶ ἀρρώστια,
 καὶ τὸ αἶθριον πλανᾶσθαι πανταχοῦ· Ταῦτα γὰρ καὶ ^o ἐχθραν
 ἱκανὰ λῦσαι. Ἀλλ’ ὑμεῖς οὐδὲ εἰς φίλον ταῦτα ἐποιήσατε,
 καὶ φίλον, καὶ εὐεργέτην καὶ δεσπότην ^p ὄντα. Καὶ κύνα
 μὲν ἂν ἴδωμεν πεινῶντα, πολλάκις ἐπικλωμέθα· καὶ θηρίον
 ἂν θεασώμεθα, ἐπικαμπτόμεθα· τὸν δὲ δεσπότην ὀρών οὐκ E
 ἐπικάμπτη; καὶ ποῦ ταῦτα ἀπολογίας ἄξια; Εἰ γὰρ τοῦ-
 το μόνον ἦν, οὐχ ἱκανὸν εἰς ἀντίδοσιν; οὐ λέγω τὸ ἀκοῦσαι
 φωνῆς τοιαύτης ἐπὶ τῆς οἰκουμένης παρὰ τοῦ καθημένου ἐπὶ
 τοῦ θρόνου τοῦ ^q πατρικοῦ, καὶ βασιλείας τυχεῖν, ἀλλ’ αὐτὸ
 (495) τὸ ἐργάσασθαι οὐχ ἱκανὸν εἰς ἀμοιβήν; Νυνὶ δὲ καὶ τῆς οἰ- 761
 κουμένης παρούσης, καὶ τῆς ἀρρήτου δόξης ἐκείνης φαινομένης,
 ἀνακηρύττει σε καὶ στεφανοῖ, καὶ ὁμολογεῖ τὸν τροφέα καὶ
 τὸν ξενοδόχον· καὶ οὐκ αἰσχύνεται τοιαῦτα λέγων, ἵνα σοι
^r λαμπρότερον ποιήσῃ τὸν στέφανον. Διὰ δὲ τοῦτο καὶ οὗτοι
 δικαίως κολάζονται, καὶ κεῖνοι στεφανοῦνται κατὰ χάριν. Καὶ
^s γὰρ μυρία ὥσι πεποιηκότες, χάριτός ἐστιν ἡ φιλοτιμία, τὸ
 ἀντὶ μικρῶν οὕτω καὶ εὐτελῶν, οὐρανὸν τοσοῦτον καὶ βα-
 σιλείαν καὶ τηλικαύτην αὐτοῖς δοθῆναι τιμὴν.

ⁱ δεῦτε] + οἱ εὐλογημένοι L. ^k διαβόλῳ] + καὶ τοῖς ἀγγέλοις
 αὐτοῦ Edd. ^l μὲν bis om. L. posterius om. Edd. ^m ὑμῖν om. L.
 ἀλλὰ τῷ] τῷ δὲ H. ⁿ καὶ deest in codd. ^o ἐχθρὸν G. K. M.
^p ὄντα om. K. L. ^q πατρός G. H. K. M. ^r λαμπρὸν G. K.
^s γὰρ hinc sublatum post χάριτος poni jubent G. H. K. M. et
 Interp.

³ “Καὶ ἐγένετο ὅτε ἑ συνετέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· οἴδατε ὅτι μετὰ δύο
 B ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παρα-
 δίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι.” Πάλιν εὐκαίρως περὶ τοῦ πά-
 θους διαλέγεται, ὅτε βασιλείας ἀνέμνησε, καὶ τῆς ἁντιδό-
 σεως τῆς ἐκεῖ, καὶ τῆς ἀθανάτου κολάσεως· ὥσανεὶ ἔλεγε·
 τί δεδοίκατε ἐπὶ τοῖς προσκαίροις δεινοῖς, τοιούτων ὑμᾶς ἀνα-
 μενόντων ἀγαθῶν; Σὺ δέ μοι σκόπει πῶς τὸ μάλιστα λυποῦν
 αὐτοὺς καινότερως ^w μεθώδευσε καὶ συνεσκίασεν ἐν τοῖς ἔμ-
 προσθεν ἅπασιν. Οὐ γὰρ εἶπεν, ὅτι οἴδατε ὅτι μετὰ δύο
 ἡμέρας παραδίδομαι· ἀλλὰ τί; “οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας
 τὸ πάσχα γίνεται” ^x καὶ τότε ἐπήγαγεν, ὅτι παραδίδοται
 C εἰς τὸ σταυρωθῆναι· δεικνὺς μυστήριον ὃν τὸ γινόμενον, καὶ
 ἑορτὴν καὶ πανήγυριν ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς οἰκουμένης τελουμέ-
 νην, καὶ ὅτι προειδὼς ἅπαντα ἔπασχε. Διὰ δὴ τοῦτο, ὡς
 ἀρκοῦντος τούτου εἰς παραμυθίαν αὐτοῖς, οὐδὲ εἶπεν αὐτοῖς
 τι νῦν περὶ ἀναστάσεως· περιττὸν γὰρ ἦν, τοσαῦτα διαλε-
 χθέντα περὶ αὐτῆς πάλιν εἰπεῖν. Καὶ ἄλλως δέ, ὅπερ εἶπον,
 δείκνυσιν ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ παθεῖν μυρίων ἀπαλλαγὴ κακῶν,
 διὰ τοῦ πάσχα τῶν παλαιῶν εὐεργετημάτων τῶν κατ’ Αἴ-
 γυπτον ἀναμνήσας αὐτούς. ⁴ “Τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς,
 καὶ οἱ γραμματεῖς, καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ ἐν τῇ αὐλῇ
 τοῦ ἀρχιερέως, τοῦ λεγομένου Καϊάφα, καὶ ^y συνεβουλεύοντο
 D ἵνα τὸν Ἰησοῦν δόλῳ κρατήσωσι, καὶ ἀποκτείνωσιν. Ἔλεγον
 δὲ, μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ.”
 Εἶδες τὴν ἄφατον τῶν Ἰουδαϊκῶν πραγμάτων διαφθοράν;
² Παρανόμοις πράγμασιν ἐπιχειροῦντες, πρὸς τὸν ἀρχιερέα
 ἔρχονται, ἐκεῖθεν βουλόμενοι τὴν ἐξουσίαν λαβεῖν, ὅθεν κω-
 λύνεσθαι ἔδει. Καὶ πόσοι ἦσαν οἱ ἀρχιερεῖς; Ὁ γὰρ νόμος
 ἓνα ^a εἶναι βούλεται· ἀλλὰ τότε πολλοὶ ἦσαν. Ὅθεν δῆλον,
 ὅτι τὰ Ἰουδαϊκὰ ἀρχὴν ἐλάμβανε διαλύεσθαι. Ὁ μὲν γὰρ
 Μωϋσῆς, ὅπερ ἔφην, ἓνα εἶναι ἐκέλευσε, καὶ ^b τελευτήσαντος

³ Cap. xxvi. v. 1, 2.⁴ v. 3-5.^t ἐτέλεσεν K. L.^v ἀνταποδόσεως Edd.^w ἐμεθώδευσε K.^x καὶ τότε . . . σταυρωθῆναι] καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καὶ τότε ἐπήγαγεν, εἰς τὸ στ. Edd. repugnantibus codd. et Interp. ^y Sic K. M. et 5 Mosqq. ceteri συνεβουλεύσαντο.² Παρανόμοις γὰρ πρ. H. L. Ep. ^a εἶναι deest in Edd. praeter novissimam. ^b τελευ-

τήσαντος] + ἐκείνου H. M. + αὐτοῦ I. Neutrum habet Ep.

τότε ἕτερον γίνεσθαι, καὶ ⁵ τῇ ζωῇ ^ε τῇ τούτου τὴν φυγὴν Ε
 ἐμέτρει τῶν ἀκουσίως ἐργασαμένων φόνον. Πῶς οὖν τότε
 πολλοὶ ^d ἄρχιερεῖς; Ἐνιαυσιαῖοι ὕστερον ἐγένοντο. Καὶ τοῦ-
 το ἐδήλωσεν ὁ εὐαγγελιστής, ὅτε περὶ τοῦ Ζαχαρίου διε-
 λέγετο, εἰπὼν ἐξ ἐφημερίας αὐτὸν εἶναι Ἀβιά. ^ε Αὐτοὺς
 οὖν ἐνταῦθά φησιν ἄρχιερεῖς, τοὺς ἀπὸ ἀρχιερέων. Τί δὲ
 συνεβουλεύσαντο; ἵνα κρατήσωσιν αὐτὸν λάθρα, ^ε ἢ ἵνα ἀνέ- 762
 λωσιν; Ἀμφότερα· ἐδεδοίκεσαν γὰρ τὸν λαόν. Διὸ καὶ τὴν
 ἐορτὴν ἀνέμενον παρελθεῖν· ἔλεγον γὰρ, “μὴ ἐν τῇ ἐορτῇ.”
 Ὁ ^ε μὲν γὰρ διάβολος, ἵνα μὴ φανερόν καταστήσῃ τὸ πάθος,
 οὐκ ἐβούλετο ἐν τῷ πάσχᾳ· ἐκεῖνοι δὲ, ἵνα μὴ θόρυβος γένη-
 ται. Σκόπει ^h τοίνυν αὐτοὺς φοβουμένους, οὐ τὰ τοῦ θεοῦ,
 οὐδὲ μὴ μίasma αὐτοῖς μεῖζον ἀπὸ τοῦ καιροῦ γένηται· ἀλλὰ
 πανταχοῦ τὰ ἀνθρώπινα. Ἀλλ’ ὅμως τῷ θυμῷ ζέοντες, πάλιν
 μετέθεντο. Εἰπόντες γὰρ, “μὴ ἐν τῇ ἐορτῇ,” ἐπειδὴ τὸν
 προδότην εἶρον, οὐκ ἠνέσχοντο ⁱ τοῦ καιροῦ, ἀλλ’ ἐν ^k αὐτῇ
 κατέσφαζαν. Διατί δὲ αὐτὸν τότε κατέσχον; Καὶ τῷ θυμῷ
 ζέοντες, ὅπερ εἶπον, καὶ τότε αὐτὸν ^l εὐρήσειν προσεδόκησαν, Β
 καὶ πάντα ὥσπερ πεπηρωμένοι ἔπραττον. Εἰ καὶ τὰ μά-
 λιστα αὐτὸς τῇ ἐκείνων πονηρίᾳ εἰς τὴν οἰκείαν ἐκέχρητο
 οἰκονομίαν, οὐ μὴν διὰ τοῦτο ἀνεύθυνοι, ἀλλὰ μυρίων ἄξιοι
 κολάσεων ἀπὸ τῆς γνώμης. Ὅτε γοῦν ἅπαντας ἀπολύεσθαι
 ἔδει καὶ ^m τοὺς ὑπευθύνους, τότε οὗτοι τὸν ἁθῶν ἀνείλον,
 (496) τὸν μυρία εὐεργετηκότα, καὶ τῶν ἐθνῶν τέως ὑπεριδόντα δι’
 αὐτούς. Ἀλλ’ ὦ τῆς φιλανθρωπίας· τοὺς οὕτω μοχθηροὺς,
 τοὺς ⁿ [οὕτω σκαιοὺς καὶ] μυρίων γέμοντας κακῶν, πάλιν σώζει,
 καὶ πέμπει σφαγησομένους ὑπὲρ αὐτῶν τοὺς ἀποστόλους,
 καὶ δι’ αὐτῶν ἱκετηρίαν τίθησιν. ^o “Ὑπὲρ Χριστοῦ γὰρ
 ὁ πρεσβεύομεν.”

⁵ Num. xxxv. 25.⁶ 2 Cor. v. 20.

^ε τῇ om. M. ^d οἱ ἀρχ. Edd. Mox ἐγίνοντο L. M. ^ε Ἀν-
 τὸς G. L. invito Ep. ^h ἢ] καὶ L. ἀμφότερα] ἢ καὶ ἀμφ. H.
^ε μὲν om. G. H. M. γὰρ om. L. Mor. Mox ἐκεῖνοι δὲ om. G.
 H. M. et Interp. ^h τοίνυν] δὲ Edd. p. p. οὐδὲ ἵνα μὴ Edd.
ⁱ τοῦ καιροῦ] τὸν καιρὸν παρελθεῖν H. K. L. ^k ταύτῃ Edd. ^l εὐ-
 ρεῖν G. H. M. p. p. ὡς πεπωρωμένοι L. Mox Εἰ δὲ καὶ Sav. invitis
 codd. ^m τοὺς] + ὄντας Edd. ⁿ Verba inclusa non leguntur
 in meis, et tanquam suspecta notaverunt Sav. Mor. ^o πρεσβεύο-
 μεν] + φησὶν Edd.

^pΤοιαῦτα τοίνυν παραδείγματα ἔχοντες, οὐ λέγω, ἀπο-
 C θάνωμεν ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν· ἔδει μὲν γὰρ καὶ τοῦτο, ἀλλ'
 ἐπειδὴ ἀσθενέστεροι ἡμεῖς, ἐκεῖνο λέγω τέως· κὰν μὴ βα-
 σκαίνωμεν ^a τοῖς φίλοις, μὴ φθονῶμεν τοῖς εὐεργετοῦσιν. Οὐ
 λέγω τέως, τοὺς κακῶς ποιοῦντας εὐεργετήσωμεν· ἐπιθυμῶ
 μὲν γὰρ καὶ τοῦτο, ἀλλ' ἐπειδὴ παχύτεροι ^r ὑμεῖς, κὰν
 μὴ ἀμύνεσθε. Μὴ γὰρ σκηνή τις ἐστὶ τὰ ἡμέτερα, καὶ
 ὑπόκρισις; Τί δῆποτε ἐκ διαμέτρου πρὸς τὰ ^s πράγματα
 ἵστασθε; Οὐχ ἀπλῶς γέγραπται τὰ τε ἄλλα, καὶ ὅσα παρ'
 αὐτὸν τὸν σταυρὸν εἰργάσατο, δυνάμενα αὐτοὺς ἀνακαλέσα-
 σθαι· ἀλλ' ἵνα μιμήσῃ τὴν ἀγαθότητα, ἵνα ζηλώσῃ τὴν
 D φιλανθρωπίαν. Καὶ γὰρ ^t καὶ ὑπτίους ἑρρίψε, καὶ τὸ ὠτίον
 ἀπεκατέστησε τοῦ οἰκέτου, καὶ μετ' ἐπιεικείας διελέχθη· καὶ
 μεγάλα ἄνω ὦν ^v ἐπεδείξατο θαύματα, τὰς ἀκτῖνας ἀποστρέ-
 φων, τὰς πέτρας ῥηγνύς, τοὺς τετελευτηκότας ἐγείρων, τὴν
 γυναῖκα τοῦ δικάζοντος φοβῶν δι' ὀνειράτων, ἐν αὐτῇ τῇ
 κρίσει πᾶσαν πραότητα ἐπιδειξάμενος, θαυμάτων οὐχ ἥττον
 δυναμένην αὐτοὺς ἐπισπᾶσθαι, μυρία προλέγων ἐν τῷ δι-
 καστηρίῳ, ἐν αὐτῷ τῷ σταυρῷ βοῶν, ⁷ “πάτερ, ἄφες αὐτοῖς
 E τὴν ^w ἁμαρτίαν.” Ταφεῖς δέ, ^x πόσα ἐπεδείξατο πρὸς τὴν
 ἐκείνων σωτηρίαν; ἀναστὰς δέ, οὐκ εὐθέως Ἰουδαίους ἐκάλεσεν;
 οὐκ ἄφεσιν ἔδωκεν ἁμαρτημάτων; οὐ τὰ μυρία ἀγαθὰ ^y προῦ-
 θηκε; Τί τούτου παραδοξότερον; Οἱ σταυρώσαντες καὶ ^z φό-
 νου πνέοντες, μετὰ τὸ σταυρῶσαι γεγόνασιν υἱοὶ θεοῦ. Τί
 763 ταύτης ἴσον τῆς κηδεμονίας; Ταῦτα ἀκούσαντες ἐγκαλυψώ-
 μεθα, ὅτι τοσοῦτον ἀφεστήκαμεν τούτου, ὃν μιμεῖσθαι κε-
 λευόμεθα. Ἰδωμεν ^a κὰν τὸ διάστημα ὅσον, ἵνα κὰν κατα-
 γνῶμεν ἑαυτῶν, ^b τούτοις πολεμοῦντες, ὑπὲρ ὧν ὁ Χριστὸς
 τὴν ψυχὴν ἔδωκε· καὶ οὐ βουλόμενοι καταλλαγῇναι, οὐς ἵνα

⁷ Luc. xxiii. 34.

^p ΗΘΙΚΟΝ. Περὶ ἀμνησικακίας, καὶ ὅτι πάντα ὑποφέρειν ἡμᾶς δεῖ
 τὰ ἐπερχόμενα, εἴτι ἂν ἦ, καὶ περὶ τοῦ συναλγεῖν τοὺς ὑπὸ θεοῦ ἢ καὶ
 ἄλλως κολαζομένους. G. ^a τοὺς φίλους K. ^r ἡμεῖς M. et Edd.
 p. p. ἀμύνεσθε L. ἀμυνώμεθα Edd. invito Interp. ^s προστάγματα
 Edd. veritatem Ge. Vid. adnot. ad p. 309 C. ^t καὶ om. G. H. K. M.
^v ἐπέδειξε K. L. τὰς ante ἀκτῖνας om. G. H. K. ^w ἁμαρτίαν]
 + ταύτην Edd. ^x ὅσα codices, minus bene; sed p. p. ex iisdem
 πρὸς pro eis recepi. ^y προσήνεγκε G. M. ^z φόνου πνέοντες] φονεύ-
 σαντες G. H. K. M. Ge. ^a κὰν] καὶ L. Neutrum agnoscit H.
^b τούτους G. H. M. ἔδωκε] ἔθηκε Edd.

καταλλάξῃ, οὔτε σφαγῆναι παρητήσατο· ^ε εἰ μὴ καὶ τοῦτο δαπάνῃ τίς ἐστι, καὶ χρημάτων ἀνάλωμα, ὅπερ ἐν τῇ ἐλεημοσύνῃ προβάλλεσθε. Ἐννόησον ^δ ὅσων ὑπεύθυνος εἶ, καὶ οὐ μόνον οὐκ ἀναδύσῃ πρὸς τὴν ἄφῃσιν τῶν σε ἡδίκηκότων, ἀλλὰ καὶ δραμῇ πρὸς τοὺς σε λελυπηκότας, ὥστε γενέσθαι σοι συγχωρήσεως ἀφορμὴν, ὥστε εὐρεῖν παραμυθίαν τῶν οἰκείων B κακῶν. Ἑλλήνων παῖδες, οὐδὲν μέγα προσδοκῶντες, πολλάκις ἐν τούτοις ἐφιλοσόφησαν· καὶ σὺ μέλλων ἐπὶ τοιαύταις ἐλπίσιν ἀποδημεῖν, ἀναδύῃ καὶ ὀκνεῖς; καὶ ὅπερ ὁ χρόνος ποιεῖ, τοῦτο οὐκ ἀνέχῃ πρὸ τοῦ χρόνου ποιῆσαι διὰ τὸν τοῦ θεοῦ νόμον, ἀλλ' ^ε ἀμισθὶ μᾶλλον, ἢ ἐπὶ μισθῷ βούλει σοι σβεσθῆναι τὸ πάθος; Οὐδὲ γὰρ ἂν ἀπὸ τοῦ χρόνου γένηται τοῦτο, ἔσται σοί τι πλεον, ἀλλὰ καὶ πολλή ἡ κόλασις, ὅτι ὅπερ ὁ χρόνος εἰργάσατο, τοῦτο ὁ τοῦ θεοῦ νόμος οὐκ ἔπεισέ σε ποιῆσαι. Εἰ δὲ ^ε λέγεις, ὅτι φλεγμαίνεις τῆς ὕβρεως μεμνημένος, ἀναμνήσθητι εἰ τι γέγονέ σοι καλὸν παρὰ τοῦ λελυπηκότος, καὶ ὅσα σὺ ἐτέρους διέθηκας κακά. Κακῶς σε C εἶπε, καὶ κατήσχυνε; Λόγισαι ὅτι καὶ σὺ ἐτέρους εἴρηκας. Πῶς οὖν ἐπιτεύξῃ συγγνώμης, ἥς ἐτέροις οὐ μεταδίδως; Ἄλλ' οὐδένα εἴρηκας; Ἄλλ' ἤκουσας λεγόντων, καὶ ἀπεδέξω. Οὐδὲ τοῦτο ἀνεύθυνον.

Θέλεις μαθεῖν ὅσον ἀγαθόν ἐστι τὸ μὴ μνησικακεῖν, καὶ πῶς μάλιστα τοῦτο τὸν θεὸν εὐφραίνει; Τοὺς ἐφηδομένους τοῖς δικαίως παρ' αὐτοῦ κολαζομένοις τιμωρεῖται· καίτοι δικαίως κολάζονται, ἀλλὰ σὲ ἐπιχαίρειν οὐκ ἐχρῆν. ^ε Καὶ ὁ προφήτης πολλὰ ἐγκαλέσας, καὶ τοῦτο ἐπήγαγεν εἰπών· “οὐκ ἔπασχον οὐδὲν ἐπὶ τῇ συντριβῇ τοῦ Ἰωσήφ.” καὶ πάλιν, ^ε “οὐκ ἐξῆλθε κατοικοῦσα ^h Ἐνὰν κόψασθαι οἶκον ἐχόμενον αὐτῆς.” Καίτοι καὶ ὁ Ἰωσήφ, τουτέστιν, αἱ φυλαὶ D αἱ ἐξ αὐτοῦ, καὶ οἱ τούτων γείτονες, κατὰ θεοῦ γνώμην ἐτιμωροῦντο· ἀλλ' ὅμως βούλεται καὶ τούτοις ἡμᾶς συναλγεῖν. Εἰ γὰρ ἡμεῖς πονηροὶ ὄντες, ὅταν τιμωρώμεθα οἰκέτην, ἂν τινὰ τῶν συνδούλων γελάσαντα ἴδωμεν, καὶ παρο-

^ε Amos. vi. 6. Mich. i. 11.

^ε εἰ μὴ] ἢ μὴ L. μὴ K. ἢ Edd. ^δ ὅσον Edd. quam Ge.
^ε ἀμισθον G. H. M. Vulgatum firmat Flor. p. 261. (Tom. xii. p. 552 C.)
^ε λέγοις Edd. ^ε Καί] + γὰρ Edd. ^h Ἐνὰν] ἕνα Edd. Σεννααρ
 Bibl. Ἐνὰν κόψ.] ἀνακόψασθαι K. κατοικοῦσα om. K. L.

ξυνόμεθα μᾶλλον, καὶ ἐπ' ἐκείνον μετάγομεν τὴν ὀργήν·
 πολλῶ μᾶλλον ὁ θεὸς τιμωρήσεται τοὺς ἐφηδομένους τοῖς (497)
 κολαζομένοις. Εἰ δὲ τοῖς παρὰ θεοῦ κολαζομένοις οὐκ ἐπεμ-
 βαίνειν, ἀλλὰ συναλγεῖν χρή, πολλῶ μᾶλλον τοῖς εἰς ἡμᾶς
 E ἡμαρτηκόσι. Τοῦτο γὰρ ἀγάπης σημεῖον, ταύτην πάντων
 προτίθησιν ὁ θεός. Καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῆς ἀλουργίδος τῆς
 βασιλικῆς, ἐκεῖνά ἐστι τὰ τίμια τῶν ἀνθῶν καὶ τῶν χρωμά-
 των, ἅπερ τὴν ⁱ χλανίδα κατασκευάζει ταύτην· οὕτω καὶ
 ἐνταῦθα αὐταὶ εἰσιν ^k αἱ ἀρεταὶ αἱ τίμιαι, αἵπερ ἂν τὴν ἀγά-
 764 πην συνέχωσιν. Οὐδὲν δὲ οὕτως ἀγάπην διατηρεῖ, ὥς τὸ
 μὴ μεμνήσθαι τῶν εἰς ἡμᾶς ἡμαρτηκότων. Μὴ γὰρ οὐκ ἐφρόν-
 τισε καὶ ^l θατέρου μέρους ὁ θεός; μὴ γὰρ οὐκ ^m ὥσε τὸν
 ἡδίκηκότα πρὸς τὸν ἡδικημένον; οὐκ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου
 πέμπει πρὸς ἐκείνον αὐτὸν, καὶ μετὰ τὰς καταλλαγὰς ἐπὶ
 τὴν τράπεζαν αὐτὸν καλεῖ; Ἀλλὰ μὴ διὰ τοῦτο περιμεινῆς
 ἐκείνον ἐλθεῖν, ἐπεὶ τὸ πᾶν ἀπώλεσας. Διὰ γὰρ τοῦτο μά-
 λιστα σοι μισθὸν ἄφατον ⁿ ὀρίζει, ἵνα φθᾶσης ἐκείνον· ὥς ἐὰν
 παρακληθεῖς καταλλαγῆς, οὐκέτι τῆς τοῦ θεοῦ προσταγῆς
 γέγονεν ἡ φιλία, ἀλλὰ τῆς ἐκείνου σπουδῆς· διὸ καὶ ἀστε-
 B φάνωτος ἀναχωρεῖς, ἐκείνου τὰ βραβεῖα λαμβάνοντος. Τί
 λέγεις; Ἐχθρὸν ἔχεις, καὶ οὐκ αἰσχύνῃ; Οὐ γὰρ ἀρκεῖ
 ἡμῖν ὁ διάβολος, ὅτι καὶ ὁμογενεῖς ἐπισπώμεθα; Εἴθε μὴδὲ
 ἐκεῖνος ἠθέλησεν ἡμῖν πολεμῆσαι, εἴθε ^p μὴδὲ ἐκεῖνος διά-
 βολος ἦν. Οὐκ οἶσθα ^q πόση ἡ ἡδονὴ μετὰ τὰς καταλλαγὰς;
 Τί γάρ, εἰ καὶ ἐν τῇ ἔχθρᾳ οὐ σφόδρα φαίνεται; Ὅτι
 γὰρ ἡδίων ^r φιλεῖν τὸν ἀδικοῦντα, ἢ μισεῖν, μετὰ τὸ λυθῆναι
 τὴν ἔχθραν, τότε δυνήσῃ μαθεῖν καλῶς. Τί τοίνυν τοὺς μαινο-
 μένους μιμούμεθα, ἀλλήλους κατεσθίοντες, τῇ οἰκείᾳ σαρκὶ
 πολεμοῦντες; Ἀκουσον καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ πόσος ^s ἦν ὑπὲρ
 C τούτου λόγος. ⁹ “Ὁδοὶ μνησικάκων εἰς θάνατον.” “Ἀνθρω-
 πος ἀνθρώπῳ συντηρεῖ ὀργήν, καὶ παρὰ ^t θεοῦ ζητεῖ ἴασιν.”

⁹ Prov. xii. 28. Eccli. xxviii. 3.

ⁱ χλαμῦδα Edd. ^k αἱ deest in Edd. ^l θατέρου] καθ' ἐτέρον
 Edd. praeter Sav. ^m ὥσε] ἔσωσε G. [ἤγαγε Reg. 688.] ἔπεμψε
 Sav. ἔπεμψε καὶ Mor. Ben. ἡδικημένον] + ἐλθεῖν Edd. ⁿ πορίζει
 L. M. Flor. ^o ὅτι] Sic codd. et Fl. ἀλλὰ Edd. ^p μήτε Edd.
 μήτε bis L. ^q πόση ἡ] πόση Fl. ὅση H. K. M. ὅσον G. ^r τὸ
 φιλεῖν L. ^s ἦν om. K. L. ^t θεοῦ] Sic H. L. M. vulgo θεῶ.
 Mox Καίτοιγε Edd.

Καίτοι συνεχώρησεν ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος· πῶς οὖν ἐγκαλεῖ; Ὅτι κακεῖνα συνεχώρησεν, οὐχ ἵνα ἀλλήλοις αὐτὰ ποιῶμεν, ἀλλ' ἵνα δέει τοῦ παθεῖν ἀπεχώμεθα τοῦ τολμᾶν. Καὶ ἄλλως δέ, ἐκεῖνα μὲν προσκαίρου τινὸς ὀργῆς ἐστὶ, τὸ δὲ μνησικακεῖν, ψυχῆς πονηρίαν μελετώσης. Ἀλλὰ κακῶς ἔπαθες; Ἀλλ' οὐδὲν τοσοῦτον, ὅσον σαυτὸν ἐργάσῃ μνησικακῶν. Ἀλλως δὲ οὐδὲ δυνατόν ἄνδρα ἀγαθὸν κακόν τι παθεῖν. Ἔστω γάρ τις καὶ παιδία ἔχων καὶ γυναῖκα, καὶ φιλοσοφεῖτω, ἐχέτω δὲ καὶ πολλὰς D ἀφορμὰς βλάβης, καὶ χρημάτων περιουσίαν, καὶ ἀρχῆς δυναστείαν, καὶ φίλους πολλοὺς, καὶ τιμῆς ἀπολανέτω, πλὴν φιλοσοφεῖτω· τοῦτο γὰρ δεῖ ὅπως προσκεῖσθαι· καὶ προσάγωμεν αὐτῷ τὰς πληγὰς τῷ λόγῳ. Καὶ προσιών τις μοχθηρὸς ἀνὴρ περιβαλλέτω ὡς ζῆμιά· τί οὖν πρὸς τὸν οὐδὲν ἡγούμενον^x εἶναι χρήματα; Τὰ τέκνα ἀναιρεῖτω· τί οὖν πρὸς τὸν περὶ ἀναστάσεως φιλοσοφοῦντα; Τὴν γυναῖκα σφαττέτω· καὶ τί τοῦτο πρὸς τὸν πεπαιδευμένον μὴ πενθεῖν τοὺς ὅπως κοιμημένους; Εἰς ἀτιμίαν ἐμβαλλέτω· τί πρὸς τὸν ἄνθος χόρτου τὰ παρόντα ἡγούμενον; Εἰ βούλει, καὶ τὸ σῶμα κολαζέτω, καὶ εἰς δεσμωτήριον ἐμβαλλέτω· τί οὖν πρὸς τὸν μαθόντα,¹⁰ “^z εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἀνακαινούται,” καὶ ὅτι “ἡ θλίψις^a δοκιμὴν κατεργάζεται;” Ἐγὼ μὲν οὖν μηδὲν βλαβήσεσθαι^b αὐτὸν ὑπεσχόμην· ὁ δὲ λόγος προῖων ἔδειξεν ὅτι καὶ ὠφελεῖται, ἀνακαινούμενος καὶ δοκιμὸς γινόμενος. Μὴ τοίνυν πρὸς ἑτέρους ἀλγῶμεν, 765 ἑαυτοὺς ἀδικοῦντες, καὶ ἀσθενῇ κατασκευάζοντες τὴν ψυχὴν. Οὐ γὰρ τῆς τῶν πλησίον πονηρίας ἐστὶ τοσοῦτον, ὅσον τῆς ἡμετέρας ταλαιπωρίας ἡ ἀλγῆδών. Διὰ τοῦτο, καὶ ὑβρίσῃ τις, δακρύομεν καὶ συστελλόμεθα· καὶ ἀρπάσῃ τις, τὸ αὐτὸ πάσχομεν, κατὰ τὰ παιδία ἐκεῖνα τὰ μικρὰ, ἅπερ οἱ τῶν ὁμηλικῶν ἀστειότεροι παροξύνουσιν ὑπὲρ οὐδενὸς^c [ἀναγκαίου, ἀλλ'] ἀπὸ μικρῶν προφάσεων λυποῦντες· ἀλλ' ὅμως κακεῖνα, ἃ μὲν ἴδῳσι κνιζόμενα, ἐπιμένουσι δάκνουτες· ἃ δὲ γελῶντα,

¹⁰ 2 Cor. iv. 16. Rom. v. 4.

^v προσκεῖσθαι G. L. M. ^w ζῆμίαν G. K. L. M. ^x εἶναι om. L.
 τὰ χρήματα Edd. Clausulam τί οὖν . . . φιλοσοφοῦντα om. L. ^y κοι-
 μωμένους K. L. p. p. καὶ τί πρὸς Edd. ^z εἰ] ὅτι εἰ Edd. ἔσω]
 ἔσθωθεν G. H. K. M. ^a δοκίμους K. L. ^b αὐτὸν] τὸν ἄνδρα Edd.
^c Verba inclusa non exstant in codd. p. p. ἀπὸ δὲ μικρῶν Reg. 688.

^d καὶ ἀφίστανται. Ἄλλ' ἡμεῖς καὶ τούτων ἀνοητότεροι, ^e ὑπὲρ
 B ὧν ἔδει γελᾶν, ὑπὲρ τούτων ὀδυρόμενοι. Διὸ παρακαλῶ,
 τὴν παιδικὴν ταύτην διάνοιαν ἀφέντες, τῶν οὐρανῶν ἐπιλα-
 βώμεθα. Καὶ γὰρ ἄνδρας ἡμᾶς ὁ Χριστὸς εἶναι βούλεται,
 ἄνδρας τελείους. Οὕτω καὶ ὁ Παῦλος ἐκέλευσεν, ¹¹ “ἀδελφοί, (498)
 μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσὶ,” λέγων, “ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νη-
 πιάζετε.” Νηπιάσωμεν τοίνυν τῇ κακίᾳ, καὶ τὴν πονηρίαν
 φυγόντες, τῆς ἀρετῆς ἐπιλαβώμεθα, ἵνα καὶ τῶν αἰώνιων
 ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ κυρίου
 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶ-
 νας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ Π.

C ¹ Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ, ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ
 λεπροῦ, προσῆλθεν αὐτῷ γυνή, ἀλάβαστρον μύρου
 ἔχουσα βαρυτίμου, καὶ ἐξέχεεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ
 ἀνακειμένου.

Ἡ ΓΥΝΗ αὕτη δοκεῖ μὲν εἶναι μία καὶ ἡ αὐτὴ παρὰ τοῖς
 εὐαγγελισταῖς ἅπασιν, οὐκ ἔστι δέ· ἀλλὰ παρὰ μὲν τοῖς
 τρισὶ μία τις εἶναι μοι δοκεῖ καὶ ἡ αὐτή· παρὰ δὲ τῷ
 Ἰωάννῃ οὐκέτι· ἀλλ' ἐτέρα τις θαυμαστή, ἡ τοῦ Λαζάρου
 D ἀδελφῆ. Οὐχ ἀπλῶς δὲ τῆς λέπρας μέμνηται τοῦ Σίμωνος
 ὁ εὐαγγελιστής, ἀλλ' ἵνα δείξῃ πόθεν θαρρόντα προσῆλθεν
 ἡ γυνή. Ἐπειδὴ γὰρ ἡ λέπρα σφόδρα ἐδόκει ἀκάθαρτον εἶναι
 πάθος καὶ βδελυκτὸν, εἶδε δὲ τὸν Ἰησοῦν ^a καὶ θεραπεύσαντα
 τὸν ^b ἄνθρωπον, (οὐ γὰρ αὖν ^c εἴλετο μεῖναι παρὰ τῷ λεπρῷ),
 καὶ καταχθέντα παρ' αὐτῷ, ἐθάρσησεν ὅτι καὶ τὴν τῆς

¹¹ 1 Cor. xiv. 20.

¹ Cap. xxvi. v. 6, 7.

^d καὶ om. H. K. ^e ὑπὲρ] ὅτι ὑπὲρ et mox ὀδυρόμεθα Edd. Hom. LXXX. ^a καὶ] εἰσελθόντα καὶ L. καὶ deest in Edd. ^b ἄνθρω-
 πον, καὶ τῆς λέπρας ἐκκαθάραντα (οὐδὲ γὰρ . . . λεπρῷ) καὶ καταχθέντα
 δὲ παρ' αὐτῷ Edd. Textum ad fidem codicum, Ep. et Interpretis
 reformavi. ^c εἴλετο] ἐγένετο L. M.

ψυχῆς αὐτῆς ἀκαθαρσίαν ἀποσμήξει ῥαδίως. Οὐχ ἀπλῶς δὲ καὶ τὴν πόλιν φησί, τὴν Βηθανίαν, ἀλλ' ἵνα μάθῃς, ὅτι ἐκὼν ἐπὶ τὸ πάθος ἔρχεται. Ὁ γὰρ πρὸ τούτου διαδιδράσκων αὐτοὺς, ὅτε μάλιστα ἐξήφθη αὐτῶν ἡ βασκανία, τότε πλη- Ε σίον ἔρχεται ὡς ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε· οὕτως οἰκονομίας ἦν καὶ τὸ πρότερον ἀναχωρεῖν. Ἰδοῦσα τοίνυν αὐτὸν ἡ γυνή, καὶ τὸ θαρρῆν λαβοῦσα ἐντεῦθεν, προσήει. Εἰ γὰρ ^d ἡ αἰμορροοῦσα, καίτοι οὐδὲν ἑαυτῇ συνειδυῖα τοιοῦτον, διὰ τὴν ἀπὸ τῆς φύσεως δοκοῦσαν εἶναι ἀκαθαρσίαν, τρέμουσα καὶ δεδοικυῖα προσῆλθε· πολλῶ μᾶλλον ταύτην ὀκνεῖν καὶ ἀναδύ- εσθαι εἰκὸς ἦν, διὰ τὸ πονηρὸν συνειδός. Διὸ καὶ μετὰ πολ- 766 λὰς γυναῖκας, τὴν Σαμαρεῖτιν, τὴν Χαναanaίαν, τὴν αἰμορ- ροοῦσαν, καὶ ἑτέρας πλείους προσέρχεται, διὰ τὸ πολλὴν ἑαυτῇ συνειδέειν ^e ἀσέλγειαν· καὶ οὐδὲ δημοσίᾳ, ἀλλ' ἐν οἰκίᾳ. Καὶ πάντων τῶν ἄλλων ὑπὲρ θεραπείας προσερχομένων σω- ματικῆς ^f μόνον, αὕτη τιμῆς ἕνεκεν προσήει μόνῃς, καὶ τῆς κατὰ ψυχὴν διορθώσεως. Οὐδὲ γὰρ τι τοῦ σώματος ἀνά- πηρος ἦν· ὥστε καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα ἂν τις αὐτὴν θαυ- μάσειε. Καὶ οὐδὲ ὡς ἀνθρώπῳ ^g προσήει ψιλῶ· οὐ γὰρ ἂν ταῖς θριξὶ κατέμαξεν· ἀλλ' ὡς μείζονι ἢ κατὰ ἄνθρωπον. Διὰ τοῦτο ὁ παντὸς τοῦ ^h σώματος τιμιώτερον ἦν μέλος, Β τοῦτο πρὸς τοὺς πόδας ἤνεγκε τοῦ Χριστοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν ἑαυτῆς. ² “Ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἡγανάκτησαν, φησί, λέγοντες· εἰς τί ἡ ⁱ ἀπώλεια αὕτη; Ἡδύνατο γὰρ τοῦτο τὸ μύρον πραθῆναι πολλοῦ, καὶ δοθῆναι ^k τοῖς πτωχοῖς. Γινὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε· τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν εἰργάσατο εἰς ἐμέ. Τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. Βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου, πρὸς τὸ ἐντα- φιάσαι με ἐποίησεν. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὁ ἐποίησεν αὕτη εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.” Καὶ πόθεν αὐτοῖς ¹ αὕτη ἡ διάνοια; Ἦκουον τοῦ διδασκάλου λέγοντος, “ἔλεον C’

² γ. 8-13.

^d ἡ] καὶ ἡ Edd. ^e ἀσέλγειαν] Sic Ep. τὴν ἀσέλγειαν K. τὴν ἀσθένειαν G. τὴν ἀκαθαρσίαν καὶ ἀσέλγειαν Edd. ^f μόνῃ H. M. μόνον cum seqq. jungunt G. Ep. ^g πρόσσεισι Edd. ^h σώματος] + καὶ τῶν μελῶν Edd. repugnantibus Ep. Ge. et codd. ⁱ ἀπώλεια] + ἐγένετο G. K. M. ^k τοῖς om. G. K. ¹ αὕτη ἡ] ἡ τοιαύτη Edd.

θέλω, καὶ οὐ θυσίαν,” καὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐγκαλοῦντος, ὅτι
 τὰ βαρύτερα ἠφίεσαν, τὴν κρίσιν καὶ τὸν ἔλεον καὶ τὴν πί- (499)
 στιν, καὶ πολλὰ ἐν τῷ ὅρει περὶ ἐλεημοσύνης διαλεχθέντος·
 καὶ ἀπὸ τούτων ^m συνελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς καὶ ἐνενοούν,
 ὅτι εἰ ὀλοκαυτώματα οὐ προσίεται, οὐδὲ τὴν παλαιὰν λα-
 τρείαν, πολλῶ μᾶλλον τοῦ ἐλαίου τὴν ⁿ χρίσιν. Ἄλλ’ οὗτοι
^o μὲν οὕτως ἐνόμιζον· ὁ δὲ τὴν διάνοιαν αὐτῆς ὀρώων, ἀφήσει.
 Καὶ γὰρ πολλὴ ἡ εὐλάβεια ἦν, καὶ ἄφατος ἡ σπουδή· διὸ
 καὶ σφόδρα συγκαταβαίνων, συνεχώρησε καὶ κατὰ τῆς κεφα-
 D λῆς αὐτοῦ ^p χυθῆναι τὸ ἔλαιον. Εἰ γὰρ ἄνθρωπος γενέσθαι,
 καὶ κυοφορηθῆναι, καὶ γαλακτοτροφηθῆναι οὐ παρητήσατο,
 τί θαυμάζεις εἰ τοῦτο οὐ διακρούεται; Ὡσπερ γὰρ ὁ πατήρ
 αὐτοῦ κνίσσης ἠνέσχετο καὶ καπνοῦ, οὕτω καὶ αὐτὸς τῆς πόρ-
 νης, ὅπερ ἔφθην εἰπὼν, τὴν αὐτῆς διάνοιαν ἀποδεχόμενος.
 Καὶ γὰρ ^q ὁ Ἰακώβ στήλην ἤλειψε τῷ θεῷ, καὶ ἐν ταῖς
 θυσίαις ἔλαιον προσήγετο, καὶ οἱ ἱερεῖς μύρω ἐχρίοντο. Ἄλλ’
 οἱ μαθηταὶ τὴν γνώμην αὐτῆς οὐκ εἰδότες, ἀκαίρως ἐμέμφον-
 το, καὶ δι’ ὧν ἐνεκάλουν, δεικνύουσι τῆς γυναικὸς τὴν φιλο-
 τιμίαν. Εἰπόντες γὰρ, ὅτι ^r ἡδύνατο τριακοσίων δηναρίων
 E πραθῆναι, ἔδειξαν ὅσον ἀνάλωσεν εἰς τὸ μύρον αὐτῇ, καὶ ὅσην
 ἐπεδείξατο τὴν μεγαλοψυχίαν. Διὸ καὶ ἐπετίμα αὐτοῖς,
 λέγων· “τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί;” Καὶ λογισμὸν
 προστίθησι, βουλόμενος αὐτοὺς πάλιν ἀναμνήσαι τοῦ πάθους·
 “εἰς τὸν ἐνταφιασμὸν μου γὰρ, φησὶν, ἐποίησε.” Καὶ ἕτερον
^s λογισμὸν· “τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ’ ἑαυ-
 τῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε” καὶ, “ὅπου εἰς κηρυχθῇ
 767 τὸ ^t εὐαγγέλιον, λαληθήσεται καὶ ὁ ἐποίησεν αὐτῇ.” Εἶδες
 πῶς πάλιν τὴν εἰς τὰ ἔθνη ἔξοδον προαναφωνεῖ, καὶ ταύτη
 παραμυθούμενος αὐτοὺς ὑπὲρ τοῦ θανάτου, εἶγε τοσαύτη μετὰ
 τὸν σταυρὸν ἡ δύναμις ἐκλάμψει, ὡς πανταχοῦ τῆς γῆς ἐκ-
 χυθῆναι τὸ κήρυγμα;

Τίς οὖν οὕτως ἄθλιος, ὡς πρὸς τοσαύτην ^v ἀντιβλέψαι
 ἀλήθειαν; Ἰδοὺ γὰρ ὅπερ εἶπε, γέγονε· καὶ ὅπουπερ ἂν

^m ἐλογίζοντο G. K. M. invito Ep. ⁿ χρῆσιν K. L. M. et sic
 pr. G. H. Vulgatum tuetur Ep. ^o μὲν] + οὖν G. K. ^p χεθῆναι
 H. L. Ep. ^q ὁ] καὶ ὁ Edd. ^r ἡδύνατο] + τοῦτο Edd. ^s λο-
 γισμὸν] + προσάγει Edd. ^t εὐαγγ.] + τοῦτο Edd. ^v ἀντιλέξαι
 Edd. [et Reg. 688.] Τίς οὕτως ἄθ. ὡς ἀντιβλ. τὴν ἀλ. M. Τίς οὖν
 ἄξιος πρὸς τοσαύτην [ταύτην K.] ἀντιβλ. τὴν ἀλ. G. K.

ἀπέλθῃς τῆς οἰκουμένης, ὅψῃ καὶ ταύτην ἀνακηρυττομένην. Καίτοι οὐδὲ τὸ πρόσωπον ἐπίσημον ἦν, οὔτε μάρτυρας ἔχον πολλοὺς, οὔτε ἐν θεάτρῳ ^w τὸ γεγεννημένον, ἀλλ' ἐν οἰκίᾳ, καὶ ^x ἐν οἰκίᾳ λεπροῦ τινος, τῶν μαθητῶν μόνων παρόντων. Τίς οὖν αὐτὸ ἐξήχησε καὶ διαδοθῆναι ἐποίησεν; Ἡ τοῦ ταῦτα λέγοντος δύναμις. Καὶ βασιλέων μὲν μυρίων καὶ στρατηγῶν B ἀνδραγαθήματα, ὧν καὶ τὰ ὑπομνήματα μένει, σεσίγηνται· καὶ πόλεις ἀναστήσαντες, καὶ τείχῃ ^y περιβαλόντες, καὶ πολέμους νικήσαντες, καὶ τρόπαια στήσαντες, καὶ ἔθνη πολλὰ δουλωσάμενοι, οὐδὲ ἐξ ἀκοῆς, οὐδὲ ἐξ ὀνόματός εἰσι γινώριμοι, καίτοι καὶ ἀνδριάντας ἀναστήσαντες καὶ νόμους θέντες· ὅτι δὲ πόρνη γυνὴ ἔλαιον ἐξέχεεν ἐν οἰκίᾳ λεπροῦ τινος, ^z δέκα ἀνδρῶν παρόντων, τοῦτο πάντες ᾄδουσι κατὰ τὴν οἰκουμένην, καὶ χρόνος τοσούτος ^a διήλθε, καὶ ἡ μνήμη τοῦ γενομένου οὐκ ἐμαράνθη· ἀλλὰ καὶ Πέρσαι, καὶ Ἰνδοί, καὶ Σκύθαι, καὶ Θράκες, καὶ Σαυρομάται, καὶ ^b τὸ Μαύρων γένος, καὶ οἱ τὰς C ^c Βρεττανικὰς νήσους οἰκοῦντες τὸ ἐν Ἰουδαίᾳ γενόμενον λάθρα ἐν οἰκίᾳ παρὰ γυναικὸς πεπορνευμένης περιφέρουσι. Μεγάλη ἡ φιλανθρωπία τοῦ δεσπότου. Πόρνης ἀνέχεται, πόρνης πόδας φιλούσης, καὶ βρεχούσης ἐλαίῳ, καὶ καταμασσούσης ταῖς θριξί, καὶ προσιέται, καὶ ἐπιτιμᾷ τοῖς ἐγκαλοῦσιν. Οὐδὲ γὰρ ἔδει ὑπὲρ τοσαύτης σπουδῆς ἐξαπορηθῆναι τὴν γυναῖκα. Σὺ δέ μοι κάκεῖνο σκόπει, πῶς ἦσαν λοιπὸν ὑψηλοὶ καὶ πρόθυμοι ^c πρὸς ἐλεημοσύνην. Καὶ διατί μὴ ἀπλῶς εἶπεν, ὅτι ἔργον καλὸν ἐποίησεν· ἀλλὰ πρότερον, “τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί;” ἵνα μάθωσι μὴ ἐκ προοιμίων τὰ ὑψηλότερα τοὺς ἀσθενεστέρους ἀπαιτεῖν. Διὰ τοῦτο οὐδὲ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἀπλῶς τὸ πρᾶγμα ἐξετάζει, ἀλλὰ μετὰ τοῦ προσώπου τῆς γυναικός. Καίτοι εἰ ἐνομοθέτει, οὐκ ἂν προσέθηκε τὴν γυναῖκα· ἀλλ' ἵνα μάθῃς, ὅτι δι' αὐτὴν ταῦτα εἴρηται, ἵνα μὴ τὴν βλαστήσασαν αὐτῆς πίστιν πηρώσωσιν, ἀλλ' ἐκθρέψωσι μᾶλλον, διὰ τοῦτό φησι, παιδεύων ἡμᾶς ὅπερ ἂν ^d γίνηται καλὸν παρ' ὁτουοῦν, κἂν μὴ σφόδρα ἡκριβωμένον ἦ, δέχεσθαι αὐτὸ καὶ θάλπειν, καὶ ἐπὶ τὸ μεῖζον ἄγειν,

^w τὸ retinui, invitis codd.

^x ἐν om. K. M. p. p. μόνον M.

^y Sic G. K. L. vulgo περιβάλλοντες.

^z δέκα] δώδεκα Edd. Vid.

adnot. ^a παρῆλθε G. H. M.

^b τὸ Μαύρον M. et pr. K. τὸ τῶν

Μαύρων Edd. ^c Βρετανικὰς K. M. Orchadas Ge.

^d γίνηται

L. Ep. p. p. παρ' ὁτουοῦν K. παρὰ τοῦ ὁτουοῦν Edd.

Ε καὶ μὴ παρὰ τὴν ἀρχὴν πᾶσαν ἐπιζητεῖν ἀκρίβειαν. Ἐπεὶ ὅτι γε καὶ αὐτὸς τοῦτο μᾶλλον ἠβούλετο, δῆλον ἐξ ὧν (50) ^ε καὶ γλωσσόκομον βαστάζεσθαι ἐκέλευσεν, ὁ μὴ ἔχων ποῦ τὴν κεφαλὴν κλῖναι. Ἀλλὰ τότε οὐκ ἀπῆτει τοῦτο ὁ καιρὸς, ὥστε διορθῶσαι τὸ γεγεννημένον, ἀλλ' ὥστε ἀποδέξασθαι μόνον. Ὡσπερ γὰρ εἴ τις αὐτὸν ἤρετο χωρὶς τοῦ ποιῆσαι τοῦτο τὴν γυναῖκα, οὐκ ἂν τοῦτο ἀπεφῆνατο· οὕτως ἐπειδὴ 768 ἐποίησεν, εἰς ἐν ὁρᾷ λοιπὸν, ὅπως ἂν μὴ ^ε διαπορηθῇ ἐκ τῆς τῶν μαθητῶν ἐπιτιμήσεως, ἀλλ' ἐκ τῆς αὐτοῦ θεραπείας εὐθυμοτέρα γενομένη καὶ ἀμείνων ἀπέλθῃ. Καὶ γὰρ μετὰ τὸ χυθῆναι τὸ ἔλαιον, οὐδὲ καιρὸν εἶχεν αὐτῶν ἡ ἐπιτίμησις. Καὶ σὺ τοίνυν ἂν μὲν ^ε τινα ἴδῃς σκεύη κατασκευάσαντα ἱερὰ καὶ προσάγοντα, ἢ ἄλλον τινα ἐκκλησίας κόσμον ^η περὶ τοίχους καὶ ἔδαφος φιλοπονοῦντα, μὴ κέλευε πραθῆναι, ἢ ἀνατραπῆναι τὸ ^ι γινόμενον, ἵνα μὴ πηρώσῃς αὐτοῦ τὴν προθυμίαν. ^α Ἄν δὲ πρὶν ἢ ^κ κατασκευάσαι τις ἔρηται, κέλευε δοθῆναι πτωχοῖς· ἐπεὶ καὶ αὐτὸς, ὥστε μὴ πηρώσαι τὴν ^ι γνώμην τῆς γυναικὸς, τοῦτο ἐποίησε, καὶ ὅσα φησὶν, εἰς παραμυθίαν αὐτῆς λέγει. Εἶτα ἐπειδὴ εἶπεν, “εἰς τὸν ἐνταφιασμόν μου ἐποίησεν” ἵνα μὴ δόξῃ ἀπορεῖν τὴν γυναῖκα, ^μ τοῦ τοιούτου πράγματος ἀναμνήσας, τάφου καὶ θανάτου λέγων, ὅρα διὰ τῶν ἐξῆς πῶς αὐτὴν ἀνακτᾶται πάλιν λέγων· “ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ λαληθήσεται ὁ ἐποίησεν αὕτη.” Τοῦτο δὲ καὶ τῶν μαθητῶν παραμυθία, κἀκείνης παράκλησις καὶ ἔπαινος ἦν. Πάντες γὰρ αὐτὴν, φησὶν, ἄσονται μετὰ ταῦτα· καὶ νῦν δὲ προανεκήρυξε τὸ πάθος, τὰ πρὸς κηδεῖαν ^ν προσάγουσα· μὴ τοίνυν τις αὐτῇ ἐπιτιμάτω. Ἐγὼ γὰρ τοσοῦτον ἀπέχω τοῦ καταδικάσαι αὐτὴν ὡς ^ο κακῶς πεποιηκυῖαν, ἢ μέμψασθαι C ὡς οὐκ ὀρθῶς ἐργασαμένην, ὅτι οὐδὲ ἀφήσω λαθεῖν τὸ γεγεννημένον, ἀλλ' ὁ κόσμος εἴσεται τὸ ἐν οἰκίᾳ εἰργασμένον καὶ ^ρ ἐν κρυπτῷ. Καὶ γὰρ ἀπὸ διανοίας εὐλαβοῦς ἦν τὸ

^ε καὶ om. G. H. K. M. ^ε διαπορηθείη (om. ἂν) L. Infra ἀπέλθῃ idem cum Sav. ceteri ἀπέλθοι. ^ε τινας . . κατασκευάσαντας . . προσάγοντας G. K. M. ^η περὶ] περὶ τε Mor. Ben. ἢ περὶ Sav. Sed post hos φιλοπονοῦντα, quod deest in codicibus, retinendum duxi. ^ι Sic Euth. γεγεννημένον Edd. ^κ κατασκευάσει G. H. M. κατασκευάσῃ K. ἔρηται] εἴρηται Mor. ἐρεῖ ταῦτα Sav. Ben. ^ι γνώμην] Sic L. Mor. ceteri προθυμίαν. ἐπιθυμίαν Ben. ^μ τοῦ om. L. ^ν προσ-αγαγοῦσα Edd. p. p. αὐτῇ om. G. H. K. M. invito Ep. ^ο κακῶς] Sic L. Ep. ceteri κακόν. ^ρ ἐν deest in Edd.

γεγεννημένον, καὶ πίστεως θερμῆς, καὶ συντετριμμένης ψυχῆς. Καὶ διατί μηδὲν πνευματικὸν ὑπέσχετο τῇ γυναικί, ἀλλὰ τὴν εἰς αἰὲ μνήμην; Ἀπὸ τούτων καὶ περὶ ἐκείνων θαρρύνει παρασκευάζων. Εἰ γὰρ ἔργον καλὸν ἐποίησεν, εὐδηλον ὅτι καὶ μισθὸν ἄξιον λήψεται.

³ “Τότε πορευθεῖς εἰς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, εἶπε· τί θέλετέ μοι δοῦναι, D καὶ ἐγὼ παραδώσω ὑμῖν αὐτόν;” Τότε, πότε; Ὅτε ταῦτα ἐλέγετο, ὅτε εἶπεν, “εἰς τὸν ἑνταφιασμόν.” καὶ οὐδὲ ἐντεῦθεν κατενύγη, οὔτε ἀκούσας, ὅτι κηρυχθήσεται τὸ εὐαγγέλιον πανταχοῦ, ἔδωκε· (καὶ γὰρ δυνάμει ἀφάτου τὸ εἰρημένον ἦν) ἀλλ’ ὅτε γυναῖκες τοσαύτην ἐπεδείξαντο τιμὴν, καὶ γυναῖκες πεπορευμέναι, τότε αὐτὸς ἰτὰ διαβόλου εἰργάζετο. Τί δῆποτε λέγουσιν αὐτοῦ τὸ παράσημον; Ὅτι ἦν καὶ ἄλλος Ἰούδας. Καὶ οὐδὲ παραιτοῦνται εἰπεῖν, ὅτι ἀπὸ τῶν δώδεκα ἦν· οὕτως οὐδὲν κρύπτουσι τῶν δοκούντων εἶναι ἐπονειδίστων. Καίτοι ἐνῆν εἰπεῖν οὕτως ἀπλῶς, ὅτι τῶν μαθητῶν αὐτοῦ τις ἦν ἥσαν γὰρ καὶ ἄλλοι. Nῦν δὲ προστι- E θέασι, “τῶν δώδεκα,” ὥσανεῖ ἔλεγον, τοῦ πρώτου χοροῦ τῶν ἀριστίνδην ἐξελεγμένων, τῶν μετὰ Πέτρον καὶ Ἰωάννον. Ἐνὸς γὰρ αὐτοῖς ἔμελε, τῆς ἀληθείας μόνης, οὐ τοῦ συσκιάσαι τὰ γινόμενα. Διὰ τοῦτο τῶν μὲν σημείων πολλὰ παρατρέχουσι, τῶν δὲ δοκούντων ἐπονειδίστων εἶναι οὐδὲν ἀποκρύ- 769 πτονται, ἀλλὰ καὶν ῥῆμα, καὶν πρᾶγμα, καὶν ὅτιον ἢ τοιοῦτον, μετὰ παρρησίας ἀνακηρύττουσι. Καὶ οὐχ οὗτοι μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ τὰ ὑψηλότερα φθεγγόμενος Ἰωάννης. Αὐτὸς γὰρ μάλιστα λέγει καὶ τὰς ὑβρεῖς καὶ τὰ ὀνειδή τὰ εἰς αὐτὸν γεγνημένα. Καὶ ὅρα πόση ἢ κακία τοῦ Ἰούδα, * ὅταν ἀντομάτως προσή, ὅταν ἀργυρίου τοῦτο ποιῇ, καὶ ἀργυρίου τοσούτου. Ὁ δὲ Λουκᾶς φησιν, ὅτι τοῖς στρατηγοῖς συνέθετο. Ἐπειδὴ γὰρ ἐστασίαζον οἱ Ἰουδαῖοι, τοὺς τῆς εὐταξίας αὐτῶν ἐπιμελησομένους ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ Ῥωμαῖοι. Καὶ γὰρ ἡ ἀρχὴ αὐτῶν μεταπεσοῦσα λοιπὸν ἦν κατὰ τὴν B

³ v. 14, 15.

⁹ ἐνταφ.] + μον Edd. ἀκούσας] ἐπειδὴ ἤκουσεν H. M. ἰτὰ] τὰ τοῦ G. Ep. ⁸ ἦν] καὶ οὗτος ἦν Edd. ἔλεγε G. K. M. τοιοῦτον] Sic G. L. Mor. ceteri τὸ τοιοῦτον. τοῦτο Sav. Ben. ἢ addidit ex K. Ep. * ὅταν] πῶς καὶ Mor. Ben. p. p. προσήει Edd. et pr. G.

προφητείαν. Τούτοις οὖν προσελθὼν φησι· ⁴“τί θέλετέ μοι δοῦναι, καὶ γὰρ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; Οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια. Καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν, ἵνα αὐτὸν παραδῷ.” Καὶ γὰρ ἐδεδοίκει τὸν ὄχλον, καὶ μόνον (501) ἀπολαβεῖν ἤθελεν. Ὡς τῆς ἀνοίας· πῶς αὐτὸν καθάπαξ ἐπήρωσεν ἡ φιλαργυρία. Ὁ γὰρ πολλάκις ἰδὼν αὐτὸν διὰ ^γ μέσου διελθόντα, καὶ μὴ κατασχεθέντα, καὶ τῆς αὐτοῦ θεότητος καὶ δυνάμεως πολλὰς παρασχόντα τὰς ἀποδείξεις, προσεδόκησεν αὐτὸν καθεῖξιν· καὶ ταῦτα, τοσαῦτα αὐτῷ κατεπάδοντα καὶ φοβερὰ καὶ προσηνῆ ῥήματα, ὥστε καταλῦσαι τὴν πονηρὰν ταύτην ἔννοιαν. Οὐδὲ γὰρ ἐν τῷ δείπνῳ ταύτης ἀπέστη τῆς ἐπιμελείας, ἀλλ’ ἕως ἐσχάτης ἡμέρας ὑπὲρ τούτων αὐτῷ διελέγετο. Ἀλλ’ οὐδὲν ἐκεῖνος ἐκέρδανεν. Οὐ μὴν διὰ τοῦτο ὁ ^z δεσπότης ἐπαύσατο τὰ αὐτοῦ ποιῶν. Ταῦτ’ οὖν καὶ ἡμεῖς εἰδότες, μὴ διαλιμπάνωμεν πάντα ποιοῦντες εἰς τοὺς ἀμαρτάνοντας καὶ ^a ῥαθύμους, νουθετοῦντες, διδάσκοντες, παρακαλοῦντες, παραινοῦντες, συμβουλευόντες, κἂν μηδὲν ὠφελῶμεν. Καὶ ^b γὰρ ὁ Χριστὸς προῆδει τὸ ἀδιόρθωτον τοῦ προδότου· ἀλλ’ ὅμως οὐκ ἐπαύσατο τὰ παρ’ ἑαυτοῦ εἰσφέρων, καὶ νουθετῶν, καὶ ἀπειλῶν, καὶ ταλανίζων, καὶ οὐδαμοῦ σαφῶς, οὐδὲ ^D δῆλως, ἀλλ’ ἐπικεκρυμμένως. Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ καιρῷ τῆς προδοσίας καὶ φιλήσαι αὐτὸν κατεδέξατο· ἀλλ’ οὐδὲν ἐκεῖνον ὥνησε ^e τοῦτο. Τοσοῦτον ἡ φιλαργυρία κακόν· αὕτη γὰρ αὐτὸν καὶ προδότην καὶ ἱερόσυλον ἐποίησεν.

^a Ἀκούσατε πάντες οἱ φιλάργυροι, οἱ τὸ τοῦ Ἰουδα νόσημα ἔχοντες· ἀκούσατε καὶ φυλάξασθε τὸ πάθος. Εἰ γὰρ ὁ συνὼν τῷ Χριστῷ, καὶ σημεῖα ἐργασάμενος, καὶ τοσαύτης ἀπολαύσας διδασκαλίας, ἐπειδὴ μὴ ἀπηλλάγη τοῦ νοσήματος, εἰς τοσοῦτον κατηνέχθη βάραθρον· πολλῷ μᾶλλον ὑμεῖς, οἱ μηδὲ γραφῶν ^e ἀκούοντες, οἱ διαπαντὸς τοῖς παροῦσι προσηλωμένοι, εὐάλωτοι τῷ πάθει τούτῳ γενήσεσθε, εἰ μὴ συνεχοῦς

⁴ v. 15, 16.

^γ μέσων L. μέσον Ep. ἐλθόντα G. K. ^z δεσπότης] + Χριστὸς G. H. M. p. p. τὰ ἑαυτοῦ Edd. ^a Sic K. L. Ep. ceteri ῥαθυμοῦντας. ^b γὰρ] + καὶ G. H. M. προδότου] Ἰουδα iidem. ^c τούτων G. ἀλλ’ οὐδὲν ἐκείνων ὧ. τούτων L. Mor. ^d ΗΘΙΚΟΝ. Κατὰ φιλαργύρων· καὶ ὅτι ἀπὸ ῥαθυμίας τίκεται τὸ δεινὸν τοῦτο νόσημα· καὶ ὅτι πᾶσα κακία ἐντεῦθεν τίκεται· ἐν ᾧ καὶ παρίνεσις πρὸς τοὺς ἐν πενίᾳ. G. ^e ἀκούσαντες L. παροῦσι] Sic Ep. ὑπάρχουσι G.

ἀπολαύετε ἐπιμελείας. Καθ' ἐκάστην ἡμέραν συνῆν ἐκεῖνος τῷ μὴ ἔχοντι ποῦ τὴν κεφαλὴν κλῖναι, καὶ καθ' ἐκάστην ἐπαιδεύετο τὴν ἡμέραν, δι' ἔργων, διὰ ῥημάτων, μὴ ^ε χρυσίον, μὴ ἀργύριον, μὴ δύο χιτῶνας ἔχειν, καὶ ὅμως οὐκ ἐσωφρονίσθη· καὶ πῶς σὺ προσδοκᾷς διαφεύξασθαι τὸ νόσημα, μὴ σφοδρᾶς ἀπολαύων θεραπείας, καὶ πολλῇ τῇ σπουδῇ κεχρημένος; Δει- 770 νὸν γάρ, δεινὸν τουτί τὸ θηρίον· ἀλλ' ὅμως ἂν ἐθέλῃς, ῥαδίως περιέσῃ. Οὐ γάρ ἐστιν ἡ ἐπιθυμία φυσικὴ· καὶ δῆλον τοῦτο ἐκ τῶν ἀπηλλαγμένων αὐτῆς. Τὰ γὰρ τῆς φύσεως κοινὰ πάντων ἐστίν· αὕτη δὲ ἐκ ῥαθυμίας ἡ ἐπιθυμία γίνεται μόνῃς· ἐντεῦθεν φύεται, ἐντεῦθεν αὔξεται· καὶ τοὺς πρὸς αὐτὴν κεχρηνότας ὅταν ἔλῃ, παρὰ φύσιν ποιεῖ ζῆν. Ὅταν γὰρ ἀγνοῶσι τοὺς ὁμοφύλους, τοὺς φίλους, τοὺς ἀδελφούς, τοὺς συγγενεῖς, ἅπαντας ἀπλῶς, καὶ μετὰ τούτων καὶ ἑαυτοὺς, ^ε παρὰ φύσιν τοῦτο ἐστὶ ζῆν. Ὅθεν δῆλον, ὅτι παρὰ φύσιν ^B ἡ κακία, καὶ τὸ τῆς φιλαργυρίας νόσημα, ᾧ καὶ Ἰουδᾶς περιπεσὼν, προδότης ἐγένετο. Καὶ πῶς τοιοῦτος γέγονε, φησί, κληθεὶς ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ; Ὅτι οὐκ ἀναγκαστικὴ τοῦ θεοῦ ἡ κλῆσις, οὐδὲ βιάζεται τὴν γνώμην τῶν μὴ βουλομένων ἀρετὴν ἐλέσθαι, ἀλλὰ παραινεῖ μὲν καὶ συμβουλεύει, καὶ πάντα ποιεῖ καὶ πραγματεύεται, ὥστε πείσαι γενέσθαι χρηστοὺς· εἰ δὲ μὴ ἀνάσχοιτό τινες, οὐκ ἀναγκάζει. Εἰ δὲ βούλει μαθεῖν, πόθεν αὐτὸς γέγονε τοιοῦτος, εὐρήσεις ἀπὸ τῆς φιλαργυρίας αὐτὸν ἀπολωλότα. Καὶ πῶς ὑπὸ τοῦ πάθους ἐάλω τούτου; φησίν. Ἐπειδὴ ἐρράθυμῃσεν. Ἐντεῦθεν γὰρ αἱ τοιαῦται μεταβολαί, ὥσπερ οὖν ἀπὸ σπουδῆς αἱ πρὸς τὸ ^C ἐναντίον. Πόσοι γοῦν βίαιοι γενόμενοι, προβάτων εἰσὶν ἡμερώτεροι νῦν; πόσοι ἀσελγεῖς, σῶφρονες μετὰ ταῦτα κατέστησαν; πόσοι πλεονέκται πρὸ τούτου, νῦν δὲ καὶ τὰ ^h ἑαυτῶν ἑρρίψαν; Καὶ τούναντίον πάλιν ἀπὸ ῥαθυμίας συνέβη. Καὶ γὰρ ὁ Γιεζῆ ἀνδρὶ ἀγίῳ συνέβη, καὶ γέγονε μοχθηρὸς καὶ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ νοσήματος. ⁱ Τὸ γὰρ πάντων χαλεπώτατον τοῦτο τὸ πάθος. Ἐντεῦθεν τυμβωρύχοι, ἐντεῦθεν ἀνδροφόνοι, ἐντεῦθεν πόλεμοι καὶ μάχαι, καὶ ^k ὅπερ ἂν εἴπῃς κακόν, ἐντεῦθεν. Καὶ πανταχοῦ ἄχρηστος ὁ τοιοῦτος,

^f Sic L. Ep. Mor. ceteri χρυσὸν et ἀργυρον. Mox διαφεύξασθαι G. M. Ep. ^ε παρὰ] οὐ παρὰ Edd. ζῆν] τὸ ζῆν G. H. M. ^h αὐτῶν G. H. K. M. ⁱ Τὸ] Καὶ Edd. ^k ὅπερ ἂν] ὃ ἐάν G. H. K. M. invito Ep.

- D ἂν τε στρατηγῆσαι, ἂν τε δημαγωγῆσαι δέη· μᾶλλον δὲ οὐκ ἐν τοῖς κοινοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις. Καὶ γυναικα¹ ἄγεσθαι μέλλη, οὐ λήψεται τὴν ἐνάρετον, ἀλλὰ τὴν πασῶν (502) φαυλοτάτην· καὶ οἰκίαν πρίασθαι, οὐ τὴν ἐλευθέρῳ πρέπουσαν, ἀλλὰ τὴν πολὺν δυναμένην τὸν μισθὸν ἐνεγκεῖν· καὶ οἰκέτας, καὶ ὅτιοῦν ἕτερον ὠνεῖσθαι μέλλη, τὸ φαυλότατον λήψεται. Καὶ τί λέγω στρατηγίαν, καὶ δημαγωγίαν, καὶ ^mοικονομίαν; Καὶ γὰρ βασιλεὺς ἦ, πάντων ἐστὶν ἀθλιώτερος, καὶ λύμη τῆς οἰκουμένης, καὶ πάντων πενέστερος. Ὡς γὰρ εἰς τῶν πολλῶν διακίσεται, οὐχὶ τὰ πάντων αὐτοῦ νομίζων εἶναι,
- E ἀλλ' αὐτὸν ἓνα τῶν πάντων· καὶ τὰ πάντων ἀρπάζων, πάντων ἐλάττονα ἔχειν ⁿνομίζει. Τῇ γὰρ τῶν οὐδέπω κτηθέντων ἐπιθυμία τὰ παρόντα μετρῶν, οὐδὲν ταῦτα πρὸς ἐκεῖνα εἶναι ἡγήσεται. Διὸ καὶ τίς φησι· ⁵“φιλαργύρου ^oμὲν οὐδὲν ἀνομώτερον.” Ὁ γὰρ τοιοῦτος καὶ ἑαυτὸν ἀποδίδοται, καὶ κοι-
771 νὸς περιέρχεται τῆς οἰκουμένης ἐχθρὸς, ἀλγῶν ὅτι μὴ χρυσίον φέροι ἀντὶ τῶν ἀσταχύνων ἢ γῆ, καὶ ἀντὶ τῶν ναμάτων αἰ κρῆναι, καὶ ἀντὶ τῶν λίθων τὰ ὄρη· δυσχεραίνων πρὸς τὴν εὐετηρίαν, ἐν τοῖς κοινοῖς ἀγαθοῖς συνεσταλμένος· πᾶσαν ἀποστρεφόμενος πρόφασιν, ὅθεν οὐκ ἔστιν ἀργύριον λαβεῖν· πάντα ὑπομένων, ὅθεν καὶ δύο συλλέξαι μόνον ὀβολοὺς ἐνὶ ἅπαντας μισῶν, τοὺς πένητας, τοὺς ^pπλουτοῦντας· τοὺς μὲν πένητας, μήποτε προσελθόντες αἰτήσωσι· τοὺς δὲ πλουτοῦντας, ὅτι μὴ τὰ ἐκείνων ἔχει. Ἄπαντας τὰ αὐτοῦ νομίζει κεκτῆσθαι, καὶ ὡς παρὰ πάντων ἡδικοημένος, οὕτω πρὸς πάντας δυσχε-
B ραίνει. Πλησμονὴν οὐκ οἶδε, κόρον οὐκ ἐπίσταται, πάντων ἐστὶν ἀθλιώτερος· ὥσπερ οὖν ὁ τούτων ἀπηλλαγμένος καὶ φιλοσοφῶν, ζηλωτότερος ^aπάντων. Ὁ μὲν γὰρ ἐνάρετος, καὶ οἰκέτης ἦ, καὶ ^rδεσμώτης, πάντων ἐστὶ μακαριώτερος. Οὐδεὶς γὰρ αὐτὸν ποιήσει κακῶς, οὐδ' ἂν ^sοἱ ἐκ τῆς οἰκουμένης συνέλθωσιν ἅπαντες, ὅπλα καὶ στρατόπεδα κινούμεντες, καὶ

⁵ Eccli. x. 9.

¹ ἀγαγέσθαι G. H. M. ^mοικονομίαν Edd. ⁿνομίζειν L. νομίζων G. K. M. ^oμὲν] + γὰρ G. K. μὲν om. L. p. p. ἀτιμώτερον Mor. ὠμώτερον Flor. p. 218. (Tom. xii. p. 534 A.) ^pπλουσίους G. H. K. M. Vulgatum habet Fl. ^aπάντων] + ἔσται Mor. Ben. + ἐστὶν Sav. Paulo ante φιλοσόφων scripsit Montef. vertens *philosophis omnibus erit beatior!* ^rδεσμώτης] Sic H. K. L. M. et Interp. vulgo δεσπότης. ^sοἱ deest in meis.

πολεμοῦντες αὐτῷ. Ὁ δὲ μοχθηρὸς καὶ φαῦλος, καὶ τοιοῦτος οἶον διεγράψαμεν, κὰν βασιλεὺς ἦ, κὰν μυρία ^επερικέηται διαδήματα, καὶ παρὰ τοῦ τυχόντος τὰ ἔσχατα πείσεται. C. Οὕτως ἡ κακία ^νἀσθενές· οὕτως ἰσχυρὸν ἡ ἀρετή.

Τί τοίνυν πενθεῖς ἐν πενία ὦν; τί θρηνεῖς ἐορτὴν ἄγων; καὶ γὰρ ἐορτῆς ὁ καιρὸς. Τί κλαίεις; καὶ γὰρ πανήγυρις ἡ πτωχεία, ἂν σωφρονῆς. Τί ὀδύρη, ^νπαιδίον; παιδίον γὰρ δεῖ τὸν τοιοῦτον καλεῖν. Ἐτύπησέ σε ὁ δεῖνα; Καὶ τί τοῦτο; καρτερικώτερον ^εἐποίησεν. Ἀλλ' ἀφείλετο χρήματα; Τὸ πλεόν ^νὑπετέμετο τοῦ φορτίου. Ἀλλὰ τὴν δόξαν περιέκοψε; Πάλιν ἄλλης ἐλευθερίας εἰδός μοι λέγεις. Ἀκουσον καὶ τῶν ἔξωθεν ταῦτα φιλοσοφούντων, καὶ λεγόντων· “οὐδὲν κακὸν πέπονθας, ^εἂν μὴ προσποιῇ.” Ἀλλὰ τὴν οἰκίαν ἀφείλετο, τὴν μεγάλην ἐκείνην καὶ περιβόλους ἔχουσαν; Ἀλλ' ἰδοὺ πᾶσα D ἡ γῆ ἐνώπιόν σου, τὰ δημόσια οἰκοδομήματα, εἴτε εἰς τέρψιν, εἴτε εἰς χρείαν ἔχειν ἐθέλοις. ^αΚαὶ τί τερπνότερον ἢ ὠραιότερον τοῦ στερεώματος τοῦ οὐρανοῦ; Μέχρι τίνος πτωχοὶ καὶ πένητες; Οὐκ ἔστι πλούσιον εἶναι τὸν μὴ ψυχῇ πλουτοῦντα· ὥσπερ οὐκ ἔστι πτωχὸν εἶναι τὸν μὴ ἐν διανοίᾳ ἔχοντα τὴν πενίαν. Εἰ γὰρ κυριώτερον τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ, οὐκ ἰσχύει τὰ ^βἀκυρότερα αὐτὴν διαθεῖναι πρὸς ἑαυτά· ἀλλ' ἡ κυρία τὰ μὴ οὕτω κύρια πρὸς ἑαυτὴν ἐφέλκεται καὶ μεταβάλλει. Καὶ γὰρ ἡ καρδιά, ὅταν τινὰ δέξηται βλάβην, ἅπαν τὸ σῶμα οὕτω διατίθῃσι· κὰν δύσκρατος γέννηται, τῷ E παντὶ λυμαίνεται· κὰν εὐκρατος, τὸ πᾶν ὀνίνησιν. Ἄν δέ τι τῶν λοιπῶν διαφθαρῇ, ταύτης ^εμενούσης ὑγιοῦς, εὐκόλως κακείνων τὴν λύμην ἀποτινάσσεται. Ἵνα δὲ καὶ σαφέστερον ὁ λέγω ποιήσω, τί κλάδων ὄφελος, εἰπέ μοι, χλωρῶν, ὅταν ἡ ρίζα μαραίνεται; τί δὲ βλάβος τῶν ἄνωθεν ξηρανθέντων φύλλων, ταύτης ^αοὔσης ὑγιοῦς; Οὕτω καὶ ἐνταῦθα οὐδὲν ὄφελος χρημάτων, ψυχῆς οὔσης πενιχρᾶς· οὐδὲ βλάβος πενίας, ψυχῆς οὔσης πλουσίας. Καὶ πῶς ἂν γένοιτο πλουσία, φησὶ, 772 ^εψυχὴ, ἐν πενία χρημάτων οὔσα; Μάλιστα ἂν τότε γένοιτο· τότε γὰρ καὶ πλουτεῖν εἴωθεν. Εἰ γὰρ, καθὼς πολλάκις

^ε περικαίηται L. ceteri cum Edd. περίκειται. “Unus παρακαίηται” (?) Montef. ^ν ἀσθενής K. L. ^ν παιδίον] ὡς π. G. H.

^ε ἐποίησεν] σε ἐπ. L. ^ν ὑπέτεμε Edd. ^ε ἂν] Sic L. vulgo ἐάν.

^α Clausulam Καὶ τί... οὐρανοῦ ignorant K. L. ^β ἰσχυρότερα G. M.

^ε μενούσης] + ἐνδον Edd. ^α οὔσης] μενούσης Edd. ^ε ἡ ψυχὴ H.

ἐδείξαμεν, τοῦτο πλουτοῦντος τεκμήριον, τὸ καταφρονεῖν χρημάτων καὶ μηδενὸς δεῖσθαι, ^f καὶ πενίας πάλιν τὸ δεῖσθαι· εὐκολώτερον δ' ἂν τις ἐν πενίᾳ ἢ ἐν πλούτῳ καταφρονήσῃε χρημάτων· εὐδὴλον ὅτι μάλιστα τὸ ἐν πενίᾳ εἶναι μᾶλλον ποιεῖ πλουτεῖν. Καὶ γὰρ ὅτι μᾶλλον ἐφίεται χρημάτων ὁ πλούσιος ἢ ὁ πένης, παντὶ που δῆλον· ὥσπερ ὁ μεθύων μᾶλλον **B** διψᾷ ^g τοῦ μετασχόντος αὐτάρκως τοῦ πόματος. Οὐδὲ γὰρ (503) τοιαύτη ἐστὶν ἡ ἐπιθυμία, ὥστε τῷ πλείονι σβέννυσθαι, ἀλλὰ τοῦναντίον ἀνάπτεσθαι πέφυκε τούτῳ. Καὶ γὰρ τὸ πῦρ ὅταν πλείονα λάβῃ τροφήν, τότε μάλιστα ἀγριοῦται. ^h καὶ ἡ τῶν χρημάτων ἐπιθυμία, ὅταν ⁱ πλεόν ἐμβάλης χρυσίον, τότε μάλιστα αἴρεται. Εἰ τοίνυν τὸ πλειόνων ἐφίεσθαι, πενίας, ὁ δὲ ἐν πλούτῳ τοιοῦτος, οὗτος μάλιστα ἐν πενίᾳ. Ὅρας ὅτι τότε μάλιστα πένεται ἡ ψυχὴ, ὅταν πλουτῇ, καὶ τότε πλουτεῖ, ὅταν ἐν πενίᾳ ᾖ; Εἰ δὲ βούλει, καὶ ἐπὶ προσώπων τὸν λόγον γυμνάσωμεν, καὶ ἕστωσαν δύο τινὲς, ὁ μὲν ἔχων μυρία τάλαντα, ὁ δὲ δέκα· καὶ ἀμφοτέρους ταῦτα ^k ἀφαιρώμεθα· **C** τίς οὖν ^l μᾶλλον ἀλγήσει; Ὁ τὰ μυρία ἀπολέσας. Οὐκ ἂν δὲ μᾶλλον ἡλγησεν, εἰ μὴ μᾶλλον ἐφίλει· εἰ δὲ μᾶλλον φιλεῖ, μᾶλλον ἐπιθυμεῖ· εἰ ^m δὲ ἐπιθυμεῖ μᾶλλον, μᾶλλον ἐστὶν ἐν πενίᾳ. ⁿ Τούτου γὰρ μάλιστα ἐπιθυμοῦμεν, οὐ μάλιστα ἐν ἐνδείᾳ ἐσμέν· ἀπὸ γὰρ ἐνδείας ἡ ἐπιθυμία. Ἐνθα γὰρ ἂν ἡ κόρος, ἐπιθυμίαν οὐκ ἔστιν εἶναι. Καὶ γὰρ τότε μάλιστα διψῶμεν, ὅταν ἐνδεῶς ἔχωμεν ποτοῦ. Ταῦτα δὲ μοι ὅ ἅπαντα εἴρηται, ὥστε δεῖξαι, ὅτι ἂν νήφωμεν, οὐδεὶς ἡμᾶς λυμανεῖται· καὶ ὅτι οὐ παρὰ πενίαν, ἀλλὰ παρ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἡ βλάβη **D** γίνεται. Διὸ παρακαλῶ πάσῃ σπουδῇ τὴν νόσον τῆς φιλαργυρίας ἐκβαλεῖν, ἵνα καὶ ἐνταῦθα πλουτῶμεν, καὶ τῶν αἰωνίων ἀπολαύσωμεν ἀγαθῶν, ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

^f καὶ] εὐδὴλον ὅτι καὶ H. πενίας] μηδενὸς Mor. Haec καὶ πενίας π. τ. δεῖσθαι om. L. Plura in adnot. dicturus sum. ^g τοῦ] + μὴ H. M. ^h καὶ] οὕτω καὶ Edd. ⁱ πλείονα K. Mor. ἐμβάλης] Sic K. ἐμβάλλης L. ceteri ἐμβάλῃ. ^k ἀφαιρούμεθα G. H. M. ^l μάλιστα K. L. ὁ τὰ] οὐχ ὁ τὰ Edd. ἀπολέσας] + δῆλον ὅτι H. ^m δέ] + καὶ Edd. ⁿ Τούτῳ Mor. Τοῦτο Sav. Ben. ὅ ἅπαντα om. G. H. K. M.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΑ.

¹ Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἁζύμων προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ 773
λέγοντες, ποῦ θέλεις ² ἐτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πά-
σχα; Ὁ δὲ εἶπεν· ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν
δεῖνα, καὶ εἴπατε αὐτῷ· ὁ διδάσκαλος λέγει, ὁ καιρὸς
μου ἐγγύς ἐστι· πρὸς σέ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν
μαθητῶν μου.

^b ΠΡΩΤΗΝ τῶν ἁζύμων, τὴν πρὸ τῶν ἁζύμων φησίν· Β
εἰώθασι γὰρ ἀπὸ τῆς ἐσπέρας αἰεὶ ἀριθμεῖν τὴν ἡμέραν· καὶ
^c ταύτης μνημονεύει, καθ' ἣν ἐν τῇ ἐσπέρᾳ τὸ πάσχα ἔμελλε
θύεσθαι· τῇ γὰρ πέμπτῃ τοῦ σαββάτου προσῆλθον. Καὶ
ταύτην ὁ μὲν τὴν πρὸ τῶν ἁζύμων καλεῖ, τὸν καιρὸν λέ-
γων, καθ' ὃν προσῆλθον· ὁ δὲ οὕτω λέγει· ² “ἦλθε δὲ ἡ
ἡμέρα τῶν ἁζύμων, ἐν ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα” τὸ, ἦλθε,
τοῦτο λέγων, ἐγγυὲς ἦν, ἐπὶ θύραις ἦν, τῆς ἐσπέρας δηλονότι
μεμνημένος ἐκείνης. Ἀπὸ γὰρ τῆς ἐσπέρας ἤρχοντο· διὸ καὶ
ἐκαστος προστίθησιν, “ὅτε ἐθύετο τὸ πάσχα.” Καὶ λέγουσι·
“ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα;” Ὡστε C
κάντεϋθεν δῆλον, ὅτι οὐκ ἦν αὐτῷ οἰκία, οὐκ ἦν καταγώγιον·
ἐγὼ δὲ οἶμαι μηδὲ αὐτοὺς ἔχειν. Ἡ γὰρ ἂν αὐτὸν ἐκεῖ πα-
ρεκάλεσαν ἐλθεῖν. Ἄλλ' οὐκ ἦν οὐδὲ τούτοις, πᾶσιν ἀποτα-
ξαμένοις λοιπόν. Τίνος δὲ ἕνεκεν τὸ πάσχα ἐπετέλει; Διὰ
πάντων δεικνὺς μέχρι τῆς ἐσχάτης ἡμέρας, ὅτι οὐκ ἔστιν
ἐναντίος τῷ νόμῳ. Καὶ τί δήποτε πρὸς ἀγνώτα πέμπει
ἄνθρωπον; Δεικνὺς κάντεϋθεν, ὅτι ἡδύνατο μὴ παθεῖν. Ὁ
γὰρ τὴν διάνοιαν τούτου πείσας, ὥστε αὐτοὺς ὑποδέξασθαι,
καὶ ταῦτα ἀπὸ ῥημάτων, τί οὐκ ἂν εἰργάσατο ἐν τοῖς σταυ-
ροῦσιν αὐτὸν, εἶγε ἐβούλετο μὴ παθεῖν; Καὶ ὅπερ ἐπὶ τῆς D
ὄνου ἐποίησε, τοῦτο καὶ ἐνταῦθα. Καὶ γὰρ ἐκεῖ φησιν·
“ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ τι, ἐρεῖτε ὅτι ὁ κύριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει”

¹ Cap. xxvi. v. 17, 18.

² Luc. xxii. 7.

HOM. LXXXI. ^a ἐτοιμάσομεν L. hic et infra G. H. K.
Edd. ^c ταύτην Edd.

^b Πρώτῃ

οὕτω καὶ ἐνταῦθα· “ὁ διδάσκαλος ^dεἶπε, πρὸς σέ ποιῶ τὸ πάσχα.” Ἐγὼ δὲ ^eοὐ τοῦτο θαυμάζω μόνον, ὅτι αὐτὸν ὑπεδέξατο ἄγνωστος ὢν, ἀλλ’ ^fὅτι προσδοκῶν ἔχθραν ἐπισπάσασθαι τοσαύτην καὶ πόλεμον ἄσπονδον, κατεφρόνησε τῆς τῶν πολλῶν ἀπεχθείας. Εἶτα ἐπειδὴ ἠγνόουν, καὶ σημεῖον αὐτοῖς δίδωσιν, οἷον ἐπὶ τοῦ Σαοῦλ ὁ προφήτης λέγων· ³“εὐρήσεις τινὰ ἀναβαίνοντα καὶ ἀσκὸν ἔχοντα” καὶ ἐνταῦθα, (504)
 E “κεράμιον βαστάζοντα.” Καὶ ὅρα πάλιν τὴν ἐπίδειξιν τῆς δυνάμεως. Οὐ γὰρ εἶπε μόνον, “τὸ πάσχα ποιῶ” ἀλλὰ καὶ ἕτερον προστίθισιν, ὁ καιρὸς μου ἐγγὺς ἐστί.” Τοῦτο δὲ ἐποίει, ἅμα μὲν τοὺς μαθητὰς συνεχῶς ὑπομιμνήσκων τοῦ πάθους, ὥστε τῇ πυκνότητι τῆς προρρήσεως ἐγγυμνασθέντας μελετῆσαι τὸ συμβησόμενον· ἅμα δὲ δεικνὺς αὐτοῖς τε ἐκείνοις, καὶ τῷ ὑποδεχομένῳ, καὶ πᾶσιν Ἰουδαίοις, ὁ πολλάκις
 774 εἶπον, ὅτι οὐκ ἄκων ἐπὶ τὸ πάθος ἔρχεται. Προστίθισι δὲ, “μετὰ τῶν μαθητῶν μου,” ὥστε καὶ ἀρκοῦσαν γενέσθαι τὴν παρασκευὴν, κἀκεῖνον μὴ νομίσαι κρύπτεσθαι αὐτόν.
⁴“Ὁψίας δὲ γενομένης, ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα ⁵μαθητῶν.” Βαβαὶ τῆς ἀναισχυντίας Ἰούδα. Καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐκεῖ παρῆν, καὶ ἦλθε κοινωνήσων καὶ μυστηρίων καὶ ^hάλων, καὶ παρ’ αὐτὴν ἐλέγχεται τὴν τράπεζαν, ὅτε καὶ θηρίον εἰ ἦν, ⁱπραότερον ἐγεγόνει ἄν. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς ἐπισημαίνεται, ὅτι ἐσθιόντων αὐτῶν διαλέγεται περὶ τῆς προδοσίας ὁ Χριστὸς, ἵνα καὶ ἀπὸ τοῦ καιροῦ καὶ ἀπὸ τῆς τραπέζης δείξῃ τὴν πονηρίαν ^kτοῦ προδότου. Ὡς γὰρ
 B ἐποίησαν οἱ μαθηταί, καθὼς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, “ὀψίας γενομένης, ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα.”
⁵“Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν εἶπε, φησὶν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ^lὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με.” Πρὸ δὲ τοῦ δεῖπνου καὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐνίψε. Καὶ ὅρα πῶς φείδεται τοῦ προδότου. Οὐ γὰρ εἶπεν, ὁ δεῖνά με παραδώσει· ἀλλ’, “εἰς ἐξ ὑμῶν,” ὥστε πάλιν δοῦναι αὐτῷ μετανοίας ἐξουσίαν ^mτῷ λαθεῖν καὶ αἰρεῖται φοβῆσαι ἅπαντας, ὑπὲρ τοῦ διασῶσαι τοῦτον.

³ 1 Reg. x. 3. Luc. xxii. 10.⁴ v. 20.⁵ v. 21.

^d εἶπε] λέγει Edd. ^e οὐ] Sic L. Ep. ceteri οὐδέ. ^f ὅτι] + καὶ K. Sav. ^g μαθητῶν om. L. ^h ἁλῶν] ἄλλων Sav. (Cf. var. lect. ad p. 501 D.) ἄλλως Ep. ⁱ Sic G. H. M. Ep. ceteri πραότερος. ^k τοῦ] τὴν τοῦ G. K. M. ^l ὅτι om. K. ^m τῷ] Sic Ep. et codd. quatuor. τὸ L.

ⁿ Ἐξ ὑμῶν τῶν δώδεκα, φησὶ, τῶν πανταχοῦ μοι ^o συμπαρόντων, ὧν τοὺς πόδας ἔνιψα, οἷς τοσαῦτα ἐπηγγειλάμην. Πένθος ^p ἄρα ἀφόρητον τὸν χορὸν τότε τὸν ἅγιον ἐκείνον κατέλαβε. Καὶ ὁ μὲν Ἰωάννης φησὶν, “⁶ ἤπορουντο, καὶ εἰς C ἀλλήλους ἔβλεπον,” καὶ ἕκαστος αὐτῶν ^q ἡρώτα δεδοικῶς ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καίτοι μηδὲν ἑαυτοῖς συνειδότες τοιοῦτον· οὗτος δὲ φησιν, ὅτι ^r “λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ἕκαστος, μήτι ^r ἐγὼ, κύριε; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ὦ ἐγὼ βάψας τὸ ψαμίον ^s ἐπιδώσω.” Ὅρα πότε αὐτὸν ἐξεκάλυψεν, ὅτε τοὺς λοιποὺς ἀπαλλάξαι τῆς ταραχῆς ταύτης ἠθέλησε· καὶ γὰρ καὶ ἀποτεθνήκεισαν τῷ δέει· διὸ καὶ ἐπέκειντο ἔρω- τῶντες. Οὐκ ἐκείνους δὲ ἀνεῖναι βουλόμενος μόνον τῆς ἀγ- ωνίας, τοῦτο ἐποίει, ἀλλὰ καὶ τὸν προδότην διορθῶσαι θέλων. Ἐπειδὴ γὰρ πολλάκις ἀκούσας ἀδιορίστως, ^t ἀδιόρθωτος ἔμενεν, D ἀνάλγητος ὢν, βουλόμενος αὐτοῦ καθικέσθαι μᾶλλον, περιαιρεῖ τὸ προσωπεῖον αὐτοῦ. Ἐπειδὴ ^v γὰρ λυπούμενοι ἤρξαντο λέγειν, “μήτι ^w ἐγὼ, κύριε;” ἀποκριθεὶς εἶπεν· ^x “ὁ ἐμ- βάψας μετ’ ἐμοῦ ἐν τῷ ^x τρυβλίῳ, οὗτός με παραδώσει. Ὁ ^y μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ^z ἀνθρώπῳ, δι’ οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.” Τινὲς μὲν οὖν φασιν, ὅτι οὕτως ἰταμὸς ἦν, ὥς μὴ τιμᾶν τὸν διδάσκαλον, ἀλλὰ μετ’ αὐτοῦ βάπτειν· ἐμοὶ δὲ E δοκεῖ καὶ τοῦτο ποιῆσαι ὁ Χριστὸς, μᾶλλον αὐτὸν ἐντρέπων, καὶ εἰς διάθεσιν ἐπισπώμενος· ἔχει γὰρ τι καὶ τοῦτο πλεόν. Ταῦτα δὲ οὐχ ἀπλῶς παρατρέχειν δεῖ, ἀλλ’ ἐμπεπηγέ- ναι ^a ἡμῶν ταῖς διανοίαις, καὶ οὐκ ἂν ποτε χώραν σχοίη θυμός. Τίς γὰρ ἐννοῶν τὸ δεῖπνον ἐκεῖνο, καὶ τὸν προδότην ^b κατα- κείμενον μετὰ τοῦ πάντων σωτῆρος, καὶ τὸν προδίδοσθαι μέλ- 775 λοντα οὕτως ἐπιεικῶς διαλεγόμενον, οὐκ ἂν πάντα ἰὸν ἐκβά-

⁶ Joan. xiii. 22.⁷ v. 22. Joan. xiii. 26.⁸ v. 23, 24.

ⁿ Ἐξ] Εἰς ἐξ Edd. φησὶ om. K. L. ^o παρόντων L. Ep. μοι om. H. M. ^p ἄρα om. G. H. M. ^q ἡρώτησε G. H. M. ^r ἐγὼ] + εἰμι L. ^s ἐπιδώσω] + ἐκεῖνός ἐστιν Edd. ^t ἀδιόρθωτος deest in meis et Interp. [ἀδιορθότως] (sic) Mor. ἀδιόρθωτος habet et ἀδιορί- στως om. Ep. Infra πρόσωπον K. L. ^v γὰρ] δὲ G. ^w ἐγὼ] + εἰμι Edd. κύριε om. K. L. ^x τρυβλίῳ] + τὴν χεῖρα L. ^y μὲν] + οὖν G. 4 Mosqq. ^z ἀνθρώπῳ] + ἐκεῖνῳ G. H. L. invitis Mosqq. ^a ὑμῶν G. K. M. ^b ἀνακείμενον Edd.

λοι θυμοῦ καὶ ὀργῆς; “Ορα γοῦν πῶς πρᾶως αὐτῷ προσ-
 φέρεται. “Ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς ^ε ἐστὶ
 γεγραμμένον περὶ αὐτοῦ.” Ταῦτα δὲ πάλιν καὶ τοὺς μαθη-
 τὰς ἀνακτώμενος ἔλεγεν, ἵνα μὴ νομίσωσιν ἀσθενείας εἶναι
 τὸ πρᾶγμα, καὶ τὸν προδότην διορθούμενος. “Οὐαὶ δὲ τῷ
 ἀνθρώπῳ ^δ ἐκείνῳ, δι’ οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδεται
 καλὸν ἢν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.” “Ορα
 πάλιν ἐν τοῖς ἐλέγχοις ἄφατον τὴν πραότητα. Οὐδὲ γὰρ
 B ἐνταῦθα καταφορικῶς, ἀλλ’ ἐλεεινότερον μᾶλλον τὸν λόγον (505)
^ε προσάγει, καὶ συνεσκιασμένως πάλιν· καίτοιγε οὐχ ἡ ἔμ-
 προσθεν μόνον ἀναισθησία, ἀλλὰ καὶ ἡ μετὰ ταῦτα ἀναισχυ-
 τία ἀξία τῆς ἐσχάτης ἀγανακτήσεως ἦν. Μετὰ γὰρ τὸν
 ἔλεγχον τοῦτόν φησι· ^ε “μήτι ἐγὼ εἰμι, κύριε;” ^α Ὡς τῆς
 ἀναισθησίας. Ἐξετάζει συνειδῶς ἑαυτῷ τοιαῦτα. Καὶ γὰρ
 ὁ εὐαγγελιστὴς θαυμάζων αὐτοῦ τὴν ἰταμότητα, τοῦτό φησι.
 Τί οὖν ὁ πραότατος καὶ ἡμερώτατος Ἰησοῦς; “Σὺ εἶπας.”
 Καίτοιγε ἐνὶν εἰπεῖν· ὦ μιὰ καὶ παμμίαρε, ^ε ἑναγὲς καὶ
 βέβηλε· τοσοῦτον χρόνον ὠδίνων τὸ κακὸν, καὶ ἀπελθὼν,
 C καὶ ^ε συμβόλαια σατανικὰ ποιήσας, καὶ ἀργύριον συνθέμενος
 λαμβάνειν, καὶ παρ’ ἐμοῦ ^η δὲ διελεγχθεῖς, ἔτι τολμᾶς ἐρω-
 τᾶν; Ἀλλ’ οὐδὲν τούτων εἴρηκεν· ἀλλὰ πῶς; “σὺ εἶπας·”
 ὅρους ἡμῖν καὶ κανόνας ἀνεξικακίας πηγνύς.
 Ἀλλ’ ἐρεῖ τις· καὶ μὴν εἰ γέγραπται παθεῖν αὐτὸν ταῦτα,
 διατί ἐγκαλεῖται Ἰούδας; τὰ γὰρ γεγραμμένα ἐποίησεν.
 Ἀλλ’ οὐ ταύτῃ τῇ γνώμῃ, ἀλλὰ διὰ πονηρίαν. Εἰ δὲ μὴ
 τὸν σκοπὸν ἐξετάζοις, καὶ τὸν διάβολον ἀπαλλάξεις τῶν ἐγ-
 κλημάτων. Ἀλλ’ οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστι. Μυρίων γὰρ
 ἄξιοι κολάσεων καὶ οὗτος κάκεινος, εἰ καὶ ἡ οἰκουμένη ἐσώθη.
 Οὐδὲ γὰρ ἡ προδοσία τοῦ Ἰούδα τὴν σωτηρίαν ἡμῖν εἰργά-
 D σατο, ἀλλ’ ἡ τοῦ Χριστοῦ σοφία, καὶ τῆς αὐτοῦ ἐνμηχανίας
 τὸ εὔπορον, ταῖς ἐτέρων πονηρίαις εἰς τὸ ἡμῖν συμφέρον
 ἀποχρωμέου. Τί οὖν; φησὶν· εἰ ^ι καὶ Ἰούδας μὴ προῦδωκεν,
 ἕτερος οὐκ ἂν προῦδωκε; Καὶ τί τοῦτο πρὸς τὸ ζητούμενον;

⁹ v. 25.

^ε ἐστὶ γεγ.] γεγ. ἐστὶ L. γέγραπται Edd. ^δ ἐκείνῳ] + φησὶ H. M.
^ε προσάγει K. L. ^ε ἑναγὲς] Sic Sav. Ben. [et Reg. 688.] ἑναγέ-
 στατε M. ceteri cum Ep. et Mor. ἐναγῇ.
^ε συμβόλεια G. H. M. ^η δὲ om. K. L. Ep. ^ι καὶ om. K. L.

“Οτι εἰ σταυρωθῆναι ἔδει τὸν Χριστὸν, φησὶ, διὰ τίνος ἔδει· εἰ δὲ διὰ τίνος ἔδει, δι’ ἀνθρώπου πάντως ^κ τοιούτου. Εἰ δὲ πάντες ἦσαν ἀγαθοί, ἐνεποδίσθη ἂν ἡ οἰκονομία ἡ ὑπὲρ ἡμῶν. Μὴ γένοιτο. Αὐτὸς γὰρ ὁ πάνσοφος ἤδει πῶς οἰκονομήσει τὰ ἡμέτερα, καὶ τούτου ^ι συμβάντος· εὐπορος γὰρ αὐτοῦ ἡ σοφία καὶ ἀκατάληπτος. Διὰ γὰρ τοῦτο ἵνα μὴ ^ε τις νομίσῃ, ὅτι οἰκονομίας ὑπρέτης ἐγένετο, ταλανίζει τὸν ἄνθρωπον. Ἀλλ’ ἐρεῖ τις πάλιν· καὶ εἰ καλὸν ἦν τὸ μὴ γεννηθῆναι αὐτόν, τίνος ἕνεκεν εἶασεν εἰς μέσον ἐλθεῖν, καὶ τοῦτον καὶ τοὺς πονηροὺς ἅπαντας; Δέον σε τοῖς πονηροῖς ἐγκαλεῖν, ὅτι κύριοι ὄντες μὴ γενέσθαι τοιοῦτοι, γεγόνاسι πονηροί, σὺ δὲ τοῦτο ἀφείς, πολυπραγμονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ, καὶ περιεργάζῃ· καίτοι εἰδὼς, ὡς οὐκ ἀνάγκη τίς ἐστι πο- 776 νηρός. Ἀλλὰ τοὺς ἀγαθοὺς ἔδει γενέσθαι μόνους, φησὶ, καὶ γεέννης οὐκ ἦν χρεῖα, οὐδὲ κολάσεως καὶ τιμωρίας, οὐδὲ κακίας ἔχνος· τοὺς δὲ πονηροὺς ἢ μὴ γενέσθαι, ἢ γενομένους εὐθέως ἀπελθεῖν. Πρῶτον μὲν οὖν ἄξιον πρὸς σέ εἰπεῖν τὸ ἀποστολικόν· ¹⁰ “μενοῦνγε, ὦ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἰ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ; Μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι, τί με ἐποίησας οὕτως;” Εἰ δὲ καὶ λογισμοὺς ἀπαιτεῖς, ἐκέينو ἂν εἴπομεν, ὅτι μειζόνως θαυμάζονται οἱ ἀγαθοὶ μεταξὺ πονηρῶν ὄντες· καὶ ^μ γὰρ ἡ ἀνεξικακία καὶ ἡ πολλὴ φιλοσοφία αὐτῶν τότε μάλιστα δέικνυνται. Σὺ δὲ ὑπόθεσιν ἀναιρεῖς ^β παλαισμάτων καὶ ἀγώνων, ταῦτα λέγων. Τί οὖν; ἵνα οὗτοι καλοὶ φανῶσι, κολάζονται ἕτεροι; φησὶ. Μὴ γένοιτο· ἀλλὰ διὰ τὴν ἑαυτῶν πονηρίαν. Οὐδὲ γὰρ ἐπειδὴ παρήχθησαν, γεγόνاسι πονηροί, ἀλλὰ διὰ τὴν ἑαυτῶν ῥαθυμίαν· διὸ καὶ κολάζονται. Πῶς γὰρ οὐκ ἂν εἶεν κολάσεως ἄξιοι, ^ν τοσούτους διδασκάλους ἔχοντες ἀρετῆς, καὶ μηδὲν ἐντεῦθεν κερδαίνοντες; Ὡσπερ γὰρ οἱ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ διπλῆς ἄξιοι τιμῆς, ὅτι καὶ χρηστοὶ γεγόνاسι, καὶ οὐδὲν παρὰ τῶν πονηρῶν ἐβλάβησαν· οὕτω καὶ οἱ φαῦλοι διπλῆς ἄξιοι κολάσεως, ὅτι ^ς τε πονηροὶ γεγόνاسι, δυνάμενοι γενέσθαι καλοί· (° καὶ δη-

¹⁰ Rom. ix. 20.

^κ τοιούτου om. G. H. K. M. nec legisse videtur Interp. ^ι μὴ συμβάντος G. Mor. Ben. ^μ γὰρ] + καὶ Edd. ^ν τοιούτους G. K. M. ° καὶ] ὁ G. ὁ καὶ K. Mox ἐκέρδαναν scripsi ex Reg. 688. pro vulgato ἐκέρδανον.

λουσιν οἱ γενόμενοι) καὶ ὅτι οὐδὲν ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν ἐκέρδαναν.

Ἄλλ' ἰδῶμεν τί φησιν ὁ δέιλαιος οὗτος διελεγχόμενος παρὰ τοῦ διδασκάλου. Τί οὖν φησι; “Μήτι ἐγὼ εἰμι, ῥάββι;” Καὶ διατί μὴ ἐξ ἀρχῆς τοῦτο ἠρώτησεν; Ἐνόμισε λανθάνειν τῷ εἰρησθαι, “εἰς ἐξ ὑμῶν” ὅτε δὲ αὐτὸν δῆλον ἐποίησεν, ἐτόλμησε πάλιν ἐρέσθαι, τῇ ἐπιεικείᾳ τοῦ διδασκάλου θαρρῶν, ὥς οὐκ ἔλέγξοντος αὐτόν. Διὰ τοῦτο γοῦν καὶ ῥάββι ἐκάλεσεν. Ὡς τῆς πηρώσεως· ποῦ αὐτὸν ἐξήγαγε; Τοιοῦτον γὰρ ἡ φιλαργυρία· μωροὺς καὶ ἀνοήτους ἐργάζε-
 D ται, ἵταμοὺς καὶ κύνas ἀντὶ ἀνθρώπων· μᾶλλον δὲ καὶ κυ-
 νῶν χαλεπωτέρους, καὶ δαίμονας ἀπὸ κυνῶν. Οὗτος γοῦν τὸν
 μὲν διάβολον προσίετο καὶ ἐπιβουλεύοντα, τὸν δὲ Ἰησοῦν καὶ (506)
 εὐεργετοῦντα προῦδωκε, διάβολος ἥδη γενόμενος τῇ ἡ προαι-
 ρέσει. Τοιούτους γὰρ ποιεῖ ἡ ἀκόρεστος τῶν χρημάτων
 ἐπιθυμία, ἐκφρονας, παραπλῆγας, ὅλους τοῦ λήμματος, κα-
 θάπερ καὶ Ἰούδας ἐγένετο. Πῶς δὲ ὁ μὲν Ματθαῖός φησι
 καὶ οἱ ἄλλοι, ὅτι ὅτε συνετάξατο περὶ τῆς προδοσίας, τότε
 αὐτὸν ὁ διάβολος εἶλεν· ὁ δὲ Ἰωάννης, ὅτι ¹¹ “μετὰ τὸ ψω-
 μίον εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸν ὁ Σατανᾶς;” Καὶ αὐτὸς τοῦτο οἶδεν.
 E Ἀνωτέρω γὰρ φησι· ¹² “δείπνου γενομένου, καὶ τοῦ διαβό-
 λου ἥδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν Ἰούδα, ἵνα αὐτὸν πα-
 ραδῷ.” Πῶς οὖν φησι, “μετὰ τὸ ψωμίον εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸν
 ὁ Σατανᾶς;” “Ὅτι οὐκ ἄθρόον εἰσέρχεται, οὐδὲ ὑφ' ἐν, ἀλλὰ
 πολλὴν ποιεῖται τὴν ἀπόπειραν πρῶτον· ὃ δὲ καὶ ἐνταῦθα
 γέγονε. Διακωδωνίσας γὰρ αὐτὸν ἐν ἀρχῇ, καὶ προσβαλὼν
 ἡρέμα, ἐπειδὴ εἶδεν ἐπιτήδειον πρὸς ὑποδοχὴν, ὅλος λοιπὸν
 ἐνταῦθα ἔπνευσε, καὶ ὀλοσχερῶς αὐτοῦ περιέγεγονε. Πῶς
 777 δὲ, εἰ τὸ πάσχα ἥσθιον, παρανόμως ἥσθιον; οὐ γὰρ ἀνα-
 κειμένους ἔδει φαγεῖν. Τί οὖν ἐστὶν εἰπεῖν; “Ὅτι μετὰ τὸ
 φαγεῖν, ἀνέκειντο λοιπὸν ἐστιώμενοι. Ἄλλος δὲ εὐαγγελ-
 λιστῆς φησιν, ὅτι κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην οὐκ ἥσθιε μό-
 νον τὸ πάσχα, ἀλλὰ καὶ ἔλεγεν· ¹³ “ἐπιθυμία ἐπεθύμησα τὸ
 πάσχα τοῦτο φαγεῖν μεθ' ὑμῶν” τουτέστι, κατὰ τὸν ἐνιαυ-

¹¹ Joan. xiii. 27.

¹² Ibid. v. 2.

¹³ Luc. xxii. 15.

ῥάββι] Sic H. L. M. Ge. et 5 Mosq. vulgo κύριε. ἡ Sic
 Euth. ἐλέγξαντος M. Ep. καὶ ἵταμοὺς K. L. προθέσει Edd.
 ἡδη βεβ.] βαλόντος K. L. Ep.

τὸν τοῦτον. Τί δήποτε; “Οτι τότε ἔμελλε τῆς οἰκουμένης ἡ σωτηρία γίνεσθαι, καὶ τὰ μυστήρια παραδίδοσθαι, καὶ τὰ λυπηρὰ λύεσθαι διὰ τοῦ θανάτου· οὕτω κατὰ γνώμην αὐτῷ ὁ σταυρὸς ἦν. Ἄλλ’ οὐδὲν τὸν ἀνήμερον θῆρα ἐμάλαξεν, οὐδὲ ἔκαμψεν, οὐδὲ ἐνέτρεψεν. ^v Ἐταλάνισεν αὐτὸν εἰπών· B “οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ.” Ἐφόβησεν αὐτὸν πάλιν εἰπών· “καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη.” Ἐνέτρεψεν αὐτὸν εἰπών· ᾧ ἐγὼ βάψας τὸ ψωμίον ἐπιδώσω.” Καὶ οὐδὲν τούτων αὐτὸν κατέσχεν, ἀλλ’ ὥσπερ ὑπὸ μανίας τινὸς ἐάλω τῆς φιλαργυρίας, μάλλον δὲ ὑπὸ χαλεπωτέρου νοσήματος. Καὶ γὰρ αὕτη χαλεπωτέρα ἢ μανία. Τί γὰρ ἂν τοιοῦτον εἰργάσατο ὁ μαινόμενος; Οὐ προίετο ἀφρόν ἐκ ^w τοῦ στόματος οὗτος, ἀλλὰ προίετο φόνον δεσποτικόν· οὐκ ἔστραγγάλου τὰς χεῖρας, ἀλλὰ προέτεινεν εἰς ὦνὴν αἵματος τιμίον. Διὸ μείζων ἢ μανία, ὅτι ὑγιαίνων ἐμαίνεται. Ἄλλ’ οὐ φθέγγεται C ἄσσημα; Καὶ τί τῆς φωνῆς ταύτης ἀσημότερον, “τί θέλετέ μοι δοῦναι, καὶ ἐγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν;” ^x Παραδώσω· ὁ διάβολος ἤχησε διὰ τοῦ στόματος ἐκείνου. Ἄλλ’ οὐκ ἐπάταξε τὴν γῆν τοῖς ποσὶ σπαίρων; Καὶ πόσῳ βέλτιον ἐκείνους σπαίρειν, ἢ οὕτως ἐστάναι ὀρθόν; Ἄλλὰ λίθοις ἑαυτὸν ^y οὐκ ἔκοπτε; Καὶ πόσῳ ἄμεινον ἦν, ἢ τοιαῦτα ἐργάσασθαι;

^z Βούλεσθε εἰς μέσον ἀγάγωμεν τοὺς δαιμονῶντας καὶ τοὺς φιλαργύρους, καὶ ποιήσωμεν σύγκρισιν ἐκατέρων; Ἄλλὰ μηδεὶς οἰκείαν ἡγείσθω τὸ πρᾶγμα ὕβριν. Οὐ γὰρ τὴν φύσιν ὑβρίζομεν, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα κακίζομεν. ¹⁴ Οὐδέποτε ἐνεδιδύσκετο ^a ἱμάτια, λίθοις ἑαυτὸν κατακόπτων, ὁ δαιμονῶν, καὶ D τὰς ἀβάτους ὁδοὺς καὶ τὰς τραχείας ^b ἐπῆει τρέχων, καὶ κατὰ κράτος ἐλαυνόμενος ὑπὸ τοῦ δαίμονος. Οὐ δοκεῖ ταῦτα φρικτὰ εἶναι; Τί οὖν ἂν ^c δεῖξω τοὺς φιλαργύρους τούτων χαλεπώτερα ἐργαζομένους τὴν ψυχὴν τὴν ἑαυτῶν, καὶ οὕτω χαλεπώτερα, ὥς ταῦτα παιδιὰν πρὸς ἐκείνα νομίζεσθαι; Ἄρα

¹⁴ Luc. viii. 27. Marc. v. 5.

^v Vid. adnot. ^w τοῦ om. L. ^x Παραδώσω, quod aberat, recepi ex G. H. K. M. ^y οὐκ] + ἔτυπτε καὶ G. M. et sic edidit Sav. ἐργάσασθαι] Sic codd. *conficere* Ge. κατατολμᾶν Edd. ^z ΗΘΙΚΟΝ. Κατὰ φιλαργύρων καὶ πλεονεκτῶν, καὶ ὅτι χεῖρω τῶν δαιμονῶντων εἰσὶν ἐξεταζόμενοι κατὰ πᾶν ἐπιτηδεῦμα· ἐν ᾧ καὶ περὶ τοῦ βίου, ὅτι πελάγει ἔοικε. G. ^a ἱμάτιον L. Mor. ^b ἐπῆει τρέχων] ἐπιτρέχων Edd. ^c δεῖξωμεν G. K. τούτων] + χαλεπωτέρους καὶ Edd. *adversante* Ge.

^d ἀποστήσεσθε τῆς νόσου; Φέρε οὖν, ἴδωμεν εἴ τι ἀνεκτότερον αὐτῶν ^e διακείται. Οὐδέν· ἀλλὰ καὶ χαλεπώτερον· καὶ γὰρ μυρίων γυμνῶν εἰσιν αἰσχροτέροι. Πολλῷ γὰρ βέλτιον γυμνὸν εἶναι ^f ἱματίων, ἢ τὰ ἀπὸ πλεονεξίας ἐνδεδυμένον

Ε περιϊέναι κατὰ τοὺς βακχευομένους τῷ Διονύσῳ. Καθάπερ γὰρ ἐκεῖνοι προσωπεία καὶ ἱμάτια μαινομένωνν ἔχουσιν, οὕτω καὶ οὗτοι. Καὶ καθάπερ τὴν γύμνωσιν τῶν δαιμονώντων ποιεῖ μανία, οὕτω καὶ τὴν περιβολὴν ταύτην μανία ἐργάζεται· καὶ τῆς γυμνώσεως ἢ περιβολῇ ἐλεεινοτέρα. Καὶ τοῦτο ἐντεῦθεν δεῖξαι πειράσομαι. Τίνα γὰρ ἂν εἴποιμεν μᾶλλον μαίνεσθαι ἐν αὐτοῖς τοῖς μαινομένοις; εἴ τις ἑαυτὸν

778 κατακόπτοι, ἢ εἴ τις μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τοὺς ἀπαντῶντας ἀπαντας; Εὐδὴλον ὅτι οὗτος. Οὐκοῦν ἐκεῖνοι μὲν ἑαυτοὺς ἐγύμνου, οὗτοι δὲ ^g ἀπαντας τοὺς ἀπαντῶντας. Ἀλλὰ διασχίζουσιν ἐκεῖνοι τὰ ἱμάτια. Καὶ πόσῳ ἂν ^h κατεδέξατο τῶν ἡδικοημένων ἕκαστος ἱμάτιον διαρῥαγῆναι, ἢ πᾶσαν ἀποδυθῆναι τὴν (507) οὐσίαν; Ἀλλὰ πληγὰς οὐκ ἐντείνουσιν εἰς τὸ πρόσωπον. Μάλιστα μὲν καὶ τοῦτο ποιοῦσιν οἱ πλεονέκται· εἰ δὲ μὴ πάντες, ἀλλ' εἰς τὴν γαστέρα διὰ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς πενίας χαλεπωτέρας ἀπαντες ἐνιάσι τὰς ὀδύνας. Ἀλλ' οὐ δάκνουσιν ὀδοῦσιν. Εἴθε ὀδοῦσι, καὶ μὴ βέλεσι πλεονεξίας

Β χαλεπωτέροις ὀδόντων. ¹⁵ “Οἱ γὰρ ὀδόντες αὐτῶν ὅπλα καὶ βέλη.” Τίς γὰρ μᾶλλον ἀλγήσει, ὁ δηχθεὶς ἅπαξ καὶ εὐθέως θεραπευθεὶς, ἢ ὁ διαπαντὸς τοῖς ὀδοῦσι τῆς πενίας κατεσθιόμενος; Πενία γὰρ ἀκούσιως ⁱ καὶ καμῖνον καὶ θηρίου χαλεπώτερον. Ἀλλ' οὐ διώκουσι τὰς ἐρημίας καθάπερ οἱ δαιμονώντες. Εἴθε τὰς ἐρημίας, καὶ μὴ τὰς πόλεις κατέτρεχον, καὶ πάντες ἂν οἱ ^k ἐν πόλεσιν ἀδείας ἀπήλυσαν.

¹⁵ Psal. lvi. 5.

^d Sic L. ἀποσχίσεσθε H. K. M. ἀπόσχησθε Sav. ἤσθεσθε Mor. Ben. fugietis Ge. ἀποστ. τῆς ν.] ἀπόχρη ταῦτα παραστήσαι τὴν νόσον G. ^e Sic K. et ex corr. rec. H. ceteri διακείται. Totum locum sic exhibet G. Φέρε οὖν, ἴδωμεν τίς ἀνεκτότερον αὐτῶν διάκειται, οὗτος ἢ ἐκεῖνος; Οὐδὲν μέντοι ἕτερος διενήνοχε τοῦ ἑτέρου· καὶ γὰρ μυρίων ἀμφότεροι γυμνῶν εἰσιν αἰσχροτέροι. Sic Edd. nisi quod Mor. εἴ τις pro tis dedit, verba οὗτος ἢ ἐκεῖνος uncis includens. Nostram lectionem vertit Interpres. ^f ἱματίων] Sic L. Mor. ceteri ἀπὸ ἱματίων. Mox περιϊέναι καὶ κατὰ G. ^g ἅπ. τοὺς ἀπ.] καὶ τοὺς ἀπ. ἀπ. Edd. ^h καταδέξατο H. L. ⁱ καὶ om. G. H. K. M. p. p. θηρίων Edd. ^k ἐν ταῖς π. K. L. p. p. ἀπήλυσαν Edd.

Νυνὶ δὲ καὶ ταύτῃ πάντων ἐκείνων εἰσὶν ἀφορητότεροι, ὅτι ἐν ταῖς πόλεσι ταῦτα ποιοῦσιν, ἅπερ ἐν ἐρημίαις ἐκείνοι, τὰς πόλεις ἐρημίας ἐργαζόμενοι, καὶ καθάπερ ἐν ἐρημίᾳ οὐδενὸς ὄντος τοῦ κωλύοντος, οὕτω τὰ πάντων συλῶντες. Ἄλλ' οὐ βάλλουσι λίθοις τοὺς ἀπαντῶντας. Καὶ τί τοῦτο; Λίθους μὲν γὰρ ῥάδιον καὶ φυλάξασθαι· ἃ δὲ διὰ χάρτου καὶ μέ- C λανος ἐργάζονται τοῖς ταλαιπώροις πένησι τραύματα, γραμματεῖα μυρίων πληγῶν γέμοντα συντιθέντες, τίς ἂν ποτε ῥαδίως ¹φυλάσσαιτο τῶν ἐμπεσόντων;

Ἰδωμεν δὲ καὶ ^mἐαυτοὺς ὅσα ἐργάζονται. Γυμνοὶ περιπατοῦσι κατὰ τὴν πόλιν· ἱμάτιον γὰρ αὐτοῖς οὐκ ἔστιν ἀρετῆς. Εἰ δὲ οὐ δοκεῖ τοῦτο αὐτοῖς αἰσχρὸν εἶναι, καὶ τοῦτο τῆς ὑπερβαλλούσης αὐτῶν μανίας, ὅτι οὐδὲ αἰσθάνονται τῆς ⁿἀσχημοσύνης· ἀλλὰ σῶμα μὲν γυμνωθέντες αἰσχύνονται, τὴν δὲ ψυχὴν γυμνὴν περιφέροντες ἐγκαλλωπίζονται. Εἰ δὲ βούλεσθε, καὶ τὸ αἷτιον τῆς ^oἀναισθησίας ἐρῶ. Τί D οὖν τὸ αἷτιον; Ἐν πολλοῖς ^pοὕτω γυμνουμένοις γυμνοῦνται, διόπερ οὐδὲ αἰσχύνονται, καθάπερ οὐδὲ ἐν τοῖς βαλανείοις ἡμεῖς. Ὡς εἶγε πολλοὶ ἦσαν οἱ τὴν ἀρετὴν περιβεβλημένοι, τότε ἂν μειζόνως τὸ ^qαἶσχος αὐτῶν ἐφάνη. Νῦν δὲ τοῦτο μάλιστά ἐστι τὸ πολλῶν δακρύων ἄξιον, ὅτι διὰ τὸ πολλοὺς εἶναι κακοὺς οὐδὲ ἐν αἰσχύνη τὰ κακά. Μετὰ γὰρ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο εἰργάσατο ὁ διάβολος, τὸ μηδὲ αἰσθῆσιν ἀφιέναι λαβεῖν τῶν κακῶν, ἀλλὰ τῷ πλήθει τῶν μετιόντων τὴν πονηρίαν συσκιάζειν αὐτῆς τὴν αἰσχύνην· ἐπεὶ εἰ συνέβη ἐν πλήθει πολλῶν εἶναι φιλοσοφούντων, μᾶλλον ἂν εἶδεν αὐτοῦ τὴν ^rγύμνωσιν ὁ τοιοῦτος. Ὅτι μὲν οὖν τῶν δαιμονίωντων E εἰσὶ γυμνότεροι, δῆλον ἐκ τούτων· ὅτι δὲ καὶ ἐρήμους ἐπέρχονται, οὐδὲ τοῦτο ἂν τις ἀντείποι. Ἡ γὰρ πλατεῖα καὶ εὐρύχωρος ἐρήμου πάσης ἐρημοτέρα. Εἰ γὰρ καὶ πολλοὺς ἔχει τοὺς ὁδεύοντας, ἀλλ' ὅμως ἀνθρώπων οὐδένα, ἀλλ' ὄφεις, σκορπίους, λύκους, ἔχεις, ἀσπίδας. Τοιοῦτοι γὰρ οἱ τὴν πονηρίαν μετιόντες. Οὐκ ἐρήμη δὲ μόνον αὕτη, ἀλλὰ καὶ τρα- 779 χυτέρα ἐκείνης. Καὶ τοῦτο δῆλον ἐντεῦθεν. Οὐ γὰρ οὕτω πλήττονσι λίθοι καὶ φάραγγες καὶ ἀκρώρειαι τοὺς ἀναβαί-

¹ φυλάσσεται G. K. φυλάσσεται H. M. ^m ἐαυτοῖς H. L. αὐτοὺς K. M. ⁿ αἰσχύνης K. p. p. ἀλλὰ τὸ σῶμα Edd. ^o ἀναισχυντίας G. H. ^p οὕτω] Sic Ge. et codd. οὔτοι Edd. ^q αἰσchrὸν G. H. M. ^r γυμνότητα G. H. M.

νοντας αὐτάς, ὡς ἀρπαγὴ καὶ πλεονεξία τὰς μετιούσας αὐτὴν ψυχάς. Ὅτι δὲ καὶ παρὰ τὰ μνημεῖα ζῶσι, καθάπερ οἱ δαιμονῶντες, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτοὶ μνήματά εἰσι, δῆλον ἐντεῦθεν. Τί γάρ ἐστι μνημεῖον; Λίθος, ^ασῶμα νεκρὸν ἔχων ἐγκείμενον. Τί οὖν ἐκείνων διαφέρει τῶν λίθων τὰ τούτων σώματα; μᾶλλον δὲ καὶ ἐκείνων ἐλεεινότερα ταῦτα. Οὐ γὰρ λίθος ἐστὶ σῶμα νεκρὸν ἔχων, ἀλλὰ σῶμα λίθων ἀναισθητότερον, ψυχὴν περιφέρον νεκράν. Διὸ οὐκ ἂν τις ἀμάρτοι
B τάφους αὐτοὺς προσειπὼν. Καὶ γὰρ ^εκαὶ ὁ κύριος ἡμῶν οὕτως ἐκάλεσε τοὺς Ἰουδαίους, διὰ τοῦτο μάλιστα ἐπήγαγε ^ν γοῦν λέγων ¹⁶ “ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἀρπαγῆς καὶ πλεονεξίας.” Βούλεσθε λοιπὸν δείξω, πῶς καὶ λίθοις τὰς ἐαυτῶν κατατέμνουσι κεφαλὰς; Πόθεν οὖν πρῶτον, εἶπέ μοι, ^ω τοῦτο βούλει μαθεῖν; ἀπὸ τῶν ἐντεῦθεν, ἢ ἀπὸ τῶν μελλόντων; Ἀλλὰ τῶν μελλόντων αὐτοῖς οὐ πολὺς ὁ λόγος· οὐκοῦν τὰ ἐνταῦθα ῥητέον. Πόσων γὰρ λίθων οὐ χαλεπώτεραι αἱ φροντίδες, οὐ κεφαλὰς τιτρώσκουσαι, ἀλλὰ ψυχὴν δαπανῶσαι; Δεδοίκασι γὰρ, μήποτε δικαίως ἐκ τῆς αὐτῶν οἰκίας ἐξέλθῃ
C τὰ ἀδίκως ἐπεισελθόντα· τρέμουσιν ὑπὲρ τῶν ἐσχάτων, ὀργίζονται, παροξύνονται, πρὸς οἰκείους, πρὸς ἀλλοτρίους· καὶ νῦν μὲν ἀθυμία, νῦν δὲ φόβος, νῦν δὲ θυμὸς αὐτοὺς διαδέχεται, καὶ καθάπερ κρημνοὺς ἀπὸ κρημνῶν διαβαίνοντες, καὶ τὰ μη- (508) δέπω κτηθέντα καθ’ ἐκάστην караδοκοῦσι τὴν ἡμέραν. Διόπερ οὐδὲ ἡδονται ὑπὲρ ὧν ἔχουσι, τῷ τε μὴ θαρρύνει ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν, τῷ τε ὅλη τῇ διανοίᾳ πρὸς τὰ μηδέπω ληφθέντα κεχηνέναι. Καὶ καθάπερ ὁ διηνεκῶς διψῶν, καὶ μυρίας ἐκπῆ πηγὰς, οὐκ αἰσθάνεται τῆς ἡδονῆς, διὰ τὸ μὴ λαμβάνειν κόρον· οὕτω καὶ οὗτοι, οὐ μόνον οὐχ ἡδονται, ἀλλὰ καὶ βασανίζονται, ^ς ὅσῳ ἂν περιβάλλωνται, τῷ μηδὲν
D εἰδέναι πέρας τῆς τοιαύτης ἐπιθυμίας.

^γ Καὶ τὰ μὲν ἐνταῦθα τοιαῦτα· εἰπώμεν δὲ καὶ περὶ τῆς μελλούσης ἡμέρας. Εἰ γὰρ καὶ αὐτοὶ ^z μὴ προσέχουσιν, ἀλλ’

¹⁶ Matth. xxiii. 25.

^{*} Sic K. L. Mor. ceteri σώματα νεκρῶν ἔχων ἐγκειμένων. ^ε καὶ om. G. H. K. M. ^ν γοῦν om. Sav. Nos distinctionem correximus. ^ω Haec τοῦτο β. μ. post μελλόντων rejiciunt G. K. ^ς ὅσῳ] ὅσα K. L. ^γ Καὶ τὰ μὲν . . . ἡμέρας] Κατὰ δὲ τὴν μέλλουσαν ἡμέραν K. L. Alterum vertit Interpres. ^z μὴ προσέχουσιν G. M. Mor. οὐ προσέχουσιν Sav. Ben.

ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶπεν. Κατὰ τὴν μέλλουσαν οὖν ἡμέραν πανταχοῦ κολαζομένους ἴδοι τις ἂν ^a τοὺς τοιούτους. Καὶ γὰρ ὅταν λέγῃ, “ἐπείνων, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψων, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με,” τούτους κολάζει· καὶ ὅταν λέγῃ, “πορεύεσθε εἰς τὸ πῦρ ^b τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ,” τοὺς κακῶς πλουτοῦντας ἐκεῖ παραπέμπει. Καὶ ὁ δούλος ὁ πονηρὸς, ὁ μὴ διδοὺς τοῖς συνδούλοις τὰ ὑπάρχοντα τὰ δεσποτικά, τῆς τούτων μερίδος ἐστί· καὶ ὁ τὸ τάλαντον κατορύξας, καὶ αἱ πέντε παρθένοι. Καὶ ὅπαν δ’ ἂν ἀπέλθῃς, **E** τοὺς φιλαργύρους κολαζομένους ὅφει. Καὶ νῦν μὲν ἀκούσονται, “χάος ^c ἐστὶ μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν.” νῦν δέ, “πορεύεσθε ἀπ’ ἐμοῦ εἰς τὸ πῦρ τὸ ^d ἡτοιμασμένον.” καὶ νῦν μὲν διχοτομηθέντες ἀπελεύσονται ἔνθα ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων· καὶ πάντοθεν αὐτοὺς ἐλαυνομένους ἴδοι τις ἂν, καὶ οὐδαμοῦ χώραν ἔχοντας, ἀλλ’ εἰς τὴν γέενναν μόνην συναγομένους. Τί τοίνυν τῆς ὀρθῆς ἡμῖν πίστεως ὄφελος εἰς σωτηρίαν, ὅταν **780** ταῦτα ἀκούσωμεν; Ἐκεῖ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, καὶ σκότος ἐξώτερον, καὶ ^e πῦρ τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ, καὶ τὸ διχοτομεῖσθαι, καὶ τὸ ἐλαύνεσθαι· ἐνταῦθα ἀπέχθεται, κακηγορίαί, διαβολαί, κίνδυνοι, φροντίδες, ἐπιβουλαί, τὸ παρὰ πάντων μισεῖσθαι, ^f τὸ παρὰ πάντων βδελύττεσθαι, καὶ παρ’ αὐτῶν τῶν δοκούντων κολακεύειν. Ὡσπερ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς οὐχ οἱ ἀγαθοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ πονηροὶ θαυμάζουσιν· οὕτω τοὺς ^g κακοὺς οὐχ οἱ χρηστοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ φαῦλοι μισοῦσι. Καὶ ὅτι τοῦτό ἐστιν ἀληθές, τοὺς φιλαργύρους ἡδέως **B** ἂν ἐροίμην, εἰ μὴ πρὸς ἀλλήλους ἀηδῶς ^h ἔχουσι, καὶ τῶν τὰ μέγιστα ἡδίκηκότων πολεμιωτέρους εἶναι νομίζουσιν, εἰ μὴ καὶ ἐαυτῶν κατηγοροῦσιν, εἰ μὴ ὕβριν τὸ πρᾶγμα φασιν, ὅταν τις αὐτοῖς ⁱ τοῦτο προσενέγκῃ τὸ ὄνειδος. Καὶ γὰρ ὄνειδος ἔσχατον τοῦτο, καὶ πολλῆς κακίας ἀπόδειξις. Εἰ γὰρ χρημάτων ὑπεριδεῖν οὐκ ἀνέχῃ, τίνος περιέση ^k ποτέ; ἐπιθυμίας, καὶ δοξομανίας, καὶ θυμοῦ, καὶ ὀργῆς; Καὶ πῶς ἂν

^a τοὺς τοιούτους om. K. L. Mox ἐπείνασα et ἐδίψησα Edd. ^b το αἰώνιον om. K. L. Mor. ^c ἔσται G. H. M. ^d ἡτοιμασμένον] Sic Ge. αἰώνιον L. ἡτ. τῷ διαβόλῳ H. αἰώνιον τὸ ἡτ. τῷ δ. K. ^e πῦρ τὸ] πῦρ L. τὸ πῦρ τὸ G. τὸ ante ἐλαύνεσθαι om. G. H. K. M. ^f Haec τὸ π. π. βδελύττεσθαι non exstant in meis. ^g κακοῦργους G. H. K. M. ^h ἔχωσι et νομίζουσιν G. Mox κατηγορῶσιν G. K. M. κατηγορήσουσιν L. ⁱ τοῦτο deest in Edd. ^k ποτέ] λοιπόν ποτε Edd.

τις πεισθείη; Ἐπιθυμίας μὲν γὰρ ἕνεκεν τῆς τῶν σωμάτων, καὶ ὀργῆς καὶ θυμοῦ, πολλοὶ καὶ ¹τῇ τῆς σαρκὸς κατασκευῇ λογίζονται, καὶ τὰς ὑπερβολὰς ἀνατιθέασιν ἰατρῶν παῖδες· καὶ τὸν μὲν θερμότερον καὶ ὑγρότερον λαγνότερον εἶναι φασι, τὸν δὲ πρὸς ξηροτέραν ἐκπεσόντα δυσκрасίαν, ὀρμητίαν καὶ C ἀκρόχολον καὶ θυμώδη. Φιλαργυρίας δὲ ἕνεκεν οὐδεὶς οὐδέποτε αὐτῶν ἤκουσεν οὐδὲν εἰρηκότων τοιοῦτον. Οὕτω ῥαθυμίας μόνῃς ἐστὶ καὶ ψυχῆς ἀναλγήτου τὸ νόσημα.

Διὸ παρακαλῶ, σπουδάζωμεν πάντα τὰ τοιαῦτα διορθοῦν, καὶ τὰ καθ' ἑκάστην ἡμῖν ἡλικίαν ἐπιγινόμενα πάθη πρὸς τὸ ἐναντίον ^mμετατιθέναι. Ἄν ⁿδὲ καθ' ἑκάστον μέρος τῆς ζωῆς ἡμῶν παραπλέωμεν τοὺς τῆς ἀρετῆς πόρους, πανταχοῦ ^oνανάγια ὑπομένοντες, ἐπὶ τὸν λιμένα ἐλθόντες ἔρημοι φορτίων πνευματικῶν, τὰ ἔσχατα ὑπομενοῦμεν. Πέλαγος γὰρ ἐστὶ D τεταμένον ὁ παρὼν βίος. Καὶ ὥσπερ ἐν τῇ θαλάττῃ ταύτῃ ^pδιάφοροι κόλποι, διαφόρους ἔχοντες χειμῶνας· καὶ ὁ μὲν Αἰγαῖος διὰ ^qτὰ πνεύματά ἐστι χαλεπός· ὁ δὲ πορθμὸς ὁ Τυρρῆνικὸς, διὰ τὴν στενοχωρίαν· ἡ δὲ Χάρυβδις ἡ ^rπρὸς τῇ Λιβύῃ, διὰ τὰ τέλματα· ἡ Προποντὶς ἡ ἔξω τοῦ Εὐξείνου πόντου, διὰ τὸ ῥαγδαῖον καὶ ῥόθιον· τὰ ἔξω Γαδεύρων, διὰ τὴν ἐρημίαν καὶ τὸ ἀτριβές καὶ τὸ ἀνιστόρητον τῶν τόπων· καὶ ἄλλο μέρος δι' ἕτερον· οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ζωῆς τῆς ἡμετέρας. Καὶ πρῶτον πέλαγός ἐστιν ἰδεῖν τὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας, πολὺν ἔχον τὸν σάλον διὰ τὸ ἀνόητον, διὰ τὴν εὐκολίαν, διὰ τὸ μὴ πεπηγέναι. Διὰ τοῦτο καὶ παιδαγωγούς E καὶ διδασκάλους ἐφιστῶμεν, τὸ λεῖπον τῇ φύσει διὰ τῆς ἐπιμελείας εἰσφέροντες, ὥσπερ ἐκεῖ διὰ τῆς τέχνης τῆς κυβερνητικῆς. Μετὰ ταύτην τὴν ἡλικίαν ἡ τοῦ μειρακίου διαδέχεται θάλαττα, ἔνθα σφοδρὰ τὰ πνεύματα, καθάπερ ἐν τῷ Αἰγαίῳ, τῆς ἐπιθυμίας ἡμῖν αὐξανομένης. Καὶ αὕτη μάλιστα 781 ἡ ἡλικία διορθώσεως ἔρημος· οὐ διὰ τὸ ἐνοχλεῖσθαι μόνον (509) σφοδρότερον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ τὰ ἁμαρτήματα μὴ ἐλέγχεσθαι· καὶ γὰρ καὶ διδάσκαλος καὶ παιδαγωγὸς λοιπὸν ὑπεξίστανται. Ὅταν οὖν τὰ μὲν πνεύματα ^sσφοδρότερον διαπνέη, ὁ δὲ κυβερνήτης ἀσθενέστερος ἢ, καὶ ὁ ἀμύνων μηδεὶς ἢ, ἐννόησον

¹ τὴν τ. σ. κατασκευὴν G. p. p. ἀντιτιθέασιν idem. ^m μετα-
θεῖναι G. K. M. ⁿ δὲ] γὰρ H. K. ^o νανάγιον Edd. ^p διάφοροι]
+ εἰσι Edd. ἔχοντες] ἔχουσι G. ^q τὰ deest in Edd. ^r πρὸς] ἐν L.
^s σφοδρότερα πνέη L.

τοῦ χειμῶνος τὸ μέγεθος. Μετὰ τοῦτο πάλιν ἕτερον μέρος τῆς ἡλικίας, τὸ τῶν ἀνδρῶν ἔπεισιν, ἐν ᾧ τὰ τῆς οἰκονομίας ἐπικείται· ὅτε γυνή, καὶ γάμος, καὶ παιδοποιΐα, καὶ οἰκίας προστασία, καὶ πολλαὶ τῶν φροντίδων νιφάδες. Τότε μάλιστα καὶ φιλαργυρία ἀνθεὶ καὶ βασκανία. Ὅταν οὖν ἕκαστον μέρος ἡλικίας ^ν παρερχώμεθα μετὰ ναναγίων, πῶς ἀρκέσομεν τῇ παρουσίᾳ ζωῇ; πῶς τὴν μέλλονσαν διαφευξόμεθα κόλασιν; Ὅταν γὰρ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ ἡλικίᾳ μηδὲν μανθά-
B
νωμεν ὑγιές, ἐν δὲ τῇ νεότητι μὴ σωφρονήσωμεν, καὶ ἄνδρες γεγνημένοι φιλαργυρίας μὴ περιγενώμεθα, ὥσπερ εἰς τινα ἀντλίαν τὸ γῆρας ἐλθόντες, καὶ πάσαις ταῖς ^ω πληγαῖς ταύταις τὸ σκάφος τῆς ψυχῆς ἀσθενέστερον κατασκευάσαντες, τῶν σανίδων διαλελυμένων, ἀπαντησόμεθα εἰς ἐκεῖνον τὸν λιμένα, πολὺν ἐπιφερόμενοι φορυτὸν ἀντὶ πνευματικῆς ἐμπορίας, καὶ τῷ μὲν διαβολῇ παρέξομεν γέλωτα, θρῆνον δὲ ἡμῖν αὐτοῖς, καὶ τὰς ἀφορήτους ἐπισπασόμεθα τιμωρίας. Ἴν' οὖν μὴ ταῦτα γένηται, πάντοθεν ἑαυτοὺς ^χ συσφίγγαντες, καὶ πρὸς πάντα τὰ πάθη στάντες, ἐκβάλωμεν τοῦ πλούτου τὴν ἐπιθυμίαν· ἵνα καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φι-
C
λανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΒ.

¹ Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν, λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ^α ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας, ἔκλασε, καὶ ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς, καὶ εἶπε· λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. Καὶ λαβὼν ^β ποτήριον, καὶ εὐχαριστήσας, ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· πίετε ^δ ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ ὑπὲρ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

¹ Cap. xxvi. v. 26-28.

^α καὶ αἱ πολλαὶ Edd. τῶν om. G. Τότε] + δὲ Edd. ^ν περι-
ερχώμεθα Sav. Ben. ^ω πληγαῖς] Sic K. L. M. ut conjecit Bois.
Legebatur πάγαις. ^χ σφίγγαντες K. L. M. Mox ἐκβάλωμεν M.
HOM. LXXXII. ^α τὸν ἄρτον L. ^β τὸ ποτήριον L. ^δ ἐστι] γὰρ
ἐστι L. p. p. τὸ περὶ πολλῶν idem.

BABAI, πόση ^d ἡ πῆρσις τοῦ προδότου. Καὶ τῶν μυστηρίων μετέχων, ἔμενεν ὁ αὐτός· καὶ τῆς φρικωδεστάτης ἀπολαύων τραπέζης, οὐ μετεβάλλετο. Καὶ τοῦτο ὁ ² Λουκᾶς δηλοῖ λέγων, ὅτι μετὰ τοῦτο εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸν ὁ Σατανᾶς, οὐ τοῦ σώματος καταφρονῶν ^e τοῦ δεσποτικοῦ, ἀλλὰ τῆς ἀν-
 Ε αἰσχυντίας καταγελῶν τοῦ προδότου λοιπόν. Καὶ γὰρ μείζον τὸ ἀμάρτημα ἐγένετο ἐκατέρωθεν· καὶ ὅτι μετὰ τοιαύτης γνώμης τοῖς μυστηρίοις προσήει, καὶ ὅτι προσελθὼν οὐκ ἐγένετο βελτίων, οὔτε ἀπὸ τοῦ φόβου, οὔτε ἀπὸ τῆς εὐεργεσίας, οὔτε ἀπὸ τῆς τιμῆς. Ὁ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐκώλυσεν αὐτὸν, καίτοι πάντα εἰδώς· ἵνα μάθῃς ὅτι οὐδὲν παραλιμπάνει
 782 τῶν εἰς διόρθωσιν ἡκόντων. Διὰ τοῦτο καὶ πρὸ τούτου καὶ μετὰ τοῦτο συνεχῶς ὑπεμίμνησκε καὶ ^f κατεῖχε, καὶ δι' ἔργων, καὶ διὰ λόγων, καὶ διὰ φόβου, καὶ διὰ θεραπείας, καὶ δι' ἀπειλῆς, καὶ διὰ τιμῆς. Ἄλλ' οὐδὲν αὐτὸν ^g ἀφίστη τοῦ νοσήματος ἐκείνου τοῦ χαλεποῦ. Διὸ λοιπὸν ἐκείνιν ἀφεῖς, τοὺς μαθητὰς διὰ τῶν μυστηρίων ἀναμιμνήσκει πάλιν τῆς σφαγῆς, καὶ με-
 ταξὺ τῆς τραπέζης περὶ ^h τοῦ σταυροῦ διαλέγεται, τῇ συνεχείᾳ τῆς προρρήσεως εὐπαράδεκτον αὐτοῦ ποιῶν τὸ πάθος. Εἰ γὰρ τοσούτων γενομένων καὶ προλεχθέντων, ἔθορυβήθησαν, εἰ μὴδὲν τούτων ἠκηκόεισαν, τί οὐκ ἂν ἔπαθον; “Καὶ ἐσθίων-
 Β των αὐτῶν, λαβὼν ἄρτον ἔκλασε.” Τί δήποτε τότε κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ πᾶσχα τὸ μυστήριον ἐπετέλει τοῦτο; Ἵνα μάθῃς πάντοθεν καὶ τῆς παλαιᾶς αὐτὸν ὄντα νομοθέτην, καὶ τὰ ἐν ἐκείνῃ διὰ ταῦτα ⁱ προσκιογραφηθέντα. Διὰ τοι τοῦτο ἔνθα ὁ τύπος, τὴν ἀλήθειαν ἐπιτίθησιν. Ἡ δὲ ἐσπέρα τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν τεκμήριον ἦν, καὶ τοῦ πρὸς αὐτὸ λοιπὸν ἦκειν τὸ τέλος τὰ πράγματα. Καὶ εὐχαριστεῖ, δι- (510)
 δάσκων ἡμᾶς ὅπως δεῖ τὸ μυστήριον τοῦτο ἐπιτελεῖν, καὶ δεικνύς ὅτι οὐκ ἄκων ἐπὶ τὸ πάθος ἔρχεται, καὶ παιδεύων ἡμᾶς, ὅπερ ἂν πᾶσχωμεν, εὐχαρίστως φέρειν, καὶ χρηστὰς κάντεῦ-
 C λείας γέγονεν ἀπαλλαγῇ, πολλῶ μᾶλλον ἢ ἀλήθεια τὴν

² Luc. xxii. 3: coll. Joan. xiii. 27.

^d ἡ om. G. H. M. ^e τοῦ δεσποτικοῦ om. K. L. sed hic τοῦ Χριστοῦ post σώματος habet. ^f κατήχει Sav. ^g ἀφίστησι G. K. ^h τοῦ om. K. L. ⁱ προσκιογραφοῦντα L. Scripturam per ὃ tumentur H. K. L. M. Ep. Vid. Lobeck. ad Phryn. p. 646.

οίκουμένην ἐλευθερώσει, καὶ ἐπὶ εὐεργεσία τῆς ἡμετέρας παραδοθήσεται φύσεως. Διὰ τοι τοῦτο οὐδὲ πρὸ τούτου παρέδωκε τὸ μυστήριον, ἀλλ' ὅτε λοιπὸν παύσασθαι ἔδει τὰ νομικά. Καὶ τὸ κεφάλαιον ^k δὲ τῶν ἐορτῶν αὐτῶν καταλύνει, ἐφ' ἑτέραν αὐτοὺς μετατιθεὶς τράπεζαν φρικωδεστάτην, καὶ φησι· “λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου, ³ τὸ ὑπὲρ ¹ πολλῶν κλώμενον.” Καὶ πῶς οὐκ ἐθορυβήθησαν τοῦτο ἀκούσαντες; “Οτι πολλὰ καὶ μεγάλα περὶ τούτου ^m καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῖς ἦν προδιαλεχθεῖς. Διόπερ ἐκεῖνο μὲν οὐκ-ἐτι κατασκευάζει· καὶ γὰρ ἀντάρκως ἦσαν ἀκούσαντες· τὴν δὲ αἰτίαν λέγει τοῦ πάθους, τῶν ἀμαρτημάτων τὴν ἀναίρεσιν. Καὶ αἷμα καινῆς διαθήκης ⁿ καλεῖ, τουτέστι, τῆς ὑπο- D σχέσεως, τῆς ἐπαγγελίας, τοῦ νόμου τοῦ καινοῦ. Τοῦτο γὰρ καὶ ὑπέσχετο ^o παλαι, καὶ τὴν διαθήκην τοῦτο συνέχει τὴν ἐν τῇ καινῇ. Καὶ ὥσπερ ἡ παλαιὰ πρόβατα καὶ μόσχους εἶχεν, ^p οὕτως αὕτη τὸ αἷμα τὸ δεσποτικόν. ^q Κάντευθεν δείκνυσιν, ὅτι ^r καὶ μέλλει τελευτᾶν· διὸ καὶ διαθήκης μέμνηται· καὶ ἀναμνησκει δὲ τῆς προτέρας· καὶ γὰρ καὶ ἐκεῖνη δι' αἵματος ἐγκεκαίνιστο. Καὶ πάλιν λέγει τοῦ θανάτου τὴν αἰτίαν· “τὸ ὑπὲρ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεςιν ἀμαρτιῶν” καὶ φησι, “τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.” E Εἶδες πῶς ἐξάγει τῶν Ἰουδαϊκῶν ἐθῶν, καὶ ἀφίστησι; Καθάπερ γὰρ ἐκεῖνο ἐποιεῖτε, φησὶν, εἰς ἀνάμνησιν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ θαυμάτων, οὕτω καὶ τοῦτο εἰς ἐμὴν. Ἐκεῖνο ἐξεχύθη εἰς σωτηρίαν τῶν πρωτοτόκων· τοῦτο εἰς ἄφεςιν ἀμαρτιῶν τῆς οἰκουμένης ἀπάσης. “Τοῦτο γὰρ ἐστι τὸ αἷμά μου, φησὶ, τὸ ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεςιν ἀμαρτιῶν.” Τοῦτο 783 δὲ ἔλεγε, κάντευθεν δεικνὺς ἅμα ὅτι μυστήριόν ἐστι τὸ πάθος καὶ ὁ σταυρὸς, καὶ διὰ τούτου πάλιν παρακαλῶν τοὺς μαθητάς. Καὶ καθάπερ Μωϋσῆς φησι, ⁴ “τοῦτο μνημόσυνον ὑμῖν αἰώνιον” οὕτω καὶ αὐτὸς, “εἰς ἐμὴν ἀνάμνησιν,” ἕως ἂν παραγένωμαι. Διὰ τοῦτο καὶ, ⁵ “ἐπιθυμία ἐπεθύμησα, φησὶ, τὸ πάσχα τοῦτο φαγεῖν” τουτέστι, παραδοῦναι ὑμῖν

³ 1 Cor. xi. 24.⁴ Exod. xii. 14.⁵ Luc. xxii. 15.

^k δὲ om. K. L. ¹ πολλῶν] ὑμῶν ⁵ Mosqq. ^m καὶ om. K. L. Ep. ⁿ ἐκάλει G. ^o πάλιν G. Ge. ^p οὕτω καὶ αὕτη Ep. ^q Κάν. δὲ δείκνυσιν H. K. Κάν. δεικνὺς G. Sav. Δείκνυσσι δὲ κάν. Ep. Mor. Ben. ^r καὶ om. K. L. Ep.

τὰ καινὰ πράγματα, καὶ πάσχα δοῦναι, καθ' ὃ μέλλω πνευματικούς ποιεῖν. Καὶ ^s αὐτὸς ἔπιεν ἐξ αὐτοῦ. "ἵνα γὰρ μὴ ταῦτα ἀκούοντες εἴπωσι, τί οὖν; αἷμα ^t πίνομεν, καὶ σάρκα ἐσθίομεν; καὶ θορυβηθῶσι τότε (καὶ γὰρ ὅτε τοὺς περὶ τούτων ἐκίνει λόγους, καὶ πρὸς τὰ ῥήματα αὐτὰ πολλοὶ B ἐσκανδαλίζοντο) ἵν' οὖν μὴ καὶ τότε ταραχθῶσι, πρῶτος αὐτὸς τοῦτο ἐποίησεν, ἐνάγων αὐτοὺς ἀταράχως εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν μυστηρίων. Διὰ ^v τοῦτο τὸ ἑαυτοῦ αἷμα αὐτὸς ἔπιεν. Τί οὖν; κἀκεῖνο χρή ποιεῖν ^w τὸ παλαιόν; φησίν. Οὐδαμῶς. Διὰ γὰρ τοῦτο εἶπε, "τοῦτο ποιεῖτε," ἵνα ἐκείνου ἀπαγάγῃ. Εἰ γὰρ τοῦτο ἄφεςιν ἁμαρτιῶν ἐργάζεται, ὥσπερ οὖν καὶ ἐργάζεται, περιττὸν ἐκεῖνο λοιπόν. "Ὡςπερ οὖν ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ^x τῆς εὐεργεσίας ἐγκατέδησε τὸ μνημόσυνον τῷ μυστηρίῳ, κἀντεῦθεν ἐμφράττων τῶν αἰρετικῶν τὰ στόματα. "Ὅταν γὰρ λέγωσι, πόθεν δῆλον ὅτι ἐτύθη ὁ Χριστός; μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ἀπὸ τῶν μυστηρίων αὐτοὺς ^y ἐπιστομίζομεν. Εἰ γὰρ μὴ ἀπέθανεν ^z ὁ Ἰησοῦς, τίνος σύμβολα τὰ τελούμενα;

Ὅρᾳς ὅση γέγονε σπουδὴ, ὥστε αἰὲ ἀναμιμνήσκεσθαι, ὅτι ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν; Ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ περὶ Μαρκίωνα καὶ Οὐαλεντίνον καὶ ^a Μανιχαῖον φύεσθαι, ταύτην ἀρνούμενοι τὴν οἰκονομίαν, διηνεκῶς ἀναμιμνήσκει τοῦ πάθους καὶ διὰ τῶν μυστηρίων, ὥστε μηδένα παραλογισθῆναι· ὁμοῦ μὲν σώζων, ὁμοῦ δὲ παιδεύων διὰ τῆς ἱερᾶς τραπεζῆς ἐκείνης. Καὶ γὰρ τὸ κεφάλαιον τῶν ἀγαθῶν τοῦτο. Διὸ καὶ ὁ Παῦλος τοῦτο ἄνω καὶ κάτω στρέφει. Εἶτα ἐπειδὴ παρέδωκε, φησίν· ⁶ "οὐ μὴ πίνω ἐκ τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου ταύτης ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν μεθ' ὑμῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς μου." Ἐπειδὴ γὰρ περὶ πάθους αὐτοῖς καὶ σταυροῦ διελέχθη, καὶ (511) τὸν περὶ τῆς ἀναστάσεως ^b πάλιν εἰσάγει λόγον, βασιλείας εἰς μέσον ἀναμνήσας, καὶ τὴν ἀνάστασιν οὕτω τὴν ἑαυτοῦ

⁶ v. 29.

^s αὐτὸς] + οὖν G. H. M.

^t πίνω et ἐσθίω K. L. invito Ep.

^v τοῦτο] + οὖν Ep. αὐτὸς] καὶ αὐτὸς idem.

^w τὸ] καὶ τὸ Edd.

^x τῆς] ἐπὶ τῆς K. ἐπὶ τῆς εὐεργεσίας εἶασε καὶ [καὶ om. G.] κατέδησε τὸ μν. τῶν μυστηρίων G. H. M. et Interp.

^y ἐπιστομίζωμεν H. M.

ἐπιστομίζε K. ^z ὁ Χριστὸς H. ὁ Ἰησοῦς om. M. ^a Μάνην Edd.

^b πάλιν om. G. K.

καλέσας. Καὶ τίνος ἕνεκεν ἁναστάς ἔπιεν; Ἵνα μὴ νομίσωσιν οἱ παχύτεροι φαντασίαν εἶναι τὴν ἀνάστασιν. Τοῦ γὰρ ἀναστῆναι τοῦτο τεκμήριον ἐτίθεντο οἱ πολλοί. Διὸ Ε καὶ οἱ ἀπόστολοι πείθοντες αὐτοὺς περὶ ἀναστάσεως, τοῦτο ἔλεγον· ⁷“οἵτινες συνεφάγομεν καὶ συνεπίομεν αὐτῷ.” Δηλῶν τοίνυν ὅτι αὐτὸν ὄψονται ἀναστάντα λαμπρῶς, καὶ μετ’ αὐτῶν ἔσται πάλιν, καὶ αὐτοὶ ^δμαρτυρήσουσι τοῖς γινομένοις, καὶ δι’ ὄψεως καὶ διὰ πραγμάτων, φησὶν· “ἕως ἂν αὐτὸ πῶ καινὸν μεθ’ ὑμῶν,” ὑμῶν μαρτυρούντων. Ὑμεῖς γάρ ^εμε ὄψεσθε ἀναστάντα. Τί δέ ἐστι, καινόν; Καινῶς, τουτέστι ξένως, οὐ σῶμα παθητὸν ἔχων, ἀλλ’ ἀθάνατον ⁷⁸⁴λοιπὸν καὶ ἄφθαρτον, καὶ οὐ δεόμενον τροφῆς. Οὐ τοίνυν διὰ χρεῖαν μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἔφαγέ τε καὶ ἔπιεν· οὐδὲ γὰρ ἐδεῖτο λοιπὸν τὸ σῶμα τούτων· ἀλλὰ ^εδι’ ἀναστάσεως πληροφορίαν. Καὶ τίνος ἕνεκεν οὐχ ὕδωρ ἔπιεν ἀναστάς, ἀλλ’ οἶνον; Ἄλλην αἵρεσιν πονηράν πρόρριζον ἀνασπῶν. Ἐπειδὴ γὰρ εἰσὶ τινες ἐν τοῖς μυστηρίοις ὕδατι κεχωρημένοι, δεικνὺς ὅτι ^εκαὶ ἡνίκα τὰ μυστήρια παρέδωκεν, οἶνον παρέδωκε, καὶ ἡνίκα ἀναστάς χωρὶς μυστηρίων ψιλὴν τράπεζαν παρετίθετο, οἶνῳ ^hἐκέχρητο, “ἐκ τοῦ γεννήματος, φησὶ, τῆς ἀμπέλου.” Ἀμπελος δὲ οἶνον, οὐχ ὕδωρ γεννᾷ. ⁸“Καὶ Β ὑμνήσαντες, ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.” Ἀκουέτωσαν ὅσοι καθάπερ χοῖροι ἐσθιόντες ἀπλῶς λακτίζουσι τὴν τράπεζαν τὴν αἰσθητὴν, καὶ ἀνίστανται μετὰ μέθης, δέον εὐχαριστεῖν καὶ εἰς ὕμνον τελευτᾶν. Ἀκούσατε ὅσοι τὴν τελευταίαν πάλιν εὐχὴν οὐκ ἀναμένετε τῶν μυστηρίων· αὕτη γὰρ ἐκείνης σύμβολον. Εὐχαρίστησε ⁱπρὸ τοῦ δοῦναι τοῖς μαθηταῖς, ἵνα καὶ ἡμεῖς εὐχαριστῶμεν. Εὐχαρίστησε καὶ ὕμνησε μετὰ τὸ δοῦναι, ἵνα καὶ ἡμεῖς αὐτὸ τοῦτο ποιῶμεν. Τί δήποτε ^kδὲ εἰς τὸ ὄρος ἐξέρχεται; Δῆλον ἑαυτὸν ποιῶν πρὸς τὸ ληφθῆναι, ἵνα μὴ δόξῃ κρύπτεσθαι. Ἐσπευδε C γὰρ ἐπὶ τὸν τόπον ἐλθεῖν, τὸν καὶ Ἰουδα γινώριμον. ⁹“Τότε λέγει αὐτοῖς· πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοί.” Εἰτα λέγει καὶ προφητεῖαν· “γέγραπται γάρ· πα-

⁷ Act. x. 41.⁸ v. 30.⁹ v. 31.^c ἀναστάς] μετὰ τὴν ἀνάστασιν G. Ep.^d προσμαρτυρήσουσιK. L. ^e με om. K. L.^f διὰ] + τὴν τῆς Edd.^g καὶ om. K.^h ἐχρητο L. Ep.ⁱ πρὸ] καὶ πρὸ Edd.^k δὲ om. K.

τάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσεται τὰ πρόβατα·”
 ὁμοῦ μὲν πείθων αὐτοὺς αἰὲ προσέχειν τοῖς γεγραμμένοις,
 ὁμοῦ δὲ δηλῶν ὅτι κατὰ θεοῦ γνώμην ἑσταυροῦτο, καὶ παν-
 ταχόθεν δεικνὺς οὐκ ἀλλότριον ὄντα ἑαυτὸν τῆς παλαιᾶς,
 οὐδὲ τοῦ ἐν αὐτῇ καταγγελλομένου θεοῦ, καὶ ὅτι οἰκονομία
 τὸ γινόμενον ἦν, καὶ πάντα προανεκήρυξαν οἱ προφῆται
 ἄνωθεν τὰ ἐν τῷ πράγματι, ὥστε αὐτοὺς καὶ περὶ τῶν
 D χρηστοτέρων σφόδρα θαρρῆν. Καὶ διδάσκει εἰδέναι, τίνες
 μὲν πρὸ τοῦ σταυροῦ οἱ μαθηταί, τίνες δὲ μετὰ τὸν σταυ-
 ρόν. Καὶ γὰρ ¹οἱ σταυρουμένοι μηδὲ στήναι δυνάμενοι, οὗ-
 τοι μετὰ θάνατον σφοδροὶ καὶ ἀδάμαντος ἰσχυρότεροι. Καὶ
 τοῦτο δὲ αὐτὸ ἀπόδειξις τοῦ θανάτου, ἡ φυγὴ τῶν μαθη-
 τῶν καὶ ἡ δειλία. Εἰ γὰρ τοσαῦτα γέγονέ τε καὶ ἐλέχθη,
 καὶ ἀναισχυντοῦσί τινες, καὶ φασιν αὐτὸν μὴ ἑσταυρῶσθαι·
 εἰ μηδὲν τούτων συνέβη, ποῦ οὐκ ἂν ἐξέπεσον παρανομίας;
 Διὰ τοι τοῦτο οὐχὶ διὰ τῶν οἰκείων παθῶν μόνον, ἀλλὰ
 καὶ διὰ τῶν ἐν τοῖς μαθηταῖς βεβαιῶν τὸν περὶ τοῦ θανά-
 E του λόγον, καὶ διὰ τῶν μυστηρίων, πάντοθεν καταισχύνων
 τοὺς τὰ Μαρκίωνος νοσοῦντας. Διὰ τοῦτο καὶ τὸν κορυ-
 φαῖον ἀφήσιν ἀρνήσασθαι. Εἰ δὲ μὴ ἐδέθη, μηδὲ ἑстан-
 ρώθη, πόθεν καὶ ἐκείνῳ καὶ τοῖς λοιποῖς τοσοῦτος ^mἐγένετο
 φόβος; Οὐ μὴν ἀφήκεν αὐτοὺς πάλιν μέχρι τῶν σκυθρω-
 πῶν μείναι, ἀλλὰ τί φησι; ¹⁰“Μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με,
 785 προᾶξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν.” Οὐδὲ γὰρ ἀπὸ οὐρανοῦ
 φαίνεται εὐθέως, οὐδὲ εἰς μακράν τινα χώραν ἅπεισιν, ἀλλ’
 ἐν αὐτῷ τῷ ἔθνει, ἐν ᾧ ⁿκαὶ ἑσταυρώθη, ἐν αὐτοῖς σχεδὸν
 τοῖς χωρίοις, ὥστε καὶ ἐντεῦθεν αὐτοὺς πιστώσασθαι, ὅτι ὁ
 σταυρωθεὶς αὐτὸς ἦν καὶ ὁ ἀναστὰς, καὶ ταύτῃ σκυθρωπά-
 ζοντας μειζρόνως παραμυθήσασθαι. Διὰ τοῦτο καὶ, “ἐν τῇ
 Γαλιλαίᾳ,” εἶπεν, ἵνα τοῦ φόβου τῶν Ἰουδαίων ἀπαλλαγέ- (512)
 τες, πιστεῦσωσι τῷ λεγομένῳ. Διὸ καὶ ἐκεῖ ἐφάνη.
¹¹“Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν· εἰ καὶ πάντες σκαν-
 δαλισθήσονται ἐν σοί, ἀλλ’ ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσο-
 μαί.” Τί φῆς, ὦ Πέτρε; ὁ προφῆτης εἶπεν, ὅτι σκορπισ-
 B θήσεται τὰ πρόβατα· ὁ Χριστὸς ἐβεβαίωσε τὸ εἰρημένον·

¹⁰ v. 32.¹¹ v. 33.¹ οἱ om. G. σταυρουμένων] + αὐτοῦ Edd.
ⁿ καὶ om. G. K. ^o ὅτι om. K. I..^m ἐγένετο K. L.

καὶ σὺ λέγεις, οὐχί; Οὐκ ἀρκεῖ τὰ πρότερα, ὅτε εἶπες, “Ἰλεώς σοι,” καὶ ἐπεστομίσθης; Διὰ τοῦτο ^p τοῖνυν ἀφή-
 σιν αὐτὸν πεσεῖν, παιδεύων αὐτὸν ἐντεῦθεν πάντα πείθεσθαι
 τῷ Χριστῷ, καὶ τῆς οἰκείας συνειδήσεως πιστοτέραν ἡγεῖ-
 σθαι τὴν ἀπόφασιν τὴν αὐτοῦ. Καὶ οἱ λοιποὶ δὲ οὐ μικρὸν
 ἐκαρπώσαντο ἀπὸ τῆς ἀρνήσεως τῆς αὐτοῦ, τὴν ἀνθρωπίνην
 ἀσθένειαν κατανοήσαντες, καὶ τὴν τοῦ θεοῦ ἀλήθειαν. Ὁ-
 ταν γὰρ αὐτός τι προείπη, οὐκέτι σοφίζεσθαι χρή, οὐδὲ
 τῶν πολλῶν κατεξανίστασθαι. ¹² “Τὸ γὰρ καύχημα, φησὶν,
 εἰς ἑαυτὸν ἔξεις, καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον.” Δέον γὰρ δεη-
 θῆναι καὶ εἰπεῖν, βοήθησον ἡμῖν, ὥστε μὴ ^a ἀποσχισθῆναι,
 ὁ δὲ ἑαυτῷ θαρρεῖ, καὶ φησι· “καὶ εἰ πάντες σκανδαλισθῇ- C
 σονται ἐν σοὶ, ἀλλ’ ἐγὼ οὐδέποτε” καὶ πάντες τοῦτο πά-
 θωσι, ^r φησὶν, ἐγὼ οὐ πείσομαι· ὅπερ εἰς ἀνθάδειαν αὐτὸν
 ἦγε κατὰ μικρὸν. Τοῦτο τοῖνυν καταστεῖλαι βουλόμενος ὁ
 Χριστὸς, συνεχώρησε τὴν ἄρνησιν. Ἐπειδὴ ^s γὰρ οὐδὲ
 αὐτοῦ ἠνέσχετο, οὔτε τοῦ προφήτου· (καίτοι διὰ τοῦτο
 καὶ τὸν προφήτην ^t ἐπηγάγετο, ἵνα μὴ ἀντεῖπωσιν) ἀλλ’
 ὅμως ἐπειδὴ οὐκ ἠνέσχετο τῶν ῥημάτων, παιδεύεται διὰ τῶν
 ἔργων. Ὅτι γὰρ διὰ τοῦτο συνεχώρησεν, ἵνα τοῦτο ἐν αὐ-
 τῷ κατορθώσῃ, ἄκουσον τί φησιν· ¹³ “ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ
 σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ σου ἡ πίστις.” Τοῦτο γὰρ σφόδρα αὐ- D
 τοῦ καθαπτόμενος ἔλεγε, καὶ δηλῶν ὅτι τὸ πτώμα αὐτοῦ
 τῶν ἄλλων χαλεπώτερον, καὶ πλείονος δεόμενον βοηθείας.
 Καὶ γὰρ δύο τὰ ἐγκλήματα ἦν, καὶ ὅτι ἀντεῖπε, καὶ ὅτι
 τῶν ἄλλων ἑαυτὸν προϋῆκε· μᾶλλον δὲ καὶ τρίτον, ὅτι τὸ
 πᾶν ἑαυτῷ ἀνέθηκε. Ταῦτα οὖν ἰώμενος, εἶασε γενέσθαι τὸ
 πτώμα· καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοὺς ἄλλους ἀφείς, πρὸς αὐτὸν
 ἀποτείνεται. ¹⁴ “Σίμων γὰρ, φησὶ, Σίμων, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς
 ἡτήσατο ὑμᾶς σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον” τουτέστι, θορυβῆσαι,
 ταραῖσαι, ^v πειράσαι· “ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ
 σου ἡ πίστις.” Καὶ διατί, εἰ πάντας ἡτήσατο, οὐ περὶ πάν-

¹² Gal. vi. 4.¹³ Luc. xxii. 32.¹⁴ Ibid. v. 31.

^p τοῖνυν om. K. L. ^a ἀποσχισθῆναι] + σου H. K. L. invito Ep.
 ὁ δὲ] Sic Sav. Ben. ἀλλὰ K. Mor. ὁ δὲ om. ceteri. Locum S. S. καὶ
 εἰ πάντες . . . οὐδέποτε non habent K. L. ^r φησὶν om. K. L. ^s γὰρ
 om. G. προφήτου] + ἤκουσε G. + ἤκουε Sav. Sed hi paulo ante ἠνέ-
 σχετο omittunt. Nec ἠνέσχετο nec ἤκουε agnoscit Ben. ^t ἐπήγετο
 G. H. M. p. p. ἀντεῖπη Edd. ^v καὶ πειράσαι G. H. K. M.

Ε των εἶπεν, ἐδεήθην; Οὐκ εὐδὴλον, ὅτι τοῦτό ἐστιν, ὅπερ ἔμπροσθεν εἶπον, ὅτι καθαπτόμενος αὐτοῦ, καὶ δεικνὺς ὅτι χαλεπώτερον τῶν ἄλλων αὐτοῦ τὸ πτώμα, πρὸς αὐτὸν τρέπει τὸν λόγον; Καὶ τίνος ἔνεκεν οὐκ εἶπεν, ἐγὼ δὲ οὐκ εἴασα, ἀλλ', ἐδεήθην; Ταπεινὰ λοιπὸν φθέγγεται, πρὸς τὸ πάθος 786 ἰὼν, ἵνα τὸ ἀνθρώπινον δείξῃ. Ὁ γὰρ τὴν ἐκκλησίαν ἐπὶ τῇ ὁμολογίᾳ αὐτοῦ οἰκοδομήσας, καὶ οὕτω τειχίσας αὐτήν, ὡς μυρίους κινδύνους καὶ θανάτους αὐτῆς μὴ περιγενέσθαι, ὁ τῶν οὐρανῶν αὐτῷ τὰς κλεῖς δεδωκώς, καὶ τοσαύτης ἐξουσίας ποιήσας κύριον, καὶ μηδαμοῦ εὐχῆς εἰς ταῦτα δεηθείς· (οὐδὲ γὰρ εἶπεν, ἐδεήθην· ἀλλὰ μετὰ αὐθεντίας, “οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῶν οὐρανῶν”) πῶς εὐχῆς ἐδεῖτο, ἵνα ἐνὸς ἀνθρώπου σαλευομένην περισφίγῃ ψυχὴν; Τίνος οὖν ἔνεκεν οὕτως εἶπε; Διὰ τὴν αἰτίαν ἣν εἶρηκα, καὶ διὰ τὴν ἐκείνων δὲ ἀσθένειαν· οὐδέπω γὰρ ἦσαν τὴν προσήκουσαν περὶ αὐτοῦ δόξαν ἔχοντες. Πῶς οὖν ἡρνή- Β σατο; Οὐκ εἶπεν, ἵνα μὴ ἀρνήσῃ, ἀλλ', ὥστε μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πίστιν, ὥστε μὴ τέλεον ἀπολέσθαι. Τῆς γὰρ αὐτοῦ κηδεμονίας τοῦτο γέγονε. Καὶ γὰρ ὁ φόβος πάντα ἐξέβαλεν· ἄμετρος γὰρ ἦν· ἄμετρος δὲ ^ω ἐγένετο, ἐπειδὴ σφόδρα αὐτὸν ἐγύμνωσεν ὁ θεὸς τῆς ἐαυτοῦ ροπῆς· ἐγύμνωσε δὲ σφόδρα, ἐπειδὴ καὶ σφοδρὸν ἐν αὐτῷ τὸ πάθος ἦν τῆς αὐθαδείας καὶ τῆς ἀντιρρήσεως. Ἰν' οὖν πρόρριζον ^χ ἀνέλῃ, διὰ τοῦτο εἴασεν οὕτω κατασχεῖν αὐτὸν τὴν ἀγωνίαν. Ὅτι γὰρ χαλεπὸν ἦν ἐν αὐτῷ τὸ πάθος τοῦτο, οὐκ ἠρκέσθη τοῖς προτέροις, καὶ προφήτῃ ^γ καὶ Χριστῷ ἀντειπὼν, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα C ^z εἰπόντος αὐτῷ τοῦ Χριστοῦ, ¹⁵ “ἀμὴν λέγω σοι, ^α ὅτι ταύτη τῇ νυκτὶ, πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ με,” λέγει· “καὶ δέ μ' ἐν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσομαι.” Ὁ (513) δὲ Λουκᾶς ἐπισημαίνεται, ὅτι ὅσω ^β ἀπηγόρευεν ὁ Χριστὸς, τοσούτῳ ἡναντιούτο ὁ Πέτρος ἐκ περισσοῦ. Τί ταῦτα, ὦ Πέτρε; Ὅτε μὲν ἔλεγεν, “εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με,” ἐφοβοῦ μὴ σὺ ἦς ὁ προδότης, καὶ ἡνάγκαζες τὸν ^ε μαθητὴν

¹⁵ v. 34, 35.

^ω ἐγένετο G. K. L. ^χ ἀνέλῃ] + τοῦτο Edd. ^γ καὶ τῷ Χρ. L.
^z εἰπόντος, ἀμὴν λ. σ. K. εἰπόντος ὅτι πρὶν α. φ. L. omissis interpositis.
^α ὅτι] + ἐν Edd. ^β ἀπηγόρευεν L. M. p. p. τοσοῦτον G. M. το-
σοῦτο pr. K. Mox τί om. G. ^ε συμμαθητὴν Edd. unum de disci-
pulis Ge.

ἐρωτῆσαι, καίτοι οὐδὲν σαυτῷ συνειδῶς τοιοῦτον· νυνὶ δὲ διαρρήδην αὐτοῦ βοῶντος ^aκαὶ λέγοντος, ὅτι “ πάντες σκανδαλισθήσεσθε,” ἀντιλέγεις; καὶ οὐχ ἅπαξ μόνον, ἀλλὰ καὶ δις καὶ πολλάκις; Τοῦτο γὰρ ὁ Λουκᾶς φησι. Πόθεν οὖν D αὐτῷ τοῦτο συνέβη; Ἀπὸ πολλῆς ἀγάπης, ἀπὸ πολλῆς ἡδονῆς. Ἐπειδὴ γὰρ ἀπηλλάγη τῆς ἀγωνίας ἐκείνης τῆς κατὰ τὴν προδοσίαν, καὶ τὸν προδότην εἶδε, θαρρόων ἔλεγε λοιπὸν, καὶ τῶν ἄλλων κατεξανίστατο λέγων· “ κἂν πάντες ^eσκανδαλισθῇσονται, ἀλλ’ ἐγὼ οὐ σκανδαλισθήσομαι.” Ἡρέμα δὲ καὶ φιλοτιμίας τὸ πρᾶγμα ἦν· καὶ γὰρ ἐν τῷ δείπνῳ, τίς αὐτῶν μείζων ἐστίν, ἐλογίζοντο· οὕτως αὐτοῖς παρηνόχλει τὸ πάθος. Διὰ τοῦτο αὐτὸν ^fἐκώλυνεν, οὐκ ὥθων αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἄρνησιν· μὴ γένοιτο· ἀλλ’ ἔρημον τῆς αὐτοῦ βοηθείας E ἀφεῖς, καὶ τὴν φύσιν ἐλέγχων τὴν ἀνθρωπίνην. Ὅρα γοῦν μετὰ ταῦτα πῶς κατεσταλμένος ἐστί. Καὶ γὰρ μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ἐπειδὴ εἶπεν, ¹⁶“ οὗτος δὲ τίς;” καὶ ἐπεστομίσθη, ^gοὐδὲν ἀντειπεῖν λοιπὸν ὡς ἐνταῦθα ἐτόλμησεν, ἀλλ’ ἐσίγησε. Πάλιν πρὸς τῇ ἀναλήψει ἀκούσας, ¹⁷“ οὐχ ὑμῶν ἐστί γινῶναι χρόνους ἢ καιροὺς,” πάλιν σιγᾷ καὶ οὐκ ἀντιλέγει. ^hΜετὰ ταῦτα ἐπὶ τοῦ δώματος καὶ τῆς σινδόνης, ἀκούσας φωνῆς λεγούσης αὐτῷ, ¹⁸“ ἂ ὁ θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοῖνου,” καὶ οὐδὲ σαφῶς εἰδῶς τέως τί ποτέ ἐστί τὸ λεγόμενον, ἡσυχάζει 787 καὶ οὐ φιλονεικεῖ. Ταῦτα δὲ πάντα τὸ πτώμα ἐκεῖνο εἰργάσατο. Καὶ πρὸ μὲν τούτου τὸ πᾶν ἑαυτῷ ἀνατίθῃσι λέγων· “ κἂν πάντες σκανδαλισθῇσονται, ἀλλ’ ἐγὼ οὐ σκανδαλισθήσομαι.” “ κἂν δέη με ἀποθανεῖν, οὐ μὴ σε ⁱἀπαρνήσομαι.” δέον εἰπεῖν, ἂν ἀπολαύσω τῆς παρὰ σοῦ ροπῆς. Μετὰ δὲ ταῦτα τούναντίον ἅπαν· ¹⁹“ τί ἡμῖν προσέχετε, ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσι τοῦ περιπατεῖν αὐτόν;” Ἐντεῦθεν μανθάνομεν δόγμα μέγα, ὡς οὐκ ἀρκεῖ προθυμία ἀνθρώπου, ἂν μὴ τῆς ἄνωθὲν τις ἀπολαύσῃ ροπῆς· καὶ ὅτι B πάλιν οὐδὲν κερδανοῦμεν ἀπὸ τῆς ἄνωθεν ροπῆς, προθυμίας οὐκ οὔσης. Καὶ ταῦτα ἀμφότερα δείκνυσιν Ἰούδας καὶ Πέτρος· ὁ μὲν γὰρ πολλῆς ἀπολαύσας βοηθείας, οὐδὲν ὠφελήθη,

¹⁶ Joan. xxi. 21.¹⁷ Act. i. 7.¹⁸ Act. x. 15.¹⁹ Act. iii. 12.

^a καὶ λέγοντος om. G. K.
^f ἐκώλυνεν H. M.
 in textu. ^h Καὶ μετὰ Edd.

^e σκανδαλισθῇσονται H. M. σκανδα-
^g οὐδὲ G. ἀντίπεν H. K. et G.
ⁱ ἀπαρνήσωμαι G. L. M.

ἐπειδὴ ^k μὴ ἠθέλησε, μηδὲ τὰ παρ' ἑαυτοῦ συνεισήνεγκεν· οὗτος δὲ καὶ προθυμηθεὶς, ἐπειδὴ μηδεμιᾶς ἀπήλαυσε βοηθείας, κατέπεσε. Καὶ γὰρ ἀπὸ ^l δυοῖν τούτων ἡ ἀρετὴ ὑφαίνεται. Διὸ παρακαλῶ, μήτε τὸ πᾶν ἐπὶ τὸν θεὸν ρίψαντας, ^m αὐτοὺς καθευδεῖν, μήτε σπουδάζοντας, νομίζειν οἰκείοις πόνοις τὸ πᾶν κατορθοῦν. Οὔτε γὰρ ὑπτίους ἡμᾶς αὐτοὺς εἶναι βούλεται ὁ θεός· ⁿ διὰ τοῦτο οὐ τὸ πᾶν αὐτὸς ἐργάζεται· C οὔτε ^o ἀλαζόνας· ⁿ διὰ τοῦτο οὐ τὸ πᾶν ἡμῖν ἔδωκεν· ἀλλ' ἐκατέρου τὸ βλαβερὸν ἀνελών, τὸ χρήσιμον ^p ἡμῖν εἶασε. Διὰ τοῦτο καὶ τὸν κορυφαῖον ἀφήκε πεσεῖν, συνεσταλμένον τε αὐτὸν κατασκευάζων, καὶ εἰς πλείονα λοιπὸν ἀγάπην ἀλείφων. ²⁰ ^q “Ὡς γὰρ πλέον, φησὶν, ^q ἀφείθη, μειζόνως ἀγαπήσει.”

^r Πειθώμεθα τοίνυν πανταχοῦ τῷ θεῷ, καὶ μηδὲν ἀντιλέγωμεν, κἂν ἐναντίον εἶναι δοκῇ τοῖς ἡμετέροις λογισμοῖς καὶ ταῖς ὁψεσι τὸ λεγόμενον· ἀλλ' ἔστω καὶ λογισμῶν καὶ ὁψεως κυριώτερος αὐτοῦ ὁ λόγος. Οὔτω καὶ ἐπὶ τῶν μυστηρίων ποιῶμεν, οὐ τοῖς κειμένοις μόνον ἐμβλέποντες, ἀλλὰ D τὰ ῥήματα αὐτοῦ ^s κατέχοντες. Ὁ μὲν γὰρ λόγος αὐτοῦ ἀπαραλόγιστος· ἡ δὲ αἴσθησις ἡμῶν εὐεξαπάτητος. Οὗτος οὐδέποτε διέπεσεν· αὕτη δὲ τὰ πλείονα σφάλλεται. Ἐπεὶ οὖν ὁ λόγος φησὶ, “τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου,” καὶ πειθώμεθα καὶ πιστεύωμεν, καὶ νοητοῖς αὐτὸ βλέπωμεν ὀφθαλμοῖς. Οὐδὲν γὰρ αἰσθητὸν παρέδωκεν ἡμῖν ὁ Χριστός· ἀλλ' ^t ἐν αἰσθητοῖς μὲν πράγμασι, πάντα δὲ νοητά. Οὔτω καὶ ἐν τῷ βαπτίσματι, δι' αἰσθητοῦ μὲν πράγματος γίνεται τοῦ ὕδατος τὸ δῶρον, νοητὸν δὲ τὸ ἀποτελούμενον, ἡ γέννησις καὶ ^v ἡ ἀνακαίνισις. Εἰ μὲν γὰρ ἀσώματος ^w ἦς, γυμνὰ αὖ

²⁰ Luc. vii. 47.

^k μὴ] οὐκ Mor. Ben. μηδὲ] οὐδὲ Mor. Ben. καὶ K. Ep. Sav. Mox συνεισηνεγκεῖν G. K. Ep. Sav. ^l δύο G. K. M. ^m αὐτοὺς om. K. Euth. ⁿ διὰ] καὶ διὰ bis G. K. ^o ἀλαζόνας] + [εἶναι] Mor. + βούλεται εἶναι G. H. M. Sav. Ben. Nobiscum facit Ep. ^p ἡμῖν om. L. ^q Sic L. ἀφήθη K. ceteri cum Euth. ἀφελή. ἀν post γὰρ addit Sav. ^r ΘΕΙΚΟΝ. Περὶ κοινωνίας, καὶ περὶ ἱερέων, καὶ ὅτι καὶ νῦν δι' αὐτῶν ὁ Χριστὸς ἐργάζεται τὴν τράπεζαν· ἐν ᾧ καὶ περὶ τῶν συγγινωσκόντων τινὲς ἀμάρτημα, καὶ μὴ κωλυόντων μεθέξουσιν· ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν ἐκζητηθήσεται. G. ^s κατέχωμεν G. K. M. ^t ἐν, quod vulgo abest, ex uno cod. L. recepi. ἀλλ' αἰσθητὰ μὲν πράγματα Reg. 688. ^v ἡ] + [ἀναγέννησις ἡτοῦν] Mor. et sine uncis Ben. repugnantibus subsidiis. Mox ἀνακαίνωσις G. M. ἀνακαίνισις K. ^w ἦς] ἦς Sav. εἰ Mor. Ben.

αὐτά σοι τὰ ἁσώματα παρέδωκε δῶρα· ἐπειδὴ δὲ σώματι
 συμπέπλεκται ἡ ψυχὴ, ἐν αἰσθητοῖς τὰ νοητά σοι παραδί- E
 (514) δωσι. Πόσοι νῦν λέγουσιν, ἐβουλόμην αὐτοῦ τὴν μορφὴν
 ἰδεῖν, τὸν τύπον, τὰ ἱμάτια, τὰ ὑποδήματα. Ἴδού αὐτὸν
 ὄρας, αὐτοῦ ἄπτη, αὐτὸν ἐσθίεις. Καὶ σὺ μὲν ἱμάτια ἐπι-
 θυμείς ἰδεῖν· αὐτὸς δὲ ^x ἑαυτὸν σοι δίδωσιν, οὐκ ἰδεῖν μόνον,
 ἀλλὰ καὶ ἄψασθαι, καὶ φαγεῖν, καὶ λαβεῖν ἔνδον. Μηδεὶς
 τοίνυν ναυτιῶν ^y προσίτω, μηδεὶς ἐκλελυμένος· ἅπαντες πε- 788
 πυρωμένοι, ἅπαντες ζέοντες καὶ διεγρηγερμένοι. Εἰ γὰρ Ἰου-
 δαῖοι ἐστῶτες, καὶ τὰ ὑποδήματα καὶ τὰς βακτηρίας ἔχοντες
 ἐν ταῖς χερσίν, ἥσθιον μετὰ σπουδῆς, πολλῶ μᾶλλον σὲ
 νήφειν δεῖ. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ εἰς Παλαιστίνην ἔμελλον ἐξί-
 ναι, διὸ καὶ ὁδοιπόρων σχῆμα εἶχον· σὺ δὲ εἰς τὸν οὐρανὸν
 μέλλεις ἀποδημεῖν. Διὸ χρη πάντοθεν ἐγρηγορέναι· καὶ γὰρ
 οὐ μικρὰ κείται κόλασις τοῖς ἀναξίως μετέχουσιν. Ἐννόησον
 πῶς ἀγανακτεῖς κατὰ τοῦ προδότου, κατὰ τῶν σταυρωσάν-
 των. Σκόπει τοίνυν, μὴ καὶ αὐτὸς ἔνοχος γένῃ τοῦ σώμα-
 τος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Ἐκεῖνοι κατέσφαζαν B
 τὸ ^z πανάγιον σῶμα, σὺ δὲ ῥυπαρὰ ὑποδέχῃ ψυχῇ μετὰ το-
 σαύτας εὐεργεσίας. Οὐδὲ γὰρ ἤρκεσεν αὐτῷ τὸ γενέσθαι
 ἄνθρωπον, ^a τὸ ῥαπισθῆναι καὶ σφαγῆναι, ἀλλὰ καὶ ἀναφύρει
 ἑαυτὸν ἡμῖν· καὶ οὐ τῇ πίστει μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ
 πράγματι σῶμα ἡμᾶς αὐτοῦ κατασκευάζει. Τίνος οὖν οὐκ
 ἔδει καθαρώτερον εἶναι τὸν ταύτης ἀπολαύοντα τῆς θυσίας;
 ποίας ἡλιακῆς ἀκτίνος τὴν χεῖρα τὴν ταύτην διατέμνουσαν
 τὴν σάρκα, τὸ στόμα τὸ πληρούμενον πυρὸς πνευματικοῦ,
 τὴν γλῶσσαν τὴν φοινισσομένην αἵματι φρικωδεστάτῳ; Ἐν-
 νόησον ποίαν ἐτιμήθης τιμὴν· ποίας ἀπολαύεις τραπέζης.
 Ὅπερ ^b ἄγγελοι βλέποντες φρίττουσι, καὶ οὐδὲ ἀντιβλέψαι C
 τολμῶσιν ἀδεῶς διὰ τὴν ἐκεῖθεν ^c φερομένην ἀστραπὴν, τούτῳ
 ἡμεῖς τρεφόμεθα, τούτῳ ἀναφυρόμεθα, καὶ γεγόναμεν ἡμεῖς
 Χριστοῦ σῶμα ἐν καὶ σὰρξ μία. ²¹ “Τίς λαλήσει τὰς δυ-
 ναστείας ^d τοῦ κυρίου; ἀκουστάς ποιήσει πάσας τὰς αἰνέσεις
 αὐτοῦ;” Τίς ποιμὴν τοῖς οἰκείοις μέλεσι τρέφει τὰ πρόβατα;

²¹ Psal. cv. 2.

^x αὐτὸν G. K. M. ^y προσιέτω G. H. K. M. ^z πανάγιον
 om. K. L. ^a τὸ] οὐδὲ τὸ Edd. ^b οἱ ἄγγελοι Sav. Ben. ^c ἐκ-
 φερομένην L. p. p. τοῦτο ἡμεῖς G. M. ^d τοῦ om. K. M.

Καὶ τί λέγω, ποιμήν; Μητέρες πολλάκις εἰσὶ, ^ε καὶ μετὰ τὰς ὠδῖνας ἐτέραις ἐκδιδόασιν τροφoῖς τὰ παῖδια· αὐτὸς δὲ τοῦτο οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' αὐτὸς ἡμᾶς τρέφει οἰκείῳ ^ε αἵματι, καὶ διὰ πάντων ἡμᾶς ἐαυτῷ συμπλέκει. Σκόπει δέ· ἐγεννήθη ἐκ τῆς ἡμετέρας οὐσίας. Ἀλλ' οὐδὲν τοῦτο πρὸς πάντας, φησί· καίτοιγε πρὸς πάντας. Εἰ γὰρ πρὸς τὴν φύσιν ἦλθε τὴν ἡμετέραν, εὐδὴλον ὅτι πρὸς πάντας· εἰ δὲ πρὸς πάντας, καὶ πρὸς ἓνα ἕκαστον. Καὶ πῶς ἅπαντες οὐκ ἐκαρπώσαντο τὸ ἐντεῦθεν κέρδος; φησί. Τοῦτο οὐ παρ' ἐκείνων τὸν ὑπὲρ ἁπάντων τοῦτο ἐλόμενον, ἀλλὰ παρὰ τοὺς μὴ βουληθέντας. ^ε Ἐνὶ ἐκάστῳ τῶν πιστῶν ἀναμίγνυσιν ἐαυτὸν διὰ τῶν μυστηρίων· καὶ οὐς ἐγέννησεν, ἐκτρέφει δι' ἐαυτοῦ, καὶ οὐκ ἄλλῳ ἐκδίδωσι, καὶ τούτῳ σε πείθων πάλιν, ὅτι σάρκα ἔλαβε ^η τὴν σὴν. Μὴ τοίνυν ῥαθυμῶμεν, τοσαύτης ἡξιωμένοι ἀγάπης τε καὶ τιμῆς. Οὐχ ὁρᾶτε τὰ παῖδια ^ε μεθ' ὅσης προθυμίας δράσσεται τοῦ μαστοῦ; μεθ' ὅσης ὁρμῆς ἐμπήγνυσιν τῇ θηλῇ τὰ χεῖλη; Μετὰ τοσαύτης προσίωμεν καὶ ἡμεῖς τῇ τραπέζῃ ταύτῃ, καὶ τῇ θηλῇ τοῦ ποτηρίου τοῦ πνευματικοῦ· μᾶλλον ^κ δὲ μετὰ πολλῷ πλείονος ἐλκύσωμεν, ὥς παῖδια ὑπομάζια, τοῦ πνεύματος τὴν χάριν· καὶ μία ἡμῖν ἔστω ὁδὺν, τὸ μὴ μετασχεῖν ταύτης τῆς τροφῆς. Οὐκ ⁷⁸⁹ ἔστιν ἀνθρωπίνης δυνάμεως ἔργα τὰ προκείμενα. Ὁ τότε ¹ ταῦτα ποιήσας ἐν ἐκείνῳ τῷ δεῖπνῳ, οὗτος καὶ νῦν αὐτὰ ^μ ἐργάζεται. Ἡμεῖς ὑπηρετῶν τάξιν ἐπέχομεν· ὁ δὲ ἀγιάζων αὐτὰ καὶ μετασκευάζων, αὐτός. Μηδεὶς τοίνυν Ἰουδας παρέστω, μηδεὶς φιλάργυρος. Εἴ τις ^η μὴ μαθητῆς, παραχωρεῖτω· οὐ δέχεται τοὺς τοιούτους ἢ τράπεζα. ²² “Μετὰ γὰρ τῶν μαθητῶν μου, φησί, ποιῶ τὸ πάσχα.” Αὕτη ἐκείνη ἔστιν ἡ τράπεζα, καὶ οὐδὲν ἔλαττον ἔχει. Οὐ γὰρ ἐκείνην μὲν ὁ Χριστὸς, ταύτην δὲ ἄνθρωπος δημιουργεῖ· ἀλλὰ καὶ

²² Matth. xxvi. 18.

^ε καὶ] αἰ Edd. ^ε σώματι G. Ge. ^ε Ἐνὶ] Ἐπεὶ L. Ἐνὶ γὰρ G. p. p. διὰ τοῦ μυστηρίου G. M. Ge. ^η τὴν om. K. L. ^ι ὅσης] + τῆς L. ^κ δέ] + καὶ Edd. πλείονος] + πόθου Sav. ἐλκύσωμεν] + προθυμίας Mor. Ben. ¹ αὐτὰ G. H. K. M. ^μ ἐργάζεται. Ἡμεῖς] ἐργάζεται ὑμῖν. G. Sic Sav. sed hic post ἐπέχομεν, ἡμεῖς inculcat. ^η μὴ om. G. H. M. παραχωρεῖτω] παρίτω iidem. Mox τοὺς μὴ τοιούτους iidem cum K. Ge. Sav. Ben. qui ceteroquin nobiscum faciunt.

ο ταύτην αὐτός. Τοῦτο ἐκεῖνο τὸ ἀνώγειν, ἔνθα τότε ἦσαν· ἐντεῦθεν εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν ἐξῆλθον. Ἐξέλθωμεν καὶ B ἡμεῖς ἐπὶ τὰς χεῖρας τῶν πενήτων· τοῦτο γὰρ ὄρος τῶν ἐλαιῶν τὸ χωρίον. Ἐλαῖαι γὰρ εἰσι καταπεφυτευμένοι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ τῶν πενήτων τὸ πλῆθος, ^p ἀποστάζουσαι τὸ ἔλαιον τὸ ἐκεῖ χρησιμεῖον ἡμῖν, ὃ αἱ πέντε παρθένοι (515) εἶχον· αἱ δὲ ἑτέραι μὴ λαβοῦσαι ἐντεῦθεν ἀπώλοντο. Τοῦτο λαβόντες εἰσώμεν, ἵνα φαῖδραῖς ἀπαντήσωμεν ταῖς λαμπάσι τῷ νυμφίῳ· τοῦτο λαβόντες ἐξέλθωμεν ἐντεῦθεν. Μηδεὶς ἀπάνθρωπος προσίτω, μηδεὶς ὠμὸς καὶ ^q ἀνελεῆς, μηδεὶς ὅλως ἀκάθαρτος.

Ταῦτα πρὸς ὑμᾶς τοὺς μεταλαμβάνοντας λέγω, καὶ πρὸς ὑμᾶς τοὺς διακονουμένους. Καὶ γὰρ ἀναγκαῖον καὶ C πρὸς ὑμᾶς διαλεχθῆναι, ὥστε μετὰ πολλῆς τῆς σπουδῆς διανέμειν ταυτὶ τὰ δῶρα. Οὐ μικρὰ κόλασις ὑμῖν ^r ἐστίν, εἴ τιμι συνειδότες τινὰ πονηρίαν, συγχωρήσετε μετασχεῖν ταύτης τῆς τραπέζης. Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῶν χειρῶν ἐκζητηθήσεται τῶν ὑμετέρων. Καὶ στρατηγὸς τις ἦ, καὶ ὑπαρχος, καὶ αὐτὸς ὁ τὸ διάδημα περικείμενος, ἀναξίως δὲ προσίη, κώλυσον· μείζονα ἐκείνου τὴν ἔξουσίαν ἔχεις. Σὺ δὲ εἰ μὲν πηγὴν ὕδατος ἐνεχειρίσθης φυλάττειν ποιμνίῳ καθαρὰν, εἰτα εἶδες πρόβατον πολὺν ἐπὶ τοῦ στόματος φέρον τὸν βόρβορον, οὐκ ἂν εἴασας ἐπικύψαι κάτω, καὶ θολῶσαι τὸ ρεῖθρον· νυνὶ δὲ οὐχ ὕδατος, ἀλλ' αἵματος καὶ πνεύματος D πηγὴν ἐγκεχειρισμένος, καὶ ὀρῶν ^s γῆς καὶ βορβόρου χαλεπωτέραν ἀμαρτίαν ἔχοντάς τινας καὶ προσιόντας, οὐκ ἀγανακτεῖς, οὐδὲ ἀπείργεις; καὶ τίνα ἂν σχοίης συγγνώμην; Διὰ τοῦτο ὑμᾶς ὁ θεὸς ἐτίμησε ταύτην τὴν τιμὴν, ἵνα τὰ τοιαῦτα διακρίνητε. Τοῦτο ὑμῶν ἡ ἀξία, τοῦτο ἡ ἀσφάλεια, τοῦτο ὁ στέφανος ἅπας, οὐχ ἵνα λευκὸν χιτωνίσκον καὶ ἀποστίλβοντα περιβαλλόμενοι περιίητε. Καὶ πόθεν οἶδα, φησὶ, τὸν δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα; Οὐ περὶ τῶν ἀγνοουμένων, ἀλλὰ περὶ τῶν γνωρίμων λέγω. Εἴπω τι φρικωδέστερον; Οὐχ οὕτω χαλεπὸν τοὺς ἐνεργουμένους ἔνδον εἶναι, ὥς τού-

ο ταύτην] + καέκινην Mor. Ben. ^p ἀποστάζουσι G. ^q ἀνηλεῆς L. ^r ἐστίν om. G. ^s τιμι σ. τινα] σ. τιμι L. et Flor. p. 146. (Tom. xii. p. 495 D.) Mox συγχωρήσετε Edd. ^s γῆς καὶ] τὴν H. M. τὸν G. Mox τινὰς om. G.

Ε τους, οὓς φησιν ὁ ²² Παῦλος τὸν Χριστὸν καταπατήσαι, καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν ἡγήσασθαι, καὶ τὴν χάριν τοῦ πνεύματος ἐνυβρίσαι. Δαιμονῶντος γὰρ χείρων ὁ ἡμαρτηκὼς καὶ προσιών. Οἱ μὲν γὰρ ἐπειδὴ δαιμονῶσιν, οὐ κολλάζονται· οὗτοι δὲ ὅταν ἀναξίως προσίωσιν, ἀθανάτῳ παρα-
790 δίδονται ἑ τιμωρία. Μὴ τοίνυν τούτους ἐλαύνωμεν μόνον, ἀλλὰ πάντας ἀπλῶς, οὓς ἂν ἴδωμεν ἀναξίως προσιόντας.
^v Μηδεὶς κοινωνεῖτω τῶν μὴ μαθητῶν. Μηδεὶς λαμβανέτω
^w Ἰούδας, ἵνα μὴ τὰ Ἰουδα πάθῃ. Σῶμά ἐστι Χριστοῦ καὶ τουτὶ τὸ πλῆθος. Ὅρα τοίνυν, ὁ διακονούμενος τοῖς μυστηρίοις, μὴ παροξύνῃς τὸν δεσπότην, οὐκ ἐκκαθαίρων τὸ σῶμα τοῦτο· μὴ ξίφος ὄψῃ ἀντὶ τροφῆς. Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ^x ἀγνοίας ἐκεῖνος ἔρχεται μεθέξων, κώλυσον, μὴ φοβηθῇς. Φοβήθητι τὸν θεόν, μὴ ἄνθρωπον. Ἄν φοβηθῇς ἄνθρωπον, καὶ ὑπ' αὐτοῦ καταγελασθήσῃ· ἂν δὲ τὸν θεόν, καὶ ἀνθρώποις
B αἰδέσιμος ἔσῃ. Εἰ δὲ αὐτὸς οὐ τολμᾷς, ἐμοὶ πρόσαγε· οὐ συγχωρήσω ταῦτα τολμᾶσθαι. Τῆς ψυχῆς ἀποστήσομαι πρότερον, ἢ τοῦ αἵματος μεταδώσω τοῦ δεσποτικῆς παρ' ἀξίαν· καὶ τὸ αἷμα τὸ ἐμαυτοῦ προήσομαι πρότερον, ἢ ^y μεταδώσω αἵματος οὕτω φρικτῶδες παρὰ τὸ προσῆκον. Εἰ δὲ ἡγνόησέ τις τὸν φαῦλον πολλὰ περιεργασάμενος, οὐδὲν ἔγκλημα. Ταῦτα γάρ μοι περὶ τῶν δήλων εἴρηται. Ἄν γὰρ τούτους διορθώσωμεν, καὶ τοὺς ἀγνώτας ταχέως ἡμῖν ὁ θεὸς γνωριεῖ· ἂν δὲ τούτους ἐάσωμεν, τίνος ἕνεκεν ἡμῖν ἐκεί-
C νους ποιήσει φανεροὺς λοιπόν; Ταῦτα δὲ λέγω, οὐχ ἵνα ἀπείργωμεν, οὐδ' ἵνα ἐκτέμνωμεν μόνον, ἀλλ' ἵνα διορθώσαντες ἐπαναγάγωμεν, ἵνα ἐπιμελώμεθα. Οὕτω γὰρ καὶ τὸν θεὸν ἵλεων ἔξομεν, καὶ πολλοὺς τοὺς κατ' ἀξίαν μεταλαμβάνοντας εὐρήσομεν, καὶ τῆς οἰκείας σπουδῆς καὶ τῆς περὶ τοὺς ἄλλους ἐπιμελείας πολὺν ἀποληψόμεθα τὸν μισθόν· οὐ γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

²² Hebr. x. 29.

^t κολάσει G. ^v Μηδεὶς] + οὖν Edd. ^w Ἰούδας] ὡς ὁ Ἰούδας G. Ge. ^x ἀνοίας Sav. Ben. ἀσθενείας Flor. ^y Hiat L. usque ad ἐφθέγγατο p. 791 D.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΓ.

(516) ¹ Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον D
Γεθσημανῇ, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς· καθίσατε αὐτοῦ, ἕως
ἂν ἀπελθὼν ² προσεύξωμαι ἐκεῖ. Καὶ παραλαβὼν τὸν
Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου, ἤρξατο λυπεῖσθαι
καὶ ἀδημονεῖν, καὶ λέγει αὐτοῖς· περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ
μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε, καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ.

ΕΠΕΙΔΗ ἀδιασπάστως αὐτοῦ ^b εἵχοντο, διὰ τοῦτό φησι·
“μείνατε αὐτοῦ, ἕως ἀπελθὼν προσεύξομαι.” Ἔθος γάρ E
αὐτῷ χωρὶς αὐτῶν προσεύχεσθαι. Τοῦτο δὲ ἐποίει, παιδεύων
ἡμᾶς ἐν ταῖς εὐχαῖς ἡσυχίαν κατασκευάζειν ἑαυτοῖς καὶ ἡρε-
μίαν πολλήν. Καὶ παραλαμβάνει τοὺς τρεῖς, καὶ λέγει αὐ-
τοῖς· “περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου.” Τίνος
ἐνεκεν μὴ πάντας παραλαμβάνει; Ἰνα μὴ καταπέσωσιν·
ἀλλὰ τούτους, τοὺς τῆς δόξης αὐτοῦ θεωροὺς γενομένους.
Ἄλλ' ὅμως καὶ τούτους ἀφήσι, ² “καὶ μικρὸν ^c προσελθὼν, 791
εὔχεται λέγων· πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ
ποτήριον τοῦτο· πλήν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. Καὶ
ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς, καὶ εὐρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ
λέγει τῷ Πέτρῳ· οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορή-
σαι μετ' ἐμοῦ; Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλ-
θητε εἰς πειρασμόν. Τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ
ἀσθενής.” Οὐχ ἀπλῶς πρὸς Πέτρον μάλιστα ἀποτείνεται,
καίτοι καὶ τῶν ἄλλων ^d καθευδουσάντων· ἀλλὰ καθικνούμενος
αὐτοῦ κἀντεῦθεν διὰ τὴν αἰτίαν ἣν ἔμπροσθεν εἶπον. Εἵτα
ἐπειδὴ καὶ οἱ ἄλλοι τὸ αὐτὸ εἶπον, (εἰπόντος γάρ, φησί,
Πέτρον, ὅτι “κἀν δέη με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μὴ σε B
ἀπαρνήσομαι.” “ὁμοίως δὲ, φησί, καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ
εἶπον.”) πρὸς ἅπαντας διαλέγεται, ἐλέγχων αὐτῶν τὴν

¹ Cap. XXVI. v. 36-38.² v. 39-41.

HOM. LXXXIII. ^a προσεύξομαι (om. ἂν) G. H. K. ^b εἵχον G.
Correxit Montef. Mox ἕως ἂν ἀ. προσεύξωμαι M. invitis Mosqq.
^c προσελθὼν M. 5 Mosqq. et pr. H. K. ^d καθευδόντων G. Euth.
Mox κἀνταῦθα Edd.

ἀσθένειαν. Οἱ γὰρ συναποθανεῖν αἰρούμενοι, οὐδὲ λυπουμενὸν τότε συλλυπηθῆναι ἴσχυσαν ἐγρηγορότες, ἀλλ' ἐκράτησεν αὐτῶν ὁ ὕπνος. Ὁ δὲ ἐκτενῶς εὐχεται, ἵνα μὴ δόξη ὑπόκρισις εἶναι τὸ πρᾶγμα. Καὶ ἰδρῶτες ἐπιρρέουσι διὰ τὴν αἰτίαν πάλιν τὴν αὐτήν, ^f καὶ ἵνα μὴ τοῦτο εἴπωσιν αἰρετικοὶ, ὅτι ὑποκρίνεται τὴν ἀγωνίαν. Διὰ τοῦτο καὶ ἰδρῶτες ὡς θρόμβοι αἵματος, καὶ ἄγγελος ἐνισχύων αὐτὸν ἐφάνη, καὶ μυρία φόβου τεκμήρια, ^g ἵνα μὴ τις εἴπῃ τὰ ῥήματα C πεπλασμένα εἶναι. ^h Διὰ τοῦτο καὶ ἡ εὐχή. Τῷ μὲν οὖν εἰπεῖν, “εἰ δυνατόν, παρελθέτω,” ἔδειξε τὸ ἀνθρώπινον· τῷ δὲ εἰπεῖν, “πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σὺ,” ⁱ ἔδειξε τὸ ἐνάρετον καὶ ἐμφιλόσοφον, παιδεύων καὶ τῆς φύσεως ἀνθελκούσης ἔπεσθαι τῷ θεῷ. Ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἦρκει τοῖς ἀνοήτοις τὸ πρόσωπον δεῖξαι μόνον, καὶ ῥήματα προστίθῃσι. Πάλιν ^k ῥήματα οὐκ ἦρκει μόνον, ἀλλὰ καὶ πραγμάτων ἔδει; καὶ ταῦτα συνάπτει τοῖς ῥήμασιν, ἵνα πιστευσῶσι καὶ οἱ σφόδρα φιλονεικοῦντες, ὅτι καὶ ἄνθρωπος γέγονε καὶ ἀπέθανεν. Εἰ γὰρ καὶ τούτων ὄντων, ἀπιστεῖται παρά τινων D ἔτι τοῦτο, πολλῷ μᾶλλον εἰ μὴ ταῦτα ἦν. Ὁρᾷς δι' ὅσων δείκνυσιν τῆς οἰκονομίας τὴν ἀλήθειαν; Δι' ὧν φθέγγεται, δι' ὧν πάσχει. Εἶτα ἐλθὼν “λέγει, φησὶ, τῷ Πέτρῳ· οὕτως οὐκ ἴσχυσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ;” Ἀπαντες ^l ἐκάθευδον, καὶ τῷ Πέτρῳ ἐπιτιμᾷ, αἰνιττόμενος αὐτὸν, ὑπὲρ ὧν ἐφθέγγατο. Καὶ τὸ “μετ' ἐμοῦ” ^m δὲ οὐχ ἀπλῶς κεῖται, ὡσανεὶ ἔλεγε· γρηγορῆσαι οὐκ ἴσχυσας μετ' ἐμοῦ, καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ τὴν ⁿ ψυχὴν θήσεις; Καὶ τὸ ἐξῆς δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο αἰνίττεται. “Γρηγορεῖτε γὰρ, φησὶ, καὶ προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν.” Ὁρᾷς πῶς πάλιν αὐτοὺς παιδεύει μὴ ἀπανθαδιάζεσθαι, ἀλλὰ συντετρι- E φθαι τὴν διάνοιαν, καὶ ταπεινοφρονεῖν, καὶ τῷ θεῷ τὸ πᾶν ἀνατιθέναι; Καὶ νῦν μὲν πρὸς Πέτρον ἀποτείνεται, νῦν δὲ πρὸς πάντας κοινῇ. Κανείνω μὲν φησὶ· ³ “Σίμων, Σίμων,

³ Luc. xxii. 31.

^e καὶ ante ἵνα delevi, auctoribus K. Ep. ^f καὶ om. Ep. p. p. τοῦτο om. M. Ep. Haec aliter distinguuntur in Edd. ^g ἵνα] + γὰρ G. ^h Διὰ] + γὰρ τοι Edd. ⁱ ἐδίδαξε G. H. M. invito Ep. ^k τὰ ῥήματα Edd. ^l ἐκάθευδον Edd. ^m δὲ om. K. L. κεῖται] εἶπεν G. H. K. M. sed πρόσκειται habet Ep. ἀλλ' ante ὡσανεὶ delevi cum H. L. M. Ep. ⁿ ψυχὴν] + σου Edd.

ὁ ἐξήτησεν ὁ Σατανᾶς σιναῖσαι ὑμᾶς· καὶ γὰρ ἐδεήθην περὶ σοῦ· κοινῇ δὲ πᾶσιν, “^p εὐχέσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν,” πανταχοῦ τὸ αὐθαδὲς αὐτῶν ἐκκόπτων καὶ ἐναγωνίους ποιῶν. Εἶτα ἵνα μὴ δόξῃ διόλου καταφορικὸν ποιεῖν τὸν λόγον, 792 λέγει· “τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.”

(517) Εἰ γὰρ καὶ βούλει, φησὶν, ὑπεριδεῖν θανάτου, ἀλλ’ οὐ δυνή-
 ση, ἕως ἂν ὁ θεὸς ὀρέξῃ χεῖρα· καθέλκει γὰρ τὸ φρόνημα
 τὸ σαρκικόν. ⁴ “Καὶ ^a πάλιν ἤξατο τὸ αὐτὸ, λέγων· πά-
 ρτερ, εἰ οὐ δύναται ¹ τοῦτο παρελθεῖν ἀπ’ ἐμοῦ, ἐὰν μὴ αὐ-
 τὸ πῖω, γεννηθήτω τὸ θέλημά σου” δεικνὺς ἐνταῦθα, ὅτι
 σφόδρα συνάδει τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ, καὶ ὅτι πανταχοῦ
 τούτῳ ἔπεσθαι δεῖ, καὶ τοῦτο ἐπιζητεῖν.

⁵ “Καὶ ἐλθὼν, εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας.” Μετὰ γὰρ
 τοῦ καὶ ἁωρὶ τῶν νυκτῶν εἶναι, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ⁸ ὑπὸ
 τῆς ἀθυμίας ἦσαν βεβαρημένοι. Καὶ ἐκ τρίτου πάλιν τὸ B
 αὐτὸ ἀπελθὼν ἐφθέγγατο, βεβαιῶν ὅτι ἄνθρωπος γέγονε.
 Τὸ γὰρ δεύτερον καὶ τρίτον ἀληθείας μάλιστα ἐστὶν ἐν ταῖς
 γραφαῖς ἐνδεικτικόν· ὥσπερ καὶ ὁ Ἰωσήφ ἔλεγε τῷ Φα-
 ραῶ· ⁶ “ἐκ δευτέρου ἐφάνη σοι τὸ ἐνύπνιον; ὑπὲρ ἀληθείας,
 καὶ τοῦ ^v πιστωθῆναί σε ὅτι τοῦτο ἔσται πάντως, τοῦτο
 γέγονε.” Διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς καὶ ἅπαξ καὶ δις καὶ τρίτον
 τὸ αὐτὸ ἐφθέγγατο, ὑπὲρ τοῦ πιστώσασθαι τὴν οἰκονομίαν.
 Καὶ τίνος ἕνεκεν ἦλθεν ἐκ δευτέρου; Ὡστε αὐτοὺς ἐλέγξει,
 ὅτι οὕτως ἐβαπτίσθησαν ὑπὸ τῆς ἀθυμίας, ὡς μηδὲ τῆς πα-
 ρουσίας αὐτοῦ αἰσθῆσθαι. Οὐ μὴν ἤλεγξεν, ἀλλὰ διέστη
 μικρὸν, δηλῶν τὴν ἄφατον αὐτῶν ἀσθένειαν, ὅτι οὐδὲ ἐπι-
 τιμηθέντες ἠδύναντο καρτερῆσαι. Οὐ δινπνίζει δὲ καὶ ἐπι- C
 τιμᾷ πάλιν, ὥστε μὴ πληῖσαι πεπληγότας, ἀλλ’ ἀπελθὼν
 καὶ προσευξάμενος καὶ ἐπανελθὼν φησι· ⁷ “καθεύδετε ^w τὸ
 λοιπόν, καὶ ἀναπαύεσθε.” Καὶ μὴν τότε ^x γρηγορῆσαι ἔδει·
 ἀλλὰ δεικνὺς, ὅτι οὐδὲ τὴν ὄψιν οἴσουσι τῶν δεινῶν, ἀλλὰ
 φυγαδευθήσονται καὶ ἀποστήσονται ὑπὸ τῆς ἀγωνίας, καὶ

⁴ v. 42.⁵ v. 43.⁶ Gen. xli. 32.⁷ v. 45.

° Sic G. H. L. M. vulgo ἐζήτησεν. ὑμᾶς] + ὡς τὸν σῖτον Edd.
^p εὐχέσθαι M. ^a πάλιν] + ἀπελθὼν G. L. ἠῦξατο] Sic mei et Mosqq.
 omnes. ἠνίξατο Edd. ¹ τοῦτο] + τὸ ποτήριον H. L. Haec ἐάν
 μὴ α. π. om. G. K. ^s ἀπὸ G. K. ¹ τῷ Φ. om. K. L. ἐκ δευτέ-
 ρου . . ἐνύπνιον] ὅτι σοι ἐφάνη τὸ ἐν. ἐκ δ. L. ^v πιστευσθῆναι Edd.
^w τὸ om. K. L. Ep. ^x ἐγρηγορέναι Edd. οἴσουσι] + ῥαδίως Edd.

ὅτι ^γ οὐδὲν τῆς αὐτῶν δεῖται βοηθείας, καὶ ὅτι δεῖ πάντως αὐτὸν παραδοθῆναι, “καθεύδετε λοιπὸν, φησὶ, καὶ ἀναπαύεσθε. Ἴδου ἡγγικεν ἡ ὥρα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀμαρτωλῶν.” Δείκνυσι πάλιν ὅτι οἰκονομίας ἦν τὸ γινόμενον· οὐ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ εἰπεῖν, “εἰς χεῖρας ἀμαρτωλῶν,” ἀνίστησιν αὐτῶν τὰ φρονήματα, δηλῶν ὅτι τῆς ἐκείνων πονηρίας τὸ ἔργον ἦν, οὐ τοῦ αὐτὸν ὑπεύθυνον εἶναι πλημμελήματι. ⁸ “Ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν· ἰδου ἡγγικεν ὁ παραδιδούς με.” Διὰ πάντων γὰρ αὐτοὺς ^z ἐπαίδευσεν, ὅτι οὐκ ἀνάγκης τὸ πρᾶγμα ἦν, οὐδὲ ἀσθενείας, ἀλλ’ οἰκονομίας τινὸς ἀπορρήτου. Καὶ γὰρ προήδει ^a ἡξοντα, καὶ οὐ μόνον οὐκ ἔφυγεν, ἀλλὰ καὶ ὁμόσε ἐχώρει. ⁹ “Ἐτι ^b γοῦν αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδου Ἰούδας εἰς τῶν δώδεκα ἦλθε, καὶ μετ’ αὐτοῦ ὄχλος μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων, ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ.” ^c Καλὰ γε τῶν ἱερέων τὰ σκεύη μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων ἐπέρχονται. Καὶ “Ἰούδας, φησὶ, μετ’ αὐτῶν, εἰς τῶν δώδεκα.” Πάλιν αὐτὸν τῶν δώδεκα καλεῖ, καὶ οὐκ αἰσχύνεται. ¹⁰ “Ὁ δὲ ^d παραδιδούς ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον, λέγων· ὃν ἂν φιλήσω, αὐτὸς ἐστὶ, κρατήσατε αὐτόν.” Βαβαί· πόσῃν ἐδέξατο πονηρίαν ἡ τοῦ προδότου ψυχὴ. Ποίοις γὰρ ὀφθαλμοῖς ⁷⁹³ εἴωρα τότε εἰς τὸν διδάσκαλον; ποίῳ στόματι ἐφίλει; ^a Ὡς τῆς μιαρᾶς γνώμης· τί ἐβουλεύσατο; τί ἐτόλμησε; ποῖον σύμβολον ἔδωκε τῆς προδοσίας; “Ὁν ἂν φιλήσω,” φησὶν. Ἐθάρρει τῇ ἐπιεικείᾳ τοῦ διδασκάλου· ὁ μάλιστα πάντων ἱκανὸν ἦν αὐτὸν ἐντρέψαι, καὶ πάσης αὐτὸν ἀποστερηῆσαι συγγνώμης, ὅτι τὸν οὕτως ἡμερον ^e προεδίδου. Τίνος δὲ ἕνεκεν τοῦτό φησιν; Ἐπειδὴ πολλάκις κατασχεθεῖς ὑπ’ αὐτῶν διεξῆλθεν, οὐκ εἰδότες αὐτῶν. Ἀλλ’ ὅμως καὶ τότε ἂν τοῦτο ἐγένετο, εἰ μὴ αὐτὸς ἐβουλήθη. Τοῦτο γοῦν αὐτὸ παιδεῦσαι ^f αὐτὸν βουλόμενος, καὶ τότε ἐπήρωσεν αὐτῶν τὰς ὀφείας, ^B καὶ αὐτὸς ἡρώτα, ¹¹ “τίνα ζητεῖτε;” Καὶ οὐκ ἤδεσαν, καίτοι μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων ὄντες, καὶ τὸν Ἰούδαν μεθ’ ἑαυτῶν

⁸ v. 46.⁹ v. 47.¹⁰ v. 48.¹¹ Joan. xviii. 4.

^γ οὐδὲν] Sic L. Ep. vulgo οὐδέ. ^z ἐπαίδευσεν K. L. ^a Sic H. L. Ep. ceteri ἡξοντας. ^b γοῦν] δὲ K. γὰρ Edd. ὄχλος] + πολὺς L. ^c Καλὰ γε] + οὐ γὰρ G. K. Vid. adnot. ad p. 381 A. μαχ. καὶ ξύλων] φανῶν καὶ λαμπάδων G. K. M. Ge. ^d παραδιδούς] + αὐτὸν Edd. ^e παρεδίδου Edd. ^f αὐτὸν om. H. K.

ἔχοντες. Εἵτα ἐπειδὴ εἶπον, Ἰησοῦν, λέγει· “ἐγὼ εἰμι ὃν ζητεῖτε.” καὶ ἐνταῦθα πάλιν, ¹² “ἐταῖρε, ^ε ἐφ’ ᾧ πάρει;” Μετὰ γὰρ τὸ δεῖξαι τὴν ἰσχὺν τὴν ἑαυτοῦ, τότε λοιπὸν συνεχώρησεν. Ὁ δὲ ^h Ἰωάννης φησιν, ὅτι καὶ ἕως αὐτῆς αὐτὸν διώρθου τῆς ὥρας λέγων· ¹³ “Ἰούδα, φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδως;” Οὐδὲ τὸ σχῆμα τῆς προδοσίας (518) αἰσχύνῃ; φησίν. Ἄλλ’ ὅμως ἐπειδὴ ⁱ μηδὲ τοῦτο αὐτὸν διεκώλυσε, καὶ φιληθῆναι κατεδέξατο, καὶ ἔδωκεν ἑαυτὸν ἐκὼν, καὶ ἐπέβαλον ἐπ’ αὐτὸν τὰς χεῖρας, καὶ ἐκράτησαν κατ’ αὐτὴν τὴν νύκτα, καθ’ ἣν τὸ πάσχα ἔφαγον· οὕτως ἔξεον καὶ ἐμαίνοντο. Ἄλλ’ ὅμως οὐδὲν ἂν ἴσχυσαν, εἰ μὴ αὐτὸς συνεχώρησεν. Οὐ μὴν τοῦτο ἀπαλλάττει τὸν Ἰούδαν τῆς ἀφορήτου C κολάσεως, ἀλλὰ καὶ μειζόνως αὐτὸν καταδικάζει, ὅτι καὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ τοσαύτην λαβὼν ἀπόδειξιν, καὶ τῆς ἐπιεικειάς, ^k [καὶ τῆς πραότητος,] καὶ τῆς ἡμερότητος, θηρίου παντὸς χαλεπώτερος γέγονε.

¹ Ταῦτ’ οὖν εἰδότες, ^m φεύγωμεν πλεονεξίαν. Ἐκείνη γὰρ αὐτὸν, ἐκείνη τότε ἔξεβάκχευσεν· ἐκείνη πρὸς ἐσχάτην ὠμότητα καὶ ἀπανθρωπίαν ⁿ γυμνάζει τοὺς ἀλόντας. Ὅταν γὰρ τῆς οἰκείας ἀπογνῶναι ποιῇ σωτηρίας, πολλῷ μᾶλλον τῆς τῶν ἄλλων ὑπερορᾶν παρασκευάζει. Καὶ οὕτω τυραννικὸν ἐστι D τὸ πάθος, ὡς καὶ τοῦ δριμυτάτου ἔρωτος τῶν σωμάτων περιγενέσθαι ποτέ. Διὸ καὶ σφόδρα ἐγκαλύπτομαι, ὅτι χρημάτων μὲν φειδόμενοι πολλάκις ἐχαλίνωσαν ἀκολασίαν πολλοί· διὰ δὲ τὸν τοῦ ° Χριστοῦ φόβον οὐκ ἠθέλησαν σωφρόνως ζῆν καὶ μετὰ σεμνότητος. Διὸ δὴ φεύγωμεν αὐτήν· οὐ γὰρ παύσομαι αἰεὶ τοῦτο λέγων. Τί γὰρ συνάγεις, ἄνθρωπε, ^p χρυσίον; τί τὴν δουλείαν πικροτέραν ἐργάζῃ; τί τὴν φυλακὴν χαλεπωτέραν; τί τὴν φροντίδα δριμυτέραν ποιεῖς; Νόμισον εἶναι σὰ τὰ ἐν τοῖς μετάλλοις ^a κατορυγμένα ψήγματα, τὰ ἐν τοῖς βασιλείοις. Καὶ γὰρ εἴπερ εἶχες τὸν ὄγκον

¹² γ. 50.¹³ Luc. xxii. 48.

^ε ἐφ’ ᾧ H. Ep. ^h Ἰωάννης] Λουκᾶς L. Ge. ⁱ μηδὲ] οὐδὲ Edd. Mox ἔξέδωκεν H. L. invito Ep. ^k Inclusa desunt in G. K. L.

¹ ΗΘΙΚΟΝ. Κατὰ φιλαργύρων καὶ πλεονεκτῶν, καὶ ὅτι ὅσον συνάγουσι, πλέον ὀδυνῶνται. M. ^m φύγωμεν K. L. τὴν πλεονεξίαν L. ⁿ γυμνάζει] αὐτὸν ἐγύμνασεν. Οὐκ ἐκείνον δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντας Edd. re-fragantibus codd. et Interp. ° Χριστοῦ] Sic codd. et Ge. θεοῦ Edd.

^p χρυσὸν Edd. ^a κατορυγμένα H. K. p. p. καὶ τὰ ἐν τ. β. πάντα Edd.

ἐκείνον, ἐφύλαξας ἂν μόνον, καὶ οὐκ ἂν ἐχρήσω. Εἰ γὰρ
 νῦν τοῖς οὖσιν οὐ κέχρησαι, ἀλλ' ὡς ἀλλοτρίων ἀπέχῃ, πολλῶ
 μᾶλλον εἰ τὰ πλείονα εἶχες, τοῦτο ἂν ἔπαθες. Καὶ γὰρ
 εἰώθασιν οἱ φιλάργυροι, ὅσῳ ἂν πλείονα ⁵ περιβάλλωνται,
 794 ἐμὰ ταῦτα. Οὐκοῦν ἐν ὑπολήψει μόνον, οὐκ ἐν ἀπολαύσει
 ἡ κτῆσις. Ἀλλ' ἔμελλον ἀνθρώποις εἶναι, φησί, φοβερός.
 Εὐχέριωτος μὲν οὖν μᾶλλον καὶ πλουσίοις καὶ πένησι, καὶ
 λησταῖς, καὶ συκοφάνταις, καὶ οἰκέταις, καὶ πᾶσιν ἀπλῶς τοῖς
 ἐπιβουλεύειν βουλομένοις, τούτοις ἂν ἐγένον. Εἰ γὰρ βού-
 λει εἶναι φοβερός, ἔκκοπτε τὰς λαβὰς, δι' ὧν δύνανταί σε
 ἐλεῖν καὶ λυπῆσαι πάντες οἱ τοῦτο ἐσπονδακότες. ⁶ Ἡ οὐκ
 ἀκούεις τῆς παροιμίας λεγούσης, ὅτι τὸν πένητα καὶ γυμνὸν
 οὐδὲ ἑκατὸν ὁμοῦ ⁷ συνελθόντες δύνανται ἀποδῦσαί ποτε;
 Μεγίστην γὰρ ἔχει προστάτιν τὴν πενίαν, ἣν οὐδὲ ὁ βα-
 σιλεύων αὐτὸς χειρώσασθαι δύναιτ' ἂν καὶ ἐλεῖν. Τὸν μέντοι
 B φιλάργυρον ἅπαντες ὁμοῦ λυποῦσι. Καὶ τί λέγω τοὺς ἀν-
 θρώπους, ⁸ ὅπου καὶ σῆτες καὶ σκώληκες ἐπιστρατεύουσι τῷ
 τοιούτῳ; Καὶ τί λέγω σῆτας; Ὁ χρόνος ὁ πολὺς ἀρκεῖ
 μόνος, καὶ μηδενὸς ἐνοχλοῦντος, τὰ μέγιστα ἀδικῆσαι τὸν τοι-
 οῦτον. Τίς οὖν ἡ τοῦ πλούτου ἡδονή; Ἐγὼ μὲν γὰρ αὐτοῦ
 τὰς ἀηδίας βλέπω· σὺ δέ μοι τὴν ἡδονὴν εἶπέ. Καὶ τίνες αἱ
 ἀηδίαί; φησί. Φροντίδες, ἐπιβουλαί, ἀπέχθειαι, μῖσος, φόβος,
 τὸ αἰεὶ διψῆναι καὶ ἐν ὀδύνῃ εἶναι. Καὶ γὰρ εἴ τις συμπλέκοιτο
⁹ κόρῃ ἐρωμένη, τὴν δὲ ἐπιθυμίαν ἐμπλῆσαι μὴ δύναίτο, τὴν
 ἐσχάτην ὑπομένει βάσανον. Οὕτω ¹⁰ καὶ ὁ πλουτῶν. Ἐχει μὲν
 C γὰρ τὴν εὐπορίαν, καὶ συγγίνεται αὐτῇ ἐμπλῆσαι δὲ οὐ δύνα-
 ται τὴν ἐπιθυμίαν ἅπασαν, ¹¹ ἀλλὰ συμβαίνει ταῦτόν, οἷόν τις
 φησι σοφὸς ἀνὴρ ¹² “ἐπιθυμία εὐνούχου ἀποπαρθενῶσαι νεᾶ-
 νιν” καὶ, “ὥσπερ εὐνούχος περιλαμβάνων παρθένον, καὶ στε-
 νάζων” οὕτως οἱ πλουτοῦντες ἅπαντες. ¹³ Τί ἂν τις τᾶλλα
 λέγοι; πῶς πᾶσιν ἐστὶν ἀηδὴς ὁ τοιοῦτος, τοῖς οἰκέταις, τοῖς

¹⁴ Eccli. xx. 2. xxx. 20.

ἂν] τοῦτον ἂν G. τοῦτο ἂν Sav. ⁵ περιβάλλονται K. L.
 περιβάλλωνται G. ⁶ ἐκκοψον Edd. ⁷ συνελθόντες om. G. K. M.
⁸ ὅπου] + γε G. ⁹ κόρῃ om. G. H. K. M. ¹⁰ ἐρωμένη om. L. ¹¹ καὶ]
 δὴ καὶ Edd. p. p. γὰρ om. G. ¹² ἀλλὰ] + καὶ G. H. M. ¹³ Τί]
 Καὶ τί Edd. p. p. τᾶλλα om. L.

γεωργοῖς, τοῖς γείτοσι, τοῖς τὰ πολιτικά πράττουσι, τοῖς ἀδικουμένοις, ^b τοῖς οὐκ ἀδικουμένοις, τῇ γυναικὶ μάλιστα πάντων, τοῖς παιδίοις πλέον πάντων; Οὐδὲ γὰρ ὡς ἐλευθέρους, ἀλλ' ἀνδραπόδων καὶ ἀργυρωνήτων ἀθλιώτερον αὐτοὺς ^c ἐκτρέφει. Καὶ μυρίας ὀργῆς καὶ λύπης καὶ παροινίας καὶ D γέλωτος ἀφορμὰς καθ' ἑαυτοῦ παρέξει, ^d κοινὴ πᾶσι κωμωδία προκείμενος. Καὶ αἱ μὲν ἀηδίαὶ αὐται, καὶ τούτων πλείους ἴσως· οὐ γὰρ ἂν τις ^e αὐτὰς πάσας ἐπέλθοι τῷ λόγῳ ποτὲ, ἀλλ' ἡ πείρα παραστήσει δυνήσεται. Σὺ δέ μοι τὴν ἡδονὴν λέγε τὴν ἐντεῦθεν. Δοκῶ πλουτεῖν, φησί, καὶ νομίζομαι πλουτεῖν. Καὶ ποία ἡδονὴ τὸ νομίζεσθαι; ^f Φθόνου μὲν οὖν ὄνομα μέγιστον. Καὶ γὰρ ὄνομα μόνον ἐστὶν ὁ πλοῦτος, πράγματος ἔρημον. Ἀλλὰ καὶ ἐντρυφῶν εὐφραίνεται τῇ ὑπολήψει ταύτῃ, φησὶν, ὁ πλουτῶν. Εὐφραίνεται ὑπὲρ ὧν (519) ἀλγεῖν ἔδει. Ἀλγεῖν; διατί; φησί. Ὅτι τοῦτο αὐτὸν πρὸς E πάντα ἄχρηστον ἐργάζεται, καὶ δειλὸν καὶ ἀνανδρον, καὶ πρὸς ^g ἀποδημίαν καὶ πρὸς θάνατον· καὶ γὰρ διπλοῦν ^h ἡγείται τοῦτον, μᾶλλον τῶν χρημάτων, ἢ τοῦ φωτὸς ἐπιθυμῶν. Τὸν τοιοῦτον οὐδὲ ⁱ ὁ οὐρανὸς τέρπει, ὅτι μὴ χρυσίον φέρει· οὐδὲ ^k ὁ ἥλιος, ἐπειδὴ μὴ χρυσᾶς ἀκτῖνας ἀφήσιν. Ἀλλ' εἰσὶ τινες, οἱ καὶ ἀπολαύουσι τῶν ὄντων, φησί, τρυφῶντες, γαστριζόμενοι, μεθύοντες, πολυτελῶς δαπανῶντες. Τοὺς χεῖ- 795 ρονάς μοι τούτων λέγεις. Ἐκεῖνοι γὰρ μάλιστά εἰσιν, οἱ οὐκ ἀπολαύουσιν. Οὗτος μὲν γὰρ καὶ ἐτέρων ^l ἀπέχεται κακῶν, ἐνὶ προσδεδεμένος ἔρωτι· ἐκεῖνοι δὲ τούτων χείρους, πρὸς τοῖς εἰρημένοις ἐτέρων δεσποινῶν χαλεπῶν συρφετὸν ἐπεισάγοντες, καὶ καθάπερ τυράννοις τισὶ χαλεποῖς, τῇ γαστρὶ, τῇ τῶν σωμάτων ἡδονῇ, τῇ μέθῃ, καὶ ταῖς ἄλλαις ἀκολασίαις καθ' ἐκάστην λειτουργοῦντες τὴν ἡμέραν, πόρνas τρέφοντες, δεῖπνα πολυτελεῖ κατασκευάζοντες, παρασίτους, κόλακας ὀνούμενοι, ἐπὶ τοὺς παρὰ φύσιν ἐκπίπτοντες ἔρωτας, μυρίois νοσήμασιν ἐκ τούτων καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν περιβάλλ- B

^b Haec τοῖς οὐκ ἀδ. desunt in codd. praeter H. neque expressit Interp. ^c ἐκτρέφει H. Haec vitiose leguntur in L. ^d κοινῇ]

Sic K. L. et corr. H. vulgo κοινῇ. ^e αὐτὰς πάσας] αὐτὰ G. K.

^f Φθόνου μὲν οὖν] φθονοῦμενον G. φθόνου μὲν ὃν K. ^g ἀποδημίας L.

^h ἡγ. τοῦτον μᾶλλον] τοῦτο μᾶλλον ἡγ. G. H. M. ⁱ ὁ om. G. H. M.

ὅτι] ἐπειδὴ iidem. ^k ὁ om. K. L. ^l ἀπέχεται G. et Edd. ante novissimam.

λοντες. Οὐδὲ γὰρ εἰς χρεῖαν ἀναλίσκουσι τὰ ὄντα, ἀλλ' εἰς τὸ φθεῖραι τὸ σῶμα, καὶ συνδιαφθεῖραι τούτῳ ^m τὴν ψυχὴν· καὶ ταυτὸν ποιοῦσιν, οἷον ἂν εἴ τις τὸ σῶμα κοσμῶν, ^m δοκοῖη εἰς τὴν ἑαυτοῦ χρεῖαν ἀναλίσκειν. Ὡστε ἐκεῖνος μόνος ἡδονῆς ἀπολαύει, καὶ κύριός ἐστι τῶν ὄντων, ὁ χρώμενος εἰς δέον τῇ πλούτῳ· οὗτοι δὲ δούλοι καὶ αἰχμάλωτοι· καὶ γὰρ τὰ πάθη τοῦ σώματος ἐπιτρίβουσι, καὶ τὰ νοσήματα τῆς ^o ψυχῆς. Ποία οὖν αὕτη ἀπόλαυσις, ὅπου πολιορκία καὶ πόλεμος, καὶ χειμὼν θαλαττίας πάσης ζάλης χαλεπώτερος; Κἂν γὰρ ἀνοήτους ὁ πλοῦτος λάβῃ, ἀνοητοτέρους ἐργάζεται· κἂν ἀσελγεῖς, ἀσελγεστέρους. Καὶ τί τῷ πένητι, φησί, τῆς συνέσεως ὄφελος; Εἰκότως ἀγνοεῖς. Οὐδὲ γὰρ ^p ὁ τυφλὸς οἶδε, τί τοῦ φωτὸς τὸ κέρδος. Ἄκουσον τοῦ Σολομῶνος λέγοντος, ὅτι ¹⁵ “ὅσον τὸ μέσον σκότους καὶ φωτὸς, τοσαύτη ἡ περιουσία τοῦ σοφοῦ ὑπὲρ τὸν ἄφρονα.” Ἀλλὰ τὸν ἐν σκότῳ πῶς διδάξομεν; Σκότος γὰρ ἐστὶν ὁ τῶν χρημάτων ἔρως, οὐδὲν ἀφιεῖς τῶν ὄντων φαίνεσθαι ὡς ἐστίν, ἀλλ' ἐτέρως. Καθάπερ γὰρ ὁ ἐν σκότῳ, κἂν χρυσοῦν ^q ἴδῃ σκεῦος, κἂν λίθον τίμιον, κἂν ἀλουργὰ ἱμάτια, οὐδὲν εἶναι νομίζει· οὐ γὰρ ὁρᾷ αὐτῶν τὸ κάλλος· οὕτω καὶ ^D ὁ ἐν φιλαργυρίᾳ οὐκ οἶδε τῶν περισπουδάστων, ὡς χρῆ, τὸ κάλλος. Διασκεδάσόν μοι τὴν ἀχλὺν τὴν ἀπὸ τοῦ πάθους τούτου, καὶ τότε ὄψει τῶν πραγμάτων τὴν φύσιν. Οὐδαμοῦ ^s δὲ ταῦτα οὕτω φαίνεται, ὡς ἐν πενίᾳ· οὐδαμοῦ οὕτως ἐλέγχεται τὰ δοκοῦντα μὲν εἶναι, οὐκ ὄντα δὲ, ὡς ἐν φιλοσοφίᾳ.

Ἀλλ' ὃ τῶν ἀνοήτων ἀνθρώπων, οἱ ^t καὶ καταρῶνται τοῖς πένησι, καὶ φασὶ καταισχύνεσθαι καὶ οἰκίας καὶ βίον ὑπὸ πενίας· πάντα ^v φύροντες. Τί γὰρ ἐστὶν αἰσχύνη οἰκίας; ^E εἰπέ μοι. Οὐκ ἔχει κλίνην ἐξ ἐλέφαντος, οὐδὲ ἀργυρᾷ σκεύη, ἀλλ' ἐξ ^w ὀστράκου πάντα καὶ ξύλων. Τοῦτο μὲν οὖν μεγίστη δόξα οἰκίας καὶ περιφάνεια. Τὸ γὰρ τῶν βιωτικῶν

¹⁵ Eccle. ii. 13.

^m τὴν] καὶ τὴν Edd. ⁿ δοκῇ H. δοκεῖ G. K. M. p. p. τὴν om. G. H. M. ^o ψυχῆς] + αὖξουσιν Edd. ^p ὁ τυφλὸς] τυφλὸς τις G. H. M. ^q ἴδοι H. K. M. ^r ἐν φιλ.] φιλάργυρος Edd. ^s δὲ om. K. L. ^t καὶ om. K. L. M. ^v Sic H. Ge. φέροντες L. φέροντες (sic) K. φύρεσθαι G. φύρεσθαι ὄντες M. βίον, καὶ ὑπὸ πενίας πάντα φύρεσθαι Edd. Illud καὶ ignorant codd. ^w ὀστράκων L.

ἀμελεῖν εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ψυχῆς πολλάκις ποιεῖ τὴν σχολὴν ἀναλίσκεσθαι πᾶσαν. Ὅταν οὖν πολλὴν ἐν τοῖς ἔξω τὴν ἐπιμέλειαν ἴδῃς, τότε αἰσχύνθητι ἐπὶ τῇ πολλῇ ἀσχημοσύνῃ. Σχήμα γὰρ μάλιστα αἱ τῶν πλουτούντων οὐκ ἔχουσιν οἰκία. Ὅταν γὰρ ἴδῃς ξύλα περιβεβλημένα τάπησι, καὶ κλῖνας ἀργύρῳ [×] ἐνδεδεμένας, ὥσπερ ἐν τῷ θεάτρῳ, ὥσπερ 796 ἐν τῇ πομπῇ τῆς σκηνῆς, τί ταύτης τῆς ἀσχημοσύνης ἴσον γένοιτ' ἂν; Ποία γὰρ μᾶλλον οἰκία ἔοικε τῇ ὀρχήστρᾳ καὶ τοῖς ^γ ἐπὶ τῆς ὀρχήστρας; ἢ τοῦ πλουσίου, ἢ ἡ τοῦ πένητος; Οὐκ εὐδὴλον, ὅτι ἡ τοῦ πλουσίου; Οὐκοῦν αὕτη ² ἀσχημοσύνης γέμει. Ποία οἰκία ἔοικε τῇ τοῦ Παύλου, τῇ τοῦ Ἀβραάμ; Εὐδὴλον ὅτι ἡ τοῦ πένητος. Οὐκοῦν αὕτη μάλιστα κεκαλλώπισται καὶ εὐδοκιμεῖ. Καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι τοῦτο μάλιστα κόσμος οἰκίας, εἰσελθε εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ζακχαίου, καὶ μάθε, ὅτε ἔμελλεν εἰς αὐτὴν εἰσιέναι ὁ Χριστός, πῶς αὐτὴν ἐκόσμησεν ἐκεῖνος. Οὐ γὰρ ἔδραμε πρὸς τοὺς γείτονας, ἀμφίθυρα αἰτῶν καὶ καθέδρας καὶ βάθρα ἐξ ἐλέφαντος πεποιημένα, οὐδὲ ἐξέβαλεν ἐκ τῶν ταμιείων τὰ ἐπιβλή- B ματα τὰ Λακωνικά· ἀλλ' ἐκόσμησε κόσμῳ τῷ Χριστῷ πρέ-
(520)ποντι. Τίς δὲ οὗτος ἦν; ¹⁶ “Τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου ^α δώσω, φησὶ, πτωχοῖς, καὶ οὐ ^β ἂν ἤρπασα, τετραπλάσιον ἀποδώσω.” Οὕτω καὶ ἡμεῖς κοσμῶμεν τὰς οἰκίας, ἵνα καὶ πρὸς ἡμᾶς εἰσέλθῃ ὁ Χριστός. Ταῦτα καλὰ τὰ ἀμφίθυρα, ταῦτα ἐν οὐρανοῖς κατασκευάζεται, ἐκεῖ ὑφαίνεται. Ἐνθα ^γ ἂν ταῦτα ἦ, ἐκεῖ καὶ ὁ τῶν οὐρανῶν βασιλεὺς. Ἄν δὲ ἐτέρως κοσμήῃς, τὸν διάβολον καλεῖς, καὶ τὸν ἐκείνου χορόν. Ἦλθε καὶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ τελώνου Ματθαίου. Τί οὖν καὶ ^δ οὗτος ἐποίησε; Τῇ προθυμίᾳ πρότερον ἐαυτὸν ἐκόσμησε, καὶ τῷ πάντα ἀφεῖναι καὶ ἀκολουθῆσαι αὐτῷ. Οὕτω καὶ ὁ Κορνήλιος ἐκόσμει τὴν οἰκίαν εὐχαῖς καὶ ἐλεη- C μοσύναις· διὸ καὶ μέχρι σήμερον ὑπὲρ αὐτὰ λάμπει τὰ βασίλεια. Καὶ γὰρ οἰκίας εὐτέλεια, οὐ σκευὴ κείμενα ἀπλῶς, οὐδὲ κλίνη ἡμελημένη, οὐδὲ τοῖχοι καπνοῦ γέμοντες, ἀλλ’

¹⁶ Luc. xix. 8.

[×] ἐνδεδεμένας codices praeter L. exornatos Ge. p. p. προπομπῇ L.
^γ ἐπὶ τῆς ὀρχ.] Sic H. K. L. M. vulgo ἐπὶ ταῖς ὀρχήστραις. ² αἰ-
σχύνης K. ^α δίδωμι L. φησὶ] + κύριε L. ^β ἂν om. M. ἤρπασα]
+ τι Edd. p. p. τετραπλάσιον H. K. ^γ ἂν et p. p. καὶ om. G. H.
K. M. Mox κοσμήσης iidem. ^δ αὐτός L.

ἡ τῶν ἐνοικούντων κακία. Καὶ δείκνυσιν ὁ Χριστός· εἰς μὲν γὰρ τὴν τοιαύτην, ἃν ἡ ἐνάρετος ὁ κατοικῶν, οὐκ ἐπαισχύνεται εἰσελθεῖν· εἰς δὲ ἐκείνην, καὶ χρυσοῦν ὄροφον ἔχει, οὐδέποτε εἰσελεύσεται. Ὡστε αὕτη μὲν τῶν βασιλείων λαμπροτέρα, τὸν πάντων δεσπότην δεχομένη· ἐκείνη δὲ, μετὰ τοῦ ὄροφου τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν κίωνων, ἀμάραις καὶ ὀχετοῖς ἔοικεν ἀκαθάρτοις, σκεύη τοῦ διαβόλου ἔχουσα. Ταῦτα D δὲ ἡμῖν οὐ περὶ τῶν πλουτούντων εἰς δέον, ἀλλὰ περὶ τῶν πλεονεκτούντων καὶ φιλαργύρων εἴρηται. Οὐδὲ γὰρ ἐκεῖ σπουδὴ, οὐδὲ φροντὶς ὑπὲρ τῶν ἀναγκαίων, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ γαστρίζεσθαι καὶ μεθύειν, καὶ ἕτερα τοιαῦτα ἀσχημονεῖν· ἐνταῦθα δὲ ὑπὲρ τοῦ φιλοσοφεῖν. Διὰ ταῦτα οὐδαμοῦ εἰσηλθεν εἰς οἰκίαν λαμπράν ὁ Χριστός, ἀλλ' εἰς τὴν ^ς τοῦ τελώνου καὶ ἀρχιτελώνου καὶ ἀλιέως, τὰ βασίλεια ἀφείς, καὶ E τοὺς τὰ μαλακὰ ἐνδεδυμένους ἱμάτια. Εἰ τοίνυν αὐτὸν βούλει καλέσαι καὶ σὺ, κόσμησον τὴν οἰκίαν ^η ἐλεημοσύναις, εὐχαῖς, ἱκετηρίαις, παννυχίσι. Ταῦτα τοῦ βασιλέως Χριστοῦ τὰ ἀναθήματα, ἐκεῖνα δὲ τοῦ μαμωνᾶ, τοῦ ἐχθροῦ τοῦ Χριστοῦ. Μηδεὶς τοίνυν ἐγκαλυπτέσθω οἰκίαν ἔχων εὐτελεῖ, ἂν ταῦτα ἔχει τὰ ἐπιβλήματα· μηδεὶς πλούσιος φρονεῖτω μέγα, οἰκίαν ἔχων πολυτελεῖ, ἀλλ' ἐγκαλυπτέσθω μᾶλλον, 797 καὶ ταύτην ζηλούτω, ἐκείνην ἀφείς· ἵνα καὶ ἐνταῦθα τὸν Χριστὸν ὑποδέξεται, καὶ ἐκεῖ τῶν αἰωνίων ἀπολαύσῃ σκηνῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

^ε Edebatur ὑπὲρ τοῦ ὥστε φ. ὥστε abesse jubent K. L. ^ς τοῦ om. K. p. p. καὶ τοῦ ἀρχ. H. et καὶ τοῦ ἀλιέως H. L. ^η ἐλεημοσύνη G. H. M. Mox Ταῦτα γὰρ τοῦ Edd.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΔ.

¹ Καὶ ἰδοὺ εἰς τῶν μετὰ Ἰησοῦ, ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ, ἀπέσπασε τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ πατάξας τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀπόστρεψον τὴν μάχαιραν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν, Β ἐν μαχαίρᾳ ἀπολοῦνται. Ἡ δοκεῖς ὅτι οὐ ^a δύναμαι παρακαλέσαι τὸν πατέρα, καὶ παραστήσει μοι ἄρτι πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων; Πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαί, ὅτι οὕτω δεῖ γενέσθαι;

ΤΙΣ ἦν ὁ εἰς οὗτος ὁ τὸ ὠτίον κόψας; Ἰωάννης φησὶν, ὅτι ὁ Πέτρος. Τῆς γὰρ αὐτοῦ θερμότητος ἦν τὸ πρᾶγμα. Ἄλλ' ἐκεῖνο ἄξιον ζητῆσαι, τίνος ἕνεκεν μαχαίρας ἐβάσταζον; Ὅτι γὰρ ἐβάσταζον, οὐκ ἐντεῦθεν δῆλον μόνον, ἀλλὰ C καὶ ἐξ ὧν ἐρωτηθέντες εἶπον, ὅτι “εἰσὶν ὧδε δύο.” Τίνος δὲ ἕνεκεν καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς ὁ Χριστὸς ἔχειν; Καὶ ^b γὰρ τοῦτό φησιν ὁ Λουκᾶς, ὅτι εἶπεν αὐτοῖς· ² “ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλλαντίου καὶ πήρας καὶ ὑποδημάτων, μή τινος ὑστερήσατε;” Καὶ ἐπειδὴ εἶπον, οὐδενός, εἶπεν αὐτοῖς· “ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων βαλλάντιον, ἀράτω, ^c καὶ πήραν· καὶ ὁ μὴ ἔχων, πωλησάτω τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ ἀγορασά- (521) τω μάχαιραν.” Καὶ ἐπειδὴ εἶπον, ὅτι “εἰσὶ μάχαιραι ὧδε δύο,” εἶπεν αὐτοῖς, “ικανόν ἐστι.” Τίνος οὖν ἕνεκεν εἴασεν D ἔχειν; Πιστούμενος ^d αὐτοὺς, ὅτι παραδοθήσεται. Διὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς, “ἀγορασάτω μάχαιραν.” οὐχ ἵνα ^e ὀπλίσσωνται· ἀπαγε· ἀλλὰ διὰ τούτου τὴν ^f παράδοσιν δηλῶν. Καὶ τίνος ἕνεκεν καὶ πήραν ^g φησὶν; Ἐπαίδευεν αὐτοὺς

¹ Cap. xxvi. v. 51-54.² Luc. xxii. 35-38.

HOM. LXXXIV. ^a δύναμαι] + ἄρτι G. H. (omisso altero ἄρτι.) Locum non ultra v. ἀπολοῦνται laudat M. ^b γὰρ] + καὶ Edd. ^c καὶ] ὁμοίως καὶ Edd. p. p. αὐτοῦ om. K. L. ^d αὐτοῖς G. L. ^e ὀπλίσσονται H. ὀπλίσσονται K. ὀπλήσονται L. πλήσονται et in mar. πλήσσωσιν G. percutiant Ge. ^f παραδοσίαν G. H. K. M. ^g φησὶν] ἔχειν, φησὶν, ἐπέταξεν Edd. invito Interp. p. p. ἐπαίδευεν G. H. L. M.

λοιπὸν νήφειν καὶ ἐγρηγορέναι, καὶ πολλῇ ^h καὶ οἰκείᾳ κε-
 χρήσθαι σπουδῇ. Ἐν ἀρχῇ μὲν γὰρ ὡς ἀπείρους ὄντας
 πολλῇ ἔθαλπε τῇ δυνάμει· λοιπὸν δὲ ὥσπερ νεοττοὺς καλιᾶς
ⁱ ἐξαγαγὼν κελεύει καὶ τοῖς οἰκείοις κεχρῆσθαι πτεροῖς.
 Εἵτα ἵνα μὴ νομίσωσιν, ὅτι δι' ἀσθένειαν αὐτοὺς ἐᾷ, κε-
 λεύων καὶ αὐτοὺς τὰ παρ' ἐαυτῶν ^k ἐνεργεῖν, ὑπομνήσκει
 E τῶν προτέρων, λέγων· “ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ^l χωρὶς
 βαλλαντίου, μή τις υστερήσατε;” ἵνα δι' ἀμφοτέρων
 μάθωσιν αὐτοῦ τὴν ἰσχὺν, καὶ δι' ὧν προέστη, καὶ δι' ^m ὧν
 ἐγκαταλιμπάνει νῦν ἡρέμα. Ἀλλὰ πόθεν ἦσαν ἐκεῖ μάχαι-
 ραι; Ἀπὸ δείπνου ἦσαν καὶ τραπέζης ἐξεληλυθότες. ⁿ Εἰκὸς
 οὖν καὶ μαχαίρας εἶναι ἐκεῖ διὰ τὸ ἀρνίον· τούτους δὲ ἀκού-
 σαντας, ὅτι ἤξουσί τινες ἐπ' αὐτὸν, ^o λαβεῖν εἰς βοήθειαν,
 798 ὡς πολεμήσοντας ὑπὲρ τοῦ διδασκάλου· ὃ τῆς ἐκείνων γνώ-
 μης ἦν μόνον. Διὸ καὶ ἐπιτιμᾶται Πέτρος αὐτῇ χρησάμενος,
 καὶ μετὰ σφοδρᾶς τῆς ἀπειλῆς. Καὶ γὰρ ἡμύνατο τὸν οἰκέ-
 την ἐλθόντα, θερμῶς μὲν, πλὴν οὐχ ἑαυτῷ ἀμύνων, ἀλλ'
 ὑπὲρ τοῦ διδασκάλου τοῦτο ποιῶν. Οὐ μὴν ἀφῆκέ τινα γε-
 νέσθαι βλάβην ὁ Χριστός. Καὶ γὰρ ἰάσατο αὐτὸν, καὶ
 θαῦμα μέγα ἐπεδείξατο, ἱκανὸν καὶ τὴν ἐπιείκειαν αὐτοῦ καὶ
 τὴν δύναμιν ἐμφῆναι, καὶ τὴν τοῦ μαθητοῦ φιλοστοργίαν
 τε καὶ πραότητα· καὶ γὰρ ἐκεῖνο φιλοστόργως, καὶ τοῦτο
 πειθηνίως. Ἀκούσας γὰρ, ³ “βάλε τὴν μάχαιράν ^p σου εἰς
 τὴν θήκην αὐτῆς,” εὐθέως ἐπείσθη, καὶ μετὰ ταῦτα οὐδα-
 B μού τοῦτο ποιεῖ. Ἐτερος δὲ φησιν, ὅτι καὶ ἠρώτησαν, ⁴ “εἰ
 πατάξομεν” αὐτὸς δὲ ἐκώλυσε, καὶ ἰάσατο ἐκείνον, καὶ τῷ
 μαθητῇ ἐπετίμησε, καὶ ἠπειλῆσεν, ἵνα πείσῃ. “Πάντες γὰρ
 οἱ λαβόντες μάχαιραν, φησὶν, ἐν μαχαίρᾳ ἀποθανοῦνται.”
 Καὶ λογισμὸν προστίθῃσι, λέγων· “ἢ δοκεῖτε, ὅτι οὐ δύνα-
 μαι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι
^q πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων; Ἀλλ' ἵνα πληρωθῶ-
 σιν αἱ γραφαί.” Διὰ τούτων τὸν θυμὸν αὐτῶν ἔσβεσε,
 δεικνὺς ὅτι καὶ ταῖς γραφαῖς τοῦτο δοκεῖ. Διὰ τοῦτο κακεῖ

³ Joan. xviii. 11.⁴ Luc. xxii. 49.

^h καὶ] τῇ Edd. p. p. χρήσθαι K. ⁱ ἐξάγων G. H. K. M. p. p.
 καὶ om. K. L. ^k ἐνεργεῖν] συνεισφέρειν Edd. ^l χωρὶς] ἄτερ Edd.
^m ὧν] + αὐτοὺς Edd. ⁿ Εἰκότως G. K. ^o λαμβάνειν G. H. M.
^p σου om. L. ^q πλείους ἢ om. K. L. Ἀλλ' ἵνα] Sic Mosq. Ἀλλὰ
 πῶς K. L.

ἤνξατο, ἵνα πράως ἐνέγκωσι τὸ συμβάν, μαθόντες ὅτι κατὰ θεοῦ πάλιν γίνεται γνώμη. Καὶ δύο τούτοις αὐτοὺς παρε- C
 μυθήσατο, τῇ τε τιμωρίᾳ τῶν ἐπιβουλευόντων· “ πάντες γὰρ οἱ λαβόντες, φησί, μάχαιραν, ἐν μαχαίρᾳ ἀπολοῦνται.” καὶ τῷ μὴ ἄκων ταῦτα ὑπομεῖναι· “ δύναμαι γὰρ, φησί, παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου.” Καὶ διατί οὐκ εἶπεν· ἡ δοκεῖτε, ὅτι οὐ δύναμαι ἐγὼ πάντας αὐτοὺς ἀπολέσαι; “Οτι πιθανώτερος μᾶλλον ἢν τοῦτο λέγων· οὐδέπω γὰρ τὴν προσήκουσαν περὶ αὐτοῦ δόξαν εἶχον. Καὶ πρὸ μικροῦ δὲ ἦν εἰρηκώς, ὅτι “περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου.” καὶ, “πάτερ, παρελθέτω ἀπ’ ἐμοῦ τὸ ποτήριον.” καὶ ἀγωνιῶν ἐφάνη καὶ ἰδρῶν, καὶ ὑπὸ ἰ ἀγγέλου ἐνισχυόμενος. Ἐπεὶ οὖν πολλὰ D
 τὰ ἀνθρώπινα ἐπεδείξατο, οὐκ ἐδόκει πιθανὰ λέγειν, εἴγε εἰρήκει, ὅτι δοκεῖτε, ὅτι οὐ δύναμαι αὐτοὺς ἀπολέσαι; Διὰ τοῦτό φησι· “^s τί δοκεῖτε, ὅτι οὐ δύναμαι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου;” Καὶ αὐτὸ ἰ πάλιν ταπεινῶς ἀπαγγέλλει εἰπών· “παραστήσει μοι δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων.” Εἰ γὰρ ⁵ εἰς ἀγγελος ἑκατὸν ὀγδοηκονταπέντε χιλιάδας ἀνείλεν ὠπλισμένας, ^v τί δώδεκα λεγεῶνων ἔδει ἐπὶ χιλίους ^w ἀνθρώπους; ^x Ἀλλὰ πρὸς τὸν φόβον αὐτῶν καὶ τὴν ἀσθένειαν σχηματίζει τὸν λόγον· καὶ γὰρ ἀποτεθηκότες ἦσαν τῷ δέει. Διὰ τοῦτο καὶ τὰς γραφὰς ἐπιτειχίζει λέγων· “πῶς E
 οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαί;” φοβῶν αὐτοὺς κἀντεῦθεν. Εἰ γὰρ ἐκείναις τοῦτο δοκεῖ, ὑμεῖς ἐναντιοῦσθε πολεμοῦντες;

Καὶ πρὸς μὲν τοὺς μαθητὰς ταῦτα, πρὸς δὲ ἐκείνους φησὶν· “ὥς ἐπὶ ληστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων ^y συλλαβεῖν με; Καθ’ ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ ἐκαθεζόμεν διδάσκων, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με.” “Ορα πόσα ποιεῖ τὰ δυ- 799
 νάμενα αὐτοὺς διαναστῆσαι. Ὑπτίους ἔρριψε, τὸ ὠτίον τοῦ οἰκέτου ἰάσατο, ἠπέλιπεν αὐτοὺς ^z σφαγὴν· “ἐν μαχαίρᾳ γὰρ ἀπολοῦνται, φησὶν, οἱ λαβόντες μάχαιραν.” ἀπὸ τῆς
 (522) τοῦ ὠτίου θεραπείας καὶ ταῦτα ἐπιστώσατο· πάντοθεν ἀπὸ

^s 4 Reg. xix. 35.^v v. 55.

^r ἀγγέλου] Sic Ep. Ge. et codd. ἀγγέλων Edd. ^s τί] Sic mei. et Mosqq. ἡ Edd. δύναμαι] + ἄρτι Edd. ^t πάλιν] + τοῦτο Sav. Ben. ^v τί δ. λεγεῶνες εἰργάσαντο ἐπὶ G. Ge. ceteri cum Ep. ut dedi- τί om. Mor. Ben. λεγεῶνων] λεγεῶνας Edd. ^w ἀνθρώπους;] + Οὐδεὶ Edd. contra Ep. Ge. et codd. ^x Ἀλλὰ om. K. L. M. Ἀλλὰ πρὸς] Πρὸς γὰρ G. ^y συλλαβεῖν με om. K. L. ^z σφαγῆναι Edd.

τῶν παρόντων, ἀπὸ τῶν μελλόντων ἐμφαίνων αὐτοῦ τὴν δύναμιν, καὶ δεικνὺς ὅτι οὐ τῆς αὐτῶν ἰσχύος ἔργον γέγονε τὸ κρατῆσαι ^a αὐτόν. Διὸ καὶ ἐπάγει· “καθ’ ἡμέραν μεθ’ ὑμῶν ἤμην, καὶ ἐκαθεζόμεν διδάσκων, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με”

B κἀντεῦθεν ^b δηλῶν, ὅτι τῆς αὐτοῦ συγχωρήσεως ἦν τὸ ἐλεῖν. ^c Τὰ θαύματα παραδραμῶν, τὴν διδασκαλίαν λέγει, ἵνα μὴ δόξῃ κομπάζειν. ^d “Ὅτε ἐδίδασκον, οὐκ ἐκρατήσατέ με· ὅτε ἐσίγησα, ἐπήλθετε; Ἐν τῷ ἱερῷ ἤμην, καὶ οὐδεὶς κατέσχε· νυνὶ δὲ ἄωρι καὶ μέσων νυκτῶν ἐπέστητε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων; Τί τούτων ἐδέησε τῶν ὅπλων ^e ἐπὶ τὸν μεθ’ ὑμῶν ὄντα αἰεῖ; ἀπὸ τούτων διδάσκων, ὅτι εἰ μὴ ἐκὼν ἐνέδωκεν, οὐδ’ ἂν τότε ἴσχυσαν. Οὐδὲ γὰρ ἂν οἱ τὸν ἐν χερσὶν ὄντα μὴ δυνηθέντες κατασχεῖν, καὶ μέσον αὐτὸν λαβόντες ^f καὶ μὴ περιγενομένοι, οὔτε τότε ἂν ἴσχυσαν, εἰ μὴ ἠθέλησεν. Εἵτα καὶ τὴν ἀπορίαν λύει, διατί ^g τότε ἠβουλήθη. ^h “Τοῦτο γὰρ

C γέγονε, φησὶν, ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν.” Εἶδες πῶς μέχρι τῆς ἐσχάτης ὥρας, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ παραδοθῆναι, πάντα ἐποίει ^h πρὸς διόρθωσιν τὴν ἐκείνων, θεραπειῶν, προφητεύων, ἀπειλῶν· “ἐν μαχαίρα γὰρ, φησὶν, ἀπολούνται” δεικνὺς ὅτι ἐκὼν πάσχει· “καθ’ ἡμέραν γὰρ μεθ’ ὑμῶν, φησὶν, ἤμην διδάσκων” τὴν πρὸς τὸν πατέρα συμφωνίαν δηλῶν· “ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν.” Διατί δὲ μὴ ἐν τῷ ἱερῷ αὐτὸν ἐκράτησαν; Ὅτι οὐκ ἂν ἐτόλμησαν ἐν τῷ ἱερῷ διὰ τὸν ὄχλον. Διὸ καὶ ἔξω ἐξῆλθε, καὶ ἀπὸ τοῦ τόπου καὶ ἀπὸ τοῦ καιροῦ διδούς αὐτοῖς ἄδειαν, καὶ μέχρις

D ἐσχάτης ὥρας ἀναιρῶν αὐτῶν τὴν ἀπολογίαν. Ὁ γὰρ ἵνα πεισθῇ τοῖς προφήταις, καὶ ἑαυτὸν παραδοῦς, πῶς ἐναντία ἐδίδασκε; “Τότε πάντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, φησὶν, ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.” Ὅτε μὲν γὰρ κατεσχέθη, ἔμενον· ὅτε δὲ ἐφθέγγατο ταῦτα πρὸς τοὺς ὄχλους, ἔφυγον. Εἶδον γὰρ

7 v. 56.

^a αὐτόν om. G. K. M. ^b δεικνὺς G. H. K. M. ἐλεῖν] ἐλεεῖν L. θέλειν G. ^c Καὶ τὰ θ. H. Τὰ γὰρ θ. Mor. Ben. Καὶ ὅρα· τὰ θ. Sav. ^d “Ὅτε ἐδ.] Διδάσκοντα (et p. p. με om.) G. H. K. M. Infra καὶ μέσον νυκτῶν K. ^e ἐπὶ τὸν . . ὄντα] Sic K. L. Ep. *ad-versus* me Ge. Edebatur ἐπὶ τοῦ . . ὄντος. ^f καὶ om. K. L. invito Ep. οὔτε τότε] αὐτοῦ, τότε K. αὐτοὶ τότε L. ^g τότε] τοῦτο G. K. M. ^h πρὸς τὴν δ. τὴν ἐκείνων L. Mor. πρὸς δ. ἐκείνων Sav. Ben.

λοιπόν, ὅτι οὐκέτι διαφυγεῖν ἐνι, ⁱ ἐκόντος ἑαυτὸν παραδιδόντος αὐτοῖς, καὶ λέγοντος κατὰ τὰς γραφὰς ^k τοῦτο γίνεσθαι. Φυγόντων δὲ αὐτῶν, ⁸ “ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς Καϊάφαν· ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθησε καὶ εἰσῆλθεν, ἰδεῖν ^l τί τὸ τέλος.” Πολλὴ ἡ θερμότης τοῦ μαθητοῦ· οὐδὲ ^m φεύγοντας ἰδὼν ἔφυγεν, ἀλλ’ ἔστη καὶ συνεισῆλθεν. Εἰ δὲ καὶ Ἰωάννης, ^E ἀλλὰ γνώριμος ἦν τῷ ἀρχιερεῖ. Καὶ διατί ἐκεῖ ἀπήγαγον αὐτὸν, ἔνθα ἦσαν πάντες συνηγμένοι; ἵνα ⁿ μετὰ γνώμης πάντα ποιήσωσι τῶν ἀρχιερέων. Ἐκεῖνος γὰρ ἦν τότε ἀρχιερεὺς, καὶ πάντες ἦσαν ^o αὐτὸν αὐτόθι ἀναμένοντες· οὕτω διενυκτέρευον καὶ ἡγρύπνου ἐπὶ ^p τούτῳ. Οὐδὲ γὰρ ἔφαγον τότε τὸ πάσχα, φησὶν, ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἡγρύπνου. Εἰπὼν γὰρ, ὅτι πρῶτα ἐστίν, ὁ Ἰωάννης, ἐπήγαγεν· ⁹ “οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ ^q μιανθῶσι, ἀλλ’ ἵνα φάγωσι ⁸⁰⁰ τὸ πάσχα.” Τί οὖν ἐστὶν εἰπεῖν; “Ὅτι ἐν ἑτέρᾳ ἡμέρᾳ ἔφαγον, καὶ τὸν νόμον ἔλυσαν, διὰ τὴν ἐπιθυμίαν τὴν περὶ τὴν σφαγὴν ταύτην. Οὐδὲ γὰρ ^a ὁ Χριστὸς παρέβη τὸν καιρὸν τοῦ πάσχα, ἀλλ’ ἐκεῖνοι οἱ πάντα τολμῶντες, καὶ μυρίους καταπατοῦντες νόμους. Ἐπειδὴ ^r γὰρ σφόδρα ἔξεον τῷ θυμῷ, καὶ πολλάκις ἐπιχειρήσαντες ἀνελεῖν, οὐκ ἴσχυσαν· τότε λαβόντες αὐτὸν ἀπροσδοκῆτως, εἶλοντο καὶ τὸ πάσχα ἀφεῖναι, ὑπὲρ τοῦ τὴν φονικὴν αὐτῶν ἐμπλῆσαι ἐπιθυμίαν. Διὸ καὶ συνήχθησαν ἅπαντες, καὶ συνέδριον ἦν λοιμῶν, καὶ ἐρωτῶσί τινα, βουλόμενοι σχῆμα περιθεῖναι τῇ ἐπιβουλῇ ταύτῃ ^s δικαστηρίου. Οὐδὲ γὰρ ἦσαν ἴσαι αἱ μαρτυρίαι, φησὶν· ^B οὕτω ^t πεπλασμένον τὸ δικαστήριον ἦν, καὶ θορύβον ^v πάντα καὶ ταραχῆς. ¹⁰ “Ἐλθόντες δὲ ψευδομάρτυρες ἔλεγον, ὅτι οὗτος εἶπεν, ὅτι ^w λύσω τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέ-

⁸ v. 57, 58.⁹ Joan. xviii. 28.¹⁰ v. 61.ⁱ ἐκόντως G. et sic ed. Sav.^k ταῦτα G. H. K. M. invito Ep.^l τί om. M.^m φυγόντας et p. p. εἰσῆλθεν K. L.ⁿ μετὰ γνώμης]

Sic Ep. et codd. καὶ κατὰ γνώμην Edd.

^o αὐτὸν deest in Edd.^p τοῦτο K. Ep.^q μιανθῶσι] + φησὶν H. M.^r γὰρ, quod vulgo

deest, recepi ex H. Ep. τότε] + δὲ Edd. contra Ep. et codd.

^s τοῦ δικαστ. G. K. Folium deest in M. a βουλόμενοι usque ad ἐκπληρωτό-

μενοι p. 801 C.

^t Sic ediderunt Sav. Ben. fictum Ge. Mor. et

codices πεπλανημένον.

^v πάντα] + ἔγεμε L. cum Edd. + ἦν G. + ἦν

μεστὰ Reg. 688. πάντα ἦν καὶ ταραχῆς μεστὰ K.

et 1 Mosq. solvam Ge. ceteri, tum mei, tum Mosqq. λύσατε. Hoc

edidit Mor. λύω Sav. Ben.

ραῖς ἐγερῶ αὐτόν.” Καὶ μὴν εἶπεν, ὅτι ἐν ^x τρισὶν, ἀλλ’
 οὐκ εἶπε, λύω, ἀλλὰ, λύσατε· καὶ οὐδὲ περὶ ἐκείνου, ἀλλὰ
 περὶ τοῦ σώματος τοῦ ἰδίου. Τί οὖν ὁ ἀρχιερεὺς; Βουλόμενος
 αὐτὸν εἰς ἀπολογίαν καταστήσαι, ἵνα ἐξ αὐτῆς αὐτὸν
 ἔλῃ, φησὶν ¹¹ “οὐκ ἀκούεις, τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν;
 C Ὁ δὲ ^y ἐσίγα.” Ἀνόνητα γὰρ ἦν τὰ τῆς ἀπολογίας, οὐδενὸς
 ἀκούοντος. Καὶ γὰρ σχῆμα ^z τοῦτο δικαστηρίου ἦν μόνον·
 τὸ δὲ ἀληθές, ληστῶν ἔφοδος, ὡς ἐν σπηλαίῳ καὶ ἐν ὁδῷ
 ἀπλῶς ἐπελθόντων. Διὸ ἐσίγα· ὁ δὲ ἐπέμενε λέγων ¹² “ἐξ-
 ορκίζω σε κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἵνα ἡμῖν εἴπῃς, εἰ σὺ (528)
 εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. Ὁ δὲ εἶπε, σὺ
 εἶπας. Πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπάρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀν-
 θρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως, καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ
 τῶν ^a νεφελῶν. Τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ
^b λέγων, ἐβλασφήμησε.” Τοῦτο δὲ ἐποίησε, σφοδροτέραν τὴν
 D κατηγορίαν ποιῶν, καὶ τὸ λεχθὲν ἐπαίρων διὰ τοῦ πράγματος.
 Ἐπειδὴ γὰρ εἰς φόβον ἐνέβαλε τοὺς ἀκροατὰς τὸ εἰρημένον,
 ὅπερ ἐπὶ Στεφάνου πεποιήκασι, τὰ ὦτα ^c συσχόντες, τοῦτο
 καὶ ἐνταῦθα ^d οὗτος. Καίτοι ποία βλασφημία αὕτη; Καὶ
 γὰρ ἔμπροσθεν ἦν εἰρηκῶς, συνηγμένων αὐτῶν “εἶπεν ὁ
 κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου,” καὶ ἡρμήνευσε
 τὸ εἰρημένον· καὶ οὐδὲν ἐτόλμησαν εἰπεῖν, ἀλλ’ ἐσίγησαν, καὶ
 ἐξ ἐκείνου οὐκέτι ^e λοιπὸν ἀντεῖπον. Πῶς οὖν ^f νῦν βλα-
 σφημίαν τὸ εἰρημένον ἐκάλουν; Τίνος δὲ ἔνεκεν καὶ ὁ Χριστὸς
 E οὕτως ἀπεκρίνατο; Πᾶσαν αὐτῶν ἀναιρῶν ἀπολογίαν, ὅτι μέ-
 χρις ἐσχάτης ^g ἡμέρας ἐδίδασκεν, ὅτι αὐτὸς εἶη ὁ Χριστὸς,
 καὶ ὅτι ἐκ δεξιῶν κάθηται τοῦ πατρὸς, καὶ ὅτι ἤξει πάλιν
 κρίνων τὴν οἰκουμένην, ὃ πολλὴν πρὸς αὐτὸν τὴν συμφωνίαν
 δηλοῦντος ἦν.

¹¹ v. 62.¹² v. 63-65.

^x τρισὶν] + ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν, τίς ἡ ἀπόνοια τῆς συκοφαντίας L.
 Καὶ μὴν οὐκ εἶπε, λύω omissis interpositis K. Καὶ μὴν [εἰ] εἶπεν, ὅτι ἐν
 τρισὶν [ἡμέραις ἐ. α. τίς ἡ ἐπίνοια τ. σ.] ἀλλ’ οὐκ εἶπε λύω Mor. Hunc
 sequitur Montef. Nobiscum faciunt Interp. et Sav. ^y σιγᾷ hic et
 infra G. H. K. Ἀνόνητα L. Mor. ^z τοῦτο δ. ἦν] δ. ἦν τοῦτο K.
 δ. τοῦτο ἦν L. ἦν τοῦ δ. Edd. ^a νεφελῶν] + τοῦ οὐρανοῦ Edd.
^b λέγων] + ὅτι H. ^c συνέχοντες G. L. ^d οὕτως G. K. et pr. H.
 τοῦτο κ. ἐ. οὗτος] οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα Edd. ^e λοιπὸν] + οὐδὲν Edd.
^f νῦν om. L. εἰρημένον] ῥῆμα idem cum Sav. εἰρημένον ῥῆμα Mor.
 Ben. ^g ἡμέρας] Sic Ep. Ge. ὥρας L. p. p. ἐδίδαξεν L. Ep. εἶη]
 ἐστὶν K. Ep.

Διαρρήξας τοῖνυν αὐτοῦ τὰ ἱμάτιά φησι· “τί ὑμῖν δοκεῖ;” Οὐ φέρεи τὴν ψῆφον οἴκοθεν, ἀλλὰ παρ’ ἐκείνων αὐτὴν ὡς 801 ἐπὶ ὠμολογημένων ἀμαρτημάτων καὶ βλασφημίας δῆλης ἐκκαλεῖται. Ἐπειδὴ γὰρ ἤδесαν, ὅτι εἰ τὸ πρᾶγμα εἰς ἐξέτασιν ἔλθοι καὶ διάγνωσιν ἀκριβῆ, ἀπαλλάττει πάσης αὐτὸν αἰτίας, παρ’ ἑαυτοῖς αὐτὸν καταδικάζουσι, καὶ προκαταλαμβάνουσι τοὺς ἀκροατὰς λέγοντες, “ὑμεῖς ἠκούσατε τῆς βλασφημίας,” μόνον οὐχὶ καταναγκάζοντες καὶ βιαζόμενοι τὴν ψῆφον ἐξενεγκεῖν. Τί οὖν ἐκείνοι; ¹³ “Ἐνοχός ἐστι θανάτου” ἔν’ ὡς κατάδικον λαβόντες, οὕτω τὸν Πιλάτον λοιπὸν ἀποφῆνασθαι παρασκευάσωσιν. Ὁ δὲ καὶ ἐκεῖνοι ^h συνειδότες φασίν, “ἐνοχος θανάτου ἐστίν” αὐτοὶ κατηγοροῦντες, αὐτοὶ B ⁱ δικάζοντες, αὐτοὶ ψηφίζόμενοι, πάντα αὐτοὶ γινόμενοι τότε. Πῶς δὲ οὐκ ἤνεγκαν τὰ σάββατα εἰς μέσον; “Οτι πολλάκις αὐτοὺς ἐπεστόμισεν· ἄλλως δὲ καὶ ἐκ τῶν τότε λεγομένων ἐβούλοντο αὐτὸν ^k ἐλεῖν καὶ καταδικάσαι. Καὶ προλαβὼν, καὶ τὴν ψῆφον παρ’ αὐτῶν ἐνεγκὼν, καὶ πάντας ἐπισπασάμενος διὰ τοῦ ρῆξαι τὸν χιτωνίσκον, ὡς κατάδικον λοιπὸν ^l ἀπαγαγὼν πρὸς τὸν Πιλάτον, οὕτως ἅπαντα ἔπραττεν. Ἐπ’ ἐκείνου γοῦν οὐδὲν τοιοῦτόν φασιν· ἀλλὰ τί; ¹⁴ “Εἰ μὴ ἦν οὗτος κακοποιός, οὐκ ἂν σοι παρεδώκαμεν αὐτόν” ἀπὸ δημοσίων ἐγκλημάτων ^m ἀνελεῖν αὐτὸν ἐπιχειροῦντες. Καὶ διατί μὴ λάθρα αὐτὸν ἀνεῖλον; Ἐβούλοντο καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ διαβαλεῖν. C Ἐπειδὴ γὰρ πολλοὶ ἦσαν ἡδὴ ἀκηκοότες αὐτοῦ, καὶ θαυμάζοντες αὐτόν καὶ ἐκπληττόμενοι, διὰ τοῦτο ἐσπούδασαν δημοσίᾳ καὶ ἐπὶ πάντων ⁿ σφαγῆναι. Ὁ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐκώλυσεν, ἀλλὰ τῇ ἐκείνων πονηρίᾳ εἰς τὴν τῆς ἀληθείας σύστασιν ἀπεχρήσατο, ὥστε κατάδηλον αὐτοῦ γενέσθαι τὸν θάνατον. Καὶ τούναντίον ἐξέβαινε, ἥπερ ἐβούλοντο. Αὐτοὶ μὲν γὰρ ἐκπομπεύειν ἠθελον, ὡς ταύτῃ κατασχύνοντες· αὐτὸς δὲ καὶ δι’ αὐτῶν τούτων μᾶλλον ^o ἐξέλαμπε. Καὶ ὥσπερ ἔλεγον, ¹⁵ “ἀνέλωμεν αὐτόν, μήποτε ἔλθωσιν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ ^p ἄρῳσιν ἡμῶν καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἔθνος,” καὶ D

¹³ v. 66.

¹⁴ Joan. xviii. 30.

¹⁵ Joan. xi. 48.

^h συνειδόντες (sic) K. συνιόντες L. ⁱ καταδικάζοντες Ep. Mor. Ben. invito Interp. Haec αὐτοὶ δικάζοντες om. L. ^k ἐλεῖν καὶ om. K. L. Ep. ^l ἀναγαγὼν G. ἀπάγει Mor. Ben. ^m ἐλεῖν L. Mor. ⁿ αὐτόν σφ. Ep. σφ. αὐτόν H. M. ^o ἐξέλαμψε Ep. Euth. ^p ἀρούσιν G. H. M.

ἐπειδὴ ἀνεῖλον αὐτὸν, τοῦτο γέγονεν· οὕτω καὶ ⁹ ἐνταῦθα, δημοσίᾳ αὐτὸν σταυρῶσαι ἐσπούδαζον, ἵνα βλάβῃωσιν αὐτοῦ τὴν δόξαν, καὶ τὸν ναυτίον ἐξέβη. Ἐπεὶ ὅτι γε ἐξουσίαν εἶχον ¹ καὶ καθ' ἐαυτοὺς ἀνελεῖν, ἄκουσον τί φησιν ὁ Πιλάτος· ¹⁶ “λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν.” Ἀλλ' οὐκ ἤθελον, ἵνα ὡς παράνομος, ὡς τύραννος, ὡς ⁵ στασιώδης ἀνηρῇσθαι δόξη. Διὰ τοῦτο καὶ ληστὰς αὐτῷ συνεσταύρωσαν· διὰ τοῦτο ¹ καὶ ἔλεγον· ¹⁷ “μὴ γράφε, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπε.” Ταῦτα δὲ πάντα ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἐγίνετο, **Ε** ὥστε μὴδὲ σκιάν τινα αὐτοὺς ἔχειν ἀναισχύντου ¹ γοῦν ἀπολογίας. Καὶ ἐπὶ τοῦ τάφου δὲ ὁμοίως τὰ σήμαντρα καὶ αἱ φυλακαὶ μᾶλλον διαλάμψαι τὴν ἀλήθειαν ἐποίησαν· καὶ αἱ χλευασαὶ καὶ τὰ σκώμματα καὶ αἱ λοιδορίαι τὸ αὐτὸ τοῦτο πάλιν ἐποιοῦν. Τοιοῦτον γὰρ ἡ πλάνη δι' ὧν **802** ἐπιβουλεύει, λύεται· οὕτω γοῦν καὶ ἐνταῦθα συνέβη. ¹⁸ Οἱ μὲν γὰρ δοκοῦντες νενικηκέναι, οὗτοι μάλιστα καὶ ἡσχύνθησαν, καὶ ἡττήθησαν, καὶ ἀπώλοντο· ὁ δὲ ἡττησθαι δοκῶν, (524) οὗτος μάλιστα καὶ ἔλαμψε, καὶ ἐνίκησε κατὰ κράτος.

^x Μὴ δὴ πανταχοῦ ζητῶμεν νικᾶν, μὴδὲ πανταχοῦ τὸ ἡττᾶσθαι φεύγωμεν. Ἔστιν ὅπου νίκη μὲν φέρει βλάβην, ἡττα δὲ ὠφέλειαν. Καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν θυμουμένων, δοκεῖ μὲν ὁ πολλὰ ὑβρικῶς κεκρατηκέναι· οὗτος δὲ μάλιστα ἐστὶν ὁ ἡττηθεὶς ὑπὸ τοῦ χαλεπωτάτου πάθους, καὶ βλαβεῖς· ὁ δὲ ἐνεγκὼν γενναίως, οὗτος περιεγένετο καὶ ἐνίκησε. Καὶ **B** ὁ μὲν οὐδὲ τὸ οἰκεῖον ἴσχυσε σβέσαι νόσημα· ὁ δὲ καὶ τὸ ἀλλότριον ἀνείλε· καὶ ὁ μὲν ὑπὸ τοῦ οἰκείου ἡττήθη· ὁ δὲ καὶ τοῦ ἀλλοτρίου περιεγένετο, καὶ οὐ μόνον αὐτὸς οὐ κατεκάη, ἀλλὰ καὶ τὴν ἑτέρου φλόγα ἀρθεῖσαν εἰς ὕψος ἔσβεσεν. Εἰ δὲ ἠθέλησε νικῆσαι τὴν δοκοῦσαν νίκην εἶναι, καὶ αὐτὸς ἂν ἡττήθη, κακείνων ^y ἐκκαύσας χαλεπώτερον τοῦτο

¹⁶ Joan. xviii. 31.¹⁷ Joan. xix. 21.

⁹ ἐνταῦθα] οὗτοι G. H. K. M. ¹ Sic L. Ep. καὶ deest in ceteris. καὶ ante ἐξουσίαν legitur in Edd. ⁵ στασιαστῆς G. H. K. M. ¹ καὶ om. K. L. ^y γοῦν om. K. L. et delevit Montef. Sed cf. p. 806 B. ¹⁸ Οἱ M. Οἵτινες H. p. p. ἐδόκουν H. M. ^x ΗΘΙΚΟΝ. Περὶ ἀνεξικακίας καὶ θυμοῦ, καὶ ὅτι μᾶλλον ὁ ἡττῶμενος ἐν ταῖς ὑβρεσι νικᾷ τὴν καλὴν νίκην· ἐν ᾧ καὶ περὶ τοῦ Ἰωσήφ καὶ τῆς Αἰγυπτίας. G. ^y ἐκκαύσας] ἔκαυσε καὶ G. ἂν ἐξέκαυσε M. δὲ ἐξέκαυσε H. τοῦτο] καὶ τοῦτο H. K. M.

παθεῖν παρεσκεύασεν ἂν, καὶ καθάπερ γυναῖκες, αἰσχροῦς καὶ ἐλεεινῶς ὑπὸ τοῦ θυμοῦ κατεπαλαίσθησαν ἂν ² ἐκάτεροι. Νυνὶ δὲ καὶ ταύτης ἀπηλλάγη τῆς ³ αἰσχύνης ὁ φιλοσοφήσας, καὶ τρόπαιον λαμπρὸν καὶ ἐν ἑαυτῷ καὶ ἐν τῷ πλησίον ἔστησε κατὰ τῆς ὀργῆς διὰ τῆς καλῆς ἡττης. Μὴ δὴ πανταχοῦ ζητῶμεν νικᾶν. Καὶ γὰρ ὁ πλεονεκτήσας τὸν C πλεονεκτηθέντα νενίκηκεν, ἀλλὰ κακὴν νίκην, καὶ ὄλεθρον φέρουσιν τῷ νικήσαντι· ὁ δὲ πλεονεκτηθεὶς, καὶ δοκῶν νενικῆσθαι, φιλοσόφως ἐνεγκὼν, οὗτος μάλιστά ἐστιν ὁ τὸν στέφανον ἔχων. Πολλαχοῦ γὰρ τὸ ἡττᾶσθαι βέλτιον, καὶ ἐστὶν ⁴ οὗτος ἄριστος νίκης τρόπος. Ἄν τε γὰρ πλεονεκτῇ τις, ἂν τε παίῃ, ἂν τε βασκαίνῃ, ὁ ἡττῶμενος καὶ μὴ ὁμόσε χωρῶν, οὗτός ἐστιν ὁ νικῶν. Καὶ τί λέγω πλεονεξίαν καὶ βασκανίαν; Καὶ γὰρ ὁ εἰς μαρτύριον ἐλκόμενος, οὕτω νικᾷ, δεσμούμενος καὶ μαστιγούμενος καὶ κατακοπτόμενος καὶ D σφαττόμενος. Καὶ ὅπερ ἐστὶν ἐν τοῖς πολέμοις ἡττα, τὸ πεσεῖν τὸν ἀγωνιζόμενον, τοῦτο παρ' ἡμῖν νίκη. Οὐδαμοῦ γὰρ ὁρῶντες κακῶς νικῶμεν, ἀλλὰ πανταχοῦ πάσχοντες κακῶς. Οὕτω ⁵ καὶ ἡ νίκη λαμπροτέρα γίνεται, ὅταν πάσχοντες τῶν ὁρῶντων ⁶ περιγενώμεθα. Ἐντεῦθεν δείκνυται ὅτι θεοῦ ἡ νίκη. Καὶ γὰρ ἐναντίαν ἔχει τῇ ⁷ ἐξῶθεν τὴν φύσιν· ὁ καὶ μάλιστα ἰσχύος τεκμήριον. Οὕτω καὶ αἱ θαλάτται πέτραι τῷ παῖεσθαι τὰ κύματα διαλύουσιν· οὕτω καὶ οἱ ἅγιοι πάντες ἀνεκνήρυχθησαν καὶ ἐστεφανώθησαν, καὶ λαμπρὰ ⁸ τὰ τρόπαια ἔστησαν, τὴν ἀπράγμονα ταύτην νικῶντες νίκην. Μηδὲ γὰρ ⁹ κινήσης σαντόν, φησὶ, μηδὲ κάμης· ὁ θεὸς σοι ταύτην ἔδωκε τὴν ἰσχύν, ὡς μὴ ἐκ συμ- E πλοκῆς νικᾶν, ἀλλὰ ἀνεχόμενον μόνον. Μὴ ¹⁰ παρατάξῃ καὶ αὐτὸς ἐξίσης, καὶ νενίκηκας· μὴ συμπλακῆς, καὶ ἐστεφανώθῃς. Πολὺ βελτίων εἰ τοῦ ἀνταγωνιστοῦ, καὶ δυνατώτερος. Τί καταισχύνεις σαντόν; Μὴ ὥς ἐκείνῳ λέγειν, ὅτι συμπλακεῖς περιεγόνον, ἀλλ' ἄφες αὐτὸν τεθηπέναι καὶ θαυμάζειν σου τὴν ἄμαχον δύναμιν, καὶ πρὸς πάντας λέγειν, ὅτι καὶ χωρὶς

² οἱ ἐκάτεροι L. ³ ἀσχημοσύνης Edd. ⁴ οὗτος] καὶ οὗτος L.
⁵ καὶ] γὰρ καὶ Edd. p. p. λαμπρὰ G. H. M. ⁶ περιγινώμεθα G.
⁷ ἐξῶθεν] + νίκη Edd. ⁸ τὰ om. L. ⁹ κινήσης σαντόν] νικήσας
αὐτόν G. νικήσης αὐτόν M. Mor. νικήσης σαντόν Sav. ¹⁰ παρατάξῃς
G. cum Edd. ἐξίσης] Sic omnes codd. Edebatur nullo sensu, ἐξοί-
σεις. καὶ ante νενίκηκας om. G.

803 τοῦ συμβαλεῖν ἐνίκησας. Οὕτω καὶ ὁ μακάριος Ἰωσήφ ἀνε-
 κηρύχθη, πανταχοῦ τῷ πάσχειν κακῶς ¹ περιγενόμενος τῶν
 ποιούντων. Καὶ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἡ Αἴγυπτία τῶν ἐπι-
 βουλευόντων ἦσαν· ἀλλὰ πάντων ^κ οὗτος ἐκράτησε. Μὴ
 γάρ μοι τὸ δεσμωτήριον, ὅπερ οὗτος ᾤκησε, μηδὲ τὰ βασί-
 λεια, ἔνθα διέτριβεν ἐκείνη, λέγε· ἀλλὰ δεῖξόν μοι, τίς ὁ
 νικηθεὶς, τίς ὁ ἡττηθεὶς, τίς ὁ ἐν ἀθυμίᾳ, τίς ὁ ἐν ἡδονῇ.
 Ἐκείνη μὲν γὰρ οὐ μόνον τοῦ δικαίου, ἀλλ' οὐδὲ τοῦ ¹ οἰκείου
 ἴσχυσε κρατῆσαι πάθους· οὗτος δὲ καὶ αὐτῆς καὶ τοῦ νοσή-
 ματος περιεγένετο τοῦ χαλεποῦ. Εἰ δὲ καὶ βούλει, αὐτῶν
 ἄκουσον τῶν ῥημάτων, ^μ καὶ ὄψει τὸ τρόποιον. ¹⁸ “Εἰσή-
 γαγες ἡμῖν ^ν ὥδε παῖδα Ἑβραῖον ἐμπαίζειν ἡμῖν.” Οὐχ
 οὗτος ἐνέπαιξεν, ἀθλία καὶ ταλαίπωρε, ἀλλ' ὁ διάβολος
^ρ εἰπὼν, ὅτι δύνασαι κατακλάσαι τὸν ἀδάμαντα. Οὐχ οὗτος
 Β εἰσήγαγέ σοι παῖδα Ἑβραῖον ἐπιβουλευόντα, ἀλλ' ὁ πονη-
 ρὸς δαίμων ^α τὴν ἀκάθαρτον ἀσέλγειαν· ἐκείνός σοι ἐνέπαιξε.
 Τί οὖν ὁ Ἰωσήφ; Σιγᾶ, καὶ οὕτω κατακρίνεται, καθάπερ
 καὶ ὁ Χριστός. Πάντα γὰρ ἐκείνα τύποι ¹ τούτων. Καὶ
 ὁ μὲν ἦν ἐν δεσμοῖς, ἡ δὲ ἐν βασιλείοις. Καὶ τί τοῦτο;
 Ὁ μὲν γὰρ ^ς ἦν στεφανίτου παντὸς λαμπρότερος, καὶ ἐν
 ἀλύσει μένων· ἡ δὲ δεσμώτου παντὸς ἀθλιώτερον διέκειτο,
 ἐν βασιλικοῖς θαλάμοις διατρίβουσα. Οὐκ ἐντεῦθεν δὲ μόνον
 τὴν νίκην καὶ τὴν ἡττάν ἐστὶν ἰδεῖν, ἀλλὰ καὶ ἀπ' αὐτοῦ (525)
 τοῦ τέλους. Τίς γὰρ ὅπερ ἠθέλησεν, ἐποίησεν; Ὁ δεσμώ-
 της, ¹ ἀλλ' οὐχ ἡ βασίλισσα. Ὁ μὲν γὰρ ἐσπούδαζε ^ν δια-
 C τηρῆσαι τὴν σωφροσύνην, ἡ δὲ ἀφελέσθαι. Τίς οὖν ἐποίησεν
 ὅπερ ἠθέλησεν; ὁ κακῶς παθὼν, ἢ ἡ κακῶς δράσασα; Εὐ-
 δηλον ὅτι ὁ παθὼν. Οὐκοῦν οὗτός ἐστιν ὁ νενικηκώς. Ταῦτα
 οὖν εἰδότες, ταύτην διώκωμεν τὴν νίκην, τὴν διὰ τοῦ πάσχειν
 κακῶς· ἐκείνην δὲ ^ω φεύγωμεν, τὴν διὰ τοῦ δρᾶν κακῶς. Οὕτω

¹⁸ Gen. xxxix. 14.

¹ περιγενόμενος H. K. Mox Καὶ γὰρ καὶ οἱ Edd. ^κ οὗτος] αὐτός
 Edd. Mox οὗτος om. G. K. M. ¹ οἰκείου] ἰδίου Edd. νοσήματος]
 + τούτου G. H. K. M. ^μ Vid. adnot. ^ν ὥδε] + φησὶ G. H. M.
 p. p. ἐμπαίζει Edd. ^ο οὗτος] + σε G. + σοι H. ^ρ ὁ εἰπὼν G.
 H. M. ^α τὴν] ὁ τὴν G. H. M. ἀσέλγειαν] + ἐν σοὶ ἐνθεὶς iidem; et
 sic vulgo legitur. ¹ τούτου G. H. K. M. Ge. ^ς ἦν] + στεφανού-
 μενος καὶ G. H. M. Ge. ¹ ἀλλ' om. H. L. ἀλλ' οὐχ] ἢ Edd. invito Ge.
 p. p. βασίλις G. H. M. ^ν διατηρεῖν G. H. K. M. ^ω φεύγωμεν K.

γὰρ καὶ τὸν παρόντα βίον μετὰ ἀπραγμοσύνης ἀπάσης καὶ πολλῆς ἡσυχίας ^x ζήσόμεθα, καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτευξόμεθα ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΕ.

¹ Τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν· οἱ δὲ ἐρράβισαν, λέγοντες· προφήτευσον ἡμῖν, Χριστέ, τίς ἐστὶν ὁ παίσας σε;

ΔΙΑΤΙ ταῦτα ἐποιοῦν, ἀναιρεῖν μέλλοντες; τίς χρεῖα τῆς κωμωδίας ταύτης ^a ἦν; Ἵνα μάθῃς αὐτῶν τὸν ἀκόλαστον ἑν τρόπον διὰ πάντων· καὶ ὅτι καθάπερ θῆραμα εὐρόντες, οὕτω τὴν ἑαυτῶν ^b ἐνεδείκνυντο παροιμίαν, καὶ τῆς μανίας ἐνεφροῦντο, ἐορτὴν ταύτην ποιούμενοι, καὶ μεθ' ἡδονῆς ἐπιόντες, καὶ τὸν φονικὸν αὐτῶν ἐνδεικνύμενοι τρόπον. Σὺ δέ μοι θαύμασον τῶν μαθητῶν τὴν φιλοσοφίαν, μεθ' ὅσης αὐτὰ ἀκριβείας ἀπαγγέλλουσιν. Ὅθεν τὸ φιλάληθες αὐτῶν ἦθος διαδείκνυται, ὅτι τὰ δοκοῦντα εἶναι ἐπονείδιστα ἐξηγοῦνται ⁸⁰⁴ μετὰ ἀληθείας ἀπάσης, οὐδὲν ἀποκρυπτόμενοι, οὐδὲ ἐπαισχυνόμενοι, ἀλλὰ καὶ δόξαν ἡγούμενοι μεγίστην, ὥσπερ οὖν καὶ ἦν, τὸ τὸν δεσπότην τῆς οἰκουμένης ὑπὲρ ἡμῶν τοιαῦτα πάσχοντα ἀνέχεσθαι. Τοῦτο καὶ τὴν αὐτοῦ κηδεμονίαν ἐδείκνυ τὴν ἄφατον, καὶ τὴν πονηρίαν ἐκείνων τὴν ἀσύγγνωστον, οἱ ^c ταῦτα ἐτόλμων εἰς τὸν οὕτως ἡμερον καὶ πρᾶον, καὶ τοιαῦτα κατεπάδοντα, οἷα καὶ λέοντα ἀρνίον ποιῆσαι ἱκανὰ ἦν. ^d Οὐδὲν γὰρ οὔτε αὐτὸς ἐνέλιπεν ἡμερότητος, οὔτε αὐτοὶ ὕβρεως καὶ ἀπηνείας, δι' ὧν ἐποίουν, δι' ὧν ἔλεγον. Ἄπερ ἅπαντα καὶ ὁ προφήτης Ἡσαΐας προῦλεγεν, οὕτω προανα- Β

¹ Cap. xxvi. v. 67, 68.

^x ζήσομεν K. ζήσωμεν G. p. p. ἐπιτύχωμεν G. H. ἐπιτύχωμεν K. HOM. LXXXV. ^a ἦν; Ἵνα] Sic G. H. K. M. Ge. Vulgo Ἡ ἵνα. μάθῃς] ἴδῃς Edd. ^b Sic Ep. Euth. ἐπεδείκνυντο L. ^c τοιαῦτα G. H. K. M. ^d Οὐδὲ γὰρ οὐδὲν αὐτοῖς ἐνέλ. L. qui p. p. οὐδὲ pro οὔτε dat.

φωνῶν, καὶ ἐνὶ ῥήματι πᾶσαν ταύτην ἐμφαίνων τὴν ὕβριν.
²“Ὁν τρόπον γὰρ ἐκστήσονται πολλοὶ ἐπὶ σέ, φησὶν, οὕτως ἀδοξήσει ἀπὸ ἀνθρώπων τὸ εἶδός σου, καὶ ἡ δόξα σου ἀπὸ υἱῶν ἀνθρώπων.” Τί γὰρ τῆς ὕβρεως ^e ταύτης ἴσον γένοιτ’ ἄν; Εἰς τὸ ^f πρόσωπον ἐκείνο, ὃ ἡ θάλασσα ἰδοῦσα ἠδέσθη, ὃ ἐπὶ σταυροῦ ^g θεασάμενος ὁ ἥλιος τὰς ἀκτῖνας ἀπέστρεψεν, ἐνέπτυνον καὶ ἐρράπιζον, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔτυπτον, ἐμφορούμενοι μετὰ δαψιλείας ἀπάσης τῆς ἐαυτῶν ματίας. Καὶ γὰρ πληγὰς τὰς πασῶν ὑβριστικωτέρας ^h ἐνέτεινον, κολαφίζοντες, ραπίζοντες, καὶ ταῖς πληγαῖς ταύταις τὴν ἀπὸ
C τοῦ ἐμπτύειν προσετίθεσαν ὕβριν. Καὶ ῥήματα πάλιν πολλῆς γέμοντα κωμωδίας ἐφθέγγοντο λέγοντες· “προφήτευσον ἡμῖν, Χριστέ, τίς ἐστὶν ὁ παίσας σε;” ἐπειδὴ προφήτην αὐτὸν ἔλεγον οἱ πολλοί. ³“Ετερος δέ φησιν, ὅτι καὶ ⁱ περιβαλόντες τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τῷ ἱματίῳ, ταῦτα ἐποιοῦν, ὥσπερ τινὰ ἄτιμον καὶ τριωβολιμαῖον εἰς μέσον λαβόντες. Καὶ οὐκ ἐλεύθεροι μόνον, ἀλλὰ καὶ δοῦλοι ταύτην τὴν παροιμίαν εἰς αὐτὸν ἐπαροίουν τότε. ^k Ταῦτα ἀναγινώσκωμεν συνεχῶς, ταῦτα ἀκούωμεν ὡς χρῆ, ταῦτα ἐγγράφωμεν ἡμῶν τῇ διανοίᾳ· καὶ γὰρ ταῦτα ἡμῶν τὰ σεμνά. Ἐπὶ τούτοις
D ἐγὼ μέγα φρονῶ, οὐ μόνον ἐπὶ τοῖς μυρίοις νεκροῖς οἷς ἀνέστησεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς ^l παθήμασιν οἷς ἔπαθε. Ταῦτα ἄνω καὶ ^m κάτω Παῦλος στρέφει· τὸν σταυρὸν, τὸν θάνατον, τὰ πάθη, τὰς λειδορίας, τὰς ὕβρεις, τὰ σκώμματα. Καὶ νῦν μὲν φησιν, ⁴“ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν, τὸν ὀνειδισμὸν αὐτοῦ φέροντες” νῦν δέ, “ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς ὑπέμεινε σταυρὸν, αἰσχύνῃς καταφρονήσας.”
⁵“Ὁ δὲ Πέτρος ἐκάθητο ἐν τῇ αὐλῇ ἔξω· καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη λέγουσα· καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ (526) τοῦ Γαλιλαίου. Ὁ δὲ ἡρνήσατο ἔμπροσθεν ⁿ αὐτῶν πάντων λέγων, οὐκ οἶδα τί λέγεις. Ἐξελθόντα δὲ ^o αὐτὸν εἰς τὸν

² Esai. lii. 14.³ Luc. xxii. 64.⁴ Hebr. xiii. 13. xii. 2.⁵ v. 69-75.

^e ταύτης] ἐκείνης G. H. M. ^f πρόσωπον] + γὰρ Edd. ^g θεασ. ὁ ἥλ.] ἥλιος θεασ. L. p. p. ἀπέκρυσεν G. ^h ἐνέτειναν Edd. ἐμπτύειν] Sic L. Ep. ceteri πτύειν. ⁱ Sic G. Ep. vulgo περιβάλλοντες. ταῦτα] οὕτω ταῦτα Edd. invitis codd. et Ep. ^k Ταῦτα] + δὲ G. H. M. ^l πάθεισιν G. H. K. M. ^m κάτω] + καὶ Edd. στρέφει] + φημὶ δὲ Edd. ⁿ αὐτῶν om. L. ^o αὐτὸν om. H. L. M. 1 Mosq. Mox ἐκεῖ om. K. L. invitis Mosqq.

πυλῶνα, εἶδεν αὐτὸν ἄλλη, καὶ λέγει· ἐκεῖ καὶ οὗτος ἦν Ε
 μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου. Καὶ πάλιν ἠρνήσατο μεθ' ὅρκου.
 Μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἐστῶτες εἶπον τῷ Πέτρῳ·
 ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ ἡ λαλιά σου δηλὸν σε
 ποιεῖ. ^p Τότε ἤρξατο καταθεματίζειν καὶ ὀμνύνειν, ὅτι οὐκ
 οἶδα τὸν ἄνθρωπον. Καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησε. Καὶ
 ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος τοῦ Ἰησοῦ, ¹ εἰρηκότος, ὅτι
 πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρις ἀπαρνήσῃ με. Καὶ ἐξελθὼν
 ἔξω, ἔκλαυσε πικρῶς. ² Ὡ καὶ τῶν καὶ παραδόξων πραγμάτων. 805
 Ὅτε μὲν κατεχόμενον εἶδε τὸν διδάσκαλον μόνον, οὕτως ἔξεεν,
 ὡς καὶ τὴν μάχαιραν σπάσασθαι, καὶ ἐκκόψαι τὸ ὠτίον· ὅτε
 δὲ μᾶλλον ἀγανακτῆσαι εἰκὸς ἦν, καὶ πυρωθῆναι καὶ ἐκκαυ-
 θῆναι, λοιδοριῶν τοιούτων ἀκούοντα, τότε ἔξαρνος γίνεται.
 Τίνα γὰρ οὐκ ἂν ἐξῆψεν εἰς μαρίαν τὰ τότε γινόμενα; Ἀλλ'
 ὅμως ὁ μαθητὴς ὑπὸ τοῦ δέους καταγωνισθεὶς οὐ μόνον οὐκ
 ἐνδείκνυται ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ καὶ ἀρνεῖται, καὶ κορασίου
 ταλαιπώρου καὶ εὐτελοῦς ἀπειλὴν οὐ φέρει· καὶ οὐδὲ ἅπαξ
 μόνον, ἀλλὰ καὶ δεύτερον καὶ τρίτον ἀρνεῖται, καὶ ἐν ^r χρόνῳ
 βραχεῖ, καὶ οὐδὲ ἐπὶ δικαστῶν· ἔξω γὰρ ἦν· ἐξελθόντα γὰρ B
 αὐτὸν εἰς τὸν πυλῶνα ἠρώτησαν· καὶ οὐδὲ ἤσθετο ταχέως
 τοῦ πτώματος. Καὶ τοῦτο ὁ Λουκάς φησιν, ὅτι ἐνέβλεψεν
 εἰς αὐτὸν ὁ Χριστὸς, δεικνὺς ὅτι οὐ μόνον ἠρνήσατο, ἀλλ'
 οὐδὲ ἀνεμνήσθη οἴκοθεν, καὶ ταῦτα τοῦ ἀλεκτρυόνος φωνή-
 σαντος, ἀλλ' ἐδεήθη τῆς τοῦ διδασκάλου πάλιν ὑπομνήσεως,
 καὶ ^s τὸ βλέμμα αὐτῷ γέγονεν ἀντὶ φωνῆς· οὕτω περιδεὴς
 ἦν. Ὁ δὲ Μάρκος φησὶν, ^t ὅτι ὅτε μὲν ἅπαξ ἠρνήσατο,
 τότε πρῶτον ἐφώνησεν ^v ὁ ἀλεκτρυὼν, ὅτε δὲ τρίτον, τότε
 δεύτερον, ἀκριβέστερον ^w ἐξηγούμενος τοῦ μαθητοῦ τὴν ἀσθέ-
 νειαν, καὶ τὸ σφόδρα αὐτὸν ἀποτενηκέναι τῷ δέει, καὶ ταῦτα C
^x παρ' αὐτοῦ τοῦ διδασκάλου μαθὼν· καὶ γὰρ φοιτητὴς ἦν
 Πέτρον. Ὅθεν μάλιστα ἂν τις αὐτὸν ἐκπλαγεῖν, ὅτι οὐ

^p Καὶ τότε Edd. p. p. ἀναθεματίζειν L. invitis Mosqq. et Euth.

¹ εἰρηκότος] + αὐτῷ L. ^r χρόνῳ] καιρῷ G. Euth. οὐδὲ] οὔτε G. H. K. M. Μοx καὶ οὔτε ἤσθετο G. H. M. ^s τὸ] + μὲν Edd. ^t ὅτι deest in meis, sed tuetur Ep. ἅπαξ ἦρν.] Sic Ep. Euth. et codd. ἀπηρνήσατο ἅπαξ Edd. ^v ὁ om. G. H. M. invito Ep. ^w διηγούμενος Edd. τοῦ μαθητοῦ τὴν ἀσθένειαν] Sic L. et Edd. τοῦ διδασκάλου καὶ τὴν ἀσθένειαν K. ceteri cum Interp. τὸ τε γνήσιον τοῦ διδασκάλου καὶ τὴν τοῦ Πέτρου ἀσθένειαν. ^x παρ' αὐτοῦ τοῦ] παρὰ τοῦ Mor. Ben. παρ' αὐτοῦ τοῦτο Sav.

μόνον οὐκ ἔκρυψε τὸ ἐλάττωμα τοῦ διδασκάλου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων σαφέστερον ἀπήγγειλεν, ^γ αὐτῷ τούτῳ τῷ μαθητῆς εἶναι. Πῶς οὖν ἀληθές τὸ εἰρημένον, τοῦ μὲν Ματθαίου λέγοντος, ὅτι εἶπεν, “ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρεῖς ἀπαρνήσῃ με;” τοῦ δὲ Μάρκου μετὰ τὸ τρίτον λέγοντος, ὅτι “ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησε;” Σφόδρα μὲν οὖν καὶ ἀληθές, καὶ σύμφωνον. Ἐπειδὴ γὰρ καθ’ ἐκάστην ἀγωγὴν καὶ τρίτον καὶ τέταρτον φωνεῖν εἴωθεν **Δ** ὁ ἀλεκτρυὼν, δηλῶν ὁ Μάρκος, ὅτι οὐδὲ ἡ φωνὴ αὐτὸν ἐπέσχε καὶ εἰς μνήμην ἤγαγε, τοῦτό φησιν. “Ὡστε ἀμφοτέρω ἀληθῆ. Πρὶν ἢ γὰρ τὴν μίαν ἀγωγὴν ἀπαρτίσαι τὸν ἀλεκτρυόνα, τρίτον ^ζ ἤρνήσατο. Καὶ οὐδὲ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ τῆς ἁμαρτίας ἀναμνησθεῖς, κλαῦσαι ἐτόλμα φανερώς, ^α μὴ κατηγορηθῆ διὰ τῶν δακρύων· ἀλλ’ “ἐξελθὼν ^β ἔξω ἔκλαυσε πικρῶς.”

⁶ “Καὶ γενομένης ἡμέρας ἄγουσι τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα ^ε ἐπὶ τὸν Πιλάτον.” Ἐπειδὴ γὰρ ἠβούλουντο αὐτὸν ἀνελεῖν, αὐτοὶ δὲ οὐκ ἴσχυον διὰ τὴν ἑορτὴν, ἐπὶ τὸν ἡγεμόνα ἄγουσι. Σὺν δέ μοι σκόπει πῶς συνηλάθη τὸ πρᾶγμα, **Ε** ὥστε ἐν ἑορτῇ γενέσθαι. Οὕτω γὰρ ἄνωθεν προδιετέτυπτο. ⁷ “Τότε ἰδὼν Ἰούδας, ὁ παραδιδούς αὐτὸν, ὅτι κατεκρίθη, μεταμεληθεὶς ἀπέστρεψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια.” Τοῦτο καὶ ἐκείνου καὶ τούτων ^δ κατηγορία· τοῦ μὲν, οὐχ ὅτι μετεμελήθη, ἀλλ’ ὅτι ὁψὲ καὶ βραδέως, καὶ αὐτοκατάκριτος γέγονεν· ὅτι γὰρ παρέδωκεν, αὐτὸς ὡμολόγησε· τῶν δέ, ὅτι κύριοι ^ε ὄντες μεταθέσθαι, οὐ μετενόησαν. Σκόπει δὲ **806** πότε μεταμελεῖται. “Ὅτε ἀπηρτίσθη καὶ τέλος ἔλαβεν ἡ ἁμαρτία. Τοιοῦτος γὰρ ὁ διάβολος· οὐκ ἀφήσι τοὺς μὴ νήφοντας ἰδεῖν πρὸ τούτου τὸ κακόν, ἵνα μὴ ^ε μετανοήσῃ ὁ αἰλούς. Τοσαῦτα γοῦν λέγοντος τοῦ ^β Ἰησοῦ, οὐκ ἐπεκάμφθη· ἐπειδὴ δὲ ἀπηρτίσθη τὸ πλημμέλημα, τότε ἐπεισῆλθεν αὐτῷ

⁶ Cap. XXVII. v. 1, 2.⁷ v. 3.

^γ αὐτῷ τούτῳ τῷ] Sic Reg. 688. et ex corr. rec. H. αὐτῷ τούτῳ τῷ G. αὐτὸ τοῦτο τὸ pr. H. αὐτὸ τοῦτο τῷ M. Locum aliter praesentant K. L. Mor. Vid. adnot. ^ζ ἀπήρνησατο L. invito Ep. ^α μὴ] ἵνα μὴ Ep. et Edd. διὰ] ὑπὸ G. H. M. Vulgatum tuetur Ep. ^β ἔξω] + τότε K. L. ^ε ἐπὶ τὸν] πρὸς Edd. ἀπὸ τοῦ Καϊάφα om. K. L. ^δ κατηγορία] + γίνεται G. H. K. M. ^ε ὄντες] + τοῦ μετανοῆσαι καὶ G. H. M. Hoc receperunt Sav. Ben. ^ε μετανοήσωσιν οἱ αἰόντες Edd. ^β Ἰησοῦ] Χριστοῦ G. H. M. p. p. ἐκάμφθη G. M.

ἡ μετάνοια· καὶ οὐδὲ τότε χρησίμως. Τὸ μὲν γὰρ κατα-
 (527) γνῶναι, καὶ τὸ ρίψαι τὰ ἀργύρια, καὶ τὸ μὴ αἰδεσθῆναι ^h τὸν
 Ἰουδαϊκὸν δῆμον, πάντα ἀποδεκτά· τὸ δὲ ἀπάγξασθαι, τοῦτο
 πάλιν ἀσύγνωστον, καὶ πονηροῦ δαίμονος ἔργον. Προεξή- B
 γαγε ⁱ γὰρ αὐτὸν τῆς μετανοίας, ἵνα μηδὲν ἐντεῦθεν καρ-
 πώσῃται· καὶ θανάτῳ αἰσχίστῳ καὶ καταδήλῳ πᾶσιν ^k ἀναιρεῖ,
 πείσας ἑαυτὸν ἀπολέσαι. Σὺ δέ μοι σκόπει πανταχόθεν τὴν
 ἀλήθειαν ^l λάμπουσιν, καὶ δι' ὧν οἱ ἐναντίοι καὶ ποιοῦσι καὶ
 πάσχουσι. Καὶ γὰρ καὶ αὕτη τοῦ προδότου ἡ τελευτὴ τῶν
 κατακρινάντων αὐτὸν ἀπορράπτει τὰ στόματα, καὶ οὐκ ἀφήσιν
^m αὐτοὺς οὐδὲ σκιάν τινα ἀναισχύντου γοῦν ἀπολογίας ἔχειν.
 Τί γὰρ ἂν ἔχοιεν εἰπεῖν ἐκεῖνοι, ὅταν ὁ προδότης τοιαῦτα
 καθ' ἑαυτοῦ ψηφίζομενος φαίνεται; Ἰδωμεν δὲ καὶ τὰ ῥή-
 ματα, ἃ ⁿ φησιν. ^s “Ἀπέστρεψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς C
 ἀρχιερεῦσι, καὶ λέγει· ἡμартон παραδούς αἶμα ἀθῶων. Οἱ
 δὲ εἶπον· τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψει. Καὶ ρίψας τὰ ἀργύρια
^o εἰς τὸν ναὸν, ἀνεχώρησε, καὶ ἀπελθὼν ἀπήγξατο.” Οὐδὲ
 γὰρ ἤνεγκε τὸ συνειδὸς μαστίζον αὐτόν. Σκόπει δέ μοι καὶ
 τοὺς Ἰουδαίους ^p τὰ αὐτὰ πάσχοντας. Καὶ γὰρ καὶ οὗτοι
 ἀφ' ὧν ἔπαθον ὀφείλοντες διορθωθῆναι, οὐ πρότερον ἴστανται,
 ἕως ἂν τὴν ἁμαρτίαν πληρώσωσιν. Ἡ μὲν γὰρ τούτου ^q πε-
 πλήρωτο ἁμαρτία· προδοσία γὰρ ἦν· ἡ δὲ ἐκείνων οὐδέπω.
 Ὅτε δὲ καὶ ἐκεῖνοι ἀπήρτισαν, καὶ προσήλωσαν αὐτόν, τότε
 καὶ αὐτοὶ ταραττονταὶ νῦν μὲν λέγοντες, ⁹ “μὴ γράφε, D
 οὗτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων” (καίτοιγε τί δεδοί-
 κατε, τί θορυβεῖσθε, νεκροῦ σώματος ἐπὶ σταυροῦ προσηλω-
 μένου;) νῦν δὲ φυλάττουσιν αὐτόν, λέγοντες· ¹⁰ “μήποτε κλέ-
 ψωσιν αὐτόν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ^r εἴπωσιν ὅτι ἀνέστη·
 καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης.” Καὶ μὴν
 εἰάν εἴπωσιν, ἐλέγχεται τὸ πρᾶγμα, εἰάν μὴ ἀληθὲς ^s ᾗ.

⁸ v. 3-5.⁹ Joan. xix. 21.¹⁰ Matth. xxvii. 64.

^h τὸν δῆμον τὸν Ἰουδ. G. H. M. πάλιν] ἐστιν Mor. Ben. ⁱ γὰρ]
 καὶ Edd. praeter novissimam. ^k ἀναιρεῖ... ἀπολέσαι] Sic L. et Edd.
 favente Ep. qui ἀναιρεῖ πείσας ἀπάγξασθαι dat. ἀναπείσας αὐτὸν ἀπο-
 λέσθαι H. M. ἀναρτήσας αὐτὸν ἀπώληται G. ἀναρτήσας αὐτὸν ἀπο-
 λήσῃ K. ^l διαλάμπουσιν G. H. M. ^m αὐτοῖς H. M. ⁿ φασὶν
 Edd. ^o ἐν τῷ ναῷ G. 1 Mosq. ^p τὸ αὐτὸ G. H. K. M. ^q πεπ.
 ἀμ.] ἁμαρτία ἤδη πεπ. Edd. ^r εἴπωσι] + τῷ λαῷ Edd. ἀνέστη]
 + ἀπὸ τῶν νεκρῶν G. H. M. ^s ᾗ deest in Edd. praeter novissimam.

Πῶς δὲ ἑροῦσιν οἱ μηδὲ στῆναι τολμήσαντες, κατασχεθέν-
τος αὐτοῦ, ὁ δὲ κορυφαῖος καὶ τρεῖς αὐτὸν ἡρνήσατο, κο-
ρασίῳ μὴ φέρων ἀπειλήν; Ἄλλ', ὅπερ ἔφην, ἐταράττοντο
λοιπόν. "Οτι γὰρ ἤδεσαν παρανομίαν τὸ πρᾶγμα, δῆλον
E ἐξ ὧν ἔλεγον, "σὺ ὄψει."

Ἀκούσατε οἱ φιλάργυροι, ἐννοήσατε τί ἔπαθεν ἐκεῖνος·
πῶς καὶ τῶν χρημάτων ἐξέπεσε, καὶ τὴν ἀμαρτίαν ὧς εἰργά-
σατο, καὶ τὴν ψυχὴν ἀπώλεσε τὴν ἑαυτοῦ. Τοιαύτη τῆς
φιλαργυρίας ἢ τυραννίς. "Οὐδὲ τοῦ ἀργυρίου ἀπώνατο,
οὐδὲ τῆς παρουσίας ζωῆς, οὐδὲ τῆς μελλούσης· ἀλλὰ πάντα
ἀθρόον ἀπέβαλε, καὶ δόξαν λαβὼν πονηρὰν παρ' αὐτοῖς
807 ἐκείνοις, οὕτως ἀπήγγεστο. Ἄλλ', ὅπερ ἔφην, μετὰ τὸ πρᾶ-
ξαι, τότε τινὲς διαβλέπουσιν. "Ορα γοῦν καὶ τούτους τέως
οὐκ ἐθέλοντας αἰσθάνεσθαι σαφῶς τοῦ τολμήματος, ἀλλὰ
λέγοντας, "σὺ ὄψει" ὃ καὶ αὐτὸ μέγιστον ἦν αὐτῶν ἔγ-
κλημα. Τοῦτο ^x γὰρ μαρτυρούντων μὲν ἐστὶ τῇ τόλμῃ καὶ
τῇ ^y παρανομίᾳ, ὑπὸ δὲ τοῦ πάθους μεθύνοντων, καὶ οὐκ ἐθε-
λόντων ἀποσχέσθαι τῆς σατανικῆς ἐγχειρήσεως, ἀλλὰ πε-
πλασμένης ἀγνοίας παραπετάσματος ^z περιστέλλοντας ἑαυτοὺς
ἀνοήτως. Εἰ μὲν γὰρ μετὰ τὸν σταυρὸν ταῦτα ἐλέγετο,
^a καὶ τὸ ἀναιρεθῆναι αὐτὸν, μάλιστα μὲν οὐδὲ τότε λόγον
εἶχε τὸ λεγόμενον, πλὴν ἄλλ' οὐχ οὕτως αὐτοὺς κατέκρινε·
B νυνὶ δὲ ἔτι παρ' ὑμῖν αὐτὸν ἔχοντες, καὶ κύριοι ὄντες ἀφεῖ-
ναι, πῶς ἂν ^b δύναισθε ταῦτα λέγειν; Ἡ γὰρ ἀπολογία
αὕτη κατηγορία ἂν ὑμῶν γένοιτο μεγίστη. Πῶς καὶ τίνι
τρόπῳ; "Οτι ἐπὶ τὸν προδότην ὅλον τὸ ἔγκλημα φέρου-
τες, ("σὺ γὰρ ὄψει," φησί) δυνάμενοι ^c αὐτοὶ τῆς χριστο-
κτονίας ἀπαλλαγῆναι, ἀφέντες αὐτὸν, καὶ ἐπηγωνίσαντο τῷ
τολμήματι, τῇ προδοσίᾳ τὸν σταυρὸν προσθέντες. Τί γὰρ
^d ἐκώλυεν εἰπόντας ἐκείνῳ, "σὺ ὄψει," αὐτοὺς ἀποστήναι τοῦ
τολμήματος; Νῦν δὲ καὶ τούναντίον ἐργάζονται, προστι-
θέντες τὴν σφαγὴν, καὶ πανταχοῦ, καὶ δι' ὧν ποιοῦσι, καὶ

^t ἐροῦσιν] Sic omnes codd. ἀροῦσιν Sav. Ben. furentur Ge. τρεῖς]
τρίτον G. H. K. M. ^v εἰργασατο] + πῶς καὶ τῆς φιλαργυρίας οὐκ
ἀπῆλυνσε Edd. repugnantibus Ep. Euth. Ge. et codd. ^w Οὐ ter
G. H. K. M. Οὔτε ter Edd. ^x γὰρ] + καὶ L. ^y παρανομία L.
παρνομία Edd. Nobiscum facit Ep. ἀποσχέσθαι] Sic L. Ep. ceteri
ἀπέχσθαι. ^z περιστέλλοντες L. Vid. adnot. ^a καὶ] + μετὰ G. K.
^b Sic H. δύννησθε L. ceteri δύνασθε. ^c αὐτοὶ om. L. ^d ἐκώλυεν Edd.

δί ὧν λέγουσιν, ἀφύκτοις ἐμπλέκοντες ἑαυτοὺς κακοῖς. Καὶ γὰρ μετὰ ταῦτα, ἐπιτρέψαντος τοῦ Πιλάτου, τὸν ^ε μὲν ληστὴν εἵλοντο ἀφεθῆναι μᾶλλον, ἢ τὸν Ἰησοῦν· ^ε τὸν δὲ οὐδὲν ἡδίκηκότα, ἀλλὰ καὶ τοσαῦτα εὐεργετηκότα, ἀνήρουν.

Τί οὖν ^ε ἐκεῖνος; Ὡς εἶδεν ἀνόνητα πονῶν, καὶ οὐκ ἀνεχομένους δέξασθαι ^η τὰ ἀργύρια, “ἐῤῥιψεν αὐτὰ εἰς τὸν ναόν, καὶ ἀπελθὼν ἀπήγγαστο.” ¹¹ “Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόν-
(528) τες τὰ ἀργύρια, εἶπον· οὐκ ἔξεστι βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν ^ι κορβονᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστι. Καὶ συμβούλιον λαβόντες, ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις. Διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος ἀγρὸς αἰ- D
ματος ἕως τῆς σήμερον. Τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος· καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου, καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, καθὰ συνέταξέ μοι κύριος.” Εἶδες ^κ πάλιν αὐτόθεν κατακρινομένους ὑπὸ τοῦ συνειδότος; Ἐπειδὴ γὰρ ἤδесαν, ὅτι τὸν φόνον ἠγόρασαν, οὐκ ἔβαλον εἰς τὸν κορβονᾶν, ἀλλ’ ἠγόρασαν ^λ ἀγρὸν εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις. Ἐγένετο δὲ καὶ τοῦτο ^μ μαρτύριον κατ’ αὐτῶν, καὶ τῆς προδοσίας ἑλεγχος. Τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ χωρίου σάλπιγγος λαμπρότερον πᾶσιν ἀνεκέρυττε τὴν μαιφονίαν αὐτῶν. Καὶ οὐδὲ ἀπλῶς αὐτὸ ποιοῦσιν, ἀλλὰ συμβούλιον λαβόντες, καὶ E
^η πανταχοῦ οὕτως, ἵνα μηδεὶς ἀθῶος ἢ τοῦ τολμήματος, ἀλλὰ πάντες ὑπεύθυνοι. Ταῦτα δὲ ἄνωθεν προῦλεγεν ἡ προφητεία. Ὁρᾷς οὐχὶ τοὺς ἀποστόλους μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς προφήτας τὰ ἐπονείδιστα μετὰ ἀκριβείας διηγουμένους, καὶ πάντοθεν τὸ πάθος ἀνακηρύττοντας καὶ ^ο προεμφαίνοντας; 808
^ρ Τοῦτο καὶ Ἰουδαῖοι μὴ συνειδότες ὑπέμενον. Εἰ γὰρ εἰς τὸν κορβονᾶν ἐνέβαλον, οὐκ ἂν οὕτω τὸ πρᾶγμα κατάδηλον

¹¹ v. 6-11.

^ε μὲν om. H. M. ἀφεθῆναι om. G. ^ε τὸν] τοῦτον K. τὸν δὲ οὐδὲν] καὶ τὸν μὲν ληστὴν μυρίοις ἐγκλήμασιν ἀλόντα ἀθῶον ἀποφαίνουσι, τὸν δὲ Χριστὸν, τὸν οὐδὲν G. H. M. Hanc lectionem vertit Interpres, et post Sav. recepit Editor Ben. 2^{dae}. ^ε ἐκεῖνος] Sic K. L. Mor. ceteri ὁ Ἰούδας. ^η τὰ ἀργύρια om. L. p. p. αὐτὰ om. K. L. ^ι κορβωνᾶν K. M. κορβανᾶν G. ^κ πάλιν] + αὐτοὺς Edd. ^λ ἀγρὸν] Sic G. K. Ep. ceteri τὸν ἀγρὸν. Edd. τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως. ^μ μαρτυρία Edd. ^η πανταχοῦ] + δὲ L. invito Euth. ^ο ἀποφαίνοντας K. ἀμφιεννύοντας G. ἀπαμφιεννύοντας H. M. ^ρ Καὶ οἱ Ἰ. οὖν τοῦτο μὴ συνιέντες ὑπ. G. H. M.

⁴ ἐγένετο· νυνὶ δὲ χωρίου ὠνησάμενοι, καὶ ταῖς μετέπειτα γενεαῖς δῆλον ἐποίησαν τὸ πᾶν.

¹ Ἀκούσατε ὅσοι ἀπὸ φόνων δοκεῖτε εὐποίας ποιεῖν, καὶ τιμὴν ⁸ λαμβάνετε ψυχῶν ἀνθρώπων. Ἰουδαῖκαὶ αὐταὶ αἱ ἐλεημοσύναι, μᾶλλον δὲ σατανικαί. Εἰσὶ γὰρ, εἰσὶ καὶ νῦν, οἱ μυρία ἐτέρων ἀρπάζοντες, ὑπὲρ τοῦ παντός ἀπολογεῖσθαι νομίζουσι, ἂν δέκα χρυσίνους ἢ ἑκατὸν καταβάλωσι. Περὶ ὧν καὶ ὁ προφήτης φησὶν· ¹² “ἐκαλύπτете ἑδάκρυσι τὸ θυσιαστήριόν μου.” Οὐ βούλεται Χριστὸς πλεονεξία τρέφε-
B σθαι, οὐ δέχεται ταύτην τὴν τροφήν. Τί τὸν δεσπότην ὑβρίζεις, ⁹ ἀκάθαρτα προσάγων αὐτῷ; Βέλτιον λιμῷ τηκόμενον περιορᾶν, ἢ τρέφειν ἀπὸ τοιούτων. Ἐκείνο ὡμοῦ, τοῦτο καὶ ὡμοῦ καὶ ὑβριστοῦ. Βέλτιον μηδὲν δοῦναι, ἢ τὰ ἄλλων ἐτέροις. Εἰπέ γάρ μοι, εἴ τινας εἶδες δύο, τὸν μὲν γυμνόν, τὸν ¹⁰ δὲ ἱμάτιον ἔχοντα, εἶτα τὸν ἔχοντα τὸ ἱμάτιον ἀποδύσας, περιέβαλες τὸν γυμνόν, ἅρ’ οὐκ ἠδίκησας; Παντί που δῆλον. Εἰ δὲ ὅπερ ἔλαβες ἐτέρῳ δούς ἅπαν, ἠδίκησας, ¹¹ οὐκ ἠλέησας· ὅταν μηδὲ τὸ πολλοστὸν ¹² μέρος δῶς ὧν ἀρπάζεις, καὶ ἐλεημοσύνην τὸ πρᾶγμα καλῆς, ποίαν
C οὐχ ὑποστήσῃ τιμωρίαν; Εἰ γὰρ χολὰ ἄλογα προσφέροντες ἄνθρωποι ἐνεκαλοῦντο, σὺ χαλεπώτερα ποιῶν ποίας τεύξῃ συγγνώμης; Εἰ γὰρ αὐτῷ ἀποδιδούς τῷ κυρίῳ ὁ κλέπτης ἔτι ἀδικεῖ, καὶ οὕτως ἀδικεῖ, ὡς τετραπλασίονι προσθήκῃ μόλις λῦσαι τὸ ἔγκλημα, καὶ ταῦτα ἐπὶ τῆς παλαιᾶς· ὁ μὴ κλέπτων, ἀλλὰ βιαζόμενος, καὶ μηδὲ αὐτῷ τῷ ἀφαιρεθέντι διδούς, ἀλλ’ ἀντ’ ἐκείνου ἐτέρῳ, καὶ μηδὲ τετραπλασίονα, ἀλλὰ μηδὲ τὰ ἡμίση, καὶ μηδὲ ἐν τῇ παλαιᾷ, ἀλλ’ ἐν τῇ καινῇ πολιτευόμενος, ἐννόησον ὅσον ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν συνάγει ¹³ τὸ πῦρ. Εἰ δὲ οὐδέπω δίδωσι τὴν δίκην,

¹² Mal. ii. 13.

¹ ἐγένετο L. γέγονεν Edd. νυνὶ] αὐτοὶ Edd. μετέπειτα] μετὰ ταῦτα K. L. ⁸ ΗΘΙΚΟΝ. Περὶ τῶν ἀπὸ πλεονεξίας ἐλεούντων, καὶ ὅτι βέλτιον μὴ δοῦναι, ἢ ἐκ τῶν τοιούτων τρέφειν τὸν Χριστόν· ἐν ᾧ καὶ κατὰ ἐπισκόπων, ὅτι φορολόγων βίον διαγοῦσι, καὶ ἐκ τούτου τὰ τῆς ἐκκλησίας ἡμέληται. G. ⁹ λαμβάνοντες Edd. ¹⁰ ἐν δάκρυσι Edd. ¹¹ ἀκάθαρτα] + φέρων καὶ G. + τρέφων καὶ H. M. Vulgatum tuetur Flor. p. 216. (Tom. xii. p. 532 E.) ¹² δὲ] + ἐν H. K. M. Mox τὸ ἱμάτιον om. G. H. K. M. invito Fl. ¹³ οὐκ] οὐδὲ Edd. ὅταν] + δὲ Edd. ¹⁴ μέρος deest in Edd. καλῆς] Sic H. K. L. Fl. vulgo καλεῖς. ¹⁵ τὸ deest in Edd.

δι' αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτο αὐτὸν θρήνησον, ὅτι μείζονα ἑαυτῷ D
 θησαυρίζει τὴν ὀργήν, εἰ μὴ ^a μεταμεληθείη. Τί γάρ; ¹³ “δο-
 κεῖτε, φησὶν, ὅτι ἐκεῖνοι μόνοι ἦσαν ἁμαρτωλοὶ, ἐφ' οὓς ὁ
 πύργος κατηνέχθη; Οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοή-
 σητε, καὶ ὑμεῖς ^b τὰ αὐτὰ πείσεσθε.” Μετανοήσωμεν τοίνυν
 καὶ δῶμεν ἐλεημοσύνην πλεονεξίας καθαρὰν, καὶ πολλὴν ἔχου-
 σαν τὴν δαφίλειαν. Ἐννοήσατε ὅτι Ἰουδαῖοι Λευίτας ὀκ-
 τακισχίλιους ἔτρεφον, καὶ μετὰ τῶν Λευιτῶν καὶ χήρας καὶ
 ὀρφανούς, καὶ πολλὰ ἕτερα ἐλειτούργουν, καὶ μετὰ τούτου E
 καὶ ἐστρατεύοντο· νυνὶ δὲ ἀγροὶ, καὶ οἰκίαι, καὶ μισθώματα
 οἰκημάτων, καὶ ὀχήματα, καὶ ὀρεωκόμοι, καὶ ἡμίονοι, καὶ πολ-
 λὴ τοιαύτη παράταξις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δι' ὑμᾶς καὶ τὴν ὑμε-
 τέραν ἀπανθρωπίαν. Καὶ γὰρ ἐχρῆν παρ' ὑμῖν εἶναι τὸν
 (529) θησαυρὸν ^d τοῦτον τῆς ἐκκλησίας, καὶ πρόσδοον αὐτῇ τὴν
 ὑμετέραν γίνεσθαι προθυμίαν· νυνὶ δὲ δύο τὰ ἄτοπα γίνεται, ⁸⁰⁹
 καὶ ὑμεῖς ^e ἄκαρποι μένετε, καὶ οἱ τοῦ θεοῦ ἱερεῖς τὰ προσ-
 ῆκοντα οὐ μεταχειρίζονται. Μὴ γὰρ οὐκ ἦν δυνατόν ἐπὶ
 τῶν ἀποστόλων τὰς οἰκίας μένειν καὶ τοὺς ἀγροὺς; Τίνος
 οὖν ἕνεκεν ἐπώλουν καὶ ἐδίδοσαν; Ὅτι τοῦτο βέλτιον ἦν.
 Ἀλλὰ νῦν δέος ἔλαβε τοὺς πατέρας ^f ὑμῶν, οὕτω πρὸς τὰ
 βιωτικὰ μαινομένων ὑμῶν, ^g καὶ διὰ τὸ συλλέγειν, ἀλλὰ μὴ
 σκορπίζειν, ^h μὴ λιμῷ διαφθαρώσιν οἱ τῶν χερῶν καὶ ὀρφα-
 νῶν καὶ τῶν παρθένων χοροί· διὰ τοῦτο ταῦτα κατασκευάσαι
 ἠναγκάσθησαν. Οὐδὲ γὰρ ἠβούλοντο ἑαυτοὺς εἰς τοιαύτην B
 ἀσχημοσύνην ἐμβαλεῖν, ἀλλ' ἐπεθύμουν τὴν ὑμετέραν γνώ-
 μην αὐτοῖς πρόσδοον εἶναι, καὶ τοὺς καρποὺς ἐντευθεν τρυγᾶν,
ⁱ καὶ αὐτοὺς εὐχαῖς προσέχειν μόναίς. Νυνὶ δὲ αὐτοὺς ἠναγ-
 κάσατε τῶν τὰ πολιτικὰ ^k πραττόντων πράγματα τὰς οἰκίας
 μιμῆσθαι· ὅθεν πάντα ἄνω καὶ κάτω γέγονεν. Ὅταν γὰρ
 καὶ ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς τοῖς αὐτοῖς ἐνεχώμεθα, τίς ὁ ἐξιλεού-

¹³ Luc. xiii. 4, 5.

^a μεταβληθείη G. H. M. ^b τὰ αὐτὰ π.] Sic codd. et Ge. ὡσαύ-
 τως ἀπολείσθε Edd. ^c ὡραιόκομοι G. ὀρεοκόμοι Mor. Ben. Vid.
 Lobeck. ad Phryn. p. 696. ^d τοῦτον om. K. L. αὐτῇ] αὐτῆς iidem.
^e ἄπρακτοι G. K. M. p. p. μεταχειρίζονται Edd. ^f ἡμῶν G. M.
^g καὶ διὰ τὸ] διὰ τοῦ G. H. M. ^h μὴ] ἵνα μὴ Edd. p. p. καὶ τῶν ὀρφ.
 Ben. Haec καὶ ὀρφανῶν om. K. L. Mor. ⁱ καὶ αὐτοῖς προσανέχειν
 μόνον L. Sic, sed μόνοις pro μόνον, Mor. ^k πραττόντων] + καὶ δι-
 οικούντων Sav. Ben.

μενος τὸν θεόν; Διὰ ταῦτα οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀνοῖξαι τὸ στόμα, ὅτι οὐδὲν τῶν βιωτικῶν ¹ ἀνδρῶν ἄμεινον ἢ ἐκκλησία διάκειται. Οὐκ ἠκούσατε, ὅτι οὐδὲ τὰ ἀπραγμόνως συλλεγόμενα χρή-
C ματα διανέμειν κατεδέξαντο οἱ ἀπόστολοι; Νυνὶ ^m δὲ ἐπιτρό-
πους καὶ οἰκονόμους καὶ καπήλους παρῆλθον ⁿ ἡμῖν οἱ ἐπίσκοποι
τῇ περὶ ταῦτα φροντίδι· καὶ δέον αὐτοὺς ὑπὲρ τῶν ψυχῶν
μεριμνᾶν καὶ φροντίζειν τῶν ὑμετέρων, οἱ δὲ, ὑπὲρ ὧν ὑπο-
δέκται καὶ φορολόγοι καὶ λογισταὶ καὶ ταμίαι μεριμνῶσιν,
ὑπὲρ τούτων καθ' ἐκάστην κόπτονται τὴν ἡμέραν. Ταῦτα
οὐχ ἀπλῶς ἀποδυρόμενος λέγω, ἀλλ' ὥστε γενέσθαι τινὰ
διόρθωσιν καὶ μεταβολὴν, ὥστε ἡμᾶς ἐλεθῆναι χαλεπὴν δου-
λεύοντας δουλείαν, ὥστε ὑμᾶς γενέσθαι πρόσοδον καὶ θησαυρὸν
τῆς ἐκκλησίας. Εἰ δὲ μὴ βούλεσθε, ἰδοὺ οἱ πένητες πρὸ
^o τῶν ὑμετέρων ὀφθαλμῶν· ὅσοις μὲν δυνατὸν ἡμῖν ἀρκέσαι,
D οὐ διαλείψομεν τρέφοντες· οὓς δὲ οὐ δυνατὸν, ὑμῖν ἀφήσομεν,
ἵνα μὴ τῶν ῥημάτων ἐκείνων ἀκούσητε κατὰ τὴν φοβερὰν
ἡμέραν, τῶν πρὸς τοὺς ^p ἀνελεεῖς καὶ ὠμούς λεγομένων, ὅτι
“ πεινῶντά με εἶδετε, καὶ οὐκ ἐθρέψατε.” Καὶ γὰρ μεθ'
ὑμῶν ἡμᾶς καταγελάστους ἢ ἀπανθρωπία αὕτη ποιεῖ, ὅτι τὰς
εὐχὰς ἀφέντες, καὶ τὴν διδασκαλίαν, καὶ τὴν ἄλλην ἀγιω-
σύνην, οἱ μὲν οἰνοπῶλαις, οἱ δὲ σιτοπῶλαις, οἱ δὲ τοῖς ^a τὰ
ἕτερα καπηλεύουσιν ὧνια, τὸν πάντα πυκτεύομεν χρόνον.
^r Ἐντεῦθεν μάχαι καὶ φιλονεικίαι, καὶ καθημεριναὶ λοιδορίαι,
^r καὶ ὀνειδῆ καὶ σκώμματα, καὶ ἐκάστῃ τῶν ἱερέων ὀνόματα
ἐπικείται, βιωτικαῖς μᾶλλον ^s πρέποντα οἰκίαις· δέον ἀντὶ
τούτων ἕτερα ἀνταλλάξασθαι, καὶ ἐντεῦθεν καλεῖσθαι, ἀφ'
E ὧν καὶ οἱ ἀπόστολοι ἐνομοθέτουν, ἀπὸ τῆς τῶν πενήτων δια-
τροφῆς, ἀπὸ τῆς τῶν ἀδικουμένων προστασίας, ἀπὸ τῆς τῶν
ξένων ἐπιμελείας, ἀπὸ τῆς τῶν ἐπηρεαζομένων βοηθείας, ἀπὸ
τῆς τῶν ὀρφανῶν προνοίας, ἀπὸ τῆς τῶν χηρῶν συμμαχίας, ἀπὸ
τῆς τῶν παρθένων ἐπιστασίας, καὶ ταύτας ἀντὶ τῆς τῶν χω-
810 ρίων καὶ τῶν οἰκημάτων φροντίδος διανέμεσθαι τὰς ^t οἰκονομίας.
Ταῦτα γὰρ τῆς ἐκκλησίας τὰ κειμήλια· οὗτοι ^v οἱ πρέποντες
αὐτῇ θησαυροὶ, καὶ πολλὴν καὶ ἡμῖν εὐκολίαν, καὶ ὑμῖν

¹ ἀνθρώπων Edd. ^m δὲ] + καὶ G. H. M. ⁿ ἡμῶν L. ταῦτα] αὐτὰ Edd. ^o τῶν ὀφθ. ὑμῶν G. H. M. p. p. διαρκέσαι G. H. K. M. ^p ἀνηλεεῖς G. L. ^a τὰ om. G. H. K. M. ^r Verba καὶ ὀνειδῆ καὶ σκώμματα, quae vulgo a textu absunt, ex omnibus codd. recepi. ^s ἐμπρέποντα G. H. M. ^t διακονίας G. K. ^v οἱ om. L.

ὠφέλειαν παρέχοντες, μᾶλλον δὲ ^w καὶ ὑμῖν εὐκολίαν μετὰ τῆς ὠφελείας. Καὶ γὰρ τῇ τοῦ θεοῦ χάριτι εἰς δέκα μυριάδων ἀριθμὸν οἶμαι τοὺς ἐνταῦθα συναγομένους τελεῖν· καὶ ^x εἰ ἐνὸς ἄρτου μετεδίδου τινὶ τῶν πενήτων ἕκαστος, ἅπαντες ἦσαν ἂν ἐν εὐπορίᾳ· εἰ ἐξ ἐνὸς ὀβολοῦ μόνον, οὐδεὶς ἂν ἦν πένης, οὐκ ἂν τοσαῦτα ὑπεμείναμεν ὀνειδῆ καὶ σκώμματα ἀπὸ τῆς περὶ τὰ κτήματα προνοίας. Καὶ γὰρ τὸ, “πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι,” καὶ πρὸς τοὺς τῆς ἐκκλησίας προέδρους ὑπὲρ τῶν τῆς ἐκκλησίας κτημάτων καιρὸν ἂν ἔχοι λέγεσθαι. Ἄλλως γὰρ ἀκο- **B** λουθῆσαι ὡς χρὴ οὐκ ἔνι, μὴ πάσης φροντίδος ^y ἀπηλλαγμένον παχυτέρας καὶ βιωτικωτέρας. Νυνὶ δὲ οἱ τοῦ θεοῦ ἱερεῖς τρυγητῷ καὶ ἀμμητῷ παρακάθηνται, καὶ πράσει καὶ ἀγορασίᾳ προσόδων· καὶ οἱ μὲν τῇ σκιᾷ λατρεύοντες, πᾶσαν τῶν τοιούτων ἀτέλειαν εἶχον, καίτοι σωματικωτέραν λειτουργίαν ἐγκεχειρισμένοι· ἡμεῖς δὲ οἱ πρὸς αὐτὰ τῶν οὐρανῶν τὰ ἄδυστα καλούμενοι, καὶ εἰς τὰ ἀληθινὰ ἅγια τῶν ἀγίων (530) εἰσιόντες, ἐμπόρων ^z καὶ παλιγκαπήλων ἀναδεχόμεθα φροντίδας. Ἐντεῦθεν καὶ γραφῶν ἀμέλεια πολλή, καὶ εὐχῶν ῥαθυμία, καὶ ἡ περὶ τὰ ἄλλα πάντα ὀλιγωρία. Οὐδὲ γὰρ **C** δυνατὸν εἰς ἀμφοτέρα σχίζεσθαι μετὰ τῆς προσηκούσης σπουδῆς. Διὸ δέομαι καὶ ἀντιβολῶ πολλὰς ἡμῖν πάντοθεν ἀναβλύσαι πηγὰς, καὶ τὴν ἄλω καὶ τὴν ληνὸν τὴν ὑμετέραν γενέσθαι προθυμίαν ἡμῖν. Οὕτω γὰρ καὶ οἱ πένητες διατραφήσονται εὐκολώτερον, καὶ ὁ θεὸς δοξασθήσεται, καὶ ὑμεῖς ἐπὶ πλεον ἐπιδώσετε φιλανθρωπίας, καὶ τῶν αἰωνίων ἀπολαύσεσθε ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

^w καὶ deest in Edd.^x εἰ ἀφ' ἐνὸς L. Mor. ἄρτου] + μόνον L. + μόνον H. M. τινὶ] ἐνὶ Sav. Ben. ^y ἀπηλλαγμένους Edd. βιωτικωτέρας] Sic codd. et Interp. ἀτιμωτέρας Edd. ^z καὶ παλιγκαπήλων] Sic L. vulgo πάλιν καὶ καπήλων.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΣ.

D ¹ Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔστη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος· καὶ ἐπηρώτη-
 , σεν αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν, λέγων· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν
 Ἰουδαίων; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη· σὺ λέγεις. Καὶ ἐν τῷ
 κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων ² καὶ πρεσ-
 βυτέρων, οὐδὲν ἀπεκρίνατο.

ὍΡΑΙΣ ^b τί πρῶτον ἐξετάζεται; ὁ μάλιστα ἄνω καὶ κάτω
 E συνεχῶς ἔστρεφον. Ἐπειδὴ γὰρ εἶδον τὸν Πιλάτον οὐδένα
 ποιούμενον λόγον ^c τῶν νομικῶν, ἐπὶ τὰ δημόσια ἐγκλήματα
 τὴν κατηγορίαν ἄγουσιν. Οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἀποστόλων
 ἐποίουν, ταῦτα αἰεὶ προβαλλόμενοι, καὶ λέγοντες ὅτι περιέρ-
 χονται κηρύττοντες βασιλέα τινὰ Ἰησοῦν, ὡς περὶ ἀνθρώπου
 τινὸς ψιλοῦ διαλεγόμενοι, καὶ τυραννίδος ὑποψίαν αὐτοῖς
 περιτιθέντες. Ὅθεν δῆλον, ὅτι καὶ τὸ διαρρήξαι τὸν χιτω-
 811 νίσκον, καὶ ἐκπλαγῆναι, σκῆψις ἦν. Πάντα δὲ ^d ἐκύκων καὶ
 ἔστρεφον, ὥστε αὐτὸν εἰς θάνατον ἐμβαλεῖν. Τοῦτο γοῦν
 καὶ ὁ Πιλάτος ἠρώτησε τότε. Τί οὖν ὁ Χριστός; “Σὺ
 εἶπας.” Ὁμολόγησεν εἶναι βασιλεὺς, ἀλλὰ βασιλεὺς οὐρά-
 νιος· ὃ καὶ ἀλλαχοῦ σαφέστερον ἔλεγε, πρὸς τὸν Πιλάτον
 ἀποκρινόμενος, ὅτι ² “ἡ ἐμὴ βασιλεία οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου
 τούτου.” ἵνα μὴδὲ ἐκεῖνοι, μὴδὲ οὗτος ἀπολογία ἔχῃσι τοι-
 αῦτα κατηγοροῦντες. Καὶ λογισμὸν ἀναντίρρητον τίθησι λέ-
 γων· “εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ^e ἦμην, οἱ ἐμοὶ ἠγωνίσαντο
 ἂν, ἵνα μὴ παραδοθῶ.” Διὰ τοι τοῦτο, ὥστε ταύτην ἀπο-
 κρούσασθαι τὴν ὑποψίαν, καὶ ^f φόρον κατέβαλε, καὶ ἐτέρους
 καταβαλεῖν ἐκέλευσε· καὶ ^g ἡνίκα ἠθέλησαν αὐτὸν ποιῆσαι
 B βασιλέα, ἔφηνε. Τί οὖν οὐ ταῦτα ^h προήνεγκεν εἰς μέσον,
 φησὶ, τότε, ἐγκαλούμενος ἐπὶ τυραννίδι; Διότι μυρίας ἔχον-

¹ Cap. xxvii. v. 11, 12.² Joan. xviii. 36.HOM. LXXXVI. ^a καὶ] + τῶν G. H. M. πρεσβ.] + τοῦ λαοῦ Edd.^b τί] ὅτι G. ^c Vid. adnot. ^d ἐκύκλων L. ἐκύκουν Edd. ^e ἦν G.οἱ ἐμοὶ ἢ. ἂν] οἱ ὑπηρεταὶ ἂν οἱ ἐμοὶ ἠγωνίσαντο G. H. M. ^f φόρουςG. K. M. invito Ep. p. p. καταβάλλειν G. M. ^g ἡνίκα] + δὲ G. H. M.^h προσήνεγκε G. M. et pr. H. p. p. τότε om. L. Διότι] “Ὅτι G. H. M.

τες τὰς ἀπὸ τῶν πραγμάτων ἀποδείξεις τῆς δυνάμεως, τῆς
 πραότητος, τῆς ἐπιεικείας, ἐκόντες ¹ ἐτύφλωττον καὶ ἐκακούρ-
 γουν, καὶ διεφθαρμένον τὸ δικαστήριον ἦν. Διὰ δὲ ταῦτα
 πρὸς οὐδὲν ἀποκρίνεται, ἀλλὰ σιγᾷ, ^k καὶ βραχέα ἀποκρινό-
 μενος, ὥστε μὴ ἀπὸ τῆς διηνεκοῦς σιγῆς αὐθαδείας δόξαν
 λαβεῖν, ὅτε ὥρκισεν ὁ ἀρχιερεὺς, ὅτε ὁ ἡγεμὼν ἤρετο· πρὸς
 δὲ τὰς κατηγορίας αὐτῶν οὐδὲν οὐκέτι φησὶν· οὐ γὰρ δὴ
 πείσειν ἔμελλεν. Ὡς περ καὶ ὁ προφήτης ἄνωθεν τοῦτο αὐτὸ C
¹ δηλῶν ἔλεγεν· ³ “ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ
 ἦρθη.” Ἐπὶ τούτοις ὁ ἡγεμὼν ἐθαύμαζε. Καὶ γὰρ θαύ-
 ματος ἄξιον ἦν ἰδεῖν τοσαύτην ἐπιείκειαν ἐπιδεικνύμενον, καὶ
 σιγῶντα, τὸν μυρία ἔχοντα εἰπεῖν. Οὐδὲ γὰρ ^m ἐκεῖνοι ἐκ
 τοῦ συνειδέειν τι πονηρὸν αὐτῷ κατηγοροῦν, ἀλλ’ ἀπὸ βα-
 σκανίας καὶ φθόνου μόνον. Ὅτε ⁿ γοῦν ἔστησαν ψευδομάρ-
 τυρας, διατί μηδὲν ἔχόντων εἰπεῖν ἐπέκειντο ^o ἔτι, καὶ τὸν
 Ἰουδαὺν ἀποπνεύσαντα ἰδόντες, οὐ κατενύγησαν, καὶ τὸν Πι-
 λάτον τὰς χεῖρας ἀπονιψάμενον; Καὶ γὰρ πολλὰ καὶ παρ’
 αὐτὸν τὸν καιρὸν ἐποίησεν, ὥστε αὐτοὺς ^p ἀνανήψαι· ἀλλ’
 οὐδενὶ τούτων ^q ἐγένοντο βελτίους. Τί οὖν ὁ Πιλάτος; ⁴ “Οὐκ
 ἀκούεις πόσα σου καταμαρτυροῦσιν οὗτοι;” Ἡβούλετο ^r μὲν D
 γὰρ αὐτὸν ἀπολογούμενον ἀπαλλαγῆναι, διὸ καὶ ταῦτα ἔλε-
 γεν· ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο, καὶ ἕτερόν τι μηχανᾶται.
 Ποῖον δὲ τοῦτο; Ἔθος ἦν αὐτοῖς ἀφίεναι ^s ἓνα τῶν κατα-
 δίκων, καὶ ἐντεῦθεν αὐτὸν ἐξελεῖσθαι ἐπεχείρησεν. Εἰ γὰρ
 (531) μὴ βούλεσθε, φησὶν, ὡς ἀθῶον ἀφείναι, καὶ ὡς κατάδικον
 χαρίσασθε τῇ ἐορτῇ. Εἶδες τάξιν ἀντεστραμμένην; Τὴν
 μὲν γὰρ αἵτησιν τὴν ὑπὲρ τῶν καταδίκων, τοῦ δήμου ἔθος
 ἦν εἶναι, τὴν δὲ δόσιν τοῦ ἄρχοντος· νῦν δὲ τὸναναντίον γέ- E
 γονε, καὶ ὁ ἄρχων αἰτεῖ τὸν δῆμον, καὶ οὐδὲ οὕτω γίνονται
 ἡμεροί, ἀλλ’ ἐκθηριοῦνται μειζόνως καὶ ^t φωνῶσιν, ὑπὸ τοῦ

³ Esai. liii. 8.⁴ v. 13.

ⁱ Sic Ep. et codd. ἐτυφλοῦντο Edd. ^k καὶ om. G. et corr. H.
 Infra ὥρκωσεν G. K. M. et pr. H. ¹ προδηλῶν G. H. K. M. ^m ἐκεῖνοι
 post συνειδέειν rejicit L. prorsus om. Mor. Ben. ⁿ γὰρ Edd. ^o ἔτι
 καί] ἐπεὶ καὶ L. Mor. Mox ἀπονιπτόμενον G. H. K. M. sed vid. infra
 p. 813 C. ^p ἀνανήψαι K. L. Mor. Alterum legit Interpres.
^q ἐγίνοντο L. ^r μὲν om. K. L. ^s ἓνα] τινὰ L. ^t Sic H. K. M.
 Mor. φωνῶσιν G. φθονῶσιν L. invidentes Ge. φωνοῦσιν Reg. 688.
 quem secuti sunt Sav. Ben. Post h. v. μειζόνως repetunt G. K. Sav.

πάθους τῆς βασκανίας ἐκβακχευόμενοι. Οὐδὲ γὰρ εἶχον ὅ
 τι ^νκατηγορήσουσιν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα σιγῶντος, ἀλλ' ἠλέγ-
 χοντο καὶ οὕτω διὰ τὴν τῶν δικαιωμάτων περιουσίαν, καὶ σι-
 812 γῶν ἐνίκα ^ωτοὺς μυρία λέγοντας καὶ μαινομένους." ⁵ "Κα-
 θημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος, ^κἐπεμψε πρὸς αὐτὸν ἡ
 γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα· μηδὲν σοι καὶ τῷ δικαίῳ τούτῳ πολ-
 λά γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν." ^γ "Οὐρα οἶον
 γίνεται πάλιν, ἱκανὸν πάντας αὐτοὺς ἀνακαλέσασθαι. Μετὰ
 γὰρ τῆς ἀπὸ τῶν ^zπραγμάτων ἀποδείξεως, καὶ τὸ ὄναρ οὐ
 μικρὸν ἦν. Καὶ τίνας ἔνεκεν οὐκ αὐτὸς ὄρᾳ; ^η ὅτι ἐκείνη
 ἀξία ἦν μᾶλλον· ἢ ὅτι αὐτὸς εἰ εἶδεν, οὐκ ἂν ἐπιστεύ-
 θη ^αὁμοίως, ἢ οὐδ' ἂν ἐξείπε. Διὰ τοῦτο οἰκονομεῖται τὴν
 γυναικα ἰδεῖν, ὥστε κατάδηλον γενέσθαι πᾶσι. Καὶ οὐχ
 B ἀπλῶς ὄρᾳ, ἀλλὰ καὶ πάσχει πολλά, ἵνα καὶ ἀπὸ τῆς συμ-
 παθείας τῆς πρὸς τὴν γυναικα ὀκνηρότερος γένηται ὁ ἀνὴρ
 περὶ τὸν φόνον. Καὶ ὁ καιρὸς δὲ οὐ μικρὸν συνετέλει· κατὰ
 γὰρ αὐτὴν τὴν νύκτα εἶδεν. Ἀλλ' οὐκ ἦν αὐτῷ ἀσφαλές,
^β φησὶν, ἀφεῖναι, ἐπειδὴ εἶπον, ὅτι βασιλέα ἑαυτὸν ἐποίει.
 Ἐχρῆν οὖν ἀποδείξεις καὶ ἐλέγχους ζητῆσαι, καὶ ὅσα τυ-
 ραννίδος ἐστὶ τεκμήρια· οἶον, εἰ στρατόπεδα κατέλεγεν, εἰ
 χρήματα συνέλεγεν, εἰ ὅπλα ἐχάλκευεν, εἰ ἄλλο τι τοιοῦ-
 τον ἐπεχείρει. Ὁ δὲ ἀπλῶς παρασύρεται διὰ τοῦτο οὐδὲ
 C αὐτὸν ἀφήσιν ὁ Χριστὸς τῶν ἐγκλημάτων, λέγων· ⁶ "μεί-
 ζονα ἁμαρτίαν ἔχει ὁ παραδιδούς μέ σοι." "Ὡστε μαλακίας
 ἦν ἡ συγχώρησις, καὶ τὸ μαστίζοντα ^εἐκδούναι.

Οὗτος μὲν οὖν ἀνανδρὸς καὶ μαλακός· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς
 πονηροὶ καὶ κακοῦργοι. Ἐπειδὴ γὰρ ^δεὗρέ τινα ἐπίνοϊαν,
 τὸν τῆς ἐορτῆς νόμον τὸν κελεύοντα ἀφεῖναι κατάδικον, τί
 πρὸς τοῦτο μηχανῶνται; ⁷ "Ἐπεισαν τὸν ὄχλον, φησὶν,
 ἵνα τὸν Βαραββᾶν αἰτήσωσιν." Εἶδες πόσῃν αὐτὸς ^επρό-
 νοϊαν ποιεῖται, ὥστε αὐτοὺς ἀπαλλάξαι ἐγκλημάτων, καὶ
 D πόσῃν αὐτοὶ σπουδὴν, ὥστε μηδὲ σκιὰν ἑαυτοῖς ἀπολογίας

⁵ v. 19.⁶ Joan. xix. 11.⁷ v. 20.

^ν κατηγορήσωσιν Edd. καὶ οὕτω] καὶ οὗτος H. M. ^ω τοὺς]
 αὐτοὺς Edd. ^κ ἀπέστειλε Edd. ^γ Ὁρᾶς Edd. ^z πραγμάτων]
 + πείρας καὶ G. H. M. Ita ediderunt Sav. Ben. ^α ὁμοίως ἢ] ἢ
 ὁμοίως Mor. Ben. ἢ om. L. invito Ep. ^β φησὶν deest in Edd.
^ε Duo folia desunt in M. qui rursus incipit p. 815 A. ^δ εὗρον L.
 Mor. εὗρῶν (sic) K. ^ε πρ. ποι.] ποιεῖται τὴν πρ. G. H. K.

καταλιπεῖν; Τί γὰρ ἔδει; τὸν ὠμολογημένον, ἢ τὸν ἀμφισβητούμενον ἀφεῖναι; Εἰ γὰρ ἐπὶ τοῖς ὠμολογημένοις ἀφίσσθαι ἔδει, πολλῶ μᾶλλον ἐπὶ τοῖς ἀμφιβόλοις. Οὐ γὰρ δῆπου ὠμολογημένων ἀνδροφόνων χείρων αὐτοῖς οὗτος ἐδόκει εἶναι. Διὰ γὰρ τοῦτο οὐδὲ ἀπλῶς εἶπεν, εἶχον ληστήν, ἀλλ', ἐπίσημον· τουτέστι, περιβόητον ἐν κακία, μυρίους ἐργασάμενον φόνους. Ἀλλ' ὅμως κακείνον τοῦ τῆς οἰκουμένης σωτῆρος προῦθηκαν· καὶ οὔτε τὸν καιρὸν ἠδέσθησαν ὅτι ἅγιος ἦν, ^εοὐ τοὺς τῆς φιλανθρωπίας νόμους, οὐκ ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδέν· ἀλλὰ καθάπαξ αὐτοὺς ὁ φθόνος ἀπετύφλω- Ε
σε. Καὶ μετὰ τῆς οἰκείας κακίας καὶ τὸν δῆμον διαφθείρου-
σιν, ἵνα καὶ τῆς ἐκείνων ἀπάτης τὴν ἐσχάτην ^δδώσι δίκην.
'Επεὶ οὖν ἐκείνον ῥήτησαντο, λέγει· “τί οὖν ποιήσω ^ητὸν
Χριστόν;” καὶ ταύτῃ πάλιν ἐντρέψαι βουλόμενος, τῷ ποιῆ-
σαι κυρίου τῆς αἰρέσεως, ἵνα καὶ αἰσχυρθέντες αἰτήσωσι,
καὶ τῆς αὐτῶν φιλοτιμίας γένηται τὸ πᾶν. Τὸ μὲν γὰρ
λέγειν, οὐχ ἡμαρτε, φιλονεικοτέρους ἐποίει· τὸ δὲ ἐκ φιλαν- 813
θρωπίας ἀξιοῦν σωθῆναι, ἀναντίρρητον ^ιἔχει τὴν πειθὴ καὶ
τὴν αἴτησιν. Οἱ δὲ καὶ οὕτως ἔλεγον· ^κσταύρωσον. ^σ“Ὁ
δὲ ἔφη· τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; Οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον,
σταυρωθήτω. Ὁ δὲ ἰδὼν, ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ, ἐνίψατο τὰς
χεῖρας, λέγων, ὅτι ἀθῶός εἰμι.” Τί οὖν παραδίδως; τί δὲ
οὐκ ἐξήρπασας, καθάπερ τὸν Παῦλον ^λὁ ἑκατοντάρχης; Καὶ
γὰρ ἐκεῖνος ἦδει χαριζόμενος τοῖς Ἰουδαίοις· καὶ στάσις ἐγένε-
το δι' αὐτὸν καὶ θόρυβος· ἀλλ' ὅμως ἔστη πρὸς ^μπάντα.
Ἀλλ' οὐχ ^νοὗτος, ἀλλὰ ἄνανδρος σφόδρα καὶ μαλακός· καὶ
πάντες ὁμοῦ διεφθείροντο. Οὔτε γὰρ οὗτος πρὸς τὸ πλη- Β
θος ἔστη, οὔτε τὸ πλῆθος πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· καὶ ^οπαν-
(532) ταχόθεν αὐτῶν ἡ ἀπολογία ἀνήρητο. Καὶ γὰρ “περισσῶς
ἔκραζον,” τουτέστι, μᾶλλον ἔκραζον, “σταυρωθήτω.” Οὐ
γὰρ ἀνελεῖν μόνον ἤθελον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πονηρᾷ αἰτία, καὶ

⁸ v. 23, 24.

^ε οὔτε G. H. K. p. p. οὐκ ἄλλο τι τῶν iidem. ^δ δώσουσι K.
δώσωσι G. Mox ῥήτησαν G. H. K. ^η τὸν] τὸν λεγόμενον G. H. K.
Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Sav. Ben. ^ι εἶχε G. K. ^κ σταύρωσον]
+ σταύρωσον αὐτὸν Edd. ^λ Sic L. Ep. Mor. ceteri ὁ χιλιάρχος.
p. p. ἐγένετο L. ^μ πάντα] Sic K. L. Ep. Mor. ceteri πάντα γεν-
ναίως. ^ν οὗτος] + οὕτως H. ἄν. σφ.] σφ. ἄνανδρος G. H. K. ἀλλὰ
ἀνάνδρως καὶ σφ. μαλακῶς Edd. . ^ο πάντοθεν G. H. K.

τοῦ δικάζοντος ἀντιλέγοντος ἐπέμενον τὰ αὐτὰ βοῶντες· Εἶδες πόσα ἐποίησεν ὁ Χριστὸς, ὥστε αὐτοὺς ἀνακτήσασθαι; Καθάπερ γὰρ ^p τὸν Ἰούδαν ἀνεκρούετο πολλάκις, οὕτω καὶ τούτους ἀνέστελλε, διὰ τε παντὸς τοῦ εὐαγγελίου, καὶ παρ' αὐτὸν τὸν καιρὸν τῆς κρίσεως. Καὶ γὰρ ὅτε εἶδον τὸν ἄρχοντα καὶ δικάζοντα ^q ἀπονιψάμενον καὶ λέγοντα, “ἀθῶός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τούτου,” ἔδει κατανυγῆναι καὶ διὰ τῶν ῥημάτων καὶ διὰ τῶν πραγμάτων· καὶ ὅτε τὸν Ἰούδαν ἀπαγξάμενον, καὶ ὅτε ^r αὐτὸν παρακαλοῦντα, ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ λαβεῖν. Ὅταν γὰρ ^s ὁ κατήγορος καὶ προδότης ἐαυτὸν καταδικάζῃ, καὶ ὁ ψηφίζόμενος ἀποδύηται τὰ ἐγκλήματα, καὶ ὅψις τοιαύτη κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα φαίνεται, καὶ ὡς ^t κατὰδικον αὐτὸν ἐξαιτῆται, ποίαν ἔξουσιν ἀπολογίαν; Εἰ γὰρ ^v μὴ ἐβούλοντο ἀθῶον εἶναι, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ληστὴν αὐτοῦ προτιμῆσαι ἔδει, ^w τὸν ὡμολογημένον καὶ σφόδρα ἐπίσημον ὄντα. Τί οὖν ἐκείνοι; Ἐπειδὴ τὸν δικαστὴν εἶδον νιπτόμενον τὰς χεῖρας, καὶ λέγοντα, “ἀθῶός εἰμι,” ^D ἔκραζον· ^q “τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν.” Τότε δὴ λοιπὸν, ὅτε καθ' ἐαυτῶν τὴν ψῆφον ἐξήνεγκαν, συνεχώρησε πάντα γενέσθαι. Θεὰ δὲ καὶ ἐνταῦθα τὴν πολλὴν παραπληξίαν. Τοιαύτη γὰρ ^x ἡ ὁρμή, καὶ ἡ πονηρὰ ἐπιθυμία· οὐκ ἀφίησί τι τῶν δεόντων ἰδεῖν. Ἔστω γὰρ, ^y ὑμῖν αὐτοῖς ἐπαρᾶσθε· τί καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα τὴν ἀρὰν ἔλκετε; Ἄλλ' ὅμως ὁ φιλάνθρωπος, τοσαύτη μανία χρησαμένων, καὶ καθ' ἐαυτῶν καὶ κατὰ τῶν παιδων, οὐ ^z μόνον ἐπὶ τῶν παιδων, ἀλλ' οὐδὲ ἐπ' αὐτῶν τὴν ψῆφον ἐκύρωσεν, ἀλλὰ καὶ ^E ἐξ αὐτῶν καὶ ^a ἐξ ἐκείνων ἐδέξατο τοὺς ^b μετανοήσαντας, καὶ μυρίων ἡξίωσεν ἀγαθῶν. Καὶ γὰρ καὶ Παῦλος ἐξ αὐτῶν ἦν, καὶ αἱ μυριάδες τῶν πεπιστευκότων ἐν ^c Ἱεροσολύμοις, (¹⁰ “θεω-

^p v. 25.¹⁰ Act. xxi. 20.

^p τὸν] καὶ τὸν G. H. K. ^q καὶ ἀπον. G. H. ^r αὐτὸν] + τὸν Πιλάτον G. H. ^s ὁ] καὶ ὁ G. H. p. p. καὶ ὁ πρ. G. H. K. ^t κατὰδικον] δίκαιον Reg. 688. ^v μὴ] καὶ μὴ G. H. ^w τὸν] ληστὴν τὸν Ben. καὶ ληστὴν τὸν Sav. Mor. ^x ἡ ἄλογος ὁρμή G. H. ^y ὑμῖν ἐαυτοῖς L. ἐαυτοῖς (om. ὑμῖν) Mor. Ben. ἐπαρᾶσθε] Sic omnes codices, ut conjecerat Bois. Edebatur ἐπαράσατε. ^z μόνον] + οὐκ H. Ep. ^a ἐξ om. L. Verba καὶ ἐξ, quae vulgo desunt, e codd. et Ep. recepi. καὶ ἐξ αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν τέκνων Euth. tam ex ipsis, quam ex filiis Ge. ^b μετανοήσαντας] + καὶ πιστεύσαντας L. Ep. invitis Euth. et Interp. ^c Ἱερουσαλὴμ Edd.

ρεῖς γάρ, ^d φησὶν, ἀδελφε, πόσαι μυριάδες εἰσὶν Ἰουδαίων τῶν πεπιστευκότων”) ^e ἐκ τούτων ἦσαν. Εἰ δέ τινες ἐνα- 814 πέμειναν, ἐαυτοῖς λογιζέσθωσαν τὴν τιμωρίαν. ¹¹ “Τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν, ἵνα σταυρωθῇ.” Καὶ διὰ τί ἐφραγέλλωσεν; ^h Ὡς κατὰδικον, ἡ σχῆμα περιθεῖναι τῇ κρίσει βουλόμενος, ἡ ἐκείνοις χαρίσασθαι. Καίτοιγε ἐνστήναι ἐχρῆν. Καὶ γὰρ ^f καὶ πρὸ τούτου εἶπε· “λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν.” Καὶ πολλὰ ἦν τὰ δυνάμενα αὐτὸν κακέινους ἀναχαιτίσαι, καὶ τὰ σημεία, καὶ τὰ θαύματα, καὶ ἡ πολλὴ τοῦ ταῦτα πάσχοντος ἀνεξικακία, καὶ ἡ σιγὴ μάλιστα ἡ ἄφατος. Ἐπειδὴ γὰρ καὶ δι’ ὧν ἀπελογήσατο B καὶ δι’ ὧν ἠῤῥατο τὸ ἀνθρώπινον ἔδειξε, πάλιν τὸ ὑψηλὸν καὶ μεγαλοφυὲς καὶ διὰ τῆς σιγῆς καὶ διὰ τοῦ καταφρονεῖν τῶν ^g λεγομένων ἐπιδείκνυται, διὰ πάντων αὐτοὺς πρὸς τὸ οἰκεῖον ἐνάγων θαῦμα. Ἄλλ’ οὐδενὶ τούτων ^h εἶξαν. Ὅταν γὰρ ἅπαξ, καθάπερ ὑπὸ μέθης ἡ μανίας τινὸς ἀτόπου κατασχεθῶσιν οἱ λογισμοί, δύσκολον ἀνενεγκεῖν μὴ σφόδρα γενναίαν οὖσαν τὴν καταπίπτουσιν ψυχὴν.

ⁱ Δεινὸν γάρ, δεινὸν τοῖς πονηροῖς πάθεσι τούτοις δοῦναι χῶραν· διὸ χρὴ παντὶ τρόπῳ διακρούεσθαι καὶ ἐξωθεῖν αὐ- C τῶν τὴν εἴσοδον. Ὅταν γὰρ ἐπιλάβωνται τῆς ψυχῆς, καὶ ^k κρατήσωσι, καθάπερ πῦρ εἰς ὕλην ἐμπεσόν, οὕτω λαμπρὰν τὴν φλόγα ἀνάπτουσι. Διὸ παρακαλῶ πάντα ποιεῖν, ὥστε ἀποτεριχίζειν αὐτοῖς τὴν εἴσοδον· μηδὲ τούτῳ τῷ λογισμῷ ¹ τῷ ψυχρῷ παραμυθουμένους ἐαυτοὺς, πᾶσαν ἐπεισάγειν πονηρίαν, λέγοντας· τί παρὰ τοῦτο, καὶ τί παρ’ ἐνείνο; τὰ γὰρ μυρία κακὰ ἐντεῦθεν τίκτεται. Ὁ γὰρ διάβολος μιαρὸς

¹¹ v. 26.

^d φησὶν] + ὁ Ἰάκωβος G. H. εἰσὶν Ἰ. τῶν π.] π. εἰς τῷ θεῷ Ἰουδαίων Edd. ^e ἐκ τούτων ἦσαν] Sic K. L. ἐκ τ. καὶ οὗτοι ἦσαν G. ἐκ τ. γὰρ ἅπαντες ἦσαν H. qui omnes ex illis fuerunt Ge. Haec desunt in Edd. et Ep. ^f καὶ om. G. H. K. ^g Hiat L. usque ad αἰσχρολογία p. 815 C. ^h εἶξαν] Sic codd. (i. e. G. H. K.) εἶξαι ἠθέλησαν Edd. ⁱ ΗΘΙΚΟΝ. Ὅτι ἀπὸ μικρῶν ἄρχεται ὁ διάβολος, καὶ οὕτως εἰς τὰ μέζω κακὰ καὶ εἰς ἄδην φέροντα φέρει· ἐξ ὧν ὁ Σαουλ καὶ ὁ Κάϊν καὶ ὁ Ἰούδας πεπόνθασιν. G. ^k κατακρατήσωσι Edd. ¹ τούτῳ . . . ψυχρῷ] Sic codd. frivola illa ratione Ge. τούτῳ ψυχοφθόρῳ λογισμῷ Edd. Articulum post τούτῳ clam invexit Editor Ben. ²dac.

ὦν, πολλῇ κέχρηται τῇ ^m [κακουργία καὶ εὐτονία καὶ] συγ-
καταβάσει πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀπώλειαν, καὶ ἀπὸ τῶν
D μικροτέρων προσβάλλει. Σκόπει δέ. Ἐβούλετο τὸν Σαουλ
εἰς ἐγγαστριμύθου ληρωδῖαν ἐμβαλεῖν. Ἀλλὰ τοῦτο εἰ παρὰ
τὴν ἀρχὴν συνεβούλευσεν, οὐκ ἂν προσέσχεν ἐκεῖνος· πῶς
γάρ, ὁ καὶ ⁿ ἐλαύνων αὐτάς; Διὰ τοῦτο ἡρέμα καὶ κατὰ
μικρὸν αὐτὸν εἰσάγει. Ἐπειδὴ γὰρ παρήκουσε τοῦ Σαμουὴλ,
καὶ παρεσκεύασε μὴ παραγενομένου ἀνενεχθῆναι τὴν ὅλο- (533)
καύτωσιν, ἐγκαλούμενός φησιν, ¹² ἡ ἀνάγκη τῶν πολεμίων
ἐγένετο μεῖζον· καὶ δεῶν θρηνῆσαι, ^o ὥς οὐδὲν ἐργασάμενος
διετέθη. Πάλιν ἐκέλευσε τὰ κατὰ τοὺς Ἀμαληκίτας ὁ θεός·
ὁ δὲ καὶ ταῦτα παρέβη. ^p Ἐντεῦθεν εἰς τὰ κατὰ τὸν Δαυὶδ
ἐξέβη τολμήματα, καὶ οὕτως ἡρέμα καὶ κατὰ μικρὸν ὀλι-
E σθαίνων· οὐκ ἔστη, ἕως εἰς αὐτὸ τῆς ἀπώλειας τὸ βάραθρον
ἐλθὼν ἐνέβαλεν ἑαυτόν. Οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ Κάιν· οὐκ εὐθέως
παρώρμησεν ἀνελεῖν τὸν ἀδελφόν, ἐπεὶ οὐκ ἂν ἔπεισέν· ἀλλὰ
^q πρῶτον αὐτὸν παρασκευάζει τὰ φαυλότερα προσενεγκεῖν,
λέγων· οὐδὲν τοῦτό ἐστιν ἁμάρτημα· δεύτερον, φθόνον καὶ
βασκανίαν ἀνῆψεν, οὐδὲν οὐδὲ παρὰ τοῦτο, λέγων· τρίτον,
815 ἀνελεῖν ^r ἔπεισε καὶ ἀρνήσασθαι τὴν μαιφονίαν· καὶ οὐ πρό-
τερον ἀπέστη, ἕως τὸν κολοφῶνα ἐπέθηκε τῶν κακῶν. Διὸ
χρὴ τὰς ἀρχὰς ἀνακρούεσθαι. Μάλιστα μὲν γὰρ εἰ καὶ ^s ἐφ'
ἑαυτῶν τὰ πρῶτα ἁμαρτήματα εἰστήκει, οὐδὲ οὕτω κατα-
φρονεῖν ἐχρὴν τῶν πρώτων πλημμελημάτων· νυνὶ δὲ καὶ ἐπὶ
^t μεῖζον ἀνεισιν, ὅταν ἀμελῇ ἡ διάνοια. Διὸ χρὴ πάντα
ποιεῖν, ὥστε τὰς ἀρχὰς αὐτῶν ἀναιρεῖν. Μὴ γὰρ δὴ πρὸς
τὴν φύσιν ἴδῃς τοῦ ἁμαρτήματος, ὅτι μικρά, ἀλλ' ὅτι με-
γάλου γίνεται ρίζα ἀμελουμένη. Εἰ γὰρ χρὴ τι καὶ θαν-
μαστὸν εἰπεῖν, οὐ τοσαύτης ^v δεῖται σπουδῆς τὰ μεγάλα
ἁμαρτήματα, ὥς τὰ μικρά καὶ εὐτελῆ. Ἐκεῖνα μὲν γὰρ
B αὐτὴ ἡ φύσις τῆς ἁμαρτίας ἀποστρέφεσθαι παρασκευάζει·
τὰ δὲ μικρά ^w αὐτῷ τούτῳ εἰς ῥαθυμίαν ἐμβάλλει, καὶ οὐκ

¹² 1 Reg. xxviii. 15.

^m Haec κακουργία καὶ εὐτονία καὶ non agnoscunt K. Mor. sed re-
tineri jubet Interpres. ⁿ ἐλαύνων] χαλινῶν Mor. ^o ὥς] ἀλλ' ὡς G.
^p Καὶ ἐντεῦθεν G. K. p. p. κατὰ τοῦ Δ. G. ^q πρῶτον αὐτὸν] πρό-
τερον Edd. ^r ἔπεισε] + τὸν ἀδελφόν G. H. ^s ἐφ'] ἀφ' G. ^t μεῖ-
ζον] Sic K. μεῖζονα Edd. μεῖζον τὸ κακὸν G. H. M. ^v δεῖ Edd.
ἁμαρτήματα] πλημμελήματα Edd. ^w αὐτὸ τοῦτο G. H. K.

ἀφίησι γενναίως διαναστῆναι πρὸς τὴν αὐτῶν ἀναίρεσιν. Διὸ καὶ ταχέως γίνεται μεγάλη, καθευδόντων ἡμῶν. Τοῦτο καὶ ἐν τοῖς σώμασι συμβαῖνον ἴδοι τις ἂν. Οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ Ἰουδα τοῦ μέγα τοῦτο ἐτέχθη κακόν. Εἰ γὰρ μὴ ἔδοξεν αὐτῷ μικρὸν εἶναι τὸ κλέπτειν τῶν πενήτων τὰ χρήματα, οὐκ ἂν εἰς ταύτην ἐξηνέχθη τὴν προδοσίαν. Εἰ μὴ μικρὸν ἔδοξεν ^x εἶναι τοῖς Ἰουδαίοις τὸ ὑπὸ κενοδοξίας ἀλίσκεσθαι, οὐκ ἂν ἐξώλισθον εἰς τὸ χριστοκτόνοι γενέσθαι. Καὶ πάντα δὲ τὰ κακὰ ἐκ ^y τούτου ἴδοι τις ἂν γινόμενα. Οὐδεὶς γὰρ ταχέως καὶ ἀθρόον ἐπὶ τὴν κακίαν ἐκπηδᾷ. Ἐχει γὰρ, ἔχει C τινὰ αἰσχύνην ἐγκειμένην ἡμῖν ἢ ψυχῇ, καὶ ^z τὴν πρὸς τὰ καλὰ αἰδῶ, καὶ ἀθρόον οὐκ ἂν ^a τοσοῦτον ἀναισχυντήσειεν, ὥς ὑφ' ἐν ἅπαντα ρίψαι, ἀλλ' ἡρέμα καὶ κατὰ μικρὸν ἀπόλλυται, ὅταν ἀμελῇ. Οὕτω καὶ εἰδωλολατρεία εἰσῆλθεν, τῶν ἀνθρώπων ὑπὲρ μέτρον τιμωμένων, καὶ τῶν ζώντων καὶ τῶν ^b παρελθόντων· οὕτω καὶ ξόανα προσεκυνήθη· οὕτω καὶ πορνεία ἐκράτησε, καὶ τὰ ἄλλα κακὰ. Σκόπει δέ. Ἐγέλασέ τις ἀκαίρως· ἐνεκάλεσεν ἕτερος· ἄλλος ἐξέλυσε τὸν φόβον εἰπών, οὐδὲν παρὰ τοῦτο. Τί γὰρ ἐστὶ τὸ γελᾶν; τί γὰρ παρὰ τοῦτο γένοιτ' ἂν; Ἀπὸ τούτου εὐτραπेलία ἐτέχθη, ἐντεῦθεν ^c αἰσχρολογία, εἴτα πράξις αἰσχρά. Πάλιν ἕτερος ἐγκαλούμενος ἐπὶ τῷ διαβάλλειν τὸν πλησίον καὶ λοιδορεῖ· D σθαι καὶ ^d κακηγορεῖν, κατεφρόνησεν εἰπών· οὐδὲν ἐστὶ τὸ κακῶς λέγειν. Ἀπὸ τούτου μῖσος ἔτεκεν ἄφατον, ἔχθραν ἄσπονδον, λοιδορίας· ἀπείρους· ἀπὸ τῶν λοιδοριῶν πληγὰς· ἀπὸ τῶν πληγῶν φόνον πολλάκις.

Ἀπὸ μὲν οὖν τῶν μικρῶν οὕτω τὰ μεγάλα εἰσάγει ὁ πονηρὸς δαίμων· ἐκείνος· ἀπὸ δὲ τῶν μεγάλων τὸ ἀπογινώσκειν, ἄλλην ταύτην μέθοδον οὐκ ἐλάττονα τῆς προτέρας εὐρών. Οὐ γὰρ οὕτω τὸ ἀμαρτάνειν, ὥς τὸ ἀπογινώσκειν ἀπόλλυσιν. Ὁ μὲν γὰρ πλημμελήσας, ἂν νήφῃ, ταχέως E μετανοήσας διορθοῦται τὸ γεγενημένον· ὁ δὲ ἀπαγορεύσας καὶ μὴ μετανοῶν, διὰ τοῦτο ἐκπίπτει τῆς διορθώσεως ταύτης,

^x εἶναι om. G. K. p. p. ἐξώλισθησαν Edd. ^y τούτων G. H. M.
^z τὴν deest in Edd. καλὰ] κακὰ Edd. ^a τοσοῦτον] ποτέ K. οὐκ ἂν . . . ρίψαι] οὐκ ἔστι εἰς ἀναισχυντίαν τοὺς ὑφ' ἐν ἅπαντας ἀλῶναι Mor. Ben. ^b ἀποθανόντων Edd. ^c αἰσχρολογίαι G. K. M. εἴτα π. α.] Sic L. Ge. καὶ π. α. Mor. Ben. ceteri cum Sav. εἴτα αἰσχραὶ πράξεις.
^d κατηγορεῖν G. H. K. M. ^e ἀπείρους] ἐντεῦθεν iidem.

οὐκ ἐπιτιθεῖς ^f τὰ ἀπὸ τῆς μετανοίας φάρμακα. Ἔχει καὶ
 τρίτην ^g ἐνέδραν χαλεπὴν· οἷον ὅταν εὐλαβείας σχῆμα περιθῇ
 τῷ ἁμαρτήματι. Καὶ ποῦ τοσοῦτον ἴσχυσεν ὁ διάβολος,
 816 φησὶν, ὥστε μέχρι τούτων ἀπατῆσαι; Ἄκουε, καὶ φυλάττου
 αὐτοῦ τὰ νοήματα. Προσέταξεν ὁ Χριστὸς διὰ Παύλου
¹³ γυναικα ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ ^h χωρισθῆναι, καὶ μὴ ἀποστερεῖν
 ἀλλήλους, εἰ μὴ ἐκ συμφώνου· ἀλλὰ τινες ἔρωτι ⁱ ᾔδηθεν ἐγ-
 κρατείας ἀποστᾶσαι τῶν ἰδίων ἀνδρῶν, ὡς εὐλαβές τι ποιου-
 σαι, ὥθησαν ^k αὐτοὺς ἐπὶ μοιχείαν. Ἐννόησον ^l οὖν ἡλίκον
 κακὸν, πόνον τοσοῦτον ὑπομενούσας, ὡς τὰ μέγιστα ἡδίκη-
 κυίας ἐγκαλεῖσθαι, καὶ τὴν ἐσχάτην τίνειν δίκην, καὶ εἰς
 βάραθρον ἀπωλείας τοὺς συνοικοῦντας ὠθεῖν. Ἄλλοι πάλιν
 νόμῳ νηστείας ἀπεχόμενοι σιτίων, κατὰ μικρὸν προῆλθον
 ἐπὶ τὸ βδελύττεσθαι ταῦτα· ὃ καὶ αὐτὸ μεγίστην φέρει
 B τὴν κόλασιν. ^m Τοῦτο δὲ γίνεται, ὅταν τινὲς τὰς οἰκείας (534)
 προλήψῃς παρὰ τὰ ταῖς γραφαῖς δοκοῦντα κρατύνωσιν.
 Ἐνόμισαν καὶ οἱ παρὰ Κορινθίους τελειότητος εἶναι τὸ πάντων
 ἀδιαφόρως ἀπογεύεσθαι, καὶ τῶν κεκωλυμένων· ἀλλ' ὅμως
 οὐκ ἦν τελειότητος τοῦτο, ἀλλὰ ⁿ καὶ ἐσχάτης παρανομίας.
 Διὰ τοῦτο καὶ σφοδρῶς αὐτοῖς ὁ Παῦλος ἐπιτιμᾷ, καὶ τῆς
 ἐσχάτης ἔλεγεν ὑπευθύνους εἶναι δίκης. Ἄλλοι πάλιν ^o εὐ-
 λαβείας εἶναι νομίζουσι τὸ κομᾶν τὰς κεφαλὰς. Καὶ τοῦτο
 δὲ τῶν κεκωλυμένων ἐστὶ, καὶ πολλὴν ἔχον τὴν αἰσχύνην.
 Πάλιν ἄλλοι τὸ λυπεῖσθαι ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν ἀμέτρως
 ὡς κερδαλέον διώκουσιν· ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ^p μεθοδείας διαβολι-
 C κῆς, καὶ ἐδήλωσεν ὁ Ἰούδας· ἐντεῦθεν γοῦν καὶ ἀπήγξατο.
 Διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος ὑπὲρ τοῦ πεπορνευκότος ἐδεδοίκει,
 μή τι τοιοῦτον πάθῃ, καὶ ^q παρῆναι Κορινθίοις ταχέως αὐτὸν
 ἐξαρπάσαι, ¹⁴ “μήπως τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ ὁ
 τοιοῦτος.” Εἰτα δεικνύς ὅτι ^r τὸ τοιοῦτον τῆς ἐνέδρας ἐστὶ

¹³ 1 Cor. vii. 10, 5.¹⁴ 2 Cor. ii. 7, 11.

^f τὸ . . . φάρμακον iidem. ^g ἐν. χ.] χαλεπωτάτην ἐν. Edd.
^h χωρίζεσθαι G. H. K. M. ⁱ ᾔδηθεν] + εὐλαβείας καὶ G. H. M. invito
 Interp. Mox ἰδίων om. G. H. K. M. ^k αὐτοὺς ἐπὶ μ.] Sic G. H.
 K. L. εἰς αὐτὰς ἐπὶ μ. M. ἐπὶ μ. εἰς αὐτὰς Edd. ^l γοῦν K. ^m Ταῦτα
 Edd. p. p. τινὲς om. L. ⁿ καὶ τῆς ἐ. π. Edd. καὶ ἐσχάτης παρα-
 νομία K. ^o εὐλάβειαν G. H. K. M. ^p διαβολικὴ μεθοδεία iidem.
 γοῦν] γὰρ Edd. ^q παραινέει G. H. K. M. ^r τὸ τοιοῦτον] τοῦτο
 Edd. ἐνέδρας] Sic K. L. Ge. ceteri ἐνεργείας.

τῆς ἐκείνου, φησί· “^s μήπως πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ· οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν,” ὅτι μετὰ δόλου ^t πολλοῦ προσβάλλει, φησίν. Ἐπεὶ εἰ ^v μετὰ παρρησίας καὶ φανερώς ἐπολέμει, εὐκολος ἦν καὶ ῥαδία ἡ νίκη· μᾶλλον δὲ καὶ νῦν, ἐὰν νήφωμεν, εὐκολος ἔσται. Καὶ γὰρ πρὸς ἐκάστην τῶν ὁδῶν τούτων καθώπλισεν ἡμᾶς ὁ θεός. ^w Πείθων γὰρ μηδὲ τῶν μικρῶν τούτων καταφρονεῖν, ἄκουσον τί παραινεῖ λέγων· “ὁ εἰπὼν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, μωρὲ, ἐνοχος ^x ἔσται D εἰς τὴν γέενναν” καὶ, “ὁ ὀφθαλμοῖς ἀκολάστοις ἰδὼν, μοιχὸς ἔστιν ἀπηρτισμένος.” Καὶ τοὺς γελῶντας ταλανίζει, καὶ πανταχοῦ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ σπέρματα ἀναιρεῖ τῶν κακῶν, καὶ περὶ ἀργοῦ ῥήματός φησι διδόναι λόγον. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ^y Ἰωβ καὶ τὰς ἐννοίας τῶν παιδῶν ἐθεράπευεν. Ὑπὲρ δὲ τοῦ μὴ ἀπογινώσκειν φησί, ¹⁵ “μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται; ἢ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ἐπιστρέφει;” καὶ πάλιν· “^z οὐ θελήσει θέλω τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέφαι καὶ ζῆν αὐτόν” καὶ, “σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ^a ἀκούσητε.” E Καὶ πολλὰ ἕτερα τοιαῦτα ^b καὶ ῥήματα καὶ παραδείγματα κεῖται ἐν τῇ γραφῇ. Πρὸς δὲ τὸ σχήματι εὐλαβείας μὴ ἀπόλλυσθαι, ἄκουσον Παύλου λέγοντος· “μήπως τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος.” Ταῦτ’ οὖν εἰδότες, 817 πάσαις ἐπιτεχιζόμεν ταῖς ὁδοῖς ταῖς παρατρεπούσαις τοὺς ῥαθύμους τὴν ἀπὸ τῶν γραφῶν σύνεσιν. Μηδὲ λέγε· τί γὰρ ἔστιν, ἐὰν ἴδω γυναῖκα καλὴν περιέργως; Ἄν γὰρ τὴν ἐν καρδίᾳ μοιχείαν ἐργάσῃ, ταχέως καὶ τὴν ^c ἐν σαρκὶ τολμήσεις. Μὴ εἶπῃς· τί γὰρ ^d ἔστι, ἐὰν τὸν πένητα τοῦτον παραδράμω; Ἄν γὰρ τοῦτον ^e παρέλθῃς, καὶ τὸν ἕτερον· ἂν ἐκείνον, καὶ τὸν ἄλλον. Μηδ’ αὖ πάλιν· τί γὰρ,

¹⁵ Jer. viii. 4. Ezech. xviii. 23. Psal. xciv. 8.

^s μήπως] καὶ G. H. M. ἵνα μὴ Edd. ^t πολλοῦ] πολλαχοῦ G. H. M. πανταχοῦ K. ^v Verba μετὰ παρρησίας καὶ non exstant in meis. ἦν] + ἡ μάχη G. H. K. M. εὐκολος ἂν καὶ ῥ. ὑπῆρχεν ἡ ν. Edd. ^w Πείθων γὰρ] Καὶ γὰρ πείθων Edd. πείθων μηδὲ τῶν μ. καταφρονεῖν G. H. K. M. Deinde Ἄκουσον γοῦν τί π. ὁ Χρ. λέγων G. H. M. ^x ἔστιν G. H. M. ^y Ἰωβ] + οὐ τὰς πράξεις μόνον, ἀλλὰ Edd. invito Ge. p. p. καὶ τὰς et τῶν om. G. H. K. M. Mox ἐθεράπευσεν Edd. ^z οὐ] μὴ H. K. M. θέλω] θελήσω iidem. ^a ἀκούσητε] + καὶ πάλιν· χαρὰ γίνεται ἐν οὐρανοῖς ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῷ μετανοοῦντι G. H. M. ^b καὶ ρ.] ῥήματά τε Edd. ^c ἐν τῇ σ. K. L. ^d ἔστι] + τοῦτο Edd. ^e παραδράμῃς Edd. Mox Μῆτε·δ’ αὖ Edd.

ἐὰν ἐπιθυμήσω τῶν τοῦ πλησίον; Τοῦτο γάρ, τοῦτο ἐποίη-
 σεν τὸν Ἀχαάβ ἀπολέσθαι, καίτοι τιμὴν κατέβαλεν, ἀλλὰ
 B παρὰ ἄκοντος ἔλαβεν. Οὐ γὰρ βιαζόμενον δεῖ ὠνεῖσθαι,
 ἀλλὰ πείθοντα. Εἰ δὲ ὁ τὴν προσήκουσαν τιμὴν καταβα-
 λὼν, οὕτως ἔκολλάζετο, ἐπειδὴ παρὰ ἄκοντος ἔλαβεν· ὁ μὴ
 δὲ τοῦτο ποιῶν, καὶ παρὰ ἄκοντος ἀρπάζων, καὶ ταῦτα ἔν
 τῇ χάριτι πολιτευόμενος, τίνας οὐκ ἔσται κολάσεως ἄξιος;
 Ἰν' οὖν μὴ κολαζόμεθα, βίας ἀπάσης καὶ ἀρπαγῆς ἑαυτοὺς
 καθαρὸς διατηροῦντες, καὶ μετὰ τῶν ἀμαρτημάτων καὶ τὰς
 ἀρχὰς αὐτῶν φυλαττόμενοι, μετὰ πολλῆς τῆς σπουδῆς ἐπι-
 μελώμεθα ἀρετῆς· οὕτω γὰρ καὶ τῶν αἰώνιων ἀπολαύσομεν
 ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΖ.

C ἴ Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλαβόντες τὸν Ἰη-
 σοῦν εἰς τὸ πραιτώριον, συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην
 τὴν σπεῖραν· καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν, περιέθηκαν ἂ αὐτῷ
 χλαμύδα κοκκίνην· καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν,
 ἐπέθηκαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ κάλαμον ὃ ἐπὶ
 τὴν δεξιὰν αὐτοῦ. Καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐ-
 τοῦ, ἐνέπαιζον αὐτῷ λέγοντες· χαῖρε, ὁ βασιλεὺς τῶν (535)
 Ἰουδαίων.

D Ὡς ΠΕΡ' ἕκ τινος συνθήματος ὁ διάβολος εἰς πάντας τό-
 τε ἐχώρευεν. Ἔστω γάρ, Ἰουδαῖοι φθόνῳ καὶ βασκανία
 τηκόμενοι ἐπαροΐνουν εἰς αὐτόν· οἱ στρατιῶται πόθεν καὶ
 ἐκ ποίας αἰτίας; Οὐκ εὐδηλον ὅτι ὁ διάβολος ἦν ὁ τότε
 βακχεύων εἰς πάντας; Καὶ γὰρ τέρψεις ἐποιοῦν τὰς εἰς

¹ Cap. xxvii. v. 27-29.

^f ἔλαβεν om. K. L. Mor. ^g κατεδικάζετο Edd. ^h ἐν] καὶ ἐν
 Edd. HOM. LXXXVII. ^a αὐτόν] Edd. καὶ ἐκδύσαντες . . κοκκίνην]
 καὶ ἐνέδυσαν αὐτόν χλαμύδα (χλαμύδα G.) κοκκίνην G. M. 2 Mosqq. ^b ἐν
 τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ iidem. ^c εἰς πάντας om. L. Mor. p. p. ἐχώρευεν Edd.

αὐτὸν ὕβρεις, ὡμοὶ καὶ ἀνήμεροί τινες ὄντες. Δέον γὰρ συσταλῆναι, δέον δακρῦσαι, ὅπερ καὶ ὁ δῆμος ἔπασχε, τοῦτο μὲν οὐκ ^d ἐποιοῦν, τούναντίον δὲ, ὕβριζον καὶ ἐνήλλοντο, ἴσως καὶ αὐτοὶ χαριζόμενοι τοῖς Ἰουδαίοις, ἢ ^e καὶ κατ' οἰ- E
κείαν δυστροπίαν ἅπαντα πράττοντες. Καὶ αἱ ὕβρεις διά-
φοροι καὶ ποικίλαι. Τὴν γὰρ θείαν κεφαλὴν ἐκείνην ποτὲ
μὲν ἐκολάφισον, ποτὲ δὲ τῷ στεφάνῳ τῶν ἀκανθῶν καθύ-
βριζον, ποτὲ δὲ τῷ καλάμῳ ἔτυπτον, ἄνδρες μιαιοὶ καὶ
ἐναγεῖς. ^f Τίς ἡμῖν ἔσται λόγος λοιπὸν ἐπὶ ὕβρεσι κινουμέ-
νοις, μετὰ τὸ τὸν Χριστὸν ταῦτα παθεῖν; Καὶ γὰρ ἔσχα- 818
τος ὅρος ὕβρεως τὸ γινόμενον ἦν. Οὐδὲ γὰρ ^g μέλος ἐν,
ἀλλ' ἅπαν τὸ σῶμα ὅλον διόλου ὑβρίζετο· ἡ κεφαλὴ διὰ
τοῦ στεφάνου καὶ τοῦ καλάμου καὶ τοῦ κολαφίζεσθαι· τὸ
πρόσωπον ἐμπτυόμενον· αἱ σιαγόνες ραπίζόμεναι· τὸ σῶμα
ὅλον διὰ τῶν ^h μαστίγων, διὰ τῆς περιβολῆς τῆς ⁱ χλανίδος,
καὶ τῆς προσποιητῆς προσκυνήσεως· ἡ χεὶρ διὰ τοῦ καλάμου,
ὃν ἔδωκαν ἀντὶ σκῆπτρου κατέχειν ^k αὐτόν· τὸ στόμα πά-
λιν διὰ τῆς τοῦ ὄξους προσκομιδῆς. Τί τούτων γένοιτ' ἂν
χαλεπώτερον; τί ὑβριστικώτερον; Πάντα γὰρ λόγον
ὑπερβαίνει τὰ γεγενημένα. ^l Καθάπερ γὰρ δεδοικότες, μὴ B
δόξωσιν ἐλλιμπάνειν τι ^m τοῦ τολμήματος, τοὺς μὲν προ-
φήτας οἰκείαις ἀνελόντες χερσὶ, τοῦτον δὲ ψήφῳ δικαστοῦ,
οὕτως ἅπαντα πράττουσι· καὶ αὐτόχειρες γίνονται, καὶ κα-
τακρίνουσι, ⁿ καὶ παρ' ἑαυτοῖς καταδικάζουσι καὶ παρὰ τῷ
Πιλάτῳ, λέγοντες, “τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ
τέκνα ἡμῶν” καὶ ἐνάλλονται καὶ ὑβρίζουσι δι' ἑαυτῶν, ^o δεσ-
μοῦντες, ἀπάγοντες, καὶ τῶν ὕβρεων τῶν ὑπὸ τῶν στρατιω-
τῶν αἵτιοι καθίστανται· καὶ προσηλοῦσι, καὶ λοιδοροῦνται,
καὶ ἐμπτύουσι, καὶ κωμωδοῦσιν. Οὐδὲν γὰρ ἐνταῦθα ὁ Πι-
λάτος εἰσήνεγκεν, ἀλλὰ πάντα αὐτοὶ ἐποιοῦν, καὶ κατήγο- C
ροι, καὶ δικασταί, καὶ δῆμιοι, καὶ πάντα γινόμενοι. Καὶ
ταῦτα ^p ἀναγινώσκεται παρ' ἡμῖν, ὅταν πάντες συνέρχωνται.

^d ἐποίησαν Edd. ^e καὶ om. G. L. ^f Τίς] + οὖν G. H. K. M.

^g Sic H. L. Ge. ceteri μέρος. ^h μαστίγων] + καὶ τοῦ γυμνουσθαι G. H. K. M. + διὰ τοῦ γ. Sav. Ben. (nuditate Ge.) Additamentum

ignorant L. Ep. Mor. ⁱ χλαμύδος G. L. ^k αὐτῇ G. H. K. invito Ep. ^l Vide adnot. ^m τοῦ] + χαλεποῦ G. H. K. M. invito Ep.

ⁿ καὶ παρ' ἑαυτοῖς] παρ' ἑαυτοῖς καὶ Edd. ^o δεσμεύοντες G. H. K. M.

^p ἀναγινώσκονται G. H. M.

“Ἴνα γὰρ μὴ λέγωσιν Ἕλληνες, ὅτι τὰ μὲν λαμπρὰ καὶ περιφανῇ, οἷον τὰ σημεῖα καὶ τὰ θαύματα, ἐπιδείκνυσθε τοῖς δῆμοις καὶ τοῖς λαοῖς, τὰ δὲ ἐπονείδιστα ταῦτα ἀποκρύπτεσθε· ὥκονόμησεν ἡ ^α τοῦ πνεύματος χάρις, ἐν πανδήμῳ ἑορτῇ, ὅταν ἄνδρες παμπληθεῖ καὶ γυναῖκες παρῶσι, καὶ πάντες ἀπλῶς κατὰ τὴν μεγάλην τοῦ πάσχα ἐσπέραν, τότε ταῦτα πάντα ἀναγινώσκεισθαι· ὅταν ἡ οἰκουμένη πᾶσα **D** παρῇ, τότε λαμπρὰ ταῦτα ἀνακηρύττεται τῇ φωνῇ. Καὶ τούτων ἀναγινωσκομένων, καὶ πᾶσι γνωρίζομένων, ὁ Χριστὸς πιστεύεται εἶναι θεός· καὶ ^ι μετὰ τῶν ἄλλων καὶ διὰ ταῦτα προσκυνεῖται, ὅτι τοσοῦτον ὑπὲρ ἡμῶν καταβῆναι κατηξίωσεν, ^ς ὥς καὶ ταῦτα παθεῖν, καὶ παιδεῦσαι πᾶσαν ἡμᾶς ἀρετὴν. Ταῦτα τοίνυν διαπαντὸς ἀναγινώσκωμεν· καὶ γὰρ πολὺ τὸ κέρδος, μεγίστη ἐντεῦθεν ἡ ὠφέλεια. “Ὅταν γὰρ ἴδῃς καὶ σχήμασι καὶ πράγμασιν ^ι αὐτὸν χλευαζόμενον, καὶ προσκυνούμενον μετὰ τοσαύτης κωμωδίας, καὶ κονδυλιζόμενον, καὶ τὰ ἔσχατα πάσχοντα, καὶ ^ν αὐτόλιθος ἦς, κηροῦ γενήσῃ παντὸς ^ω ἀπαλώτερος, καὶ πᾶσαν ἐκβαλεῖς ἀπὸ τῆς ψυχῆς **E** φλεγμονήν. Ἄκουε τοίνυν καὶ τῶν ἐξῆς. Ἐπειδὴ γὰρ ἐνέπαιζαν, ² “^χ ἡγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι,” φησὶ, καὶ γυμνώσαντες ἔλαβον αὐτοῦ τὰ ἱμάτια, καὶ καθήμενοι ἐτήρουν ^ν αὐτὸν, πότε ἀποπνεύσει. Καὶ διανέμονται αὐτοῦ τὰ ἱμάτια· ὅπερ ἐπὶ τῶν σφόδρα εὐτελῶν καὶ ἀπερρῖμμένων γίνεται καταδίκων, καὶ οὐδένα ἐχόντων, καὶ ἐπ’ ἐρημίας ² ὑπαρχόντων ἀπάσης. ^α Ἐμέριζον τὰ ἱμάτια, δι’ ὧν τηλικαῦτα γέγονε θαύματα. Ἄλλ’ οὐδὲν ἐνήργει τότε, τοῦ Χριστοῦ **819** κατέχοντος τὴν ἀπόρρητον δύναμιν. Οὐ μικρὰ δὲ καὶ αὕτη προσθήκη παροιμίας ἦν. Ὡς γὰρ εἰς ἄτιμον καὶ ἀπερρῖμμέ- (536) νον, ὅπερ ἔφην, καὶ τὸν πάντων εὐτελέστατον, οὕτω ^β πάντα ἐτόλμων. Εἰς γοῦν τοὺς ληστὰς οὐδὲν τοιοῦτον εἰργάσαντο,

² v. 31.

^α τοῦ ἀγίου πν. G. τοῦ παναγίου πν. H. M. ^ι Hiat L. usque ad v. πολλάκις p. 821 C. duobis foliis amissis. ^ς ὥς deest in Mor. Ben. καὶ παιδεῦσαι . . ἀρετὴν] παιδεύων ἡμᾶς εἰς πᾶσαν ἀρετὴν Sav. Ben. et sine πᾶσαν, Mor. ^ι αὐτὸν . . . κωμωδίας] Sic codices et Ge. In vulgato αὐτὸν προσκυνούμενον καὶ χλευαζόμενον καὶ μετὰ τοσαύτην κωμωδίαν, mendum jure suspicatus est Bois. ^ν Sic H. K. M. Vulgo αὐτὸς λίθος. ^ω μαλακώτερος Edd. ² καὶ ἡγαγον G. H. M. ^ν αὐτόν] + ἐκεῖ Edd. ^ι ὑπαρχόντων deest in meis. ^α Ἐμερίζον- το G. Μερίζονται Edd. ^β πάντα] ταῦτα G. K. M.

ἀλλ' εἰς τὸν Χριστὸν ^ε ἅπαντα ἐτόλμων. Καὶ μέσον αὐτὸν ἐσταύρωσαν, ἵνα τῇ δόξῃ τῇ ἐκείνων κοικωνήσῃ. ³ “Καὶ ἔδωκαν αὐτῷ ὄξος πιεῖν,” καὶ τοῦτο ἐνυβρίζοντες· ὁ δὲ οὐκ ^δ ἠθέλησεν. ⁴ “Ετερος δὲ φησιν, ὅτι γενεσάμενος εἶπε, “τετέλεσται.” Τί δέ ἐστι, “τετέλεσται;” Ἡ προφητεία πεπλήρωται ἢ περὶ ^ε αὐτοῦ. ⁵ “Ἐδωκαν γὰρ, φησὶν, εἰς τὸ βρῶμά μου χολήν, καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπότισάν με ὄξος.” Οὐδὲ ἐκεῖνος δὲ δείκνυσιν ὅτι ἔπιεν· οὐδὲν γὰρ διέστηκε τὸ ἀπλῶς γεύσασθαι ^ε τοῦ μὴ πιεῖν, ἀλλ' ἐν τι καὶ τὸ αὐτὸ δηλοῖ. Ἀλλ' ὅμως οὐδὲ ἐνταῦθα ^ε ἴσταται τὰ τῆς παροιρίας, ἀλλὰ καὶ γυμνώσαντες, καὶ σταυρώσαντες, ^h καὶ ὄξος προσ- B ενεγκόντες, περαιτέρω προβαίνουνσι· καὶ ἐπὶ ⁱ τοῦ σταυροῦ βλέποντες ἀνεσκολοπισμένον, ὀνειδίζουσι καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ παραπορευόμενοι· ἃ πάντων χαλεπώτερα ἦν, τὸ καὶ ἐπὶ αἰτία ἀπατεῶνος καὶ πλάνου ταῦτα παθεῖν, καὶ ὡς ἀλαζόνα, καὶ εἰκῇ κομπάζοντα ἄπερ ἔλεγε. Διὰ ταῦτα αὐτὸν καὶ ^k ἐσταύρωσαν δημοσίᾳ, ἵνα πάντων ὁρώντων ἐμπομπεύσωσι· διὰ τοῦτο καὶ ¹ χερσὶ ταῖς στρατιωτικαῖς, ἵνα καὶ ἐν δημοσίᾳ δικαστηρίῳ τούτων τολμωμένων, τὰ τῆς παροιρίας ἐπιτείνηται.

Καίτοι τίνα οὐκ ἂν ^m ἔκαμψεν ὁ ὄχλος ὁ ἀκολουθῶν C αὐτῷ καὶ θρηνῶν; Ἀλλ' οὐχὶ ⁿ τοὺς θήρας τούτους. Διὰ δὴ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐκείνους μὲν ἀποκρίσεως ἀξιοῖ, τούτους δὲ οὐκέτι. Μετὰ γὰρ τὸ πρᾶξαι ἄπερ ἤθελον, καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ σπουδάζουσι λυμῆνασθαι, δεδοκότες αὐτοῦ τὴν ἀνάστασιν. Διὰ τοῦτο δημοσίᾳ ταῦτα λέγουσι, καὶ ληστὰς συνεσταύρωσαν, καὶ βουλόμενοι δεῖξαι ἀπατεῶνα, ἔλεγον· ⁶ “ὁ καταλύων τὸν ναὸν, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, κατὰ-βηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ.” Ἐπειδὴ γὰρ ^o εἰπόντες τῷ Πιλάτῳ ἀνελεῖν τὴν αἰτίαν, (αὕτη δὲ ἦν τὸ γεγράφθαι, “ὁ βασι-

³ v. 34.⁴ Joan. xix. 30.⁵ Psal. lxxviii. 22.⁶ v. 40.

^ε ἅπαντα] + ταῦτα Edd. invito Ep. ^d ἤθελεν G. H. M. Clausula Τί δέ ἐστι, τετέλεσται deest in G. Mor. Sav. ^e τούτου Edd. ^f τοῦ] τῷ Mor. Ben. μὴ om. G. M. et pr. H. ^g ἴστανται τὰ τῆς G. ἴσταται αὐτοῖς τὰ τῆς K. ceteri ἴστανται τῆς. ^h καὶ τὸ ὄξος Edd. ⁱ τοῦ deest in Edd. ^k ἐσταύρου Edd. p. p. ἐμπομπεύωσι G. ἐκπομπεύωσι M. ἐκπομπεύωσι Sav. ἐπιπομπεύωσι Mor. Ben. (ἐμπομπεύωσιν εἰς αὐτὸν Ep.) Post h. v. διὰ πάντων addunt G. H. M. ¹ ἐν χερσὶ G. H. M. ταῖς deest in Edd. ^m ἐπέκαμψεν et p. p. ἐπακολουθῶν Edd. ⁿ τοὺς] καὶ τοὺς Edd. ^o εἰπόντες] καὶ εἰπόντες H. ἰδόντες καὶ εἰπόντες G. M.

Δ λεὺς τῶν Ἰουδαίων”) οὐδὲν ἴσχυσαν, ἀλλ’ ἐνεστήκει λέγων
^p ἐκεῖνος, “ὁ γέγραφα, γέγραφα.” αὐτοὶ λοιπὸν ἐπειρῶντο,
 δι’ ὧν ἐχλεύαζον, δεῖξαι ὅτι οὐκ ἔστι βασιλεὺς. Διὸ καὶ
 ἐκεῖνα ἔλεγον, καὶ ταῦτα· ⁷ “εἰ βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐστι, κα-
 ταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ” καὶ πάλιν, “ἄλλους ἔσωσεν,
 ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι” καὶ τὰ πρότερα σημεῖα ἐντεῦθεν
 ἐπιχειροῦντες διαβάλλειν· καὶ πάλιν, ⁹ “εἰ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἐστι,
 καὶ θέλει αὐτὸν, σωσάτω αὐτόν.” ^Ω μιαιοὶ καὶ παμμίαροι.
 Ἦ τί δέ; οἱ προφῆται οὐκ ἦσαν προφῆται, οὐδὲ οἱ δίκαιοι
 Ε δίκαιοι, ἐπειδὴ αὐτοὺς οὐκ ἐξήρπασε τῶν κινδύνων ὁ θεός;
 Ἀλλὰ μὴν ἦσαν, καὶ ^s ταῦτα πάσχοντες. Τί οὖν ἴσον τῆς
 ἀνοίας ὑμῶν γένοιτ’ ἄν; Εἰ γὰρ ἐκείνων οὐκ ἐλνυμένατο παρ’
 ὑμῖν τὴν δόξαν ἢ τῶν κινδύνων ἐπαγωγή, ἀλλ’ ἦσαν προ-
 φῆται καὶ πάσχοντες ἅπερ ἔπασχον· πολλῷ μᾶλλον ἐπὶ
 τούτου οὐκ ἐχρῆν ὑμᾶς σκανδαλίζεσθαι, καὶ δι’ ὧν ἐποίησε,
 καὶ δι’ ὧν εἶπεν, ^v αἰεὶ ταύτην ὑμῶν προδιορθωσαμένου τὴν
 820 ὑπόνοιαν. Ἀλλ’ ὅμως καὶ τούτων λεγομένων καὶ γενομένων
 οὐδὲν ἴσχυσαν, οὐδὲ παρ’ αὐτὸν τὸν καιρόν. Ὁ γοῦν ἐν ἐσχά-
 τη πονηρίᾳ κατασαπεῖς, καὶ ἐν φόνοις καὶ τοιχωρυχαῖς
 τὸν ἅπαντα καταναλώσας ^w βίον, ὅτε ταῦτα ἐλέγετο, τότε
 αὐτὸν ὠμολόγησε, καὶ βασιλείας ἐμνημόνευσεν· καὶ ὁ δῆμος
 αὐτὸν ὠλοφύρετο. Καίτοι γε ἐδόκει τάναντία μαρτυρεῖν τὰ
 γινόμενα παρὰ τοῖς οὐκ εἰδόσι τοῦ μυστηρίου τὴν οἰκονομίαν,
 ὅτι ἀσθενὴς καὶ οὐδὲν δυνάμενος· ἀλλ’ ὅμως ἡ ἀλήθεια καὶ
 διὰ τῶν ἐναντίων ἴσχυσε. Ταῦτ’ οὖν ἀκούοντες, ὀπλίζωμεν ἑαυ-
 τοὺς κατὰ παντὸς θυμοῦ, κατὰ πάσης ὀργῆς. Κἂν φλεγμαί-
 Β νουσιν ἰδῆς τὴν καρδίαν σου, σφράγισον τὸ στήθος, τὸν σταυρόν
^x ἐπιθείς· ἀνάμνησόν τι τῶν τότε συμβάντων, καὶ ὥσπερ
 κονιορτὸν ἐκβαλεῖς πάντα θυμὸν τῶν γεγενημένων τῇ μνήμῃ.
 Ἐννόησον τὰ ῥήματα, τὰ πράγματα· ἐννόησον ὅτι ἐκεῖνος
 δεσπότης, σὺ δὲ δούλος· ἐκεῖνος διὰ σέ, σὺ δὲ διὰ παντὸς
 ἐκεῖνος ὑπὲρ τῶν εὐεργετηθέντων καὶ σταυρωσάντων, σὺ δὲ

⁷ v. 42, 43.

^p ἐκεῖνος om. Sav. Ben. Plura desunt in Mor. ⁹ Sic Ge. et
 codd. εἰ υἱὸς εἰ τοῦ θεοῦ, σῶσον σεαυτὸν Edd. ^r Codices Τί; οὐδὲ
 οἱ πρ. ἦσαν πρ. ^s ταῦτα] αὐτοὶ Mor. Ben. αὐτοὶ ταῦτα Sav.
^t ἔπαθον G. K. M. sed ἔπασχον K. in marg. ^v αἰεὶ διορθωσαμένου
 ταύτην ὑμῶν Sav. Ben. αἰεὶ δ. ταύτην πρὸ ὑμῶν Mor. ^w βίον] + ὁ
 ληστής codices. ^x Codices ἐπίθεσ.

ὑπὲρ σαυτοῦ· ἐκεῖνος ὑπὲρ τῶν ὑβρικότων, σὺ δὲ πολλάκις
^γ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀδικηθέντων· ἐκεῖνος τῆς πόλεως ὁρώσης ἀπά-
 (537) σης, μᾶλλον δὲ τοῦ δήμου παντὸς τῶν Ἰουδαίων, καὶ τῶν ξένων
 καὶ τῶν ἐπιχωρίων, ἐφ' ὧν τὰ φιλάνθρωπα ἐφθέγγατο ῥή-
 ματα, σὺ δὲ ὀλίγων παρόντων· καὶ τὸ μείζον εἰς ὕβριν, τὸ
 καὶ τοὺς μαθητὰς αὐτὸν ἐγκαταλιπεῖν. Οἱ μὲν γὰρ ἔμπροσθεν C
 θεραπεύοντες ἀπεπῆδησαν· οἱ δὲ ἐχθροὶ καὶ πολέμιοι ἀνεσκο-
 λοπισμένοι ἐν μέσῳ λαβόντες ὕβριζον, ^z ἐλοιδοροῦν, ἐκωμώ-
 δουν, ἐγέλων, ἐχλεύαζον· Ἰουδαῖοι, στρατιῶται κάτωθεν·
 ἄνωθεν, ἐκατέρωθεν ^a λησταί· καὶ γὰρ οἱ λησταὶ ὕβριζον
 αὐτὸν καὶ ὠνείδιζον ἀμφότεροι. Πῶς οὖν ὁ Λουκᾶς φησιν,
 ὅτι ὁ εἰς ἐπετίμα; ^b Ἀμφότερα γέγονε· πρότερον μὲν γὰρ
 ἀμφότεροι ὠνείδιζον, ὕστερον δὲ οὐκέτι. Ἴνα γὰρ μὴ νο-
 μίσσης ἐκ τινος συνθήματος τὸ πρᾶγμα γεγενῆσθαι, ^c μηδὲ
 εἶναι ληστὴν τὸν ληστὴν, ἀπὸ τῆς ὕβρεως δείκνυσί σοι, ὅτι
 ἄνω ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ληστής ἦν καὶ ἐχθρὸς, ^d καὶ ἀθρόον D
 μετεβλήθη.

^e Ταῦτ' οὖν ἅπαντα λογιζόμενος φιλοσόφει. Τί γὰρ
 πάσχεις τοιοῦτον, οἷον ^f ἔπαθεν ὁ δεσπότης σου; Δημοσίᾳ
 ὑβρίσθης; Ἄλλ' οὐ τοιαῦτα. Χλευάζῃ; Ἄλλ' οὐ πᾶν τὸ
 σῶμα, οὐδὲ οὕτω μαστιζόμενος καὶ γυμνούμενος. Εἰ δὲ καὶ
 ἐκολαφίσθης, ἀλλ' οὐχ οὕτως. Προστίθει δέ μοι, καὶ ὑπὸ
 τίνων, καὶ διατί, καὶ πότε, καὶ τίς· καὶ τὸ δὴ ^g χαλεπώτα-
 τον, ὅτι τούτων γινομένων οὐδεὶς ἐνεκάλει, οὐδεὶς ἐμέμφετο
 τὰ γινόμενα· ἀλλὰ τοῦναντίον, ^h καὶ ἐπήνουν ἅπαντες, καὶ
 συνεχλεύαζον, καὶ συνέσκωπτον, καὶ ὡς ἀλαζόνα καὶ ἀπατεῶνα
 καὶ πλάνον, καὶ οὐκ ἔχοντα δεῖξαι ἐπὶ τῶν ἔργων ἅπερ εἶπεν, E
 οὕτως αὐτὸν ἐλοιδοροῦν. Ὁ δὲ σιγᾷ πρὸς πάντα, φάρμακα
 μέγιστα κατασκευάζων ἡμῖν μακροθυμίας. Ἄλλ' ἡμεῖς ⁱ ταῦτα
 ἀκούοντες, οὐδὲ πρὸς οἰκέτας καρτεροῦμεν, ἀλλὰ τῶν ἀγρίων
 ὄνων μείζονα πηδῶμεν καὶ λακτίζομεν· ὑπὲρ μὲν τῶν εἰς ἡμᾶς

^y ὑπ' αὐτῶν] ὑπὲρ H. M. ὑπὲρ αὐτῶν Edd. ὑπὸ bis legisse vide-
 tur Interp.

^z Codices ἐλοιδοροῦντο. ^a οἱ λησταὶ K. καὶ ante

cum codd. deest in Edd. ^b Πλὴν ἀμφ. Edd. quae p. p. μὲν omittunt:

codd. consentit Ep. ^c μηδὲ] ἢ μηδὲ Edd. μηδὲ μὴ Ep. ^d καὶ]

Sic codd. et Ep. ἀλλὰ Edd. ^e HΘΙΚON. Περὶ τῆς πραότητος

καὶ ἀνεξικακίας τοῦ Χριστοῦ, καὶ πῶς πάντα σιγῇ καὶ πράως ἔφερε, καὶ

δεῖ ἡμᾶς μιμεῖσθαι αὐτόν· ἐν ᾧ καὶ κατὰ ὑβριστῶν καὶ θυμουμένων. G.

^f ἔπαθεν om. Mor. Ben. ^g χαλεπώτερον G. H. M. ^h καὶ deest

in Edd. ⁱ καὶ ταῦτα H. K. . Μοχ μείζον ἀποπηδῶμεν Edd.

ὡμοὶ καὶ ἀπάνθρωποι ὄντες, ὑπὲρ δὲ τῶν εἰς θεὸν οὐ πολὺν
 821 ποιούμενοι λόγον. Καὶ περὶ φίλους δὲ ὁμοίως διακεείμεθα·
 καὶ λυπήσῃ τις, οὐ φέρομεν· καὶ ὑβρίσῃ, θηρίων ἀγριαίνου-
 μεν μᾶλλον, οἱ καθ' ἑκάστην ταῦτα ἀναγινώσκοντες τὴν ἡμέ-
 ραν. Ὁ μαθητὴς προέδωκεν· οἱ λοιποὶ καταλιπόντες αὐτὸν
 ἔφυγον· οἱ εὐεργετηθέντες ἐνέπτυσαν· ὁ δούλος τοῦ ἀρχιε-
 ρέως ^κ ἐρράπισεν· οἱ στρατιῶται ἐκολάφιζον· οἱ παριόντες
 ἔσκωπτον καὶ ἐλοιδόρουν· οἱ λησταὶ κατηγόρουν· καὶ πρὸς
 οὐδένα ἐξέβαλε ῥῆμα, ἀλλὰ τῇ σιγῇ ἅπαντας ¹ ἐνίκα, σὲ παι-
 δέων διὰ τῶν ἔργων, ὅτι ὅσῳ ἂν ἐνέγκῃς πρᾶως, τοσούτῳ
 μᾶλλον τῶν κακῶς ποιούντων ^μ κρατήσεις, καὶ παρὰ πᾶσιν
 Β ἔσῃ θαυμαστός. Τίς γὰρ οὐ θαυμάσεται τὸν ἐπιεικῶς φέ-
 ροντα τὰς παρὰ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑβρεῖς; Ὡσπερ γὰρ ^η καὶ
 δικαίως πάσχει τις, τὸ κακὸν ἐνεγκὼν πρᾶως, νομίζεται παρὰ
 τοῖς πολλοῖς ἀδίκως πάσχειν· οὕτω καὶ ἀδίκως πάσχει, ^ο θρα-
 σύνηται δὲ, τοῦ δικαίως πάσχειν ὑπόνοιαν λήψεται, καὶ κατα-
 γέλαστος ἔσται, ὡς αἰχμάλωτος συρόμενος ὑπὸ τῆς ὀργῆς,
 καὶ τὴν εὐγένειαν ἀπολλύς τὴν ἑαυτοῦ. Τὸν γὰρ τοιοῦτον
 οὐδὲ ἐλεύθερον δεῖ προσεῖπεν, καὶ μυρίων ^ρ δεσπόζῃ δούλων.
 Ἀλλὰ σφοδρῶς σε παρώξυνεν ὁ δαίμων; Καὶ τί τοῦτο; Τότε
 γὰρ δεῖ τὴν φιλοσοφίαν ἐνδείκνυσθαι· ὡς ὅταν μηδεὶς ὁ πα-
 C ρακνίζων ἦ, καὶ τὰ θηρία ὀψόμεθα ἡμέρα· οὔτε γὰρ ἐκεῖνα
 αἰεὶ ^α ἀγριοῦνται, ἀλλ' ὅταν αὐτά τις διεγείρῃ. Καὶ ἡμεῖς
 τοῖνυν, εἴαν τότε μόνον ἡσυχάζωμεν, ὅταν μηδεὶς ὁ παροξύνων
 ἦ, τί τὸ πλεόν; Ἐκεῖνα μὲν γὰρ ^ι καὶ δικαίως ἀγανακτεῖ
 πολλάκις, καὶ πολλὴν ἔχει τὴν ἀπολογίαν· καὶ γὰρ κινού-
 μενα καὶ νυττόμενα διεγείρεται· χωρὶς δὲ τούτων, καὶ λο-
 γισμῶν ἐστὶν ἐστερημένα, καὶ ἐν τῇ φύσει τὸ θηριοῦσθαι ἔχει.
 Σὺ δὲ πόθεν, εἶπέ μοι, θηριούμενος καὶ ἀγριαίνων ^ς δυνήσῃ
 συγγνώμῃς τυχεῖν; Τί ^ι πέπονθας δεινόν; ἡρπάγῃς; Δι' αὐτὸ
 μὲν οὖν τοῦτο δεῖ ἐνεγκεῖν, ὥστε μειζόνως κερδαίνει. Ἀλλὰ
 δόξης ἀπεστερήθης; Καὶ τί τοῦτο; Οὐδὲν γὰρ ἡλάττωται
 D ταύτῃ τὰ κατὰ σέ, εἴαν φιλοσοφῇς. Εἰ δὲ οὐδὲν πάσχεις
 δεινόν, πόθεν ὀργίζῃ τῷ μηδὲν σε διαθέντι κακόν, ἀλλὰ καὶ

^κ ἐρράπιζεν Edd. p. p. οἱ παρόντες G. M. Ge. ¹ ἐνίκα σε] ἐνίκησε
 G. K. M. ^μ κρατεῖς Edd. ^η καὶ εἰ δ. τις πάσχει Edd. ^ο θρασύ-
 νεται G. H. K. ^ρ δεσπόζ[η] ἄρχη H. M. κατέχη G. κατάχρη (sic)
 Mor. Sav. dominetur Ge. ^α ἀγριοῦνται G. H. M. ^ι καὶ om. G.
 K. M. et pr. H. ^ς Sic L. ceteri δύνασαι. ^ι πεπονθὼς Edd.

ὠφεληκότι; Οἱ μὲν γὰρ τιμῶντες, τοὺς μὴ νήφοντας καὶ χαυνοτέρους ποιοῦσιν· οἱ δὲ ὑβρίζοντες ^ν καὶ καταφρονούντες, τοὺς ἑαυτοῖς προσέχοντας καρτερικωτέρους ἐργάζονται. Οἱ γὰρ δὴ ῥάθυμοι τιμώμενοι μᾶλλον ἀδικοῦνται, ἢ ὑβριζόμενοι. Καὶ ^ω οὗτοι μὲν, ἐὰν νήφωμεν, αἴτιοι γίνονται φιλοσοφίας ἡμῖν· ἐκεῖνοι δὲ τὸν τῦφον ἡμῶν ἐπαίρουσιν, ἀλαζονείας, (538) ^κκενοδοξίας, βλακείας πληροῦσι, μαλακωτέραν ἡμῶν ἐργάζονται τὴν ψυχὴν. Καὶ ^υμαρτυροῦσιν οἱ πατέρες οἱ τοὺς ἑαυτῶν υἱοὺς οὐ τοσαῦτα κολακεύοντες ὅσα ὑβρίζουσι, δεδοκότες μὴ τίνα ἐντεῦθεν δέξωνται βλάβην· καὶ οἱ διδάσκαλοι ^ε τούτῳ πρὸς αὐτοὺς κέχρηται τῷ φαρμάκῳ. Ὡστε εἰ χρὴ ἀποστρέφεσθαι, κολακεύοντας μᾶλλον ἢ ὑβρίζοντας χρὴ μείζονα γὰρ φέρει ^αλύμην τῆς ὑβρεως τουτί τὸ δέλεαρ τοῖς μὴ προσέχουσι, καὶ δυσκολώτερον τούτου κατασχεῖν, ἢ ἐκείνου τοῦ πάθους. Καὶ ὁ μισθὸς δὲ πολλῷ ^βπλείων ἐντεῦθεν, 822 καὶ τὸ θαῦμα πλεόν. Καὶ γὰρ θαυμαστότερον ἰδεῖν ἄνθρωπον ὑβριζόμενον καὶ μὴ κινούμενον, ^γἢ τυπτόμενον καὶ πληττόμενον καὶ μὴ καταπίπτοντα.

Καὶ πῶς δυνατόν μὴ κινήθῃναι; φησίν. Ὑβρισεῖ τις; Τὸ σημεῖον ἐπίθες ^ατῷ στήθει· ἀναμνήσθητι πάντων τῶν τότε γενομένων, καὶ πάντα σβέννυται. Μὴ ἐννόησιν τὰς ὑβρεις μόνον, ἀλλ' ^εεἰ καὶ τί σοι χρηστὸν γέγονε ποτε παρὰ τοῦ ὑβρικότος, καὶ εὐθέως γενήσῃ πράος. Μᾶλλον δὲ ἐννόησον πρὸ πάντων τὸν τοῦ θεοῦ φόβον, καὶ ταχέως ἔσῃ ^εμέτριος καὶ ἐπιεικής. Μετὰ τούτων καὶ ἀπὸ τῶν οἰκετῶν ^βτῶν σῶν λάμβανε τὴν ὑπὲρ τούτων νοουθεσίαν. Καὶ ὅταν ἴδῃς σαυτὸν μὲν ὑβρίζοντα, ἐκείνον δὲ σιγῶντα, ἐννόησον ὅτι δυνατόν φιλοσοφεῖν, καὶ κατάγνωθι σαυτοῦ ^ετραχυνομένον, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ τῶν ὑβρεων παιδεύηται μὴ ὑβρίξειν, καὶ οὕτως οὐδὲ ὑβριζόμενος ἀλγήσεις. Ἐννόησον ὅτι ἐξέστηκεν ὁ ὑβρίζων καὶ μαίνεται, καὶ οὐκ ἀγανακτήσεις ὑβρι-

^ν καὶ καταφρονούντες om. H. M. ^ω αὐτοὶ G. H. K. M. ^κ καὶ κενοδοξίας καὶ βλ. G. H. M. p. p. καὶ μαλακωτέραν G. H. ^υ μαρτυρες G. H. M. ^ε τοιούτῳ G. H. K. M. ^α λύμην M. Mor. *pestis* Ge. ^β πλείων G. K. L. ^γ πλεόν Mor. ^δ ἢ τυπ. καὶ πλητ.] ἢ ἄνθρωπον πλητ. G. M. Sav. ἢ ἄνθ. πλητ. καὶ τυπ. K. ἢ ἄνθ. τυπτόμενον Mor. Ben. ^ε τῷ στήθει] τοῦ σταυροῦ τῷ στ. G. M. τῷ στ. τοῦ σταυροῦ K. ^ε εἰ καὶ] καὶ εἰ G. H. K. M. ^ε μετρίωτερος Edd. ^ε θρασυνομένου G. H. K. M.

ζόμενος· ^h ἐπεὶ καὶ οἱ δαιμονῶντες τύπτουσιν ἡμᾶς, καὶ οὐ μόνον οὐ κινούμεθα, ἀλλὰ καὶ ἐλεοῦμεν αὐτούς. Τοῦτο καὶ
 C σὺ ποίησον· ἐλέησον τὸν ὑβρίζοντα· δεινῷ γὰρ κατέχεται
 θηρίῳ, τῷ θυμῷ· χαλεπῷ δαίμονι, τῇ ὀργῇ. Λῦσον αὐτὸν
 ἐνεργούμενον ὑπὸ δαίμονος χαλεποῦ, καὶ ἐν βραχεὶ διαφθει-
 ρόμενον. Τοιοῦτον γὰρ τοῦτο τὸ νόσημα, ὡς μηδὲ χρόνον
 δεῖσθαι εἰς ἀπώλειαν τοῦ ἀλόντος. Διὸ καὶ τις ἔλεγεν·
⁸ “ἡ γὰρ ῥοπή τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ πτώσις αὐτῷ.” ⁱ τούτῳ
 αὐτοῦ μάλιστα δεικνὺς τὸ τυραννικόν, ὅτι ἐν βραχεὶ καιρῷ
 μεγάλα ἐργάζεται κακὰ, καὶ οὐ δεῖται πολλῆς τῆς διατρι-
 βῆς· ὡς εἶγε ^k πρὸς τῇ ἰσχυΐ καὶ μόνιμον εἶη, καὶ δυσκατα-
 γνώνιστον ἔσται. Ἡβουλόμην δεῖξαι, τίς μὲν ὁ ὑβρίζων,
 τίς δὲ ὁ φιλοσοφῶν, καὶ γυμνὴν εἰς μέσον ἀγαγεῖν τὴν
 D ἐκατέρου ψυχὴν. Εἶδες γὰρ ἂν τὴν μὲν εἰκυῖαν πελάγει
 κλυδωνιζομένην, τὴν δὲ λιμένι ταραχῆς ἀπηλλαγμένην. Οὔτε
 γὰρ ταραττεται ὑπὸ τῶν πονηρῶν τούτων πνευμάτων, καὶ
 αὐτὰ καταλύει ῥαδίως. Καὶ γὰρ οἱ ὑβρίζοντες πάντα ποι-
 οῦσιν ὥστε δακεῖν· ὅταν οὖν ταύτης ἐκπέσωσι τῆς ἐλπίδος,
 καὶ αὐτοὶ λοιπὸν καταλύουσι, καὶ διορθωθέντες ἀπέρχονται.
 Οὐ γὰρ ἔστιν ἄνθρωπον ὀργιζόμενον μὴ σφόδρα ἁ καταγινώ-
 σκειν ἑαυτοῦ· ὥσπερ οὖν οὐκ ἔστι μὴ ὀργιζόμενον καταγι-
 νώσκειν ἑαυτοῦ. ^m Καὶ γὰρ ἐπεξιέναι δέη, ἕξεστι χωρὶς
 ὀργῆς τοῦτο ποιῆσαι, καὶ εὐκολώτερον καὶ συνετώτερον, ἢ
 μετ’ ὀργῆς, καὶ μηδὲν παθεῖν ἀηδές. Ἄν γὰρ ἐθέλωμεν,
 παρ’ ἡμῶν αὐτῶν τὰ ἀγαθὰ ἔσται, καὶ αὐτάρκεις ἐσόμεθα
 E μετὰ τῆς τοῦ θεοῦ χάριτος πρὸς τὴν ἑαυτῶν ἀσφάλειαν
 καὶ τιμὴν. Τί γὰρ ζητεῖς τὴν παρ’ ἐτέρου δόξαν; Σὺ
ⁿ σαυτὸν τίμησον, καὶ οὐδεὶς σε ὑβρίσαι δυνήσεται· ἂν δὲ
 σὺ σαυτὸν ^o ἀτιμάσῃς, καὶ ἅπαντες σε τιμῶσιν, οὐ τιμηθή-
 ση. Ὡσπερ γὰρ ἐὰν μὴ ἑαυτοὺς κακῶς διαθῶμεν, οὐδεὶς

⁸ Eccli. i. 22.

^h ἐπειδὴ L. ⁱ τοῦτο αὐτὸ G. Ge. τοῦτο αὐτοῦ et p. p. δείκνυσιν
 H. L. Mor. ^k Sic H. L. M. vulgo πρὸς τὴν ἰσχύ. μόνιμον] μόνῃ
 Mor. μόνῃ Sav. Ben. si ad vires ejus prolixitas temporis accederet
 Ge. ^l καταγινώσκεσθαι Edd. Clausula ὥσπερ οὖν . . . ἑαυτοῦ, quae
 propter homoeoteleuton exciderat, nunc primum summo omnium
 codd. consensu Chrysostomo vindicatur. ^m Καὶ γὰρ] Καὶ γὰρ εἰ
 Edd. p. p. δέει Mor. ⁿ ἑαυτὸν G. K. ^o ἀτιμάζῃς L. p. p. τι-
 μήσωσιν Edd.

ἡμᾶς ἕτερος διαθήσει· οὕτως εἰ μὴ ἑαυτοὺς ὑβρίσωμεν, 823
οὐδεὶς ἡμᾶς ἕτερος καταισχυνεῖ. Ἔστω γάρ τις ἀνὴρ θαυ-
μαστός καὶ μέγας, καὶ πάντες αὐτὸν μοιχὸν καλείτωσαν,
κλέπτην, τυμβωρύχον, ἀνδροφόνον, ληστήν· ἐκεῖνος δὲ μήτε
παροξυνέσθω, μήτε ἀγανακτεῖτω, ῥ μήτε συνειδέτω τι τούτων
ἑαυτῷ· ποῖαν ἐντεῦθεν ὕβριν ὑπομενεῖ; ¹ Οὐδεμίαν. Τί οὖν,
ἂν πολλοὶ τοιαύτην περὶ αὐτοῦ δόξαν ἔχωσι; φησὶν. Οὐδὲ
οὕτως ὑβρίσθη, ἀλλ' ἐκεῖνοι ἑαυτοὺς κατήσχυναν τὸν οὐ
τοιούτον τοιούτον νομίζοντες. Εἰπέ γάρ μοι, εἴ τις τὸν
ἥλιον σκοτεινὸν εἶναι νομίζοι, ἄρα τὸ ἄστρον διέβαλεν, ἢ
ἑαυτόν; Ἐαυτὸν δηλονότι, ἱ πηροῦ δόξαν ἢ μαινομένου ἑαυ-
τῷ περιθείς. Οὕτω καὶ οἱ τοὺς πονηροὺς ἀγαθοὺς νομίζον- B
τες, καὶ ² οἱ τοῦναντίον, ἑαυτοὺς καταισχύνοῦσι. Διὸ χρὴ
πλείονα ποιεῖσθαι σπουδὴν, ὥστε τὸ συνειδὸς ἡμῶν ἐκκαθαί-
ρειν, καὶ μηδεμίαν καθ' ἡμῶν ἑαυτῶν παρέχειν λαβὴν, μηδὲ
ὑποψίαν πονηράν· εἰ δὲ ἕτεροι βούλονται μαίνεσθαι, καὶ οὐ-
(539) τω διακειμένων ἡμῶν, μὴ σφόδρα φροντίζειν, μηδὲ ἀλγεῖν.
Ὁ μὲν γὰρ πονηροῦ δόξαν λαβὼν, ἀγαθὸς ὢν, οὐδὲν ἐντεῦθεν
βλάπτεται εἰς τὸ εἶναι τοιούτος, οἷός ἐστιν· ὁ δὲ ὑποπτέυ-
σας εἰκὴ καὶ μάτην, τὴν ἐσχάτην ἐδέξατο λύμην· ὥσπερ
οὖν καὶ ὁ πονηρὸς, ἂν ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ὑποπτεύηται, οὐ-
δὲν ἐντεῦθεν κερδανεῖ, ἀλλὰ καὶ κρίμα ἔξει μείζον, καὶ εἰς
πλείονα ἤξει ῥ ῥαθυμίαν. Ὁ μὲν γὰρ ὢν τοιούτος καὶ ὑπο- C
πτενόμενος, καὶ ταπεινωθεῖν ³ καὶ ἐπιγνοίῃ τὰ ἀμαρτήματα
αὐτοῦ· ὅταν δὲ λανθάνῃ, εἰς ἀναλγησίαν ἐκπίπτει. Εἰ γὰρ
πάντων κατηγορούντων μόλις διανίστανται οἱ πλημμελοῦντες
εἰς τὸ κατανύττεσθαι· ὅταν μὴ μόνον ⁴ μὴ κατηγορῶσιν,
ἀλλὰ καὶ ἐπαινῶσί τινες αὐτοὺς, πότε διαβλέψαι δυνήσονται
οἱ τῇ κακίᾳ συζῶντες; Οὐκ ἀκούεις, ὅτι καὶ Παῦλος τοῦτο
ἐγκαλεῖ, ὅτι τὸν πεπορνευκότα οὐ μόνον οὐκ ἠφίεσαν ἐπι-
γινῶναι τὸ οἰκεῖον ἀμάρτημα Κορίνθιοι, ⁵ κροτοῦντες, τιμῶντες
αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ἐπέτριβον εἰς κακίαν ἐντεῦθεν; Διὸ παρα- D

¹ μὴδὲ Edd. τούτων] τοιούτον G. H. M. ² Πάντως οὐδεμίαν
Sav. Ben. ἢ πάντως οὐδεμίαν Mor. ³ πονηροῦ G. K. furiosi Ge.
Correxit Montef. ⁴ οἱ] Sic G. H. K. M. et e contrario Ge. vulgo
οὔτοι. ⁵ αὐτοὺς G. H. M. Mox βούλονται Edd. ⁶ ἀθυμίαν Edd.
cruciatiu Ge. ⁷ καὶ] καὶ G. H. K. M. αὐτοῦ] ἑαυτοῦ iidem. ⁸ μὴ
om. M. et pr. H. οὐ pro μὴ habet G. ⁹ τιμῶντες, κροτῶντες Mor.
τ. καὶ κροτοῦντες Ben. ἀλλὰ τ. καὶ κρ. (om. altero ἀλλὰ) Sav.

καλῶ, τὰς τῶν πολλῶν ὑπονοίας ἀφέντες, καὶ τὰς ὕβρεις καὶ τὰς τιμὰς, ^z ἐν σπουδάζωμεν μόνον, τὸ μηδὲν ἑαυτοῖς συνειδέναι πονηρὸν, μηδὲ ἑαυτοὺς καθυβρίζειν. Οὕτω γὰρ καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ μέλλοντι πολλῆς ἀπολαυσόμεθα δόξης· ἥς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΗ.

824 ¹ Ἀπὸ δὲ ἑκτῆς ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ ^a πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. Περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἔκραζεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ, καὶ εἶπεν· ἡλί, ἡλί, λιμὰ σαβαχθανί; τουτέστι, θεέ μου, θεέ μου, ἵνατί με ἐγκατέλιπες; Τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἐστώτων ἀκούσαντες ἔλεγον, ὅτι Ἥλιαν φωνεῖ οὗτος. Καὶ εὐθέως δραμὼν εἰς ἕξ αὐτῶν, καὶ λαβὼν σπόγγον, πλήσας τε ὄξους, καὶ περιθεὶς καλάμῳ, ἐπότιζεν αὐτόν.

B ΤΟΥΤΟ ἐστὶ τὸ σημεῖον, ὅπερ ἔμπροσθεν αἰτοῦσιν ὑπέσχετο δώσειν, λέγων· ² “γενεὰ ^b πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωῆ τοῦ προφήτου” τὸν σταυρὸν λέγων καὶ τὸν θάνατον, ^c καὶ τὸν τάφον καὶ τὴν ἀνάστασιν. Καὶ πάλιν ἑτέρως δηλῶν τοῦ σταυροῦ τὴν ἰσχὺν ἔλεγεν· ³ “ὅταν ὑψώσητε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ εἰμι.” Ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· ὅταν σταυρώσητέ με καὶ νομίσητε
C ^d περιγεγενῆσθαι μου, τότε μάλιστα εἴσεσθέ μου τὴν ἰσχύν. Μετὰ γὰρ τὸ σταυρωθῆναι ἡ πόλις ἀπώλετο, τὰ Ἰουδαῖκα

¹ Cap. xxvii. v. 45-48.

² Matth. xii. 39.

³ Joan. viii. 28.

^z ἐν om. G. H. K. M. Ibidem clausulam ἥς γένοιτο π. ἡ. ε. non agnoscunt. HOM. LXXXVIII. ^a πᾶσαν om. K. L. ^b πονηρὰ] Sic Ep. Ge. et codd. σκολιὰ Edd. ^c καὶ om. K. Mor. καὶ τὴν ταφήν G. H. M. Vulgatum firmant Ep. Ge. ^d περιγενέσθαι H. M. Infra ἐπαύσαντο G. H. M.

ἐπαύσατο, τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐξέπεσον τῆς
 ἐαυτῶν, τὸ κήρυγμα ἦνθησε, ^ο πρὸς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμέ-
 νης ἐξετάθη ὁ λόγος· καὶ γῆ καὶ θάλαττα, καὶ ἡ οἰκουμένη
 καὶ ἡ ἀοίκητος τὴν δύναμιν αὐτοῦ ^ι διαπαντὸς ἀνακηρύττουσι.
 Ταῦτά τε οὖν φησι, καὶ τὰ παρ' αὐτὸν τὸν καιρὸν τοῦ σταυ-
 ροῦ συμβάντα. Καὶ γὰρ πολλῶ θαυμαστότερον ἐπὶ τοῦ
 σταυροῦ προσηλωμένου ταῦτα ^β γίνεσθαι, ἢ βαδίζοντος ἐπὶ
 τῆς γῆς. Οὐ ταύτη δὲ μόνον τὸ παράδοξον ἦν, ἀλλ' ὅτι
 καὶ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ γέγονεν, ὅπερ ἐζήτουν· καὶ ἐπὶ πᾶσαν D
 τὴν οἰκουμένην, ὅπερ οὐδέποτε πρότερον συνέβη, ἀλλ' ἡ ἐν
 Αἰγύπτῳ μόνον, ὅτε τὸ πάσχα τελείσθαι ἔμελλε. Καὶ γὰρ
 ἐκεῖνα τούτων τύπος ἦν. Καὶ σκόπει πότε γίνεται. Ἐν
^η μέσῃ ἡμέρᾳ, ἵνα πάντες οἱ τὴν γῆν οἰκοῦντες μάθωσιν· ^ι ὅτε
 πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἡμέρα ἦν· ὅπερ ἱκανὸν ἦν αὐτοὺς
 ἐπιστρέψαι, οὐ τῷ μεγέθει τοῦ θαύματος, ἀλλὰ καὶ τῷ εὐ-
 καίρως συμβῆναι. Μετὰ γὰρ πάντα τὰ τῆς παροιρίας, καὶ
 τῆς παρανόμου κωμωδίας, τοῦτο γίνεται, ὅτε τὸν θυμὸν εἴα-
 σαν, ὅτε ἀνεπαύσαντο γελῶντες, ὅτε κόρον ἔλαβον τῶν
 σκωμμάτων, καὶ πάντα ἐφθέγγξαντο ἅπερ ἠθέλησαν· τότε
 δείκνυσιν τὸ σκότος, ἵνα καὶ οὕτω τὴν ὀργὴν ἀφέντες κερ-
 δάνωσιν ἀπὸ τοῦ θαύματος. Τοῦ γὰρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ E
 (540) σταυροῦ τοῦτο θαυμαστότερον ἦν, τὸ ὄντα ἐν τῷ σταυρῷ
^κ ταῦτα ἐνεργεῖν. Εἴτε γὰρ αὐτὸν ^ι αὐτὰ ἐνόμιζον πεποιη-
 κέναι, ἔδει πιστεῦσαι καὶ φοβηθῆναι· εἴτε οὐκ αὐτὸν, ἀλλὰ
 τὸν πατέρα, καὶ ἐκ τούτων ἔδει κατανυγῆναι· ὀργιζομένου
 γὰρ ἦν ἐπὶ τοῖς τολμωμένοις τὸ σκότος ἐκεῖνο. Ὅτι γὰρ 825
 οὐκ ἦν ἔκλειψις, ἀλλ' ὀργή τε καὶ ἀγανάκτησις, οὐκ ἐντεύθεν
 μόνον δῆλον ἦν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ καιροῦ· τρεῖς γὰρ ὥρας
 παρέμεινεν· ἡ δὲ ἔκλειψις ἐν μιᾷ γίνεται καιροῦ ῥοπῇ· καὶ
 ἴσασιν ^μ οἱ ταύτην τεθεαμένοι· καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς γενεᾶς
 τῆς ἡμετέρας συνέβη. Καὶ πῶς οὐκ ἐθαύμασαν, φησὶν, ἅπαν-
 τες, οὐδὲ ἐνόμισαν εἶναι θεόν; Ὅτι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος
 τότε ἐν πολλῇ ῥαθυμίᾳ καὶ κακίᾳ κατείχετο. Καὶ τὸ θαῦμα
 τοῦτο ἐν ἡν, καὶ ^ν γενόμενον εὐθέως παρῆλθε· καὶ οὐδενί

^ο πρὸς] Sic K. L. Mor. ceteri καὶ πρὸς. ^ι διὰ πάντων G. K.
 Mox τε om. iidem. ^β γενέσθαι L. ^η μέσῃ ἡμέρᾳ] Sic Ep. μεσημ-
 βρία L. Post μαθόντες hiat hic codex usque ad v. ἀποστάς, p. 827 D.
 ὅτε] Sic Ep. ὅτι G. Ge. ^κ τοιαῦτα G. H. M. ^ι ταῦτα Edd.
^μ οἱ] καὶ οἱ Edd. συνέβη] + γενέσθαι G. H. M. ^ν γινόμενον Edd.

τὴν αἰτίαν ἐπιζητῆσαι ἐμέλησε· καὶ πολλὰ τῆς ἀσεβείας ἢ πρόληψις ἦν καὶ ἡ συνήθεια. Καὶ οὐδὲ ᾔδεσαν τίς ἡ αἰτία τοῦ ὁ γινομένου· καὶ ἐνόμιζον ἴσως ^pκατ' ἐκλείψιν ἢ ἑτέραν **B** τινὰ ἀκολουθίαν φυσικὴν γεγενῆσθαι τοῦτο. Καὶ τί θαυμάζεις περὶ τῶν ἔξω τῶν οὐδὲν εἰδόντων, οὐδὲ ^aἐπιζητησάντων διὰ ῥαθυμίαν πολλήν, ὅπου γε οἱ ἐν αὐτῇ τῇ Ἰουδαίᾳ ὄντες, μετὰ τοσαῦτα θαύματα, ^rἔτι ἐπέμενον ἐνυβρίζοντες, καίτοι σαφῶς αὐτοῖς ἐδείκνυ, ὅτι αὐτὸς τοῦτο εἰργάσατο; Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ μετὰ τοῦτο φθέγγεται, ἵνα μάθωσιν ὅτι ἔτι ζῇ, καὶ αὐτὸς τοῦτο ἐποίησε, καὶ γένωνται κάντεῦθεν ἐπεικέστεροι· καὶ λέγει, “ἡλί, ἡλί, λιμὰ σαβαχθανί,” ^sἵνα μέχρις ἐσχάτης ἀναπνοῆς ἴδωσιν ὅτι τιμᾷ τὸν πατέρα, καὶ οὐκ ἔστιν ἀντίθεος. Διὸ καὶ προφητικὴν ἀφήκε τινα **C** φωνήν, μέχρις ἐσχάτης ὥρας μαρτυρῶν τῇ παλαιᾷ· καὶ οὐχ ἀπλῶς προφητικὴν, ἀλλὰ καὶ Ἑβραϊκὴν φωνήν, ὥστε αὐτοῖς γενέσθαι γνώριμον καὶ κατάδηλον· καὶ διὰ πάντων δείκνυσιν αὐτοῦ τὴν ὁμόνοιαν τὴν πρὸς τὸν γεγεννηκότα. Ἄλλ' ὅρα καὶ ἐντεῦθεν τὴν ἀσέλγειαν, καὶ τὴν ἄκολασίαν, καὶ τὴν ἄνοιαν. Ἐνόμισαν Ἥλιαν εἶναι, φησί, τὸν καλούμενον, καὶ εὐθέως ἐπότισαν αὐτὸν ὄξος. ⁴“Ἄλλος δὲ προσελθὼν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξε.” Τί γένοιτ' ἂν τούτων παρανομώτερον, τί ^wδὲ θηριωδέστερον, οἱ μέχρι τοσούτου τὴν ἑαυτῶν μανίαν ἐξέτειναν, καὶ εἰς νεκρὸν σῶμα λοιπὸν ὑβρίζοντες; Σὺ δέ μοι σκόπει πῶς ταῖς παρανομίαις αὐτῶν εἰς ἡμετέραν **D** κέχρηται σωτηρίαν. Μετὰ γὰρ τὴν πληγὴν αἱ πηγαὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἐκείθεν ἀνέβλυσαν. ⁵“Ὁ δὲ Ἰησοῦς κράζας φωνῇ μεγάλῃ, ἀφήκε τὸ πνεῦμα.” Τοῦτό ἐστιν ὃ ἔλεγεν· ⁶“ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν ψυχὴν μου, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν” καὶ, “ἐγὼ τίθημι αὐτὴν ἀπ' ἐμαυτοῦ.” ^xΔιὰ τοῦτο γὰρ φωνῇ ἔκραξεν, ἵνα δειχθῇ ὅτι κατ' ἐξουσίαν τὸ πρᾶγμα γίνεται. Ὁ γοῦν ⁷Μάρκος φησὶν, ὅτι

⁴ Joan. xix. 34.⁵ v. 50.⁶ Joan. x. 18.⁷ Marc. xv. 44, 39.

^o γινομένου Edd. ^p κατ' ὅτι κατ' G. M. et pr. H. ὅτι καὶ κατ' K. ὅτι habet Ep. sed sequente verbo finito. ^a ἐπιζ.] + μαθεῖν Edd. Mox αὐτῇ τῇ om. Edd. ^r ἔτι ἐπέμενον] ἔμενον G. K. ^s ἵνα καὶ μέχρις G. H. M. ^t ἀκολασίαν] + αὐτῶν Edd. ^v ἐνυξε] Sic Mosqq. ἔπληξε K. ἤνοιξε Edd. aperuit Ge. ^w δὲ om. H. M. In ceteris haec τί δὲ θ. absunt. ^x Διὰ γὰρ τ. καὶ φ. ἐκραύγασεν Sav. Ben. et sine καὶ, Mor.

ἐθαύμασεν ὁ Πιλάτος, εἰ ἤδη ^γ ἐτεθνήκει· καὶ ὅτι ὁ κεντυρίων διὰ τοῦτο μάλιστα ἐπίστευσεν, ὅτι μετ' ἐξουσίας ἀπέθανεν. Εἰς αὕτη ἡ φωνὴ τὸ καταπέτασμα ἔσχισε, καὶ τὰ ^ζ μνημεῖα ἀνέφξε, καὶ τὸν οἶκον ἐποίησεν ἔρημον. Ἐποίησε δὲ τοῦτο οὐκ ἐνυβρίζων εἰς τὸν νυόν· (πῶς γάρ, ὁ λέγων, ^ς “μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον ἐμπορίου;”) ἀλλ' ἀναξίους αὐτοὺς ἀποφαίνων καὶ τῆς ἐκεῖ διατριβῆς, ^α ὥσπερ οὖν καὶ 826 ὅτε παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς Βαβυλωνίοις. Οὐ διὰ τοῦτο δὲ μόνον ταῦτα ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ προφητεία τῆς μελλούσης ἐρημώσεως ἦν τὸ συμβαῖνον, καὶ τῆς ἐπὶ τὰ μείζω καὶ ὑψηλότερα μεταθέσεως, καὶ τῆς ἰσχύος αὐτοῦ.

Μετὰ δὲ τούτων καὶ ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα ἑαυτὸν ἐδείκνυ, ἐκ τῆς τῶν νεκρῶν ἀναστάσεως, ^β [ἐκ τῆς τοῦ φωτὸς ἀμυνώσεως, ἐκ τῆς τῶν στοιχείων ἀλλοιώσεως.] Ἐπὶ μὲν γὰρ Ἐλισσαίου νεκρὸς εἰς ἀψάμενος νεκροῦ ἀνέστη· νυνὶ δὲ ^ε φωνὴ αὐτοὺς ἡγείρε, τοῦ σώματος ἄνω κειμένου ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Ἄλλως δὲ καὶ ἐκεῖνα ^δ τούτου τύπος ἦν. Ἵνα γὰρ τοῦτο ^β πιστευθῇ, διὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖνο γίνεται. Καὶ οὐχ ἀπλῶς ἐγείρονται, ἀλλὰ καὶ πέτραι ρήγνυνται, καὶ ἡ γῆ σείεται, ἵνα μάθωσιν ὅτι καὶ αὐτοὺς ἡδύνατο καὶ πηρῶσαι καὶ ρῆξαι. Ὁ γὰρ πέτρας διατεμὼν, καὶ τὴν οἰκουμένην ^ε σκοτίσας, πολλῶ μᾶλλον εἰς ἐκείνους ταῦτα ἐποίησεν ἂν, εἴγε ἐβούλετο. Ἄλλ' οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ' εἰς τὰ στοιχεῖα τὴν ὀργὴν ἀφείκει, ἐκείνους ἐξ ἐπιεικειᾶς σῶσαι ἐβούλετο. Ἄλλ' οὐ καθυφῆκαν τῆς μανίας. Τοιοῦτον γὰρ ὁ φθόνος, τοιοῦτον ἡ βασκανία· οὐχ (541) ἴσταται ῥαδίως. Τότε μὲν οὖν καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ φαινόμενα ἡναισχύνον· μετὰ δὲ ταῦτα ὅτε σφραγιδὸς ἐπικειμένης καὶ στρατιωτῶν τηρούντων ἀνέστη, καὶ παρ' αὐτῶν ταῦτα ἤκουσαν τῶν φυλάκων, καὶ ἀργύριον ^ς ἔδωσαν, ὥστε καὶ ἐτέρους διαφθεῖραι, καὶ κλέψαι τῆς ἀναστάσεως τὸν λόγον. Μὴ τοίνυν θαύμαζε, εἰ καὶ τότε ἡγνωμόνουν, οὕτω καθάπαξ ^η παρ-

^ς Joan. ii. 16.

^γ Sic Ep. et codd. τέθηκε Edd.

^ζ Codices μνήματα, invito

Ep. sed in ἀνέφξε scribendo pro vulgato ἡνοιξε consentiunt omnes.

^α Clausulam ὥσπερ . . . Βαβυλωνίοις post ἐμπορίου collocant G. K. Ge.

^β Haec ἐκ τῆς τοῦ φωτὸς . . . ἀλλοιώσεως non leguntur in meis, neque ab Interprete versa sunt. ^ε φωνῇ H. M. ^δ τούτων et mox καὶ ἐκεῖνα Edd.

^ε σκοτίσας] σείσας Ep. p. p. eis om. G. K. ^ς ἀφείκει Edd.

^ς ἔδωσαν (sic) M. ἔδωκαν Edd. ^η παρεσκ.] ἦσαν Edd.

εσκευασμένοι πρὸς πάντα ἀναισχυντεῖν· ἀλλ' ἐκείνο σκόπει, ἡλίκα σημεῖα πεποίηκε, τὰ μὲν ἐξ οὐρανοῦ, τὰ δὲ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ δὲ ἐν αὐτῷ τῷ ναῷ· ὁμοῦ μὲν τὴν ἀγανάκτησιν ἐνδεικνύμενος, ὁμοῦ δὲ ὅτι τὰ ἄβατα λοιπὸν ἔσται βατὰ, καὶ ὁ οὐρανὸς ἀνοιγήσεται, καὶ πρὸς τὰ ἀληθινὰ ἅγια τῶν ἀγίων τὰ πράγματα μεταστήσεται. Καὶ οἱ μὲν ἔλεγον, “εἰ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ ἔστι, καταβάτω ¹ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ.” αὐτὸς δὲ δείκνυσιν, ^k ὅτι τῆς οἰκουμένης ἀπάσης. Καὶ ἐκείνοι μὲν ἔλεγον, “ὁ καταλύων τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν αὐτόν.” αὐτὸς δὲ δείκνυσιν, ὅτι εἰς τέλος ἐρημωθήσεται. Πάλιν οὗτοι μὲν ἔλεγον, “ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι.” αὐτὸς δὲ ἐν ¹ τῷ σταυρῷ μένων, ἐν τοῖς τῶν δούλων σώμασι τοῦτο ἐκ περιουσίας ἐδείκνυ πολλῆς. Εἰ γὰρ τὸ τεταρταῖον ἐξελθεῖν Λάζαρον μέγα, πολλῷ μᾶλλον τὸ πάντας ἀθρόως τοὺς πάλαι κοιμηθέντας ^E φανῆναι ζῶντας· ὁ τῆς ἐσομένης ἀναστάσεως σημεῖον ἦν. ⁹ “Πολλὰ γὰρ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἀγίων ἠγέρθη, φησί, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν, καὶ πολλοῖς ἐνεφανίσθησαν.” Ἰνα γὰρ μὴ νομισθῇ ^m φαντασία εἶναι τὸ γεγενημένον, καὶ πολλοῖς φαίνονται ἐν τῇ πόλει. ¹⁰ Καὶ ὁ κεντυρίων δὲ τότε ⁿ ἐδόξαζε τὸν θεὸν λέγων· ὄντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν. Καὶ οἱ ὄχλοι δὲ, οἱ παραγενόμενοι εἰς τὴν ⁸²⁷ θεωρίαν, τύπτοντες αὐτῶν τὰ στήθη ὑπέστρεφον. Τοσαύτη τοῦ ^o ἐσταυρωμένου ἡ δύναμις, ὡς μετὰ χλευασίας τοσαύτας καὶ κωμωδίας καὶ σκώμματα, καὶ τὸν κεντυρίωνα κατανυγῆναι, καὶ τὸν δῆμον. Τινὲς δὲ φασιν, ὅτι καὶ μαρτύριόν ἐστι τοῦ κεντυρίωνος τούτου, ἀνδρισαμένου μετὰ ταῦτα ^p ἐν τῇ πίστει. ¹¹ “Ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν διακονοῦσαι ^q αὐτῷ, Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου καὶ Ἰωσὴ μῆτηρ, καὶ ἡ μῆτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.” Ταῦτα ^r θεωροῦσιν αἱ γυναῖκες γινόμενα, αἱ μάλιστα συμπαθέστεραι, αἱ μάλιστα θρηνοῦσαι. Καὶ σκόπει πόση αὐτῶν ἡ προσεδρεία. Ἠκολούθουν αὐτῷ διακονού-

⁹ v. 52, 53.¹⁰ Luc. xxiii. 47, 48.¹¹ v. 55, 56.

ⁱ ἀπὸ] ^vνν ἀπὸ Edd. ^k ὅτι] + καὶ H. + οὐ τοῦ Ἰσραὴλ μόνον, ἀλλὰ Edd. invito Interp. ¹ τῷ deest in Edd. ^m Sic Ep. et codd. φάντασμα Edd. ⁿ ἐδόξασε Edd. ^o σταυρουμένου H. K. M. σταυρωμένου Mor. ὡς] ὥστε G. H. M. p. p. κωμωδίαν iidem. ^p ἐν] ἐπὶ H. ^q αὐτῷ] + ἐν αἰς ἦν Edd. ^r θεωροῦσαι G. ὁρῶσιν Edd.

μεναι, καὶ μέχρι τῶν κινδύνων παρήσαν. Διὸ καὶ ^s πάντα B
 ἐθεώρουν, πῶς ἐβόησε, πῶς ἐξέπνευσε, πῶς αἱ πέτραι ἐσχί-
 σθησαν, τὰ ἄλλα πάντα. Καὶ αὗται ^t πρῶται ὁρῶσι τὸν
 Ἰησοῦν, καὶ τὸ μάλιστα γένος κατακριθὲν τοῦτο πρῶτον
 ἀπολαύει τῆς τῶν ἀγαθῶν θεωρίας· τοῦτο μάλιστα ἐπιδεί-
 κνυται τὴν ἀνδρείαν. Καὶ οἱ μὲν μαθηταὶ ἔφυγον, αὗται
 δὲ παρήσαν. Τίνες δὲ ^v ἦσαν; Ἡ μήτηρ αὐτοῦ· ταύτην γὰρ
 λέγει τὴν Ἰακώβου· καὶ αἱ λοιπαί. Ἄλλος δὲ εὐαγγελιστῆς
 φησιν, ὅτι καὶ ἐκόπτοντο πολλοὶ ἐπὶ τοῖς γινομένοις, καὶ
 τὸ στῆθος ἔτυπτον· ὃ μάλιστα δείκνυσι τῶν Ἰουδαίων τὴν
 ὀμότητα, ὅτι ἐφ' οἷς ἐθρήνουν ἕτεροι, ἐπὶ τούτοις ἐκόμπαζον
 οὗτοι, καὶ οὔτε ἐλέω ἐκάμφθησαν, οὔτε φόβῳ κατεστάλησαν. C
 Καὶ γὰρ ὀργῆς τὰ γινόμενα ἦν ^w μεγάλης· καὶ οὐχ ἀπλῶς
 σημεῖα, ἀλλὰ θυμοῦ σημεῖα ἅπαντα· τὸ σκότος, αἱ τεμνό-
 μεναι πέτραι, τὸ καταπέτασμα ῥηγνύμενον μέσον, ὃ τῆς γῆς
 κλόνος· καὶ πολλὴ τῆς ἀγανακτήσεως ἦν ἡ ὑπερβολή. ¹² “Προσ-
 ελθὼν δὲ ὁ Ἰωσήφ ^x ἤτει τὸ σῶμα.” Οὗτος ἦν Ἰωσήφ ὁ
 κρυπτόμενος πρῶην· νῦν μέντοι μέγα ἐτόλμησε μετὰ τὸν
 θάνατον τοῦ Χριστοῦ. Οὐδὲ γὰρ ἄσημος ἦν, οὐδὲ τῶν λαν-
 θανόντων, ἀλλὰ τῆς βουλῆς εἷς, καὶ σφόδρα ἐπίσημος· ὅθεν
 μάλιστα τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ κατιδεῖν ἐνι. Εἰς γὰρ θάνα-
 τον ἑαυτὸν ἐξέδωκε, τὴν πρὸς πάντας ἀπέχθειαν ἀναδεξάμε- D
 νος τῇ περὶ τὸν Ἰησοῦν εὐνοίᾳ, καὶ τολμήσας αἰτῆσαι ^y τὸ
 σῶμα, καὶ μὴ πρότερον ἀποστὰς, ἕως ἐπέτυχεν. Οὐ ^z τῷ
 λαβεῖν δὲ μόνον, οὐδὲ τῷ θάψαι πολυτελῶς, ἀλλὰ καὶ ^a τῷ
 ἐν τῷ μνημείῳ τῷ ἑαυτοῦ τῷ καινῷ, δείκνυσι τὸ φίλτρον
 καὶ τὴν ἀνδρείαν. Καὶ τοῦτο δὲ οὐχ ἀπλῶς ^b ὠκονομεῖτο,
 (542) ἀλλ' ὥστε μὴ ὑποψίαν τινὰ ψιλὴν γενέσθαι, ὅτι ἕτερος
 ἀνθ' ἑτέρου ἀνέστη. ¹³ “Ἦν δὲ Μαρία ἡ Μαгдаληνὴ, καὶ
 ἡ ἄλλη Μαρία καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου.” Τίνος
 ἕνεκεν αὗται προσεδρεύουσιν; Οὐδὲν οὐδέπω μέγα, ὡς ^c χρῆ,

12 v. 58.

13 v. 61.

^s πάντα] τὸ πᾶν Edd. ^t πρῶτον K. M. ^v ἦσαν] + αὗται Edd.
^w μεγάλης] + σημεῖα Edd. sensu plane everso. ^x ἤτησε Edd. τὸ
 τοῦ Χριστοῦ σῶμα G. M. ^y τὸ σῶμα om. Mor. Ben. ἕως] Sic H.
 L. M. Ep. vulgo ἕως ἄν. ^z τὸ λαβεῖν G. K. et p. p. τὸ θάψαι K.
 τὸ ter Ep. ^a τῷ om. K. τῷ ἐν om. G. τῷ ἑαυτοῦ] Sic Ep. αὐτοῦ L.
^b ὠκονομήτο G. H. K. M. Vulgatum habet Ep. ^c ἐχρῆν L. invito
 Ep. ἐκόμισαν] + αὐτῷ G. H. M.

καὶ ὑψηλὸν ᾗδεσαν περὶ αὐτοῦ· διὸ καὶ μύρα ἐκόμισαν, καὶ
 Ε τῷ τάφῳ προσεκαρτέρουν, ὥστε, εἰ λωφήσειεν ἡ μανία τῶν
 Ἰουδαίων, ^ακαὶ ἀπελθεῖν καὶ περιχυθῆναι. Εἶδες γυναικῶν
 ἀνδρείαν; εἶδες φιλοστοργίαν; εἶδες μεγαλοψυχίαν τὴν ἐν
 τοῖς χρήμασι, τὴν μέχρι θανάτου;

^ε Μιμησώμεθα τὰς γυναῖκας οἱ ἄνδρες· μὴ ^ε καταλείψω-
 828 μεν ἐν πειρασμοῖς τὸν Ἰησοῦν. Ἐκεῖναι μὲν γὰρ καὶ εἰς
 τελευτήσαντα τοσαῦτα ἀνάλωσαν, καὶ τὰς ψυχὰς ἐξέδωκαν·
 ἡμεῖς δὲ (πάλιν γὰρ τὰ αὐτὰ ἐρώ) οὐδὲ πεινῶντα τρέφο-
 μεν, οὐδὲ γυμνὸν περιβάλλομεν, ἀλλ' ὀρώντες αὐτὸν προσαι-
 τοῦντα παρατρέχομεν. Καίτοιγε εἰ αὐτὸν ἐκεῖνον εἶδετε,
 τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ ἕκαστος ἐκένωσεν. Ἀλλὰ καὶ νῦν ὁ αὐτός
 ἐστίν. Αὐτὸς γὰρ εἶπεν, ὅτι ἐγὼ εἰμι. Τίνος οὖν ἕνεκεν
 οὐ πάντα κενοῖς; Καὶ γὰρ καὶ νῦν ἀκούεις λέγοντος, ὅτι
 ἐμοὶ ποιεῖς· καὶ οὐδὲν τὸ μέσον, ἅν τε τούτῳ, ἅν τε ἐκεῖνῳ
 δῶς· οὐδὲν ἔλαττον ἔχεις τούτων τῶν γυναικῶν τῶν τότε
 τρεφουσῶν αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ πολλῶ πλέον. Ἀλλὰ μὴ θορυ-
 βηθῆτε. ^ε Οὐ γὰρ ἐστὶν ἴσον αὐτὸν κυρίως φαινόμενον θρέ-
 Β ψαι, ὃ καὶ λιθίνην ἱκανὸν ἦν ἐπισπάσασθαι ψυχὴν, καὶ
 διὰ ^η τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ μόνην ^ι τὸν πένητα, ^κ τὸν ἀνάπη-
 ρον, ^κ τὸν συγκεκυφῶτα θεραπεῦσαι. Ἐκεῖ μὲν γὰρ ἡ ὄψις
 καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ φαινομένου μερίζεται πρὸς σέ· τὸ γινώ-
 μενον· ἐνταῦθα δὲ ὁλόκληρον σὸν τῆς φιλανθρωπίας τὸ βρα-
 βεῖόν ἐστι· καὶ μεῖζονος τῆς περὶ αὐτὸν αἰδοῦς τὸ δεῖγμα,
 ὅταν διὰ τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ μόνην τὸν ὁμόδουλον ^ι οὕτω
 θεραπεύων ἀναπαύσης ἐν πάσιν. Ἀνάπαυε τοίνυν, πιστεύων
^μ αὐτῷ τῷ λαμβάνοντι καὶ λέγοντι, ὅτι ἐμοὶ δίδως. Εἰ
 γὰρ μὴ αὐτῷ ἐδίδως, οὐκ ἂν σε βασιλείας ἡξίωσεν. Εἰ μὴ
 C αὐτὸν ἀπεστρέφου, οὐκ ^ν ἂν εἰς γέενναν ἔπεμψεν, εἰ τὸν
 τυχόντα παρίδοις· ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτός ἐστιν ὁ καταφρονούμε-
 νος, διὰ τοῦτο μέγα τὸ ἔγκλημα. Οὕτω καὶ Παῦλος αὐτὸν

^α καὶ om. G. Theoph. ^ε ΗΘΙΚΟΝ. Περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ ὅτι
 χρῆ ἡμῖν καθ' ἑκάστην ἡμέραν περὶ αὐτῆς διαλέγεσθαι, ἕως οὗ κατορθωθῇ·
 ἐν ᾧ καὶ κατηγορία, ὅτι βοοστάσιον καὶ ὄνων καὶ καμήλων τὴν ἐκκλησίαν
 πεποιήκαμεν ἐκ τῶν ἀκαθάρτων ἡμῶν λόγων καὶ ἔργων. G. ^ε Sic L.
 Ep. Mor. ceteri ἐγκαταλείψωμεν. ἐν] + τοῖς Edd. Ἰησοῦν] κύριον G.
 Ep. Ge. ^ε Οὐδὲ G. H. M. p. p. αὐτὸν om. G. K. ^η τὴν om. L.
^ι τὸν] καὶ τὸν H. M. ^κ τὸν] ἢ τὸν bis Edd. ^ι οὕτω] Sic G. H.
 K. M. [et Reg. 688.] αὐτὸν L. αὐτοῦ Mor. Ben. Voculam delevit
 Sav. p. p. ἀναπαύης Edd. ^μ αὐτῷ deest in Edd. ^ν ἂν] + σε L.

ἐδίωκε, ° τοὺς αὐτοῦ διώκων· διὸ καὶ ἔλεγε, ¹⁴ “τί με διώ-
 κεις;” Οὕτω τοίνυν διακεώμεθα, ὡς αὐτῷ τῷ Χριστῷ παρέ-
 χοντες, ὅταν παρέχωμεν. Καὶ γὰρ τὰ ῥήματα αὐτοῦ τῆς
 ὀψεως ἡμῶν πιστότερα. Ἐπειδὴ οὖν ἴδης πένητα, ἀνα-
 μνήσθητι τῶν ῥημάτων, δι’ ὧν ἐδήλου, ὅτι αὐτὸς ^p εἶη ὁ τρε-
 φόμενος. Εἰ γὰρ καὶ τὸ φαινόμενον οὐκ ἔστι Χριστὸς,
 ἀλλ’ ἐν ^a τῷ τούτου σχήματι αὐτὸς λαμβάνει καὶ προσαιτεῖ.
 Ἦ Ἄλλ’ αἰσχύνῃ ἀκούων ὅτι ὁ Χριστὸς προσαιτεῖ; Αἰσχύν-
 θητι ^s μᾶλλον, ὅταν προσαιτοῦντι μὴ δῷς. Τοῦτο γὰρ αἰ- D
 σχύνῃ, τοῦτο τιμωρία καὶ κόλασις. Τὸ μὲν γὰρ προσαιτεῖν
 αὐτὸν, τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος· διὸ καὶ ἐγκαλλωπίζεσθαι
 ἡμᾶς αὐτῷ χρὴ· τὸ δὲ μὴ δοῦναι τῆς σῆς ὀμότητος. Εἰ
 δὲ οὐ πιστεύεις νῦν, ὅτι πένητα πιστὸν παρατρέχων, αὐτὸν
 παρατρέχεις, πιστεύσεις τότε, ὅταν εἰς μέσον σε ^t παραγα-
 γῶν λέγῃ, “ἐφ’ ὅσον οὐκ ἐποιήσατε τούτοις, οὐδὲ ἐμοὶ
 ἐποιήσατε.” Ἀλλὰ μὴ γένοιτο ^v ἡμᾶς οὕτως αὐτὸ μαθεῖν,
 ἀλλὰ πιστέυσαντας νῦν, καὶ καρπὸν ποιήσαντας, τῆς μακα-
 ριωτάτης ^w ἐκείνης ἀκοῦσαι φωνῆς, τῆς εἰς τὴν βασιλείαν
 ἡμᾶς εἰσαγωγῆς. Ἄλλ’ ἴσως ἐρεῖ τις· καθ’ ἑκάστην ἡμέραν E
 περὶ ἐλεημοσύνης διαλέγῃ καὶ φιλανθρωπίας ἡμῖν. ^x Οὐδὲ
 παύσομαι τοῦτο λέγων. Εἰ μὲν γὰρ ^y κατώρθωτο ὑμῖν
 τοῦτο, μάλιστα μὲν οὐδὲ τότε ἀποστήναι ἐχρῆν, ὥστε μὴ
 ποιῆσαι ῥαθυμοτέρους· πλὴν ἀλλ’ εἰ μὲν κατώρθωτο, ^z καὶ
 μικρὸν ἐνέδωκα ἄν· εἰ δὲ οὐδὲ εἰς τὸ μέσον ἐφθάσατε, μὴ
 πρὸς ἐμέ ταῦτα, ἀλλὰ πρὸς ἑαυτοὺς λέγετε. Καὶ γὰρ ταῦ-
 τὸν ποιεῖς ἐγκαλῶν, ὥσπερ ἂν εἰ παιδίον τὸ ἄλφα στοιχεῖον 829
^a ἀκούον πολλάκις, καὶ μὴ μανθάνον, ἐγκαλοίῃ τῷ διδασκάλῳ,

¹⁴ Act. ix. 4.

° Haec τοὺς αὐτοῦ . . . ἔλεγε praeterlapsi sunt Commel. et Mor.
 Verba διὸ καὶ ἔλεγε tacite retraxit Savilius; reliqua nunc primum,
 consentientibus codd. et Interprete, locum suum obtinent. ^p ἐστιν
 Edd. ^a τῷ τούτου] Sic H. L. M. et Interp. ceteri τούτῳ τῷ.
 Ἦ Clausulam Ἄλλ’ αἰσχύνῃ . . . προσαιτεῖ; quae in omnibus Edd. de-
 sideratur, summo consensu tumentur codices et Interp. ^s μᾶλλον
 om. K. L. μᾶλλον] οὖν Edd. ὅταν . . . δῷς] ὅτε . . . δίδως H. M.
 Ἦ παραγαγῶν] + τούτων L. τούτοις] τοῖς ἐλαχίστοις τούτοις G. H. M.
 Ἦ ὑμᾶς L. ^w ἐκείνης om. G. H. K. M. p. p. ὑμᾶς K. L. ^x Οὐδὲ]
 + γὰρ G. H. M. ^y κατώρθωται G. H. M. sed p. p. κατώρθωτο omnes.
 Ἦ καὶ] καὶν H. M. ^a ἀκούον H. et p. p. μανθάνον H. L. ceteri ἀκούων
 et μανθάνων.

ὅτι συνεχῶς ὑπὲρ τούτου καὶ διηνεκῶς ^b αὐτὸ ὑπομιμνήσκει. Τίς γὰρ ἀπὸ τῶν λόγων τούτων γέγονεν εὐκολώτερος πρὸς ἐλεημοσύνην; τίς τὰ χρήματα ἔρριψε; τίς τὸ ἡμῖν τῆς οὐσίας; τίς τὸ ^c τρίτον; Οὐδεῖς. Πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον, μὴ μανθανόντων ὑμῶν, ἡμᾶς κελεύειν ἀποστῆναι τοῦ διδάσκειν; Τούναντίον μὲν οὖν ἔδει ποιεῖν· εἰ καὶ ἡμεῖς ἐβουλόμεθα ἀποστῆναι, ὑμᾶς κατέχειν καὶ λέγειν· οὐδέπω ταῦτα μεμαθήκαμεν, καὶ πῶς ἀπέστητε ὑπομιμνήσκοντες; Εἴ τιτι συνέβη τὸν ὀφθαλμὸν παθεῖν, ἐγὼ δὲ ἰατρὸς ^d ἐτύγχανον, εἶτα πε-
 B ριπλάσας καὶ διαχρίσας, καὶ τὴν ἄλλην προσαγαγὼν ἐπι- (543)
 μέλειαν, μηδὲν ὠνήσα μέγα, ^e καὶ ἀπέστην, οὐκ ἂν ἐλθὼν ἐπὶ τὰς τοῦ ἐργαστηρίου θύρας κατεβόησεν ἂν, ῥαθυμίαν πολλὴν ἐγκαλῶν, ὅτι τῆς νόσου μενούσης αὐτὸς ἀνεχώρησα; καὶ εἰ πρὸς ταῦτα ἐγκαλούμενος εἶπον, ὅτι κατέπλασα, ὅτι διέχρισα, ἄρα ^f ἂν ἠνέσχετο; Οὐδαμῶς, ἀλλ' εὐθέως ἂν εἶπε· καὶ τί τὸ ὄφελος, ὅτι ἔτι ἀλγῶ; ^g Τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς λογίζου. Τί ^h δὲ, εἰ χεῖρα ναρκῶσαν καὶ συνεσταλ-
 μένην πολλάκις ⁱ καταιονήσας οὐκ ἴσχυσα μαλάξαι; ἄρα οὐκ ἂν τὸ αὐτὸ ἤκουσα; Καὶ νῦν χεῖρα συνεσταλμένην καὶ
 C ξηρανθεῖσαν περικλύζομεν· καὶ διὰ τοῦτο, ἕως ἂν αὐτὴν
^k ἐκτείνωμεν τέλεον, οὐκ ἀποστησόμεθα. Εἴθε καὶ ὑμεῖς μηδὲν ἕτερον διελέγεσθε, καὶ ἐπὶ οἰκίας, καὶ ἐπὶ ἀγορᾶς, καὶ ἐπὶ τραπέζης, καὶ ἐν νυκτὶ, ^l καὶ ὄναρ. Εἴ γὰρ ταῦτα μεθ' ἡμέραν ἐμεριμνῶμεν αἰεὶ, καὶ ὄναρ ^m ἂν ἐν τούτοις ἦμεν.

Τί λέγεις; Περὶ ἐλεημοσύνης αἰεὶ διαλέγομαι; Ἐβουλόμην καὶ αὐτὸς μὴ πολλὴν εἶναί μοι χρεῖαν ταύτης πρὸς ὑμᾶς τῆς συμβουλῆς, ἀλλὰ διαλέγεσθαι περὶ μάχης τῆς πρὸς Ἰουδαίους ⁿ καὶ Ἑλληνας καὶ αἰρετικούς· ἀλλὰ μηδέπω ^o ὑγιαίνον-
 D νοντας πῶς ἂν τις καθοπλίσειε; Πῶς ἂν εἰς παράταξιν ἐξαγάγοι, ἔτι τραύματα ἔχοντας καὶ ὠτειλᾶς; Ὡς εἶγε

^b αὐτὸ] Sic K. L. M. vulgo αὐτῶ. ^c τρίτον] + διένεμε Edd. Infra ἐβουλόμεθα Edd. ^d ἐτύγχανον] + ὦν G. H. M. ^e καὶ] ἀλλὰ καὶ L. ^f ἂν deest in Edd. p. p. ἂν om. G. K. ^g Τοῦτο] + δὴ L. + γοῦν Edd. ^h δαὶ G. L. χεῖρα] + νοσοῦσαν Edd. Deinde ἀλγοῦσαν pro ναρκῶσαν habent G. K. ⁱ Vid. adnot. ^k ἐκτείνωμεν] ἴδωμεν ἐκτεινομένην L. ἀποστησόμεθα] + περιοδεύοντες idem. Hunc, invito Interprete, secuti sunt Edd. ^l καὶ ὄναρ] καὶ ἐν ἡμέρᾳ M. καὶ κατ' ὄναρ bis Edd. ^m ἂν om. G. H. K. M. ⁿ καὶ] τῆς πρὸς Edd. ^o ὑγιαίναντας G. H. K. M.

ἡ ὑγιαίνοντας εἶδον καθαρῶς, ἐπὶ τὴν παράταξιν ὑμᾶς ἐξήγαγον ἃν ἐκείνην, καὶ εἶδετε ἃν τῇ τοῦ ^αΧριστοῦ χάριτι μυρίους βαλλομένους νεκρούς, καὶ φερομένας αὐτῶν ἐπαλλήλους τὰς κεφαλὰς. Ἐν γοῦν ἑτέροις ^ββιβλίοις πολλοὶ περὶ τούτων ἡμῖν εἰρηνται λόγοι· ἀλλ' οὐδὲ οὕτω δυνάμεθα καθαρῶς ἐπὶ τῇ νίκη πανηγυρίζειν, διὰ τὴν τῶν πολλῶν ὀλιγωρίαν. Ὅταν γὰρ αὐτοὺς μυριάκις νικήσωμεν τοῖς δόγμασιν, ὀνειδίζουν ἡμῖν τὸν βίον τῶν πολλῶν τῶν παρ' ἡμῖν συλλεγομένων, τὰ τραύματα, τὰ νοσήματα τὰ κατὰ ψυχὴν. Ε Πῶς οὖν ὑμᾶς ^γθαρρῶντες ἐπὶ τῆς παρατάξεως δεῖξομεν, ὅταν καὶ ἡμῖν ἐπηρεάζητε, εὐθέως βαλλόμενοι παρὰ τῶν πολεμίων καὶ κωμωδούμενοι; Τοῦ μὲν γὰρ ἡ χεὶρ ἀλγεί, καὶ ἔστι συνεσταλμένη ^δπρὸς διάδοσιν. Πῶς οὖν ἀσπίδα κατασχεῖν ὁ τοιοῦτος καὶ ^επροβαλέσθαι δυνήσεται, καὶ μὴ ⁸³⁰τρωθῆναι τοῖς τῆς ὀμότητος σκώμασιν; ^ςἘτέροις σκάζουσιν οἱ πόδες, ὅσοι εἰς θέατρα ἀναβαίνουνσι, καὶ τὰ τῶν πορνευομένων γυναικῶν καταγῶγια. Πῶς οὖν οὗτοι ἐν τῇ μάχῃ δυνήσονται στήναι, καὶ μὴ βληθῆναι τοῖς τῆς ἀσελγείας ἐγκλήμασιν; Ἄλλος τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀλγεί καὶ πεπῆρωται, οὐκ ὀρθὰ βλέπων, ἀλλὰ ἀσελγείας γέμων, καὶ γυναικῶν σωφροσύνη προσβάλλων, καὶ γάμους διορύττων. Πῶς ^ζοὖν οὗτος πρὸς τοὺς πολεμίους ἀντιβλέψαι δυνήσεται, καὶ σείσαι δόρυ, καὶ βέλος ἀφεῖναι, πάντοθεν κεντούμενος σκώμασιν; Ὑ Εστὶν ἰδεῖν καὶ γαστέρα ἀλγοῦντας πολλοὺς τῶν ^ηὑδριῶν- Β των οὐκ ἔλαττον, ὅταν ὑπὸ γαστριμαργίας καὶ μέθης κατέχωνται. Πῶς οὖν τούτους μεθύοντας εἰς πόλεμον ἐξαγαγεῖν δυνήσομαι; Ἐτέρου τὸ στόμα ἐστὶ σεσηπός· τοιοῦτοι γὰρ οἱ ἀκρόχοιοι καὶ λοῖδοροι καὶ βλάσφημοι. Πῶς οὖν οὗτος ἀλαλάξει ποτὲ ἐν μάχῃ, καὶ μέγα τι καὶ γενναῖον ἐργάσεται, μέθην καὶ ^θοὗτος ἑτέραν μεθύων, καὶ πολὺν παρέχων τοῖς πολεμίοις τὸν γέλωτα; Διὰ τοῦτο καθ' ἐκάστην ἡμέραν ^απερίειμι τουντὶ τὸ στρατόπεδον, τὰ τραύματα θεραπεύων

^ρ ὑγιάναντας G. ἐξήγαγον ἃν] Sic L. in ceteris ἃν deest. ^α Χριστοῦ] θεοῦ G. H. K. M. ^β βιβλίοις] πολλοῖς iidem. ^γ θαρρῶντας G. H. M. p. p. δείξωμεν Edd. ^δ πρὸς διάδοσιν om. K. L. Mor. ^ε προβάλλεσθαι M. ^ς Ἐτέρων G. H. M. εἰς] πρὸς G. H. K. M. ^ζ οὖν om. L. σείσαι] κινήσαι iidem. ^η ὑδριῶντων K. ὑδριῶντων M. ὑδερύντων L. Mor. ^θ αὐτὸς Edd. ^α περιήμι Mor. Ben.

ταῦτα, τὰ ἔλκη διορθούμενος. ^β Ἐὰν δὲ ἀνανήψητέ ποτε, καὶ ἐπιτήδαιοι γένησθε καὶ ἐτέρους βάλλειν, καὶ ταῦτα ὑμᾶς διδάξω τὰ τακτικά, καὶ παιδεύσω ταῦτα μεταχειρίζεσθαι τὰ ὄπλα· μᾶλλον δὲ καὶ αὐτὰ τὰ ἔργα ὑμῖν ὄπλα ἔσται, καὶ **Κ** πάντες εὐθέως ὑποκύνουσιν, ἂν ἐλεήμονες, ἂν ἐπεικεῖς, ἂν ἡμεροὶ καὶ ἀνεξίκακοι γένησθε, ἂν τὴν ἄλλην ἀρετὴν ἅπασαν ἐπιδείξησθε. Εἰ δέ τινες ἀντιλέγοιεν, τότε καὶ τὰ παρ' ἐαυτῶν προσθήσομεν, ὑμᾶς εἰς μέσον φέροντες· ὥς νῦν γε καὶ ἐγκοπτόμεθα, τό γε ὑμέτερον μέρος, ἐν τῷ δρόμῳ τούτῳ. Σκόπει δέ. Λέγομεν ὅτι μεγάλα εἰργάσατο ὁ Χριστὸς, ἀγγέλους ἀντὶ ἀνθρώπων ποιήσας· εἶτα ἀπαιτούμενοι εὐθύνας, καὶ κελευόμενοι ἐκ τῆς ἀγέλης ταύτης παρασχεῖν τὴν ἀπόδειξιν, ἐπιστομιζόμεθα. Δέδοικα γάρ, μὴ ἀντὶ ἀγγέλων, ὥσπερ ἀπὸ συφεῶνος χοίρους ἔξαγάγω, καὶ ἵππους θηλυμανεῖς. Οἶδα ὅτι ἀλγεῖτε, ἀλλ' οὐ κατὰ πάντων ὑμῶν ταῦτα ⁽⁵⁴⁴⁾ **Δ** εἴρηται, ἀλλὰ κατὰ τῶν ὑπευθύνων· μᾶλλον δὲ οὐδὲ κατ' ἐκείνων, ἐὰν ^α νήφωσιν, ἀλλ' ὑπὲρ ἐκείνων. Ὡς νῦν γε πάντα ἀπόλωλε καὶ διέφθαρται· καὶ ἡ ἐκκλησία βοοστασίου οὐδὲν διενήνοχε, καὶ ἐπαύλεως ὄνων καὶ καμῆλων· καὶ περιέρχομαι πρόβατον ἐπιζητῶν, καὶ οὐ δύναμαι ἰδεῖν. Οὕτω πάντες λακτίζουνσι, ^ε καθάπερ ἵπποι καὶ ὄνοι τινὲς ἄγριοι, καὶ κόπρου πολλῆς τὰ ἐνταῦθα πληροῦσι· τοιαῦται γὰρ αὐτῶν αἱ διαλέξεις. Καὶ εἶγε ἦν ^ι ἰδεῖν τὰ καθ' ἐκάστην σύναξιν λεγόμενα ὑπὸ ἀνδρῶν, ὑπὸ γυναικῶν, εἶδες ἂν τῆς κόπρου ἐκείνης **Ε** τὰ ῥήματα ἀκαθαρτότερα. Διὸ παρακαλῶ μεταβαλεῖν τὴν πονηρὰν ταύτην συνήθειαν, ἵνα μύρου ἢ ἐκκλησία πνέῃ. Νῦν δὲ θυμιάματα μὲν αἰσθητὰ ἀποτιθέμεθα ἐν αὐτῇ, τὴν δὲ νοητὴν ἀκαθαρσίαν οὐ πολλὴν ποιοῦμεθα σπουδὴν ὥστε ἐκκαθαίρειν καὶ ἀπελάνειν. Τί οὖν τὸ ὄφελος; Οὐδὲ γὰρ οὕτως αἰσχύνομεν τὴν ἐκκλησίαν κόπρον εἰσάγοντες, ὥς αἰσχύνομεν αὐτὴν τοιαῦτα πρὸς ἀλλήλους φθεγγόμενοι, περὶ

^β Ἐὰν] Sic L. ceteri ei. p. p. ἀνανήψετε G. H. M. et γένοισθε H. M. Εἰ... ἀνανήψετε... γένησθε Edd. ἀνανήψετε recepit Editor Ben. ²^{dae}; qui utinam textum Morello-Benedictinum, in hac ipsa periodo turpiter hiantem, e codice suo vel etiam e Savilio reparasset.

^ε ἐκκοπτόμεθα K. Post ὑμέτερον hiat L. usque ad ἡμερῶν ἔδει p. 833 D.

^α νήφωμεν K. ^ε ὥσπερ G. H. K. M. ^ι ἰδεῖν deest in meis, qui mox post γυναικῶν, συναγαγεῖν addunt, et παρὰ pro ὑπὸ bis legi jubent. His favet Interpres.

κερδῶν, περὶ ἐμπορίας, περὶ καπηλείας, περὶ τῶν οὐδὲν πρὸς 831
 ἡμᾶς ὄντων, δέον ἀγγέλων ἐνταῦθα εἶναι χοροὺς, καὶ οὐρα-
 νὸν τὴν ἐκκλησίαν ποιεῖν, καὶ μηδὲν ἕτερον ἢ εὐχὰς ἐκτενεῖς
 καὶ σιγὴν μετὰ ἀκροάσεως εἰδέναι. Τοῦτο δὴ ^ε καὶ ἐκ τοῦ
 νῦν ποιῶμεν, ἵνα καὶ τὸν βίον ἐκκαθάρωμεν τὸν ἡμέτερον, καὶ
 τῶν ^η ἐπηγγελεμένων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλαν-
 θρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς
 αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΘ.

¹ Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶ μετὰ τὴν παρασκευὴν, συν- B
 ἦχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πιλάτον,
 λέγοντες· κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν
 ἔτι ζῶν, ^α ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. Κέλευ-
 σον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέ-
 ρας, μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κλέψωσιν αὐτόν,
 καὶ εἵπωσι τῷ λαῷ, ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν· καὶ
 ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης.

ΠΑΝΤΑΧΟΥ ἡ πλάνη ^β ἐαυτῇ περιπίπτει, καὶ τῇ ἀληθείᾳ C
 ἄκουσα συνηγορεῖ. Σκόπει δέ. "Εδεῖ πιστευθῆναι, ὅτι ἀπέ-
 θανε, καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἀνέστη· καὶ ταῦτα πάντα διὰ
 τῶν ἐχθρῶν ^γ γίνεται. "Ορα γοῦν τὰ ῥήματα ^α ταῦτα τού-
 τοις μαρτυροῦντα ἅπασιν. "Εμνήσθημεν, ^ε φησὶν, ὅτι εἶπεν
 ὁ πλάνος ἐκεῖνος ἔτι ζῶν" οὐκοῦν ἐτελεύτησεν· "ὅτι μετὰ
 τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. Κέλευσον οὖν ^ε σφραγισθῆναι τὸν
 τάφον" οὐκοῦν ἐτάφη· "μήποτε ἔλθωσιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,

¹ Cap. xxvii. v. 62-64.

^ε καὶ] καὶ Edd. ^η ἐπηγγ.] μελλόντων G. H. M. αἰωνίων ἐπηγγ.
 Edd. HOM. LXXXIX. ^α ὅτι om. M. ^β ἐαυτὴν περιπεῖρει G. H. M.
 Alterum firmat Ep. ^γ γίνεται] Sic Ep. Mor. ceteri γίνεται πιστά.
^δ ταῦτα om. H. M. ^ε φησὶν om. Mor. φασὶν Sav. Ben. ^ε Sic
 K. Ep. Mor. et 1 Mosq. ceteri ἀσφαλισθῆναι.

καὶ κλέψωσιν αὐτόν.” Οὐκοῦν ὁ τάφος ἐὰν σφραγισθῇ, οὐκ ἔσται τις κακουργία. ^ε Οὐ γὰρ οὖν. Οὐκοῦν ἀναντίρρητος ἡ ἀποδείξις τῆς ἀναστάσεως, δι’ ὧν ὑμεῖς προετείνατε, γέγονεν. Ἐπειδὴ γὰρ ἐσφραγίσθη, οὐδεμία γέγονε κακουργία. Εἰ δὲ οὐδεμία γέγονε κακουργία, εὐρήται δὲ ὁ τάφος κενός, δῆλον ὅτι ἀνέστη σαφῶς καὶ ἀναντιρρήτως. Εἶδες πῶς καὶ ἄκοντες συναγωνίζονται τῇ τῆς ἀληθείας ἀποδείξει; Σὺ δέ μοι σκόπει τῶν μαθητῶν τὸ φιλάληthes· πῶς τῶν λεγομένων παρὰ τῶν ἐχθρῶν οὐδὲν ἀποκρύπτονται, καὶ ἐπονείδιστα λέγωσιν. Ἰδοὺ γοῦν ^η καὶ πλάνον καλοῦσι, καὶ οὐ σιγῶσιν αὐτὸ οὗτοι. Ταῦτα δὲ καὶ τὴν ἐκείνων δείκνυσιν ὁμότητα, ὅτι οὐδὲ τῷ θανάτῳ τὴν ὀργὴν ἀφῆκαν· ^ι καὶ τούτων τὸν ἀπλοῦν καὶ φιλαληθῆ τρόπον. ^κ Ἄξιον δὲ κάκεῖνο ζητῆσαι, ποῦ εἶπεν, ὅτι “μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι;” Οὐ γὰρ εὖροι τις ἂν οὕτω σαφῶς εἰρημένον, ἀλλ’ ἡ τὸ τοῦ Ἰωῆ ⁸³² παράδειγμα. ¹ “Ὡστε ἦδεν τὰ λεγόμενα, καὶ ἐκόντες ἐκακούργουν. Τί οὖν ὁ Πιλάτος;” ² “Ἐχετε κουστωδῖαν, ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. Καὶ ^μ ἠσφαλίσαντο σφραγίσαντες τὸν (545) τάφον μετὰ τῆς κουστωδίας.” Οὐκ ἀφήσι τοὺς στρατιώτας μόνους σφραγίσαι· ἄτε γὰρ μαθὼν τὰ περὶ αὐτοῦ, οὐκέτι συμπράττειν αὐτοῖς ἤθελεν. Ἀλλ’ ^ν ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς αὐτῶν καὶ τοῦτο ἀνέχεται, καὶ φησιν· ὑμεῖς ὡς βούλεσθε σφραγίσασθε, ἵνα μὴ ἐτέρους ἔχητε αἰτιασθαι. Εἰ γὰρ μόνοι οἱ στρατιῶται ἐσφραγίσαντο, ἠδύναντο λέγειν, (εἰ καὶ ἀπίθανα ^β καὶ ψευδῇ τὰ λεγόμενα· ἀλλ’ ὅμως ὡς ἐν τοῖς ἄλλοις ἡναισχύντουν, οὕτω καὶ ἐν τούτῳ λέγειν εἶχον,) ὅτι οἱ στρατιῶται τὸ σῶμα δόντες κλαπῆναι, παρέσχον τοῖς μαθηταῖς τὸν περὶ τῆς ἀναστάσεως πλάσαι λόγον· νῦν δὲ αὐτοὶ ἀσφαλισάμενοι, οὐδὲ τοῦτο λέγειν δύνανται. Εἶδες πῶς σπουδάζουσιν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἄκοντες; Καὶ γὰρ αὐτοὶ προσῆλθον, αὐτοὶ ἤτησαν, αὐτοὶ ^ο ἐσφράγισαν μετὰ τῆς

² v. 65, 66.

^ε Οὐ γὰρ ἦν Mor. Οὐμενοῦν Sav. Ben. ^η καὶ om. G. M. ^ι Haec καὶ τούτων . . . τρόπον post ὁμότητα habet Mor. In Ben. omnino desunt. ^κ Verba Ἄξιον . . . εἶπεν desunt in G. K. ¹ “Ὡστε οἱ ἀγνώμονες Ἰουδαῖοι ἦδεν τὰ παρ’ αὐτοῦ λεγόμενα Sav. Ben. contra codd. et Interp. ^μ ἠσφ. τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ Sav. Ben. ^ν “Hoc est, ut conjicio, ὑπὲρ τοῦ ἀπαλλαγῆναι αὐτῶν.” Bois. Hoc ipsum habet G. ^ο ἐσφραγίσαντο K. Mor.

κουστωδίας, ὥστε ἀλλήλων εἶναι κατήγοροι καὶ ἔλεγχοι. Καίτοι πότε ἂν ἔκλεψαν; Τῷ σαββάτῳ; Καὶ πῶς; οὐδὲ γὰρ ἐξῆν ^pπροελθεῖν. Εἰ δὲ καὶ τὸν νόμον παρέβαινον, πῶς ἂν ἐτόλμησαν οἱ οὕτω δειλοὶ προελθεῖν; Πῶς δὲ ^aκαὶ C πείσαι τὸν ὄχλον ἡδύναντο; τί λέγοντες; τί ποιοῦντες; ποία δὲ προθυμία στήναι εἶχον ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ; τίνα δὲ προσδοκῶντες ἀντίδοσιν; ποίαν ἀμοιβήν; Ἔτι ζῶντα ^rκαὶ μόνον κατασχεθέντα ἰδόντες ἔφυγον· καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν ὑπὲρ αὐτοῦ παρρῆσιάζεσθαι ἔμελλον, εἰ μὴ ἀνέστη; Καὶ πῶς ἂν ^sἔχοιεν ταῦτα λόγον; Ὅτι γὰρ οὐτ' ἂν ἡβουλήθησαν, οὐτ' ἂν ἡδυνήθησαν πλάσαι ἀνάστασιν μὴ γενομένην, δῆλον ἐκεῖθεν. ^tΠολλὰ περὶ ἀναστάσεως αὐτοῖς διελέχθη, καὶ συνεχῶς ἔλεγεν, ὡς καὶ αὐτοὶ οὗτοι εἰρήκασιν, ὅτι “μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι.” Εἰ τοίνυν οὐκ ἀνέστη, D εὐδῆλον ὡς ἀπατηθέντες οὗτοι, καὶ πρὸς ὀλόκληρον ἔθνος δι' αὐτὸν ἐκπολεμωθέντες, καὶ ἄοικοι καὶ ἀπόλιδες γενόμενοι, ἀπεστράφησαν ἂν αὐτὸν, καὶ οὐκ ἂν ἡβουλήθησαν τοιαύτην αὐτῷ περιθεῖναι δόξαν, ἅτε ἡπατημένοι, καὶ εἰς τοὺς ἐσχάτους δι' αὐτὸν ἐμπεσόντες κινδύνους. Ὅτι δὲ οὐδ' ἂν ἡδυνήθησαν, εἰ μὴ ἦν ἀληθὴς ἡ ἀνάστασις, πλάσαι αὐτὴν, τοῦτο οὐδὲ λόγου δεῖται. Τίνι γὰρ ἐθάρρουν; τῇ δεινότητι τῶν λόγων; Ἀλλὰ πάντων ἦσαν ἀμαθέστεροι. Ἀλλὰ τῇ περιουσίᾳ τῶν χρημάτων; Ἀλλ' οὐδὲ ράβδον, οὐδὲ ὑποδήματα εἶχον. Ἀλλὰ τῇ περιφανείᾳ τοῦ γένους; Ἀλλ' εὐτελεῖς ἦσαν, καὶ ἐξ εὐτελῶν. Ἀλλὰ τῷ μεγέθει τῆς πατρίδος; Ἀλλ' ἀπὸ χωρίων ἦσαν ἀσήμεν. Ἀλλὰ τῷ πλήθει E τῷ ἑαυτῶν; Ἀλλὰ τῶν ἑνδεκα οὐκ ἦσαν πλείους, καὶ αὐτοὶ δὲ διεσπάρησαν. Ἀλλὰ ταῖς ἐπαγγελίαις τοῦ διδασκάλου; Ποίαις; Εἰ γὰρ μὴ ἀνέστη, οὐδὲ ἐκεῖναι ἡμελλον εἶναι αὐτοῖς πισταί. Πῶς δ' ἂν ἤνεγκαν δῆμον μαινόμενον; Εἰ γὰρ ὁ κορυφαῖος αὐτῶν θυρωροῦ ῥῆμα οὐκ ἤνεγκε γυναικὸς, καὶ οἱ λοιποὶ δὲ πάντες δεδεδεμένοι ἰδόντες διεσπάρησαν· πῶς ἂν 833 ἐνενόησαν εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης ὄραμεῖν, καὶ φυτεῦσαι πεπλασμένον ἀναστάσεως λόγον; Εἰ γὰρ ὁ μὲν

^p προελθεῖν bis G. Sav. προελθεῖν bis H. K. M. προελθεῖν hic, et infra προελθεῖν Mor. Ben. ^a καὶ om. G. ^r Haec καὶ μόνον κατασχεθέντα om. K. Mor. ^s ἔχοι Edd. ^t Πολλὰ] + γὰρ G. H. M. ἔλεγεν] + αἰετὶ iidem. Mox οὗτοι om. G. ^v διαδραμεῖν Sav. Ben.

πρὸς γυναικὸς ἀπειλὴν οὐκ ἔσται, οἱ δὲ οὐδὲ πρὸς ^ωδεσμῶν ὄψιν, πῶς ἠδύναντο πρὸς βασιλέας καὶ ἄρχοντας καὶ δῆμους ἵστασθαι, ὅπου ξίφη καὶ τήγανα καὶ κάμιννοι καὶ μυρῖοι καθ' ἡμέραν θάνατοι, εἰ μὴ τῆς τοῦ ἀναστάντος ^χδυνάμεως καὶ ῥοπῆς ἀπέλαυσαν; Τοιαῦτα σημεῖα γέγονε καὶ τοσαῦτα, καὶ οὐδὲν τούτων ἠδέσθησαν Ἰουδαῖοι, ἀλλ' ἐσταύρωσαν τὸν ^υπεποιηκότα· καὶ τούτοις ἔμελλον ἀπλῶς λέγουσι πείθεσθαι περὶ ἀναστάσεως; Οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστιν· ἀλλ' ἡ τοῦ **B** ἀναστάντος ἰσχὺς ταῦτα εἰργάσατο.

Σκόπει δέ μοι τὴν κακουργίαν αὐτῶν τὴν καταγέλαστον. “Ἐμνήσθημεν, ^zφησὶν, ὅτι εἶπεν ὁ πλάνος ἐκεῖνος ἔτι ζῶν, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι.” Καὶ εἰ πλάνος ἦν, καὶ ψευδῇ ἐκόμπαζε, τί δεδοίκατε καὶ περιτρέχετε, καὶ τοσαύτῃ κέχηρησθε σπουδῇ; Δεδοίκαμεν, φησὶ, μήποτε κλέψωσιν αὐτόν οἱ ^aμαθηταί, καὶ ἀπατήσωσι τοὺς πολλούς. Καίτοι γε ἀπεδείχθη τοῦτο οὐκ ἔχον λόγον καθόλου. Ἀλλ' ὅμως ἡ κακία φιλόνεικον καὶ ἀναιδὲς, καὶ τοῖς ἀλογίστοις ἐπιχειρεῖ. **C** Καὶ μέχρι τριῶν ἡμερῶν κελεύουσιν ^bἀσφαλισθῆναι, ὡς ὑπὲρ δογμάτων μαχόμενοι, καὶ βουλόμενοι δεῖξαι καὶ πρὸ τούτου πλάνον ὄντα, καὶ μέχρι τοῦ τάφου τὴν κακίαν ἐκτείνουσι. Διὰ τοι τοῦτο τάχιον ἀνέστη, ἵνα μὴ λέγωσιν, ὅτι ἐψεύσατο, καὶ ἐκλάπη. Τοῦτο μὲν γὰρ ἔγκλημα οὐκ εἶχε, τὸ θάττον ἀναστῆναι· τὸ δὲ βράδιον, ὑποψίας ἔγεμε. Καὶ γὰρ (546) εἰ μὴ τότε ἀνέστη, καθημένων αὐτῶν αὐτόθι καὶ φυλαττόντων, ἀλλ' ἀναχωρησάντων μετὰ ^cτὴν τριήμερον, εἶχόν τι λέγειν καὶ ἀντιλέγειν, εἰ καὶ ἀνοήτως. Διὰ τοῦτο τοίνυν **D** ^dπροέφθασεν. Ἐδεῖ γὰρ παρακαθημένων αὐτῶν καὶ φυλαττόντων, γενέσθαι τὴν ἀνάστασιν. Οὐκοῦν καὶ εἴσω τῶν τριῶν ἡμερῶν ἔδει γενέσθαι· ὡς εἶγε παρελθουσῶν αὐτῶν καὶ ^eἀναχωρησάντων ἐγένετο, ὑποπτον τὸ πρᾶγμα ἔμελλεν εἶναι. Διὸ καὶ σφραγίσαι συνεχώρησεν, ὡς ἠβούλουντο, καὶ στρατιῶται παρεκάθηντο. Καὶ οὐκ ^fέμελεν αὐτοῖς ἐν σαβ-

^ω δῆμων G. M. δῆμον K.

^x Verba δυνάμεως καὶ desunt in meis.

^y Mei ποιήσαντα.

^z φησὶν] γὰρ φησὶν G. H. M.

^a μαθηταί]

+ αὐτοῦ iidem.

^b ἀσφ.] + τὸν τάφον iidem.

^c Sic Ep. Mor. ceteri τὴν τρίτην ἡμέραν. Mox ἀνοήτως G. Ep.

^d ἔφθασε (om. τοίνυν) K. Post προέφθασε, haec addunt Sav. Ben. καὶ ἀνέστη, ὥστε μήτε ἀναί-

σχυντον αὐτοὺς ἔχειν πρόφασιν.

^e ἀναχ.] + ἐκείνων Sav. Ben.

^f ἔμελλεν K. L. Mor. ceteri ἐμέλησεν. Infra περιεσπομένων G.

βάτω ταῦτα ποιῶσι, καὶ ἐργαζομένοις, ἀλλὰ πρὸς ἓν μόνον ἑώρων, τὴν ἑαυτῶν πονηρίαν, ὡς ταύτῃ περιεσόμενοι· ὅπερ ἐσχάτης ἀνοίας ἦν, καὶ φόβου σφόδρα αὐτοὺς κατασεύοντος λοιπόν. Οἱ γὰρ ζῶντα αὐτὸν κατασχόντες, ἀποθανόντα δεδοίκασι. Καίτοιγε εἰ ψιλὸς τις ἄνθρωπος ἦν, ἔδει θαρρῆν. **Ε** Ἄλλ' ἵνα μάθωσιν, ὅτι ^ε καὶ ζῶν ἐκὼν ἔπαθεν, ἅπερ ἔπαθεν, ἰδοὺ καὶ σφραγίς, καὶ λίθος, καὶ ^h κουστωδία, καὶ οὐκ ἴσχυσαν κατασχεῖν· ἀλλ' ἓν γίνεται μόνον, τὸ δημοσιευθῆναι τὴν ταφὴν, καὶ πιστευθῆναι ἐντεῦθεν τὴν ἀνάστασιν. Καὶ γὰρ στρατιῶται παρεκάθητο, καὶ Ἰουδαῖοι προσεδρεύουσιν.

³ “Ὅψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαβ- ⁸³⁴
βάτων, ἦλθε Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι τὸν τάφον. Καὶ ἰδοὺ σεισμός ἐγένετο μέγας. Ἄγγελος γὰρ κυρίου καταβὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ προσελθὼν, ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ μνημείου, καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. Ἦν δὲ ἡ ⁱ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ, καὶ τὸ ἐνδύμα αὐτοῦ λευκὸν ὥσεὶ χιῶν.” Μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἦλθεν ὁ ἄγγελος. Τίνος οὖν ἕνεκεν ^k ἦλθε, καὶ τὸν λίθον ἦρε; Διὰ τὰς γυναῖκας· αὗται γὰρ αὐτὸν τότε εἶδον ἐν τῷ τάφῳ. Ἰν' οὖν πιστεῦσωσιν ὅτι ἡγέρθη, ὁρῶσι τὸν τάφον κενὸν τοῦ σώματος. ¹ Διὰ τοῦτο ἀνείλε τὸν λίθον, **Β** διὰ τοῦτο καὶ σεισμός ἐγένετο, ἵνα διαναστῶσι καὶ ἀφυπνισθῶσι. Καὶ γὰρ ἦσαν παραγενόμεναι, ὥστε ἔλαιον ^m βαλεῖν, καὶ ἐν νυκτὶ ταῦτα ἐγένετο, καὶ ⁿ εἰκός τις καὶ ἀποκαθευδῆσαι. ^o Καὶ τίνος ἕνεκεν καὶ διατί φησί, “μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς;” Πρῶτον αὐτὰς ἀπαλλάττει τοῦ δέους, καὶ τότε διαλέγεται περὶ τῆς ἀναστάσεως. Καὶ τὸ “ὑμεῖς” δὲ πολλὴν ^p ἐνδεικνυμένου τὴν τιμὴν ἐστὶ, καὶ δεικνύντος, ὅτι τὰ ἑσχατά ^q μένει τοὺς τετολμηκότας, ἅπερ ἐτόλμησαν, ἂν μὴ μετανοήσωσιν. Οὐ γὰρ ὑμῶν ἐστὶ τὸ δεδοικέναι, φησὶν,

³ Cap. xxviii. v. 1-3.

^ε καί] + ἔτι Sav. Ben. καὶ om. Mor. ^h κουσ.] + καὶ πᾶσα φυλακὴ Sav. Ben. Idem τὸν νεκρὸν post ἴσχυσαν intrudunt. Cum Mor. stant omnes mei et Interp. ⁱ εἰδέα Mor. et codd. praeter H. Mox λευκὸν om. G. K. ^k ἦλθεν] + ὁ ἄγγελος G. H. K. M. ¹ Διὰ] + δὴ idem. ^m λαβεῖν K. Mor. ⁿ εἰκός] εἰκότως G. εἰκός ἦν Sav. Ben. p. p. καθευδῆσαι Edd. καὶ ante ἀποκ. om. G. K. ^o Ἀλλὰ τίνος ἕνεκεν, φησὶ, πρὸς αὐτὰς ὁ ἄγγελος εἶπε, μὴ Sav. Ben. ^p ἐπίδεικ. Sav. Ben. ^q μένει] Sic L. Ep. Mor. in ceteris deest. Hi autem post μετανοήσωσι, καταλήψεται (καταλείπονται G.) habent.

ἀλλ' ἐκείνων τῶν σταυρωσάντων. Ἀπαλλάξας τοίνυν αὐτὰς
 C τοῦ φόβου, καὶ διὰ τῶν ῥημάτων καὶ διὰ τῆς ὄψεως,
 (καὶ γὰρ τὸ σχῆμα φαιδρὸν ἔδειξεν, ἅτε εὐαγγέλια τοιαῦ-
 τα φέρων) ἐπήγαγε λέγων, ⁴ “οἶδα ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυ-
 ρωμένον ζητεῖτε.” Καὶ οὐκ ἐπαισχύνεται ἐσταυρωμένον κα-
 λῶν· τοῦτο γὰρ τὸ κεφάλαιον τῶν ἀγαθῶν. “Ἡγέρθη.”
 Πόθεν δῆλον; “Καθὼς εἶπεν.” Ὡστε κὰν ἐμοὶ, φησί, ⁵ δια-
 πιστῆτε, τῶν ἐκείνου μνήσθητε ῥημάτων, καὶ οὐδὲ ἐμοὶ δια-
 πιστήσετε. Εἶτα καὶ ἄλλη ἀπόδειξις. “Δεῦτε καὶ ἴδετε
 τὸν τόπον, ὅπου ⁶ ἔκειτο.” Διὰ τοῦτο ἐπῆρε τὸν λίθον,
 ὥστε καὶ ἐντεῦθεν αὐτὰς λαβεῖν τὴν ἀπόδειξιν. ⁷ “Καὶ εἴ-
 πατε τοῖς μαθηταῖς, ὅτι ὤψεσθε αὐτὸν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.”
 Καὶ ⁸ ἐτέροις εὐαγγελίζεσθαι παρασκευάζει, ὃ μάλιστα αὐτὰς
 D ἐποίει πιστεῦσαι. Καὶ καλῶς ⁹ εἶπεν, “εἰς τὴν Γαλιλαίαν,”
 ἀπαλλάττων πραγμάτων καὶ κινδύνων, ὥστε μὴ τὸν φόβον
 διανοχλεῖν τῇ πίστει. ¹⁰ “Καὶ ἐξῆλθον ἐκ τοῦ μνημείου μετὰ
 φόβου καὶ χαρᾶς.” Τί δήποτε; ¹¹ Ἐκπληκτον πρᾶγμα εἶδον
 καὶ παράδοξον, τάφον κενόν, ἔνθα πρῶτον τεθέντα εἶδον. Διὸ
 καὶ ἤγαγεν αὐτὰς εἰς θεωρίαν, ἵνα ἀμφοτέρων γένωνται μάρ-
 τυρες, καὶ τοῦ τάφου καὶ τῆς ἀναστάσεως. Καὶ γὰρ ἐνενό-
 ουν, ὅτι οὐδεὶς ¹² ἂν αὐτὸν ἦρε, στρατιωτῶν τοσούτων παρα-
 κατημένων, εἰ μὴ ἑαυτὸν ἀνέστησε. Διὰ τοῦτο καὶ χαίρουσι
 E καὶ θαυμάζουσι, καὶ τῆς ¹³ τοσαύτης παραμονῆς λαμβάνουσι (547)
 τὴν ἀμοιβήν, τὸ πρῶται ἰδεῖν καὶ εὐαγγελίσασθαι, οὐ τὰ
 εἰρημένα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ὁραθέντα. Ἐπεὶ οὖν ἐξῆλθον
 μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς, ¹⁴ “¹⁵ ἰδοὺ ὁ Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς
 λέγων· χαίρετε. Αἱ δὲ ἐκράτησαν τοὺς πόδας αὐτοῦ,” καὶ
 835 μεθ' ὑπερβαλλούσης εὐφροσύνης αὐτῷ προσδραμοῦσαι, ἐλάμ-
 βανον καὶ διὰ τῆς ἀφῆς τεκμήριον καὶ πληροφορίαν τῆς ἀνα-
 στάσεως, “καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ.” Τί οὖν αὐτός; “Μὴ
 φοβεῖσθε.” Πάλιν καὶ ¹⁶ αὐτὸς τὸ δέος ἐκβάλλει, προοδο-
 ποιῶν τῇ πίστει. “Ἄλλ' ὑπάγετε, καὶ εἰπατε τοῖς ἀδελ-

⁴ v. 5, 6.⁵ v. 7.⁶ v. 8.⁷ v. 9, 10.

⁸ διαπιστεῖτε Edd. Mox διαπιστήσητε G. H. K. ⁹ ἔκειτο] + ὁ
 κύριος H. L. M. 1 Mosq. ¹⁰ ἐτέρους G. H. K. M. invito Ep. ¹¹ εἶπεν
 om. L. Mor. ¹² Ἐκπλήττον Sav. solus. κενόν] Sic Ep. κενωθέντα
 L. Mor. ¹³ ἂν om. G. H. K. M. invito Ep. ¹⁴ τοιαύτης Sav. Ben.
 Mox πρῶται H. L. M. Ep. Mor. ceteri πρώτας. ¹⁵ καὶ ἰδοὺ G. H. M.
¹⁶ οὗτος L. Mor. invito Ep. καὶ ante εἶπατε om. G. K. 4 Mosqq.

φοῖς μου, ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν· κακεῖ με ὄψονται.” Σκόπει πῶς καὶ αὐτὸς διὰ τούτων τοὺς μαθητὰς εὐαγγελίζεται, ὁ πολλακίς εἶπον, τὸ μάλιστα γένος ἀτιμωθὲν εἰς τιμὴν ἄγων καὶ εἰς χρηστὰς ἐλπίδας, καὶ τὸ πεπονηκὸς ἰώμενος.

^b Τάχα τις ὑμῶν ἐβούλετο κατ’ ^c ἐκείνας γενέσθαι, καὶ τοὺς πόδας κατασχεῖν τοῦ Ἰησοῦ; Δύνασθε ^d καὶ νῦν, ὅσοι B βούλεσθε, οὐχὶ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν κεφαλὴν κατασχεῖν τὴν ἱερὰν ἐκείνην, τῶν φρικτῶν ἀπολαύοντες μυστηρίων καθαρῶ συνειδότε. Οὐκ ἐνταῦθα δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὄψεσθε αὐτὸν, μετὰ τῆς ἀπορρήτου δόξης ἐκείνης καὶ τοῦ δήμου τῶν ἀγγέλων ἐρχόμενον, εἰ βουλευθείητε εἶναι φιλάνθρωποι· καὶ ἀκούσεσθε, οὐχὶ ταῦτα τὰ ῥήματα μόνον, ὅτι χαίρετε, ἀλλὰ ^e καὶ ἐκεῖνα· “δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν πρὸ καταβολῆς κόσμου.” Γίνεσθε τοίνυν φιλάνθρωποι, ἵνα ταῦτα ^f ἀκούσητε, καὶ ὑμεῖς αἱ χρυσοφόροι γυναῖκες, αἱ τὸν δρόμον τῶν γυναικῶν θεασάμεναι τούτων, ὃς γοῦν ποτε τὴν νόσον ^g ἀποθέμεναι τῆς τῶν χρυσίων ἐπιθυμίας. Ὡστε εἰ ζηλοῦτε ^h τὰς γυναῖκας, ἀνταλλάξασθε τὸν κόσμον, ὃν περικείμεθα, ἐλεημοσύνην περιθέμεναι. Τί τὸ ὄφελος, εἶπέ μοι, τῶν λίθων τῶν τιμίων τούτων, καὶ τῶν χρυσοπάστων ἱματίων; Χαίρει τούτοις, φησὶν, ἡ ψυχὴ, καὶ εὐφραίνεται. Ἐγὼ σε τὸ κέρδος ἠρώτησα· σὺ δέ μοι τὸ βλάβος εἶπες. Τοῦ γὰρ περὶ ταῦτα ἡσχολῆσθαι καὶ χαίρειν καὶ προσηλωσθαι, χεῖρον οὐδέν. Πικροτέρα γὰρ ἢ χαλεπὴ αὕτη δουλεία γίνεται, ὅταν τις καὶ δουλεύων εὐφραίνεται. Ἐπὶ τίνι γὰρ τῶν πνευματικῶν ὡς χρὴ σπουδάσει ⁱ ποτέ, πότε δὲ καταγελάσεται ὡς δεῖ τῶν βιωτικῶν πραγμάτων, ἢ χαρὰς ἄξιον εἶναι νομίζουσα τὸ δε-

^b HΘIKON. Περὶ χρυσοφορούντων (sic) καὶ καλλωπιζομένων γυναικῶν· πᾶν ὥραιον. G. ^c ἐκείνας] + τὰς αἰδιίμους G. H. M. ^d καὶ] δὲ καὶ Edd. ^e καὶ om. G. H. K. In M. omnia ab ἀκούσεσθε ad ἀνακαλύψει p. 836 C. perierunt. ^f ἀκούσητε] + παρ’ αὐτοῦ G. H. p. p. χρυσοφοροῦσαι G. K. Γίνεσθε . . . ἀκούσητε] Γενομεθα τοίνυν θεοσεβεῖς, φιλόθεοι, φιλάδελφοι, τὴν ἀγάπην πρὸς πάντας ἐπιδεικνύμενοι, ἵνα ταῦτα ἀκούσωμεν τὰ ῥήματα, καὶ αὐτὸν τὸν Χριστὸν ὑποδεξώμεθα Sav. Ben. ^g Sic L. Mor. ceteri ἀποθέσθε. ^h τὰς] + μακαρίας ταύτας G. H. Mox χρυσεμπάστων G. ⁱ ποτέ] + ἔργων G. H. K. πότε δὲ] πότε Mor. πότε δὲ Sav. Ben.

δέσθαι χρυσῶ; Ὁ γὰρ ἐν δεσμωτηρίῳ μένων καὶ ἡδόμενος,
^κ οὐδέποτε ἀπαλλαγῆναι θελήσει, ὥσπερ οὖν οὐδὲ αὕτη· ἀλλ'
ὥσπερ τις αἰχμάλωτος γενομένη τῆς πονηρᾶς ταύτης ἐπι-
θυμίας, οὐδὲ φωνῆς ἀνέξεται πνευματικῆς ἀκοῦσαι μετὰ τῆς
προσηκούσης ἐπιθυμίας τε καὶ σπουδῆς, μήτιγε ἔργον μετελ-
Ε θεῖν. Τί οὖν τὸ κέρδος τοῦ κόσμου τούτου καὶ τῆς βλακειᾶς
ταύτης; εἶπέ μοι. Τέρπομαι, φησί. Πάλιν μοι τὴν βλάβην
εἶπες καὶ τὸν ὀλεθρον. Ἀλλὰ καὶ τιμῆς ἀπολαύω, ¹ φησί,
πολλῆς παρὰ τῶν ὀρώντων. Καὶ τί τοῦτο; Ἐτέρας γὰρ
τοῦτο διαφθορᾶς ὑπόθεσις, ὅταν εἰς τυφον, ὅταν εἰς ἀπόνοιαν
αἴρῃ. Φέρε οὖν, ^μ ἐπειδὴ σὺ τὸ κέρδος οὐκ εἶπες, ἀνάσχου
836 ἐμοῦ σοι διηγουμένου τὰς βλάβας. Τίνες οὖν ἐντεῦθεν αἱ
βλάβαι; Ἡ φροντίς ἡ μείζων τῆς ἡδονῆς. Διὸ πολλοὶ τῶν
ὀρώντων, τούτων δὴ τῶν παχυτέρων, τέρπονται μᾶλλον, ἢ
ἡ περικειμένη. Σὺ μὲν γὰρ μετὰ μερίμνης καλλωπίζῃ· ἐκεῖνοι
δὲ ἄνευ ταύτης ἐστιῶσι τὰς ὄψεις. Εἶτα ἑτέρα πάλιν, τὸ
ταπεινοῦσθαι τὴν ψυχὴν, τὸ βασκαίνεσθαι ^ν πανταχόθεν. Αἱ
γὰρ πλησίον δηχθεῖσαι κατὰ τῶν οἰκείων ἀνδρῶν ὀπλίζονται,
καὶ πολέμους ἀναρρίπιζουσὶ ^ο σοι χαλεπούς. Μετὰ τούτων
τὸ τὴν σχολὴν ἀπασαν καὶ τὴν φροντίδα εἰς τοῦτο δαπανᾶ-
σθαι, τὸ τῶν πνευματικῶν μὴ σφόδρα ἀντέχεσθαι κατορθω-
Β μάτων, τὸ τυφον καὶ ἀπονοίας καὶ κενῆς πληροῦσθαι δόξης,
τὸ τῇ γῇ προσηλωθῆναι, καὶ πτερορρύνειν, καὶ ἀντὶ αἵετος
γενέσθαι κύνα καὶ χοῖρον. Ἀφείσα ^ρ γὰρ πρὸς τὸν οὐρανὸν (548)
βλέπειν καὶ πέτασθαι, καθάπερ οἱ χοῖροι χαμαὶ νέυεις, μέ-
ταλλα περιεργαζομένη καὶ χηραμούς, καὶ ψυχὴν ἄνανδρον
καὶ ^α ἀνελευθέραν κτωμένη. Ἀλλ' ἐπιστρέφεις φαινομένη
^ρ τοὺς ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς; Δι' αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτο χρυσοφορεῖν
οὐκ ἔδει, ἵνα μὴ κοινὸν γένῃ θέατρον, καὶ πολλῶν κατηγόρων
ἀνοιξῆς στόματα. Οὐδεὶς γὰρ σε τῶν ἐπιστρεφόμενων θαυ-
μάζει, ἀλλὰ σκώπτουσιν ὡς φιλόκοσμον, ὡς ἀλαζόνα, ὡς σαρ-
C κικὴν γυναικα. Κὰν εἰς ἐκκλησίαν εἰσέλθῃς, ἐξηλθες οὐδὲν
λαβοῦσα, ἀλλ' ἡ μυρία σκώμματα καὶ λοιδορίας καὶ ἀράς,
οὐχὶ παρὰ τῶν ὀρώντων μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῦ προφήτου.

^κ οὐδέποτε] οὐδὲ G. K. ¹ φησί om. G. H. K. πολλῆς om. L.
Mor. ^μ ἐπεὶ G. H. K. ^ν πάντοθεν L. πάντοθεν καὶ πανταχοῦ
G. H. ^ο σοι deest in Edd. Mox Μετὰ τοῦ τὴν σχ. L. Μετὰ
τοῦτο τὴν σχ. Mor. ^ρ γὰρ] τὰ G. γὰρ τὸ Sav. Ben. ^α ἀνελευ-
θερον Edd. ^ρ τοὺς] τοῖς G.

Καὶ γὰρ ^s εὐθέως ὁ μεγαλοφρονότατος Ἡσαΐας ἰδὼν σε βοή-
 σεται· ⁸ “τάδε λέγει κύριος ἐπὶ τὰς ἀρχούσας θυγατέρας
 Σιών· ἀνθ’ ὧν ἐπορεύθησαν ὑψηλῷ τραχήλῳ, καὶ νεύμασιν
 ὀφθαλμῶν, καὶ τῇ πορείᾳ τῶν ποδῶν σύρουσαι τοὺς χιτῶνας,
 καὶ τοῖς ποσὶν ἅμα παίζουσαι· ἀνακαλύψει κύριος τὸν κόσμον
 αὐτῶν, καὶ ἔσται ἀντὶ ὁσμῆς ἡδεΐας κοινορτὸς, ἀντὶ δὲ ζώης
 σχοινίῳ ζώσῃ.” Ταῦτά σοι ἀντὶ * καλλωπισμοῦ. Οὐδὲ γὰρ
 πρὸς ἐκείνας ^t μόνas ταῦτα εἴρηται, ἀλλὰ πρὸς πᾶσαν γυναῖκα
 μιμουμένην αὐτάς. Καὶ ὁ Παῦλος δὲ μετ’ ^v ἐκείνου κατήγορος ^D
 ἔστηκε, λέγων Τιμοθέῳ παραγγέλλειν ταῖς γυναῖξι, ⁹ “μὴ ἐν
 πλέγμασιν, ἢ χρυσίῳ, ἢ μαργαρίταις, ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ
 κοσμεῖν ἑαυτάς.” Ὡστε πανταχοῦ μὲν βλαβερόν τὸ χρυ-
 σοφορεῖν· μάλιστα δὲ ὅταν εἰς ἐκκλησίαν εἰσῆς, ὅταν διὰ
 τῶν πενήτων παρής. Εἰ γὰρ σφόδρα σαυτῆς κατηγορῆσαι
 ἐσπούδασας, οὐκ ἂν ἄλλο περιέθου σχῆμα, ἀλλ’ ἢ τὸ τῆς
 ὁμότητος τοῦτο ^w καὶ ἀπανθρωπίας προσωπεῖον. Ἐννόησον
 γοῦν πόσας γαστέρας παρέρχῃ πεινώσας μετὰ τοῦ σχή-
 ματος τούτου, πόσα σώματα γεγυμνωμένα μετὰ τῆς φαν-
 τασίας ταύτης τῆς σατανικῆς. Πόσῳ βέλτιον διαθρέψαι ^E
 ψυχὰς πεινώσας, ἢ λοβοὺς ὠτῶν διατιτρώσκειν, καὶ μυρίων
 πενήτων τροφὴς ἐξαρτᾶν εἰκὴ καὶ μάτην. Μὴ ^x γὰρ τὸ
 πλουτεῖν ἐγκώμιον; μὴ γὰρ τὸ χρυσοφορεῖν ἔπαινος; Εἰ
 καὶ ἐκ δικαίων πόνων ταῦτα περικείμενά σοι ἦν, καὶ οὕτω
 μεγίστη κατηγορία τὸ γινόμενον· ὅταν δὲ καὶ ἐξ ἀδικίας,
 ἐννόησον τὴν ὑπερβολήν. Ἄλλ’ ἐπαίνων ἐράς καὶ δόξης; ⁸³⁷
 Οὐκοῦν ἀπόδυσαι τὴν καταγέλαστον ταύτην περιβολήν, καὶ
 τότε σε θαυμάσονται πάντες, τότε καὶ δόξης καὶ καθαρᾶς
 ἀπολαύσῃ τῆς ἡδονῆς· ὡς νῦν γε σκωμμάτων γέμεις, ^y ἀθυ-
 μίας πολλὰς ὑποθέσεις ἐκ τούτων σαυτῇ κατασκευάζουσα.
 Ἄν γὰρ ἐκπέσῃ τι τούτων, ἐννόησον ὅσα ἐντεῦθεν τίκτεται
 τὰ κακά· πόσαι μαστιγοῦνται θεραπαινίδες, πόσοι ἄνδρες
 ἐνοχλοῦνται, πόσοι ἀπάγονται, πόσοι δεσμωτήριον οἰκοῦσι.
 Καὶ ^z δικαστήρια ἐντεῦθεν, καὶ εἰσαγωγαί, καὶ μυρίαι πάν-

⁸ Esai. iii. 16, 17, 24.⁹ 1 Tim. ii. 9.

* Desinit codex L. ^s εὐθέως om. G. K. ^t μόνον codices.
 ἀλλὰ] + καὶ G. H. M. ^v ἐκείνου] + βοᾷ καὶ Mor. λέγων] γράφω Mor.
 Ben. ^w καὶ] + τῆς H. K. M. p. p. περιέρχῃ G. ^x γὰρ] + μοι
 H. M. μὴ γάρ σοι bis Sav. Ben. ^y καὶ ἀθυμίας codices. ^z δι-
 καστήριον Mor. πάντοθεν om. idem.

τοθεν ἀραὶ καὶ ^aκατηγορίαι, τῇ γυναικὶ παρὰ τοῦ ἀνδρός, τῷ ἀνδρὶ παρὰ τῶν φίλων, τῇ ψυχῇ παρ' ἐαυτῆς. Ἄλλ' οὐκ
 B ἀπολείται. Μάλιστα ^bμὲν τοῦτο οὐ ράδιον· εἰ δὲ καὶ σωθείη διαπαντός, σωζόμενα πάλιν πολλὴν παρέχει μέριμναν καὶ φροντίδα καὶ ἀηδίαν, καὶ κέρδος οὐδέν. Ποία γὰρ ἐντεῦθεν πρόσ-
 οδος ^cτῇ οἰκίᾳ; τί ὄφελος αὐτῇ τῇ περικειμένῃ; Ὅφελος μὲν οὐδέν, ἀκοσμία δὲ πολλή, καὶ κατηγορία πάντοθεν. Πῶς
 δυνήσῃ τοῦ Χριστοῦ φιλῆσαι τοὺς πόδας καὶ κατασχεῖν, οὕτως ἐσκευασμένη; Τοῦτον ἀποστρέφεται τὸν κόσμον ἐκείνος. Διὰ τοῦτο ἐν τῇ τοῦ τέκτονος οἰκίᾳ κατεδέξατο τεχθῆναι, μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, ἀλλ' ἐν καλύβῃ καὶ φάτνῃ.
 C Πῶς οὖν αὐτὸν δυνήσῃ ἰδεῖν, οὐκ ἔχουσα κάλλος αὐτῷ ποθεινόν, οὐ περικειμένη κόσμον ἐπέραστον αὐτῷ, ἀλλὰ μισή-
 τόν; Τὸν γὰρ αὐτῷ προσιόντα οὐ τοιούτοις δεῖ καλλωπίζεσθαι ἱματίοις, ἀλλ' ^dἀρετῇ περιβεβλησθαι. Ἐννόησον τί ποτέ ἐστι τουτὶ τὸ χρυσίον; Οὐδὲν ἕτερον ἢ γῆ καὶ σποδός. Ἐμβαλε ὕδωρ, καὶ γέγονε πηλός. Ἐννόησον καὶ αἰσχύνθητι τὸν πηλὸν δεσπότην ποιουμένη, καὶ πάντα ἀφείσα καὶ αὐτῷ παρακαθημένη, καὶ πανταχοῦ αὐτὸν βαστάζουσα καὶ περιφέρουσα, καὶ ὅταν εἰς ἐκκλησίαν εἰσῆς, ^eὅτε μάλιστα φεύγειν αὐτὸν ἐχρῆν. Οὐδὲ γὰρ διὰ τοῦτο ἡ ἐκκλησία ὠκοδόμηται, ἵνα ἐν ταύτῃ τὸν πλοῦτον ἐπιδείξῃ τοῦτον, ἀλλ' ἵνα τὸν
 D πλοῦτον τὸν πνευματικόν. * Σὺ δὲ ὥσπερ εἰς πομπὴν εἰσι-
 οὔσα, οὕτω πάντοθεν σαντὴν καλλωπίζεις, τὰς ἐν τῇ σκηνῇ μιμουμένη, οὕτω μετὰ δαυιλείας τὸν ^fκαταγέλαστον τοῦτον (549) βαστάζεις φορυτόν. Διὰ τοι τοῦτο πολλοῖς ἐπείσερχη λύπη, καὶ τῆς ἐκκλησίας διαλυθείσης, ἐν ταῖς οἰκίαις, ἐπὶ τῶν τραπέζων, ταῦτα ἂν τις ἀκούσειε διηγουμένων τῶν πλειόνων. Ἀφέντες γὰρ λέγειν, ^gτὸ καὶ τὸ εἶπεν ὁ προφήτης καὶ ὁ ἀπόστολος, τῶν ἱματίων τὴν πολυτέλειαν, τῶν λίθων τὸ μέ-
 E γεθος, τὴν ἄλλην ἅπασαν ἀσχημοσύνην τῶν ταῦτα περικειμένων διηγούνται. Ταῦτα ὑμᾶς πρὸς ἔλεον ἀργὰς ποιεῖ, καὶ τοὺς συνοικοῦντας ὑμῖν. Οὐ γὰρ ἂν τις ὑμῶν ἔλοιτο ραδίως διακλάσαι τι τῶν χρυσίων τούτων, καὶ θρέψαι πεινῶντα.

^a κατηγορίαι G. H. M. ^b μὲν] + οὖν G. K. p. p. πολλὴν deest in meis. ^c τῇ οἰκίᾳ] οἰκίας mei. ^d ἀρετὴν Sav. Ben. ^e ὅτε] Sic H. M. Mor. ceteri τότε. * Desinit codex H. ^f καταγ.] + αὐτὸν G. + αὐτῶν Sav. Ben. p. p. βαστάζουσα G. M. ^g τὸ καὶ τὸ εἶπεν ὁ ἀπόστολος, τὸ καὶ τὸ ὁ πρ. Mor.

Ὅπου γὰρ καὶ αὕτῃ ^h ἔλοιο ἂν ἐν στενοχωρίᾳ εἶναι, ἢ ταῦτα ἰδεῖν διακλώμενα, πῶς ἂν ἕτερον ἐκ τούτων διαθρέψειας; Ὡσπερ γὰρ πρὸς ἔμφυχά τινα διάκεινται αἱ πολλαὶ πρὸς 838 ταῦτα, καὶ οὐδὲν ἦττον ἢ πρὸς παιδία. Ἰ^u Απαγε, φησί. Δεῖξατέ μοι οὖν τοῦτο, δεῖξατε διὰ τῶν ἔργων, ὥς νῦν γε τάναντία ὀρώ. Τίς γὰρ ποτε τῶν σφόδρα ἐαλωκότων ταῦτα ^k καταχωνεύσας ἐξήρπασε θανάτου ^l παιδίου ψυχὴν; Καὶ τί λέγω παιδίου; Τίς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἀπολλυμένην ἐντεῦθεν ἐπρίατο; Τούναντίον μὲν οὖν ^m οἱ πολλοὶ καὶ καθ' ἐκάστην αὐτὴν διὰ ταῦτα πωλοῦσι τὴν ἡμέραν. Κὰν μὲν σωματικὴ ἀρρώστια γένηται, πάντα ποιοῦσιν· ἂν δὲ τὴν ψυχὴν ἴδωσι διεσθαρμένην, οὐδὲν τοιοῦτον ἐργάζονται, ἀλλὰ ⁿ καὶ τῶν ἐγγόνων καὶ τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς ἀμελοῦσιν, ἵνα ταῦτα μένη τῷ χρόνῳ ἰούμενα. Καὶ σὺ μὲν μυρίων ταλάν- B των χρυσία περίκεισαι· τὸ δὲ τοῦ Χριστοῦ μέλος οὐδὲ ἀναγκαίας ἔχει τροφῆς ὁ ἀπόλαυσιν. Ἄλλ' ὁ μὲν κοινὸς ἀπάντων δεσπότης, καὶ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ τραπέζης τῆς πνευματικῆς ἅπασιν ὁμοίως μετέδωκε· σὺ δὲ οὐδὲ τῶν ἀπολλυμένων αὐτῷ μεταδίδως, ἵνα μείνης συνεχῶς δεδεμένη ταῖς χαλεπαῖς ταύταις ἀλύσεις. Ἐντεῦθεν τὰ μυρία κακὰ, ἐντεῦθεν αἱ ζηλοτυπίαί, ἐντεῦθεν αἱ πορνεῖαι τῶν ἀνδρῶν, ὅταν αὐτοὺς μὴ φιλοσοφεῖν παρασκευάζετε, ἀλλὰ τούτοις παιδεύετε χαίρειν, οἷς αἱ πορνεύομεναι ^p καλλωπίζονται γυναῖκες. Διὰ τοῦτο ^q καὶ ταχέως C ἀλίσκονται. Εἰ γὰρ αὐτὸν ἐπαίδευσας τούτων μὲν ὑπερ-ορᾶν, σωφροσύνη δὲ χαίρειν, εὐλαβεία, ταπεινοφροσύνη, οὐκ ἂν ῥαδίως ἐάλω τοῖς τῆς πορνείας πτεροῖς. Κοσμήσασθαι μὲν γὰρ οὕτω δύναται πόρνη, καὶ τούτου πλέον· ἐκείνοις δὲ οὐκέτι. Ἔθισον οὖν αὐτὸν τούτῳ χαίρειν τῷ κόσμῳ, ὃν οὐκ ἔχει παρὰ τῇ πόρνῃ κείμενον ἰδεῖν. Πῶς δὲ αὐτὸν εἰς τὴν συνήθειαν ταύτην ἐμβαλεῖς; Ἄν τοῦτον ἀφέλῃς, καὶ

^h ἔλοιο ἂν] Sic K. in ceteris ἂν deest. αὕτῃ ἔλοιο] ἐθέλοις Mor.
ⁱ Απαγε] + μὴ γένοιτο K. οὖν] γοῦν Mor. Ben. ἔργων] + αὐτῶν iidem.
p. p. τούναντίον iidem. ^k Sic M. Mor. καταχωνεύσασα G. K. paulo ante ἐαλωκυῶν Sav. Ben. invitis codd. ^l παιδίου ψυχὴν] παιδίου ψυχικοῦ G. M. Sed hi p. p. παιδίου, non παιδίου habent. ^m οἱ et p. p. καὶ desunt in Mor. Ben. πωλοῦσι] ἀπολλύνουσι G. M. ⁿ καὶ om. G. K. p. p. ἐγγόνων Edd. Mox ἰώμενα G. ^o ἀπολαῦσαι Sav. et codd. ^p ἐγκαλλωπίζονται Edd. ^q καὶ om. K. Mor.

ἐκεῖνον περιθῆς. Οὕτω καὶ ὁ ἀνὴρ ἐν ἀσφαλείᾳ, καὶ σὺ ἐν
 D τιμῇ, καὶ ὁ θεὸς ὑμῖν ἰλεως, καὶ ἄνθρωποι πάντες θαυμάσον-
 ται, καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτεύξεσθε ἀγαθῶν, χάριτι καὶ
 φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ
 τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ 9.

839 ¹ Πορευομένων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ τινὲς τῆς κουστωδίας ἐλθόντες
 εἰς τὴν πόλιν, ^a ἀνήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα
 τὰ γενόμενα. Καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέ-
 ρων, συμβούλιόν τε λαβόντες, ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν
 τοῖς στρατιώταις, λέγοντες· εἶπατε ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐ-
 τοῦ ἐλθόντες νυκτὸς ἔκλεψαν αὐτόν, ἡμῶν κοιμωμένων.
 Καὶ εἰς ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πεί-
 σομεν αὐτόν, καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους ποιήσομεν.

B ΔΙΑ τούτους τοὺς στρατιώτας ὁ σεισμὸς ἐγένετο ἐκεῖ-
 νος, ὥστε αὐτοὺς ἐκπληῆξαι, καὶ παρ' αὐτῶν γενέσθαι τὴν
 μαρτυρίαν· ὅπερ οὖν καὶ συνέβη. Καὶ γὰρ ἀνύποπτος ἡ
^b ἀπαγγελία οὕτως ἐγένετο παρὰ τῶν φυλάκων προφερο-
 μένη. Τῶν γὰρ σημείων τὰ μὲν κοινῇ τῇ οἰκουμένῃ ^c ἐνε-
 δείκνυτο, τὰ δὲ ἰδίᾳ τοῖς ἐκεῖ παροῦσι· κοινῇ μὲν τῇ οἰκου-
 μένῃ τὸ σκότος, ἰδίᾳ δὲ τὸ τοῦ ἀγγέλου, τὸ τοῦ σεισμοῦ.

C Ἐπεὶ οὖν ἦλθον καὶ ἀπήγγειλαν, (ἡ γὰρ ἀλήθεια παρὰ (550)
 τῶν ἐναντίων ἀνακηρυττομένη διαλάμπει) ἔδωκαν πάλιν ἀρ-
 γύρια, ἵνα εἴπωσι, φησὶν, “ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐλθόντες
 ἔκλεψαν αὐτόν.” Πῶς ἔκλεψαν, ὦ πάντων ^a ἀνοητότατοι;
 Διὰ γὰρ τὸ λαμπρὸν τῆς ἀληθείας καὶ περιφανὲς, οὐδὲ
 πλάσαι δύνανται. Καὶ γὰρ σφόδρα ἀπίθανον τὸ λεγόμενον,

¹ Cap. xxviii. v. 11-14.

Hom. xc. CODICES G. K. N. P. ^a ἀπήγγειλαν K. N. ^b ἐπαγ-
 γελία K. N. Mor. ^c ἐδείκνυτο (quod post παροῦσι collocant) G. P.
^d ἀνόητοι Ep. Mor.

καὶ οὐδὲ σχῆμα τὸ ψεῦδος εἶχε. Πῶς γὰρ ἔκλεπτον, εἰπέ μοι, οἱ μαθηταί, ἄνθρωποι πτωχοὶ καὶ ἰδιῶται, καὶ οὐδὲ φανῆναι τολμῶντες; Μὴ γὰρ οὐκ ἦν σφραγίς ἐπικειμένη; μὴ γὰρ οὐ παρεκάθηντο τοσοῦτοι φύλακες, καὶ στρατιῶται καὶ Ἰουδαῖοι; μὴ γὰρ οὐκ ὑπώπτενον τοῦτο αὐτὸ, καὶ ἐμερί- D μνων, καὶ ἡγρύπνου, καὶ ἐφρόντιζον ἐκεῖνοι; Τίνος δὲ ἕνεκεν καὶ ἔκλεπτον; ἵνα πλάσωσι τὸ τῆς ἀναστάσεως δόγμα; Καὶ πῶς ἂν ἐπῆλθεν αὐτοῖς τοιοῦτόν τι πλάσαι, ἀνθρώποις ἀγαπῶσιν, ὅτι κρυπτόμενοι ζῶσι; πῶς δ' ἂν τὸν λίθον ἂν εἰλον τὸν ἡσφαλισμένον; πῶς δ' ἂν τοὺς τοσοῦτους διέλαθον; Καίτοι εἰ καὶ θανάτου κατεφρόνου, οὐκ ἂν ἐπεχείρησαν εἰκῇ καὶ μάτην ἑ κατατολμῆσαι τοσοῦτων ὄντων φυλάκων. Ὅτι δὲ καὶ δειλοὶ ἦσαν, ἐδήλωσε τὰ ἔμπροσθεν γεγενημένα. Ὅτε γοῦν εἶδον αὐτὸν συνειλημμένον, ἅπαντες ἀπεπήδησαν. E Εἰ τοίνυν τότε οὐδὲ στῆναι ἐτόλμησαν ἡ ζῶντα ὁρῶντες, πῶς ἀποθανόντος οὐκ ἂν ἐφοβήθησαν τοσοῦτων στρατιωτῶν πλήθος; Μὴ γὰρ θύραν ἦν ἀνατρέψαι; μὴ γὰρ ἓνα λαθεῖν; Λίθος ἐπέκειτο μέγας, πολλῶν δεόμενος χειρῶν. ἡ Δικαίως ἔλεγον· “ καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χειρῶν τῆς πρώτης” καθ' ἑαυτῶν ἀποφαινόμενοι τοῦτο, ὅτι μετὰ το- 840 σαύτην μανίαν δέον μετανοῆσαι, οἱ δὲ καὶ ἐπαγωνίζονται τοῖς προτέροις, καταγέλαστα ἱ πλάττοντες πλάσματα, καὶ ζῶντος μὲν τὸ αἷμα ὠνούμενοι, σταυρωθέντος δὲ καὶ ἀναστάντος τὸν περὶ τῆς ἀναστάσεως πάλιν διὰ χρημάτων ὑπορύττοντες λόγον. Σὺ δέ μοι σκόπει πῶς δι' ὧν ποιοῦσιν ἀλίσκονται πανταχοῦ. Εἰ γὰρ μὴ προσῆλθον Πιλάτῳ, μηδὲ ἤτησαν τὴν κουστῳδίαν, μᾶλλον ἡδύναντο τοιαῦτα ἀναισχυρτεῖν· νυνὶ δὲ οὐκέτι. Καὶ γὰρ ὥσπερ σπουδάζοντες ἀπορράψαι τὰ οἰκεῖα στόματα, οὕτω πάντα ἔπραξαν. Εἰ γὰρ γρηγορήσαι οὐκ ἴσχυσαν μετ' αὐτοῦ, καὶ ταῦτα ὀνειδιζόμενοι παρ' αὐτοῦ, πῶς B ἂν τοῦτο ἐτόλμησαν; Διατί δὲ μὴ πρὸ τούτου ἔκλεψαν, ἀλλ' ὅτε ὑμεῖς ἡ ἤλθετε; Εἰ γὰρ ἐβούλοντο τοῦτο ποιῆσαι, μηδέπω φυλαττομένης τῆς θήκης ἐποίησαν ἂν ἐν τῇ πρώτῃ νυκτὶ, ὅτε ἡ καὶ ἀκίνδυνον καὶ ἀσφαλές. Τῷ γὰρ σαββάτῳ

^e Sic Edd. codices ἀνείλονται. δ' ἂν] ἂν G. P. ^f κατατολμῆσαι] Sic Edd. codices ἐπιχειροῦντες. ^g ζῶντα deest in meis.

^h Δικαίως] Sic K. N. Mor. ceteri οὖν addunt. ⁱ Sic Ep. Sav. et codd. πράττοντες πράγματα Mor. πλάττοντες πράγματα Ben.

^k Codices εἰσήλθετε. ^l καὶ om. G. P. ἀσφαλές] + ἦν iidem.

προσελθόντες ἠτήσαντο παρὰ τοῦ Πιλάτου τὴν κουστωδίαν, καὶ ἐφύλαττον· τὴν δὲ πρώτην νύκτα οὐδεὶς τούτων τῷ τάφῳ παρῆν. Τί δὲ βούλεται καὶ τὰ σουδάρια τὰ τῇ σμύρνῃ προσπεπηγότα; ταῦτα γὰρ εἶδεν ὁ Πέτρος κείμενα. Εἰ γὰρ ἐβούλονται κλέψαι, οὐκ ἂν γυμνὸν ἔκλεψαν τὸ σῶμα· οὐδὲ διὰ τὸ ὕβρισαι μόνον, ἀλλ' ὥστε μὴ ἐν τῷ ἀποδύειν μέλλειν καὶ βραδύνειν, καὶ παρέχειν τοῖς βουλομένοις διαναστῆναι καὶ κατασχεῖν. ° Μάλιστα ὅτε σμύρνα ἦν, φάρμακον οὕτω κολλῶδες τῷ σώματι, καὶ τοῖς ἱματίοις προσπεπηγός· ὅθεν οὐκ εὐκόλον ἦν ἀποσπᾶσαι τὰ ἱμάτια τοῦ σώματος, ἀλλὰ πολλοῦ χρόνου οἱ τοῦτο ποιοῦντες ἐδέοντο· ὥστε κἀντεῦθεν ἀπίθανον τὸ τῆς κλοπῆς. Μὴ γὰρ οὐκ ἤδεσαν τὸν θυμὸν τὸν Ἰουδαϊκόν, καὶ ὅτι εἰς αὐτοὺς τὴν ὀργὴν ἀφήσουσι; Τί δὲ ὅλως καὶ τὸ κέρδος ἦν αὐτοῖς, εἰ μὴ ἀνέστη; D Ταῦτα δὴ πάντα καὶ οὗτοι συνειδότες ὅτι ἐπλασαν, ἔδωκαν ἀργύριον, καὶ ρ φασιν· εἶπατε ταῦτα ὑμεῖς, καὶ ἡμεῖς πείσομεν τὸν ἡγεμόνα. Δημοσιευθῆναι γὰρ ἐβούλονται τὴν φωνήν, ° εἰκὴ πρὸς τὴν ἀλήθειαν πυκτεύοντες, καὶ δι' ὧν αὐτὴν συσκιάζειν ἐπεχείρουν, διὰ τούτων καὶ ἄκοντες παρεσκεύαζον ἐκλάμπειν αὐτήν. Καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τὴν ἀνάστασιν κυροῖ, τὸ αὐτοὺς ταῦτα εἰπεῖν, ὅτι οἱ μαθηταὶ ἔκλεψαν. Τοῦτο γὰρ ὁμολογούντων ἐστίν, ὅτι οὐκ ἦν ἐκεῖ τὸ σῶμα. Όταν οὖν αὐτοὶ μὲν ὁμολογῶσι μὴ εἶναι τὸ σῶμα ἐκεῖ, τὴν δὲ E κλοπὴν ὁ δεικνύη ψευδῇ καὶ ἀπίθανον ἢ προσεδρεία αὐτῶν, καὶ τὰ σήμαντρα, καὶ ἡ τῶν μαθητῶν δειλία· ἀναμφισβήτητος κἀντεῦθεν ἡ τῆς ἀναστάσεως ἀπόδειξις φαίνεται.

Ἄλλ' ὅμως οἱ ἀναίσχυντοι καὶ πάντα τολμῶντες, τοσούτων ὄντων τῶν ἐπιστομιζόντων αὐτοὺς, “εἶπατε, ° φησὶ, καὶ ἡμεῖς πείσομεν, καὶ ὑμᾶς ἀμερίμους ποιήσομεν.” Ὁρᾶς πάντας διεφθαρμένους; τὸν Πιλάτον; αὐτὸς γὰρ ἐπέισθη τοὺς (551) στρατιῶτας; τὸν δῆμον τὸν Ἰουδαϊκόν; Ἀλλὰ μὴ θαυμάσης 841 εἰ χρήματα στρατιωτῶν περιεγένετο. Εἰ γὰρ παρὰ τῷ μαθητῇ τοσαύτην ἐπεδείξατο τὴν ἰσχὺν, πολλῶ μᾶλλον παρὰ τούτοις. ° “Καὶ διεφθμίσθη ὁ λόγος οὗτος, φησὶν, ἕως τῆς

² v. 15.

ῃ ὑβρίσαι] μὴ ὑβρίσαι P. μὴ ἐνυβρίσαι Edd. ° ἐν τῷ om. G. N. μὴ ἐν τῷ μέλλειν ἀποδύειν, καὶ αὐτῷ τούτῳ βραδύνειν παρασχεῖν τοῖς . . P. ° μάλιστα] + δὲ Edd. ρ φησὶν N. Mor. ° εἰκὴ] + καὶ μάτην Edd. ὁ δεικνύει G. et pr. N. ° φασὶ Edd.

σήμερον ἡμέρας.” Εἶδες πάλιν τῶν μαθητῶν τὸ φιλάληθες ; πῶς οὐδὲ τοῦτο αἰσχύνονται λέγοντες, ὅτι τοιοῦτος ἐκράτησε λόγος ¹ κατ’ αὐτῶν ; ³ “Οἱ δὲ ἑνδεκα ^ν μαθηταὶ ἀπῆλθον εἰς τὴν Γαλιλαίαν· καὶ οἱ μὲν προσεκύνησαν, οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν ἐδίστασαν.” Αὕτη μοι δοκεῖ ἐσχάτη ὄψις εἶναι ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, ὅτε αὐτοὺς ἐξέπεμπε βαπτίσοντας. Εἰ δὲ ἐδίστασάν τινες, κἀντεῦθεν πάλιν θαύμασον αὐτῶν τὴν ἀλήθειαν, πῶς οὐδὲ τὰ μέχρῃς ἐσχάτης ἡμέρας ἐλαττώματα αὐτῶν ἀποκρύπτονται. Ἀλλ’ ὅμως καὶ οὗτοι διὰ τῆς ὄψεως ἐβεβαιώθησαν. Τί οὖν φησιν ἰδὼν αὐτούς ; ⁴ “Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς.” Πάλιν ἀνθρωπινώτερον αὐτοῖς διαλέγεται· οὐδέπω γὰρ ἦσαν τὸ πνεῦμα εἰληφότες τὸ δυνάμενον ὑψηλοῦς ^ω αὐτοὺς ποιῆσαι. ⁵ “Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν” τὸ μὲν περὶ δογμάτων, τὸ δὲ περὶ ἐντολῶν παραγγέλλων. Καὶ Ἰουδαῖων μὲν οὐδὲν μέμνηται, οὐδὲ εἰς μέσον φέρει τὰ γεγεννημένα, οὐδὲ ὀνειδίζει Πέτρῳ τὴν ἄρνησιν, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδενὶ C τὴν φυγὴν· κελεύει δὲ εἰς τὴν οἰκουμένην ἐκχυθῆναι πᾶσαν, σύντομον διδασκαλίαν ἐγχειρίσας, τὴν διὰ τοῦ βαπτίσματος. Εἶτα ἐπειδὴ μεγάλα αὐτοῖς ἐπέταξεν, ἐπαίρων αὐτῶν τὰ φρονήματα, φησίν· “ἰδοὺ ἐγὼ μεθ’ ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.” Εἶδες αὐθεντίαν πάλιν ; εἶδες πῶς καὶ ἐκεῖνα συγκαταβάσεως ἔνεκεν εἴρηται ; Οὐ μετ’ ἐκείνων δὲ [×]μόνον εἶπεν ἔσεσθαι, ἀλλὰ καὶ μετὰ πάντων τῶν μετ’ ἐκείνους πιστευόντων. Οὐ γὰρ δὴ ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος οἱ ἀπόστολοι μένειν ἔμελλον· ἀλλ’ ὡς ἐνὶ σώματι διαλέγεται τοῖς πιστοῖς. Μὴ γάρ μοι D τὴν δυσκολίαν, φησὶν, εἶπητε τῶν πραγμάτων· ἐγὼ γὰρ εἰμι μεθ’ ὑμῶν, ὁ πάντα ποιῶν εὐκόλα. Τοῦτο καὶ τοῖς προφήταις ἔλεγεν ἐν τῇ παλαιᾷ συνεχῶς, καὶ τῷ Ἱερεμίᾳ νεότητα προβαλλομένῳ, καὶ τῷ Μωϋσῇ καὶ τῷ Ἰεζεκιὴλ ἀναδυομένοις· “^ν ἐγὼ μεθ’ ὑμῶν εἰμι” τοῦτο καὶ ἐνταῦθα τού-

³ v. 16, 17.⁴ v. 18.⁵ v. 19, 20.

¹ παρ’ αὐτῶν G. N. P. παρ’ αὐτοῖς Barocc. 189.
om. K. Mor. ^ω αὐτοῦς om. G. P. invito Ep.
p. p. πιστευσάντων Sav. Ben. ^ν ἐγὼ] + φησὶ Edd.

^ν μαθηταὶ
[×] μόνων G. P.

τοῖς. Σκόπει δέ μοι κάνταῦθα τὴν τούτων διαφοράν. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ εἰς ^z ἐν ἔθνος ἀποστελλόμενοι, πολλάκις παρη-
τοῦντο· οὗτοι δὲ οὐδὲν τοιοῦτον ἐφθέγγαντο, εἰς τὴν οἴκου-
μένην πεμπόμενοι. Ἀναμνησκει δὲ αὐτοὺς καὶ τῆς συντελείας,
ἵνα μᾶλλον αὐτοὺς ἐφελκύσῃται, καὶ μὴ τὰ παρόντα ὀρῶσι
Ε μόνον ^a δεινὰ, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ τὰ ἀπέραντα.
Τὰ μὲν γὰρ λυπηρὰ, φησὶν, ἅπερ ὑποστήσεσθε, ^b τῷ παρόντι
βίῳ συγκαταλύεται, ὅπου γε καὶ αὐτὸς ὁ αἰὼν οὗτος εἰς συν-
τέλειαν ἤξει· τὰ δὲ χρηστὰ, ὧν ἀπολαύσεσθε, ἀθάνατα μένει,
καθάπερ πολλάκις ἐμπροσθεν εἶπον. Οὕτως ἀλείψας καὶ
ἐγείρας αὐτῶν τὰ φρονήματα καὶ τῇ μνήμῃ τῆς ἡμέρας ἐκεί-
842 νης, ἐξέπεμψεν. Ἡ γὰρ ἡμέρα ἐκείνη τοῖς ἐν κατορθώμασι
^c ζῶσι ποθεινὴ, ὥσπερ οὖν τοῖς ἐν ἀμαρτήμασι φοβερὰ, καθ-
άπερ τοῖς καταδικοῖς.

^a Ἀλλὰ μὴ ^e φοβώμεθα μόνον καὶ φρίττωμεν, ἀλλὰ καὶ
μεταβαλλώμεθα ἕως ἐστὶ καιρὸς, καὶ ἀνενέγκωμεν ἐκ τῆς πο-
νηρίας· δυνάμεθα γὰρ, ἂν ἐθέλωμεν. Εἰ γὰρ πρὸ τῆς χάριτος
πολλοὶ τοῦτο ἐποίησαν, πολλῷ μᾶλλον μετὰ τὴν χάριν.
Τί γὰρ φορτικὸν ^f ἐπετάγημεν; ὄρη διατεμεῖν; ἢ πτῆναι
B πρὸς ^g τὸν αέρα; ἢ περαιώσασθαι τὸ Τυρρῆνικὸν πέλαγος;
Οὐδαμῶς· ἀλλ' οὕτως εὐκόλον πολιτείαν, ὡς μηδὲ ὀργάνων
δεῖσθαι, ἀλλὰ ^h ψυχῆς καὶ διαθέσεως μόνης. Ποῖα γὰρ ὄρ-
γανα εἶχον οἱ ἀπόστολοι ⁱ οὗτοι, τοσαῦτα κατορθώσαντες; (552)
Οὐχὶ μονοχίτωνες καὶ ἀνυπόδετοι περιήεσαν, καὶ πάντων πε-
ριεγένοντο; Τί γὰρ δύσκολον ^k τῶν ἐπιταγμάτων; Μηδένα
ἔχε ἐχθρόν· μηδένα μίσει· μηδένα λέγε κακῶς. Τὰ ἐναντία
μὲν οὖν τούτων τὰ δυσκολώτερα. Ἀλλ' εἶπε, φησί, ῥίψον
τὰ χρήματα. ^l Τοῦτο οὖν ἐστὶ τὸ φορτικόν; Μάλιστα μὲν

^z ἐν om. K. N. Mor. ^a δεινὰ] Sic K. Ep. Mor. ἡδεα N. ceteri ἀηδῆ. τὰ ἀπέρ.] καὶ ἀπέρ. K. Mor. invito Ep. ^b τῷ] Sic K. ceteri cum Ep. ἐν τῷ; quod rectius cum καταλύεται (Ep. Mor.) con-
struitur. ^c ζῶσι] Sic Ep. et codd. ζήσασι Sav. Ben. Neutrum habet Mor. ^d ΗΘΙΚΟΝ. Ὅτι οὐδὲν δύσκολον ἐπέταξεν ἡμῖν ὁ Χριστὸς, καὶ περὶ φιλαργυρίας καὶ πενίας· ἐν ᾧ καὶ περὶ τῶν λαμβάντων ἐν πενίᾳ, καὶ ὅτι ἀγγελικοῦ βίου μίμημά ἐστι. G. ^e φοβηθῶμεν G. N. ^f Sic Ep. et Edd. ἐπετάγη ἡμῖν K. ἐπεται ἡμῖν G. N. ἐντέλλεται ἡμῖν P. ^g τὸν deest in Edd. Mox τὸ τυραννικὸν πέλαγος G. Mor. ^h ψυχῆς καὶ] ψυχικῆς Ep. ⁱ οὗτοι] Sic codd. οἱ Edd. Neutrum habet Ep. Post περιήεσαν hiat P. usque ad θορυβούμεθα p. 843 D. ^k τῶν] + τοῦ Χριστοῦ G. + σωτηρίων Mor. ^l Τοῦτο οὖν] Καὶ τοῦτο Edd.

οὐκ ἐκέλευσεν, ἀλλὰ συνεβούλευσε. Πλὴν εἰ καὶ ἐπίταγμα C ἦν, τί τὸ βαρὺ, μὴ ^m περιφέρειν φορτία καὶ φροντίδας ἀκαίρους; Ἀλλ' ὦ τῆς φιλαργυρίας. Πάντα χρήματα γέγονε· διὰ τοῦτο πάντα ἄνω καὶ κάτω γέγονε. Κὰν μακαρίση τις τινα, τούτων μέμνηται· κὰν ταλανίσῃ, ἐντεῦθεν ὁ ταλανισμός. Καὶ πάντες διὰ ταῦτα οἱ λόγοι γίνονται, πῶς ὁ δεῖνα πλουτεῖ, πῶς ὁ δεῖνα πένεται. Κὰν στρατείαν, κὰν γάμον, κὰν τέχνην, κὰν ὅτιοῦν μεταχειρίζῃ τις, οὐ πρότερον ἄπτεται τοῦ προκειμένου, ἕως ἂν ταῦτα ἴδοι ἰόντα ραγδαίως ⁿ αὐτῷ. Εἴτα οὐ συνελθόντες βουλευσόμεθα, πῶς τὸ νόσημα D τοῦτο ἀπελάσομεν; οὐκ αἰσχυνησόμεθα τῶν πατέρων τὰ κατορθώματα; τῶν τρισχιλίων, τῶν πεντακισχιλίων, οἱ κοινὰ πάντα εἶχον; Τί τὸ κέρδος τῆς παρουσίας ζωῆς, ὅταν εἰς τὴν μέλλουσαν ἐμπορίαν αὐτῇ μὴ χρησόμεθα; Μέχρι πότε οὐ δουλοῦσθε τὸν δουλωσάμενον ὑμᾶς μαμωνᾶν; ^o μέχρι πότε δούλοι χρημάτων; μέχρι τίνος οὐκ ἐράτε ἐλευθερίας, καὶ διαρρήγνυτε τὰς ὥνας τῆς φιλοχρηματίας; Ἀλλὰ ἂν μὲν ἀνθρώπων γένησθε δούλοι, πάντα ποιεῖτε, εἴ τις ἐλευθερίαν E ὑπόσχοιτο· φιλαργυρίας δὲ ὄντες αἰχμάλωτοι, οὐδὲ ἐννοεῖτε πῶς τῆς πικρᾶς ^p ταύτης ἀπαλλαγῇτε δουλείας. Καίτοι τὸ μὲν οὐδὲν δεινόν· τὸ δὲ τυραννὶς ἢ πικροτάτη. Ἐννοήσατε ἡλικίην τιμὴν ὑπὲρ ἡμῶν κατέθηκεν ὁ Χριστός. Τὸ αἷμα τὸ ἑαυτοῦ ἐξέχεεν, ἑαυτὸν ἐξέδωκεν. Ὑμεῖς δὲ καὶ μετὰ ταῦτα πάντα ἀναπεπτώκατε, καὶ τὸ δὴ χαλεπώτερον, ὅτι καὶ ^q εὐφραίνεσθε τῇ δουλείᾳ, ἐντρυφᾶτε τῇ ἀτιμίᾳ, καὶ ἐπέραστον γέγονε τὸ φευκτόν. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὐκ ἀποδύρεσθαι χρὴ μόνον 843 καὶ ἐγκαλεῖν, ἀλλὰ καὶ διορθοῦν, ἴδωμεν πόθεν ἐπέραστον ἡμῖν γέγονε τουτὶ τὸ πάθος ^r καὶ τὸ κακόν. Πόθεν οὖν, πόθεν ἐπέραστον τουτὶ γέγονεν; Ὅτι ἐν δόξῃ, φησὶ, καὶ ἀσφαλείᾳ ποιεῖ. Ποῖα ἀσφαλεία; εἰπέ μοι. ^s Ἐν τῷ θάρρειν ὑπὲρ τοῦ μὴ πεινῆν, μὴ ριγοῦν, μὴ βλάπτεσθαι, μὴ καταφρονεῖσθαι. Οὐκοῦν ἐὰν ^t ἐπαγγειλώμεθά σοι τὴν ἀσφάλειαν ταύτην, ἀποστήσῃ τοῦ ^v πλουτεῖν; Εἰ γὰρ διὰ τοῦτο

^m φέρειν N. Ep. ⁿ αὐτῷ] + καὶ σφοδρῶς Mor. Ben. ^o μέχρι] μᾶλλον δὲ μέχρι Edd. contra codd. et Interp. Vitium suspicatus est Bois. ^p ταύτης] + καὶ ἀνελευθέρου G. p. p. ἀπαλλαγεῖτε G. N. ^q εὐφραίνεσθε G. p. p. καὶ ἐντρυφᾶτε Edd. ^r καὶ om. N. τὸ πάθος καὶ om. K. ^s Ἐν τῷ θάρρειν om. N. ^t ἐπαγγειλωμαι K. ἀσφάλειαν] βασιλείαν G. ^v πλουτεῖν] Sic G. K. Mor. Alii πλεονεκτεῖν.

ὁ πλοῦτος ἐπέραστος, ἂν ἐξῇ χωρὶς τούτου ἔχειν ἀσφάλειαν, τίς χρεία σοι τούτου λοιπόν; Καὶ πῶς δυνατόν μὴ πλου-
 B τούντα, φησὶ, τούτων ἐπιτυχεῖν; ^W Πῶς μὲν οὖν δυνατόν (ἐγὼ γὰρ τούναντίον ἐρῶ) πλουτοῦντα; Καὶ γὰρ κολα-
 κεύειν ἀνάγκη πολλοὺς, καὶ ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους, καὶ
 δεῖσθαι μυρίων, καὶ δουλεύειν ἀγεννῶς, καὶ δεδοικέναι καὶ τρέ-
 μειν, καὶ ὑποπτεύειν τοὺς τῶν βασκάνων ὀφθαλμοὺς, καὶ
 φοβεῖσθαι συκοφαντῶν στόματα, καὶ ἐτέρων φιλαργύρων
 ἐπιθυμίας. Ἄλλ' οὐχ ἡ πενία τοιοῦτον, ἀλλὰ τούναντίον
 ἅπαν. Χωρίον ἄσυλόν ἐστι καὶ ἀσφαλές, λιμὴν εὐδίου, πα-
 λαίστρα καὶ γυμνάσιον φιλοσοφίας, ἀγγελικοῦ βίου μίμημα.
 Ἀκούσατε, ὅσοι πένεσθε, τούτων, μᾶλλον δὲ καὶ ὅσοι πλου-
 C τεῖν ἐπιθυμεῖτε. Οὐ τὸ πένεσθαι δεινόν, ἀλλὰ τὸ μὴ βού-
 λεσθαι πένεσθαι. Μηδὲν δεινὸν νόμιζε εἶναι πενίαν, καὶ οὐκ
 ἔσται σοι δεινόν. Οὐδὲ γὰρ ἐν τῇ φύσει τοῦ πράγματος,
 ἀλλ' ἐν τῇ κρίσει τῶν μαλακοψύχων ἀνδρῶν τοῦτό ἐστι τὸ
 δέος. Μᾶλλον δὲ καὶ αἰσχύνομαι, εἰ τοσοῦτον ὑπὲρ πενίας
 ἔχοιμι λέγειν, ὅτι οὐδὲν ἐστι δεινόν· εἰ γὰρ φιλοσοφῆς,
 καὶ μυρίων ἀγαθῶν ἔσται σοι πηγὴ. Καὶ εἴ τίς σοι ἀρχήν,
 καὶ πολιτικὰς δυνάμεις, καὶ πλοῦτον, καὶ τρυφήν προετίθει, εἶ-
 τα τὴν πενίαν ^x ἀντιτιθεῖς, αἵρεσιν ἐδίδου λαβεῖν ὅπερ ἠθελες,
 D ταύτην ἂν εὐθέως ἤρπασας, εἴγε αὐτῆς ἔγνως τὸ κάλλος.

Καὶ οἶδα μὲν ὅτι πολλοὶ γελῶσι τούτων λεγομένων· ἀλλ'
 ἡμεῖς οὐ θορυβούμεθα· ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς ἀξιοῦμεν ^y ἀνασχέσθαι,
 καὶ ταχέως ἡμῖν ψηφιεῖσθε. Ἐμοὶ γὰρ ἡ πενία κόρη τινὶ
 κοσμίῳ καὶ καλῇ καὶ εὐειδεῖ προσεοικέναι δοκεῖ· ἡ δὲ φιλαρ-
 γυρία θηριομόρφῳ γυναικί, Σκύλλῃ τινὶ καὶ Ὑδρᾷ, καὶ ἐτέ-
 ροις τισὶ τοιούτοις τέρασι παρὰ μυθοποιῶν πλαττομένοις.
 Μὴ γὰρ μοι τοὺς κατηγοροῦντας τῆς πενίας ^z ἐνέγκης εἰς
 μέσον, ἀλλὰ τοὺς δι' αὐτῆς λάμψαντας. Μετὰ ταύτης (553)
 Ἡλίας τραφεῖς, ἤρπάγη τὴν μακαρίαν ἐκείνην ἀρπαγὴν· με-
 E τὰ ταύτης Ἐλισσαῖος ἔλαμψε· μετὰ ταύτης Ἰωάννης, μετὰ
 ταύτης οἱ ἀπόστολοι πάντες· μετὰ δὲ ἐκείνης, ὁ Ἀχαάβ, ἡ
 Ἰεζάβελ, ὁ Γιεζῆ, ὁ Ἰούδας, ὁ Νέρων, ὁ Καϊάφας κατεκρί-
 θησαν. Ἄλλ' εἰ δοκεῖ, μὴ τοὺς ἐν πενίᾳ λάμψαντας μόνον
 ἰδωμεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τῆς κόρης ταύτης τὸ κάλλος ἐπι-

^w Vid. adnot. ^x τιθεῖς G. N. ^y ἀνέχεσθαι G. p. p. συμφη-
 φιεῖσθε Edd. ^z εἰσενέγκης Sav. Ben. Mox ἀλλὰ καὶ τοὺς Mor. Ben.

σκεψώμεθα. Καὶ γὰρ ὁ ὀφθαλμός ἐστιν ^a αὐτῇ καθαρὸς ⁸⁴⁴
καὶ διειδὴς, οὐδὲν ἔχων θολερὸν, καθάπερ ὁ τῆς φιλαργυρίας,
νῦν μὲν θυμοῦ γέμων, νῦν δὲ ἡδονῆς ἐμπεπλησμένος, νῦν δὲ
^b ἀπὸ ἀκрасίας τεταραγμένος. Ἄλλ' οὐχ ὁ τῆς πενίας τοι-
οῦτος, ἀλλ' ἡμερος, γαληνός, ἡδὺ πρὸς πάντας βλέπων,
μειλίχιος, προσηνής, οὐδένα μισῶν, οὐδένα ἀποστρεφόμενος.
Οπου γὰρ χρήματα, ἐκεῖ ἔχθρας ὑπόθεσις, καὶ μυρίων πο-
λέμων. Στόμα πάλιν ἐκείνη μὲν ὕβρεων γέμει, τύφου τινός,
ἀλαζονείας πολλῆς, ἀράς, δόλου· ταύτῃ δὲ καὶ στόμα καὶ
γλῶσσα ὑγιής, εὐχαριστίας γέμουσα διηνεκοῦς, εὐλογίας, ^B
^c προσηνῶν ῥημάτων, φιλοστόργων, θεραπευτικῶν, ἐπαίνων,
ἐγκωμίων. Εἰ δὲ καὶ τὴν ἀναλογίαν ἐθέλοις αὐτῆς ἰδεῖν
τῶν μελῶν, εὐμήκης ^d τέ ἐστι καὶ ὑψηλοτέρα πολὺ τῆς
εὐπορίας. Εἰ δὲ φεύγουσιν αὐτὴν πολλοί, μὴ θαυμάσης·
καὶ γὰρ καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν οἱ ἀνόητοι. Ἄλλ' ὑβρίζεται,
φησὶν, ὁ πένης παρὰ τοῦ πλουτοῦντος. Πάλιν μοι τῆς πε-
νίας ^e τὸ ἐγκώμιον λέγεις. Τίς γὰρ, εἰπέ μοι, μακάριος, ὁ
ὑβρίζων, ἢ ὁ ὑβριζόμενος; Δῆλον ὡς ὁ ^e ὑβριζόμενος. Οὐκ-
οῦν ἐκείνη μὲν ὑβρίζειν κελεύει ἡ φιλαργυρία· αὕτη δὲ ^f φέ-
ρειν παραινεῖ ἡ πενία. Ἀλλὰ πεινᾷ ὁ πένης, φησί. Καὶ
Παῦλος ἐπεινά, καὶ ἐν λιμῷ ἦν. Ἄλλ' οὐκ ἔχει ἀνάπαυσιν. ^C
^g Οὐδὲ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ εἶχε ποῦ τὴν κεφαλὴν
κλίνειν. Εἶδες ^h οἱ προέβη τῆς πενίας τὰ ἐγκώμια, καὶ ποῦ
(531) σε ἴστησι, πρὸς ποίους ἄνδρας ἀνάγει, καὶ πῶς τοῦ δεσπό-
του ποιεῖ μιμητὴν; Εἰ καλὸν τὸ χρυσίον ⁱ ἔχειν ἦν, τοῦτο
ἂν ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς ὁ Χριστὸς, ὁ τὰ ἀπόρρητα ἐκεῖνα
δοὺς ἀγαθά. Νυνὶ δὲ οὐ μόνον οὐκ ἔδωκεν, ἀλλὰ καὶ ἔχειν
ἀπηγόρευσε. Διὸ καὶ ὁ Πέτρος οὐ ^k μόνον καταδύεται πε-
νία, ἀλλὰ καὶ σεμνύνεται λέγων· ⁶ “ἀργύριον καὶ χρυσίον
οὐχ ὑπάρχει μοι· ὃ δὲ ἔχω, τοῦτό σοι δίδωμι,” φησί. Τίς ^D
οὐκ ἂν ἠθέλησεν ὑμῶν ῥῆξαι ταύτην τὴν φωνήν; Καὶ σφό-

⁶ Act. iii. 6.

^a αὐτῆς P. αὐτοῦ N. ^b ὑπὸ P. ^c καὶ προσηνῶν K. N. ^d τε
et καὶ om. N. καὶ deest in ceteris. * Desinit codex G. ^e ὑβρι-
ζόμενος] + καὶ φέρων γενναίως P. ^f φέρειν] + γενναίως P. In eodem
haec ἡ φιλαργυρία et ἡ πενία desunt. ^g Οὐδὲ ὁ] 'Ο δὲ N. οὐκ εἶχε]
εἶχε Edd. οὐκ ἔχει N. ^h οἱ] Sic pr. P. οἷα ceteri et corr. P. ποῦ
προέβη Mor. Ben. οἷα προβαίνει Sav. ⁱ ἔχειν om. P. ^k μόνον]
+ οὐ Edd. p. p. πενίαν K. N.

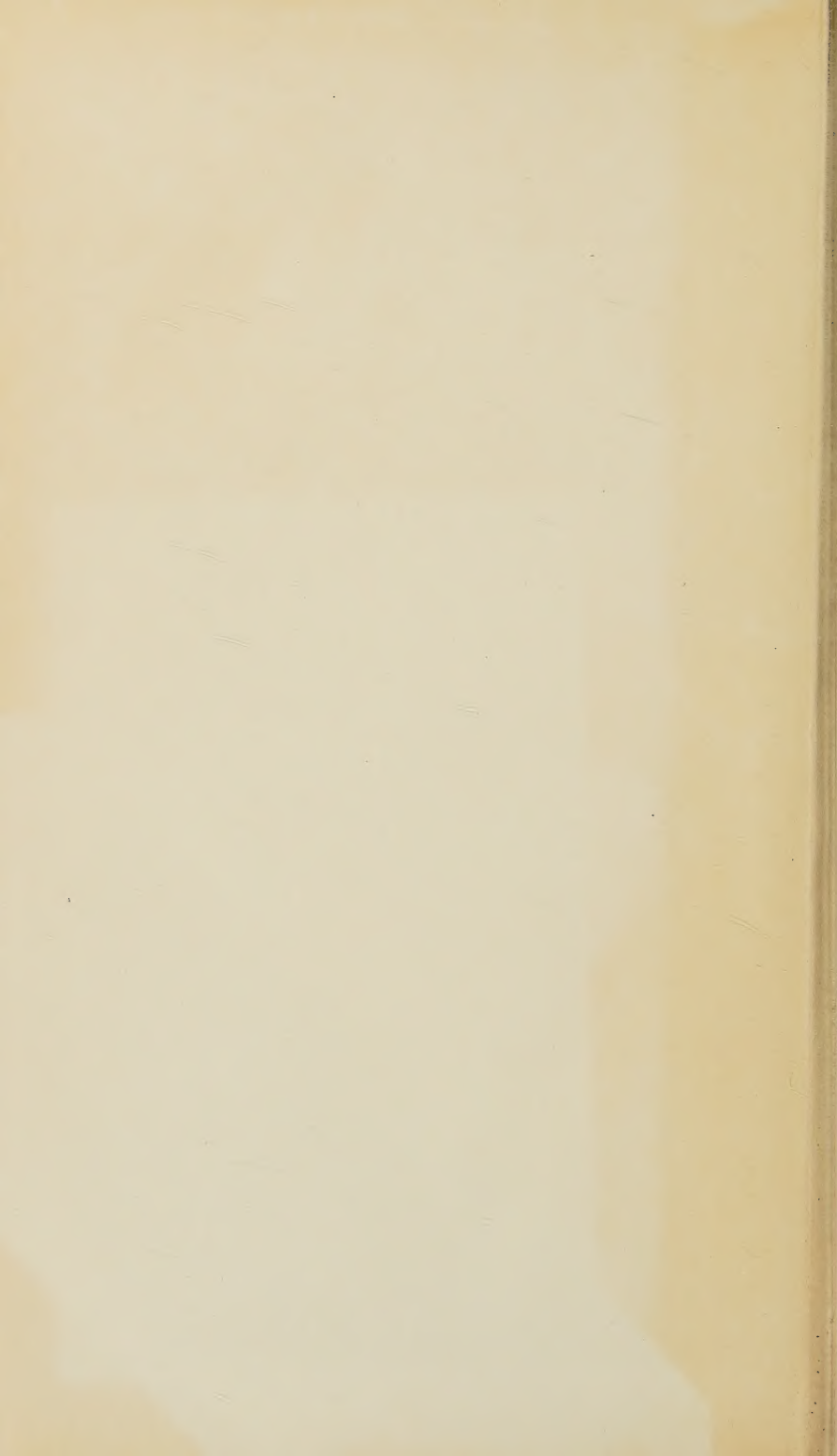
δρα μὲν οὖν ἅπαντες, ἴσως εἴποι τις ἄν. Οὐκοῦν ῥίψον τὸ ἀργύριον, ῥίψον τὸ χρυσίον. Καὶ ἐὰν ῥίψω, φησὶ, λήψομαι τὴν δύναμιν Πέτρου; Τί γὰρ Πέτρον μακάριον ἐποίησεν, εἰπέ μοι; ἄρα τὸ χωλὸν ἐγείρει; Οὐδαμῶς· ἀλλὰ τὸ μὴ ταῦτα ἔχειν, τοῦτο αὐτῷ τὸν οὐρανὸν προεξένησε. Τῶν μὲν γὰρ ταῦτα ἐργασαμένων πολλοὶ εἰς γέενναν ἐνέπεσον· οἱ δὲ ἐκεῖνα ποιήσαντες βασιλείας ἐπέτυχον. Καὶ τοῦτο καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ Πέτρου μάθανε. Δύο γὰρ ἦν ἃ εἶρηκεν· “ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι” καὶ, “ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγείρει καὶ περιπάτει.” Ποῖον οὖν αὐτὸν ἐποίησε λαμπρὸν καὶ μακάριον, τὸ ἐγείρει τὸν χωλὸν, ἢ τὸ ῥίψαι τὰ χρήματα; Καὶ ταῦτα παρ’ αὐτοῦ τοῦ ἀγωνοθέτου παιδεύου. Τί οὖν αὐτὸς φησι τῷ πλουσίῳ ζητοῦντι τὴν αἰώνιον ζωὴν; Οὐκ εἶπεν, ἐγείρον χωλούς· ἀλλὰ, “πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι· καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς.” Καὶ ὁ Πέτρος δὲ πάλιν οὐκ εἶπεν, ἰδοὺ ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλομεν δαίμονας· καίτοι ἦν ἐκβάλλων· ἀλλ’, “ἰδοὺ ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι· τί ἔσται ἡμῖν;” Καὶ ὁ Χριστὸς πάλιν πρὸς τοῦτον ἀποκρινόμενος, οὐκ εἶπεν, ἐὰν τις χωλὸν ἐγείρῃ· ἀλλ’, “ὅστις ἀφήκεν οἰκίας καὶ ἄγρους, ἑκατονταπλασίονα λήψεται ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει.” Καὶ ἡμεῖς οὖν τοῦτον ζηλώσωμεν, ἵνα μὴ κατασυχνηθῶμεν, ἀλλὰ ὅτινα μετὰ παρρησίας παραστῶμεν τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ, ἵνα αὐτὸν ἐπισπασώμεθα εἶναι μεθ’ ἡμῶν, ὥς καὶ μετὰ τῶν μαθητῶν ἦν. Ἔσται γὰρ καὶ μεθ’ ἡμῶν, καθάπερ καὶ μετ’ ἐκείνων ἦν, ἐὰν θέλωμεν ἐκείνους μιμήσασθαι, καὶ ζηλωταὶ γενέσθαι τοῦ βίου καὶ τῆς πολιτείας αὐτῶν. Ἀπὸ τούτων γὰρ καὶ ὁ θεὸς στεφανοῖ καὶ ἀνακηρύττει, οὐκ ἀπαιτῶν σε νεκρὸν ἐγείρειν, οὐδὲ χωλὸν διορθῶσαι. Οὐ γὰρ ταῦτα ποιεῖ κατὰ Πέτρον γενέσθαι, ἀλλὰ τὸ ῥίψαι τὰ ὄντα· τοῦτο γὰρ τοῦ ἀπο- (554) στόλου τὸ κατόρθωμα. Ἀλλ’ οὐ δύνασαι ῥίψαι; Μάλιστα

¹ οὗτος K. P. [ζητοῦντι] τῷ ζ. Mor. Ben. ^m τί] + ἄρα P. Καὶ ὁ X. δὲ πάλιν id. ⁿ ἄγρους] + ἔνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου id. ^o ἵνα om. id. ^p Omnia ab ὡς καὶ ad μεθ’ ἡμῶν desunt in N. Mor. Ben. Haec Ἔσται γὰρ . . . μετ’ ἐκείνων ἦν om. K. ^q ἦν om. Mor. Ben. ^r Haec τοῦτο γὰρ . . . κατόρθωμα desunt in Mor. Ben.

ἡ μὲν δυνατόν· πλὴν οὐκ ἀναγκάζω, εἰ μὴ βούλει, οὐδὲ βιά-
 ζομαι· ἀλλ' ἐκεῖνο παρακαλῶ, καὶ κατὰ μέρος ἀναλίσκειν
 τοῖς δεομένοις, καὶ μηδὲν πλεόν τῆς χρείας ἐπιζητεῖν. Οὕτω
 γὰρ καὶ ἐνταῦθα ἀπράγμονα ἑβιωσόμεθα βίον καὶ ἀσφαλῆ,
 καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀπολαύσομεν ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς
 ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιланθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ C
 Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος ἅμα τῷ πατρὶ καὶ τῷ
 ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
 Ἀμήν.

^s μὲν] + οὖν K. P.

^t βιώσομεν Sav. Ben. ζησόμεθα K.

208.33

34581

C 469F

CHRYSOStOMUS, S. JOANNES

AUTHOR

Interpretatio Epistolarum Paulinae

TITLE rum, Tom. 4, Gal, Ephes
ed. FieldDATE
LOANED

BORROWER'S NAME

3/15/67

O'Connor
Bender
STORAGE -

JUL 30 1981

OCT 8

1981

RE

JUN 9 1982

7-6-8

34586

